Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
7 F
15

Tuſculanae q̄ſtio/nes Marci Tullij Cicero/nis nouiſſime: poſt omnes impreſſiones vbiqꝫ locorum excuſſas: adamuſſim recognitę: cunctiſqꝫ erroribus ex/purgatę. Addito elegāti alpha/betico inditio nūc primum excogitato: quod omnia ſcitu di/gna mirifice demonſtrat.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

Magnifico Ioanni Baptiſtæ Piſauro foreñſium cauſarum auditori Lucas olchinenſis artium & legum profeſſor fœlicitatem.

SOLENT enim qui de re litteraria benemeriti ſunt Magnifice Ioannes Baptiſta Piſaure: eorum uigilias Mœcenati alicui ædito ac excelſo loco poſito nuncupare: duabus de cauſis potiſſimum adducti: una ejus: cui nuncupant: gratiam promerẽdi: altera: egregiam ipſorum operam cõmendandi. Quæ haud dubie: & ſi nomini tuo aſcribẽdæ ueniant: quoniam tu hac dicatura magiſq̃ alius quiſpiam patritiorum uenetorum: quem nouerim: dignus ſis: & quod Lucas olchinenſis tuus: qui etiam aliquid lucubrationis impendit: gloriam ſibi in hac re debitam patrocinio tuo ſortiatur. Subdubitaſſem tamen fateor: tibi in humanioribus ſtudiis doctiſſimo: hos quãtuloſcunq; meos labores deſtinare: niſi iãdiu exploratum habuiſſem: doctrinæ tuæ annexam eſſe humanitatem quandam: qua te munuſculum meum benigne ſuſcepturum ſperaui. Quid utiq; olchinenſis rauca bucina ad tantarum tuarum uirtutum præconia? Vereor inq̃ne ſi uel quotam tuarũm laudum attigero: hiſtoriam cõtexuiſſe uidear: compellarq; imitari Octauianum Cæſarem: qui cum eam Sophoclis tragœdiam: quæ Aiax inſcribitur: in latinum uertere cœpiſſet: ac emunctam authoris luculentiam ſua interpretatiõe conſequi deſperaſſet: Aiacem ſuum in ſpongia fecit incumbere. Certo enim ſcio: te profecto talem eſſe: qualem te ab unguiculis præſtitiſti. Optimis nãq; preceptoribus ab ineunte ætate inſtitutus humaniora ſtudia adeo auide arripuiſti: adeo medulitus profundeq; inueſtigaſti: ut nullus in latina lingua tam reconditus locus exiſtat: nullum tam obſcurũ poema: nulla tam perplexa hiſtoria: quæ Ioãnem Baptiſtam Piſaurum latere poſſit. Mox ad moralem philoſophiam profectus: tuo uerſatili & omniũ horarum ingenio: eam ſic tibi familiariſſimam addixiſti: ut ſi Samii pithagoræ opinionem admiſerim: peripateticorum principis animum in te migraſſe fateri neceſſum erit. Vtinam naturalia ſtudia: uel ipſas cæſareas ſanctiones deguſtaſſes: nam quem patritiorum clariſſimæ urbis uenetæ tibi conferrem: haberem neminem. Quo factum eſt: ut hac probitatis tuæ: ac doctrinæ mirifica fama circiter uigeſimum tertium ætatis tuæ agens annũ ab ampliſſimo ſenatu ueneto Butuæ romanorum coloniæ plenis ſuffragiis præfectus fueris. Qua in præfectura ita ſplendide magnificeq; te geſſiſti: ita juſtitiæ equilibrium exãcte trutinaſti: ut difficilius fuerit Ioannẽ baptiſtam a recto: quam ſolem a ſuo curſu auerti poſſe. Functus itaq; eo magiſtratu in patriam reuerſus: cõtra omnes ſemeſtres leges in urbe ſeruatas: protinus ad cõſilium quadraginta euectus: cum in dies polliticæ: cęteræq; uirtutes in te eniteſcerent: uenetus ſenatus locupletiſſimo omnium conſenſu: cunctis admirantibus: te appellationum forenſium auditorem declarauit: ante grandiorem ætatem uel magnis te dignũ honoribus iudicans. Qua itidem in cenſura: ætate tua uiridi: in dirimendis litibus: priuatiſq; diſceptationibus te adeo moderatum: probum: ſincerum: integrum præſtas trutinatorem: ut conſilii maturitas: & ſenilis in iuuene prudentia non indecenter conſpiciatur. Quibus fortunæ tuæ proſpere cœdentibus: nulli dubium: te breui ad ſummum urbis culmen: honorum eminentiſſimum apicem peruenturum. Omitto candidos mores: reliquaſq; partes tuas: quandamq; ingenuitatem: & obſequendi ſtudium: quo omnes: qui te norunt: tibi mirum in modũ deuincis: quorum teſtimonium grauiſſimum mendacii me ſuſpectum haberi non patietur. Huiuſce igitur & aliis rationibus permotus: tuſculanas quęſtiones Mar. Tulli Ciceronis cum Philippi Beroaldi commentariis: per immortale numen: impie fede & crudeliter laceras: a me autem in priſtinum candorem reſtitutas: nomini tuo imprimendas curaui. Opus equidem arduum: ſublime: in quo de morte: de dolore: de ægritudine: de perturbatione: quæ in ſapientem cadunt: deniq; de beata uita ex ſtoicorum ſecta Cicero diſputat. Tanta enim eloquii: ſententiarũq; grauitate latinus Demoſthenes abundat: tanta exemplorum uarietate: ut ſi alicubi ingenii aciem oſtentauerit: hoc in opere procul dubio in dicendo ſeipſum ſuperauit. Verum impreſſorum uenetorum petulantia ita undiq; diuinum hominem inquinauit: ſic infinitis mendis referſit: ut eloquentiæ latinæ parens barbarus & pœne intelligibilis cunctis uideretur. Collatis de induſtria q̃pluribus antiquiſſimis exemplaribus manu ſcriptis: Ciceronem ipſum tam turpiter & miſere diſceptum: illeſum atq; ſoſpitem reddidi: ut quicunq; ipſi inhiauerant: facile ſe in eo ingurgitarent. Breuiſſimum autem inditiolum etiã adieci: in quo multa ſcitu digna reperies. Quæ meorum ſtudiorum lucubratio nulli commodius aut melius quam tibi Ioannes Baptiſta Piſaure dicari potuit aut debuit. Quippe qui non ſolum in humanioribus ſtudiis & morali philoſophia omnes patritios uenetos antecellis: ſed ingenio & ſingulari eruditione: cuius etiam uirtutibus ampliſſimis non poterit Piſaurorum familia honorum culminibus non ſemper florere. Cæterum: ſi mea hæc induſtria ſapientiſſimo tuo probabitur iudicio: ad multo plura Lucam olchinenſem tuum excitabis. Sin minus: non uoluntas accuſanda eſt: quæ officio non caruit: ſed parum fœlix nauatæ operæ euentus: qui meis non reſpõdit uotis. Valeat magnificentia tua: cui me plurimum commendo ac dedo.

Tuſculanarum queſtionũ alphabeticum repertoriũ.

A

Africanus q. a tergo char. 2
a diaphoro qd. a tergo cha. 3
antonius qui. a fronte charte 4
axioma qd. a tergo cha. 4
an armonia ſit animus. a tergo charte 6
aia ex traduce a frõte ch. 7
argum ab auctoritate. a tergo charte 7
auctoritas p ratione a frõte charte 8
atheos qui. a ter. char. 9
ariſto. opi. a tergo char. 10
auernus vbi. a frõ. char. 11
acheron q. a frõte cha. 11
antiperiſtaſis quid ſit. a fronte charte 12
animi eſſentia in, motu. a fronte charte 12
atomi vnde. a tergo ch. 12
animo nihil velocius. a tergo charte 12
argonaute. a tergo cha. 13
anatome. a fronte char. 14
aio videmus. a frõ. ch. 14
argumentum platonis de anima. a tergo char. 14
argumenta immortalitatis anime. a frõte chate 15
aſtrologie inuẽtor athlas. a fronte charte 17
archimedes qui. a fronte charte 17
ambroſia qd. a ter. char. 17
animus deus. a ter. cha. 17
aries ſignum regale. a frõte charte 18
axis diſcriminator mundi a fronte charte 18
animã tã diu durare q̃ corpus. a fronte charte 20
animũ dolere poſſe nec mori. a tergo charte 20
ambratia vbi locorũ. a tergo charte 21
argumentum ab auctoritate. a tergo charte 22
anus vnde. a frõ. char. 24
anatis morbus. a fronte charte 24
amneſtia qd. a frõ. ch. 25
ariſto. opi. a frõte char. 25
anaxagoras q. a ter. ch. 26
auguſtinus cepit p̃bari lecto hortẽſio. a ter. char. 30
albinus a catone reprẽſus a tergo charte 31
acroamatica que. a tergo charte 31
an malum dolor. a fronte charte 32
ariſtippus qui. a fro. ch. 32
aſpreta a fronte char. 34
arpagare. a tergo char. 35
affatim. a tergo char. 35
adulat. a tergo charte 35
adeſum a tergo charte 35
ambeſum. a tergo char. 35
a diaphora. a frõte char. 37
archana non vulganda. a fronte charte 37
arma vulcania. a ter. ch. 37
ad tibias acies laconica. a tergo charte 38
anapeſtus. a tergo char. 38
antidactylus. a ter. char. 38
apageſis. a tergo char. 40
affectiones. a tergo ch. 40
affectus. a tergo charte. 40
andria. a tergo charte 40
appetitus. a tergo char. 41
aculeus in apibus. a fronte charte 43
antiteton. a fronte 43
ars quid. a frõte char. 44
articularius morbus. a frõte charte 45
arion cantatiſſimus. a frõte charte 47
arion ad taſteus. a fronte charte 47
animi in macie. a ter. 47
affectus. a fronte char. 49
academia penultima longa. a tergo charte 49
animus ſapientis ut mundus. a tergo charte 49
apathia. a tergo char. 49
affectiones. a tergo 49
apathes paſſiones. a frõte charte 50
amentia. a fronte char. 50
atra bilis ſimilis vino. a tergo charte 50
alcmeon matricida. a tergo charte 50
argos amphilochichum. a tergo charte 50
argos oreſticum. a fronte charte 51
analgiſta. a tergo char. 51
apyrina. a fronte char. 52
appellatio frugum. a fronte charte 53
an poma fruges ſint. a frõte charte 53
animus tumens in vitio. a fronte charte 53
amazon. a tergo char. 53
adulari. a tergo char. 53
alexandri crimen eternum mors caliſthenis. a fronte charte 54
angor. a tergo charte 54
affectus a tergo char. 54
abdite cauſe. a tergo charte 54
abſyrthus diuulſus a medea. a tergo charte 55
atrophia. a tergo char. 55
atrophi q. a tergo char. 55
anaxagoras cõtemplandi cauſa natus. a ter. char. 56
equabilitas in vita. a fronte charte 57
accipenſer piſcis. a fronte charte 60
alchmeonis paricidium. a fronte charte 60
acetũ mulſum. a ter. ch. 60
andromacha enni. a tergo charte 60
abies in ediſitijs valida. a frõte charte 61
abietarius. a frõte ch. 61
actũ agẽ. a frõte char. 62
actum aiunt ne agas. a frõte charte 62
ariſtippus q. a ter. char. 62
ad manũ eſt quod ſat eſt. a tergo charte 63
anapeſtus qui pes. a fronte charte 64
anacreon acino vue ſtrãgulatus. a frõte charte 65
annus ad lugẽdũ feminis a tergo charte 66
acerba ſp bonorũ mors. a fronte charte 68
affectus dolorĩs potẽtiſſimus. a frõte charte 68
aiaces quod. a frõte ch. 68
anima amica amanti. a tergo charte 68
amicus alter ipſe. a tergo charte 68
auarus in auaritiam. a tergo charte 68
alcybiades caſtigatus a ſocrate. a tergo charte 69
alcybiades procliuis ad luxũ. a tergo charte 69
auſpicia vnde a frõ. ch. 71
appellatio. a tergo ch. 71
equitũ ale. a tergo char. 71
aluum ex timore fundi. a tergo charte 74
appetentia. a tergo cha. 74
emulus. a frõte charte 75
emulatio. a frõte char. 75
angor. a fronte charte 75
anxitudo. a fronte char. 75
antracinus color. a fronte charte 75
anthraces. a frõte char. 75
affectus. a tergo charte. 76
arcoſtemata. a ter. char. 76
auerſa autem venus. a frõte charte 77
anxitudo. a tergo char. 77
affectio. a fronte char. 78
afranius togatarius dum doleat aliquid: doleat qd̃ libet. a fronte charte 82
aurea mediocritas. a tergo charte 82
alexicatos. a frõte char. 83
achilles iracundiſſimus. a tergo charte 83
accius tragediographus. a tergo charte 84
animus precioſior corpore a tergo charte 85
an paſſio ſit uerbũ vetus. a fronte charte 86
an naturales ſint affectus. a fronte charte 87
amor alatus. a ter. char. 87
amor morbus. a frõ. ch. 88
an comedia poema. a fronte charte 88
amor vulgaris. a tergo charte 88
amores puerorum. a tergo charte 88
amor ereticorum. a tergo charte 88
alcibiades ſocrati dilectus a tergo charte 88
amores prepoſteri. a fronte charte 89
alceus. a frõte charte 89
anacreon. a frõte char. 89
amor quid. a tergo cha. 89
atrophi. a fronte char. 90
an amor opinabilis ſit an naturalis. a fronte char. 90
amor res vltronea. a fronte charte 90
acquiſiti. a frõte char. 91
anaxagoras. a ter. cha. 94
archelaus. a tergo. cha. 94
auunculus vnde. a fronte charte 95
affectũ bellũ. a frõ. cha. 96
ethiopes. a tergo cha. 96
antiochus magiſter ciceronis & bruti. a frõte cha. 67
ariſto. a tergo charte 97
antiſthenes ſecte cinyce cõditor. a tergo charte 98
ariſtochii op. a frõ. cha. 99
agere tabellis obſignatis. a fronte charte 100
an felix archelaus. a tergo charte 100
an perſarum rex felix. a tergo charte 100
amphibia. a frõte char. 101

argumentum a cōtratio. a fronte charte 104
adamantia vincula. a tergo charte 105
abacus. a tergo char. 106
archias a tergo cha. 107
aquilius. a tergo char. 107
ariſtō chius. a frō. ch. 109
aues ne an oua prius. a tergo charte 109
amicitia maximum bonū. a fronte charte 110
amicitia in ſcholis ſeneca. a tergo charte 110
aſpidum genera. a tergo charte 111
ariſtoteles. a tergo cha. 113
apud ſpartanos inutilis pecunia. a frōte cha. 114
anypodeti diſcalciati. a tergo charte 114
atticum talentum. a tergo charte 114
athlas a tergo charte 93
apicari. a frōte char. 115
alopecie. a tergo cha. 116
arceſilas. a fronte cha. 119
anſer comes indiuiſus. a fronte charte 119
albutius q. a ter. char. 119
apodes. a fronte char. 120
aſclepiades ſine egritudine. a fronte charte 121
aſclepiades cecus. a fronte charte 121
anaxagoras pātrimoniū reliquit. a fronte char. 122
aquilone ſtante marcus cō cipi. a fronte charte 122

B

Bacce q. a tergo cha. 9
Boſphorus cimerius qui. a tergo charte 13
bilis praſina. a tergo ch. 15
beſtiole diales. a ter. ch. 24
bibliotheca qd. a frō. ch. 31
barritus clamor militaris. a fronte charte 39
baliſta quid. a frō cha. 44
baliſteriū. a fronte cha. 44
baphia. a tergo charte 48
barba philoſophorū. a tergo charte 55
bene viuere. a frō. cha. 59
beate viuere. a frō. cha. 59
bouinator. a ter. cha. 59
bracteata felicitas. a tergo charte 63
bionis dictum in gulonē. a fronte charte 65
bion qui. a tergo cha. 65
bubile. a fronte char. 67
baiulus. a tergo charte. 69
baiulare. a tergo charte 69
bibliopola. a frōte. cha. 75
bilis quotu plex. a fr. c. 76
brephotrophia. a ter. c. 76
bruta carent affectibus humanis a frōte charte 79
brutus in aruſtem. a fronte charte 83
bathillus delitiolum. a frōte charte 83
bardus. a fronte cha. 91
brachmanes. a ter. cha. 94
beatus qui. a ter. char. 96
beata vita ſumme pfecta. a tergo charte 97
bonus conſtat ex multis. a fronte charte 99
beatitudo qd. a ter. ch. 99
baccifera arbor a frō. c. 1[0]
bracteata felicitas. a fronte charte 103
baſilica nux. a frōte c. 106
beluata tapetia. a t. c. 106
baſes eſt vaſorum. a fronte charte 108
balbutire philoſophos. a fronte charte 111
bomonice ſpartiate. a fronte charte 111
bruti liber de virtute. a frōte charte 92
bene audire. a fronte charte 122

C

Ciceronis laudes. a frō. c. 1
Ciceronis propoſitum. a fronte charte 1
Carbo orator qui. a tergo charte 2
conſideratores academici. a tergo charte 3
craſſus qui. a frōte cha. 4
calatinus qui fuerit. a tergo charte 4
cor ſons venarum & vite. a fronte charte 6
corculi qui. a frōte char. 6
cordatus qui. a frōte ch. 6
camillatoris dictū. a t. ch. 6
caſcum quid. a frōte cha. 8
caſtores opitulatores qui. a tergo charte 8
conſenſus gentium. a tergo charte 9
columba ex ligno volans. a tergo charte 11
centrum. a frōte charte 12
ciuitas ex conſenſu diſſimilium. a tergo charte 12
craſſum qd. a frōte cha. 13
cibus animorum theoria. a fronte charte 13
correctus liuij locus. a frōte charte 13
carneades acumen. a tergo charte 16
cur dicuntur erratice. a frōte charte 17
chimerine a frōte cha. 18
coagmenta q. a ter. cha. 18
canius cygnorū in morte. a fronte charte 19
cato exemplar virtutum. a tergo charte 19
compedes que. a fronte charte 20
cornices polycronie. a frōte charte 20
cupiditas. a tergo cha. 20
carere febri. a tergo ch. 22
centauros eſſe non poſſe. a tergo charte 23
chaldei. a tergo charte 24
cerdiſtos qd. a tergo. c. 25
cātharidis vim aſſecutus. a fronte charte 26
criton qui. a tergo cha. 26
cynici a moribus caninis. a tergo charte 26
canes ſepulchrales qui. a tergo charte 27
chryſippus. a tergo ch. 27
creſpontes euripidis. a tergo charte 28
crantor. a frōte char. 29
canephora. a frōte cha. 29
capillus paſſus. a ter. c. 29
cratera philoſophie. a fronte charte 30
conſecranei. a frōte cha. 31
conſectanei. a frōte cha. 31
contrariorū cōtraria ſequentia. a frōte charte 32
conſtitutum. a tergo c. 33
conſtitutio. a tergo ch. 33
centauri vnde. a ter. c. 34
curſores tediferi. a fronte charte 35
clepere qd. a tergo cha. 35
cleptū. a tergo charte 35
compedes ſaturni. a tergo charte 35
cum prudentia omnes virtutes. a tergo charte 37
cataſracta. a frōte cha. 39
ceſtus qui. a frōte char. 40
commētatio. a tergo charte 40
cōmentū. a tergo char. 40
cacesia. a fronte charte 41
calanus vnde. a ter. ch. 42
contentio. a frōte char. 43
cleantes. a tergo char. 44
cubare. a frōte char. 45
conſcientia carnifex. a frōte charte 46
cantabri. a tergo char. 46
celtiberi. a tergo char. 46
cimbri. a tergo charte 46
cauſa audacie in ſeptētrionalibus. a tergo char. 46
captus hominum. a tergo charte 46
clepſydra quid. a fronte charte 47
correctus apulei locus. a fronte charte 47
Corpora in ſagina. a tergo charte 47
corpora dolentia. a fronte charte 48
cenodoxia. a frōte cha. 49
curatio. a frōte charte 49
conſilium menis. a fronte charte 50
curator datur furioſo & prodigo. a fronte charte 51
crantor a frōte charte 51
cōtra apathiā. a ter. cha. 51
confidens in vitio. a fronte charte 52
confidentia. a frō. char. 52
conſuetudo regina verborum. a tergo charte 53
caliſthenis theophraſti. a fronte charte 54
climax. a fronte charte 55
cacesia. a tergo charte 55
cultus reox. a ter. cha. 55
caro vnde. a frōte char. 56
conficere. a fronte cha. 56
cyrenaici. a tergo char. 56
cōmune. a fronte char. 57
craſſus agelaſtus. a t. c. 57
cur riſerit craſſus. a t. c. 57
canere receptui. a frō. c. 58
cantores ſcenici qui. a frōte charte 61
cedrus vrebatur i delitijs. a fronte charte 61
clitomachus. a frōte c. 63
concines non dici eleganter. a fronte charte 63
cecilius comicus. a t. c. 63
cani vellebātur iulie. a tergo charte 65
caligule ſolatium in luctu alea. a tergo charte 65
cynoſſema. a frōte cha. 66
cato fortiter tulit obitum filij a tergo charte 66
cicero impatiens doloris. a tergo charte 66
caro ceruina expultrix febrium. a frōte charte 67
cyrie doxe epicuri. a fronte charte 69
conſolatio cleantis. a tergo charte 69
coniecturalis. a frō. ch. 70
cōtractio animi. a t. ch. 70
comitia. a tergo charte 71
celeres. a tergo charte 71

capitale ſupplicium famoſi
carmenta a frōte charte 72
carneades a tergo cha 72
critolaus a tergo char 72
cōſtentus a frōte charte 74
contractio a tergo cha 74
categoremata a frō ch 76
categoria a fronte cha. 76
cauſe morbor. a frō ch 76
contra indoctos ſacerdo/
tes a tergo charte 76
cupedie a tergo charte 77
coryce a tergo charte 77
contendit nervos. a tergo
charte 78
catia a tergo charte 79
cephalus a fronte char 81
claſtidiū a frōte charte 82
corynephoros a ter ch. 82
curatio a tergo charte 85
cardo rex a frōte char. 87
cachinus a frōte char. 87
confidere a tergo char. 87
confidentia a tergo ch. 87
cedit amor rebus. a tergo
charte 89
cacexia a fronte charte 90
lyrus ab alexādro cōloſ/
ſus a tergo charte 90
cepheus inter ſydera a frō
te charte 94
caſſiopeia in ſeliquaſtro. a
fronte charte 94
cornificea ſub andromeda
a fronte charte 94
corona olimpiaca ex olea/
ſtro. a fronte charte 94
corona ex apio. a fronte
charte 94
carneades pro iniuſtitia a
fronte charte 95
contentio ſtoici et peripate
tici a fronte charte 95
chorus unde. a tergo char
te 95
cruciatus attilij reguli. a
fronte charte 96
copie xerſis. a fronte char
te 97
crudelitas archelai. a ter
go charte 101
cicurare. a tergo char. 101
cicur ingenium. a tergo
charte 101
cimbri profligati. a fronte
charte 105
clenos a fronte charte 106
coronati a fronte char. 107
colūnelle. a frōte char. 108
cirenaici a frōte char. 109
cognoſce te ipſum. a tergo
charte 109
conſtituendum quid eſſe ve
lumus a fronte charte 110
crocodilus unde. a fronte
charte 112
crocodilites quid. a fronte
charte 112
cato uticenſis avunculus
bruti a tergo charte 92
colloquium alexādri et dio
genis a fronte charte 115
cranei gymnaſium a fron
te charte 115
conia menſure nomen. a
fronte charte 116
caſa a fronte charte 116
chos menſura a frōte char
te 116
cardamon. a tergo char/
te 116
cena frugi in poſterum. a
fronte charte 117
crantor a frōte charte 119
callaici a teucro. a tergo
charte 119
cypſelus unde. a fronte
charte 120
cypſeli arca. a fronte char
te 120
cecitatis ſors diriſſima. a
fronte charte 120
contemplatio felicitatis. a
tergo charte 120
cecum poſtulare nō poſſe.
a tergo charte 120
comparatio leonis ex ho
mero. a tergo charte 121
cyclopes unoculi. a fronte
charte 122
conficere. a frōte cha. 123
confectus glandiator a frō
te charte 123
cantio greca convivalis. a
fronte charte 123
craſſum quid. a tergo char
te 123
caſſiculi araneorum. a ter/
go charte 123

D

Diſputator pigmentis ora
toriis venuſtandus a fron
te charte 2
Demoſthenes regula ora/
torum a fronte charte 4
Dumeta ſtoicorum. a ter
go charte 5
diſiunctum prologuium. a
tergo charte 7
dicearcus qui fuerit a fron
te charte 7
deus philoſophorum pla
to a fronte charte 7
democritus qui. a tergo
charte 7
deos eſſe cōſenſus gentiū
eſt a fronte charte 9
due anime in hominibus.
a tergo charte 15
diſcentie ſunt reminiſcen
tie a fronte charte 16
diſciplina reminiſcentia. a
fronte charte 16
deſinatū qui. a tergo char/
te 18
democritici qui. a fronte
charte 21
de hippocentauris. a tergo
charte 23
diſpeſſis manibus. a tergo
charte 29
dictum antimachi. a tergo
charte 30
dictum epicuri. a tergo
charte 30
doctrina cum elegantia. a
tergo charte 31
doloſa veſtimenta. a fron
te charte 32
decreta medicine. a tergo
charte 32
dictata q̄. a fronte cha. 36
diſcipline liberales. a ter
go charte 36
dolor indifferens. a tergo
charte 36
decorum. a frōte charte 37
diceoſyne a frōte char. 37
deliaca vaſa que. a tergo
charte 37
diamaſtigoſis. a frō. ch. 38
dolor longus levis. a ter/
go charte 40
de podagra. a frōte ch. 41
diſſenteria. a frōte cha. 41
diſpepſia mala concoctio.
a fronte charte 41
diſpnoea. a frōte charte 41
dyſuria. a fronte charte 41
deprecatio qd. a ter. c. 42
dictū demoſthenis. a fron
te charte 43
de corgonis. a tergo c. 44
de fumo ad flamam. a ter
go charte 45
dibapha purpura. a tergo
charte 48
dictū ariſtippi. a ter. ch. 49
de auctiua privatiua. a frō
te charte 50
demētire. a frōte char. 50
dementare. a frōte char. 50
duplex officiū. a frō. ch. 51
deſertor capite punitur. a
tergo charte 52
due perturbationū bige. a
fronte charte 54
dos vxoris lites. a ter. c. 57
dialecticam repudiant epi
curei. a frōte charte 58
diluere. a tergo charte 58
doctrine encyclie. a fronte
charte 59
diſcriminalia. a tergo char
te 60
diſcerniculū. a tergo char/
te 60
duo gracchi fratres. a ter/
go charte 61
diecula. a tergo charte 62
de diogene catylla. a tergo
charte 63
diffinitio hominū apuleia
na. a fronte charte 64
dictū ſcite. a fronte cha. 65
demoſthenes. a tergo char
te 65
due homini mantiee. a ter/
go charte 68
de ſtatu ſiue cōſtitutione. a
fronte charte 70
diogenes. a tergo cha. 72
diſciplina regalis. a tergo
charte 72
diſceptator. a tergo cha. 72
deteriora facilius ediſcun
tur. a tergo charte 72
due bige perturbationum
a fronte charte 73
dialecticam ſimilis pugno.
a tergo charte 73
diffinitio qd. a tergo ch. 73
diffinitio explicat. a tergo
charte 73
deſcribere quid. a tergo
charte 73
de timone pulchra. a fron
te charte 77
dignitas. a tergo char. 78
deucalion. a frōte char. 81
digladiarij. a tergo cha. 82
de euripide dignum ſcitu.
a tergo charte 86
duo amores. a tergo c. 88
dictum philippi. a tergo
charte 88
documentū arthemodori
ſalubberrimū. a tergo c. 90
deferveſcere. a tergo c. 90
delos. a fronte charte 94
dictum laconis. a fronte
charte 102
dictum laconum. a fronte
charte 102
dentifriciū. a fronte c. 103
dētes zenobie. a frō. c. 103
due vxores dionyſij. a frō
te charte 106
dionyſius gaudio obiit. a
tergo charte 107
de archimedis obitu. a ter
go charte 107
dialectica diſputatrix. a frō
te charte 109
de origine rerum. a fronte
charte 109

de origine animantiũ. a tergo charte 109
dogma eccleſiaſticum. a tergo charte 109
de vxoribus indorũ. a tergo charte 111
decreta. a frõte charte 113
dogmata. a frõte char. 113
ducente & amplius ſecte. a fronte charte 113
diodorus. a frõte char. 93
dictum heracliti. a tergo charte 118
dictum ruſtici. a ter. c. 118
domus iuriſconſulti oraculum ciuitatis a frõte c. 121
diodorus ſtoicus. a fronte charte 121
didymus cecus in geometria clarus. a frõte cha. 121
demoſthenes declamabat ad fluctus. a tergo cha. 122
democritus ſe vltro excecauit. a tergo charte 121
de reuiuiſcẽdis corporibus. a tergo charte 121
democritus primonis ſpretor. a fronte charte 122
deciſio carneadis. a tergo charte 123

E

Epaminundas qui. a fronte charte 2
Empedocles qui fuerit. a fronte charte 6
Edelechia quid. a fronte charte 7
Eulogia que. a tergo ch. 9
Eloquium quid. a fronte charte 10
ennius lugeri abnuit. a tergo charte 10
elementa in animantibus. a tergo charte 12
emulari qd. a tergo cha. 13
ex accidente moueri. a tergo charte 15
eſſentia in deo ouſia. a frõte charte 16
eſtracioree q. a ter. cha. 19
excãdeſcẽtia. a ter. cha. 20
egrotatio pompeij. a frõte charte 22
eius ſapientie condimentum. a fronte charte 24
ephemerum. a tergo c. 24
ephori qui. a tergo cha. 25
exemplum theodori. a frõte charte 26
eridamas thraſillus. a tergo charte 26
effigies mortui in conuiuio. a tergo charte 27
epilogus. a tergo char. 28
erithei filie. a frõ. cha. 29
exoterica q. a tergo cha. 31
epicuri ſecta coproſiſſima. a fronte charte 33
euriſtheus qui. a tergo charte 34
exectra qd. a frõte cha. 35
echina quid a frõte ch. 35
eſch lus qui. a frõte ch. 35
encycleos. a tergo cha. 37
encyclopedia. a tergo charte 37
exercitus vnde. a ter. ch. 38
eſopus hiſtro q. a ter. ch. 39
epiſtola. a fronte char. 41
epicuri. a fronte charte 41
exhortatio imperatoris cal car. a tergo charte 41
exemplum xenonis patientie. a tergo charte 42
eleates. a tergo char. 42
eles. a tergo charte 42
ex baliſtare. a frõte cha. 44
epigoni alteri. a ter. ch. 44
exaggeratio. a frõte ch. 46
echo. a tergo charte 48
echo panos delicium. a tergo charte 48
epicterum. a tergo cha. 49
encyclia problemata. a tergo charte 50
eſſentia. a tergo charte 51
eulabia. a tergo charte 52
ethimologia a frõte ch. 53
endẽtes cauſe. a ter. ch. 54
extoiris dionyſius. a fronte charte 56
exeſt a fronte charte 56
euphorion. a frõte cha. 61
ex regno in ſeruitutẽ cadere. a tergo charte 62
eſchines. a tergo cha. 65
expectorare triſtiã. a tergo charte 67
equuleus. a frõte char. 67
equulus. a frõte char. 67
equula. a frõte charte 67
equile. a frõte charte 67
edilis. a frõte charte 67
ex ambitu honores. a tergo charte 70
exiliũ quid. a tergo cha. 70
exul nomen calamitatis. a tergo charte 70
epulones q. a tergo cha. 72
eloquentia expãſa manui. a tergo charte 73
euthymia democriti. a tergo charte 73
euphrate. a fronte cha. 74
erumne. a tergo charte 75
exanimatus. a tergo ch. 75
exanimus. a tergo char. 75
excãdeſcẽtia. a frõ. ch. 76
euripides oſor mulierum. a fronte charte 77
epithaphiũ timonis. a tergo charte 77
ebrius. a tergo charte 77
euthymia democriti. a tergo charte 78
erugo. a fronte charte 79
eruginoſus. a fronte ch. 79
ex gaudio iſania. a fr. c. 80
ex leueate precipitiũ. a frõte charte 81
exẽplum themiſtoclis. a tergo charte 81
erimãthius aper. a f. ch. 83
exẽplũ ſcipiõis naſice. a tergo charte 83
efferre. a tergo charte 86
enygmata pythagoricorũ. a tergo charte 94
echemytus. a tergo ch. 94
eculeus a tergo charte 95
expoſtulare. a tergo ch. 95
epitaphiſta. a ter. char. 100
exarmare. a tergo ch. 101
exoticũ puluiſculum. a frõte charte 103
euriclia nutrix vliſſis. a tergo charte 103
epicurei. a fronte char. 109
elementorũ recurſus. a tergo charte 109
emporos. a tergo ch. 113
effutire. a fronte char. 114
euax. a fronte charte 114
enoch. a tergo charte 93
epithaphium ſardanapali. a tergo charte 117
exprius meruit. a ter. c. 118
exiliũ quid. a frõte cha. 119
exul nomen calamitatis. a fronte charte 119
exul vnde. a frõte cha. 119
etiam. a fronte charte 120
eluciſcaſſere. a ter. cha. 121

F

Fabi pictores q. a frõ. ch. 2
Frui nũmo vti deo impiorum eſt. a tergo char. 13
feneſtrare qd. a frõte ch. 14
faſti libri q. a frõte char. 18
felicitas metelli. a frõ. c. 22
fletus a tergo charte 34
fauces oecaloſe. a ter. c. 38
fides ſerui a tergo char 43
famulatus ambitioſorũ. a tergo charte 45
flãma iudich a ter. char. 45
fellare a fronte charte 48
fellitãdi vbera a frõ. c 48
fortuna inuidet diuitiis a tergo charte 48
furor athamãtis a t. ch. 50
fidens. a fronte charte 52
frugies. a tergo charte 52
frugi a tergo charte 52
frumen a tergo charte 52
frugi ſeruus a tergo ch 52
fato ſtat iuppiter ipſe. a tergo charte 57
fuſtema a fronte char. 61
fomen a fronte charte 65
fulminat orator a ter c 65
fabius mortẽ filii tulit firmiter a fronte charte 66
fibre a fronte charte 71
fibrum a fronte charte 71
flexumines a tergo ch 71
fama depeculãs a ter. c. 73
frugi a fronte charte 80
flagitium a tergo char 87
fidentia a fronte char. 91
fortuna a toto mũdo innocatur. a tergo charte 98
fibrie factum ſapiens a frõte charte 99
fortuna ſine flore a fronte charte 101
formido. a tergo char. 104
follis pugillatorius. a tergo charte 106
fides demonis & pithai a fronte charte 107
fatum. a tergo charte 109
feles a tergo charte 111
femine vaticidice. a fronte charte 112
fortuna domina rerum a tergo charte 92
fabella eſopia a ter c. 122
fabula poliphemi exoſculati a fronte charte 122

G

Grecorũ laudes a ter ch. 1
Galba orator q a ter cha 2
Gracchi q a tergo charte 2
Gehẽna qd a ter char. 10
gentiles q a tergo char 11
greci adulatores a fronte charte 22
gẽmare vites a ter cha 22
genua ſupplicũ. a ter. ch 33
gimnoſophiſte q a tergo c 42
gimnici ludi. a frõte ch. 45
gemuria a fronte char. 49
gentes ſine medicis degẽtes a tergo charte 40
Geſtire a frõte charte 50
Gradatio. a frõte charte 55
gene a tergo charte 55
genera ſaporum tredecim. a tergo charte 59
glycon a tergo charte 69
gemere qd a frõ charte 71
gaudium doloſum. a fronte charte 74
gibboſus a tergo char. 76
grauedo. a tergo charte 77

grauedinoſi.a tergo c. 77
geometria diſcendi. a ter/
go charte 96
grandiloqui.a fronte char
te 114
gnobilis a frõte char. 118
grunitus a tergo char. 122
grunire.a tergo charte 122
grundire a tergo cha. 122
grundiles lares. a tergo
charte 122

H

Hi'um quid a frõte char 3
Harpocrates a frõte cha 9
Homo interior qui. a fron-
te charte 15
hebe que fuerit. a tergo
charte 17
homo breuis mundus. a
fronte charte 20
herceus iuppiter. a fronte
charte 22
hercos ſeptũ a frõte cha 22
habere ſcbrẽ a tergo c 22
hyppocentaurus. a tergo
charte 23
hipanis flu. vbi. a fronte
charte 24
humatio qd. a tergo char-
te 26
hiſtoria't diagore. a fronte
charte 28
hiſtoria codri a frõte ch 29
hora mortis decretoria. a
tergo charte 29
hiſtoria philoctete.a fronte
charte 34
horoſcopus a tergo ch 38
homo occiditur in volupta
te.a fronte charte 40
hortamenta tirtei.a tergo
charte 41
harma a fronte charte 45
horoſcopus venatoris. a
fronte charte 45
heptaphonos.a ter ch 48
hortenſius tullianus a ter-
go charte 49
hadrianopollis a frõ ch. 51
hemerobios a tergo ch. 63
hecuba in canem. a fronte
charte 66
hilareſcere a frõte char. 66
hilaritudo a frõte char. 66
halicarnaſſus a frõte c. 68
h[illegible] multiſcius a [illegible]
charte 71
hieromion a tergo cha 76
habitus.a fronte char. 78
hominem ex homine tolle
re a tergo charte 80
herculeas ſol.a frõte c ha 83
hippocrates errores ſuos
confeſſus.a frõte char. 88
harpagion a frõte char. 89
harpagart. a fronte char//
te 89
heraclides a frõte char 94
hoc ſcio quod neſcio a frõ-
te charte 95
humanitas pro eruditiõe.
a fronte charte 108
homo vas quaſſum. a ter/
go charte 92
heroica etas. a tergo char-
te 93
hic eſt demoſthenes. a frõ-
te charte 118
hermodorus interpres le/
gum a tergo charte 118
hiſtoria demarathi.a fron/
te charte 120
homerus cecus. a tergo
charte 121

I

Iſocrates q a frõte char. 3
Inferi an ſint a tergo ch. 3
Idem ne ſit anima et ani/
mus a fronte charte 6
Iuuenum viſio a terg c. 8
initiare quid a fronte char
te 9
ignoratur natura animi a
tergo charte 14
Ignis ex ſe calet. a tergo
charte 15
Incurui ceruicum quid. a
tergo charte 18
ingenioſi melãcholici.a frõ-
te charte 21
immediata contraria que
a tergo charte 21
inedia periit ſilius. a tergo
charte 21
inuenta palamedis a fron
te charte 25
in vmbra pugnabimus a
fronte charte 26
indolentia que. a fronte
charte 33
imperatorem non vti acu-
leo.a fronte charte 43
infectores a tergo cha 48
in priuatoria particula a
fronte charte 50
ira quid a tergo charte 50
iracundia quid. a tergo
charte 59
iratus qui.a tergo char. 59
iracũdus qui.a ter.cha. 59
inſolentia.a tergo cha. 53
ignauia.a fronte charte 52
ignauiter a fronte char-
te 52
imperturbatus. a fronte
charte 52
ignauus.a fronte char. 52
ingenuum a fronte cha 53
in iugis boues. a fronte
charte 53
inuidentia.a tergo cha. 53
inuidia.a tergo charte 53
inuidit flori. a tergo char-
te 53
inuidere rem.a tergo c. 53
inuidia i hominibus. a frõ
te charte 54
in ſinu gaudeat.a ter.c. 62
ignobilis quid. a fronte
charte 64
ideo lachrymo quia nihil
proficio.a tergo charte.64
interfemineum. a fronte
charte 65
inſimulat.a frõte char. 66
inſimulatio.a frõte cha.66
in alieno oculo feſtucam a
tergo charte 68
iuriditialis.a frõte cha.70
inſtans tẽpus.a frõ.c. 74
illecta a fronte charte 74
illicium.a frõte charte 74
illix venus.a frõte cha. 74
ignoratio.a tergo char.74
inuidia differt ab odio. a
fronte charte 75
incurueſcere. a ter.char.75
iactatio.a tergo charte 75
inimicitia.a frõte char. 76
inimicare.a frõte char. 76
intẽperantia.a frõ.cha. 76
impetiginoſus.a ter. c.76
ira.a tergo charte 77
in inſipientẽ ſanitas cadit.
a tergo charte 78
impotentia.a tergo c. 79
immobilis ſtupor. a tergo
charte 80
ira cos fortitudinis. a ter-
go charte 81
inſane pro vehementer. a
tergo charte 83
ira neceſſaria ad cohertio-
nem.a fronte charte 84
inſtans pſens.a tergo c.86
irçpus ignarus rei venerie.
a tergo charte 87
ibicus rl, eginus.a fr.c. 89
incogitantia.a fronte c.90
iratus impos mentis.a ter
go charte 90
innati mores.a frõte c. 91
inueteratio.a tergo cha. 91
imperator q.a tergo c. 97
inuereſcere.a frõte c. 103
ignauia.a tergo char. 104
inter falcarios.a frõ.c. 108
interualla planetarum.a fron
te charte 109
india tertia pars terrarum.
a fronte charte 111
infectiuo.a tergo cha. 111
ius nigrum.a frõte c. 116
ignobilis pro ignota. a frõ
te charte 118
ignorabilis.a frõte c. 118
in os traſſi aurum ifuſum.
a tergo charte 122
itali ſurdi in ſermone traſ-
montanorum.a tergo c. 122
ius honorariũ.a ter.c. 123

L

Laus philoſophie. a fron/
te charte 1
Leges.xii.tabu.a ter. c. 1
Liuius andronicus qui. a
fronte charte 2
Lepidus qui.a tergo c. 2
Latinis greca nõ miſcẽda.
a fronte charte 5
liber pr vnde. a tergo c. 8
leuchotea qui.a frõte char
te 9
leſſum quid.a tergo cha. 9
latine locutus eſſe roma-
nos.a fronte charte 11
leteus flu.qd.a frõte c. 16
laomedon impoſuit diis. a
tergo charte 17
luna imperatrix terr.a f.c. 18
luculentitas.a fronte c. 27
lactãtius in philoſophos.
a fronte charte 32
lerna malorum a frõte c. 35
leges eretum condite a mi
noe a tergo charte 37
latina lingua locupletior
greca.a fronte charte 38
labor aſſuetudine vincitur.
a tergo charte 38
locus pulcherrimus.a frõ-
te charte 39
lex varia.a tergo char. 43
lenamentũ i grelio.a f.c 44
laus venationis.a fr c 45
libido generale vocabulũ.
a tergo charte 50
lymphati bores.a ter.c. 58
lymphatic.a tergo. cha. 58
leuare a tergo charte 59
lac miluſum.a tergo cha 60
lex ſempronia.a frõte c. 62
ludibria rhamnuſie.a f.c. 63
lucifugi q.a frõte cha. 64
lyſis a fronte charte 65
lucius d.alis maſſilienſiũ.
a tergo charte 66
[illegible] a tergo ch 69
legalia.a fronte charte 70
laus romanorum a frõ.c. 71
Legio regia.a fronte c. 71
Legionary. a tergo ch. 71
Letitia geſtiẽs a frõ.c. 73
letitia in malo.a fr ch. 74
letitia in bono.a frõ.ch. 74
lippus.a tergo charte 76

ligurire. a frōte charte 77
liguritores. a frōte char. 77
liuor. a fronte charte 78
liuidulus. a fronte cha. 78
luſtratores orbis. a tergo charte 81
lenones. a tergo charte 87
lene. a tergo charte 87
lenulus. a tergo charte 87
lippitudo. a tergo cha. 91
leuis via tenuis. a tergo charte 95
logotropos. a frōte cha. 98
leontium meretrix contra theophraſtum. a fr. ch. 99
libr. critolai. a frōte c. 104
leena dimicat pro catulis. a fronte charte 112
lactantius cōtra ciceronē. a fronte charte 93
laus paupertatis ex apuleio. a fronte charte 118
lachryme heracliti. a tergo charte 118
lepus ſurdus pingueſcit. a fronte charte 123

M

Mors requies erumnar. a tergo charte 3
Metellor. cognomina. a tergo charte 4
Mūdus ex atomis. a tergo charte 7
matuta que. a frōte ch. 9
monumenta que. a tergo charte 9
mors alexandri epirenſis. a fronte charte 11
magices vanitates a t. c. 11
magna grecia q̄. a ter. c. 11
macti ingenio. a frō. ch. 12
mors p feneſtras. a fr. c. 14
memoria theodectis. a tergo charte 16
memoria cynee. a t. ch. 16
metrodorus q. a ter. ch. 16
memoria hortēſij. a t. c. 16
mithilene vbi. a fr. cha. 20
melancholia vino comparatur. a fronte charte 21
mors nihil ad nos. a f. c. 21
meditata q̄. a ter. char. 21
mori fame miſerrimum. a tergo charte 21
mors bruti. a fronte ch. 23
mortes ſcipionū. a fr c. 23
mors pauli et ſeruilij. a frōte charte 23
mors gracchi. a frō. ch. 23
mors marcelli. a frō. ch. 23
mors longus ſomnus. a tergo charte 23
meta viuēdi annis ſeptuaginta. a fronte charte 24
mors intrepida theramenis. a tergo charte 24
mors critie. a frōte cha. 25
moſca. a fronte char. 25
mortuus hō: homo nō eſt. a fronte charte 27
monodiū. a frōte char. 27
menechenus amator patrie. a fronte charte 29
mihi cane et populo. a tergo charte 30
mala aurea. a frō. char. 35
melote. a fronte charte 35
mulciber. a tergo char. 35
marcus tullius varicoſus. a fronte charte 38
militaris gradus. a t. c. 38
machaon. a tergo char. 39
margarite ad ſorbendum. a tergo charte 39
meditationes cōflictus ſine ſanguine. a frō. char. 40
moleſtū ocium quod. a frōte charte 41
mulier a molitie. a t. ch. 41
manubaliſte. a frō. ch. 44
murea decij. a frōte ch. 44
magnū alteri theatrum. a frōte charte 46
methymna felix vinoſa. a frōte charte 47
metire aquā. a ter. cha. 47
morbi ſupra. ccc. a fr. c. 49
mentagra. a fronte ch. 47
medico hominē occidiſſe impunitas. a tergo ch. 49
morbus qd. a frō. char. 50
moros. a tergo charte 50
mania. a tergo charte 50
maniaci. a tergo charte 50
melancholia. a tergo ch. 50
mentecaptus ad gentiles deducēdus. a frōte ch. 51
mens furioſi quis a ratione. a fronte charte 51
miſericordia vitiū. a t. c. 53
miſericordia qd. a t. ch. 53
menalippe. a tergo ch. 53
menalippus. a tergo c. 53
malū omē tolēdū. a f. c. 54
mors oenomai. a frō. c. 55
mors ſeqla vite. a t. ch. 56
monaulon. a frōte cha. 60
murenule. a tergo char. 60
mulſum. a tergo charte 60
meliteten. a tergo cha. 60
melicraton. a tergo cha. 60
mors gracchi. a ter. cha. 61
municeps meus. a fronte charte 63
mare erſinoſum. a ter. c. 66
manſolus. a frōte char. 69
mauſoleum inter ſeptē ſpectacula. a frōte char. 69
magne gratie que. a tergo charte 71
muſicam molliri animi ferocitā. a fronte charte 72
mūdus muſice cōpoſitus. a fronte charte 72
metus in bono. a frō. c. 74
merare. a tergo charte 75
meſtitudo a tergo cha. 75
meſtiter. a tergo charte 75
meſtare. a tergo charte 75
muli mariani. a ter. ch. 75
morbi. a tergo charte 76
mulieroſitas. a frōte c. 77
miſoginia. a frōte cha. 77
morbus qd. a frōte cha. 78
morbi animi. a frō. cha. 78
m. antonius diloricauit tunicā aquinij. a ter. cha. 81
memoria mater ſapientie. a fronte charte 85
moros ſtultus. a frō. ch. 88
moria. a frōte charte 88
morari. a frōte charte 88
martia flamma recens. a tergo charte 89
margaritarij ſub caſſiopea. a fronte charte 94
malitia ſatis ad vitam miſeram. a fronte charte 95
malitia. a tergo char. 96
miries qd. a fronte cha. 97
metrodorus. a frōte ch. 99
manſueteri a tergo. c. 101
meotis palus. a frō. ch. 104
mors cinne. a ter. ch. 104
mors antonij oratoris. a fronte charte 105
mors catulli. a frō. ch. 105
mors iuliani. a ter. c. 105
molluſca nux. a frō. c. 106
motus per zodiacū. a fronte charte 109
muſcipula. a tergo ch. 111
mercaturas inuenerūt peni. a tergo charte 113
mina a fronte charte 115
maiores voluptates animi q̄ corporis a tergo ch. 115
mihi cane et muſis a tergo charte 118
metrodorus a ter. ch. 119
medicimonium. a fronte charte 121
male audire. a ter. cha. 122
muſice inuentores a tergo charte 122

N

Necē ſuo verrinū. a fr. c. 5
Neciomantia a frō. ch. 11
Necromātia a frō cha. 11
Natura nihil calidius. a fronte charte 14
noctuinis oculis hebetior a fronte charte 15
Noſce te ipſum. a frō ch. 15
nature diuerſitas. a fronte charte 20
ne. a tergo charte 25
nomothete. a frō char. 28
neoptolemus nouus miles a fronte charte 30
non improbādas artes ob artificē malū. a ter. char. 32
neſſi fabula. a tergo ch. 34
niptra a frōte charte 42
nipta. a frōte charte 42
nefretici g a tergo cha. 44
nō ſequendū eſſe populū a tergo charte 48
ne valde a frōte charte 50
nō cōuellēdos motus animi ſed temperandos. a tergo charte 51
narciſſus. a tergo char. 51
narcotica a tergo charte 51
nauus. a fronte charte 52
nex caliſthenis a frō. ch. 54
nidor. a tergo charte 55
nex theſei. a tergo cha. 56
nihil admirari. a frō ch 57
ne ſis miſer ante tempus a tergo charte 57
norma paupertatis fabritius a frōte charte 64
neceſſitas ferijs caret a tergo charte 64
niobe lapidea facta. a fronte charte 65
neſſotrophiū qd a t ch. 66
nex pompeij a ter. cha. 66
nihil ſalubrius tempeſtiua medicina. a tergo. char 69
non tibi hoc ſoli. a frō. c. 70
numa pythagoreus creditus a fronte chate 72
numa hydromanticus. a fronte charte 72
negatiue due pro vna. a tergo charte 72
notio a fronte charte 84
naturales affectiones a frōte charte 85
natura nouercatur homini. a frōte charte 86
nihil concitatius amore. a tergo charte 88
natura parens rerum. a frōte charte 101
Neceſſitas ineffugabilis. a tergo charte 109
natura paruum deſiderat. a tergo charte 114
nomina ſeptē ſapientum. a tergo charte 93
nocturne voluptates. a tergo charte 120
noſtra opinatio. a f. c. 124

O

Opiniones anime cōplu ſcule. a tergo charte 7
Opiniones de deo. a tergo charte 10
Opi. plato. de ani. a tergo charte 15
Orator homines feros mitigauit. a fronte 17
Oculus ſe nō videns alia videt. a fronte charte 18
Omnia ſynthetα mortalia. a tergo charte 18
Olores qui a fronte c. 19
olimpionices. a fronte charte 28
oraculum triphonij. a tergo charte 28
oppanſum velum. a tergo charte 29
oratorium bonorum genera. a tergo charte 30
occaleſcere. a tergo ch. 38
orator perfectus nullus. a fronte charte 42
offectores. a tergo cha. 48
officioſi impudici. a fronte charte 51
odiū in brutis. a frō. ch. 54
opinio fons perturbationum. a fronte charte 55
octa filius ſolis. a t. cha. 55
opinetus. a frōte char. 56
obtundere. a frōte cha. 58
obos. a tergo charte 59
obibo pro adibo. a tergo charte 59
occeni pro accenit. a tergo charte 59
obiurare. a tergo cha. 59
obſeſſis. a tergo charte 60
opecōſiua. a tergo cha. 60
opitulus iuppiter. a tergo charte 60
oxicedros. a frōte char. 61
officiū. a tergo charte 66
orme appetitus. a tergo charte 73
opinio fons pturbationū. a tergo charte 74
opinionis mater. a tergo charte 74
opinioſi. a tergo charte 74
obtrectatio. a frō. cha. 75
origo neruorum. a tergo charte 78
officium medici. a tergo charte 85
olimpia. a frōte charte 94
opinio multitudinis. a tergo charte 99
ocium ſapiētis pulchrius. a fronte charte 110
obliuiſci ſui. a ter. cha 130
occupare factū pulchrum. a tergo charte 111
orator conditor ciuitatū. a fronte charte 93
oblonare. a frōte cha 116
omnes muſica capiuntur. a tergo charte 122

P

Polycletus qui. a fronte charte 2
Parrhaſij qui. a fronte charte 2
Portius cato qui. a tergo charte 2
Philoſophia maxima diſciplinarū. a frōte charte 3
Peripatetici vnde. a fronte charte 3
Philoſophia triplex. a tergo charte 3
Pronuntiatum quid. a frōte charte 5
Pythius vnde. a tergo charte 5
Potentie anime. a fronte charte 7
Phedon qui fuerit a fronte charte 8
pontifices interpretes religionum. a ter. charte 8
phidias qui. a tergo c. 10
pherecidis op. de anima. a tergo charte 10
pandoſia que. a frōte charte 11
pherecides q. a ter. cha 11
plato deus ſemideus. a tergo charte 11
pythagorei qui. a tergo charte 11
praepontis qui. a ter. ch. 13
pulſio quid. a frō char. 16
pietas dei cultus. a t ch. 17
pocillator ganimedes dictus. a tergo charte 17
pubeſcere vites. a tergo charte 18
prytaneum quid. a tergo charte 18
prytanis. a ter. charte 18
philoſomatos. a ter ch 19
philocrimatos a ter c 19
philoſophorum cōtemplatio a tergo charte 19
panetius de officijs. a tergo charte 20
poliandrion quid a fronte charte 26
pelopide a tergo cha. 27
peroratio a tergo cha. 28
pſycomantium. a fronte charte 29
panathenea a frōte ch 29
piſiſtratide qui a ter c. 29
pertinax virtus. a fronte charte 31
pomeridiana ambulatio a tergo charte 31
pomeridiane ſcole. a tergo charte 31
philozous q a frō cha 32
philoſophus glorie mancipiū a tergo charte 32
pyra in oeta a frōte ch 34
pulmones a tergo char 34
pulmonarius a tergo c 34
pneumonicus a ter ch 34
poete ſubmoti a ciuitate
platonis a frōte charte 36
poeticum genus diuinū. a fronte charte 36
partes virtutis que. a frōte tergo charte 37
philoſophi ſapientes non prudētes a frōte char. 37
patrij ſermonis egeſtas a fronte charte 38
plenus gradus a ter t. 38
podalirius a tergo cha. 39
patina clopi a ter char 39
pleureticus a ter char. 40
pacuuius poeta qui a fronte charte 41
pectius a tergo charte 43
peccatus a tergo char 43
phreautica a tergo ch 44
poſidonius rhodius a frōte charte 45
peteſcere a tergo char. 45
petere cibū extiama. a tergo charte 45
pedia cyri nō ad fidem hiſtorie a tergo charte 45
pedia in manibus africani a tergo charte 45
prudētes grecie ſeptē. a tergo 46
pelopide a frōte char. 47
phlebotomia ab hippocratino a frōte charte 47
philoſophia medicina animi medicina phia corporis. a tergo charte 46
prepoſteri homines. a tergo charte 47
phia multa turbe a fr c. 48
populus p vno. a t ch 48
protrepticus qd a ter c 49
perturbationes a ter c 49
paſſiones a tergo cha 49
phroneſis a tergo cha. 52
pilo a tergo charte 52
pantices trux a frōte ch 53
perditi homines a fr c 53
pathetica oratio. a t char 54
phthiſis a tergo charte 55
pedor a tergo charte 55
premeditatio mali noxia a tergo charte 57
preſtare quid a tergo c. 58
peruellere a tergo char 58
peſſimi debitores eſt creditori facere conuitium. a tergo charte 58
philoſophia ſimilis ouo a fronte charte 59
peleus fratricida a t c. 59
pudor qd. a tergo char 59
perfricuit os: perfricuit frōtem a tergo charte 59
per oculos via vitiorū a frōte charte 60
periſcelides a ter char. 60
promulſidaria a ter ch 60
pugnat ſecum epicurus a tergo charte 61
perſeus irtūpho a frō c 63
poliorcetes a frōte ch. 63
paupertas in ſocrate ſapiēs. a tergo charte 63
pedores a fronte char 65
plangere a frōte char. 65
plangor. a fronte char. 65
pater laudauit filiū defunctū a tergo charte 67
phalle a tergo charte 67
paulumbi a tergo char 67
paupertas qd. a frō char 70
perq; maximus a t cha 70
prouocatio a ter char 71
pythagoras vnde a t c 71
pythagoreus a frōte c 72
pythagoriſte a frō cha 72
precipere. a tergo char 73
pigrare a tergo charte 75
pudor a tergo charte 75
pituita a fronte charte 76
peruicacia a fronte cha 77
pipatetici ſeperāt. a t c 80
pythagoras a frōte ch. 82
plato a fronte charte 82
platonis verecundie. a tergo charte 82
prudentia a fronte cha. 85
perturbationes diffō a t c 85
premoleſtia. a tergo ch 89
phthiſicis vtile nauigatio a fronte charte 90
pedices amoris inexplicabiles a fronte charte 90
penitētia alexādri a t c 90
pertuſſis a tergo charte 91
phthus op a fronte ch. 94
plato pythagoriſſat. a tergo charte 94
poſtulare. a tergo char. 95
prouerbium habet aurum tholoſanum a frō char 96
profligare a frō char 96
prima nature a t char 97
polemon. a tergo char 99
prepoſitum a tergo ch 110

Preſtare. a tergo cha. 101
Philippi nomē excellēs.
a tergo charte 102
Philippus bellator inter
pretatur. a tergo cha. 102
Philippi aurei nummi. a
tergo charte 102
producta. a tergo cha. 103
prepoſiti. a tergo cha. 103
Proh deū fidem. a tergo
charte 103
Peius facere iniuriā ꝗ̄ pa
ti. a tergo charte 105
Philetor a frōte cha. 106
polimata. a tergo cha. 106
pulnicium geometricū. a
tergo charte 107
phyſica naturalis. a tergo
charte 108
plancte vnde. a frō. ch. 109
partes grad⁹. a. frō. ch. 109
penitere ſapientem. a ter
go charte 112
pellicee ſcytharum veſtes.
a tergo charte 114
pulpamētū. a tergo ch. 114
philo. a fronte charte 93
parenticida. a frōte cha. 93
prometheus a ꝓuidentia.
a tergo charte. 93
parabiles diuitie natura
les. a tergo charte 115
phiditia vnde. a frō. c. 116
plus ex pluribus. a te c. 118
perſes rex captus. a t. c. 123
perſes in carcere obiit. a
fronte charte 123
prouocatio in aleam bibē
di. a tergo charte 123

Q

Quid velociſſimū. a t. c. 12
Quid ꝓprie dicatur eſſe. a
fronte charte 16
quinq; precipua in craſſo.
a tergo charte 21
quotus quiſq; a frō. char. 32
qui bene docēt & male vi
uunt. a tergo charte 32
quaterni tenes ceruis. a
tergo charte 44
quid anime trahant a pla
netis. a fronte charte 48
qui vitia tollit virtutē tol
lit. a tergo charte 54
queſita theophraſti. a fr. c 67
quā magnus. a ter. cha. 70
qui malū carmē incanta
ſet. a fronte charte. 72
que ſupra nos nihil ad
nos. a tergo charte 94
quibus folia non ſunt deci
dua. a fronte charte 101
qui occiderit ibim & fellē.
a fronte charte 112
que neceſſaria ad beatam
vitam. a fronte charte 92
quo ſpe lycurgus. a t c 93

R

Romanorum religio. a ter
go charte 7
Regiones inhabitabiles.
a tergo charte 13
refractarij. a tergo cha. 18
rhenones q. a ter. cha. 18
reſtare qd. a tergo cha. 29
refellere qd. a frōte cha. 31
ratio qd. a frōte char. 32
raciocinatio ſtoicorum. a
tergo charte 36
reiectanea vnde. a tergo
charte 36
reiecta. a tergo charte 36
rhetre. a fronte charte 38
remediū cōtra aculeos. a
fronte charte 43
repugnātia. a tergo. ch. 51
refellere qd. a tergo ch. 61
romani philoſophie culto
res. a tergo charte 72
rudiarij a tergo char. 82
riuales q. a tergo char. 84
reuocaſſe. a tergo char. 86
riſus i ſplene. a frōte ch. 87
region. a fronte charte 89
rhagades. a frōte char. 89
rhagadia. a frōte char. 89
rhage. a frōte charte 89
remediū ad lippitudinē. a
tergo charte 91
rex iniuſtus miſer. a fronte
charte 103
reciproca. a tergo cha. 104
repulſa in magiſtratibus. a
tergo charte 104
recordatio voluptatum. a
tergo charte 110
retractare. a ter. cha. 112
rota figuli. a tergo ch. 114
recaluaſter. a ter. cha. 122

S

Sapiētia qd. a ter. cha. 1
Scola vnde. a frōte cha. 3
Socrates nullā litterā ſcri
pſit. a fronte charte 3
ſiſyphi pena ad ambitio
ſos. a frōte charte 4
ſeruilius iſauric⁹ q. a t. c. 4
ſincathegoremata que. a
fronte charte 5
ſupbus q dicat a ter cha. 5
ſinchatheſes q a fro ch. 8
ſepulchri violati actio. a
tergo charte 8
ſepulchrū iouis in creta. a
fronte charte 9
ſtatius nom ſeruile. a t. c 10
ſcitu dignū de themiſtocle.
a fronte charte 10
ſtomātia. a fronte char. 11
ſupra lunā omnia pura. a
tergo charte 12
ſidera hūore paſci. a fr c 13
ſoluere orā qd. a frō ch 13
ſubtilitas animorū fruſtra
tur uiſum a tergo cha. 14
ſimonides q a ter cha 16
ſcepſis a tergo char. 16
ſphera vitrea archimedis.
a fronte charte 17
ſitū ſimonidis a ter cha 17
ſeſquiniēſis qd a fr. ch. 18
ſol anni moderator, a fron
te charte 18
ſoma qd a frōte char. 20
ſolſtitium. a tergo char. 24
ſcyphus herculaneus cōdi
dit alexādrū a frō cha. 25
ſerpēs pina natus. a fr. c 25
ſuccēſere qd a ter cha. 25
ſydoniū a frōte charte 27
ſcitū declamatoris a t c 27
ſalamin vbi a frōte cha 28
ſcitū romanorum fabius a
fronte charte 28
ſilenus bacchi altor. a ter
go charte 28
ſtoicorū opi a frōte cha. 32
ſegetes q a tergo. char 32
ſegetia dea a tergo cha. 32
ſtoici a porticu. a frō. ch 33
ſtaturoſi q a tergo cha. 34
ſorites aceruus a frō ch 37
ſophroſine a frōte cha. 37
ſententia habenda in ore.
a tergo charte 39
ſenes inediam ferunt. a ter
go charte 39
ſummū a tergo cha. 40
ſtraguria qd a frō cha 41
ſuccuſare qd a frōte ch 42
ſtadium a tergo cha. 43
ſtadiodromici a ter cha 43
ſcorpiones a frōte cha 44
ſparo perculſus epaminun
das a tergo charte 44
ſocrates bellator a t ch 44
ſimultas inter platonē & xe
nophontē a ter. cha. 45
ſuada a tergo charte 45
ſuccida a fronte char. 46
ſuccidia hortus a fr ch 46
ſemina & igniculi virtutis.
a fronte charte 48
ſubiumi fugimus errores.
a fronte charte 48
ſtultos inſanire. a fr. ch 50
ſtultus omnia vitia habet
a fronte charte 50
ſtupor i ſtoicis a frō. cha. 51
ſorites aceruus a ter. c. 51
ſophroſine. a tergo. cha 52
ſophron a tergo charte 52
ſitus. a tergo charte 55
ſcitū dioniſiui a fr cha. 56
ſeniū triſtitia a frō cha 56
ſciebā me genuiſſe morta
lem a fronte charte 57
ſuauis pteritorū malorum
memoria a frōte char. 58
ſapiens non pendet a fan
rio a fronte charte 58
ſapinus a fronte char 61
ſummū bonū ex duobus a
fronte charte 62
ſubſeſſe a tergo cha. 62
ſubſeſſores. a ter. char. 62
ſicyone patria metallorū a
fronte charte 63
ſcitū fabricii a frō cha. 64
ſollitudo bellorophontis.
a tergo charte 65
ſypileia a frōte charte 66
ſcitū anacharſis. a tergo
charte 66
ſi maſculum pectus haberi
vis a fronte charte 67
ſupſtitio qd a frō char. 68
ſupſtitioſi a frōte char. 68
ſolū vertūt a ter char 70
ſtatua bruti cum gladio. a
tergo charte 71
ſuū cuiq; iudiciū a f ch 73
ſimilitudo corporis ad ani
mum a tergo charte 78
ſuphiloquētia a frō cha 80
ſtoici extirpant affectus a
tergo charte 80
ſapho ex leucate ſe dedit.
a fronte charte 81
ſyllogiſmus a frōte cha 81
ſerius ignobilis a fronte
charte 82
ſura a tergo charte 82
ſoror aracis a fronte cha 83
ſigna traſcētū a ter cha. 83
ſtomachabūdus. a fronte
charte 84
ſimulare affectus a t c. 84
ſapiens non miſerebitur a
ter charte 84
ſophia a fronte charte 85
ſapiens ſupra fortunam.
a fronte charte 86
ſplen a fronte charte 87
ſubātem. a tergo charte 88
ſacra cohors ex amatis &
amatoribus a tergo ch. 88
ſodalites femine alutē de
lictorū. a tergo charte 89
ſtilpo cbiloſus a frō ch 91
ſtirpitus a tergo cha. 91
ſocratici oēs a frōte cha 95
ſapiēs nunq; in miſeria. a
fronte charte 98
ſupplicium rote a frō ch 98
ſtoici magni dici. a fr. ch 98

ſucceſſere.a tergo charte 98
ſuenſipuus.a tergo ch. 99
ſi diis placet.a tergo c. 99
ſoꝛiteſ per ſequelas. a ter-
go charte 102
ſubule armati.a ter.c. 102
ſapientem non penitere. a
tergo 104
ſi liber licet.a frõte ch. 105
ſyracuſe laudãtur. a tergo
charte 105
ſtragula veſtis.a t.ch. 106
ſacrarium natura clauſum.
a tergo charte 108
ſũmũ bonũ ex triplicibus
bonis.a fronte charte 113
ſeptici.a tergo charte 113
ſolum ad.a tergo cha. 114
ſuppoſititius dictus alexã-
der a diogene.a frõ.c.115
ſudatoria.a frõte cha. 116
ſyracuſane menſe. a fron/
te charte 117
ſtatue oꝛnamentum foꝛi. a
tergo charte 117
ſenioꝛ gargetius. a tergo
charte 119
ſcitũ herodis.a frõ.c.121
ſapiens ſerenus vt celum.
a fronte charte 124

T

Tuſculana villa q̃.a frõte
charte 1
terribiliſſimum moꝛs.a ter
go charte 5
templũ triplex.a frõ.c. 14
themerine plaga. a fronte
charte 18
tres decii.a fronte cha. 23
thermopile vnde. a fronte
charte 26
tabo qd.a frõ.charte 27
taurus phalaridis.a tergo
charte 33
trachia aſpera.a frõ.ch.34
tiphon.a tergo charte 34
toꝛoſus.a frõte charte 35
tetrare qd.a tergo char.35
tactici.a tergo charte. 38
toꝛmina.a fronte cha. 41
toꝛminoſus.a frõte ch.41
toꝛmines.a fronte ch. 41
tecum habita.a frõ.ch.46
tantilũ.a tergo charte 46
tantulum.a tergo char.46
tẽpus dicẽdi ad clepſydrã.
a fronte charte 47
turba turbulẽta.a t. ch.48
temperantia.a frõ.cha.52
timoꝛ quid.a frõte cha.52
tetrum.a fronte charte 55
tomos vnde.a tergo c. 55
tabitudo.a tergo char. 55
tarquinius cõſenuit tuſcu/
li.a fronte charte 56
telamon a tergo charte 56
tria tẽpoꝛa.a frõte char.58
telamon.a tergo.char. 59
tergiuerſatoꝛ.a ter cha. 59
triplex meſſis.a ter.ch.64
tantiſper.a fronte char.66
tumẽs animus vitio.a frõ
te charte 69
troſuli.a tergo charte 71
triſtitia in bono.a ter.c.71
terroꝛ.a tergo charte 75
tactio.a tergo charte 75
temperantie virtus. a ter/
go charte 75
temulentia.a fronte ch.77
temetum a fronte cha. 77
toꝛminoſi.a tergo cha. 77
turbelle.a tergo charte 79
tantalus.a fronte char.80
tabifice perturbationes. a
fronte charte 80
toꝛquatus a toꝛque a fron
te charte 83
taurus marathonius.a frõ
te charte 83
theſeis tõſura.a frõ.ch.83
trabea comicus. a tergo
charte 87
tela muſa. a frõte cha. 89
thieſtes tragedia.a ter. 90
thales reptoꝛ geometrie.a
tergo charte 94
tunicam diloꝛicauit. a fron
te charte 96
tantiſper.a frõte char. 97
triplicia mala.a frõte c. 98
triplicia bona.a frõte char
te 102
triplex vita. a fronte char-
te 104
textilis veſtis.a ter c. 106
textrinum.a tergo ch.106
tres vue i vite.a t.ch.114
thelamones in edificiis. a
tergo charte 93
timotheus eutiches.a fron
te charte 117
timotheus tibicen. a frõ/
te charte 117
teucri vox.a tergo cha.119
tria neceſſaria ad viden-
dum. a tergo charte 120
tireſias cecus.a frõ.c.122

V

Unde anima dicta e ani-
mus.a tergo charte 6
Ueſtigatio veri ꝑpria ho/
minis.a fronte charte 13
Uarietas iocunda.a fron-
te charte 17
verba noniſſima ſocratis.a
fronte charte 19
virtus thraſſibuli.a fronte
charte 25
verſuram facere. a tergo
charte 25
vella paſſa a tergo cha 29
vnus pro populo .a tergo
charte 30
vir omnium hoꝛaꝝ ariſtip
pus a fronte charte 33
voꝛtices a tergo char. 34
vertices doloꝛũ a ter c.34
vmbꝛaticus homo. a fron/
te charte 36
vmbꝛatilis vita. a fronte
charte 36
vir vnde dicatur a frõ.c.37
vemonices.a frõte.cha.38
varices fecuit mari⁹. a frõ-
te charte 38
varices quid ſint. a fronte
charte 38
varicoſi a tergo charte 38
vocatiuus ſalutatoꝛius. a
fronte charte 39
vir a vi.a tergo charte 40
vngues clauſule neruoꝛũ a
tergo charte 43
veredarij a tergo char 45
virtutes a natura ĩgenite.
a fronte charte 48
vanitudo.a tergo char.48
vanidici.a tergo char. 48
vtilioꝛ medicus familia-
ris.a fronte charte 49
vita mitionis a ter.ch. 57
vultus a tergo charte 57
verba epicuri a frõ.ch. 59
virtutes ebullire. a fronte
charte 60
vita ocioſa prelata honoꝛi-
bus a fronte charte 64
verba eſchinis a ter.c. 65
viuax coꝛnus.a frõ cha 67
vita in gloꝛia a ter.cha. 70
voluntas.a fronte cha.74
vitium a fronte charte 78
venuſtas.a tergo char. 78
virtutes inter duo vitia. a
fronte charte 79
virtutes in meditulio.a frõ
te charte 79
virtus qd.a tergo char.79
virtus recta ratio. a tergo
charte 79
virtus expetenda ꝓpter ſe.
a tergo charte 79
voluptatem animi nimiã.
a fronte charte 80
vindemia ex racemis pla/
tonis.a fronte charte 82
vigilie demoſthenis.a fron
te charte 82
vulnus hiat.a fronte c. 86
vitia amoꝛis a frõ.char. 88
virtutes in proclini. a ter-
go charte 95
victus ſimplex ſaluberrim⁹.
a tergo charte 98
vrbarez cauſa inuenti a
fronte charte 100
viuere in die. a fronte char
te 100
viuere in hoꝛam. a fronte
charte 100
vegetatiua ſeminalia. a frõ
te charte 101
vetuſteſcere a frõ cha 102
veteraſcere a frõ char 102
venuſtas oculoꝛum. a fron
te charte 103
vrnarium a tergo ch. 106
vades a frõte charte 107
voluptates belluine que.
a tergo charte 110
vrbes in egypto ab anima
libus nominate a ter c.111
viuere cõuenienter nature a
tergo charte 112
voluptas cum honeſtate. a
fronte charte 113
virtus voluptatũ pediſſe/
qua a tergo charte 92
vituperatoꝛibus pbie reſpõ
dit cicero.a frõte char. 93
voluptates naturalis. a frõ
te charte 115
voluptates nõ neceſſarie a
tergo charte 115
verbũ ptolemei dignũ ci//
tu.a fronte charte 116
victus priſcoꝛum fruges &
poma a tergo charte 116
verres ſigna ſuſtulit. a ter-
go charte 117

X

Xenocrates qui fuerit.a ter
go charte 6
xantippe moroſa & iurgio-
ſa a fronte 57
xenophilus exꝑs moꝛboꝝ.
a tergo charte 64
xenodochiũ a ter char. 76
xenia a tergo charte 76
xenius iuppiter.a ter ch 77
xerxes bellatoꝛ a frõ ch 97
xerxes pmiũ dabat inuẽtori
voluptatũ a frõte char. 97
xenocrates.a ter char. 99
Xenocratis abſtinentia. a
tergo charte 114
xenocrates a frõ cha 119

Z

Zetemata que.a ter char 3
zeno opi.a fronte charte 5
zeno q fuerit a frõte cha. 6
zenones quot a frõ cha 59
zelotipia a fronte char. 75
zeuſis a tergo charte 121

FINIS.

❡PHILIPPI BEROALDI COMMENTARII IN QVAESTIONES TVSCVLANAS.

PHILOSOPHIA Donum Dei: Dux uitæ: Virtutis indagatrix: uitiorũ expultrix: diſciplina diſciplinarum: ſapientiæ amor: uitæ lex. trifariam diuiditur in moralem: naturalem: rationalem. Prima componit animũ: Secunda rerum naturã ſcrutatur. Tertia proprietates uerboꝝ exigit & ſtructuram. Qui membratim philoſophiam diducunt: coutenti ſunt hac tripartita diſtributione. Quidam fruſtatim ſecantes nõ tam partiuntur q̃ cõcidunt ac lancinãt. Moralẽ quæ græce ethice dr̃: ſcũ primis excoluit. M. Tullius conditis uoluminibus nõ paucis. inter q̃ tuſculanæ queſtiões ſunt famigeratæ. Quas hoc titulo ĩſcripſit a uilla Tuſculana: q̃ prius Syllæ Dictatoris: poſtea fuit. M. Cice. q alterã quoq; uillam habuit: quã uocabat Academiã. ab exẽplo Academiæ Platonicæ: ubi compoſuit uolumina eiſdem nominibus.

PHILIPPI Beroaldi. Laus philoſophiæ

Tuſculana uilla quæ

CVm ubiq; fere ſe Platonis ſectatorẽ ꝓfiteat: in q̃ſtionibus tuſculanis: nõ minus ſtoicus eſt q̃ Platonicus: ꝓbatq; dogmata ſtoicorũ: q̃ auſteriora ſunt quoꝝ aſtrictior eſt orõ. q architecti ſunt: pene uerboꝝ. In. M. Tullii Cice. libris dep̃hendere licet: nõ geometriæ: nõ muſicæ: nõ grãmaticæ: non deniq; ullius ingenuę artis ſcientiã ei defuiſſe. Hic dialeticæ ſubtilitatẽ: hic moralis partis utilitatẽ: hic reꝝ motus· cãſq; cognouit. Ita ex multa eruditione: & oĩum reꝝ ſciẽtia exundat: exuberatq; illa admirabilis eloquentia: ut merito creditũ ſit & proditũ. M. T. Cic. ingeniũ ſolũ romano imperio par fuiſſe: latinęq; facũdiæ pomeriũ ꝓtuliſſe. Scribit aũt noĩatim ad. M. brutũ haſce q̃ſtiones: hoĩem tũ iucũdum & charũ: tũ l̃ris ꝓcellentẽ: cuius noĩ librũ illũ de claris oratoribus clariſſimum dedicauit. Ad quẽ librũ quoq;: cui titulus eſt orator: & qnq; uolumina de finibus bonoꝝ: maloruq; ꝓſcribit: quem quanti faciat identidem oſtendit: qui tanta doctrina præditus fuit: uti ne græcis quidem cederet in philoſophia: ut ei interdum ipſe Cice. nõ ſatiſfaciat. Nãq; illũ ueluti fractũ & elumbẽ infamabat. hic tyrannoctonos fuit: & ſi filius Cæſaris creditus: ſcripſitq; ad ipſum Cic. librũ de uirtute ꝓbatiſſimũ. Et hoc ueluti anteloquiũ ſit interpretationũ: q̃s laconicas inſcribere deſtinauerã: utpote cõcinnas & breues. Nolebã. n. in his laxius fuſiuſq; euagari: ſicut in cõmẽtariis Proptii atq; Trãquilli ſumus latiſſime expaciati. Laconiſmon in his de induſtria ſectari in aſo erat: ut lectores diiudicare poſſent: an iidẽ eſſemus in pauciloqo: q in multiloqo exiſtimamur. An in nobis uerſatile ingeniũ ſit: qd & anguſta copioſe: & copioſa ſtrictim poſſim ediſſertare: nõ. n. minus artificioſum eſt latitudinẽ materiæ ſtricto ſermõe colligere: q̃ res breues late differere. ſed nodi enodari ſine laxamẽto: copia reꝝ explicari ſine copioſa interpretatione nõ poterant. Spero tamen: me ſecutum tale tẽperamẽtum: ut candidus lector: neq; multum deeſſe: neq; multũ ſupereſſe ſit exiſtimaturus. ❡ Defenſionum. Laus boni oratoris: ut in actionibus forenſibus defendere malit q̃ accuſare. Cum homines hominũ cauſa geniti ſint: & decus ſit mortali iuuare mortalem: præterea tum periculoſum: tum ſordidum eſt: ut accuſator nomineris. Quod contigit cuipiam. Mar. Bru. quid eſt enim tam inhumanum: q̃ eloquentiam a natura ad conſeruationem hominum datam: ad hominum peſtem: pernitiemq; conuertere ❡ Ad ea ſtudia. philoſophiæ ſtudia ſignificat. ❡ Temporibus. Tempora bellorum ciuilium turbulenta intelligi uult in quibus tollitur e medio ſapientia: ui geritur res: ut inquit Ennius.

Ciceronis laudes

MARCI TVLLII CICERONIS TVSCVLANARVM QVAESTIONVM LIBER PRIMVS.

CVm defenſionũ laboribus: ſenatoriiſq; muneribus aut omnino: aut magna ex parte eſſem aliquando liberatus: retuli me brute: te hortante: maxime ad ea ſtudia: quæ retenta animo: remiſſa temporibus: longo interuallo intermiſſa reuocaui. Et cum omnium artium: quæ ad rectam uiuendi uiam pertinerent: ratio &

CVm defenſionum. Temporibus: qbus Cæſar rerum potiebatur: & multum Ciceroni temporis ſupereſſet: quia cauſas non ageret: hunc librum ſcripſit. Hoc prohęmio Cicero cauſam ſuã tuetur. Nam cum philoſophia græcis litteris ſcripta eſſet: ita ut nihil elegãtius dici poſſit: & nihil latine ſcriptũ: niſi cõfuſe & perturbate ab Afranio & Fabritio epicureis: exiſtimauit ſcribendũ ſibi eſſe: ut qm̃

OMNI BONI. Ciceronis propoſitũ

ciuibus ſuis cõſilio nõ poſſet ꝓdeſſe:opa ꝓdeſſet:uniuerſaliter probat:oĩa latinos meliora q̃ græcos feciſſe accepta ab illis:aut meliora inueniſſe ſibi. Philoſophiã debere illuſtrari latine ꝓbat p enumerationẽ:& prius theſim:deinde hypotheſim tractat:qcqd inuentũ eſt aut inſcriptis:aut nõ:q̃ latini melius faciũt. In ſcriptis aut ad poetas:aut ad mathematicos oratores:Philoſophia:q̃ aut ad mores:aut ad rẽ ciuilẽ:aut ad familiarẽ:q̃ melius a romanis q̃ a græcis:Oratores apud romanos:qa ſibi in eo elaborandũ putauerũt:aut meliores:aut ita bonos habuerũt:Poetas meliores græci habuerũt:cõcedit.n.ã romani poetas nõ ꝓbauerũt:Mathematicã uero ualde coluerũt p locos finales:ꝓbat illuſtrandã philoſophiã:ab utili & a maiori cõfirmat. Simul cũ ꝓfui in ſcribẽdo artis ꝑcepta ciuibus meis:multo magis ſcribendo philoſophiã:q̃ ptinet ad bene beateq; uiuendũ. Et a ſimili ſe poſſe hoc facere ꝓbat. Nã quẽadmodũ Ariſtoteles motus Iſocratis gloria:q rhetoricã docebat:ipſe quoq; mane rhetoricã docuit:meridie philoſophiã ad Brutũ ſcribit:q cum præeſſet galliæ citeriori:eũ rogauit:ut aliqd de philoſophia ſcriberet. ⸿ Ex magna pte. Quia tñ aliqs cãs egit regnante Cæſare:ut p Quinto Ligario & Marcello Deiotaro:plurimũ habet dignitatis hæc orõ:& nõ nihil uehementiæ:qa dialogus eſt. ⸿ Et cũ ꝓpoſitio prima:quã inferius ꝓbat. ⸿ Ratio. Ad intelligentiam refertur.

Græcoꝝ laudes

disciplina ſtudio ſapientiæ:quæ philoſophia dicitur: cõtineretur:hoc mihi latinis litteris illuſtrãdũ putaui. Nõ qa philoſophia græcis & litteris: & doctoribus ꝑcipi nõ poſſet:ſed meũ iudicium ſemp fuit: oĩa noſtros aut inueniſſe p ſe ſapientius q̃ græcos:aut accepta ab illis feciſſe meliora:q̃ qdẽ digna ſtatuiſſent:in qbus elaborarent. Nam mores:& inſtituta uitæ reſq; domeſticas:ac familiares:nos ꝑfecto & melius tuemur. & lautius:rẽ uero publicã noſtri maiores certe melioribus tẽperarunt:& inſtitutis:& legibus: Quid loquar de re militari? in qua cũ uirtute noſtri multũ ualuerunt:tũ plus etiã diſciplina:iã illa: q̃ natura non litteris aſſecuti ſunt. neq; cũ græcis:neq; ulla cum gẽte ſunt cõferenda. Quæ enim tanta grauitas:quæ tanta conſtantia:magnitudo animi:probitas:fides. quæ tã excellens in omni genere uirtus in ullis fuit:ut ſint cũ maioribus noſtris comparanda? Doctrina græcia nos:& omni lrãrum genere ſuperabat:in quo erat facile uincere nõ repugnãtes. Nã cũ apud græcos antiquiſſimum e doctis ſit genus poetarum. Si quidem Homerus fuit:& Heſiodus ante Romam cõditam: Archilocus regnãte Romulo: Serius poeticã nos accepimus: Annis.n.fere.cccc x. poſt Romã cõditam.

BERO. Sapientia quid

STVdio ſapientiæ. Sapiẽtia perfectum bonũ eſt mentis humanæ: philoſophia ſapientiæ amor eſt:& affectatio:quod & ipſo nomine fatetur. Quidã ſapiẽtiam dixerunt eſſe diuinorum & humanoꝝ ſcientiam quã græci ſophiam uocant:philoſophiam uero uirtutis ſtudium. Alii ſtudium corrigendæ mentis. A quibuſdam dicta eſt appetitio rectæ rationis:ab aliis uitæ lex. Philoſophia:ut ait ueriſſime Seneca:animũ format & fabricat:uitam diſponit actiones regit: agenda & omittenda demonſtrat ſine hac nemo ſecurus eſt. Philoſophandum eſt ſiue fato cuncta reguntur:ſiue caſus res humanas impellit:ſiue deus uniuerſi arbiter & conditor cuncta diſponit. ⸿ Noſtros. Laus romanorum:de quibus Plinius. Gentium in toto orbe præſtantiſſima una omni uirtute haud dubie Romana extitit. Cicero quoq; alibi inquit. Ingenia ut multis rebus poſſumus iudicare noſtrorum hominum:multum cæteris hominibus omnium gentium præſtiterunt. ⸿ Inſtitutis & legibus. De inſtitutis antiquis romanorũ caput eſt apud Valerium. Leges decem uirales:ait Liuius: eſſe fontem omnis publici priuatiq; iuris. Apud. M. Tulliũ Craſſus orator ſic refert. Bibliothecas me

Leges.xii. tabularꝝ

Hercule omnium philoſophorum unus mihi uidetur libellus.xii.tabularum:ſiquis legum fontes & capita uiderit & auctoritatis pondere & ubertatẽ utilitatis ſuperare. ⸿ De re militari. Hęc propria & ueluti peculiaris ars fuit romanoꝝ:hac res romana creuit ad ſummũ. hęc (ut. M. Tullii uerbis utar) nomẽ populo Romano hæc huic urbi æternã gloriam peperit. hæc orbem terraꝝ parere huic imperio coegit. Lege Ioſephũ diſciplinã bellicam romanoꝝ miro præconio extollentem. ⸿ Doctrina græcia. M. Tullius in oratione pro L. Flacco. Tribuo græcis litteras:do multarũ artium diſciplinã:nõ adimo ſermonis leporem: ingenii acumen:dicendi copiam. Euſebius quoq; in.viii. preparationis euãgelicæ. Græcia inquit ſola homines generat uere cœleſtes atq; diuinos:natura ad omnẽ ſcientiã natos. Cuius rei cauſa eſt ſubtilitas aeris:nõ enim temere dixit Heraclitus. Aer ſiccior:anima prudẽtior: ac melior. ⸿ Homerus ante romã. Cor. nepos in primo chronicoꝝ dixit:homerũ fuiſſe ante romã conditã annis circiter. clx. Saſſius uero in annalibus de Homero & Heſiodo ſcriptũ reliqt:utrũq; uixiſſe ante romã conditã Siluiis Albæ regnãtibus. annis poſt bellũ troianum plus. clx. Alii Homerũ q̃ Heſiodũ maiorẽ natu fuiſſe dixerunt. Alii minorem. Mar. Varro non eſſe dubium inquit quin aliquo tempore eodem uixerint:eoſq; ſynchronos fuiſſe teſtatur.

Græcoꝝ laus

OMNI BONI.

DISCIPLINA. Quantum ad actionem:& uitam. ⸿ Illuſtrandum:illuſtratur duobus modis. aut ſcriptis:aut ꝑceptione. ⸿ Non quia. aduerſarii propoſitio. ⸿ Noſtros:romanos ſapientius ad res. ⸿ Statuiſſent: iudicaſſent. ⸿ Nam mores:p enumerationem probat. ⸿ Mores:ad ethicam. ⸿ Lautius. copioſius ad economicam. rem uero pu. ad politicam. ⸿ Naturã:ingenio. ⸿ Doctrina græcia. Oppoſita propoſitio aduerſarii: at græci romanos poetica & matheticis ſuperauerunt. A relatiuis probat non uiciſſe romanos. nam nemo uincit:qui repugnantes non habet:& a tempore probat non repugnaſſe romanos. ⸿ Siquidẽ:quia certe.

Liuius fabulam dedit Appio Claudio Cæci filio. M. Tuditano conſulibus: anno ante natum Ennium: qui fuit maior natu ꝗ̃ Plautus: & Neuius. Sero igitur a noſtris poetæ uel cogniti: uel recepti. Quãquã eſt in originibus: ſolitos eſſe in epulis canere conuiuas ad tibicinem de clarorum hominum uirtutibus: honorem tamen huic generi non fuiſſe declarat oratio Catonis: in qua obiecit ut probrum Marco nobiliori: ꝙ is in prouinciam poetas duxiſſet. Duxerat autem conſul ille in ætoliam: ut ſcimus: Ennium: quo minus ergo honoris erat poetis: eo minora ſtudia fuerunt. Nec tamen ſi qui magnis ingeniis in eo genere extiterunt: non ſatis græcorum gloriæ reſponderunt. An cenſemus: ſi Fabio nobiliſſimo homini laudi datum eſſet: ꝙ pingeret nõ multos etiam apud nos futuros Polycletos: & Parrhaſios fuiſſe? Honos alit artes: omneſq; incenduntur ad ſtudia gloria: iacentq; ea ſemper: quæ apud quoſq; improbantur. Summam eruditionem græci ſitam cenſebant in neruorum: uocumq; cantibus. Igitur & Epaminundas princeps meo iudicio græciæ fidibus præclare cecinisse dicitur. Themiſtocleſq; aliquot ante annis cũ in epulis recuſaſſet lyram:

¶ LIVIVS. A. Gellius in. xvi. primus omnium. L. Liuius poeta fabulas docere Romæ cœpit poſt Sophoclis & Euripidis mortem annis plus fere. C. & lx. Idem aliubi Liuiũ appellat antiquiſſimum poetã. Eiuſdem Titus Liuius & Valerius maximus meminerunt: quem ſuarum fabularum actorem extitiſſe tradunt. Cognominatus eſt andronicus. De quo ſic Diomedes. Conſtat apud romanos: primum latino ſermone comędiam Liuium andronicum ſcripſiſſe. ¶ Ennium. M. Var. in. i. de poetis libro ſcripſit. Q. ennium natum eſſe. Q. Valerio &. C. manilio conſulibus. Tarentinus fuit. Si Euſebio credimus. Mela Pomponius ait rudias apuliæ oppidũ Ennio ciue eſſe nobiles: cui aſtipulatur Silius cum ait. Miſerunt calabri: rudiæ genuere uetuſte periit morbo articulari. ¶ Neuius. Hic ſtipendia fecit bello punico primo: Plautus uero floruit in ſcena id temporis: quo. M. Cato orator in ciuitate. ¶ In originibus. ſ. portii Catonis. de quibus uoluminibus. hæc Cice. in Bruto. Iam uero origines Catonis: quẽ florem: aut quod lumen eloquentiæ nõ habent. idem mox paulo in hanc ſententiam. Vtinam extarent illa carmina: quæ multis ſeculis ante ſuam ætatem in epulis eſſe cantitata a ſingulis conuiuis. De clarorum uirorum laudibus in originibus ſcriptum reliquit Cato. Scriptionem originum taxat Feſtus Pompeius. tanꝗ̃ mutilã: cum ait Originum libros ꝙ inſcripſit. Cato: non ſatis plenum titulum propoſiti ſui uidetur amplexus: quando prę grauant ea: quæ ſunt rerum geſtarum populi romani. ¶ Huic generi. ſ. poetarum: poeticæq; diſciplinæ. ¶ Oratio Catonis. idem Cato ſcripſit orationes amplius centũ quinquaginta. ¶ Vt probrum. Dedecus: turpitudinẽ: alias conuitium: alias ſtuprum & inceſtum. Lex fuit apud romanos: ut probrum uirginis ueſtalis capite puniretur. ¶ M. nobiliori: cognomentum eſt. Dicebatur. n. M. fuluius nobilior: qui etolos uicit. unde ouans urbem introiuit: Ambraciam ſignis tabuliſq; pictis ſpoliauit: quam uictoriam Ennius inſigni poemate celebrauit. Q. fuluius nobilior. M. huiuſce filius Ennium ciuitate donauit. ¶ Fabio quod pingeret. Cognomen ex pictura traxerunt Fabii clariſſimę gentis. Dicti. n. ſunt pictores. princepſq; huius cognominis Fabius ædem ſalutis pinxit: quę pictura durauit ad Plinii memoriam. æde claudii principatu exuſta. Refert Liuius Fabium pictorem Delphos ad oraculum miſſum Hãnibale Italiam uexante. Fuit hic ſcriptor annalium: ſed impolitus: ac ſine ullis ornamẽtis. ſenſus eſt: ſi honoratus laudatuſq; eſſet Fabius cognomento pictor ex arte pingendi: fuiſſent haud dubie apud romanos nõ pauci pictores egregii: quales Polycletus Parrhaſiuſq; fuerunt: Miror Ciceronem cum de pictoribus loquatur mentionem facere polycleti: qui ſtatuarius fuit: & ex ære ſigna fecit nobilitata ſcriptorꝝ pręconio: cũ primis fecit Aſtragalizontes: hoc eſt talis ludentes: quo opere nullum abſolutius iudicant. Sic erudiuit hic toreuticẽ: ut fidias aperuit: proprium eiuſdem: ut uno crure inſiſterent ſigna ꝗ̃ faciebat: Parrhaſius aũt deſcendit cum zeuſide in certamen picturæ. primus ſymetriã dedit picturæ: primus argutias uultus: elegantiam capilli: uenuſtatem oris expreſſit. De utroq; Pli. ſatis multa. ¶ Honos alit artes. In hanc ſententiam Valerius. Virtutis uberrimum alimentum eſt honos. ¶ In neruorꝝ cantibus. Muſicã ſignificat. Antiqui neruias uocabãt chordas lyrę: utpote ex neruis cõfectas. ¶ Epaminũdas. Hic thebanus honeſto genere natus pater polymno. Citharizare: & cãtare ad chordarꝝ ſonum doctus eſt a Dionyſio. Carmina cantare tibiis ab olympiodoro: ſaltare a caliphrone. In philoſophia præceptorem habuit Lyſiam pithagoreum: fuit modeſtus: prudens: grauis: peritus belli: fortis manu: animo maximo: adeo ueritatis diligens: ut ne ioco quidem mentiretur. ¶ Fidibus. Cithara: & chordis canoris. Vir. Threicia fretus cythara fidibuſq; canoris.

¶ LIVIVS Andronicus: qui uertit iliadem: & odyſſeam. ¶ Originibus. Libro Catonis a teſtibus probat. nõ probaſſe romanos poeticam: quia Cato obiecit. M. ex nobiliorum familia. ¶ Honorem: tamen pro obſiſtentiam ſuperatos romanos non fuiſſe. ¶ Honos alit artes: omnes incenduntur ad ſtudia gloria: ſententia ex libro octauo Platonis de repu. accepta. ¶ Epaminũdas: dux thebanorꝝ clariſſimus polymni filius inter primos græcia duces habitus fuit: fuitq; philoſophis ſummus: & ideo rebus omnibus præfulgens: ꝙ cum eo thebanorum gloria orta ſimul & extincta uiſa fuerit. Nam erat modeſtus: prudens: grauis: peritiſſimus belli: fortis manu: animo maximo: adeo ueritatis amicus: ut ne ioco quidem mentiretur. Paupertatem adeo facile perpeſſus eſt: ut de republica nihil præter gloriam cœperit.

BERO. Liuius andronicus qui

Fabii pictores qui

Polycletus qui

Parrhaſius qui

Epaminundas qui

OMNI BONI.

Epaminundas qui fuerit

BERO. ¶ HABITVS indoctior. Quintilianus in primo. Vnde etiã ille mos. ut in conuiuiis poſt cenã circũferret lyra: cuius cũ ſe imperitũ Themiſtocles confeſſus eſſet (ut uerbis Ciceronis utar) eſt habitus indoctior. Scribũt hiſtorici cymonẽ in cœna apud Laomedontẽ nõ inuitum decantaſſe: ex quo laudatus eſt ꝓpoſituſq; Themiſtocli: quod ille neq; cantare: neq; fidibus didiciſſe: Verum ampliſſimã opulentiſſimãq; rem publicã ſeſe ſcire facere iactaſſet. ¶ In græcia muſici. Tantũ antiquis illis temporibus apud græcos uenerationis muſicæ fuit: ut idem muſici: & uates: & ſapientes iudicarentur: auctor eſt Timagines: omnium in litteris ſtudiorum antiquiſſimam muſicen extitiſſe. Conſtat citharedicam artem inter honeſtas profeſſiones numerari. Per hanc Orpheus plurimum potuit: hanc philoſophi graues amant. hanc diligũt muſæ quibus tradentibus in uſum hominum uenit: hęc in agonibus: hoc eſt ſacris certaminibus coronatur. ¶ Geometria. In numeros atq; formas diuiſa geometria eſt: quam oratori neceſſariam eſſe autumant eruditi: pręcipit Plato geometriã muſicãq; pueris eſſe diſcendam: q̃ ab ægyptiis (ut ait Strabo) duxit originem: ſicut a phenicibus arithmetica. ¶ Mathematicis. Aſtrologiam: arithmeticã: geometriam: muſicam: mathematicas diſciplinas uocant: unde mathematici his diſciplinis uacantes dicti. alias mathematicus accipitur pro genethliaco aſtrologoq;: ſuper quo apud Suetonium ſatis multa: Xenophon ſcribit: Socratem non magni mathematicas diſciplinas feciſſe. ¶ Ratiocinandi. Calculãdi: ſupputandi: computandi. Vnde ratiocinatores dicti: qui calculatores uulgo nominãtur: dictione latina & proba. Martialis. Nec calculator nec notarius uelox. Maiore quiſquã circulo coronetur. ¶ Modum. Cũ uidelicet geometria tollat ſe ad rationem uſq; mundi: & ſyderum certos conſtitutoſq; curſus numeris explicare moliatur. ¶ Contra. Econtrario.

Galba orator qui. Aphricanus qui. Portius cato qui. Lepidus q. Carbo orator qui. Gracchi q.

¶ Galbam. In primo de oratore equidem inquit: Sergium Galbã memoria teneo diuinũ hominẽ in dicendo: eiuſdem meminit in Bruto: & nos in. vii. Tranquilli commentario. ¶ Africani. Pu. Africanus: & Caius Lelius imprimis eloquentes fuerunt. Antiquitate magis delectari: & libenter uerbis priſcis uti uiſus eſt Lelius. Refert Au. Gellius Scipionẽ omniũ ętatis ſuæ puriſſime loquutũ eſſe. ¶ Catonẽ. Portiũ Catonem ſignificat: qui fuit optimus orator: optimus ſenator: optimus imperator. ſine q emulo agricola cõdidit librum de re ruſtica: origines: orationes: qui cẽſorius dictus eſt. ¶ Lepidũ. M. Emilium lepidũ ſignificat: q eſt porcina dictus: & ſummus orator habitus: iiſdem tẽporibus fere qbus Galba. ¶ Catonẽ. lego carbonẽ. fuit aũt Caius Carbo orator canorus & uolubilis: & ſatis acer: eũdem Lucius Gellius: & uehemẽtẽ: & ualde dulcẽ: & ꝓfacetũ fuiſſe dicebat: hic optimus illis tẽporibus eſt patronus habitus. ¶ Gracchos. Duo fuerũt gracchi fratres: Tiberius & Caius ambo eloquẽtes: quorũ eloquẽtiæ mater Cornelia multum cõtulit. uerũ & doctior & eloquẽtior fuit Caius: qui erat minor natu: quo nemo plenior nemo uberior fuiſſe fertur: grãdis erat uerbis: ſapiens ſententiis: genere toto grauis. ¶ Si occupati. Signat tẽpus: quo in cauſis forenſibus dominabat̃: & quo conſul Catilinæ coniurationẽ detexit uindicauitq;. ¶ Ocioſi. Dũ feriati a rebus forenſibus in ocio iſta conſcribimus. uir doctus. n. plura in ocio conficit: q̃ reliqui in negocio. ¶ Scripti inconſiderate. Ante Ciceronẽ fuerunt aliquot impoliti & rudes: q philoſophiã latinitate donare conati ſunt: ſed tã illepide & improſpere: ut eã potius polluere: q̃ exornare uiderent̃. Duo uero lumina doctrinarum eodem tẽpore extiterunt. M. Tul. & M. Varro: q philoſophiã latinæ loqui docuerunt. Eiuſq; exornatores extiterunt. hinc ait Mar. Capella. Marci Varronis dialecticã prima in latinam uocem pellexit induſtria: ac fandi poſſibilitatẽ p ſcholas auſonias cõparauit. ¶ Quod eas nec diſponere. Inter ꝓcepta rhetorices cũprimis celebrat̃ diſpoſitio: q̃ docet ſingula ſuis locis decenter collocare: igitur q inuenta ſua mandat litteris citra diſpoſitionẽ: & ſine eloquutionis ornaturis placere non põt. Officium perfecti oratoris eſt: ut probet: ut delectet: ut flectat. Probare neceſſitatis eſt: delectare ſuauitatis: flectere uictoriæ.

habitus eſt indoctior. Ergo in græcia muſici floruerũt diſcebãtq; id omnes: nec qui neſciebat: ſatis excultus doctrina putabatur: In ſummo apud illos honore geometria fuit. Itaq; nihil mathematicis illuſtrius. At nos metiendi: ratiocinandiq; utilitate inſpecta: huius artis terminauimus modum. At contra oratorem celeriter complexi ſumus: nec eum primo eruditum: aptum tamen ad dicendũ: poſt aũt eruditum. Nã Galbam africanum: Leliũ doctos fuiſſe memoriæ traditũ eſt: ſtudioſum aũt eum: qui hos ætate anteibat Catonẽ. poſt uero Lepidum Carbonem: Gracchos: deinde ita magnos noſtram ad ætatem: ut nõ multum: aut nihil omnino græcis cederetur. Philoſophia iacuit uſq; ad hãc ætatem: nec ullum habuit lumen litterarum latinarũ: quæ illuſtranda & excitanda nobis eſt: ut ſi occupati profuimus aliquid ciuibus noſtris: proſimus etiam ſi poſſumus: ocioſi. In quo eo magis nobis eſt elaborandum: q̃ multi iam eſſe latini libri dicuntur ſcripti inconſiderate ab optimis illis quidem uiris: ſed non ſatis eruditis. Fieri autem poteſt: ut recte quis ſentiat: & id quod ſentit: polite eloqui non poſſit. Sed mandare quenquam litteris cogitationes ſuas: qui eas nec diſponere: uel illuſtrare poſſit: nec delectatione aliqua allicere lectorem: hominis eſt intemperanter abutentis & ocio: & litteris. Itaq; ſuos libros

OMNI BONI. ¶ RATIOcinandi. i. numerandi: & rationem ſubducendi. ¶ Terminauimus: præſcripſimus. ¶ Studioſum: quia ad multam ætatem litteras græcas didicit. ¶ Philoſophia iacuit: quia Romani nõ exiſtimauerunt illuſtrandam. ¶ In quo: ab aduerſariorum perſona beniuolentiam captat.

A

BERO.

¶ IPSI legunt. Ita Oratius. Quin ſine riuali teq; & tua ſolus amares. ¶ Illa. ſ. oratoria. Scribit Cice. in oratore: ſe oratorem extitiſſe non ex rhetorum officinis: ſed ex academiæ ſpatiis. philoſophorum enim diſputationibus maxime orator eſt adiutus: cum omnis ubertas: & quaſi ſylua dicẽdi ducta ab illis ſit. ¶ Motus Iſocratis gloria. Iſocrates magnus orator fuit & perfectus magiſter: qui & ſcripſit multa præclare: & docuit alios: cuius domus cunctæ græciæ quaſi ludus quidam patuit: atq; officina dicendi. Solitus erat hic ſcribere aliis orationes: quibus in iudiciis uterentur: Ariſto. quaſi ſubinuidens gloriæ Iſocratis: cœpit & ipſe poſt meridianis ſcholis præcipere artem oratoriam.

Iſocrates g.

ipſi legunt cum ſuis: nec quiſq̃ attingit: præter eos: qui eandem licentiam ſcribendi ſibi permitti uolunt. Quare ſi aliquid oratoriæ laudi noſtra attulimus induſtria multo ſtudioſius philoſophiæ fontis aperiemus: e quibus etiam illa manabant. Sed ut Ariſtoteles uir ſummo ingenio: ſcientiæ copia: cum motus eſſet Iſocratis rhetoris gloria: dicere etiam cœpit: adoleſcentes docere: & prudentiam cum eloquentia iungere. Sic nobis placet: nec priſtinum dicendi ſtudiũ deponere: & in hac maiore: & uberiore arte uerſari. Hanc enim perfectam philoſophiam ſemper iudicaui: quæ de maximis quæſtionibus copioſe poſſet: ornateq; dicere: in quam exercitationem ita nos ſtudioſe operam dedimus: ut iam etiam ſcholas græcorum more habere auderemus. Vt nuper tuum poſt diſceſſum: in tuſculano: cum eſſent complures mecum familiares: tentaui quid in eo genere poſſem. Vt enim antea declamitabam cauſas: quod nemo me diutius fecit: ſic hæc mihi nunc ſenilis eſt declamatio: ponere iubebam: de quo quis audire uellet: ac id aut ſedens: aut ambulans diſputabam. Itaq; dierum quinq; ſcholas: ut græci appellant: in totidem libros contuli. Fiebat autem ita: ut cum his: qui audire uellet: dixiſſet: quid ſibi uideretur: tum ego cõtradicerem. Hæc eſt. n. ut ſcis uetus & ſocratica ratio contra alterius opinionem diſſerendi. Nam ita facillime

Noto quidem illo: ut traditur uerſu frequenter uſus αἰσχρὸν σιωπᾶν καὶ ἰσοκράτην ἐᾶν λέγειν. i. turpe eſſe tacere & Iſocratem pati dicere. ¶ Prudentiam cum eloquentia. Nomine prudentiæ hoc in loco ſignificari uidetur philoſophia ſtudiũq; ſapientiæ: cuius maximus profeſſor erat Ariſt. Dixit tamẽ M. Tul. in primo de officiis. Ariſt. delectatum ſtudio philoſophiæ: contẽpſiſſe forenſe dicendi genus. ¶ Priſtinum dicendi ſtudiũ: oratoriũ & forenſe. ¶ In hac maiore arte. Philoſophiam intelligi uult: quæ diſciplina eſt diſciplinarum. & inter ingenuas diſciplinas haud dubie primatum tenet. Seneca inter ſtudia liberalia: ſolum ſapiẽtiæ ſtudium dicit eſſe liberale: ſublime: forte: magnanimum: cætera puſilla & puerilia eſſe. ¶ Copioſe poſſet. Perfecta illa philoſophia eſt: quæ eloquentiæ ornamentis culta progreditur. Diſputator enim & philoſophus: ſi qua ei delectandi cura eſt: rhetorico colore aſpergendus eſt. & pigmentis oratoriis uenuſtandus. Sicut orator: ſi perſuadere uult: dialecticis q̃ſi neruis atq; oſſibus eſt roborãdus. ¶ Scholas græcorum. Scholã dici ludũ litterariũ qs ignorat: a uerbo græco σχολάζω: qd ſignificat uaco: q̃m: ſ. cæteris reb9 omiſſis uacare liberalibus ſtudiis pueri debẽt: Auſonius tñ ſcholã a uacatiõe dici ſentit: & laxamẽto: qd pueris interdũ dandũ eſſe præſcribit

Philoſophia maxima diſciplinarum.

Diſputator pigmentis oratoriis uenuſtandus.

Schola un̄.

Sic. n. inquit. Grato ſchola nomine dicta eſt. Iuſta laboriferis tribuãtur: ut ocia muſis. Nunc Cice. ſcholas intelligi uult diſputationes cõtrouerſiaſq;: q̃ in ſcholis inter doctorẽ & diſcipulos ocioſe agitari ſolent. ¶ Declamitabam cauſas. Seneca in. i. declamationũ. Declamabat inquit Cic. nõ quales nunc cõtrouerſias dicimus. nec tales quidẽ: quales ante Ciceronẽ dicebant: quas theſis uocabant: contrauerſias nos dicimus. Cicero cauſas uocat. ¶ Declamatio ſenilis. Diſputatio philoſophica. Declamationis nomẽ auctore Seneca apud nullum auctorem antiquum ante ipſum Ciceronẽ inueniri poteſt. Eſt aũt declamatio: ut putat caluus: domeſtica exercitatio: q̃ res plurimum cõducit eloquentiæ. quod dicendi genus utinã non exoleuiſſet: utinã his temporibus uigeret: ad alendã formãdãq; eloquentiã: cuius uix umbrã retinemus: & eius qdem infractæ & corruptæ. ¶ Sedens. Ex Socratis inſtituto uetus puerbiũ eſt Romanus ſedendo uincit. Et Plautinus ſeruus ait. Nimio plus ſapio ſedens. Socrates aũt potiſſimũ ſedens diſputabat. & ita inducitur a Platone: apud quẽ in libris de re publica ait: ſe conſediſſe cũ multis in domo Polemarchi: & in phedro ſub pceriſſima platano conſidens differit. & in pluribus quoq; aliis dialogis. ¶ Ambulans. Ariſto. more: q ambulans differebat: unde peripatetici nũcupati. περίπατον. n. græci uocant ambulationẽ. hinc Ariſt. cõmẽtationes ueſpertinas δειλινὸν περίπατον. i. poſt meridianã ambulationẽ appellabat. Ego quoq; ambulans cudere cõmẽtarios & orationes cõponere ſoleo. excipiente q̃ dictamus Raydaldo noſtro: diſcipulorum pbatiſſimo: q mihi a manu eſt. ¶ Socratica ratio. Totus Plato: q deus philoſophorum nũcupat: conſtat ex dialogis: q̃m. ſ. per diſputationẽ interrogãdo: reſpondendo: dicẽdo. cõtradicendo facillime ueritas elicitur: & cuncta magis colliqueſcunt. In dialogis aũt platonicis: q diuinitus ſcripti ſunt: ferme ſemper Socra. diſputator inducitur Platonis ipſius doctor: & philoſophorum fons. cum nullam ipſe litteram ſcripſerit: tradit tamen Plato poemata quedã a Socrate in apollinẽ cõpoſita fuiſſe.

Vnde peripatetici.

Socrates nullã litterã ſcripſit.

¶ DISPOnere: per rationem: & dialecticam argumentationem. ¶ Illuſtrare: per artem rhetoricam & orationem. ¶ Sed ut: poſſet enim obiici quod nõ poterat duabus artibus ſufficere: & a ſimili probat. ¶ Scholas: ocioſas diſputationes. ¶ Ponere: unde poſitam quæſtionem ſignificat proponere. Sedens: more academicorum: Aut ambulans: more peripateticorum. ¶ Ratio: modus.

OMNIBONI.

BERO.

Conſideratores academici.

¶ QVOD ueriſſimillimũ: Ex doctrina academicorum hoc dictũ eſt: qui nihil affirmabant: & incõprehẽſibilitatẽ maxime aſſerebant. Vnde dicti ſunt σκεπτικοὶ καὶ ἀπορητικοὶ: id eſt cõſideratores dubitatoreſq; quorum ꝓpriũ eſt opinari. & Mar. Tul. in hortenſio ſe magnũ opinatorẽ eſſe cõmemorat. & ut teſtis eſt Cice. in ii. de finibus: q̃ſi deſperata cognitione id ſeq uolunt: quodcũq; ueriſimile uideat. ¶ Quaſi agaĩ res: Per dialogiſmũ: dialogũq;. Ita. n. res agi uidet. ubi collocutores introducunt: ubi diſcipulus interrogat magiſtrũ. & ille ad interrogata reſpõdet: ꝓblemata diſſoluens. & petitiones enucleans: in hortẽſio ait Cicero ueri inueniendi cauſa cõtra oĩa dici oportere. ¶ Malũ mihi uidetur. Propoſitio diſcipuli per dialogũ: q̃ in Pomponiũ atticũ eſſe uolunt: & ideo ꝑ litteram. A. nomẽ attici ſignant: q interrogat. quęrit ex. M. Tullio perinde ac ex magiſtro: & ille reſpõdet: Vnde merito q̃ſtiones a q̃rendo dictę. græci zetemata & problemata appellant: ex hac differẽdi formula maxime ueritas: uel q̃ ueriſimillimũ ſit inueniri põt. ¶ Eſt igitur miſerũ. Quibuſdã argumentum hoc quaſi parũ probũ improbat: tanq̃ neq; conſequens: neq; neceſſariũ ſit. Si malũ ergo miſerum: cũ ſint pleraq; mala in hominibus. non tanti ponderis: ut miſerũ efficiant: ueluti ſi diues equũ amiſerit: ſi robuſtus febricula laborẽt: hæc enim mala ſunt: ſed nõ talia: q̃ miſeriam afferre poſſint: uerum Cicero ſtoicos ſequutus q̃rectiſſime colligit: ſi malum: ergo miſerũ. ſtoicis enim placet: in eo quod malũ ſit: ineſſe & miſerias & ærũnas: & calamitates omnis: ex quo colligimus ſi mors malũ: ergo miſerũ: cõſequit enim id ex dogmate ſtoicorũ: apud quos tamen mors nec bonũ: nec malum eſt: ſed adiaphoron: id eſt indifferens. ¶ Si cõſtare uis. ſi cõſentanea dicere: ſi hãc ſententiã: q̃d mors malũ ſit. cõſtantẽ: firmã: ratã habere uis. ¶ Sẽper. Et tẽpore ꝑterito & futuro. ¶ Miſeriæ finis. Ita Cęſar apud Saluſtiũ ait: mortẽ ærũnarum requiẽ eſſe in luctu atq; miſeriis. eã cuncta mortaliũ mala diſſoluere. Luca. Mors ultima pœna eſt: nec metuẽda uiris. & Oratius. Mors ultima linea rerum eſt. ¶ Sẽpiternã: ſempiternũ uel ęternũ ꝓprie dr̃: q̃d neq; initiũ ut eſſet habuit: neq; ceſſaſſe unq̃ põt eſſe: q̃d eſt auctor Origenes in. i. periarchon. ¶ Centũ millibus annorum. Loqui uidet ſm eos: q mundũ neq; genitũ neq; interiturum unq̃ fuiſſe ꝓdiderũt: & ita hoĩes ſemper fuiſſe. neq; unq̃ niſi ex hoĩbus natos: atq; eorum generi caput exordiũq; nullum extitiſſe arbitrati ſunt: q̃ opinio auctores habet Pithagorã architã: omneſq; adeo pithagoricos: Ariſ. quoq; ſtagirites: & theophraſtus: multiq; nõ ignobiles peripatetici idẽ ſcripſerunt. ¶ Triceps apud inferos cerberus. Feſtiuiter ludit: tanq̃ talia minime metuẽda ſint: ut cecinit. n. Lucretius. Inferos nullos eſſe: & cõcludens ait: q neq; ſunt uſq̃: neq; poſſunt eſſe ꝑfecto: pithagoras apud Ouidiũ inq̃t. Quid ſtyga: q̃d tenebras & nomina uana timetis. Materiẽ uatũ: Seneca in lib. de cõſolatione ad martiã. Illa inq̃t: q̃ nobis inferos faciũt terribiles: fabula eſt: nullas ĩminere mortuis tenebras: nec carcerẽ: nec flumina flagrãtia igne: nec tribunalia & reos. Luſerũt iſta poetæ & uanis nos agitauerẽ terroribus. Quin etiã. M. Tullius in oratione pro Cluentio falſa eſſe: q̃ de inferis traduntur indubitanter affirmat: idq; ab omnibus intelligi. Diuus Auguſtinus utpote eccleſiaſticus ſcriptor: inferos eſſe quidem non negat: ſed in qua mundi parte ſint: hominem ſcire neminem arbitratur.

Zetemata quæ.

Adiaphoron quid.

Mors requies ærũnarum.

De inferis. Lucretius ouidius ſeneca

Inferi an ſint.

q̃d ueriſimillimũ eſſet inueniri poſſe Socrates arbitrabat. Sed quo cõmodius diſputationes explicẽtur: ſic eas exponã q̃ſi agaĩ res: nõ q̃ſi narret. ergo ita naſcet exordiũ. A. Malũ mihi uidet eſſe mors. M. his ne: qui mortui ſunt? an iis: q̃bus moriendũ eſt? A. utriuſq;. M. eſt igitur miſerũ: quoniã malum. A. certe. M. ergo & hi: quibus euenit iam ut morerẽtur: & hi quibus euenturũ eſt miſeri. A. mihi ita uidetur. M. nemo ergo nõ miſer. A. prorſus nemo. M. & ſi tibi quidem conſtare uis: omnes q̃cunq; nati ſunt: erunt ue: nõ ſolum miſeri: ſed etiã ſemper miſeri. Nam ſi ſolos eos diceres miſeros: quibus moriẽdum eſſet: neminem tu quidem eorum: qui uiuerent exciperes. moriendũ eſt enim omnibus: eſſet tamen miſeriæ finis in morte: quoniam autem etiam mortui miſeri ſunt: in miſeriam naſcimur ſempiternam: neceſſe eſt enim miſeros eſſe eos: qui cẽtum millibus annorum ante occiderũt: uel potius omnes: quicunq; nati ſunt. A. ita prorſus exiſtimo. M. dic q̃ſo: nũ te illa terrent? triceps apud inferos cerberus?

OMNI BONI.

Philoſophia triplex.

¶ MALVM mihi uidet mors. Cũ triplex ſit philoſophia. ſ. moralis ut æthica. uita priuata: ut œconomica: res pu. ut politica: hic liber diſputationũ ſtoicã: & peripateticã continet: in quo de ꝑturbationibus diſputauit: quarum metus maxima eſt. Stoici aũt ſentiũt: oportere oĩno oĩ ꝑturbatione uacare. hoc prĩo libro tollit metũ: quo ſublato facile oẽs alię tollunt: & utrũ mors ſit malũ diſputat. Secũdus doloris diſputationẽ cõtinet. In tertio ęgritudo mitigat. In q̃rto oſtẽdit reliq̃s ꝑturbationes malas eſſe. In ultimo aũt ꝓbat uirtutẽ ſatis eſſe ad bene beateq; uiuendũ. ¶ Quoniã: hic liber more Platonico dialogo cõponit: oro interdũ uehemẽs eſt: & cętera grãdia: & dignitatis plena ſunt. Introducit Aulũ: ſm aliquos Põponiũ Atticũ: cui pſonã Epicuri tribuit. qui ignari ſunt dialecticæ: q facile ad repugnãtiã ducunt. q̃d cũ effecit & more peripatetico cõplectit totã orõnẽ & diſputationẽ. Proponit ergo Aulus uel atticus. ¶ Mors: Ari. dicit cũ ad cõtraria uelis aliquẽ deducere multa rogãda prius ſunt. ¶ Eſt igit miſerum: a cã ad effectũ ꝓbat: ſi uiuis & mortuis malũ: ergo oĩbus malũ: a ꝑtibus ad totũ rogat. Cic. utrũ ſint inferi negat more epicureorum q credũt aĩam una extingui cũ corpe. Miſeri ãt ſunt apud ĩferos: aut ſuperos: ad ſupos nõ ſũt pp cõtraria: q a bti ſũt apud ĩferos: cũ ĩferi nõ ſint: eſſe nõ pñt. nuſq̃ ergo ſũt: & ipſum ad elẽcũ ducit. i. ad cõtraria: cuius finis malũ nõ eſt: nec ipſum malũ eſt. ſed mortẽ malũ nõ eſſe ꝓbaui: ergo & cætera. ¶ Cõſtare tibi. i. cõſentanea & cõuenietia dicere. ¶ Dic q̃ſo: facit ipſum fateri ĩferos nõ eſſe.

BERO.

❡ COCYTI fremitus.De cocyto acheronte.leteó amne.ſtygia palude.phlegetonte:reliqſq; inferoꝝ ter riculamentis plurima Plato & poetæ diuulgarunt oĩbus notiſſima:philoſophoꝝ uetuſtiſſimi non aliud eſſe inferos dixerunt:q̃ corpora mortaliũ:hoc animæ ſepulchrũ,hoc Plutonis concaua:hoc inferos uocauerũt:& omnia q̃ illic eſſe credidit fabuloſa perſuaſio in humanis corporibus aſſignare conati ſunt : obliuionis fluuiũ nihil aliud eſſe aſſerentes q̃ erroré animæ obliuiſcẽtis maieſtaté uitæ prioris.cõſimiliter phlegetonté ardores irarũ & cupiditatũ eſſe putarunt:Acheronté quicqd feciſſe,dixiſſe de uſq; ad triſtitiã humanæ uarietatis mo/

cocyti fremitus?tranſuectio acherontis? mento ſum/ mam aquam attingens ſiti enectus Tãtalus?tum illud quod Siſyphus uerſat Saxum ſudans nitẽdo,neq; pro ficit hilũ?fortaſſe etiam inexorabiles iudices Minos, & Rhadamanthus.apud quos nec te.L.Craſſus defen det:nec.M.Antonius:nec,quoniã apud græcos iudi/ ces res agetur,poteris adhibere Demoſthené.tibi ip/ ſi pro te erit maxima corona cauſa dicenda. hæc for/ taſſe metuis:& icciræo mortem cenſes eſſe ſempiter/ num malum.A.Adeone me delirare cẽſes?ut iſta eſſe credam?M. An tu hæc non credis? A. minime uero. M. Male hercule narras . A. Cur quæſo? M. quia di ſertus eſſe poſſem : ſi contra iſta dicerem . A. Quis enim nõ in eiuſmodi cauſa ? aut quid negocii eſt,hæc poetarum & pictorum portenta couincerẽ ? M. Atq; pleni ſunt libri philoſophorum contra iſta ipſa diſſerẽ tium . A . Inepte ſane.quis eſt enim tam excors ? qué iſta moueant?M.Si ergo apud inferos miſeri nõ ſunt: ne ſunt ulli apud inferos quidé .A.Ita pr̃ſus exiſtimo. M. Vbi ergo ſunt hi,quos miſeros dicis?aut qué locũ incolunt? ſi.n.ſunt:nuſq̃ eſſe non poſſunt. A.ego uero

reinos penitet.Cocytũ quicquid homines in luctũ lachrymaſq; cõpellit.Stygé.quicqd in/ ter ſe aĩos humanos in gurgite mergit odio/ rũ.❡ Trãſuectio.ſ.aĩarũ:qs trãſuehit acheron té cymba ferruginea portitor caron.❡ Ene/ ctus ſiti.Necatus:ut inqt Priſ.in.xi. ꝓprie dr̃ ferro:nectus ſiue enectus alia ui.Sitis aũt tãta li deſignat ſuppliciũ auaroꝝ:q magnas inter opes inopes ſunt:& in copia ſitiunt:& in af/ fluẽtia eſuriũt:qm̃ ut uetus ꝓuerbiũ eſt:auaro tã deeſt qd habet:q̃ qd nõ habet.Notandum eſt:qd Tantalo quoq; ſaxũ impẽdere traditũ eſt:qd ad ſupſtitioné referẽ a Lucretio cũ ait: Diuũ metus urget inanis mortales : caſumq; timent,qué cuiq; ferat ſors.M.T.in.i.de fini/ bus ad morté metũq; refert.Accidit inqt etiã mors,q̃ q̃ſi ſaxũ Tãtalo ſemp impẽdet.❡ Si/ ſyphus.Siſyphũ ſaxũ uoluenté nihil aliud in telligi uult q̃ ambitionem & repulſam, quia ſemel repulſe petitores ambire nõ deſinunt, petereq; nõ ceſſant.Lucretius.Siſyphus in ui ta quoq; nobis ante oculos eſt,q petere a po pulo faſces ſæuaſq; ſecures.Imbibit & ſemp uictus triſtiſq; recedit.Alii ſaxũ ingẽs uoluere ſignificari aiunt inefficacibus laborioſiſq; conatibus uitã terẽtes.❡ Neq; ꝓficit hilũ quicq̃, Tãtillũ minimũ hilũ putãt eſſe,quod grano fabæ adheret,ex quo nihil & nihilum.Marco Varro libro de analogia nouiſſimo. Itaq; ut eum quem putamus eſſe non hili. dicimus nihili,ſic in quo putamus eſſe ne quicq̃ dicimus neq̃ dixit uetus poeta.Neq; diſpendi facit hilum,qd ualet,neq; diſpẽdii facit qcq̃.Priſ.in.vi.Nihil & nihilũ a nõ & hilũ eſt cõpoſitũ,qd ſine dubio eſt nomẽ. hilũ enĩ ꝓ ullũ uetuſtiſſimi ꝓferebãt.❡ Minos & Rhadamãtus.De his Virg.Quæſitor minos urnã mouet,& gno ſius hæc rhadamãtus habet duriſſima regna.Caſtigatq; auditq; dolos ſubigitq; fateri.Scribit Plato in gorgia. Iouẽ cõſtituiſſe filios iudices apud inferos Minoen,Eacũ,& rhadamãtũ.Ex qbus rhadamãtus aſiaticos iudi/ cat:Eacus europeos,minos uero tãq̃ q̃ſitor ꝓeſt.❡ Lu.Craſ.Noĩa ſunt nobiliſſimoꝝ oratoꝝ,patronorũq;,q di ſputãt apud Cic.in libris de oratore.In bruto uero ait Craſſũ & Antoniũ oratores maximos fuiſſe.Lucio Craſ. nihil ſtatuo inqt fieri poſſe ꝑfectius.Erat ſumma grauitas,erat cũ grauitate iũctus facetiaꝝ & urbanitatis ora/ torius,nõ ſcurrilis lepos.In Antonio uero ait actioné fuiſſe ſingularé, cuius uox fuit ſubrauca. Erat memoria ſumma,cui oĩa ueniebãt in mentẽ,hic eſt Antonius,q dixit a ſe diſertos uiſos eſſe multos,eloquentem aũt ne minẽ.❡ Apud græcos iudices.Minoẽ rhadamantũ,& Eacũ,❡ Demoſthené.Oratoꝝ græciæ columen & de/ cus,quo.M.Tul.athenas ipſas magis athicas fuiſſe nõ credit.Pli.in epi.Demoſthené normã oratoris,& regu lã eſſe refert.❡ Maxima corona.Coronã ppl̃i dicit multitudiné,circũ ſubſellia in iudiciis ſtare ſolitã.❡ Adeo ne me.Scite facit diſcipulũ inferos negare,quos ſi eſſe affirmaſſet,nõ poterat diſputatio longius ꝓtrahi.❡ Pi ctorũ portẽta.Iuxta illud oratianũ.Pictoribus atq; poetis.Quidlibet audẽdi ſemp fuit æqua poteſtas.❡ Phy/ loſophoꝝ.Vt Platonis & Platonicoꝝ,q inferos eſſe cõfirmant.❡ Excors.Inſipiẽs,imprudẽſq;,ſuper hoc uer bo mox plura.❡ Iſta.Quæ de inferis ꝓdunẽ,q̃ ut Iuuenalis ait,nec pueri credunt.❡ Apud inferos ulli.ſi inferi nuſq̃ ſunt,cõſectariũ eſt,ut apud ĩferos nulli ſint,nec miſeri,nec nõ miſeri.❡ Nuſq̃ nõ.Alicubi ſint neceſſe eſt.

Siſyphi pe/ na ad ambi tioſos.

Hilum qd.

Craſſus q. Antonius qui.

Demoſthe/ nes regula oratorum.

❡ SISYphus. Aeoli filius fuit,hic Iſthmõ,hoc eſt ſtricturã illã,q̃ ĩter mare ioniũ & ægeũ cõſiſtit,latrociniis occupabat,ita ut Autholiã autholii filiã Laertæ deſpõſatã cũ ad maritũ ducereẽ,ut qdã dñt,ut alii aſſerũt, ad oraculũ apollinis cõſultura accederet,latrocinio ceperit,& ut multi crediderunt,grauidauit,ex q̃ tunc natum Vlyſſẽ uolunt.Quod aiax illi exprobauerit apud Oui.li.xiii.met.Quid ſanguine cretus Siſyphio,furtiſq; & frau de ſimillimus illi.Inſeris æacidis alienæ noĩa gẽtis.Tandẽ occiſus a Theſeo apud inferos trudiẽ. & hac pœna afficiẽ,ut grãde ſaxũ ſupra monté portare coactus,cũ ad apicẽ deduxerit,cõtinuo ad ima relaxeẽ,dicẽte Oui. Aut petis,aut urges redituꝝ ſiſyphe ſaxũ.Et Sene.Ceruice ſaxum grande ſiſyphea iacet.❡ Hilum,minimum quicq̃ paruulum illud,quod in faba eſt.❡ Adeo ne,fateẽ inferos nõ eſſe.❡ Excors,imprudens,ignauius.

OMNI BONI. Siſyphus q fuerit.

BERO. ¶ NVS Quã eſſe puto. Autumat diſcipulus nuſq̃ eſſe mortuos, tanq̃ morte omnis ſenſus extinguatur, intereatq; animus una cum corpore ſecundum dogma epicureoꝝ. ¶ Miſeros quia nulli ſunt. In hanc ſententiã ait Auguſtinus in. xi. de ciui. dei. ui quadam naturali ipſum eſſe iucundum eſt, ut non ob aliud hi, qui miſeri ſunt, nolint interire. Et mox Paulo. Si quis miſerimis immortalitatem daret, qua nec ipſa miſeria moreretur propoſito ſibi, quod ſi, in eadem miſeria ſemper eſſe nollent, nulli & nuſq̃ eſſent futuri, ſed omnimodo perituri, profecto exultarent letitia, & ſic ſemper eligerent eſſe; quam omnino non eſſe. ¶ Quem eſſe negas. Quoniam qui miſer eſt, ſine ſenſu eſſe non poteſt. Vnde repugnantia ſunt, miſerum eſſe & nullum eſſe. ¶ Ita hebes. Obtuſi, craſſiq; ingenii. ¶ Fortunas. Diuitias, opulentias. Craſſum autem illum ſignificat omniũ quiritium poſt Syllam ditiſſimum, qui parthorum eſuriens aurum apud illos occubuit cruciabiliter interfectus hic negabat diuitem eſſe niſi qui redditu annuo legionem tueri poſſet. ¶ Si igitur non ſunt. Interrogatus philoſophus ab Alexandro magno. Vtrum plures uiui eſſent, an mortui, uiuentes inquit, mortui enim non ſunt. ¶ Anteq̃ ſum natus. Non magis, inquit Plinius, a morte ſenſus ullus eſt, aut corpori, aut anime, quam ante natalem. ſibi quiſq; ſpecimen ſecuritatis ſummere poteſt ante genitali experimento. ¶ Pugnantia. Pugnant hæc inter ſe. Miſerum eſſe, & nullum eſſe, quoniam miſeria ſine ſenſu eſſe non poteſt, qui uero nullus eſt, omni caret ſenſu. ¶ Porta capena. De hac Iuuenalis. Madidãq; capenam, & martialis. Capena grandi porta,

Calatinus qui fuerit.

qua pluit gutta. ¶ Calatini. Attilius calatinus primo punico bello carthaginenſium præſidia ex munitiſſimis ſicilie ciuitatibus deiecit. panormum cœpit, Siciliam peruagatus magnam hoſtium claſſem ſuperauit.

Seruilius iſauricus q.

¶ Seruiliorum. In gente ſeruilia floruit ſeruilius is, qui ꝓconſul iſaurici cognomen meruit ex iſauria regione ſub iugum miſſa uectigaliq; facta, cuius Amianus marcellinus & reliqui meminerunt.

Metelloꝝ cognomina.

¶ Metellorum. De metellis. Pli. Liuius, Cicero cæte. in qua familia ſunt famigerata cræticoꝝ macedonici. dalmatici, balearici cognométa. ¶ Verbo. Scilicet eſſe rãq̃ aliud ſi dicer̃ miſerũ hoĩem, alid miſeꝝ eſſe hoĩem, cũ id uerbũ eſt plerũq; abſit, & extrinſecus ſubintelligat̃ ſine ſentẽtiæ detrimento. ¶ Dialecticis. Iſagogas uocãt dialectici introductiones, q̃s neceſſum eſt adire, atq; cognoſcere his, q in diſciplinas dialecticas induci, atq; imbui cõcupiſcũt. ¶ Omne ꝓnũtiatũ. M. Var. & Lelius Varronis magiſter ꝓfata & ꝓloqa appellant, q̃ græci αξιωμα, qđ Cice. ꝓnunciatũ interpretat̃,

Axioma quid.

Axioma aũt, ſiue ꝓnuntiatũ, ſiue ꝓloquiũ eſt ſentẽtia, in q̃ nihil deſiderat̃ qđ ut planius fiat exẽplo inſtruemus. Igit̃ Axioma. ſiue ꝓloquiũ dicere placet. ſiue ꝓnũciatũ huiuſmodi eſt, Hãnibal penus fuit, Scipio numãtiã deleuit Milo cedis dãnatus eſt, & oĩno qcqd ita dr̃ plena & ꝑfecta uerboꝝ ſnĩa, ut id neceſſe ſit, aut uerũ aut falſum eſſe, id a dialecticis αξιωμα appellatũ eſt a. M. Var. ꝓloquiũ a. M. aũt Cice. ꝓnunciatũ, quo ille tñ uocabulo. tãtiſꝑ ſe uti atteſtatus eſt, quoad inqt melius inuenero, ſicut retulit. A. Gel. uidelicet reſpiciẽs ad hũc Cic. locũ, Alibi. M. Tul. dixit fundamentũ dialecticæ eſſe axioma, qđ ait eſſe q̃ſi effatũ. Eſt ꝑterea αξιωμα. i. ꝓnun

nuſq̃ eſſe illos puto. M. igitur ne eſſe quidem. A. Prorſus iſto modo: & tamẽ miſeros ob id ipſum quidem; quia nulli ſunt. M. Iam mallem cerberum metueres; q̃ iſta tam inconſiderate diceres. A. Qui tandem? M. Quem eſſe negas, eundem eſſe dicis. ubi eſt acumen tuum? cum enim miſerum eſſe dicis: tum eum qui nõ ſit, dicis eſſe. A. non ſum ita hebes: ut iſta dicam. M. Quid dicis igitur? A. miſerum eſſe uerbi cauſa. M. Craſſum: qui illas fortunas morte dimiſerit: miſerũ. Gn. Pompeium: q tanta gloria ſit orbatus: omnes denique miſeros: qui hac luce careant. M. reuolueris eodem. ſint enim oportet, ſi miſeri ſunt. tu autem modo negabas eos eſſe, qui mortui eſſent. ſi igitur non ſunt: nihil poſſunt eſſe. ita ne miſeri quidem ſunt. A. non dico fortaſſe etiam quod ſentio. nã iſtud ipſum, nõ eſſe, cum fueris, miſerrimũ puto. M. quid miſerius, q̃ omnino nunq̃ fuiſſe? ita qui nondũ nati ſunt, quia nõ ſunt, miſeri iã ſunt: & nos ipſi, ſi poſt mortẽ miſeri futuri ſumus, miſeri fuimus, ante q̃ nati. ego aũt nõ cõmemini, anteq̃ ſum natus, me miſeꝝ. tu ſi meliore memoria es: uelim ſcire, ecqđ de te recordere? A. Ita iocaris: quaſi ego dicã eos eſſe miſeros, q nati nõ ſunt: & non eos miſeros, q mortui ſunt. M. eſſe ergo eos dicis. A. immo; q nõ ſunt. cũ fuerint, eos miſeros eſſe. M. Pugnãtia te loq nõ uides? qđ enim tã pugnat? q̃ nõ modo miſerũ, ſed oĩno quicq̃ eſſe, qui nõ ſit? an tu egreſſus porta capena, cũ Calatini, Scipionũ, Seruilioꝝ, Metellorũ ſepulchra uides: miſeros putas illos? A. qm̃ me uerbo ꝑmis: poſthac nõ ita dicã, miſeros eſſe, ſed tantũ miſeros, ob id ipſum, q nõ ſunt. M. Nõ dicis igit̃ miſer eſt M. Craſſus: ſed tm̃ miſer. M. Craſſus. A. Ita plane. M. Quaſi nõ neceſſe ſit, quicqd iſto modo pronũcies, id aut eſſe, aut nõ eſſe. an tu dialecticis ne imbutus quidẽ es? in primis enim hoc tradit̃. omne ꝓnunciatũ (ſic mihi in ꝑſentia occurrit, ut appellarẽ axioma. utar poſt alio. ſi inuenero melius) id ergo eſt ꝓnũciatũ: qđ eſt uerũ: aut falſum. cũ igit̃ dicis miſer. M. Craſ. aut hoc dicis, miſer eſt. M. Craſ. ut poſſit iudicari ueꝝ id, falſum ne ſit: aut nihil dicis oĩno. A. age iã cõcedo nõ eſſe miſeros, qui mortui ſunt: quoniam extorſiſti ut faterer, q oĩno non eſſent, eos ne miſeros quidẽ eſſe poſſe. qđ? q uiuimus, cum moriendum ſit: nonne miſeri ſumus? q̃ enim poteſt in uita eſſe iucunditas? cum dies & noctes

ciatũ,qđ alii adiunctum,ali cõnexũ dixere,id tale eſt, Si plato ambulat,plato moueť, Si dies eſt, ſol ſup terrã eſt.Eſt item aliud,qđ græci διεζευγμενον αξιωμα, nos diſiunctũ ꝓloquiũ dicimus.Id huiuſcemodi eſt. Aut malũ eſt uoluptas aut bonũ,aut neq; bonũ,neq; malũ eſt.Iã opinor ſatis liquet qđ ſit Axioma.Et pateſa/ctus eſt Ciceronis ſenſus alioq ſubobſcurus.Marcianus capella in libro dialecticæ de axiomate intelligi uolẽs ſic ait.Quod fuerit ex nominatiuo caſu nominis & tertia uerbi ꝑſona cõiunctũ ꝓloquiũ diciť.Ergo miſer eſt. Mar.Craſſus,ꝓloquiũ ſiue ꝓnunciatũ erit uidelicet ſententia ꝑfecta ex nomine & uerbo.qđ ſi uerbũ ſupreſ/ſum fuerit,ut miſer.Mar.Craſſus,nihil ſignificabiť,nec implebiť ſententia,niſi uerbũ eſt ſubintelligať. Secun/dũ enim dialecticos,qđ & Priſcianus memorat.partes orationis ſunt duæ tantũ nomen.ſ.& uerbum,quia hæ ſolæ coniunctę plenam faciunt orationem alias aũt partes ſyncategoremata,hoc eſt ſignificantia appellant.

Diſiũctum ꝓloquiũ.

Syncategoremata.

ℭ FORTVNAS, diuitias,⸿ Pronuncies,antiqui pronunciatum,quod Boetius propoſitionem appel/lat.⸿ Imbutus,quidem es,ideſt prima initia habes.

OMNI BONI. BERO.

cogitandũ ſit,iã iãq; eſſe moriendũ? M.Ecqđ ergo in/telligis,quantũ mali ex humana cõditione deieceris? A.quonã modo? M.qa ſi mori etiã mortuis miſeꝝ eſ/ſet infinitũ quoddã & ſempiternũ malũ haberemus in uita.nũc uideo calcẽ ad quẽ cũ ſit decurſum,nihil ſit ꝑterea extimeſcendũ.ſed tu mihi uideris Epichar/mi acuti,nec inſulſi hoĩs,ut ſiculi,ſniam ſeq.A.Quã? nõ enim noui.M.Dicã ſi potero latinæ.ſcis.n.me grę cæ loq in latino ſermone nõ plus ſolere:quã in græco latinæ.A.& recte qdẽ.ſed q̃ tandẽ eſt Epicharmi iſta ſnĩa? M.Emori nolo.ſed me eſſe mortuum nihil æſti/mo.A.Iã agnoſco græcũ:& qm̃ coegiſti,ut cõcederẽ q mortui eſſent,eos miſeros non eſſe,ꝑfice,ſi potes,ut ne moriẽdũ quidẽ eſſe,miſeꝝ putẽ.M.iã iſtuc quidẽ nihil negocii eſt:ſed etiam maiora molior.A.Quo/modo hoc nihil negocii eſt?aut quæ tãdẽ ſunt iſta ma iora? M.Quoniam,ſi poſt mortem nihil eſt mali:ne mors quidẽ eſt malum:cui proximũ tempus eſt poſt mortẽ,in quo mali nihil eſſe cõcedis.ita ne moriendũ quidẽ eſſe,malũ eſt.id enim ꝑueniendũ eſſe ad id:qđ nõ eſſe malum cõfitemur.A.Vberius iſta q̃ſo.hæc.n.

ℭ COGItandũ eſſe moriẽdũ.Lucretius.Et metus ille foras ꝑceps acherõtis agẽdus. Funditus humanã q uitã turbat ab imo.Oĩa ſub/fundẽs mortis nigrore nec ullã.Eſſe uolupta/tẽ liqdã puraq; relinqt.Seneca ĩ epiſtolis moralibus ꝑcipit,uincẽdũ eſſe mortis metũ,q uictores gẽtiũ uicit.⸿ Mori mortuis.Quĩa ĩa ꝑteritũ eſt.⸿ Calcẽ.Terminũ & metã.⸿ Decurſũ.Trãſlatio ab aurigis curſoribuſq;,q ex carceribus ad metas decurrẽtes cõficiũt ludicrũ curule.⸿ Epicarmi.Epicarmus,ad cuius exẽ/plar ꝑperare Plautus creditus eſt,fuit ſiculus eruditione ꝑcellẽs,& acumine ĩgenii ꝑditus. M.Tul.dat ſiculis uirtutẽ,frugalitatẽq;,eiſdẽ dat ſcomata & ſales quoꝝ illud eſt in Verrẽ. Neq̃ eſſe ius uerrinũ.Aſconius oximora ſiculoꝝ,hoc eſt ſalſa dicta & acuta,ſed nõ ſine ſcurrilitate cõmemorat,Sicilia neq; græca,neq; latina lingua bene utebať,ex quo exiit illud Plautinũ Tibi ſexcẽti logi atq; attici,nullũ ſi/culũ accepis.Siculos natura adulatores fuiſſe teſtis ẽ Curcius,cũ ait.Ex ſicilia Cleõ,hic qdẽ nõ ingenii ſolũ,ſed ẽt natiõis uitio adulator. Statuæ epicarmi carmẽ inſcriptũ hac ſnĩa.Tm̃ excellere epicarmũ doctis oĩbus,q̃tũ uel ſideribus ſol cæteris,uel mare amnibus cũctis antecellat.⸿ Non plus ſolere.Præcipit.M.T.libro de officiis prĩo ſermõe,eo uti nos debere,q notus eſt,nec uerba gręca eſſe inculcãda,ne iure optimo rideamur.Oratius taxat eos,q luciliũ ex hoc mirabanť,qđ uerbis latinis græca miſcuiſſet,ꝑinde ac ſmo lĩgua cõcinnus,utraq; eſſet ſuauior.⸿ Emori nolo.Snĩa Epicarmi,qđ.ſ.mori nollet,cũ oẽs aĩan/tes naturalr̃ mortẽ reformidẽt ſed cũ mortu⁹ fuerit nihili faceť,qm̃ ut dicebat Epicurus,diſſolutũ nõ ſentit,qđ uero nõ ſentit,nihil ad nos.⸿ Nihil negocii.Difficultatis & laboris.⸿ Poſt mortẽ.Tria ſũt tpa,añ mortẽ ĩ morte,poſt mortẽ.Añ mortẽ eſt uiuẽs.In morte moriẽs.Poſt mortẽ mortuus,q̃diu.n.ſentiũt,adhuc utiq; uiuũt,& ſi adhuc uiuũt añ mortẽ q̃ ĩ morte potius eẽ dicẽdi ſũt,qa illa cũ uenerit,aufert oẽs corpis ſenſũ.Ae p hoc quõ moriẽtes dicamus eos,q nõdũ mortui ſunt,ſed ĩminẽte morte iã extrema & mortifera afflictione iactanť explicare difficile eſt.Sed cũ tria ſint,cũ dicimus ante mortẽ,in morte,poſt mortẽ,ita tria ſingula ſingulis reddẽda ſunt,hoc eſt uiuẽs,moriẽs,ac mortuus,qñ itaq; ſit moriẽs.i.in morte,ubi neq; ſit uiuens,qđ eſt ante mortẽ, neq; mortuus,qđ eſt poſt mortẽ,difficillime definiť,ut ſubtilr̃ trutinať diuus Aug.Grauiſſimi ꝑhoꝝ ſup hac re ſerio q̃ſiuerũt,qñ moriẽs moreref,alii manẽte adhuc uita id fieri putauerunt.Alii totũ illud,qđ mori dr̃ morti uẽdicauerũt,ſed Plato neq; uitæ id tẽpus,neq; morti dedit,uidit qppe utrũq; eſſe pugnãs.Et idcirco expreſſit aliud quodã in cõfinio tẽpus,quod repentinã naturã appellauit,qđ.ſ.repẽte de altero in alterũ tranſeat.

Nequã ius uerrinum.

Latinis græca non miſcenda.

ℭ SED tu mihi uideris.Reſtat ut doceat moriendum eſſe malum nõ eſſe a cauſa ad effectũ,ſi moriendum eſſe nihil aliud eſt,niſi ad q malum non eſt in te mors malũ non eſt.Primo mortẽ diffinit,& diffinitione ipſius colligit opinionẽ philoſophoꝝ de anima,q̃ ſic diffiniť.Mors eſt diſſolutio animi a corpore. Epicurei ali/ter diffiniũt,mortẽ.ſ.eſſe extinctionẽ animi cũ corpore,alii putant animã eſſe aerẽ,& cũ corpe reſolui,& poſt diſceſſum a corpore diſſipari,quoꝝ eſt Diogenes.Sunt q uolunt diutius manere.ſed tñ reſolui quoꝝ princeps eſt Zeno.Alii immortales eſſe,ut Plato & Ariſtoteles. Quid ſit animus multi diſſentiunt, quidam cor ani/mum dicunt,& ab etymologia arguunt. nam dicimus uecorddes inſanos,quidam ſanguinem ſuffuſum cor/di, ut Democritus, Empedocles, quidam in cerebro Zeno ignem animum dixit, quidam cerebrũ, nec cor animũ eſſe,ſed ſedẽ animi.Pithagore numeꝝ eſſe & moueri.Epicurus & Democritus ex athomis conſtare.

OMNI BONI. Pronunciatum quid.

Zeno opi.

Quæcũq; harũ opinionũ ſit ſequitur:aut morté nõ eſſe malũ:aut potius bonũ.Si anima eſt ignis extinguet.ſi armonia diſſoluet.ſi cor uel ſanguis:uel pars cerebri:q̃ eſt corpis interibit:uel cætera:q̃ corpis eſt ĩterire:nec eſſe eſt miſerũ:ergo eſſe neceſſe eſt.alter fuit phis pſia chous:ut nõnulli dicũt.alii uero Trimeniẽſem fuiſſe uolunt:elechadis filiũ:fuitq; pythagorę auditor:cuius ſtatuæ apud ſyracuſas inſcriptũ erat.Ipſum tanto excellere doctis oĩbus & claris uiris:quãto uel ſideribus cęteris ſol:uel mare amnibus cũctis.Reliquit cõmentaria de natura rerũ:de ſentẽtiis:de medicina.obiit nonagenarius.¶ Epicarmus:comicus antiquiſſimus fuit.

BERO.

¶ SPINOſiora.Hoc ideo dixit: quia ſecũdum ſtoicos argumẽtabatur:quorũ ut inquit Mar.Tul.in.iii.de finibus: ſubtile uel ſpinoſum potius eſt:& tortuoſum: differendi genus.Idẽ alibi ſtoicorũ dumeta appellat.

Dumeta ſtoicorũ.

¶ Bonũ eſſe.Magnũ profecto eſt.Et quo nihil maius dici poſſit demonſtrare:morté eſſe bonũ: cum ſit:ut dixit Ariſt.in ethicis:terribiliſſimũ oĩum:& cũ a morte perinde atq; rerũ oĩum aſperrima teterrimaq; aĩantes cũctæ reſiliãt.

Terribiliſſimũ mors.

¶ Aueo.Deſidero.¶ Cõtinenté orõné.Cõtinuã:perpetuã:ſine interpellatione:qualis eſt oratorũ.Ita cõtinens incendiũ dr̃ a curtio pro cõtinuo:& cõtinens bellũ & agmen a Liuio. Et cõtinenter a Cæſare:pro cõtinue atq; perpetuo.¶ Superbũ.Qui nõ reſpondet interroganti ſuperbus ſignato uerbo nominatur:ob hoc dixit.M.Tul.epiſtola quadã.Partim ſupbũ te eſſe dicunt:q̃d nihil reſpõdeas: partim cõtumelioſum q̃d male reſpondeas:& apud Liuiũ ait nuntius ſexto Tarquinio.Patrẽ Tarquiniũ ſuperbia inſita ingenio nullã uocem emiſiſſe.Apud eundẽ ait hãno.Si reticeam: aut ſupbus: aut obnoxius uidear.

Superbus q̃ dicatur.

¶ Pythius Apollo.Apud Enniũ dicit Pythius Apollo: ſe eſſe eũ:unde ſibi oẽs cõſiliũ expetãt ſuarũ rerũ.Quos inq̃t mea ope ex incertis certos cõpoteſq; cõſilii dimitto.Oracula Appollinis certiſſima:& maxime ueridica cẽſebanf apud priſcos.Hinc ait.M.Tul.in epi.ad brutũ.Hæc ex oraculo Apollinis pythii edita tibi puta:nihil põt eſſe uerius.Dictus ẽ ãt pythius a pythone:ut fabulanf dracone:quẽ ſagittis in prima infantia cõfecit:aliud etymon traditur a Macrobio & Strabone.

Pythius unde.

¶ Veriſimilia.Secundũ platonicos.q̃ ueriſimilia pbabant:cũ ueritaté inueniri poſſe diffiderẽt.Hinc ſcripſit Lactãtius:opinationẽ eſſe in phyloſophia academicorũ:q ſcientiã ſuſtuliſſent.amplexiq; eſſent ignorantiã:a quo arceſilas academicus dictus eſt ignorãtiæ magiſter:cum affirmaret nihil ſciri poſſe.Democritus quoq; ueritaté iacere demerſam in pfundo tradidit.Et Socrates:ſe nihil ſcire dixit:niſi hoc unũ:q̃d nihil ſciat. Hinc:ut inquit idẽ Lactãtius:academiæ diſciplina manauit:ſi tamẽ diſciplina dici põt:in qua ignorãtia & diſcitur & docef:hinc.M.Tul.in hortenſio opinioſiſſimos appellat philoſophos:q̃m.ſ.opinanf tanq̃ nihil comprehendi poſſit.De ſeipſo quoq; loquens ait.Magnus quidẽ ſum opinator.¶ Percipi poſſe.Taxat inuerecundiſſimos philoſophos:q ſibi ueritaté cõpertã eſſe aſſeuerabãt.uerũ ut inq̃t Ariſt.lib.ii.de cœlo & mũdo.Enũtiare de omnibus:& pternittere nihil:ſignũ uideri põt magnæ ſtultitiæ.¶ Sunt qui diſceſſum.Omnis de aliq̃ re inſtitutio debet a definitione pficiſci:ut intelligaf q̃d ſit id:de quo diſputef:p finitioné enim ut inq̃t Boetius cuncta colliquæſcũt primo definit morté ſm Platonicos:a q̃bus dr̃ θάνατος ἐστὶν ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσις: ideſt mors eſt animę corporiſq; diſſolutio.

Mors q̃d.

¶ Nullũ diſceſſum.Hoc ſecundũ epicureos: & Pliniũ:& multorũ credulitatẽ:qui exiſtimant totũ hominẽ cõmori.In quã ſententiã calamo uadit:uerſuq; Lucretius:q ſcribit in tertio de rerũ natura:Nunc age natiuos aĩumantibus:& mortales eſſe animos:animaſq; leues ut noſcere poſſis.¶ Diu permanere:Hoc ſentiebat Zeno & ſtoici.

OMNI BONI.

¶ CONTInẽtẽ:cõtinuã.¶ Quaſi pythius Appollo.Retinet morẽ academicorũ:q nihil affirmãt: Pythius aũt dictus ẽ Appollo a Pythone ſerpente:quẽ occidit.Dicunf pythia feſta ĩ ipſius appollinis honoré celebrata ob pythoné interfectũ:de q̃bus Oui.i.met.Inſtituit ſacros celebri certamine ludos:Pythia perempti ſerpẽtis noĩe dictos.

Appollo cur Pythius dictus.

¶ Hi.ſ.ſtoici:qui dicunt:aliq̃d percipi poſſe.Duxerunt aũt originẽ ſtoici a Zenone Cicienſi:dicti teſte Laertio a quadã porticu:quę erat Athenis:referta uaria & multæ ſciẽtiæ pictura Polygnoti.in qua cũ diuerſis tẽporibus iam mille quadringẽti triginta ciues interfecti fuiſſent:uoluit Zeno locũ illũ ſtabilẽ atq; inuiolabilẽ reddere.q̃re cœpit in illo docere:Ad quẽ audiendũ diſcipuli cõfluentes:q antea Zenonii dicebanf. poſtea ab ipſa porticu ſtoici ſunt uocati.Siquidẽ & ante Zenoné poetæ in illa morantes dicti ſunt ſtoici.

ſpinoſiora prius ut cõfitear:me cogunt:q̃ ut aſſentiar: ſed quæ ſunt ea:q̃ dicis te maiora moliri? M.ut docеam:ſi poſſim:non modo malum non eſſe mortem:ſed bonum etiã eſſe.A.nõ poſtulo id q̃dem:aueo tamẽ audire:ut enim nõ efficias q̃d uis:tamẽ mors:ut malũ nõ ſit efficies:ſed nihil te interpellabo:continenté orationẽ audire malo.M.quod ſi te rogauero aliquid?nõne reſpondebis? A.ſuperbũ id quidem eſt.Sed niſi quid neceſſe erit:malo ne roges.M.geram tibi morẽ: & ea quæ uis:ut potero explicabo:nec tamẽ quaſi Pythius Appollo:certa ut ſint:& fixa q̃ dixero:ſed ut homũculus unus e multis probabilia coniectura ſequens ultra enim quo progrediar: quam ut ueriſimilia uideam: non habeo.Certa dicent hi:qui & percipi ea poſſe dicunt: & ſe ſapientes eſſe profitentur. A. tu ut uidetur:nos ad audiendum parati ſumus. M. mors igitur ipſa:quæ uidetur notiſſima res eſſe: quid ſit primum eſt uidendũ.Sunt enim qui diſceſſum animi a corpore putẽt eſſe morté.Sunt q nullũ cẽſeant fieri diſceſſum: ſed una aĩum & corpus occidere:animũq; cũ corpe extingui.Qui diſcedere aĩum cẽſent:alii ſtatim diſſipari. alii diu permanere:alii ſemp.Quid ſit porro ipſe animus: aut ubi: aut unde magna diſſenſio eſt. Aliis

¶ COR ipſum animus uidet. Ariſtoteles in primo de aĩa pcenſet opiniones multas ſup aĩa ueterũ philoſophoꝝ locũ indico: ad quẽ ſi uoles: poſſis accedere. In corde ut ait Plinius habitat mẽs. Et ſm Ariſ. cor fons eſt uenaꝝ: arteriaꝝ: & ſenſuũ. Et ut inqt Auicẽna. Cor eſt principiũ uirtutis uitalis. Fons uitæ & radix dr̃ ab interprete Galeni. ¶ Excordes. Hinc cõprobaf opinio eoꝝ: qbus cor ipſum aĩus uidet: tanq̃ excordes dicãtur ſine corde hoc eſt aĩo: quo ſapimus. Sic & uecordes dicti mali cordis. hoc eſt turbati animi. i. ueſani ſiue male ſani. Cõcordes uero q̃ſi eiuſdẽ animi. ¶ Naſica. Mar. Tul. in bruto: publiũ etiã Scipionẽ naſicã: q eſt corculũ appellatus: q itẽ bis cõſul & cenſor fuit: habitũ eloquentẽ maioris illius: q ſacra acceperit: filium dicũt. Pli. in. vii. Catos corculos apud romanos cognominatos eſſe refert: q ſapiẽtia pſtiterũt. ¶ Egregie cordatus homo. Apud Mar. Tul. in. i. de oratore inqt Lu. Craſ. Sic ĩ noſtra ciuitate contra ampliſſimus atq; clariſſimus uir: ut illeq pp hãc iuris ciuilis ſcientiã ſic appellatus a ſũmo poeta eſt. Egregie cordatus homo Catus Aelius ſextus. Ex his uerbis obſeruauimus: hũc eſſe uerſum heroicũ ennianũ: ubi Dactylus eſt in qnta ſede ex ritu priſcoꝝ: apud quos. ſ. abiciebaf uelut ſibilus. Hic ãt ſextus Aelius nõ ſolũ Cordatus dictus eſt: ſed & Catus cognominatus: nõ qa (ut aiunt) ſapiens: ſed acutus. Catũ enim acutũ dicunt ſabini. Et cata dicta accipiẽda ſunt acute dicta. auctor Mar. Varro. Porphirio tñ oratianus interpres Catũ exponit pro experto & docto. Cũ ait Oratius. Poſt hæc ille Catus quãtũuis ruſticus ibit. Et Plinius: Catos a ſapiẽtia dictos intelligi uult: ſicut corculos. ¶ Empedocles. Hic fuit agrigẽtinus: q ex lite & amicitia inter ſe diſſidẽtibus cuncta cõſtare autumat. Præcepta ſapientiæ uerſibus cõplexus. De quo Lucretius. Carmina quinetiã diuini pectoris eius Vociferanf. & exponũt præclara reperta. Vt uix humana uideaf ſtirpe creatus. De empedocle non pauca Laertius Diogenes & alii cõpluſculi. Cæteꝝ Ariſt. refert: Empedoclẽ animã cõſtituiſſe ex quatuor elemẽtis. ¶ Sanguinẽ. Ob hoc poeta purpuream animã noſauit. Origenes in. ii. periarchon: ſanguinẽ oĩum animaliũ animã ipſoꝝ eſſe euidentiſſime deſignari tradit ex illo eccleſiaſtico. Non manducabitis ſanguinẽ: qa anima totius carnis ſanguis eſt: ipſe animã definit ſubſtantiã eſſe ſenſibilẽ & mobilẽ. Lactãtius in libro de opificio docet ſanguinẽ non animæ eſſe materiã: ſed alimentũ: quãuis cõſumpto ſanguine anima extingui uideaf. ſicut oleũ nõ eſt ipſum lumẽ: q̃uis conſumpto oleo lumen extinguaf: ſed eſt nutrimentũ. Cricias philoſophus dixit: animã eſſe ſanguinẽ. ¶ Pars q̃dam cerebri. Hoc eſt: ut uerbis Plinii utamur: uiſceꝝ excelſiſſimum: pximũq; cœlo capitis ſine carne: ſine cruore: ſine ſordibus. hic habet ſenſuũ arcẽ. hic culmẽ altiſſimũ: hic mẽtis eſt regimẽ. Ait Auicẽna: cerebrũ eſſe principiũ uirtutis ſentiendi & mouẽdi. Ambroſius in. vi. Exameri. Initiũ inqt neruoꝝ & oĩum ſenſuũ uolũtariæ cõmotionis cerebrũ eſt. Ambroſio & reliquis idẽ ſentiẽtibus refragaf Ariſt. qui indubitãter pfitetur a corde oriri & uenas & neruos. ¶ Sed alii in corde. Aliud eſt cor ipſum & cerebrũ eſſe animũ: aliud ſedẽ & domiciliũ animi. Illud enim tanq̃ materia: hoc tanq̃ locus. ¶ Animũ: alii animã. Inextricabilis q̃ſtio. Idem ne ſit anima & animus: an aliud: cũ anima dicaf eſſe: qua uiuimus. Animus: quo ſentimus & ſapimus. Nõ deſunt argumenta in utranq; partẽ. Qui. n. unũ eſſe dicunt: hanc rationẽ ſequunf: quod nec uiui ſine ſenſu poſſit: nec ſentiri ſine uita. Idcirco animũ & animã indifferenter appellant duo epicurei poetæ. Qui aũt dicunt eſſe diuerſa ſic argumẽtanf: ex eo poſſe intelligi aliud eſſe animũ: aliud eſſe animã: qa incolumi anima mẽs. i. animus poſſit extingui: qđ accidere ſoleat inſanis. Actiana ſentẽtia eſt. Sapimus animo: fruimur anima. Sine animo: anima eſt debilis. Lucretius animũ dici mentẽ & cõſiliũ oſtẽdit ſic ſcribens. Cõſiliũ quod nos animũ mentẽq; uocamus. Idẽ ſentit: animũ & animã idem eſſe mortalẽq; cum ait. Atq; animã uerbi cauſa cũ dicere pergã. Mortalẽ eſſe docens: animum quoq; dicere credas. Quatenus eſt unum inter ſe coniunctaq; res eſt.

BERO. — Cor fons uenarũ & uitæ. — Corculi q. — Cordatus qui. — Empedocles qui fuerit. — Idem ne ſit aĩa & aĩus.

¶ EMPEdocles: Suetonius filius fuit. Alii uero archiomi filium aiunt: habuitq; fratrem Callicũ idem nomine: fuitq; Empedocles Pythagoræ auditor: & primus oratoriæ inuentor: quẽadmodum Zeno dialecticæ: ut ſcribit Ariſtoteles libro de ſophiſtis. Alii uero dicunt eum fuiſſe medicum ac oratorem optimum: eiuſq; diſcipulum Gorgiã Leontinum: qui de arte rhetorica ſcripſit: quẽ Apollodorus tradit centũ & nouẽ ætatis annos impleſſe. Cũ enim ei regnũ afferretur: cõſtanter renuit: charius. ſ. amplectens uitæ ſimplicitatẽ: q̃ regũ delitias. Scripſit carmine tranſitũ Xerſis. & alia nõnulla: quæ ſoror eius: uel ut alii dicunt filia cõbuſſit. Scripſit tragœdias. & alia multa. Fuitq; (teſte Gellio) eo tempore: quo Fabii apud Cremeram interfecti ſunt. Mortuus eſt cũ Agrigentum conderetur: & illius inſtitutis inimicoꝝ nepotes obſiſterent. Ille mœrore in pelopõneſum diẽ obiit. Alii uero eius mortẽ aliter fuiſſe ſcribũt. ¶ Zenoni ſtoico. Zeno philoſophus patria cichenſis fuit: fuitq; Napſei: uel ut alii uolunt: Demei filius: tantoq; in honore apud Athenienſes habitus eſt: ut apud eum claues urbis deponerent: ornarentq; ipſum aurea corona & imagine ærea. hoc ipſum & ſui ciues fecere. Nonageſimo ſuæ ætatis anno deceſſit incolumis: integer: ac ſine morbo. Scripſitq; plura & uaria. Crudis cibis utebatur: & tenui pallio. ¶ Ariſtoxenus: fuit muſicus & ueterum litterarum diligentiſſimus. Ariſtotelis philoſophi auditor. Nil aliud eſſe animam q̃ harmoniam dixit.

OMNI BONI. — Empedocles qui fuerit. — Zeno qui fuerit.

Nā & agere animā & efflare dicimus: & animoſos: & bene animatos: & ex animi ſententia. Ipſe aūt animus ab aīa dictus eſt. Zenoni ſtoico animus ignis uidetur. Sed hæc quidem: quæ dixi cor: cerebrū: animā ignem uulgo: reliqua uero fere ſinguli: ut multi ante ueteres. Proxime autem Ariſtoxenus muſicus: idēq; philoſophus intētionē ipſius corporis quandā uelut in cātu & fidibus: quæ harmonia dicit: ſic ex corporis totius natura: & figura uarios motu cieri: tanq̄ in cantu ſonos. Hic ab artificio ſuo nō receſſit. & tamē dixit aliqd qd ipſum q̄le eſſet: erat multo ante & dictū & explanatū a Platone. Xenocrates aī figurā: & q̄ſi corpus negauit eſſe: ueꝝ nūeꝝ dixit eſſe: cui⁹ uis: ut iā antea Pythagore uiſum erat: ī natura maxima eſſet: eius doctor Plato

BERO. ¶ AGERE animā. Morientes cum in morte ſunt & in extremitate uitæ agere animā dicunt. Auguſtinus in. xiii. Nullus eſt ergo moriens niſi uiuens: qm̄ cū in tanta: eſt extremitate uitæ: in quanta ſunt: quos agere animā dicimus: profecto q nondū anima caruit: adhuc uiuit. Celius in epiſtolis. Hortēſius. Cum has litteras ſcripſi animā agebat. Seneca ſe correptū eſſe mala ualitudine refert in epiſtolis moralibus: quā ſuſpiriū appellat: qd animā agere eſſe dicit. ¶ Efflare: quaſi flatū exhalare. Virgilius dixit. Vitā exhalantē: ſecundū eos: q animā uētū eſſe uolunt. ¶ Ex animi ſentētia. Quotidiana loquutio: qua utimur quādo ſignificamus aliqd factū eſſe put optamus & uolumus. Cenſores ita uerba cōcipiebant. Et tu ex animi tui ſentētia uxorem habes. Quidam olim cauillator & ridicularius homo feſtiuiter reſpōdens. Habeo equidē inquit uxorē: ſed nō ex animi tui ſentētia: tum cenſor eū quod intēpeſtiue laſciuiſſet in ærarios rettulit. ¶ Animus: ab anima. Lactantius in libro de opificio. Alii ſanguinē animā eſſe dixerunt. Alii ignē. Alii uentū: unde anima uel animus nomē accepit: qd græce. uentus ανεμοσ dicit: unde & etiā pro ſpiritu: & halitu: & odore oris ponitur apud ſcriptores idoneos. Virg. animas & olētia medi: ora fouent illo. Plautus. Fetet anima uxori tuæ. Lucanus. Continuitq; aīam: ne q̄s effundere uoces: poſſet græci aīam ψυχην uocant quaſi αναψυχον: q ſreſpirando refrigeret. Cauſa enim corpori uiuendi eſt. reſpirādi & refrigerandi uim exhibens: uel quaſi: φυσχιν quod. ſ. phyſin: ideſt naturam continet. auctor Plato in cratilo. & Origenes in libris periarchon. ¶ Animus ignis uidetur. Qui animam ignem eſſe putauerunt: hoc uſi ſunt argumento: quod præſente anima corpus caleſcat. recedente frigeſcat. Zeno conditor ſtoicæ ſectæ: & alii nō pauci: animā eſſe ignem putauerunt. Democritus quoq; in eadem ſententia eſt. ¶ Vulgo. Quaſi dicat rudes: ac male eruditos paſſim tradere ſuperiora. ¶ Proxime Ariſtoxenus muſicus. Ariſtoteles libro. vii. politicorum. Videtur inquit cognatio quædā eſſe nobis cū harmoniis & rithmis: quapropter multi ſapientum dixerunt. Alii quidem animum eſſe harmoniam: alii uero habere harmoniam. Idem libro primo de anima reprehendit eos: qui animā eſſe dicunt harmoniā: & quaſi concentū: quoniam inquit mouere nō eſt harmoniæ: animæ aūt attribuunt hoc omnes. itaq; cōuenit magis dicere harmoniam de bona corporis cōſtitutione: q̄ de anima. Cum impoſſibile ſit: ut placet illi: animā eſſe harmoniā. Socrates apud Platonē in phedone. Non recte inquit harmoniā eſſe animā dicimus. attamen Ariſtoxenus hoc cum primis aſſerebat: quē litteraꝝ ueterum diligentiſſimū: & Ariſtotelis philoſophi auditorē fuiſſe memoriæ proditum eſt: qui librum de pithagora ſcripſit: Ariſtoxeni hanc de anima opinionē refellit Lactantius: ſcite & eleganter oſtendens: animam harmoniā eſſe non poſſe: quoniā inquit: fides ſua ſponte canere non poſſunt: animus autem ſua ſponte & cogitat & mouetur. ¶ Fidibus. Cithara & chordis muſicis: Virg. Threicia fretus cithara: fidibuſq; canoris. ¶ Harmonia. Græci harmoniā uocant cōcentū in muſicis: qui ex diſſimillimoꝝ uocū moderatione concors efficitur. Diapaſon harmoniam effici ex ſeptem tonis tradunt: hoc eſt: ut interpretat Pli. uniuerſitatem concentus. Illud annotandū: quod penultima corripit contra cōſuetudinē uulgi perperam producentis. Lucretius. harmoniam grai: quā dicunt. ¶ Intentionē. Concentū: modulationē a chordis intendendis. Alii legunt incentionē. ab incinnendo: ideſt canēdo: Sic. A. Gellius ſcribit: incētiones tibiaꝝ fuiſſe medicinam plurimis hominum morbis. a Mar. Var. incentiua tibia dicta eſt ab incinendo. ſicut ſuccentiua a ſuccinendo. ¶ Cieri. Moueri fieri. ¶ Ab artificio ſuo. Cum eſſet muſicus. non receſſit a muſico artificio: tanq̄ anima ſimili ratione conſtaret in homine: qua concors modulatio conſtat in fidibus. ¶ Xenocrates. Hic diſcipulus fuit Platonis philoſophoꝝ ſeueriſſimus: hebes ingenio ac tardus: adeo ut illum Plato diceret egere calcaribus: cuius uerbis tanta fides habebatur: ut cū iniurati nullius teſtimonium admitteretur: huic ſoli iniurato crederetur. ¶ Ante pithagoræ uiſum. Pithagoras: ſectatoreſq; Pithagoræ numeris cuncta contineri opinabantur: & animas ſociari corporibus certa numerorum ratione: quibus deficientibus archana uis illa ſoluitur: qua ſocietas ipſa conſtabat. Ariſtoteles quoq; recenſuit ſententiam philoſophorum: qui animam numerum eſſe crediderunt. ¶ Eius doctor. Xenocratis magiſter.

Margin: Cauillatoris dictum. — Vnde aīa dicta: & aīus. — An harmonia ſit aīus. — Ariſtox. — Socrates — Xenocrates q̄s fuerit.

OMNI BONI. ¶ XENOcrates: diſcipulus Platonis & ex ſorore nepos. eratq; tardus ingenio: adeo ut cū illum Plato Ariſtoteli compararet: alterum freno. alterum calcaribus indigere dicebat. Alioquin ſeuero ſemper ac ſerio habitu & ore perdurabat. In academia uixit. phryne nobile ſcortum dedita opera a quibuſdam intra eius cellam miſſa eſt: q̄ ab eo orans lectuli partē accepit. Demū cū multa ne quicq̄ oraſſet impfecto opere diſcedēs: dixit ſe nō a uiro: ſed a ſtatua ueniſſe. Quidā aiunt a diſcipulis eius Laydē intromiſſam: fuiſſeq; ipſum tātæ cōtinētiæ: ut cū ſe ad libidinem tentari pſenſiſſet: pateret uirilia ſecari & uri. Tanta fuit eius uerbis adhibita fides: ut cum nullius iniurati teſtimonium admitteretur. illi ſoli iuſiurādum athenienſes remitterent. ¶ Cuius: Xenocratis.

¶ Triplicē: tripartitam. Dicearchus inducit dialogū corynthi: deinde in fine quēdam ſenem phtiotam: quę ciuitas eſt theſſaliæ: qui probat animum nihil eſſe.

❡ TRIPlicem finxit animā. Plato in timeo tripartitā animā eſſe dixit: primā eius rationabilē partē tenere capitis arcē: ſecundā excādeſcentiā: ſiue iraſcentiā: ad domicilīū cordis: atq; præcordia deductā eſſe tertiam: quā appetitū: cupiditatēq; dicere poſſumus. in iecore habitantem facit infernaſq; ſedes obtinere: ut popinas quaſdā & latinaꝶ latibras: totū uero hominē in capite uultuq; eſſe: nāq; prudentiā: ſenſuſq; oēs capite conti/ neri: cętera uero membra ancillari & ſeruire: tunc animanti ſanitatē adeſſe & pulchritudinē: cum ratio totā regit: parentq; inferiores duæ partes. Cū uero iraſcentia: ſiue cupiditas ſibi ſubiecerint dominā illam: reginā q; rationē: tūc cuncta tumultuari: & pturbationibus uexari dicit Ariſt. hāc Platonis ſententiā ta/ xare credit: cum ait. Quidā dicūt animā eſſe partibilē: & alio intelligere: alio cōcupiſcere. re enim uera nō partes animæ dicende ſunt: ſed potētiæ: unde ait idē Ariſt. aīam definiri: uegetatiuo: ſenſitiuo: intellectiuo: & motu: cū aīa ſit id: quo uiuimus: & ſentimus: & mouemur: & intelligimus. M. Var. aīas hominū diuidit in octonas partes. Quinq; ſunt: qbus ſentimus. Sexta: qua cogitamus. Septima: ꝙ pgeneramus. Octaua: qua uoces mittimus.

BERO.

triplicē finxit animā: cuius principatū. i. rationē in capite: ſicut in arce poſuit: & duas ſeparate uoluit: irā & cupiditatē: quas locis ſuis diſcluſit: irā in pectore: cupiditatē ſubter pcordia locauit. Dicearchus aūt in eo ſermone: quē Corinthi habitum tribus libris exponit: doctoꝶ hominū diſputantium primo libro multos loquentes facit: duobus Pherecratē quendā phtiotā ſenem: quē a Deucalione ortū diſſerentē inducit: nihil eſſe omnino animū: & hoc eſſe nomen totū inane: fruſtraq; & aīalia: & animātis appellari: neq; in hoīe ineſſe animū: uel animā: nec in beſtia. Vimq; oēm eā: ꝙ uel agamus qd: uel ſentiamus: in oībus corporibus uiuis æquabiliter eſſe fuſam: nec ſepabilē a corpe eſſe: qppe ꝙ nulla ſit: nec ſit quicꝙ niſi corpus unū & ſimplex: ita figuratū: ut tēperatiōe naturæ uigeat & ſentiat. Ariſtoteles lōge omnibus (Platonē ſemp excipio) pſtans: & ingenio & diligentia: cum quatuor illa nota genera pricipioꝶ eſſet cōplexus: e qbus oīa orirent: quītā quādā naturā cenſet eſſe: e ꝙ ſit mens. Cogitare. n. & puidere: & diſcere: & docere: & inuenire aliqd: & tā multa alia meminiſſe: amare: odiſſe: cupere: timere: angi: lætari: hæc & ſimilia coꝶ: in hoꝶ quatuor geneꝶ nullo ineſſe putat. Quintū genus adhibet uocans noīe: & ſic ipſum animū endelechiā appellat nouo noīe: quaſi quādā cōtinuatā motionē: & perhennē. Niſi quæ me forte fugiunt: hæc ſunt fere omniū de animo ſentētiæ.

¶ Locis diſcluſit: diuiūxit: diſſeparauit: Virg. Diſcludere nerea ponto. & prior Virg. Lucretius dixerat: Cōparibus iungi res & diſcludere mundū. ¶ Dicearchus. Hic fuit meſenius: & opinatus eſt hominū exordiū nullum extitiſſe: tanꝙ ſemp fuerit humanum genus. compoſuit tres libros. in qbus p dialogum diſputatores differebant: ſub quorū diſputatione ſuā ſup anima ſentētiā declarauit: quā animā nihil aliud eſſe arbitrabaf: ꝙ uim quandam atq; potentiā æquabiliter fuſam. ſparſam: digeſtā: tā in corporibus brutoꝶ ꝙ hominum: ꝙ corpore foret inſeparabilis: ut a morte nullus ſenſus ſupereſſet: ſed totū animal cōmoreref. qddā cōſimile ſenſiſſe uident. [redacted] interitus eſt hoīs & iumētoꝶ. & æqua utriſq; cōditio. ¶ Phthiotā. Ex Phthia ciuitate Theſſaliæ. a qua Achilles Phthius dictus. ¶ A Deucaliōe. Sub quo diluuium fuit: ante qd fuerat cataclīſmos. i. diluuium alteꝶ: qd Ogigis diluuium appellat: qm eius temporibus magnum factū eſt: & longe maius: ꝙ poſtea fuerit tpe Deucalionis. ¶ Fruſtra animātes. Si nulla eſt aīa: cōſectariū eſt: ut fruſtra dicanf aīalia & animātes: ꝙ ab aīa nomē ſortiunf. Animātia aūt ſuperiorem tenēt locū: & aīalia ſub ſe habēt atq; cōplectunf: tanꝙ genus ſpeciē. Sunt enim ꝗdam: ꝙ aīam habēt: nec ſunt aīalia: ſed animātia: ſicuti ſatis & arbuſtis aīam alentē: ineſſe tradunt: quā philoſophi recētiores uegetatiuā appellāt. Itaq; uiuere & mori illa dicimus: nec animalia tn̄: ſed animātia nūcupanf: ut docet Seneca libro. viii. epiſtolaꝶ moralium. ¶ Platonē ſemp excipio. Vbiq; Mar. Tullius Platonē anteponit omnibus philoſophis. eumq; modo diuinum: modo deum philoſophoꝶ nominat: de quo dixit Ariſtoteles: Talem nulla ferrent ſecla futura uirum: q Apollinis filius creditus eſt: uerum recentiores philoſophi Ariſtotelē ſolū ſectātur: nec digitū quidem tranſuerſum ab Ariſtotelica eruditione diſcedunt: quā ſi bene perciperent pfecto cognoſcerent: dogma Platonis & Ariſt. eſſe cōſimile. In hanc ſententiā ait in. v. de finibus: Ariſtoteles quē excepto Platone: haud ſcio an recte dixerim: principem philoſophoꝶ. ¶ Quatuor genera. Elementa ſignificat. ¶ Enthelechiā. Ariſt. in. i. de anima: animā entelechiam quandam eſſe tradit. Albertus quoq; magnus inter Ariſtotelicos famigeratus libro. xvi. de animalibus. animā eſſe memorat entelechiā corporis organici. Ita cuncti Ariſt. interpretes unanimiter tradūt. Sed hinc exorif qſtio. utrū enthelechiā: an endelechiā dicere debeamus: cū pximitas ꝗdā ſit in pronuntiatu. in ſignificatu uero diſcriminatio non parua. Endelechia. n. per d ſignificat: ut hic interpretatur Cice. continuam motionem: qualis in anima cognoſcitur. endelechiſmos eſt continuata mobilitas. entelechia uero per t ſignificatur pfectio quædam & conſumatio: & enteleches perfectus. Ex hoc ciceromaſti/

Potentiæ animæ

Dicearchus qui fuerit

[redacted]

Deus philoſophorum Plato

Endelechia quid

ges cõſlarunt calũniam Ciceroni perinde ac ignaro nõ ſolum philoſophiæ:ſed etiam græcaꝝ litteraꝝ: tanq̃ parum ſcire:parũq; proſpicienter endelechiam dixerit cũ entelechiam dicere debuerit:quod Ariſtotelici omnes ſentiunt:tanq̃ Ariſtoteles animã eſſe dixerit entelechiã:hoc eſt ꝑfectionem quãpiam perfecteq; naturæ ſubſtantiã cœleſtem & ethercam:Ether enim ut inquit Apuleius:in coſmographia:nõ eſt elementum unum ex quatuor.quæ nota ſunt cunctis:ſed longe aliud numero quintum ordine primũ genere diuinum & inuiolabile:uel potius ex quinta nõ magis nominata natura q̃ non intellecta animam produxerit. Verũ ſiue entelechia ſiue endelechia dicatur anima:utrunq; probabile eſt:utraq; ſignificatio conueniens:nec ulla poteſt dici cauſa:cur hoc q̃ illud magis ſit Ariſtotelicũ. Nec ullo argumento colligere poſſũt. entelechiam:potius:q̃ endelechiã ab Ari.ſcriptũ eſſe:tã.n.uerbũ nouũ hoc q̃ illud:nec minus altero ſignificari animus q̃ altero põt.

Democritum enim illum magnum quidem uirũ:ſed leuibus & rotũdis corpuſculis efficientẽ animũ cõcurſu quodã fortuitu omittamus. Nihil eſt.n.apud illum qđ nõ athomoꝝ turba cõficiat:Haꝝ ſententiaꝝ q̃ uera ſit:deus aliqs uiderit:q̃ ueriſimillima magna quæſtio eſt. Vtrũ igiť inter has ſentẽtias diiudicare malumus? an ad ꝓpoſitum redire? A. cuperem eqdem utrũq; ſi poſſet:ſed eſt difficile confundere:quare ſi ut iſta non diſſeramus: liberari mortis metu poſſumus: id agamus:ſin id non poteſt niſi hac queſtione animoꝝ explicata:nũc ſi uidetur hoc:illud alias. M. quod malle te intelligo:id puto eſſe cõmodius. efficiet.n.ratio:ut q̃cunq; uera ſit earũ ſententiaꝝ:quas expoſui:mors aut malum non ſit:aut ſit bonum potius. nam ſi cor aut ſanguis:aut cerebrum eſt animus:certe qm̃ eſt corpus:interibit cum reliquo corpore. ſi aer eſt: fortaſſe diſſipabitur ſi ignis extinguetur. Si eſt Ariſtoxeni harmonia:diſſoluetur. Q uid de Dicæaecho dicam? qui nihil omnino animum dicat eſſe. His ſentẽtiis omnibus

BERO. ¶ DEM Ocritum. Democritus abderites.

Democritus qui theologiam & aſtrologiã didiciſſe ferť a magis & chaldeis:cũ gymnoſophiſtis quoq; cõgreſſus eſſe. in philoſophia pentathlos extitit.i.quinq; certaminũ ſcius: nãq; naturalia: moralia:mathematica:liberales diſciplinas: artiũq; omniũ peritiã callebat:huic omnia q̃ a mortalibus fierent:ridicula ac ridenda uidebanť:ſicut Heraclito flenda. unde gelaſinus cognominatus:de quo Seneca. Oratius. Iuuenalis cæteri. Hunc Pli.uirũ ſagacẽ & uitæ utiliſſimũ fuiſſe refert:ſed nimio iuuandi mortales ſtudio prolapſum. Hic ſequutus ſectam

Mundus ex athomis doctoris leucippi ex athomis inter ſe temere coeuntibus dixit mundum eſſe concretum: quæ corpuſcula ſunt inſecabilia:leuia: aſpera:rotunda:augulata & hamata ex eiſdẽ corpuſculis animũ quoq; conſtare credidit ſpiritu inſerto:ſed ut ait Lactan.in lib.de ira dei. quanto melius fuerat tacere:q̃ in uſus tã miſerabiles:tam inanes habere linguã. M. Tul. quoq; in.ii.de natura deoꝝ illudens hos:qui ex athomis cuncta cõſtituunt. Si inquit mũdum efficere põt concurſus athomoꝝ:cur porticũ aut templũ:cur domũ:cur urbem nõ poteſt:quæ ſunt minus operoſa:& multo quidem faciliora. Tradit tamen Ariſtoteles Democritum dixiſſe:animum eſſe ignem. ¶ Haꝝ ſententiaꝝ. Preter has ſententias:aliæ quoq; ſunt alioꝝ philoſophoꝝ ſup aĩa opiniones:quas diſperſim traditas in unũ collegimus. Hippon. aĩam dixit eſſe aquã. Diogenes aera. Anaxagoras νουν:ideſt mentẽ

Opiniones animo[redacted] [redacted] ideã: Aſclepiades qnq; ſenſuũ exercitiũ ſibi conſonũ:Hippocrates ſpiritũ tenuẽ p [redacted] terra & igne. Xenophanes ex terra & aqua:quidã calidũ [redacted] nem. Mar. Varro. ita definit. anima eſt aer cõceptus ore:deferuefactus in pulmone:tẽperatus in corde: diffuſus in corpus. inter tot diſſidia philoſophoꝝ obtinuit tamen ſententia ſuũ eſſe aĩę incorporalitatẽ:immortalitateq;. ¶ Magna quæſtio: Q uid ſit anima inquit Lactãtius nondũ inter philoſophos cõuenit:nec unquã fortaſſe cõueniet:ignoratur enim:quæ ſit natura animę. ¶ Nunc hoc.ſ.agamus. ¶ Illud alias.ſ.agemus. ¶ Si anima eſt:ideſt aer & ſpiritus:quod Diogenes: & Varro: & alii animam eſſe tradiderunt.

OMNI BONI. ¶ LEVI bus:politis. ¶ Haꝝ ſñiaꝝ:ſuum illud retinet:ut nihil affirmet. ¶ Diiudicare:decernere. ¶ Difficile: moleſtũ. ¶ Ratio:ꝓbatio & argumẽtatio. ¶ Quid hoc:alterã partẽ ſuperius probauit p diffinitionẽ mortis & opiniones de aĩo:ſed qa grauiores & prudẽtiores phi dicũt animũ ĩmortalẽ::ita arguũt a cauſa ad effectũ:ſi p mortẽ ad ĩmortalitatẽ pducimur:malũ eſſe nõ põt:cuius effectus bonus:ipſum quoq; bonũ. ſi animi ĩmortales ſunt:mors malũ nõ eſt:ſed animi ĩmortales ſũt. qđ negať. Cicero ab auctoritate oĩum ꝓbat:omnes putãt aĩos ĩmortales:opinione ſibi a natura ĩſita. negať. Probat Ci.a ſignis ĩ cõprehẽſione ab eo:ꝙ fecerũt & faciũt

Romanorum religio hoĩes. Nã & ſepulchra cõſtituũt: & alia monumẽta:ꝙ niſi eſſent qcq̃ poſt mortẽ nõ facerẽt. ¶ A religione:romani multos ĩ deoꝝ numero habuerũt:ut Romulũ:auguſtũ:& græci:ut Herculẽ:Iouẽ: Saturnũ. Preterea ab eo ꝙ ſi tıcũ aliqs uita exceſſit:oẽs eius affines merent:& nemo cauſa ſua meret:ſed purãt illũ:q iã mortuus ſit: ꝑcipere incõmoda ſua. Præterea ſenes decrepiti:q iã morituri ſunt:arbores ĩſerere:& plãtare uidemus:qa putãt etiã aĩum ſuũ fructũ aliquẽ ꝑcepturũ:& teſtamẽta faciũt. Aliud argumentũ ab auctoritate:ſũmi hoĩes crediderũt aĩum ĩmortalẽ:negaſ. ꝓbat:ſũmi ſunt hoĩes:q plurimũ ualeãt ĩgenio:poetas & moltos numerat:&

Arg. ab auctoritate opifices:uel q ꝓclare aliqđ geſſerũt:& Her.tot labores nõ ſubiiſſet:niſi putaſſet aĩum ĩmortalẽ:& epaminundam & multos alios:& meipſum putas tanta pro repu. ſubiiſſe:niſi exiſtimaſſem animum immortalem.

¶NIHIL Poſt mortem. Quoniam his prædictis ſententiis declaratur animas eſſe mortales: & a morte nullum ſenſum eſſe ſuperſtitem: ſed cum uita ſimul amitti. ¶ Reliquorum ſententiæ. Vt Platonis: ut Ariſtotelis: ut cæterum: qui animas eſſe immortales affirmant. ¶ In cœlum: quaſi in domicilium. in. vi. de re pu. ait. M. Tullius. Hinc profecti: huc reuertuntur. & Oratius. Serus in cœlum redeas. Seneca in epiſtolis. animã Scipionis in cœlum: ex quo erat: rediiſſe perſuadeo mihi. ¶ Librum de animo. De animæ immortalitate. Hic Platonis liber alio nomine inſcribitur phedon: a nomine uidelicet phedonis philoſophi elidenſis: qui

BERO.

Phedon q fuerit

nihil poſt mortem pertinere ad quẽquam poteſt: pariter enim cum uita ſenſus amittitur. Non ſentientis autẽ nihil eſt ullam in partẽ quod interſit. Reliquorum ſentẽtiæ ſpem afferunt. Si te forte hoc delectat poſſe animos: cũ e corporibus exceſſerint: in cœlũ quaſi in domiciliũ ſuum peruenire. A. me uero delectat: idq; primum ita eſſe uelim: deinde etiam ſi non ſit: mihi tamen perſuaderi uelim. M. quid tibi ergo opera noſtra opus eſt? num eloquentia Platonẽ ſuperare poſſumus? euolue diligenter eius eum librum: q eſt de animo. Amplius qđ deſideres nihil erit. A. feci me Hercule: & qdem ſæpius: ſed neſcio quomodo dum lego: aſſentior. Cum poſui librum: & mecũ ipſe de immortalitate: animorum cœpi cogitare: aſſenſio oĩs illa elabitur. M. quid hoc? das ne aũt manere animos poſt mortẽ? aut morte ipſa interire? A. do uero. M. quid ſi maneant. A. beatos eſſe cõcedo. M. ſi intereant. A. non eſſe miſeros: quoniam ne ſint quidem. nam iſtuc coacti a te paulo ante conceſſimus. M. quomodo igitur: aut cur mortem malum tibi uideri dicis? q̃ aut beatos nos efficiet animis manẽtibus: aut non miſeros ſenſu carentes? A. expone igitur niſi moleſtum eſt: primum animos ſi potes: remanere poſt mortem: tum ſi minus obtinebis (eſt. n. arduum) docebis carere omni malo mortem. Ego. n. iſtuc ipſum uereor: ne malum ſit: non dico carere ſenſu: ſed carendum eſſe. M. auctoribus quidem ad iſtam ſententiam quanuis obtinere uti optimis poſſumus: quod in omnibus cauſis & debet: & ſolet ualere plurimum: Et primum quidem omni antiquitate: quæ quo propius aberat ab ortu & diuina progenie: eo melius ea fortaſſe: quæ erant uera cernebat. Itaq; unum illud erat inſitum priſcis illis quos caſtos appellat Ennius: eſſe in morte ſenſum: neq; exceſſu uitæ ſic deleri hominem: ut funditus interiret. Idq; cum multis aliis rebus: tum e

fuit ex cohorte illa ſocratica. ingenio liberali: & ut quidam ſcripſerunt: ſeruitutem ſeruiuit lenoni perinde q̃ſi meritorius puer: queſtuariũq; mancipium eum cebes ſocraticus emiſſe dr̃: habuiſſeq; in philoſophũ diſciplinis: atq; is poſtea philoſophus illuſtris fuit: cuius nomini Plato illũ librũ diuinũ de immortalitate animæ dedit. ¶ Aſſenſio elabiť. Græci ſyncatathеſin uocãt: quã latini aſſenſionẽ: ſine qua multa cõprendi & pcipi ſenſibus nõ poſſunt: nec memoria quoq;: nec notitiæ rerum: nec artes ſine aſſenſione conſtare poſſunt: Per aſſenſionẽ enim cognita approbamus. unde arceſilas & carneades explodendi: quibus uiſum eſt nihil percipi poſſe: quo cõceſſo tollendus aſſenſus eſt: quod enim eſt tam futile q̃ quicq̃ approbare nõ cognitum. Has aũt pbationes: quas græci Syncatatheſes ut diximus: latini aſſenſiones uocant. uoluntarias eſſe ſcribit Au. Gellius: fieriq; hoĩum arbitratu: qbus uiſa noſcunť: diiudicanturq;. Vnde ſapiens. Multis nõ aſſentitur: quæ inſipiens ſua aſſenſione approbat: putans talia eſſe qualia ſibi primo animi ſui pulſu uiſa ſunt. Aſſenſiones aũt iſtæ elabuntur cum nõ pſeueramus in approbationẽ. incipimuſq; reprobare id: qđ prius approbabamus. ¶ Carendũ eſſe. Q d futuri tpis eſt: qui metus angit animos mortaliũ pauentiũ: ne toti extinguanť: & oĩs ſenſus una cũ corpore intereat: ſicut in brutis animãtibus. ¶ Valere plurimum. Apud bonos iudices: ut inquit Lactantius in. iiii. Di. inſtitutionum: ſatis habent firmitatis teſtimonia ſine argumẽtis. Ad auctoritatem: ut Diomedes tradit: quemadmodum ad anchoram decurritur. & auctore Quintiliano: ſummorum uiroꝝ auctoritas pro ratione eſt. Tanta fuit olim Pythagoræ apud Pythagoricos auctoritas ut etiam ſine ratione ualeret: qui ſiquid affirmare diſputando uoluiſſent dicere ſolebant

Syncatatheses q

Auctoritas p ratione

αὐτὸς ἔφα ipſe dixit. Cicero tamen arbitratur in ſecũdo de diuinatione non eſſe philoſophi uti teſtibus: quem oportet argumentis & rationibus: quare quicq̃ ita ſit docere. ¶ Antiquitate. Scilicet uti poſſumus. tãta eſt inquit Lactantius auctoritas uetuſtatis: ut inquirere in eam ſcelus eſſe dicatur. Itaq; creditur ei tanq̃ cognitæ ueritati. Vetera: ut elegãter refert Quintilianus: maieſtas quędã: & ut dixerim: religio cõmẽdat: hinc a poetis uetuſtas ueneráda nuncupať. ¶ Quo propius. Quanto uicinius. ¶ Ab ortu. Ab origine prima mũdi & hoĩum. ¶ Eo melius. Tãto melius. ¶ Caſtos appellat. Lego caſcos. caſcũ. n. ſignificat uetus. cuius uerbi origo ſabina eſt. Verſus ennianus. Quo priſcos appellat caſcos hic eſt. Quam primum caſci populi genuere latini. Manilius ait. caſcum duxiſſe caſcam non mirabile eſt. i. uetulam nupſiſſe ſeni. Papinius in epigrammate. quod in adoleſcentẽ fecerat caſcã. Ridiculũ eſt inqt: cũ te caſcũ tua caſca dicit. Inde caſſinũ oppidũ dictũ: qđ uetus. & caſſinũ forũ uetus appellãt. Oſcoꝝ lingua caſnar ſenex dictus. In codicibus feſti Põpeii caſſum pro antiquo legiť: cũ caſcum legẽdũ ſit. ¶ Funditus. Ita ut nullus ſenſus poſt fata relinqueretur.

Caſcũ qui

¶ ANtiquitate: eam laudat: quam teſtimonii loco affert: quod ſemper faciẽdum eſt. ¶ Inſitum innatum.

OMNI BONI.

BERO. ¶ PONtificio iure cõſtituto a põtificib⁹. Numa põpilius põtificẽ fecit: eiq; ſacra oĩa attribuit: eiuſq; ſcitis ſacra oĩa priuata & publica ſubiecit: iſtituitq;: ut idẽ põtifex nõ cœleſtes mõ cerimonias: ſed iuſta quoq; funebria: placãdoſq; manes edoceret. Liui. auc. M. T. ĩ orõne ꝓ domo ſua põtifices appellat antiſtites deoꝝ. ĩterꝑtes cerimoniaꝝ. Spõdeũ pedẽ appellarũt põtificiũ: qm̃ eo ĩ ſacris utebanť. neoterici ius põtificiũ canonicũ appellãt. ¶ Cerimõiis ſepulchroꝝ. Sũt q̃dã cerimõiæ ſepulchrales: q̃ ꝑtinẽt ad funerationẽ & ĩpẽſam: ſtructurãq; ſepulchroꝝ. Titulus eſt apd iuriſcõſultos de religioſis & ſũptibus funeꝝ. Alter quoq; titulus ẽ de ſepulchro ędificando: quo ſcribit Vlpianus.

Pontifices interpretes religionũ

pontificio iure: & cerimoniis ſepulchroꝝ intelligi licet: q̃s maximis ingeniis ꝑditi: nec tanta cura coluiſſent: nec uiolatas tã inexpiabili religione ſanxiſſent: niſi hæſiſſet in eoꝝ mentibus: mortẽ nõ interitũ eſſe omnia tollentẽ: atq; delentẽ: ſed quãdã quaſi migrationẽ cõmutationẽq; uitę: q̃ in claris uiris & fœminis dux in cœlum ſoleret eſſe: in cæteris humi retineretur: & ꝑmaneret: tamẽ ex hoc & noſtrorũ opinione Romulus in cœlo cũ diis agit æuum: ut famæ aſſentiens dixit Ennius. Et apud græcos: indeq; perlapſus ad nos: & uſq; ad Oceanum Hercules tantus: & tam præſens habetur deus. Hinc Liber de Semele natus. Eademq; famæ celebritate Tindaride fratres: qui non modo adiutores in præliis uictorię populi Romani: ſed etiam nuntii fuiſſe peribentur.

Religiõis ĩtereſt monumẽta extrui & exornari. Sepulchri uiolati tãq̃ religioſi loci actio ĩ primis dať: ut ſcri. Iulianus: titulo de ſepulchro uiolato. Vbi annotãdũ ẽ: ſepulchra hoſtiũ nobis religioſa nõ eẽ: ideoq; lapides ĩde ſublatos ĩ quẽlibet uſũ cõuertere poſſumus.

Sepulchri uiolati actio

Sepulchri ãt appellatiõe oẽm ſepultuꝛ locũ ꝯtineri exiſtimãdũ ẽ. Sepulchri uiolati actio ĩfamiã irrogat. M. Tul. refert leges de ſepulchris: qb⁹ ꝑcipiť. ſepulchroꝝ magnificẽtiã eẽ minuẽdã. Plato quoq; lib. xii. de legibus extrui uetat ſepulchrũ altius q̃ qd quinq; diebus uiri qnq; cõſtrueꝛ poſſint. Lapides quoq; ſupſtrui ꝑcipit ñ maiores q̃ ut poſſint defũcti laudes q̃tuor ſolũ heroicis uerſibus ęditas cõprehẽdere. Cõtra ęgyptii ſepulchra magnificenter ędificãt: cũ ĩ extruẽdis domibus ſint incurioſi: ſepulchra. n. defunctoꝝ ſempiternas domos: qm̃ apud inferos infinitũ ſit tẽpus uocãt: domos uero diuerſoria tanq̃ breui tpe a nobis inhabitãdas. ¶ Sanxiſſent: cõſecraſſent: cõfirmaſſentq;. id. n. ſancire ẽ. ¶ Hęreret: infixũ eſſet. ¶ Quaſi migrationẽ. M. Cato in libro de ſenectute diſſerẽs ait. Ex uita iſta diſcedo tãq̃ ex hoſpitio: nõ tãq̃ ex domo. Cõmorãdi. n. natura diuerſoriũ nobis nõ habitãdi dedit. ¶ Dux in cœlũ: ſm philoſophoꝝ altã ſciẽtiã loquutus eſt: q deprehẽderũt: bene uiuẽtiũ aĩas ad cęlũ: ideſt ad originẽ ſuã ſtatim redire: male uiuentiũ uero diutius in his ꝑmorari corporibus: & erraticas circũ terrã uolutari. ¶ Ex hac opinione. Ex ea opinione: q̃ aĩos ĩmortales tradit hoĩes ꝑ apotheoſin referunť in numeꝝ deoꝝ: & diis aſcribunť: ſic Romulus: ſic Hercules: ſic Bacchus: ſic innumerabiles alii credunť eſſe recepti in numeꝝ deoꝝ. De Romulo Romæ cõditore in cœlũ rapto in numeꝝ deorũ aſcripto. Liuius. Dionyſius. Ouidius: & cæteri multa ꝓdiderũt. ¶ Inde ꝑlapſus ad nos. Romani ſacra Herculi fecerũt ritu græco ex Romuli iſtituto: ut docet Liuius. Refert Herodotus ita græcos ab egyptiis tranſtuliſſe ſacra herculis: ſicut a græcis romani mutuati ſũt. Fuit. n. apud ęgyptios Her. unus ex. xii. diis. in numeros fuiſſe Her. ferũt: ſed thebanũ cũ primis diuulgauerunt. ¶ Et uſq; ad oceanũ. Hercules religioſe coliť apud gaditanos: q populi ſunt inſulani in oceano athlãtico: ex quo illud. Gades Herculis humidũq; tybur. olim Hãnibal Gades ꝓfectus Herculi uota exoluit: & ſacra fecit. ꝓut Liuius: & Silius meminerũt. ¶ Hinc ex hac ĩmortalitatis opinione. ¶ Liber ſemele natus. ſ. hẽ deus. Multos aũt fuiſſe liberos: ſiue Bacchos: ſiue Dionyſios: ꝓdiderũt eruditi: & explicat Diodo. Celebratior aũt eſt & uulgatior: q ex ſemele & Ioue genitus eſſe fertur: quẽ Diodo. tertiũ fuiſſe autumat: & thebis boetiis natũ: q dictus eſt liber: uel qa liberat ſeruitio curaꝝ aĩum: ut ſentit Seneca: uel ob licẽtiã linguę. fiũt n. pleriq; ex ebrietate liberiores: petulãtioreſq;: uel qa libertatis deus ẽ: & ut auc. eſt Plu. ꝓ boetiæ libertate pugnauit. ¶ Tindaridę fr̃es. Caſtor & pollux ſignificanť. Nã ut inq̃t Auſonius. Tindareus pr̃ his & Iuppiter hic putat: hic ſcit. ¶ Nõ mõ adiu. In. vi. Trãq̃lli cõmẽtario enarrauimus: queadmodũ Caſtor & Pollux Domitio ænebarbo de uictoria nũtiarũt: cui minime credẽti malas barbãq; manibus ꝑmulſerũt: & ex fuſca in flauã cõuerterũt: unde a barba rutila æneiq; coloris ænobarbi dcĩ. hinc ait Tertul. barbã a caſtoribus tactu irrufarã. Dioy. quoq; l. vi. antiq̃tatũ miraculũ memorat de Caſtoribus: qd. ſ. ĩ pugna ad lacũ regillũ apparuerũt duo forma auguſtiore: ducẽtes eq̃tatũ romanũ aduerſus latinos: q haſtis feriebãt: ꝓpellebãtq; aduerſarios: ſocios uero cohortabanť: q̃ potiſſima cã fuit: ut latini fugarenť: & caſtra capenť: iidẽ mox uiſi ſunt ſudorẽ equoꝝ abluẽtes. iuxta iuturne fontẽ: dei e cõſpectu mortaliũ ſe ſubduxerũt. Tũc ædes Pollucis & Caſto. in foro extructa ẽ: quos tindaridas appellãt: ſic Helena eoꝝ ſoror tĩdaris nũcupata. Quinẽt tradũt hiſtorici: tindaridas fuiſſe opitulatores locrẽſiũ in bello aduerſus crotoniatas: uiſoſq; pugnare q̃diu ꝓfligati ſunt hoſtes.

Liber pater unde

Caſtores opitulatores qui

OMNI BONI. ¶ PONtificio: canonico. ¶ Sãxiſſent: Sãcire ẽ pœna ſanguis aliqd cõſtitueꝛ. ¶ Hęſiſſet: fixũ eẽt. ¶ Nr̃oꝝ: romanoꝝ & latinoꝝ. ¶ Ad nos: qa ad euãdrũ ꝑuenit: & ibi ĩterfecto Cacco ara maxĩa cõſtituta ẽ ei. ¶ Adiutores: in ꝑliis: bello latino: quo die pugnatũ eſt apud lacũ regilũ: uiſi ſunt duo iuuenes in eq̃s albis iã ꝑlio cõfecto in fluuio eq̃s ſuis aquã ꝓbẽtes. ¶ Nũtii: qa duo iuuenes in eq̃s albis cuidã iuueni ĩperarũt: ut nũtiaret populo romano Perſen ab Aemilio captũ in macedonia & profligatũ. Illi adhibituros dicerent: barba eĩ quã nigram habebat: rubea facta eſt: unde Aenobarboꝝ familia dicta eſt a barba ænea

Iuuenum uiſio

¶ INO. fabulam

¶ INO. fabulã inonis refert Ouidius l.iiii.metamorphoſeos, quẽadmodũ. ſ. ino una cũ melicerta filio de ſcopulo ſe pręcipitem miſit ĩ mare, amboq; facti ſunt dii marini de quibus Cyprianus ſic refert. Melicertes & leucotea precipitãt ĩ maria, & fiunt poſt modo maris numina. ino dicta leuchotea, q̃ſi candida dea a græcis a latinis matuta, unde in faſtis ait. Leucothoe graiis matuta uocabere noſtris. Autumat Priſcianus matutam eſſe auroram, a qua matutinus deducitur, ſic enim ſcribit in ſecundo. Matutinus a matuta, quæ ſegnet aurorã uel ut quidam leucoteam. Illud obiter annotandum, quod annotatu dignum eſt, ancillis ædem matutæ ingredi nefas fuiſſe apud Romanos, cum unã tantũ introducant, quam alapis cedunt. Cauſa eſt quod ino ancillas peroſa ſit, uirum rem habere cum ſerua ſuſpicata, apud hanc quoq; deam ſuis filiis bona non optant, nepotibus optant, propterea quod ino in filiis extitiſſe infęlix uidetur, in filio uero ſororis baccho fęlix, cui mammam præbuit, mitiq; erga illum & humano ingenio fuit. ¶ Humano genere. Plinius in hanc ſententiam, Maior celitum populus etiam q̃ hominum intelligi poteſt, hic autem eſt uetutiſtiſſimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut tales numinibus aſcribant. ¶ Gentium dii. Lactantius, Tertullianus, Cyprianus euidentiſſime probant, deos gentium homines fuiſſe, ut Iouẽ. Neptunum. Iunonem. eſculapium. & id genus ĩnumeros. Cicero quoq; in libro de cõſolatione non dubitauit dicere deos, qui publice colerentur homines fuiſſe. Quinetiam Lactantius cum diceret, totum pæne cœlum humano genere cõpletum, allegat hæc uerba ex tuſculanis, Idem ĩ libro de ira dei. Nimirũ ĩquit hi omnes, q̃ colunt, ut dii, homines fuerũt. ¶ Demõſtrantur ſepulchra. M. Varro. Solinus. Cyprianus cęteri. tradũt ſepulchrum Iouis in creta uiſitatũ in oppidocnoſo fuiſſe, quod inditio eſt iouẽ hominẽ fuiſſe, hinc Lucanus. Tam mendax magni tumulo q̃ creta tonãtis. Item in oeta mõte fuit ſepulchrũ herculis, quẽ pyrã uocãt: In nyſa ſepulchrum Bacchi, de quo tamẽ uarie p̃ditur. Ob hoc dixit Plinius Quęrat nunc aliquis, quod liberi patris ſit ſepulchrum. Initiatus. Imbutus ſacris, ſacratus. Initia enim ſacra dicuntur. Ait. Mar. Varro. q̃ initiis cereris porci immolantur, & q̃ initiis pacis, fœdus cum feritur, porcus occiditur. Alio nomine initiationes nuncupãtur: quæ ut ait Tertullianus, ſemper arcent prophanos, & arbitris cauent. ¶ Myſteriis. ſacris. Secluſa ſacra antiquitus dicebãtur, q̃ græci myſteria appellanr. Vnde myſte dicti ſacerdotes. ut apud Auſonium. Senecam. & papinium. Et ſymmiſte cõſacerdotes, eiuſdemq; ſacris initiati, qua dictiõe Apuleius. Sidonius Hieronymus utitur. In myſteriis autem tradebantur multa arcana, quæ in uulgus annũciãda nõ ſunt. Cum auctore Tertulliano omnibus myſteriis ſilentii fides debeatur. Symbula quędam ſunt myſtica. quæ docẽt homines fuiſſe, qui prodiis colebantur. Lege Euſebium in preparatione euangelica. In ſacris iſidis & ſerapidis erat ſimulachrum, quod digito labiis impreſſo admonere uideretur, ut ſilentium fieret, quod ſignificat, ut inquit Auguſtinus, ut homines eos fuiſſe taceretur. Dicebatur autem monitor ille ſilentii deus harpocrates, de quo idonei ſcriptores non pauca, de quo catullianum eſt illud. Factum me eſſe puta harpocraten. ¶ Phyſica, Philoſophias phyſicas, ſiue naturales, quæ cauſas. rationeſq; rerum perſcrutantur, imperiti philoſophos irreligioſos putant: tanquam deos eſſe abnuant, qui ueluti rerum naturæ patroni cauſas meras, & ſimplices rimantur. ¶ Viſis quibuſdam. Græci φαντασμα dicunt, quod. M. Tullius docente macrobio uiſum uocat, quæ ſpecies una & nomen eſt eorum, quæ dormientes uidere ſibi uidentur. ¶ Qui uita exceſſerant. Sic apud Virgilium. Viſa de hinc cœlo facies de lapſa parentis. Anchiſæ ſubito tales effundere uoces. Macrobius oraculum dici autumat, cum inſomnis parens, uel alia ſancta, grauiſq; perſona quippiam denunciant. ¶ Firmiſſimum. Pro potentiſſimo argumento. ¶ Deorum opinio. Perſuaſum, inſitumq; a natura eſt cunctis mortalibus deos eſſe, & quantumuis uaria ſit de deo inter homines opinatio atq; diſſidium, nemo tamen ferme eſt, qui deum neget. Preclare enim Ariſtoteles inquid, & a Mar. Tulio repetitũ eſt. Si eſſent homines, qui ſub terra ſemper habitauiſſent, & deinde repente euadere in hæc loca, que nos incolimus, atq; exire potuiſſent, pulchritudine mundi. curſibuſq; ſtellarum ordinatiſſimis conſpectis, profecto & eſſe deos & hæc tanta opera deorũ eſſe arbitrarentur. Lactantius quoq; neminem eſſe ait tam rudem tam efferis moribus, qui non oculos ſuos in cœlum tollens, eſſe intelligat aliquam dei prouidentiam: qua regatur hoc omne: quod cernitur..

BERO.

Leucothea q̃.

Matura q̃.

Sepulchrũ iouis ĩ creta.

Harpocrates.

Deos eſſe conſenſus gentiũ eſt.

Quid? Ino Cadmi filia: nõne leuchotea nominata a græcis matuta hẽt a noſtris? Quid? totũ p̃pe cœlũ: ne plures p̃ſequar: nõne humano genere cõpletũ eſt? Si uero ſcrutari uetera: & ex his ea: q̃ ſcriptores græciæ prodiderũt: eruere coneris: ipſi illi maior̃ gẽtium dii: q habẽtur: hinc a nobis p̃fecti in celũ reperiẽtur. Quære quorũ demoſtrãtur ſepulchra in græcia: reminiſceris: quoniã es initiatus: q̃ tradanť myſteriis: tum deniq; q̃ hoc lare pateat: intelliges. Sed qui nõdum ea: q̃ multis poſt annis tractari cœpiſſent: phyſica didiciſſent: tãtũ ſibi perſuaſerã: quãtum natura admonẽte cognouerãt: rationes & cauſas rerum non tenebãt. Viſis quibuſdam ſæpe mouebantur: hiſq; maxime nocturnis: ut uiderentur hi: qui uita exceſſerant uiuere. Vt porro firmiſſimum hoc afferri uideatur: cur deos eſſe credamusq; nulla gens tã fera: nemo omnium tã ſit ĩmanis: cuius mẽtem nõ imbuerit deor̃ opinio: multi de diis

¶ INITIAtus, Initiare religione imbuere. Athenis cũ homines initiabantur, docebant eos quoſdam ritus: & quædam uerba: quæ fiebant in myſteriis paruis & magnis: nec licebat niſi ciui attico. Sed qui nũdum, poſſet dicere quod illi antiqui exiſtimabãt hæc phyſica ratione. Cui reſpõdet: illos nõdum phyſica tenuiſſe

OMNI BONI.

Initiare quid.

BERO. ¶ PRAVA ſentiũt. Alii arbitrãtur deũ eſſe: ſed mortalia nõ curare. Alii mr̃imonia inter deos eſſe credide-
rũt. aliis nullus eſt deoꝝ reſpectus: aliis pudẽdus. Diagoras qdã athenis fuit: qui nullũ oĩno deũ eſſe diceret:
Atheos q. ob eãq; ſñiam cognominatus eſt atheos. Protagoras quoq; extitit: qui ſibi diceret nõ liq̃re: utrũ eſſet aliquis
deus. Ob hoc athenienſes ipſum utpote ĩpium & irreligioſum ſuis finibus expulerũt: libroſq; eius in cõtione
exuſſerũt. Male ut inquit Aug. uiuit: ſi de deo nõ bene credit. ¶ Lex naturæ. Conſenſus hoĩum cunctoꝝ ha
bẽdus eſt ꝓ lege naturæ: ius enim naturale: ſiue naturæ legẽ appellãt iuriſcõſulti. id quod natura oĩa aĩalia do
cuit: ut id nõ ſolũ ad hoĩes: ſed etiam ad bru-
tas aĩantes referat: cui ꝓximũ eſt ius gentiũ:
quo humanæ gentes utũtur. Primus gẽtiũ cõ-
ſenſus cõſpirauit: ut ſonũ l̃ris uterẽtur: ſecũdus
Cõſenſus gentium. gẽtiũ cõſenſus in tõſoribus fuit. Tertius cõſen
ſus fuit ĩ oraꝝ obſeruatione: ut Pli. refert. Nos
uero dicamus primã gẽtiũ cõſenſionẽ fuiſſe:
ut deũ eſſe arbitrarẽtur. ¶ Luctũ ſuſtuleris. Lu-
ctus egritudo ẽ ex eius: q char⁹ fuerit interitu
acerbo ĩ luctu atrati ſũt: purpura auroq; depo
ſitis: cũ eluxerũt nigrã ueſtẽ exuunt: purpurã
q; reſumũt: & ita intelligẽdũ eſt apud Liuium
ſcribẽtem matronas luxiſſe brutũ ut parentẽ
annuo tpe. ¶ Meret. Meror egritudo flebilis
eſt. Mꝫſtitudo dicebat: q̃ nunc mꝫſtitia. Mere
re dictũ eſſe a marcere autumat. M. Varro: q;
merorẽ corpus marceſcere dicit. ¶ Lugubris la
mẽtatio. leſſum intelligi uult: q̃ uox lugubrẽ
eiulationẽ ſignificat: quãuis ſextus helius &
Leſſum qd. Lucius Attilius ſuſpicati ſint leſſum eſſe aliqd
ueſtimẽti genus funebris: & ita ĩterp̃tati ſunt
uerba legis. xii. tabularũ: quæ hæc ſunt. Ne ue
leſſum funeris ergo habẽto: quibus ſignifica-
tur lamẽtationẽ lugubrem in funeribus pro-
hiberi: tolliq;. Idq; ſentire. Tamq̃ mortuus ſen
tiat: ſe priuatũ uitæ cõmodis: quod ſi ita ſit: ar
gumẽtũ haud dubiũ eſt ĩmortalitatis. ¶ Quæ
post mortẽ futura. in hanc ſententiã ait Pli. de homine loquens. Vni aĩantũ luctus eſt datus: uni ſuperſtitio:
uni ſepulturæ cura: atq; etiam poſt ſe de futuro. Pliniani codices de futura habent: tu uero lege de futuro: ut
ſit ſenſus: uni homini de futuro: hoc eſt de rebus poſt ſe futuris curam eſſe. ¶ Serit arbores. M. T. in catone ea-
dem refert explicatius: cum ait Serũt arbores: quæ alteri ſæculo proſint. ut ait Statius nr̃ in ſynephebis. Nec
uero dubitat agricola: quis: ſenex quærenti: cui ſerat: rñdere diis immortalibus: qui me nõ accipere tantũmo
Statius nomẽ ſeruile. do a maioribus uoluerũt: ſed etiã poſteris tradere. Statius autẽ cecilius ſignificat: qui comꝫdiarũ poeta incly-
tus fuit. cui ſedigitus palmã ſtatuit inter cõmicos poetas: qui propterea nomẽ habuit Statius. quia ſeruus fuit.
Statius enim ſeruile nomẽ eſt. ¶ In ſinephebis. Nomẽ ẽ comꝫdiæ ab argumẽto dictæ: in q̃ ſynephebi. i. ſimul
pubeſcentes adoleſcentuli inducebãtur. Synephebi enĩ ſimul pubeſcẽtes dñr græci exephebon π παῖδα uocãt
Baccæ q. puerum. xv. annorũ. exephebon. xvii. ut ſcri. Cenſori. ¶ Baccã: fructũ Baccæ differunt ab acinis: quoniã acini
ſunt minores: baccæ maiores: magna quoq; eſt Baccis dñia. Aliæ namq; ſunt oliuis & lauris: aliæ cornis: aliæ
mirtis ac lentiſco. Alias bacca ſignificat margaritã: eñ baccatũ monile apud Virg. & Siliũ. ¶ Quid procreatio
liberoꝝ. Hæc omnia eo tẽdunt: ut oſtendat mortalibus iſitã eẽ natura duce tacitã de immortalitate aĩoꝝ cõ-
ſenſionẽ. Nemo enĩ eẽt tã curioſus circa filios: circa adoptiones: circa teſtamẽta: niſi exiſtimaret poſt mortem
aliquẽ eẽ ſenſum: qui talia ſenſurus eẽt. ¶ Teſtamẽtoꝝ diligẽtia. Vix dici põt quã diligẽtes ſint hoĩes in faciẽ-
do teſtamẽto: quã circũſpecti: tanq̃ ꝑſuaſiſſimũ habeãt ad ipſos ẽt defunctos ea quoq; ꝑtinere. ¶ Monumẽta.
Monumẽta quæ. Monumẽta generalr̃ res eſt memoriæ cã ĩ poſteꝝ ꝓdita. In q̃ ſi corpus: uel reliq̃æ ĩferãtur: fiet ſepulchrum:
ſi uero nihil eoꝝ ĩferat: erit monumẽtũ memoriꝫ cã factũ: qđ grꝫci ceõtaphium appellant auctor florẽtinus
iuriſcõſultus ad hãc Cic. ſñiam faciũt uerba. M. Varro: q ait: monumẽta dici: q̃ in ſepulchris ſint: quibus ꝓtere
untes admonẽtur & ſe fuiſſe: & illos eẽ mortales. Ab eo cætera omnia: q̃ ſcripta ac facta ſunt memoriæ cauſa
Eulogia q. monumẽta dicta. ¶ Eulogia. Eulogiũ grꝫce dr̃ bñdictum εὐλογέω benedico εὐλογία benedictio. Eulo-
gos rationabilis. In decretis canonicis eulogia pro benedictionibus ſiue muneribus accipiũtur: quæ minutili
ſacerdotes ad ſynodum conuenientes maioribus ſacerdotibus ſummatibuſq; deportãt. Exiſtimo hoc in loco
legẽdum eẽ elogia: potiuſq̃ eulogia: eſt enĩ elogiũ quaſi teſtificatio q̃dã laudationis: ĩterdum & uituperatio
nis: q̃lia in teſtamẽtis: in ſepulchris annotãtur. Apud iuriſcõſultos & oratores crebra eſt mẽtio elogiorum: &
nos alibi plura annotauimus. M. Tullius in oratiõe ꝓ cluentio. Elogium recitaſti de teſtamento Cn. egnatii

praua ſentiũt: id enĩ uitioſo more effici ſolet: oẽs tamẽ eſſe uim, & naturã diuinã arbitrãtur. Nec uero id col-
locutio hominũ, aut cõſenſus efficit: nõ inſtitutis opi-
nio eſt cõfirmata, nõ legibus. omni aũt in re cõſenſio
omniũ gentiũ, lex naturæ putãda eſt. Quis eſt igitur,
q ſuoꝝ mortẽ primũ nõ eo legũt: q; eos orbatos uitæ
cõmodis arbitretur? Tolle hãc opinionẽ: luctũ ſuſtu-
leris. Nemo. n. mœret ſuo incõmodo. Dolẽt fortaſſe,
& angunt. ſed illa lugubris lamẽtatio, fletuſq; mœrẽs,
ex eo eſt: q; eũ, quẽ dilexim⁹, uitæ cõmodis priuatũ ar
bitramur: idq; ſentire. Atq; hæc ita ſentimus natura
duce, nulla ratione, nullaq; doctrina. Maximum uero
argumẽtũ eſt, naturã ipſam de ĩmortalitate animoꝝ
tacitã iudicare: quod omnibus curæ ſunt, & maxime
qdẽ, q̃ poſt mortẽ futura ſint. ſerit arbores, quæ alteri
ſæculo proſint ut ait Statius in ſynephebis: quid ſpe-
ctans? niſi etiam poſtera ſæcula ad ſe pertinere. Ergo
arbores ſeret diligens agricola: quarum aſpiciet bac-
cham ipſe nunq̃. Vir magnus leges, inſtituta, remp. cõ
ſerit Quid procreatio liberorũ? quid ꝓpagatio nomi-
nis? qđ adoptiões filioꝝ? qđ teſtamẽtoꝝ diligẽtia? qđ
ipſa ſepulchroꝝ monumẽta? quid elogia ſignificãt? ni
ſi nos fortuna etiã cogitare? Quid illđ? Nũ dubitas qn

patris hominis honeſtiſſimi uidelicet & ſapiẽtiſſimi. Sene. Deceſſit ngociator: teſtamẽtũ oſum bonoꝝ ſuoꝝ reliquit formoſam hęredem: & adiecit elogium: quia pudicã comperi. Similiter in libro de ſenectute elogiũ quam eulogium legere malui. Cum ait. Cato Q uãta in attilio calatino auctoritas, in quem illud elogium, Vni cumplurimæ cõſentiunt gentes. primariũ fuiſſe uirũ, notũ eſt totum eius carmen inciſum in ſepulchro.

❡ M OEret ſuo ĩcõmodo dolet hõ, & agit ſuo ĩmocõdo, mœret alieno. ⸿ Synephebis, fabula illa. ⸿ Baccã, fructũ. ⸿ Cõſerit, trãſlationi. ⸿ Elogia, laudes quę in ſepulchris inſcribuntur. Eſt enim elogium teſtificatio de aliquo honoris, ſeu uituperationis gratia, Vituperationis, ut apud Quintilianum. Non eſt iudices ꝙ putetis. ĩdeo nullum adiectum ad exheredationem iuuenis elogium, quod de ſcelere conſtaret, Honoris uerõ cauſa, ut Cicero, In quod elogium plurime conſentiunt gẽtes. & iterum. Quid elogia ſepulchrorum: quæ qualia ſint. Suetonius in Claudii uita oſtendit dicens. Nec contentus elogium tumulo eius uerſibus a ſe compoſitis inſculpiſſe, etiam uitæ memoriam proſa oratione compoſuit. Cicero, Solonis quidem ſapientis elogium eſt, quo ſe negat uelle ſuam mortem dolere amicorum & lachrimis uacare.

OMNI BONI.

Elogiũ quid.

ſpecimen naturæ capi deceat ex optima quaq; natura? q̃ eſt igitur melior in hoĩum genere natura? q̃ eoꝝ, q ſe natos ad hoĩes iuuãdos, tutãdos, cõſeruãdos arbitrãtur? abiit ad deos Hercules. nunq̃ abiſſet: niſi, eũ inter hoĩes eſſet, eã ſibi uiã muniuiſſet. uetera iã iſta, & religione oĩum cõſecrata. qd in hac rep. tot, tantoſq; uiros ob rẽp. ĩterfectos cogitaſſe arbitramur? iiſdẽ ne ut finibus nomẽ ſuũ, qbus uita terminaretur? nemo unq̃ ſine magna ſpe immortalitatis ſe pro patria offerret ad mortẽ. Lieuit eſſe ocioſo Temiſtocli: licuit Epaminunde: licuit, ne & uetera, & externa quærã, mihi. ſed neſcio quomodo inhæret in mẽtibus q̃ſi ſæculorum quoddã augurium futurorũ: idq; in maximis ingeniis, altiſſimiſq; animis & exiſtit maxime: & apparet facillime. quo quidẽ dempto, quis tam eſſet amens? q ſemp in laboribus, periculis uiueret? loquor de principibus quid poetæ? nõ ne poſt mortem nobilitari uolunt? unde ergo illud? Aſpicite o ciues ſenis Ennii iaginis formã. Hic ueſtꝝ pixit maxima facta patrũ. tereedẽ gloriæ flagitat ab iis quoꝝ patres affecerat gloria. Idẽq; Nemo me lachrimis decoret: nec funera fletu Faxit.

❡ S P Ecimẽ, Iudicium, ſignũ. ⸿ Probatum. Probamẽtũ. ⸿ Ad homines iuuãdos. De Catone elogium eſt apud Lucanũ. Nõ ſibi ſed toti gẽtiũ ſe credere mũdo. Plato in epiſtola ad Archytã tarẽtinũ, quod & a Mar. Tullio repetitum eſt, ſcribit nullũ hominẽ ſibi ſoli natum eſſe, ſed ortus noſtri patrem ſibi patriã uendicare, partem parẽtes, partem amicos. ⸿ Viam immortalitatis. Scilicet & migrationis ad deos ſcribit Apuleius in apologia, quod Hercules luſtrator orbis, purgator ferarum gentiũ domitor in cœlum ob uirtutes aſcitus eſt, & Oratius in epiſtolis inquit, Diram qui contudit hidram. Notaq; fatali portenta labore ſubegit. Comperit inuidiam ſupremo fine domari. ⸿ Vetera iã iſta; ſcilicet ſunt, quæ enim de Hercule produntur ob uetuſtatem fabulis propriora iudicantur. ⸿ Licuit ocioſo. Argumentatur argumentis ſatis probabilibus ad immortalitatem affirmandam: quod. ſ. nemo offerret ſe ad mortẽ, nemo laboraret, nemo periclitaretur: niſi propoſita eſſet magna ſpes immortalitatis. Ex hac ſpe Themiſtocles athenienſis & Epamiuundas thebanus maximas res geſſerunt, ſe ſe maximis periculis obiectauerunt: nihil prorſus recuſantes ob gloriæ cupiditatem, dum ſe poteſt mortem perinde ac immortales aliquid ſenſuros eſſe arbitrabantur. De Themiſtocle uulgata ſunt omnia, cuius clariſſimæ uictoriæ de perſis teſtis quotidie citatur ſalaminiaca pugna de Themiſtocle memorabile eſt, quod cum olim proceſſiſſet ad ludos olympiacos, oculi omnium poſt habitis ſpectaculis in illum unũ cõuerſi ſunt. In eoq; ſpectando totũ diẽ cõſumpſerunt, quamobrem ipſe letus ad amicos dixiſſe fertur. Tunc ſe ſuorum laborum, quos pro græcia ſuſceepiſſet: fructum ampliſſimum reportare. Illud quoq; Themiſtocli glorioſiſſimum contingit, ut Herodotus Plutarchuſq; notificant, quod duces græci in aram Neptuni ſuam quiſq; ſententiam ſcriptam detulerunt, quem nam ex omnibus primũ ex bello aduerſus xerxem geſto, & quẽ ſecũdum iudicarent: in ea ſuum quiſq; primũ nomẽ inſcripſit: ſe ſe illũ q pſtãtiſſimus fuiſſet exiſtimãs ſecũdũ uero Themiſtoclẽ oẽs in hoc cõgruentes iudicauerũt. ⸿ Epaminõde. Inclytus eſt Epaminõdas Thebanus ex uictoria leuctrica, q̃ Accisæ ſunt lacedemoniorum res in tantum, ut uix unquam quiuerint caput releuare, Dicere ſolebat filiam ex ſe relinq̃re pugnã leuctricã, q̃ nõ modo ipſi ſupſtes, ſed etiã ĩmortalis futura eẽt. ⸿ Licuit mihi. Hoc referẽdũ eſt ad cõſolatũ illũ Ciceronis nunq̃ ſatis laudatũ: quo catilinã catilinianumq; incẽdiũ in toga ultus eſt. Et fulmine lingue compeſcuit atq; reſtrinxit. ⸿ Quo dẽpto. Augurio. ſ. Et opinatione de futuris ſeculis, atq; immortalite, q̃ infixa mentibus mortaliũ illos alacres facit ad labores & pericula libẽter ſubeũda, tãq̃ ſit poſt mortẽ aliqd, qd ad eos pertieat, Accipite o ciues. Diſtichõ eſt ennianũ, quo petit ẽnius, ut formã imaginis ſuæ aſpiciãt ciues, q̃ſi poſt obitũ ex hac re aliqd uoluptatis pceptur9. Primus uerſus eſt exameter: ſequẽs pẽtameter, ut ſupra annotatũ eſt Littera. ſ. ueluti ſibilus abiicitur in dictione imaginis. Reliqua q̃drant rithmis metricis. Quidam legunt imaginis urnã, q̃ lectio plenis numeris conſtat. ⸿ Affecerat gloria. Dũ in ãnalibus laudat ueteres Romanos cos nõ ſolum gloria afficit, ſed donat immortalitate, ſicut appion grammaticus immortalitate a ſe donari ſcripſit, ad quos aliqua cõponebat. ⸿ Idem. ſ. Ennius quæ eni ſubſequntur carmina enniana ſunt. ⸿ Faxit faciat.

❡ M Iuiſſet, ſtruxiſſet. Nemo, argumentũ a cã. ⸿ Nemo, qcq̃ ſine cauſa facit, ⸿ Exiſtit, eminet, & apparet.

BERO.

Scitu dignum de. Themiſtocle.

OMNI BONI.

BERO. Ennius lugeri abnuit.

¶ VOLITO uiuus. Expúgéda é dictio uiuus ut uerſus pétameter itegris pedib⁹ cóſtet. hoc mó. Faxit. cur uolito docta p ora uirꝝ, petit aút Ennius ne qs obitú ſuú defleat, qm̃ futurus ſit imortalis, uolitaturuſq; p ora uirorꝝ, ſicut & núc uolitat, celebraturq; quottidie. Diſſidet ab éniana ſnia Soló, q ait Mors mea ne careat lachrymis, linq̃mus amicis. Memoré Alter lugeri renuit. alter iubet. Cice. aliubi magis pbat enniú in hoc q̃ ſoloné. ¶ Phidias. Phidiá í ebore marmoreq; ſculpédo clariſſimú eſſe p oés gétes, q̃ Iouis olympii famá intelligunt, nemo dubitat, fecit íter alia & mineruæ ſimulacrú ex ebore & auro. In cuius ſcuto amazonú ꝓlium celauit, & deorꝝ gigátiúq; dimicationú. In ſoleis lapithanú & cétaurorꝝ. A Pli. dictus eſt artifex núq̃ ſatis laudatus, de quo Quin. in. xii. Phidias diis q̃ hoíbus efficiédis melior. In ebore uero longe citra emulú, uel ſi nihil niſi mineruá athenis, aut olympiú in elide Iouẽ feciſſet, qd pertinet ad ſenſum. C. Sic ſcribit Vale. maxi. capite de cupiditate glie. Phidias clipeo mineruę effigié ſuá incluſit, q̃ cóuulſa, tota operis colligatio ſolueret. ¶ Sua noía inſcribút. M. T. in orone p archia. Ipſi illi phi etiá in illis libellis quos, de cótemnéda gloria ſcribút, nomé ſuum inſcribút í eo ipſo, in quo pdicationé nobilitatéq; deſpiciút, pdicari de ſe ac noíari uolunt. Idé tradit Valerius. ¶ Naturæ uim. Si optimo ingenio pditi maxime cernút uim, potétiáq; naturæ, cóſectariú eſt cú optimus qſq; ſuiat poſteritati, & curioſus ſit de futuro poſt ſe, ut ſit aliqd, cuius ſenſum habiturus ſit poſt morté, Ex quo colligimus aios eſſe immortales. ¶ Quales ſint dei. Iextricabilis hæc q̃ſtio, uetunq; eſt illud Platonis ex timeo θεον ευρειν ουρανιων νοησαι δε αδυνατον Deú inuenire nó facile eſt, intellexiſſe át impoſſibile. Socra. apud Platoné in cratilo timide de deo, pudéterq; diſcrit. Deos inqt iá mittamus per deos obſecro. Ná de hiis differere uereor. Ari. ait, nunq̃ nos uerecundiores eſſe debere q̃ cú de his agit. Quidá philoſophorꝝ incorporalé aſſeuerát deú eſſe, quidá corporalé alii ex athomis, alii ex numeris ſicut epicurus & pithagoras. Alii ex igne qualiter heraclito uiſum eſt. Platonici tradút deú curanté reꝝ epicurei ocioſum. ſtoici e xtra mundú poſiti, q figuli modo extrinſecus torq̃at hác molé. intra mundú platonici, q gubernatoris exéplo intra illud maneat quod regat. Ex tá diſſidétibus diſcordibuſq; ſentétiis factum eſt: ut minus plana de deo cóiectatio ſit. Nos ut inqt Tertul. Deum colimus factitatoré uniuerſitatis per Xp̃m deú noſtrum, cuius dogmata irreprehéſibilia ſunt & ſancta. ¶ Cuius ignoratio. Dum ignorát mortales. q̃ ſit ſedes manium & animaꝝ poſt morté, finxerunt inferos, & regna ſub terranea, & formidoloſa oía de tartaro, cerbero, furiis cæteraq; id genus terriculamenta. Nemo enim tá puer eſt, ut inqt Sen. ut cerberꝝ timeat, & tenebras & ſepultus, larua humatus leni habitú. ¶ Humari. Sepultus ut inqt Pli. intelligitur quoquo modo, códitus uero humo cótectus, quod antiqſſimum ſepulture genus fuiſſe arbitraf. M. T. in li. legum, ¶ Auxerunt poetæ. Illa inqt Seneca, q̃ nobis inferos faciút terribiles, fabula eſt. Luſerunt iſta poetæ, & uanis nos agitauere terroribus. Et Tertullianus in apologeti. Poetæ ait & phi tribunal apud inferos ponút, & gehéná. Eſt autẽ gehéna ſm eccleſiaſticos, lacus ignis & ſulphuris, infernus ubi eſt fletus & ſtridor détium. ¶ Cóſeſſus theatri. Multitudo ſpectatorꝝ ſignificatur, q cóueniunt in theatrum ad audiendas ſpectandaſq; fabulas poetaꝝ, q̃ per ſenicos agunf.

Phidias q.

Opiniones de deo.

Gehenna quid.

OMNI BONI.

¶ NOBIL Itari, nobiles fieri & claros. ¶ Scribere, impingere. ¶ Quod, ſi cóclusio & cótinuatio tripartito, q̃ debet adhiberi, aut in cóclusione, aut ſentétia: aut cótrario, quod ſi q̃trimébris cótinuatio. ¶ Sed ut deos eſſe, &c. Superius aíum immortalé eſſe oſtéſum eſt ab auctoritate anteq̃ phyſica didiciſſent hoíes exiſtimabát animos etiá poſt morté eſſe palpabiles & reliquum uitæ ſub terrá agere, qué erroré poetæ auxerunt. Horꝝ ergo tollit opinioné poſt auctoritatem ratione, pbádum eſt aíum manere. Pherecides pceptor pithagoræ primus pbauit qbuſdá rationibus aíum ímortalé, deinde etiá pythagoras qbuſdam mathematicis rationibus, q̃s hic ptermittere poſſe platoni aſcribát. Animus aut aer, aut ignis aut illa q̃nta natura, q̃ dicit Ari. neceſſe eſt ad locum incorruptibilem puenire, cum ſint q̃tuor elementa, ſi aer in cœlú euolat uel ignis pbat duobus argumentis. quicqd leue eſt ferf ſurſum, ſed aíus leuiſſimus, ergo. deinde oía ad ſuá naturá reuertuntur, nihil rapacius natura, & nihil quod ſui ſimile non appetat ſed ſi animus aer eſt, ergo oportet ſuperiores partes petere. ¶ Quales ſubſtantialem & eſſentiam. i. quid ſunt & quam naturam habeant. ¶ Cadentibus. i. morientibus unde cadauera a cadendo. ¶ Mulierculæ, quæ maxime ſunt ſuperſtitioſæ. ¶ Crande, tragicum.

Pherecidis opi. de aía.

Ariſt. opi.

cur uolito uiuus p ora uirꝝ. Sed qd poetas? opifices étiam poſt morté nobilitari uolút. qd enim Phidias ſui ſimilé ſpecié incluſit in clypeo Mineruæ, cú inſcribere nó liceret? qd noſtri philoſophi? nonne in his ipſis libris, quos ſcribút de cótemnéda gloria, ſua noía inſcribút? qd ſi oium cóſenſus, naturæ uox eſt: oéſq; q ubiq; ſút: cóſentiút eſſe aliqd: qd ad eos ptineat, q e uita ceſſerút nobis quoq; idé exiſtimádú eſt. & ſi quorꝝ aut igenio, aut uirtute aíus excellit, eos arbitramur, q̃a natura optima ſint, cernere naturæ uim maxime: uериſimile eſt, cú optimus qſq; maxime poſteritati ſeruiat: eſſe aliqd cuius is poſt morté ſenſum ſit habiturus. Sed ut deos eſſe natura opinamur: q̃leſq; ſint ratióe cognoſcimus: ſic pmanere aíos arbitramur cóſenſu nationú oíum: q̃ in ſede maneát, q̃leſq; ſint, ratione diſcendú eſt. Cuius ignoratio finxit inferos, eaſq; formidines, q̃s tu contémnere nó ſine cauſa uidebare. in terrá enim cadétibus corporibus, hiſq; humo tectis, ex quo dictú eſt humari: ſub terra céſebant reliq̃ uitá agi mortuorꝝ. quá eorú opinioné magni errores cóſecuti ſunt. quos auxerunt poetæ. frequens enim cóſeſſus theatri, in quo ſunt mulierculæ, & pueri, mouef audiens tam gráde carmen:

¶ A Dſum atq; aduenio. Carmé eſt ueteris poetæ ex antiq̃ tragędia fortaſſis de tãtalo cõpoſitũ: qui ét apud BERO.
Senecá in thyeſte ĩducitur aduenięs ab ĩferis ad ſupos. Ex hoc Cicer. teſtimonio ſumiť argumẽtũ:oẽs roma/ Latinæ lo/
nos tã fœminas q̃ pueros latie loquutos eſſe: quomó enĩ mulierculæ & ĩdocti hæc intellexiſſent: niſi latina lin/ quutos eé
gua fuiſſet uernacula, & propria romanoꝝ. Vnde & romana lingua accipiť pro latina. Diomedes latinitas eſt romanos.
inquit ĩcorrupta loquẽdi obſeruatio ſm romaná linguam, ſuper quare copioſiſſime ſcripſimus q̃dam ad ami
cũ epiſtola. ¶ Caligo inferũ. Pro inferoꝝ, apud quos cũcta ſunt nigrãtia. Et ut ait poeta. Alta caligine merſa.

Adſum atq; aduenio acherõte uix uia alta, atq; ardua
per ſpelũcas ſaxis ſtructas aſperis, pẽdẽtibus maximis
ubi rigida cõſtat craſſa caligo inferum. tantũq; ualuit
error, q mihi qdé iá ſublatus uideť: ut corpora crema
ta cũ ſcirẽt: tñ ea fieri apd ĩferos fingerẽt: quæ ſine cor
porib⁹ nec fieri poſſent, nec ĩtelligi. aĩos enim p ſeipos
uiuẽtes nõ poterant mẽte cõplecti: formá aliquã, figu
ráq; q̃rebant. inde homeri tota νεκυα inde ea q̃ meus
amicus Appius νεκρομαντια faciebat. inde in uicinia
noſtra auerni lacus: Vnde animæ excitãť obſcura um
bra, apto hoſtio Alti acherõtis, falſo ſanguine imagi
nes mortuoꝝ. has tamẽ imagines loqui uolũt: q̃ fieri

¶ Iam ſublatus uideť. Iá tẽpore Ciceronis cor
datiores facti & aſtutiores minus: minuſq; in
dies metuebãt terriculamẽta ĩferioꝝ, utpote
uana & comẽticia. Scio inqt Seneca, uanos eé
inferoꝝ metus. ¶ Animos p ſe ipſos uiuẽtes.
Opinabãť rudes illi, & ĩpoliti hoĩes primigẽii
aĩos ſine corporib⁹ neq; uiuere, neq; exiſtere
poſſe: ex quo fiebat ut credẽtes cruciamenta
ĩferoꝝ uera eſſe, exiſtimarent nõ ſolũ animos
puniri, q incorporei ſunt, ſed totos hoĩes aĩo
corporeq; cõpactos. Qđ abſurdũ eſt credere
p indeq; ridiculũ. maxĩe cũ ſcirẽt corpa eé cre/
mata, & ob hoc apud ĩferos cruciari nõ poſſe,
ſi enĩ humi remanẽt cadauera: quomó poſſũt
apud manes torq̃ri ſuppliciis? Præterea cũ aĩo

dolẽdi cá exiſtat a corpore, arbitrabãtur corpora cum animo cõnexa cruciari. Neſciẽtes q̃ animus p ſe dolo/
ré pati poteſt, & mori nõ põtiqđ ſubtiliter argumẽtať diuus Auguſtinus in. xxi. de ciuitate dei. ¶ Homeri ne
cya. Apud Homerũ in odyſſea fit ab Vlyſſe euocatio maniũ. ſacro magico in ſcrobe procurato: quę res dř
græco uocabulo νεκύια q̃ſi mortuaria: reſq; funebris, & ad mortuos pertinẽs. νεκυσ græce mortuus: unde
νεκυια & necyomãtia: q̃ſi diuinatio per mortuũ. Lege Homerũ in. xi. odyſſeę. quod opus nõ aliunde cõ/ Necyomã/
ſtat: q̃ ex magicis prę ſtigiis: & inferoꝝ euocatione. ¶ Appius necromãtia. Necromãtiá græci uocãt diuinatio tia.
nem p mortuos factã νεκρον enĩ cadauer νεκροσ mortuus dicitur & μαντεια. diuinatio. Necromãtici Necromã/
ſunt: quoꝝ incãtamẽtis uidẽtur reſuſcitati mortui, Diuinare, & ad interrogata reſpõdere. Ad quos ſuſcitãdos tia.
cadaueri ſanguis adiicitur, nam amare ſanguinẽ demones dicũtur: ideoq; quotienſcũq; necromãtia fit, cruor
aque miſcetur: ut colore ſanguinis facilius prouocẽtur auctor Auguſtinus. & in decretis canonicis. xxvi. q. v.
latiſſime explicatũ. Hoꝝ ſacroꝝ duo genera potiſſimũ ſunt, necyomãtia, & ſcyomãtia. Necyomãtię ad ele/
uãdũ cadauer ſanguis eſt neceſſarius: hic illud Lucani: Pectora tũc primũ feruẽti ſanguine ſupplet. In ſcyomã Necyomã/
tia umbre tãtũ eſt euocatio: q̃lis facta eſt ab Vlyſſe ĩ maniũ euocatione: q̃lis ab appiõe grãmatico: q euocauit tia.
umbras ad pcũctãdum: q̃ patria homerus genitus eẽt. ¶ Appiũs. Hũc appiũ: q necromãtiã faciebat augurem Sciomãtia.
bonũ fuiſſe: & in auguꝝ collegio collegã. M. T. teſtis eſt ipſe in libris de diuinatiõe. ¶ In uicinia noſtra. Haud
longe ab arpinatibus. q municipes ſunt M. T. ¶ Auerni lacus: In cãpania apud cumas lacus auernus eſt: ĩ quo
homerica defunctoꝝ uaticinia fuiſſe fabulis pdiderunt: ſupercilia ardua auernũ undiq; circũcludũt: q̃ ſupſti/ Auernus
tione q̃dã umbris obſcurũ ſinũ reddebãt: quem locum Plutoni dicatũ opinabãtur: illinc ad inferos introitus ubi.
patere credebatur: aderãtq; duces ſacerdotes placatis prius per ſacrificia diis manibus. Illic fons ſtigius erat: il/
lic phlegeton amnis. hic acheruſiam: hic domicilia ĩferoꝝ ſubterranea cõiectabãt. Hĩc uideť maro nõ pauca
trãſtuliſſe in ſextũ uolumẽ ęneidos. M. Agrippa auerni lucũ ſuccidit: locũq; illũ elegãter excoluit. dirutaq; ſub
terranea foſſa omnia illa de manibus fabuloſa cõmenta ſunt patefacta: illuſtrataq;. Anctor Strabo in quinto
Auernũ autẽ dici q̃ſi aornon: hoc eſt auibus imperuiũ docet Lucretius. cũ ait in. vi. Pricipio qđ auerna uocã/
tur. Nomẽ id ab re impoſitũ eſt: quia ſunt auibus cõtraria cunctis. Lucretiũ emulatus Virgilius ſic cecinit. Vn
de locũ graii dixerũt nomine auernũ. ¶ Alti acherõtis. Acherõ fluuius dř a poetis ĩferoꝝ q̃ſi ſine gaudio: ſed
conſtat locũ eſſe prope auernũ lacũ Srabo in. vi. Acherõtem fluuiũ eſſe tradit brutiorum prope urbem pan/ Acherõ q.
doſiam: ubi Alexander. Epirenſis a Lucanis trucidatus eſt. dodoneo deceptus oraculo: quod iuſſerat: ut caue/
ret acheruſiam aquam: pandoſiamq; urbem. Cum in epiro eſſet pãdoſia & acheron amnis: fugiens Alexan/ Pãdoſia q
der hæc loca in media fata, ut fit, ruit, q uenit in Italiam: eumq; uadũ acherontis brutiorũ egreſſum eminus Mors ale/
ueruto Lucanus miles exultans con fodit. Hiſtoriam Liuius & trogus enarrant. Acheruſiam paludem fuiſſe xandri epi
egyptiorum pdidit Diodorus. unde Orpheus tranſtulit figmenta de inferis ad græcos. ¶ Falſo ſanguine. Sic renſis.
Erictho maga primi nominis apud Lucanum falſo ſanguine erigit cadauer. & necyomantiam cõficit. Vlixes
apd Homeꝝ ſanguine ouiũ ĩplet ſcrobẽ: & euocat manes. ¶ Imagines. Sciomãtiã ſignificat: in qua umbræ tã
tũ & imagines euocãť. ¶ Has imagines loqui. Apud Homeꝝ euocatæ imagines helpenoris: anticliæ thireſiæ
aliorũq; defũctoꝝ cũ Vliſſe colloquũtur. Apd Siliũ euocati manes ſcipionũ & alexãdri cũ africano fabulãtur.
¶ PER ſe ipſos. i. ſine corpore cũ necromãtia cũ alicuius mortui aĩa diciť cadauer: cũ cadauer aliquid a no/ OMNI
bis factũ referre aĩam ſuá cogiť a cá materiali & formali aĩas loqui nõ poſſe ſi neq; palatũ: &c. habeant. Itaq; BONI.
Plato dicit in li. de. republica. Se penumero dicit lřas ĩtereſſe. In Italiã ĩ calabriã: q̃ magna græcia appellabať.

nec ſine lingua, nec ſine palaro, nec ſine faueiũ, laterũ
pulmonũ ui, & figura poteſt. nihil enim animo uidere
poterãt ad oculos oĩa referebãt. magni autẽ eſt igenii
reuocare mẽtẽ a ſenſibus: & cogitationẽ a cõſuetudi-
ne abducere. itaq̃, credo eqdẽ ẽt alios tot ſæculis di-
ſputaſſe de aĩs: ſed, qͥ litteris extet, Pherecides ſyrus
primũ dixit aĩos hoĩum eſſe ſempiternos. antiqu⁹ ſane
fuit enĩ meo regnãte Gentili. hãc opinionẽ diſcipulus
eius Pythagoras maxime cõfirmauit: q cũ ſupbo re-
gnãte in Italiã ueniſſet tenuit magnã illã græciã cũ ho
nore, & diſciplina, tũ etiã auctoritate: multaq̃ ſæcu-
la poſtea ſic uiguit pythagoreorũ nomẽ: ut nulli alii
docti uiderẽtur. Sed redeo ad antiquos. rationem illi
ſententiæ ſuæ non fere reddebant: niſi quid erat nu-
meris, aut deſcriptionibus explicãdum. Platonem fe
rũt, ut pythagoreos cognoſceret, in Italiã ueniſſe & in
ea cũ alios multos, tũ Archytã, Timeũq̃ cognouiſſe,
& didiciſſe pythagorea oĩa. primũq̃ de animoꝝ æter
nitate non ſolũ ſenſiſſe idẽ, qd Pythagoras: ſed rõnẽ
ẽt attuliſſe. quã, niſi qd dicis, prætermittam⁹: & hãc to
tam ſpem ĩmortalitatis relinquamus. A. An tu cũ me
in ſummã expectationẽ adduxeris, deſeris? errare me
hercule malo cum Platone: quẽ tu quanti facias ſcio
& quẽ ex tuo ore admiror: quã cũ iſtis uera ſentire. M.

BERO. ℂ NEC ſine lingua. Deridet magicũ artificiũ pinde ac delirũ & nugatoriũ Plinius quoq̃ magicas uanita-
Magicæ tes ubiq̃ uoluminũ coarguit tanq̃ irritas, inanes, & deteſtabiles, quomõ enĩ umbra, q̃ ĩcorporea eſt, loqui põt:
uanitates. cum ſermonis ĩterpꝭ: & miniſtra ſit lĩgua: cũ ſpirãdi officia ſit pulmo, cũ ſine ore & palato uox fieri nõ poſſit.
¶ A ſenſibus. Sẽſus ſunt q ſentiũt. ſenſa uero, q̃ ſentiũtur. Senſile dicit Lucretius qd ſenſui ſubiectũ eſt. Inſenſile
Phereci- qd ſentiri nõ põt, ex inſenſilibus ne credas ſenſile gigni. ¶ Pherecides ſyrus. Apuleius in floridis auctorẽ phe-
des qui. recidẽ ex inſula ſyro oriũdũ. Primũ ſoluta orõne cõſcribere auſum fuiſſe: repudiato uerſuũ nexu: quẽ Pytha-
goras magiſtrum coluit: q ĩfandi morbi putre
dine extinctus eſt. phtiriaſi enĩ hoc eſt pedicu-
lari morbo occubuit, q̃ morbi fœditate ſylla di
ctator: & Alcmã poeta: & Mumius iuriſcõſul
tus: & eunus belli ſeruilis dux obierunt. Auc.
Pli. & Plu. De obitu pherecydis ſic ſc. Q. ſere
nus. Sed quis nõ paueat pherecidis fata tragœ
di. Qui nimio ſudorẽ fluẽs animalia terra: edu
xit: turpi miſerum: quæ morte tulerunt. Hic
hauſto aquæ puteo preſenſiſſe fertur ac prędi
xiſſe terremotum poſt diem tertium futurũ:
atq̃ ita factum eſſe. Scribens ad Thalem mile
ſium de morbo phtiriaſi. Pediculis inquit ope
riebar totus: morbo autem inualeſcente neq̃
medicorum quempiam: neq̃ amicorum pe-
nitus admitto. ¶ Meo regnante gentili. Ser-
uium Tullium ſignificat Sextum romanorũ
regem: quem gentilem ſuum uocat: qa eiuſ-
Gentiles q. dem nominis erat. Gentiles enim ut ait Cin-
cius: ſunt: qui ſimili nomine appellãtur: qui co
gnomines quoq̃ nuncupantur: uel quia ab
eo rege ducebat originem. Nã & Silius pro-
auum. M. T. appellat regiã pgeniem: cũ ſcr. in
viii. punicorum. Tullius æratas raptabat in
agmina turmas. Regia pgenies & tullo ſan-
guis ab alto. Euſebius quoq̃ in chronicis teſta
tur: Cice. natum eſſe ex regio uolſcorum gñe.
Prior ſnĩa apud me pbabilior eſt. ¶ Pythago
Magna ras. De pythagora ſamio Laertius, Apuleius. Trogus, reliqui ſatis multa, quæ ſunt notiſſima. ¶ Magnam græ-
græcia q. ciam. Græce dicitur μεγαλη ελλας. i. magna græcia: portio Italiæ a tarento uſq̃ ad cumas: qͥ multæ ma-
gnæq̃ ciuitates in ea fuerunt a græcis conditę. auctor Iuſtin. in. xx. De qua Pli. ſic Gręci de italia iudicauere ge
nus in gloriam ſuam effuſiſſimum quotam partem ex ea apellando græciam magnã. A quibuſdam tota ita
lia maior grecia dcã. Oui. quoq̃ cecinit in faſtis. Itala nã tellus græcia maior erat. De hac parte italię Vir. Effu
ge cũcta malis habitãtur mœnia grais. Eſt quodã philoſophię genus quod italicũ nũcupatur ex ea pte italiæ
q̃ quõdã magna grecia nũcupata ẽ, qd ut docet Aug. l. viii. auctorẽ hũit pythagorã ſamiũ, a quo ẽt ferũt ipm
phię nomẽ exortũ. Nã cũ ãtea ſophi. i. ſapiẽtes appellarẽt, hic ĩterogatus, qd pfitet, phm ſe eẽ rñdit. i. ſtudio-
ſũ ſapiæ, qm ſe ſapiẽtẽ pfiteri arrogãtiſſimũ uideret. ¶ Nũeris aut deſcriptiõibus. Per mathematicas diſciplĩas;
hoc eſt arithmeticã, atq̃ geometriã, q̃rũ pbatiões potẽtiſſimę ſunt, q̃ oculis euidẽter ſubiiciũtur. Falſa quoq̃
ueriſimilia geometria rõne dephẽdit grãmaticæ. Apodices uulgo dñr geometriæ pbatiões. fit hoc & ĩ nume
ris p q̃ſdã q̃s pſeudographias uocãt: hoc eſt falſas deformationes. ¶ Platonẽ ferũt. Plato poſt Socratis obitũ
ad pythagoræ diſciplinã ſe cõtulit: & ad italiã uenit, pythagoreos, euritũ: & architã, thimeũq̃ ſectatus: a q-
bus ĩtellectualis phia Platoni tradita eſt, auctor Apuleius in dogmate Platonis, Thimei noĩ dedicauit diuinũ
Columba illud, obſcurũq̃ uolumẽ, cui titulus eſt thimeus. Extãt Plato. epi. ad architã tarẽtinũ q mechanica callẽs colũ
ex ligno bã ligneã fecit uolantẽ, ex quo phi acumẽ cognoſci põt. ¶ Idẽ qd pythagoras. Apud Oui. dogma pythago-
uolans. ræ explicatũ eſt lib. xv. met. ubi Pythagoras aſſerit aĩas ĩmortales eẽ: pbatq̃ palingeneſian & metepſycho-
ſin, hoc eſt regenerationẽ & trãſaĩationẽ, ut. ſ. de aliis corpibus in alia corpa trãſeãt aĩæ: ſic enĩ ait, Morte ca-
rẽt aĩæ ſempq̃ priore relicta. Sede nouis hĩtant domibus uiuũtq̃ receptæ, Ex hoc pythagorico dogmate in
ducta eſt ab eſu aĩaliũ abſtinẽtia, ne forte ut feſtiuiter ait Tertullianus. bubulã qs de aliquo proauo ſuo obſo-
Plato deus net. ¶ Malo. Potius uolo. ¶ Errare cũ Platone. Honeſtus eſt error magnos duces ſequẽtibus, ut ait Quintilia
ſemideos. nus. ¶ Ex tuo ore. Cicero ubiq̃ maximus præco eſt buccianatorq̃ platonicæ maieſtatis, adeo ut Platonem
OMNI deum appellet, quẽ labeo ĩter ſemideos cõmemorãdũ putauit, cui defuncto magi uti deo immolauerũt,
BONI. ℂ PIThagoræ ortũ, pythagorei q a diſcipulis pythagoræ audiuerũt pythagoricos, qui pythagoram au-
Pythago- diuiſſent. ¶ Thymeum, qui phyloſophabatur locris. ¶ Ex tuo ore, quia tu eum laudas.
rei qui.

¶ MActe uirtute. Magis aucte, cumulateq;, ſanguinolentibus ex acie redeuntibus dr̄ macte uirtute eſto, ut inquit Seneca: quod magnæ laudis proculdubio p̄conium eſt, dixit Satius in.vii.thebaidos. Macte animo iuuenis.i.perfecte indolis:ut expoſuit Lutatius interp̄s. Mactare enim dictum eſt ſacrificium perfeciſſe. M.T. Ferunt laudibus: mactant honoribus, pro magis augent. Seruius enarrans illud uulgatiſſimum. Macte puer uirtute noua: ſic itur ad aſtra. Macte inquit magis aucte affectata gloria. Et eſt ſermo tractus a ſacris: quotiens enim aut thus, aut uinum ſuper uictimam fundebatur, dicebatur mactus eſt taurus. uino, uel thure, hoc eſt cumulata eſt hoſtia, & magis aucta. Pli. in laudem aſtrologorum, macti ait ingenio & cœli interpretes, rerūq; naturæ capaces. Lucilius. Macte uirtute: ſimulq; his uerſibus eſto. ¶ Mathematici. Periti aſtrologiæ, geometriæ, gnomonicæ: & Muſicę: q̄s diſciplinas, ut iā dictū eſt, mathematicas gręci ueteres appellabant. ¶ Quaſi pūcti inſtar. Pūctū eſt inquit Seneca, & adhuc pūcto minus: qd incolimus. Pli. l.ii. Nō aliud eſt terra uniuerſa: q̄ mundi pūctus: hæc eſt materia uitæ noſtræ: hæc ſedes. Euclides. Cęteriq; geometrę punctum eſſe dixerunt: quod ob incomprehenſibilem breuitatem ſui in partes diuidi non poſſit: nec ipſum pars aliqua: ſed tantummodo ſignum eſſe dicatur. Vnde a græcis dicitur σημεῖον hoc eſt ſignum. ¶ Centron. In omni orbe uel ſphera medietas centrum uocatur. Nihil aliud, ut Macro. ait, eſt centrum, niſi punctū in medio orbis ſpheræ. Apuleius in coſmographia. Cardinem inquit mundi. ſic enim dixerim: cētrū habet tellus, hinc a Pli. centralis terra dicta. Alias cētron ſtimulum ſignificat. ¶ Quatuor corporum. Elemēta ſignificat: ex quoꝝ concordi diſcordia cūcta gignūtur. ¶ Terrena & humida. Elemētū aquæ & terræ, utpote graue & ponderoſum: deorſum fert ad cētrum: cum ignis & aer genuina leuitate in ſublime ferātur: quod a p̄his aſtrologiſq; copioſiſſime tractatur: uñ terrena, & humecta naturā terrę & aquę ſecuta feruntur ad cognata. ¶ Suopte. Suo ipſius: ut meopte meo ipſius. ¶ Altera animalis. Elementum aeris ſignificatur, quod ſpirabile eſt. ¶ In medium mundi id eſt centrum: nam ut inquit Ariſtotiles li.iiii. de cœlo & mundo. quod a medio fertur ſurſum fertur, deorſum uero quod ad medium. In ſphera āt imum eſt, quod medium eſt, ut p̄hi tradunt. Manilius in.i. aſtronomicon. medium totius & imū eſt. Lucretius utpote Epicureus negat imum eſſe: quouiā inquit ſpatiū ſine fine modoq; eſt, medium enim infiniti nō eſt quod & Ariſt: docet in.i. de cœlo. ¶ Subuolent. Oui. in hanc ſentētiam. Ignea cōuexi uis & ſine pondere cœli Emicuit ſummaq; locum ſibi legit in arce. Proximus eſt aer illi leuitate locoq; Denſior his tellus: elementaq; grādia traxit. Et p̄ſſa eſt grauitate ſui: circūfluus humor. Vltima poſſedit: ſolidūq; cohercuit orbem. ¶ Leuiora appellantur. Hoc fit per antipariſtaſin, ut gręci dicunt: per quā [illegible] frigus exceditubi frigidū eſt: inde calor expellit: hinc putei p hibernum tēpus calēt: quia illo ſe calor cōtulit: cedēs frigori ſupiora poſſidēti. ¶ Siue ſint aīales aerei: ut Diogenes & Varro crediderunt. ¶ Ignei: ut Zeno: & Heraclitus opinati ſunt. ¶ Numerus. Vt Xenocrates: q dixit aīam eſſe numeꝝ ſe mouētem. ¶ Quinta illa natura. Endelechiam ariſtotelicā intelligit. ¶ Nec tā uegeta mēs. Cū animus nr̄ ſit mobilis, uegetus, uerſatilis: momēto tēporis multa pcurrēs: multa cōplectēs: nō uidetur eē pbabile tā uegetā mobileq; naturā eſſe cor: aut cerebrū: aut ſanguinē: q corporea ſunt bruta & craſſa. Nihil āt aīo tā cōtrariū eſt q̄ corpor: & craſſitudo hebeteſcens cū animi eſſentia ſit in motu. Origenes dixit aīam eſſe ſubſtātiam ſenſibilē & mobilē. ¶ Quoꝝ alter. Dicearchus.

BERO.

Macte uirtute. ego enī ipſe cū eodē ipſo nō inuitus errauerim. num igitur dubitam⁹? an ſicut plæraq;, ſic & hoc? quāq̄ hoc quidem minime: perſuadent enim mathematici: terrā in medio mundo ſitam ad uniuerſi cœli cōplexum quaſi puncti inſtar obtinere: quod κέντρον illi uocant. eam porro naturam eſſe quattuor omnia gignentium corporum: ut quaſi partita habeāt inter ſe, & diuiſa momenta: terrena & humida ſuopte nutu & ſuo pōdere ad pares angulos in terrā, & in mare ferantur: reliquæ duæ partes una ignea, altera animalis, ut illæ ſuperiores in medium locum mundi grauitate ferantur, & pondere. ſic hæ ſurſum rectis lineis in cœleſtem locum ſubuolent: ſiue ipſa natura ſuperiora appetente, ſiue q a grauioribus leniora natura pellantur. quæ cum conſtent: perſpicuum debet eſſe, animos cum e corpore exceſſerint, ſiue illi ſint animales, id eſt ſpirabiles, ſiue ignei, in ſublime ferri. ſi uero aut numerus quidam ſit animus: q ſubtiliter magis, quā dilucide dicitur: aut qnta illa nō nominata magis, quā nō intellecta natura: multo etiā integriora ac puriora ſunt: ut a terra longiſſime ſe efferant. Horum igitur aliquid anim⁹ ē: ne tā uegeta mēs, aut ī corde, cerebroue, aut ī Empedocleo ſanguine demerſa iaceat. Dicearcū uero cū Ariſtoſeno æq̄li, & cōdiſcipulo ſuo doctos ſane hoīes omittam⁹: quoꝝ alter ne cōdoluiſſe quidē unquā uidetur: qui aīum ſe hēre non ſentiat:

Macti ingenio.

Centrum.

Antipariſtatis qd ſit.

Animi eſſentia in motu.

¶ MACTE uirtute .i. quoniā dii quottidie in uirtute magis augeant: uerbum eſt pontificale & augurale. ¶ Dubitamus. ideſt ſub dubitatione: qa nulla ars principia ſua probat. ¶ Minime: ſub dubitatione: accipiendi. ¶ Perſuadent: ne uideantur affirmare quicquam academico more affirmare non dixit demōſtrant: probāt phyſici. Momenta, pondera, & inclinationes. Sponte ſua propria, pares angulos ſi cadit rectus. ¶ Animalis, ideſt aera. nam anima uentum ſignat. argumentum ad pares angulos: quicquid leue eſt ſurſum tendit. at animus, ſiue aer, ſiue ignis leuis eſt, tendit ergo ſurſum. ¶ Vegeta, uiua. Opiniones ſuperiorum quas ſibi ſumpſerat confutat. Democari Ariſtippi: & Hippocratis.

OMNI BONI

BERO. ¶ A Lter. Ariſtoxenus. ⸿ Ad hæc traſſerre. Qui aĩam harmoniã eẽ dicebat. ⸿ Ex ĩterualli ſono. Ari. harmoniã ait eẽ tẽperamẽtũ & cõpoſitionẽ cõtrarioꝝ: harmonia ꝑ ſe ĩmobilis ẽ: aĩe ãt ꝓpriũ ẽ ꝑ ſe moueri. Ergo aĩa harmonia eẽ nõ põt. Cẽſorinꝰ & Macro. harmoniã eẽ dĩt cõſonãtiã, cõſonãtẽq; cõueniẽtiã: & ut ait. Aug. cõcẽtus ẽ ex diſſimiliũ aꝝ uocũ moderatiue: ſicut ex ſummis & mediis & ĩfimis: ĩteriectis ordinibꝰ ut ſonis ciuitas cõcinit moderata cõſẽſu diſſimilimoꝝ. ⸿ Harmõias plures. Muſici ſymphõias plures hñt: ſed illã clariſimã q̃ appellaꝛ diateſſerõ, & alterã q̃ dꝛ diapẽte, harmoniã uero diapaſon uocãt: hoc eſt uniuerſitatẽ cõcẽtus: q̃ ex ſeptẽ tonis cõficiꝛ.

Ciuitas ex cõſenſu diſſimilium.

⸿ Nõ uideo. Si qd ĩ nobis eẽt harmõiæ ſimile, ictu moueref extemo, ſicut nerui citharę mãibus q ſine tractu artificis pulſuq; digitoꝝ muti atq; ĩertes iacẽt, aĩus uero ſua ſpõte & cogitat & moueꝛ: ex quo nulla ꝓportio ẽ aĩ ad harmoniã. ⸿ Caneꝛ ipe doceat. Tãq̃ muſicus. uideꝛ eni muſicæ ſcius & callẽs acõmodatior eẽ ad canẽdũ, q̃ de aĩa phyloſophãdũ. ⸿ Quã qſq; norit artẽ. In hãc ſniã ꝓuerbialis ẽ ille ꝓptii uerſiculus. Qua pote qſq; ĩ ea cõterrat arte diẽ, & alter. Vnus qſq; ſua nouerit ire uia. Cõſimilꝛ ſcribit Ora. ĩ epiſtolis. Quã ſcit uterq; libẽs cẽſebo exerceat artẽ. ⸿ In diuiduoꝝ corpoꝝ. Explodẽdã eẽ dicit & q̃ſi radicitus extirpãdã opinionẽ. Demo. leucippi & Epicuri, q aĩam ex atõis, hoc ẽ ĩdiuiduis corporibus cõſtaꝛ dicebãt, qbus nomẽ atomoꝝ ĩditũ ẽ, qa ſecari ac diuidi nõ pñt. uolitare aũt atomos, & cõcurreꝛ opinabãꝛ, ſicut pulueris minutias uidemꝰ ĩ ſole, cũ ꝑ feneſtrã radios ac lumẽ ĩmiſerit. Ex his oĩa oriri, & rurſus ĩ eadẽ reſolui uigilãtes ſomniabant. ⸿ Spirabilẽ. q̃ſi ſpiritu & aere. tãq̃ uehiculo uectã, cũ aer ſpiritũ uitalẽ fundat. ⸿ Hoꝝ q̃tuor geneꝝ. i. elemẽtoꝝ. ⸿ Ex ĩflãmata aĩa. ex aere ignito & calleſcente, q̃ q̃drat, cũ ſnia. M. Varro. qui dicebat aĩam aerẽ eẽ ferueſactũ ĩ pulmoue, diffuſum ĩ corpus, & hęc ſnia cõuenit cõmuni ſenſui. cui pſuaſum eſt aĩa. i. ſpũ & igne animãtiũ uitã cõſiſtere. cũ ſine reſpiratiõe uiui nõ q̃at, & corpora igne uiduata frigeſcãt & extinguãꝛ. ⸿ Hæc duo genera. ignis. & aer. ⸿ Nihil ꝑni. quod uergat in imũ: & cẽtrũ, ad qd ꝑna ſunt, q̃ põderoſa ſunt. ⸿ Diſſipãtur ꝓcul Ex opĩone illoꝝ dictũ eſt, q cẽſent aĩum aliq̃diu ꝑmanere mox diſſipari. ⸿ Craſſus hic aer. Poſſidonius q̃draginta ſtadioꝝ a terra altitudinẽ eſſe ait, in q̃ aer turpidus ſit, & craſſus, nubila, uẽti, nubeſq;. gignãtur ſupra uero purũ, liqdũq;, & in ꝑturbatę lucis aerẽ. ⸿ Cocretũ Dẽſum. turbidũ. ſpiſum. ⸿ Terreno generꝛ cõfecta: Pythagoras. empedocles. epicarmus, aliiq; phiſici. principia q̃ttuor elemẽta ꝓpoſuerũt, ex qbus aĩalia cõſtãt, q̃ ĩ corporibꝰ nr̃is euidẽter apparẽt. nã carnes & oſſa terrena ſunt, hũor & ſudor aq̃tici, reſpiratio ex aere. calor ex igne. ab elemẽtis habemus corpus. a deo aĩum. ſicut elemẽta mutãtur, quoꝝ ꝑire mutari eſt, ita & corpus. ſicut deũ nõ perire manifeſtũ eſt, ſic & aĩus nõ perit, q a deo originẽ ducit. [redacted]. ⸿ Nihil animo uelocius. Thales mileſius unus ex ſeptẽ gręciæ ſapiẽtibus, uelociſſimũ inquit oĩum q̃ ſunt, eſt mẽs, nã ꝑ uniuerſa diſcurrit. Lactãtius. libro de opificio. Aĩus inquit tãte celeritatis eſt. ut uno tẽporis pũcto cœlũ oẽ colluſtret, maria ꝑuolet, terras & urbes peragret. ⸿ Omne cœlũ hoc. aera intelligit. Lucretius. In hoc cœlo, q dicitur aer. Plinius quoq; in. ii. & hoc cœlũ appellauere maiores, quod alio nomine aera. hinc grandines ſunt & pruinæ, hymbres. procellæ, turbines. uentorum hoc regnum. pacem ſumma tenent, ut ait Lucanus. ſupra lunam pura omnia ac diuturnæ lucis plena.

Atomi unde.

Elementa ĩ animantibus quæ.

Quid uelociſſimũ.

Supra lunã omnia pura.

alteꝝ ita delectaꝛ ſuis cãtibus: ut eos ẽt ad hæc traſſerre coneꝛ: Harmoniã ãt ex ĩteruallis ſonoꝝ noſſe poſſumus: quoꝝ uaria cõpoſitio ẽt harmonias efficit plures mẽbroꝝ uero ſitus, & figura corpis uacãs aĩo, q̃ poſſit harmoniã effiiceꝛ nõ uideo. ſed hic qdẽ, q̃uis eruditus ſit, ſicut eſt, hæc magiſtro cõcedat Ariſtoteli: canere ipe doceat. bñ eni illo ꝓuerbio græcoꝝ ꝓcipiꝛ. Quã qſq; norit artẽ: ĩ hac ſe exerceat. Illã uero funditꝰ eiiciamus ĩdiuiduoꝝ corpoꝝ, leuiũ, & rotũdoꝝ cõcurſionẽ fortuitã: q̃ tñ Democritꝰ cõcalefactã, & ſpirabilẽ, id ẽ aĩalẽ eẽ uoluit. is ãt aĩus, q ſi ẽ hoꝝ q̃ttuor geneꝝ, ex qbus oĩa cõſtare dicũꝛ: ex inflãmata aĩa cõſtat: ut potiſſimũ uideri uideo Pãætio: ſupiora capeſſat neceſſe ẽ. nihil. n. habẽt hæc duo gña ꝑni: & ſupa ſꝑ petũt. ita id euenit: ſiue diſſipãꝛ ꝓcul a terris: ſiue ꝑmanẽt, & cõſeruãt habitũ ſuũ: hoc etiã magis neceſſe eſt ferãtur ad cœlũ: & ab his ꝑrũpaꝛ, & diuidaꝛ craſſus hic & cõcretꝰ aer: q ẽ terre ꝓximꝰ. calidior eſt eni, uel potius ardẽtior aĩus: q̃ eſt hic aer, quẽ mõ dixi craſſũ, atq; cõcretũ. q̃ ex eo ſciri põt: qa corpa nr̃a terreno pricipioꝝ genere cõfecta, ardore aĩ cõcaleſcũt. Accedit ut eo facilius aĩus euadat ex hoc aere: quẽ ſæpe iã apello craſſum: eũq; ꝑrũpat: q̃ nihil ẽ aĩo uelocius: nulla ẽ celeritas, q̃ poſſit cũ animi celeritate cõtẽdere. q ſi ꝑmanet incorruptus, ſuiq; ſimilis: neceſſe eſt ita feraꝛ ut penetret: & diuidat oẽ cęlũ hoc, ĩ quo nubes, hĩbres, uẽtiq;

¶ SPirabilẽ: ãnalẽ. is autẽ animus q̃q̃ oſtẽderit, ſi uere ſint opiniões animũ eẽ corpus, tñ mortẽ nõ eſſe malũ. tamẽ deſtruxit ea q̃ dicta ſunt a ſupioribus ut pœnaꝝ ꝓbet animũ eſſe ĩmortalẽ, ſed cõfundit ſupius, ſi animus remanet: poſt mortẽ autẽ eſt aer, aut ignis, aut numerus. Oſtẽdit ſi ſit aer, uel ignis ĩ cœlũ euolaꝛ. Nũc magis ꝓbat animũ ignẽ eſſe q̃ aerẽ. nã ſi aer eſſet: diſſipareꝛ. & ĩde mors malũ eẽt, qd nõ ẽ, & ab effectu ꝓbat. nã corpora noſtra nõ prius callẽt q̃ aĩus ĩgrediaꝛ. eſt ergo potius ignis deĩde a celeritate. nulla ẽ celerior res q̃ animus nihil uelocius igne eſt, ergo ignis & euolabit ꝑ aerẽ, & ſi craſſum, tñ ui ignea euolare poterit. & ad ſpherã igneã ꝑueniet, & ibi paſceꝛ humoribus, quẽadmodũ ſydera, ut dicũt ſtoici. & ibi cõtẽplaꝛ, & arguit a maioribus ſi in terris cõtẽplaꝛ, multo magis cũ ꝑuenerit illuc redit ad epicureos. Calidior ꝓbat animũ euolare. nam multi ſuis erãt tẽporibus, q putarẽt animũ una cũ corpore extingui, & opponit auctoritatẽ platõis & pithago

OMNI BONI.

Animo nihil uelocius.

ræ.⸿ Quattuor generum elementoꝝ. Anima inflãmata igne. Proni, inclinati.⸿ Habitum numerum ⸿ Craſ/ Craſſum
ſum. craſſus in quo gignuntur hæc, quæ uiſibilia ſunt.⸿ Contendere.i.comparari. quid.
ℭ COGVNtur: cõgreganť: cõſtĩt.⸿ Exhalatiões terræ. Meteorologi tradũt duas eſſe exhalatiões: ſiue eua BERO.
porationes: alterã humidã, alterã ſiccã. Ex qbus fiãt nĩbi. nubes. tonitrua. tẽpeſtates & id genus alia. Lege ariſto
telẽ & Albertũ ĩ meteoris, ſic.n. recte, ſciteq; dñr. q̃ uulgus metaura ĩſcite appellat, q̃ dictiõe apud græcos ſubli
mia ſignanť. ait Ariſto. Calefacta a ſole terra neceſſum eſſe fieri exhalatiões.⸿ Quã regionẽ: Aeris. ſ. craſſi atq;
cõcreti: q terræ ꝓximus eſt.⸿ Naturã ſui ſimilẽ. Aera tenuiorẽ: liqdiorẽ. calidiorẽ, natura.n. aĩ eſt leuis & cali/
da.⸿ Finẽ altius efferẽdi. Aliæ aĩæ lunarẽ circulũ: aliæ ſolſtitialẽ retineť dñr, ꝓut minus magis ue purgatæ fue/

coguntq; & humidũ, & caliginoſũ eſt pp exhalatio/
nes terræ. quã regionẽ cũ ſupauit aĩus: naturãq; ſui ſi/
milẽ cõtigit: & agnouit iũctus ex aĩa tenui, & ex ardo
re ſolis tãperato, ignibus ĩſiſtit: & finẽ altius ſe efferẽdi
facit. cũ.n. ſui ſimilẽ & leuitatẽ, & calorẽ adeptus eſt:
tãq̃ paribus examinatus põderibus, nullã in partẽ mo/
uetť: eaq; ei demũ naturalis eſt ſedes: cũ ad ſui ſiſe pene
trauit: in quo nulla re egẽs aleť, & ſuſtẽtabitur iiſdẽ re
bus, qbus aſtra ſuſtẽtanť, & alũtur. cũq; corpis facibꝰ
inflãmari ſoleamꝰ ad oẽs fere cupiditates: eoq; magis
incẽdi: q; his æmulemur, q ea habeãt, q̃ nos hr̃e cupia
mus: ꝑfecto beati erimus cũ corpibus relictis, & cupi
ditatũ, & æmulationũ erimus expres. quodq; nũc faci
mus, cũ laxati curis ſumus: ut ſpectare aliqd uelimus,
& uiſere: id multo tũ faciemus liberius: totoſq; nos in
contemplãdis rebus, pſpiciẽdiſq; ponemus. ꝓpterea,
q; & nã ieſt mẽtibꝰ nr̃is iſaciabilis qdã cupiditas ueri ui
ſendi: & orę ipẽ locoꝝ illoꝝ, quo puenerimꝰ, quo faci
liorẽ nobis cognitionẽ reꝝ cęleſtiũ, eo maiorẽ cogno
ſcẽdi cupiditatẽ dabũt. hæc.n. pulchritudo, ẽt ĩ terris

rint. Semidei manes habitãt. ut autumat Luca
nus: id ſpatiũ, qd patet ĩter terras lunæq; mea/
tus, quos uirtus ignea fecit imi ætheris patien
tes. Theologi dixerunt elyſiũ eſſe circa lunarẽ
circulũ: ubi aer purior eſt: tãq̃ illuc aĩ nexibus
corporeis ſoluti ſubuolẽt. Nõ me ꝑterit a qui/
buſdã phĩs elyſios campos collocari ĩ ſphera
aplane: hoc eſt inerrabili.⸿ Examinatus libra/
tus æq̃ lance: modificata utrinq; pticipatione:
ut neq; pondere deuergat: neq; leuitate altius Cibus ani/
rapiať.⸿ Aleť: cibus aĩoꝝ ĩ cœlo & alimonia: morum
ut ſubtiliter ueſtigauit origenes libro ſecundo theoria.
piarchõ, erit, theoria hoc eſt cõtẽplatio & ĩtel
lectus dei. Sãcti. mãducabũt panẽ uitæ: q ſapiẽ
tiæ cibus ſignať: quo aĩæ nutriunť: bibẽtq; ex
diuine ſapiẽ poculis, q purior mẽte & excre/
tior ſenſu erit: is cito aſcendet aeris locũ: & ad
cœloꝝ regna pueniet. & ĩ ſpheris ſingulis pſpi
ciet eaq̃ ibi geruntť, & rõnẽ q̃re geranť agno/
ſcet.⸿ Aſtra ſuſtẽtanť. ſtellas aĩantes eſſe rõna
biles eccleſiaſtici doctores affirmãt. q̃ uanitati
ſubiectæ eſſe dicunť, qa corpibus indutæ ſunt
phĩ tradũt & maxĩe platonici ſtellas ali humo Sidera hu/
re terreno & paſci: q̃s igneas eſſe opinanť. unde a poeta aſtroꝝ ignes dicti: cui ſnĩę aſtipulať illud Lucani. Nec more paſci.
nõ oceano paſci phæbũq; polũq; credimus Ariſto. uero in ſcdo meteoroꝝ deridet eos: ꝑinde ac uanidicos q/
cũq; exiſtimauerũt ſolẽ & ſydera hũore paſci: aut ergo phĩce intellegimus aſtra ſuſtẽtari alimẽto hũecto: aut
theologice nutriri theoria.i. ſpeculatione diuinitatis: & deo frui. Scdm Auguſtinũ animi noſtri uocabunt dei
laudibus: deũ uidebũt & amabũt: amabũt & laudabũt, hic erit aĩoꝝ cibus & nutricatio.⸿ Corpis fa. inflã. Pla/
tonici ex terrenis corporibus ſic affici animas opinantur: ut hinc eis ſint cupiditas. timor. letitia. triſtitia. & id
genus pturbationis: qbus mortales uexanť: quã Platonicã ſnĩam lucultẽtis uerſibus mantuanus uates explica/
uit dicẽs. Terreniq; hebetãt artus moribũdaq; mẽbra. Hinc metuũt cupiũtq; dolẽt gaudẽtq;. Nec auras ſuſpi/
ciũt clauſæ tenebris & carcere ceco. Huic ſnĩæ ſubſcribit illud apoſtolicũ. Aggrauat aĩam corpus corruptibile:
& deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantẽ. Igiť ex corpis cõtagione ꝑſerpũt pturbationes: uel
ut eccleſiaſtici loquunť paſſiones aĩoꝝ ex ardore corporeo aĩ ſtimulanť. & cũ primis tres exiſtũt affectus uehe
mẽtiſſimi. q hoĩes in oĩa facinora ꝑcipites agãt. Videlicet. ira. cupiditas. libido. ꝓpterea poetæ tres furias eſſe
dixerunt: q̃ mẽtes hoĩum exagitent. ira ultionẽ deſiderat. cupiditas opes. libido uoluptates.⸿ His ęmu. modo
inuideamus alias imitemur. eſt enim ęmulatio ægritudo, ſi eo qd quis concupierit: alius potiatur, ipſe careat.
⸿ Nũc. Dũ adhuc ſumus in uita.⸿ Spectare aliqd. Mar. Tullius ſcribens de officiis, & de finibus bonoꝝ. Hoĩs Veſtigatio
inqt eſt ꝓpria uiri inqſitio & ueſtigatio: itaq; cũ ſumus neceſſariis negociis curiſq; uacui: tũ auemus aliqd uide ueri ꝓpria
re, audire, diſcere. inſitus eſt mẽti cognitionis amor. & ut auctor eſt origenes, mens ſciẽtie ueritatis dei & rerũ hominis.
cauſas noſcẽdi naturale deſiderium gerit.⸿ Natura ineſt: Septimus eſt caſus.i. inſtinctu naturali, naturaliter.
⸿ Id mul. li. cũ in terris eſſemus: ut inqt origenes: uidimus aĩalia: uel arbores & differẽtias eoꝝ pſpiximus. uerũ
rõnes nõ intelleximus. ita cõcepto in terris huiuſcemodi agnitionis uel ſtudio: uel amore, nobis poſt exitum
erit cognitio, & intelligẽtia ſincerior.⸿ Oræ. Regiones alias extremę partes: ut littorales Plinius ciuitates aut
in mediteraneo: aut in ora eſſe refert hinc ſoluere orã uſurpatũ. ꝓ eo qd eſt enauigare. & ab ora: hoc eſt littora Soluere orã
li regione ſoluere retinacula nauiũ ac abſcedere. Ridiculũ eſt orã accipere ꝓ fune nautico: ſicut recẽtiores ſcri/ quid.
ptores enarratoreſq; interꝑtari ſolẽt illud Quintiliani. Orã ſoluẽtibus bene ꝑcemur: & aliubi apud eũdẽ. Sub/
latæ ſũt anchorę. ſoluimus orã tãq̃ ora ſignificeť ipſe funis, q ſoluiť a nauigaturis. Cęteꝝ apd nullũ idoneũ ſcri
ptorẽ ora ĩ hoc ſignificatu repiať. Nec illos qcq̃ iuuerint titi liuii uerba. cuius potiſſimũ auctoritate fulciť. Nãq; Correctus
apud Liuiũ li. xxviii. ſic legũt & ſic legi uulgo ſolet. Trahunt ſcalas: oraſq; & anchoras, ne in moliendo mora Liuii locus.
eſſet, ꝑcidunt. q̃ lectio ſi uera eſſet. haud dubie oras acciperemus ꝓ funibus, ſed ego apud Liuiũ lego nõ oras

ſed Lora.& ita hēt uetuſtus codex.libuit hoc ī loco fuſius euagari ad tollēdū publicū errorē,q inueterauit ītro borauitq; inexplicatu ore ſoluēde,cū ſoluere orā ſimpl'r ſignet nauigar̄,& ab ora,hoc ē a littor̄ ſoluer̄ nauigiū.

OMNI BONI. ¶ SIMIle.i.ætherē.¶ Aīa tenui.i.igni.¶ Hiſdē reb^9.i.hūorib9 ſm ſtoicos.¶ Cūq; &c.pbat mltis argumētis: a loco & a natura,& qa liber a pturbatiōibus.¶ Facibus.i.pturbatiōib^9,q ī iecore ē.¶ Aemulationū,æmulari ī

Aemulari quid. bonā ptē ē,ibi ī malā ptē,qa athēiēſis theophraſt^9 fuit,& ibi maxīe phia floruit.Aīatā,a maiorib^9 ſuis acceptā.

BERO.

patriā illā,& auitā (ut ait Theophraſtus) philoſophiā cognitionis cupiditate incēſam excitauit.pcipue uero fruent̄ ea,q tū ēt,cū has terras incolētes circūfuſi erāt caligine:tn̄ acie mētis diſpicere cupiebāt.eteni ſi nūc aliqd aſſeq ſe putāt, q hoſtiū ponti uiderūt,& eas anguſtias,p quas penetrauit ea:q eſt nominata Argo, qa argiui in ea delecti uiri Vecti,petebant pellē inauratā arietis:aut hi q Oceani freta illa uiderunt,Europā Libyāq; rapax ubi diuidit unda.qd tādē ſpectaculū fore putamus?cū totā terrā contueri licebit?eiuſq; cū ſitū: formā circūſcriptionē.tum & habitabiles regiones,& rurſum omni cultu ppter uim frigoris,aut caloris uacantes?nos enim,ne nunc quidem oculis cernimus ea q̄ uidemus:neq; enim eſt ullus ſenſus in corpore.ſed ut nō ſolū phyſici docent:uerū etiā medici, q iſta

¶ PATriā & auitā philoſophiā,a patre & auo patria & auita dr̄ phia:q.ſ.uſi ſunt patres & aui noſtri,rudi.ſ.& impolita,q̄ tēpore Plato.Ariſt.& theophraſti,q Ari.diſcipulus fuit, politiſſimā cultiſſimāq; effecerunt.Eſt aūt nihil aliud phia q̄ ſtudium amorq; ſapientiæ, ¶ Fruent̄ ea.Philoſophātes deſignat,q præcipue fruent̄ pulchritudine rer̄ cœleſtium & agnitione,quorum animi adhuc incluſi ceco corporis ergaſtulo nixi ſunt pro uirili parte noſſe ſublimia,& cauſas rer̄ pſcrutari.De pythagora dictū eſt.Mēte deos adiit,& q̄ natura negauit.Viſibus humanis,oculis ea corporis hauſit,Itaq; tūc facie ad faciē uidebunt,q̄

Frui numo uti deo improbor̄ eſt hic p ſpeculū in enygmate uidetunt.Frui aūt pprie dicimur ea re,q̄ per ſeipſam expetit̄ & delectat,uti uero ea re,q̄ ppter aliud q̄rimus, unde ut ſcite inqt Auguſtinus, temporalibus magis utendū eſt q̄ fruendū,ut frui mereamur æternis.improbi & ppoſteri hoīes frui uolunt numo,uti autem deo,qm̄ nō numū propter deū impēdunt,ſed deū ppter numū colunt.¶ Acie mētis.acumine ingenii & oculo cordis,q ut ait Plato in ſympoſio,tūc acute incipit cernere:cū primū corporis oculus defloreſcit.¶ Diſpicere.diligēter ingrere,& curioſe contēplari.¶ Hoſtiū pōti,argumentū a minori.Si delectat nos in terris uidiſſe boſphor̄ thraciū,& fauces pōti euxini,& fretū athlanticū,& æſtimas tm̄ terrar̄ oras,quāto pulchrius iucundiuſq; ſpectaculū erit de cœlo cōtēplari,ac ſpectari ſimul uniuerſa uno oculor̄ obtutu,tā hītabiles q̄ inhabitabiles zonas ſiue faſceas.Hoſtiū aūt ponti ſignificat̄ boſphorus thracius:quo pōtus euxinus iungit̄ propontidi.nā geographi primas anguſtias maris ſe coartātis,helleſpontū uocāt.inde expaciat̄ æquor.q̄ laxitas ppontis appellat̄,ubi iterū in arctū coit & ſtringit̄,illæ anguſtiæ boſphorus thracius nūcupat̄,ubi iterum effunditur pōtus euxinus,q curuatus in figurā ſcythici arcus cōmittit̄ hoſtio meotidis paludis.idq; hoſtiū cimerius boſphoros uocat̄,boſphoros autē dici a trāſitu uel bobus meabili ppter anguſtias.Pli.Soliuuſq; notificāt.Valerius flaccus cecinit boſphorō thraciū accepiſſe nomē a traiectu ionis in uaccam deformatæ,ſic enim ſcribit in iiii.argonauticon.Boſphoron hinc ueteres errātis noīe diuæ Vulg.ucte.Idē longo carmine denarrat, quēadmodū argonautę p boſphorō thraciū & hoſtiū ponti trāſiuerunt,in cuius traiectu Orpheus unus argonautar̄ cecinit fabulā ionis primo in iuuencā,mox in deā demutatæ.¶ Nominata argo.Nauis dicta eſt uel ab argo architecto,de quo flaccus ad carū Tritonia deuolat argū.Moliri hunc puppē iubet & demittere ferro.Robora.uel a uelocitate,quā græci argon appellant.Inde arguti,ut ſentit Probus,dicti q multum ac celeriter loquūtur.argos græce quoq; dicitur tardus.hinc iocus in endecaſyllabo epigrāmatarii poetæ.Nō nautas puto uos, ſed argonautas,ubi alluſio eſt ad famigeratos nautas,& intelligi tamē uult pigros & lentos nautas. alii autumant argo nominatam eſſe ab argiuis,hoc eſt græcis,quod ſentire uidetur hoc in loco.M.Tul.argonautæ autem clariſſimi græcię heroes extiteruut,ſupra quinquaginta:ut tradit Diodorus,quos nominatim pene omnes percēſent Appollonius & Valerius flaccus.facta eſt autem argo nauis ex arbore,quā Alexāder Cornelius eonē appellauit,quæ robore ſimilis,nec aqua,nec igni corrumpi poſſet.¶ Pellē inauratā,uellus aureū, quod præconio poetar̄ eſt cantatiſſimum,Strabo fabulā aurati uelleris confictā eſſe autumat,ex eo quod in regione colchica torrentes dicuntur aurum deferre,quod barbari lanoſis pellibus excipiunt.M.Var.in.ii.de re ruſtica.pdiderunt inqt pecudes ppter caritatē aureas habuiſſe pelles,ut in colchide oetha,ad cuius arietis pellem pfecti regio genere dicunt̄ argonautæ.¶ Freta.athlanticū ſiue gaditanū fretū ſignificat,qd europā aphricāq; diſterminat,anguſtias,qua athalanticū mare irrumpit terras:græci porthmon.latini fretū appellāt, dictū eſt autē fretū,ut interpretat̄.M.Var.a ſimilitudine feruētis aquæ,qd in fretū ſæpe cōcurrat æſtus atq; ferueſcat.

Argonautę qui.

Propontis qui.

Boſphorus cimerius q.

¶ Omni cultu uacātes,ex qnq; partibus terræ,quas uocāt zonas,alii plagas,Martianus faſceas, infeſto rigore & æterno gelu pmunt̄ duæ extremæ,ſiuntq; inhabitabiles perpetua utrinq; calligine obductæ,q̄ uero media eſt exuſta flāmis,& torridata uapore ſolis fit,& ipſa inhabitabilis,& ita tres plagæ, uidelicet duæ extremæ, mediaq; exuſta non ſunt habitabiles,neq; cultæ propter nimios rigores,& nimios ardores.

OMNI BONI. ¶ OSTium pōti,ſymplegades.¶ Argo,q̄ fabricata eſt ad Naupactū oppidū.¶ Formā:qa rotūda eſt.¶ Circūſcriptionē,ab aqua circūdata.¶ Regiones inhabitabiles,q̄ extra zodiacū ſunt,niſi in ea parte ex q̄ Venus ex zodiaco exit,ubi aliq̄ ēr generat̄.¶ Frigoris,extremæ.¶ Caloris,mediæ.¶ Senſus,locū & inſtrumentū notat.

Regiōes inhabitabiles

BERO. Anatomę.

¶ APERTA & patefacta. Medici anatomas.i.diſſectiones corpoꝝ appellát, q̃s prope ſoléniter faciunt,
tã q̃ neceſſariũ ſit incidere corpora mortuoꝝ: eorũq; uiſcera atq; inteſtina ſcrutari. Crophilus & eraſiſtratus no
centes hoíes a regibus ex carcere acceptos uiuos incidebãt: cõſiderabãt etiã ſpiritu remanẽte uiſceꝝ inteſtino
rũq; poſiturá, coloré, figuram, & ordiné: quod negociũ utpote crudele a luculentis ſcriptoribus improbatur
cum non tam ad medicinam pertineat: q̃ ad carnificinam. ¶ Nec audimus. Plin. in hanc ſententiam ſic ſcri/
bit in. xi. natu. hiſtoriæ. Animo uidemus: animo cernimus: oculi ceu uaſa quædam uiſibilem eius partem acci/ Animo uidemus.
piunt atq; tranſmittunt: ſic magna cogitatio
obcecat abducto intus uiſu. ſic in morbo co/
mitiali aperti nihil cernunt animo caligante.
¶ Quaſi feneſtræ: mens uidet, mens audit, ut
philoſophi aſſerunt: quæ per oculos & aures
quaſi per feneſtras tranſmittit uim uidendi &
audiendi: hinc ait Lactantius in libro de opifi
cio, uerius & manifeſtius eſt mentem eſſe
quæ per oculos tranſpiciat quaſi per feneſtras
lucente uitro: aut ſpeculari lapide obductas.
Pli. oppido q̃ decenter fingit uſurpat ſiue no
uat, uerbum feneſtrare: quaſi per feneſtras Feneſtrauit.
aperire: ſic enim inquit: media oculorum cor
nea feneſtrauit pupilla: Hieronymus ſcribens
contra Iouinianum, per quinq; ſenſus inquit
quaſi per quaſdam feneſtras uitiorum ad ani/
mam introitus eſt. hinc illud propheticum,
mors intrauit per feneſtras ueſtras. ¶ Quinq; Mors p feneſtras.
nunciis: quinq; ſenſibus: ex quibus ut docet
Ariſtoteles certiſſimus ĩ homine eſt tactus, &
guſtatus, cum reliquis ſuperetur a multis. Ná
aquilæ clarius cernunt: uultures ſagacius odo
rantur, liquidius audiunt talpæ. ¶ Ad eum. ſ.
animum: ſine quo nullus in corpore eſt ſen/
ſus, philoſophi ſenſum communem appel/
lant, ad quem ſenſus omnes referuntur, tanq̃
ad iudicem, ſicut quinq; digiti ad manum,
connexi pergunt. Communis ſenſus apud
oratores accipitur pro communi quadam in/
telligentia: de quo alibi plura. ¶ Quo, ad cœ
leſtem. ſ. ſedem domiciliũq; animorum. ¶ Li
ber animus: exutus uinculis terrenis & labe
corporea. ¶ Foramina. Nares, oculos, aures,
& os ſignificat, ſenſus enim interpretes ac nũ
cii rerum: in capite tanq̃ in arce mirifico artificio ad uſus neceſſarios & facti & collocati ſunt, ab opifice natu
ra: qua ut inquit ueriſſime Mar. Tul. in. ii. de natura deorum: nihil poteſt eſſe callidius: nihil ſolertius. ¶ Præ Natura nihil callidius
ter animum, quando ſcilicet ſolutus erit a carcere corporali & ergaſtulo terreno, quo hebetantur ſenſus, &
animus pręgrauatur. ¶ Quãuis: quantumuis hoc eſt uberrime, copioſiſſimeq;. ¶ Eiuſq; inuentori, fortaſſis
Lucretium taxat, qui epicurum ait primum inuentorem fuiſſe naturæ, & præcepta ſuppeditaſſe, quibus diffu/
giunt animi terrores, eumq; ut deum colendum eſſe præcipit: Lucretii uerſus ex libro quinto, hi ſunt in laudé
epicuri compoſiti, dicendum eſt deus ille fuit deus inclyte memmi: qui princeps uitæ rationem inuenit eam,
quæ nunc appellatur ſapientia. quiq; per artem fluctibus e tantis uitam tantiſq; tenebris, in tam tranquillo &
tam clara luce locauit: de eodem ait in ſexto. ueridicis igitur purgauit pectora dictis, & finem ſtatuit cupedinis
atq; timoris. ¶ Quo terrore, per interrogationé illudens ait hæc, tanq̃ ridicula ſint & inania, nec aniculæ qui/
dem metuenda, a quibus dixit Lucretius, nos per epicurum liberatos eſſe. ¶ Acherontia templa, templum tri Templum triplex.
bus modis dicitur: in cœlo, in terra: ſub terra. In cœlo templum dicitur: ut in hecuba magna templa cœli. in ter
ra, ut deorum templa & delubra. ſub terra, ut in andromacha dixit ennius: acheruſia templa. alta orci ſaluete
infera. Item nunc templa ſignificantur ſubterranea, uideturq; Cicero referre carmen ennianum, cuius memi/
nimus, & meminit Mar. Varro in tertio latinæ linguæ.
¶ AGAT. attendat, ad id præterea ſæpe res diſſimillimas percipimus, quod fieri non poſſet niſi per ani/ OMNI BONI.
mum. ¶ Quæ quidem nunc epicureos reprehendit illudendo, Inuentori Democrito pręclarum hyronia.
Nec tamen opponit auctoritatem Pytha. & Pla. Demo. nec rationibus eos conuincere uult, quia ignari ſunt
dialecticæ, nec cauſam redit, quia fallantur,

aperta & patefacta uiderunt: uiæ quaſi q̃dam ſunt ad
oculos, ad aureis, ad naris, a ſede animi pforatæ. itaq;
ſæpe aut cogitatione, aut aliq̃ui morbi impediti, ap/
tis atq; integris, & oculis, & auribus, nec uidemus: nec
audimus: ut facile intelligi poſſit, animũ & uidere, &
audire: non eas partes, quæ quaſi feneſtræ ſunt animi:
quibus tamen ſentire nihil queat mens, niſi id agat, &
adſit. quid? quod eadem mente res diſſimillimas com
prehendimus? ut coloré, ſaporé, caloré, odoré, ſonũ,
q̃ nunq̃ quinq; nunciis animus cognoſceret: niſi ad eũ
omnia referrétur: ut idé omniũ iudex ſolus eſſet. Atq;
ea profecto tũ multo puriora, & dilucidiora cernen/
tur: cũ, quo natura fert, liber animus peruenerit. ná nunc
quidé, quáquá foramina illa q̃ patent ad animũ a cor/
pore: callidiſſimo artificio natura fabricata eſt: tamen
terrenis, concretiſq; corporibus ſunt interſepta quo/
dá modo. cũ aũt nihil erit præter animũ: nulla res obie
cta impediet, quo minus percipiat, quale quidq; ſit:
Quáuis copioſe hæc diceremus, ſi res poſtularet: q̃
multa, q̃ uaria ſpectacula animus in locis cœleſtibus
eſſet habiturus. quæ quidem cogitans, ſoleo ſæpe mi
rari nonnullorum inſolentiam philoſophorum: qui
naturæ cognitionem admirantur: eiuſq; inuentori, &
principi gratias exultantes agunt: eumq; uenerantur
ut deum: liberatos enim ſe per eum dicunt grauiſſi/
mis dominis, terrore ſempiterno, & diurno ac no/
cturno metu. Quo terrore? quo metu? quæ eſt anus
tam delira? quæ timeat iſta? quæ uos uidelicet, ſi phy
ſica nõ didiciſſetis, timeretis? acherontia templa alta

BERO.

ORCI. Plutonis,quem antiq uragum ab urgendo dixerũt,qué modo uediũ,modo ſummanũ,modo ditẽ appellant,dictus eſt etiã ab antiqs qetalis,q̃ſi mors qes ſit erumnarꝫ.⁋ Lethi.mortis, in funeribus inductiuis apud priſcos dicebaẽ,ollus letho datus eſt,qđ ſignificat ille datus eſt morti.⁋ Quã acuti natura ſint, ꝓ contrarium inqt q̃ hebetes & bruti ac ſtupentes fuerint:q ſine doctrina inferos metuebãt,& umbrarꝫ terriculamenta,q̃ puerilium ſunt deliramentorꝫ,cum cõmenticia ſint & falſa.⁋ Totos eſſe perituros.hoc contra epicurꝫ & epicureos.maximeqꝫ cõtra Lucretium dictũ eſt,q aium cũ corpore totum interire arbitranẽ.⁋ Pythagoræ & Platonis ſentẽtia.Quæ.ſ.aſſerit ĩmortalitatẽ animorꝫ,credendũ eſt autẽ maxime Platoni cuius auctoritas tanta eſt,ut uel ſola ſufficere poſſit,attamẽ rationes tot affert,ut pudear nõ credere.⁋ Morte mulctant,mortales faciunt,& mori affirmant una cum corpore, ut nihil ſenſus a morte relinquatur.Qualis animus uacans,hęc haud dubie res mentes hominum,cogitationeſqꝫ perturbat.dum percipere non poſſunt,q̃lis futurus ſit animus ſolutus a corpore,quã figurã,motum,poſituram,ſenſum habiturus ſit,utpore incorporeus, unde Pli. cum diſpicere nõ poſſet,qualis eſſet a morte futurus animus,mortalem credidit,querens: ubi cogitatio illi?quomodo uiſus,audituſqꝫ? aut q tangit?q uſus eius:q̃ deinde ſedes,quãtaue multitudo tot ſeculis animarꝫ uelut umbrarꝫ?nunc.M.T.ait nõ eſſe mirum,ſi nõ percipimus qualis futurus ſit animus poſt mortẽ cum nec quidem nobis uiuentibus ſat notus ſit,qualis in ꝓſentia ſit,dum adhuc in corpore commoratur.quæ ſit eius forma, magnitudo,locus,ut enim dixit Lucretius ignoratur enim quę ſit natura animai.⁋ Conformatio, figuratio,& forma,alias cõformatio,exornatio rhetorica eſt,cũ perſona fingitur, aut cũ res muta ſiue informis ſit eloquens & formata,græco uocabulo dicitur ꝓſopopeia.⁋ Caſurus ne in cõſpectum.uidere & uideri ut inqt Origenes corporꝫ reos eſt,incorporeę uero naturę qualis eſt animorꝫ uiſio eſſe nõ põt qbus nihil aliud cõuenit,niſi noſce & noſci.Tãgere enim & tãgi niſi corpus nulla poteſt res,ut ait Lucretius, itaqꝫ Socrates merito dicebat oportuiſſe hominũ pectora feneſtrata & aperta eſſe,ut non occultos haberent ſenſus,ſed patentes ad cõſiderãdum.⁋ Aciem,uiſum oculorꝫ.M.T.in.ii.de natura deorꝫ,acies ipſa qua cernimus,q̃ pupilla uocatur ita parua eſt,ut ea q̃ nocere poſſint,facile uitet.tanta eſt autẽ ſubtilitas animorꝫ,ut obtutus noſtros effugiant,ſicuti dixit Apuleius,fila ex quibus demones conſtant,eſſe uſqꝫ adeo tenuia,ut radios omnis noſtri tuoris & raritate tranſmittant:& ſplendore reuerberent,& ſubtilitate fruſtrentur.⁋ Tanq̃ alienæ domui.Diuerſorium animi dicitur eſſe corpus,perinde ac ibi more hoſpitiis diuerſetur ad breue tempus, cuius domicilium proprium & patria ſit cœlum,ex quo uenerit,unde incolæ dicimur,& ueluti peregrinantes hic agere uitam erraticam temporariamqꝫ,poſt mortem in domo prporia:hoc eſt in cœleſti domicilio uictum uitam ſtatariam perpetuamqꝫ,ex hac ſententia eſt illa pſalmographi prophetæ ſuſpiratio,heu quia incolatus meus prolongatus eſt nimis.

Ignoratur natura animai.

Subtilitas animorum fruſtratur uiſum.

orci pallida:Leti obnubila obſita tenebris loca. Non pudet philoſophũ i eo gloriari?qđ hæc nõ timeat? & qđ falſa eſſe cognouerit?ex quo intelligi põt,quã acuti natura ſint,qui hæc ſine doctrina credituri fuerint. ꝓclarum aũt neſcio quid adepti ſunt, qđ didicerunt, ſe cũ tẽpus mortis ueniſſet,totos eſſe perituros. qđ ut ita ſit(nihil enim pugno)qđ habet iſta res,aut lætabile aut glorioſum?nec tamẽ mihi ſane quicquã occurrit, cur non Pythagoræ ſit & Platonis uera ſententia. ut enim rationẽ Plato nullã afferret(uide qđ homini tribuã)ipſa authoritate me frãgeret.tot aũt rationes attulit,ut uelle cęteris,ſibi certe perſuaſiſſe uideaẽ.ſed plurimi cõtra nituntur animoſqꝫ quaſi capite damnatos morte mulctant:neqꝫ aliud eſt quicq̃, cur incredibilis his animorꝫ uideatur æternitas:niſi qꝫ nequeunt qualis animus ſit uacans corpore intelligere:& cogitatione cõprehendere.quaſi uero intelligant qualis ſit in ipſo corpore:quæ conformatio,q̃ magnitudo, qui locus: ut ſi iam poſſent in homine uno cerni omnia,q̃ nunc tecta ſunt:caſurus ne in conſpectũ uideaẽ animus:an tanta ſit eius tenuitas,ut fugiat aciem.hæc reputent iſti, qui negant animũ ſine corpore ſe intelligere poſſe.uidebunt quẽ in ipſo corpore intelligant.Mihi quidem naturã animi intuenti,multo difficilior occurrit cogitatio,multoqꝫ obſcurior,q̃lis animus in corpore ſit:tã quam alienæ domui:quam qualis cum exierit, & in liberum cœlum quaſi in domum ſuam uenerit.ſi enim

OMNI BONI.

QVASI uero,quaſi dicat,ſi ſeperatũ intelligere nõ poſſunt,multo minus mixtũ intelligent.⁋ Alienæ domui in alienã domum,facilior eſt cognitu qs domui ſuę q̃ alienæ,ſi id qđ nõ uidimus poſſumus mente cõplecti,certe & animus:ſed ea q̃ non uidimus ſæpe intelligimus.põt ergo intelligi & animus & deus animo ipſo,animum:quẽadmodum oculum oculo uidere:& probat oraculo Appollinis q dicit,cognoſce te ipſum.i. animum tuo animo:gręcum eſt puerbium:quod uideẽ homo nõ eſt.Sed ſi q̃lis ſit:uertit orationẽ ad epicurꝫ qui quia nõ intelligit qualis ſit animus:debet intelligere animũ eſſe:nã ſi animus ſenſum habet:ſe eſſe intelligit:& adducit ſentẽtiam Platonis de immortalitate:quicqd ſemper moueẽ.i.ſe mouet ęternũ eſt.a cõtrario. quicqd:n.mouetur ab alio:cũ finẽ habet motus:interdũ finẽ habet eſſendi.quicqd aũt ſeipſum mouet ſemp moueẽ.q ſe nunq̃ deſerit:qđ ſeipſum mouetur:igitur ęternũ eſt.aĩus aũt eiuſmodi eſt:qꝫ ſeipſum mouet:qa ſe nunq̃ deſerit.ęternus ergo eſt:a cõtrario quicqd mouetur aliunde interit:quia corpus:quando finem motus habet:contrariorꝫ autem diuerſa eſt ratio:memoria autem ex quo compoſita ſit:nemo eſt qui dicat.

Argumentum Platonis de aĩa.

BERO.

q̄ nunq̄ uidimus, id quale ſit intelligere nõ poſſumus: Certe & deũ ipſum: & diuinũ animũ corpore liberatũ cogitatione cõplecti nõ poſſumus. Dicearchus q̃dẽ, & Ariſtoxenus, q̃a difficilis erat animi, q̃d aut q̃lis eſſet intelligẽtia: nullũ oĩno aĩum eſſe dixerũt. eſt illud q̃dẽ uel maximũ, aĩo ipſo, aĩum uidere: & nimirũ hanc habet uim p̃ceptũ Apollinis: quo monet ut ſe quiſq̃ noſcat. nõ enim credo id p̃cipit, ut mẽbra noſtra, aut ſtaturã figurãue noſcamus. neq̃ nos corpora ſumus: neq̃ ego tibi dicẽs hoc corpori tuo dico. cũ igitur noſce te dicit, hoc dicit, noſce animũ tuũ. nã corpus q̃dẽ quaſi uas eſt, aut aliquod animi rẽceptaculũ. ab animo tuo quicq̃d agitur, id agitur a te. hunc igitur noſſe niſi diuinũ eſſet: nõ eſſet hoc acrioris cuiuſdã animi p̃ceptũ, ſic ut tributũ deo ſit. hoc eſt ſeipſum poſſe cognoſcere. ſed ſi qualis ſit animus ipſe animus neſciat: dic quæſo, ne eſſe quidẽ ſe ſciet? ne moueri quidẽ ſe? ex quo illa ratio nata eſt Platonis: quæ a Socrate eſt in Phedro explicata: a me autem poſita eſt in ſexto libro de republica. quod ſemper mouetur id æternum eſt. quod autem motũ affert alicui: quodq̃ ipſum agitatur aliunde: quãdo finẽ habet motus, uiuendi finem habeat neceſſe eſt: Solũ igitur q̃d ſeipſum mouet: q̃a nunq̃ deſerit̃ a ſe: nũq̃ ne moueri q̃dẽ deſinit: q̃n ẽt cæteris: q̃ mouent̃, hic fons, hoc principiũ eſt mouẽdi. Principii aũt

QVOD nũq̃ uidimus. Argumẽtat̃ a ſili: ſi nõ ĩtelligimus q̃d ſit aĩus. q̃a eũ utpote inuiſibilẽ nunq̃ uidimus: ĩtelligẽtia cõpleti deũ nõ poſſumus: q̃ ĩcorporeus eſt ĩuiſibilis: ĩeffabilis: ĩcõprehẽſibilis. ſupra captũ mortaliũ: circa quẽ heret ĩtellectus anguſtia & mẽs hebeſcit ad diuine maieſtatis cõtẽplatũ, uixq̃ ſcintille obtinet locũ: & p̃fecto acies hũanæ mẽtis habetior eſt atq̃ obtuſior noctuinis ocl̃is ĩ ſpeculatiõe diuinitatis. Quid aut q̃lis: alterũ ad naturã: alterũ ad q̃litatẽ p̃tinet. Aĩo aium uidere. hoc faciunt curioſi & eruditi: ut quotidie ipſa mẽte: ſiue aĩo: q̃d ſit ip̃e aĩus diſpiciãt. Vt ſe q̃ſq̃ noſcat. de cœlo deſcẽdit γνωθι σεαυτὸν, ut ait mordax poeta: q̃d latinæ ſign̄at noſce teipſũ. uel ſcito te ipſum: cupiã cõſulenti: quo itinere ad beatitatẽ p̃ueniret: r̄ndit delphicũ oraculũ: ſi te cognoueris: ipſius quoq̃ frõte tẽpli hęc inſcripta ſnĩa eſt. hõ ãt cognoſcit ſeipſũ ſi origi nis nataliſq̃ exordia p̃ria reſpexerit: nec ſe q̃ fuerit extra. ĩ cãtico cãticorũ ſcriptũ ẽ niſi cognoueris temetipſã: quẽ locũ latiſſime expõnẽs diuus Hie. autumat: aĩam duplici modo agnitionẽ ſui cape. prĩo ut noſcat q̃d ſit ipſa: & q̃liter moueat̃. i. q̃d ĩ ſuba: & q̃d ĩ affectib⁹ hẽat & hoc ĩtelligi uult iſto ĩ loco. M. T. Scdo modo aĩa agnoſcit ſemetipſã: q̃n ſcrutamur: utrũ corporea uel ĩcorporea: utrũ ſimplex an ex pluribus cõpoſita: utrũ fcã: an oĩno a nullo ſit fcã: utrũ origo eius pariter cũ origĩe corpis traducat̃: q̃d p̃ traducẽ fieri dr̃: an p̃fecta extriſecus ueniẽs parato iã & formato ĩter uiſcera muliebria corp̃e ĩduat̃: & multa hoc gen⁹. Dat ãt operã aĩus nr̃ ad agnitionẽ ſui p̃ exercitia doctrĩę: & ſtudia diuina: p̃terea dictũ hoc bracteatũ: noſce te ipſũ: referri põt ad alia cõpluſcula: ut. ſ. hõ nouerit facultates: ut pro his faciat ĩpẽſas: ut nouerit uires ne maiora uiribus aggrediat̃: ut nouerit buccę ſuæ mẽſurã: q̃ ĩ reb⁹ ſũmis minimiſq̃ ſuãda ẽ: Pli. & Hie. chilõi lacedemõio uni. ſ. ex ſeptẽ gręcię ſapiẽtibus ſnĩam hãc aſcribũt: q̃ lr̃is aureis delphis p̃ſeruauit. M. T. i. v. d finib⁹. Iubet nos pythi⁹ Appollo: noſcere nos metipſos: cognitio ãt hęc ẽ una: ut uim nr̃i corpis aĩq̃ norim⁹: ſeq̃murq̃ eã uitã: q̃ reb⁹ ipſis p̃fruat̃. Neq̃ nos corpa: hõ dr̃ eſſe nõ corp⁹: ſed aĩus: tãq̃ hõ ĩterior ſit uer⁹ hõ: nõ exterior: ſup̃ quo luculẽta ẽ diui Hier. diſſertatio: & dixit Mac. aĩa uerus hõ ẽ. Quaſi uas aĩ: q̃rũt phi: utrũ aĩa ſola ſit hõ: & ita ſit ei corp⁹ tãq̃ equus eq̃ti: an corp⁹ ſolũ ſit hõ aliquo mõ ſe hñs ad aĩam ſic poculũ ad potionẽ. an uero nec aĩa ſola nec ſolũ corpus: ſed ſimul utrũq̃ ſit hõ totus ex utroq̃ cõpactus: ita tñ ut aĩus tãq̃ p̃ſtabilior ĩperet: corpus tãq̃ deterius ãcillet̃. q̃d ὄργανον καὶ ἀγγεῖον. i. ĩſtrumẽtũ & receptaculũ aĩ eſſe tradũt: cui⁹ tñ fulturis aĩus ſuſtinet̃. Ipſe aĩus. ſp̃ aĩ mortaliũ q̃ſiuerũt q̃d ſit ip̃ſe aĩus: nec adhuc ſatis exploratũ ẽ: nec fortaſſe unq̃ ſat erit. Ignorat̃. n. q̃ ſit natura aĩai ut ait Lucre. ſed q̃uis aĩus ad p̃fectũ diſpicere nõ poſſit q̃lis ſit: tñ ſcit eſſentiæ ſuæ hoc p̃priũ eſſe: ut p̃ ſe moueat̃. In phedro: liber eſt Pla. ĩſcriptus phedrus. ĩ quo Socra. cũ phedro diſputat cõtra amorẽ & p̃ amore ueluti palinnodiã canẽs: ubi hoc argumẽtũ de ĩmortalitate aĩæ ualidiſſimũ ponit: quẽ locũ Cic. & hic: & li. de repu. vi. ideſt ĩ ſõnio Scipionis ad uerbũ trãſtulit: & in lib. quoq̃ de ſenectute decẽter uſurpat. Quod ſemp̃ mouet̃. Sũma argumẽti platonici hęc ẽ aĩum mortis eſſe ĩmunẽ: q̃m ex ſe mouet̃: platonici p̃ gradus ſyllogiſmorũ ad unũ finẽ p̃batiõis euadũt: certã ſibi p̃põnẽ ex añtis cõcluſione faciẽtes. apud quos hic prior ẽ ſyllogiſmus: aĩa ex ſe mouet̃: q̃cq̃d aũt ex ſe mouet̃: ſp̃ mouet̃. Igit̃ aĩa ſp̃ mouet̃. Scds ita fit: aĩa ſp̃ mouet̃: q̃cq̃d ãt ſp̃ mouet̃: ĩmortale ẽ. igit̃ aĩa ĩmortalis eſt: & ita ĩ duobus ſyllogiſmis duæ res p̃bãtur. i. ſp̃ moueri aĩam: & eẽ ĩmortalẽ: alii uſq̃ ad tertiũ gradũ ita argumẽtant̃. aĩa ex ſe mouet̃: q̃d ãt ex ſe mouet̃: p̃icipiũ mot⁹ ẽ. igit̃ aĩa p̃icipiũ mot⁹ ẽ: rurſus ex hac cõcluſione naſcit̃ p̃põ. aĩa p̃icipiũ motus ẽ: q̃d ãt principiũ motus ẽ: natũ nõ eſt. igit̃ aĩa nata nõ ẽ. Itẽ aĩa nata nõ eſt: q̃d natũ nõ ẽ ĩmortale ẽ. igit̃ aĩa ĩmortalis ẽ: ſed iſte oẽs rõcinatiões ſiue ſyllogiſmi platõicorũ de aĩę ĩmortalitate cõſtabũt: Si p̃ria p̃põ: q̃ ẽ ex ſe moueri aĩam: nõ refellat̃. hac. n. repudiata: debilia fiũt oĩa: q̃ ſequunt̃. fit uni⁹ ſyllogiſmi cõpẽdiũ ex oĩb⁹ añdc̃tis rõcinatiõibus hoc mõ. aĩa ex ſe mouet̃: q̃d ex ſe mouet̃ p̃icipiũ mot⁹ ẽ: q̃d ãt p̃icipiũ mot⁹ ẽ: natũ nõ ẽ: q̃d natum nõ ẽ: ĩmortale ẽ. igit̃ aĩa ĩmortal' ẽ. Ori. li. iii. p̃iarchõ: q̃dã ait ex ſe: q̃dã a ſe moueri. ex ſe moueri q̃ uiuũt: nec tñ ſint aĩantia: ut arbores: a ſe moueri aĩantia: ut hoĩes: extriſec⁹ ãt mouent̃ q̃ ſine uita ſunt: ut lapides & ligna. Ad ĩmortalitatẽ aĩæ aſſerẽdã addamus & hoc theologicũ arg. oĩs mẽs: q̃ de ĩtellectuali luce p̃ticipat unius ſine du

Noctuinis oculis hebetior.

Noſce teipſum.

Homo interior qui.

Argumenta immortalitatis aiæ.

bio debet eſſe naturę.ſi ergo cęleſtes uirtutes ĩtellectualis lucis.i.diuinę naturæ,ꝑ hoc qd ſapiẽ & ſcificationis
participãt,pticipiũ ſũmũt,& humana aĩa eiuſdẽ lucis & ſapiẽ participiũ ſumit,ſunt iſta unius naturæ uniuſq;
ſubſtãtiæ.Incorrupte aũt ſunt & ĩmortales,cœleſtes uirtutes.igiſ ĩcorrupta ſine dubio & ĩmortalis erit ẽt aĩæ
ſubſtãtia.Ari.cõtra platõicas argumẽtatiões aſſerit,nihil eſſe qd ex ſe moueri poſſit,ſed oĩa q̃ mouenſ ab alio
OMNI moueri.Ariſ.ratiocinatio eneruaſ & refellíſ ab aſſertoribus platonicę ſectæ.ꝑinde ac arguta magis q̃ uera ſit.
BONI. ℭ ESSE. Subſtantiam.⸿ Nunq̃ ne.ideſt eternum eſt.Nam non nullam eſſe originem principii.
BERO.

nulla eſt origo.nã ex principio oriũtur oĩa: ipſum aũt
nulla ex re alia naſci põt.nec.n.eſſet id principium,qd
gigneretur aliũde.qd ſi nunq̃ oritur:ne occidit quidẽ
unq̃:nã principiũ extinctũ nec ipſum ab alio renaſce-
tur:nec a ſe aliud creabit:ſi qdẽ neceſſe eſt a principio
oriri oĩa.ita fit,ut motus principiũ ex eo ſit,qd ipſum
a ſe mouetur.id aũt nec naſci põt:nec mori.uel conci
dat omne cœlũ,oĩſq; natura conſiſtat neceſſe eſt:nec
uim ullã nãciſcatur.q̃ primo impulſu moueatur. Cũ
pateat igitur æternũ id eſſe qd ſe ipſũ moueat:qs eſt,q
hãc naturã aĩs eſſe tributã neget?inanimũ eſt.n.omne;
qd pulſu agitatur externo.qd aũt eſt animatũ id motu
cietur interiore,& ſuo.nã hæc eſt ꝓpria natura animi,
atq; uis.q̃.ſi eſt una ex oĩbus q̃ ſe ipſam ſemꝑ moueat:
neq; nata certe eſt,& æterna eſt.licet cõcurrãt plebeii
oẽs philoſophi(ſic.n. ii q a Platone & Socrate & ab
illa familia diſſidẽt,appellãdi uidẽtur)nõ modo nihil
unq̃ tã elegãter explicabũt:ſed ne hoc qdem ipſum,q̃
ſubtiliter cõcluſum ſit intelligẽt.Sentit igitur aĩus ſe
moueri:q; cũ ſentit,illud una ſentit,ſe ui ſua,non alie-
na moueri:nec accidere poſſe,ut ipſe unq̃ a ſe deſera-
tur.ex quo efficitur æternitas.niſi qd habes ad hæc.
A.Ego uero facile ſũ paſſus,ne in mẽtẽ qdẽ mihi ali-
qd cõtra uenire:ita iſti faueo ſentẽtiæ.M. Quid illa
tandẽ?nũ leuiora cenſes?q̃ declarãt ineſſe animus ho-
minũ diuina q̃dam:quæ ſi cernerem quemadmodum
naſci poſſent:etiam queadmodum interirent uiderẽ:
nam ſanguinẽ,bilẽ,pituitam,oſſa,neruos,uenas, om-
nem deniq; membrorum & totius corporis figurã ui-
deor poſſe dicere:unde concreta: & quomodo facta
ſint. Per animum ipſum,ſi nihil eſſet in eo, niſi id:ut
per eum uiueremus: tam natura putarẽ hominis uitã
ſuſtentari,q̃ uitis,q̃ arboris.hæc enim etiã didicimus

ℭ NVLLA Origo. græci ἀναρχαν uo-
cãt,qd origine caret.⸿ Nec occidit. Cõſecta-
riũ eſt ut qd oriſ occidat.Ex quo eſt illud Salu
ſtii.Oĩa orta occidũt & aucta ſeneſcũt.⸿ Vim
uiolẽtiã.⸿ Quod ſe moueat,ſe mouere hoc
ſolũ ſignificat non ab alio moueri: qd græce
αὐτοκίνητον dr ſe ipſũ mouẽs.⸿ Inanime.
Anima carens.⸿ Pulſu externo. Extrinſecus
mouenſ q̃ ſine uita ſunt,ut lapides & ligna.
Ex acciden ex accidẽti mouenſ,q̃ cũ ipſa non moueanſ,
ti moueri. in eo tñ ſunt quod moueſ,ut in naui ſarcina,
ſeu uector qeſcens.Ariſt.in.i.de aĩa, duplici-
ter inqt moueſ omne,aut ſm alterũ, aut ſm
ſeipſum.ſm alterũ ut nautæ, ſm ſeipſum ut
nauis.⸿ Cietur,mouetur.⸿ Motu interiore.
Animalia in ſemet cauſam habẽt mouẽdi,&
oĩa q̃ animata ſunt.⸿ Plebeii,minuti,& ſemi
docti.⸿ Vi ſua,moueſ aĩus ui,hoc eſt potẽtia
interiore & ſua,q̃ nõ extrinſecus uenit,ſed ex
ipſius eſſentia,ſicut ignis calidus dr qa ex ſe
Ignis ex ſe calet,nõ ab alio fit calidus,Merito dixit Ori-
calet. ge.animã ſubſtantiã eſſe ſenſibilẽ & mobilẽ.
Plato inqt ita animã ex ſe moueri,ut nõ aliã
cauſam uel extrinſecus accidentẽ uel interius
latentẽ huius motus dicat auctorẽ.⸿ Quid il
la tãdẽ.Memoriã,inuẽtionẽ, excogitationẽ,
multi iugaſq; diſciplinas qbus animos ex cul-
Bilis praſi tos haud dubie diuinos eſſe credimus.⸿ San
na. guinẽ bilẽ.Plato in timeo, & medici docent
ex elemẽtis q̃tuor cõpacta eſſe corpora, bilẽ
eſſe multiplicẽ,eſt.n.atra, citrina, uitellina, ru
bens,praſina,hoc eſt uiridis. De his rebus oĩ-
bus.Gale.Aui.Ariſt.& cæteri non pauc multa
Due aĩæ in prodiderũt.⸿ Quã uitis quã arboris. Senſus
hoĩbus. eſt,ſi ex aĩo nihil aliud haberemus q̃ uitalita
tẽ,uideretur talis in nobis aĩa eſſe, q̃lis eſt in
uitibus & arboribus,& cæteris plãtis,q̃ uiue-
re dñr uita illa uitali & uegetatiua, & cõſequẽ
ter mori.Ex quo illud uirgilianũ.Atq; interfice meſſes.Itẽ ſi in nobis nil aliud eſſet q̃ appetitus & ſenſus,uide-
reſ eſſe in nobis aĩa talis,q̃lis eſt ĩ brutis aĩantibus,q̃ ſolo ſenſu appetituq; mouenſ.Sed cũ ſit ratio,memoria,
& ĩtelligẽtia,declaraſ pticipiũ ĩ nobis eſſe quodã diuinæ ĩmortaliſq; naturę,& iõ tradũt phi theologiq;,duas
uelut aĩas ĩ nobis dicẽdas eſſe,alterã diuiniorẽ,q̃ cęlitus ĩſeriſ.alterã ĩferiorẽ,q̃ ex corpali ſemĩne aſſerũt una
cũ corpore ſeminari,uñ ſine corpore uiuere eã negãt poſſe,ꝓpter quod & carnẽ eã frequẽter appellãt eccleſia
ſtici ſcriptores.Anima in plãtis uegetatiua a phis appellaſ.Aug.in.v.de ciuitate dei uitã uocat ſeminalẽ, quæ
nobis cum arboribus cõmunis eſt:ſenſualem:q̃ cum pecoribus:intellectualem:quę cum ſolis angelis.
OMNI ℭ CONSIſtat. finẽ creãdi faciat.⸿ Quis eſt:aſſumptio ut animus eiuſmodi eſt:ut ſemp moueat.ergo ęter
BONI. nus.⸿ In animũ:a cõtrario arguit:corpus eſt:quicqd ab alio moueſ ſentit igiſ ꝙ ſuperius rogauit.⸿ Moueri
qdem ſe qd illa:probat animũ nõ eſſe ex elemẽtis cõpoſitũ:nec ei cõpetens:ut eſt memoria:cogitatio:qcqd
autẽ cõpoſitum nõ eſt:nõ reſoluiſ:ergo nec animus:nec cogitatio:nec memoria quicqd ſimplex eſt eternũ
eſt:memoria ãt cõpoſita nõ eſt.ergo a cõtrario qcqd cõpoſitũ eſt.reſoluiſ:& interit.memoria uero huiuſmo
Opi.Plato. modi nõ eſt:ergo.⸿ Bilẽ colerã.⸿ Pituitã.flegma.Plato dicit animũ ꝑ oẽs planetas deſcẽdere:a Saturno frigi
de anima. ditatẽ & triſtitiã:a Marte iracundiã:a Ioue tẽperantiã:& ſic a ſingulis q̃litatẽ recipere.nã cũ corpus ſit paruus
mũdus:oportet:ut oĩa q̃ ſint in mũdo:habeat & aſtra maxime aĩa ſunt mũdi.⸿ Nec uero:argumẽtũ a ſimili.

¶ VIVERE dicimus. Aīa. ſ. illa, q̃ ſeminalis, q̃ uegetatiua, q̃ alens appellaſ. Pli. ait, uiuiſcētia a terris mari/tari fauonio. Idē ſcribit de uita arboꝝ quarūdā lōgiſſima: & quarūdā breuiſſima, idē mori arbores tradit. Vitis inq̇t eiuueneſcit & morī. ¶ Memoriā. Aug. li. x. cōfeſſionū cūprimis admiraſ memoriā. Cuius ſunt ſecreti & ineffabiles ſinus, cuius uim dicit eſſe ſibi incōprehēſibilē, q̃ theſaurus eſt reꝝ. In qua diſciplinæ continenſ, quā idē ait eſſe uētrē animi. ¶ Plato recordationē. In hāc ſniam ait Boetius, q̃d ſi Pla. muſa pſonat ueꝝ, q̃d qſq; di/ſcit, īmemor recordaſ, & Hiero. teſtaſ a phis, dici diſcētias eſſe reminiſcētias. Platonicū dogma eſt, aīas e cœ/

BERO.

Diſcentiæ ſunt remini ſcentiæ.

uiuere. itē ſi nihil haberet aīus hoīs, niſi ut appeteret, aut refugeret: id quoq; eſſet ei cōmune cū beſtiis. Ha/bet primū memoriā, & eā infinitā rerū innumerabiliū. Quā quidē Plato recordationē eſſe uult ſuperioris ui tæ. Nā in illo libro, q̃ inſcribitur Mēnon, puſionē quē dā Socrates interrogat q̃dam geometrica de dimēſio ne q̃drati. ad ea ſic ille reſpōdit, ut pueri & tñ ita faci/les interrogatiōes ſunt: ut gradatim rñdēs eo pueniat: quaſi geometrica didiciſſet. ex quo effici uult Socra/tes, ut diſcēre nihil aliud ſit, q̃ recordari. quē locū mul to ēt accuratius explicat in eo ſermone. quē habuit eo ipſo die, quo exceſſit e uita. docet. n. quēuis, q̃ omniū rerū rudis eſſe uideatur, bene interrogāti reſpōdentē, declarare ſe, nō tū illa diſcere: ſed reminiſcēdo reco/gnoſcere: nec uero fieri ullo modo poſſe, ut a pueris tot rerū, atq; tātarū inſitas, & q̃ſi cōſignatas ī aīs notio nes, q̃s ἔννοιας uocāt, hēremus: niſi aīus, anteq̃ corpus intraſſet: in reꝝ cognitionē uiguiſſet. Cūq; nihil eſſet, ut oībus locis a Platone diſſeriſ, nihil. n. ille putat eſſe, q̃d oriatur & intereat: idq; ſolū eſſe q̃d ſemp tale ſit: qualē ideā appellat ille, ſpeciē nos: nō potuit aīus hæc in corpore incluſus agnoſcere: cognita attulit: ex quo tā multaꝝ reꝝ cognitionis admiratio tolliſ. neq; ea pla ne uidet animus cū repēte in tā inſolitū, tāq; pturbatū domiciliū immigrauit: ſed cū ſe collegit, atq; recrea/uit: tū agnoſcit ea reminiſcēdo. ita nihil aliđ eſt diſceſ niſi recordari. Ego aūt maiore ui ēt quodā modo me/moriā admiror: q̃d eſt. n. illud. quo meminimus? aut q̃ habet uim? aut unde naturam? nō q̃ro quāta memoria

lo deſcendētes haurire obliuionē reꝝ diuina rū, quaꝝ in cœlo erāt conſciæ. alias uero ma/gis, alias minus, Et ideo ī terris nō diſcere, ſed reminiſci, q̃d illic ante cognouerint. hinc eſt q̃d q̃ apud latinos lectio, apud græcos uocaſ repetita cognitio, q̃a cū uera diſcimus. ea re/cognoſcimus, q̃ naturalr noueramus anteq̃ materialis īfluxio in corpus uenīētes animas ebriaret, & hoc eſt q̃d poetæ leteū fluuīū uo/cauerūt. Intelligi uolētes hāc obliuionis aīaꝝ potionē. Et ita Plato in dialogo de uirtute, q̃ inſcribiſ Menō a Menone cū Socrate ſermo cināte, q̃rere inquit ac diſcerere reminiſcētia eſt. ¶ Puſionē. Pueꝝ græcū & ī domo Meno nis genitū atq; educatū. Puſio. n. puer dr: apđ Iuue. Apule. Cic. & cæteros. Antiq̃ puerū di/xerūt puſum: puellam puſam. ¶ De dimēſio/ne q̃drati. Ita interrogat Socra. pueꝝ ī meno ne. Dic age o puer: cognoſcis ne tale hoc ſpa ciū q̃dratū eſſe? Et reliq̃ uberius apud Plato/nē explicata. ¶ In eo ſermone. phedō ſignifi/caſ. Vbi Socra. quo die periit in carcere: diſpu tat de īmortalitate aīoꝝ. ¶ Reminiſcēdo: re cognoſcere. Socrates in phedone docet: nil aliud eſſe ſcire: q̃ acceptā alicuius rei ſciētiā re tinere: q̃d reminiſci recte noīamus: & diſcipli na inq̇t reminiſcentia eſt. ¶ Notiones. Notio ut tradit Boetius in tertio cōmētario topico/rū intellectus eſt q̃dā & ſimplex mētis conce ptio q̃ ad res plures ptineat a ſe inuicē differē tes. Notio intelligētia eſt ſimiliū. In rebus ue/ro ſimilibus neceſſaria eſt differētiarū diſcre/tio: ut animal intellectū ex natione ptinet ad plures differētias. Notionē græci ἔννοιαν uel

Letus flu. quid.

Puſio q̃d.

Diſciplina reminiſcen tia.

πρόληψιν dicūt. Nihil eſſet q̃d oriaſ. Autumat Plato illa nō eſſe: q̃ orianſ: ut intereāt: augeſcāt: ſeneſcant. Id aūt pprie eſſe putat: q̃d eternū eſt: neq; mutabile: neq; corruptibile: q̃d dei pprium eſt. hinc illud eccleſiaſticū. Ego ſum q̃ ſum: tanq̃ ſolus deus eſſe dicaſ. Cū in cætera labētia & caduca huius uerbi: q̃d eſt eſſe: eius pprietaſq; nō cadat. Mundus quoq; æterna res mutaſ: nec idē manet. Deus auctore Auguſtino ſūma eſſentia eſt. & ideo īmutabilis. rebus aūt eſſe dedit: ſed nō ſūme eſſe: ſicut ipſe eſt: & aliis dedit eſſe amplius: aliis minus: atq; ita na turas eſſentiaꝝ gradibus ordinauit: græci dicūt οὐσίαν q̃d latini recētiores eſſentiā: grǽce dr τὸ ὄν: q̃d latini ex ſermonis patrii egeſtate dicūt q̃d eſt: uerbū p uocabulo ponēte: Itaq; Plato duas potiſſimū οὐσίας. i. eſ/ſentias eſſe ponit: deū & ideas: q̃s latini formas ſiue ſpecies interptanſ: & hæc eſt ppria Platonis ſuppellex: ſūt aūt ideæ exēplaria ęterna eoꝝ: q̃ naturaliter fiūt: īmortales: īmutabiles: inuiolabiles. Et ut res aptior fiat. opus eſt pter oēs hoīes intelligere quendā hoīem: & pter oēs equos equū. Et pter aīalia aīal ingenitū. Et quēadmo/dū ex uno ſigillo cōplures fiūt impſſiones: ſic ex uno hoīe ſexcēta milia hominū. Et hæc eſt idea Platonis: ſup qua re apuleius & alcinous & Plotinus Platonici ſatis multa: Seneca quoq; & Boetius nō pauca pdiderūt: atq; Ariſtoteles a Platone diſſentiēs: nullas putat eſſe ideas: nullū reꝝ exēplar æternū. Plane uidet. Lucide & pſpi/cue. Perturbatum domicilium. Ergaſtulum corporis ſignificat: quo aīa incluſa habeteſcit: ac caligat. Et pfecto uetiſſime poetæ egregii duo dixerunt uelut nebulā nobis ob oculos effuſam: quæ uiſus mortales habetarūt. Quo meminimus. Galenus in microtheeni cerebrū modificata tenuitate dicit eſſe cauſā memorię: cū ex cere/bro craſſo pueniat obliuio. In humecto cerebro ſenſus hebetiores. In ſicciori liq̇diores ſunt. Auguſtinus. au/tumat memoriam eſſe modo animum modo uentrem animi. Cuius aula eſt ingens & oppido q̃ admirabilis.
¶ NOTIONES: conceptus. ¶ Cognitionem rerum contemplationem.

Quid pro/prie dicaſ eſſe.

Eſſentia in deo οὐσία

OMNI BONI.

BERO.

Simonides qui.

Memoria theodectis.

Memoria cyneæ.

℄ SIMOnides. Artem memoriæ primũ oſtẽdiſſe dr̃ Simonides, ut ait Fortunatianus. cuius uulgata fabula eſt apud Quintilianũ &. M. T. in lib. de oratore meminit, & Mar. Capella in lib. rhetorices: animaduertit aũt ordinẽ maxime eſſe: q memoriæ lumẽ afferret. ¶ Quanta theodectes. hic ſemel auditos ꝗlibet multos uerſus protinus dicit̃ reddidiſſe. Diſcipulus fuit Ariſt. cui oratoriȩ artis libros donauit: ut eos tanꝗ ſuos ederet. poſtea moleſte ferens titulũ ſuæ gloriæ alii ceſſiſſe, cõdidit uolumẽ aliud, quo teſtatus eſt ꝗdam ſibi planius dicta eſ/ ſe in libris theodectis. ¶ Quãta cyneas. Hic poſtero die ꝗ ingreſſus Romã fuerat, & equeſtrẽ ordinẽ & ſena/ tũ ꝓpriis nominibus ſalutauit. auctores Pli. Soli. Sene. De hoc cynea cyneæq; eloquẽtia ſatis multa Plutar. in Pyrrho. ¶ Carneades. Neſcio an hic ſit ille carneades famigeratus homo omniũ in dicẽdo accerrimus & copioſiſſimus, quo argumẽtãte qd ueri eſſet, haud facile diſcerni poſſet, q in illa nobili athenienſium legatione miſſus Romã legatus. diſputauit de iuſtitia copioſe, ſed diſputationẽ ſuã poſtridie cõtraria diſputatione ſubuertit. dicens pro iniuſtitia cõtra iuſtitiã. Huius indiſſerẽdo ea fuit uis, id acumẽ, ut apud lucillũ diſſerens neptunus de re difficillima oſtẽdat nõ poſſe id explicari, nec ſi carneadẽ ipſum orcus remittat. Vt aũt dubitem, an de hoc carneade ſingulari memoria prædito intelligendum ſit, facit uerbũ illud nuper, nã ſatis conſtat carneadẽ, de quo diximus, fuiſſe temporibus catonis cẽſorii, q annis nõ paucis Ci. anteceſſit. Apud Pli. mẽtio eſt cuiuſdam carmadæ grȩci hoĩs memoria ſingulari ꝓcellentis, q legentis modo repreſentauit uolumina bibliothecaꝝ: id quo ſatis congrue ter hoc in loco intelligere poſſemus, uerba ſunt aperta & ſimplicia. ¶ Scepſius metrodorus. Ars memoriæ cõſumata fuit a metrodoro ſcepſio, ut nihil nõ hiſdẽ uerbis redderet̃ auditũ. Eſt aũt ſcepſis ciuitas phrygiæ, quã quidem Eneæ regiã fuiſſe tradunt. E ſcepſi fuerant Demetrius grãmaticus, & hic Metrodorus q nouo quodã dicendi genere uſus multos deterruit, propter famã uero, ꝗꝗ pauper erat, clarũ tñ coniugium apud carthaginenſes eſt aſſequutus, mox apud mithridatẽ fuit in honore maximo & exiſtimatione. ¶ Noſter hortẽſius. in lucullo memoriã quædã diuina fuit reꝝ. in hortenſio uerboꝝ, de quo Cice. in bruto ſic refert. Primũ memoria tanta, quanta in uiro cognouiſſe me arbitror, ut ꝗ ſecũ cõmentatus eſſet, ea ſine ſcripto uerbis eiſdẽ redoleret, ꝗbus cogitauiſſet. Memoriã hortenſii, Quintilianus & Seneca concelebrant, q ſedẽ olim totũ diẽ in auctione, oẽs res uenales, & ꝓcia, & emptores ordine ſuo recẽſuit, argentariis recognoſcentibus, ita ut in nullo falleret̃, hic in foro romano rex cauſarum ob eloquentiam dictus eſt, & aliquando Emulus Cice. exiſtimatus, cuius tamen ſcripta intra famam fuerunt. ¶ Quȩ ſit illa uis, illa memoriæ potẽtia, ꝗ græce dr̃ δυναμισ. ¶ Nec cerebri. dudũ diximus ex cerebro ꝓut tẽperatũ fuerit memoriã exiſtere meliore, uel deteriorẽ, nõ ꝗa cerebrũ ſit ipſa memoria, ꝗ uis animi eſt, ſed ꝗa domiciliũ. ¶ Fateri neſcire, qd neſciã Socraticũ eſt. hoc unũ ſcio qd neſcio. Augu. nemo inꝗt ex me ſcire quærat qd me neſcire ſcio. Et Origenes ignorantiã ait noſtrã nõ ignoramus. ¶ Siue aĩa. i. ſpiritalis & aerius ſit aĩus. ¶ Caliginoſo cœlo. aera craſſum feculẽtũq; terris ꝓximũ ſignificat. ¶ Si qd ſit, qd ad ſubſtãtiã ꝑtinet, quale ad ꝗlitatẽ, quantũ ad magnitudinẽ. ¶ Capacitatẽ. Aug. nominat memoriæ cauernas, antra, ſinus, quã Cice. capacitatẽ uocat. ¶ An ĩprimi quaſi cærã. ideo dixit Galenus in materia cerebri molliore ĩprimi formas reꝝ ueluti ſigilli impꝛ̃ſſiones. ¶ Qui rebus noĩa impoſuit. in li. geneſeos traditũ eſt. adamũ appellauiſſe noĩbus ſuis cũcta aĩantia, Pla. in cratylo nõ cuiuſcũq; hoĩs eſſe ait noĩa rebus imponere, ueꝝ eius, q diuino ĩgenio ꝓditus ſit, ut naturali poſitura cõpetãt.

Carneadis acumen.

Metrodorus qui. Scepſis.

Memoria hortenſii.

Cerebrum domiciliũ memoriæ.

OMNI BONI.

℄ CINEAS, epicureus hortẽſius, ꝗ quicqd cogitaſſet, rurſus meminerat. ¶ Mens, memoria. ¶ Iſtos ſtoicos. ¶ Quid illa uis, ſupius aĩum ꝗlis eſſet. i. ſempiternum & aĩum ſe moueri intelligere, ergo ſentire. ſed hæc difficilia ſunt epicuro cognoſcere ex effectibus, cũ aĩus qdẽ ſimplex ſit, reſolui nõ põt, ergo diuinũ. ſequit̃ de inuẽtione, cuius uis ſimplex eſt, & uim memoriæ explicat, primũ inuenerũt noĩa rebus, deinde ꝓuentũ eſt, ad

Simonides fuiſſe dicatur: quãta Theodectes: quanta is: q a pyrrho legatus ad ſenatũ eſt miſſus Cyneas: quãta nuꝑ carneades. quãta q modo fuit ſcepſius Metrodorus: quãta noſter Hortẽſius de cõmuni hoĩum memoria loquor: & eoꝝ maxime: q in aliquo maiore ſtudio & arte uerſantur: quoꝝ quãta mens ſit difficile eſt exiſtimare ita multa meminerũt. Quorſum igit̃ hæc ſpectat oratio ꝗ ſit illa uis: & unde ſit intelligẽdũ puto non eſſe certe: nec cordis: nec ſanguinis: nec cerebri: nec atomoꝝ. anima ſit aĩus: igni ſue neſcio. Nec me pudet: ut iſtos fateri: neſcire qd neſciã. Illud ſi ulla alia de re obſcura affirmare poſſem: ſiue aĩa: ſiue ignis ſit aĩus eũ iurarẽ eſſe diuinũ: qd. n. obſecro te terra ne tibi: aut hoc nebuloſo & caliginoſo cœlo: aut ſata: aut cõcreta uidet̃ tanta uis memoriæ? ſi quid ſit hoc nõ uides: at quale ſit uides: ſi ne id ꝗdem. at quantũ ſit profecto uides. Quid igit̃ utrũ capacitatẽ aliquã in animo putamus eſſe: quo tanꝗ in aliquo uaſe ea: ꝗ meminimus: infundãtur: abſurdũ id quidẽ: qui enim fundus: aut ꝗ talis animi figura intelligi põt? aut ꝗ tanta omnino capacitas aĩ ĩprimi ꝗſi cærã animũ putamus: & memoriam eſſe ſignataꝝ reꝝ in mente ueſtigia? quæ poſſunt uerboꝝ ꝗ reꝝ ipſaꝝ eſſe ueſtigiaꝗ? porro tam immenſa magnitudo: quæ illa tam multa poſſit effingere? qd illa uis? quæ tandem eſt: quæ inueſtigat occulta: quæ inuentio atq; excogitatio dicitur. Ex hac ne tibi terrena: mortaliq; natura: & caduca concreta ea uidetur? aut qui primus ꝙ ſumme ſapientiæ Pythagoræ uiſum eſt: oĩbus rebus impoſuit nomina: aut qui

liberales

liberales artes: q̄ aĩus ui ſua inuẽit. Ari. animũ, ĩmo qcq̄d ex elemẽtis cõcretũ nõ eſt, diſſolui nõ põt. qcq̄d aũt nõ reſoluit, ęternũ. ſed cũ dicat epicurus ſe hæc nõ intelligeř. rogo, quõ deũ cognoſcat. ex effectu reſpõdet. cognoſce aĩum quoq; ex effectibus. Aut q primus ꝓbat inuẽtionẽ nõ eſſe a ſigno ab his, qui inuenerunt. Terminauit ꝑſcripſit: & definiuit cadimus in phenicia. Mercurius in egypto. ⁋ Errãtium. nõ quia certum curſum nõ hẽant, ſed quia modo ad oriẽtẽ: modo ad occidentẽ uidẽtur ſtare nobis qa nõ bene cõprehendimus. — Cur dicũť erraticæ.

diſſipatos hoĩes cõgregauit? & ad ſocietatẽ uitę cõuocauit? aut qui ſonos uocis, q infiniti uidebãtur, paucis literaꝝ notis terminauit? aut q errãtiũ ſtellaꝝ curſus, progreſſiones, ĩſtitutiones notauit? omnes magni. etiã ſupiores, q fruges, q ueſtitũ, q tecta, q cultũ uitæ, q ꝑſidia cõtra feras iuenerũt. a qbus mãſuefacti, & exculti, a neceſſariis artificiis, ad elegãtiora defluximus. nã & auribus oblectatio magna parta eſt, inuenta, & temperata uarietate, & natura ſonoꝝ: & aſtra ſuſpeximus, tũ ea, quæ ſunt ĩfixa certis locis: tũ illa nõ re ſed uocabulo errãtia. quoꝝ cõuerſiones, oĩſq; motus q animus uidit: is docuit ſimilẽ aĩum ſuũ eius eſſe, q ea fabricatus ĩ cœlo eſſet. nã cũ Archimedes lunæ, ſolis, qnq; errãtiũ motus, in ſpherã alligauit: effecit idẽ, q ille, q in Timeo mũdũ ædificauit Platonis de⁹: ut tarditate & celeritate diſſimillimos motus una regeret cõuerſio. quod ſi ĩ hoc mũdo fieri ſine deo nõ poteſt: ne ĩ ſphæra qdẽ eoſdẽ mot⁹ Archimedes ſine diuino ĩgenio potuiſſet imitari. mihi uero ne hæc qdẽ notiora, & illuſtriora carere ui diuina uidẽtur: ut ego aut poetã grauẽ plerunq; carmẽ ſine cæleſti aliquo mẽtis inſtinctu putẽ fundere: aut eloquẽtiã ſine q̄dã ui maiore fluere, abũdãtẽ ſonãtibus uerbis, uberibuſq; ſentẽtiis. Philoſophia uero oĩum mater artiũ, qd eſt aliud? niſi ut Plato ait, donũ, ut ego, inuentum deoꝝ, hæc nos primum

BERO. ¶ D Iſſipatos ꝯgregauit. Fuit quoddã tẽpus, cũ in agris hoĩes paſſim beſtiaꝝ more uagabãtur. Et ſibi uictu ferino uitã ꝓpagabãt, quo tẽpore qdã magnus uidelicet & uir ſapiẽs diſpetſos rõne & oratione cõgregauit in unũ locũ. & ex feris ac ĩmanibus mites reddidit & mãſuetos. ſicut de amphione ꝓditũ eſt, quod lira ſaxa duxerit: qa affatus ſuauitate hoĩes rupicones: & incultis moribus ad obſeqi ciuilis pellexit diſciplinã. ⁋ Paucis lr̃aꝝ no. Inuẽtorẽ lr̃aꝝ ſignificat, de quo magna qõ eſt, alii a cadmo, alii a Mercurio, alii ab hebreis, alii apud ſyros reptas uolũt, ſup q̄ re extat oro noſtra in libro oronum. ⁋ Stellaꝝ motus. Reptorẽ aſtrologię deſignat, q̄ Pli. ab athalãte reptã autũat ſphęræ ipſius reptore, obliqtatẽ ſigniferi aperuiſſe anaximãder mileſius primus tradiť, ſigna deinde. In eo cleoſtratus. ⁋ Qui fruges, ceres frumẽta inuenit de qua Oui. prima dedit fruges alimẽtaq; mitia terris. ⁋ Veſtitũ. Egyptii inuenerũt textilia. ⁋ Tecta: laterarias domos cõſtituerũt primi eurialus & hiperbius frẽs athenis, antea ſpecus erãt pro domibus, Doxius lutei ædificii inuẽtor fuit. exẽplo ſumpto ab hirundinũ nidis. ⁋ Ad elegãtiora defluximus. Nõ ſolũ ut inquit. M. Varro ueſtiti eſſe uolumus, ut uitemus frigus, ſed etiã ut uideamur ueſtiti eſſe honeſte. Itaq; ab utilitate ad uoluptatẽ elegãtiãq; defluximus: ex diſſimilitudine plus uoluptatis q̄ ex ſimilitudĩe capiẽtes. ⁋ Tẽperata uarietate. Ex diſſimilibus fit ſymphonia & cõcẽt⁹: & ut auctor eſt Ariſto. uarietas dulciſſima eſt. ⁋ Nõ re, ſed uocabulo errãtia. Planetas ĩtelligit q a uerbo græco. πλανᾶσθαι qd ſignificat erro nomẽ mutuãť. latini ab ĩceſſu uocãt errãtia & erraticas ſtellas: cũ tñ nulla errẽt minus illis. Nigidius errones appellat. ⁋ Eſſe eius. Architecti. ſ. dei. Oui. in ladẽ Aſtrologoꝝ ſic cecinit. Fœlices animæ: qbus hoc cognoſcere primũ. Inq; domos ſupas ſcãdere cura fuit. ⁋ Archimedes. Marcellus ĩ expugnatione ſyracuſaꝝ ĩterdixit, ne archimedes unus uiolareť: qui geometricæ ac machinalis ſciæ cõſultiſſimus fuit, q celeberimus eſt teſtimonio Liuii, Plinii, Plutarchi, Silii Italici, & ceteroꝝ, quẽ Mar. Marcellus geometram briareũ appellare ſolebat: tãq̄ cẽtimanos gigãtes ſuparet bellicoꝝ tormẽtoꝝ multitudine, quoꝝ fuit eximius machinator. hic tãto ingenii acumine ꝓditus fuit, ut hierõi glonabũdus iactauerit: ſe hãc terrã tranſlaturũ eſſe ad alterũ terræ globũ. ſi quẽ nactus foret: hic ueluti deus terrenus mechanico artificio ſphęram uitream fecit: in q̄ mira cõuerſione diſſimilimi motus circuloꝝ uiſebãtur. de q̄ ſic ſcri. Claud. Iura poli rerũq; fidẽ legẽq; deorũ: ecce ſyracuſius trãſtulit arte ſenex. Percurrit ꝓpriũ mẽtitus ſignifer annũ: & ſimulata nouo cynthia mẽſe redit. ⁋ In plat. thi. deus. Plato in thimeo, quẽ librũ de mundi cõſtitutione cõſcripſit. deũ factitatorẽ mundi. elatũ gaudio eſſe uniuerſitate pfecta. Poetã ſine cæleſti inſtinctu. extat libellus Pla. de furore poetico. Dem. quoq; & M. Tul. & alii poetas aiunt natura ipſa ualere: & mẽtis uiribus excitari: & q̄ſi diuino quodã ſpũ inſlari: q̄ re ennius iure ſanctos appelat poetas. ⁋ Eloquẽtia. Flexaĩa atq; oĩum regina reꝝ dicta eſt oro a poeta bono: quæ hoĩes ſimillimos dĩis facit, cũ eloquẽtia ſine diuinitate q̄dã eſſe nõ poſſit. ⁋ Vt Plato donũ. In timeo ait Plato phiã adepti ſumus: quo bono nihil unq̄ maius mortaliũ generi datũ eſt deoꝝ mũere, neq; dabitur.

¶ A D ſocietatẽ. orpheus thebis: & agro attico theſeus cõgregaſſe hoĩes diciť. Notauit fruges ceres prima fuit. ⁋ Cultũ uitæ. eurialus hyparcus athlas aſtrologiam: phærecydes proſam orationẽ. ⁋ Aſtra, aſtronomia inuenta. ⁋ Vocabulo, qui modo ad orientem modo ad occidentem uidentur uocabulo modo non re. ⁋ Is docuit. quomodo poteſt aliquid diuinum ſine ulla re intelligere diuina. ⁋ Archimedes: qui ſpheram primus inuenit materialem. ⁋ Motus. ſtellæ in tranſuerſum mundo obuiæ fiunt ut eum ſuo curſu tardent: quod niſi eſſet, mundus tanta celeritate uerteretur: ut omnia concaleſcerent: efficeretur. ⁋ Philoſophia: naturalis: moralis, rationalis, quę dialecticam & rhetoricã & grãmaticam complectitur: eadem philoſophia naturalis.

Orator hoĩes feros mitigauit.
Aſtrologię ĩuentor athlas.
Varietas iucũda.
Archimedes qui.
Sphera uitrea.
Archimedis.
OMNI BONI.

BERO.

Pietas dei cultus.

Ambroſia quid.

¶ AD illorum cultũ, ad deorum culturã: primus deorum cultu: ut inquit eleganter Seneca. eſt deos crede
re. Deinde reddere illis maieſtatem ſuam. Reddere bonitatem: ſine qua nulla maieſtas eſt. Pietas ut trimegi/
ſtus Lactantiuſq; demonſtrant nihil aliud eſt q̃ dei notio & cultus. ¶ Memoria rerum. Qualis erat in lucullo.
¶ Verborum. Qualis in hortenſio. ¶ Inuentio. Dialetica duas habet partes. unã inueniendi, alteram iudican
di. Inuentio prima eſt ex quinq; rebus: quas in oratore eſſe oportet. facultas enim oratoris in quinq; partes di
ſtributa eſt a rhetoricis doctoribus. ¶ Ambroſia deos. Fabulæ ferunt ambroſiam cibum deorũ eſſe: nectar po
tionẽ. Ex quo illđ epigrãmatiſtę. Iuppiter am/
broſia ſat̃ eſt, & nectare uiuit. Ambroſios grę
ce diuinus & ĩmortalis dicit̃. apuod Plinium,
ambroſia herba eſt, q̃ qdẽ botrin uocãr, odo/
re nõ iniucũdo. nectar ĩmortalitatẽ ſignificat
a νε particula priuatoria & κτεινω occido.

Hebe q̃ fuit.

¶ Iuuẽtute. Hebẽ ĩtelligit uxorẽ herculis Iuno
nis filiã, q̃ pocillatrix & miniſtra poculoꝝ ioui
aliũ eſſe tradit̃, đ q̃ in ꝓptii cõmẽtariis abũde,
dea eſt iuuẽtutis. ΗΒΗ græce pubertas nomi/
natur. ¶ Ioui bibere. Inde pocillator dictus a

Pocillator gãimedes dictus.

ſcriptoribus luculẽtis, de quo ait Oui. Arripit
iliadẽ q nũc quoq; pocula miſcet. Inuitaq; Io/
ui nectar Iunone miniſtrat. ¶ Laomedõti. Lao
medõ nõ ganimedis fuit pater ſed tros, ut tra
dit Homerus l. xx. iliados, ideo autẽ mẽtionẽ

Laomedõ impoſuit diis.

facit Laomedõtis, qa ilus pater Laomedõtis
frater fuit Ganimedis, & in laomedonta tanq̃
periurũ atq; fidefragũ ſuccẽſuerũt dii, & po/
tiſſimũ Appollo & Neptunus ſtructores me/
niũ troianoꝝ, qbus illuſit & ĩpoſuit. Fingebãt
hæc Homerus. Auguſtinus lib. primo cõfeſſio
nũ meminit hoꝝ uerboꝝ ſubiũgẽs, ſed uerius
dicitur qđ fingebat hæc qdem ille, ſed hoĩbus
flagitioſis diuina tribuẽdo, ne flagitia putarẽ/
tur, & ut qſqs eã feciſſet, nõ hoĩes ꝑditos, ſed
cæleſtes deos uiderẽt̃ ĩmitatus. ¶ Quæ autẽ
diuina. Hic ſuſpẽdẽdũ eſt cũ ĩtetrogatione ut
quæ ſequit̃ affirmatiue dici ĩtelligamus. ¶ Er

Aius deus.

go aĩus deus, ĩ hãc ſnĩam Virgilius. An ſua cui
q; deus ſit dira cupido. Igitur ut apulei uerbis
utar & bona cupido animi deus bonus eſt. Et
aĩus humanus etiã nũc ĩ corꝑe ſitus demõ nũ/
cupat̃. Antiq aĩum a corpore ſeiugatũ manẽ
deũ nũcupauit. ¶ Vtriuſq;. & terrę & humoris.
¶ Quinta natura. Endelechiã ſignificat, ex q̃
tõ & ĩtelligẽtia õritẽ. ¶ In cõ. librũ cõſcripſit
M. Tullius. de cõſolatione, in quo ſe ĩpum de
morte filię cõſolatus ẽ. ĩ quo plium crãtorẽ eſt
ſequutus. ¶ In. h. na. ſ. elemẽtoꝝ. ¶ Se iuncta,
ſepata. ¶ Vſitatis na. ſ. terrena, hũida, aerea &
ignea. ¶ Mẽs ſo, q̃dã, Anaxagoras νοῦν ap/
pellat. i. mẽtẽ. De q̃ ait Martianus. Nus mẽtis
ĩma cõplet, de q̃ Vig. Spiritus ĩtus alit rotãq; ĩ
fuſa ꝑ artus. Mẽs agitat molẽ & magno ſe cor

Sitũ ſimo nidis.

pe miſcet. Simonides rogatus a hierone quid
eẽt deus, deliberãdi cã ſibi unã diẽ poſtulauit,
cũ idẽ poſtridie q̃reret, biduũ petiuit. Cũ ſepi
duplicaret numerum dierum. admiranſq; hiero quęreret. cur ita faceret, quia inquit quanto diutius cõſidero,
tanto mihi res uidetur obſcurior.

ad illorũ cultũ, deinde ad ius hominũ, quod ſitũ eſt in
generis humani ſocietate: tum ad modeſtiã, magnitu/
dinẽq; animi, erudiuit: eadẽq; ab animo, tanq̃ ab ocu/
lis, caliginẽ diſpulit: ut omnia ſupera, infera, prima, ul
tima, media, uiderem⁹. ꝓrſus hæc diuina mihi uidet̃
uis: quæ tot res efficiat, & tantas. quid eſt enim memo
ria rerum & uerborũ? quid porro inuẽtio: ꝓfecto id:
quo nec in deo qcq̃ maius intelligi poteſt. non eni am/
broſia deos, aut nectar̃, aut iuuẽtute pocula miniſtrãte,
lætari arbitror: nec Homerum audio: qui Ganimedẽ
a diis raptum ait, propter formã, ut Ioui pocula mini/
ſtraret. nõ iuſta cauſa: cur Laomedonti tanta fieret in/
iuria. fingebat hæc Homerus: & humana ad deos trã/
ſferebat. diuina mallem ad nos. quæ autem diuina? ui/
gere, ſapere, inuenire, meminiſſe. Ergo animus, qui ut
ego dico diuinus, ut Euripides audet dicere, deus eſt:
& quidem ſi deus aut anima aut ignis eſt. idem eſt ani
mus hominis. nam ut illa natura cæleſtis, & terra ua/
cat, & humore: ſic utriuſq; harum rerũ humanus ani/
mus eſt expers. ſin autẽ eſt qnta q̃dam natura ab Ariſto
tele iducta: primũ hæc & deoꝝ eſt & animoꝝ. hãc nos
ſentẽtiã ſecuti his uerbis in cõſolatione hæc expreſſi/
mus. Animoꝝ nulla in terris origo inueniri poteſt. ni/
hil eni eſt i animis mixtũ, atq; cõcretũ, aut quod ex ter
ra natũ, atq; fictũ eſſe uideatur: nihil ne aut humidum
quidẽ, aut flabile, aut igneum. his enim in naturis ni/
hil ineſt: quod uim memoriæ, mẽtis, cogitationis ha/
beat: q; & præterita teneat: & futura prouideat: & cõ
plecti poſſit ꝓſentia: quæ ſola diuina ſunt. nec inuenie/
tur unq̃ unde ad hominem uenire poſſint, niſi a deo.
ſingularis eſt igitur q̃dam natura, atq; uis animi, ſeiun
cta ab his uſitatis, notiſq; naturis. ita quicquid ẽ illud,
quod ſentit, quod ſapit, quod uult, quod uiget: cæle/
ſte & diuinum eſt: ob eamq; rem æternum ſit neceſſe
eſt. nec uero deus ipſe, qui intelligitur a nobis: alio mo
do intelligi poteſt: niſi mens ſoluta quædam, & libe/
ra, & ſegregata ab omni concreatione mortali, om/
nia ſentiens, & mouens, ipſaq; predita motu ſempiter
no. hoc e genere atq; eadẽ e natura eſt humana mẽs.
ubi igitur, aut qualis eſt iſta mens? ubi tua? aut qualis?
potes ne dicere? an ſi omnia ad intelligẽdũ nõ habeo,
quæ habere uellem: ne his quidem, quæ habeo, mihi
ꝑ te uti licebit? nõ ualet tñ aĩus ut ſeſe ipſe uideat. at

OMNI BONI.

¶ PROR ſus cũ iuuẽtio nihil cõpoſitũ ſit: aut eſt æther, qđ ſtoici deũ eſſe uolũt, aut animam ſpirabilẽ. ¶ In
cõſolatiõe ĩ eo libro: quo ſolat⁹ ſe ẽ de morte filiæ, hic ꝓbat cõcretũ ñ eẽ. ¶ Preterita. ſ. teneat memoria. ¶ Cõ
pleti, ꝓñtia ĩtelligẽtia. Futura ꝓuideat prudẽtia. ¶ Soluta, q̃ ab aliquo nõ depẽdet. ¶ Libera, nõ cõcreta.

ut oculus, ſic animus, ſeſe non uidens alia cernit. nõ uidet autẽ, ꝙ minimũ eſt, formã ſuam fortaſſe quanquã id quoq;: ſed relinquamus. uim certe, ſagacitatem, memoriam, motum, celeritatem. uidet hæc magna; hæc diuina, hæc ſempiterna ſunt. qua facie quidẽ ſi, aut ubi habitet, ne quærẽdum qdẽ eſt. ut, cũ uidemus ſpeciem primum, candorẽq; cæli: deinde cõuerſionis celeritatẽ tantam, quantã cogitare nõ poſſumes: tum uiciſſitudines dierũ, atq; noctium, cõmutationeſq; tẽporum qdripartitas, ad maturitatẽ frugũ, & ad tẽperationem corporũ aptas, eorumq; omnium moderatorẽ & ducẽ ſolẽ, lunãq;, accretione, & diminutione luminis q̃ſi faſtorum notantẽ & ſignificantem dies: tum in eodẽ orbe in. XII. partes diſtributo, quinq; ſtellas ferri, eoſdẽ curſus cõſtantiſſime ſeruãtes, diſparibus inter ſe motibus, nocturnãq; cæli formã undiq; ſideribus ornatã: tum globũ terræ eminẽtẽ e mari, fixum in medio mundi uniuerſi loco, duabus oris diſtantibus habitabilem & cultum: quarum altera quam nos incolimus ſub axe poſita ad ſtellas ſeptem, unde Horrifer Aquilonis ſtridor gelidas molitur niues: altera auſtralis, ignota nobis, quam uocant græci

¶ VT OCVLus, ſic animus. Oculi, qui lucis uſu uitã diſtingunt a morte, alia cõtuentur, ſemetipſos cernerẽ non ualent: itidem animus cũ incorporeus ſit & indiuiſibilis, ſeipſum uidere non poteſt, alia intuens ſuo diuino contemplatu. Quamq̃ id quoq;. Animus ſeipſum modo quodam uidere dicitur. quoniã. ſ. noſcit ſeipſum. de quo in ſuperioribus dictum eſt. ¶ Vt cum uidemus. Longũ hyberbaton. Nã deſcendendum eſt uſq; ad illum locũ. Hæc igitur & alia innumerabilia cum cernimus, poſſumus ne dubitare? Eſt autẽ ſenſus, cum uidemus pulchritudinem mundi, & cõuerſionem, & uiciſſitudines temporum, & motus ſtellarum ordinatiſſimos proculdubio credimus mundo præeſſe aliquẽ moderatorẽ, ſic animũ noſtrũ quãuis eũ nõ uideamus, tñ ex operibus eius agnoſcimus diuinũ eſſe & immortalẽ, & quaſi quendam deum. cõſimilia ſcribuntur a Lactantio. ¶ Quadripartitas. i. qttuor tẽpora diuidit̃ anñ uulgo, uer, eſtatẽ, autũnum, & hyemẽ. quidã ſubtilius ſeſquimẽſibus in octonas partes diuiſerũt. eſt autẽ ſeſquimẽſis totus mẽſis cũ dimidio. ¶ Ducẽ ſolẽ. Solẽ ut inquit Seneca in ſecũdo qõnũ ſequit̃ annus ad illius flexũ hyemes eſtateſq; uertũtur, patruũ imitatus opinor Lucanus ait. Sol tẽpora diuidit anni. Pli. de ſole loquẽs. Hic uices inquit. tẽporũ annũq; ſemper renaſcentẽ ex uſu naturæ tẽperat, de ſole ait Iulius firmicus i quinto matheſeos Sol optime maxime, q omnia cõponis, p quẽ cũctis aĩantibus imortalis anima cũ diſpõne diuina diuiditur, q ſolus ianuas aperis ſedis ſupernę, ad cuius arbitriũ fatoꝝ ordo diſponitur, Sol cor cœli: mens mũdi dicitur ab eruditis. ¶ Lunãq; acretione. In cremẽto. Luna terræ imperiũ: ut inquit Firmicus i maternus, ex uicinitate ſortita omnia aĩantiũ corpora & cõcepta pereat, & generata diſſoluit. Creſcentis lunæ augumẽta corporibus noſtris, & deficiẽtis luminis dãna ſentimus, medulæ humani corpis cũ luna creſcũt & decreſcũt. Phyticõ. i. creſcẽdi natura ad nos de luna peruenit, ſicut eſt heticõ. i. ſentiẽdi naturã de ſole mutuamur, luna ut inquit Lactãtius in libro de ira nocturni tẽporis gubernatrix, amiſſi ac recepti luminis uicibus mẽſtrua ſpacia moderatur. ¶ Faſtoꝝ notantem. Iccirco hoc dici arbitrator, quia in faſtis p ſingulos mẽſes deſcripti ſunt dies, mẽſiũ autẽ luna eſt moderatrix. unde α mene. i. luna mẽſes dicti. ¶ Orbe. Zodiacũ: qui & ſignifer dicitur, ſignificat orbẽ p circulo poſuit ſicut alibi orbẽ lacteũ dixit p circulo, q galaxia nominat̃. Alias orbis p ſphęra, ut nouẽ orbes ſphęraꝝ, auctor macrobius. ¶ In duodecim ptes. xii. ſigna, quoꝝ prĩceps eſt aries, quod ſignũ firmicus mãnus equinoctiale: ſolſtitiale regale tropicũ appellat. ¶ Quinq; ſtellas. Saturnũ, Iouẽ, Martẽ, Venerẽ, & mercuriũ. ſtellæ qdem ſingulares ſunt, ut erraticæ qnq; iam dicte Sydera uero ſtellaꝝ pluriũ cõpõne formãtur: q̃uis interdũ ſydus p ſingulari ſtella dicatur: ſicut & apud græcos aſter ſtella una eſt, & aſtrõ ſignũ ſtellis coactũ: quod nos ſydus uocamus. ¶ Duobus horridis ſtãtibus. Duas plagas hĩtabiles ĩtelligit, hãc quã nos ĩcolimus & alterã: quã hĩtãt antichthones: noſtra dicta eſt a doctiſſimis ſcriptoribus θεριvη. i. eſtiualis. Altera chimerine a nobis hyemalis: q ad auſtrũ deflexa auſtralis quoq; nũcupatur, cũ noſtra ſeptẽtrionibus ſuppoſita ſit. ¶ Sub axe po. ſub polo ſiue uertice ſeptẽtrionali: alias axẽ accipimus p toto cęlo, ut illud uirgilianũ, axẽ hũero torq̃t ſtellis ardẽtibus aptũ. Proprie ſignificat diametrõ mũdi, de quo ſic ait Apuleius i coſmographia. Eos polos dicimus: a qbus uelut a cardinibus axis eſt ductus: diuiſor & diſcriminator mũdi: orbẽ terræ ĩ medietate cõſtituẽs: ĩ notiſſimo ſignificatu axis ponit̃ p ligno plauſtroꝝ tereti: circa quẽ rotæ uertũt̃ : ũñ p curru uſurpat̃ a poetis. ¶ Ad ſep. ſtel. i. ad ſeptẽtriones. qd ſydus cõſit ex ſeptẽ ſtellis, qd a figura poſituraq; ipa. q ſiſe plauſtri uĩ ãtiq græcorũ αμαξαν i. plauſtrũ dixerũt. noſtri a bubus iũctis: qui ruſtico uocabulo triones dicũtur: ſeptẽtriones appellarũt, uel quia ita ſunt ſitæ hæ ſeptẽ ſtellæ: ut ternæ proxime quæq; inter ſe faciant trigona. i. triquætras figuras.

¶ QVAdripartitas. hyemẽ, uer, eſtatẽ, autũnũ. ¶ Faſtoꝝ. faſti libri ſunt: q facta romanoꝝ breuiter & dies feſtos cõtinẽt: pbatũ eſt animũ eſſe immortalẽ: ex quo: fit mors nõ malũ ſed potius bonũ: q̃rit atticus: ubi hĩtet animus. Cicero r̃ndet in corpore hĩtare: quod ꝑpria eſt aĩ ſedes: & dicit: dicere poſſem illum in capite eſſe: ſed nũc tẽpus nõ eſt. ueniamus ad cõcluſionẽ. ſequitur locus ab auctoritate: quæ quaſi quędam eſt concluſio: ſocrates cũ a melito & auito accuſatus eſſet: quod malas ſuperſtitiones induceret: tamẽ potuiſſet ſe liberare: ſi ſe peccaſſe fateretur: ſed nõ modo nõ dixit ſe pecaſſe: ſed ſe dignũ eſſe: q alleretur in pyreneo cũ omnibus: qui a familia ſua orirẽtur: & hoc quia animũ ſuum immortalẽ duxit effecit: ut nec ſe liberare uoluerit.

BERO.

Oculus ſe nõ uidens alia uidet.

Seſquimẽſis quid.

Sol anni moderator.

Luna ĩpatrix terræ.

Aries ſignũ regale.

Themerinæ plaga.

Chimerinæ.

Axis diſcriminator mundi.

OMNI BONI.

Faſti libri qui.

BERO.

Pubeſcere uites.

¶ ANT Axona . quaſi cōtra axē poſitā.αντι enim græce cōtra,& αξων axis. Zona enim illa auſtralis oppoſita eſt noſtræ zonæ,quę uergit ad axem.i.uerticē & polū ſeptētrionalē. ¶ Vites pubeſcere,ſpetioſa tranſlatio ut uites pubeſcere dicātur hoīum more.ſic Virg. dixit in quarto: Pubentes herbæ nigri cū lacte ueneni. a Plynio uites per ſimilē tranſlationē dictæ ſunt eiuueneſcere,quādo iam uergunt ad ſenium exacta iuuēta. ¶ Incurueſcere curui fieri.qd fit qñ ubertas fructuū,onerat parētem, Pacuuius finxit uerbū ꝑlicenter appellando pecus incuruiceruicū a ceruice incurua.quod græci dicunt.κυρταυχενα. ¶ Cōueſtirier.conueſtiri,figura grāmaticalis eſt,quæ dicif paragoge.alii proparalepſin uocant. ¶ Ad cultus agrorum,ut ſunt boues aratorii. ¶ Ad uehēdum,ut ſunt iumēta & equi & aſelli dicti doſſuarii,quia dorſo uehunt. ¶ Ad corpora ueſtienda. ut ſunt oues,quibus corpoꝝ tutela debetur. cum ex eaꝝ uelleī atq; lanitio ueſtimēta cōficiantur, apud nationes penitiſſimas, ubi immo dici rigores dominantur, in uſu ſunt pelliceæ ueſtes, quas rhenones appellant. ſcribit Cæſar in ſexto commentario, germanos uti paruis rhenonum tegumētis. ¶ Hominem con.cæ. tradunt philoſophi deum feciſſe mundū propter hominem, ipſos uero homines propter ſe, tanq̄ diuini templi antiſtites ſpectatores operum rerumq; cæleſtium, qui deum pietate colerent,& uenerabundi cotemplarentur. ¶ Vt Ari.Pl.pytagoras & Ariſtoteles mundi innatum & infactum eſſe ſentiunt. Plato uero in timeo mundi factitatorem deū fuiſſe autumat eumq; nunquā interiturum. ¶ Credere in capite. ſecundum eos loquutus eſt, qui dicunt in cerebro eſſe mentis regimen & arcem ſenſuum,quod & Plynius in.xi.refert, ob hoc Plato platoniciq; prodiderunt,totum hominem in capite eſſe, ubi portio mentis optima.i.rationabilis arcem tenet. ¶ Fac ſpi. Aeriam. flabilem, Vir. Cæli ſpirabile lumen. ¶ Animum notum eſſe op.Noſcitur animus, ex memoria,ex inuentione & celeritate motus,cuius eſſentia ſenſibilis eſt & mobilis. Sic deum,ut inquit Origenes: mens noſtra cognoſcit ex pulchritudine operum, cum tamē ipſum intueri non queat. ¶ Coagmentatū,cōiunctum,connexum,coagmenta dicuntur cōiunctines arcte. ¶ Nihil cō.Donatus concretū id dici ait,quod ex minutiis multis in unam cogif maſſam. qd ſimplex eſt id īdiuiduū eſt, īdiuidui āt nulla eſt diſtractio.nulla ſeperatio. alioqui indiuiduinomē amitteret.Simplex eſt animus & cōſequenter indiuiduus. & ob id ab īteritu remotus. cū īteritus ſit ſeperatio q̄dā ex eo dictus,qd eat medius īter aīam & corp⁹.merito dixit Seruius ignē celeſtē eē æternū,qa ſimplex ē.oīa.n. ſyntheta.i.cōpoſita exitū ſortiūf,Si hō ut īqt galen⁹. ī libro de elemētis.i.ſimplex & unū foret nō doleret,& cōſeq̄nter nō īteriret.Seq̄la.n.doloris eſt mors,qm̄ nullū ſit corpus qd dolef poſſit,& mori nō poſſit. ¶ Direptus.Direptio, diuulſio. ¶ Eaꝝ partiū.aīæ.ſ.& corporis. quoꝝ mors ſolutio eſt. Nec patronū q̄ſiuit.ſocrates cū ſanctiſme uixiſſet accuſatus ab anyto lycone & melito accuſatoribus,pro ſe ipſe dixit in iuditio capitis,ut nō ſupplex aut reus,ſed ut magiſter aut dominus uideretur eſſe iudicū: quin etiam cū lyſias diſertiſſimus orator orationem ſcriptā attuliſſet,quapro ſe in iudicio uteretur, ea tanq̄ parū uirili uti noluit. nec alieno patrocinio defendi. fuit itaq; capitis dānatus primis ſecūdiſq; iudicū ſententiis,quos indignatione cōmotos exarſiſſe conſtat: cū īterrogatus,quā penā ſe cōmeruiſſe cōficeref rñdiſſet, ſe meruiſſe ut ampliſſimis honoribus & premiis decoraretur,& ut eiuictus quotidianus in prytaneo publice ꝓberetur,qui honor apud gręcos maximus habebatur. eſt autem prytaneū,locus iudicū.& in quo magiſtratus habitant ueluti curia: & prytanis ipſe magiſtratus gubernatorq;.R.pu.dictus.ſuper quo in ſexto ſuetonii cōmentario nō parum multa annotauimus.

Incuruicer uicū quid:

Doſſuarii qui.

Coagmenta quæ.

Oīa ſyntheta mortalia.

Prytaneū quid

Prytanis.

Refractarii.

antaxona: cæteras partes incultas, ꝙ aut frigore rigeant: aut urātur calore. hic autē ubi habitamus,nō intermittit ſuo tēpore Cælū niteſcere: arbores frōdeſcere: Vites lætificæ pāpinis pubeſcere: Rami baccaꝝ ubertate īcurueſcere: Segetes largiri fruges: florēr omnia: Fōtes ſcatere: herbis prata cōueſtirier. tum multitudinē pecoꝝ,partim ad ueſcendū,partim ad cultus agrorū,partim ad uehēdū,partim ad corpora ueſtiēda: hominēq; ipſum quaſi cōtēplatorē cæli ac deorū ipſorūq; cultorē: atq; hominis utilitati agros omnes & maria parētia: hæc igitur,& alia innumerabilia cū cernimus: poſſumus ne dubitare? quin his præſit aliquis uel effector,ſi hæc nata ſunt: ut Platoni uidetur: uel ſi ſemper fuerint: ut Ariſtoteli placet,moderator tāti operis & muneris? ſic mētem hominis, quāuis eā nō uideas, ut deū nō uides tamē, ut deum agnoſcis ex operibus eius: ſic ex memoria rerum,& inuētione, & celeritate motus,omniq; pulchritudine uirtutis, uim diuinā mētis agnoſcito. In quo igitur loco eſt? credo quidē in capite: & cur credam afferre poſſum. ſed de hoc alias. nunc ubi ſit animus. certe quidem in te eſt. quæ eſt ei natura? propria puto,& ſua. ſed fac igneam, fac ſpirabilem: nihil ad id de quo agimus. illud modo uideto, ut deum noris, & ſi eius ignores & locum, & faciem ſic animum tibi tuum notū eſſe oportere: etiam ſi eius ignores & locum,& formam. in animi autem cognitione dubitare non poſſumus: niſi plane in phyſicis plumbei ſumus: quoniā nihil ſit animus admixtum,nihil cōcretum,nihil copulatum,nihil coagmētatum, nihil duplex. ꝙ cū ita ſit: certe nec ſe cerni,nec diuidi, nec diſcerpi,nec diſtrahi poteſt.nec īterire igif. eſt.n. īteritus q̄ſi diſceſſus,& ſecretio, ac direptus eaꝝ ptiū, q̄ ante īteritū iūctione aliqua tenebātur. his & talibus adductus Socrates,nec patronum q̄ſiuit ad iudicium capitis: nec iudicib⁹ ſupplex fuit: adhibuitq; liberam

cõtumaciam a magnitudine animi ductã, nõ a ſuperbia: & ſupremo uitæ die de hoc ipſo multa diſſeruit: & paucis ante diebus, cũ facile poſſet educi e cuſtodia, noluit: & cũ pene in manu iam mortiferꝫ illud teneret poculum: locutus ita eſt: ut nõ ad mortem trudi, uerum in cælum uideretur aſcendere. ita enim cenſebat: itaq; diſſeruit: duas eſſe uias, duplicesq; curſus animorũ e corpore excedẽtium. nã qui ſe humanis uitiis cotaminauiſſent: & ſe totos libidinibus dedidiſſent: quibus cæcati uelut domeſticis uitiis, atq; flagitiis ſe inquinaſſent: uel in republica uiolãda fraudes inexpiabiles cõcepiſſent: iis deuium quoddam iter eſſe, ſeclu ſum a cõcilio deorum. qui autem ſe integros caſtosq; ſeruauiſſent: quibusq; fuiſſet minima cũ corporibus contagio: ſeseq; ab his ſemper ſeuocauiſſent: eſſentq; in corporibus humanis uitam imitati deorum: his ad illos, a quibus eſſent profecti, reditum facilem patere. itaq; cõmemorat, ut cygni qui non ſine cauſa Apollini dicati ſunt: ſed ꝙ ab eo diuinationẽ habere uideãtur: quia ꝓuidentes quid in morte boni ſit, cũ cantu & uoluptate moriãtur: ſic oĩbus & bonis, & doctis eẽ faciendũ. nec uero de hoc quiſquã dubitare poſſet: niſi idem nobis accideret diligẽter de aĩo cogitantibus, ꝙ iis ſæpe uſu uenit: qui cum acriter oculis deficientem ſolẽ intuerẽtur, ut aſpectum omnino amitterẽt: ſic mẽtis acies ſe ipſam intuens nõnunquã hebeſcit: ob eamq; cauſam contemplandi diligentiam amittimus.

¶ CONtumatiam. exiſtimãt inqt Seneca philoſophiæ fideliter deditos cõtumaces eſſe ac refractarios, ubi refractarii elegãti uocabulo ſignificãtur philoſphi a refringẽdo dicti tanq̃ liberrimi ſint, & cuncta obſtãtia refringentes, ut nullo ſeruitutis clauſtro coerceãtur. ¶ Supremo uitæ die, diſputatio hęc ſocratis ꝑdita eſt a Platone. in libro: cui titulus eſt phedon. ¶ Mortiferꝫ poculum, lictor undecim uiroꝝ, qui magiſtratus erat athenis: ingrediens carcerem circiter ſolis occaſum denunciauit ſocrati uenenum eſſe bibendum mox, in calice allatũ eſt uenenũ. Erat autẽ cicuta: quã ait Plinius, publica athenienſium pœna inuiſam eſſe, cuius uis refrigeratoria frigore enecat incipiuntq; algere ab extremitatibus corporis, & ita ſocrates hauſto intrepide atq; alacriter poculo mortifero deambulare cæpit: & cum crura iam grauari ſentiret, iacuit ſupinus, ſic enim qui uenenum dedit, iuſſerat, cum extrema algerent friguſq; letale precordia occupaſſet defecit in hæc uerba, eſculapio gallũ debebus, quem reddire, neq; negligatis, hinc illud Tertuliani, Socrates eſculapio gallinaceũ proſecari iam in fine iubebat. credo ob honorem patris eius: quia Socratem Appollo ſapientiſſimũ omnium cecinit. De cicuta quæ ſocratẽ confecit, ait Perſius Barbatũ hoc crede magiſtrum, dicere ſorbitio tollit quem dira cicutæ, & Iuuenalis Qui partem acceptæ ſeua inter uincla cicutæ, accuſatori nollet dare. ¶ Duas eſſe uias in phedone. puto inquit Socrates, nõ unam eſſe ad inferos uiã: ſed multos tramites, multosq; anfractus habere. animus ergo, q cupiditate corporis eſt infectus, qui ſe uel iniuſtis contaminauerit cedibus, uel alia his ſimilia perpetrauerit, qui deniq; admodum immundus & inquinatus eſt: hũc omnes animæ fugiunt atq; declinant. nec reperitur ullus, qui uel ſotius uel dux eius fieri uelit, itaq; omni auxilio diſtitutus diutiſſime errabũdus uagatur, qui uero purã moderatãq; trãſegerit uitã deos ſotios duceſq; nactus, ibi habitat, ubi unicuiq; cõuenit, quorum domicilia ſunt elyſii campi. Virgilius in. vi. ſocraticũ platonicumq; dogma ſectatus ſic ꝓpe diuinitus cecinit. Hic locus eſt partes: ubi ſe uia findit ĩ ambas. Dextera, quæ ditis magni, ſub mœnia tẽdit. Hac ĩter elyſiũ nobis. at leua malorũ. Exercet penas, & ad impia tartara mittit. Philoſophi duas has uias, alterã uirtutũ, alterã uitioꝝ eſſe uoluerunt. eamq; quæ ſit aſſignata uirtutibus arduã & confragoſam, ut appareat uerꝫ eſſe illud heſiodi. Sudorẽ poſuere dei uirtutis ad arcem: uiã uero uitioꝝ primo ingreſſu amenã facilemq; eſſe uoluerũt. ꝓpterea quod uitia qbuſdam delinimẽtis illiciũt aĩos mortaliũ. Eccleſiaſtici ſcriptores duas iſtas uias cæli & inferorũ eſſe dixerũt. quia iuſtis ĩmortalitas: iniuſtis pœna æterna ꝓpoſita eſt. illa melior cõuerſa eſt ad ſolis exortũ: alia uero deterior ad occaſum, uia cęleſtis difficilis & cliuoſa eſt, uia perditionis plana & patens ac delectabilis uidetur. in una monſtrauit deus tẽporalia mala cum æternis bonis, in altera tẽporalia bona cũ æternis malis. ¶ Se a corporibus ſeuocauiſſent. Talis eſt uita philoſophorum, qui ſeuocant ſe a uoluptate & abducũt a cultu corporis, unde a Platone philoſophus dicitur eſſe pene mortuus. cum a cõmertio corporis animũ maxime ſegreget, neq; uoluptates corporis percipiat. ¶ Ad illos. ſ. deos. ¶ Cygni appollini dicati. cygni qñ ſe ꝓſentiunt morituros, tũc maxime canũt dulcius, ꝗ antea cõſueuerũt cõgratulãtes, ut inqt ſocrates apud Platonẽ: quod ad deũ appollinem ſint: cuius erãt famuli, migraturi, hoĩes uero cũ ipſi mortẽ expaueſcãt, cygnos quoq; falſo criminãtur, tanq̃ lugẽtes mortẽ. ob dolorẽ cẽtum emittãt. ſed qa inqt ſocrates phæbo ſacri ſunt, ut arbitror diuinatione prediti ꝓſagiunt alterius uitæ bona, ideoq; cãtant alacrius, geſtiũtq; ea die ꝗ per ſuperiora tẽpora, Plinius arbitratur cantũ cygnoꝝ, q in morte flebilis narraſ, falſum eſſe, quẽ poetæ celebrãt. unde ait epigrãmatiſta. Bulcia defecta modulatur carmina lingua. Cãtator cygnus funeris ipſe ſui, latine olores dicũtur Ouidius. Sic ubi fata uocãt udis abiectus in herbis. Ad uada meandri cõcinit albus olor. ¶ Aſpectũ omnino amitterẽt. ſenſus eſt ſicut oculi in cõtẽplatu ſolis caligãt, & in defectu eius ꝑſpiciẽdo incõueniẽtes lãgueſcũt, ſic acies humanæ mẽtis hebetior fit & obtuſior: dũ ſeipſam ĩtueri conaſ. Origenes in prĩo ꝑiarchõ. Sicut oculi inqt ſubſtãtiã ſolis ĩtueri nõ pñt, ſic mẽs nr̃a hebetior fit, dũ ad ĩcorpea nitiſ, & ad ſe ipſam cognoſcẽdã acriſ cõtẽdit.

BERO.

Verba nouiſſima ſocratis.

Cãtus cygnoꝝ in morte.

Olores q.

BERO.

¶ REVERtens. purior lectio eſt: reuerens niſi exponere uelis, teuertens pro recogitans, reſpiciensq; multa repugnātia: & ad orationē refertur, quæ in tā ſubtili diſputatione debet eſſe cūctabūda & penſitata, cū nihil certi nihil explotati habeam°. ¶ Et a gęcis. ſ. tractata ſūt a qbus & nos iſta mutuamur. ¶ Cato autē ſic abiit e uita. Catonē illum ſignificat, quē docti uiuā uirtutū imaginem & exēplar appellant, qui ſe uticæ occidit, ne uictori Cæſari ſeruiret, cuius interitū tanq̄ cōſtantiſſimi miro preconio Seneca extollit. qui in libro, cui titulus eſt, quod in ſapientē nō cadit iniuria refert, nec catonē uixiſſe poſt libertatē, nec libertatē poſt Catonē, q alubi dixit, eodem uulnere, libertatem animā emiſiſſe, quo Cato ſe confodit. Auguſtinus uero & Lactantius eum accuſant tanq̄ ſui homicidam. ¶ Cauſam moriendi. Lactantius de Catone ſcribens ſic refert, & hic tamen aliquam moriendi cauſam uidetur habuiſſe odium ſeruitutis. ¶ Vetat deus demigrare. Ioſippus. Viri inquit fortiſſimi non eſt ſe occidere, immo ignauiſſimi, deumq; indigne ferre arbitratur, cum donū eius homo diſpiciat, ab illo enim uitam accepimus, ſiquis ergo depoſitum hominis male tractauerit, peſſimus ſtatim ac perfidioſus habetur. Si dei depoſitum ex proprio corpore quis eiecerit, maxime peccat. Egeſippus quoq; libro tertio. Ingrati eſt inquit & citius diſcedere quam uelit, & diutius uiuere q uoluerit ipſe, qui uitam donauerit, non licet animam ſoluere a corpore niſi ei qui ligauit; deo ſeruitium debemus, dei ergo nos quaſi ſerui expectemus imperia, hinc apud iudeos qui ſe occidebāt, inſepultos eos abicii decretū erat, apud alios autē dextere abſcindebantur eiuſmodi mortuorū, quæ in ipſos armatæ fuiſſent: quoniā ut corpus ab anima, ita manum a corpore alienam eſſe exiſtimarēt. apud Platonē in phædone ait ſocrates, non prius decere hominē ſeipſum interficere q̄ deus neceſſitatē aliquā impoſuierit, qualē nobis inquit impoſuit iu preſentia, ſicut eos inquit Plato: qui poteſtatis imperio trudūtur in carcerē, nō oportet inde diffugere, prius q̄ poteſtas ipſa, quæ clauſit abire permiſerit, ſic nobis iniuſſu dei demigrādū e uita nō eſt, uetatq; hominem ſibi inferre uel accerſere mortē, docens expectandā eſſe naturā. ¶ Nec. certe, multum, ualde, aduerbium eſt affirmantis, ut grāmatici tradunt: greci dicunt ναὶ ναὶ οὐκὶ οὐκ: pro eſt eſt, nō non. ¶ Vincula carceris, ſicut cuſtodia, quæ a carcere non diffugiet priuſq̄ poteſtas ipſa, quę in carcere truſit: abire permiſerit. ¶ Leges enim uetant. apud iuriſconſultos titulus eſt de effractoribus, hoc eſt de his, qui carcerem effregerit, quibus pœna ex legibus conſtituta eſt. ¶ Philoſophorū uita. Diuus Hieronymus libro tertio cōtra ruffinum, philoſophiā inquit meditationē eſſe mortis dicit, quotidie nitētem de corporis carcere educere animę libertatē, quod Plato in ſuis libris, & maxime in phędone pſeqtur, ubi differit ſocrates nihil aliud cōmētari philoſophos q̄ mori: atq; eſſe ſe morituros: nā cū mors nihil aliud ſit, q̄ animę ſolutio a corpore, hoc maxime ac ſoli faciūt, qui recte phantur: ſunt enī philoſophi cotēptores uoluptatū, quales ſunt epularū poculorū, & rei uenereæ, reliquū quoq; corporis cultum nō magni pēdit philoſophus, ex quo ſit, ut pœne mortuus ſit ſeiugatus a rebus corporeis. philoſophus enim nō eſt philoſomatos, ideſt corporis amator, nō philocrimatos: nō philotimos: ideſt pecuniarum honorūq; cupidus. hinc Plato duas mortes nouiſſe traditur, alterā illā notiſſimam, q̄ anima ſoluitur a corpore alterā cū anima adhuc in corpore cōſtituta corporeas illecebras philoſophia docēte cōtēnit, & cupiditatum dulces inſidias; reliquaſq; omnes exuitur paſſiones. Seneca in primo de cōſolatione ad martiā. Plato clamat ſapientis animum totum in morte pminere, hoc uelle, hoc meditari. hac ſemper cupidine ferri in exteriora tendentem. Hieronymus in epiſtola conſolatoria. Platonis inquit ſentētia eſt, omne ſapientium uitam meditationem eſſe mortis: laudant hoc philoſophi & in cælū ferunt. ¶ Conſueſcamus mori. duce ſcilicet philoſophia: quę animum a corpore ſecernit: abducitq; a corporeis illecebris.

Cato exēplar uirtutum.

Effractores qui.

Philoſomatos. Philocrimatos.

itaq; dubitans, circūſpectans, heſitans, multa aduerſa reuertens, tanquā ratis in mari immenſo noſtra uehitur oratio. ſed hæc & uetera, & a græcis. Cato autem ſic abiit e uita: ut cauſam moriendi nactum ſe eſſe gauderet. uetat enim dominans ille in nobis deus, iniuſſu hinc nos ſuo demigrare: cum uero cauſam iuſtam deus ipſe dederit: ut tunc Socrati, nūc Catoni, ſæpe multis: ne ille medius fidus uir ſapiens lætus ex his tenebris in lucē illā excellerit. nec tamen illa uincula carceris ruperit. leges enim uetant. ſed tanquā a magiſtratu; aut ab aliqua poteſtate legitima; ſic a deo euocatus; atq; emiſſus exierit. tota enim philoſophorum uita, ut ait idem, cōmētatio mortis eſt. nam quid aliud agimus? cum a uoluptate, id eſt a corpore, cum a re familiari, quæ eſt miniſtra & famula corporis, cum a republica, cum a negotio omni ſeuocamus animū? quid inquā tum agimus? niſi animū ad ſeipſum aduocamus ſecū eſſe cogimus? maximeq; a corpore abducim° ſecernere āt a corpore aium, ne qcq̄ aliud eſt, quā emori diſcer. q̄re hoc cōmētemur (mihi crede) diſiūgamuſq; nos a corporibus: id eſt conſueſcamus mori: hoc & dū erim° i terris: erit illi cæleſti uitæ ſimile: & cū illuc

¶ ITAq; cōcludit hunc locū & oſtendit quā dubitet de animo. ¶ Reuertens: reuoluens: & illud ſuum retinet: ut nihil affirmet: Cato: ab auctoritate probat: qui ſe maluit morti dedere q̄ ſeruire: ſtoici dicunt ſapienti ſæpe accidere: ut moriendū ſit: ſtulto raro accidere: nam ſapienti aliquid, quod nō doceat eſt faciēdū: ut Catoni fuerat ſeruiendum, cui mors eſt anteponēda. ¶ Cōmentatio. i. exercitatio: ad diffinitione mortis pbat non eſſe malū auctoritate oīum phorum: nā mors eſt diſſolutio animi a corpore: philoſophi cū cōtēplantur animum: a corpe & ſenſibus diſtrahunt ergo moriunt. In cōſolatiōe. i. l libro: q̄uo ſe cōſolatus eſt de mortę filiæ.

OMNI BONL.

Phorum cōtēplatio.

ex his uinculis emiſſi feremus : minus tardabitur curſus animorum. nã qui in cõpedibus corporis ſemper fuerunt : etiã cũ ſoluti ſunt, tardius ingrediuntur : ut hi, qui ferro uincti multos annos fuerunt. quo cũ uenerimus, tum deniq; uiuemus. nã hæc quidem uita, mors eſt : quã lamentari poſſem ſi liberet. A. Satis tu quidẽ in conſolatione es lamentatus. quam cum lego, nihil malo q̃ has res relinquere. his uero modo auditis multo magis. M. Veniet tempus, & quidem celeriter : & ſiue retardabis : ſiue properabis : uolat enim ætas. tantum autẽ abeſt ab eo, ut malum mors ſit : ꝙ tibi dudũ uidebatur : ut uerear ne homini nihil ſit non malum aliud certe : ſed nihil bonum aliud potius. ſiquidem uel dii ipſi, uel cum diis futuri ſumus. A. Quid refert? adſunt enim qui hæc nõ probent. M. Ego autem nunquã ita te in hoc ſermone dimittam ulla uti ratione ut mors tibi uideri malũ poſſit. A. qui poteſt? cũ iſta cognouerim. M. qui poſſit rogas. cateruæ ueniunt cõtradicentiũ. nõ ſolũ epicureorum, quos equidem nõ deſpicio : ſed neſcio quõ doctiſſimus quiſq; cõtẽnit. acerrime autẽ deliciæ meæ Dicearchus, cõtra hãc ĩmortalitatẽ diſſeruit. is enim tres libros ſcripſit, q leſbiaci uocantur, ꝙ Mitylenis ſermo habetur : in quibus uult efficere animos eſſe mortales. Stoici ãt uſurã nobis largiũtur tanquã cornicibus. diu mãſuros aiũt aĩos : ſemp negãt. nũ uis igiť audire, cur ẽt ſi ita ſit, mors tamẽ nõ ſit ĩ malis? A. ut uidetur. ſed me nemo de ĩmortalitate depellet. M. Laudo id quidẽ : & ſi nihil nimis oportet cõfidere. mouemur enim ſæpe aliquo acute concluſo

℃ EX his uinculis. græci corpus σῶμα dicunt quaſi σῆμα, ideſt animæ ſepulchrum tanq̃ ibi ſepulta ſit. Nã ut conſtet animal neceſſe eſt in corpore anima uinciatur, ideo corpus demas : hoc eſt uinculũ nuncupatur & ſoma q̃ſi quodã σῆμα, ideſt animæ ſepulchrũ. Vnde Cicero modo corpus eſſe uinculũ, modo ſepulchrũ eſſe ait, ergaſtulũ quoq; & carcer dicitur corpus ab idoneis ſcriptoribus : tanq̃ clauſæ ſint animæ ergaſtulo tenebroſo & carcere ceco. ⁋ In cõpedibus corporis. uinculis, antiq cõpedes nõ ſolũ pedum uincula, ſed & manũ dixerunt ab impedimẽdo. Varro manus compede conor reuellere : inde cõpeditus deriuatur. ⁋ Hæc uita mors eſt, cũ anima uĩculis corporum alligata & ergaſtulo membrorum hębetata langueſcit ac torpet : nec officium ſuum ſatis fungi poteſt, non uiuere uidetur, ſed mortua. Mori enĩ animæ dicuntur, cum in terram ex cęlo fluentes corporibus ueſtiuntur : præterea hæc uita cum ſit tot tãtiſq; calamitatibus referta mors potius uita dicenda eſt, ut inquit Auguſtinus in. xii. de ciui. dei. ⁋ Malo : magis uolo. ⁋ Siue retardabis. hoĩ ſiue uelit, ſiue nolit moriendum eſt, & ſoluẽdum tributũ mortalium : ita enim Seneca mortẽ appellat. ⁋ Dudũ. modo. pauloante. ⁋ Vel dii ipſi, animi a corpere ſe iugari reuertẽtes ad originale domicilium dei fiunt uel cũ diis diuerſantur, quod multo beatius eſt, q̃ in terris degere inter feculẽtias cloacales. dixit Tullianus Scipio, deum te igitur ſcito eſſe, ſiquidem eſt deus, qui uiget, qui ſentit, qui meminit, qui prouidet, qui rã regit & moderatur & mouet id corpus, cui prepoſitus eſt, quam nunc mundo ille princeps deus. Ideo phiſici mundum magnũ hominem, & hominem breuem mundum eſſe dixerunt, quia anima ad imitationem dei mũdum regentis regat & ipſa corpus, hinc animum deum & priſci philoſophorum & Tullius dixit. ⁋ Qui poteſt. qũo. cur. interrogatiue. ⁋ Mitylenis. Ciuitas eſt in inſula leſbo. de qua oratius. Laudabunt alii clarã rhodon, aut mitylenẽ : uiros claros habuit antiquitus pithacum unum ex ſeptem ſapientibus & alceum poetam. Theophanes quoq; hiſtoriarum ſcriptor Mityleneus fuit Pompeio magno per q̃ familiaris Dicearchus inſcripſit libros leſbiacos, quia in ciuitate leſbi Mitylene diſputatio habebatur, dicearchi ſupra mẽtio facta eſt. ⁋ Cornicibus. cornices polycronias eſſe, ideſt longeuas, nemo eſt qui neſciat. Plutarchus in lib. de deficientibus oraculis & Plynius nouem noſtras cornici ętates attribuũt, ex auctoritate heſiodi ita ſcribentis ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη ἀνδρῶν ἡβώντων. i. garulam comix nouem hominum uiuit ętates, hinc Ouidius. Ora caputq; nouem cornicis ſæcula paſſę. Auſonius in grippo ternarii numeri : & totiens trino cornix uiuatior euo. ⁋ Diu manſuros animos. ſtoici tam diu durare dicunt animam, quãdiu durat & corpus, unde ęgyptii condita medicamentis cadauera diutiſſime ſeruant, ut ſcilicet anima longo tempore perduret.

℃ QVID refert. reſtat eorum : qui dicunt aĩos poſt mortẽ remanere : ſed poſtea diſſipari, melius eſt q̃ ſi cum corpore una intereãt, itaq; nihil ad rẽ, nã ſi cũ corpore interit animus ut dicunt æpicurei ut in morte nihil boni ita nihil mali, panetius & ſtoici qui uolunt animos poſt mortem interire & primũ eius auctoritatem tollit : eã ridiculã dicens, qcquid naſcitur interit : animus naſcitur ergo interit, ꝓbatur minor ex ſimilibus, qui naſcũtur, naſcũtur homines ſimiles parentibus, quodcũq; dolet in ægritudinẽ incidit, in ægritudinem incidit qcquid cadit in ægrotationẽ, & quicquid in ægrotationem incidit animus eſt : ergo ſi dolet interit. Cicero rñdet. Plato dicit animum qui nõ perturbatur : & tu dicis partes eas, quę ſunt in pectore & in iecore : quod dicit animos naſci ꝓpter morum ſimilitudinem. Cicero argumẽto a cõtrario arguit dicens hanc ſimilitudinem, in corpore ſeruari in brutis maxime, in hominibus nõ ſic, quod ꝑ inductionẽ ꝓbat. Hortẽſius filiũ habuit infauſtiſſimũ : Craſſus eloquentiſſimus filiũ habuit infauſtiſſimũ, infiniti preterea numerari poſſent. ⁋ Meæ deliciæ, quia eũ ſemper in manibus habeo, qui eloquentiſſimus, & quo me recreo. ⁋ Cornicibus, quę diu uiunt. ⁋ Aliquo acute concluſo, aliqua ratiocinatione concluſa acute, & hęc propter ſtoicos dicit, qui acuti ſunt.

BERO. Soma qd.

Cõpedes quę.

Hõ breuis mundus.

Mythilone ubi.

Cornices polycrõiæ.

Aĩam tã diu durare. q̃ corpus.

OMNI BONI.

Naturæ diuerſitas.

BERO. ℂ LAB Amus. uacillamus,titubamus:nõ manẽtes perſeuerãter in priſtina aſſenſione.⁋ In his.ſ.rebus: quæ
ad aſſerendã aĩ ĩmortalitatẽ ptinent. ⁋ Amicos ſtoicos.tanq̃ ſe ſtoicũ: & ſtoicæ ſectæ ſectatorẽ in his qõni/
bus pſiteaẽ: ĩ qbus tñ diſſentit ſup animæ ĩmortalitate:& merito.nã ſi cõcedit aĩos poſſe manere diu ſepara/
Panætius tos a corpore,cõſequens uidetur,ut & ſemp pmanere poſſint,nec unq̃ intereãt. ⁋ Credamus pançtio.a cõtra
de officiis. rio ĩtelligit pançtio nõ eſſe credẽdũ,q animos facit eſſe mortales.fuit ãt pançtius pħus ĩclytus, qui tris libros
de officiis luculẽtos cõdidit,quos M.Tullius magno cũ ſtudio maximoq; operæ æmulatus ẽ.⁋ Philoſophoꝝ
homerũ. Cum homerus princeps ſit & deus
poetaꝝ.Ideo pançtius Platonẽ homeꝝ philo
ſophoꝝ appellat,quaſi inter pħos ita eminen
temſicut Homerus inter poetas excellit.Ma/
crobius quoq; ob id Virgiliũ uocat homerum
mãtuanum. ⁋ Naſci autẽ animos.quicqd na/
ſcitur intereat neceſſe eſt, ſi naſcitur animus,
conſequens eſt ut intereat: quia naſci & mori
ſunt cõſectaria.⁋ Dolere animos.ergo interi/
re argumẽtũ pħorum eſt, nihil eſſe quod do/
lere poſſit,nec mori poſſit. paſſio enim æter/
nitatẽ reſoluit,ex quo cõcludunt animos inte
rire cum doleãt,cõtra quos ait Auguſtinus in
Aĩum do xxi.de ciui.dei,quod animus dolorẽ pati po/
lere poſſe teſt.& mori nõ poteſt: nec cõſequens eſſe:ut
nec mori. mortẽ faciat,quod dolorẽ facit.Platonici aſſe
rentes immortalitatẽ animorum, dicunt ani/
mos nõ ex ſua natura dolere, ſed ex corporũ
contagione pollutos,quod & Virgilius ſenſit
in. vi. æneidos ſcribens. ⁋ Hinc.i.ex terrenis
corporibus:moribundiſq; membris,metuunt
cupiũtq;,dolent, gaudentq;. ⁋ De mẽte dici.
Secundum Platonem. qui mẽtem,hoc eſt cõ
ſilium & rationem tanq̃ principalem animæ
partem air capitis arcem tenere,eamq; uacare
omnibus perturbationibus ueluti reginam ac
Excãde dominam. Excandeſcentiam uero & cupidi/
ſcentia. tatem inſemas ab domina ſedes obtinere per
Cupiditas. inde ac diuerſoria nequitiæ atq; luxuriæ:& ita
duas partes in mente pcul relegatas ac ſemo/
tas facit, ne importuna uicinitas rationem
ſuperne cõſtitutã perturbaret.in his autẽ dua/
bus poſtremis partibus ueluti popinis quibuſ/
dã uerſari autumat pturbationes, qbus hoĩes
ſunt obnoxii.⁋ Quas is.ſ.Plato.⁋ Hæc dicãt
a panætio. ⁋ Similitudo ĩ beſtiis. Similitudi/
nũ,q̃ ĩ hoĩbus ſunt,reputatio eſt a mẽte,cogitatio etiã uel uiri uel fœminę coeũtis aĩo ſubito trãſuolãs effin/
gere ſimilitudinẽ exiſtimaẽ.Ideoq; plures in homine q̃ in cęteris animalibus differẽtię: qm̃ uelocitas cogita/
tionũ,animiq; celeritas & ĩgenii uarietas multiformes notas ĩprimit,cũ cæteris animãtibus ĩmobiles ſint ani/
mi & ſimiles omnibus ſinguliſq; in ſuo cuiq; genere,ex quo fit,ut in beſtiis q̃ in hominibus ſimilitudo magis
appareat. Clariſſimi philoſophorum medicorumq;, ſimilitudines in corporibus filiorum ſic fieri putant,
cum ſemina inter ſe permixta coaleſcunt, ſi uirile ſuperauerit patri ſimilem prouenire:ſiue marem ſeu fœmi/
nam. ſi muliebre præualuerit, progeniẽ reſpondere ad imaginẽ maternã. ſi uero æqua fuerit ex pari ſemine
permiſtio:ſobolẽ illam,aut utriq; parẽtum,aut nulli ſimilẽ futurã. Empedocles autumat,ſi par calor in parẽtũ
ſeminibus fuit,patri ſimilem marẽ procreari.ſi frigidus,fœminã matri ſimilẽ. Parmenides uero refert tunc fi/
lios eſſe patri cõſimiles,cum ex dextris partibus gẽitura pfluxerit,ex leuis, matri. Ariſtoteles & Albertus ma
gnus ſubtilius curioſiuſq; talia ſectati ſunt,quos leges cum uoles.⁋ Magni refert,plurimi intereſt. ⁋ Quali in
corpore.mẽbrorum compagibus uelut organis,ad exercitium ſui mens utitur:ut inquit Origenes:ex quo fit,
ut corpore male habito,maleq; conſtituto ueluti organo corrupto animus hebeteſcat & obtundatur, ecõtra
rio animus ille uegetior eſt & acutior,cuius corpus bene cõpactum eſt,nam ex bona uel mala corporum,ut
aiunt medici,cõplexione:animus in nobis eſt acutior uel hebetior.

labamus,mutamuſq; ſentẽtiam clarioribus etiã in re/
bus.in his eſt enim aliqua obſcuritas. id igitur ſi acci/
deret,ſimus armati. A. Sane qdẽ:ſed ne accidat puide
bo. M. nũquid igiẽ eſt cauſæ? qn amicos noſtros ſtoi/
cos dimittamus?eos dico,q aiũt animos manerẽ,e cor
pore cũ exceſſerint:ſed nõ ſemper iſtos uero,qui q̧ to
ta in hac cauſa difficilimũ eſt, ſuſcipiant,poſſe animũ
manere corpore uacãtem:illud autẽ, q̧ nõ modo faci/
le ad credendũ eſt:ſed eo cõceſſo, quod uolunt, con/
ſequens: id certe nõ dant: ut cum diu permanſerit,ne
intereat. A. Bene reprehendis:& ſe iſto modo res ha/
bet. M. Credamus igitur Panætio, a Platone ſuo diſ/
ſentienti.quẽ eni omnibus locis diuinũ,quẽ ſapientiſſi
mũ,quẽ ſanctiſſimũ,quẽ Homeꝝ philoſophoꝝ appel
lat:huius hãc unam ſententiã de ĩmortalitate animoꝝ
nõ probat. uult enim(q̧ nemo negat) qcquid natũ ſit
interire:naſci autẽ animos: q̧ declarat eorum ſimilitu
do,qui procreãtur:quæ etiam in ingeniis,nõ ſolum in
corporibus appareat.alteram autẽ affert rationẽ:nihil
eſſe qd doleat,quin id ægrum eſſe quoq; poſſit. quod
autem in morbum cadat,id etiam interiturum.dolere
autem animos.ergo etiã interire. hæc refelli poſſunt.
ſunt enim ignorãtis cũ de æternitate animoꝝ dicatur,
de mẽte dici: q̃ oĩ turbido motu ſemp uacet:nõ de pti
bus his,in qbus ægritudinis.iræ,libidineſq; uerſentur.
quas is,cõtra quẽ hæc dicãtur,ſemotas a mente, & diſ
cluſas putat. iam ſimilitudo magis apparet in beſtiis:
quaꝝ aĩ ſunt rõnis expertes.hominũ ãt ſimilitudo in cor
poꝝ figura magis extat.& ipſi aĩ magni refert quali in
corpe locati ſunt.multa.n.e corpe exiſtũt, q̃ acuãt mẽ
tẽ:multaq;,quæ obtũdant. Ariſtoteles qdẽ ait, omnes

OMNI BONI. ℂ DIFFIcillimã.ſcilicet remanere animos poſt mortem.⁋ Credamus.per hyroniam,auctoritatem panæ/
tii tolli.⁋ Sanctiſſimum.ad mores.⁋ In quibus:pectore & iecore.

¶ INGENIOSOS melancholicos. Ariſto. libro problematũ duodeuigeſimo: melancholicos fuiſſe ait fere omnes: qui ingenio claruerunt, uel in ſtudiis philoſophiæ, uel in repu. adminiſtranda, uel in poemate cu/dendo: uel in artibus exercendis. melancholicos fuiſſe ęmpedoclẽ. Socratem. Platonem. & alios complures nouiſſe ſe ſe refert: in ubiq; luculenta eſt diſſertatio: qua melãcholia: hoc eſt atra bilis uino comparatur: & ſicut uinum uarios reddit homines, ita in melancholicis ingenii uarietas exiſtit. ¶ Me tardiorem eſſe. feſtiuiter hoc dictum eſt. tanq̄ Cicero: qui melancholicus non erat: tardioris ingenii foret: qui erat acutiſſimi. ¶ In his. ut in atra bile: q̄ uarios mores: uariũq; ingeniũ inſinuat hominibus. ¶ Quæ ſimilitudinẽ. Ci. ad naturã corpoꝝ refert ſimilitudinẽ animo/rũ: quã pangtius ad ꝓcreationem referebat: ut animos mortales eſſe demonſtraret. ¶ Vixit cũ africano. Emilianus Africanus ſignificat: q poſterior fuit & carthaginẽ & numantiãq; de/leuit: quẽ græci neoteron uocãt. i. iuniorẽ: quẽ pangtius comitatus eſt in legatione Alexan/driã proficiſcentem. ſcripſit ad Q. Tuberonẽ de dolore patiẽdo. ¶ Fratris nepos. Frater afri/cani minoris fuit Fabius alobrogicus: qui per adoptionem inſertus eſt familiæ fabiorum: q primus omnium mille pondo argenti habuit. de quo ait Mar. Tul. in Lelio. Quintũ uero ma/ximum fratrem egregiũ uirũ omnino ſibi ne/quaq̄ parẽ: tanq̄ ſuperiorem colebat. ¶ Facie uel patris. hic diſtinguendum eſt. ut ſit ſenſus nepotem fratris africani facie quidem fuiſ/ſe patri ſimilem, uita uero & moribus ſimilli/mum flagicioſis. ¶ Pu. craſſi. Pu. craſſum ſigni/ficari exiſtimo qui traditur quinq; habuiſſe re/rum bonarum maxima & pręcipua. fuit enim ditiſſimus, nobiliſſimus, eloquentiſſimus, iu/riſconſultiſſimus, & pontifex maximus. ¶ Ne/potes & filii. In hanc ſententiam ſcribit man/lius in quarto aſtronomicon. Degenerant na/ti patribus uincuntq; parentes. Valerius maxi/mus caput facit de his: qui a parentibus claris degenerauerunt: inter quos cum primis me/morat ſuperioris africani filium: turpitudinũ maculis notatiſſimũ. Itẽ refert q̄nti Fabii maximi alobrogici: qui fuit africani poſterioris frater: filiũ uitã egiſſe luxuria ꝑditã itaq; ex Valerii Maximi auctoritate poſſemus hoc in loco africani fratris nepotẽ intelligere hũc perditæ luxuriæ alobrogici filiũ: ut nepos africani ex fratre dica/tur: ſicut hodie quoq; a nobis uſurpatur: quãuis ꝓprie nepos aui relatiuũ ſit: conſimilis uidetur illa apud Quin/tilianum elocutio in quarto inſtitutionũ. Cum mihi Domitianus Auguſtus ſororis ſuæ nepotũ delegauerit cu/ram. ¶ Ne interirent quidẽ. Epicurus ait οθανατοσ ουδεν προσ ημασ: ideſt mors nihil ad nos. Diſſolu/tum enim non ſentit: quod aũt non ſentit: nihil ad nos. & apud Lucanũ ſic inquit Pompeius. Aut nihil eſt ſen/ſus animis a morte relictum: aut mors ipſa nihil. ¶ Velle in cælum migrare. Cupere ſcilicet ueram eſſe animi immortalitatem: ut poſſis a morte remigrare ad cæleſte domicilium: unde ortus eſt & origo animarum. ¶ In/ſimulat. Accuſat perinde ac Democritus dixerit poſt mortem ſupereſſe ſenſum: q̄ ueluti calumniã. ¶ Demo/critici. ideſt ſectatores Democriti repudiant: tanq̄ falſo inſimulatus fuerit ab Epicuro democritus. ex cuius fon/tibus hortos ſuos irrigauit. ¶ Ipſe nuſq̄ eſt. Quod nuſq̄ eſt: id ſentire non poteſt: ſi animus interit una cum cor/pore: animus nuſquã eſt. Igitur ſentire non poteſt: & quod cõſequens eſt: nec in malo eſſe poteſt: ex quo colli/git malum non eſſe in morte: ſi animus eſt mortalis.

BER. O.
Ingenioſi melancho/lici.
Melancho/lia uino cõ/paratur.
Quinq; ꝓci/pua i craſſo
Mors nihil ad nos.
Democriti/ci quæ.

ingenioſos melancholicos eſſe: ut ego me tardiorem eſſe nõ moleſte ferã. enumerat multos: idq; q̄ſi cõſtet: rationẽ cur ita fiat affert. q; ſi tanta uis eſt ad habitũ mẽ/tis, in his q̄ gignunt in corpore: ea ſunt aũt, q̄cunq; ſunt q̄ ſimilitudinem faciant: nihil neceſſitatis affert cur na/ſcatur animi ſimilitudo. omitto ſimilitudines. uellem adeſſe poſſet Panætius. uixit cũ Africano. quærerẽ ex eo cuius ſuoꝝ ſimilis fuiſſet Africani fratris nepos, fa/cie uel patris, uita omniũ perditoꝝ ita ſimilis, ut eſſet facile deterrimus. cuius etiã ſimilis P. Craſſi, & ſapiẽ/tis, & eloquentis homini nepos. multorũq; alioꝝ ui/rorũ claroꝝ, quos nihil attinet nominare, nepotes & fi/lii. ſed quid agimus? obliti ne ſumus, hoc nunc nobis eſſe propoſitũ? cum ſatis de æternitate dixiſſemus: ne ſi interirent quidẽ animi, quicq̄ mali eſſe in morte. A. Ego uero memnerã. ſed te de æternitate dicentẽ, ab/errare ꝓpoſito facile patiebar. M. Video te alta ſpecta/re: & uelle in cælũ migrare. A. Spero fore ut cõtingat id nobis: ſed fac, ut iſti uolunt, animos non remanere poſt mortẽ. uideo nos, ſi ita ſit, priuari ſpe beatoris ui/tæ. M. Mali uero quid affert iſta ſententia? fac animũ ſic interire ut corpus: num igitur aliquis dolor, aut om/nino poſt mortem ſenſus in corpore eſt? nemo id qui/dem dicit. & ſi Democritum inſimulat Epicurus: de/mocritici negant. ne in animo quidem igitur ſenſus remanet. ipſe enim nuſq̄ eſt. ubi igitur malum eſt? qm̃

¶ INGenioſos. acutos. Me q ſanguineus ſum: q̄ſi dicat: nollẽ ego eſſe melãchonicus. ¶ Primi hoĩs: princi/pis ciuitatis. Quid ego nũc lugeã & cætera: oſtẽdit mortẽ nõ eſſe malũ his: q mortui ſunt. ¶ Nunc uult oſten/dere p ſuperabũdantiã. uitã malã eſſe. qd probat auctoritate omniũ: q deflerunt uitã hominũ & miſeriã dixe/runt auctoritate ſuipſius p inductionẽ multoꝝ clariſſimoꝝ uiroꝝ: q diu uiuendo in calamitatẽ inciderunt. nu/meratur metellus fœliciſſimus. ſed ſolus eſt: multi inueniunt e contra: egeſias cyrenaicus cõpoſuit libꝝ, in quo enumerabat incõmoda humana, quo lecto multi ſibi mortẽ aſciſcebant: & quidã philoſophus lecto Platonis libro de immortalitate animi: legitur ſe in mare præcipitaſſe: ſi mortui a bonis diſcedebant, bonis nõ carent. nam bonis carere niſi de eo quod ſentit dicitur: mortui autem ſi una cũ corpore omnia intereant: nulla re ca/rent. nam in hoc uerbo carere: indigere intelligitur, & qui non ſentit, nulla re caret.

OMNI BONI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BERO. ¶ NIHIL eſt tertium:Neceſſe eſt aut animũ eſſe:ſi immortalis:aut non eſſe:ſi mortalis:ſi immortalis eſt.
mors bonũ eſt:ſi mortalis nõ malũ.Inter hæc duo nihil mediũ põt inueniri:Dialetici cõtraria partim media/
Mediata q̃. ta eſſe dicũt:partim medio carentia:Mediata ſunt ut albũ & nigrũ.Inter quos colores eſt medius qlibet alius
color:ut ruber & pallidus:& ita hoꝝ contrarioꝝ nõ neceſſe eſt alteꝝ ineſſe ſemꝑ corporibus.Neq; enim om/
Immediate ne corpus albũ aut nigrũ eſt:ſed aliquotiens in eoꝝ medietate eſt cõſtitutũ:ut ſit rubrũ:uel pallidũ.Immedia/
cõtraria q̃. te uero cõtraria ſunt quoꝝ nihil mediũ poterit inueniri.ut grauitas & leuitas:hoꝝ enim nihil eſt mediũ : Ne/
ceſſe eſt enim omne corpus uel leue eſſe uel
graue:qa leuitas & grauitas mediũ nõ habẽt.
Conſimiliter mortalitas & immortalitas nihil
habẽt tertiũ.Neceſſe eſt.n.aĩum eſſe uel mor/
talẽ uel immortalẽ:ex quo colligiť : ſi immor/
talis ſit:mortẽ eſſe bonum:ſi mortalis:nõ eſſe
malũ:cũ inter hæc nihil ſit tertiũ.¶ Fit plerũq;
ſine ſenſu.Scribit Plato:in timeo mortẽ:q̃ ex
ſenio uenit:eſſe leuiſſimã:& cũ uoluptate po/
tius,q̃ cũ dolore cõtingere.Cato in libro de ſe
nectute inqt,uitã adoleſcẽtibus uis aufert.ſeni
bus maturitas,q̃ mihi qdem tã iucunda eſt,ut
quo ꝓprius ad mortẽ accedã,quaſi terram ui/
dear uidere,aliquãdoq; in portũ ex lõga naui
gatione eſſe uẽturus.¶ Quid lugeam uitã ho
minũ.Plinius.Seneca.Auguſtinus copioſe &
eloquẽter collegerunt erũnas miſeriaſq; mor/
talium,ita ut natura nobis magis nouercari ui
deať.q̃ agere matrẽ.¶ In eo libro.incõſolatio
ne de obitu filiæ Tulliolæ. cuius rei meminit
Auguſtinus his uerbis.Quis ſufficit, quãtouis
eloquẽtiæ fulminæ uitæ huius miſerias expli/
care,quã lamẽtatus eſt Cicero in cõſolatione
de morte filiæ.¶ A cyrenaico Egeſia. Vale/
rius maximus ſcribens,quãta ſit uis eloquẽtiæ
ſic refert. Quantũ ualuiſſe eloquentia Egeſiã
cyrenaicũ philoſophũ arbitramur?q ſic mala
uitæ repręſentabat,ut eoꝝ miſeranda imagi/
ne.audientiũ pectoribus inſerta multis uolun
tariæ mortis oppetende cupiditatem ingene/
raret. Ideoq; a rege Ptolomeo ulterius hac
de re diſſere ꝓhibitus eſt.Cyrenaicus dictus a
cyrene ciuitate africę clariſſima.Ex cyrene illu
ſtris fuit Ariſtippus Socraticus conditor cyrenaicæ philoſophiæ.Ab Egeſia philoſophi Egeſiaci nominantur.
¶ In ambraciotam theombrotum.Lactantius in tertio.Quod ambraciotes illæ,qui cum Platonis librum de
æternitate animarum perlegiſſet pręcipitem ſe dedit,nullam aliã ob cauſam niſi quod Platoni credidit?Exe/
crabilis prorſus ac fugienda doctrina,ſi abigit homines a uita.Eiuſdẽ meminit Auguſtinus in primo de ciuita
Ambracia te dei.de hoc intelligi uoluit Ouidius cum ait in ibin,ut qui ſocraticũ de nece legit opus. Ambraciotes dictus
ubi locorũ. ab ambracia ciuitate epiri,ornatiore reliquis ciuitatibus,quia ibi ut inquit Liuius,fuit regia pyrrhi,oppugnata
a romanis.Ambraciẽſes in bello etolico portas M.fuluio aperuerunt αποκαρτερωτατοσ. Titulus eſt li/
bri,quo ſignificatur intolerantiſſimus.Namq; quidam in eo inducebatur,qui mori inedia deſtinauerat,utpo/
Inedia ꝑiit te intolerantiſſimus ægritudinis & malorum,Inedia hoc eſt cibi abſtinentia periit ſilius italicus, inedia Mar/
ſilius. cellinus finiuit uitam.dum triduo abſtinet cibo.homini nõ ante diem ſeptimũ letalis inedia eſt. pleroſq; du/
Mori fame raſſe ultra undecimũ diem ꝓditum eſt. λοιμω οικτιστον φανεειν, ideſt mori fame miſerrimũ eſt, ut ca/
miſerrimũ. nunt camenæ græcoꝝ,& repetitum eſt a Columela.¶ Expedire. utile eſſe.Ouidius,expedit eſſe deos.& ut ex
pedit eſſe putemus.¶ Etiã ne nobis. quaſi dicat,nec mihi utile eſt uiuere,qui priuatus ſum domeſticis ſolatiis
propter mortẽ filiæ & forenſibus propter actionẽ cauſaꝝ intermiſſam extincta repu.Cæſare dominante.in ſe
cundo de officiis ait in hanc ſententiã.Cum reſpu. in qua omnis mea cura.cogitatio.opera.poni ſolebat,nul
la eſſet omnino.illæ.ſ.litteræ cõticuerunt forenſes & ſenatoriæ.In epiſtola ad ſeruium ſulpitium fatetur,ſe do
mi in ſermone filiæ & ſuauitate ſolitum omnes curas doloreſq; deponere.

nihil tertium?an quoniã ipſe animi diſceſſus a corpo/
re non fit ſine dolore?ut credã ita eſſe:q̃ eſt id exiguũ.
& falſum eſſe arbitror:& fit plerũq; ſine ſenſu:nõnun/
quã etiã cũ uoluptate.totũq; leue eſt,qualecũq; eſt,fit
enim ad punctũ tẽporis.illud angit,uel potius excru/
ciat,diſceſſus ab omnibus his,q ſunt bona in uita.uide
ne a malis dici uerius poſſit.qd ego nũc lugeã uitã ho
minũ.uere & iure poſſum.ſed quid neceſſe eſt,cum id
agã,ne poſt mortẽ miſeros nos putemus fore:uitã etiã
efficeř deplorãdo miſeriorẽ?fecimus hoc in eo libro,
in quo noſmetipſos,quãtũ potuimus,cõſolati ſumus.
a malis igiť mors abducit,non a bonis:uerũ ſi q̃rimus.
hoc qdem a Cyrenaico Egeſia ſic copioſe diſputať:
ut is a Rege Ptolomæo ꝓhibitus eſſe dicať illa in ſcho
lis dicere:quod multi his auditis,mortem ſibi ipſi cõ/
ſciſcerẽt. Callimachi quidẽ epigramma in ambracio
tam Cleombrotum eſt:quem ait,cum nihil ei accidiſ/
ſet aduerſi:e muro ſe in mare abieciſſe lecto Platonis
libro.eius autem quem dixi Egeſiæ liber eſt αποκαρ
τερωτατοσ: quod a uita quidam per inediam diſce/
dens,reuocatur ab amicis:quibus reſpondens uitæ hu
manæ enumerat incommoda. poſſem id facere:& ſi
minus, quam ille, qui omnino uiuere expedire ne/
mini putat. omitto alios. etiam ne nobis expedit?
qui & domeſticis, & forenſibus ſolatiis ornamen/
tiſq; priuati, Certe ſi ante obiſſemus, mors nos a
malis, non a bonis abſtraxiſſet.ſit igitur aliquis, qui
nihil mali habeat:nullum a fortuna uulnus acceperit.

OMNI ¶ A MALIS. cõcluſio,ſi ea q̃ a me in libro de cõſolatione dicta ſunt.uera ſunt mors malũ non eſt.at uera
BONI. ſunt ergo & cætera.Quo quã obrẽ.¶ Ambraciotã,ambracia ciuitas epiri.¶ Expedire,utile eſſe.¶ Nobis expe
Ambracia. dit.quaſi dicat,nõ ſic igiť obiici poſſet,reperiri aliquos fœlices conferantur ergo infœlices cum fœlicibus.

METELLVM. inter rara fœlicitatis humanæ exempla numeratus eſt quintus metellus:q a primo originis die ad ultimũ uſq; mortis tempus nunq̃ ceſſante fortunæ fauentis indulgentia ad ſummũ uitæ beatæ cumulũ perueniſſe traditur. Nam præter honores ampliſſimos:cognomen quoq; macedonici:a quatuor filiis illatus eſt rogo:uno prætore:tribus conſularibus:duobus triũphalibus:uno cenſorio:qui cum ſex liberos relinqueret.xi.nepotes reliqt.nurus uero generoſq;:& omnes:qui ſe patris appellatione ſalutarent uiginti ſeptẽ. Cum interim nullum funus:nullus gemitus:nulla cauſa triſtitiæ interueniret. Vix in cælo talem ſtatum reperire poſſemus. Deniq; ſpatio ultimæ ſenectutis defunctus: leniq; mortis genere inter oſcula complexuſq; chariſſimoꝝ pignoꝝ expirauit. De hoc Mar. Tul. in. v. de finibus. Plinius & Valerius meminerunt. At qnquaginta Priamus. Si Priamus extinctus foret ante helenæ raptũ:fœliciſſimus oppetiiſſet. longa dies igitur quid contulit? omnia uidit euerſa:& flammis aſiam ferroq; cadẽtem. Tiberius fœlicem Priamum idẽtidem. uocabat quod ſuperſtes omnium ſuorum extitiſſet:apud Senecam in troade dicit chorus: fœlix Priamus dicimus omnes. fœlix Priamus. fœlix qſquis bello moriens:omnia ſecum conſumpta uidet. ad quinquaginta priami filios uidetur alluſiſſe Virgilius illo uerſu. quinquaginta illi thalami: ſpes tanta nepotum. Iuſta uxore. legitima: hecubã ſignificat: Barbarorum autem fuit mos paſſiuam cum concubinis exercere libidinem. Alii denas, alii plures uxores habuiſſe feruntur. Arthaxerſi regi perſarum expellicibus cẽtum quindecim filii fuerũt. Erotimus arabum rex filios ſexcentos expellicibus ſuſcepit: quorum adminiculis fultus Egyptum ſyriãq; uaſtauit magnumq; nomen arabum fecit. Luſa in ſl. eſt. ſ. metello quem fortuna ut alũnum molliter fouit:& iugiter amplexata eſt:cum ludus fortunæ & iocus ſint homines. Quidã legunt uſa ut ſit ſenſus: fortunã uſam eſſe poteſtate ſua in Priamo: quẽ fecit calamitoſum: cum metello indulſerit. In aram confugiſſet: ſcilicet Iouis hercei: De qua ait Virgi. Ingens ara fuit: iuxtaq; ueterrima laurus, incumbens aræ. De hoc ſcripſit Oui. cui nil hercei profuit ara Iouis herceum aũt appellant, quẽ etiã penetralẽ uocabant q intra conſeptũ domus cuiuſq; colebat: græce enim herceos ſeptũ clauſtrumq; nominaſ. Hoſtilis manus. Scilicet pyrrhi. Mors Priami uel unius Virgilii teſtimonio ſatis nota. Hic ſi uiuis filiis. In hãc ſententiã Iuuenalis. Incolumi troia Priamus ueniſſet ad umbras. Aſſarici magnis ſolẽnibus hectore funus Portãte. Aſtãte ope barbarica. Manẽtibus diuitiis luculẽtis: ita Virgilius. Barbarico poſtes auro: ſpoliiſq; ſuperbi: barbaroꝝ. n. eſt copia & largitas græce dicit πλησμονὴ τεν βαρβαρων ſocietas barbaroꝝ. Laqueatis. Laquearibus aureis inſignitis. Hæc omnia. Carmẽ eſt uetuſti poetæ: qd in theatro cani ſolebat flebiliter ab hiſtrionibus. Vidi. acrior eſt ſenſus oculoꝝ q̃ auriũ. ita Virgili. Quæq; ipſe miſerrima uidi. Senſum maloꝝ. qa. ſ. iã in malis callũ obduxerat: animũq; obdurauerat ad patientiã maloꝝ. Pompeio noſtro. Põ. cũ neapoli graui morbo implicitus foret: neapolitani ſacra uotaq; ſuadẽte praxagora p ipſius ſalute fecerũt. Neapolitanos immitati puteolani ſunt: oẽſq; fere italiæ ciuitates feſtos dies egerũt p recuperata Põpeii ualitudine, cui obuiã oẽs pdeuntes uictimas & libamẽta offerebant coronati:& daduchi hoc eſt lãpadas ferẽtes: flores in eũ iacẽtes:& gradientẽ comitãtes. auctor Plutarchus. hinc illud ſatyrographi. Prouida Pompeio dederat campania febres optãdas: ſed multæ urbes & publica uota uicerunt. Græculum. hoc eſt res aſſentationis adulationiſq; pleniſſima. Græci enim in adulationem mirifice a natura compoſiti ſunt & ut inquit Curtius: ingenia habent temporaria. Iuuenalis. Quid quod adulandi gens prudentiſſima. Mar. Tullius in epiſtola ad Q. fratrem didaſcalica græci inquit ſunt leues:& diuturna ſeruitute ad nimiam aſſentationem eruditi. Cum ſocero. cæſare: cuius filia iulia nupſerat Põpeio. Nõ ex italia fugiſſet. Lucanus. danda tamen uenia eſt tantorum dãdã pauorum: pompeio fugiente timent. Mar. Tullius in epiſtolis ad atticum acriter caſtigat pompeium, quod urbem fugiens reliquærit: quo nihil abſurdius, nihil deſperatius, aitq; eum periclem potius q̃ themiſtoclem imitari debuiſſe.

Metellus ille honoratus quattuor filiis. at qnquaginta Priamus: e quibus decem & ſeptem iuſta uxore nati. in utroq; eandem habuit fortuna poteſtatẽ. ſed uſa in altero eſt. metellum enim multi filii. filiæ, nepotes, neptes. in rogum impoſuerunt. Priamum autem tanta progenie orbatum, cum in aram confugiſſet: hoſtilis manus interemit. hic ſi uiuis filiis, incolumi regno occidiſſet: Aſtante ope barbarica: Tectis cælatis, laqueatis: utrum tandẽ a bonis, an a malis diſceſſiſſet? tũ pfecto uideretur a bonis. at certe ei melius eueniſſet: nec tam flebiliter illa canerentur: Hæc omnia uidi inflãmati: Priamo ui uitam euitari: Iouis aram ſanguine turpari: quaſi uero iſta, uel quicq̃ tũ potuerit ei melius accidere. qd ſi ante occidiſſet. tamẽ euentũ oĩno amiſiſſet. hoc aũt tẽpore ſenſum maloꝝ amiſit. Pompeio noſtro familiari, cũ grauiter ægrotaret Neapoli, melius eſt factũ. coronati neapolitani fuerunt. nimirũ etiã puteolani uulgo ex oppidis publice gratulabanſ. ineptũ ſane negociũ, & græculũ, ſed tñ fortunatũ. utrũ igitur, ſi tũ eſſet extinctus, a bonis rebus, an a malis diſceſſiſſet? certe a miſeris. nõ enim cũ ſocero bellũ geſſiſſet non imparatus arma ſumpſiſſet: non domum reliquiſſet: non ex Italia fugiſſet: non exercitu amiſſo nudus

HOSTILIS, puri. Hec omnia uidi: uerba ſunt cuiuſdam tragici. Accidere melius: quaſi dicat ſibi tunc bene accidit qui mortuus ſit. nam ab omnibus malis diſceſſit. Melius eſt factum: id eſt fœlicior fuit. Põpeius & fortunatior. Sane. ualde. Domum: Romam.

BERO. Fœlicitas metelli.

Herceus Iupiter.

Hereos ſeptum.

Egrotatio pompeii.

Græci adulatores.

OMNI BONI.

BERO. ¶ IN ſeruoꝝ ſerū.miniſtros & eunuchos Ptholomei ſignificat:a quibus eſt interfectus:cui ſceleri delectus achillas:ut inqt Lucanus & hiſtorici ꝓdiderūt. Seneca inqt Pupillus & ſpado de capite pōpei tulere ſententiā. ¶ Propagatione uitæ. In hāc ſnīam Lucanus. Sed lōgius euū deſtruit ingentes aīos & uita ſuperſtes imperio. ¶ Triſte nomē carēdi. Carere ut mox docet ſignificat egere eo: qđ habere uelis. Ineſt.n.uelle & deſiderare in carēdo. Carere in bono dr̄ nō in malo. Et ꝓprie carere uidet̄ eſſe de his cōmodis:q̄ olim poſſedimus: qbus indigemus. ergo mortuus dici nō pōt carere cōmodis uitæ:cū nō ſit:& in eo nullus ſit ſenſus. ¶ Niſi cū ſic tanq̄ in febri. Singulis uerbis domiciliū ꝓprium eſt. migrationes in alienū multę unde p trāſlationē decenter dicimus letas ſegetes. gēmare uites. luxuriē eſſe in herbis. & id genus alia ꝓpe innumerabilia. Cōſimiliter in uſu quotidiano eſt: ut dicamus hic homo caret febri. ſignificate uolētes hoīem nō febricitare: cū tñ acyrologia ſit.i.īproprius ſmo. carere.n.eſt eaꝝ reꝝ: quas uolumus: & expetimus. nemo aūt febrē neq; uult neq; expetit. E cōtrario dicimus: habere febrē: cū illa nos habeat: ſic auarus dr̄ habere diuitias: cū ab illis habeatur. ¶ Notione uerbi. Intelligētia. Eſt.n.notio q̄dā incorporaliū reꝝ animi cōceptio & intelligētia: ut iā declaratū eſt. ¶ Regno carere. Qui priuatus eſt: nec unq̄ regnauit: ſatis recte nō pōt carere regno: cū id eloquutionis genus ptineat: ꝓprie & ſignificāter ad eos: q olim fuerunt reges: & poſtea regno expulſi fuerūt: qđ accidit tarquinio ſupbo. q ex romano imperio exactus eſt: unde q aliquādo regnauit & deinde regnum amiſit ſignāter dicere pōt: ſe regno carere: cū in eū. q ſemp priuatus uixit: id uerbū nō poſſit

OMNI BONI. ¶ SERuorū. ſeptimii: & Achille ſerui Ptholomei. ¶ Propagatione: ꝓductione. ¶ Hauſit: perpeſſus eſt: & exhanelauit. ¶ Sed hoc: cōceditur hoīes priuari morte: bonis rebus ergo carēt. qcūq; priuat̄ bonis uitę: caret bonis uitę. ¶ An pōt: ꝓbat mortuos nō carere ſic nō recte dicitur, ego careo cornibus: & ſi non habeas: tñ nō carere diceris: multo minus mortui: qui nō ſentiūt: nā carere cū uolūtate eſt. ¶ Carere maior. Ne minor: q̄ q̄ quid opus ſi mors nos a bonis abduceret: malū eſſet. ſed a malis abducit. Cōfirmat aūt nō philoſophorū exēplis, ſed q claris uiris & ruſticis cōſtabāt: ſepenumero libēter in eū locū ꝓuenerūt: ex quo ſciebant: ſe nunq̄ euaſuros: & multos duces enumerat: q. maluerūt mori quā uiuere: poſſet dici difficile eſt cenſu carere: qūo pōt odioſum eſſe cuiq̄ q nō eſt: iā aūt oſtēſum eſt aīos. ſi pmaneāt: mortē eſſe bonā: ſi intereūt: nō ſentiūt: Sūt q quærūt malū eſſe cōditio uniuſcuiuſq; naturæ ſemper eſt tēpeſtiua ſed homo moralis eſt: nō ergo nō pōt eſſe tēpeſtiua mors. Argumentū ab auctoritate ſumit: quicqđ a natura datū bonū eſt. Sed mors a natura data eſt, mors ergo ſiue aīus intereat ſiue pmaneat nō eſt malū: Theramenes homo doctiſſimus ab.xxx.tyrānis, qui cum lacædemoniis impoſiti erant Peloponenſiaco bello cum cicutam hauſiſſet. dixit ſe criciæ propinare, qui unus ex tyrannis ſibi aduerſus fuerat. & ſimiliter Socrates, argumentum ergo a rei iudicio, & auctoritate populari. ¶ Philoſophari: argumentari uerbo explicando herere. quotiens a iudiciorum auctoritate.

Gēmare uites.

Carere febri.

Habere febrem.

Argumentum ab auctoritate.

in ſeruoꝝ ferꝛ & manus incidiſſet. nō liberi defleti: nō fortunæ omnes a uictoribus poſſiderentur. qui ſi mortem tum obiſſet in ampliſſimis fortunis occidiſſet. is propagatione uitæ quot, quātas, q̄ incredibiles hauſit calamitates? hæc morte effugiuntur, etiam ſi non euenerint, tamen quia poſſunt euenire. ſed homines ea ſibi accidere poſſe non cogitāt: Metelli ſperat ſibi qſq; fortunam: proinde quaſi aut plures fortunati ſint, quā infelices: aut certi quicq̄ ſit in rebus humanis: aut ſperare ſit prudentius, q̄ timere. ſed hoc ipſum concedatur, bonis rebus homines morte priuari. ergo etiam carere mortuos uitæ commodis: idq; eſſe miſerum. certe ita dicant neceſſe eſt. an poteſt is, qui non eſt, re ulla carere? triſte enim eſt nomen ipſum carendi: qa ſubiicitur hæc uis: habuit quis: non habet: deſiderat: requirit: indiget. opinor hæc incōmoda ſunt carentis. caret oculis: odioſa cæcitas. liberis: orbitas. ualet hoc in uiuis, mortuoꝝ autē non uitæ modo cōmodis, ſed ne uita quidē ipſa quiſq̄ caret. de mortuis loquor, qui nulli ſunt. nos qui ſumus, num aut ſi cornibus caremus, aut pennis: ſit qui id deſideret? certe nemo. quid ita? quia cum id non habeas, quod tibi nec uſu, nec natura, aptum ſit: non careas: etiam ſi ſentias te non habere. hoc premendum etiam, atq; etiā eſt argumentū, confirmato illo, de quo, ſi mortales animi ſunt, dubitat̄ nō poſſumus: quin tantus interitus in morte ſit: ut ne minima quidem ſuſpicio ſenſus relinquatur. hoc igitur probe ſtabilito, & fixo, illud excutiēdum eſt: ut ſciatur quid ſit carere: ne relinquatur aliqd erroris in uerbo. carere igitur hoc ſignificat: egere eo, quod habere uelis. ineſt enim uelle in carendo, niſi cum ſic tanq̄ in febri dicitur, alia quadā notione uerbi. dicitur enim alio modo etiam carere: cum aliquid non habeas, & non habere te ſentias: etiam ſi id facile patiare. carere enim in malo non dicitur: non enim eſſet dolendum. dicitur illud, bono carere, quod eſt malum. ſed ne uiuus quidē bono caret, ſi eo non indiget. ſed in uiuo intelligi tamē poteſt, regno carere. dici autem hoc in te ſatis ſubtiliter non poteſt, poſſet in Tarquinio, cum regno eſſet expulſus. At in mortuuo ne intelligi quidem poteſt. Carere enim ſentientis eſt. nec ſenſus in mortuo. ne carere quidem igitur in mortuo eſt. Quanquam quid opus ſit in hoc philoſophari: cum rem non magnopere egere philoſophia uideamus.

quoties non modo ductores noſtri, ſed uniuerſi etiam exercitus, ad non dubiam mortem cucurrerunt? quæ quidem ſi timeretur: non Lucius Brutus arcens eum reditu tyrannum, quem ipſe expulerat, in prælio concidiſſet: nõ cum latinis decertans pater Decius, cum hetruſcis filius, etiam cum Pyrrho nepos, ſe hoſtium telis obieciſſent: non uno bello pro patria cadentis Scipiones Hiſpania uidiſſet: Paulum, Aemilium Cannæ: Venuſia Marcellum: Latini Albinum: Lucani Gracchum. num quis horum miſer hodie? ne tum quidem poſt ſpiritum extremum. nec enim poteſt eſſe miſer quiſq̃ ſenſu perempto. A. At id ipſum odioſum eſt ſine ſenſu eſſe. M. odioſum, ſi id eſſet carere. cum uero perſpicuum ſit nihil poſſe in eo eſſe, qui ipſe non ſit: quid poteſt eſſe in eo odioſum? qui nec careat, nec ſentiat. quanquam hoc quidem nimis ſæpe. ſed eo, quod in hoc ineſt omnis animi contractio ex metu mortis. Qui enim ſatis uiderit, id quod eſt luce clarius, animo, & corpore conſumpto, totoq; animante deleto, & facto interitu uniuerſo, illud animal, quod fuerit, factum eſſe nihil. Is plane perſpiciet inter

BERO.

¶ QVoties non modo ductores. Sana ratio exẽplis anteponẽda eſt: ut ait Auguſtinus: attamẽ etiã ſine argumẽtis plurimũ exempla poſſunt: polentq; Romani: ut auctor eſt Quintilianus: tantũ ualent exẽplis: quantum græci p̃ceptis. Igitur ab exẽplis argumentaf Mar. Tullius. ut doceat mortẽ non eſſe timendã. Nã cũ imperatores Romanoꝝ clariſſimi: & exercitus toti ſæpe cucurrerint in mortẽ manifeſtariã: ſatis liquet mortẽ nõ eſſe fugiendã: quã ſi illi ut malũ timendã eſſe iudicaſſent: nunq̃ ſeſe ultroneos morti: periculiſq; mortis obiectaſſent. In hanc ſententiã ſcripſit. M. Cato in originibus: legiones romanoꝝ in eũ locũ ſæpe profectas alacri animo & erecto: unde ſe nunq̃ redituras arbitrarent: cũ igitur indocti mortẽ contemnant. eam docti extimeſcent. ¶ Arcens tyrannum. Expellens patria extorrẽ Tarquiniũ ſuperbum historia notiſſima. ¶ In prælio cõcidiſſet. Brutus conſul infeſto telo infeſtioribus uiribus infeſtiſſimo animo concurrit aduerſus aruntem Tarquini ſuperbi filiũ: amboq; mutuis ictibus transfixi moribundi ex equis lapſi ſunt. Matronæ brutũ ut parentẽ annũ luxerunt: quod tam acer ultor uiolatæ pudicitiȩ fuiſſet. ¶ Pater Decius. tres fuerunt decii cognomẽto mures plebeii quidẽ. ſed romane reipu. ſaluberrimi: q ſe deuotarunt immiſerũtq; in armatas hoſtium copias pro ſalute legionũ romananũ pater in bello latino: filius etruſco gallicoq;: nepos aduerſus pyrrhũ: epirenſem hiſtoriã de decio patre Liuius in. viii. De filio in. x. copioſe & eloquenter enarrat. De nepote apud hiſtoricos nulla fit mẽtio: apud unicũ Ciceronẽ: quod eq dem meminerim res ſummatim potius notata q̃ explicata: & hic & in ſecundo de finibus: cuius uerba uerbis hiſce cõgruentia ſubieci: q̃ hæc ſunt. Nõ eſſet decium patrem immitatus quarto cõſulatu filius: neq; porro ex eo natus cũ pyrrho bellũ gerens: conſul cecidiſſet in prælio. ſeq; e continenti tertiã uictimam reipu. prebuiſſet. ¶ Cadẽtes Scipiones. Annibale Italiam uexante duo Scipiones fratres in Hiſpania poſt res clariſſime geſtas dolo circunuenti oppetierunt, publio Scipioni latus dextrum lancea traiicitur. Cneus: in turri: in quã confugera igni circundata cum omnibus: qui intus erant interfectus eſt unde trigeſimo die poſt fratris mortẽ: quoꝝ alter pater africani fuit: alter patruus. De his ait in paradoxis. Quid duo p̄pugnacula belli punici. Cn. & pu. Scipiones: qui Carthaginenſiũ aduentũ corporibus ſuis intercludendum putauerũt. Autumat Seruius Virgiliũ de his intelligi uoluiſſe illo uerſu. Aut gemini duo fulmina belli Scipiades: ego uero ad duos africanos id referre ſoleo tanquã imitatio ſit Lucretii ſic ſcribentis. Scipiades belli fulmen Carthaginis horror. ¶ Paulũ & geminũ cannæ. Quis ignorat cannas in apulia clade Romana nobiles eſſe. ubi quadragintaquinq; milia romanoꝝ cæſa traduntur. Inter quos cecidere Paulus æmylius conſul. obrutus telis ab hoſtibus ignorantibus qs eſſet. Et. Cn. ſeruilius geminus: qui anno proximo fuerat conſul. collega flaminii: cuius obitũ lachrymabili elogio decorat. Silius in decimo punicoꝝ ſic ſcribens. Heu dolor: heu lachrymæ ſeruilius optima belli: poſt Paulum belli pars optima corruit ictu: barbarico. Teſtimoniũ uirtutis dat Paulo Annibal hoſtis, qui funerans defunctũ ſupremo hoc honore affatus eſt. i. Decus auſoniæ: quo fas eſt ire ſuperbas: uirtute & factis animas. Tibi gloria leto iam parta inſigni. Seruilius aũt geminus cognominabatur. Annotandũ eſt Chriſtum mortuũ eſſe duobus geminis conſulibus octauo Cal. Apriles Lucana gracchum. Sempronius gracchus: q ad beneuentũ rem bene geſſerat aduerſus penos ab hoſpite ſuo flauio Lucano in inſidias præcipitatus a magone interẽptus eſt in lucania: quidã tradunt in agro beneuentano prope calorẽ fluuium fuiſſe interfectũ. ¶ Latini albinũ. Fuit. A. Albinus conditor hiſtoriarum: in quẽ facetiſſime luſit. M. Cato: fuit alter albinus imperator: quẽ militũ temeritas in caſtris obruit lapidibus: quem hic ſignare uidetur: niſi de alio intelligere malis: qui in bello aduerſus latinos morti ſe obuium dedit. ¶ Venuſia Marcellũ. Hic gladius romanoꝝ dictus, qui Annibalem uinci poſſe docuit apud nolam, qui tertia opima ſpolia dedicauit inter Venuſiam bautiamq; circũuentus inſidiis penorũ lancea transfixus occubuit: lege Liuium libro. xxvii. ab origine urbis. ¶ Hoc quidem nimis ſæpe. Pulchra ut ait Plato: bis terq; dicenda ſunt. ¶ Interitu uniuerſo. Perempto animo & corpore.

Mors bruti.

Tres decii.

Mortes Scipionum.

Mors pauli & ſeruili.

Mors gracchi.

Mors Marcelli.

¶ L. BRVtus, qui tarquinũ expulit regno. ¶ Arcens: p̃hibens. ¶ Decius: pater ſe bello latino deuouit p̃ patria apud Ioſuuium. quia oraculũ erat quoꝝ dux in prælio mortuus eſſet: eos ſuperaturos. nihil põt odioſum eſſe ei: qui nec caret: nec ſentit. at mortui non ſentiunt. ergo uniuerſo & corporis & animi.

OMNI BONI.

BERO. De hippocentauris. Centauros eſſe nó poſſe.

¶ HIPPOcentaurorum. Quidã hippocẽtauros uolunt filios eſſe centaurorum: quod & Diodorus memorat: fabula ex eo nata quod primi equitare auſi ſint: ueluti hippos: ideſt equus & homo copulati eſſent. Apud Xenophontem ait chryſantas: ſe ex omnibus animãtibus maxime diligere hippocentauros. ſi modo fuerunt: quippe qui tum prudentia hominis uterentur: manuũq; artificio: tum haberent equi uelocitatem & uires. Lucretius argumentatur centauros eſſe non poſſe compactos ex naturis diſſimilibus: quo cõceſſo conſectarium eſt nec hippocentauros fuiſſe: utpote ex centauris progenitos. Claudius Cæſar ſcribit hippocentaurum in Theſſalia natum eodẽ die interiſſe. tanq̃ hemerobion. i. uitæ dialis. Plynius refert ſe uidiſſe hippocentaurum in melle allatum claudio principi ex Egypto. ¶ Ciuile bellum: ſcilicet pompeianum: ¶ Quæ illo uiuo. quia ſcilicet idem ſenſus eſt a morte: qui fuit ante natalem: & ut ait Plinius. omnibus a ſuprema die eadem. quæ ante primum. Nonne tibi uidetur ſtultiſſimũ omnium inquit Seneca qui fleuit: ꝙ ante mille annos non uixerat æque ſtultus eſt: qui flet ꝙ poſt mille annos non uiuet. hæc paria ſunt non eris: non fuiſti: utrunq; tempus alienum eſt. ¶ Vrbem noſtram potituram. accuſatiuo caſu extulit, quod nos ablatiuo dicimus: ueteres enim potiri cum accuſatiuo dicebant. Terentius. Patria potitur commoda. Actius in clytemneſtra. Feræ potiunẽ plagas. ¶ Aeterna moliri. Vir magnus etiam ſi iudicat animã eſſe mortalem tamen ob id neq; ceſſator ſit neq; cunctator. q̃n immo parat res dignas ęternitate impulſus ardore uirtutis: quæ ſibimet pulcherrima eſt merces: quam gloria ita conſequitur: ſicut corpus umbra comitatur: ne ſcilicet diuelli diiungiue ullo modo poſſit. ¶ Alteri nulli. Mortuos intelligit. ¶ Alteros non attigit. Scilicet uiuos: quãdiu enim uiuimus: a morte attingi non poſſumus: ubi enim mors adeſt: uita abeſt. ubi uita ſit: mors eſſe non poteſt. dum nos ſumus, mors non eſt: dum mors eſt: nos non ſumus.

Mors longus ſõnus.

¶ Somni ſimillima. Græci interrogant τιθανατοσ ἐστιν. ideſt quid eſt mors? reſpondet. μακροσ υπνοσ. longus ſomnus. poetæ ſomnum mortis appellãt ferreum. ¶ Non modo ipſe. Scilicet uelim. ¶ Endymion. De hoc in ſecundo Propertii commentario ſcripſi. Dictus eſt amator lunæ: quia ut tradit Plinius multiuagos flexus lunæ primus deprehendit. Endymionis ſepulchrũ oſtenditur: ut ait Strabo: in ſpelunca apud latinum montem cariæ. ¶ Cum luna laboret. Luna laborare dicitur proprie in defectu ſiue eclipſi, Plinius ait placuiſſe appellari ſtatos ſiderum labores. Iuuenalis. una laboranti poterit ſuccurrere lunæ. ¶ Somnũ imaginem mortis. τι υπνοσ ἐστιν: ideſt quid eſt ſomnus? reſpondet μικροσ θανατοσ: ideſt breuis mors. Ouidius. Stulte quid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago.

hippocentaurum, qui nunquam fuerit, & regem Agamenonem nihil intereſſe: nec pluris nũc facere. Mar. Camillum hoc ciuile bellum: q̃ illo uiuo ego fecerim Romam captam. Cur igitur & Camillus doleret: ſi hæc poſt trecentos & quinquaginta fere annos euentura putaret? & ego doleam, ſi ad decem milia annorum gentem aliquam urbem noſtram potituram putem? quia tanta charitas patriæ eſt: ut eam non ſenſu noſtro, ſed ſalute ipſius metiamur. itaq; non deterret ſapientem mors, quæ propter incertos caſus, quotidie imminet: & propter breuitatem uitæ, nunq̃ longe poteſt abeſſe: quominus in omne tempus reipub. ſuiſq; conſulat: & poſteritatem ipſam cuius ſenſum habiturus non ſit, ad ſe putet pertinere. quare licet etiam mortalem eſſe animum iudicantem, æterna moliri, non gloriæ cupiditate, quam ſenſurus nõ ſit: ſed uirtutis, quam neceſſario gloria, etiam ſi tu id non agas, conſequatur. natura uero ſic ſe habet: ut quomodo initium nobis rerum omnium ortus noſter afferat: ſic exitum mors. quæ ut nihil pertinuit ad nos ante ortum: ſic nihil poſt mortem pertinebit. in quo quid poteſt eſſe mali? cum mors nec ad uiuos pertineat, nec ad mortuos. alteri nulli ſunt: alteros non attinget. quã qui leuiorem faciunt: ſomni ſimillimam uolunt eſſe. quaſi uero qſquam ita nonaginta annos uelit uiuere: ut cum ſexaginta cõfecerit, reliquos dormiat. ne ſues quidem id uelint, non modo ipſe. Endymion uero, ſi fabulas audire uolumus: neſcio quando in latmo obdormiuit eſt: qui eſt mons Cariæ: nondum opinor eſt experrectus. nũ igiẽ eum curare cenſes cũ luna laboret? a qua cõſopitus putatur, ut eũ dormientẽ oſcularetur qd curet aũt, q̃ ne ſentit quidẽ? habes ſomnũ imaginẽ mortis: eamq; quotidie induis: & dubitas quin ſenſus in morte nullus ſit: cum in eius ſimulacro uideas eſſe

OMNIBONI. Hippocentaurus.

¶ HIPPOCENtaurum, hippocentaurus nunquam fuit. nec chimera: ſed finguntur, nihil intereſt inter Agamenonem, & Hyppocentaurum. Camillum: qui gallos ſenones urbe Roma incenſa: qui diſcedebant profligauit piſauri. ¶ Mortem. in qua animi cum corpore intererant. ¶ Quam qui: a ſimili arguit. ſi in ſomno cum nullam fantaſiam habemus: nihil mali eſt nec in morte. ſunt qui dicant mortem ſimilem ſomno, quod confutatur. nam qui dormit remanet: qui autem moritur: interit. ¶ Quaſi uero. ſi ſimilis eſſet mors ſomno: ſemper eſſemus. ¶ Endymion. paſtor fuit a luna amatus. qui eam contempſit: ea ut eum oſculari poſſet: ipſum fecit obdormire. ¶ Lamio: mons cariæ eſt. ¶ Simulacro: ſcilicet ſomno. ſimilis eſt mors ſomno. nam in morte ut in ſomno nihil ſentimus.

¶ NVLLVM ſenſum. Hoc magis acute, q̃ uere dictũ. In ſomno enim ſenſus eſt. Anima enim adeo ſemp in BERO.
motu eſt: ut ne nobis quidem dormientibus conquieſcat: & inquiete ipſa ſomniamus: ſpiramus: quæ omnia Anus unde
motus ani næ ſunt: cuius eſſentia eſt ſemper moueri. ¶ Aniles. Anicularum enim propria ſunt deliramenta & Anatis morbus.
ineptiæ: unde anus dicta quaſi carens mente quod græce dicitur αγους. ideſt ſine ſenſu. Anatem morbum dixerunt quo uetule laborant. ¶ Vſura uitæ. In hanc ſententiam in conſolatione ad liuiam: uita data eſt utenda. Data eſt ſine fænore nobis mutua: nec certa perſoluenda die. Seneca in conſolatione ad martiam dicit: hominem eſſe præcarii ſpiritus: mutuo omnia accepimus uſuſfructus noſter eſt. aliubi ait Sapientem uiuere ut commodatum. Repetit cum uult. peſſimi eſt debitoris creditori facere conuicium. oportet nos in promptu habere. Et appellatos reddere quod debemus. ¶ Nondum guſtauerat. In hanc ſententiam Virgilius: Quos dulcis uitę exortes: & ab ubere raptos. Abſtulit atra dies & funere merſit acerbo. ¶ Multo ſæpius lachrymaſſe Priamum. ut inquit ſatyrographus hęc data pœna diu uiuentibus: ut renouata ſemper clade domus multis in luctibus inq; perpetuo mœrore & nigra ueſte ſeneſcant: Sed ennius ait licet lachrymare plebi: regi honeſte non licet. ¶ Quam Troilum. Filius hic Priami fuit in puerili ætate interfectus ab Achille. de quo Virgilius. Parte alia fugiens amiſſis Troilus armis. Infœlix puer atq; impar congreſſus Achilli. Fertur ęquis: curruq; heret reſupinus inani. ¶ Exacta ætate. Longo euo perfuncti: ſenioq; confecti. Quam ut cætera auferat. Iuuenalis. ſed quam continuis & quantis longa ſenectus. Plena malis. Plinius hebeſcunt inquit ſenecta ſenſus: membra torquentur: præmoritur uiſus: auditus: inceſſus. dentes etiam ac ciborum inſtrumenta. & ab Oratio decenter dictum eſt. Multa ferunt anni uenientes commoda ſecum. multa recedentes adimunt: Seneca ſenile corpus putri ędificio comparat: & ſenectus ipſa morbus eſt: Senilis anima in primoribus labris habitat: ſed hæc incommoda compenſat unica prudentia: quæ in ſenibus maior eſt, & cum ętate creſcit. Aetate enim conſilium in dies creſcit, & uirtus matureſcit, Ideo dixit Plato quod tunc oculus mentis acute incipit cerne- Aetas ſapiētiæ cōdimētum.
re, cum primum oculus corporis defloreſcit. Et Plautus in trinummo. Sapientię ętas condimentum eſt. ſapiēs ętati cibus eſt. Mar. Tullius in libro de ſenectute. Mens & ratio & conſiliũ in ſenibus eſt, q ſi nulli fuiſſent. nullæ oīno ciuitates fuiſſent. Ariſtoteles in ęthicis inq̃t, Iuuenes mathematicos fieri poſſe: prudētes fieri Meta uiuēdi annis. lxx.
non poſſe, propterea quod prudentia rerum plurimarum experimento augeſcit, quarum Iuuenis eſt expers, meta uiuendi a phyſicis creditur cum decas eptadi iungitur. hoc eſt cum anni ſepties deni conſiunt, qua ętatæ homo uacuus ſoli exercitio ſapientiæ uacat. Aut qui omnino homini longum. In libro de ſenectute ait Cato, ille uult diu uiuere. hic diu uixit. quanquam o dii boni. quid eſt in uita hominis diu Catoni ipſi diuturnum non uidetur, in quo eſt aliquid extremum, cum enim id illud aduenerit. tunc illud quod præterit effluxit. profeticus ſermo inquit, omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis ſicut flos fœni. & uere inquit Ambroſius in tertio exameri. uiret enim gloria hominis in carne quaſi fœnum, & quæ putatur eſſe ſublimis, exigua quaſi herba eſt, præmatura ut flos caduca quaſi fœnum. ¶ A tergo inſequens ſenectus. Seneca tam ſtultum eſſe ait, qui mortem timeat q̃ qui ſenectutem. Nam quemadmodum ſenectus adoleſcentiam ſequitur, ita mors ſenectutem. Idem aliubi inquit. Quotidie morimur. quotidie enim demitur aliqua pars uitæ & tunc quoq; cum creſcimus, uita decreſcit. infamiam amiſimus, deinde pueritiam. deinde adoleſcentiam uſq; ad extremum quicquid tranſit temporis petit. ¶ Apud hypanim, de hoc Propertius. Quantum hypanis ueneto diſſidet eridano. ex magna ſcythiæ palude profluit, quæ ut ait heredotus in quarto hiſtoriarum, uocatur mater hypanis. fit amarus ob fonticulum, qui in eũ Hypanis
influit in tantum, ut eius aquæ fiant inguſtabiles. hunc ſolinus ait principem eſſe animum ſcythicorum. ¶ In fluuius ubi.
pontum. Scilicet euxinum.

nullũ ſenſum. pellantur ergo iſtæ ineptiæ pene aniles, ante tēpus mori miſerũ eſſe. q̄d tandē tēpus naturæ? nē at ea q̄dē dedit uſurā uitæ, tanq̃ pecuniæ, nulla p̄ſtituta die. q̄d eſt igitur q̄d q̄rare? ſi repetit cũ uult. ea enim cōditiōe acceperas. iidē ſi puer paruus occidit, æquo animo ferendũ putant: ſi uero in cunis: ne querendũ quidem. atqui ab hoc acerbius exigit natura, q̄d dederat. nondũ guſtauerat inquiunt uitæ ſuauitatē. hic aũt iā ſperabat magna: q̄bus frui cœperat. at id quidē ipſum in cæteris rebus melius putatur, aliquā partē, q̃ nullā attingere. cur in uita ſecus? quāquam non male ait Callimachus multo ſæpius lachrymaſſe Priamũ, q̃ Troilũ. eorũ aũt, q exacta ætate moriuntur, fortuna laudatur. cur? nā reor, nō illis, ſi uita longior daretur, poſſet eſſe iucundior. nihil eſt enim profecto hominis prudentia dulcius. quā, ut cætera auferat: affert certe ſenectus. q̃ uero ætas longa eſt? aut q̄d omnino homini longũ? nō ne modo pueros, modo adoleſcētes, in curſu a tergo inſequēs: nec opinātis aſſecuta eſt ſenectus? ſed q̄a ultra nihil habemus: hoc longũ dicimus. oīa iſta p̄inde ut cuiq; data ſunt, p̄ rata parte a uita lōga aut breuia dicũtur. apud hypanim fluuiũ, q ab Europæ parte in pōtũ influuit: Ariſtoteles ait beſtiolas quaſdā naſci: quæ

¶ PRAeſtituta. prę̄finita redarguit ſtultitiam illorum, qui dicunt peius actum cum quis excreuerit, quam OMNI
cum puero. ¶ Sæpius, quia diu uiuendo in uita multa aduerſa nobis accidunt. ¶ Longum aut breue. ¶ Hypa BONI.
nim, fluuius qui uenit ex thracia, & influit in pontum.

BERO. Beſtiolæ diales. Ephemeræ.

¶ VNVM diem uiuant. Ariſtoteles libro quinto de animalibus, hypanis inquit fluuius apud cimeriū boſphorum ſub ſolſtitio defert ueluti folliculos acinis maiores, quibus uolucres quadrupedes erumpunt, quod genus animalis in poſtmeridianum uſq; diei tempus uiuit & uolat. mox deſcēdēte ſole marceſcit & languet, deinde occidente moritur, uita non ultra unum diem peracta, unde ephemerum ideſt diarium appellatū eſt. Plinius hoc idem memorans hemerobion uocat a uita ſcilicet diali. Albertus magnus, non tam elegans ꝙ eruditus peripateticus diem nominat. ¶ Decrepita. ſicut decrepita hominis ætas eſt ſupra octogeſimum annum, ita iſtarum beſtiolarum circa occaſum ſolis.

unum diem uiuāt. ex his igitur hora octaua quæ mortua eſt, prouecta ætate mortua eſt: quæ uero occidente ſole, decrepita: eo magis, ſi etiam ſolſtitiali die. confer noſtram longiſſimā ætatem cum æternitate. in eadem propemodū breuitate, qua illæ beſtiolæ, reperiemur. contēnamus igitur omnes ineptias: quod enim leuius huic leuitati nomē imponemus? totamq; uim bene uiuendi in animi robore, ac magnitudine, ut in omnium rerū humanarū contēptione, ac deſpiciētia, & in omni uirtute ponamus. nam nunc quidem cogitationibus molliſſimis effœminamur: ut ſi ante mors aduenerit, ꝙ Chaldeorum promiſſa conſecuti ſumus: ſpoliati magnis quibuſdam bonis, illuſi, deſtitutiq; uideamur. quod ſi expectando, & deſiderando pendemus animis, cruciamur, angimur: proh dii immortales ꝙ optabiliter iter illud ineundum eſſe debet: quo confecto, nulla reliqua cura, nulla ſollicitudo futura ſit. quā me delectat Theramenes: quamq; elato animo eſt? & ſi enim flemus, cum legimus: tamen non miſerabiliter uir clarus emoritur. qui cum coniectus in carcerem triginta iuſſu tyrannorum uenenum, ut ſitiens, obbibiſſet: reliquum ſic e poculo eiecit: ut id reſonaret. quo ſonitu reddito, ridens, propino inquid hoc pulcro Critiæ: qui in eū fuerat teterrimus. græci enim in conuiuiis ſolent nominare, cui poculum tradituri ſint. Luſit uir ægregius extremo ſpiritu, cum iam præcordiis conceptam mortem contineret: uereq; ei qui uenenum præbuerat, mortem eſt eam auguratus.

Solſtitium.

cum uita illarum longiſſima ſit unius diei. decrepiti ſenes. dicti uel quia clamoſi, uel quia in dubio uitæ collocati. ¶ Solſtitiali. qui dies longiſſimus eſt totius anni apud ueteres ſolſticium peragebatur octauo calendas Iulii. in octaua parte Cancri. Magnus hic anni cardo eſt. ab hac meta incipit flecti ſol: & digredi ad auſtrum aucturus noctes ablaturuſq; diei menſuram. ¶ Cum æternitate. ſententia eccleſiaſtica eſt mille anni apud deum. ſicut dies unus: nulla enim ætas tam longa eſſe: immo nec quidem cogitari poteſt: ꝙ nō inſtar unius dieculæ ſit comparata cum ęternitate.

Chaldei.

¶ Chaldeorum promiſſa: Chaldei apud aſyrios babilonioſq; in maxima fuerunt auctoritate utpote aſtrologiæ peritiſſimi conſultiſſimiq; non ex artis: ſed ex gentis uocabulo nominati: qui diutuma obſeruatione ſyderum ſciētiam putantur effeciſſe ut prædici poſſet quid cuiq; euenturum: & ex quo quiſq; fato natus eſſet. aduerſus chaldeos ſeu genethliacos diſſeruit quondam fauorinus acriter & luculenter oſtendens diſſiplinam iſtam chaldeorum præſtigiis officiiſq; quibuſdam eſſe obumbratam ad homines fallendos. ſuper qua re luculentum caput eſt apud gellium: qui huiuſcemodi argumentis concludit nullo pacto conſulendum eſſe chaldeos. aut aduerſa futura eſſe dicunt: aut proſpera: ſi dicunt proſpera & fallunt: miſer fies fruſtra expectādo: ſi aduerſa dicunt & mentiuntur: miſer fies fruſtra timendo. ¶ Iter illud ſcilicet mortis idonei ſcriptores uiam uniuerſitatis appellant: a Plauto dicitur communis locus. ſic enim ait in caſina: qui nunc abierunt hinc in communem. ¶ Quam me delectat Theramenes. De hoc Valerius maximus capite de fortitudine ſic refert. Ac ne Theramenis quidem Athenienſis in publica cuſtodia mori coacti parua mentis conſtantia: in qua triginta tyrannorum iuſſu porrectam ueneni potionem non dubitanter hauſit: quodq; ex ea ſuperfuerat. iocabundus illiſum humo: clarum ædere ſonum coegit: renidenſq; ſeruo publico: qui eam tradiderat. ¶ Critiæ inquit propino: uide igitur ut hoc poculum continuo ad eum perferas. erat autem is ex triginta tyrannis crudeliſſimus. profecto eſt ſupplicio ſe liberare: tam facile ſupplicium perpeti. itaq; Theramenes perinde ac in domeſtico lectulo moriens uita exceſſit: Hactenus Valerius hic Theramenes a litteris & doctrina uirilitatem traxit. Triginta iuſſu tyrannorum Sparthani bello peloponneſiaco uictis athenienſibus triginta rectores ex ipſis athicis præpoſuerunt: qui facti ſunt: ut iſtorici prodiderunt: triginta tyranni: quorum cædes rapinæ. & inhumana crudelitas cum diſplicerent. huic uni ex numero ſuo Therameni. ipſum quoq; ad terrorem omnium neci dederunt. poſt cuius obitum fit ex urbe paſſim omnium fuga: repleturq; græcia athenienſium exulibus. ¶ Propino. porrigo poſt prægustationem: tanquam ira ominaretur augurareturq; critiæ futuram mortem. ¶ Præcordiis conceptam. circa præcordia potiſſimnm graſſari ſolet uis ueneni Oratius. Quid hoc ueneni ſeuit in præcordiis? Socrates ubi hauſto ueneno præcordia frigeſcere ceperunt extinctus eſt. ¶ Ei Scilicet criciæ.

Mors intrepida theramenis.

OMNI BONI. Caldei diuinatores.

¶ SOLSTITIALI. Iulio. Caldeorum promiſſa: qui diuinant uiſa manu. ¶ Proh dii immortales argumentum ab auctoritate a rei iudicio. ¶ Iter: ad mortem. ¶ Theramenes: ciuis athenienſis quem. xxx. tyranni interfecerunt.

¶ QAE breui cõſecuta. Thraſybulus extorris patria, exulq; magnificẽtiſſimum factum aggreſſus eſt: liberare. ſ. aſſerereq; athenas a ſeruitute. xxx. tyrãnorum, itaq; adunatis exulibus atticam regionẽ ingreſſus, occupatoq; caſtello conflixit aduerſus tyrãnos pſpero prelio, qui uicti in urbem refugerunt. mox iterato pręliantur: quo ſecũdo pręlio cecidit cricias dux ſeuiſſimus tyrãnorum, tunc uictor thraſybulus libertate recuperata, legẽ illam obliuionis tulit, quæ græco uocabulo dicitur amneſtia, de q̃ in libro annotationũ & in cõmẽtariis tranquilli ſatis multa. ¶ Carcerẽ. ſ. athenienſium. apud quos erat locus nomine baratrũ: in quẽ noxii precipitabãtur. ¶ In eundem ſciphum, poculum ueneni. ſciphus herculi dicatus eſt, de quo poeta: & ſacer impleuit dextram ſciphus. Alexandrum magnum ſuſtulit ſciphus herculaneus, in ſcipho autẽ uenenũ cicutæ datũ fuerat Socrati & therameni ex publico athenienſium inſtituto: de morte ſocratis ſupra dictum eſt.

BERO.
Virtus thraſybuli.
Mors criciæ.
Amneſtia quid.
Scyphus herculane° cõdidit alexandrum.

quæ breui cõſecuta eſt. quis hanc animi maximi æquitatem in ipſa morte laudaret: ſi mortem malum iudicaret? uadit in eundem carcerem, atq; in eundem paucis' poſt annis ſcyphum Socrates, eodem ſcelere iudicum, quo tyrãnorum Theramenes. quæ eſt igitur eius oratio, qua facit eum Plato uſum apud iudices, iam morte mulctatum? magna me inquit ſpes tenet iudices bene mihi euenire, ꝙ mittar ad mortem. neceſſe eſt enim ſit alterũ de duobus: ut aut ſenſus omnino mors omnes auferat: aut in alium quendam locum ex his locis morte migretur. quamobrem, ſiue ſenſus extinguitur: morſq; ei ſomno ſimilis eſt: qui nonnunquam, etiã ſine uiſis ſomniorum, placatiſſimam quietem affert: dii boni quid lucri eſt emori? aut q̃ multi dies reperiri poſſunt, qui tali nocti anteponãtur? cui ſimilis futura eſt perpetuitas omnis conſequentis temporis. quis me beatior? ſin uera ſunt quæ dicuntur, migrationem eſſe mortem in eas oras, quas qui e uita exceſſerunt incolunt: id multo iam beatius eſt: te cum ab iis, qui ſe iudicum numero haberi uolunt, euaſeris: ad eos uenire, qui uere iudices appellentur, Minoem, Rhadamanthum, Aeacum, Triptolemum: conuenireq; eos qui iuſte cum fide uixerint. hæc peregrinatio mediocris nobis uideri poteſt. ut uero colloqui cum Orpheo, Muſæo, Homero, Heſiodo liceat, quanti tandem æſtimaris? equidem ſæpe mori ſi fieri poſſet uellem: ut ea, quæ dico, mihi liceret inuenire. quanta delectatione autẽ afficerer cũ Palamedem, cũ Aiacẽ, cũ alios iudicio iniquo circũuentos, cõuenirẽ. tẽtarem etiam

¶ Iudicum. Dãnatus eſt ſocrates ſententiis iudicũ ducentis octoginta, & continuo in carcerem coniectus. ¶ Magna me ſpes. ſunt hæc uerba ĩ calce apologiæ. i. defenſionis Platonis, quia facit uſum eſſe ſocratem in iudicio: quæ exorabula iudicantium neruos oratorios non habet: dixit quã Seneca nec patrono, nec reo eẽ dignam. Voluit ipſe Plato dicere pro Socrate utpote diſcipulus pro doctore, aſcendenſq; ſuggeſtũ cũ ſic cæpiſſet. Minor natu cũ ſim uiri athenienſes his omnibus, qui tribunal aſcenderũt: interpellatus eſt a iudicibus reclamãtibus: deſcende. ¶ Tali nocti, quæ. ſ. affert q̃etẽ placatiſſimam ſine uiſis ſomniorum. ¶ Migrationem, ſicut hi qui ex domo conductitia in alteram domum migrare ſolent. ita migratio erit animorum: ſi immortales ſunt, ex hoc diuerſorio in domicilia beatiora, mors enim aut tranſitus eſt, aut finis. ¶ Triptolemum. De minoe. Rhadamanto. eaco. iudicibus inferorum referta ſunt uolumina, ſed de Triptolemo: quod iudex ſit apud manes, non temere aliubi reperias q̃ apud Platonem in appologia, unde ad uerbum Cicero iſta tranſcripſit, fortaſſis hoc iudicandi munus aſſignatum Triptolemo, quia ut ſcriptores prodiderunt, eſt bene meritus de mortalibus, qui Bouem & aratrũ dicitur primus inueniſſe, a quo frumenti ſatio in attica repertã. In cuius muneris honorem noctes initiorum ſacratæ. Mythici fabulãtur alato ſerpẽte p aera uectum diſtribuiſſe frumenta, quia longa naui uectus ad urbẽ eleuſinam hoc factitauit: quæ uiſa eſt imitari ſerpẽtem pinnatum. ¶ Muſæo. muſeus Eumolpi filius Orphei diſcipulus fuit utroſq; Auguſtinus uocat poetas theologos, quia de deo carmina fecerunt. Virgilius. Muſæum ante omnes. medium nam plurima turba: hunc habet, dignum ſcitu nec indignum relatu eſt illud artapani, qui ait: quem iudei Moyſem dicunt: hunc a græcis muſeum appellari. ¶ Cum palamedem. Nemo non nouit palamedem dolo & aſtu ulyſſis inſimulatum proditionis dãnatumq; iudicio græcorum lapidibus interemptum fuiſſe, de quo Virgilius & cæteri, hic ordinem exercitus: ſigni dationem teſſeras uigilias inuenit Troiano bello: quem aliquot litterarum repertorem extitiſſe tradunt. ¶ Aiacem. Aiax telamonis & ipſe uafricia facundiaq; Vlyſſis circumuentus ſuperatuſq; eſt in iudicio armorum Achillis, quod adeo indignanter tulit, & dolenter: ut ira in furorem, furor in mortem impulerit, quem poetæ ferunt in florem hiacinthum demutatũ, ob hoc quidam Columelam autumant appellaſſe eacios flores: quia græce αιασ dicitur aiax, ego ſentio flores eacios dici ab eaco patre telamonis: ex quo natus eſt aiax,

nauis lõga
Serpẽs pinnatus.
Inuenta palamedis.

¶ QVIS i. concludit non eſſe malũ ab auctoritate. ¶ Theramenes. deinde ab auctoritate Socratis. ¶ Mulctatum damnatum. ¶ Magna. uerba ſunt ſocratis, qui inducitur a Platone loqui in phedro. ¶ Viſis. fantaſmatibus. ¶ Nocti ſomno. ¶ Oras. regiones. ¶ Orpheo, muſęo. poetæ ſunt antiqui. ¶ Palamedem, & aiacem: qui circumuenti ſunt eloquentia Vlyſſis ſummi regis: ſcilicet agammenonis neq; enim mors malum: eſt nã nihil mali cuiquam bono contingere poteſt, mors bonis contingit: non ergo malum ſecundum ſtoicos. Ariſtoteles dicit paupertatem malum cum bono contingere: ſtoici nolunt paupertatem malum.

OMNI BONI.
Ari. opi.

BERO. ❡ SVMMI regis. Agamemnonē deſignat: regem regum in exercitu græcorum: & ποιμένα λαῶν.
Cerdiſtos i. paſtorem populorum, ut appellat Homerus. Siſyphi prudentiā hic ab Homero dicitur κερδιστοσ ἀν-
quid. δρων. hoc eſt ditiſſimus hominum, ut interpretes trāſtulerūt: ego interpretor prudentiſſimū: græce enī κερ-
διστοσ proprie ſignificat acutiſſimū, perindeq; prudentiſſimū. & ita conueniet ſententia homerica cum pla-
tonico ſermone, quo illi dat prudentiam. Fuit corinthi, ubi ſiſyphus regnauit, regiū domicilium ex niueo la-
pide extructum ab eius nomine ſiſyphium nominatum. ❡ Sicut hic faciebam. Narrat Socrates in apologia, ſe
poſtq̄ ſapiētiſſimus ab appolline ſit iudicatus,
acceſſiſſe compluſculos ex his qui, ſapien-
tes uidebantur, & eorum exquiſiuiſſe prudentiā
ut illis inuentis ſapientioribus redarguere poſ-
ſet oraculum tanq̄ uanidicum ex qua re illos
ſibi reddebat inimicos. ❡ Habeo quod ſuccen-
ſeam. Hinc ſumptum eſt illud ſatyrici poetæ,
qui partem acceptæ ſeua inter uincla cicutæ,
accuſatori nollet dare, ſuccenſere autem ſi-
Succēſere gnificat iraſci iuſta de cauſa. Silius ſuccen-
quid. ſere nephas patriæ. ❡ Vtrum melius mori uel
uiuere. ❡ Ne ego. poſt recitatam ſocratis ora-
tionem ait ex perſona ſua. Cicero: multo ſe
malle animū illū Socratis contēptorē mortis
& imperterritum, q̄ opulentias eorum iudi-
Næ. cum, a quibus morte mulctatus eſt. Næ autē
ualde ſignificat: ut apud Apuleium. Næ ego
inſcita quę cū aliter appollinis fruſtra certaue-
rim. ❡ Suum illud. Socratis proprium peculia-
re q; fuit: ut nihil affirmaret, erat enī magnus
opinator: cuius celeberimum ilud dictum eſt,
hoc unum ſcio quod neſcio. ❡ Cum lacedæ-
monius quidam. Plutarchus ī apophthegma-
tis laconicis hunc hectamenem appellat, cu-
ius nomen ſibi non ſatis notū eſſe ait M. Tulli-
Ephori q. us. ❡ Damnatus ab ephoris. apud lacedæmo-
nios tales ferme erāt ephori, quales apud Ro-
manos tribuni plæbis: qui a theopompo ſic
oppoſiti regibus ſunt, ut apud Romanos con-
ſulibus tribuni. Satis conſtat ab ephoris reges
alios eiectos fuiſſe, alios interemptos, olim
pro miniſtris regum fuerunt paulatim, deinde
omnem potentiam in ſe transferentes ad id li-
centiæ peruenerunt: ut ſeorſum a rege magi-
ſtratum proprium cōſtituerint nomine epho-
riam. ephoros græce præſes & æpiſcopus di-
citur, ephoria tutela. De ephoris multa hiſto-
Verſuram rici plurima Plutarchus. ❡ Sine uerſura. uerſu-
facere. ram facere dicitur: qui æs alienum ex ære alie-
no ſoluit, tanq̄ uertat creditorem. Cicero in
oratione pro cælio. Nulli ſumptus, nulla iactu-
ra, nulla uerſura. Seneca. Ab æpicuro uer-
ſura facienda eſt: quod ſignificat mutatio-
nem ſententiæ faciendam eſſe ab æpicuro, & in hoc ſignificatu frequenter inuenies apud ſcriptores idone-
os. Dicitur etiam quis uerſuram facere: ut ait Donatus, cum minore fœnore acceptam pecuniam maiore
occupat, prouerbiale eſt illud apud Senecam, domi quod aiunt uerſura fit, & uelut luſorium nomen ſtat
tranſit, ideo autem lacedæmonius hectamenes hoc dixit, quia multactus erat pœna mortis, quam poterat
ſuo capite diſſoluere, quod ſi mulcta pecuniaria fuiſſet, opus erat mutatione aut uerſura. ❡ Sparta. lacædemo-
ne. dicta eſt ſpartha a ſpartho filio phoronei conditore.

ſummi regis, qui maximas copias duxit ad Troiam, & Vlyſſis, Siſyphiq; prudentiam: nec ob eam rem, cū hæc exquirerem, ſicut hic faciebam: capite dānarer. ne nos quidē iudices ii, qui me abſoluiſtis, mortem timueritis. nec enim unquā bono quicquā mali euenire poteſt nec uiuo, nec mortuo: nec unquā eius res a diis immortalibus negligentur. nec mihi ipſi hoc accidit fortuito. nec uero iis, a quibus accuſatus ſum, aut a quibus condemnatus, habeo quod ſuccēſeam: niſi quod mihi nocere ſe crediderunt. & hoc quidem hoc modo: nihil autem melius æſtimo. ſed tempus eſt inquit iam hinc abire me, ut moriar: uos, ut uitā agatis. utrū autem ſit melius, dii immortales ſciunt. hominem quidem ſcire arbitror neminem. Ne ego haud paulo hūc animum malim, quam eorum omnium fortunas qui de hoc iudicauerunt. & ſi quod præter deos negat ſcire quenquā, id ſcit ipſe, utrum melius ſit. nam dixit ante. ſed ſuum illud, nihil ut affirmet, tenet ad extremū: Nos autem teneamus, ut nihil cēſeamus eſſe malum, quod ſit a natura datum omnibus: intelligamuſq; ſi mors malum ſit: eſſe ſempiternum malum. nam uitæ miſeræ mors finis eſſe uidetur. mors ſi eſt miſera: finis eſſe nullus poteſt. ſed quid ego Socratem, aut Theramenem præſtantis uiros uirtutis, & ſapientiæ gloria commemoro? cum Lacedæmonius quidam, cuius ne nomen quidem proditum eſt: mortem tantopere contempſerit: ut cum ad eā duceretur damnatus ab ephoris: & eſſet uultu hilari, adq; læto: dixiſſetq; ei quidam inimicus, contemnis ne leges Lycurgi? reſponderit: ego uero illi maximam gratiam habeo: qui me ea pœna mulctauerit, quā ſine mutuatione, & ſine uerſura poſſem diſſoluere. O uirum ſpartha dignum ut mihi quidem qui tu magno animo fuerit, innocens damnatus eſſe uideatur. talis innumerabilis noſtra ciuitas tulit. ſed quid duces & principes nominem? cum legiones ſcribat Cato ſæpe alacris in eum locū profectas, unde redituras ſe nō arbitrarētur. pari animo Lacedæmonii

OMNI ❡ NOS. autem, quid, quodcunq; a natura datum malum non eſt, mors a natura data nobis eſt, non ergo
BONI. malum. ❡ Ephoris: ephori magiſtratus lacedæmoniorum ſunt, quales erant tribuni Romæ. ❡ Talis: argu-
Ephori q. mentum ab auctoritate. ❡ Duces. qui ducūt exercitum. ❡ Principes, qui in Vrbe principatum tenent. ❡ Cato:
cenſorinus.

in thermopylis occiderūt. in quo Simonides, Dic hoſpes ſpartæ: nos te hic uidiſſe iacentes: Dum ſanctis patriæ legibus obſequimur. Q uid ille dux Leonidas dicit? pergite animo forti Lacedæmonii: hodie apud inferos fortaſſe cœnabimus. fuit hæc gens fortis: dum Lycurgi leges uigebāt. e quibus unus, cū perſes hoſtis in colloquio dixiſſet glorians, ſolem præ iaculorum multitudine & ſagittarum umbra nō uidebitis. In umbra igitur inquit pugnabimus, uiros cōmemoro. qualis tandem Lacæna? quæ cū filium in prœlium miſiſſet: & interfectū audiſſet: iccirco inquit genueram: ut eſſet qui pro patria mortem non dubitaret occūbere. eſtote fortes, & duri ſpartiatæ: magnam habet uim reipu. diſciplina. quid? Cyreneum Theodorum philoſophum non ignobilem nonne miramur? cui cum Lyſimachus rex crucem minaretur: iſtis quæſo inquit iſta horribilia minitare purpuratis tuis: Theodori quidem nihil intereſt, humi ne, an ſublime putreſcat. Cuius hoc dicto admoneor, ut aliquid etiam de humatione & ſepultura dicēdum exiſtimē: rem nō difficilē, his pſerti cognitis, q̄ de nihil ſentiēdo paulo añ dicta ſunt. de q̄ Socrates quidē qd ſenſerit, appet in eo libro

BERO. ¶ IN thermopylis. Anguſtias theſaliæ thermopylas uocant græco uocabulo, pylas enim portas nominitant, & thermon calidum, ibi enim ſunt, ut inquit Strabo, therme. i. calidæ aquæ herculi conſecrate, ſcribit Liuius libro. xxxvi. iugum thermopylarum ita mediam græciam dirimere, ut apenini dorſo Italia diuiditur, & quia calidæ aquæ in ipſis faucibus ſunt: ideo inquit thermopylæ locus appellatur, nobilis lacedæmoniorū aduerſus pſas morte magis memorabili, q̄ pugna. Leonidas enim rex lacedæmoniorum cum trecentis laconibus anguſtias thermopylarum occupauit ſubſtentaturus procellam turbinemq̄ [illegible] um: quorum rege Xerxe innumerab [illegible] xy emum exitium roti græcie min [illegible] uc lacones ſtrage maxima perſag [illegible] mum non uicti, ſed uincen [illegible] entes ſtratorum hoſtium [illegible] quod dolo æphialtis factum [illegible] os, intra thermopylas accepit, cum il[illegible]s per montana ſemitam oſtendiſſet, factum eſt cōmune cunctorum lacedęmoniorum ſepulchrum: quod polyandrium appellant a multitudine uirorum: in cuius columela diſtichon hoc: quod refert Cicero, inſculptum legebatur a ſimonide poeta conſcriptum. Luculenta ſpecioſaq̄ controuerſia eſt apud Senecam de trecentis laconibus, deliberantibus, an fugientibus reliquis græcis, ipſi quoq̄ thermopylas linquere debeant, in qua dixit Cæſtius declamator, Si uincere xerxē nō licet, uidere liceat, uolo ſcire quem fugiam uictor quoq̄ ſtratorius decenter inquit. Trecenti ſumus ſed uiri, ſed armati, ſed lacones, ſed ad thermopylas, nunq̄ uidi plures trecentis. ¶ Apud inferos cænabimus, apophthegma apud eruditos celebratiſſimū; græce Plutarchus ſic inquit. τοῖσ στρατιώταισ παρήγγειλεν ἀριστοποιῆσθαι ὡσ ἐν ᾅδου δειπνοποιησομένουσ. i. milites monuit prādere tanq̄ apud inferos cænaturos, cū xerxes ſcripſiſſet ad leonidā mitte ad me arma, reſcripſit ueni, & accipe, dixit facetus declamator: & ſcurra ad prādium pmiſiſſem, ad cęnā renuntiaſſem. Seneca in æpiſtolis moralibus. At ille leonidas: q fortiter illos allocutus eſt, ſic inquit: cōmilitones prādere tanq̄ apud inferos cænaturi, non in ore creuit cibus, non hæſit in faucibus, nō elapſus eſt manibus, alacres ad prandium illi promiſerant, & ad cænam. ¶ Dum lygurgi leges uigebāt. Lacedæmon lumen quondam gręcię uſq̄ adeo florentiſſima extitit: q̄diu uſa eſt lygurgi legibus, quas in annum quingenteſimum obſeruarunt, ubi numus ſpartam influxit, auaritia inexplebilis inuaſit lacedæmonios: qua Pythius Appollo dixerat, olim ſpartam periturum, & ita paulatim ſeneſcentibus bonis moribus, ex imperio in ſeruitutem eeciderunt. ¶ E quibus unus. Plutarchus hoc dictum attribuit ipſi leonidæ, qui græce dixit ὑπὸ σκιᾷ μαχεσόμεθα. i. ſub umbra pugnabimus. ¶ Qualis tandem lacęna. Virilitatis lacænarum fœminarum dicta factaq̄ multa documento ſunt, quædam cum audiſſet filium in aciæ fortiter prælianrem interiiſſe, meus inquit eras. At cum de altero filio accepiſſet: eum præ mætu fugiſſe: fugaq̄ incolumen euaſiſſe. οὐ γὰρ ἐφῆσθ ἐμοῦ. non eras inquit meus. Alia cum filium clypeo ob armaret. τέκνον ἔφη ἢ ταύταν ἢ ἐπὶ ταύτα quod auſonius duobus his uerſiculis eleganter expræſſit. Mater lacæna clypeo obarmans filium: cum hoc inquit, aut in hoc redi. Alia filium claudum præmittens ad pugnam τέκνον εἶπε κατὰ βῆμα τᾶσ ἀρετᾶσ μέμνασο. i. filii inquit per ſingulos gradus memento uirtutis: hæc autem de qua loquitur Cicero. ſepeliens filium dixit aniculæ, qua gratia peperi filium ut pro ſparta moreretur, hoc mihi contigit. ¶ Q uid? cyreneum theodorum. de hoc Seneca in libro de tranquilitate uitę ſic refert. Minabatur Theodoro philoſopho tyrannus mortem, & æquidem & ſepulturam, habes inquit cur tibi placeas, hæmina ſanguinis in tua poteſtate eſt. Nam quod ad ſepulturam o te ineptum: ſi putas mea intereſſe ſupra terram: aut infra putreſcam, eiuſdem meminit. Valerius: qui pro illo: hæmina ſanguis in tua poteſtate eſt, repoſuit aliud, neq̄ minus elegans, neque minus memorabile, dixit enim enimuero magnifica res tibi contigit: quia cantharidis uim aſſecutus es Cantharides autem ſunt uermiculi ficorum & piri & cynacanthæ & roſæ uenenati: quarum uenenum: in qua parte ſit: non conſtat inter auctores: alii in pedibus eſſe dicunt. Conuenit tantum pennas earum auxiliari & pro remedio eſſe Coſſinum equitem Romanum medicus interemit præparato cantaridum potu. Cantarides obiectæ ſunt Catoni utiſcenſi: ceu uenenum uendidiſſet in auctione regis cypri, quoniam eas ſeſtertiis ſexaginta addixerat. Caius carbo, accuſante Lu. Craſſo cantharidas ſumpſiſſe dicitur: id genus necis Ouidius inimico

Margin notes: Thermopylę unde. — Polyádriū quid. — In umbra pugnabimus. — Exēplum theodori. — Cantharidis uim aſſecutus.

impræcatur cum ait:cantharidum ſuccos dante parente bibas. Hieronymus in hanc ſententiam. Ne magnopere glorieris:ſi facias quod Scorpiones facere poſſunt & cantharides.

OMNI BONI.

C TERMOPilis: locus in agro attico. Hoſpes. externe. Gens:ſpartana. Lacæna:mulier Lacedæmonialis. lyſimaclis tyrannus rex cirenenſium cum minaretur:ſe eum interfecturum. Reſpondit ut ſuis purpuratis minaretur. Cuius dicto:oſtendit ſuperius:& exemplis & auctoritate mortem nõ eſſe malum:ſed quia poſſet obiici animos non interire pœnitus:nam fieri ſepulchra magnifica &c. cui reſpondet nihil ad mortuos pertinere, ſed ad uiuos conſuetudinis & honoris gratia, ſed & ab auctoritate hoc probat, nam cum nihil ſentiant mortui:nihil cur[illegible] Humatione:humatio omnis religio ſepeliendi eſt, ſepultura ipſa certe inuectio

Humatio quid.

De q̃. ab auctore uel q[illegible] .ſ. in pludro.

BERO.

C IN quo moritur [illegible] ſignificatur cuius teſtimonium idem [illegible] citauimus.

in quo moritur: de quo iam tam multa diximus. cum enim de immortalitate animorum diſputauiſſet: & iã moriendi tempus urgeret: rogatus a Critone quemadmodum ſepeliri uellet, multam uero inquit operã amici fruſtra conſumpſi. Critoni eñi noſtro nõ perſuaſi, me hinc aduolaturum: neq; quicquam mei relicturum. uerumtamen Crito, ſi me aſſequi potueris: aut ſicubi nactus eris: ut tibi uidebitur, ſepelito. ſed, mihi crede, nemo me ueſtrum, cum hinc exceſſero, conſequetur. præclare id quidem: qui & amico permiſerit & ſe oſtenderit de hoc toto genere nihil elaborare: durior Diogenes & id quidem ſentiens, ſed ut cynicus aſperius, proiici ſe iuſſit inhumatum. tum amici uolucribus ne & feris? minime uero inquit: ſed bacillum prope me, quo abigam, ponitote. qui poteris illi? non enim ſenties. quid igitur mihi ferarum laniatus oberit nihil ſentienti? præclare Anaxagoras: qui cum Lampſaci moreretur: quærentibus amicis uellet ne Clazomenas in patriam, ſi quid accidiſſet afferri: nihil neceſſe eſt inquit. undiq; enim ad inferos tantundem uiæ eſt. totaq; de ratione humationis unum tenẽdum eſt. ad corpus illam pertinere, ſiue occiderit animus: ſiue uigeat. in corpore autem perſpicuũ eſt, uel extincto animo, uel elapſo, nullum reſidere ſenſum. ſed plena errorum ſunt omnia. trahit Hectorem ad currum religatum Achilles: lacerari eum, & ſentire putat. credo ergo hic ulciſcitur, ut quidem ſibi uidetur. At illa ſicut acerbiſſimam rem mœret. Vidi, uidere quod me paſſa ægerrime, Curru Hectorem quadriiugo raptarier. Quem Hectorem? aut quandiu ille erit Hector? melius Actius: & aliquando ſapiens Achilles.

Critóqui.

A Critone. hic ath[illegible]enſis philoſophus, unus omnium maxime eximio quodã amore ſocrati affectus, cuius ita curam egit: ut nunquam aliquid ex his, quæ ſunt ad uſum neceſſaria, illi deeſſe pateretur. Neq; quicquã mei relicturum. Verus Socra. erat animus, qui & homo interior dicitur, cum exterior homo ſit uaſculum & receptaculum. Moriens ergo nihil ſui relicturum eſſe ſe ait intelligi uolens animum euolaturum, & nihil ſenſus in cadauere permanſurum, apud Platonem ait Critoni: ne me deplores uidens corpus meum, uel cremari, uel ſepeliri, & ſub terram condi: & ita demõſtrat ad corpus tãtum pertinere ſepulturam, cum ad animum ſiue moriatur, ſiue uigeat, nihil pœnitus pertineat, niſi credere uelimus erraticos eſſe manes inſepultorũ. De hoc toto genere. Ait diuus Auguſtinus, quod & in decretis canonicis. xiii. q. ſecunda repetitum eſt: omnia iſta. i. curatio funeris, cõditio ſepulturæ, pompa exequiarum magis ſunt uiuorum ſolatia, q̃ ſubſidia mortuorum.

Cynici a moribus caninis.

Proiici ſe inhumatum. Cynica ſecta, quæ a canibus, quorum mores imitatur: nomen traxit, exploſa eſt ueluti aſpera nimis & inuerecunda, cuius principes fuerunt Hercules Antiſthenes & Diogenes, qui ut inquit Hieronymus hemerobios uulgo appellatus eſt quaſi diarii uictus cibum in diem poſcens. Obiit ferme nonagenarius, cum bouis crudum pedem comediſſet: alii dicunt eum continuiſſe ſpiritum atq; ita expiraſſe. Alii cum polypum canibus diuidere uoluiſſet, morſum in cruris neruo accepiſſe, atq; ex eo defunctum eſſe aiunt quidam illum cum moreretur, mandaſſe, ut cadauer ſuum inſepultũ proiiceretur, ut omnes beſtiæ participes ipſius eſſent, in tumulo diogenis erecta fuit columna, in cuius apice canis ex lapide pario ſculptus uiſebatur ad cynicum philoſophum ſignificandum. Bacillum. baculum ſiue ſcipionem. Illi? ſcilicet dixerũt. Qui ideſt quomodo.

Anaxagoras qui.

Præclare anaxagoras. hic dicebat ſe Solis & Lunæ ac Cæli uidendi cauſa natum eſſe. Clazomenius fuit in phyſicis præcellens, lampſaci periit, ubi interrogantibus eum primoribus lampſacenis, num quid mandaret, iuſiſſe fertur ut pueri quot annis luderent eo menſe: quo deceſiſſet: cui defuncto lampſaceni ſepulchrum extruxerunt, hic niuem nigram dixit eſſe. Clazomenas. ciuitas eſt ioniæ aſiaticæ: quam condidit paralus. Ad currum religatum. Virgilius. Ter circum iliacos raptauerat hectora muros, ſcribit Homerus in. xxii. iliados, hectora alligatum fuiſſe currui ab Achille perforatis pedum neruis a calcaneo ad talum, & loro bubulo tranſmiſſo, tractumq; capite in terram pendulo, & Cæſarie fœdata, idem tradit in. xxiiii. cadauer hectoris tertractum eſſe ab eodem Achille circa ſepulchrum patrocli, iunctis ad currum equis. Ex hac homerica ſententia enodauimus hoc anno nodum prius inenodabilem apud Ouidium, cum deuotorium in ibin carmen publice profiteremur, ubi hi duo uerſus leguntur. Vtq; uel euridamas ter circumbuſta traſylli. eſt lariſſeis raptus ab hoſte rotis, enarratores multa quidem ſagaciter ueſtigãt, ſed friuola omnia, & meras nugas eſſe

Euridamas thraſyllus.

ciunt. Nos diximus ſignificati id ſupplicii genusquo defunctus hector affectus eſt ab Achille ter tractus circa
buſtum patrocli, ubi eurydamas pro hectore, & thraſyllos pro patroclo optimis æpithetis accipiuntur, græce Euryda
enim eurydamas dicitur latæ domans: quod æpitheton quadiat hectori ueluti domitori, qui uirtute cuncta mas.
domitabat ſubiugabatq;: thraſyllos uero temerarium ſignificat & audacē: quod cōuenit patroclo, nam reme Thraſyllus.
ritas plærūq; infœlix eſt, ita apud Virgili. turnus audax cognominatur, cuius exitus fuit infortunatus. Iam ſen/
ſus Ouidii eluceſcit, cum iprçcetur ita ter thrai inimicū ut tractus eſt hector circa [illegible] patrocli. Vidi uide
req;. Verba ſunt ex antiqua tragœdia, quæ dicebantur: uel ex perſona hecubæ m[illegible] andromaches uxo/
ris: quas ambas flebiliter lamentantes facit Homerus.

TOTO genere humādi. Diogenes, cinicus propter uxorem: A[illegible] Clazoméas: OMNI
ciuitas helleſponti. Lampſaci: ciuitas eſt unde fuit oriundus Priapus in [illegible] V[illegible] uitat & im/ BONI.
mortalis ſit. Extincto: ſi pœnitus intereat. Elapſo. ſi ſuperuiuat & migret [illegible] hic confutat
opinionē ſtultoꝝ: qui dicunt hoſtes ſeruire in corpora hoſtium. Nā ubi mo[illegible] eſt hector.

Immo enim uero corpus Priamo redidi: Hectorem abſtuli. Non igitur Hectora traxiſti: ſed corpus quod fuerat Hectoris. Ecce alius exoritur e terra: qui matrem dormire non ſinat. Mater, te apello, quæ curam ſomno ſuſpenſo leuas: Neq; te mei miſeret: ſurge & ſepeli natum: hæc cum preſſis & flebilibus modis, qui totis theatris mœſtitiam inferant, concinuntur: difficile eſt non eos qui inhumati ſunt, miſeros iudicare: priuſquā feræ, uolucreſq;: metuit ne laceratis membris minus bene utatur: ne combuſtis non extimeſcit. Heu reliquias ſemiaſſi regis denudatis oſſibus Per terram ſanie delibutam fœde diuexarier. non intelligo quid metuat: cum tam bonos ſeptenarios fundat ad tibiam. Tenendum eſt igitur nihil curandum eſſe poteſt mortem: cum multi inimicos etiam mortuos puniāt. execratur luculentis ſane uerſibus apud Ennium Thyeſtes, primum ut naufragio pereat Atreus. durum hoc ſane. talis enim interitus nō eſt ſine graui ſenſu. illa inania. Ipſe ſummis ſaxis fixus aſperis Euiſceratus latere pendens: ſaxa ſpargens tabo: Sanie: & ſanguine atro. non ipſa ſaxa magis ſenſu omni uacabunt q̄ ille latere pendens: cui ſe hic cruciatum cēſet optare. quā eſſent duta ſi ſentiret? nulla ſine ſenſu ſunt. Illud uero p quā inane, Neq; ſepulchrum quo recipiat habeat portum corporis: Vbi remiſſa humana uita corpus requieſcat a malis. Vides quāto hæc in errore uerſentur. portum eſſe corporis, & requieſcere in ſepulchro putat mortuū.

IMMO enim uero corpus. actius tragi/ BERO.
cus poeta ſcripſit in tragœdia quemadmo/
dum achilles corpus Hectoris reddebat patri
Priamo. quod latiſſime canit Homerus libro
iliados nouiſſimo, itaq; apud actium tanq̄ in/
doctus Achilles ſapiens ſapienter loquitur di/
cens ſe rediſſe corpus Priamo, Hectorem
abſtuliſſe, eum cadauer nō ſcit homo, ſed ipſe
animus unde hector mortuus hector nō erat,
uerus autē hector fuerat anima hectoris: quā
nece abſtulerat achilles. Ecce alius e terra. in Mortuus
antiqua tragœdia, q̄ ad poſteros ut multa alia homo
nō peruenit inducebatur Polydorus obtrun/ hō nō eſt.
catus a polymneſtore exiens ab inferis, & dor
mienti ilionæ apparens, quā matrem appel/
lat rogatq;: ut natum ſæpeliat, exoritur dubita
tio, quo modo matrem appellet ilionam: qui
filius fuit hecubæ, niſi alius ſignificetur. Ma
ter te appello. uerba tragœdiæ, quibus anima
polydori dormientem ilionam compellat ro
gans ut ſæpeliatur: pinde atq; ſepultura ptine
at ad defunctū, ī quo nullus eſt ſenſus, ex quo
Cicero taxat ineptias poeticas. Oratius in ſer/
monibus meminit horū uerborū hiſce uerſi/
bus. Cū ilionā edormit catienis mille ducētis,
mater te appello clamātibus. M. Tullius ī hor/
tēſio. Quid iliona ſomno illo mater te appel/
lo: nonne illa credit filiū locutū uere exprecta
etiā crederet. Modis. uerſibus. Priuſq̄ feræ
uolucreſq;. Cōtinuaſ textus ex tragœdia ſub p
ſona polydori. Heu reliqas ſemiaſſi regis.
Verba ex poemate uetuſtiſſimo, qbus cōquæ
ſtio eſt & lamētatio: qđ regis cadaueri defuerit legitima crematio, iaceatq; ſemicrematus, ex quo appellaſ ſe
miaſſus q̄ſi ſemiuſtulatus, & qđ eius reliqę madētes ſanię crudeliter diuexarētur. Bonos ſeptenarios. uerſus
& modos tragicos ex ſeptē metris cōcinnatos. Ad tibiā. chorus ī tragœdia, q cōticuit ī comœdia canebatur
inter auctores comediaꝝ ad tibiā, tibiis modo paribus modo īparibus, quod ſignificat monodiū unicā, ſcili Monodiū.
cet tibiā & ſynodiū utrāq; tibiā. Luculentis. ſpecioſis & bonis a luce deductū nomen, a luculēto fit lucu/ Sydonium
lētitas: q̄ dictione uſi ſunt ueteres. Apud Enniū thyeſtes, talis ab ennio ſcripta eſt fabula de thyeſte, q̄lē a Se Luculenti/
neca luculēter ſcriptā uulgo lectitant. Talis interitus. perire naufragio grauiſſimū eſt, acerbiſſimūq;, qa ani/ tas.
ma ignea eſt, & extingui uidetur in elemēto cōtrario. Euiſceratus. uiſceribus lancinatis diſcerptus excarni/
ficatuſq;. Virgilius: cōprenſamq; tenet pedibuſq; æuiſcerat uncis. Tabo. corrupto ſanguine. Virgilius: &
terram tabo maculant, ſunt enim hæc carmina enniana. Portum corporis. optat thyeſtes ut inſepultus iaceat Tabo quid.
frater atreus ſemperq; inquietus ſit: tanq̄ ſepulchrum ſit portus corporis: & qui ſepultus eſt, quieſcat.

MODIS: modulationibus. Septenarios. uerſus ſunt iambici: qui habent ſeptem iambos. Atreus & OMNI
Thyeſtes fratres fuerunt. thyeſtes cum uxore atrei concubuit: & ex ea filios concepit, qua re cognita atreus fi/ BONI.
lios thyeſte patri comedendos appoſuit. Remiſſa: dimiſſa.

BERO. ℭ MAGNA culpa pelopis. ludit more ſuo feſtiuiter Cicero: tāq̄ culpa patris pelopis ineruditus indoctuſq;
thyeſtes filius inprecetur atreo fratri illa: quę perinania ſunt, & oppido q̄ friuola, quid enim inanius inſipien/
tiuſq; eſſe poteſt, q̄ p dolorē optare: ut frater careat ſepulchro, cū ad defunctū nihil ſepultura ptineat. ita ut nō
īmento laudetur illud Virgilianū, facilis iactura ſepulchri. Licuitq; lucano plauſibiliter dicere. Cælo tegitur, q
nō habet urnā. Diſerte quoq; mæcenas ait. Nō tumulū curo. ſepelit natura relictos. Ex ioue pgnatus tātalus,
ex tātalō ortus pe[illegible]. ex [illegible]lope fati thyeſtes & atreus, a pelope dicta eſt peloponeſus, q ex phrygia ducto ſe
cū populo a [illegible] dit nomē pelo/
Pelopidæ. pouelo, ab [illegible]idę reges gre
ciæ pelopis [illegible] ęſt illud in
pnſco carm[illegible] e nomē audiā
pelopidaru[illegible] ortuus. Hero.
Dio. cæteri c[illegible] quēadmodū
egyptii cadauera [illegible]cto cerebro omnibuſq;
inteſtinis expurgatis complent, condiuntue
myrrha pura & caſia. & cæteris excepto thu/
re odoribus ubi hæc fecere, ſaliunt nitro & ſa
le. Nam ut ait Plinius defuncta & pureſcentia
ita uendicat ſal, ut durēt ea per ſecla. Idem aliu
bi tradit. Corpora defunctorum perfuſa cedro
ſeruari in egypto, mel quoq; auctore Colume
la Exanimum corpus hominis per annos plu/
rimos inoxium conſeruat. Deprenſum quen/
dam olim aiunt ſalinarium coeuntem cū recē
ti cadauere muliebri, pręterea egyptii ligneā
Effigies mortui in conuiuio. hominis effigiē faciunt, intra quā inſerūt mor
tuum, incluſumq; ita theſaurizant. Eoꝝ quoq;
mos eſt, ut in conuiuio circūferatur mortuus e
ligno factus, quem ſingulis conuiuarū demo/
ſtrās ait quiſpiam, bibe & oblectare, talis poſt
mortem futurus, hoc eſt quod intelligi uoluit
ſilius in. xiii. punicorum ſic ſcribens, Egyptia
tellus, claudit odorato poſt funus ſtannia ſaxo
corpora, & a menſis exanguem haud ſeparat
umbram. ¶ Cæra circunlitos. Strabo libro. xv.
ſcribens de moribus perſarum. Sepeliunt in/
quit corpora cæra oblinentes, magos inſepul
tos auibus edendos dimittunt, hi cum matri/
bus ex patrio more cōgrediūtur, ob hoc dixit
Catulus. Nam magus ex matre & gnato gi/
gnatur oportet, ſi uera eſt perſarum impia reli
gio. ¶ Hyrcania alit ca. Silius: probatū eſt hyr
canis adhibere canes. Honoſicritus refert ba/
ctrianos, qui iam ſenio morbo ue cōfecti ſint uiuētes adhuc canibus apponi, ad hoc ipſum de induſtria enutri
Canes ſepulchrales qui. tis, quos ſepulcrales uocāt. ¶ Per multa alia. Hiberorū antiquus mos fuit, ut uulturibus corpora defunctoꝝ la/
nianda obiecterēt, pontici ex hauſto cerebro capita myrrha cōdiunt: & ita diutiſſime ſeruant. Scythæ cada/
uera trūcis ſuffixa relinquūt. Garamātes arenæ nudos infodiunt. Chr. Hic dictus eſt fulcire porticum ſtoicorū,
Chryſippus. ſcripſit uolumina ultra ſeptingenta. Dicere ſolebat apolodorus ſi quis tollat de chryſippi libris, quæ aliena
ſunt, cartha illi uacuua relinqueretur, periit riſu: cū aſinum uidiſſet ficos edentem. Sunt q dicant hauſtu uini
dulcis ſtrangulatum interiiſſe. ¶ Hic locus. De ſepultura & humatione. ¶ In nobis. uiuētibus. ¶ In noſtris. in de
functis. ¶ Id curent uiui. pertinet ad uiuos funerare ſuos p facultatibus & dignitate defuncti, quod & iuriſcō
ſulti teſtantur. ¶ Mihi ad mortem tēpeſtiua. in prima phylippica in hāc ſentētiam ſic ſcribit. Mihi fere ſatis eſt
quod uixi, uel ad ætatē, uel ad gloriā, idem alibi negant poſſe mortē immaturā eſſe cōſulari: quāto nunc inge
uerius negabo ſeni: mihi uero patres conſcripti iam etiam optanda mors eſt perfuncto rebus eis quas adeptus
Scitū declamatoris. ſum quaſq; geſſi: minime omittendum eſt ſcitum illud declamatoris ceſti, quod ob elegantiam concinnita/
temq; ſententiæ habendum eſt in ore & in pectore ſic enim inquit. Si ad deſiderium populi reſpicis Cicero:
quando perieris parum uixiſti. Si ad res geſtas ſatis uixiſti. Si ad iniurias fortunæ & præſentem reipu. ſtatum:
nimium diu uixiſti, ſi ad memoriam operum tuorum, ſemper uicturus es.

magna culpa Pelopis: qui non erudierit filium: nec
docuerit quatenus eſſet quodq; curandum. ſed quid
ſingulorum opiniones animaduertam? nationum ua/
rios errores perſpicere cum liceat. condiunt Aegyptii
mortuos: & eos domi ſeruant. perſæ etiam cæra cir/
cunlitos condiunt: ut quammaxime permaneant diu
turna corpora magorum mos eſt non humare corpo/
ra ſuoꝝ niſi a feris ſint antea laniata. in Hyrcania plebs
publicos alit canes: optimates domeſticos. nobile au/
tem genus canum illud ſcimus eſſe. ſed pro ſua quiſq;
facultate parat, a quibus lanietur: eamq; optimam illi
eſſe cenſent ſepulturam. permulta alia colligit Chry/
ſippus: ut eſt i omni hiſtoria curioſus. ſed ita tetra ſunt
quædam: ut ea fugiat, & reformidet oratio. totus igi/
tur hic locus eſt contemnēdus in nobis, non negligen/
dus in noſtris: ita tamen, ut mortuorum corpora nihil
ſentire ſentiamus. quantum autem conſuetudini, fa/
mæq; dandum ſit, id curent uiui: ſed ita ut intelligant
nihil ad mortuos ptinere. ſed profecto mors tū æquiſ
ſimo animo appetitur: cū ſuis ſe laudibus uita occidēs
conſolari poteſt, nemo parum diu uixit: qui uirtutis
perfecte perfecto functus eſt munere. multa mihi ipſi
ad mortem tempeſtiua fuerunt: quæ utinam potuiſ/
ſem obire. nihil enim iam acquirebatur: cumulata
erant officia uitæ: cum fortuna bella reſtabant. quare
ſi ipſa ratio minus perficiet, ut mortem negligere
poſſimus: at uita acta perficiat: ut ſatis ſuperq; ui/
xiſſe uideamur. quanquam enim ſenſus abierit: ta/
men ſummis, & propriis bonis, & laudis, & gloriæ,
quamuis nō ſentiant, mortui non carent. & ſi enim ni/
hil in ſe habeat gloria cur expetatur: tamen uirtutem

OMNI BONI. ℭ PEL. Opis eorum patriis. ¶ Animaduertam: uideā & cenſeam. ¶ Hyrcania. regio iuxta ſcythas. ¶ Simus

eſſe: propter alexandrum, cui cum dono miſſi eſſent duo canes: aprum & urſum admouit, illi ſe non mouerunt. Cum autem duos leones admouiſſet: ſtatim illos aggreſſi eos necauerunt. ¶ Sed. profecto mors quod optabile eſt, malum non eſt. at optandum eſt infœlicitate mori, nō ergo malum. Multa exemplo confirmat. ¶ Tempeſtiua: id eſt multa mihi moriendi tempora acciderunt, quæ tempeſtiua fuiſſent. ¶ Quamquam: cōſolatur eos: qui lamentari poſſent, durum eſſe totum interire, dicitur bene uiuant.

tanquam umbra ſequitur. uerum multitudinis iudicium de bonis, ſi quando eſt, magis laudandum eſt: quam illi ob eam rem beati. non poſſum autem dicere quomodo hoc acciperetur: Lycurgum, Solonem, legum & publicæ diſciplinæ carere gloria: Themiſtoclem, Epaminundam, bellicæ uirtutis. ante enim ſalaminam ipſam Neptunis obruet: q̃ ſalaminii trophæi memoriam: priuſq; Bœotia leuctra tollentur: quā pugnæ leuctricæ gloria. multo enī tardius fama deſeret Curium, Fabritium, Calatinum, duos Scipiones, duos Affricanos, Maximū, Marcellum, Paulum, Catonem, Lælium, innumerabiles alios. quorū ſimilitudinē aliquā qui arripuerit, nō eam fama populari, ſed uera bonorū laude metiens: fidēti animo, ſi ita res feret, gradietur ad mortem. in qua aut ſummū bonū, aut nullū malū eſſe cognouimus. ſecundis uero ſuis rebus uolet etiā mori: nō enim tā cumulus bonorum iucundus eſſe poteſt: q̃ moleſta deceſſio. hanc ſententiā ſignificare uidetur Laconis illa uox: qui, cū Rhodius Diagoras olympionices nobilis, uno die duos ſuos filios uictores olympiæ uidiſſet: acceſſit ad ſenē: & gratulatus morere Dyagora inquit. nō enim in cælum aſcenſurus es. magna hæc, & nimium fortaſſe græci putant: uel tum potius putabant: iſq;, qui hoc Dyagoræ dixit, per magnū exiſtimans tris olympionicas una ex domo prodire, cunctari illum diutius in uita fortunæ obiectum inutile putabat ipſi. Ego autem tibi quidem quod ſatis eſſet, paucis uerbis, ut mihi uidebar, reſponderam. concelſeras enim nullo in malo mortuos eſſe: ſed ob eam cauſam contendi, ut plura dicerem: quod in deſiderio, & luctu hæc eſt conſolatio maxima. noſtrum enim & noſtra cauſa ſuſceptum dolorem modice ferre debemus: ne & noſmetipſos amare uideamur. illa ſuſpitio intolerabili dolore cruciat, ſi opinamur eos, quibus orbati ſumus, eſſe cum aliquo ſenſu in his malis, quibus uulgo opinantur. hanc excutere opinionē mihimet radicitus uolui: eoq; fui fortaſſe longior. A. Tu longior? non mihi quidem. prior enim pars orationis tuæ faciebat

BERO.

¶ TANQVAM umbra ſequitur. ſicut corpus umbra ſemper comitatur, nec unquā diuellitur, ita uirtutis gloria comes eſt & iugis conſectanea. Plautus in caſſinas: decretum eſt mihi quaſi umbra, quoquo ibis tute perſequi. ¶ Lygurgum carere gloria: quāuis in mortuis nullus ſit ſenſus: tamen precellentes uiri non uidentur carere gloria ſuarum uirtutum: quas in uita preſtiterunt ut lygurgus & ſolum nomothetæ, id eſt legiferi. Dici non poſſint carere gloria legum: quas ſanctiſſimas condiderunt: ſicut ſcientes bellicæ uirtutis gloria militari minime carere dicuntur. ¶ Ante enim ſalaminam. In primo de officiis, ſic refert, quāuis enim themiſtocles iure laudetur: & ſic eius nomen q̃ ſolonis illuſtrius citetur q; ſalamis clariſſime teſtis uictorie. Eſt autem ſalamin inſula ciuitaſq; iuxta eiuſdem nominis in confinio athenienſium megarēſiumq; ſita. de cuius proprietate uſq; ad interitum armis inter ſe dimicauerūt. altera fuit in cypro: quæ nihil ad rem. ¶ Leuctra tolletur. Epaminūdas apud leuctra bœotiæ ciuitatem cum cleōbroto duce lacedæmoniorum confligens affecit eos plaga peſtifera: a deo ut lacedæmoniorum opes corruerint, ex eo enim tempore principatum gręcię amiſſum ultra reparare nequiuerunt. Dicere ſolebat epaminundas: orbum ſe, non tamen ſine liberis mori: & ex ſe natam relinquere pugnam leuctricam. ¶ Duos ſcipiones. Publium &. Cn. qui in hiſpania interierūt. ¶ Maximū. Fabiū cūctatorē ſignat, q dictus eſt ſcutū romanoꝝ, q rē romanā reſtituit nō pugnādo, cuius calliditate calliditas punica ſuperata ē. ¶ Aut ſūmū bonū. ſi īmortalis ē aīus. ¶ Aut nullū malū. Si aīus corpuſq; omni ſenſu extincto cōmoriūtur. ¶ Diagoras olympionices, uictores in ludis olympiacis olympionicas uocant. Celebrata eſt pherenicis fœlicitas, quæ filia, ſoror, mater fuerit olympionicarum. M. Tullius in oratione ꝑ Lucio Flacco refert: quod apud græcos eſſe olympionicem, iudicatur prope maius & glorioſus: qua romæ triumphaſſe. De hoc rhodio diagoræ celebrata hiſtoria eſt, & meminit Gellius in tertio noctium atticarum. Is diagoras tris filios adoleſcentes habuit unum pugilem, alterum pancratiaſtem, tertium luctatorem: eoſq; omnis uidit uincere, coronariq;, eodem olympiæ die: & cum ibi eum tres adoleſcentes amplexi coronis ſuis in caput patris poſitis ſauiarentur, cumq; populus gratulabundus flores in eum iaceret, ibi in ſtadio inſpectante populo in oſculis atq; in manibus filiorum gaudio animam efflauit. ¶ Morte. fœlicitas eſt in fœlicitate mori: ut inquit Seneca. ¶ Opinamur eos. ſ. mortuos. ¶ Orbati. priuati, uiduati.

Nomothetæ.

Salamin ubi.

Fabius.

Scutum romanorum.

Olympionices.

Hiſtoria Diagoræ

¶ LYGVRgum: legis latorem lacedæmoniorum, ¶ Solonem. legis latorem athenienſiū. ¶ Salaminā. apud quā Themiſtocles claſſem xerxis ſuperauit. ¶ Leuctra. locus ubi epaminōdas thebanorum dux lacedæmonios magno prælio ſuperauit, in qua per enumerationem concludit ſummum bonum ſi animi remanent.

OMN BONI.

¶ Olympionices: ſcilicet cleobis & byton: qui uictoriam apud olympum cōſecuti ſunt: olympia uero ipſa feſta dicuntur. olympias ſpacium quinq; annorum quod & luſtrum dicitur.

ut mori cuperē. poſterior ut modo nō nollē: modo nō laborarē. omni autē ratione illud certe perfectū eſt: ut mortē nō ducerē in malis. M. num igitur etiā rhetorū epilogū deſideramus? an iam hāc artē plane relinquimus? A. Tu uero iſtam ne reliqueris, quā ſemper ornaſti: & qdem iure illa enim ſi uere loqui uolumus, te ornauerat. ſed qui nam eſt iſte epilogus? aueo enim audire quicqd eſt. M. Deorū immortalium iudicia ſolent in ſcholis proferre de morte: nec uero ea fingere ipſi: ſed Herodoto authore, aliiſq; pluribus. Primum Argiæ ſacerdotis Cleobis & Biton filii prædicātur. nota fabula eſt. cū enim illā ad ſolenne, & ſtatutū ſacrificiū curru uehi ius eſſet ſatis lōge ab opido ad fanum: morarenturq; iumenta: tunc iuuenes ii, quos modo nominaui ueſte poſita corpora oleo perunxerunt: ad iugum acceſſerunt. ita ſacerdos aduecta in fanum, cum currus eſſet ductus a filiis: precata a dea dicitur, ut illlis præmium daret pro pietate quod maximum homini dari poſſit a deo: poſt epulatos cum matre adoleſcentes, ſomno ſe dediſſe: mane inuentos eſſe mortuos. Simili precatione Trophonius & Agamedes uſi dicuntur: qui, cum Apollini Delphis templum exædificaſſent. uenerantes deum petierunt mercedem non paruam quidē operis, & laboris ſui, nihil certi, ſed quod optimum homini. quibus Apollo ſe id daturum oſtēdit, poſt eius diei diem tertium. qui, ut illuxit, mortui ſunt reperti. iudicauiſſe deū dicunt, & eum quidē deū cui reliqui dii conceſſiſſent, ut præter cæteros diuinarēt: mortē eſſe optimū homini. fertur etiā de Sileno fabella q̄dam: qui cū a Mida captus eſſet: hoc ei muneris ꝓ ſua miſſione dediſſe ſcribitur. docuiſſe regē nō naſci homini longe optimū eſſe: proximū autē q̄ primū mori. qua eſt uſus ſententia in Creſphonte Euripides.

BERO. ¶ VT mori cuperē. quoniam aſſerebatur immortalitas animorum: & mors bonū eſſe nō malū. ¶ Poſterior. qua diſſeruit ſi anima mortalis eſt, mortem non eſſe malū. ¶ Rhetorū epilogū. apud græcos epilogi nomināt: q a nobis cōcluſiones: q̄ ps orationis nouiſſima eſt: quā qdā cumulū. ꝑorationē alii uocāt, doctores rhetorici tripartitū epilogū ſiue ꝑorōnē faciūt cō-

Epilogus Peroratio. ſtātē ex enūerōne: āplificatiōe: & cōmiſeratione: p enūerōnē fit rerū repetitio: q græce dicit ανακεφαλαιωσισ. i. ut interptat Aug. recapitulatio. Decurrendū enī eſt p capita & q̄ breuiſſime repetendum, per amplificationē concitantur animi auditorū: per cōmiſerationem flectūtur ad miſericordiā: peroratio plurimū poller in oratione. M. Tullius cū in omnibus eloquentiæ partibus tum in perorādi munere fuit eminētiſſimus, adeo ut illi ꝑorationē oēs oratores relinquerēt ob excellentiā. ¶ Artem. rhetoricā oratoriāq;. ¶ Cleobis & biton. lege herodotū copioſiſſime explicātem hāc hiſtoriam lib. primo hiſto. & nos ſumatī libauimus ī libello de fœlicitate. ¶ Ab op. Argos ſignificat: Argiui enī erant & argis geſta res eſt, quæ ciuitas, ut ait Liuius, in medio græciȩ ſita eſt. Multiplex fuiſſe argos alibi explicauimus. ¶ Ad fan. At tēplum iunonis, quod diſtabat a ciuitate ſtadia. v. & xl. ¶ Oleo perun. oleū per mēbra & artus foris infuſum uigorem facit & robur ut īquit Plini. in. xxiii. de hoc fuſius uberiuſq; in trāquilli cōmētariis. ¶ A dea: Iu. ¶ Mane inuē. mor. Optimus hic obtigit Cleobi & bitoni uitæ exitus, ut ait Herodotus, per quē deus iudicauit ſatius eſſe homini mori q̄ uiuere. ¶ Trophonius & aga. horū mētio fit a Strabone li. ix. a quibus templum Apollinis delphici inſtauratum fuiſſe demonſtrat. Celebra-

Oraculum trophonii. tum eſt oraculum trophonii a trophonio fatiloquo dictum. olim enim diuinatores erāt in precio, ut imperio & cælo digni iudicarētur. talis fuit Amphiaraus: talis mopſus, talis & trophonius. ¶ Vt ꝑ. cæ. di. deus diuinationis & fatidicus eſt appollo: qui apud Ouidium. per me quod eritq; fuitq; eſtq; patet. ¶ De ſileno fabella. narant fabulæ & canit Ouidius: ſilenum

Silenus bacchi altor. bacchi altorē ac nutriciū a ruſticis phrygibus captū ductūq; eſſe ad midā regem: qui eū miſſum faciēs alumno reddidit. bachus gaudens altore recepto pro remuneratione cōceſſit midæ: ut qcquid corpore cōtigiſſet: id in aurū uerteret, eruditi inter miniſtros bacchi enumerāt tityros ſatyros & ſilenos. ¶ Non naſci optimū. Plinius in hanc ſententiam: itaq; multi extitere, qui nō naſci optimū cēſerent aut q̄ ociſſime aboleri. ¶ In creſphonte euripides. inter tragicos poetas græcos ægregius eſt euripides ui & ſermone, & ſententiarū crebritate oratoribus cōparādus. In cuius gloriā macedones, apud, quos ſepultus erat: ꝓdicauerūt hoc carmē. Nulla ætate tua o

Creſphōtes euripidis. euripides monumenta peribūt. Hic ſcripſit inter reliq̄ tragȩdiā titulo creſphontē a nomine adoleſcētis: cuius in ſecundo rhetoricorū mētionem fieri obſeruauimus: ubi uſurpātur uerba, uel euripidis ex creſphonte, uel latini poetæ ab euripide mutuantis: quæ ſunt hæc. Iniuria abs te afficior indigna pater. Nā ſi improbum eſſe creſphōtem exiſtimabas: cur me huius locabas nuptiis? Sin eſt ꝓbus, cur talē inuitā inuitū cogis relinquere?

OMNI BONI. ¶ PRIOR. ſi animi eſſent immortales. ¶ Num igitur etiam uictorum, oſtenſum eſt mortem non eſſe malum. Sequitur epilogus per enumerationem oſtendit, quid ſentiūt dii & ſanctiſſimi uiri de morte: locus a iudicio. Hanc artem rhetoricam ornauerat, nam per eloquentiam ſummos dignitatis gradus adeptus eſt. ¶ Scholis: declamationibus, & diſputationibus. ¶ Fingere. quod facere ſolent qui declamāt. ¶ Pietate: religione. ¶ Mida. rege phrigiæ. ¶ Chreſphonte: fabula eſt ſic appellata.

¶ NAM NOS docebat.uerba euripidis ex tragœdia creſphôte : quibus oſtéditur natales hominis lachrymis,obitus hilaritate eſſe pſequédos ſecúdú inſtitutum thracú.Apud quos,ut Valerius ſolinuſq; notificát luctuoſa ſunt puerperia,lęta funera.Narrat herodotus interpſichore trauſos thraciæ populos hoc peculiariter factitaſſe,qui edito in lucé puero circúſidentes eú cóploratione pſequútur,recéſentes quaſcunq; neceſſe eſt illi,quod uitá ingreſſus ſit:ppeti humanas calamitates.E cótrario hominé fato functú p luſum atq; lętitiá ſepeliút referétes,quod malis liberatus in omni ſit fęlicitate,quod nos quoq; ſingulari hoc uerſu cóplexi ſumus hi uitę erumnas deflent.hi funera plaudunt. BERO.

Nam nos docebat cœtus celebrantes domú,Lugere, ubi eſſet aliquis in lucé editus humanæ uitæ uaria reputantes mala. At,q labores morte finiſſet grauis,húc Omnes amicos laude,& lætia exequi. ſimile quiddá eſt in coſolatione Crantoris. ait enim Terineum quendam Elyſium,cú grauiter filii mortem mœreret,ueniſſe in pſychomantium,quærentem quæ fuiſſet tantæ calamitatis cauſa. huic in tabellis tris huiuſmodi uerſiculos datos.Ignaris homines í uita métibus errát. Euthynous potitur fatorú munere læto Sic fuit utilius finiri ipſiq;,tibiq;.His & talibus authoribus.uſi,cófirmát cauſam rebus a diis immortalibus iudicatam. Alcidamus qdá rhetor anticus in primis nobilis, ſcripſit etiá laudationé mortis : quæ conſtat ex enumeratione malorum humanorum.cui rationes hæ,quæ exquiſitius a philoſophis colliguntur,defuerút : ubertas orationis non defuit.claræ uero mortes pro patria oppetitæ,nó ſolum glorioſæ rhetoribus, ſed etiá beatæ uideri ſolét.repetút ab Erichtheo: cuius etiá filiæ cupide morté expetiuerút p uita ciuium:codrum qui ſe in medios imiſit hoſtis famulari ueſte,ne poſſet agnoſci,ſi eſſet ornatu regio : q oraculum erat datú,ſi rex interfectus eſſet : uictricis athenas fore. Menecheus uero non prætermittitur : qui oraculo edito,largitus eſt patriæ ſuum ſanguinem. Iphigenia aulide duci ſe immolandam iubet ut hoſtium ſanguis eliciatur ſuo. ueniút inde ad propiora. Harmodius in ore,& Ariſtogiton.lacedæmonius Leonidas, thebanus Epaminundas uigent. noſtros non norunt : quos enumerare magnum eſt : ita ſunt multi : quibus uidemus optabiles fuiſſe mortes cum gloria. quæ cum ita ſint : magna tamen eloquentia eſt utendum : atq; ita uelut ſuperiore e loco concionandum : ut homines mortem.

¶ In cóſolatione crantoris.hunc M.Tul.ſecutus eſt in cóſolatione filiæ.Solénis fuit habitus in exiſtimatióe Homeri & Euripidis admirator. Grantor. ¶ Męreret.Lugeret.¶ In ſicomantiú.nomé loci ubi diuinatio exercebaſ, puto legédú pſychomátiú ut ítelligaſ loc^9 uaticinii;ubi ſiebat maniú euocatio ψυχη. n. aía & μαντεία diuinatio. Pſycomátium. ¶ Euthynous.nomé filii,cuius morté męrebat pater.¶ Laudatióe mortis. Quin.í tertio. Ná & ſomni & mortis ſcriptæ laudes,& quorúdá a medicis ciboꝝ:phauorius pħus ſcripſit laudationé qrtanæ febris : multi quoq; nó ſophiſtæ ſolú,ſed & phi adorti ſunt tractaſ materias íopinabiles,qs græci αδοξους υποθέσεις appellát.Repetút ab erichtheo.í oróne p ſeſtio ait,morté quá etiá uirgines athenis regis opinor erichthei filiæ p patria cótépſiſſe dicúſ,ego uir cóſularis tantis rebus geſtis timeré.Erichthonius uulgo dictus & ab Euſebio,q ab Homero Erichtheus uocatur. Erichthei filiæ. ¶ Codrú.hiſtoria codri peruagatiſſima eſt teſtimonio trogi Iuſtini,Valerii,de quo Oratius. Codrus pro patria nó timidus mori. Auguſtinus in.xviii. ſummati ſic refert.Codrus rex athenienſium, peloponenſibus eiuſdem hoſtibus ciuitatis ſe interficiendum ignotus obiecit:& factum eſt. hoc modo eú predicát patriam liberaſſe.Reſpóſum enim acceperát peloponéſes : túc demú ſe ſuperaturos,ſi eoꝝ regé nó occidiſſent, feſellit ergo eos hitu pauperis apparédo,& in ſuá necé p iurgia puocádo. Vnde ait Virgilius Et iurgia codri,húc atheniéſes.taná deú ſacrificioꝝ honore coluerút. Historia codri. Menecheus. Luculétis uerſibus in.x. thebaidos copioſe graphiceq; perſcripſit Statius papinius,quéadmodum in bello thebano, tireſia fatidicus dixit ad thebas liberandas de poſci a fatis nouiſſimú generis uiperei,túc menecheus creonis filius uitá deuouit p patriæ ſalute,ſibiq; ferro mortem conſciuit,ſeq; ſuper medias acies nondum enſe remiſſo iecit, & in ſceuos cadere eſt conatus achiuos. De hoc ait ſatyrographus quantum dilexit thebas,ſi græcia uera menecheus. Menecheus amator patriæ. Lactantius quoq; in tertio inquit.Nam illi:qui pro ſalute ciuium uoluntarie ſe neci obtulerunt, ſicut thebis menecheus,athenis codrus,romæ curcius. ¶ Iphigenia.Iphianaſſam appellat Lucretius,cuius ſanguine ductores danaú uétos placauerút, quod & Virgilius memorat,fabulæ tradút ſuppoſitam fuiſſe a diana ceruam in locum uirginis ſubductæ. ¶ Ad propiora. uiciniora,recentioraq;. ¶ Armodius & ariſtogiton. gręcia miro preconio celebrat armodium & ariſtogitonem tyrannicidas:de quibus hiſtoria remotior hoc in loco referenda eſt ſcitu relatuq; non iniucunda.Armodius quidam athenis flore etatis conſpicuus,quem ariſtigiton amabat,habebatq; in deliciis, de ſtupro appellatus ab hipparcho piſi ſtrati filio rem detulit ad amatorem,q protinus ad inſidias conuerſus ad deſtruendam pro uirili parte tyrannidem,hipparchus cum ſollicitando armodium pellicere non poſſet, contumelia huiuſcemodi perſecutus eſt,ſororé harmodii,quę in pópa ſacrorum canephora erat id eſt ciſtifera,& in caniſtro arcana miſtica ferens ſummouit a miniſterio religioſo,ueluti indignam ea dignitate,quod ęgre ferens armodius:& ob armodium ariſtogiton conſpirauerunt in hippachi necé,operientes diem feſtú,quo panathenea, quæ feſtiuitas ſolénis eſt,celebrari ex ritu debeant,ubi dies feſtus aduenit:forte accidit:ut quidam ex cóiuratis cú hippia Canephora. Panathenea.

tyrāno hipparchi frater familiariter colloqueretur. Ex quo ſuſpicati rem palam factam eſſe e veſtigio portam introeuntes hipparchū adoriunt occidūtq;, uerum incōſulte & infeliciter, nā armodius ſtatim, mox ariſtogiton ſunt interfecti. Hunc immodū ꝑpter amatoriā indignationē contumeliamq; in armodii ſororē: impetus in hipparchum piſiſtrati filium factus eſt auctor Thucidides in. vi. hoc eſt quod intelligi uoluit Ariſtoteles in quinto polliticorum ſcribens ob cōtumeliam ſorori armodii illatam, & ob ipſum armodium de ſtupro compellatum: factum eſſe impetum in piſiſtratidas ab armodio propter ſororem, ab ariſtogitone propter armodium. Plato in dialogo cui titulus eſt hipparchus, non nihil a Thucidide Ariſtoteleq; diſſentit ſuper hipparco interempto ab armodio & ariſtogitone, quorum nomina, ne unquam ſeruis indere liceret, decreto publico athenienſes ſanxerunt quoniam, ut inquit Aulus Gellius: nefas ducerent nomina liberati patriæ deuota ſeruili contagio pollui. Subdubitat Plinius, an athenienſes primi omnium armodio & ariſtogitoni tyrannicidis publice poſuerint ſtatuas. hoc quoq; addamus uelut auctarium: quod ſcortum nomine leena. lyræ cantu familiaris armodio & ariſtogitoni, conſilia eorum de tyrannicidio uſq; ad mortem excruciata a tyrannis, non prodidit, quamobrem athenienſes eam honore habere uolentes: ne tamen ſcortum celebraſſe uiderentur, ſimulacrum animalis, cuius nomen gerebat, hoc eſt leenam fecerunt. atq; ut intelligeretur cauſa honoris in opere linguam addi ab artifice uetuerunt.

Piſiſtratidæ qui.

OMNI BONI. ℭ CRANTOris. ſtoici. ⸿ Eliſium. ab eleuſi. ⸿ Sicomantium: ideſt in templo ubi diuinabatur quod cum ita ſit. ⸿ Epilogū. per enumerationem. ⸿ Perit: pœnitus interit. ⸿ Vel a diis: uel a natura. repetit argumētum ſuperius, quicquid a natuta datum eſt, malum non eſt. ⸿ Quædam uis: ideſt deus.

BERO. ℭ VEL optare. Si animi īmortales migrāt in beatiora domicilia. ⸿ Vel timere. ſi animi perimuntur delentur omnes ſenſus una cum corpore. ⸿ Conuenientem. oculos claudentē, ſuper quo uerbo plura in primo tranquilli cōmentario. Dixit M. Tullius in oratione procęlio, proh dii immortales cur interdum conniuetis in hominum ſceleribus maximis? ⸿ Hic noſter. Ennius. Sapiens ille. Solon de hoc ſupra diximus. ⸿ Vt a deo denunciatum. Sicut ſocrati factum eſt, ueluti denunniatio a deo, ſine cuius permiſſu hinc migrandum non eſt. ⸿ Remigremus. Si immortalis eſt anima, ut unde orta eſt, illuc reuertatur. ⸿ Eum diem.

Hora mortis decretoria. Scilicet mortis, quem Seneca uocat decretorium: ad quem ait non timide cōponor: quo remotis ſtrophis ac fucis de me iudicaturus ſum utrum loquar fortia an ſentiam. ⸿ Natura parente omnium. Plinius ubiq; naturam parētem rerum omnium appellat. ⸿ Sati. progeniti. ⸿ Exāclauiſſet. Exahuſiſſet toleraſſetq; ſuper quo uerbo plura in commentariis apuleianis qui prope diem edentur. ⸿ Velis paſſis. ideſt uelociſſimo curſu & feſtinata celeritate. Tranſlatio ſumpta a nauigantibus: qui uelis expanſis ac plenis portum ſubeunt uolitantes:

Vela paſſa. paſſa uela dicimus expanſa, diſtenta, explicata uento tumentia, ac plena: a uerbo pando paſſum ueteres dixiſſe non panſum, & expaſſum nō expanſum. Aulus Gelius Seruiuſq; teſtantur,

Capillus paſſus. capillo paſſo eſſe mulieres dicuntur, quaſi porrecto & expanſo & paſſis manibus dicimus, quod ſignificat diductis atq; diſtētis.

Diſpeſſis manibus. Plautus dixit, diſpeſſis manibus pro eo quod diſpaſſis diſtentiſq;.

Oppāſum uelum. Tertulianus tamen oppāſum uelum dixit pro oppaſſo & extento. Idē expanſos inquit ungulæ fodiant cruces ſuſpēdant: pro exporectis & diſtentis ⸿ Reflātibus uētis. ꝑſtat ī eadē nauigationis trāſlatione, ꝓſpero enim flatu uentoꝝ, qui ſecundi dicūtur,

Reflare qd ad portus ꝑuenimus optatos, reflātibus uero longe reiicimur a portu. Reflare enī eſt retro & incōtrariū flare

uel optare incipiant: uel certe timere deſiſtant. nam ſi ſupremus ille dies non extinctionem, ſed cōmutationem affert loci: quid optabilius? ſin autem perimit, ac delet omnino: quid melius? q̄ in mediis uitæ laborib⁹ obdormiſcere? & ita cōuenientem ſomno conſopiri ſempiterno? quod ſi fiat. melior Ennii q̄ Solonis oratio. hic enim noſter. Nemo me lachrimis decoret (inquit) nec funera fletu Faxit. At uero ſapiens ille: Mors mea ne careat lachrimis: linquamus amicis Mœroremut celebrent funera cum gemitu. nos uero ſiquid tale acciderit, ut a deo denunciatum uideatur, ut exeamus e uita: læti & agentes gratias pareamus: emittiq; nos e cuſtodia, & leuari uinclis arbitremur: ut aut in æternam, & plane in noſtram domū remigremus: aut omni ſenſu, moleſtiaq; careamus. ſin autem nihil denunciabitur: eo tamen ſimus animo: ut horribilem eū diem aliis, nobis fauſtum putemus: nihilq; in malis ducamus: quod ſit uel a diis immortabilibus, uel natura parente omnium conſtitutum. non enim temere, nec fortuito ſati, & creati ſumus: ſed profecto fuit quædā uis: quæ generi conſuleret humano: nec id gigneret, aut aleret: quod cum exāclauiſſet omnes labores: tum incideret in mortis malum ſempiternum: portum potius paratum nobis, & perfugium putemus. quo utinā uelis paſſis peruehi liceat. ſi enim reflantibus uentis reiiciemur: tamen eodem paulo tardius referamur neceſſe eſt. quod autem omnibus neceſſe eſt: id ne miſerum eſſe uni poteſt? habes epilogum nequid prætermiſſum aut relictum putes. A. Ego uero. & quidem fecit etiam iſte me epilogus firmiorem. M. Optime inquam. ſed nūc quidem ualitudini tribuamus aliquid. cras autem, & quot dies erimus in Tuſculano, agamus hæc, & ea potiſſimum, quæ leuationem habeant ægritudinum, formidinum, cupiditatum: qui omni e philoſophia eſt fructus uberrimus.

quod noxium eſt cupientibus appellare ad portum. Idem in officiis cõſimiliter. Magnam inquit eſſe fortunæ uim in utranq; partem quis neſcit? Nam & cum proſpero flatu eius utimur, ad exitus peruenimus optatos: & cum reflauerit, affligimur. ⸿ Quod omnibus neceſſe. maximum ſolatium eſt inquit Seneca, cogitare id ſibi accidiſſe, quod ante ſe paſſi ſunt, omneſq; paſſuri. Et ideo uidetur rerum natura, quod grauiſſimum fecit commune feciſſe, ut crudelitatem fati conſolaretur æqualitas. Item in epiſtolis moralibus: quis inquit queri poteſt in ea conditione ſe eſſe, in qua nemo non eſt. Cludamus ergo hanc quęſtionem illa ſententia ex diuerſis notabili: Mors miſera non eſt. Aditus ad mortem eſt miſer.

☾ E X A Nclauiſſet: perpeſſus eſſet. ⸿ Paſſis. extenſis: & fortuna ſecunda. ⸿ Q uod autem omnibus quod omnibus contingit: id malum eſſe non poteſt. OMNI BONI.

SECVNDE QVAESTIONIS TVSCVLANAE COMMENTARIVS.

MACI TVLLII CICERONIS TVSCVLANARVM QVAESTIONVM LIBER SECVNDVS.

NEOPTOlemus quidẽ apud Ennium philoſophari ſibi ait neceſſe eſſe, ſed paucis. nam omnino haud placere. ego autẽ Brute neceſſe quidem mihi eſſe arbitror philoſophari. nã qd poſſum, p̃ſertim nihil agẽs, agere melius? ſed non paucis, ut ille. difficile enim eſt in philoſophia pauca eſſe ei nota: cui non ſint aut pleraq;, aut omnia. nã nec pauca niſi e multis eligi poſſunt. nec qui pauca percepit, nõ idem reliqua eodem ſtudio perſequetur. ſed in uita tamẽ occupata, atq;, ut Neoptolemi tum erat, militari pauca ipſa multum ſæpe proſunt: & ferunt fructus, ſed non tãtos, quanti ex uniuerſa philoſophia pcipi poſſint: tamẽ eos, qb⁹ aliqua ex parte iterdũ aut cupiditate, aut ægritudine, aut metu liberemur. uelut ex ea diſputatione, quæ mihi nuper habita eſt in Tuſculano: magna uidebaẽ mortis effecta contẽptio: q̃ nõ minimũ ualet ad animũ metu liberandum. nam qui id

NEOPTOLEMVS. Cum philoſophia animorum medela ſit Sollicitudinũ expultrix cupiditatum debellatrix, merito philoſophandum eſt, & intemperanter in philoſophiæ liquores ingurgitandum: cuius cratera quanto crebrior, quantoq; meratior eſt, tanto propior fit ad animi ſanitatem quod ſecurus Mar. Tullius improbat neoptolemũ ennianũ, qui ita ait. philoſophandum eſt paucis: nam omnino aut placet: cuius uerſus atq; ſententię Apuleius & Gellius meminerunt. ⸿ Nihil agens. in hanc ſententiam eſt ille uerſiculus: dic mihi quid melius: deſidioſus agam? ⸿ Non paucis ut ille. Au. Gellius. Enniani neoptolemi conſilio utendum eſt, qui guſtandum de philoſophia cenſet: non in eam ingurgitandum. ⸿ Neoptolemi. ut tum erat. Neoptolemus græco uocabulo nouus miles ſignificaẽ, quo nominæ dictus eſt pyrrus achyllis filius: quẽ a colore come rubentis Pyrrum nominari autumat ſeruius Ennius purrum q̃ Pyrrum dicere malebat. ⸿ Pauca ſæpe proſunt. q̃tulicũq; pgreſſus in diſciplinis ĩgenuis nõ parũ pſunt.

BERO. — Cratera phiæ. — Neoptolemus nouus miles.

NEOPTOlemus quidem. Proemio ſecundi libri agit cauſam ſuam, nã ſolebat ei dari uitio: quod cum eſſet princeps ſenatus: non oporteret eum tãtam operam dare philoſophiæ, primum his, qui dicunt paruam operã dandam philoſophię neceſſe eſt ei, qui pauca uult cognoſcere de philoſophia & optima, multa teneat, aut philoſophiæ ſtudium bonũ aut malũ, ſtudiũ phiæ bonũ ergo quãto maior eſt phiæ cognitio tãto maius bonũ, & difficile eſt ĩ his: q̃ quo maiora ſunt, meliora ſunt dicit Cicero. uereor: ne ſint q oẽm philoſophã di rationẽ cõtẽnãt, nã cũ cãs agebã: & omnis multitudo mihi faueret, inueniebãẽ q dicerẽt illũ nimis affluentem eſſe, & ſe deſiderare genus dicẽdi magis aridũ: nũc cũ oĩs multitudo mihi aduerſetur: & pœnitus phia abhorreat: multo magis accuſabor a maiori: q dicit his poſſe ſatis fieri: ſi nihil ſcribemus ĩ uirtutibus ingenii. ⸿ Neoptolemus. Ennius ĩducit pyrrhũ: q fuit rei militaris inuẽtor: ex domo achillis dicẽtẽ ſibi phiæ uideri dãdã operã: ſed nõ magnã. nã nõ pauca: a relatiõe oppoſiti pbat. ⸿ In uita ñ occupata: in uita actiua. ⸿ Cupiditate. auaritia.

OMNI BONI.

quod uitari non poteſt, metuit: is uiuere animo quieto nullo modo poteſt. ſed qui non modo quia neceſſe eſt mori, uerum etiam quia nihil habet mors quod ſit horrendum, mortem non timet: magnum is ſibi præſidium ad beatam uitam comparat. quanquam non ſumus ignari multos ſtudioſe contra eſſe dicturos. quod uitare nullo modo poſſumus: niſi nihil omnino ſcriberemus. & enim ſi orationes, quas nos multitudinis iudicio probari uolebamus: popularis eſt enĩ illa facultas: & effectus eloquentiæ eſt audientium approbatio. ſed ſi reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, niſi quod ſe imitari poſſe confiderent: quemq; ſperandi ſibi, eundem bene dicendi finem proponerent: & cum obruerentur copia ſententiarum. atq; uerborum, ieiunitatem & famem ſe malle, quam ubertatem, & copiam dicerẽt. unde erat exortum genus atticorum, his ipſis, qui id ſequi ſe profitebantur, ignotũ: qui iam conticuere pene ab ipſo foro irriſi: quod futurum putamus? cum adiutore populo, quo utebamur antea: nunc minime nos uti poſſe uideamus? eſt enim philoſophia paucis contenta iudicibus, multitudinẽ cõſulto ipſa fugiens, eiq; ipſi & ſuſpecta, & inuiſa. ut, uel ſiquis uniuerſam uelit uituperare: ſecundo id populo facere poſſit: uel ſi ea, quæ nos maxime ſequimur conetur inuadere: magna habere poſſit auxilia reliquorum philoſophorũ diſciplinis. Nos autẽ uniuerſæ philoſophiæ uituperatoribus reſpondimus in Hortẽſio. pro academia autẽ quæ dicẽda erãt, ſatis accurate

BERO. ¶ QVOD VITARI nõ poteſt. mors cunctis mortalibus: q̄ſi tantalo ſaxum ſemper impendet: cuius metus funditus humanam uitam perturbat: nec ullam eſſe uoluptatem liquidam puramq; relinquit: ut ait Lucretius. ¶ Popularis illa facultas: ſummi oratoris eſt ſummum oratorem populo uideri, unde ait Mar.

Mihi cane & populo.

Tullius in bruto, ſe non dicturum quod antigenidas dixerit, mihi cane & muſis, ſed mihi cane & populo: uultq; eloquentiam ſuam populo probari, & enim neceſſe eſt, qui ita dicatur, a multitudine probetur: eundem doctis probari. Idem in oratore eloquentiam appellat popularem. ¶ Niſi quod imitari. Zeuſis picturæ, in qua ſibi placuerat ſubſcripſit uerſum in hanc ſententiam, inuiſurum ſibi aliquem facilius q̄ imitaturum. ¶ Ieiunitatem. taxat eos, qui cũ granditatem Ciceronis, & illam beatiſſimam ac inimitabilem ubertatem imitari non poſſent, genus inops dicendi & ieiunum ſequebantur, dum ſe attenuare limare, præſe atticorum more dicere exiſtimarent,

Oratorum bonorum genera.

oratorum enim bonorum duo genera ſunt, unum attenuate preſſeq;, alterum ſublate ampleq; dicentium: ſed cauenda eſt preſſo illi oratori, ut præcipit Cicero in bruto inopia & ieiunitas.

eloquentiæ effectus

¶ Genus atticorum. antiqua oratorum diuiſio fuit inter atticos & aſiaticos. ex quibus attici preſſi, limati, emuncti habebãtur, nihil inane, aut redundans ferentes. Contra aſiani inflati, tumidi, ac iactatores. Mox tertium genus adiecerunt Rhodium: quod uelut medium eſſe: atq; ex utroq; mixtum uoluerunt. Neq; enim rhodii oratores attice preſſi, neq; aſiane ſunt abundantes, optimum autem genus eſſe atticorum nemo inficiatur, de quo Quintilianus, Cicero, & cæteri ſatis multa. Nunc M. Tullius taxat, illuditq; eos, qui dum uolunt uideri preſſi & limati inſtar atticorum fiunt ieiuni aridi, & exangues, & quod conſequens pro ridiculis repudiantur, ſubrepũt enim pro uirtutibus uitia proximate fallentia. ¶ Adiutore populo, nunquam uolui inquit Seneca populo placere, nam quæ ego ſcio, non probat populus: quæ probat populus, ego neſcio. ¶ Paucis iudicibus. ſententia oratiana eſt. Contentus paucis lectoribus: pluris enim eſt teſtimonium unius eruditi, quã ſexcentorum ineruditorum. Dixit M. Tullius ſibi unicum catonem eſſe pro centum milibus.

Dictũ antimachi.

Et antimachus poeta cum eum legentem omnes præter Platonem reliquiſſent: legam inquit nihilominus: Plato enim mihi unus inſtar eſt omnium.

Vnus pro populo.

Democritus quoq; ait, unus mihi pro populo eſt, & populus p uno, bene & ille quiſquis fuit, qui dixit ſatis ſunt mihi pauci, ſatis eſt unus, ſatis eſt nullus,

Dictũ epicuri.

quin etiam epicurus, cum uni ex conſectaneis ſtudiorum ſuorum ſcriberet, hæc ego inquit non multis, ſed tibi: ſatis enim magnum alter alteri theatrum ſumus. Diuus Hieronymus in epiſtola ad marcellam ſic ſcriptum reliquit eruditis contentus auribus non magnopere quid imperitorum de ingenio tuo rumuſculi iactitent. Subſcripſit huic ſententiæ illud quoq; epigrammatarii poetæ. Me iuuat raris auribus placere. ¶ Vniuerſam. ſcilicet philoſophiam cuius multa ſunt membra. ¶ Secundo. fauente, & combrobante. Vel ſi ea, partem philoſophiæ moralem ſignificat, quam peculiariter tractarunt, uel dogma academicorum, cuius ſectæ ſectator, & conſectaneus fuit Marcus Tullius. ¶ Reſpondimus in hortenſio. De hoc ſi meminit libro primo de finibus, quãquam philoſophiæ equidem uituperatoribus ſatis reſponſum eſt eo libro, quo a nobis philoſophia defenſa & collaudata eſt, cum eſſet culpata & uituperata ab hortenſio.

Auguſtinus cepit philoſophari lecto hortenſio.

Diuus Auguſtinus libro. viii. confeſſionum tradit: ſe excitatum eſſe undeuigeſimo ætatis anno ad ſtudia ſapientiæ ac philoſophiæ, lecto Ciceronis hortenſio. Iidem libro de beata uita. Ego inquit ab uſq; undeuigeſimo anno ætatis meæ, poſtq̄ in ſchola rhetoris librũ illum Ciceronis: quit hortenſius uocatur accepi, tanto amore philoſophiæ ſuccenſus ſum, ut ſtatim ad eam me ferre meditarer.

OMNI BONI. ¶ SECVNDO. ſequenti. ¶ Maximæ diſciplinis. ſ. ſtoicis. ¶ Hortenſio. liber, qui ſic appellatur.

¶ IN academicis. Cicero uillā habuit quā uocabat academiā, ab exēplo platonicę academię, ubi cōpoſuit volumina eiuſdē nominis, inq̄ & monumētū ſibi īſtaurauerat. In his autē academicis libris diſputationē p dia logū inducit cū Mar. Varrone, quē oīum facile acutiſſimū: & ſine ulla dubitatione doctiſſimum nominat: ubi miro præconio Mar. Varronis doctrinam predicat. ¶ Iam languenti græciæ. priſcis tēporibus gręcia diſcipli/ nis multarū artiū fuit florētiſſima: quæ ętate Mar. Tullii iam lāgueſcēs decoquebat. ¶ Sicut reliquas tranſtule/ runt. Apollonius rhetor græcus cū aliquādo ciceronē audiuiſſet græce declamātem diu tacitus & ex admira/ tione cōticuit, mox erupit in hęc uerba. Te nē pe Cicero & laudo & admiror ſed gręcorū for tune me miſereor: cū uideam eruditionē & elo quētiam, quę ſola nobis bonorū relicta erāt: per te Romā transferri. ¶ Venit ad ſummum. Ita Oratius. Venimus ad ſummū fortunę pin/ gim⁹ atq̄, Pſallim⁹ & luctamur achiuis docti⁹ unctis. Quod natura fert, naturaliter quęcūq̄ p uenerūt ad ſummū incremētū: paulopoſt cor ruant neceſſe eſt. Nā ut inquit decēter uereq̄ Lucanus, In ſe magna ruūt, letis hunc numina rebus. Creſcendi poſuere modū: & ut ait Sene ca. Laborant magna faſtigia, alibi quoq̄ in/ quit. Quicquid ad ſummū uenit, ad exitū ppe eſt. Omnia, ut Saluſtii uerbis utar, orta occi/ dunt, aucta ſeneſcūt. ¶ Quaſi addicti, & cōſe. crati. Tertulianus cōſecraneos appellat: ſido/ nius cōſectaneos, qui cōſecrati ſunt & q̄ſi mā/ cipati uni ſecte, inueniūtur autē tales cōpluſcu li: qui ſe penitus addixerunt ſecte doctoris: ut ne digitū quidem tranſuerſum ab eius doctri na diſcedant, ut etiam ea defendant cōſtantię cauſa quæ tamē nō probāt, quo circa illi ma/ gis laudandi ſunt: qui nulli ſecte ſunt addicti, Sed ex omni ſecta eligūt quę maxime pbabi lia eſſe uideant. Talis fuit M. Tullius. talis Ora tius, q ait. Nullius addictus iurare ī uerba ma giſtri, quo mecūq̄ rapit tēpeſtas deferor hoſ/ pes. Quintilianus in tertio. Neq̄ enī inqt me cuiq̄ ſecte uelut quadā ſuperſtitione imbutus addixi. ¶ Et refellere, ſine ptinatia. Laus pbi p/ indeq̄ eruditi uiri hęc eſt: ut refellat ſine ptina tia: & patiatur refelli ſine iracundia differen/ tium inter ſe reprenſiones: ut ait idem in primo de finibus. nō ſunt uituperandæ. Maledicta contumeliæ. Tum iracōdiæ contentiones: concertationeſq̄ in diſputando pertinaces indignæ philoſophia mihi uideri ſo lent. Refellere autem eſt refutare: & redarguere falſitatem: & ut ait Donatus: arguendo falſum oſtēdere per/ tinacia a pertēdēdo dicta. In uituperationem cadit: cū in eo pertēdimus: in quo pertendi non debet: ut docet M. Varro. Accius ī myrmidonibus. Pertinacem inquit nihil moror: pertinaciam indocti poſſident: ait Nonius pertinaciam ſemper eſſe malarum rerum: cuius ſententiæ reclamant teſtimonia ſcriptorum claſſicorum: ut Senecæ: qui libro ultimo de beneficiis. Vincit inquit malos pertinax bonitas: ut Liuii: qui ſic ſcribit. Vicit tamē omnia pertinax uirtus. ¶ Hęc ſtudia. philoſophię. ¶ Bibliothecis. legata biblioteca querunt iuriſconſulti: utrum armarium ſolum: an libri quoq̄ contineantur. Nam & locum ſignificari bibliothecam teſtatur Vlpia/ nus & armarium, ſicuti dicimus, eboream bibliothecā emit, alias libros, ſicuti dicimus, bibliothecam emiſſe Itaq̄ legata bibliotheca libri & interdum armaria debentur: quæ pleriq̄ bilbiothecas appellant: latine libra/ riam uocant. Aulus gelius: forte in libraria ego & Lutius paulus poeta uir memoria noſtra doctiſſimus con/ ſederamus. Bibliothecæ ex precepto uictruuii ad orientem ſpectare debent: uſus enim librorum matutinum expoſtulat lumen. Item. In bibliothecis libri non putreſcunt. Namq̄ quæcunq̄ ad meridiem & occidentem ſpectant: a tineis & humore uitiantur. Et pallore uolumina corrumpuntur. Multitudo infinita. Legimus apud ſcriptores idoneos ptholomeos egypti reges habuiſſe bibliothecas: in quibus fuerunt ad milia ferme uolu/ minum ſeptingenta milia.

BERO.

Conſecranei.

Conſectanei.

Refellere quid.

Pertinax uirtus.

Bibliotheca quid.

ī academicis quatuor libris explicata arbitramur. ſed tamē, tantū abeſt ut ſcribi cōtra nos nolimus: ut id etiā maxime optemus. in ipſa enī græcia philoſophia tan/ to in honore nūquā fuiſſet: niſi doctiſſimorū cōtentio/ nibus diſſenſionibuſq̄ uiguiſſet. quamobrē hortor om nes, q facere id poſſunt, ut huius quoq̄ generis laudē iam lāguēti græciæ eripiāt: & pferāt ī hāc urbē: ſicut reliquas omnes, quæ quidē erāt expetēde, ſtudio atq̄ induſtria ſua maiores noſtri tranſtulerūt. Atq̄ orato/ rum qdem laus ita ducta ab humili uenit ad ſummum ut iam, quod natura fert ī omnibus fere rebus, ſeneſcat breuiq̄ tēpore ad nihilum uentura uideatur. philoſo/ phia naſcatur latinis quidem litteris ex his tempori/ bus: eamq̄ nos adiuuemus: noſq̄ ipſos redargui, refel/ liq̄ patiamur. quod hi ferunt animo iniquo: qui certis quibuſdam, deſtinatiſq̄ ſententiis, quaſi addicti, & cō ſecrati ſunt: eaq̄ neceſſitate conſtricti: ut etiam quæ nō probare ſoleant, ea cogantur conſtantiæ cauſa, de/ fendere. nos qui ſequimur probabilia: nec ultra quam id quod ueriſimile occurrerit progredi poſſumus: & refellere ſine pertinacia, & refelli ſine iracundia para/ ti ſumus. quod ſi hæc ſtudia traducta erūt ad noſtros: ne bibliothecis quidē græcis egebimus: ī quibus mul titudo infinita librorum propter eorum eſt multitudi/ nem q ſcripſerūt. eadem enim dicūtur a multis ex quo libris omnia referſerunt. quod accidet etiam noſtris ſi ad hæc ſtudia plures confluxerint. ſed eos ſi poſſu/ mus excitemus: qui liberaliter eruditi, adhibita etiam

¶ CONTENtionibus: & diſputationibus. ¶ Fert. efficit, ut omnia, quæ nata ſunt intereant. ¶ Seneſcat. deficiat. ¶ Addicti: conſecrati. ¶ Hi. ſtoici.

OMNI BONI

BERO. ¶ DISSERENdi elegantia. in multis doctrina rerũ eſt: quibus diſputandi nitor: & loquendi ſplendor deeſt. ¶ Neq; diſtincte. Inſulſus & perinde ridiculus ſcriptor merito iudicari poteſt: qui profiteatur, ſe neq; diſtincte ſcribere: neque diſtributione uti ſcire. Et tamen ſcribere uelit, cum melius fuiſſet omnino tacere: q̃ inſcitiam profiteri. Vnde in uituperationem catonianam iuſte meritoq; incidit Albinus: qui ſcribens res romanas oratione græca in eius hiſtoriæ principio ſcriptum reliquit ad hanc ſententiam. Neminem ſuccenſere ſibi conuenire: ſi quid in his libris parum compoſite: aut minus eleganter ſcriptum foret: quod græca oratio ab homine romano alieniſſima eſſet quæ cum legiſſet Cato. Næ tu inquit albine nimium nugatores, cum maluiſti culpa deprecari, q̃ culpã carere, quis te oro perpuliti ut id cõmitteres, qd priuſq̃ faceres, peteres ut ignoſceref. ¶ Lectionem negligo. Laus conſumati ſcriptoris illa ampliſſima eſt: ut proſit doctrina, delectet elegantia cum alterum ſine altero truncum ſit & mutilum. Hinc illud Oratianum: omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci, lectorem delectãdo pariterq; monendo. ¶ Aut non approbãt. Qui platonici non ſunt, quamuis non probent dogmata platonis, tamen non inuiti legunt platonica uolumina: propter elegantiam ſingulari doctrina coniunctam. ¶ Epicurum & metrodorum, hic epicuri diſcipulus fuit qui, cum a preceptore ſapiens appellaretur, repudiare uoluit tantũ beneficium. ¶ Nec ipſi. De ſe modeſte loquitur & pudenter: omnis enim ſui indecora iactatio eſt. ¶ Dicendi exercitatio. contradicendo refellendo contraria diſerendo potiſſimum ueritas eluceſcit: & ingeniũ fit uegetius uiuidiuſq;: & lingua exercitatior, uberiorq;. ¶ Noſtra memoria Philo. Mar. Tullius ſe totum tradidit philoni academiæ principi, ut ipſe in bruto teſtatur: admirabili quodã ad philoſophiã ſtudio concitatus: cum ille in bello mitridatico domo profugiſſet, romamq; ueniſſet. Anthiocus diſcipulus contra philonem doctorem ſuum librum edidit: diſſerens contra academicos, cui operam quoq; M. Tullius ſe dediſſe refert. ¶ Rhetorum præcepta. Hoc ab Ariſtotele peripateticorum principe factitatum eſt, qui tẽpus matutinum dabat exercendis acromaticis: ita enim uocantur commẽtationes Ariſtotelicæ, in q̄bus philoſophia remotior, ſubtiliorq; agitabatur, ueſpertinum uero tempus dabat rhetoricis meditationibus, quæ exoterica: id eſt extraria nominabat matutinam exercitationem appellabat ἑωθινὸν περίπατον: id eſt diluculariam ambulationem alteram ueſpertinam. δειλινὸν: ideſt pomeridianam: utroq; enim tempore ambulans differebat. ¶ Dictioni. arti oratoriæ. Dicere enim oratorum proprium eſt. Dictio oratoris oratio: in primo de oratore ait L. Craſſus: Sunt ad popularem ſenſum accomodata omnia genera huius forenſis noſtræ dictionis. ¶ Poſt meridiem. hic poſtmeridianę ſiue pomeridianę ſcholę dicuntur. Quintilianus in tertio refert: quod poſtmeridianis ſcolis Ariſtoteles artem oratoriam cœpit. Cicero libentius dicit pomeridianum quam poſt meridianum.

Albinus a catone reprenſus.

Doctrina cũ elegãtia

Acromatica quę.

Exoterica quæ.

Pomeridiana ambulatio.

Pomeridianæ ſcholę.

differendi elegantia, ratione & uia philoſophantur. Eſt enim quoddam genus eorum, qui ſe philoſophos appellari uolunt, quorum dicũtur eſſe latini ſane multi libri: quos nõ cõtemno quidẽ, quippe quos nunq̃ legerim. ſed quia ꝓfitentur ipſi illi, qui eos ſcribunt, ſe neq; diſtincte, neq; diſtribute, neq; eleganter, neq; ornate ſcribere: lectionem ſine ulla delectatione negligo. quid enim dicant, & quid ſentiant hi, qui ſunt ab ea diſciplina: nemo mediocriter qdẽ doct⁹ ignorat. quamobrem quoniam quemadmodum dicant, ipſi non laborant: cur legendi ſint, niſi ipſi inter ſe, qui idem ſentiũt non intelligo, nam ut Platonem, reliquoſq; ſocraticos, & deinceps eos, qui ab his profecti ſunt, legunt omnes, etiã qui illa aut nõ approbant: aut non ſtudioſiſſime conſectantur: Epicurum autem, & Metrodorum, non fere præter ſuos, quiſquam in manus ſumit: ſic hos latinos hi ſoli legunt: qui illa recte dici putant. nobis autem uidetur quicquid litteris mãdetur: id cõmendari omnium eruditorum lectione decere. nec ſi ipſi minus conſequi poſſumus: iccirco minus id ita faciendum eſſe ſentimus. itaq; mihi ſemper peripateticorum, academiæq; conſuetudo, de omnibus rebus ĩ contrarias partes diſſerendi, nõ ob eam cauſam ſolum placuit: q; aliter non poſſet quid in unaquaq; re ueriſſime eſſet inueniri: ſed etiam, q; eſſet ea maxima dicendi exercitatio. qua princeps uſus eſt Ariſtoteles: deinde eum qui ſecuti ſunt. noſtra autem memoria Philo, quem nos frequenter audiuimus: inſtituit alio tempore rhetorum præcepta tradere: alio philoſophorum. ad quã nos conſuetudinem a familiaribus noſtris adducti, in Tuſculano quod datum eſt temporis nobis, in eo conſumpſimus. itaq; cum ante meridiem dictioni operam dediſſemus: ſicut pridie feceramus: poſt meridiem in academiam diſcendimus. in qua diſputationem habitam nõ quaſi narrantes exponimus: ſed eiſdem fere uerbis, ut actum diſputatũq; eſt. eſt igitur

QMNI BONI. ¶ DISTINcti: neq; diſtribute. ad logicam: ornate & eleganter. ad rhetoricam. ¶ Negligo: ideſt negligẽtem me reddunt ab ea diſciplina epicurea. ¶ Peripateticorum: Ariſtotelis. ¶ Achademię. Platonis. ¶ Philo. maxime platonicus. ¶ Frequenter. cum multis. ¶ Dictioni: eloquentię in philoſophia, quę pertinet ad mores. Cicero & ſi ſe academicam profiteatur, tamen ſtoicorum ſententiam maxime amplectitur: Superius probauit, mortem non malum & animum iſta tanta perturbatione liberauit: ſequitur alia diſputatio.

ambulantibus ad hunc modum ſermo ille nobis inſti-tutus, & a tali quodam inductus exordio. A· Dici non poteſt, ꝙ ſim heſterna diſputatione tua delectatus, uel potius adiutus: & ſi enim mihi conſcius ſum nūquam me nimis cupidum fuiſſe uitæ: tamen obiiciebatur in-terdum animo metus quidam, & dolor, cogitanti fo-re aliquando finem huius lucis, & amiſſionem omniū uitæ cōmodorum, hoc genere moleſtiæ ſic, mihi cre-de, ſum liberatus: ut nihil minus curādum putem. M: Minime mirum id quidem. nam efficit hoc philoſo-phia. medetur animis: inanes ſollicitudines detrahit: cupiditatibus liberat: pellit timores. ſed hæc eius uis nō idem poteſt apud omnes. tum ualet multum, cum eſt idoneam complexa naturam. fortes enim non mo-do fortuna adiuuat (ut eſt i uetere prouerbio) ſed mul-to magis ratio: quæ quibuſdam quaſi præceptis con-firmat uim fortitudinis. te natura excelſum quendam uidelicet, & altum, & humana deſpicientem genuit. itaqꝫ facile in animo forti, contra mortem habita, inſe-dit oratio. ſed hæc eadem num cenſes apud eos ipſos ualere, niſi admodum paucos, a quibus inuenta, diſpu-tata, cōſcripta ſunt? quotus enim quiſqꝫ philoſophorū inuenitur? q ſit ita morat⁹, ita animo, ac uita cōſtitut⁹, ut ratio poſtulat: q diſciplinā ſuā nō oſtētationē ſcien-tiæ, ſed legem uitæ putet: qui obtemperet ipſi ſibi:

¶ AMBVLANtibus. more ariſtotelico. ille enī περιπατῶν: ideſt ambulās differebat, unde pipatetici no-minati. ¶ Nimis cupidū uitæ: ꝓceptū ſenecę ſaluberimū eſt monētis: ne nimis amemus uitā: ne nimis oderi-mus gręce φιλόψυχος dicitur nimis cupidus uitę. ¶ Fortes fortuna. terentianū eſt ex phormione. Te ad uigila-re ęquū: fortes fortuna adiuuat, ubi expoſuit Donatus παροιμιακὸν eſſe, hoc eſt prouerbiale. Virgilius ꝓ for-tes dixit audentes illo hemiſtichio. Audentes fortuna iuuat. Tibullus quoqꝫ: ut amaſius poeta, dat ueneri, quod fortunæ eſt, ſic enim decēter inquit Audendū eſt, fortes adiuuat ipſa uenus. Liuius, fortes fortunā adiuua-re aiebant. ¶ Ratio. quid eſt inquit Seneca ra-tio, niſi naturæ imitatio. Sequitur enim ratio naturā, & bonum ſine ratione nullum eſt: & uirtus nō aliud ꝙ recta ratio eſt. ¶ Humana de-ſpicientem. In hanc ſententiam eſt illud a pa-pinio prolatum in pollii laudatione, ſpemqꝫ metumqꝫ domas uitio ſublimior omni. Et mox paulo, Celſa tu mentis ab arce, deſpicis errantes humanaqꝫ gaudia rides. ¶ Quotus quiſqꝫ philoſophorum. Lactantius qui melius eſſe ait ciuiliter, ꝙ philoſophice uiuere, qui phi-loſophiam tollit, philoſophos oppugnat. In eos libro tertio inſtitutionum ſic inuehitur. Nam ſi quis mores, philoſophorum diligen-ter inquirat, inueniet iracundos, cupidos, libi-dinoſos, arrogantes, proteruos, & ſub obten-tu ſapientiæ ſua uitia celātes, Domi facientes ea, quæ in ſcholis arguiſſent. Poſt hanc acerri-mam philoſophorum criminationem in ibi ſtatim hæc Ciceronis uerba ſubnectit. Nepos quoqꝫ cornelius ad Ciceronem ita ſcribit. Tan-tum abeſt: ut ego magiſtram eſſe putem uitæ philoſophiam beatæqꝫ uitæ perfectricem, ut nullis magis exiſtimem opus eſſe magiſtros uiuendi quam pleriſqꝫ, qui in ea diſputanda uerſantur, & profecto multi hoc tempore ta-les obambulant caperato ſupercilio, ac fronte corrugata: & ut inquit ille obſtipo capite: fi-gentes lumine terram, qui foris ſunt catones, intus ſardanapali, quos cū uideas, haud dubie cenſeas ſanctos eſſe & caſtos, uerū ſub habitu ouiū lupi delite-ſcont, & ut olim macrobiorum ethiopum rex ſcite dixit: Doloſi homines, doloſa ueſtimenta, hi ſunt qui ple-no uentre de ieiuniis diſputant: in propatulo triſtes, domi diſſoluti, qui alienas papulas obſeruant. Inter-cutibus ipſi uitiis madentes, qui ſimplices mortalium mentes circunueniunt, qui impoſturam faciunt mulier-culis ſupetſtitioſis, quę id genus hominibus ſubdolis ſcilicet & uaferrimus credulitatem ſuam addixerunt, illud uiciſſim inſuſurantes, en animam & mentem, cum qua dii nocte loquuntur: libuit ex indignatione pau-lum perorare in palliata decipula, & ex occaſione ſtomachum meum digerere aduerſus iſtos pſeudo philoſo-phos: uel quod uerius eſt pſeudo religioſos, quid enim aliud ſunt quam ficti adumbrantqꝫ religioſi: ſub quo-rum nomine maxima in pleriſqꝫ uitia conteguntur: qui ut ī fabula eſopia eſt ἄλλα μὲν λέγουσι ἄλλα δὲ πράττουσι. alia quidem dicunt, alia autem faciunt. Sed iam domum repedandum eſt: & ad inſtitutum redeun-dum. ¶ Quotus quiſqꝫ. Vetus eleganſqꝫ locutio per interrogationem pro eo, quod eſt quod ſunt: & ad pau-citatem refertur, ut quotus quiſqꝫ ſtudet. i. quod ſtudent. i. ꝙ pauci ſunt: qui ſtudeant. Marcus Tullius in oratio-ne pro plancio, quotus quiſqꝫ iuris peritus eſt? Quotus quiſqꝫ diſertus eſt? ¶ Sed legem uitæ. Seneca philoſo-phiam dixit eſſe uitæ regulam: & legem honeſte: beneqꝫ uiuendi.

¶ METVS. mortis. ¶ Dolor. ſ. qui eſt & animi & corporis: ſed qui mortem contemnit, is facile dolorem ſuſtinet, qui eſt contiguus morti: cuius diuerſa eſt philoſophorum ſententia. Stoici dolorem malum non eſſe dicunt, quia in eo nihil uitii, ſed reiectum appellant, quem natura reiicitat, peripatetici diuidunt dolo-rem in dolorem animi uicium. ſ. corporis & rerum externarum: in hoc libro loquitur ut in ſuperiori Aulus uel atticus, qui dicit ſe ualde delectatum eſſe diſputatione ſua, delectatus ad iucunditatem: adiutus ad ſalu-tem. ¶ Lucis. uitæ. ¶ Moleſtiæ. quaſi mole uel ſaxo. ¶ Efficit: hos habet effectus. ¶ Vis. i. officium ſed ſuperius propoſuit, & dixit philoſophiam mederi animis, quod quia in multis, qui ad ſummum philoſophiæ perue-nerunt, improbi inuenti ſunt, a ſimili, ergo reddit rationem cur ita ſit. ¶ Inſedit. tanquā medicina. ¶ Moratus: moribus informatus. ¶ Diſciplinam. doctrinam:

BERO.

Philozous qui.

Ratio qd.

Lactantius in philoſophos.

Fortes fortuna adiuuat

Doloſa ueſtimemta.

Quotus quiſqꝫ.

OMNI BONI:

Stoicorum opinio.

& decretis ſuis pareat. uidere licet alios tanta leuitate, & iactatione, his ut fuerit nõ didiciſſe melius: alios pecuniæ cupidos: gloriæ nonnullus: multos libidinum ſeruos, ut cum eorum uita mirabiliter pugnet oratio: quod quidẽ mihi uidetur eſſe turpiſſimum. ut enim, ſi grammaticum ſe profeſſus quiſpiam, barbare loquatur: aut ſi abſurde canat is, qui ſe haberi uelit muſicum, hoc turpior ſit, q in eo ipſo peccet, cuius profitetur ſcientiam: ſic philoſophus in ratione uitæ peccans: hoc turpior eſt, q in officio, cuius magiſter eſſe uult, labitur: artemq; uitæ profeſſus, delinquit in uita. A. Nonne uerendum igitur, ſi eſt ita, ut dicis, ne philoſophiam falſa gloria exornes? quod eſt enim maius argumentum, nihil eam prodeſſe? q̃ quoſdam perfectos philoſophos turpiter uiuere? M. Nullum uero id quidem argumentum eſt. nam ut agri non omnes frugiferi ſunt, qui colũtur: falſumq; illud ac improbe, Et ſi in ſegetem ſunt deteriorem date fruges: Ipſæ tamen ſuapte natura enitent: ſic animi nõ omnes culti fructum ferũt. atq; ut in eodem ſimili uerſer, ut ager, quãuis fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe nõ poteſt: ſic ſine doctrina animus ita eſt utraq; res una ſine altera debilis. cultura autem animi philoſophia eſt: quæ extrahit uicia radicitus: & præparat animos ad ſatus accipiendos: eaq; mandat his, & ut ita dicam, ſerit, quæ adulta fructus uberrimos ferant. agamus igitur ut cœpimus. dic, ſi uis, de quo diſputari uelis. A.

BERO. Decreta medicinæ.

¶ DECRETIS ſuis pareat. quæ græci dogmata uocant, noſtri modo decreta, modo ſcita, modo placita appellant, ut Seneca, Apuleius, Cicero pdiderunt. Scribit Laertius Digiones, ſectam philoſphorum nullam conſtare poſſe ſine decretis, ſiue dogmatibus. Adde quod artes liberales habent decreta ſua: nõ tantum precepta, ſicut medicina. Itaq; eſt alia hippocratis ſecta alia Aſclepiadis alia themiſonis. Præterea nulla ars contemplatiua ſine decretis ſuis eſt. Plinius frequenter placita appellat, ut illud ex libro ſecundo. Babiloniorum placita motus terræ, hiatuſq;, & cetera omnia ui ſyderum exiſtimãt fieri idem magorum placita appellat. ¶ Gloriæ nonnullus. Hieronymus ad pamachium. Philoſophus inquit gloriæ animal, & popularis auræ, atq; rumorum uenale mãcipium. ¶ Pugnet oratio. talis hominibus uere philoſophantibus debet eſſe uita, qualis oratio ut cum moribus uerba concordent, ne a labiis animus diſſideat quod in hippocritis notamus: qui ut inquit ille. Curios ſimulant & bacchanalia uiuũt: & de uirtute loquuti, clunem agitant. Lactantius. Qui docent tantum, nec faciunt, ipſi preceptis ſuis detrahunt pondus: & eſt incongruens non in pectore: ſed in labiis habere bonitatem. Ioannes chryſoſtomus tales accuſans. Bene inquit docendo & male uiuendo deum inſtruis, quomodo te debeat condemnare philoſophia enim tam ad benedicendum quã ad bene uiuendum reperta eſt, quã iſti contaminant dum benedicendo male uiuunt: & uerbis decoris obuoluunt uitia ſordentia. Stat Seneca defenſor philoſophorum, ac philoſophiæ acerrimus, qui libro ad galionem de uita beata. Aliter inquit loqueris, aliter uiuis, hoc per malignissima capita: & optimo cuiq; inimiciſſima, platoni obiectum eſt, obiectum epicuro, obiectum Zenoni. Omnes enim iſti dicebant, non quemadmodum ipſi uixerunt: ſed quemadmodum uiuendum eſſet. Idem tamen libro epiſtolarum undeuigeſimo iudicat, nullos peius mereri de omnibus mortalibus, q̃ qui aliter uiuunt: quã uiuendum eſſe pręcipiunt. ¶ Quiſpiam barbare: grammaticus. qui latinatis norma eſt: & regulam loquendi profitetur: maxime peccat, ſi barbariſſimum facit aut ſoleciſſimum, quæ uitia ſunt latinitatis. Seneca libro epiſtolarum. xv. grammaticus inquit non erubeſcit: ſi ſoleciſſimum ſciens facit, erubeſcet ſi neſciens. ¶ Hoc turpior. tanto: In ratione uitæ. Seneca in hac arte uiuendi turpior uolentium culpa eſt. ¶ Artem uitæ. Philoſophiam: quæ eſt ars recte uitæ agendæ, quæ eſt lex bene uiuendi uel recta uiuendi ratio: uel regula uitæ. ¶ Nihil eam prodeſſe. Abiicienda eſt inquit Lactantius omnis philoſophia. ſed rhetorici doctores uitioſum argumentationis genus eſſe dicunt: rem ex uitio hominis uituperare, ut ſi quis doctrinam ex alicuius docti uitiis reprehendat: ſic enim medicina uideri poſſet uituperabilis, cum multi medicorum egrotos per inſcientiam occidant. Et ut ait eleganter Iulius firmicus in primo matheſeos ſi interroganti impetus profeſſor falſa reſpondit, non matheſis: ſed hominis fallax ac temeraria notetur inſcientia. Ipſa ſuapte natura. Quintilianus in ſecundo ſic refert. Terræ nullam fertilitatem habenti nihil optimus agricola profuerit: E terra ubere aliquid etiam nullo colente naſcetur: at in ſolo fecundo. plus cultor: q̃ ipſa per ſe bonitas ſoli efficiet. Segetem dici tradit M. Varro, quod aratum ſed nec dum ſatum eſt. priſci deam colebant nomine ſegetiam ut lętas faceret ſegetes.

Philoſophus glorię mãcipium.

Qui bene docent & male uiuũt.

Nõ iprobãdas artes ob artificẽ malum.

Segetes q. Segetia dea.

OMNI BONI.

¶ DECRETIS. dogmatis, & ſententiis philoſophorum. ¶ Videre licet. per inductionem probat. ¶ Argumentum eſt: ſcilicet philoſophiam uituperandam. ¶ Nam ut a ſimili, ut enim ſi a ſimili: ex hecuba euripidis hanc ſimilitudinem accepit. ¶ Eodem: agro. Fructuoſus: multum fructus afferre. Animus igitur quemadmodum in ſuperiore libro atticus propoſuit, de qua re diſputare uelit dolorem ſummum malum, cui cum Cicero dixiſſet. & ut maiorem quam dedecus uideri, quia optima natura eſt ſtatim negat maiorem eſſe. Si dolor ſubeundus eſt: ut dedecus fugiamus, cum dicatur nimirum malis, nimirum non eſt maius. ¶ Ne ut non. Quare ne ut non quanquam non ſit.

Dolorem

BERO.

¶ DOLOREM exiſtimo. propoſitio ſecundæ quæſtionis Tuſculanæ a diſcipulo, ſiue attico fit: dolorem eſſe maximum malorum: quã ſtatim ſubneruat magiſter ex dogmate ſtoicorum oſtendens dedecus maius malum eſſe q̃ ſit dolor, ſtoici enim nihil præter dedecus in malis ducunt: ſicut nihil in bonis præter uirtutem Dolorem dicunt aſperum quidem eſſe, moleſtum, odioſum contra naturam, difficilem toleratu: ſed quia nulla ſit in dolore. nec fraus, nec improbitas, nec malitia, nec culpa, nec turpitudo, nõ eſſe illud malũ. ¶ Excipiẽdus dolor. Calicratidas claſſis laconicæ ꝑfectus apud arginuſſas inſulas mori maluit q̃ fugere: exiſtimans dedecus fugæq; turpitudinem eſſe deteriorem morte.

An malum dolor.

Dolorem exiſtimo maximũ malorum omnium. M. etiam ne maius, q̃ dedecus? A. Non audeo id dicere quidem: & me pudet tam cito de ſententia eſſe deiectum. M. Magis eſſet pudendum, ſi in ſententia permaneres: quid enim minus eſt dignum? q̃ tibi quicquã peius uideri dedecore, flagitio, turpitudine? quæ ut effugias: quis eſt nõ modo nõ recuſandus: ſed ultro appetendus, ſubeundus, excipiendus dolor. A. Ita prorſus exiſtimo; quare non ſit ſane ſummmum malum dolor. malum eſt certe. M. Videsne igitur quantum, breuiter admonitus, de doloris terrore deieceris? A. Video plane: ſed plus deſidero. M. Experiar equidem: ſed magna res eſt: animoq; mihi opus eſt non repugnante. A. Habebis id quidem: ut enim heri feci, ſic nunc rationem, quo ea me cunq; ducet, ſequar. M. Primum igitur de imbecillitate multorum, & de uariis diſciplinis philoſophorum loquar. quorum princeps & auctoritate & antiquitate Socraticus Ariſtippus non dubitauit ſummum malum dolorem dicere. dehinc ad hanc eneruatam, muliebremq; ſententiam ſatis docilem ſe Epicurus præbuit. hũc poſt rhodius Hieronymus dolore uacare ſummum bonum dixit: tantum in dolore duxit mali. Cæteri præter Zenoné, Ariſtoné, Pyrronem, idem fere, quod modo tu.

¶ Ariſtippus non dubitauit. Cum contrariorum contraria ſint conſequentia: ſi uoluptas eſt ſummum bonum: conſequens eſt ut dolor ſit ſummum malum. Et ita Eudoxus argumentabatur dicens, uoluptatem per ſe expetendam eſſe: ut ſummum bonum, idq; ex contrario patere. Dolorem enim per ſe ipſum eſſe fugiendum, quod & Ariſtoteles in decimo æthicorum copioſe commemorat. Ariſtippus autem cyrenaicus philoſophus, ſocratis diſcipulus, aſſertor fuit uoluptatis. In ea ſummum bonum ponens: & econtrario dolorem ſummum malum eſſe decernens, a quo cyrenaicorum philoſophurum ſecta defluxit, qui uoluptatem lenem motum, dolorem aſperum motum appellant, ob hoc dixit Oratius. Nũc in ariſtippi furtim præcepta relabor. Diuus quoq; Hieronymus in inuectiua contra garulum detractorem ait Procul Epicurus, longe Ariſtippus, ſubulci non aderunt, fæta ſcropha non grumniet, idem ſcribens contra Iouinianum. Nunquam nos inquit Ariſtippi multitudo terrebit. Erat huic ingenium facile, loco tempori, perſonis accomodatum. Ideoq; Platonem dixiſſe tradunt, ſoli Ariſtippo & chlamydem & pánum ferre datum eſt quod luculenter expreſſit Oratius illo uerſu, omnis ariſtippum decuit ſtatus & color, & res, dicere ſolebat nullo impedimeuto eſſe ad bene uiuendum lauctiorem uictum, fuit alter Ariſtippus huiuſce Ariſtippi nepos ex filia metrodidactos dictus q̃ſi a matredoctus. ¶ Epicurus. & hic philoſophus fuit uoluptarius unde ducta ſecta epicureorum: qui ſummum bonum in uoluptate collocant: hinc feſtiuiter ait. Mar. Tullius in epiſtola ad papirium petum. In epicuri nos aduerſarii noſtri caſtra coniecimus: hæc ſecta ſectatores habet infinitos, utpote delicata & amabilis, cum homines illuc libentiſſime concurrant ubi audiunt laudari uoluptatem: quærentes libidinibus ſuis patrocinium aliquod: ac uelamentum. Sidonius apollinaris de epicureis philoſophis ſic ait. Aſt epicureos eliminat undique uirtus. ¶ Rhodius Hieronymus. Huius meminit Seneca: & alibi Mar. Tullius: qui libro de finibus ſecundo refert. Hieronymo Rhodio finem uideri ſummi honi nihil dolore, græce dicitur ανααλγησια latinæ. indolentia: de quo a nobis ſcriptum eſt in libello de fœlicitate. ¶ Præter Zenomen. Hic conditor fuit ſtoicæ ſectæ: qui in porticu docebat: quæ græco uocabulo στωα nuncupatur: ex quo ſtoici dicti. qui ab ipſius nomine Zenonii quoq; appellantur. ¶ Ariſtonem: pirhonem. horum exploſa iam pridem doctrina eſt, quia omnia exæquabant. Apirhone pirhonii philoſophi dicti: quos græco cognomento ſcepticos appellant. id ferme ſignificat quaſi quæſtores & conſideratores, ſemper enim in quærendo. cõſiderandoq; ſunt, ac ne uidere quidem plane quicquam: nequæ audire ſe ſe putant, omniumq; rerum ueritatem incomprenſibilem ſibi uideri aiunt.

Cõtrariorũ cõtraria cõſequentia.

Ariſtippus qui.

Vir oſum horarum ariſtippus.

Epicuri ſecta copioſiſima.

Indolẽtia q̃ Stoici a porticu.

OMNI BONI.

¶ ANIMO non repugnante: quia omnes epicurei pertinaces ſunt: nam ut in æpiſtola quadam ait Cicero: illos bonos uiros eſſe, ſed ineptos & boni pertinaces ſunt. ¶ Cæteri. peripateci & academici. ¶ Zenomen: zeno ſtoicus abſequentibus probat. Si omne malum fugiendum eſt: erunt aliqua turpia ſubeunda: doloris ergo cauſa quis malus eſt, erit igitur aliquod dedecus ſubeundum & primum eorum auctoritatem deponit probat. Quod a conſequentibus. ¶ Quis autem non miſer: præterea ſi dolor ſummum malum eſt quicunq; in dolore eſt, miſerrimus eſt, & nemo eſt, qui in dolorem cadere non poſſit, nemo eſt ergo non miſer.

BERO. ❡ MALVM illud quidem. Stoici dolorem malũ nõ eſſe ita argumẽtantur, quod malũ eſt nocet, quod nocet deteriorem facit. Dolor deteriorem nõ facit. ergo malum nõ eſt dolor: Verum Cicero dolorem malum quidem eſſe concedit ut peripateticus, academicuſq;, ſed ſummum negat. Cũ dedecus & flagitia dolore peiora ſint. Eſt autẽ ſenſus, indecoꝝ eſſe, ſi philoſophia aſſeueraret, dolorẽ eſſe ſummum malum, quod generoſa natura citra doctrinam reſpuit, & recuſat. ❡ Quod huic officio. pcẽſcet incommoda, quæ ſequerẽtur, ſi dolorem ſũmum malũ concederetur. Inde enim fieret. ut nemo, cui perſuaſum eſſet, uellet ullum officium capeſcere, ullum etiam maximum decus: ornamẽtumq; adipiſci cum dolore corporis. Et econtrario ut effugeret dolorem, nullam ignominiam turpitudinemq; recuſaret. Cum tamen quotidie uideamus uiros generoſos malle honeſte occumbere q̃ turpiter fugere adeo dedecus cauendum eſſe cẽſent. ❡ Et quis eſt: cui non poſſit. uerſiculus eſt Publii mimographi dignus ſcitu, dignuſq; memoratu, cuiuis accidere pt, quod cuiquã poteſt. ❡ Metrodorus. de hoc ſupra diximus, quem Epicurus ſapientem appellauit. ❡ Corpus bene conſtitutum, quod recentiores medici barbare magis q̃ latine dicunt bene complexionatum hoc ſatini eleganter appellant bene conſtitutum, à quibus conſtitutio corporis dicitur ipſa complexio. Hiſdem ferme uerbis hãc ſententiam metrodori taxat Cicero in ſecundo de finibus ſic ſcribens. Ipſe enim metrodorus beatum deſcribit his fere uerbis. Cum corpus bene conſtitutum ſit: & ſit exploratum ita futurum: an id exploratum cuiq̃ poteſt eſſe? quomodo ſe ſe habituꝝ ſit corpus, nõ dico ad annum: ſed ad ueſperam. Dolor igitur ſummum malum: metuetur ſemper etiã ſi non aderit. Iam enim adeſſe poterit: ❡ Si uratur ſapiens. Quos exiſtimauit Epicurus futuros tam plumbeos, tam ſaxeos, tã ſtupẽtes, ut crederent, ſapiẽtem ſi uratur: ſi in tauro phalaridis cruciet: ſ: dictuꝝ id ſuaue eſſe: Icredibile enĩ ut inquit Seneca uidet, aliquẽ in ſũmis cruciatibus poſitũ dicere beatus ſum. ❡ Magna me hercule laus: ſatis iquit magna laude dignus foret ſapiẽs: ſi in cruciatibus ac tormẽtis nõ ſuccũberet: quod ad fortitudinẽ ptinet. dicere autẽ ſuaue eſt cruciari: ad demẽtiam ptinet.

❡ Per quẽ iuraui. Quia dixerat me hercule, quod iuſiurãdũ p herculẽ ſignificatq; erumnas animo inuicto exãclauit. magiſq; uicit labores: q̃ a laboribus uinceret. Cicero in oratore magis pbat me hercule q̃ me hercules.

❡ Aſpero & duro: ironicos legẽdum: cũ a cõtrario ſenſu ĩtelligi uelit hoĩ uoluptario & delicato nõ cõuenire ſuiſam tã atrocẽ. In phalaridis tauro. Inter cruciatus aſperrimos: tormẽtaq; tyrãnica: famigeratus eſt phalaridis taurus æneus: quo homines ĩcluſi igne ſubdito mugiebãt: cuius artificẽ p ilũ nemo laudat: utpote ſeuiorẽ ipſo phalaride: q primus expertus eſt cruciatũ iuſtiſſima ſeuitia: neq; enĩ ut inqt Oui. Lex iuſtior ulla eſt: quã necis artifices arte perire ſua. De tauro phalaridis Plinius in. xxxiiii. Ouidius in triſtibus: phalaris ĩ æpiſtolis & cæteri omnes meminerũt. In phalaride inqt Seneca in ſecũdo de ira: erat feritas: cui nõ uerbera: lacerationeſq; in ultionem petebantur: ſed in uoluptatẽ. ❡ Illi ipſi. Stoicos deſignat: qui quãuis negent dolorẽ eſſe malum. quia nulla ſit in eo turpido. tamen aſperum, odioſum: contra naturam difficilem toleratu eſſe dicunt.

Conſtitutũ. Cõſtitutio.

Taurus phalaridis.

OMNI BONI. ❡ EPICVrus uero: Cryſippus & epicurus dolorem ſummum malum eſſe diſputãt: peripatetici malũ: ſed non ſummum: Stoici malũ non eſſe dicunt: ſed ſi ſummum malum eſt: neceſſe eſt multa flagitia ſuſcipi uitãdi doloris cauſa ex quibus ſummus dolor impendet: neceſſe eſt miſeri ſint. Hunc epicurum: qui diſputãdi rationem non nouit irridet: qui contraria inter ſe dicit: nã dolorem dicit ſummũ malum & dicit ſapientem eum: quem fingit. Si in tauro phalaridis quod genus eſt ſupplicii includatur: dicturus illa ſibi dulcia: & non curare: & dicit Cicero a maiori. ſi ſtoici nõ dicunt dolorẽ bonũ: nec uoluptuoſum: multo minus decet epicureos: qui dicunt: dolorẽ ſummum malũ: quod pbat per exempla multoꝝ tragœdoꝝ: & eos uerſus traducit in latinum. ❡ Riſus. quẽ ipſi fingunt ſapientẽ. nam omnes: qui ſcribũt de philoſophia moralis: fingunt ſapientem.

Genus ſupplitii.

malum illud quidem: ſed alia peiora. ergo id quod natura ipſa, & quædam generoſa uirtus ſtatim reſpuit: ne dolorem ſummum malum diceres: oppoſitoq; dedecore ſentẽtia depelleres: ĩ eo magiſtra uitæ tot ſæcula permanet philoſophia. quod huic officium, quæ laus. quod decus erit tanti? quod adipiſci cum dolore corporis uelit: qui dolorem ſummum malum ſibi eſſe perſuaſerit? quam porro quis ignominiam, quam turpitudinem, non pertulerit, ut effugiat dolorem? ſi id ſummum malum eſſe decreuerit? quis autem non miſer non modo tunc, cum premetur ſummis doloribus: ſi in his eſt ſummum malum: ſed etiam cum ſciet id ſibi poſſe euenire? & quis eſt, cui non poſſit? ita ſit ut omnino nemo poſſit eſſe beatus. Metrodorus quidem pefecte eum beatum, putat, cui corpus bene conſtitutum ſit: & exploratum ita ſemper fore. quis autem eſt iſte, cui id exploratum poſſit eſſe? Epicurus uero ea dicit: ut mihi quidem riſus captare uideatur. affirmat enim quodam loco, ſi uratur ſapiens: ſi crucietur: expectas fortaſſe, dum dicat, patietur. perferet, non ſuccumbet. magna me hercule laus, & eo ipſo, per quem iuraui, hercule digna. ſed epicuro homini aſpero & duro nõ eſt hoc ſatis. in Phalaridis tauro ſi erit: dicet quã ſuaue eſt hoc: quã hoc non curo. ſuaue etiam? an parum eſt, ſi amarum non? atquidem illi ipſi, qui dolorem malum eſſe negant: non ſolẽt dicere, cuiquã ſuaue eſſe cruciari. aſperum, difficile, odioſum, contra naturam dicunt: nec tamen malũ.

¶ HIC. ſcilicet epicurus. Quibus epicurus uoluptatem. dum cenſet epicurus ſapientem in tauro phala/ BERO.
ndis dicturum id ſuaue eſſe. Idem tribuere uidetur dolori, quod uoluptati, hoc enim uoluptatis proprium eſt: ut ſuauis dicaſ, ut in uoluptate poſiti dicamus, quã ſuaue eſt. ¶ In lectulo. ſcilicet, quã ſuaue eſt. ¶ Vt lętetur. Videtur lętari dolore ſapiens, ſi in tauro phalaridis tortus dicit id ſuaue eſſe. ¶ Aſpice philoctetam. Philoctetes peantis filius Herculis comes ſuccendit pyram, qua Hercules in monte Oeta hominem exuit. in gratiam ſagittarum, quas hydræ felle tinctas ei Hercules reliquit. Poſtea troiano bello reſponſum eſt ſagittis Herculis opus eſſe ad Troiæ expugnationem inuentus itaq; Philoctetes cum duceretur ad Hiſtoria
bellum unius ſagittæ caſu uulneratus eſt pe/ phliocte
dem, quo ſepulchrum herculaneum indicaue tæ.
rat, cuius inſanabilis uulneris cum putorem græci ferre non poſſent: apud lẽnon inſulam ſublatis ſagittis philoctetam reliquerunt. Vbi cruciatu impatibili affectus gemebat. Vlyſſes apud Ouidium ſuaſiſſe ſe in iudicio fatetur philoctetæ, ut ſe ſubtraheret. Belli uiæq; labori Tentaretq; feros requie lenire dolores: qui poſtea cum horrore uulneris ſui ad patriam redire noluiſſet, uenit in Italiam, ubi petiliam ciuitatem condidit, de qua Virgilius. Parua philoctetæ ſubnixa petilia muro. Turrinorũ quoq; urbem in italia condidiſſe philoctetã hiſtorici prodiderunt. De hoc ſcripte ſunt tragędiæ, quibus inducitur philoctetes in ſaxo lennio gemebũdus & eiulans ex magnitudine dolorum, quos ex ictu ſagittæ perpetiebatur. ¶ In oeta. nomen eſt montis theſſalici, a quo Hercules oeteus inſcribitur Senecæ
tragædia, ubi locum pyram appellant, quod Pyra ĩ oeta
ibi mortale corpus Herculis crematum ſit, ubi heleborum optimum naſcebatur auctores Plinius & Theophraſtus. ¶ Viperino morſu. Verba ſunt tragici poetæ ex tragędia philoctetæ, quorum uerborum itidem meminit libro ſecundo de finibus. Significat autem ſagittas tinctas ſanguine uiperino, hoc eſt hydræ lernæ, quo uulnus mortiferum, & irremediabile infligebatur. Auctor Diod. ¶ Tetros cruciatus cierent. aſperos & impatibiles cruciatus cõmouent. ¶ Heu quis ſalſis. Verba eſt tragędia philoctetæ. ¶ Ex uertice ſaxi. ſaxũ lennion ſignificat, quod eiulatu philocteteo. quęſtu. gemitu. fremitibus reſonando mutum flebiles uoces referebat. Iacuit autem philoctetes decimum annum in ſpelunca ſaxi lennii. ¶ Conficit. necat perimit: Virgilius. Nunc uulnus acerbum, conficit. Inde confectores dicti occiſores ferarum. ¶ Tum dolore frangebatur. Apud Ouidium & Senecam inducitur Hercules eiulans, furens, gemens ex dolore ac cruciatu, quem faciebat tunica interula ab uxore per lycam puerum miſſa. Nam trahit illa cutem: fædumq; relatu, aut heret membris fruſtra tentata reuelli: Aut laceros artus, & grandia detegit oſſa. Sophocles tragici cothurni apud græcos princeps tragœdiam, ſcripſit dolores herculis: mortemq; erumnoſam continentem, cui titulum fecit trachina a ciuitate theſaliæ, quæ heraclea ab Hercule cognominata eſt, quam ſophocles in ea tragœdia phithioticam nominauit tanq̃ dictioni phithiotarum ſubiectam. Hinc ab Ouidio tra/
chinius dictus Ceix coniunx alcyones: græci trachina uocant aſpera, unde teracinam quaſi trachinam ab aſ/ Trachina
pretis dici autumat Strabo. ¶ Centauri. neſſi. notiſſima eſt fabuloſa hiſtoria. ¶ Tunicam induiſſet. Hinc ſcitum aſpera.
eſt illud Valerii in æpiſtola ad Ruffinum. ¶ Deianira. quem debuit ueſtire interula, ueſtiuit interitu. ¶ Exan/ Aſpreta.
clato. exauſto erumnis, cruciatibuſq; debilitato.

¶ SEDI. hyronia ſcilicet ipſius Phalaridis regis agrigẽtinorum, qui cum haberetur crudeliſſimus. Perillus OMNI
homo ſummo ingenio ei dixit ſe effecturum inſtrumentum, quo rei maxime torquerentur, & ipſe delectare/ BONI.
tur, juſſit eum facere, qui taurum cum fiſtulis quibuſdam perforatis & oblongis, cum tergo aperto, per quem apponebatur reus, deinde pice implebatur, & incendebatur, reus clamare cogebatur propter dolorem: & cũ ille fiſtulæ reſonabant ſonum dulciſſimũ, phalaris, indignatus ſe ab eo tam crudelem exiſtimatum per illum in taurum in poni fecit, deinde ad Athenienſes ſcripſit, ut ſibi indulgerent, quod architectum ſuum interfeciſſet, ſe ab eo neglectum & irriſum. ¶ Eiulantem, mulierum uox eſt. ¶ Exanclato: exhauſto.

hic, qui ſolum hoc malum dicit, & malorum omniũ extremum: ſapientem cenſet id ſuaue dicturum. ego a te nõ poſtulo ut dolorem eiſdem uerbis afficias, quibus epicurus uoluptatem, homo ut ſcis uoluptarius. ille dixerit ſane, idẽ in Phalaridis tauro, quod ſi eſſet in lectulo. ego tantam uim non tribuo ſapientiæ contra dolorem: ſi forte in perferendo, officio ſatis eſt: ut lætetur etiam non poſtulo. triſtis enim res eſt ſine dubio, aſpera, amara, inimica naturæ, ad patiendum, tolerandumq; difficilis. aſpice Philoctetam: cui concedendum eſt gemẽti: ipſum enim Herculem uiderat in Oeta magnitudine dolorũ eiulantẽ. nihil igitur hunc uirum ſagittæ quas ab Hercule acceperat tum cõſolabantur: Cum e uiperino morſu uenæ uiſcerũ, Veneno imbutæ tetros cruciatus cierent. Itaq; exclamat auxilium expetens mori cupiens. Heu quis ſalſis fluctibus mãdet Me ex ſublimi uertice ſaxi. Iam iam abſumor: conficit animam Vis uulneris, ulceris æſtus. Difficile dictu uidetur, eum non in malo eſſe, & magnum quidem, qui ita clamare cogatur. Sed uideamus Herculem ipſum: qui tum dolore frangebatur: cum immortalitatem ipſa morte quærebat. quas hic uoces apud Sophoclem in Trachiniis edit. cui cum Deianira ſanguine cẽtauri tinctã tunicam induiſſet: inhæſiſſetq; ea uiſceribus: ait ille. O multa dictu grauia, ꝑpeſſu aſpera: Quæ corpore exãclato, atq; aĩo pertuli. Nec mihi Iunonis terror implacabilis, Nec tantum inuexit triſtis

Euryſtheus mali: Quãtũ una uecors Oenei partu edita. Hæc me irretiuit ueſte furiali īſciũm: Quæ lateri inhærens morſu lacerat uiſcera: Vrgenſq; grauiter pulmonum haurit ſpiritus. Iam decolorẽ ſanguinẽ omnẽ exorbuit. Sic corpus clade horribili abſumptum extabuit. Ipſe illigatus peſte interimor textili. Hos nõ hoſtilis dextra, nõ terra edita Moles gigãtũ, nõ biformato ĩpetu Cẽtaurus ictus corpori infixit meo. Nõ graia uis, nõ barbara ulla imanitas, Nõ ſæua terris gens relegata ultimis: Quas peragrãs undiq; omnẽ hinc feritatẽ expuli. Sed fœminea uis. fœminea ĩterimor manu. O nate, uere hoc nomẽ uſurpa patri: Ne me occidentem matris ſuperet charitas. Huc arripe ad me manibus abſtractam piis. Iam cernã, me ne, an illã potiorẽ putes. Perge, aude nate, illachryma patris peſtibus: Miſerere. gentes noſtras flebunt miſerias. Heu uirginalem me ore ploratũ edere? Quem uidit nemo ulli ingemiſcẽtẽ malo. Sic fœminata uirtus afflicta occidit. Accede nate: miſerandum aſpice Euiſceratum corpus lacerati patris. Videte cuncti. tuq; cæleſtium ſator, Iace obſecro in me uim coruſcam fulminis. Nunc nunc dolorum anxiferi torquent uertices: Nunc ſerpit ardor. O ante uictrices mãus. o pectora, O terga o

BERO. ¶ EVRYſteus. Hic ſperauit herculi duodecĩ certamina ſubeũda: qbus cõſumatis fieret ĩmortalis, quas erũ
Euryſteus qui. nas herculis uocãt. ait Iuno apud Senecã q̃ fera euryſtei tyrãni iuſſa uiolẽto queãt nocere iuueni: hic ad ma
rathonẽ ĩ bello aduerſus herculis filios fert occubuiſſe. cuius caput corinthi ſepultũ nomẽ indidit loco. nam
Pulmones. euryſtei caput appellatur. ¶ Oenei partu edita. Deianyra uxor herculis ſignificatur filia œnei calydonioꝝ re
gis. ¶ Pulmonũ. ueteres pluraliter tm̃ pulmones dicebãt. ſicut & ceruices. Plautus in curgulione: Pulmones
diſtrahunt, cruciat iecur, libro tm̃ quarto rhetoricoꝝ p figurã intellectus unũ a pluribus ĩtelligi demõſtrat: cũ
ſic dicit. Atrox calamitas pectora merore pul
Pulmonarius. ſabat, hanelans ex imis pulmonibus prę cura
ſpiritus ducebat, hic enĩ unus pulmo: & unũ
pectus intelligit, a pulmone ouis pulmonaria
dicta eſt a columela laborans morbo pulmo
Pneumonicus. nis, quẽ græco uocabulo pneumonicũ & peri
pneumaticũ appellãt, q acutus morbus eſt, ut
docet celſus. ¶ Extabuit. tabo & corrupto ſan
guine cõputruit. ¶ Peſte teſtili. ueneno letife
ro, quod tunica textili cõtinet, nexilis dicitur
ueſtis, q̃ nectitur, teſtilis, q̃ texitur. Lucre. Nexi
lis ante fuit ueſtis q̃ textile tegmen. ¶ Terra
edi. Terrigenæ dicti ſunt gigãtes, qa editi ter
ra ſunt, quos hercules in italia debellauit ad
cãpũ phlegreũ ubi mons ueſbius ĩnflãmiuo
mus. Idem bello gigãteo ꝓ diis fortiſſime de
pugnauit multiſq; gigãtũ interfectis. maximã
gloriã adeptus, tũc iupiter herculẽ, dionyſiũq;
olympios appellauit, quo cognomine digna
tus eſt eos potiſſimũ deos, q ſibi in gigãtoma
chia ſuppetias auxiliares tuliſſent. Gigantes ãt
tradũt ex terra genitos, ꝓpter corporũ ingẽtẽ
molem, quos ob id Diuus Auguſti. uocabulo
Staturoſi qui. nõ illiberali ſtaturoſos appellat. ¶ Hos ictus.
hæc uulnera, & cruciatus. ¶ Centaurus. Cẽtau
ros ab hercule uictos interfectoſq; memorat
Diodorus, & poetæ concinũt. Hic illud hercu
lis pꝫoniũ apud maronẽ: Tu nubigenas inuicte bimẽbres, hylæũq; pholũq; manu. Tu creſia mactas prodigia.
Dicti autẽ ſunt cẽtauri, ut grãmatici interpretãtur ἀπο του κεντέιν. quia furẽtem taurorũ gregẽ telis cõfece
runt, exiſtimati ſunt biformes & bimẽbres: qa ut hiſtorici tradũt, primi eqtare cęperũt. nominantur nubige
Centauri unde. næ, q̃ſi filii nubis, ꝓpterea qd ĩ caſtello hitauerũt noĩe nephele, græco ãt uocabulo νεφελη dicit nubes. Cẽ
taurus ãt ἑνικωσ. i. ſingulariter dixit ꝓ cẽtauri, qd eloquutionis genus ornat orõnẽ, ut ait Quin. eſtq; orato
ribus ac poetis frequens. T. Liuius ſæpe ſic dicit. Romanus prælio uictor: cũ romanos uiciſſe ſignificat. Virgi.
medioq; ex hoſte recepi. ¶ Quas peragrãs. Hercules ab Apuleio dictus eſt luſtrator orbis, purgator ferarum,
domitor gentiũ: q terras peragrauit, q ob uirtutes in cælũ aſcitus eſt. De quo Dion ſatis ĩ libro de regno. ¶ Fœ
minea manu. turpe eſt uiro forti, & pudibundũ mori manu fœminea, apud Senecã ira lamẽtat, dirus o nobis
pudor, o turpe fatũ, fœmina herculeæ necis auctor feretur. ¶ O natæ. Ilus dicebatur filius herculis & deiani
ræ, quẽ hercules rogat, ut pluris faciat caritatem pr̃nã q̃ m̃rnã. ¶ Effœminata. emolita. eneruata. ¶ Afflictu.
Flictus. uulnere & attactu tabifici ueneni flictũ dixerũt ueteres, qd nos afflictũ, Silius. Galea horrida flictu aduerſæ ar
deſcit Galeæ. ¶ Cæleſtium ſator. Iupiter qui eſt hoĩum ſator atq; deoꝝ. ¶ Anxiferi uer. turbines uertigineſq;
Vortices ferẽtes anxietatẽ & angorẽ. Vortices enĩ dicũt cõtorti uẽti ac rotati, a qbus fit, q typhõ uocat. i. uibratus. Vor
Typhon. tice ut ĩquit Apu. ĩ coſmoghaphia torq̃t humus arida, & ab imo erigit ad ſũmũ. Vẽtus auctor Sen. li. v. qñ ũ
nãliũ aliquo ꝓmontorio repcuſſus: atq; in ſe uolutatus facit uorticẽ: q circũactus: & eũdẽ ambiens locũ: ac ſe
ipſa uertigine cõcitãs uertigo uocat. Docet Qui li. viii. Verticẽ dici cõtortã in ſe aq̃, uel qcqd aliud ſĩr uertit.
Vertices dolorum Itẽ pp flexũ capilloꝝ pars ſũma capitis dr̃ uertex. Itaq; uertices doloꝝ elegãti tranſlatione dicti ꝓ uertigine rõ
neq;, q̃ ĩ doloribus circũagit, lãcinatq; pcordia. Anxiferos q̃ſi ãgorẽ ãxietatẽq; ferẽtes optĩo epitheto apellat.
OMNI BONI. ¶ EVRIſteum: ex argiuoꝝ a Iunone adhibitus, qui herculẽ p omnia pericula dimitteret. ¶ Decolorẽ. deco
lotatum. ¶ Peſte teſtili: camiſia hac q̃ erat ſanguine neſſi cẽtauri madefacta, q cũ certamine omnes ſuperaſſet:
Neſſi fabula. & deianiram abduceret, fluuium quẽdam traicere nõ poterat. Neſſus cẽtaurus pollicitus eſt ſe: & deianiram:
traicere cumq; eam trãſportaſſet: conatus eſt ei uim inferre, hercules deprõpta ſagitta eum cõfixit neſſus cũ ſci
ret illas ſanguine ydræ tinctas: & ſe mori animaduerteret, monuit deianirã: ut ſi ſanguinẽ ſuũ in camiſiam po
neret, ac aliquãdo amore alterius hercules caperetur, ſi eam ipſe hercules ſe induiſſet, ſtatim redituꝝ ad ſe, de
ianira ob id ad eum miſit camiſiam: qui cum ſe induiſſet: ſtatim conſumptus eſt paulatim.

¶ LACERtorum thori. Seneca ĩ hercule oeteo. mẽbra & herculeos thoros urit lues neſcio quę. Thoros ap- BERO.
pellamus pulpã carnis muſculoſam: in qua ineſt robur & ualẽtia, unde thoroſus deriuatur. Scribit columela, Toroſus.
parãdos eſſe boues nouellos ceruice longa & thoroſa. Thori quoq; in herbis eſſe dicũtur ꝑ decorã tranſlatio-
nem. A Plinio inula toroſior dicta, qui toros identidem nominat in plantis. ¶ Præſſu. præſſura. ¶ Excetra. hy- Excetra
dram latini excetrã uocãt, quod uno cæſo capite tria excreſcebant: Plautus in perſa. Cum excetra: cum anteo quid.
deluctari mauelim q̃ cum amore. græco uocabulo dicitur echidna, quod apud latinos uſitatũ eſt. Ouidius: Echidna
pars quota lernez ſerpens eris unus echidnæ. quid.

lacertorum thori, Veſtro ne preſſu quondam nemæ-
us leo frendens eflauit grauiter extremum halitum?
Hæc dextra Lernam terrã mactata excetra, Placauit
hæc bicorporem afflixit manum: Erimanthiam hæc
uaſtificam abiecit belluam: Hæc a tartarea tenebrica
abſtractum plaga, Tricipitem eduxit hydra genera-
tum canem, Hæc interemit tortu multiplicabili Dra-
conem, auriferam obtutu obſeruãtem arborem. Mul-
ta alia uictrix noſtra luſtrauit manus. Nec quiſquam e
noſtris ſpolia cœpit laudibus. Poſſumus ne nos con-
temnere dolorem? cum ipſum Herculem tam intole-
ranter dolere uideamus? Veniat Aeſchilus non poeta
tantum, ſed pythagoreus. ſic enim accepimus. quo-
modo fert apud eũ Prometheus dolorẽ? quẽ excepit

Scribit Diodorus herculẽ debellaſſe hidram
nõ ſolum ferro ſed etiam flãmis: adhibito io-
lao: qui incisã ceruicẽ ardẽte face eueſtigio
inureret. Cõſtat ſecundũ hiſtoricos hidram in
lerna argyuorũ palude extitiſſe aquas euomẽ-
tem: quæ uaſtabant uicinas ciuitates: in quo
uno meatu clauſo multi erũpebant: quod her-
cules uidens loca ipſa exuſſit. & ſic aquæ mea-
tus clauſit, nã hidra αϖοτὀυὑδατοσ ideſt
ab aqua nomẽ accepit. Refert Strabo diuul-
gatum eſſe prouerbium: quod eſt lerna malo- Lerna ma
rum: ob facta in eo loco purgamina: ĩ quo hy- lorum.
dram ſtabulaſſe fabulantur. Plato quod annо-
tatu dignũ eſt: aſſerit in euthydemo hydram
fuiſſe callidiſſimam ſophiſtriã: cui prẹter ſapi-
entiã ꝑ uno ſermonis capite amputato multa

re pullulabant: ¶ Afflixit manum. centauros: qui bicorpores: biformeſq; fuerunt ſua ſe dextra mactaſſe ſigni-
ficat. Alii de gerione intelligunt: quẽ tricorporẽ fuiſſe ferunt: de quo poeta. Et forma tricorporis umbrę. ¶ Eri-
manthiam belluam. Erimanthus mõs archadię eſt, ubi fuit aper, ferociſſimus uaſtator agrorum quem ea ſoler-
tia uicit Hercules: ut uiuũ ſuper Humeros ad euriſtheum deferret: quo conſpecto euriſtheus, in æreo ſe uaſe
abſcondit, a poetis erimanthia peſtis nuncupatur. ¶ Vaſtificam. cuncta uaſtantem: & uaſta ac deſolata facien-
tem. ¶ Tricipitem canem. cerberum ſignificat: quem Hercules ab inferis traxit ad ſuperos: cuius rei hec ratio
eſt: quia omnes cupiditates: & cuncta uitia terrena cõtempſit, ac domuit. Nam cerberus eſt terra: quæ eſt cõ-
ſumptrix corporũ: unde & cerberus dictus: quaſi κρεοβοροσ id eſt carnẽ uorans. Hiſtorici tradũt orcũ regẽ
moloſſoꝝ habuiſſe canẽ ingentis magnitudinis nomine cerberũ: qui pyrithoum interemit. ¶ Draconẽ. Vul-
gata fabula eſt, heſperides puellas hortos habuiſſe nemore aurifero precioſos: ubi erat draco cuſtos peruigil
mala aurea uigilãter obſeruans: quẽ interfecit hercules, pomaq; aurea retulit euriſtheo. Plinius & Solinus dra-
conẽ interpretãtur fuiſſe eſtuariũ maris meatu flexuoſo inſtar draconis: quod hortos heſperidũ amplectebã-
tur: ubi præter oleaſtros aliud nihil ex narrato illo aurifero nemore extare ꝑdiderunt. M. Varro. per mala au- Mala aurea
rea heſperidum oues ſignificari dicit: quas Hercules ex africa in gręciam exportauerit, ea enim ſua uoce græ- oues.
ci appellant mala: apud quos μῆλον id eſt malũ ſignificat ouem & pomũ: Hinc melotæ dictæ ueſtes ex pel- Melotæ.
libus ouiũ cõfectæ: qua dictione utũtur eccleſiaſtici. Diodo. in. v. Bibliothecæ aſſerunt inquit quidam pecudũ
greges exquiſita pulchritudine heſperides habuiſſe: quæ ob decorem a poetis aureæ dictæ ſint: quemadmo-
dum & uenerem ob egregiam formam auream appellant: nõnulli eas pecudes colore auro ſimili fuiſſe uo-
lunt: eoq; hoc appellatas nomine: alii ob charitatem aurea fuiſſe ꝑdiderunt. Draconem uero extitiſſe: paſto-
res q inſtar draconũ peruigiles latrocinia ꝑpulſabant: ac greges cuſtodiebant. ¶ Poſſumus ne nos. Hactenus
relata ſunt carmina ſophoclis: quæ latinitate donauit Mar. Tullius. ¶ Veniat eſchilus. Tragœdias primus in lu- Eſchilus q:
cem eſchilus prodidit: ſublimis & grauis & grandiloquus ſæpe uſq; ad uitium, quem aquila interemit: cui in-
genium: teſtudines raptas frangere ex ſublimi iaciendo. Fuit hic, ſi Oratio credimus: repertor pallæ ueſtis &
perſonæ philoſtratus tradit ab eſchilo ornatos eſſe hiſtriones ueſtibus heroum & heroinarum: ex quo parens
tragœdię dictus eſt: & in Dionyſiis ideſt liberalibus inuocatur. ¶ Prometheus do. Tragœdia eſchili eſt nomi-
ne prometheus: cuius meminit Plu. in Pomp. ſic ſcribens apud eſchilum liberatus ab hercule prometheus in-
quit. Inuiſi patris hoc mihi dulce eſt pignus: De prometheo inuulgata fabula eſt: a quo mythici fabulantur:
Iouem deceptum ſubduxiſſe ignẽ mortalibus, ne carnis uſus utilis hominibus uideretur. cũ coqui non poſſet.
Prometheũ autem ſolitum inſidiari ignem mortalibus aſtu reſtituiſſe, deuenit enim ad iouis ignẽ æthereum:
eoq; in ferulã coniecto abiit lætus: ut uolare non currere uideretur. Ex quo in ludis inſtitutum fuit, ut inquit
higinus: ut curſores lampadẽ iactarent: ob quã cauſam indignatus iupiter ꝑmetheum in caucaſo ſythię mõte Curſores
ferrea catena religauit ad ſaxum: cui adhibita eſt aquila, quę aſſidue renaſcentia iocinora exeſſet, quam hercu- tediferi.
les dicitur interfeciſſe ictu ſagittæ. Exiſtimatur prometheus propter miram ingenii excellẽtiam homines fin-
xiſſe: quia, ut inquit Lactãtius. Simulacrũ hominum primus de molli luto formauit: ab eoq; nata plaſtice eſt.
Scribit Plato in prothagora. prometheum ſubripuiſſe Vulcani mineruæq; artificioſam cum igne ſapiẽtiam,
eamq; hominum generi largitum. atq; ita in ſapientiam homines eſſe conſecutos.

BERO. ¶ OB furtū lēniū. ob ignē furto ſubductū: quē poetice furtū lēniū appellat: qm̄ ī lēno īſula colif Vulca. deus ignis. Vn̄ & lēnius ardor dicif a poetis, a lēno tetenma queq; facino apud grçcos lēnia appellanf. Ex facinore qd memorat herodotus. Et ex ſcelere fœminaꝝ, q̄ uiros ſuos interemerūt, ſapientiā quoq; uulcani ſubripuit cū igne. ¶ Ignis lucet mortalibus. ſcribit Plinius: pyrodem ex ſilice primū ignem inueniſſe: quē aſſeruare ī ferula

Clepere — docuit ꝓmetheus. ¶ Clepſiſſe. furto ſubduxiſſe: ſubtraxiſſeq;. Clepere enim eſt furari tractū a κλέπτω uerbo

Cleptum. græco, unde cleptū furto ſubtractū. Seneca opponit ac ſe tegmine ingenti clepit: Liuius. Si quis clepſit, ne populo ſcelus eſto, ne ue cui cleptū erit. Plautus,

Arpagare. Rapere: clepe: harpaga. ubi arpagare ſignificat rꝑ parar̄. alibi aut̄ arpagatū dixit ꝓ raptū. ¶ Titanū ſobolēs. Verba eſchili, q̄ latina fecit Mar. Cicero, q̄ dicūtur a ꝓmetheo affixo ad caucaſum, quē alligatū ad triginta milia annoꝝ eſchilus ꝑdidit. Ideo autē titanas appellar: qa ipſe ſoboles fuit titanū. Tradūt titanas fuiſſe ſex fratres & quinq; ſorores a titea matre dictos: ut auctor eſt Diodorus: ex qbus unus fuit iapetus pater ꝓmethei: Hiperion quoq; ex numero titanū eſt: q ſolis ac lunæ ſtællarūq; motus obſeruaſſe atq; demōſtraſſe prim⁹ ferf. Ideoq; ſolis parens & aſtroꝝ traditus. Hinc Sol titan Luna titania a poetis dicūtur. Virgilius dixit. Titaniaq; aſtra: Refert ſacra hiſtoria: ſaturnū a titanibus fuiſſe cōprenſum: uictūq; cōpedibus

Cōpedes ſaturni. ex quo cōpeditus colitur, & cōpedes ſaturno dicatæ. Papinius in ſilius. Saturnus mihi cōpede exoluta. Martialis. Saturnç tibi cōpedes annulos priores. Seruius enarrās illud ex ſexto æneidos. Hic genus antiquum terrç titania pubes, ſic refert. Serūt fabulç: titanas ab ira cōtra deos in eius ultionē creatos, unde & titanes dicti ſunt ἀπὸ τῆς τίσεως. i. ab ultio

ob furtū lēnium: unde ignis lucet mortalibus clā diuiſus. eū Prometheus doctus clepſiſſe dolo pœnaſq; Ioui fato expēdiſſe ſupmo. has igif pœnas pēdēs affixus ad caucaſum hæc dicit. Titanū ſoboles ſocia nr̄i ſanguinis Generata cælo, aſpicite religatū aſpis Vinctūq; ſaxis. naué ut horriſono freto Noctē pauētes timidi adnectūt nauitç: Saturnius me ſic īfixit Iupiter: Iouiſq; numē mulcibri adſciuit man⁹. Hos ille cuneos fabrica crudelī inſerens Perrupit artus: qua miſer ſolertia Trāſuerberatus caſtrū hoc furiarum incolo. Iam tertio me quoq; funeſto die: Triſti aduolatu, adūeis lacerās. unguibus Iouis ſatelles paſtu dilaniat fero: Tū iecore opimo farta, & ſatiata affatim Clāgorē fundit uaſtum: & ſublime aduolās Pīnata cauda noſtrū adulat ſanguinē. Cū uero adeſum inflatu renouatū eſt iecur: Tū rurſus tetros auida ſe ad paſt⁹ refert. Sic hūc cuſtodē mœſti cruciatus alo: Qui me pēni uiuū fœdat miſeria. Nāq; ut uidetis, uinclis cōſtrictus Iouis: Arcere nequeo dirā uolucrem a pectore. Sic me ipſe uiduus peſtes excīpio anxias: Amore mortis terminū inqrens mali. Sed longe a leto numine aſpellor Iouis. Atq; hæc uetuſta

ne. ¶ Generata cælo. qdā tradūt ex cælo & terra ꝓgenitos eſſe titanas, alii ex uno euretū & matre titea. Sacra hiſtoria narrat Saturnū & titanē fratres de regno diſceptaſſe. ¶ Mulcibris adſciuit manus. Lamētaf Iouē uſum eſſe ope & opera uulcani fabrili, ad artus cuneis figēdos. Vulcanū aūt dici mulciberē. nullus ignorat uel a mulcēdo ut Donatus & Macro. ſentiūt, qd oīa mulceat. i. molliat, uicat, domet ignis potētia: uel a mutilando, qd

Mulciber unde. ob claudit atē fit mutilatus ac debilis, alii a mulctādo deducūt. Semidocti grāmatiſtç doctorē minutūtriuialēq; ſequuti mulciberꝝ & mulciberi enūciāt, ꝓinde ac nomē ſecūdi ordinis, cū mulciberē, & mulciberis & ꝓ cōtractionē mulcibris dicere debeamus, cū ſit tertii ordinis: qd & Priſ. oſtēdit. Oui. Mulciberis capti marſq; ue/nuſq; dolis. Tertio quoq; diç. quolibet quocūq; diç tertio. i. alternis diebus: ꝓptius. Vix decimo admittor nūc ego quoq; diç. ¶ Iouis ſatelles. aqla ſignificaf ſatelles armigera ales Iouis dicta uel qa, ut ait Pli. nūq̄ fulminæ examinata eſt. ucl qd Ioui aduerſus titanas ꝓficiſcēti ui auſpiciū aduolauit. quā uictor bono homine acceptā

Affatim. tutelç ſuæ aſſignauit. ¶ Farta. plæna. ſatura. ¶ Affatim. admodū abūdāter large, media correpta ꝓnūciaf, ita ueteres loquuti ſunt. Ita ꝓbus grāmaticus huc uerſum Plauti legere ſolitus erat. Aliorum eſt affatim q faciāt.

Adulat. ¶ Clāgorē. ſonorē, eſt uox tubaꝝ. anſeꝝ, & reꝝ quoq; aliaꝝ cōſtrepētiū. ¶ Adulat ſanguinē. ꝓ adulaf hoc eſt lābit ebibit, & itrinſecus penetrādo populaf, ſicur adulādo faciūt adulatores: q feriūt interiora uētris, ut inqt Hieronymus: ueteres adulār dixerūt, qd nūc dicimus adulātur, Lucretius. Lōge alio pacto gānitu uocis adu

Adeſum. lāt. ¶ Adeſū. comeſū: cōſumptū, ambeſū, a uerbo æẜdo & æẜdor fiūt cōpoſita adedo, exedo, ambedo, cōedo, a

Ambeſum. Virgilio mēſæ abeſæ dicūtur q̄ſi circūroſæ, & comeſæ: Seruius parū ſcitç expoſuit ambeſas, ꝓ rotūdis. ¶ Tetros ad paſtus, ad paſtionē iocineris mei q̄ tetra eſt res. i. fœda: polluta, & crudelis, uerbū uetus eſt tetrare: qd

Tetrar̄ qd ſignificat fedare & polluere. ¶ Alo: nutrio. paſco, unde altor & altrix. ¶ A pectore. Martialis: Aſſiduā nimio pectore pauit auem. ¶ Me uiduus. i. priuatus uiduatuſq; memer ipſo, utpote cōſtrictus uinculis: ꝑpter q̄ erat ueluti mācus & trūcus. ¶ A læto. a morte, q̄ finis eſt: & requies erūnarum, dolet quod iuppiter non ſinat eum morte finire cruciatus diuturnos ita Tiberius dānatis mori uolentibus uim adhibebat uiuendi: nam mortem adeo leue ſuppliciū putabat: ut cū audiſſet unū nomine carmilium anticipaſſe eam: exclamauerit. Carmilius me euaſit: & olim prçcanti cuidā cuſtodiç maturitatē mortis, reſpondit, nōdum tecū in gratiam redii.

OMNI BONI. ¶ FVRTVM lenniū. lēnius inſula ubi uulcanus fulmina fabricat ibi ꝓmetheus ignē diuinum furatus eſt, uel excurru ſolis. ¶ Clepſiſſe: furaſſe. ¶ Caucaſum: mons ſcytiæ. ¶ Titanū, gigantū. ¶ Numen. uoluntatem. ¶ Aſciuit: affirmauit. ¶ Caſtrū. locū æditū. ¶ Sateles: Iouis aquila. ¶ Ferta: referta. ¶ Pinnata. acculeata. ¶ Tetros: immanes & crude les. ¶ Cuſtodem: aquilam. ¶ Acere: remouere. ¶ Viduus: priuatus.

BERO.

¶ SAECLIS glomerata. Dixit Eſhilus prome theum ad triginta milia annorum fuiſſe alligatum in caucaſo ad ſaxum. ¶ Ita affectum. ita languentem lácinatūq; diro cruciatu, uerba ſunt Ciceronis. ¶ Sed is. ſcilicet Dionyſius, qui fuit magnes de quo in bruto, aſſiduiſſime mecum fuit Dionyſius magnes. ¶ Quaſi dictata. Dictara dici ueluti themata atq; preſcripta uoluerunt: quæ magiſter ludi pueris prebere conſucuit, quæ non ſolum de litteris dicuntut, ſed de aliis quoq; tebus, ut dictata gladiatorum, laniſtarum, dictata gulæ ſtructorum, Iuuenalis. Donec peragat dictata magiſtri omnia. ¶ Philo. Hunc principem academiæ audiuit. M. Tullius ſtudioſe, de quo ſupra dictum eſt. ¶ Quaſi ſenilem declamationem. Philoſophicas haſce diſputationes & ſcholas intelligi uult, quæ ſunt quaſi ſeniles declamationes. ¶ Lamentātes inducunt, ut ſophocles herculem: eſchilus prometheum. ¶ Ediſcantur. Alexander magnus, ut inquit Dion. edidicit toram homeri iliada, & magnam partem odyſſeæ: Præcipit Quinti. ediſcendos eſſe electos ex ſcriprotibus locos: quoniā ita acrius memoria exerceatur fiatq; adminiculatior: ediſcere autem tacite debemus. Ita enim facilius expeditiuſq; percipitur, poetica ſtudia adoleſcentiam agunt, ſenecturem oblectant. Delectant domi, non impediunt foris. ¶ Vitam umbratilem. quæ in umbra & otio domeſtico degitur: ita homo umbraticus a Plauto dictus trapezita, qui in umbra ſub tecto uitam agit ocioſam, artes quoq; & negotia umbratica ab eruditis nominantur, in quibus per deſidiam & ignauiam in umbra elangueſcimus. Studioſi uitam umbratilem colunt, quos libri docent in umbra & otio, ut inquit M. Tul. in oratione pro. cor. balbo. Item pro murena. Cædat inquit ſtilus gladio, umbra ſoli. ¶ A Platone educuntur ex ciuitate. Plato in libris περι τῆς πολιτείας ideſt de repu. format inſtituitq; luculenta deſcriptione, qualis eſſe ciuitas debeat, ex qua cenſet ſubmouendos poetas tanq̄ decoratores deorum. Sic enim inquit in ſecundo. Improbe mentitus eſt Heſiodus: quando fingit, queádmodum Saturnus cælium patrem puniuit, quę ue a filio Ioue perpeſſus eſt ipſe Saturnus, quæ q̄dem ſi uera eſſent, nō tamē putarē eſſe proferenda, ſed tacenda potius. De homero paulopoſt ſic ait. Vincula Iunoni a filio indita, piectionēq; uulcani a patre, cum ille uerberate matri ſubuenire uel ler, aut deorum pugnas quotcūq; Homerus ſcripſit minimæ in ciuitatæ recipere debemus, ſiue per allegoriam dicta ſint ſiue ſine allegoria. Idem in decimo poeſin inquit ex ciuitate expulimus Euſebius in preparatione euangelica, poetas ex ciuitate Platonis repudiatos eſſe tradidit, & in primis homerum propter pugnas cōtētioneſq; deorum. Ob hoc Caligula imperator cū cogitaſſet de homeri carminibus abolendis, dicere ſolebat, cur ſibi non liceret, quod Platoni placuiſſet, qui eum e ciuitatæ, quam conſtituebat, eiecerit. Auguſtinus quoq; in ſecundo de ciui. dei. Cum Plato inquit ratione formaret, qualis eſſe ciuitas debeat, tanq̄ aduerſarios ciuitatis poetas cenſuit urbe pellendos. Cæterum Plato aliubi extollit poetas ſic ſcribens in tertio de legibus. Poetarum genus diuinum eſt, diis agitur, & ſacros concinit hymnos, idem in. vii. Electos de poetis uerſus iuuenibus ediſcendos eſſe precipit, ut ex uariorum poetarum peritia facundi reddantur.

Dictata q.

ſæclis glomerata horridis, Luctifica clades noſtro infixa eſt corpori: Ex quo liquatæ ſolis ardore excidūt Guttæ: quæ ſaxa aſſiduæ inſtilant Caucaſi. Vix igitur poſſe uidemur ita affectum non miſerum dicere. & ſi hunc miſerū: certe dolorem malū. A. tu quidē adhuc meam cauſam agis. ſed hoc mox uidero. iterea unde iſti uerſus? non enim agnoſco. M. dicā hercule. etenim recte requiris. uides ne abūdare me ocio? A. q̄d tum? M. Fuiſti ſæpe credo, cū Athenis eſſes, i ſcholis philoſophorum. A. uero, ac libenter q̄dē. M. animaduertebas igitur, & ſi tū nemo erat admodum copioſus: uerum tamē uerſus ab his admiſceri orationi. A. ac multos quidem a Dyoniſio ſtoico. M. Probe dicis. ſed is q̄ſi dictata nullo delectu, nulla elegantia. Philo & ꝓpriū numerū, & electa poemata, & loco adiungebat. itaq; poſtq̄ adamaui hanc quaſi ſenilem declamationem ſtudioſe eādem utor noſtris poetis. ſed ſicubi illi defecerunt: uerti multa de grecis: ne quo ornamento in hoc genere diſputationis careret latina oratio. Sed uides ne poetæ quid mali afferant? lamentantes inducūt fortiſſimos uiros: molliūt animos noſtros: ita ſunt deinde dulces: ut non legantur modo: ſed etiam ediſcātur. ſic ad malam domeſticam diſciplinam, uitamq; umbratilem, & delicatā, cū acceſſerūt etiā poetæ: neruos omnis uirtutis elidūt. recte igitur a Platone ducūtur ex ea ciuitate, quam finxit ille: cū mores optimos, & optimū reipublicæ ſtatū exquereret. at uero nos, docti. ſ. a græcia, hæc & a pueritia legimus, & diſcimus

Vmbraticus homo.
Vmbratilis uita.

Poetæ ſubmoti a ciuitate Platonis.

Poetarum genus diuinū.

¶ COPIOSVS. qui multa ſciret. ¶ Dionyſio Stoico. qui mortuus eſt domi Ciceronis: & eū heredē reliquit. ¶ Philo: academicus. ¶ Senilem. declamationē philoſophicā. ¶ Hoc genere. philoſophico. ¶ Sed uides ne. tollit opinionē poetarū, qui inducunt homines fortes eiulātes: nam niſi illos deiiceret, ſequeretur dolorē malū eſſe recte igitur nō hoc dicit, quia legēdi non ſint poetæ ſed ad cauſam ſua facit Platonis autoritatē afferre ad poetas cōtemnendos, Epicurum: & ariſtippum conſultauit: qui nec conſentanea dicunt: & poetarū opiniones confutauit: quoniā fingūt, hinc conatur. Cicero ꝓbare: dolorē malum non eſſe, nam ſtoici dicunt non eſſe malum, peripatetici & academici tria genera malorum dicunt peripatetici, ſi una uirtus ponatur in altera lance, & in altera omnia bona corporis, quæ ſunt triplicia, dolorem malum eſſe non cōcederes per ſylogiſmum cōditionalem probat: aut enim nulla uirtus eſt: aut dolor non eſt malum: ſi dolor eſt malū pru-

OMNI BONI.

dentia eſſe nõ poteſt:nec fortitudo,nec modeſtia,nec iuſtitia,ſed uirtutes ſunt: eſt ergo ferẽdus quod poſſit perferri dolor probat a ſimili,ſi labor:qui ſimilis eſt dolori,conſuetudine efficitur, ut perferatur,& a maiori ſi puer propter uſum incommoda patitur, multo magis philoſophus. Suſtinet perſonam Cicero academici cuiuſdã cũ ſtoico diſputãtis,in quocũq; nihil uitii ẽ:malũ eſſe nõ põt,at in dolore nihil eſt uitii,ergo & cętera.

VERO.

Ⅽ HANC eruditionem liberalem. Extat oratio noſtra in libro orationum cõtinens laudationem poetices & poetarum,ubi non pauca ex ſecretariis doctrinaꝶ deprompſimus,quæ indidem poteris guſtare,ſi feceris ad ſtomachum. Diſciplinas liberales uocamus ut inquit Sene.quia homine libero dignæ ſũt unum uero ſtudium ſapientię uere liberale eſt quod liberum facit, ſublimem, fortem, magnanimum. Alio nomine ingenuas uocant artes idonei ſcriptores. Picturæ ars olim auctore Pli. recepta eſt in primum gradum liberalium,quã ĩ tota græcia pueri ingenui ante omnia docebãtur. ⸿ Sũmũ malũ dolorẽ,ut ariſtippus & Epicurus. ⸿ Verbo de ſentẽtia deſtitiſti. dixit ſupra. Pudet metã cito de ſententia eſſe deiectum. ⸿ In dedecore nihil mali,ecõtrario ſtoici dedecus ſũmũ maloꝝ eſſe dicũt. ⸿ Quis dolor. Illudit epicurũ,q dicebat, dedecus nõ eſſe malũ,niſi ſubſequeretur dolor. ⸿ Cõcludunt ratiũculis ſtoici. Pũgunt ſtoici quaſi aculeis interrogatiũculis anguſtis quibus etiã,q aſſentiũtur,nihil cõmutantur animo,& iidem abeunt qui uenerant, & proprie ſtoicorũ eſt minutius & ſcrupuloſius rõcinari, dicunt enĩ quod malum eſt nocet,quod nocet deteriorem facit,dolor deteriorẽ nõ facit:ergo dolor nõ eſt malũ, idem cur dolor malũ nõ ſit: dicunt aſperum eſſe dolorẽ,moleſtũ,odioſum, cõtra naturã,difficilẽ toleratu: ſed quia nulla ſit ĩ dolore nec fraus,nec improbitas,nec malitia,nec culpa,nec turpitudo, nõ eſſe illud malum. Hæc qui audierit inquit alibi Cicero: ut ridere non curet,diſcedet,tamẽ nihilo firmior ad dolorem ferendum q̃ uenerat. Conſectaria ſtoicorum quoq; hæc ſunt:qui prudens eſt,tẽperans eſt,qui temperans eſt,conſtans eſt,qui conſtans eſt,imperturbatus eſt, qui imperturbãs eſt,ſine triſtitia eſt:qui ſine triſtitia eſt, beatus eſt,ergo prudens beatus eſt:ſed talibus collectionibus ſtoicorum peripatetici alacriter reſpondẽt, & natura ſenſus mores repugnant. ⸿ Quaſi de uer. Ex rebus timiditas,non ex uocabulis naſcitur,ut in quarto de finibus traditum eſt. Item ſtoici negant bonum eſſe diuitias. prepoſitum eſſe dicunt:quod uerbum maius eſſe uidetur,q̃ bonum, Præpoſitum enim appellatum ex eo: quod preponatur aliis. Itaq; Mar. Piſo dicebat plus tribui diuitiis a ſtoicis,qui eas in prepoſitis ponerent q̃ ab Ariſtotele,qui bonum eſſe diuitias fateretur. ⸿ Sed tamen eſt reiiciendum:ſtoici morbum egeſtatem:dolorem:non appellant mala:ſed reiectanea, Ariſtoteles reliquiq; Platonis alumni:omnia:quæ contra naturam ſunt, appellant mala. Itaq; Zeno.& ſtoici cum Ariſtotele:& illis re conſentiunt:uerbis diſcrepant. Nam quid aliud ſunt reiectanea q̃ mala ex eo dicta,quod reiiciantur repellanturq; tanquã noxia. Et conſequenter mala: latini modo reiectanea:modo reiecta,modo relationes appellant:quæ ſtoici græce dicunt αποπροη γουμενα. ⸿ Tu mihi. apoſtropha eſt ideſt ſermonis a uerſio ad ſtoicum Zenonem. ⸿ Re ſuccumbere. Olim quidam nobilis in ſtoica diſciplina philoſophus egra egritudine oppræſſus decumbebat:doloribuſq; afflictabatur: licuitq; id tẽporis uidere congredientes compugnanteſq; philoſophum & dolorem: tunc e ſectatoribus tauri philoſophi iuuenis in diſciplinis philoſophie non ignarus:ſi tanta inquit doloris acerbitas eſt: ut contra uoluntatem cogat hominem ad gemendum:cur dolor apud ſtoicos indifferens eſſe dicitur: non malum: cur deinde aut ſtoicus homo cogi aliquid poteſt: aut dolor cogere: cum & dolorem ſtoici nihil cogere: & ſapientem nihil cogi poſſe dicant.

Diſciplinæ liberales.

Rõcinatio ſtoicorum.

Reiectãea. Reiecta nea unde.

Reiecta.

Dolor indifferens.

hanc eruditionem liberalem, & doctrinam putamus. Sed quid poetis iraſcimur? uirtutis magiſtri philoſophi inuenti ſunt:qui ſũmũ malũ dolorem dicerẽt. at tu adoleſcens,cum id tibi paulo ante dixiſſes uideri: rogatus a me,etiam ne maius quam dedecus, uerbo de ſententia deſtitiſti. roga hoc idem Epicurum. maius decet eſſe malum mediocrem dolorem, quam maximum dedecus. in ipſo enim dedecore mali nihil eſſet niſi ſequantur dolores. quis igitur Epicurum ſequitur dolor? cũ hoc ipſum dicit ſummum eſſe malũ, dolorem? quo dedecus maius a philoſopho nullum expecto. quare ſatis mihi dediſti:cum reſpondiſti,maius tibi uideri malum dedecus,quam dolorem. hoc ipſum enim ſi tenebis: intelliges quam ſit obſiſtendum dolori. nec tam quærẽdum eſt, dolor malum ne ſit: quam firmandus animus ad dolorem ferendum. concludũt ratiunculis Stoici,cur non ſit malum: quaſi de uerbo, non de re laboretur. quid me decipis Zeno? nam cum id, quod mihi horribile uidetur: tu omnino malum eſſe neges:capior: & ſcire cupio quomodo id, quod ego miſerrimum exiſtimem: ne malum quidem ſit. nihil eſt inquit malum,niſi quod turpe, aut uicioſum eſt. ad ineptias redis illud enim quod me angebat, nõ eximis. ſcio dolorem non eſſe nequitiam. deſine id me docere. hoc doce: doleam, necne doleam nihil intereſſe. nunquam quicquã inquit ad beate quidem uiuẽdum: quod eſt in una uirtute poſitum: ſed tamen eſt reiiciendum. cur? aſperum eſt,contra naturã, difficile perpeſſu,triſte,durum. hæc copia uerborũ eſt: quod omnes uno uerbo malũ appellam⁹: id tot modis poſſe dicere. definis tu mihi, nõ tollis dolorẽ: cũ dicis aſperꝝ cõtra naturã,uix quod ferri,tolerariq; poſſit. nec mẽtiris. ſed re ſuccũbere nõ oportebat,uerbis gloriantem:

dum nihil bonū niſi quod honeſtū, nihil malū niſi qđ
turpe. optare hoc qdē eſt: nō docere. illud & melius,
& uerius: omnia q̄ natura aſpernať, in malis eſſe: quæ
aſciſcat, in bonis. hoc poſito, & uerborū concertatio/
ne ſublata, tantū tamen excellet illud, quod recte am/
plexantur iſti: quod honeſtū, quod rectum, quod de/
corum appellamus: quod idem interdū uirtutis nomi
ne amplectimur: ut omnia præterea q̄ bona corporis,
& fortunæ putātur: perexigua, & minuta uideātur: ne
malū quidē ullū: nec ſi unū in locū collata omnia ſint,
cum turpitudinis malo comparāda. quare, ſi ut initio
conceſſiſti: turpitudo peius eſt q̄ dolor: nihil eſt plane
dolor. nā dum tibi turpe, nec dignū uiro uidebitur ge
mere, eiulare, lamentari, frāgi, debilitari, dolere: tum
dignitas, tum decus aderit: tuq; in ea intueberis: te con
tinebis: cedet pſecto uirtuti dolor: & animi inductio/
ne langueſcet. aut enim nulla uirtus eſt: aut contēnen/
dus eſt omnis dolor. Prudentiā ne uis eſſe? ſine qua ne
intelligi ulla uirtus pōt. quid ergo? ea patieť ne te qcq̄
facere nihil proficientē, & laborantē? an tēperātia ſi/
net, te immoderate facere quicq̄? an coli iuſtitia pote/
rit, ab hoīe propter uim doloris, enunciante cōmiſſa,
prodente conſcios, multa officia relinquente? quid

DVM nihil bonum niſi qđ honeſtū. ſtoici dicūt bonū oē laudabile: laudabile aūt omne honeſtū. igitur **BERO.**
omne bonū honeſtū. Ille quoq; ſorites: qđ argumēti genus aceruatio: ſiue aceruus latine dř ſtoicoꝝ eſt: qđ bo/ Sorites
nū ſit id eſſe obtabile: qđ optabile id honeſtū. igiť omne bonū honeſtū Dogma ſtoicoꝝ eſt. nihil aliud eſſe ue aceruus.
re & ſimplř bonū: niſi honeſtū: nec aliud qcq̄ malū niſi turpe: reliq̄ oīa: q̄ in medio forent ac neq; honeſta eſ/
ſent: neq; turpia: neq; bona eſſe neq; mala decretū eſt: q̄ græce Adiaphora dicunť: latinæ indifferētia. in qbus Adiaphora
uoluptas & dolor reponunť. Quæ aſpernať in malis. Ariſtoteles & platonici bona appellāt oīa, q̄ ſm natu/
rā ſint: q̄ aūt cōtra, mala. Verboꝝ cōcertatio
ne. uerbi controuerſia. ut ait alibi M. Tul. & ab
Auguſtino libro. ix. de ciui. dei repetitū eſt. Iā
diu torquet hoīes græculos cōtentionis cupi/
diores q̄ ueritatis. Iſti. ſtoici. Decoꝝ appel Decorum.
lamus. græce ꝓponi diciť: quod latine decorū
Cuius uis eſt ea. ut ab honeſto nō queat ſepara
ri nā & quod decet honeſtū eſt: & quod ho/
neſtū eſt decet. Decoꝝ ait Mar. Tul. de officiis
ſcribens id eſſe qđ cōſentaneū ſit hoīs excellē/
tiæ: quod ad prudentiā: ad fortitudinē: ad iuſti
tiā: ad tēperantiā ptinet: & in omni honeſtate
uerſatur. Eſt & decorū: quod & poetæ ſequū/
tur: cum id quod quaq; perſona dignū eſt: &
ſit & diciť. Ambroſius libros officioꝝ a deco/
ro auſpicatur quod in canonicis ſcripturis pri/
mo loco conſtituitur: ex quo eſt illud. Te de/
cet hymnus deus in ſyon. Nec cū turpitu/
dinis malo comparanda: quod turpe eſt. Id
ſummū malū: & ſolū dicunt eſſe ſtoici: in tan/
tum: ut dolor collatus cū turpitudine in me/
dio loco ſit: q apud illos adiaphoron. i. indiffe
rēs eſt. Te cōtinebis. ſapiēs ne qđ faciat inde
coꝝ. nō ſuccūbet dolori. nō eiulabit: nō lamē/
tabiť. Hic ſcribit Au. gel. qđ ſtoicus pluſus graui
ter egrotās pperiebať duce tōne. & chohibe/
bat coercebatq; ītra ſe uiolētias effrenati dolo
ris nullos eiulatus: nullas cōplorat iōes: nec ullas qdē uoces indecoras edebat. Aut. n. nulla uirtus. ē aūt uirtus
igiť contēnendus dolor. argumentū eſt: quod dialetici diſiunctū dicunt: oīa aūt: q̄ diſiungūtur: pugnātia inter
ſeſe eſſe oportet. Prudētia. uirtus habet partes quattuor. prudentiā: iuſtitiā: fortitudinē: tēperantiā. Prudētia Partes uir/
eſt rerum bonaꝝ & malaꝝ & utrarūq; ſcientia: Iuſtitia eſt habitus animi cōmuni utilitati cōſeruata: ſuā cuiq; tutis quæ.
tribuens dignitatē. fortitudo eſt cōſiderata periculoꝝ ſuſceptio. & laborū perpeſſio. Temperantia eſt rationis
in libidinē atq; in alios nō rectos impetus animi firma & moderata dominatio. Socrates oēs uirtutes putabat
eſſe prudentias. impoſſibile eſt inquit Ariſtoteles prudentē eſſe quēpiam: niſi ſit bonus. prudentis eſt bene cō/
ſulere: Anaxagorā & thalen: & id genus philoſophos ſapientes eſſe dicunt: ſed non prudentes: quia propria Philoſo/
commoda ignorabant. Plato ait in legibus prudentiā omniū uirtutū ducē eſſe: dicitur græce φρονῆ inde eſt phi ſapien/
illud feſtiuiter a Plauto prolatū in truculento. Quæ hic habet phroneſium omnem ex pectore emouit e meo tes non pru
phroneſim. Temperantiā. græce dicitur ſophroſine quæ phronoſeos. ideſt prudentiæ ſalus & conſeruatio/ dentes.
nem: ut ait Plato in cratylo. tēperantia maxime cōtinetur: eluceſcitq; decoro. Iuſtitia: græci diceoſynem uo Sophroſy/
cant: quod ſignificat iuſti intelligentiam: ſine qua quit ſunt regna: niſi magna latrocinia. hęc una uirtus eſt: ut ne.
aliubi ait Mar. Tullius. omniū domina ac regina uirtutum ουτεεσπερος ουτεεωος ουτωθαυμάτος. Diceoſyne
neq; heſperus neq; lucifer ita mirabilis. Enunciante commiſſa. archana: q̄ fidei noſtræ cōmiſſa ſunt, minime Arcana nō
enuncianda inuulgandaq; ſunt. Id enim eſſet contra iuſtitiā. Hinc illud oratianū memoria dignū. Archanum: inuulgāda.
nec tu ſcrutaberis ullius unq̄: cōmiſſum ue teges: & uino tortus & ira.

OPTAre a diis immortalibus: omnia q̄ natura ſpernant in malis ſunt at dolorē natura ſpernit ergo malū **OMNI**
dolor dicunt peripatetici. Turpitudinis. turpitudo uitiū: nihil malū niſi quod turpe: dolor nō eſt malū: non **BONI.**
ergo turpe. Aderit. auxilio erit. Cedet profe. uir. nam peripatetici dicunt: ſi uirtus in altera lance ponatur:
illam magis perpenſuram q̄ omnia incōmoda uel cōmoda corporis. Indutione ueſtimēto: omnia mala tur
pia ſunt. dolor non eſt malū. non ergo dolor eſt turpe. Intellige quidā: ſtoice loquiť: qui uolunt: q unā uir/
tutem habeat: omnes habere. Quid ergo quicūq; nihil proficit: fruſtra laborat nō ergo eſt prudentia ubi do
lor: quicūq; prodit cōmiſſa & conſcios: officiū deſerit: & iuſtus nō eſt. at dolor ſępe numero cogit cōmiſſa pro Vir unde di
dere. ergo ubi dolor: non iuſtitia. Virū, nam a uirtute dicitur uir. quicūq; dolori cedit: fortitudine caret: qui aūt catur.
unam uirtutem amittit: omnes amittit ſicut qui unam habet: omnes habet.

fortitudini,comitibuſq; eius,magnitudini animi, gra
uitati,patiētie,rerū hūanarū deſpiciētiæ, qūo reſpōde
bis?afflictus ne,& iacēs & lamētabili uoce deplorās,
audies o uirū fortē.te uero ita affectū,ne uirū qdē qſq̄
dixerit.amittēda igit̄ fortitudo eſt:aut ſepeliēdus do/
lor . Ecqd ſcis igitur.ſi qd de corinthiis tuis amiſeris:
poſſe habere te reliq̄ ſuppellectilē ſaluā?uirtutē aūt ſi
unā amiſeris:& ſi amitti nō pōt uirtus:ſed ſi unā cōfeſ
ſus fueris te nō habere:nullā eſſe te habiturū?nū igitur
fortē uirū,nū magno animo,nū patientē, nū grauē,nū
hūana cōtēnentē potes dicere aut Philoctetā illū, q̄ te
.n.malo dicere.ſed ille certe nō fortis:q iacet in lectu/
lo hūido:q Eiulatu,q̄ſtu,gemitu,fremitibus Reſonā/
do,multū flebiles uoces refert.nō ego dolorē,dolorē
eſſe nego.cur.n.fortitudo deſideraret̄?ſed eū oppri/
mi dico patiētia:ſi modo eſt aliq̄ patientia.ſi nulla eſt:
qd exornamus.philoſophiā?aut qd eis noīe glorioſi
ſum⁹?pūgit dolor.uel fodiat ſane.ſi nudus es: da ingu
lū.ſin tectus uulcaniis armis,id eſt fortitudine: reſiſte.
hæc.n.te,niſi ita facies,cuſtos dignitatis relinq̄t,& de
ſeret. Cretū qdē leges,q̄s ſiue Iuppiter,ſiue Minos ſā/
xit de Iouis qdē ſnia,ut poetæ fuerūt:itēq; Licurgi ,la
boribus erudiunt iuuentutem , uenando , currendo ,
eſuriendo,ſitiendo,algendo,æſtuando . Spartæ uero

BERO. ¶ FORTitudini.Andriā græci appellāt.¶ Comitibuſq; eius.M.Tul.in ſcdo rhetoricorū fortitudinis partes
ait eſſe magnificētiā.fidētiā patiētiā pſeuerātiā.circa timorē & audaciā fortitudo μεσοτης εστιν mediocri
tas ē:ut inqt Ariſtoteles ī ſcdo ethicorū.Ita affectū.lamētabili uoce lamētantē:& dolori ſuccūbentē.¶ Ne uirū
qdē.hoc noīe nō ſexus:ſed uirilitas plane & robur ſignificat̄.¶ Ecqd.nōne:nūqd interrogatiue legendū.¶ Si
qd de corinthiis amiſeris.ſenſus eſt:ſi unius uaſculi ex corinthiis uaſis iactura facta ſit:reliq̄ ſuppellex nō amitti
tur.ſed in uirtutibus ſecus eſt:una.n.amiſſa oēs amitti dicunt̄:q.n.unā uirtutē hēt:ut philoſophi tradūt:oēs ha
ber.Sūt.n.inter ſe iugatæ copulatæq;. ut diuelli/
gi nō poſſint:ſicut & diſcipline.M.Tul. in ora
tione p archia:&.n.oēs artes : q̄ ad hūanitatē
ptinēt : hñt quoddā cōe uinculū:& q̄ſi cogna
tione q̄dā inter ſe continent̄.Victruuius tradit
oēs diſciplinas īter ſe cōiūctionē rerū & cōmu
Encyclios Encyclopedia. nicationē hēre ex quo encyclios ſiue encyclo/
pedia dr̄ a græcis doctrinarū orbis conſtans ex
mēbris pluribus.uti corpus bñ cōpactū qūo āt
intelligi poſſit q unā uirtutē habuerit:oēs hrē:
& oēs deeſſe:cui una defuerit:docet diuus Au
guſti.in epiſtola ad Hieronymū ſcribēs. quid
prudētia:nec ignaua:nec iniuſta:nec intempe
rās pōt eſſe.Nā ſi aliqd horū fuerit : prudentia
nō erit.porro ſi prudētia tūc erit:ſi & fortis:&
iuſta:& tēperās ſit:pfecto ubi fuerit ſecū:habe
bit cæteras.Sic & fortitudo imprudēs eſſe nō
pōt:uel intēperās:uel iniuſta. Sic tēperātia ne
ceſſe eſt ut prudēs fortis & iuſta. Sic iuſtitia nō
eſt:niſi ſit prudēs fortis tēperās.ita ubi eſt una
uera,aliq̄ earū & aliæ ſilr adſunt.ubi aūt aliç de
ſunt:uera una illa nō eſt:ēt ſi aliquo modo ſil̄s
eſſe uideat̄.Hoc eſt qd ſenſit Ariſtoteles.in.vi.
Cum prudētia oēs uirtutes. ethicorū:cū ait.Simul cū prudētia oēs uirtutes
exiſtimāt.hæc aūt inter plios cōſtant.ſed opi/
nio popularis ſeiungit.& ita uulgus loqtur:ut
alios fortes:alios prudētes.alios iuſtos.alios tē
peratos dicat.ex ſnīa uulgi eſt iuſtitiā ſine pru
dentia multū poſſe,ſine iuſtitia nihil ualere prudentiā.De uaſis corinthiis & ære corinthio:quod mixtura auri
& argenti precioſiſſimum fuit.copioſiſſime ſcripſimus in ſecundo tranquilli cōmentatio.Auguſtus dictus eſt
corinthiarius:quod corinthiorū præcupidus foret. Mar. Tullius in oratione pro roſcio ametino.Domus chry/
Deliaca uaſaquæ. ſogoni referta uaſis corinthiis & deliacis.ubi annotandū eſt:deliaca dici uaſa ex ære præcioſa ab inſula delo:
ubi fuit prima nobilitas æris.Plinius in.xxxiiii.Antiquiſſima inquit æris gloria deliaci fuit mercatus in delo cō
celebrante toto orbe.Ex ære deliaco fiebant pedes tricliniorū:fulcraq;.Romæ fuit ſimulachrum Iouis ex de/
liaco ære in capitolio.¶ Philoctetam illum.quem ſcilicet induxit ſupra ex dolore uulneris gementem & eiu/
lantem.¶ Ille.philocteta.¶ In lectulo humido.philocteta iacuit in ſpelunca decimum annū gemebundus &
querıbundus.¶ Eum.dolorē.¶ Opprimi.uinci:cohiberi.¶ Si nudus es. metaphoricos : ſi nullis philoſophiæ
Arma uulcania. adminiculis ſubnixus : nullo robore ſceptus . ¶ Vulcaniis armis.Permanet in tranſlatione : ſicut enim arma
uulcania achillem tegebant:tutabanturq; impetu telorum hoſtilium:reddebantq; impenetrabilem:ita forti/
tudo & documenta philoſophorum uice armorum muniunt nos & ſępiunt aduerſus impetum & turbinem
doloris impetentis . Arma a uulcano : ut thetydi gratificaretur fabrefacta fuiſſe achilli inuicta:pręcioſa:cela/
ta contra tela troianorum canit homerus Smyrneus in iliade . Homerus uero mantuanus & ipſe luculenter
ſcripſit in ęneide uulcanum:ut morem gereret ueneri:feciſſe arma eneæ & pulchritudine & firmitudine ui/
ſenda contra tela latinorum.¶ Cretum leges.Plato in primo de legibus cretenſium leges cumprimis proba/
ri tradit tanq̄ effectrices beatitudinis cum rectæ ſint conditæ.uel a Ioue ut apud eundem aſſerit Clinias creten
ſis.uel a minoe:quem ferunt per nouennium habuiſſe collocutionem cum Ioue patre:ex cuius monitis leges
Leges cretū conditæ a Minoe. cretenſibus conſtituerit ſaluberrimas.Strabo auctor eſt:Minoē ſolertiſſimum legum latorem extitiſſe: qui ci/
uilibus inſtitutis ad manſuetiores uiuendi ritus perduxit cretenſes:poſitaq; in medium decreta ſingula ab Io/
ue ea ferre commentabatur.Hunc primum minoa ſectatus alter minos:ut aiunt:nouem per annos in antro Io
uis immoratus quaſdam leges condidit:quæ conſulta & ſanctiones Iouis eſſe differeret.Sunt qui Minoem in
ſulæ cretæ dicant hoſpitem:ſunt qui indigenam. Illud inter omnes cōſtat:cretam optimis inſtitutam legibus
fuiſſe:eiuſq; ſectatores fuiſſe gręcos. Imprimiſq; lacedæmonios unde creditum eſt:mores cretenſes magna ex
parte laconicos eſſe.Ephorus & reliqui prodiderunt:cretenſes.

ab incunte pueritia armis ac laboribus exerceri ſolitos calorem & frigus & aſpreta uiarum facile commentes. In pugnis plagas toleráter ferre, ab arcu ſagitas excutere, ſaltationẽ armatam, quę imago erat rei bellicæ fre/quẽter ſaltare, quá pyrricá uocát, de qua apud Tráquillũ ſatis multa. Lycurgus olim peregrinator ĩ cretá profe/ctus eſt: ubi a Thalete muſico & iuriſcõſulto ę doctus fuit, quonãmodo primo qdem rhadamantus, deinde mi/nos leges mortalibus dederint, tũ egyptũ petens, gentis illius iura didiciſſe fertur: q cũ rurſus lacedæmoniam in patriá rediret ad ordinãdas leges incitatus appollinẽ delficũ cõſulit. Indeq; inſtituta deferens cõdidit leges magna ex parte cõſimiles legibus cretenſium, q̃ ῥῆτραι: ideſt retræ appellantur tanq̃ oraculo ſancitæ.

Rhetræ.

℄ HVMIDO: lachrymoſo: quicunq; dolori cedit: impatiens eſt, ſi impatiens non fortis, ſi non fortis, nul/la eſt uirtus ubi dolor. ⸿ Nudus: qui nullam habet patientiam: ab auctoritate probat, quæ in conſuetudinem, tranſit, minos legem cretenſibus iuſſu iouis inter cæteras leges dedit, ut pueri dolorem perferre aſueſcerent. ⸿ Leges: licurgi. apud lacedæmonios. ⸿ Spartæ lacedæmonæ.

OMNI BONI.

pueri ad aram ſic uerberibus accipiuntur: ut multus e uiſceribus ſanguis exeat, nõnunq̃ etiá, ut cũ ibi eſſem, audiebá, ad necem: quorũ nõ modo nemo exclamauit unquá: ſed ne ingemuit quidem. quid ergo? hoc pueri poſſunt: uiri non poterunt? & mos ualet: ratio nõ ualebit? intereſt aliquid inter laborem, & dolorem. ſunt finitima omnino: ſed tamẽ differunt aliquid. labor eſt functio quædam uel animi uel corporis grauioris operis, & muneris. dolor autem motus aſper in corpore a ſenſibus alienus. hæc duo græci illi, quorũ copioſior eſt lingua, quá noſtra, uno nomine appellant. Itaq; induſtrios hoies, illi ſtudioſos, uel potius amátes doloris appellant: nos cõmodius laborioſos. aliud eſt enĩ laborare: aliud dolere. o uerborũ inops interdũ, qbus abundare te ſemper putas, græcia. aliud inquá eſt dolere: aliud laborare. cum uarices ſecabantur C. Mario: dolebat: cum æſtu magno ducebat agmen: laborabat. eſt inter hæc quædam tamen ſimilitudo. cõſuetudo enĩ laborũ, perpeſſionẽ dolorum efficiet faciliorẽ. itaq; illi, qui Græciæ formam rerum publicarum dederunt: corpora iuuenum firmari labore uoluerunt

BERO.

℄ PVERI ad aram: apud ſpartanos pueri uirgis ceſi totum diẽ in ara. Dianæ cognomẽ/to orthiæ ad mortẽ uſq; hilares ac lęti pferunt plagas, qui ex ipſis diutius uerbera tollerauit, tá illuſtris clariſq; habet, q̃ q maxime hi græ/co uocabulo dicũtur uomonices. i. ĩ ara cõtendẽtes. Dimicatio ipſa græce uocat. διαμαστίγωσις: ideſt diflagellatio, q̃ ſingulis annis fit, auctor Plutarchus in apohthematis laconicis. Seneca, Hieronymus, & ceteri meminerunt laconicę tolerátiæ. ob hoc ab Oratio dicit optimo epitheto patiẽs lacedæmõ. Emilius pro/bus. Lacedęmoniorũ inquit moribus ſumma uirtus in patiẽtia ponebat. Scribit Seneca, qd lacedæmonii liberorũ ſuorũ indolẽ experiunt publice uerberibus admotis, illoſq; adhortantur, ut ictus flagellorũ fortiter pferant, & lace/ros ac ſemianimes rogát perſeuerẽt uulnera prebere uulneribus. ⸿ Mos ualet. inſtitutum, conſuetudo lacedæmoniorum cõmunis con/ſenſus mos eſt, qui inueteratus conſuetudinẽ facit ut Varro, Seruiuſq; declarát. ⸿ Græci uno nomine appellant. apud græcos πόνος dicitur labor & dolor. cũ inter laborẽ & dolorem diſcriminatio fit, ĩ hoc itaq; uberior plenior q; eſt latina quá græca lingua ⸿ Amátes doloris. φιλοπόνους dicunt græci, quod ſignificat amantes ſtudio/ſoſq; laboris. φιλοπονία dicitur amor laboris. ⸿ O uerborum inops: græcia. M. Tullius: q pomeriũ latinæ linguæ ptulit, q romanum eloquium augeret locupletare, illuſtrare p uirili parte contẽdit, in primo de finibus ſentit ac profitetur, latiná linguá non modo nõ inopẽ, ut uulgo putabatur, ſed locupletiorẽ etiá eſſe q̃ græcá, tamẽ conſtat inter ſcriptores græcam linguá diuitiorẽ, affluẽtioremq; eſſe q̃ latiná, adeo ut merito dixerit Lucretius. Patrii ſermonis egeſtas, & Seneca in æpiſtolis moralibus. Quáta nobis uerborũ paupertas, immo egeſtas ſit, nunq̃ magis q̃ hodierno die intellexi, & Hieronymus in pręfatione Euſebii chronicorũ. Significatũ eſt inquit aliquid unius uerbi proprietate, nõ habeo meũ, quo id efferam, & dum quæro implere ſententiá, longo ambitu uix breuis uiæ ſpatia cõſummo. Quintilianus quoq; teſtat, copia nos a græcis uinci. ⸿ Cũ uarices ſecabantur. Docet exemplo marii, quæ differentia ſit inter dolere & laborare. Varicoſum fuiſſe marium hiſtorici teſtantur, & auctor eſt Plutarchus. cum utroq; in crure uarices pateret cum ſolutum crus medico alterum ſecandum præbuiſſe, neq; ullo ſuſpirio emiſſo ſectionem conſtanter pertuliſſe, ſed cum medicos iam tranſitũ faceret ad uarices alterius cruris ſecãdas recuſauit ingens. οὐκ εἶναι τὸ ἐπανόρθωμα τῆς ἀλγηδόνος ἄξιον: ideſt curationem non eſſe dignam eo dolore, Plinius in. xi. ſic refert. Varices in cruribus uiro tantum, mulieri raro. Caium marium, qui ſepties conſul fuit: ſtantem ſibi extrahi paſſum unum hominem. Oppius auctor eſt, ſunt autem uarices uenæ in ſuris inflexe ac obtortæ, græci κιρσοὺς uocát. Marcus Tullius uaricoſus fuit. Qui uelandarum uaricum gratia togam ad calceos uſq; demiſiſſe traditur, auctor eſt Auicena uarices accidere curſoribus, & onera baiulantibus, & diu ſtantibus. Hinc eſt illud ſatyrici poetæ. Varicoſus fiet aruſpex, ex grandi ſcilicet conſiſtitione, & quaſi quadam ſtabulatione, ac longo ſtatu, Varices in quorundam uentribus innaſci teſtis eſt Cornelius celſus, qui uarices aduri præcipit, ſi recta eſt uena: ſi uero curua eſt, & uelut in orbes quoſdá implicata inutilius excedi, a quo uarices maſculino genere dicũtur, alii fœminino uſurpát. Iulius firmicus in. viii. Matheſeos tradit uaricoſos fieri, qui habuerint horoſcopum in ſexta parte ſagittarii. Itaq; illi. Minos rhadamantus. lycurgus, ſolon: aliiq; nomothetæ ideſt conditores legum ſignificantur.

Vomõices.

Diamaſtigoſis.

Latina lingua locupletior græca.

Patrii ſermonis egeſtas.

Varices ſecuit marius.

Varices qd ſint.

M. Tullius uaricoſus.

OMNI BONI.

¶ ARAM: dianæ:cui ſolebat immolari ſanguine humano, deinde quia iu mane uiſum eſt: effectum ut pueri cederentur a ſimili. Si inſtitutum erat:ut labores perferrent: & a minori ſi pueri ꝑferunt multo magis philoſophi debent proferre. Græci illi. hyronia. ¶ Induſtrios: laborioſos, ſtudioſos laboris ſignat: nõ doloris. ¶ Mariſio. qui cum uaricibus laboraret: ſibi unam tibiam recidi permiſit:

BERO.

¶ SPARTIATAE in fœminas. trãſtulerũt Ex iſtituto lygurgi uirgines ſpertanæ corpora curſibus: ac luctationibus, ac diſcorum iaculorumq; iactibus exercebant, ut ριζωσισ: id eſt radicatio gignendorum filiorum robuſtior fieret: & pulchre germinaret.

quod Spartiatæ etiã in fœminas tranſtulerũt: quæ cæteris in urbibus moliſſimo cultu parietũ umbris occuluntᷓ. illi autẽ noluerunt nihil hoꝝ ſimile eſſe apud Lacænas uirgines: qbus magis paleſtra, eurotas, ſol, puluis, labor, militia, i ſtudio eſt, q̃ fertiliras barbara. ergo his laborioſis exercitationibus, & dolor ĩtercurrit. nõ nunq̃. impelluntᷓ: feriuntᷓ: abiiciuntᷓ: cadunt: & ipſe labor quaſi callũ quoddã obducit dolori. militiã uero noſtram dico, nõ ſpartiataꝝ, quorum procedit ad modum, ad tibiam: nec adhibetur ulla ſine anapeſtis pedibus hortatio. noſtri exercitus primum unde nomen habeant uides: deinde qui labor, quantus agminis.

De paleſtra lacenarũ fœminarũ: quæ nudæ in gimnaſio luctabantur: affatim ſcripſimus ſuper illa propertiana elegia: cuius initium eſt. Multa tuæ ſparthę miramur dona paleſtræ. Præcipit Pla. in q̃nto de repub. Mulieres exercendas eſſe gimnaſtica: cum omnium operum natura compos ſit fœmina. ¶ Eurotas. fluuius eſt, qui prope lacedæmonem fluit, in quo natando exercebantur: & ſudorem diluebant: ſicut romani poſt exercitationem campeſtrem deſiliebant in tyberim cauſa abluẽdi pulueris ac ſudoris. ¶ Fertilitas barbara. græce dicitur πλην μονη των βαρβαρων fertilitas & opulẽtia barbarorum. ¶ Quaſi callum obducit. Occalleſcere uerbũ uetus eſt: quod ſignificat callũ obducere. Plautus. Coſtæ occalluere plagis. Marcus Tullius in æpiſtolis. Conſuetudo diuturna callum, iam obduxit ſtomacho meo, De callo aprugno: de callo in cibis affatim apud Suetonium: fauces gulonum oppido quam decenter a Seneca dicuntur occalloſæ, tanquam callum obduxerint ex cibis ardentibus aduerſus ſenſum feruoris cibalis, qui uix ſuffrenat gulam helluonum magis ardentem, q̃ ardeat feruens obſonium. ¶ Procedit ad modum ad tibiam. Tucidides lacedæmonios tibiarum modulis in præliis uſos eſſe refert, ut moderatiores, modulatioreſq; fierent: quod tibicinis numeris temperatur, igitur cũ procinctæ claſſes erant, & inſtructa acies, ceptũq; in hoſtem progredi, tibicines inter exercitum poſiti canere inceptabant. Ea ibi ꝓtentione: tranquilla & uenerabili quadam quaſi militaris muſicæ diſciplina, uis & impetus militum, ne ſparſi diſpalatiq; ꝓruerẽt, cohibebatur. Ariſtoteles autem in ꝓblematis morem illum ingrediendi ad tibiarum modulos ꝓlii inſtitutum eſſe a lacedæmoniis ſcripſit: ινα τους δειλους ασχημονουντας γινωσκωσιν: id eſt ut timidos minus honeſte agẽtes cognoſcant. In hãc ſententiam ait Valerius maximus. Spartanæ ciuitatis exercitus non ante ad dimicandum deſcendere ſolebat, q̃ tibię cõcentu & anapeſti pedis modulo cohortationis calorem animo traxiſſent. Vegeto & crebro ictus ſono ſtrenue inuadere hoſtem admoniti. Eſt autem anapeſtus: ut grãmatici docent: pes coſtans ex duabus ſyllabis breuibus & longa, ut nebulæ, quem græci antidactilum nominant: quaſi dactylo contrarium dictus. παρα το ανα παιειν quia repercutit dactylum ſono reciproco. ¶ Vnde nomen habeat. exercitus: ut interprętatur. Marcus Varro. dictus ex eo quod exercitando fit melior. Vegetius in ſecũdo, numerus militum exercitatur. Vnde ex re ipſa atq; opere exercitus nomen accepit, ut ei nunquam liceret obliuiſci: quod uocabatur. Docet idem Vegetius: romanos milites tam ueteranos quam tyrones exerceri ſolitos ad omne genus armorum. omnes enim artes iugibus exercitiis proficiunt, cuncta exercitatione conualeſcunt: ut merito dictum ſit quotidiana exercitia ad ſanitatem plus prodeſſe quam medicos. Armorum doctores & magiſtros græci tacticos appellant: dictio mendoſa apud Vegetium, nam pro tacticos atticos legitur perperam. ¶ Quantus labor agminis. Agmen dicitur exercitus incedens qua in re cuſtodiendum eſt ex militari diſciplina, ut omnes milites incedendi ordinem ſeruent, quadrato agmine ibat romanus exercitus: quod pro loci ratione mutandum', militaris gradus dicitur. quo. xx. milia paſſuum horis quinq; conficiuntur. plenus autem gradus citatior eſt: quo totidem horis. xxv. milia peragenda ſunt. Et ita in militari gradu quatuor milia, in pleno gradu, quinq; milia per ſingulas horas ſupputantur.

Occaleſcere.
Fauces occaloſe.
Ad tibias acies laconica.
Anapeſtus.
Atidactylus.
Exercitus unde.
Tactici.
Militaris gradus.
Plenus gradus.

OMNI BONI.

¶ MILITIAM uero. a conſuetudine oſtendit: uinci conſuetudine laborem. nam quid patientius milite romano: qui uallum, & uictum. v. dierum, & arma ſua ferebat, & niſi cum hoſtibus congreſſi eſſent: inter ſe concurſabant: argumentum, ergo a minori eſt, uinci dolorem patientia & conſuetudine, quod probat per inductionem, inducit enim tragœdum quendam deſcribentem ueteranum euntem ad medicum ita ut nihil doloris ſentire uideatur, præterea mulitercula inediam duorum dierum perpeti, & uenatores ſumma hyeme in montibus frigus perpeti: & ſumma ęſtate calorem quodcunq; laudabile eſt malum non eſt, ſed nemo eſt, qui hominem perferentem dolorem non laudat, non ergo malum, quodcunq; etiam prebet cauſam laudis, non eſt malum, uirtus duo ſignificat quę oppoſita uitio eſt & fortitudinem per excellentiam: a uiro dicimus uirtutem: Redit ad epicurum: qui dicit ſi ſummus dolor eſt: breuis eſt & maxime uoluptuoſum: nec definit quicquã, quid ſit ſummus dolor, nec aliud quicquam eum igitur qui nihil definiat, relinquit. ¶ Exercitus. ab exercitando. ¶ Agminis. multitudo eſt incendentis exercitus.

Labor aſſuetudine uincitur.

¶ FERRE cibaria. Pōdus baiulare uſq; ad. lx. libras: & iter facere gradu militari tyrones cogebāt, ut ī ex/ BERO.
peditionibus facilius annonā & arma portarēt, qd antiquos milites factitaſſe tradūt idonei ſcriptores: & teſtis eſt Virgili. q ait ī georgicis. Nō ſecus ac patriis acer Romanus ī armis. Iniuſto ſub faſce uiā cū carpit & hoſti. Ante expectādū poſitis ſtat ī agmine caſtris. Vbi expoſuit Seruius. Iniuſto ſub faſce, ſub magno oneř. Magnū āt onus dici pp arma alimta: uallū. Liuius in tertio refert qntū cincinatum dictarorē iuſſiſſe: ut milites adeſſent in cāpo marcio ante ſolis occaſum armati cum cibariis quiſq; in quinq; dies coctis: uallisq; duodenis: ſeniores

ferre plus dimidiati mēſis cibaria: ferre ſiqd ad uſum uelint: ferre uallū. nā ſcutū, gladium, galeam, in onere noſtri milites non plus numerant, q̄ humeros, lacertos, manus. arma enim mēbra militis eſſe dicunt. quæ quidem ita geruntur apte ut, ſi uſus foret, abiectis oneribus, expeditis armis, ut mēbris pugnař poſſint. quid exercitatio legionum? quid ille curſus, concurſus, clamor, quanti laboris eſt? ex hoc ille animus in præliis paratus ad uulnera. adhuc pari animo inexercitatum militē: mulier uidebitur. cur? tantū intereſt inter nouū & ueterē exercitū: quantū experti ſumus. ætas tyronū plerūq; melior. ſed ferre laborē, cotēnere uulnus, cōſuetudo docet. quin etiā uidemus ex acie efferri ſæpe ſaucios: & quidē rudem illum, & inxercitatū, quamuis leui ictu, ploratus turpiſſimos edere. at uero ille exercitatus, & uetus, ob eāq; rē fortior, medicū modo requirēs a quo obligetur. O patrocles (inquit) ad uos aduenięns auxilium & ueſtras manus peto. Priuſquā

uero ut coquerēt cibaria militi uicino dū is arma parařt, uallūq; peteret. ¶ Dimidiati mēſis. qndecī dieꝝ. Quę differētia ſit iter dimidiatū & dimidiū docet Au. Ge. ī tertio: & nos alibi explicauimus. ¶ Scutū: galeā. Murus dicebař apd priſcos pedeſtris exercitus, ꝑter ſcuta: cataphractis galeiſq; fulgebāt. Eſt autē cataphracta lorica ſiue thorax. Vnde cataphracti equites dicti, & cataphractarii. De quo apud Propertiū in eo uerſu. Stat cataphractus equo. Cataphractę naues apud thucididē ꝓ tectis nauibus. arma autē ꝓ mēbris hēbanř a militibus romanis: qa ſicut nulli oneroſa ſunt ſua ipſius mēbra: ita illis oneroſum nō erat arma geſtare, hinc illud ſili. Pro membris arma fuerunt. ¶ Clamor. Mos græcorū fuit ſilenter inire pugnā ac cōſpirato tacitu nitibundi. Ex quo eſt illud homeri. Aſt ibāt taciti ſpirātes robur achiui. Cōtra romani cū clamore aduerſus hoſtes cōgrediebātur: quē clamorē barritū uocant. q nō prius debet attolli: q̄ utræq; acies ſe iunxerint Au. gellius. Quid ille uult ardentiſſimus clamor militū romanoꝝ, quē in cōgreſſibus ꝓlioꝝ fieri ſolitū ſcriptores annaliū annotauerunt, cum ad manus uētū eſt, tū iam e ꝓpinquo hoſtis: & impetu ꝓpulſandus: & clamore terrēdus eſt. Cæſ. ī cōmētariis belli ciuilis pōpeiani. Nō fruſtra inqt antiqtus inſtitutū eſt, ut ſigna undiq; cōcinerēt, clamorēq; uniuerſi tollerēt, qbus rebus & hoſtes terreri: & ſuos incitari exiſtimauerūt. ¶ Adduc. adducito uerbū eſt, A quo obligetur. q faſciis & ligamētis uulnera deliget: ac linteolis impoſitis deuinciat. Curtius. Ne obligato qdem uulnere haud ſegnius deſtinata exequitur. Itē dū corripitur, dū obligātur oculi. Seneca impreſſit mortiferū corpori uulcus, quo obligato a medicis minus habuit ſanguinis. ¶ Quantū experti ſumus. Forſan ob bellū ciuile pōpeianum dixit hoc in quo cæſar habuit robora ueteranoꝝ, qui ꝓfligarūt pōpeianos nouos milites. Et inexercitatos. ¶ O patrii colles. mira cōmēta, & meræ nugę dici ſolēt in huiuſce loci implicatione magis: q̄ explicatione: quidā exponūt o patricoles o municipes ciueſq; eandē patriā colētes. Alii indoctius legūt ac indoctius interpretantur, qui dicūt o patrii colles, tāq̄ exclamatio ſit ad mōtes patrios: Ego re ſolerter penſitata lego o patrocles. Et ut ita legam: ſuadet Homerus: apud quē nō ſomniculoſe: ſed uigilāter obſeruauimus tradi in. xi. iliados: quēadmodū euripylus unus ex ꝓceribus grecoꝝ ab Alexandro ſagitta uulneratur. κατα μηρον δεξιον: ideſt in femore dextro. ita ut harundo ipſa in uulnere frangeretur: qui exclamans ex uulnere ait. ω φιλοι αργειων ηγητορεσ ηδε μεδοντεσ: ideſt o ſocii principes primoreſq; grecoꝝ ſtate: & aiaci auxilium ferte. mox factus eſt obuius patroclo claudicās ex uulnere femoris: quē patroclus miſeratus age inquit heros erypyle: hoc unū mihi reſponde: utrum adhuc noſtri hectori pares ſint: an impares, atq; ab illo ꝓfligātur, cui reſpondens Locus pulcherrimus.
euripylus inquit ουκετι διογενησ πατροκλεισ αλκαρ αχαιων εσσεται. i. o generoſe patrocles: uel ut latini dicunt patrocle: non amplius erit ullum auxilium grędorum, tu me ut ſerues obſecro in tentorium ducas: ſagittam ex femore euellas: ſanguinem nigrum aqua calida ablue: uulneri. φαρμακα εσθλα: ideſt medicamenta ſalutaria appone: quæ te achilles edocuit: quę ipſe a chirone cētauro iuſtiſſimo didicit, nā medici, podalyrius & machaō eſculapii filii opitulari nō poſſunt: quoꝝ alter machaon uulneratus eſt, alter in cāpo ſuſtinet ferociā troianoꝝ: tunc patroclus mediū hominē cōplexus ac baiulans tabernaculo intulit: ac ſuper bouina coria extēdens adhibuit fomēta neceſſaria poſtremo radicē quādā amari ſaporis manibus cōterēs uulneri appoſuit: q̄ dolores omnes ſedaret, uulnus mitigaret, ſanguinē ſuppnmeret. Ex hac homerica narratione totus hic locus opinor trāſcriptus fuit a uetere quopiā poeta latino: cuius hæc uerba ſunt introducētis euripylū uulneratū implorātē ſupetias: opēq; a patroclo. Et ita nodus: qui alioqui erat inenodabilis facile diſſoluitur, ut exponamus uerba hæc ueteris poetæ dici ab euripylo ad patroclum. Ita legēdum erit o patrocles ut ſit uocatiuus caſus ex formula græcanica: quem antiqui ſalutatorium appellant. Vocatiuus salutatorius.

¶ VALLū. uallū ſignūiqñ cōficiř: uallū neutri generis. ¶ Inexercitatū. militē tironē. ¶ Quātū expti: acie farſalica. nā Cæ. ꝓua manu ueteratorū maximas copias pōpei tironū fudit rudē. tironē. ¶ Patrocles. ꝓpriū nomē

Cataphracta.

Barritus clamor militorum.

OMNI
BONI

BERO. ℭ O PPEto peſtē. uetus locutio eſt: oppetere mortē, & oppetere peſtē, qd ſignificat mori. Plenus etiā ſer
mo eſt oppetit: quod eſt moritur. ¶ Hoſtili manu. alexandri. cuius ſagitta percuſſus eſt euripylus in femore.
¶ Potis. potens eſt poteſt. Virgilius. Nec potis ionios fluctus æquare ſequendo. Perſius. Nec potis es nigrum
uitio pfigere theta: declinatur, ut docet Priſcianus. hic & hæc potis & hoc pote. Perſius. Qui pote: uis dicā,
ideſt quomodo poſſibile eſt. ¶ Conſiſtere. dixit homerus, pro fluuium ſanguinis uulnerato fœminę ulyſſem
inhibuiſſe cātamine: cuius rei apud noſtros Plinius & Apuleius meminerūt. ¶ Nāq; eſculapii. Textura uerbo
rum ſic ordinata eſt. ſautii opplent, hoc eſt im
plent porticus liberorum eſculapii id eſt po-
dalirii & machaonis. Eſt autem ſenſus: tāta eſt
multitudo ſautiorum: ut podalirius & machaon
circūuallati ſint ab his: qui medelas uulneri-
bus: medicamētaq; depoſcunt: ex quo fit in-
q̄t eurypilus: ut illi a me adiri nō poſſint. Hoc
autem immutauit latinus poeta: cuius hæc
ſunt uerba. Paulū deuius ab Homero: apud
Podalirius. quem dixit euripylus: ideo machaonē & po-
Machaon. daliriū ſibi non poſſe opitulari: & manus me-
dicas adhibere: quoniā alter eſſet uulneratus:
alter in pugna occupatus. Eſculapius autē cele
bratur ut pote uetuſtiſſimus auctor medicinę:
ob eāq; in deorum numerum receptus: cuius
deinde duo filii podalirius & machaon bello
troiano ducem agamēnonē ſequuti: nō me-
diocrē opē cōmilitonibus ſuis attulerūt: ut au
ctor eſt Cornelius celſus: quos Homerus uul-
neribus tātūmodo ferro & medicamētis me-
deri ſolitos eſſe ꝓpoſuit. ¶ Euripylus. iam lo-
quitur Cicero. ¶ Qui alteri exitiū parat. Ver-
ba ſunt eiuſdem ueteris poetæ: q hæc omnia
ab Homero mutuatur, ſiue is accius: ſiue pacu
uius: ſiue quicunq; alius uetuſtiſſimorum lati-

oppeto malam peſtem mandatam hoſtili manu: Neq;
ſanguis ullo potis ē pacto profluens cōſiſtere: Si qua
ſapiētia magis ueſtra deuitari mors poteſt. Nanq; Ae-
ſculapii liberorum ſaucii opplent porticus: Non poteſt
accedi. Certe Euripylus hic quidē eſt hoīem exercita
tū: ubi tātū luctus cōtinuatus? Vide q̄ nō flebiliter re-
ſpōdeat. rationē etiā afferat, cur æquo animo ſibi ferē
dum ſit. q alteri exitium parat: Eum ſcire oportet ſibi
paratam peſtē ut participet parē. Abducet patrocles
credo, ut collocet in cubili: ut uulnus obliget: ſi qui-
dē hō eſſet. ſed nihil uidimus. querit enim quid actū
ſit. Eloquere: res argiuū prælio ut ſe ſuſtinet. Nō pōt
hæc fari tātū dictis: q̄tum factis ſuppetit laboris. Quie
ſce igitur, & uulnus alliga: ēt ſi Euripylus poſſet: nō poſ
ſet Aeſopus. ubi fortuna Hectoris Noſtrā acrem aciē
inclinat: & cætera explicat: i dolore. Sic eſt enī intēpe
rās militaris in forti uiro gloria. Ergo hæc ueteranus
miles facere poterit: doctus uir, ſapiēſq; facere nō pote
rit? ille uero melius: ac nō paulo quidē. ſed de cōſue-
tudine adhuc exercitationis loquor, nōdū de rōne &
ſapientia aniculæ ſæpe inediā biduū, aut triduū ferūt.

norum: quorum poemata ad poſteros nō peruenere. Eſt autē ſolatiū hominis uulnerati: qui ad bellū ꝓficiſcens ſū-
mere debet: ut dicitur: peras duas: alterā dandorū: alterā accipiendorū uulnerum. ¶ Abducet patricoles. lege
patrocles qui ut iā declarauimus ex carmine Homerico, euripylum uulneratum cōplexus intulit intētorium:
collocauit ſuper coriū obligauit uulnus. breuiterq; omnia fomēta: ac medelas adhibuit. ¶ Si quidem homo
Sententia eſſet. Terentiana ſentētia eſt: homo ſum: humani nihil a me alienū puto: quā ait Seneca oportere homines
habenda habere in pectore & in ore. Eſt autem ſenſus: ſi aliquid humani haberet patroclus: euripylū ex uulnere clau-
in ore. dicātem collocaret in cubili. foueretq; medicamētis: quod facit apud Homerū: ſed apud latinū poetam indu
cebatur patroclus nō tam curans euripylum: q̄ quærens ex eo quid agerent græci: & quomodo pugnā ſuſti-
nerēt. ¶ Sed nihil uidimus. lego: ſed nihil minus ut ſentētia quadret. ¶ Quid actum ſit. uerba patrocli ad euri-
pylum ex ueteri poemate: apud Homerum ita ſciſcitatur. Sed age heros eurypile: hoc unum reſpōde: quo-
modo græci tollerēt excelſum hectorē: utrū reſiſtāt: an ſuccumbat. ¶ Etiā ſi euripylus. uerba ſunt hæc M. tullii
AEſopus quorū hic eſt ſenſus: ſi euripylus potuit uulneratus talia fortiter ferre q̄to magis poſſe debet AEſopus hiſtrio:
hiſtrio qui. dum agit eam fabulam: ſuſtinetq; perſonam euripyli cōmenticiā: ex inſtituto ſcenico & ex fabulæ argumē-
to. De ęſopo tragœdo Quintilianus. Cicero. Plinius. omnes meminerūt: de quo dixit oratius: quę grauis ęſo
Patian pus: quæ doctus roſcius egit. Inſignis eſt. ut Plinii uerbis utar: clodii ęſopi tragici hiſtrionis patina ſeſcentis ſe
æſopi. ſtertiis taxata: in qua poſuit aues: cātu aliquo: aut humano ſermone uocales: nummis ſex ſingulas coemptas:
nulla alia ductus ſuauitate: niſi ut in his imitationē hominis māderet: ne quęſtus qdē ſuos reueritus: illos opi-
Margaritæ mos & uoce meritos. Hæc Plinius: qui ait ęſopum filium habuiſſe nomine clodiū: q margaritas cōuiuiis ad
ad ſorben ſorbēdū dedit: ut experiretur in gloria palati: quid ſaperēt uniones. ¶ Hectoris: uerba euripyli apud priſcū poe
dum. tam: dolenter differentis queādmodū Hector fundit. fugat: ſternit aciem græcorū: iam in fugā inclinatā: uer-
bum enim tale aliquod ſubintelligēdum eſt. ¶ In forti uiro. ſ. euripylo. ¶ Veteranus. Seneca ſcribēs de cōſo-
latione ad matrē: Veterani inq̄t ſine gemitu uelut aliena corpora excoriari patiuntur. ¶ Aniculę inediā ferūt.
Hippocrates in aphoriſmis ait. γεροντεσ εὐφορωτα τα νηστειην φερουσι. i. ſenes faciliime ieiuniū ſi-
Senes ine- ue inediā ferūt: quod fit ꝓpter exiguū calorē: q ineſt ſenibus. Cōmētatores hippocratis aiunt: decrepitos & ca
diam ferūt. pulares ſenes non facile famem tolerare: eoſq; fulciendos eſſe ſæpe cibo: ſed modico: ſicut lucerna iam extin-
ctioni ꝓxima depoſcit pauxillum alimenti: cuius paucitas lumen recreat: exuberantia extinguit.

OMNI ℭ M Alam peſtē. i. mortē. uerba ſunt cuiuſdā tragœdi. ¶ Liberorum. Eſculapii. ¶ Medicorum: q̄ deus eſt medici-
BONI. næ. ¶ Euripylus: qui erat in exercitu græco. Aeſopus actor tragœdiarū. Vbi uerba ſunt eiuſdē: ergo a minori.

BERO.

¶ SVBduc athletæ. athletarum uita & ars ſagina eſt: ut inquit Galenus: & repetitū eſt ī canonicis decretis Di. nouiſſima de cōſecratiōe, athletæ niſi largo cibo roborētur: faſtiſcūt: quē ob id athleticū uocat Cornelius celſus: aitque hoībus bene moratis: tales cibos eſſe ſupuacuos. De pane athletarum loquitur Galenus ī libro de cacochimia: Plinius ait: athletas antiquitus paſci ſolitos ficis ſiccis: quoniam is cibus corpus & uires adiuuat. Pythagoras exercitator primū ad carnes eos trāſtulit. De athletis plura ī cōmētariis Suetonii. ¶ Ioué olympiū. Sēſus eſt: athleta ſubducto cibo: famis īpatiēs īplorabit opē: fidēque iouis olympii: cui potiſſimū exercetur in ludis olympiacis

ſubduc cibū unum diem athletæ: ioué olympium eū ipſum, cui ſe exercebit, īplorabit: ferre nō poſſe clamabit. Cōſuetudinis magna uis eſt. pnoctāt uenatores in niue: in mōtibus uri ſe patiūtur. inde pugiles ceſtibus cōtuſi, ne ingemiſcūt quidē. ſed quid hos? quibus olympiorū uictoria cōſulatus ille antiquus uidetur. gladiatores, aut pditi hoīes, aut barbari, quas plagas pferūt? quomodo illi, qui bene īſtituti ſunt, accipere plagā malunt, quā turpiter uitare? quā ſepæ apparet nihil eos malle, quam uel domino ſatiſfacere: uel populo. mittunt etiam uulneribus cōfecti ad dominos: qui quærant quid uelint: ſi ſatiſfactū iis ſit, ſe uelle decūbere. quis mediocris gladiator ingemuit? quis uultū mutauit unquā? quis nō modo ſtetit, uerum etiam decubuit turpiter? quis cū decubuiſſet, ferrum recipere iuſſus, collū contraxit? tantū exercitatio, meditatio, cōſuetudo ualet. ergo hoc poterit Samnis ſpurcus homo, uita illa dignus, locoque: uir natus ad gloriā, ullā partē aī tā mollē habebit? quā nō meditatiōe & ratione corroboret? crudele gladiatorum ſpectaculū, & inhumanū nōnullis uideri ſolet: & haud ſcio an ita ſit, ut nunc fit. cum uero ſontes ferro depugnabant: auribus fortaſſe multæ; oculis quidem nulla poterat eſſe fortior contra dolorē, & mortē diſciplina. de exercitatiōe, & cōſuetudine, &

decertās: athletæ ut auctor eſt thucidides: in olympiaco certamine campeſtrati pugnabāt hoc eſt ueréda tecti ſubligaculis. Conſuetudinis magna uis: græce dicitur. ηκρηισ ισ ετέρα φυσισ. i. cōſuetudo altera natura: cuius uis tāta eſt: ut interdum naturā uincat. Hinc illud quinti curtii. Vincit cōſuetudo natura potētior. Hippocrates: galenus: Ariſtote. cæteri: maximam eſſe uim cōſuetudinis cōcorditer oſtēdūt: in aphoriſmis ſcriptū eſt dādū eſſe aliquid cōſuetudini: idē in libro de regimine acutorum monet cū primis noſcēdā eſſe egroti cōſuetudinē. ¶ Vri. ſ. frigore & niuibus. Virgilius. Penetrabile frigus adurit. Lucanus Vrebāt mōtana niues. Plinius dixit: ſimiles in quibuſdam locis eſſe eſtus immodicū & frigorū effectus. Valerius flaccus Solibus & canis urebat luna pruinis. Silius. Hoſtem miles habens fractū ambuſtūque niuoſis cautibus. ¶ Pugiles ceſtibus. Virgilius luculēter deſcribit pugnā daretis & eſt telli ceſtubus factā: qui ex loris bubulis cōfecti plumbo inſuto feroque rigebāt: canit flaccus in. iiii. argonauticō quemadmodum amicus certamine ceſtuū cōfligens cū polluce datus eſt neci. Homerus quoque in. xxiii. iliados: in ludis patrocli funebribus celebrat ceſtus epei & euriali pugilū. quē totū locū imitatus eſt Virgilius in. v. æneidos. ¶ Cōſolatus

Ceſtus q.

uidetur. dictū eſt ī prīo cōmētario: quod olympionices. i. uictor in olympiacis ludis habebatur apud græcos in eo ferme honore: quo apud romanos triūphalis imperator: uincere olympia eſt pinde ac cōſulatū adipiſci. ¶ Accipere plagā. M. Tullius in oratione pro milone. Teſtis eſt ſolere nos odiſſe gladiatores in pugnis gladiatoriis timidos: & uitā obſecrantes. Contra fortes: & animoſos: & ſe acriter ipſi morti offerētes: cupere ſeruare. Fuit olim quidā gladiator ī ludo cæſaris: qui cum uulnera eius a medicis execabātur: uidere ſolitus fuit. ¶ Vel domino. munerariū ſignificat. i. editorē muneris gladiatorii: qui familias gladiatorum a laniſtis cōparabat. ¶ Decūbere. i. ſuccūbere: mori: alias ęgrotare & iacere: Gellius. Affertur philoſophorum ęgra ualitudine oppreſſum decūbere. ¶ Decubuit: iacuit. ſenſus eſt gladiatores etiam curare: ut honeſte ī morte cadāt: quod Cæſar & olympias Alexādri mater feciſſe tradūtur. ¶ Quis collum contraxit. Flauius in coniuratione neroniana deprenſus: admonitus a tribuno: cui nex flauii mādata erat protendere ceruicē: utinā ait tu tam fortiter ferias: ut ego ceruicē firmiter ptendā. ¶ Meditatio: Scribit Vegetius: nihil eſſe tam difficile: quod nō aſſidua meditatio facillimū reddat: meditationes romanorum dici optie pnt: ut Ioſephus ait: cōflictus ſine ſanguie. Cōtraque plia uera meditatiōes cū ſanguie: ſunt āt meditatiōes exercitatiōes. ¶ Sānis. nomē eſt gladiatoris: ut pacideiāus ap oratiū & luciliū: & M. tulliū fortaſſis ab inſula ſamo noiatus. ut ſerui capadoces getæ. daui. a locis dicebantur. ¶ Spurcus. ſordidus famoſuſque. ¶ Illa uita. ſ. gladiatoria. ¶ Crudele. de ſpectaculo gladiatorio fuſius annotauimus ap Suetoninum in primo cōmētario Iuſtinianus īpator libro codicis. xi. fieri uetat ſpectacula gladiatoria tanquam cruēta & inhūana crudelitate ſatis plena: in quibus ut inquit Cyprianus hō occiditur in hominis uoluptatē. ¶ Sontes. tales enim ad gladiaturā parantur noxii. ſ. & ob maleficia dānati ad necem. ¶ Auribus multæ. ſenſus eſt. Diſciplinæ multæ auribus eſſe pnt ex libris philoſophorum ex auditu documētorum ſalubriū. iuxta illud oratianū. Si modo culturæ patiētē cōmodet aurē. ſed oculorum ſenſui: qui ē acerrimus. nulla efficacior diſciplia cōtigere pt ad dolorē cōtēnēdū: quam ſpectare gladiatores ī arena fortiter & alacriter digladiātes: ſine gemitu: & quidā quaſi hilaritate geſtiētes.

Meditationes conflictus ſine ſanguine.

Hō occiditur in uoluptatem.

¶ ATHLEtæ. qui ſe exercent. ¶ Cui: in cuius honorē gladiatores exhibebātur aut publice: aut priuatim: Si aliquis mortuus eſſet clarus: in eius ſepulchro gladiatores decertabant in harena publice. ¶ Domino: ſi priuatim adibeantur: uel populo publice. ¶ Decumbere: mori. ¶ Samnis. ex ſamo unde ueniebant multi gladiatores. ¶ Meditatione: exercitatione. ¶ Commentatione: meditatione: & exercitatione.

OMNI BONI.

BERO. Cōmentatio. Cōmentū. Apageſis.

¶ COMMETAtione. agitatione, tractatione, alias ex cogitatione: alibi M. Tullius, q̄ poteſt eſſe in uino cōmentatio. Cōmiſci dictum: ut ait M. Varro, a cō & mente cū confingūtur in mente quæ nō ſunt, hinc commentū & cōmentatio. ¶ Apageſis. uerbum cōmicum, quod ſignificat adhuc, ſi uis, & remoue. Apuleius. Apageſis tā cruentos deos. ¶ Interpellem. interpellare eſt loquentem, uel aliquid agētem interrūpere, unde interpellatores dicti M. Tullius. In litteris inquit ſine interpellatore uerſor. ¶ Stoici uiderint. nō uult Cicero negare dolorē eſſe malū, quod faciunt ſtoici, ſed oſtēdere eū eſſe tolerabilem, & fortiter ferendum. ¶ Contortulis. uice ſpinarū connexis. ¶ Magnanimorum. animus magnus & fortis nulli neq; homini neq; perturbationi animi, nec dolori, nec fortunæ ſuccumbit, græce dicitur. μεγαλοψυχοσ magnanimitas μεγαλοψυεα. Magnanimus, ut inquit Ariſtoteles, nec proſperis gaudebit nimium, nec aduerſis nimiū turbabitur. ¶ Extimeſcere. Timor eſt de uenturo malo. ¶ Nō ferre præſens. Dolor eſt & ęgritudo de preſenti malo. ¶ Rectæ affectiones. M. Tul-

Affectiōes. Affectus.

lius fere ſemper affectiones appellat, quos allii affectus uocant, affectiones ſi rectę ſunt, uirtutes uocātur: ſi a recta ratione auerſe ſunt uitia fiunt, & perturbationes appellātur, quæ græci πάθη uocāt, de quibus fuſius uberiuſq; dicetur in quarta tuſculana. ¶ Affectio. ut definit Cicero in rhetoricis, eſt quędam ex tempore, aut ex negociorum euentu, aut adminiſtratione, aut hominum ſtudio cōmutatio rerum. ¶ Sed ab ea una. fortitudinem ſignificat,

Andria. Vir a ui.

quæ proprie uirtus dicitur, quā græci andriā uocant. ¶ Ex uiro uirtus. Lactātius in libro de opificio, uir inquit nominatus: eſt quod in eo maior uis eſt q̄ in fœmina. Et hinc uirtus nomen accepit, unde cum uirum dicimus, nō tā ſexum ſignificamus, q̄ robuſtum & fortem, uiri enim ꝓpria uirilitas eſt & robur. Neglige in inquit dolorem, illud dogma epicuri perinde ac incōſtantis philoſophi, qui cum dolorem ſummū malū eſſe dicat: ſuadet tamē dolorem eſſe negligēdū, tanq̄ in eo nihil mali ſit, & ita pugnātia inter ſe loquens merito refellitur, uolens autem epicurus docere dolorem eſſe

Dolor lō gus leuis.

negligēdum, ita dictitabat, dolor in lōginqtate leuis, in grauitate breuis. Vt eius magnitudiné celeritas, diuturnitatem aleuiatio cōſoletur: notū eſt epicuri uerbū, dolor ſi longus leuis, ſi ſummus breuis, quod in p̄ſentia a Cice. refellitur. ꝓpea quod dolor aliq̄do lōgus, eſt & grauis

Summū.

ſummus eſt, nec breuis. ¶ Sūmū. maximū ītelligit, quo nihil ſit maius, ſicuti iupiter ſummus dicitur, ꝓ maximus ſupmuſq;, & a Virgilio dictū eſt ſumme deū ꝓ maxime deorū.

Pleureticus.

¶ Latera. morbus laterū, pleureticus græco uocabulo dicitur, qui acutus eſt, lateris dolore cōſumptus eſt lucius craſſus orator. ¶ Abeſt a ſummo dolor. magnus poteſt eſſe dolor, ſed nō ſumus, hoceſt maximus: ille enim ſummus merito nomiatur quo nihil grauius neq; dici, neq; excogitari poteſt, unde cum dolet pars corporis: talis dolor magis magnus, q̄ ſummus eſt nominandus.

cōmētatione dixi. Apageſis, nūc de ratione uideamus niſi quid uis ad hæc. A. Ego ne ut te īterpellē? ne hoc quidem uellem: ita me ad credendū tua ducit oratio. M. Sit ne igitur malum dolor, nec ne, ſtoici uiderint: qui contortulis quibuſdam, ac minutis cōcluſiunculis, nec ad ſenſus permanātibus, effici uolūt nō eſſe malum dolorem, ego illud, quicquid ſit, tantū eſſe, quantum uideatur nō puto: falſaq; eius uiſione, & ſpecie, moueri homines dico uehementius: doloremq; eius omnem eſſe tollerabilē. unde igitur ordiar? an eadem breuiter attingā, quæ modo dixi, quo facilius oratio progredi poſſit lōgius. Inter omnes igitur hoc cōſtat, nec doctos homines ſolū, ſed etiā indoctos: uiroꝝ eſſe fortiū, & magnanimoꝝ, & patientiū, & humana uincētiū, tollerāter dolorē pati. nec uero q̄ſquā fuit, q eū, q ita pateretur, non laudandum putaret. quod ergo & poſtulatur a fortibus, & laudatur, cū fit: id aut extimeſcere ueniens, aut nō ferre præſens, nonne turpe eſt? at qui uide, ne cū omnes rectæ animi affectiones uirtutes appellētur: nō ſit hoc propriū nomē omniū: ſed ab ea una, quæ cæteris excellat, omnes nominatæ ſint (appellata eſt eni ex uiro uirtus) uiri autē ꝓpria maxime eſt fortitudo. cuius munera duo maxima ſunt: mortis, doloriſq; cōtēptio. utēdū ē igitur his: ſi uirtutis cōpotes, uel potius ſi uiri uolum⁹ eſſe: quoniā a uiris uirtus nomē ē mutuata. quæres fortaſſe quomodo? & recte. talē enim medicinā ph̄ia ꝓfitetur. uenit Epicurus hōminime malus, uel potius uir optimus: tātum: m oner, q̄rum intelligit. neglige inq̄t dolorem, quis hoc dicit? idem qui dolorē ſummū malū. uix ſatis cōſtanter. audiamus. ſi ſumus dolor eſt, inquit, breuē eſſe neceſſe eſt. A. iterandum eadem mihi iſta. nō enim intelligo quid ſummū dicas eſſe, quid breue. M. ſummū quo nihil ſit ſuperius: breue quo nihil breuius. cōtemno magnitudinem doloris: a qua me breuitas tēporis uindicabit ante pene, q̄ uenerit. ſed ſi eſt tātus dolor, quātus Philoctetæ: bene plane magnus mihi q̄dē uidetur. ſed tamē nō ſummus. nihil enī dolet, niſi pes. poſſunt oculi: poteſt caput, latera, pulmones: poſſunt omnia. lōge igitur abeſt a ſummo dolore. ergo īquit dolor diuturnus hēt lætitiæ pluſq̄ moleſtiæ. nunc ego nō poſſum

OMNI BONI.

¶ TANTVM eſſe: ſentit ſecundum peripateticos dolorem aliquid mali habere. ¶ Viſione: fantaſia, nā uidemur uidere mortem, quicquid turpe non eſt, malum non eſt, ſed dolor nō eſt turpis, ergo. ¶ Nec doctos. ab auctoritate, quicq̄d laudabile eſt, bonū eſt, uirtus recta affectio animi eſt. ¶ Monet: non probat. Decem athomis irridet epicurum: dicit enim omnia athomis confici: & corpora eſſe inſecabilia.

¶ Tantum

❡ TANTVM hominem.ſ.epicurum:quem Lucretius cuntis mortalibus anteponit: qui genus humanũ ingenio ſuperauit:& oẽs exoriens ſtellas extintit ut,etherius ſol.❡ Non cõtinuo.nõ ſtatim.❡ Doloribus podagræ:podagræ morbus rarior ſolebat eſſe: ut inquit Plinius: patrum auorũq; memoria: qui peregrinus eſt: nam ſi Italiæ fuiſſet antiquitus:latinũ nomen inueniſſet.Feminæ & eunuchi ut auctor eſt hippocrates non fiunt podagrici:eſt podagra rubens:hoc eſt callida, eſt frigida, eſt multiplex:de q̃ apud medicos plura. Inter rogatus Publius mimographus:quod ná eſſet moleſtũ ociũ:podagrici pedes dixit Seruius Clodius magnitudine doloris in podagra coactus ueneno crura peruxit: & poſtea caruit ſenſu omni æq; q̃ dolore in ea parte corporis. M. agrippa cõfli ctatus graui morbo pedũ: cũ dolorẽ eũ ꝑpeti nequiret:crura demerſit ĩ acetũ calidũ.In acerrimo impetu morbi:atq; ita euaſit. Sextus Põpeius correptus dolore podagrę merſit in triticũ ſeſe ſup genua: leuatuſq; ſiccatis pedibus mirabili modo:poſtea hoe remedio uſus eſt. Si ſaturnus dñs genituræ fuerit:ut docet Iulius firmicus:facit pneumaticos,hoc eſt pulmone laborantes,& podagricos,eſt quędã podagra quã hiſtorici balbucientẽ appellãt: qua laborauit Lucius Sylla dictator.❡ Forticulũ in torminibus & ſtráguria:Inter inteſtinoꝝ mala & egritudines abſcõſas ſunt tormina. Dyſenterion græce uocatur. In torminibus inteſtina exulcerãtur:ex his cruor manat,frequens deiciendi cupiditas, dolor in ano eſt, auctor Cor.

BERO.

De podagra.

Moleſtũ ociũ quod.

tãtũ hominẽ nihil ſapere dicere: ſed nos ab eo deriderí puto.ego ſũmũ dolorẽ,ſũmũ autẽ dico, etiã ſi decẽ atomis ẽ maior alius,nõ cõtinuo dico eſſe breuẽ:multoſq; poſſum bonos uiros noiare:q cõplures annos doloribus podagræ crucieẽtur maximis. ſed homo caut⁹ nunq̃ terminat nec magnitudinis,nec diuturnitatis modum:ut ſciam quid ſummũ dicat in dolore, q̃d breue in tẽpore.omittamus igitur hunc nihil ꝓrſus dicentẽ: cogamuſq; cõfiteri nõ eſſe ab eo doloris remedia q̃rẽda,qui dolorẽ maloꝝ omniũ maximum dixerit. q̃uis idẽ forticulũ ſe in torminibus,& i ſtrãguria ſua ꝓbeat. aliũde igiť eſt q̃rẽda medicina: & maxime q̃dẽ, ſi q̃d maxie cõſentaneũ ſit q̃rimus: ab iis, q̃bus q̃ honeſtũ ſit ſũmũ bonũ,ꝙ turpe,ſũmũ uideť malũ.his tu ꝓñtib⁹ gemere,& te iactare nõ audebis ꝑfecto. loquetur enĩ

Diſenteria.
Tormina.

celſus in.iiii.qui laborat hoc morbo: dicitur uocabulo græco dyſentericus, latino torminoſus. Iam nomen dyſenteriæ peruulgatũ eſt inter medicos:cũ torminũ nomẽ ignorẽt:quod ſane per q̃ mirũ eſt græcã dictionem eſſe latinis cognitiſſimã.latinã uero pœnitus ignotã.Nonius tormines maſculino genere enũtiat,diciq; ex eo ait:quod dolore torqueãt:citans hoc Ciceronis teſtimoniũ.Si ſolis radius ſaturnũ per quadratũ aceſſerit ingenitura homo interibit dyſenterio,ut refert firmicus maternus in.vii. matheſeos: auctor eſt hippocrates mortiferũ eſſe ſignum in dyſenteria,ſi carnes egerantur:ait Galenus dyſenteriam fieri, quãdo materia exuberans calore æſtatis inficitur,& fit ſalſa,ſtranguriã uero appellant urinæ difficultatem,ut docet Cor.celſus in ſecundo,auctor eſt hippocrates in aphoriſmis in ſenectute ſtrangurias dyſpneas,dyſurias,eaceſias eſſe frequentes,ẽ aũt dyſpnoea ſpirãdi difficultas.λυσούρια ideſt pene quod ſtráguria: quæ ut ait Galenus:fit ex ueſicę paſſionibus urinã ſupprimẽs.Caceſia malus corporis habitus ſignificatur.M.Cato uinũ cõcinat ui medica pollens ad dyſpepſiã & ſtrãguriã.i.ad malã cõcoctionẽ.& urinę difficultatẽ,ubi uoles inq̃t cibũ cõcoquere:& lociũ facere,hinc bibito q̃tum uoles ſine periculo Epicurus ut ad uerba Ciceronis explicanda reuertamur. fortiter ſatis tolerauit tormina & ſtranguriam:quæ Seneca tormenta ueſicæ & ulcerati uentris appellat cũ libro nono æpiſtolaꝝ ſic ſcribit. Laudat Epicurus & ꝓbat malæ ualitudinis doloꝝ grauiſſimoꝝ perpeſſionẽ:in qua fuit illo ſũmo ac fortunatiſſimo die ſuo. Ait enim ſe ueſicæ & ulcerati uentris tormẽta tolerare ulterioris doloris acceſſionem non recipientis:eſſe nihilominus ſibi illũ beatũ diem.Idem in.xxiiii, beatiſſimum inq̃t hunc & ultimũ diem ago Epicurus:cum illum hinc urinæ difficultas torqueret,hinc inſanabilis exulcerati dolor uentris,ſumpſit aũt hæc Seneca ex æpiſtola Epicuri,quã iam moriens ad idomeneũ ſiue hermachũ ſcripſit:quã Cicero ita interpretatur,Cum ageremus uitæ beatum,& eundem ſupræmum diem: ſcribebamus hæc,tanti autem morbi aderãt ueſicę & uiſcerum,ut nihil ad eorum magnitudidem poſſet accedere, Compenſabatur tamen cum his omnibus animi letitia:quam capiebam memoria rationum, inuentorumq; noſtrorum obiiſſe Epicurum calculo urinæ exitum impediente hermachus.laertiuſq; teſtantur. Ab his.ſ.ſtoicis.

Tormino ſus.
Tormines.

Dyſpnoea
Dyſuria.
Caceſia.
Diſpepſiã mala con coctio.

A epiſtola Epicuri.

❡ TORMINIbus. tormentis:dolor corporis a torquẽdo dicitur.❡ Strãguriã paritur: ſtranguria qui uritur nare nõ poteſt,& dicta eſt a ſtringo,eo ꝙ uriñã ſtringit. Ariſtipo,democrito,& Epicuro, confirmatis & adductis quibuſdã ratiunculis ſtoicoꝝ,oſtendit eſſe nõ multũ differentiæ inter pipateticos: & dolorem malũ nõ eſſe:& ſi malum nõ tñ quãtũ uidetur,ſed fantaſiam auget.❡ Reſtat,ut uideamus quæ medicina dolori adhibenda ſit,ſunt de uię partes animi.i.ſine ratione. Alia rationalis quæ in homine dominatur, uel irrationalis in duas partes ſecundũ Platonem diuiditur:irã & cupiditatem, rationalis ergo dominatur uel tanquam dominus ſeruo, uel tãquã parter filio,uel tanquã imperator militibus quadam lege in his,qui moliter dolorem ferunt,tanquã ſeruis imperare debet quibus dolor moleſtiæ eſt.Sed tamẽ nõ frãguntur tãquã imperator cum militibus,qui uero parum mouentur tãquam filio imperãdum eſt,qui nutu patris ad omnia uertitur eſt & dolor cõtemnendus,quemadmodum in pugnatoribis,qui fugiunt ſuperãre:m ſed qui reſiſtunt totis uiribus inrẽti ſuperant,præterea etiam in animatis tormenta quanto maiore impetu mittuntur, tanto magis cedunt, Sic quanto magis intenderis animum,tanto magis,ſuperabis dolorem.

OMNI BONI.
Strãguriã quid.

BERO. ¶ EORVM uirtus: ſtoicorum. ¶ Cum pueros lacedæmone. hos appellāt græci βωμονίκας quia in ara cōtendentes de tolerātia plagaꝝ: cuius rei facta eſt ſuperius mētio copioſa. ¶ Exclamabis ut mulier: interrogatiue legendū quaſi dicat indecoꝝ eſſet uiro uirilitatē profitenti exclamare uice muliebri in dolore. ¶ Eiulatio enim mulieꝝ ꝓpria eſt: quę a molicie nominātur, ut M. Varro Lactātiuſq; notificāt. ¶ Sedate. æquanimiter: & animo quieto. ¶ Vnam. rem ſcilicet honeſtum ipſum atq; uirtutem, quæ nomine honeſtatis: laudis dignitatis: decoris continentur. ¶ Tute imperes: duplex eſt uis animorum atq; naturæ: una pars in appetitu poſita eſt: quæ græce dicitur ὁρμή. quæ hominem huc & illuc rapit. Altera in ratione: quæ uitæ regina eſt: itaq; ratio præeſſe debet, appetitus uero obtemperare, unde qui dicit impera tibi ipſi hoc, intelligi uult, ut ratio in imperio ſit appetitus in ſeruitute; quo opere nihil præſtātius, quem magis inquit Seneca admiraberis: q̄ qui imperat ſibi, q̄ qui ſe habet in ꝑtāte, facilius eſt gentes barbaras regere, q̄ animum ſuum continere & ſibi tradere. Idem in tertio queſtionū ait, nullam maiorem eſſe uictoriam q̄ uitia domuiſſe, tunc animanti ſanitas adeſt, & uires & pulchritudo, ut ſcite tradit Platonicus Apuleius, cum ratio totam regit, parentq; appetitus, ſiue cupiditas & iraſcentia: nihil appetunt, nihil mouent, quod inutile eſſe dixerit ratio: quæ uelut domina omnium ac regina capitis arcem tenet, coercens effrenes cupiditates. ¶ Molle quidam. Hæc eſt pars appetitus & uoluptatis, quæ auctore Seneca, mollis eſt, eneruis, mero, atq; unguento madens. ¶ Senile. infractum. debilitatum, ſicut ſenio ſenex uictus & languidus. ¶ Connixa. ſuiſmet adminiculis innixa, nihil externæ opis indigna. ¶ Velut ſeruo dominus, nō unum eſt imperandi genus. ¶ Aliter imperat princeps ciuibus, aliter imperator militibus, aliter dominus ſeruo, aliter pater liberis, aliter magiſter diſcipulis. Itaq; ſicut uaria ſunt imperia, ita animorum uarietas uario genere imperandi coercenda eſt, ut alius imperio ſeruili, alius imperatorio, alius paterno cohibendus ſit: ut ita caſtigatus in officio contineatur. ¶ Fractos pudore. Ingenia inquit Hieronymus liberaliter educata facilius uerecundia q̄ metus ſuperat: & quos tormenta non uincunt, interdum uincit pudor. ¶ Vt bonos milites. Nihil ſic continet in officio diſciplinaq; caſtrenſi milites, q̄ imperatoris admonitio, exhortatioq;, hoc eſt acerrimum calcar, hic fomes, hoc incitabulum ad animos militum commouendos. Hinc ait Silius, Corda uirum fouet hortando: reuocatq; uigorem. Alibi de Scipione inquit. Voce tenet dum uoce uiget, apud Liuium longæ ſunt conciones imperatoriæ, quibus alacritas militaris excitatur, olim tyrteus pro contione militari carmina exercitui lacedæmoniorum recitauit, continentia uirtutis hortamenta, quibus tantum ardorem militibus iniecit, ut non de ſalute, ſed de ſepultura tantum cogitarent. Sic animatus laconicus exercitatus tam ardenter alacriter quæ conflixit cō hſtibus meſſeniis, ut uictoriam reportauerit.

Mulier a molitie

Appetitus.

Exhortatio īperatoris calcar

Hortamenta tyrtei.

eorū uoce uirtus ipſa tecū. tu ne cum pueros lacedæmone, adoleſcentes olympiæ, barbaros in arena uideris excipientes grauiſſimas plagas, & ferentes ſilētio: ſi te forte dolor aliq̄s ꝑtulerit: exclamabis ut mulier? nō cōſtanter, & ſedate feres? ferri nō poteſt, natura nō patitur. audio. pueri ferunt gloria ducti: ferūt pudore alii. multi metu: & tamē ueremur, ut hoc, quod a tam multis, & quod tot locis ꝑferatur, natura nō patiatur? illa uero nō modo patitur: uerū etiā poſtulat. nihil enim habet præſtātius: nihil, quod magis expetat: q̄ honeſtatē, q̄ laudē, q̄ dignitatē, q̄ decus. hiſce ego pluribus nominib9 unā rē declarari uolo: ſed utor, ut q̄ maxīe ſignificem, pluribus. uolo autē dicere illud homini longe optimū eſſe: quod ipſum ſit optādū ꝑ ſe, a uirtute profectū, uel in ipſa uirtute ſitum, ſua ſpōte laudabile: qd̄ quidē citius dixerim ſolū, quā ſummū bonū. Atq; ut hæc de honeſto: ſic de turpi cōtraria. nihil tam tetrū: nihil tam aſpernandū: nihil homine indignius. quod ſi tibi ꝑſuaſum eſt: principio enim dixiſti plus in dedecore mali tibi uideri, quā in dolore: reliquū eſt, ut tute tibi imperes. quāquā hoc neſcio quomodo dicatur, quaſi duo ſimus, ut alter imperet: alter pareat: nō inſcire tamē dicitur. eſt enim animus in partes diſtributus duas: quaꝝ altera rationis eſt particeps: altera expers. cum igitur præcipitur ut nobiſmetipſis imperemus: hoc ꝑcipitur: ut ratio coerceat temeritatē. eſt in animis omnium fere, natura molle quidam, demiſſum, humile, eneruatū quodamodo, & languidū. ſi nihil eſſet aliud nihil eſſet hoīe deformius. ſed ꝓſto eſt domina oīum, & regina ratio: quæ cōnixa per ſe, & progreſſa lōgius, fit ꝑfecta uirtus. hæc ut imperet illi parti animi, quæ obedire debet, id uidēdū eſt uiro. quonā modo inquies? uelut ſeruo dominus: uelut imperator militi: uelut parēs filio. ſi turpiſſime ſe illa pars animi geret, quā dixi eſſe molē: ſi ſe lamētis muliebriter, lachrymiſq; dedet: uinciatur: & cōſtringat amicoꝝ, ꝓpinquorūq; cuſtodiis. ſæpe eni uidemus fractos pudore: q rōne nulla uincerētur. ergo hos quidem, ut famulos, uinclis, ac cuſtodia arceamus. qui autem erunt firmiores, nec tamen robuſtiſſimi: hoc admonitu ſimili oportebit, ut bonos milites, reuocatos dignitatem tueri.

OMNI BONI. ¶ INSCITE. inelegāter. ¶ Per ſe: nō alterius indigēs. ¶ Progreſſa: nā niſi cōſuetudine firmatus ſis & exercitatione ꝑficiaris: uirtus eſſe nō poteſt. ¶ Viro. forti homini. ¶ Turpiſſime: ſi cupiditas. ¶ Cuſtodia: carcere.

nō nimis in nipτris ille ſapientiſſimus græciæ ſautius lamētaẜ,uel modice potius. Pedentim(inquit)ite & ſedato niſu:ne ſuccuſſu arripiat maior dolor. Pacuui⁹ hoc melius,q̄ Sophocles. apud illum enim per quam flebiliter Vliſſes lamentatur in uulnere. tamen huic le uiter gementi illi ipſi qui ferunt ſaucium, perſonæ gra uitatem intuentes non dubitarunt dicere, Tu quoq; Vlyſſes, quāquam grauiter cernimus ictum: Nimis es pene animo molli: qui conſuetus in armis æuum agere. Intelligit poeta prudens ferendi doloris cōſue/ tudinem eſſe non contēnendā magiſtram. atq; ille non immoderate magno in dolore. Retinete: tenete: oppri mite: Vlcus nudate. Heu miſerum me excrucior. in/ cipit labi: deinde illico deſinit. Operite: abſcedite. iā iam dimittite. Nam attrectatu & quaſſu ſæuum am/ plifiacatis dolorem. Vides ne ut obmutuerit non ſeda tus corporis, ſed caſtigatus animi dolor? Itaq; in ex/ tremis niptris alios quoq; obiurgat, idq; moriens Con queri fortunā aduerſam, nō lamētari decet. Id uiri eſt officiū. fletus muliebri ingenio additus. huius aī pars illa mollior rationi ſic paruit: ut ſeuero imperatori mi les, prudens. In quo uiro erit perfecta ſapientia: quem adhuc nos q̄dem uidemus neminē: ſed philoſophoꝝ ſententiis, qualis futurus ſit, ſi modo aliquādo fuerit, exponitur. Is igitur ſiue ea ratio, quæ erit in eo perfe/ cta, atq; abſoluta, ſic illi parti imperabit inferiori,

℄ NON nimis in niptris. Pacuuius brūduſinus tragędiarū ſcriptor illuſtris ennii poetæ ex filia nepos. romę picturam exercuit, ac fabulas uenditauit, deinde tarentum trangreſſus: prope nonagenarius diem obiit. Hic ut ait Fabius Quintilianus grauitate ſententiaꝝ. pondere uerborum, auctoritate perſonaꝝ clariſſimus fuit: citra tamen nitorem. Inter ceteras fabulas ſcripſit tragędiam titulo niptra quaſi lauacra, cuius argumentum erat Vliſſes, qui materia eſt homericæ odyſſeæ, in qua inducebatur euticlia nutrix Vlyſſis abluēs pedes alumno, q ſub habitu mēdici domū reuenerat ignorabilis ſuis. Videẜ aūt hæc fabula ſumpta ex homero q libro odyſſeæ undeuigeſimo ſcribit, quēadmodū euryclea nutrix iuſſu penelopes lauit pedes Vlyſſi: iāq̄ hoſpiti: quē recognouit ex tactu cicatricis quā hēbat in fœmore olim percuſſus ab apro dēte fulmineo, dum uenatur in mōte parnaſo una cum filiis autolyci, qui cantamine ſanguinis profluuiū ſiſtentes: domūq; patris autolyci de ferentes diligēter curauere, datiſq; ſplēdidis muneribus in ithacā deduxere, ex niptris pa/ cuuianis ſunt opinor illi uerſus iucūdiſſimi: q/ bus loquitur euryclia lauans Vlyſſi ignoto pe des. Cedo tamen pedem lymphis flauis fla/ uum puluerem manibus iiſdem, q̄bus Vlyſſi ſepe p̄mulſi abluā, laſſitudineq; minuā mnaū mulritudine, pacuuiū in niptris citant identidē ſcriptores idonei: igitur ī niptris inductus uly/ xes uulneratus in fœminæ ab apro nō nimis, ſed modicæ lamētātur: qui ad illos: qui eum ſautiū ferunt: dicit uerba hæc apud pacuuiū. ⁋ Pedentim ite, & ſedato uiſu: quibus: plane uerbis ſignificat, ſe dolorem temperanter fer/ re: dū iubet ut ſedatæ: caute: molliter defera/ tur ne: ſuccuſſu ide ſt ſuccuſſatura & nimia cō/ cūſſione gradientium dolor augeſcat: ſuccuſſa re enim eſt frequēter excutere, unde ſuccuſſa/ tor equus dictus: qui ſeſſorē uexat in hanc ſen tentiā eſt illud actianū. Agite: ac uulnus ne ſuccuſſet greſſus caute ingredimini hoc autem credo referēdum eſſe ad uulnus illud apri dēte inflictū pene letaliter: & tunc ſautiū Vlyſſem ac gemebūdū filii autolyci domū de portarūt: inhibito ſanguinis pro fluuio carminibus: cuius homericæ ſententiæ Plinius & Apuleius memine/ rūt. ⁋ Leuiter ge. more leuiculæ muliérculæ. ⁋ Tu quo. uly. uerba ſophoclis tragici: poetæ græci q prior q̄ pa/ cuuius ſcripſit niptra: quo archetypo uſus eſt ī nipteris ipſe pacuuius eodē pene argumēto & ſtilo. Illud diſſonū q̄d pacuuius modice lamētātē fecit ulyſſem ſauciū quē ſophocles fecerat p q̄ flebiliter eiulātē: unde his uerbis apud ſophoclē caſtigaẜ ulyſſes ab his q eū ſautiū ferūt. ⁋ Poeta prudēs. ſophocles: de quo ſupra diximus. ⁋ Re tinete: uerba ulyſſis ſauciī ex niptris ſophocleis. ⁋ Incipit labi. Verbū Cice. colligētis ex uerbis: quæ Vliſſes di xit apud Sophoclē illū ſuccūbere dolori: labiq;: nec retinere cōſtantiā. ⁋ Operite. Verba ulyis q cū uidiſſet ſe labi in dedecus: & dignū eſſe caſtigatione ex illo primo eiulatu: repente mutat cōſiliū & orationē. Iāq; cōuer/ ſus ad tolerātiā doloris ait: tegite uulnus & abſcedite: cū prius dixiſſet: ulcus nudate. ⁋ Quaſſu. cōcuſſione: & quaſſatione. ⁋ In extremis niptris: in etrema parte tragędiæ ſophocleæ quæ inſcribitur niptra pluralitatis no/ mine: a uerbo græco νιπτω: quod ſignificat lauo. ⁋ Cōqueri fortunā: nō lamētari: licet uiro forti accuſare for tunam & de e us iniquitate cōqueri: ſed lamentari non licet: cum conqueſtio ſit uirilis: lamentatio muliebris. ⁋ Huius animi ſcilicet ulyſſis. ⁋ Qualē uidemus neminē. ſamigerati ſunt ſeptē illi græcie ſapientes: q reuera ſapiētes nō fuerūt ſed ſimilitudinē quandā gerebāt: ſpeciēq; ſapientū Marco Cato quoq; & Caius Lelius habi ti ſunt ſapientes & nominati: nec tamen fuerunt ſic ſapientes ut ſapientem intelligi uolunt philoſophi: ſicut p fectus orator nullus unquā fuit Vnde dicebat Marcus Antoni. diſertos ſe uidiſſe multos: eloquentē omnino neminem: inſidebat uidelicet in eius mente ſpecies eloquentiæ: quam cernebat animo: re ipſa non uidebat. ⁋ Conſimiliter idea quædam ſapientiæ inſidet mentibus philoſophorum: ut animo cernant ſapientem: quē re ipſa non uident. ⁋ Parti inferiori. animi pars inferior eſt appetitus: & illa mollior: quæ facile uincitur. Supe rior uero eſt ratio quæ uelut regina in arce cōſiſtit inuicta & inſuperabilis.

BERO. Pacuuius poeta qui. Niptra.

Succuſſare.

Niptra unde.

Orator per fectus nul/ lus.

℄ SAPIENtiſſimus græciæ: ulyſſes. ⁋ Niſſu. ambulatione. ⁋ Succuſſu. quaſſatione. ⁋ Illum pacuuiū trag̨ dum latinum. fabula eſt. ⁋ Conqueri: ſine fletu. ⁋ Lamentari: ucto cum fletu.

OMNI BONI.

BERO.

⁋ VT iuſtus parens filiis. Ari. in ſecūdo oeconomico ſcribit duplicē eſſe ſpēm timoris, alterā cū reuerētia & pudore, qua ad patres unitur filii ꝓbi, alterā cum odio, qua ad dominos ſerui. Idem in tertio politicorum refert, gubernationē patriſſamilias eſſe regiam quādam domi poteſtatē. Regiam uero poteſtatē eſſe ciuitatis & gentiū quaſi domeſticā quādam gubernationē. ⁋ Caue turpe quicq̄. Verba ſunt quæ ſecum dicit ſapiens, cauendum ſibi eſſe, ne dicat ne faciat quicq̄ turpe aut effœminatum, quod merito eſſe poſſit reprehenſibile: Sapiens enim ubiq; locoꝝ temporꝝ reꝝ, ſeruabit decoꝝ, ideoq; in dolore nō lamētabitur flebiliter, eſſet enim in decoꝝ.

ut iuſtus parens probis filiis nutu quod uolet conficiet, nullo labore, nulla moleſtia. eriget ipſe ſe: ſuſcitabitur: inſtruet: armabit: ut, tanq̄ hoſti, ſic obſiſtat dolori. quæ ſunt iſta arma? cōtentio: cōfirmatio: ſermoq; intimus: cū ipſe ſecū, caue turpe quicq̄, lāguidum, nō uirile. obuerſentur ſpecies honeſtæ animo: Zeno ꝓponatur Eleates: q ꝑpeſſus eſt omnia, potiuſq̄ cōſcios delendæ tirānidis indicaret Anaxarcho Demo. cogitet q cū in manus Cypri Nicocreōtis regis incidiſſet: nullū genus ſupplicii depcatus ē: neq; recuſauit. Calanus īdus indoctus, ac barbarus ī radicibus caucaſi nat⁹ ſua uolūtate uiuus cōbuſt⁹ ē. nos ſi pes cōdoluit: ſi dēs ſed fac totum dolere corpus: ferre nō poſſumus. opinio eſt enī q̄dā effœminata, ac leuis: nec ī dolorē magis q̄ eadē in uoluptate: q̄ cū liqſcemus, fluinſq; molicia.

Exéplū zenonis patientiæ.

⁋ Zeno æleates. Celebratiſſima eſt Zenoni huiuſce in ꝑferendis doloribus cruciatibuſq; patientia, q cum adoleſcentes nobiliſſimos cupiditate liberādæ patriç īflāmaſſet cōtra tyrānū phalarim, ut ut alii tradūt nearchū, facto iudicio cōphēſus, tradituſq; tortoribus eſt torquēdus, q cū intolerādis cruciatibus laceraretur, ut cūſcios cōiurationis nominaret, nemicē illoꝝ nominauit, ſed amicos ītimoſq; tyrāni participes cōiurati ōis eſſe dixit. Deiude cū qppiā ſe ī aurē tyrāni clā loq uelle ſignificaſſet, eā mordicus correptā nō āte dimiſit: q̄ rapta aurē populatū caput reliqſſet. Vale. maximus hec duo patiētiæ exēpla duobus Zenonibus aſſignat. Laer. & alii ab uno Zenone eleate utrūq; factū eſſe cōmemorāt. Deme. ait nō aurē, ſed naſū morſu āputaſſe. Antiſthenes addit cū amicos tyrāni nominaſſet ueluti cōſcios, interrogatū ab illo, eſſet ne quiſpiā alius, dixiſſe, tu ſolus es ciuitatis pernities ac peſtis, hic cōſultus a dionyſio quit nā philoſophia ꝓſtaret, cū reſpondiſſet cōtēptū mortis. Impaſſibilis flagellis tyrāni obiectus ſentētiā ſuam: ut inquit Tertullianus in apologetico, ad mortē uſq; ſeruauit. Dicitur Eleates a patria Elea, q̄ ciuitas eſt lucaniæ, quā quidā helā a fonte nominarūt, allii a palude dictam opinātur, quæ grecæ. το ἕλος dicitur. Eleatæ fuerūt parmenides & Zeno pytagoricç ſectæ ſectatores, per quos Eleā inſtitutis legibuſq; bene formatam fuiſſe autumat Strabo in. vi. geographiæ. Alius fuit ille zeno conditor ſectæ ſtoicorum: ⁋ De anaxarcho Demo. Anaxarchus abderites inimicū habuit nicocreontē cypri tyrānum, a quo cōprenſus cōiectus eſt in pilum ptiſanæ, ſiue mortarium ſaxeum, quod græci ὅλμον uocant. ibiq; ferreis malleis cōtuſus adeo tolerāter patienterq; pertulit aſperimos illos cruciatus, ut uerbum illud memorabile cōduplicauerit tūdæ tūdæ anaxarchi ſollem anaxarchum enim nō tūdis, ad ultimū amputationē lingue minitāte tyrāno: protinus dentibus abſciſſam & cōmāducatā linguā in os eius ira patulū cōſpuiſſe, fertur auctores Valerius, Laertius, Tertullianus, cæteri. Democritus dicitur a Cicerone, quoniā democriti auditor fuit & ſectator.

Epiſt. Deprecatus eſt.

⁋ Deprecatus eſt. ꝓpulſauit, depulit, abegit recuſauit, hoc enim ſignificat hoc in loco deprecari, ſicut apud Ouidiū ſcribētē: Sæpe precor mortem, mortē quoq; depcor idem, apud Gelliū temeritatē depcarētur, apud Enniū ſeruitutē deprecor, pleni adeo ſunt libri ueteꝝ ſcriptoꝝ ſimilis in hoc uerbo ſignificationis quod & a nobis in ſecūdo trāquilli cōmētario ſatis copioſe explicatū eſt.

Depræcari quid.

Gymnoſophiſtæ qui. Calanus unde.

⁋ Calanus indus. gymnoſophiſtæ philoſophi ſunt indoꝝ nudi, qui ab exortu ad occaſum cōtuētur ſolē immobilibus oculis inſiſtētes toto die pedibus alternis, ex numero iſtorū unus fuit calanus ꝓprio nomine ſphines dictus, uerū cū ꝓ ſalue καλέ diceret omnibus obuiis calanus a gręcis noſare cœpit colloquiū habuit cū oneſicrito, q ab Alexādro magno miſſus eſt ut cū ſophiſtis indoꝝ colloqretur, quē cum chlamydatū & pileatum crepidatūq; uidiſſet, riſit, hic poſtea ſemet uiuū ultroneus cremauit: de cuius morte, hæc ꝓdūtur. Secutus Alexādrū magnū extra indiæ fines ꝑter cōmunē alioꝝ philoſophoꝝ cōſuetudinē: qui regi aſiſtūt: cū apud paſargadas ægrotare cepiſſet, ſe ipſum extulit anno ætatis ſuæ. lxxiii. facta enim pyra & aurea lectica ſup impoſita ui ea cubās cōbuſtus eſt ſtramētis opertus. Sūt qui dicāt eū ī lignea domo frōdibus plena, & pira ſup tecto cōſtructa, īcluſū ſe ut trabē in ignē inieciſſe, & cū domo deflagraſſe, ita ſe ipſū uiuus exuiſſit, extulitq; calanus ſecūdum patriā legē, cuius meminit Quin. Curtius, cū ait. Apud ſapiētes indoꝝ occupare fatidiē pulchrū, & uiuos ſe cremari iubēt, nec ullus corporibus, q̄ ſenectus ſoluit, honos redditur, inquinari putāt ignē, niſi qui ſpirātes recipit. De his intellexit Lucanus ſcribēs; qq; ſuas ſtruxere pyras, uiuiq; calētes: cōſcēdere rogos. Megaſthenes tamen putat nullū fuiſſe decretū gymnoſophiſtis, ut ſeſe efferant: immo q id fecerit puerilē iudicari, illud adde quod Cicero in primo de diuinatione, & Valerius tradiderūt. Calanū cū iret in rogū ardētē dixiſſe, o ꝓclaꝝ diſceſſum e uita, cūq; Alexāder magnus eū rogaret: ſi qd uellet, ſi qd mādaret dixiſſe: ꝓpe diem te uidebo, quod ita cōtingit. Nā babilone paucis poſt diebus Alexāder eſt mortuus.

OMNI BONI. Zeno qui.

⁋ CONtētio. intētio. ⁋ Zeno eleates. ex elea: linguā ſibi abſcidit, & in os tyrāni abiecit, ne cōſcios ꝓditiōis proderet, qui uolebāt deponere tyrannum. Depræcatus eſt, oratione depulit, recuſare, & cætera. ⁋ Calanus indus: gymnoſophiſtæ: quia corporibus nudis philoſophabantur ſic dicti ſunt, ſi re dolor tantus eſſet quantus opinione uidetur, in omnibus par eſſet: at multi ſunt qui etiam libenter ſubeunt dolorem.

¶ APIS aculeum. Natura apibus aculeum dedit uentri conſertum: quem in uulnere reliquunt. Columela & Virgilius ſpiculum uocant. quo carent reges: uel ſi habent: non utuntur: illud enim conſtat inter auctores imperatorem apicularum aculeo non uti. Quuod: ut inquit ſanctiſſimæ Seneca: exemplar eſt magnis regibus: ut ſine aculeo ſint ſpiculum retūdant: crudelitatem comprimant: exarmati ſint maieſtate ſola circunuallati: quid eſt enim per deos immortales in principe admirabilius amabiliuſq; clementia, quæ dos imperatoria eſt: quæ bonos principes facit: dum uiuunt amabiles: cum uita exceſſerunt deſiderabiles: cuius diuerſoriū eſſe debet in pectoribis ſummatium: ſicut fuit olim in pectore Ceſaris dictatoris: cuius inter innumeras laudes: proprium & peculiare fuit clementię inſigne: qua uſq; ad penitentiā omnes ſuperauit. Hinc illa nō minus uera q̄ ſpetioſa apud M. Cice. laudatio; qui nihil obliuiſci ſoles niſi iniurias: eſt in exēplis equos ab apibus occiſos: tam noxia eſt illa uis aculeorum Plinius uenenatas apium cuſpides eſſe tradit in. xxi. aduerſus quas ſalutare eſt homini percuſſo perūgi maluæ ſucco: aut hederę foliorū uel eas bibere. ¶ Ruſticanus. Arpinatem fuiſſe morium: obſcuris natalibus: nouum hominē a ratorem quis ignorat? qui in agro arpinate in uilla ciuernate: ut auctor eſt Plutarchus: uitam diu uixit ruſticam: plane & agreſtem procul ab urbanis mūdiciis. ¶ Vetuit ſe alligari. De mario qui ſolutus & ſtans præbuit medico ſecandum crus uaricoſum: ſupra diximus: qui μηδὲ στενάξας μηδὲ τὰς ὀφρῦς συναγαγών. ideſt neq̄ ſuſpirans neque ſupercilia contrahens pertulit ſectionem: fixiſque oculis ſpectauit cruciabilem curationem. ¶ Poſtea alii: ſcilicet ſecti ſunt laborantes uaricibus. ¶ Crus alterum non præbuit. cum medicus alterum crus ſecare uellet: minime aſſenſum p̄buit. Inquiens: curationem tanto dolore dignam eſſe non arbitror. ¶ Vt uir. uirilitate, ac animi magnitudine ſeptus ¶ Vt homo. tanquam qui ex humana teneritudine morſu doloris moueretur. ¶ Vt ignarus miles. Sępe hoc contigit. ut in prælio citius occumbat timidus miles & fugax: quā imperteritus & pugnax. Ille enim fugiendo fatum ruit in fatum: hic firmiter pugnando uictor euadit: conſimiliter qui ſuccumbit dolori, afflictus iacet; qui fortiter reſiſtit: uictor fit doloris. Oratius in hanc ſententiam ſic ſcribit. Mors & fugacem perſequitur uirum. Nec parcit imbellis iuuentæ poplitibus timido ue tergo. Annotandum eſt demoſthenem prælio illo magno: quo apud cheroneam Philippus Alexandri magni pater athenienſes uicit: ſalutem fuga queſiuiſſe: cūq; id ei quod fugerat probroſe obiiceretur uerſu illo notiſſimo eluſiſſe. ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. ideſt uir fugiens iterum pugnabit. Abiecto ſcuto. Lex Platonis militem. qui in prælio arma abiecit: & ſe ſe dedit in pedes: ita punit: eo qui arma turpiter proieciſſe damnatus eſt: nec imperator, nec præfectus aliquis pro milite unq̄ utatur: nec in aciem recipiat: uiuatq; infamis uitam in gloriam & dedecoroſam. Lacedęmonii olim archilocum poetam ex ſparta eiecerunt: quia ſcripſerat in poemate κρεῖττόν ἐστιν ἀποβαλεῖν τὴν ἀσπίδα ἢ ἀποθανεῖν; ideſt melius eſt abiicere arma q̄ mori. iuriſconſultus titulo de re militari, graue inquit crimen eſt arma alienaſſe. & ea culpa deſertioni exequatur. ¶ Onera contētis corporibus. ſpiritum cohibere ſingularis præſidii eſt, ſcandentibus, laborantibus: ac iacentibus contraq; ictus quod inuentum eſſe animalis: cui nomē eſt meles, docuit Plinius, cuius uerba ex octauo naturalis hiſtoriæ hæc ſunt. Illa alia ſolertia in metu melibus, ſufflata cutæ diſtentę ictus hominū, & morſus canum arcent. Contenta dicimus corpora: quæ omni nixu intenduntur aduerſus labores: ut in arcu neruus, apud rhetoricos doctores, contentio eſt oratio acris ad confirmandum & cōfutandum accōmodata, unde a Pli. dicta eſt ī æpiſtolis. Oratio pugnax & contentioſa, quam maximę probat, apud eoſdem contentio dicitur exornatio ex contrariis uerbis concinnata: quę uocabulo gręco notiſſimo uocatur antitheton, ideſt contra poſitum, ut illud ciceronianum in oratione pro cluentio, uicit pudorem libido, timorem audatia, rationem amentia. ¶ Præſſum depellit. p̄ſſuram ſiue p̄ſſionē, dicitur enim recte latineq; hic p̄ſſus quaſi p̄ſſura & p̄ſſio: ſicut iudicatus, allegatus pcātus, p iudicatione: allegatione, peccatione. Dixit Seneca, illud qđ p̄mit, qđ īpēdit, qđ urget, ſi ſubducer̄ te cęperis, ſeq̄tur, & grauius īcūbet. Si cōtra ſteteris & obniti uolueris, repelleſ. Atheletæ q̄tū plagarū toto cope excipiūt, ferūt tamē omne, tormētū glorie cupiditate.

BERO. Aculeus ī apibus. Imperatorē non uti aculeo. Remediū cōtra aculeos. Dictū demoſthenis. Contentio Anthitetō. Præſſus Peccatus.

apis aculeum ſine clamore ferre non poſſumus. at uero C. Marius ruſticanus uir, ſed plane uir, cum ſecaretur, ut ſupra dixi, principio uetuit ſe alligari: nec quiſquam ante Marium ſolutus dicitur eſſe ſectus. cur ergo poſtea alii? ualuit auctoritas. uides ne igitur opinionis eſſe, non naturæ malum? & tamen fuiſſe acrem morſum doloris, idem Marius oſtendit, crus enim alterū nō p̄buit. ita & tulit dolorem ut uir: &, ut homo maiorē ferre ſine cauſa neceſſaria noluit. totū igitur in eo eſt: ut tibi imperes. oſtendi autē, quod eſſet imperādi genus. atq; hæc cogitatio, quid patientia, quid fortitudine, qđ magnitudine animi dignū ſit: nō ſolū animū cōprimit: ſed ipſum etiā dolorē neſcio quo pacto mitiorē facit. ut eni fit ī p̄lio, ut ignauus miles, ac timidus, ſimul ac uiderit hoſtē, abiecto ſcuto fugiat, quātū poſſit: ob eāq; cauſam pereat nonūquā, etiam integro corpore: cum ei qui ſteterit, nihil tale euenerit. ſic qui doloris ſpeciem ferre nō poſſunt: abiiciunt ſe: atq; ita aflicti, & exanimati iacent. qui autem reſtiterūt, diſcedunt ſepiſſime ſuperiores. ſunt enim quædam animi ſimilitudines cum corpore. ut onera cōtētis corporibus facilius feruntur: remiſſis opprimūt ſimillime animus intentione ſua, depellit preſſum omnē pōderꝫ

¶ VT enim a ſimili probat dolorem minui reſiſtendo.

OMNI. BONI.

BERO. ℭ REMISſione. relaxatione: & q̄ſi relẽtatione q̄dam: ſicut arcus remitti dicitur: quãdo neruus retẽditur ac
Refutare. relẽteſcit. ⁋ Animi cõ. intẽtio, cõcitatio, erectio, firmituto. ⁋ Refutef ph. clamor. Refutare eſt redarguere &
Refutatio. refellere. Inter ptes orationis una eſt refutatio: q̄ alio nõ læ cõfutatio dicit: q̄ eſt cõtrarioꝝ argumẽtoꝝ diſſolu-
tio: de q̄ rhetorici ſcriptores ſatis mulra, dictũ eſt ſupra de gemitu philocteteo: & lamẽtione, & clamore mu-
liebri, quem ait Marcus Tullius eſſe improbandum: reiiciendum, confutandum, tanquam indecorum uiro.
⁋ In g. nonnunquam ui. Eneas Virgilianus ingemit, & duplices tendens ad ſidera palmas, talia uoce refert,
apud Ouidium ingemit iupiter, atamẽ Luca-
nus laudi dat Pompeio, ꝙ poſt cladem phar-
ſalicam doluerit citra gemitum. Sic enim in-
quit. Non gemitus, non fletus erat. Saluaq; ue-
rendus maieſtate dolor Nec ſicci ſint occuli
amico amiſſo inq̄t Seneca, nec fluant lachry-
mandum eſt, non plorandũ. Idem aliubi di-
xit. Nullum uiris legitimum eſſe tẽpus conſti-
tutũ ad lugẽdũ: q̃a nullũ eſt honeſtũ. ⁋ Hic ni-
miꝝ eſt fletus: lex. xxii. tabulaꝝ: q̄s decem uiri
cõdiderũt, tollit lamẽtationem, cuius uerba
Leſſum qd. hæc ſunt. Mulieres genas ne radũto neue leſſũ
funeris ergo habẽto, Sextus helius & L. Attili-
us ueteres interptes nõ ſatis intellexerũt quid
leſſum ſignificet, ſuſpicati enim ſunt ueſtimẽ-
ti aliquod genus funebris eſſe. Leli. uero leſſũ
lugubrẽ eiulationẽ eſſe interptatur. quod &
Cicero in legibus ueꝝ eſſe iudicat quia & lex
ſolonis, unde romanæ leges trãſlatæ, id ipſum
uetat, ne. ſ. mulieres in funere eiulatũ flebilem
adhibeant illud autẽ mulieres genas ne radũ-
to, ſignificat ne mulieres in luctu lacerẽt faciẽ
ne carpãt unguibus genas. Huiuſce legis decẽ-
uiralis, ſic enim nominãtur leges. xii. tabularũ,
meminit Plini. in. xi. cuius uerba ſubſcripſi: q̄

remiſſione autẽ ſic urgetur: ut ſe nequeat extollere.
&, ſi uerũ q̄rimus, in omnibus officiis pſequendis ani-
mi eſt adhibẽda cõtẽtio. ea eſt ſola officii tãq̃ cuſtodia
ſed hoc q̄dem i dolore maxime eſt puidẽdũ: ne quid
abiecte, ne quid timide, ne q̄d ignaue, ne q̄d ſeruiliter,
muliebriter ue faciamus: imprimiſq; refutetur, ac reii-
ciatur Philocteteus ille clamor. ingemiſcef nõnũquã
uiro cõceſſum eſt, idq; raro: eiulatus, ne mulieri q̄dẽ;
& hic nimiꝝ eſt fletus: quẽ duodecim tabule in funeri-
bus adhiberi uetuerũt. nec uero unquã ne ingemiſcit
q̄dem uir fortis, ac ſapiens, niſi forte ut ſe intendat ad
firmitatẽ: ut in ſtadio curſores exclamãt quã maxime
poſſunt. faciunt idem cũ exercẽtur athletæ. pugiles
uero, etiã cũ feriũt aduerſariũ, i iactãdis ceſtibus inge-
miſcũt: nõ ꝙ doleãt, animo ue ſuccũbãt: ſed q̃a in pfũ-
denda uoce oẽ corpus intẽdit: uenitq; plaga uehemẽ-
tior, quid? q̄ uolũt exclamare maius, nũ ſatis habẽt la-
tera, fauces, linguã intẽdere? e q̄bus elici uocẽ. & fun-
di uidemus. toto corpore atq; oĩbus ungulis, ut dicit,
cõtẽtioni uocis eſſeruiũt. genu mehercule M. Anto.
uidi, cũ cõtẽte ipſe p ſe lege uaria diceret, terrã tãgeẽ.

ſunt hæc, infra oculos male homini tantum: quas priſci genas uocãt. xii. tabularum interdicto radi eas a fœ-
minis uetãtes. Seruius grammaticus in. xii. æneí, commẽtario uerbum legis immutat, nam cum in lege dica-
tur genas ne radũto, ipſe legit faciẽ ne carpito. fortaſſis ut intellectus fieret illuſtrior ſic enim ſcribit ſciendũ eſt
cautum lege. xii. tabularum, ne mulieres carperẽt faciẽ, his uerbis, mulier faciem ne carpito Solebãt enim in
rogis laniantes genas effundere cruorem. ⁋ In ſta ex. Clamor ille & uociferatio ſublatior uidetur, neſcio quo
modo robur augere, corpus intendere, animũ alacriorẽ efficere athletarum, curſorum, bellatorum ſupra dixi-
Stadium. mus romanos ſolitos cũ clamore inire conflictũ & pugnã auſpicari. Stadiũ autem locus eſt curſus. In græcia
fuerunt ſtadia pedes ducẽtos lõga. Clariſſimum eſt curriculum ſtadii olympii: quod hercules ſuis pedibus me-
Stadiodromici. tatus eſſe fertur, ſtadiodromos uocãt curſores in ſtadio. Ait firmicus maternus, ſi mars reſpexerit leporem cæ-
leſtem in horoſcopo: faciet ſtadio dromicos, ſtadiũ eſſe octauam partem miliarii ex lectione Plinii: &, colu-
melæ, & cæterorũ ſatis notum: quod. cxxv. noſtros continet paſſus, hoc eſt pedes ſexcẽtos. xxv. ⁋ Intendere
Vugues. cõtendere omni nixu: conatuq;. ⁋ Omnibus un. ut dicitur. puerbiale eſt, quod ſignificat omnibus uiribus ma-
clauſulæ nuũ pedũq; & conatu totius corporis, ut etiã ũngues, qui ſunt in extremitate collocati intendantur. quos Pli.
neruorum exiſtimat eſſe ſũmas neruoꝝ clauſulas: cõſimile eſt illud Maronianum. Cõſtitit in digitos ex templo erectus
uterq;. ⁋ Genu. M. Anto. uidi. M. Anto. orator ille qui multos ſe uidiſſe diſertos, eloquẽtem neminẽ dictitabat
olym inceſti poſtulatus apud Lu. Caſſiũ ꝓtorẽ: cuius tribunal pp nimiã ſeueritatẽ ſcopulus reorum dicebatur:
fiducia innocẽtiæ ſubnixus: cauſam pro ſe ipſe dixit cõcitate, & inflamanter, ſtatimq; abſolutus eſt. Sunt au-
Fides ſerui. ctores, ſeruum. M. Antonii in hac cauſa tortum mira patientia toleraſſe cruciatus, nulloq; indicio ſalutem do-
mini leſiſſe, a quo accuſatores laternã prolatã cõtendebant, cum ad ſtuprum iret Antonius. ⁋ Lege uaria. Fuit
Lex uaria. Quin. uarius tri. plæbis: qui legẽ tulit, ut quereretur de his, quorum ope, cõſilio ue ficii contra Po. Ro. arma
ſumpſiſſent, quæ lex uaria dicta eſt, cuius capite pęna ſanciebatur in damnatos inceſti. Legis uariæ meminit.
Cice. in oratione pro ſcauro, & pedianus aſconius. Ait idem M. Tul. in bruto. Q. Varium lege ſua uaria damna-
tum fuiſſe. ⁋ Terram tan. femur ferire. In oratoribus uſitatum eſt, & indignãtes decet: & excitat auditorem,
quod athenis primus feciſſe creditur cleon. ut docet Quintilianus in. xi conplodere uero manus: & pectus ce-
dere ſcenicum eſt, pedis ſupploſio oportuna eſt: ut ait Cicero in contentionibus incipiendis, aut finiendis. Fuit
in Marco Antonio: ut idem Cicero ſcribit in bruto ſingularis actio,: geſtus cum ſententiis congruens, ſupplo-
ſio pedis: uox permanens, uerum ſub rauca natura.

OMNI BONI. ℭ PER ſequendis: efficiendis. ⁋ Marcum Antonium. oratorem. ⁋ Vt enim: alia ſimilitudo.

ut enim baliſtæ lapidum, & reliqua tormenta telorū eo grauiores emiſſiones habēt: quo ſūt cōtenta, atq; adducta uehemētius: ſic uox, ſic curſus ſic plaga hoc grauior, quo eſt miſſa cōtētius. cuius cōtētionis cū tāta uis ſit: ſi gemitus in dolore ad confirmandum animum ualebit: utemur. ſin erit ille gemitus lamentabilis, ſi imbecillus, ſi abiectus, ſi flebilis: ei qui ſe dederit, uix eū uirū dixerim. qui quidem gemitus ſi leuationis aliqd afferet: tamen uideremus quid eſſet fortis, & animoſi uiri. cum uero nihil imminuat doloris: cur fruſtra turpes eſſe uolumus? quid ē eni fletu muliebri uiro turpius? atq; hoc ꝑceptū quod de dolore datur, patet latius. omnibus eni rebus, nō ſolū dolori, ſimili cōtētione animi reſiſtēdū eſt. ira exardeſcit: libido cōcitatur. in eandē arcē cōfugiēdū eſt: eadē ſunt arma ſumēda. ſed quoniā de dolore loquimur: illa omittamus. ad ferendū igitur dolorē placide, & ſedate, plurimū ꝓficit toto pectore, ut dicitur cogitare, quā id honeſtū ſit. ſumus enim natura, ut ante dixi, dicēdū eſt enim ſæpius: ſtudioſiſſimi, appetentiſſimiq; honeſtatis. cuius ſi qua ſi lumē aliquod aſpexeriſſimus: nihil eſt, quo, ut eo potiamur, non parati ſimus & ferre, & perpeti. ex hoc curſu, atq; impetu animorum ad ueram laudem, atq; honeſtatem, illa pericula adeuntur in ꝓliis. non ſentiūt uiri fortes in acie uulnera: uel ſentiunt: ſed mori malunt quam tantummodo de dignitatis gradu dimoueri. fulgentes gladios hoſtium uidebant Decii: cum in aciem eorum irruebant. his leuabat omnem uulnerum metum nobilitas mortis, & gloria. num tum

¶ VT BALIſtæ lapidum. Baliſtæ machinæ ſunt bellicæ: quæ funibus neruicis tenduntur: quæ quāto prolixiora habuerint brachia tāto longius ſpicula mittunt: aut ſaxa. Capillo muliebri, uel neruo funes in baliſta cōficiūtur magnitudini lapidis congruentes. Mittit autē baliſta lapides pondo centum uiginti: auctores Vegetius & Victruuius. Baliſtam inuenerunt phenices: ut docet Pli. Sunt manubaliſtæ minores manu tractabiles: alio nomine ſcorpiones dicti: quod ſubtilibus & paruis ſpiculis ſcorpionū inſtar inferūt mortē a baliſta deducitur baliſtariū. Plautus in peuulo. Infortunnii intēta baliſta eſt probe quā ego haud multo poſt mittā e baliſtario ubi baliſta accipi uidetur pro telo, baliſtarium pro machina: hinc quoq; fit uerbum illud plautinum ex baliſtare: quod ſignificat ex baliſta emittere: & eiaculari: ſic enim ait in pſeudolo Balionem ex baliſtabo lepide: date operam modo. ¶ Sic plag. quidam agrauant ictus ante conatum: ſaliua in manus ingeſta: quod ſi quem peniteat ictus illati: ſtatim poſt ictum expuat mediam in manum qua percuſſit: leuatur illico percuſſus a pœna. Hoc ſæpe delumbata quadrupede approbatum eſt: ut inquit Plinius in uigeſimo octauo ſtatim a tali remedio correcto animalis ingreſſu. ¶ Hoc: tantum. quo: quantum. ¶ Cum nihil imminuatur doloris. Contra ait Seneca magnum in quærelis eſt leuamentum cui ſententiæ ſubſcribit illud Ouidianum. Fletq;, meos caſus: eſt quædam flere uoluptas. Lenitur lachrymis ægeriturq;. dolor idem dixit: ſtrāgulat incluſus dolor: atq; cor æſtuat intus. ¶ Ira exardeſcit. Supra dixit in omnibus officiis perſequendis animi adhibendam eſſe contentionem: quæ ſicut pollet in dolore, ita ualebit in ira & libidine ſuffrenanda: quæ partes ſunt animi irrationabilis. Relegatæ procul a regina ratione, obtinētes infernas ſedes: ut popinas quaſdam & latrinarum latebras: diuerſoria nequitiæ atq; luxuriæ. ¶ In eandem arcem. In urbibus munitiſſimas eſſe arces nemo eſt: qui neſciat: quod & auſonius teſtatur illo uerſu. Vrbibus in tutis munitior urbibus eſt arx: arx ſedes tyranni dicit: ut inquit Aſconius: uel æditus in ciuitate: & munitior ad ſalutem ciuium locus. Itaq; cum arx ſit munitiſſimus: & ad ſalutem comparatus locus: per ſpecioſam tranſlationem ſignificat confugiendum eſſe ad contentionem ueluti in arcem: tanquā idem ſuffugium ſit munitiſſimum aduerſus impetus iraſcentiæ & libidinis graſſantiū: quod eſt tutiſſimū cōtra dolorē affliētem. ¶ Dicendū eſt enim ſepius, pulchra, ut inqt Plato, bis terq; repetēda ſunt. & ut ait Seneca. nunq̄ nimis dicetur: qd nūq̄ ſatis. ¶ Nō ſentiunt uulnera. dum caleſcūt in ꝓlio: dū eſt ictus recens: non ſentiunt dolorem ex uulnere: immo ut ait Furius poeta. uireſcit uulnere uirtus: & Lucanus: ſaucia maiores animos ut pectora geſtāt interdum nec ſe uulneratos eſſe ſciunt: tātus eſt ardor animoꝝ, tantus impetus aduerſarium ꝓſternēdi. ¶ Decii: de tribus deciis: qui cognominati ſunt mures: qui ſe morti deuouerūt pro ſalute romanoꝝ diximus in primo cōmētario. Lucanus appellat decios: luſtrales belli animas.

BERO.
Baliſta qd
Manubaliſtæ.
Scorpiōes.
Baliſtariū.
Ex baliſtare
Leuamētū in querelis.
Arx quid.
Vireſcit uulnere uirtus.
Mures decii.

¶ TELORVM: telū dicitur quicquid iaci procul poteſt. ¶ Qui quidē genitus per obſiſtentiā: ſed quoniā de dolore loquitur probauit dolorem: aut ſecundum ſtoicos malum non eſſe: aut ſecundum peripateticos & academicos paruū malū ſed fantaſiam magis uideri, nā in oībus par eſſet: & idem ſi re eſſet oſtēſum etiā eſt quomodo perferendus: ſequitur concluſio in hūc modū, nihil prodeſt magis ad perferendum dolorem quā cogitare nihil faciendum quod turpe ſit: & honeſte aliquid faciendū inſitum eſſe ꝓbat per inductionē per oēs ſpecies hominū per fortes per ignauos: per philoſophos: quod ſi ita eſt cogitemus, nihil eſſe quod neq; molliter neq; turpiter faciamus ſed cauendum, ne quod facimus honeſte: propter opinionē uulgarem faciamus. ſed per ſe ipſum: ſed ſi dolor tantus erit: ut non poſſit ferri, licet ſibi manum conſciſcere: quod ſuperius malum nō eſſe oſtendit. ¶ Sedate: nō turbulēte. ¶ Lumē. nā ſicut uirtus lumini ita uitiū tenebris cōparatur. ¶ Perpeti: ꝑpetuo pati. Non ſentiunt: per inductionem: probat aliquid honeſte facere: omnes cupere & primo per uiros fortes. ¶ Decii. pater & filius. ¶ Nobilitas: claritudo. ¶ Leuabat. leuem faciebat.

OMNI. BONI.

BERO.

¶INGEMVISSE epaminūdam. epaminūdas: cuius uirtute res lacedæmonioꝝ acciſæ: opes thebanoꝝ auctæ ſunt: poſt ꝑclara facinora edita extremo tēpore apud mātineā: cū acie inſtructa: & ducis optimi: & militis fortiſſimi officio fungitur: ſparo qđ agreſte telū eſt, ꝑcuſſus ictu mortifero relatuſq; in caſtra ſemianimis requiſiuit a circonſtantibus ſaluus ne eſſet clypeus, cū ſaluū eſſe flētes ſui reſpōdiſſet allatum ueluti ſocium laboꝝ gloriæq; oſculatus ēſt. Iterū quæſiuit eſſent ne fuſi hoſtes? Cumq; id quoq; ut cupiebat, audiuiſſet. Euelli tum deniq; ſpiculū iuſſit. Ita multo ſanguine ꝓfuſo in letitia & in uictoria eſt mortuus, cuius morte thebanoꝝ uires hebetatæ ſunt: ut non tam illū amiſiſſe: q̄ cū illo interiiſſe omnes uiderētur. Nā ante epaminūdā thebani alieno imꝑio paruerūt: poſt interitū eiuſdē in ſeruiturē ꝓſtinā reuoluti ſunt ut manifeſtū ſit gloriā thebanā cū illo natā: cū illo extinctā fuiſſe: uereq; dictū ſit, unū hoīem pluris eſſe q̄ ciuitatē, auctores trogus probus Emylius M. T. ceteri. ¶ In acie non ſepe ꝓde. Philoſophus arma nō induit: ad bella nō uadit. Domi in uita umbratica ocioq; litterario uitā degit trāquillā: & ꝑinde beatā, cōtentus & ſuo & paruo. Legimus tamē ſocratē & Xenophōtē, rebus bellicis ſe ſe īmiſcuiſſe. Nā ex bello deliaco: cū male pugnatū eſſet, fugiens Socrates uenit in triuiū: ſed eadē qua ceteri uia fugere noluit, q̄bus q̄rētibus, cur nō eadē ꝑgeret. Deterreri ſe a demonio ſuo dixit: tūc q̄dē ii, q alia uia fugerāt, in eq̄tatū hoſtiū inciderūt So, ipſe euaſit incolumus: Seruauitq; Xenophōtē ex equo ꝓlapſum: quē ſublatū humeris exportauit in tutū. ¶ Heracleotes: ab heraclea ciuitate boſphorana: cuius fuit municeps, hic autē Diony. inter nobiliores diſcipulos Zeno. celebrat̃, quē piguit dolorē dicere adiaghorō. i. indifferētē, ꝑut dicit̃ a Ze. & ſtoicis: cū laboraret ex renibus: & cū lipitudine acerrima cruciaret̃. ¶ A dolore deductus, ſuꝑatus, abſtractuſq; a ꝓpoſito. ¶ Ex renibus laboraret. Hipo. Ga. & nobiliſſimi medicoꝝ nephreticos græco uocabulo appellār, laborātes morbo renū νεφροσ. enim græce Ren. & νεφριτισ morbus renū dicit̃: q inter acutos morbos enumerat̃. Ora. qđ latus aut renes morbo tētēt̃ acuto Cor. celſus in quarto. At renes ubi affecti ſunt diu male habēt: peius eſt ſi frequēs bilioſus uomitus accedit. Hipo. ſcribit nephreticos dolores difficulter ſaneſcere in ſenibus idē tradit, bullātē urinā ſignū eſſe nephretici morbi & ὀξειαν νοσον. i. acutū morbū fore. Aīalia, ut ait Pli. in renibus pinguia ſunt, quaterni renes ceruis ſunt in brileto, dexter oībus eſt latior & minus pinguis ſicciorq;, renes habēt oīa q̄drupedū, q aīal generāt. Cū Dio. morbo renū laboraret cruciareturq; cruciatu īpatibili ſuccūbēs dolori clamabat, falſa eſſe q a Zeno. didiciſſet. Dolorē. ſ. nō eſſe malū. ¶ Cleanthes. memoriæ ꝓditum eſt, cleanthem ſtudioſiſſime philoſophatum eſſe ſub Zenone, & in decretis ſtoicoꝝ ꝑſeueranter ꝑſtitiſſe, qui inopia cogēte mercenarius factus noctu hauriebat aquas ad hortos irrigādos īterdiu philoſophabatur. Vnde phreātles dictus. i. puteos exhauriēs, tradūt illū, q a Ze. audierat, oſſibus bouum: & teſtis fictilibus ꝑſcribere ſolitum: cū pecunia non ſuppeteret ad carthas emēdas hinc ꝑſius frugē cleantheā dixit, intelligi uolēs ꝑcepta philoſophiæ Stoicæ frugifera, ac ſalutaria. ¶ Malum eſt igitur dolor, cōcluſio ſyllogiſmi, quo uſus eſt Dionyſius ad demonſtrādū dolorē nō eſſe adiaphoron, ut didicerat a Zeno doctore, ſed malū. ¶ Verſum ex epigonis. ex lectione papinii ſtatii bellū thebanum ſatis notum & nomina ducū q in eo bello occubuerūt: quoꝝ filii ut mortē parentum ulciſcerētur. eōi cōſilio cōtra thebanos iteꝝ arma mouerūt: qui acceperant reſponſum ab Apolline, eam ſe ciuitatem expugnaturos, ſi alcmeonē amphiarai filiū imꝑatorē rei bellicæ feciſſent, igitur alcmeon, exercitu ex græcis collecto: cōtra thebās duxit copias militares acerrimeq; cōmiſſa pugna potitus eſt uictoria: thebanoꝝ res acciſæ ſunt, qui impares uiribus omni ſpe diſtituti, ex cōſilio tyreſiæ urbē linquētes ſalutē fuga quæſiuere, thebæ captæ, ac dirutę ſunt. Huiuſce ſecundi thebani belli auctores dicti epigoni quaſi fetus illoꝝ: qui primum cōficerāt bellum græce. n. ἐπιγονοι fetus appellat̃, & q poſt gignit̃ inde euripides tragicus poeta, tragędiā hoc argumēto cōpoſitā epigonos inſcripſit: q agi expoſcebat uoce magna ſcenicoꝝ & ſonora. Ob hoc dixit M. T. in primo de officiis, qđ hiſtriones uoce freti agunt epigonos, medeāq;, labuntur, q exiſtimant epigonos apud Strabonem eſſe populos, a q̄bus fabulę nomē inditū ſit, cū apigoni dicti ſint generali uocabulo oēs illi, q ex diuerſis populi cōflati, ſecūdū bellū thebanū duce alcmeone cōfecerūt, quaſi poſtgeniti & filii illoꝝ, q ī primo bello ad thebās mortē opetierāt. Illud adde epigonos quoq; nūcupatos eſſe ſucceſſores Macedonū ueteranoꝝ: q ſub Alexādro magno ex aſiaticis fœminis ſobolē ſuſceperūt: q ſoboles, ut hiſtorici memorāt, nomē habuit epigoni, q in caſtris nati, in armis educati a paruula ætate, ꝑiculis exercitati laboribus durati, ꝑlus inuicti, & inſuperabiles

Sparo ꝑcuſſus epaminundas.

Socrates bellator

Nephretici qui.

Quaterni renes ceruis.

Cleanthes,

Phreātles.

De epigōis

Epigoni alteri.

ingemuiſſe epaminundam putas, cum una cū ſanguine uitam effluere ſentiret? imperantem enim patriam lacedæmoniis relinquebat: quam acceperat ſeruiētē. hæc ſunt ſolatia, hæc fomenta ſummorū dolorū. Dices quid in pace? q̄d domi? quid in lectulo? ad philoſophos me reuocas: qui in aciē nō ſæpe prodeunt. e quibus homo ſane leuis Heracleotes Dionyſius, cū a Zenone fortis eſſe didiciſſet, a dolore deductus eſt. nā cū ex renibus laboraret: ipſo in eiulatu clamitabat, falſa eſſe illa, quæ antea de dolore ipſe ſenſiſſet. quem cū Cleanthes condiſcipulus rogaret, quæ nā ratio eū de ſententia deduxiſſet: reſpondit, quia cū tātum operæ philoſophiæ dediſſem: dolorem tamen ferre nō poſſem: ſatis eſſet argumenti, malū eſſe dolorem. plurimos autem annos in philoſophia conſumpſi: nec ferre poſſum. malū eſt igitur dolor. tum Cleanthem, cū pede terram percuſſiſſet: uerſum ex epigonis ferunt dixiſſe, Audis ne hæc Amphiarae ſub terrā abdite. Zenonem ſignificabat: a quo illum degenerare dolebat.

extitẽſunt.qbus uallum pro patria.cõflictus pro uictoria erat.In epigonis ut ad tragediã reuertar.erat hic uerſus audis ne hæc amphiaraeiquẽ opinor ex pſona alcmeonis filii dici ad amphiaraũ patrẽ iã defunctũ : & ſub terra abditũ:qui in primo thebano bello abſorptus eſt hiatu terræ una cũ curru:ut canit Stati.in thebaide Strabo refert corruente de curru amphiarao currum ipſum inanẽ ad locum boetiæ delatum eſſe:qui a curru nomẽ acceperit.namq; harma nominatur quod græco uocabulo currũ ſignificat.Cleanthes aũt uſurpauit hunc uerſum intelligi ipſe uolens nomine amphiarai Zenonẽ:quẽ percontaẽ an audiat quod loquatur Dionyſius diſcipulus uictus a dolore prorſus degenerans a dogmate doctoris. — Harma.

ℭ E P Aminundã:ducẽ thebanoꝝ:q lacedæmonios apud leuctrã ſuperauit:& ſeruire thebanis coegit:q ſibi antea ſeruiebãt.Nõ ſæpe q̃ Socrates ſemel ꝓdit in aciẽ:& Demoſtenes ipſe in ſicilia duxit exercitum.Dionyſius eracleotes diſcipulus Zenonis ſtoici cũ icidiſſet i morbũ:dixit uera nõ eẽ ea q̃ didiciſſet:qm̃ ipſe re ex periref ſũmũ malũ eſſe dolorẽ.auctoritatẽ hois grauiſſimi cõtra leuiſſimũ affert.⸿ Epigonis.fabula eſt.⸿ Amphiarae:q cũ adraſto in expeditionẽ cõtra thebanos pfectus ẽ.& cũ oẽs alii īterfecti eſſent:ipſe a terra abſortus eſt. — OMNI BONI

At nõ noſter Poſſidonius,quẽ & ſæpe ipſe uidi : & id dicã qđ ſolebat narrare Põpeius:ſe cũ Rhodũ ueniſſet decedens ex Syria,audire uoluiſſe Poſſidoniũ:ſed cũ audiuiſſet eũ grauiter eſſe ægrũ,qđ uehemẽter eius artus laborarẽt,uoluiſſe tñ nobiliſſimũ philoſophũ uiſere quẽ ut uidiſſet:& ſalutauiſſet : honorificiſq; uerbis proſecutus eſſet:moleſteq; ſe dixiſſet ferre, qđ eũ nõ poſſet audire:at ille tu uero inquit potes:nec committã ut dolor corporis efficiat,ut fruſtra tantus uir ad me uenerit.itaq; narrabat eum grauiter,& copioſe de hoc ipſo,nihil eſſe bonũ,niſi quod honeſtũ eſſet,cubãtem diſputaſſe.cũq; quaſi faces ei doloris admouerentur:ſæpe dixiſſe,nihil agis dolor:quãuis ſis moleſtus: nunq̃ te eſſe confitebor malũ . Omninoq; omnes clari,& nobilitati labores,contẽnendo fiunt etiam tolerabiles. Videmus ne apud quos eorum ludorum : qui gymnici nominantur , magnus honos ſit nullum ab his : qui in id certamen deſcendant : deuitari dolorem ? Apud quos autem uenandi : &

ℭ A T nõ noſter poſſidonius.Scilicet deductus eſt a dolore & uictus. hoc.n. extrinſecus ſubintelligendũ.teſtis eſt Stra.in.xiiii.poſſidoniũ fuiſſe apamiẽſem ex ſyria:ſed rhodiũ exiſtimatũ:q̃a rhodi uixit : q̃a rhodi pħatus eſt: & ſophiſticã exercuit:ſicut Apollonius molo clariſſimus dicẽdi magiſter dictus eſt rhodius cũ eſſet alabadenſis,utrũq; audiuit . M.Tul.cũ rhodũ ſe contuliſſet:ut auctor eſt Plutarchus: qđ ad rẽ ptinet.Põpeius magnus:cõfecto bello mithridatico:uictor in patriã reuertẽs:cum rhodũ ueniſſet:audire uoluit pfeſſores oẽs artiũ liberaliũ:& ſingulis pfeſſoribus talentũ ſingulũ dono dedit.Cũ primis aũt audiuit poſſidoniũ pluriq; ſcripſit ad hermagorã oratorẽ totũ hoc negociũ quẽadmodũ auditus fuerat: & Donatus a Põpeio:& q̃cunq; in ea collocutione quæſita fuiſſent. Hoc idem athenis circa pħos egit Pompeius.⸿ Eius artus laborarent. Poſſidoniũ articulari morbo laboraſſe ſignificat:quo periiſſe enniũ poetã docuimus:articularios morbos ſedat herba meliſſophylõ.ut inquit Pli.in.xxi.⸿ Tãtus uir.ſ.Põpeius.quo nullus maior in Roma. repub.extitiſſet.ſi añ cladẽ pharſalicã occubuiſſet:qđ & Sene.cõfirmat i li.de cõſolatione ad martiã hiſce uerbis.Si.Gn.Põpeiũ decus iſtius firmamẽtũq; īperii Neapolis fortũa abſtuliſſet:indubitatus po.ro.prĩceps exceſſerat.⸿ Cubãtẽ.i lectulo iacẽtẽ egrotãtẽ.Cubaẽ.n.ægrotaẽ ẽ.Ora.trãs tiberi lõge cubat is ꝓpe Cæſa.ortos.⸿ Nihil a.d.uerbũ plenũ uirilitatis & roboris.ac plane dignũ ſtoico pħo:q dolorẽ negat eẽ malũ:q̃uis ſit moleſtus:toleratuq; difficilis.⸿ Qui gy.no.ludos gymnicos appellitãt:qbus nudati exercẽt corpa ut i athleticis & paleſtricis certamĩbus.Nero prĩceps edidit certamẽ gymnicũ i ſeptis.Galienũ quoq; īperatorẽ ludos gymnicos dediſſe teſtis eſt Iulius capitolinus γυμνος græce nudus ſignificaẽ:uñ gymnici ludi dicti:q græca res ẽ:nihil uelare & corpa nudaẽ.Dixit Pli.græcos uitioꝝ oĩum genitores uſũ olei ad luxuriã uertiſſe in gymnaſiis publicãdo.⸿ Venãdi la.Vẽatoriæ uoluptates cõtinẽt i ſe:ut inq̃t Iulius capi.calorẽ.pluuias.ſudorẽ.frigora.niues.& id genus mala cõpluſcula:q tñ oĩa ſtudioſi uenatiõis nõ ſolũ floccipẽdũt:ſed appetẽtes accedũt,& ut ait Ora.Mãet ſub Ioue frigido uenator tenerẽ cõiugis imemor.Optimi prĩcipes:ut docet Diõ.uẽationẽ exercẽt:ut rẽ optimã ſaluberrimãq;:uñ corpus robuſtius:& aĩa fortior efficiẽ.i q̃ bellica oĩa exerceẽẽ.nã & ī ea eq̃tare:& currẽ:& atroces feras excipe.& eſtũ friguſq; pferre:ſæpe famẽ pati neceſſe eſt.Perſaꝝ reges uenaẽ ītra ſepta:ubi ueluti ī carcerẽ cõtinẽt īcluſas feras:talis uenatio īprobaẽ.Cyrus actore xenophõte ſuos nõ prius ad prãdiũ ſiue cænã ire ſinebat q̃ ſudaſſent.itaq; ī uẽationẽ educebat:q̃ ſudor maxĩe euocaẽ.Dãnabat aũt otiũ & deſidiã pinde ac rẽ peſtiferã:& corpibus ualde detrimẽtoſã.Refert idẽ xenophõ pſas ī uenatu nõ prandere:q id obſoniũ hñt qđcũq; uenãdo cepint ſin minus naſturcio ueſcunẽ.Plato ille deus pħoꝝ li.vii.de legibus uitupat uenationẽ aq̃ticoꝝ aĩaliũ.Aucupiũ dicit rẽ magis eẽ ſeruilẽ q̃ libero dignã q̃uis iucũdũ ſit:uenationẽ uero feraꝝ maxĩe pbat:q eq̃s:cãibus:corpis uiribus:agiẽ:nã qbuſcũq; curæ ẽ fortitudo,ii q̃drupedes oẽs cum ſuis uulneribus:telis:manu ꝓpria uenãdo uincere debẽt:uenationẽ dixit Ora.glorioſam fuiſſe Romanis & ſalutarẽ illo uerſu.Romanis ſolẽne uiris opus utile famæ,uitæq;, & mẽbris.q habuerit horoſcopũ ī.xvi.parte arietis:is erit uenator.auceps uel nutritor feraꝝ.Itẽ nati ſidere caniculæ erũt uenatores.Auctor firmicus maternus in.viii.matheſeos.In canonicis decretis īprobaẽ uenatio pinde:ac neq̃ſſima.ſic.n.ſcriptũ eſt.di.lxxxvi.q uenatoribus donat:non hominibus donans ſed arti nequiſſimæ:inibiq; interdicitur ſacerdotibus uenatio.

BERO. Poſſidõius rhodius. — Articularius morbus. — Cubare. — Gymnici ludi. — Laus uenationis. — Horoſcopus uenatoris.

BERO. ¶ AEQVITANDI. Cyrus apud xenophontē ſuadet ſuis:ut ſemper ſint in equis.ex quo tempore ob/
ſeruatum eſt apud perſas:ne quis ex claris uiris aſpiciatur unq̃ pedes incedere.Refert herodotus pueros perſa
rum a quimatu uſq; ad uiceſimum annum inſtitui tribus dumtaxat rebus:æquitare.ſagittare:& uera loqui.qui
Veredarii. habuerint in horoſcopo ſidus æqui cæleſtis:erunt aurigæ.Agitatores ueredarii:ut inquit Iulius firmicus.ubi ue
redarii ſignificantur hi curſores equeſtres:quos uulgus ſermone uernaculo caballarios appellat:quorum men/
tio fit a Hieronymo.& in inſtrumento ueteri in libro:cui titulus eſt heſter : ſic ſcriptū legimus : ępiſtolæ miſſe
ſunt per ueredarios: & egreſſi ſunt ueredarii ce
leres nuntios perferentes. ¶ Peteſſunt. pe/
Peteſſere. tunt uerbum uetus eſt : ut impetraſſere: recon
ciliaſſere:commoſtraſſere:qualia apud Plau/
tum plurima.Qui ait in trinummo.Vtram po
tius harum mihi artem expeteſſam. ¶ Quid
de noſtris ambitionibus. Ambitio. mortales
impellit ad multos labores ſubeundos.& con
tumelias demuſſandas: & iniurias toleranter
perferendas : ut ita ad id aliquando quod cu/
Famulatus piunt : peruenire poſſint : Scribit ſcite & decenter columela in primo de re ruſtica. Ambitioſos miſerri/
ambitioſo/ mo famulatu per dedecus faſcium decus & imperium profuſo tamen patrimonio mercari.Ambitio:ut ait Sa
rum. luſtius:multos mortales falſos fieri coegit:aliud clauſum in pectore.aliud in lingua promptum habere.Amici
tias inimicitiaſq; non ex re:ſed ex commodo æſtimare magiſq; uultum q̃ ingenium bonū habere. Miſerrima
eſt omnino ambitio.honorumq; contentio:ut præclare ſcriptum eſt apud Mar.Tullium in libris officialibus.
¶ Quæ flamma eſt:methaphoricos.Nullum periculum recuſari ſignificat ab ambitioſis:dum uoti compotes
fiant : per flammam enim nemo currere poteſt ſine uitæ diſcrimine.Antiquum uerbum eſt petere cibum ex
Petere cibū flamma:quod uſurpat Terentius in eunucho:cum ait.ex flamma te petere cibum poſſe arbitror. uetus quoq;
ex flamma. adagium eſt.De fumo tendere ad flammam quod ſignificat ire in periculum.Amianus Marcellinus.ire tende
De fumo bat de fumo:ut prouerbium loquitur uetus:ad flammam.Alii interpretantur de fumo ad flammam ex tene/
ad flammā. bris ad fulgorem.ex infimis fordibus emergere ad ſplendidam fortunam.quinetiam prouerbiale eſt illud ennia
Flamma iu num flammam a ſapiente facilius ore in ardenti opprimi q̃ bona dicta.Dixit Mar.Tullius in bruto:galbam eri
dicii. puiſſe ſeſe de flamma iudicii:cum ſignificare uellet:eum liberatum eſſe a periculo iudicialis damnationis:cu/
ius ueluti flamma ac incendio ſemiuſtulatus eſſe uidebatur accuſante Catone. ¶ Punctis ſingulis:ſuffragiis ſin
gulorum ſuffragatorum.Ora.omne tulit punctum:qui miſcuit utile dulci:hoc eſt ut exponit porphirio:ſuffra/
gia omnia iudicum:propterea quod antiqui ſuffragia non ſcribebant:ſed puncto notabant. hinc tale epigrā/
ma in plocium plancum:qui paſſus eſt repulſam in prætura:diuulgatum eſt:ſuffragiorum puncta non tulit ſe/
ptem Ciconiarum populus ultus eſt mortem.auſonius in panegyrico ad gratianum.Munere inquit tuo non
paſſus ſepta:non campum:non ſuffragia:non puncta:non loculos.Mar.Tullius libro tertio de legibus docet
ſuffragia in tabellis occulari.Itaq; magis probat ſuffragia:quæ uoce fiunt:q̃ quæ in tabellis dantur. Inde leges
tabellariæ dictæ:ad ſuffragia pertinentes:quales fuerunt gabinia.caſſia.& carbonis a gabinio caſſio.& carbone
latæ.Lex a Cicerone de ſuffragiis hæc condita eſt.Optimatibus nota plæbi libera ſunto. ¶ Socraticum xeno/
Pedia cyri phontem.pediam cyri ſignificat:quam luculenter ſcribit xenophon atticus ſocratis diſcipulus:qui ad cyri uir/
non ad fidē tutes exequendas uotum potius q̃ hiſtoriam commodauit:cum diceret nō qualis eſſet Cyrus:ſed qualis eſſe
hiſtoriæ. deberet.quod opus a deo probat Mar.Tullius ut id legendo pœne contriuerit.Sic enim ipſe ſcribit in æpiſto/
la ad papirium petum παιδεια σ κυρου quam contriueram legendo totam in hoc imperio explicaui:Idem
de eodem ſic refert in æpiſtola ad quintum fratrē didaſcalica.Cyrus ille.a xenophonte non ad hiſtoriæ fidē
ſcriptus:ſed ad effigiem iuſti imperii:cuius ſumma grauitas ab illo philoſopho cū ſingulari comitate coniun/
Pedia ſ ma gitur.quos quidem libros non ſine cauſa noſter ille aphricanus de manibus ponere nō ſolebat:nullū eſt enim
nibus africa prætermiſſum in his officium diligentis & moderati imperii.Tradunt idonei ſcriptores inter xenophontem
ni. & Platonē propter uirtutum parilitatem fuiſſe motus quoſdam tacitos & occultos ſimultatis ac maliuolētiæ.
Simultas in idq; non eſſe ſinceræ uoluntatis argumentum:quod xenophon libris Platonis de re publica oppoſuit contra
ter Plat. & ſcripſitq; diuerſum regiæ adminiſtrationis genus:quod παιδεια σ κύρου.ideſt pediæ:ſiue inſtitutionis Cy
xenophōtē ri inſcriptū eſt.Hoc facto ſcripto uſq; adeo permotū eſſe Platonem ferunt.ut libro tertio de legibus mentione
Cyri habita:retractandi æleuandiq; eius operis gratia:uirum quidem Cyrum nauum & ſtrenuū fuiſſe dixerit.
rectam uero diſciplinā nullo pacto attigiſſe.nec ad rei familiaris adminiſtrationem animum unq̃ applicuiſſe.
Mar.Tullius in oratore ſic laudat xenophontē:ut eius uoce muſas quaſi loquutas ferat:& ut auctor eſt laertius
diogenes:ob dulcedinem eloquii appellabatur muſa attica.Quintil.in.x.tradit fuiſſe iocunditatem in xeno/
phonte inaffectatā:ſed quam nulla conſequi affectio poſſit:meritoq; dici poſſe in labris eius ſediſſe quādam
Suada. perſuadendi deam:quam græci πειθω uocant.noſtri modo ſuadam:modo ſuadelam.
OMNI ¶ EX ſyria:bello mitridatico. ¶ Poſſidonius:ſtoicus erat. ¶ Gymnici:nudos ſignificat. ¶ Peteſſunt ſtudio ſe
BONI. petūt. ¶ Punctis:in tribubus romanis dabant ſuffragia q̃ puncta appellabant.uel momēta tēporis Xenophō
ſcripſit inſtitutionem Cyri qui dicebat maiores labores perferre imperatorē:quam militē:laudat id tolerare.

æquitandi laus uiget : qui hanc peteſſunt nullum fugiunt dolorem. quid de noſtris ambitionibus ? quid de cupiditate honorum loquar ? quæ flamma eſt, per quam non cucurrerint hi : qui hæc olim punctis ſingulis colligebant ? Itaq; ſemper Africanus ſocraticum Xenophontem in manibus habebat : cuius in primis laudabat illud : quod diceret

eoſdem labores non eſſe æque grauis imperatori, & militi:q; ipſe honos laborem leuiorem faceret imperatorum ſed tamen hoc euenit, ut in uulgus inſipiĕtium opinio ualeat honeſtatis: cum ipſam uidere non poſſint. itaq; fama & multitudinis iudicio mouĕtur: ut id honeſtum putent, quod a pleriſq; laudetur. te autem, ſi in oculis ſis multitudinis, tamen eius iudicio ſtare nolim: nec quod illa putet, idem te putare pulcherrimū. tuo tibi iudicio eſt utendum. tibi ſi recta probanti placebis: tum non modo tu te uiceris: quod pauloante præcipiebam: ſed omnes, & omnia. hoc igitur tibi propone, amplitudinem animi, & quaſi quandam exaggerationem quam altiſſimam animi, quæ maxime eminet, contemnendis, & deſpiciendis doloribus: unā eſſe omnium rem pulcherrimam: eoq; pulchriorem, ſi uacet populo: neq; plauſum captans ſe tantum ipſa delectet. Quin etiam, mihi quidem laudabiliora uidentur omnia: quæ ſine uenditatione, & ſine populo teſte fiunt: non quo fugiendus ſit. omnia enim beneſacta in luce ſe collocari uolunt, ſed tamen nullum theatrum uirtuti conſcientia maius eſt. Atq; in primis meditemur illud: ut hæc patientia dolorum: quā ſæpe iam animi intentione dixi eſſe firmandam: in omni genere ſe æquabilem præbeat. ſæpe enim multi, qui aut propter uictoriæ cupiditatem, aut

BERO.

¶ EOSDEM labores. In primo pediæ dicit ad cyrum cambiſſes: debere Imperatorem in eſtate tolletare plus ſolis. in hyeme plus frigoris in laborando plus laboris: quoniam hæc omnia conducunt ad amorem ſubditorum: corpora enim imperatoris ac priuati hominis ſimilia hiſdem laboribus. non ſimiliter affici. honos enim labores imperatori leuiores efficit. præſertim quod intelligit in hominum eſſe oculis quicquid ipſe faciat. ¶ Eius iudicio ſtare nolim: Saluberrimum præceptum: quo monet Mar. Cicero: non debere nos pendere ex iudicio uulgi: & plebeculæ imperitæ: nam: ut idem ueriſſime inquit in oratione pro plancio. non eſt cōſilium in uulgo. non ratio. non diſcrimen. non diligentia. non ſapientia ducitur ad iudicandum. ſed impetu: nonnunq̄: ſed etiam temeritatem. hoc eſt quod intelligi uoluit Perſius cum ait. Non ſi quid turbida roma eleuet accedas: examen ue improbum in illa: caſtiges trutina: nec te quæſiueris extra: Seneca quoq; ſancte & ſcienter ut omnia: nunq̄ inquit uolui populo placere: nam quæ ego ſcio: non probat populus. quæ probat populus. ego neſcio. ¶ Tuo iudicio. In æpiſtola ad curionem ait idem. Tecum loquære. te adhibe in conſilium. te audi. tibi obtempera: nemo eſt qui tibi ſapientius poſſit perſuadere: te ipſo nunq̄ labere: ſi te audies. In hanc ſententiam eſt illud perſianum. Tecum habita: & noris q̄ ſit tibi curta ſuppellex. Dixit aliubi Mar. Tulliūs: ſuum quiſq; noſcat ingenium: acremq; ſe & uitiorum & bonorum ſuorum iudicem præbeat. ¶ Exaggerationem: altitudinem & excellentiam. Tranſlatio ſumpta a terra: quæ exaggerata: & in aggerem erecta ſuſtollitur in faſtigium. oratores exaggerationem facere dicuntur. quando pluribus uerbis unam eandemq; rem uehementer dicunt: quæ res maxime uenuſtat orationem. apud Catonem luculenta illa exaggeratio eſt. ſuccidias humanas facis decem funera facis. Decem capita libera interficis: decem hominibus uitam eripis: indicta cauſa in iudicatis: in dēnatis. quod ait Cato: ſaccidias humanas facis: ut id intelligas: ſcito ſuccidiam dici tergus ſuillum ſale duratum a ſuibus cedendis ſiue edendis: ut interpratatur Marco Varro. Nam id pecus primum occidere ceperunt: & ut id ſeruarent ſalire. Cato apud Ciceronem. Iam hortum inquit agrigolæ alteram ſuccidiam appellant. maiores noſtri dicere ſolebant ignauum & ſumptuoſum eſſe: qui ſuccidiam in camario ſuſpenderit potius e laniario quam e domeſtico fundo. ¶ Si uacet populo. Vacare populo eſt operam populo dare: & inſeruire. Aliter uacare populo ſignificat liberum eſſe a populo: populariq; iudicio: in quem ſenſum uidetur hoc dici a Marco Tullio: amplitudinem: ſcilicet animi: pulchriorem futuram: ſi non ſit ſubiecta populi iudicio. ſed uacuam ab eo & liberam: ſe ipſa contentam: non captantem plauſus & auras populares. ¶ Sine uendicatione. ſine oſtentatione. ¶ Nullum theatrum. Epicurus cum uni ex conſortibus ſtudiorum ſuorum ſcriberet: Hæc inquit ego non multis. ſed tibi: ſatis enim magnum alter alteri theatrum ſumus. & profecto uirtus laudatore non eget: præconem non quærit: auram popularem non captat. Non indiga alienæ opis. non pendens ex uulgi iudicio: ſed ſibimet merces pulcherrima. Caſſiodorus theatrum interpratatur uiſorum: quaſi uidendi & ſpectandi locum: quale a Cypriano dictum eſt ſpeculatorium. ¶ Conſcientia: uulgo celebratum eſt uice prouerbii. Conſcientia mille teſtes: cuius magna uis eſt in utranq; partem: illa uirtutum noſtratum & innocentiæ trutinatrix eſt ac præmiatrix. illa uitiorum inſectatrix & carnifex: qua iudice nemo nocens abſoluitur: quæ ut inquid ſatyrographus. ſurdo uerbere cedit: occultum quatiente animo tortore flagellum. qui probus eſt teſte conſcientia uitam degit ſecuram & beatam. Sontis uero & ſcelerati mens habet neſcio quos carnifices internos. modo ipſa ſibi conſcientia carnifex eſt. græce dicitur οικεια συνειδησισ βελει πλητ τει την ψυχην: ideſt domeſtica conſcientia iaculo animam ferit: ¶ Se equabilem. quidam toleranter ferunt morbum uulneribus ſuccumbentes. Alii uulnera fortiter excipiunt: dolorem morbi ferre nequeuntes. hæc inequalitas a Cicerone damnatur: qui ait & hic & aliubi: æquabilitatem in omni uita eſſe ſeruandam.

Tecum habita.

Exaggeratio.

Succida.

Succidia hortus.

Magnum alter alteri theatrum.

Conſciētia carnifex.

¶ EXAGGERATIOnem: cumulum. ¶ Vacet: careat. ¶ Vendicatione: oſtentatione. ¶ Theatrum: ſpectaculum.

OMNI BONI.

BERO. ¶ PR O pter gloriæ amoré. In libro de fœlicitate perſcripſimus: quéadmodũ gloria eſt fax métis. & ſola aĩos
mortaliũ perunt inflámatq; ad magna capeſſenda. ad pericula intrepide ſubeũda: in tm̃ ut uiri magni excellen
tia animi pſtátes ſũmũ bonoꝝ in gloria collocauerint. ad gloriá perinde ac metá actiones ſuas oĩs direxerint.
Deniq; ꝑ gloria mori nó recuſarint. ¶ Barbari & immanes. Alacris eſt & fortis pbia cimbroꝝ & celtiberoꝝ: ue
inqt Vale. maxi. q in acie gaudio exultabát: tanq̃ glorioſe & fœliciter uita exceſſuri. lamétabant in morbo: q̃ſi
Cantabri. turpiter & miſerabiliter perituri. cátabros quoq; hiſpaniæ populos memoriæ ꝓditũ eſt ſolitos canere peana le
Celtiberi unde. titiæ ſuffixos cruci ab hoſtibus. Celtiberi. Au/
ctore ſtrabone q̃drifariá diuiſi ſunt: fortiſſimi
oĩum ad ortũ ac meridié ſiti. ſpurciſſimus ille
fuit ritus celtiberoꝝ: quo corpora lauabát ex
locio ſiue urina: qbus urina erat ꝑ dẽtrificio: ea
enim dẽtes & gingiuas pumicabant. auctores
Strabo. Diodorus. Apuleius. Catullus. A celtis
galliæ & iberis hiſpaniæ cõſotiatis dicti cel/
tiberi. hinc ſilius. Venere & celtæ ſotiati nomẽ
ibetis & Lucanus. galloꝝ celte miſcẽtes nomẽ
Cimbri. iberis. Cimbri uero populi ſunt germaniæ. pro
ximi oceano: gloria ingentes: q olim Italiam
inundarunt. tandẽ a mario ſubacti: & ad inter/
nectioné deducti ſunt: de quibus fuſius polli/
xiuſq; ſcripſi in ſecũdo Propertii cõmentario
ſuper eo uerſiculo cimbrorũq; minas & bene/
facta mari. cimbri lingua gallica latrones dicũ
tur: cur aũt ſeptẽtrionales populi ſint ad arma
Cauſa audaciæ in ſeptẽtrionalibus prõptiſſimi: ruantq; in ferrũ ſine timore cauſa
eſt ſanguinis abundãtia. ut docet Victruuius
in. vi. & meminerunt philoſophi. E contrario
meridianæ nationes ꝓpter ſanguinis exiguita
tẽ timidiores ſunt ferro reſiſtere: ſed ardores ac
febres ſubſtinẽt ſine timore: cũ corpora ſepten
trionalium a febri ſint timidiora & imbecilla.
Captus hominum. ¶ Græci prudẽtes: ut eſt captus hominũ. i. tam
prudẽtes q̃ capax prudentiæ eſt hominũ natu
ra. Apuleius dixit ſupra captũ cogitationis pro
eo qd eſt ſupra q̃ quiſpiá cogitatione capere & cõplecti poſſit. Terẽtius in adelphis: ut eſt captus ſeruuloꝝ: nõ
malus: ubi expoſuit donatus quantũ capit animus ſeruilis: uel captus ſeruoꝝ: ut ſe habet cõdicio ſeruorum &
Prudentes græci ex tẽperie. ſors: apud Suetonium ultra captũ hoĩum. græci dicti ſunt prudentiſſimi: & ingenia diuina ſortiti ex aeris lociq;
tẽperie. Ariſtoteles in ſeptimo pollliticoꝝ: q̃ ingr gentes in frigidis regionibus habitant: animoſę quidẽ ſunt:
ſed parũ ingenioſæ. q̃ aſiam incolunt. ingenio abundant: animoſitatę deſtituunt: at genus gręcoꝝ: ut mediam
regioné locoꝝ ſortitũ eſt: ſic etiá prudentiæ & fortitudinis particeps eſt: ná & animoſi & ingenioſi gręci ſunt.
Conſtat inter ſcriptores gręcos eſſe quidẽ prudentes: ſed animoſos eſſe non omnes cõcedunt: dixit Ouidius:
græcia facundũ: ſed male forte genus: Liuius ait athenienſes litteris uerbiſq;: qbus ſolis ualent: bellũ aduerſus
Philippum geſſiſſe. Cõſenſus ruditoꝝ dat prudentiá & fortitudiné iunctim italicis gẽtibus. Acutiores enim
hominũ mentes efficit aer calidus: refrigeratus aũt tardiores. tẽperatiſſime uero ad utrãq; partem: & corporũ
uiribus: & animoꝝ uigoribus pro fortitudine ſunt in Italia gentes: quéadmodũ Iouis ſtella inter marté feruen
tiſſimũ: & Saturnũ frigidiſſimum media currens tẽperatur: & ſalutaris fit. eadẽ ratione Italia inter ſeptẽtriona/
lẽ & meridianá plagã ſalubri mixtura tẽperatur. hinc corpora robuſta: ingenia fecunda: totiuſq; naturæ capa/
Tantillum. cia. ¶ Tantillum. puſillũ: minimum. tertio gradu diminutionis. a tanto tantullũ: tantillum. Plinius. Ampliato
Tantullum. etiam miraculo tantuli animalis cibo abſumi natalem tantarum arborum. ¶ Vt a uirtute obruatur. Sicut in ſo/
le: lucerna adhibita: obruitur fulgore exuperantiſſimo: ſicut terrẽtium creſi theſauro additum obſcuratur: ut il
la ſint nec ne ſint: nihil inter ſit: ita dolor uirtute ſuperatur: ut iaceat demerſus: & nuſq̃ appareat. ¶ Fulmina for
tunæ. Tranſlatio a Ioue fulminante: Cuius fulmini nihil reſiſtere poteſt: quod terrificũ eſt: & ineffugibile: qđ
ſepe nocentes pręterit: exanimatq; indignos: inq; merẽtes: ut ait Lucretius. ¶ Profugium. Mortem intelligit:
quę erumnarum & dolorum finis eſt. ¶ Si cui nauiganti. Senſus eſt. Si nauiganti a prędonibus deprenſo dice
ret aliquis deorum. ut ſe de naui deiiceret: paratum enim eſſe ſuffugium. ille profecto. deponeret omnẽ timo/
rem. ita circumuento doloribus impatibilibus paratum dicit eſſe profugium mortis: ad quam ſit confugien/
dum: ut ſic omnis dolor finiatur.

ꝓpter gloriæ, aut etiá ut ius ſuũ, & libertatem tenerét,
uulnera exceperũt fortiter, & tulerũt: iidẽ omiſſa con/
tẽtione dolorẽ morbi ferre nõ poſſunt: neq;. n. illũ, quẽ
facile tulerant: ratione aut ſapiẽtia tulerát: ſed ſtudio
potius, & gloria. itaq; barbari qdá, & immanes, ferro
decertare acerrime pñt: ægrotare uiriliter nõ queũt.
Græci aũt hoies nõ ſatis animoſi, prudẽtes, ut eſt ca/
ptus hoium, ſatis, hoſtẽ aſpicere nõ poſſunt. & iidem
morbos tolerant, atq; hũane ferũt. at Cimbri. & Celti
beri in pliis exultát: lamẽtant in morbo. nihil. n. pót eſ
ſe æquabile: qđ nõ a certa ratione ꝓficiſcat. ſed cũ ui/
deas eos, q aut ſtudio, aut opinione ducant: in eo pſe/
quẽdo, atq; adipiſcedo, dolore nõ frági: debeas exiſti
mare aut nõ eſſe malũ dolorẽ: aut etiá, ſi quicqd aſpe/
rũ, alienũq; a natura ſit, id appellari placeat malũ: tátu
lũ tamẽ eſſe: ut a uirtute ita obruat: ut nuſq̃ appareat.
Quæ meditare q̃ſo dies., & noctes. latius enim mana
bit hæc ratio, & aliquáto maiorẽ locũ, q̃ de uno dolo
rẽ occupabit. ná ſi omnia fugiẽdæ turpitudinis, adipi/
ſcendæq; honeſtatis cauſa faciemus. nõ modo ſtimu/
los doloris, ſed etiá fulmina fortunæ contẽnamus lice
bit: pſertim cũ paratũ ſit illud ex heſterna diſputatio/
ne pfugiũ. ut enim ſi cui nauigáti, quẽ pdones inſequá
tur, deus qs dixerit, eĩce te de naui: pſto eſt q excipiat,

OMNI BONI. ¶ CAPTus: capacitas. ¶ Cymbri & celtiberi. in extrema germania. ¶ Non eſſe malum: ut dicunt ſtoici.
¶ Quidquid aſperum: ut dicunt peripatetici: & academici. ¶ Ratio: diſputatio.

BERO.

¶ VEL delphinus.qđ mare nō nouit:q neſcit ariona tellus:ut inquit Ouidius.nihil ſane cælebratius fabula arionis citharedi uecti a delphino.de quo herodotus.Gellius.Plinius.Solinus.Cæteri.Vnus ſtrabo diſſentiēs autumat Arionē a prædonibus fuiſſe in mari obrutū:quē reliq exceptū a delphino tradunt:qui captus muſico cōcentu adnatans dorſo interfluctus edito illū uectauit incolumē aduſq; tenarū in terrā laconicam: Methyneus dicit a patria methynna:q ciuitas eſt i inſula leſbo uini generoſi ferax.Virgilius.Quā methynneo carpit de palmite leſbos.& Ouidius.gargara quot ſegetes:quot habet methynna racemos.¶ Vel eq pelopis.ſat norū quēadmodū pelops tantali filius curruli certamine contendit cū oenomao hippodamiæ patre q cū ex oraculo didiciſſet:ſe tunc moriturū:cū filia nupſiſſet:multis illā petētibus pposuit certamē.uictus interficeret.uictor filiā duceret uxorem.equorum inſtituit curſum ad aram neptuni:q eſt iſthmo corinthiaco: cum plures equog:quos perniciſſimos habebat:uelocitate ſuperaſſet:ſuperatoſq; peremiſſet:pelops tū dolo cū aurigā.oenomai myrthilum corrupiſſet: tū equog pernicitate uicit oenomaū: abduxitq; ex pacto uxorē hippodamiā. a Pelopis noīe dicta pelopōneſus: & pelopidæ deducti:unde nomē pelopidag famigeratum eſt apud ſcriptores.¶ Vel neptu.græci ιπποιον ποσιδαωνα latini eqſtrem neptunū uocant:uel quod pegaſus equus ex eo progenitus ſit:uel qđ tridētis ictu pcuſſa terra equū pduxerit noīe ſyronē cū pallade cōtendēs ſup noīe athenis imponēdo ſcribit pbus grāmaticus neptunū principē exiſtimari originis equog:& iccirco ēt poetæ tradūt ab eo donatū equū adraſto noīe arionē.unde a ſtatio dictus:adraſteus ariō:& iunoni xāthū & cyllarō:quos illa dederit caſtori & polluci.Sed harū fabulag & cōmēti eā eſt natura.nāq; numē neptūi:q deus eſt maris:uelox eſt & mobile inſtar equog.Alii interptant neptunū uniuerſi liquoris.hoc eſt ſeminis aīaliū deū exiſtimari:equorū eo magis:qđ planicies eis cōueniēs ſit q aquis accidit:nūc M.T.equos neptuni intelligi uult uel illos:quos iā diximus:arionē.ſyronē.xāthū.& cyllarō.uel illos marinos iugales:q currū neptuni p undas uolitātis ſuſpenſum trahūt:de qbus ait poeta ægregius.flectit equos curruq; uolans dat lora ſecūdo:itē in.v.æne.copioſius. iūgit equos curru genitor:ſpumātiaq; addit:frena feris:manibuſq; oēs effundit habenas.ceruleo p ſumma leuis uolat equora curru.De eqs neptuni ſtatis in Achille.iubet ire iugales.Illi ſpumiferos glomerant a pectore fluctus.Pone natāt deletq; pedū ueſtigia cauda.Plinius.Solin°.Diodorus.cæteri deſcribūt hippopotamos: hoc eſt equos aqticos:q in quadā medēdi parte magiſtri extiterūt.uenā.n.in crure uulnerātes.& ita profluuio ſanguinis exonerātes corpus mōſtrauerūt phlebotomiā:& ſanguinis miſſionē.Quo ſit fugiendū ad mortis ſcilicet pfugiū:q oīum dolog finis eſt:& erūnag meta.¶ In ſentētia.qđ ſcilicet dolor ſit maximū malog.¶ Duag reg.mortis & doloris.¶ Cras ad clepſydrā.clepſidra horologii aquarii genus eſt.horas aqua dimetiens. nā uaſculū eſt uitreū graciliter fiſtulatū.p quod guttatim defluit aq incluſa:ſtillicidioq; exhaurit:unde nomē deductū ab aq furto κλέπτω.n.ſignificat furer & abſcōdo:και τὸ ὕδωρ.i.aquā.Conſimilia ſunt hoc tpe clepſydris uaſcula illa apud nos uſitatiſſima:q in medio inſtar duog turbinū coartant:ex quibus puluiſculū per foramē minutū ſenſim delabit ex parte ſuperiore in inferiorē:atq; ita legitimū tēpus horæ metit. Vulgo noſtrant horologiū puluiſculi.Apud ueteres oratoribus acturis cauſas forēſes pſcribebat tēpus dicēdi datis clepſydris: qbus exhauſtis:amplius dicere uetabant:qđ inſtitutū improbat Pli.in æpiſtolis: q ait paucioribus clepſydris cauſas pcipitāri:q antiqtus pluribus diebus explicabant.Illa inqt increbuit paſſim:inualuit conſuetudo binas uel ſingulas clepſydras:interdū & dimidias & dādi & petēdi:indē aliubi. Dixerā horis pœne quinq;. nā tribus clepſydris:qs ſpatioſiſſimæ acceperā:ſunt additæ qttuor.in hūc ſenſum accipiendū eſt illud æpigrāma mordacis poetę.ſeptē clepſydras magna tibi uoce petēti.Arbiter inuitus cecilianæ dedit.In cōmētariis Apuleianis annotauimus clepſydrā hāc ab Apuleio deſignari:q accuſatori reoq; cauſam dicturis dabat.cū in tertio de aſino aureo ſic ſcribit.Accuſator qdā ſenior exurgit:& ad dicēdi ſpatium uaſculo quodā inuicē coli graciliter fiſtulato:ac per hoc guttatim defluo infuſa aq populū ſic adorat:hoc eſt qđ idē in apologia ſub obſcure intelligi uoluit dicens ad accuſatorē.Mea aq licet ad hoc utare.i.potes uti tēpore mihi ad dicendū dato pſcriptoq; p clepſydras aquarias.obiter corrigēdus eſt Apulei locus ex hoc ſenſu ductus planæ dignus correctione. Sic.n. ſcriptū eſt in apologetico.Q m mihi pro accuſationis lōgitudinæ largit atq; ſupereſt.uerba futilia haud dubie & lapſantia:maleq; coagmētata citra ſenſus uenuſtatē.nos.adhibita curioſitate illa genuina ita emēdauimus. Q m mihi p accuſationis lōgitudine largiter aq ſupereſt.uide qſoian hęc emēdatio noſtra.digna ſit aſteriſco: cuius ſenſus eſt:ſibi ſatis ſuperq; aquæ ex clepſydra ſupereſſe ad dicendū. ſic æmaculata doctiſſimi ſcriptoris uerba redolent morē priſcū:& ſaporē Apuleianū geſtatu pbent.clepſydris ut ait Marti. lunæ magnitudo cognoſcit:clepſydrā ut inqt Seneca nō extremū ſtillicidiū exhaurit:ſed quicqd ante defluxit.In hāc ſententiam

uel delphinus,ut Arionem methynæum:uel equi Pelopis illi neptuni, qui per undas currus ſuſpenſos rapuiſſe dicūtur:excipient te:& quo uelis perferent:omnem omittat timorem.ſic urgentibus aſperis & odioſis doloribus,ſi tanti non ſint, ut ferendi ſint: quo ſit confugiendum uides. Hæc fere hoc tempore putaui eſſe dicenda.ſed tu fortaſſe in ſententia permanes. A. Minime uero:meq; biduo,duarum rerum,quas maxime timebam:ſpero liberatum metu. M. Cras ergo ad clepſydram:ſic enim dicimus. ſed tibi hoc uideo non poſſe deberi. A. ita prorſus.& illud quidem,ante meridiem.hoc,eodem tempore. M. ſic faciemus: tuiſq; optimis ſtudiis obſequemur.

Arion cantatiſſimus.

Methynna fœlix uino.

Pelopidæ.

Arior Adraſteus.

Phlebotomia ab hippopotamo

Clepſydra quid.

Tempus dicēdi ad clepſydram.

Correctus apulei locus.

Metire aquam

ait ſcriba apud philoſtratū Apolloniū tyaneū:quota aq̄ tuā orationē metieris:& mox paulo.Clamabat accuſator metire quā o rex.ſi enim orationis ꝓlixitatē illi cōceſſeris:nos oēs decipiet:ſenſus eſt Ciceronis:ſe die craſtino diſſertatuꝝ ad clepſydrā:hoc eſt tēpore ꝑſcripto & ſtatuto horaꝝ ſpatio:quas clepſydra metitur.¶ Non poſſe deberi.uideo inqt te nolle diſputationes noſtras aſtringi arctariq; ad clepſydræ menſurā:ſed ꝓlixiores lōgioreſq; fieri:prout res ipſa poſtulabit.¶ Illud uidet̄ ſignificare ſe ante meridiē ſolitum commentari meditariq;:quæ pertinent ad oratoriam facultatem:poſt meridiem uero exercere ſcholas philoſophicas:ut illud referas ad meditationem oratoriam.hoc ad diſertationem philoſophicam.

OMNI BONI.

¶ CONFVgiendum:ſcilicet ad mortem.

PHILIPPI BEROALDI COMMENTARIVS IN TERTIAM TVSCVLANAM.

BERO.

QVIDNAM. Nō pauciores animi:q̄ corporis morbos eſſe:ſed occultiores tradiderūt ſcriptores idonei ex quo fitur nō minus neceſſaria ſit animoꝝ medicina q̄ corpoꝝ. & ſicut ad ſanādas corporeas ægrotationes:q̄ prope infinitæ ſunt,excogitata fuerunt malagmata. emplaſtra:collíria cærata:cataplaſmata.paſtilli:catapotia prope innumerabilia.ita ad ſanandos animi morbos intrinſecus graſſantes inuenta ſunt ꝑcepta medelæq; philoſophorum.

Philoſophia medicina animi. Medicina philoſophia corporis.

Meritoq; Plato & Galenus philoſophiā & medicinā ſorores eſſe dixerunt:alterā animi:alteram corporis cōſeruatricē:cū philoſophia medicina ſit animi:medicina philoſophia corporis. Igitur cū homo ex anima & corpore compactus a natura:ſit q uult cōgruenter naturæ uiuere.is debet non minus animū curare q̄ corpus:nec minus uitia animi q̄ corporis extirpare.cū animi liniamenta ſint pulchriora q̄ corporis .ut totus homo ex omni parte integer cuſtodiat̄:uerū ut inquit Seneca:multi corpora curant.ingenia pauciſſimi.

Corpora in ſagina. Animi in maciæ.

Corpora in ſagina:animi in maciæ ſunt culinæ frequentes circa philoſophoꝝ ſcholas ſolitudo.cum tamen animus corpore ſit præcioſior Merito itaq; in prohemio huiuſce q̄ſtiōis cōquæritur Mar. Tullius quod corporis medicinam magis mortales curent:q̄ animorū pluris facientes id:quod uilius eſt:poſthabito eo:qd̄ eſt ꝓtioſius: & ita hoīes me hercule ꝓpoſteri nucleū omittētes:

MARCI TVLLII CICERONIS TVSCVLANARVM QVESTIONVM LIBER TERTIVS.

QVidnam eſſe Brutæ cauſæ putē:cur cum cōſtemus ex animo & corpore:corporis curandi tuendiq; cauſa q̄ſita ſit ars eius atq; utilitas deorum immortalium inuentioni cōſecrata animi autem medicina nec tam deſiderata ſit:anteq̄ inuenta:nec tam culta poſtea q̄ cognita eſt: nec tam multis grata & probata: pluribus etiam ſuſpecta & inuiſa? An quod corporis grauitatem & dolorem

Pręposteri homines.

ſoliciti ſūt circa putamina.De corpis curatiōe curioſi ſanitatē aī ſuſq; deq; faciūt.oīa olim corpi tāq̄ ſeruo pręſtabant̄:nūc tāq̄ dn̄o parant̄.fateor inſitā eſſe nobis nr̄i charitatē:fateor nos huius gerere tutelā.ſed nego corpori ſeruiēdū eſſe:qm̄ multis ſeruiet:q corpi ſeruit.ſic gerere nos debemus inqt Sene.nō tāq̄ pp corpus uiuere deāmus:ſed taq̄ nō poſſimus ſine corpe.Idē alibi ꝑcepit circūſcribēdū eſſe corpus.& locū aīo laxādū. hoc aūt cōmodiſſime fit medicamētis pħiæ:q̄ morbis aī medet̄.ſanat cupiditates.liberat a pturbatiōibus.¶ Deoꝝ iuētiōi cōſecrata.De is iuētores ſuos aſſignauit medicīa & cælo dicauit.ſiqdē æſculapius medicinæ illuſtrator ue

Philoſophia inuiſa turbæ.

tuſtiſſimus.ob hāc ſciētiā in deoꝝ numeꝝ receptus eſt:auctores Plinius & Celſus.¶ Pluribus ſuſpecta & inuiſa.pħiam dicit:q̄ animoꝝ medicina eſt:q̄ multitudini ſuſpecta eſt.& populos habet uituperatores.

OMNI BONI.

QVID cauſæ:incipit Liber Tertius diſputationum.diſputatū eſt ſuperioribus duobus libris de morte ſcilicet & mœtu:& dolore ſequitur tertius liber:in quo diſputat de ęgritudinæ:utrum cadat in ſapientem.primum quęrit:quid cauſæ ſit:cum homo conſtet animo & corpore:cur prius inuenta ſit medicina corporis q̄ animi.& poſteaq̄ inuēta eſt medicina animi:ea ſuſpecta eſt & cōtēnitur. pħia multo poſtq̄ medicina iuēta ē:q̄ uulgo cōtēnit̄:qm̄ nō ē medicina corpis:qm̄ difficile eſt aīum ſibi mederi:cū ægrotat:ſeipm nō cognoſcēs:aut qa morbi corpis maiores ſūt q̄ aī:aut qa corpus poſſit curari:aīus uero nō:ꝓbar ergo aīum melius curari q̄ corpus:nā ſūt qdā ægritudīæ:q̄ curari nō pñt:nulla ægritudo aī ē q̄ curari non poſſit.nā p ſe ipm curat grauiores ēt ſūt morbi aī q̄ corpis.Relinqt̄ ergo:cām eē:qm̄ aīus ſeipm facile curar̄ nō poſſit:quēadmodū medici cū ęgrorāt aliq remedia adhibēt.¶ Quid cauſæ:ꝓpōit qōnē īiuriā deoꝝ.nā Apollo & Eſculapius filius eius qm̄ ferūtur inuētores medicinæ:in numerū deorum relati ſunt grauitatē morbum.

BERO.

℃ ANIMO iudicamus. Si diligentius conſideremus: ut inquit Auguſtinus: dolor: qui dicitur corporis magis ad animã pertinet. animę. n. dolorem eſt: non corporis: ſicut aũt dicimus corpora ſententia: & corpora uiuentia cum anima ſit corporis ſenſus & uita. Ita & corpora dicimus dolentia: cum dolor corporis niſi ab anima eſſe nõ poſſit. Dolet itaq; anima cum corpore. dolet & ſola: quamuis in corpore ſit. Cum aliqua cauſa etiã inuiſibiliter triſtis eſt ipſa in corpore incolumi. Dixerunt tamen platonici ex terrenis corporibus moribũdiſq; membris eſſe animæ: & metuere: & cupere: gaudere & dolere. Vnde Virgilius. hinc inquit. i. ex moribundis

Corpora dolentia.

animo iudicamus? animi morbum corpore non ſentimus? ita fit, ut animus de ſe ipſe tum iudicet: cum id ipſum, quo iudicatur, ægrotet. Q uod tales nos natura genuiſſet: ut eam ipſam intueri. & perſpicere, eademq; optima duce curſum uitæ conficere poſſemus: haud erat ſane. quod quiſquam rationem ac doctrinam requireret. nunc paruulos nobis dedit igniculos: quos celeriter malis moribus, opinionibuſq; deprauatis ſic reſtinguimus: ut nuſquam naturæ lumen appareat. ſunt enim ingeniis noſtris ſemina innata uirtutũ: quæ ſi adoleſcere liceret: ipſa nos ad beatam uitam natura perduceret. Nunc autem, ſimulatq; editi in lucem, & ſuſcepti ſumus: in omni continuo prauitate, & in ſumma opinionum peruerſitate uerſamur: ut pene cum lacte nutricis, errorem ſuxiſſe uideamur. Cum uero parentibus redditi, deinde magiſtris traditi ſumus: tum ita uariis imbuimur erroribus:

terrenis corporis membris metuunt cupiũtq; dolent gaudentq;. ſed theologi aſſerunt animos ab omni & corporis labe purgatos cupiditatibus agitari & dolere. ℣ Iudicatur. ſcilicet animus magiſq̃ corpus. ℣ Vt eã ipſam intueri. dicebat Socrates oportuiſſe hominũ pectora feneſtrata & aperta eſſe: ut non occultos haberent ſenſus. ſed patentes ad conſiderãdum. Conſimiliter: ſi uirtus oculis cerneretur: mirabiles amores ut inquit Plato. exercitaret ſapiẽtiæ: ſed ni mirum animi noſtri tenebris obſiti & caligine preſſi habeantur: ut naturam ipſam perſpicere non poſſint: Veriſſimeq; dixit poeta egregius uelut nebulam nobis ob oculos effuſam: qua acies obtunderetur. Ideoq; alibi dixit Mar. Tul. imbecilla mente uim naturæ per caliginem cerni. Item a prima inquit ętate mirabiliter occulta natura eſt. nec perſpici nec cognoſci poteſt. progrediẽtibus autem etatibus ſenſim tarde ue potius quaſi nos met ipſos cognoſcimus. ℣ Paruulos igniculos. eſt natura ſic generata uis hoĩs. ut ad oẽm uirtutẽ percipiendã facta uideaẽ: hinc in pueris q̃ſi ſcintilulas uidemus: e qbus accẽdi: ut utar uerbis. M. T. ex libro qnto de finibus: pħi ratio debet: ut eã q̃ſi deũ ducẽ ſubſequẽs ad naturæ perueniat extremũ. Seneca libro. xxiiii. epiſtolaꝝ: ſemina inqt nobis ſciẽtiæ natura dedit: ſciẽtiam nõ dedit. ℣ Ingeniis. Duo prima genera uirtutũ ſunt. Vnũ uirtutũ genus eſt: q̃ ingenerantur ſuapte natura: ex quo genere eſt docilitas: memoria: q̃ fere oĩa appellanẽ uno ingenii noĩe: eaſq; uirtutes: q habẽt ingenioſi uocantur. ℣ Simul atq;. poſtq̃. In ſumma opinionũ peruerſitate. ſicut corpus: ut docet: Ariſtoteles in. vii. politicoꝝ. antecedit in generatiõe animã. ſic pars irrationalis antecedit eã partẽ: q̃ habet rationẽ. patet id ĩ pueris: qbus ſtatĩ ira: & uoluptas: & cõcupiſcentia inoleſcit. At ratio & mens procedẽte ætate in illis natæ ſunt. Tradit Au. gellius: quod ante conſilii & rationis exortũ: recens natus homo imbutus eſt ſenſibus doloris uoluptatiſq;: ex quo fit: ut in errore uerſeẽ: & opinionibus uariis diſtrahaẽ. q̃ ex ignoratione ꝓueniunt. ideoq; dicebant ſtoici: ſapientẽ nihil opinari. ℣ Errorẽ ſuxiſſe: uita mortaliũ erroribus inuoluta & tenebricoſa eſt. ut merito ꝓbemus illud Lucretii. o miſeras hoĩum mẽtes: o pectora ceca: qlibus in tenebris uitæ quãtiſq; periclis degiẽ hoc eui quodcunq; eſt: pħorũ uetuſtiſſimi obliuionis fluuiũ aliud nõ eſſe aſſerunt: q̃ errorẽ animæ obliuiſcẽtis maieſtatẽ uitæ prioris: quã hauriũt animę deſcendẽdo de cælo. & ideo in terris cũ merũ nõ liqueat: opinanẽ oẽs: quia opinionis ortus eſt memoriæ defectus. delabentes aũt animæ in corpora ꝑ ſpheras planetaꝝ trahunt ſecũ torporẽ Saturni: iracundiã martis: libidinẽ Veneris: Mercurii lucri cupiditatẽ: q̃ res faciũt perturbationẽ animis: eoſq; erroribus obcecatos hebetãt. ne poſſint uti uigore ſuo. & uiribus ꝓpriis. Macrobius ait animas a Saturno mutuari ratiocinationẽ & intelligentiã: quod logiſticõ & theoreticõ uocant. In Iouis ſphera uim agẽdi: qd pratricon dr̃. In martis animoſitatis ardorẽ. quod thymicõ nuncupatur: in ſolis ſentiẽdi opinãndiq; naturam. quod αἰσθητικὸν & φανταστικὸν appellant. Deſiderii uero motũ quod ἐπιθυμητικὸν uocaẽ, ꝓnunciandi & interpretãdi q̃ ſentiat: quod ἑρμηνευτικὸν diciẽ: in orbe Mercurii. φυτικὸν: ideſt naturã plãtandi & augẽdi corpora ĩgreſſu globi: lunaris exercere & ita anima ad hæc terrena corpora deduciẽ. ubi ad tẽpus obruiẽ: & ideo mori creditur. Itaq; merito dixit Mar. Tul. nos cũ lacte nutritio adhuc infantes & ſubrumos ſuggere errores: qbus: obnoxia eſt uita mortaliũ. Verbum uetus eſt fellare. quod ſignificat lac exugere: & ſuctu ebibere. ex quo illud. lac humanũ fellaſſe. Solinus in collectaneis ait. Nequaq̃ mater pullo ꝑbet ubera felitanda. ideſt exugenda: ex qua ſimilitudine tranſit id uerbũ. fello & fellito in obſcenitatem: factũq; eſt deculpatũ. unde fellatores & fellatrices in obſcenis ſunt.

Semina & igniculi uirtus.

Virtutes a natura ingenitæ.

Quid animæ trahant a planetis.

Subrumi ſugimus errores.

Fellare: Fellitanda ubera.

℃ IDI Pſum ſi animus & primo cauſam: quã probaturus eſt: adducit: reliquas duas tollit deinde. ℣ Natura: deus. ℣ Natura ratio. ℣ Hunc uero, oſtendit animũ ſtatim egrotare: atq; in lucẽ editus eſt: ℣ Moribus ad philoſophiam moralẽ ad partẽ irrationalẽ. ℣ Opinionibus: ad partem rationalẽ. ℣ Lumen. naturæ ratio. ℣ Adoleſcere. creſcere. ℣ Natura: ratio. ℣ Perduceret ad finẽ. ℣ Suſcepti: excepti ab oſtetrice. ℣ Prauitate: ad mores. ℣ Imbuimur: inficimur. ℣ Erroribus, ad mores: & intelligentiam refertur.

OMNI BONI.

BERO. Vanitudo Vanidici.

¶ VT uanitati mẽdatio. Ait Mar. Tul. libro primo de officiis. nihil eſſe turpius uanitate. a ueteribus dicta uanitudo: & uanidici hoĩes mẽdaces & falſiloq. ¶ Opinioni. Cũ oĩa nobis incerta ſint. ueritaſq; demerſa deliteſcat. merito opinio dominatur: uincitq; naturã: q ex inſcientia: q multa uerſatur in uita: inoleuit: idq; probat ſententia Carneadis & Arceſilæ: q dicere ſolebãt: percipi nihil poſſe: ſapientẽq; opinaturũ. unde opinatores & opinioſi immo opinioſiſſimi philoſophi dicti. Quaſi maximus magiſter populus. maior pars. mortaliũ uiuimus ad opinionẽ uulgi. toti pẽdemus ex alienis iudiciis. Euntes nõ quo eundẽ: ſed quo itur: Illa maxime cõcupiſcimus: q populus perinde ac ſũma bona miratur.

ut uanitati ueritas, & opinioni confirmatæ natura ipſa cedat. accedunt etiam poetæ: qui cum magnã ſpeciẽ doctrinæ, ſapientiæq; præſetulerunt: audiuntur: legũtur: ediſcuntur: & inhæreſcunt penitus in mentibus. cum uero accedit eodem, quaſi maximus quidã magiſter, populus, atq; omnis undiq; ad uitia conſentiens multitudo: tũ plane inficimur opinionum prauitate: a naturaq; ipſa deſciſcimus: ut nobis optimam naturam inuidiſſe uideantur, qui nihil melius homini, nihil magis expetendum, nihil præſtantius, honoribus, imperiis, populari gloria iudicauerunt. ad quã fertur optimus quiſq;: ueramq; illam honeſtatẽ expetens, quam unam natura maxime inquirit: in ſumma inanitate uerſatur, conſectaturq; nullam eminentem effigiẽ uirtutis, ſed adumbratam imaginẽ gloriæ. eſt enim gloria, ſolida quædam res, & expreſſa non adumbrata. ea eſt conſentiens laus bonorum: incorrupta uox bene iudicantium de excellente uirtute: ea uirtuti reſonat, tanquam imago. Quæ quia recte factorum plerunq;

Non ſequẽdũ eſſe populum.

Vnde merito magiſter maximus dr populus cuius pſcripta ſeqmur: q docet diuitias: honores: gloriã eſſe expetẽda: tanq̃ in his. ſũma fœlicitas cõſiſtat: Seneca in libro ad Gallionẽ de uita beata. Ad rumorẽ inqt cõponimur: nec ad rationẽ: ſed ad ſi ilitudinẽ uiuimus. Argumẽtũ peſſimi turba ẽ. Quæramus: qd optime factũ ſit nõ qd uſitatiſſimũ. igit ſapiẽs ſe ipſum ſpectare debet: nec errare cũ pplo: in quo nõ eſt rõ: nõ iudiciũ nõ prudẽtia. ideoq; ait Seneca ſe nũq̃ uoluiſſe populo placere: nã q pro

Populus pro uno.

bat inqt. populus: ego neſcio Democritus dixit: ſibi populũ eſſe p uno. Nobis imponũt delitiæ populares. dũ ſtupemus ad ea: dum miramur q uulgus adamat: q uera non ſunt bona: ſed adũbrata. Seneca libro quarto q̃ſtionũ monet luciliũ: ut ſe a turba quãtũ põt: ſeparet: eſt

Turba turbulenta.

enim turba plerũq; turbulẽta. ¶ Inficimur. tingimur: maculamur. polluimur opinionibus tanq̃ maculis ineluibilibus. Seneca. Vitia elui difficile eſt. nõ. n. ingrati ſumus: ſed infecti. inde inſectores dicti tinctores: quos priſci offe-

Infectores Offectores. Baphia. Dibapha. purpura.

ctores uocãt. loca tingẽdi & infecturæ græco uocabulo baphia noĩantur. hoc eſt tinctoria. Lãpridius in Alexãdro ait pbũ fuiſſe baphiis ppoſitũ. purpura dibapha: q eſſet bis tincta dicebatur: eratq; pcioſior: q̃li utebantur magiſtratus in ptexta. ob hoc dixit M. T. epla quadã. Nam Curtius nr dibaphũ cogitat: ſed eũ infector moratur. cũ ſignificare uellet: curtiũ hoĩem minimi ptii aſpirare ad magiſtratũ. ¶ Inuidiſſe naturã. Sic proprie & decenter loquimur. Inuideo tibi doctrinas. Fortuna mihi inuidet diuitias. Virgilius inuidet imperiũ: Plinius. Neq; ego

Fortuna inuidet diuitias.

ut multi inuideo aliis bonũ: quo ipſe careo. apuleius. Mihi fortuna diuitias inuidit. ¶ Gloria: ſolida. Duplex gloria: altera adumbrata: & ex populari tumore pgenita propagataq;: quæ nec iudicio puenit: nec firma perdurat: q̃ ueluti uinũ ſapiens minime expetit. altera eſt ſolida: & uera: ac durabilis. quæ ex cõſenſu bonoꝶ producitur: ſicut. n. conſuetudo ſermonis cõſenſus eſt eruditoꝶ: ut autumat Quintilianus: ſic cõſentiens laus bonoꝶ gloria appellatur: q̃ Auguſtinus dixit eſſe iudiciũ hoĩum bene de hoĩbus opinantiũ. Hæc nõ eſt bonis uiris repudianda. cum tñ ſapiens nõ gloria: ſed cõſcientia recte factoꝶ uirtutẽ metiatur. De gloria ſcripſimus copioſe in libro de fœlicitate: oſtendẽtes non parũ multos ſummã fœlicitatẽ in gloria collocaſſe. M. T. libros ſcripſit de gloria: qui ſicuti pleraq; alia tempoꝶ calamitate deſiderantur. Inter claritatẽ & gloriã hoc intereſt: q gloria multoꝶ iudiciis cõſtat: claritas bonoꝶ. Auctor Seneca libro epiſtolarũ mortaliũ duodeuigeſimo. ¶ Tanq̃ imago.

Echo Imago.

echo imaginis noĩe ſignificatur: q reſonat uocibus mortaliũ inter montiũ flexus: & cõcauos ualliũ ſinus: ubi ſcinditur reſultãs aer q cauſa etiã uoces multis in locis reciprocas facit: ſicut in urbe Cizico turres ſeptẽ acceptas uoces numeroſiore repcuſſu multiplicant: nomẽq; huic miraculo echo eſt a græcis datũ ἠχώ. n. græce ſonus: &

Heptaphonos.

ἠχέω reſono. olympiæ porticus fuit: quã heptaphonõ appellãt: qm ſepties eadẽ uox redditur. in hãc ſententiã ait Lucretius: ſex etiã ac ſeptẽ loca uidi reddere uoces: unã cũ iaceres. Ita colles collibus ipſi uerba repulſantes iterabant uerba referri: hęc echo a latinis dicitur imago. Valerius flaccus in tertio argonauticon. Rurſus hylam & rurſus hylam per longa reclamat: auia: Reſponſant ſiluæ: & uaga certat imago. oratius. Quẽ deũ cuius recinit iocoſa nomẽ imago. ubi expoſuit Porphirio: quod imago dicitur imitago ſenſus eſt ſicut uoci reſpondet

Echo panos deliciũ

echo. i. imago. ita uirtuti reſonat gloria inſtar imaginis: q̃ echo uocant: quã auſonius dixit aeris & linguæ filiã. Echo panos amor & deliciæ eſſe fertur: q ſignificat harmoniam cæli: quæ ſoli amica. eſt.

OMNI BONI.

¶ NATVRA: ratio. ¶ Præ ſe tulerint: oſtẽtarint. nã oẽs ſectas attingunt q primi oĩum ſapientes appellati ſunt. ¶ Vitia: aut libidini aut auaritiæ: aut ambitioni. ¶ Inficimur: ſuperius dixit: inbuimur. ¶ Natura: ratione. ¶ Deſciſcimus: deficimus. ¶ Inuidiſſe naturã. i. perſtrinxiſſe & obcæcaſſe lumen rationis. ¶ Optimam. ualidiſſimam: & maximam. ¶ Optimus quiſq;. Nam honor finis eſt hominis ciuilis. ſed uera: non uulgaris & inanis. ¶ Adumbratam. cum pictor tantum modo imaginem deſignauit: nec adhuc coloribus perpoliuit. illa falſa gloria. ¶ Alii: ut Alcipiades Athenis. ¶ Alii occiderunt ut gracchi.

¶ Comes

BERO.

COMES. ut umbra uerſatur circa corpus: ſic gloria uirtutem comitatur, & eſt ueluti affectatrix recte factorum. Simulationem honeſtatis. Vitia cum uirtutibus finitima ſint, plerunque fallunt ipſa proximitate & pro uirtutibus obrepunt, unde fit ut pro temerario fortem, pro auaro parcum uocemus ſic mentitur prodigus liberalem, fallit enim uitium ſpecie uirtutis & umbra, ut inquit ſatyrographus. Qua cecitate. neſcientes homines: quæ eſſet uera gloria obcecati fulgore famæ popularis, & cenodoxiæ ideſt inanis gloriæ ſe & ſuas ciuitates funditus euerterunt. In hanc ſententiam ait Iuuenalis: patriam tamen obruit olim: gloria paucorum & laudis tituliq; cupido. Et mox Paulo. exitus ergo quis eſt gloria uincitur idem: nempe & in exilium præceps abiit. Optima petentes. gloriæ cupido & laudis auiditas, in excellentibus animis uigere ſolet: & plerunq; cauſa eſt ut laudabilia: & glorioſa: ac maxima facinora a præclaris uiris conficiantur. Adhibenda curatio. tanquam ſcilicet egrotantibus: curatio enim proprie medicorum eſt. cura reliquorum, auctor Donatus. Interdum curatio ad alia transfertur, ſicut ait M. Tullius in oratione de aruſpicum reſponſis. Multa me mouent. Quod edes telluris eſt curationis meę. Liuius de eo, cui dedicatio edis data erat, ſic ſcribit Curatio altior faſtigio ſuo data eſſet: Morbi animi pernitioſiores, morbi animi ſunt inueterata uitia, & dura, ut auaritia, ut ambitio nimia, morbus eſt, ut inquit Seneca, uitium in prauo pertinax tanquam ualde expetenda ſit, quæ leuiter expetenda ſunt affectus uero ſunt motus animi improbabiles ſubiti & concitati, qui frequentes neglectiq; faciunt morbum. Idem libro ſecundo de ira concinit. Ciceroni his uerbis. Hac conditione nati ſumus. Animalia obnoxia non paucioribus animi quã corporis morbis. Genera autem morborum corporalium ſupra trecenta ſunt, ut inquit Plinius in uigeſimoſexto & quotidiæ noui morbi graſſantur, qualis gemurſa irrepſit tiberii principis principatu inter digitos pedum naſcens, qualis lichen ſiue mentagra a mento incipiens occupanſq; totos uultus. Cyrenaici philoſophi corporis dolores quam animi deteriores arbitrantur, ſicut uoluptates corporis maiores, contra Epicurus ſentit, animi dolores grauiores eſſe q̃ corporis, carnem enim præſenti tantummodo dolore affici, animum uero & præterito, & preſenti: & futuro. Animus eger. ægritudine affectus: qui morbus animi eſt ex opinione magni mali præſentis, ut infra latius dicetur. Eccleſiaſtici doctores triſtitiam appellant, propriæ ut ægrotatio in corpore: ſic ęgritudo in animo nomen habet non ſe iunctum a dolore. Et cupiditate qui cupit, aut metuit iuuat illum, ſic domus, aut res, ut lippum pictę tabulę: fomenta podagram, nihil deſideres, inquit Seneca: ſi uis prouocare Iouem nihil deſiderantem: hęc una eſt ex tribus furiis, quæ mentes mortalium: & præcordia lancinant ac diuellunt, nec tranquille uiuere pręmittunt. Qui uero. quomodo. Animus inuenerit. Argumentum potentiſſimum: ſi animus inuenit medicinam corporis: tanto magis debuit inueniſſe medicinam: qua ſibi ipſi mederetur, cum tunica pallio proprior ſit: ut dicitur: cum nihil penſius chariuſq; animo eſſe debeat q̃ ipſe met. Ipſa corpora & natura, corpus quod bene conſtitutum eſt: & robuſtũ facilius ſaneſcit: q̃ corpus male habitum. Vnum illud cum primis ſeruandum eſſe pręcipit Hipocrates in prognoſticis: & in tertio Cornelius: celſus ut ęgri uires ſubinde aſſidens medicus inſpiciat, atq; perpendat. Ideoq; utilior medicus eſt amicus quam extraneus: qui ægroti mores: naturamq; cognouerit: dixit Hipocrates dandum eſſe aliquid regioni: ætati: & conſuetudini. Continuo. ſtatim.

Cenodoxia. Curatio. Affectus. Morbi ſupra.ccc. Gemurſa mentagra. Vltior medicus familiaris.

PECVNIAE cupiditate. ideſt auaritia: qui ſecundi ſunt genus hominum. Vtrum. alia cauſa cur prius inuenta ſit medicina corporis quam animi: utrum ſit maius: aut dolor corporis: aut animi probat ægritudinem animi maiorem: nam omnis dolor corporis ad animum refertur & ægritudines animi corporis non referuntur.

OMNI. BONI.

comes eſt, non eſt a bonis uiris: repudianda. illa autem, quæ ſe eius imitatricem eſſe uult: temeraria, atq; inconſiderata, & plerunq; peccatorum uitiorumq; laudatrix, fama popularis, ſimulatione honeſtatis formam eius, pulchritunemq; corrumpit. qua cæcitate homines, cum quædam præclara etiam cuperent: eaq; neſcirent nec ubi, nec qualia eſſent: funditus alii euerterunt ſuas ciuitates: alii ipſi occiderunt. atq; hi quidem optima petentes, non tam uoluntate, quam curſus errore falluntur quid? qui pecuniæ cupiditate, qui uoluptatem libidine feruntur: quorumq; ita perturbantur animi, ut non multum ab ſint ab inſania: quod inſipientibus contingit: omnibus his nulla ne eſt adhibenda curatio? utrum q minus noceãt animi ægrotationes, quã corporis? an quod corpora curari poſſint? animorum nulla medicina ſit? at & morbi perniciosiores, pluresq; ſunt animi, quã corporis. hi enim ipſi, odioſi ſunt, quod ad animum pertinent: eumq; ſollicitant. animuſq; æger, ut ait Ennius, ſemper errat: neq; pati, neq; perpeti poteſt: cupere nunquã deſinit. quibus duobus morbis (ut omittam alios) ægritudine, & cupiditate, qui tandem poſſunt in corpore eſſe grauiores? qui uero cũ probari poteſt: ut ſibi mederi animus nõ poſſit? cum & ipſam medicinam corporis animus inuenerit? cumq; ad corporum ſanationem, multum ipſa corpora, & natura ualeat: nec omnes, qui ſe curari paſſi ſunt, continuo etiã

BERO.

Medico hoīem occidiſſe impunitas. Gétes ſine medicis degétes.

¶ NEC côualeſcât.imo ecôtrario multi quotidie curãtur a medicis:& pereũt:multi ſine medici ꝯſilio degẽtes ꝓſpera ualitudine utũtur.Diſcũt enim medici,ut inqt ſapientiſſime Pli.piculis noſtris,& experimenta per mortes agũt:medicoꝝ tãtũ hominẽ occidiſſe ſũma īpunitas eſt,nulla lex punit inſcitiá capitalẽ,notiſſima eſt illa īfœlicis monumẽti īſcriptio,turba medicoꝝ ſe periſſe:paláq; eſt medicũ imparoiẽ uitæ noſtræ,neciſq; fieri. Milia gentiũ ſunt,q̃ ſine medicis degũt,ſicut Po.romanus ultra ſexcẽteſſimũ annũ:qđ ſi aliquãdo ægrotus côualeſcit,dicã qđ auſonius,euadit fati ope n̄ medici.¶ Petẽdũ eſt foris.auxiliũ corporis ægroti petiſ foris:ꝓpterea quód extrarius medicus adhibetur:& medicamẽta ipſa uſq; ab idis petũtur,hinc illud plinianũ. Nos nec indiaꝝ arabicarumq; mercũ,aut externi orbis attingius medicinas nõ placẽt remediis tá longe naſcẽtia:medicina uero animi intus petẽda eſt,nõ foris,hæc autẽ eſt philoſophia,cuius ꝑcepta in animo ſunt ueluti medicamẽta ipſius animi ſalutaria. Itaq; nobis metipſi mederi poſſumus:nõ indigi opis externæ,attamẽ dixit Galenus:q uult curare animũ:prius curet corpus quoniá ſine fulturis corporis animus uix ſuſtinetur.¶ In hortenſio.Iulius capitolinus ait librũ:cui titulus eſt hortenſius:ſcriptum eſſe a Cicerone ad exemplum protreptici:ſignificat autem protrepticus:ut uerbum intelligas Iulii capitolini non protritum:inſtructiuum,& exhortatoriũ. Symachus in epiſtolis:indulge ſtilo:aliquid didaſcalicum ſeu protrepticũ ſcribe.Et auſonius libellum inquit inſtar protreptici luſeram:hic eſt ille hortenſius tullianus ex cuius lectione inflammatus eſt Diuus Auguſtinus adhuc adoleſcentulus ad philoſophiá ardẽti ſtudio capeſcẽdá.annotãdũ libꝝ illũ Cice.q circũferſ īſcriptus hortẽſius:nõ eſſe hũc hortẽſiũ:de quo ī pñtia loqmur. De maximis rebus.ſ.ad phiá ꝑtinẽtibus ut fuerũt libri academici.ut uolumĩa de finibus bonoꝝ,ut opus de natura deoꝝ:& alia hoc genus.¶ In academiá.M.T.habuit uillá noĩe acade. ab exẽplo Pla.academie ubi cõpoſuit uolumina eodẽ noĩe:ubi monumẽtũ ſibi īſtaurauerat:hic ſignificaſ gymnaſiũ ī Tuſcu.qđ uocabat academiá ſicut alteꝝ gymnaſiũ appellabat in eodẽ tuſculano lyceũ a noĩe ſchole Ari.de quo in primo de diuinatione ſic refert.Nuꝑ cũ eſſem cũ q̃nto frẽ ī Tuſcu.diſputatũ eſt:ná cõ ambulãdi cá ī lyceũ ueniſſemus id.n.ſupiori gymnaſio nomẽ ẽ:lyceũ aũt media ꝓducta enũtiãdũ eſſe,docet idẽ M.T.hoc uerſu.Inq; academia umbrifera nitidoq; lyceo:ubi academia penultimã ꝓducit:ſicut ī carmine hoc laureæ tulii:atq; academiæ celebratam noĩe uillá:ueꝝ claudianus & Sido.penultimã corripiũt:ſicut uulgo quoq; uſurpaſ,uerſus claudiani hic eſt:in latinũ ſpretis academia migrat athenis.Sido.appol.ait,Obruet:& quãq̃ totis academia ſectis.¶ Deſcẽdimus. oñdit gymnaſiũ academiæ fuiſſe ī pte īferiore tuſculani:ſicut lyceũ erat ī ſupiore.¶ In ſapi.ægri.Stoici talẽ dicũt eſſe ſapiẽtis aĩum:q̃lis ẽ mũdus ſupra luná ſerenũ.ſ.īpturbatũ defecatũ:quẽ nulla ꝑturbatio obnubilet:nulla triſtitia obturbet.Laudãtq; ī ſapiẽte apathiã:hoc eſt īpaſſibilitatẽ:tãq̃ ſapiẽs nihil cupiat:nihil doleat,nihil iraſcaſ,nihil gaudeat:cõcluſiũcula ſtoicoꝝ eſt.Qui ſapiẽs ẽ īpturbatus:eſt q īpturbatus eſt ſine triſtitia eſt:q ſine triſtitia eſt,beatus eſt,Ex quo colligũt ſapiẽtẽ beatũ eſſe.Duæ ãt ſũt ſnĩæ phoꝝ de his aĩ morbus:quos græci pathe:nñi pturbatiões.qdá affectiones uel affectus:eccleſiaſtici uero paſſiones uocãt. Has ergo pturbatiões Platonici & ari.dicũt ẽt in ſapiẽtẹ cadeř:ſed moderatas rõniq; ſubiectas.Stoicis ãt cadeſ ullas oĩno huiuſce in ſapiẽtẽ paſſiões nõ placet:aduerſus quos reclamat ipſa natura:& ſectatores eiuſdẽ ſecte refragãſ.Ná epictetus ī ſtoica diſciplina celebratus:quẽ Au.Gel.maximũ ſtoicoꝝ appellat:ſcripſit ex decretis ſtoicoꝝ accidere aío ſapiẽtis pturbatiões:qđ & ariſtippi phi exẽplo cõꝓbaſ:q ī nauigio a tẽpeſtate depreſus timuit & expaluit:ũde īterrogatus a quodá:q̃re phus timeret:cũ ipſe cõtra nihil timeret:feſtiuiter r̃ndit:nõ eãdẽ ſibi & illi cám:eſſe qm̃ is nõ eſſet magnope ſollicitus ꝓ aĩa neq̃ſſimi nebulonis.ipſũ ãt ꝓ ariſtippi aĩa timerẹ. Egritudo a Cice.dr̃ quá triſtitiá alii:ſicut Seneca & Augu.appellãt:doloré Vir.ubi ait:gaudẽtq; dolẽtq;.Hæc ãt triſtitia repitur in bono apud eccleſiaſticos doctores:& docet Augufti. in:xiiii.de ciui.dei.propoſitio diſcipuli eſt ſecũdum academicos:qui dicunt in ſapientem cadere triſtitiam:& reliquas perturbationes:Reſponſio Ciceronis eſt ẹx decreto ſtoicorum qui apathen:ideſt imbaſſibilem:dicũt eſſe:ſapientem:& apathiam probant.

Protrepticus quid.

Hortẽſius tullianus.

Academia penultima longa.

Animus ſapientis ut mundus. Apathia Perturbationes. Affectiões paſſiones. Epictetus. Dictũ ariſtippi.

côualeſcãt:animi autẽ:q ſe ſanari uoluerint:ꝑceptiſq; ſapiẽtiũ paruerint:ſine ulla dubitatione ſanẽtur.Eſt ꝓfecto animi medica philoſophia:cuius auxiliũ nec ut in corporis morbis,petẽdũ eſt foris:omnibuſq; opibꝰ uiribuſq;,ut noſmet ipſi nobis mederi poſſimus,elaborandũ eſt,quanq̃ de uniuerſa phia quãtopere & expetenda & colẽda eſſet ſatis ut arbitror dictũ eſt ī Hortẽſio.de maximis autẽ rebus nihil fere intermiſimus poſtea nec diſputare:nec ſcribere.his autẽ libris expoſita ſunt ea:quæ a nobis cũ familiaribus noſtris in Tuſculano erãt diſputata.ſed quoniá duobus ſuperioribus đ morte,& đ dolore,dictũ eſt:tertius dies diſputationis hoc tertiũ uolumẽ efficiet.ut,.n.ī academiá noſtrá deſcẽdimus,inclinato iá ī poſtmeridianũ tp̃s die popoſci eoꝝ aliquẽ,q aderãt,cauſam diſſerẽdi.tũ res acta ſic eſt.A.Videtur mihi cadere in ſapiẽtẽ ægritudo.M.Nũ reliq̃ quoq; perturbationes aĩ,formidines,libidines,iracundiæ:hæc enim fere ſunt eiuſmodi:quæ græci ϖαφη appellant:ego poteram morbos:&

OMNI BONI.

¶ EST ꝓfecto.ab enumeratione:ſuperius ꝓbauit corpis medicinã prius inuẽtá eſſe quá animi:quoniá animus cũ ægrotet:ſui medicinã inuenire nõ poſſit.¶ In hortẽſio:cõtra hortenſiũ ſcripſit:q dicebat phiá cõtẽnẽdá q nũc interiit:uideſ mihi cadere in ſapiẽtẽ:ſtoici putãt ſtultitiá genus oĩum ꝑturbationũ:ut iuſtitiá oĩum

uirtutum:& ꝙ ſapiens & bonus conuertatur:quas nos paſſiones appellare non poſſumus.Cicero perturbatio
nes appellat hæ ſtultiaꝝ genus habent.Stoici ſtulticiá in ſapienté nó cadere quoniá,neq; perturbationes:& ta
mé dicũt in ſapientem furoré cadere qui eſt cecitas métis ad omnia:q nó poteſt ne mediocritatem ꝗdem offi
cioꝝ retinere:ꝗ ſtultus poteſt.Seqtur tertia diſputatio:utrũ in ſapienté cadat ægritudo, ꝓbat nec ullá ꝑturba/ Tertia di
tioné cadere:proponit ergo atticus de quo uelit diſputare.ſ.in ſapientibus.Primũ ergo Cicero inuenit genus ſputatio.
huius ꝑturbationis & eũ rogat:utrum cæteræ quoq; ꝑturbationes cadant:quod ſibi uideri: ꝗ ſic reſpoudet:in
quo eſt morbus:is nó eſt ſanus in quo ſanitas non eſt:is inſanus eſt:ergo inſania eſt genus ad omnes ꝑturbatio
nes,ſed ĩ ſapiĕté nó cadit inſania:nõ ergo ĩ ſapiĕté cadit ægritudo,ná a quo abeſt genus abeſt ſpés. Hęc certe.

id uerbũ eſſet e uerbo:ſed in cõſuetudiné noſtrá nó ca
deret.ná miſereri,inuidere,geſtire,lætari,hæc omnia
morbos græci appellant:motus animi rationi nõ obté
perátes.nos auté hos eoſdé motus cõcitati animĩ recte
ut opinor,ꝑturbationes dixerimus.morbos auté nó ſa
tis uſitate.niſi quid aliud tibi uidet.A. mihi uero iſto
modo.M.hæcne igitur cadere in ſapienté putas? A.
ꝓrſus exiſtimo.M.nę iſta glorioſa ſapiĕtia nó magno
æſtimáda eſt:ſiquidé nõ multum differt ab inſania:A.
Quid? tibi omnis ne animi cõmotio uidetur inſania(
M.Nó mihi ꝗdé ſoli:ſed id,qđ admirari ſæpe ſoleo:
maioribus quoq; noſtris hoc ita uiſum intelligo mul/
tis ſęculis ante Socraté:a quo hęc omnis,q̃ eſt de uita,
& morib⁹ ph̃ia manauit.A.quoná tádé modo? M. ꝗa
nomé inſaniæ ſignificat métis ægrotationé,& morbũ,
i deſt inſanitaté,& ægritudiné animi:ꝗ̃ appellarũt inſa
niá.omnes auté ꝑturbatiões animi, morbos ph̃i appel
lát:negátq; ſtultũ quéquá his morbis uacare. q auté in
morbo ſunt,ſani nó ſunt:& omniũ inſipientiũ animi in
morbo ſunt:omnes inſipiĕtes igitur inſaniũt. Sanitaté
enim aioꝝ,poſitá in tráquilitate quadá,cõſtáriaq; céſe
bát.his rebus mété uacuá appellarunt inſaniá:ꝓpterea
ꝗ in ꝑturbato animo,ſicut in corpore, ſanitas eſſe non
poſſit.nec minus illud acute:qđ animi affectioné lumi
ne métis carété nominauerũt améntiá: eádéq; deméntiá.
ex quo intelligédũ eſt,eos q hæc rebus noía poſuerũt:
ſenſiſſe hoc idé,qđ a Socrate acceptũ diligenter ſtoici
retinuerunt:omnes inſipiĕtes eſſe non ſanos. qui enim

℃ ID uerbũ eſſe de uerbo.De uerbo græco
pathe expreſſius uerbũ latinũ eſt paſſiones.q̃ BERO.
morbi:ſed cum paſſio ſit dictio parũ ꝓba:Ma
luit Ci.morbos,ſiue perturbationes interpre/
tari q̃ paſſiones. Nomen paſſionum apud
ecleſiaſticos & apud neotericos uſitatiſſimũ.
⸿ Geſtire.geſtire eſt lætitiam habitu corporis Apathes
& geſtu ſignificare:ſicut grãmatici tradunt Di Paſſiones.
xit Terentius. Ipſum geſtio dari mihi in eon Geſtire.
ſpectũ expoſuit Donatus plus eſſe geſtio q̃ uo
lo.⸿ Morbos non ſatis uſitate. Dictum eſt ſu/ Morbos
pra morbus in anima dici uitia inueterata & quid.
dura:ut eſt auaritia,ut ambitio nimia,proprie
auté morbus corporalis eſt, qui ita diffinitur.
Morbus hitus eſt cuiuſcunq; corporis contra
naturam:qui uſum eius faciat deteriorẽ: alias
in toto corpore, alias in parte accidere ſolet:
ſuper quo iuriſconſulti copioſius ſcribunt ad
edilitium edictum:in libris quoq; iuris perito/
rum ſcriptum eſt: morbum & uitium diſtare:
quod uitium perpetuum.morbus cum acceſ/
ſu diſceſſuq; fit.⸿ Hæc ne. hæc ne ſcilicet ꝑ/
turbationes:ne: certe ualde affirmatiua parti/ Ne ualde.
cula eſt.⸿ Videtur inſania. paradoxon ſtoico
rum eſt. οτιπαρτεσ οι μωφοι μαινον ται
ideſt omnes ſtultos inſanire, ex qua doctrina Sultos in
eſt illud oratianum,o bene te ne fruſtere inſa ſanire
nis,& tu ſtultiq; prope omnes. & pòſt paulo,
qué mala ſtultia & quécũq; inſcitia ueri,cæcũ
agit inſanum chryſippi porticus aut grex autu
mat hęc populos, hęc magnos formula reges
excepto ſapiĕté tenet.⸿ Nomé ĩſaniæ. In ꝑti/
cula eſt:ut dialetici dicũt priuatoria unde inſa In priuato
nus dictus,q nó eſt ſanus,hoc eſt prudés,& in ſania ubi nó eſt ſanitas métis,q̃ in tráqllitate q̃dá ponit,ſicut.n. tia ꝑticula.
humanitati inhumanitas dignitati ĩdignitas apponit:ſic ĩſania & ĩſanitas ſanitati cõtraria é:cũ ĩſania nihil ali/
ud ſit q̃ priuatio ſanitatis & ſapíæ ſicut ſtultia nihil aliud eſt,ut inqt Boe.in cõmentariis topicoꝝ:niſi ſapíæ &
rõnis abſentia.⸿ Stultũ morbis ua.Si ſtultia eſt priuatio ſapíæ & rõnis,colligit ſtultũ eẽ ĩſipiĕté:& qđ cõſeqt Stultus
malũ,& qđ huic cõnexũ eſt uitioſũ.Nã ut inqt Se.lib.iiii.de b̃ficiis: q ſtultus eſt,malus eſt,q malus,é nullo ui oĩa uitia
tio caret:ergo ſtultus oĩa uitia h̃et,ſed nó ĩ oĩ natura ꝓnus eſt,alius ĩ auaritiá, alius ĩ luxuriá, alius in petulátiá habet.
ĩnclinat.Dicimus oẽs ſtultos ĩſanire:nec tñ oẽs curamus heleboro,nũc Ci.ꝑ rõcinatioñe colligit inſipientes Amentia.
ĩſanire.⸿ Amĕtiá.ab a.ꝑticula priuatiua & méte,amĕtia dicta,q̃ſi ſine méte,hoc eſt cõſilio aĩoq;,quo ſapimus Conſiliũ
Nã ut ait Lucre.cõſiliũ qđ nos aĩum météq; uocamus eadé dr̃ deméntia,ꝗa de h̃et uł minuédi,ut decreſco:deſi mens.
pio:dhoneſto,ĩterdũ ꝑticula auctiua eſt,& ualde ſignificat,ut deamo demiror.Deiero.Deméntire uerbũ uetus De aucti
eſt qđ ſigñat delirare & ĩſanire.Lucre.Deméntit eni deliraq; fat.Quidá dicere malunt deméntare, ut Apuleius in ua priuati
magia.Cõfeſſa eſt ſe ſe mea magia ĩ amoré:ĩductá deméntari.In actibus apoſtoloꝝ deméntare nó tá ſignificat de ua.
métẽ eſſe,q̃ facere deméntes,ſic eni ſcriptũ eſt.Attédebát eũ,pp qđ multo tpe magicis ſuis deméntaſſet eos. Deméntire
℃ CO Mmotio.perturbatio nó mihi ꝗdem ſoli,ab auctoritate probat.⸿ Stultũ.qui cadit in perturbationẽ. Deméntare.
⸿ Bonitatem enim a cõtrario.⸿ Propterea.Iſtoꝝ epicureorum.⸿ Ob hos:ad hos.⸿ Ne fruitur.ut Thelamon OMNI.
epicureus dicit duo genera uoluptatum. Senſum leuem corporis ſummam uoluptatem eſſe indolentiam. BONI.
⸿ Luctum. ideſt ægritudinem.⸿ In eo.in dolendo.⸿ Tergiuerſamur.fallimur,& ſentẽtiam mutamus.⸿ Os
perfricuiſti mos eſt eorum:qui cum uolunt aliquid dicere:nec audent:os perfricant.

BERO. ¶ ANimus in morbo. Sicut corpus in morbo ſanũ dici nõ poteſt: ſic animus in perturbatione: qui morbus animorum eſt poſitus: non eſt ſanus. Conſimiles enim ſunt ſanitates & morbi animorum atque corporum

Moros. ¶ Quã gratis. μωρος græce dicitur ſtultus. αφρων inſipiens. μανια inſania, furia. μανικος inſanus, furioſus.

Mania. μαινολης inſanus. μαινομαι inſanio: tamen hæc nõ tam cõcinnter congruenterq́ dicuntur: ſicut a latinis inſipientia: inſanitas, demẽtia, quæ ſignificãt quãdã priuationẽ animi ſanitatis: cũ illa græca furorem magis deſignẽt. ¶ Exiſſe de poteſtate. ille potẽtiſſimus eſt auctore ſeneca: q ſe habet in ptãte q ſibimet ĩperat: q rationi tanq̃ reginæ obſeqtur. libidinoſi uero inſani perturbati: iracondi compotes ſui non ſunt: ideoq́ exiſſe ex poteſtate dicuntur: quia nõ ſunt in ptãte mentis ſuæ: nec aĩo reguntur nec cõſilio cohibẽtur, nec rationis freno ſuffrenãtur: unde ira ab eo: quod eſt ire dicit̃ eo q a ſe eat: qui iraſcit̃ & furit. ¶ Iracũdia ulciſcendi libido: id eſt cupiditas: eſt enim libido: ut inqt

Libido generale uocabulum. Diuus Auguſtinus: generale uocabulum omnis cupiditatis, unde libido dominandi libido gloriandi, quæ iactantia nuncupatur, interdũ honeſtum uocabulum eſt, ut apud Saluſtium indecoris & militaribus equis libidinem habebant. Ariſtoteles ait iram eſſe cupiditatem doloris reponendi. Quidam dixerunt eſſe breuem inſaniam: cui ſententiæ ſubſcribit: illud

Ira quid. oratianum, ira breuis furor eſt. Senecæ finitio eſt, iram eſſe cupiditatem pene exigendæ: qd quadrat cum Cicerone & alii, qui diffiniunt iram eſſe ulciſcendi cupiditatem. Differt ira

Iracundia quid. ab iracundia nã ira, ut docet Donatus, ex cauſa eſt, iracundia ex moribus & uitio multum iraſcentis. Sic iratus & iracundus differunt, po

Iratus qui. Iracũdus q. teſt enim iratus non eſſe iracundus: poteſt iracundus aliquando iratus non eſſe. Vſurpatiue iracundia ponitur pro ira ut hic & alibi ſępe. Feras ira carere dicunt & omnia præter hominem, quod dixit Ouidius. Non aper iraſci meminit: poetice magis q̃ uere dictũ accipe, iraſci enim dixit pro incitari impingi, habent enĩ muta animalia impulſus quoſdam ſimiles

animus eſt in aliquo morbo: morbos autem hos perturbatos motus, ut modo dixi, philoſophi appellant: nõ magis eſt ſanus. quã id corpus, quod in morbo eſt. ita fit, ut ſapientia ſanitas ſit animi: inſipientia autem quaſi inſanitas q̃dam: quæ eſt inſania: eademq́ dementia. multoq́ melius hæc notata ſunt uerbis latinis, q̃ græcis: q́ aliis quoq́ multis locis reperietur. ſed id alias. nũc qđ iſtat. Totũ igitur id, qđ q̃rimus quid & q̃le ſit uerbi uis ipſa declarat. eos enim ſanos intelligi neceſſe eſt: quoꝝ mens motu, q̃ſi morbo, perturbata nullo ſit. q cõtra affecti ſunt, hos inſanos appellari neceſſe ẽ. ita q́ nihil melius: q̃ qđ eſt ĩ cõſuetudine ſermonis latini: cum exiſſe ex poteſtate dicimus eos, qui effrenati ferũtur aut libidine, aut iracundia: quã q̃ ipſa iracundia libidinis eſt pars. ſic enim diffinitur iracundia, ulciſcendi libido. qui igitur exiſſe ex poteſtate dicuntur: iccirco dicũtur: quia nõ ſunt in poteſtate mentis: cui regnum totius animi a natura tributum eſt. græci autẽ μανιαν unde appellant non facile dixerim eam tamen ipſam diſtinguimus nos melius, quã illi: hãc enim inſaniam, quæ iuncta ſtultitiæ patet latius, a furore diſiungimus. græci uolunt illi quidem: ſed parũ ualent uerbo: quẽ nos furorem, μελαγχολιαν illi uocant. q̃ſi uero atra bili ſolum mẽs, ac nõ ſepe uel iracundia grauiore, uel timore, uel dolore moueatur. quo genere Athamantem, Alcmeonem, Aiacem, Oreſtẽ furere dicimus. q

Maniaci. affectibus humanis: affectus non habent: nec magis ſciunt iraſci quã ignoſcere: ira perturbat autem: effrenat animum, impellit in furorem, impingit in præceps, ratione omni ualentior eſt, meritoq́ iracũdus dictus exiſſe de poteſtate, nec eſſe ſui potens. ¶ Græci maniam. Medici maniacos uocant furoris morbo laborantes:

Melancholia. quoniã mania dicitur inſania & furia, latini melius: qui inſaniã a furore diſiungunt: quoniã haud dubie aliud eſt furere, aliud inſanire. ¶ Volunt ſcilicet diſiungere inſaniam a furore. ¶ Melancholiã. latinę melancholia, ut uerbum exprimatur ex uerbo, dicitur nigra cholera, hoc eſt atra bilis: quæ ſepe in furorem agit hominem,

Atra bilis ſimilis uino. ſed parum ſignificãtur uidentur gręci nomine melancholiæ furorẽ exprimere, cum non ſolum atra bilis: ſed iracundia: timor, aliæq́ perturbationes mẽtem uexẽt, & furore perturbẽt. Melancholia hoc eſt atra bilis ſilis eſt uino: eiuſdẽq́ naturæ, nã ſicut uinum uarios reddit homines, & alios facit queribundos: alios hilares, alios furentes ac inſanos, alios ſõniculoſos, imo ut unũ hominem interbibẽdum moribus uariis immutat, ſic atra

Encyclia ꝓblemata. bilis facit ſtolidos, excãdeſcentes, loquaces, attonitos, ſuper qua re copioſiſſime, ſcitiſſimeq́ ſcribit Ariſtoteles in problematis encycliis. ¶ Quo genere athamantem. Cornelius celſus libro tertio de medicina plura eſſe ſcri

Furor athamãtis. bit genera inſaniæ: cum ex phreneticis alii hilares, alii triſtes ſint, alii facilius contineantur, & inter uerba deſipiant, quidam, ut idem ait: imaginibus non mẽte falluntur, qualem inſanientẽ aiacem: uel horeſtẽ poetaꝝ fabulæ ferunt. Vulgata quoq́ fabula eſt de athamante, cui iuno furorem talem ĩmiſit, ut filios ſuos uellet occidere: qui cum learchum unum ex filiis extinxiſſet, uxor ino maritum ſuum furore conſpiciens, ſeſe cum melicer

Alcmeon matricida. te altero filio præcipitem dedit in mare, quæ in marinam deam conuerſa uocatur mater mutata a noſtris, leucothea a græcis: filius portũnus & palemon, quod in primo commentario fuſius explicatum eſt. Alcmeonẽ amphiarai filium ſatis claret furore agitatum eſſe ob matricidium, matrem enim eryphilen ne cauerat ex mã

Argos amphilochicum. dato patris, & apollinis iuſſu, quia illa nõ ſolum monile acceperat in necem amphiarai, ſed & peplum quoq́ ob filii interitũ, ex quo ſcelere correptus eſt furore, ut oreſtes matricida: ſupra diximus duce alcmeone epigonos thebas diruiſſe: Sunt auctores & memorat Strabo argos amphilochicum conditum fuiſſe, ab almeone,

& a nomine fratris amphilochi, amphilochicum dictum. De oreſte matricida in uulgata ſunt omnia, qui poſt
parricidium furens ex reſpõſo didicit: quod ita demum poneret furorẽ, ſi reparata ſorore iphigenia abluere/
tur fluuio: qui ſeptem fluminibus confunderetur: Itaq; diu uexatus cum ad fines rheginorum perueniſſet: ibi
inuento flumine prædicto elutus: purgatuſq; eſt: ubi ahænum diu fuiſſe enſem, & ab eo edificatum Apolli/
nis templum ferunt. Memoriæ quoq; proditum eſt, oreſtiadem oram ob oreſte occupatam: nomina tamq;
fuiſſe cum cæſa matre exul profugeret: cumq; oppidum condidiſſet argos oreſticum de ſuo nomine uocaſſe. Argos ore/ſticum.
Refert lampridius oreſtem purificaſſe ſe apud tria flumina circa hebrũ, & horeſtam urbem condidiſſe, quã
ſæpe cruentari hominum ſanguine neceſſe eſſet: quã poſtea hadrianus hadrianopolim nominauit. Aiax au/ Hadrianopolis.
tem uictus in iudicio armorum achillis ab Vliſſe, ex dolore factus inſanus eſt, & ut ait Seneca. Aiacem ira in fu/
rorem, furor in mortem egit: qui cum reſciuiſſet: ſe per inſaniam armenta & oues occidiſſe: dum ſe credit græ
cos occidere: incubuit gladio. ſibiq; mortem conſciuit: de quo ſic oratianus agamemnõ. Mille ouium inſanus
læto dedit inclytũ ulyſſem & menelaũ ſe una mecũ occidere clamans. Extat tragœdia ſophoclis græca hoc ti/
tulo. αιασ μαστιγοφοροσ. i. aiax flagellifer, q̃ inducitur aiax inſanus flagello cedẽs boues: quos credit eſſe,
agamẽnonẽ & ulyſſem. De inſania oreſtis & aiacis eſt illud ſatyrographi poetæ. Nõ unus mẽtes agitat furor
ille ſororis in manibus uultu eumenidũ terref & igni: hic boue pcuſſo mugire agamẽnona credit: aut ithacũ.

ita ſit affectus, eum dominum eſſe rerum ſuarum ue/
tant duodecim tabulæ. itaq; non eſt ſcriptum ſi inſa/
nus, ſed ſi furioſus eſſe incipit. ſtultitiam enim cenſue
runt, inconſtantiam, id eſt ſanitate uacantem, poſſe ta/
mẽ tueri mediocritatẽ officiorum, & uitæ cõmunẽ cul/
tum, atq; uſitatum furorem autem eſſe rati ſunt mẽtis
ad omnia cæcitatem. quod cũ maius eſſe uideatur q̃
inſania: tamen eiuſmodi eſt: ut furor in ſapientẽ cade/
re poſſit: non poſſit inſania. Sed hæc alia q̃ſtio eſt. nos
ad propoſitum reuertamur. Cadere opinor in ſapiẽtẽ
ægritudinẽ tibi dixiſti uideri. A. Ego uero ita exiſtĩo.
M. Humanũ id q̃dem, q̃d ita exiſtimas. nõ enim ſilice
nati ſumus: ſed eſt naturale in animis, tenerum q̃ddã atq;
molle: quod ægritudine, quaſi tempeſtate, quatiatur.
nec abſurde Crãtor ille, qui in noſtra academia uel in
primis fuit nobilis: minime inquit aſſentior his, qui iſtã

BERO.

℄ ITA affectus. tali ueſania & furore cor/
reptus. ℸ Vetant duodecim tabulæ. lege duo
decim tabularum interdicitur furioſo & pro/
digo bonorum ſuorum adminiſtratio: da/
turq; utriq; curator: & ut ait Vulpianus Titulo
de curatoribus furioſo dandis. Tam diu erunt
furioſus & prodigus in curatione: q̃ diu uel fu
rioſus ſanitatem: uel ille ſanos mores recepe/
rit. Curator furioſi: ſi rem furioſi quaſi ſuam tra Curator
dit: dominum transferre non poterit. Oratius daf furio
de inſano loquens ait: interdicto huic omne ſo & pdigo
adimat ius prætor: & ad ſanos abeat tutella p/
pinquos: ubi expoſuit Porphyrio: quod inſa/
ni ſolent accipere a prętore curatores bonorũ
ſuorum ita ut illis uti non liceat: niſi ad arbitri
um alienum: apud Varronem & Columelam mẽte capt'
prouerbiale eſt: mente captum ad agnatos. & ad gẽtiles
gentiles deducẽdũ eſſe. Nam curator ex agna deducẽdus
tis & gentilibus dari ſolet dementi: & furio/
ſo. Ideoq; ait Marcel. iuriſcõſultus: ab agnato
uel alio curatore furioſi rẽ furioſi dedicari nõ poſſe cõſtat: agnato. n. furioſi nõ uſq; quaq; cõpetit rerum eius alie
natio ſed q̃tenus negotiorum exigit adminiſtratio. ℸ Si inſanus. trutinaf ppenditq; uerba legis decẽuiralis: ppria
& ſignificãtia: q̃ curatorem dat furioſo, nõ autẽ ſtulto tãq̃ inſanire minus ſit q̃ furere: poſſitq; inſanus tueri me
diocriter uſitatũ uitæ cultũ cũ id furioſus facere nõ poſſit: cuius mẽs penitus obcęcata: & ab omni ratione de/ Mẽs furio
uia eſſe credif. ℸ Mediocritatẽ officiorum. Signate locutus: mediocritas enim officiorum eſſe poteſt in inſipiente: p ſi auia a ra
fectio non poteſt: quæ pertinet ad ſanum & ſapientem. Duplex enim eſt officium: alterum perfectũ: quod gr
ci catorthoma uocant: quod & omnis numeros uirtutis continet: alterum eſt officium: quod medium dicitur
pertinens ad inſtitutionẽ uitæ communis. Cato apud Ciceronem ait in tertio de finibus. Quod ratione actũ tione.
ſit: id officium appellamus. id autem nec in bonis ponit, nec in malis: ſed in mediis rebus. In eodem loco oſtẽ Duplex offi
dit idem Cato tam inſipientẽ q̃ ſapiẽtem ſumptuum: quæ ſecũdũ naturam ſint: reiecturumq; contraria: ita eſt cium.
quodam cõmune officium ſapientis & inſipientis: ex quo efficitur uerſari in his: quæ media dicamus. Item
Mar. Tullius in quarto ait. Media officia cadere in non nullos inſipientes poſſe. Q. Atheris: quod ſcitu dignũ
eſt cum olym defenderet reum libertinum: cui obiiciebatur: quod patroni concubinus fuiſſet hac defenſione
uſus eſſe fertur: impudicitia in ingenuo crimen eſt: in ſeruo neceſſitas: in liberto officium: ex eo impudici & ob
ſceni aliquandiu officioſi uocitati ſunt. ℸ Non ſilice nati. Nunc ut Platonicus peripateticuſq; loquitur: mox ut Officioſi im
ſtoicus: Platonici enim & peripatetici non tollunt affectus: ſed temperant: ſtoici radicitus euellunt apathiã pudici.
ſuam comprobantes & ita homines diſciplina ſtoica cõſtituit ſaxeos plane & ſtupẽtes: penituſq; ab hominis Stupor in
natura deſciſcentes. Augu. dãnat hunc ſtuporem ſtoicorum in. xiiii. & in. xix. de ciuitate dei. ℸ Crãtor de aca ſtoicis.
demia. Fuit hic auditor xenocratis: Platonis diſcipuli: cõdiſcipulus polemenis: q nouis opinionibus: ut ait Eu/ Crãtor.
ſebius in. xiiii. pparationis euangelicæ: academiam Platonicam repleuerunt. Scripſit crantor librum de conſo
latione: quem ut ſupra diximus: M. T. emulatus eſt: periit aquę intercutis morbo.
℄ NAturale. his quæ percipiuntur ex ſenſu. Accipe genus piſcis iucundiſſimi: q ſono delectatur. ℸ So/
craticum. Vt Platonis Ariſtoteles. ℸ Humanum. quaſi diuinum ſit non carere perturbatione. ℸ Nec abſur/ OMNI.
de: probat hanc opinionem peripateticorum & academicorum. ℸ Crãtor. academicus. ℸ His. ſtoicis. BONI.

neſcio quā indolentiá magnopere laudāt: quæ nec po
teſt ulla eſſe, nec debet. Ne ægrotus ſim, inquit. ſed ſi
fuerim: ſenſus adſit, ſiue ſecetur quid: ſiue auellatur a
copore. nam iſtuc nihil dolere, non ſine magna merce
de contingit, immanitatis in animo: ſtuporis in corpo/
re. Sed uideamus ne hæc oratio ſit hominum aſſentā/
tium noſtræ imbellicitati, & indulgentium mollitudi
ni. nos autem audeamus non ſolum ramos amputare
miſeriarum: ſed omnes radicum fibras euellere. tamē
aliquid relinquetur fortaſſe: ita ſunt ſtirpes altæ ſtulti
tiæ. ſed relinquetur id ſolum: quod eſt neceſſarium. il
lud quidem ſic habeto: niſi ſanatus animus ſit: quod ſi
ne philoſophia fieri non poteſt: finem miſeriarum nul
lum fore. quamobrem, quoniam cœpimus: tradamus
nos ei curandos: ſanabimur ſi uolemus. & progrediar
quidem longius. non enim de ægritudine ſolum, quā
quam id quidem primum: ſed de omni animi, ut ego
poſui, perturbatione, morbo, ut græci uolunt, explica
bo. & primo ſi placet Stoicoꝝ more agamus: qui bre/
uiter aſtringere ſolent argumenta. deinde noſtro inſti/
tuto uagabimur. Qui fortis eſt, idem eſt fidens. quoniā

BERO. ℭ NESCIO quam indolentiá. Stoici laudāt apathiam. ideſt. ut ſæpe dictum eſt: impaſſibilitatem Hiero/
Analgiſia nymus phus rhodius ſūmum bonum ſtatuit eſſe uacuitatem doloris: quā græcæ dicit ἀναλγησίαν Cicero
Indolentia. appellat in adoleſentiam: eſtq; id uocabulū Ciceronis. ſicut etiā eſſentia: ſi credimus ſidonio apollinarii: ſic ſcri
Eſſentia. bēti in æpiſtola q̄dam. Lecturus es bic etiā nouum uerbū. i. eſſentiam: ſed ſcias hoc ipſum dixiſſe Ciceronem:
qui eſſentiā & indolētiā noīauit: addens: licet enī nouis rebus noua noīa imponere. M. Tullius in ſecundo de
Contra apa finibus. Num ꝑpe idem uoluptas eſt: quod ut ita dicam indolentia. Contra hanc indolentiā & apathiam ſtoi
thiam. corum herodes atticus uir doctiſſimus diſſe/
rit eleganter & copioſe apud Au. Gellium li/
bro noctium atticarum duodeuigeſimo. in
ea diſſertatione oſtendit: ꝙ nullus uſquā ho/
mo: qui ſm naturā ſentiret & ſaperet: affectio
nibus iſtis animi, quas πάθη ideſt paſſiones
appellant: ægritudinis: cupiditatis, timoris, irę
uoluptatis carere, & uacare totis poſſet: & om
nino non dolere: imo etiam ſi poſſet obniti:
ut totis careret: non ex re id eſſet melius, quo/
niá langueret animus: & torperet affectionū
quarundam adminiculis: ut neceſſario pluri/
mum imperio priuatus. Dicebat enim iſtos
motus animi implicatos eſſe: & innexos uigo
ribus quibuſdam mētium & alacritatibus: ac
Nō cōuellē ꝓpterea ſi omnino eos cōuellamus: periculū
dos motus eſſe, ne eis adherentes: bonas quoq; & utiles
aī ſed tēpe animi indoles amittamus. Moderandos eſſe
randos. igitur: & ſcite conſideratęq; purgandos cenſe
bat, ut ea: quæ cum perniciæ agnata ſunt, de/
trahantur. In hanc ſententiā ſcribunt peripate
tici & academici ueteres. In hanc ecclæſiaſtici
ſcriptores: Augu. Hieronymus, Lactātius a qui
bus cōcorditer dānatur hæc ſtoicoꝝ apathia:
cuius ſectatores: dum ſe intrepidos eſſe & im/
mobiles uolunt: dū nihil cupiūt, nihil dolēt, nihil iraſcūtur, nihil gaudēt, in torpore ignauæ & quaſi ſilice uitæ
cōſeneſcūt. Merito itaq; crantor academicus taxat indolentiā: quę eſſe nullo modo poteſt: niſi planæ hominē
ſaxeum eſſe uelimus: & omni pœnitus ſenſu carētē. ¶ Immanitatis in aīo. Auguſtinus meminit hoꝝ uerboꝝ
hiuſq; ſententiæ: cū ſcribens aduerſus apathiā ſtoicoꝝ: quam ipſe ipaſſibilem interꝑtatur, ſic inqt in. xiiii. de ci
uitate dei. Nā omnino nō dolore dum ſumus in hoc loco miſeriæ: ſicut qdam etiā apud ſæculi huius littera/
Narciſſus tos ſenſit: & dixit nō ſine magna mercede cōtingit īmanitatis in aīo: ſtuporis in corpore. Idem M. Cicero in
unde quarto de finibus dat ſtoicis īmanitatē uerboꝝ. ¶ Stuporis. græci ναρκην uocant ſtuporē: unde narciſſus flos
Narcotica. dictus: quia caput grauat: non autem a fabuloſo illo puero. Medici narcotica appellant medicamenta: quibus
ſtupor conciliatur: ac torpor aduerſus ſenſum doloris: & cruciatum ſectionis. ¶ Sed uideamus. Hactenus crā/
tor: nūc Cicero tanq̄ ſtoicus cenſet: amputandos eſſe non ſolum ramos: ſed minimas etiam fibras: radiculaſq;
perturbationū æuellendas: quod & Seneca ſtoicæ ſectæ ſectator ſtoicorum propugnator acerrimus: uehemē
ter contendit: alacriterq; defendit pluribus in locis: qui quadā ad lucillum epiſtola ſic ſcribit. Vtrum ſatius ſit
modicos habere affectus: an nullos ſæpe quæſitum eſt: noſtri illos expellunt: peripatetici temperant. ego non
uideo quo modo ſalubris eſſe: aut utilis poſſit ulla mediocritas morbi. ¶ Qui fortis eſt. argumentatur ex for/
mula ſtoicorum strictum & breuiter: non cadere in ſapientem ægritudinem. Stoicorum enim breuia & acuta
argumēta ſunt: ex quo genere ſunt ſoritæ chryſippei: hoc eſt acerui: ſine aceruales: ita enim dicūtur argumēta:
quibus chryſippus ſtoicoꝝ maximus utebatur: ſed in longū adeo per ſequælas producebat: ut uix unquam ſi
ſteret gradū: uixq; unq̄ terminū imponeret: & finem. Sorites eſt ille: quod bonū ſit: id eſſe optabile: qđ opta/
bile: expetendū: qđ expetēdū: lauſtabile: qđ laudabile, honeſtū, & alii ſunt gradus: ad hos ſoritas chryſippi. i.
aceruos: referēdus eſt ītellectus nouiſſimi carminis Perſiani: inuētus chryſippe tui finitor aceruī: qđ a nobis in
appēdicula Suetonii cōmētarioꝝ fuſæ copioſæq; axplicatū eſt. Ex hoc genere argumētoꝝ eſt illud quoq;: qui
Sorites prudēs eſt: tēperans eſt, q tēperās eſt cōſtās eſt: q cōſtās eſt, ipturbatus eſt, q imperturbatus eſt, ſine triſtitia eſt:
aceruus. q ſine triſtitia ē, beatus eſt: ergo prudēs beatus eſt. Sorites. i. aceruus quo ī preſentia uritur. M. T. ſic producitur:
q fortis eſt: fidens eſt. q fidens eſt, nō timet: q ſine timore eſt, ægritudine nō perturbatur: quoniā timori repu/
Repugnan gnat ægritudo. Repugnat enī timorem eſſe: & ægritudinem nō eſſe: ſicut repugnantia ſunt apud dialeticos
tia. diem eſſe: & lucem nō eſſe: ſuper quo Boe. ſubtiliter differit ī quarto cōmentario topicoꝝ.
OMNI ℭ IMMAnitatis. imanitas aī. ¶ Stupor corporis. ideſt accidit: aut ſtupore aut īmanitate quī doleátur. Ra/
BONI. mos miſeriatum. nam ſapientes ſunt beati: inſani uero miſeri. ¶ Perſtringere: colligere.

¶ CONFIDENS in uitio.ait Terentius in phormione.Eſt paraſitus qdá phormio homo cõfidés:qui dũ omnes illũ pdant:ubi expoſuit Dona.fidus ĩterpres,cõfidẽtẽ p ĩprobo:audaci,ac temerario poſui. Cõſimiliter apud Vir..Cõfidentiſſimus nomẽ eſt uitii.Ná qs te iuuenũ confidentiſſime noſtras i iuſſit adire domos.Item Pacuuius:ĩprobus:cõfidens:neq̃,malus uideaſ.Cõfidentia temeritatẽ ſignificat & audaciã:cõfidere honeſtũ uerbũ eſt:& cũ laude dicitur.M.Tul.in tertio de legibus.uir excellens & fortis eõfidere ſibi debet: & ſuæ uitæ & actæ & cõſequẽti.Fidens uero & fidentia in laude ponũtur.Dixit M.Tullius in ſecundo rhetoricorum:fidẽtiã partẽ eẽ fortitudinis:p quã magnis & honeſtis in rebus multũ ipſe animus in ſe fiduciç: cũ certa ſpe collocauit.

BERO.
Cõfidés in uitio.
Cõfidẽtia.
Fidens.

confidens mala cõſuetudine loquẽdi in uitio ponitur: ductũ uerbum a cõfidendo, quod laudis eſt.qui autẽ eſt fidens: is profecto non extimeſcit. diſcrepat enim a timẽdo,confidere.atq; in quẽ cadit ægritudo,in eundẽ timor.quarũ enim rerũ pſentia ſumus in ægritudĩe eaſdẽ impẽdentes,& uenientes timemus.ita fit ut fortitudini,ægritudo repugnet.uериſimile eſt igiẽ in quem cadit ægritudo,in eundẽ cadere timorẽ, & infractionem quãdam animi,& demiſſionẽ.in quẽq; ea cadunt, in eundẽ cadit ut ſeruiat:ut uictũ ſe quõq; eſſe fateatur. quæ qui recipit,recipiat idẽ neceſſe eſt timiditatẽ, & ignauiã.non cadũt aũt hæc in uirum fortẽ. igiẽ ne ægritudo qdem.at nemo ſapiens,niſi fortis.nõ cadet ergo in ſapientẽ ægritudo.Præterea neceſſe eſt,q fortis ſit, eundẽ eſſe magni animi.qui magni animi ſit,ĩuictum. qui inuictus ſit,eũ humanas res deſpicere:atq; infra ſe poſitas arbitrari.deſpicere aũt nemo põt eas res, propter q̃s ægritudine affici põt,niſi fortis.ex quo efficiẽ fortẽ uirũ,ægritudine nunq̃ affici.oẽs aũt ſapientes fortes.nõ cadit igiẽ in ſapientẽ ægritudo.Et quẽadmodũ oculus cõturbatus non eſt pbe affectus,ad ſuũ munus fungẽdum: & reliquæ partes,totũue corpus a ſtatu cũ eſt motum:deeſt officio ſuo,& muneri:ſic cõturbatus aĩus nõ eſt aptus ad exequendũ munus ſuũ. munus aũt animi eſt,rõne bene uti.& ſapientis animus ita ſemper affectus eſt:ut ratione optime utatur.nũquam eſt igiẽ perturbatus.at ægritudo perturbatio eſt animi. ſemp igitur ea ſapiens uacabit. Verisimile etiam illud eſt, qui ſit temperans (quem græci σωφρονα appellant: eamq; uirtutem σωφροσυνην uocant,quã ſoleo eqdẽ tum temperãtiam,tum moderationem appellare:nõnunq̃ etiam modeſtiã.Sed haud ſcio:an recte ea uirtus

confidens mala conſuetudine loquendi in uitio ponitur
Confido laudis est

¶ Rerũ pſentia. Aegritudo eſt triſtitia mali pſentis:timor ĩpẽdentis: & futuri:d qbus mox plura.¶ Vt ſeruiat. Ora. ĩ epiſtolis,q metuens uiuit: liber mihi nõ erit unq̃.Tot dñis hoĩes ſeruiũt, quot pturbationibus diſtrahũẽ.Imperat libido.Imperat timor, ægritudo.Et cçterç animi labes ĩperioſiſſime dñæ ſunt.¶ Ignauiã: torporẽ & ſegnitiẽ. Verbũ uetus eſt ignauit p ignauũ fecit. Et ignauiter p ignaue:apud antiquos nauus dicebaẽ celer ac ſtrenuus a nauiũ celeritate. Ora. Nauus mane forũ.ueſpertinus pete tectũ.Præpoſitio ĩ:ut docet M.T. ĩ oratore: pponi cepta eſt,notis,nauis:& naris,uñ dicti ignoti,ignaui, ignari,qđ dulcius uiſũ eſt q̃ ut ueritas poſtulabat. ¶ Nunq̃ eſt igitur pturbatus. Huic collectioni ſtoicorũ hoc modo piparetici reſpõdẽt, ut impturbatũ ſic ĩterpteẽtur,tãq̃ ĩperturbatus dicatur ſapiẽtis aĩus:q raro perturbatur & modice nõ q nunq̃.Itẽ ſine triſtitia eũ dici aiunt, q nõ eſt obnoxius triſtitiæ, nec freqũẽs nimiuſue in hoc uitio tanquã illud ſit humanã uitã negaẽ, alicuius aĩum ĩmunẽ eſſe a triſtitia & perturbatione.Sapiẽtẽ nõ uinci mœrore cæterũ tãgi,& cætera in hunc modum ſuæ ſectæ reſpõdẽtia. quæ nõ tollit affectus: ſed tẽperat. Scitum eſt illud peripateticorum oppido q̃ elegans. Sic ſapiens ĩperturbatus dicitur:quo modo apyrina dicũtur mala punica,nõ qbus nulla duritia eſt granorũ:ſed quibus minor.¶ Qui ſit temperans.Longo hyperbato ita ordinandus eſt textus,qui ſit temperãs: & ut infra repetitur,q ſit frugi,eum neceſſe eſt eſſe conſtantẽ: reliq dicuntur per quãdam quaſi ĩterpoſitionem. Eſt autẽ ſenſus ductus ex argumẽtatiõe ſtoicorũ: & aceruo chryſippi g collectiões cõſectarias,tẽperãtẽ uacuũ eſſe ægritudine,eſt aũt tẽperãtia una ex q̃tuor uirtutibus:q̃s cardinales uocãt:q ita diffinitur.Rõnis ĩ libidinẽ dominatio:uel cõtinẽs moderatio cupiditatũ, cuius partes ſunt cõtinẽtia,clemẽtia,modeſtia Ariſto.ĩ tertio æthicorũ, ait tẽperãtiã exiſtere circa uoluptates corporis:beſtias neq; tẽperãtes dicimus,neq; ĩtẽperantes niſi p ſimilitudinẽ.¶ Tẽperãtia,ut inqt Se.uoluptatibus ĩperat,alias odit,atq; abigit,alias diſpẽſat: & at ſanũ modũ redigit:græco ſermõe appellaẽ σωφροσύνη & tẽperans σωφρων quoniã ut interptatur Plato ĩ cratylo:ſalus & conſeruatio eſt phroneſeos.i.prudẽtiæ.

impertur batus.
Ignauit.
Ignauiter
Nauus.
Ignauus
Apyrina
Sorites
Tẽperãtia.
Temperantia
Modestia

¶ TIMOR. opinio mali futuri aliæna a rõne:ĩ quẽcũq; cadit ægritudo,ĩ eũdẽ põt cadere metus:ĩ ſapiẽtẽ nõ cadit mœtus:nõ ergo ægritudo:ĩ quẽcũq; cadit ſeruitus & ĩfractio aĩ,cadit & metus,ſed in uirũ fortẽ nõ cadit timiditas: & oĩs ſapiens fortis,nõ ergo cadit in hominẽ ſapiẽtem metus:qui fortis eſt fidens eſt, q fidẽs eſt, nõ extimeſcit:omnis fortis fidens,omnis ſapiens fortis,omnis ergo ſapiens fidit,quicũq; eſt fidens nõ extimeſcit,at omnis ſapiens fidens,nullus ergo ſapiens timet,ĩ quẽ nõ cadit metus,ĩ eũ nõ cadit ægritudo,cũ tẽpore tãtũ differat: & neceſſe eſt eũ aliquãdo ſeruire.& metuere pbauit:nõ autẽ accidere,omnes fortes ſunt magnanimi,omnis ſapiẽs fortis,ergo omnis ſapiẽs magni animi:q magni animi eſt,decipit res humanas.¶ Et quẽadmodũ.a ſimili probat.Cũ aĩus cõturbatus eſt:nõ rectæ fungitur offitio:at ſapiens ſemper fungitur officio ſuo, quicũq; modeſtus eſt & tẽperatus conſtans eſt:omnis ſapiens modeſtus,ergo conſtans:quicũq; cõſtãs eſt,quietus eſt:quicunq; quietus eſt:omni perturbatione caret:ergo & ægritudine a genere ad ſpeciem.

OMNI. BONI.
Timor qd

BERO. Sophron. Phroneſis.

¶ FRVgalitas. ſicut nequitia mater uiroꝝ omniū eſt:ita frugalitas mater cunctarum uirtutū: & ſicut illa a nihilo.i.ſterilitate:ſic hæc a fruge.i.a fructu propter quādā animoꝝ fecunditatē eſt nominata ut docet Auguſtinus in libro de uita beata: & M.Tullius in oratione pro deiotaro. Ego inquit frugalitatē: ideſt modeſtiā & tenperantiā uirtutē maximā eſſe iudico. Nō poteſt ut elegāter & uere ſcribit Seneca: ſtudiū ſalutare fieri ſine frugalitatis cura: frugalitas autē paupertas uolūtaria eſt. ¶ Frugi homines. Dixit Terētius in eunucho: frugi es idē ut exponit Dona. utilis & neceſſarius a frugibus: quæ quod his fruamur dictæ ſunt. Inde fructus & frumēta: frui autē eſt ueſci a frumine quæ eſt ſūma pars gulæ: per quā cibum lingua demittit in uētrē: eſt autē id nomen frugi omnis generis & aptoton: declinatur autem hic & hæc & hoc frugi & cum omnibus caſibus iungit: ut docet Priſcianus libro.vi.&.xi. hinc Marcialis ientacula frugi dixit: & tam frugi iuno uellet habere Iouem Aiaduerti apud Quinti. taxari eos a quibus dicitur frugalis: & non frugi tanquā frugalis ſit dictio parum proba cum tamē: quod mirum uideri poteſt: frugalior & frugaliſſimus in uſu ſint: q ſatis linquet teſtimonio Iuenalis cum ait. Ventre nihil noui frugaſius: & Ciceronis: qui ſcribit in uerrem. Hic ſolus introducitur: cæteri ſæpe frugaliſſimi homines excluduntur. Item homo ordinis ſui frugaliſſimus qui tum accenſus caio neroni fuit libuit hoc obiter anotare propter inueteratam conſuetudinem eorum: in quorum ore ſemper eſt frugalis: nunq̄ frugi: qui a latinitate deſciſcūt: ſi Quinti. credimus. cui haud dubie credi oportet.

frugalitas appellari poſſit. quod anguſtius apud græcos ualet: qui frugi homines χϛησιμουσ appellāt: ideſt tantummodo utiles. at illud eſt latius omnis enim abſtinentia, omnis innocentia, quæ apud græcos uſitatum nomē nullū habet: ſed habere poteſt αβλαβιαν. nam eſt innocentia affectio talis animi, quæ noceat nemini. reliquas etiam uirtutes frugalitas continet. quæ niſi tanta eſſet: & ſi iis anguſtiis, quibus pleriq́ putant teneretur: nunq̄ eſſet L. Piſonis cognomen tantopere laudatū. ſed quia nec qui propter metū præſidiū reliquit, quod eſt ignauiæ: nec qui propter auaritiam clam depoſitum nō reddidit, quod eſt iniuſtitiæ: nec qui propter temeritatē male rem geſſit, quod eſt ſtultitiæ: frugi appellari ſoletꝫ eo tres uirtutes fortitudinem, iuſtitiam, prudentiam frugalitas complexa eſt, & ſi hoc quidem commune eſt uirtutum: omnes enim inter ſe nexæ,

Frugi ſeruus. Illud adde: quod antiqui ſeruū laudare uolentes: frugi dicebant tanq̄ ſobriū: utilē, & neceſſariū. Hinc eſt illud oratianū, dauus ne, ita dauus amicū mācipiū domino & frugi, quod ſit ſatis. Plautus ī amphitrione, ita ſeruū par uidet frugi ſe ſe īſtituere. Idē ī aulularia. Hoc eſt ſerui facinus frugi facere: qd ego pſequor. Cōſimiliter bonæ frugi ſeruus nominatur utilis: bonus, neceſſarius, quæ locutio frequēs eſt apud iuriſcōſultos. ¶ χϛησιμουσ apud græcos χρησιμοσ dicit utilis & ptioſos: ſed hæc dictio græca anguſtiorē habet ſignificationē q̄ latina frugalitas & frugi: cuius dictionis ſignificatus latiſſimus ad utilitatē & modeſtiā: & tēperantiā, & īnocentiā extēdit. εὐλαβιαν græco ſermone eulabia dicit īnocētia: reuerētia, & cautio: eulabes religioſus uerecūdus cautus. Ego exiſtimo legēdū eſſe αλαβιαν græce enim pprie & ſignanter αλαβια dr īnocētia, ſicut λαβη και λαβοσ dicit nocētia: ſiue nocumētū. ¶ Reliqs uir. fortitudinē, iuſtitiā, prudētiā. ¶ Plærią pu. frugilitas a multis accipit p ſola parſimonia & ſobrietate. Hinc ait Ora. Parcius hic uiuit frugi dicat. Opponit frugalitas luxuriæ: unde ait Q.ī.iii. Frugalitas apud ſybaritas forſitā odio foret: ueteribus rōanis ſūmū luxuriæ crimen, Se. Luxurioſo frugalitas pœna eſt. ¶ Lucii Pi. Lu. Piſo cognominatus eſt frugi a moꝝ pbitate ex eoq́ familia Piſonū frugi appellata: cuius meminit Pedianus Aſco. Et ob hoc dixit M.T. ī orōne cōtra Pi.. Ore ipſo patriā aſpnaris. orōne genus moribus nomē. Fuit hic. L. Piſo frugi ſcriptor annaliū: cuius Gel. & C: & alii idētidē meminerūt. A Calphurnio Piſone: q dictus eſt frugi: lata eſt lex calphurnia de ambitu ſeueriſſime ſcripta. ¶ Nec p. reliquit. Oſtendit huiuſce nōis frugi ſignificātiā propagari ad fortitudinē: ad iuſtitiā ad prudētiā. Nam relinq̄re pſidiū, eſt timidi: nō fortis. Nō reddere depoſitū. eſt iniuſti non iuſti. Male rē gerere eſt ſtulti, nō prudētis: frugi autē appellat: ī quē tales noxæ non cadunt. Ex quo colligitur frugalitatē cōplecti: ut iā dictū eſt fortitudinē: iuſtitiā, & prudentiā: pſidiū autē dictū ē, qa extra caſtra pſidebāt ī loco aliquo quo tutior legio eſſet, auctor M. Varro. q relinqt pſidium: peccatū deſertionis ſubit. Deſertor autē capite puniri ſolet: q̄uis nō oēs deſertores ſimiliter puniēdi ſint: ut docēt iuriſcōſulti Titulo, de re militari. ¶ Clam de. nō re. Depoſitū eſt: ut inquit Vulpianus: qd alicui cuſtodiēdū datū eſt: fideią eius cōmiſſum: nō reddere depoſitum maxima iniuſtitia eſt: & uiolatæ fidei crimē pfidioſū ac deteſtabile: cū nemo deponat: niſi apud amicū: & apud eum quē fidiſſimū eſſe credidit: & adeo res depoſita reddēda eſt: ut etiā ſi deterior reddatur q̄ſi nō reddatur: agi depoſiti poſſit: cū enim deterior redditur. poteſt dici dolo malo redditam nō eſſe: hic eſt illa ſatyrica lamentatio. Spumātibus ardens uiſceribus. Sacrū tibi quod nō reddat amicus depoſitū. ¶ Male rē geſſit. Sicut bene rē gerere: prudētis eſt, ita male rē gerere inſani: qd & iuriſcōſultoꝝ teſtimonio ſatis claret: & oratiana ſnīa cōpobat: ſi male rē gerere īſani eſt. Cōtra bene ſani. Imperator dicit res gerere: ideſt ſuſtinere: non facere tranſlatum ab his qui onera gerunt: ideſt ſuſtinent: tractio datur negotii male geſti. Laudat M. Tullius in oratione pro quintio equitem romanū: eſſet ſui negotii bene gerens. Idem in oratione pro roſcio comedo: at enim tu tuū negotiū geſſiſti bene. Gere & tu tuū bene.

Eulabia. — Piſo frugi. — Deſertor capite punitur.

OMNI BONI.

¶ INNOCENTIA. ad iuſtitiam. ¶ Cognomen. ſcilicet frugi: ſi nequitia appellatur: in qua nulla uirtus ſit: a contrario frugalitas omnes uirtutes ſignat.

¶ ET iugatæ ſunt.cõiunctæ:iugatũ coniunctũ ſignificat a iugo dictũ:& ita legit nonius hunc locũ:quidã legere malũt iugæ ꝓ iugatæ.Antiq iniuges boues dici uoluerũt iugũ nunq̃ ferẽtes.& uirtus iniugis dicta: qđ iugũ neſciat:nec unq̃ ſit iugo ꝑmenti ſubiecta:quo aũt uirtutes inter ſe copulatæ ſint & cõnexe.Et q unã habuerit:oẽs habere dicaĩ:ſupra latiſſime explicaui.¶ Appetentis.Animus mortaliũ eſt cupiditatis inexplicabilis:& inexhauſtę auiditatis:ad q̃ coercendã frugalitas:hoc eſt tẽperãtia ꝑ freno eſt.illa enim ſuffrenat ac regit appetitiones immodicas & efferueſcẽtes.¶ Frugalitas a fruge.ex nois interpratatione res lucidior ſit q̃ græce etymologia.latine ueriloquiũ nũcupatur.ετυμον enim græce uerũ ſignificat λογοσ rationẽ:ſed qa ueriloquiũ ut inqt Boe.minus in uſu latini ſermonis habeĩ M.Tul.etymologiã uocat notationẽ qa notã facit rei:de qua ꝑdicatur.Ariſtoteles ſymbolõ noĩat.Quidã uim intuiti originationẽ uocant.ex qua dicunĩ argumẽta habet.n.ut auctor eſt Quinti.aliquando uſum neceſſariũ:quotiẽs interꝑtatione res:de qua q̃ritur eget:ut cũ M.Celius ſeſe hominem frugi uult ꝓbare:nõ qa abſtinens ſit ſed qa utilis multis:ideſt fructuoſus.unde & ducta frugalitas.Diximus ſupra frugi & frugalitatem a fruge deduci:fruges aũt a frumine:q̃ pars gurgulionis eſt:ꝑ quã cibaria in uentrẽ demittuntur.Appellatione aũt frugũ principaliter cõtinẽtur frumẽta & legumina:quod ex Plinii lectione planũ eſt:q in.xviii.ſic refert.Nũc natura indicabiĩ frugũ.Sunt aũt duo prima earũ genera frumẽta & legumina:ſed frugis ſignificatio latius ſerpere cœpit:q̃ pro reddittu accipitur:ut docet Vulpianus:nõ ſolũ qđ frumẽtis & leguminibus:uerũ etiã qđ ex uino:uel ex ſiluis ceduit.Cretifodinis lapicidinis capiĩ.Iulianus iuriſcõſultus ſcribit:falſũ eſſe fruges oẽs eſſe qbus homo ueſcaĩ:nõ enim carnes aut aues:aut poma fruges dici:quod ait poma:nõ dici fruges:neſcio an ſatis perite:Nam Plinius:Cor.Tacitus:Columela.arbores pomiferas appellant frugiferas:tanq̃ fruges arboꝝ poma ſint.Annotandũ:quod frugis rectus caſus eſt frux:ut docet Mar.Varro in libris analogia.apud feſtũ Pompeium legitur pantices frux uentris ideſt pinguitudo.Quidã perperã legẽtes corrumpunt:& pro frux fluxus dicunt:deprauata dictione & ſenſu.Voluit enim feſtus docere:qđ pãtices ſignificanĩ pinguitudo uentris & extuberãtia:quod frux notat:cum fluxus cõtrariũ ſignet.hodię quoq; uulgus pãtices appellat in homine uẽtrioſo.Plautus in pſeudolo.Eo uos ueſtros pãtices adeo madefacitis:cũ ego ſim hic ſiccus.¶ Neqtia ab eo quod nequicq̃ eſt.Supradictũ eſt ex auctoritate diui Auguſtini:nequitiã matrẽ eſſe omniũ uitioꝝ.Africanus ſcripſit omnia mala probra flagitia:q̃ homines faciunt.in duabus rebus eſſe:malitia.ſ.atq; nequitia ubi nequitiã intelligi uult luxũ uitæ prodigũ:& effuſionẽ immodicã pecuniaꝝ:ſicut nequã hominem prodigũ nihili:neq; rei:neq; frugis bonæ ueteres dixerunt.Mar.Varro ex ne & quicq̃ media ſyllaba extrita nequã cõponi demonſtrat in libris de latina lingua.ſic nequitia a nequicq̃ nominata eſt:ſiue a nihilo ex eo quod nequicq̃ ſit:uel quod nihil ſit.Nihil eſt enim:ut inquit Auguſtinus:omne quod fluit:quod ſoluiĩ qđ liqueſcit quod ſemp perit.Ideo tales hoĩes etiã perditos dicimus.Alias neqtia poniĩ pro laſciuia & petulãtia libidinũ:ut apud Ouidiũ.Nequitia eſt q̃ te non ſinit eſſe ſenem.Et apud epigrãmatarium poetã:Nequitias tellus ſcit dare nulla magis.¶ Heracleotes Dionyſius.ſtoicus hic fuit:de quo dictum eſt in ſecundo cõmentario.q ex renibus laborauit.¶ Corq; meũ penitus.homerus nona illiados rhapſodia ſcribit Vlyxẽ:phenicẽ & aiacẽ legatos ab agamẽnone miſſos eſſe ad achillẽ placandũ.Exorandũq;.q poſt reſponſa data ulyſſi & phenici:ſic ad aiacẽ uerba fecit.q o generoſe aua thelamonie dixiſti:ea mihi oĩa in bonã partẽ accipiunĩ:ſed cor meũ tumet iratũ eſtu:cũ recordor:quãta me cõtumelia agamẽnon affecit.Verſus græcus apud homeꝝ hic eſt ἀλλὰ μοι οἰδάνεται κραδίη χόλῳ ὁππότε̃ ἐκείνου μνήσομαι:ideſt ſed mihi tumet cor ira:quãdo recordor pręteritoꝝ.¶ Nũ manus affecta.diſputatio Dionyſii ꝑgreditur hoc ſenſu:ſicut manus cũ in tumore eſt uitioſa eſt:ſicut aliud membrũ cũ turget:uitioſe ſe habet.ita animus tumens in uitio eſt.qualiter achilles ait:cor ſuũ turgeſcere eſtu iracundiæ.animus autem ſapientis nũquã urget:& conſequenter nunq̃ iraſcitur:cum ex ira tumor ille proueniat:& cum iracundia non cadat in ſapientem:nec cadet quidem ægritudo cum tales affectiones ex eodem uertice eliquatæ ſint tanquã iſta conſectaria ſint:quæ gradatim a Cicerone memorantur.

& iugatæ ſunt.reliqua igiĩ,& quarta uirtus ut ſit ipſa frugalitas neceſſe ẽ.eius.n.uideĩ eſſe ꝓpriũ motus animi appetẽtis regere,& ſedare:ſempq; aduerſantẽ libidini,moderatã in omni re ſeruare cõſtantiã.cui cõtrariũ uitiũ nequitia dr̃.frugalitas ut opinor a fruge:qua nihil melius e terra oriĩ.nequitia ab eo,& ſi hoc erit fortaſſe durius:ſed tentemus:& luſiſſe putemur,ſi nil ſit:ab eo,qđ nequicq̃ eſt in tali hoĩe:ex quo idẽ nihili dr̃)q ſit frugi igitur,uel,ſi mauis,moderatus,& tẽperãs:eũ neceſſe eſt eſſe cõſtantẽ:Qui ãt conſtans,quietũ:q quietus,ꝑturbatione omni uacuũ.ergo etiã ægritudine.& ſunt illa ſapiẽtis.aberit igitur a ſapiẽte ægritudo.Itaq; non inſcite Heracleotes Dionyſius ad ea diſputat:quæ apud Homerum Achilles quæritur hoc ut opinor modo. Corq; meum pœnitus turgeſcit triſtibus iris. Cum decore,atq; omni me orbatũ laude recordor. Num manus affecta recte eſt:cum

¶ AD ea:aduerſus ea:quemadmodum manus uel aliquod membrum ſic animus inflatus & tumens in uitio eſt:& uitium in ſapientem non cadit:non ergo timet animus ſapientis.Si animus ira turgeſcit.nunq̃ igitur ſapiens iraſcitur & ſi iraſcitur & concupiſcit.& ſi concupiſcit lętatur:& qui lętatur inuidet at nemo ſapiens inuidet:non ergo lætatur:nec concupiſcit:nec iraſcitur.

BERO Iugatum. Iniuges boues. Ethymologia. Nequitia. Frumẽ pars gurgulionis. Appellatio frugum. An poma fruges ſint. Pantices frux. Perditi homines. Animus tumens in uitio. OMNI BONI

BERO. ℂIN tumore eſt. Cũturget aliquo uitio. ¶ Si iraſcit̃ cõcupiſcit. ex diffinitione iræ: q̃ diffiniũt cupiditatẽ eſſe ulciſcẽdi: ſiue doloris reponendi. ¶ Inurere. queadmodũ notæ inuſtæ cauterio indelebiles ſunt. ita inuri dr̃ dolor: q̃ fit futurus diuturnus. & peremis. ſic iniuſta ignominia dicta. ¶ Poſſet in miſericordiã. Si miſericordia uirtus eſt: nõ ne merito laudari debet ſapiens miſericors: nõ ne in ſapientem cadere debet miſericordia: quod eſt laudis: ſed Cicero hoc in loco tanq̃ ſtoicus inter uitia animi miſericordiã numerat. Et ita Seneca: q̃ ſe addixit ſectæ ſtoicorum auſteriori: Vitiũ inq̃t animi eſt miſericordia. nec miſerebit̃ inq̃t ſapiẽs: ſed ſuccurret. Et queadmodũ religio deos colit ſuperſtitio uiolat. Ita clementiã manſuetudinẽq̃ oẽs boni pſtabunt: miſericordiã aũt uitabũt. Eſt. n. uitiũ puſilli ai ad ſpeciẽ alienorum malorum ſuccidẽtis. Augu. quoq̃ in nono de ciuita. dei. ſtoicorum inq̃t eſt miſericordiã ſolere culpare: Cæterum lõge melius: & humanius: ac piorũ ſenſibus accomodatius ſentiũt illi: q̃ miſericordiã ut uirtutem laudãt. & bonũ hoĩem uocãt miſericordẽ. Quinetiã. Cicero alibi tanq̃ peripateticus: nõ dubitauit miſericordiã appellare uirtutẽ: q̃ ſtoicos inter uitia numerare nõ pudet. Nã in Cęſaris laudem ſcribẽs in orõne pro ligario inq̃t. Nulla de tuis uirtutibus plurimis nec gratior nec admirabilior miſericordia eſt. Quid eſt autẽ miſericordia inq̃t Augu. niſi alienæ miſeriæ quędam in noſtro corde compaſſio qua ſi utiq̃ poſſumus ſubuenire cõpellimur. ¶ In inuidentiã. Maluit Cicero inuidentiã: q̃ inuidiã dicere. tanq̃ inuidẽtia inuidit ſit inuidia eius cui inuidet̃. ſed in frequẽti uſu eſt inuidia magiſq̃ inuidẽtia. apud doctos indoctoſq̃ indiſcriminatim. ¶ Animis intuẽdo. Tanq̃ inuidere ſit nimis uidere: & intueri alienã fœlicitatẽ: hęc. n. particula in. nõ ſemper priuatoria eſt. ſed aliquãdo habet uim augẽdi. ¶ Vt eſt in menalippo. Legere malim in menalippa. eſt. n. fabulæ nomẽ ductũ a menalippa. de q̃ in uinculis cõiecta ac metapontũ deportata. & eius nato noĩe booto multa fabulant̃: q̃d & Strabo memorat in. vi. geographię. De hac dixit poeta aſius. Bootum ſpecioſa menalippa in dii regia peperit. M. Var. in ſecũdo de re ruſtica ait: bouẽ ſeruaſſe filios neptuni e menalippa: ne in ſtabulo infantes grex bouũ obtereret. De hac menalippa: cuius noĩe cõpoſitæ ſunt fabulæ: intellexit Iuuenalis cũ ait. Syrma uel antigones: ſeu pſonã menalippes. Fuit altera menalippa amazonũ regina: q̃ uicit Hercules: eiq̃ ablato baltheo ſalutẽ dedit cuius Diodorus & trogus meminerũt: menalippus autẽ ille tidei interfector notus eſt cui caput ante obitũ corroſit tideus ex rabie: q̃ apud ſtatiũ ita uociferat̃. Caput o mihi ſi quis apportet menalippe tuũ: ſed nõ hic plane dignus uidet̃: cuius noĩe fabula ſcriberetur. Fuit alter menalippus tidei frater: quẽ tideus in uenatu fert̃ peremiſſe. ob idq̃ fratricidiũ exulaſſe. Igit̃ in menalippa fabula græca erat hic uerſus: quẽ in latinũ uertit actius poeta tragicus. Quiſnã florẽ liberũ inuidit meũ quo uerſu: ut cõiectatoriæ ſuſpicari poſſumus. menalippa inducebat̃ erũnas ſuas eiulans: & de filiorum ſorte cõquærẽs: q̃ pœne obtriti ſunt in ſtabulo a bouũ græge. Senſus ſic ordinat̃: ex pſona menalippes p interrogationẽ conq̃ſtionẽq̃. Quis inuidit flori filiorum meorum. meũ. n. liberũ pro meorum liberorum: antiq̃ locutione dictũ accipe. ſicut inuidit florẽ auctore uetuſtate cõiunxit cũ accuſatiuo potiuſq̃ cũ datiuo q̃d rectius eſſe ſentit. Ci. nã ſicut uidere cũ accuſatiuo iungit̃: ita inuidere: quod ualde uidere ſignificat: ſcite cũ eodẽ caſu copulant̃. cũ cõpoſitũ uerbũ ſimplicis regulã ſequat̃. Subſcribit huic rei Quintilianus: q̃ notat ueteres dixiſſe inuidere hãc rẽ & adulari hunc. Quintiliani uerba ex libro nono ſubieci: q̃ ſunt hæc. Huic rei inuidere: nõ ut ueteres oẽs & Cice. pcipue: hãc rẽ: & incũbere illi nõ in illũ: & plenũ uino: nõ uini: & huic nõ hunc adulari iam dr̃. & multa alia. ¶ Male latine uidet̃. nõ uituperat actiũ in trãſlatione: ſed indicat in uerſu gręco fuiſſe uerba q̃dã nõ trãſlatitia: q̃ in latinũ uerſa nõ retinent elegantiã græce facũdiæ. ¶ Cõſuetudine phibemur: Cõſuetudo obtinuit: ut inuidere huic rei cum datiuo. nõ hanc rẽ cũ accuſatiuo dicamus. Eſt aũt cõſuetudo regina rerum & maxime uerborum: ut inq̃t Gelli. Ideoq̃ dixit Quintilianus: cõſuetudinẽ certiſſimã eſſe loquẽdi magiſtrã utendũq̃ ſermone ut nũmo: cui publica forma eſt. ¶ Poeta. actius. ¶ Ius ſuũ. Ius poetarum eſt: ut in uerbis liberiores ſint: & figuris audaciores: & trãſlationibus licẽtiores: q̃ ipſi oratores. M. T. in primo de oratore. Eſt inq̃t finitimus oratori poeta numeris aſtrictior Paulo: uerborum aũt licẽtia liberior. Inde uerba q̃dam poetica dicta q̃ peculiariter decent poetas: q̃bus raro utet̃ orator. Idẽ Mar. Tul. in tertio de oratore Habet etiã in orõne poeticũ aliquod uerbũ dignitatẽ. M. Varro teſtat̃ ſe poeticis multis uerbis magis delectari q̃ uti. antiquis magis uti q̃ delectari.

Miſericordia uitium.

Miſericordia quid

Inuidentia inuidia.

Menalippa

Menalippa amazon.

Menalippus.

Inuidit florem.

Inuidere rẽ

Adulari hunc.

Cõſuetudo regina uerborum.

in tumore eſt? aut nũ aliq̃d q̃ppiã mẽbrum timidũ, ac turgidũ nõ uitioſe ſe habet? ſic igit̃ inflatus, & tumẽs animus in uitio eſt. ſapientis aũt animus ſemp uacat uitio: nũq̃ turgeſcit: nũq̃ tumet. at iratus animus eiuſmodi eſt. nũq̃ igit̃ ſapiens iraſcit̃. nã ſi iraſcit̃: etiã cõcupiſcit. ppriũ eſt enim irati, cupere a quo læſus uideat̃, ei q̃ maximũ dolorẽ inurere. q aũt id cõcupierit: eum neceſſe eſt, ſi id cõſecutus ſit: magnopere lætari. ex quo fit, ut alieno malo gaudeat. q̃d q̃m non cadit in ſapientẽ: ne ut iraſcatur quidẽ cadit. ſi aũt caderet in ſapientẽ ægritudo: caderet etiã iracundia. qua q̃m uacat ægritudine etiã uacabit. Etenim ſi ſapiens in ægritudinẽ incidere poſſet: poſſet etiã in miſericordiam: poſſet in inuidentiã: non dixi inuidiam: q̃ tum eſt, cum inuidetur. Ab inuidendo autem inuidentia recte dici poteſt: ut effugiamus ambiguũ nomẽ inuidiæ: q̃d uerbũ ductũ eſt a nimis intuẽdo fortunã alterius: ut eſt in menalippa: Florẽ q̃ſnã liberũ inuidit meũ? male latine uidet̃: ſed præclare. Actius: ut enim uidere: ſic inuidere florẽ rectius: quã flori dicitur: nos conſuetudine prohibemur poeta ius ſuum tenuit: & dixit audacius. Cadit igitur in eundem & inuidere & miſereri. Nam qui

BERO.

¶ DOLet aduerſis.hoc ad miſericordiã refertur.¶ Dolet ſecũdis. Hoc ĩuidentiæ eſt: nam oratius decenter ſcripſit & uere.Inuidus alterius macreſcit rebus opimis. Et a Statio dictũ eſt. Aegraq; lætis ĩuidia. Plutarchus libellũ condidit de inuidia & odio.quo ſubtiliter diſſeruit:quid ab odio inuidia differat:ubi hæc ſumma conſit odiũ eſſe aduerſus malos,inuidiã aduerſus fœlices.Naſcit̃ enĩ odiũ ex opinione:q̃ habemus:quod is: quẽ,odimus:malus ſit.Inuidia uero gliſcit ex ſecũdis rebus alicuius fortunati.Odimus iuſte. inuidemus iniuſte. odiſſe malos palam profitemur.Inuidere fœlicibus & bonis pudet confiteri.Præterea odium in brutis animantibus exiſtit.Inuidia in ſolis eſt hominibus.Extat ba ſilii uiri doctiſſimi ſctiſſimiq; liber de inuidia quo docet inuidos ſerpentibus eſſe pernitioſiores:ſi quidem ſerpentes p plagas emittunt uiros peſtiferum.Inuidi ipſo etiam aſpectu noxii eſſe credunt̃.Sed ſicut rubigo ferrum ita ĩuidia animũ inuidi exeſt & conſũmit:& ut dicit Alexãder magnus apud Quintũ curtium. Inuidi ſunt ipſorũ met tormẽta. Scite lacædemonius agis dixit:inuidos duplici dolore torqueri.Nam dolent inqt:& ex ſuis malis:& ex alienis bonis.Ouidius quoq; de inuidia loquẽs elegãter dixit.Intabeſcitq; uidendo:ſucceſſus hominũ.carpitq; & carpitur una.¶ Interitũ caliſthenis. Caliſthenes olinthius philoſophus familiaris fuit Alexandro magno. ex condiſcipulatu apud Ariſtotelẽ:acceituſq; ab ipſo rege ad prodẽda memoriæ geſta eius aſiatica.Huic nocuit immodica libertas:grauitaſq; inuiſa regi.cũ haud quaq̃ male aſſentantiũ accomodatus ingenio eſſet:nã cũ Alexander magnus ex perſico ſuperbiæ regiæ more adorari uellet:acerrimus inter recuſantes caliſthenes fuit:palã dictitans Alexandrũ adorandum non eſſe.q̃ res & illi:& multis principibus macedonũ exitiũ fuit:ſiquidem Alexander caliſthenẽ propter adorationis perſicæ interpellatũ morem:coniurationis:cuius auctor fuerat hermolaus: conſciũ fuiſſe criminatus eſt.Eũq; truncatis crudeliter mẽbris:abſciſſiſq; auribus:ac naſo:labiiſq; deformatũ cum cane in cauea clauſum circũferri iuſſit:diuq; tortũ:excruciatũq; tandẽ necauit.Quidã autumant a lyſimacho:q pcepta uirtutis ſolitus erat a caliſthene haurire:uenenũ ei datũ in remediũ calamitatũ.idq; adeo Alexandrũ ægre tuliſſe:ut lyſimacũ obiici ferociſſimo leoni iuberet.alii cruci ſuffixũ expiraſſe perhibent:alii in cõpedibus ſeruatũ ob nimiã aruinã cõcreto pedore ac ſordibus ſupremũ diẽ obiiſſe.qđ cõſtat nullius cedes maiorẽ apud græcos Alexãdro excitauit inuidiã:q̃ quod præditũ optimis moribus artibuſq; caliſthenẽ torſerit:occideritq;:indicta qdem cauſa auctores Plutarchus.Iuſtinus.Curtius.cæteri.de hoc ait Seneca libro.vi.q̃ſtionũ naturaliũ.Fuit caliſtheni nobile ingeniũ:& furibũdi regis impatiẽs.hoc eſt Alexãdri crimẽ ęternũ:qđ nulla uirtus:nulla bellorũ fœlicitas redimet.Nã quotiens dicet̃ occidit perſarũ multa milia:opponet̃ & caliſthenẽ.quotiens dictũ fuerit:occidit dariũ dicetur ſed caliſthenem occidit.De atroci caliſthenis nece intelligi uoluit Ouidius in ibin ſic ſcribens. Incluſuſq; necem cauea patiaris:ut ille.Nõ profecturæ cõditor hiſtoriæ in quo explicãdo labuntur commẽtatores. Creditũ eſt Ariſtotelem ob caliſthenis necem cui generis propinquitate coniunctus erat:excogitaſſe illud uenenum ſtygis aquæ:quo periit Alexander magnus.Theophraſtus ille peripateticorũ eloquentiſſimus:doctiſſimuſq;:qui ex diuinitate loquendi nomen inuenit librũ compoſuit:cui titulus eſt caliſthenes:ſiue de luctu.In quo caliſthenis ſodalis interitum miſeranter deplorat:cuius laertius quoq; diogenes mentionẽ facit.¶ In hominem: Alexandrũ intelligit.¶ Rebus ſecundis uti.plęriq; omnes ignorant:quẽadmodum uti conueniat rebus ſecundis namq; fortunæ indulgentia:intumeſcunt inſolenter:eiuſdem ictibus affliguntur intemperanter Ille autem dicitur bene uti rebus ſecundis:quem ſecunda fortuna:non effert elatius:ſicut nec aduerſa peſſundat.Qui ſperat infeſtis.metuit ſecundis alterã ſortem.Laus romanorũ eſt:q neq; eos ſecundæ res extulerunt. nec aduerſe minuerunt.In laudem Pompeii eſt illud Lucani elogium.Nec te uidere ſuperbum:proſpera bellorum:nec fractũ aduerſa uidebunt.¶ Contortius.implicatius:ſtrictius:nodatius. Sunt enim contortę ſtoicorũ concluſiunculæ:nodoſæ:ſenticoſę.¶ Virili ratione:ſtoicos dicit:quorum uirilis nimis eſt ſententia.Et ut dicã: quod ſentio:ab hominis ingenio pœnitus aliena.

Odiũ ĩ brutis.

Inuidia in hominibus

Inuidi sui ipsorum tormenta

Nex caliſthenis.

Alexandri crimen eternum mors caliſthenis.

Caliſthenes teophraſti.

dolet rebus alicuius aduerſis, idem alicuius etiã ſecũdis dolet. ut Theophraſtus interitũ deplorans Caliſthenis ſodalis ſui, rebus Alexãdri proſperis angitur. itaq; dicit Caliſthenem incidiſſe in hominem ſumma potentia,ſũmaq; fortuna:ſed ignarum quẽadmodum rebus ſecundis uti cõueniret. atqui quẽadmodũ miſericordia ægritudo eſt ex alterius rebus aduerſis: ſic inuidentia ægritudo eſt ex alterius rebus ſecũdis. in quẽ igitur cadit miſereri:in eundẽ etiam inuidere. non cadit aũt inuidere in ſapientẽ. ergo ne miſereri quidem. quod ſi ægre ferre ſapiens ſoleret: miſereri etiam ſoleret. abeſt ergo a ſapiente ægritudo. hæc ſic dicũtur a Stoicis: concluduntur q; cõtortius. ſed latius aliquãto dicenda ſunt, & diffuſius. ſententiis tñ utendum eſt eorum potiſſimum, qui maxime forti, & ut ita dicam, uirili utuntur ratione, atq; ſententia. nam Peripatetici

¶ CALISTHenis. Caliſthenes philoſophus:qui ab Alexãdro in aſia eſt interfectus cum eum increparet. ¶ Sed latius ſuperius multis:argumẽtum ſtoicorũ oſtendit:ægritudinem nõ cadere in ſapiẽtem: nũc oſtendit quomodo ægritudine carere:& mederi poſſumus:quod fieri nõ poteſt:niſi prius cauſam cognouerimus:& ſicut morbi niſi penitus euellãtur,nõ poteſt aliquis ſanus appellari:ſic nec ſapiens ſi radices ullas perturbationis habuerit:ſapiens non erit. Ci.ergo dicit peripateticos:& academicos,qui mediocritatem probent:ſe non probare:nam quodcũq; malum eſt pænitus tollendum eſt:ægritudo & omnis perturbatio malum ſunt: ergo pœnitus euellende:& a ſimili etiam confutat.

OMNI BONI

Malũ omẽ tollẽdum.

BERO. ¶ FAMILIARES noſtri. Cicero libro qnto de finibus maxime probat diſciplinã ueteꝝ peripateticoꝝ.
quos ait academicos eſſe: ex quoꝝ ſcriptis & inſtitutis: ut ipſius uerbis utar: cũ omnis doctrina liberalis. omnis
hiſtoria: omnis ſermo elegans ſummi põt: tum: uarietas tanta eſt artiũ: ut nemo ſine eo inſtrumento ad aliam
rem illuſtriorẽ ſatis ornatus poſſit accedere: ab his oratores: ab his imperatores. ac rerũ publicaꝝ principes ex/
titerunt. mathematici, poetæ, muſici: medici: deniq; ex hac tanq̃ ex omniũ artiũ officina profecti ſunt. ¶ Me/
diocritates perturbationũ: Iã ſępe dictũ eſt: peripateticos affectus mediocriter temperare: quos ſtoici radicitus
euellunt. Lactãtius. Auguſtinus. Hieronymus
peripateticos rectius ſenſiſſe autumnat: ꝓpte/
rea quod naturalia ſunt. Hęc: nõ uoluntaria: &
nobiſcũ. ſimul nata ſcite eleganterq; ait Lactã
tius. ſtoici ergo furioſi: qui ea nõ tẽperant: ſed
abſcindũt: a rebus quæ a natura inſitis caſtrare
hominem quodãmodo uolunt: quod tale eſt
quale ſi uelint aut metũ detrahere ceruis: aut
uenenũ anguibus: aut iram feris: aut placidita
tem pecudibus. & mox paulo. homines pru/
Qui uitia tollit uirtu/tem tollit. dentes nõ intelligunt. cũ uitia ex homine tol/
lunt. etiã uirtutẽ ſe tollere: ſed nũc Cicero ſtat
a ſtoicis aduerſus peripateticos aliubi ait ſtoi/
cos deſciſcerẽ a natura. ¶ Caret ſa. Sene. quę &
ipſe dogmatis ſtoici aſſertor eſt. in hanc ſentẽ/
tiã ſic ſcribit. Ego non uideo: quomodo ſalu/
bris eſſe aut utilis poſſit ulla mediocritas mor
Angor. bi. ¶ Angorẽ. angor eſt ęgritudo præmens.
¶ Vocant pathos. i. morbũ. Mar. Tul. in tertio
de finibus in hanc ſentẽtiam. Perturbationes
animoꝝ uitam inſipientiũ miſeráq; reddunt:
quas græci pathe nominant. poterã ego uer/
bum interpretans morbos appellare. ſed non
conueniet ad omnia: quis enim miſericordiã:
aut ipſam iracundiã morbum ſolet dicere: at il
li dicunt pathos. ſit igitur perturbatio: quæ no
mine ipſo uitioſa declarari uidetur: A. Gellius
affectus uel affectiones dici ait a latinis philo/
ſophis: q̃ gręci pathe appellant: Quintilianus
in. vi. capite de affectibus. Duæ ſunt inquit af/
fectuum ſpecies: alteram enim gręci pathos uocant: quã nos uertentes recte ac proprie affectũ dicimus. Idem
Affectus. docet affectuum quoſdam concitatos eſſe: quoſdam mites & compoſitos. Lactantius modo uitia: modo affe
ctus nuncupat. Auguſtinus motus animi: quos græci pathe dicunt. perturbationes: affectiones: uel affectus:
ſed expræſſius paſſiones uocari tradit quæ moderatæ in ſapientem cadunt ſecundũ peripateticos: ab eo quod
Pathetica oratio. gręce dicitur pathos: oratio pathetica nominata eſt: quã ex rethorica arte pręcipitur dirigi oportere: aut ad in
dignationẽ: aut ad miſericordiam. Taurus quoq; philoſophus grauiter & copioſe diſſeruit non priuationem
παθων: ideſt paſſionum eſſe utilem. quã gręci στέρησιν dicũt: ſed mediocritatem: quã metriotita illi appel
lant. nunc Mar. Tullius melius ſignificantiuſq; dicit ait a latinis ægritudinem animi & perturbationes: q̃ a grę̃/
cis pathos. i. morbum: cum quædã perturbationes ſint nequaq̃ ſimiles ægrotationis: ut libido & lętitia. ¶ Cau
ſa morbi inuenta. Medici logici: qui rationalem medicinam profitentur: neceſſariam eſſe proponunt abdita
Abditæ cauſæ. rum & morborum continentium cauſarum notitiam: deinde euidentium. abditas cauſas uocant: in quibus re
quiritur ex quibus principiis noſtra corpora ſint: quid ſecundã: quid aduerſam ualitudinẽ faciat: neq; enim cre
Euidentes cauſæ. dunt poſſe eum ſcire: quomodo morbos curare conueniat: qui unde ſint ignorent. Euidentes uero cauſas ap/
pellant: in quibus quærunt: initium morbi calor attulerit: an frigus. fames an ſacietas: & quę ſimilia ſunt. occur
ſurum enim uitio dicunt: eum qui originem non ignorauerit.

familiares noſtri, quibus nihil eſt uberius: nihil erudi/
tius: nihil grauius: mediocritatẽ uel perturbationum,
uel morborum animi, mihi non ſane probant. Omne
enim malũ, etiã mediocre, magnũ eſt. nos autẽ id agi/
mus: ut id in ſapiente nullũ ſit omnino. nam ut corpus,
etiã ſi mediocriter ægrũ eſt, ſanum non eſt, ſic ſi in ani/
mo eſt iſta mediocritas: caret ſanitate. itaq; præclare
noſtri, ut alia multa, moleſtiã, ſollicitudinẽ, angorem
propter ſimilitudinẽ corpoꝝ ægrorum, ægritudinem
nominauerunt. hoc propemodũ uerbo græci omnem
animi perturbationẽ appellant. uocant enim πάθοσ,
ideſt morbum, quicunq; eſt motus in animo turbidus.
nos melius. ægris enim corporibus ſimillima eſt ani/
mi ægritudo. at nõ ſimilis ægrotationis eſt libido: nõ
ĩmoderata lætitia, quæ eſt uoluptas animi elata, & ge
ſtiens. ipſe enim metus non eſt morbi admodũ ſimilis:
quãquã ægritudini eſt finitimus: ſed proprie, ut ægro/
tatio in corpore, ſic ægritudo in animo, nomen habet
non ſeiunctũ a dolore. Doloris igitur huius origo no/
bis explicanda eſt: id eſt cauſa efficiens ægritudinem
in animo: tanq̃ ægrotationem in corpore. nã ut medi/
ci cauſa morbi inuenta, curationem eſſe inuentam pu/
tant: ſic nos cauſa ægritudinis reperta, medendi facul
tatẽ repiemus. Eſt igiť cauſa oĩs in opinione: nec uero
ægritudinis ſolũ, ſed etiã reliquaꝝ oĩum ꝑturbationũ:

OMNI BONI. ¶ OMNE malum mediocre etiam magnũ eſt: ſed ægritudo etiã ſi malũ eſſet mediocre: magnũ eſt: ergo
ægritudo magnũ malũ contra peripateticos: qui probant mediocritatẽ. omne malum fugiendum ægritudo
malum &c. præterea nihil mali poteſt in ſapientẽ cadere. At &c. Eorum ſtoicoꝝ. ¶ Nã ut corpus: quattuor er/
go ſunt perturbationes: quibus carere debet ſapiens: ægritudo opinio mali pręſentis. & metus opinio mali fu
turi: q̃ malæ ſunt. & dicat bene lętiora geſtiens q̃ eſt opinio præſentis boni cupiditas. Stoici putãt cauſam om
niũ perturbationũ eſſe opinionẽ falſam. Nã nihil quod malũ nõ ſit: dolendũ non eſt: ſed aut ex malis corpo/
ris: aut fortunę: quę mala non ſunt: dolorem omnẽ percipimus. Eſt ergo opinio quædã falſa. ¶ Moleſtiã ſolici
tudinem: ſpecies ægritudinis. ¶ Nam ut medici: a ſimili arguit. Partibus ſpeciebus.

BERO.

¶ QVAE ſunt genere quatuor. due perturbationum bigæ ſunt: a malis una: & cupitis altera philoſophi enim dicunt quattuor eſſe perturbationes ſiue paſſiones: duas a bonis: duas a malis opinatis rebus. Nam dolere & timere duæ opiniones mali ſunt: una præſentis altera futuri. dolor præſentis timor futuri. Item gaudere & cupere ſunt opiniones bonæ: una præſentis altera futuri. gaudiũ pręſentis: cupiditas futuri hæc quatuor paſſiones naſcuntur ex coniunctione corporum & hebitudine animorum: quod & Virgilius lueulenter expræſſit in. vi. cũ ait. hinc metuunt cupiuntq́. dolent gaudentq́. Nec auras ſuſpiciunt clauſæ tenebris & carcere ceco. De his in præſentia Cicero latiſſime ac copioſiſſime diſſerit. oſtendens opinionem eſſe fontem originalem iſtarum perturbationum: tanq̃ triſtes ſimus. timeamus. gaudeamus. cupiamus. ex eo quod opinemur ita eſſe faciendum. ¶ Citetur. commoueatur excitetur. ¶ Voluptas geſtiens. quaſi geſticulatione quadam & geſtu ſe gaudere ſignificans. Geſtire enim eſt cupere & lętari. ¶ Libido. ſu pradictum eſt libidinem uocabulum eſſe generale, Et ad omnem cupiditatem referri. ¶ Malorum. ſcilicet opinione. ¶ Impendentis. quod futuri eſt. ¶ Aegritudo. expreſſius enucleatiuſq́ dicitur ab eccleſiaſticis doctoribus triſtitia. ¶ Cætera alias. In quarta tuſculana diſputabitur de reliquis perturbationibus. ¶ Nullo modo exiſtimo. Vt ſtoicus negat in ſapientem cadere ægritudinem. ſiue triſtitiã: peripatetici uero qui affectus non tollunt ſed temperant. dicunt dolebimus: ſed parum. cõcupiſcimus: ſed parce: iraſcemur: ſed placabimur. Apud eccleſiaſticos triſtitia in bono uſurpatur. Nam laudat apoſtolus cor nthios. quod contriſtati fuerunt ſecundum deum. Nunc Cicero ex ſtoica doctrina præc.pit fibras etiam euellendas eſſe ægritudinis: ſiue triſtitiæ: eamq́ quantum fieri poteſt: fugiendam eſſe longiſſime. ¶ Tetra res eſt. tetrum dicitur uitabile: ſedum. crudele: amarũ. ¶ Tantalo prognatus. thyeſtes ſignificatur: filius pelopis. nepos tantali: pronepos Iouis: de quo tragici poetæ tragedias ſcriptitarunt: qualis eſt apud Senecam. titulo argumentoq́ thyeſtes. Verba hæc ſunt tragici poetæ ueteris: ſiue is actius: ſiue pacuuius ſit: ſiue quiſpiam alius: qui inducebat thyeſtem fractum: mœrentẽ ægritudine ſeſe conficientem. poſtq̃ reſciuit ſibi appoſitos fuiſſe a fratre atreo filios epulandos quia apud ſenecam exclamans rogat Iouem: ut ipſum telo triſulco petat: ut per pectus ipſius tranſmittat flammeam facem. Apud Diomedem grammaticum pro exemplo figuræ: quæ climax dicitur: ſiue gradatio referuntur uerba hiſce conſimilia: cum ait. Apud noſtrum etiam tragicum ſic. Ioue prognatus eſt ut perhibent tantalus. ex tantalo ortus pelops ex pelope ſatus areus: qui noſtrum porro propagat genus. ¶ A ſocero oenomao. Hiſtoria pelopis notiſſima: qui curruli certamine ſuperauit oenomaum. eiuſq́ filiam nomine hippodamiam abduxit uxorem: qua ex re dolore affectus oenomaus: ſibi mortem conſciuit. ¶ Iouis iſte pronepos. thyeſtem dicit. ex Ioue enim natus tantalus filium genuit pelopem thyeſte patrem. ¶ Vmbra ue obſit. adeo pollutum ſe damnat thyeſtes: ut exiſtimet umbræ ſuæ tactu poſſe homines ledi & commaculari.

Duæ perturbationum bigæ.

Opinio fons perturbationum.

Tetrum.

Climax.
Gradatio.

Mors oenomai.

quæ ſunt genere quatuor, partibus plures. nam cum omnis perturbatio ſit, animi motus uel rationis expers, uel rationem aſpernans, uel rationi non obediens: iſq́ motus aut boni, aut mali opinione citetur. bifariam quatuor perturbationes æqualiter diſtributæ ſunt. nam duæ ſunt ex opinione boni. quarum altera, uolupras geſtiens, id eſt præter modum elata lætitia opinione pręſentis magni alicuius boni: altera uel cupiditas recte, uel libido dici poteſt. quæ eſt immoderata appetitio opinati magni boni rationi non obtemperans. ergo hæc duo genera uoluptas geſtiens, & libido, bonorum opinione turbantur: ut duo reliqua metus & ægritudo malorum. nam & metus opinio magni mali impendentis: & ægritudo eſt opinio magni mali præſentis: & quidem recens opinio talis mali: ut in eo rectum uideatur eſſe, angi. id autem eſt, ut is, qui doleat, oportere opinetur: ſe dolere. His autem perturbationibus, quas in uita, hominum ſtultitia, quaſi quaſdam immittit furias, atq́ incitat, omnibus uiribus, atq́ opibus repugnandum eſt: ſi uolumus hoc, quod datum eſt uitæ, tranquille, placideq́ traducere. ſed cætera alias. nunc ægritudinem, ſi poſſumus, depellamus. id enim ſit propoſitum: quando quidem eam tu uideri tibi in ſapientem cadere dixiſti. quod ego nullo modo exiſtimo. tetra enim res eſt: miſera, deteſtabilis, omni contentione uelis, ut ita dicam, remiſq́ fugienda. qualis enim tibi ille uidetur Tantalo prognatus, Pelope natus, qui quondam a ſocero Oenomao rege Hippodamiam raptis nactus nuptiis. Iouis iſte quidem pronepos. tamne ergo abiectus? tamq́ fractus? Nolite (inquit) hoſpites adire ad me ilico iſtic: Ne contagio mea bonis: umbra ue obſit. Tanta uis ſceleris in corpore hæret.

OMNI BONI

¶ CITETVR. moueatur. ¶ Bifariam. in duas partes. ¶ Nam omnis perturbatio. aut de pręſenti: aut de futuro. ¶ Tetra. turpis: fæda: & imanis. ¶ Miſera: quæ miſeros reddat: quodcunq́ miſerum tetrum: ægritudo eiuſmodi eſt. fugienda ergo & cætera. ¶ Pronepos. nam Iupiter genuit tantalum, tantalus pelopem.

BERO.

Tu te Thyeſta damnabis, orbabiſq́ luce, propter uim ſceleris alieni? Quid illum filium ſolis nõne patris ipſius luce indignum putas? refugere oculi: corpus macie extabuit. lachrymæ peredere humorem exanguis genas ſitu nidoris. barba pedore horrida: atq́ intonſa infuſcat pectus illuuie ſcabrum.

¶ TV te thyeſta. uerba M. T. p apoſtrophē: quē accuſat: q̃ in tãta ægritudine ſit ob fraternũ ſcelus: eſt autē thyeſta uocatiuus ſiue ſalutatorius caſus: ex formula noĩum primi ordinis: ut atrida: & anchiſa & alia id genus uſurpanſ. Seneca. Bonũ eſt thyeſta: q̃ mala ignoras tua. ¶ Quid filiũ ſolis. Oetã ſignificat: quē una cũ pſe p̃genitũ ex ſole ferunt q cũ filiã medeã reſciuiſſet una cũ Iaſone clã abſceciſſe: aſportato aureo uellere cũ his: q in prõptu erant militibus inſecutus abeuntes cõflixit in littore: ubi a meleagro occiſus eſt. Fabulæ tradunt medeã fugientē ſecũ abduxiſſe fratrē abſyrthũ: q ut moraref aliqua fraude: patrē inſequentē: fratrē interemit: atq́ itaq́ diuellit: diuulſaq́ mẽbra per agros diſſipat in multis inueniẽda locis. a qua diſſectione tomos ciuitas illa noĩata eſt. Oeta cognitis filii mẽbris: q̃ diuulſa in itinere reperit: merore & triſtitia confectus extabuit. Et ita inducebaſ a tragico poeta. Nunc Mar. Tul. accuſat oetã inſolabiliter dolentē: & ægritudine tabeſcentem ob caſum filii & filiæ ſcelus. ¶ Patris. ſolis. ¶ Refugere: p refugerũt. Verba ſunt tragici poetæ: qbus exprimiſ oetã maceſcẽs: tabeſcẽs: ſeneſcẽs ex ægritudĩe: ocli refugeř dicunſ: cũ ex merore & lachrymis ĩtra caput cõdi uidenſ. Oculos cõcauos dixit Hippo. in p̃gnoſticis eſſe ſignũ mortiferũ. ¶ Macie extabuit. In tabē & corruptionē reſolutũ eſt. Tabes eos male habet quos inuaſit: cuius ſpẽs plures ſunt una eſt qua corpus nõ alitur: ſũma macies oriſ: & niſi occurriſ tollit: atrophiã hãc græci uocãt: inde atrophi dicti laborãtes atrophia. Pli. in. xxvi. Eadē daſ his: quos atrophos uocãt interpoſitis diebus. atrophi quoq́ uocanſ: q ab imbecillitate uires recolligũt. Altera ſpẽs eſt: quã græci caceſiã appellãt: ubi malus corpis habitus eſt: ideoq́ oĩa alimẽta corrũpunſ. Dixit. Hippocrates in aphoriſmis caceſia ſeniores infeſtari: tertia eſt longeq́ periculoſiſſima ſpecies. quã græci phthyſim nominauerũt: unde phthyſici dicti ſermone græco: ſed latinis uſitatiſſimo. A tabe tabiſicabile. & tabificũ deducunſ: tabitudo dř a Plinio. tabũ uero ſignificat ſanguinē corruptũ: quod & aliquãdo tabes: dicit tñ ſeruius ſuper eo uerſu: & tabo terrã maculãt: tabo nomē eſſe caſus ſeptimi tñ: ut ſpõte. quod ſi uelis declinare. hæc tabes huius tabis dices. ¶ Peredere. cõſumpſerũt. ¶ Exanguis genas. genæ proprie ſunt operimẽta oculorũ & palpebræ. piſces. & inſecta: ut inqt Plinius nõ habẽt genas: nec integunt oculos. Ennianus eſt ille uerſus. Pãdite ſultis genas: & corde relinqte ſomnũ: ubi ſultis poniſ pro ſi uultis. In alio ſignificatu genas uocant malas: q infra oculos ſunt. quas a fœminis radi leges decẽuirales uetuerũt. pacuuius genas putat eſſe: qbus barba primũ oriſ hoc uerſu. Nunc primũ opacat flore lanugo genas. In qua ſignificatione hic accipi poſſet uel pro genis oculorũ: uideturq́ ita ordinãdus eſſe textus. lachrymæ peredere: hoc eſt exhauſerunt: cõſumpſeruntq́ genas oculorũ humoris largitate. Et ita leges humore: ut ſit ſeptimus caſus uel ita diſtinctim legito. lachrymæ peredere humorē: ut ſit unũ colon. mox ſequaſ. ¶ Exangues genæ ſitu nidoris. Alterũ colon: quod placet. ut genæ legas recto caſu pluratiuo. ¶ Situ. Situs: ut ait ſeruius: eſt lanugo ex humore p̃creata: qui ſit in locis carentibus ſole. Donatus exponens illud Maronianũ ex ſeptimo Eneidos. Sed te uicta ſitu: uerię effeta ſenectus: ſic ſcribit. Situs eſt corruptio ex humore & diuturnitate contracta: qua deteriores fiunt ſpẽs uno loco & p̃lixo tẽpore cõſtitutę. Victa ſitu: quaſi q̃ ſenio eſſet: & nihil agẽdo corrupta. Solet aũt in locis ſitu ſentis odor quidã teter & aſpernabilis olfactantiũ nares offendere. q & ipſe, ſitus diciſ. Plinius in. xxi. Peſſimũ eſſe crocũ ait: quod ſitum redolet: in quē ſenſum duci poſſet iſta ſententia: ut ſitus nidoris ſignificetur hyperbolicos non ſolũ ſqualor & decoloratio. ſed & odor inamabilis: qualis ex re ambuſta ſentitur. Nidorē enim poni pro odore epularũ & culinæ ſatis claret ut apud Iuuenalē. Captũ te nidore ſuæ putat ille culinæ: & apud Martialem. paſceris & nigræ ſolo nidore culinæ. uerũ etiam ponitur pro putore uſtrinæ & rei uſtulatæ. ut apud Virgilium in. xii. Illi. ingens barba reluxit: nidorēq́ ambuſta dedit. In quo ſignificatu hic accipi uidetur. ¶ Pedore. ſqualore. illuuie: ſordibus. hoc enim ſignificat pedor. Lucanus. Longuſq́ in carcere pedor. Infra dicet pedores muliebres. uocabulũ hoc a græco ſermone ductũ uideſ: quo παιδιοι id eſt pueri dicunſ. q in illa puerili etatula ſordidi fere ſunt: nec a ſordibus ſciunt abſtinere. Vnde pedidos quoq́ ſordidos & obſoletos appellãt. ¶ Barba intonſa. ſpecimē eſt meroris barba prolixior: unde ait Silius de cãpanis aduerſæ fortunæ ſuccumbentibus. Nunc propexis in pectora barbis: uerrere humũ: Cultus reorũ fuit apud priſcos. indui amiculũ obſoletũ: neq́ barbam radere. Annotauerunt ſcriptores Pu. ſcipionē: cũ eſſet reus: neq́ barbam deſiſſe radi: neq́ nõ candida ueſte uti: neq́ fuiſſe cultu ſolito reorũ. barba philoſophorũ prope peculiariter decet. Vnde illud Barbatũ hoc crede magiſtrũ: dicere. Sed multi ſunt qui barba & pallio tenus phyloſophantur. q hircino barbicio philoſophos mentiũtur. Vnde merito dixit ille: barbam & palliũ uideo. philoſophum non uideo. Conſimiliter multi ſunt. Sunt inquã multi ſpurci & probroſi q ſub habitu ſanctiſſimo religionis nomen uſurpant ſanctitudinis: & ſancti appellãtur: quos non minus fugiendos eſſe cenſeo q̃ diras peſtilentias intrinſecus graſſantes: & ictu eceo uitalia lancinantes. apud Lucianũ in ſchaphidio iubet Mercurius philoſopho: barbam abradi: & ſupercilia non nouacula: ſed ſecuri. primus auctoribus uarrone & Plinio ticinius menas adduxit tonſores ex Sicilia in Italiam. antea intonſi fuere. ¶ Infuſcat. obumbrat immiſſa prolixitate. ¶ Illuuie. ſordibus immunditia. Virgilius. Dira illuuies immiſſaq́ barba.

Oeta filius ſolis. — Abſyrtus diuulſus a medea. — Tomos unde. — Atrophia. — Atrophi q. — Caceſia. — Phthiſis. — Tabitudo. — Genæ. — Situs. — Nidor. — Pedor. — Cultus reorum. — Barba philoſophorũ.

OMNI BONI.

¶ NIDORIS. nidor fetor: qui fit ex aliqua re uſta. ¶ Fedo. a pediculis dicitur.

¶ HAEC mala.nũc loqͬ M.T.¶ Tumor aĩ.Tumẽs aĩus ĩ uitio ẽ:ſicͭ turgidũ mẽbrũ uitioſe ſe habet.¶ Mœſtes.mœrore cõficeris.¶ Filiæ.medeã dicit.¶ Dionyſius pueros docebat.Diony.νεωτέρος.i.iunior ſuffectus in tyrannidẽ:πρέσβυτέρος.i.ſenioris Dionyſii auſpicatus eſt Tyrãnidẽ a cedibus cognatoꝝ & fratꝝ.mox ĩ ſegniciẽ ſublatis emulis lapſus:ſaginã ex nimia luxuria:oculorũq; ualitudinẽ cõtraxit.adeo ut ſplẽdorẽ lucis ferre nõ poſſet:ꝓpter ꝙ dũ cõtẽni ſe putat:ſeuitia graſſaͬ.Ciuitatẽ ſyracuſanã cedibus replet.ex quo factus ĩuiſior a ſyracuſanis expelliͬ.Iteꝝ receptus cũ crudelior ĩ dies eſſet.iteꝝ extorris corinthũ ĩ exiliũ ꝓficiſciͬ.ubi in

BERO.

Extorris Dionyſius.

Hæc mala o ſtultiſſime Aeeta ipſe tibi addidiſti.ñ erãt in his,ꝗ tibi caſus inuexerat:& qdẽ inueterato malo, cũ tumor animo reſediſſet.eſt aũt ægritudo, ut docebo,in opinione mali recentis.ſed mœres uidelicet regni deſiderio,non filiæ.illã.n.oderas:& iure fortaſſe: regno nõ æquo aĩo carebas.eſt autẽ impudẽs luctus, mœrore ſe cõficiẽtis,qđ imparere nõ liceat liberis. Dionyſius qdẽ tyrãnus Syracuſis expulſus Corinthi pueros docebat:uſq; eo imperio carere nõ poterat. Tarquinio uero qd impudẽtius?ꝗ bellũ gereret cũ his, ꝗ eius nõ tulerãt ſupbiã.is cũ reſtitui in regnũ nec Veiẽtium, nec Latinoꝝ armis potuiſſet:Cumas ſe cõtuliſſe diciͬ inq; ea urbe ſenio,& ægritudine eſſe cõfectus.Hoc tu igiͬ cenſes ſapiẽti accidere poſſe?ut ægritudine opprimaͬ,id eſt miſeria?nã cũ omnis ꝑturbatio miſeria eſt: tũ carnificina eſt ægritudo.Habet ardorem libido:leuitatem letitia geſtiens:humilitatẽ metus:ſed ægritudo quædã maiora:tabem cruciatũ afflictionẽ fœditatem:lacerat:exeſt animum:planeq; conficit:hanc niſi exuimus ſic:ut abiiciamus:miſeria carere non poſſumus. At hoc quidem perſpicuũ eſt tum ægritudinẽ exiſtere:cũ quid ita uiſum ſit:ut magnũ quoddam malũ adeſſe:& urgere uideaͬ. Epicuro autem placet

ſordidiſſimũ uitæ genus deſcendit:in popinis lupanaribuſq; totos dies reſidens. pãnoſus & ſqualidus incedere.In macello ꝑſtare.cũ lenonibus iurgari.oĩa deniq; facere cõtemnendus magiſq; metuẽdus uidereͬ.Nouiſſime ſe ludi magiſtrũ ꝓfeſſus:pueros in triuio docebat:ut quoniã uiris imperare nõ poterat:ſaltẽ pueris imperaret.Erat enim eruditus:ut pote Platonis auditor.olim interrogatus iam exul extorriſq;:quid ſibi Plato ac phĩa ꝓfuiſſet:ſciẽter reſpondit:τὸ τηλικαύτην τύχης μεταβολίαν ῥαδίως ὑπομένειν:idest ut facile æquoq; animo ferrẽ talẽ fortunæ mutibilitatem.Idem ἔλεγε πολλοὺς τρέφειν σοφιστὰς οὐ θαυμάζων ἐκείνους.ἀλλὰ δι᾽ ἐκείνων θαυμάζεσθαι. βουλόμενος:idest dicebat ſe alere multos ſophiſtas: nõ quod illos admiraretur:ſed quod per illos admirationi eſſe uellet. Mar. Tullius quadam ad papyrium petũ æpiſtola in hanc ſententiã ſic inquit.Diony.tyrãnus cum ſyracuſis expulſus eſſet corinthi diciͬ ludũ aperuiſſe.¶ Tarqui.cumas.Hiſtoria Targnii ſuperbi nihil notius:de quo Liuius. Dionyſius. Plutarchus. Ouidius:cæteri non parũ multa:qui poſt bella grauiſſima:qbus romanos uenientibus Porſena rege latinis finitimis:cõcitatis atriuerat. poſteaꝗ deſertus ab eis:quoꝝ fidebat auxilio:regnũ recipere nõ ualuit.in oppido thuſculão romæ uicino. ut tradit diuus Au.ĩ tertio annos ꝗtuordecim priuatim uitã qetus habuit:& cũ uxore cõſenuit,Liui.cũ M.T.cõcordãs ait.Targnĩũ ſupbũ cumis eſſe mortuũ:quo ſe poſt fractas opes latinoꝝ ad Ariſtodemũ tyrãnũ cõtulerat. ¶ Senio.triſtitia:mœrore:diuidia.ſeniũ.n.nõ ſolũ ſignĩat ſenectutẽ,ſed ẽt poniͬ ꝓ merore:& tedio:& diuidia: ut turpilius in demiurgo.qa.n.odio ac ſenio mihi ſunt nuptiæ.a Ci.dictũ eſt ſeniũ matricidarũ. ¶ Carnificina, carnificina dͬ locus:in quo ſontes iuſſu poteſtatũ a carnifice occiduntͬ.carnificina ſignĩat crudelitatẽ tormẽtoꝝ & cruciabilitatẽ.Plautinus amator ait in ciſtellaria Credo ego amorẽ primũ apud hoĩes carnificinã cõmentus Carnificina quoq; accipiͬ ꝓ officio miniſterioq; carnificis.Plautus in captiuis,uel carnificinã facere hũc poſſum perpeti.Cato pꝛ dixit carnificinas ꝓ cruciabilitatibus inhumaniſq; ſuppliciis.Caro ꝓpriæ dͬ mortuoꝝ:dicta ab eo qđ careat anima.ut interpretaͬ donatus in ecyra.unde carnifices dicti:ꝗ carnes ex hoĩe faciant. unde & carnificina:de qua ſcripſimus in tertio trãquilli cõmẽtario.nũc a M.T.diciͬ ægritudo eſſe carnificina:ꝗ inſtar carnificis cruciat:torquet:lancinat ꝑcordia.lacerat animũ.ex carnificatũq; cõficit.Poſſet carnificina accipi ueluti pro fœmina excarnificante:ſicut a Plauto dͬ fœmina opificina.¶ Exeſt.cõſummit:populaͬ. a uerbo exedo dictũ:ſicut a comedo comeſt.Afranius Bona comeſe hic quotidie.Plautus.Pirũ uulpes comeſt.¶ Cõficit.necat.trucidat:exanimat.cõficere.n.interficere eſt Virg.Nũc uulnus acerbũ.cõficit.Oratius.Nũc ego reſto confice.Inde confectores dicti apud Suetoniũ interfectores ferarum.

Scitum dionyſii.

Tarquinius conſenuit thuſchuli.

Senium triſtitia.

Caro unde.

Opificina.

Exeſt.

Conficere.

¶ DIOnyſius filius dioniſii tyrãni.His romanis.¶ Senio.triſtitia.nã oẽs ſenes triſtes ſunt.ꝓbauit ꝑ inductionẽ:ægritudinẽ deteſtabilẽ & tetrã eſſe ꝗn miſeros & tetres reddit:ut Thieſtes &c.¶ Epicuro aũt placet:ægritudo & oĩs ꝑturbatio in opinione eſt ſm ſtoicos:& nihil ꝑter culpã dolẽdũ.dolores nec perturbationes culpa nõ ſunt,nõ ergo:priuſꝗ medicinã:ꝗ petẽda eſt a ſtoicis.adhibeat:cõfutat cyrenaicos & epicureos:ꝗ dicunt ſimul atq; aliqs intueaͬ:& putet ſe fantaſia.i.uiſione uidere aliquod magnũ malũ ſibi accidiſſe:in ægritudine ilũ eſſe,& hoc apud oẽs æque uallere:& natura hoc eſſe.nã uariareͬ:ſi opinione eſſet:Cyrenaici putãt:ægritudinẽ gigni nõ omni malo:ſed in ſperato malo:& natura eſſe & cũ epicureis cõueniuut:quoniã idẽ omnibus ſit,Ci.fatetur omnia mala repentina uehemẽtius mouere a cõtrario.nam præmeditatio tollit dolorẽ ſed malum improuiſum nõ eſſe cauſam ægritudinis nã apud omnes pariter ualeret:ſi natura eſſet:præmeditationem dolorem leuare probat auctoritate multorum Tragedorum.

OMNI BONI

BERO. ¶ OPINIOnem eſſe natura. Epicurus opinionem ſiue opinationem & ueram eſſe & falſam dicit:& quod opinabile eſt. a priore aliquo certo pendere. ad quod illud referimus: quod opinamur. puta unde nouimus: an ſit iſtud quod longe eſt equus: ſit an bos: hanc opinionem dicit eſſe a natura uiq; naturali effici. contra fortitudinem non contingere per naturam: ſed ratione. Plato in theæteto opinionem falſam plærunq; eſſe dicit. & alium falſa opinari: alium uera: quaſi nec ex natura ita ſe habeant.

Cyrenaici. ¶ Cyrenaici. Sectæ cyrenaicæ princeps & conditor fuit ariſtippus ille: quem decuit ſtatus omnis: & color: & res: cyrenaici philoſophi duas perturbationes ponunt. dolorem & uoluptatem. aiuntq; uoluptates corporum eſſe maiores q̄ animorum: ſicut dolores corporis dicunt q̄ animi grauiores: dicti cyrenaici a cyrenæ patria ariſtippi ciuitate africæ inclyta. ¶ Omnia repentina grauiora. Seneca in libro de conſolatione ad martiam. Neceſſe eſt itaq; magis corruamus: qui quaſi ex inopinato ferimur: quæ multo ante prouiſa ſunt: languidius incurrunt. Idem in libro quod in ſapientem non cadit iniuria ait omnia leuiora accidunt expectantibus. ¶ Ego eum genui: lacæna fœmina. dixit quiddam cõſimile in obitu filii. ¶ Ei rei ſuſtuli. ad hoc procreaui: ut morerentur. mors enim uitę ſequæla eſt: & ut nemo moritur qui non uixerit: ita nemo uiuit: qui non ſit moriturus. In omnes conſtitutum eſt: ut ait decenter Seneca: capitale ſupplicium: mors tributum eſt mortalium: ſententia autem iſta & dictum eſt tælamonis apud ueterem poetam opinor ennium: quod & Mar. Tullius infra oſtendit: & inſinuat Diuus Hieronymus: qui in ępithaphio nepotiani ſic inq̄t. Vbi anaxagoræ & tælamonis ſemper laudata ſententia. ſciebã me genuiſſe mortalem. Hieronymus dat tęlamoni & anaxagoræ eandem ſentẽtiam: quia utrobiq; idem eſt ſenſus. & nihil in ſenſu differt. ſiuæ dicas. cum genui moriturum ſciui: ſiue ſciebam me genuiſſe mortalem: inducebatur autem in fabula ennii poetę tęlamon: qui aiacem & teucrum filios miſit ad bellum troianũ: in quo periit aiax ex furore ad ultroneam mortem impulſus. Teucer exulauit: itaq; tælamon cum reſciuiſſet filiorum alterius obitum: alterius exiliũ. forti animo ſubnixus. nec aduerſę fortunæ ſuccũbens dixit hęc uerba fortitudine imbuta & plane uirilia. Grãmatici citant teſtimoniũ ennianum ex tęlamone. Id enim nomen fabulæ eſt. ¶ Nam qui hæc audita. uerba ſunt quibus loquitur Theſeus apud euripidem tragicũ poetam: quę ex gręco ſermone in latinũ uertit Mar. Tullius: inducebatur autem in tragedia ab euripide theſeus: cuius geſta: & natales: & obitum Plutarchus diodoruſq; perſcribunt: de quo ſcripta fabula eſt nomine theſeis: hinc illud. Rauci theſeide codri. & Plutarchus citat theſeidos auctorem. Thæſeus æmulus uirtutis herculeę poſt præclara ędita facinora extorris patria factus. In inſulam ſyrum nauigauit. ubi periit interẽptus a nicomede: uel ut alii tradunt: ex loco ædito poſt cœnam deambulãdo delapſus. primus inſtituit athenis panathenea. hoc eſt cõmunem celebritatem in honorem mineruæ: quæ gręce athena nominatur. eſt enim id mineruę feſtum. principale: unde panathenaicus liber: & panathenaicum unguentum: ſuper quo in cõmentariis Suetonii omnia copioſius explicata a nobis: ſunt. Idem in iſthmo funebres ludos inſtituit. ¶ Cõmentabar. cogitabã, retractabam, meditabar. ¶ Diritas. Infortunium: & calamitas. ¶ Imparatum. quia omnia repentina grauiora ſunt: econtrario omnia meditata leuiora. Minus enim iacula feriunt: quæ præuidentur: minus mala nocent: quę inopinata non ueniunt. ¶ Repens. repentina & ſubitaria: ſic apud Liuium. repens cura inuaſit. ¶ Quod autem theſeus. ¶ Verba ciceronis enarrantis ſententiam euripidis, quod enim dixit theſeus apud euripidem. ſe a docto uiro audiuiſſe. id de ſemetipſo ſcripſiſſe euripidem docet. qui hæc audiuerat ab anaxagora nobiliſſimo philoſopho: cuius auditor quoq; fuit pericles: qui natum ſe eſſe dixit: cæli & ſolis & lunæ contemplandæ cauſa: quem impietatis accuſatum defendit pericles diſcipulus: qui cum filiorum mortem audiuiſſet: ſciebam inquit me genuiſſe mortales: quos ſua manu ſepeliſſe Demetrius Phalareus teſtaf. Celebrata eſt anaxagorę omiomeria: De qua Lucretius, nunc & anaxagore ſcrutemur omiomeriam. Ariſtoteles quoq; in tertio de cęlo & mundo. Refert anaxagoram dixiſſe omiomeria eſſe elementa. hoc eſt ex ſimiliaribus partibus cõſtantia oſſa. uidelicet e pauxillis atq; minutis oſſibus: ſic de pauxillis atq; minutis uiſceribus uiſcus gigni ſanguineq; creari: ſanguinis inter ſe multis coeuntibus guttis.

Margin: **Mors ſeq̄la uitæ.** — **Tælamon ennii.** — **Nex theſei.** — **Anaxagoras contemplandi cauſa natus.**

opinionem mali ægritudinem eſſe natura: ut quicunq; intueatur in aliquod maius malum, ſi id ſibi accidiſſe opinetur, ſit continuo in ægritudine. Cyrenaici non omni malo ægritudinem effici cenſent: ſed inſperato, nec opinato malo. eſt id quidẽ non mediocre ad ægritudinem augendam. uidentur enim omnia repentina grauiora. ex hoc & illa iure laudantur: Ego cum genui: tum moriturum ſciui: & ei rei ſuſtuli. Præterea ad Troiam cum miſi ad defendendam Græciam: Sciebã me in mortiferum bellum, non in epulas mittere. Hęc igitur præmeditatio futurorum malorum lenit eorũ aduentũ, quæ uenientia longe ante uideris. Itaq; apud Euripidem a Theſeo dicta laudantur. licet enim ut ſæpe facimus, in latinum illa conuertere. Nam, qui hæc audita a docto meminiſſem uiro: Futuras mecum cõmentabar miſerias: Aut mortem acerbam, aut exilii mœſtam fugam: Aut ſemper aliquam molem meditabar mali: Vt ſiqua inuecta diritas caſu foret: Ne me imparatum cura laceraret repens? Quod autem Theſeus a docto ſe audiſſe dicit: id de ſe ipſo loquitur Euripides. Fuerat enim auditor Anaxagoræ: quem ferunt nunciata morte filii dixiſſe.

OMNI BONI. ¶ COMMENTABAR cogitabam. ¶ Diritas: calamitas.

¶ Sciebam

¶ SCIEBAM me genuiſſe mortalē. Vale. maximus in hanc ſententiam. Ne anaxagoras quidē ſupprimē dus eſt, audita nāq; morte filii. nihil mihi inquit expectatū: aut nouum nuncias. Ego enim illum ex me natū ſciebam eſſe mortalem. Non omittenda hoc in loco morologia Galieni imperatoris: qui ubi de Valeriano patre compertiquod captus eſſet per uecordiam dixiſſe fertur. Sciebam me genuiſſe mortalem: ex quo con/iectare poſſumus: qua ſolertia fuerit præditus: cum id de patre dixerit: quod de filio dicendum fuit: quod de filio amiſſo: anaxagoras philoſophorum optimus: tempeſtiuiter dixerat. ¶ Improuiſa mala. conſimiliter bona inopinata iucundiora ſunt: quā quę diu mēte tractaueris. ¶ Nihil admirari: Dixit Oratius. Nihil admirari prope res eſt una numici. Sola q; quæ poſſit facere: & ſeruare beatum. Nunc ait M. Tullius hanc eſſe ſapientiam nil admirari cum acciderit: quia omnia accidere poſſunt: non enim couenit uiro dicere non putaram: omnia puta, cogita: cui uis accidere poſſe: quod cuiq̄ poteſt. Nam inſipiēs ſi quicquā uidit melius peiuſue ſua ſpe: de fixis oculis animoq; & corpore torpet. Quicq̄ inquit ſanctiſſime Seneca: tu putas non futurum? quos ſcis poſſe fieri. Quod multis uides eueniſſe. Auſert uim præſentibus malis qui futura proſpexit. ¶ Nihil non eu. ideſt omnia poſſe euenire. ¶ Quamobrem o. Verba ſunt Terentii ex phormione: quę loquitur demipho ſenex cū ſeruo geta: irritatus & prorſus indignabūdus: quod præter ſpem iniuſſu ſuo filius antipho uxorem duxiſſe dicebatur. ¶ Meditari oportet ſecum: bene additum ſecum: inſani enim uidebitur hoc palā agere. Ora. Sperat in feſtis metuit ſecūdis: alterā ſortē bene ꝑparatū: pectus. ¶ Cōmunia eſſe hæc. Cōmune eſt qđ accidere omnibus poteſt. ¶ Omne id deputarē i lucro: Geta ſeruus dicit apud Terētium: ſe anteire herum ſapientia ꝓterea ꝙ meditata ſunt inquit mihi omnia mea incōmoda: herus: ſi redierit: molēdū eſſe ī piſtrino: uapulādū: habēdæ conpedes: opus ruri faciendū: hoꝝ nihil quicq̄ accidet animo nouū, quicqđ ꝑter ſpem eueniet: omne id deputabo eſſe ī lucro. Se. in ſecūdo æpiſtolaꝝ. Ille īquit beatiſſimus eſt & ſecurus ſui poſſeſſor: qui craſtinum ſine ſollicitudine expectat: quiſquis dixit: uixi quotidie: ad lucrum ſurgit. ¶ Ille uul. ſemper idē: preclara eſt inquit M. Tu. in primo de officiis æquabilitas in omni uita: & idem ſemper uultus eadēq; frons: ut de ſocrate accepimus Se. li. æpiſtolarum duodeuigeſimo: animum ſocratis nulla uexationem non carere, non ueneno moueri potuiſſe refert: uſq; eo ut ne uultum quidem mouerit. Illa mirabilis laus: & ſingularis uſq; ad extremum: nec hilariorem quiſquā: nec triſtiorem Socratem uidit: æqualis fuit ī tanta: inæqualitate fortunæ. Pli. l. vii. ferunt: ſocratem clarū ſapientia, eodem ſemper uiſum uultu: nec aut hilari magis: aut turbato. Solinus inter alia ſocratis magna: præclaꝝ: illud eſt: quod ī eodem uultus tenore etiā aduerſis īterpellātibus ꝑſtitit. ¶ Xātippe. Hæc ē illa famigerata ſocratis uxor moribus fera: līgua petulās: moroſa: iurgioſa iraꝝ: moleſtiarumq; mulıebriū per diem: perq; noctem ſcatens: q̄s ītemperies ī maritū: demiratus alcibiades interrogauit ſocratem: cur mulierē tā acerbam domo nō exigeret? Quoniā īqt ſocrates: cū illam domi talem ꝑpetior: iſueſco & exerceor: ut cæteroꝝ quoq; foris petulātiā: & iniuriā facilius ferā. Iteꝝ dicēti alcibiadi ītolerādā eſſe Xantippes maledicētiam, Tu inquit non ne tolerans anſeres clamore per ſtrepētes? illo annuēte quoniā mihi oua & pullos pariūt: & mihi ait Xantippe filios gignit: auctor eſt diuus Hierony. ſcribens contra iouinianum. Socrati fuiſſe duas uno tēpore uxores: quod & laertius tradit: Xantippem & minorem: quæ cum crebro īter ſe iurgarēt: & ille eas deridere eſſet ſolitus. ꝙ propter ſe fœdiſſimū hominem ſimis naribus: recalua fronte: piloſis humeris, repandis cruribus diſceptarent: nouiſſime uerterunt ī eum īpetum: & male mulctarūt fugientēq; diu perſecutæ ſunt: quōdam cū īfinita cōuitia ex ſuperiori loco īgerenti Xantippe reſtitiſſet: acqua perfuſus īmunda: nihil amplius reſpōdit q̄ capite deterſo: ſciebam inquit futuꝝ: ut poſt iſta tonitrua hymber ſubſequeretur. Eant nunc amici cōſiliariiq;: & ſuadeant mihi uxorem eſſe ducēdam: quādo ſanctitas ſocratis: atq; doctrina obnoxia fuit. petulātiæ & moroſitati uxoris iurgioſe, iracūdæ, intolerabilis, quæ philoſophum

BERO. Sciebā me genuiſſe mortalem.

Nihil admirari.

ſciebam me genuiſſe mortalem. quæ uox declarat his eſſe hæc acerba, a quibus non fuerint cogitata. ergo id quidem non eſt dubium. quin omnia, quæ mala putentur: ſint improuiſa grauiora. itaq; quamquam nō hæc una res efficit maximam ægritudinem: tamen quoniam multum poteſt prouiſio animi, & præparatio ad minuendum dolorem: ſint ſemper omnia homini humana meditata, & nimirum hæc eſt illa præſtans, & diuina ſapientia: & perceptas penitus & pertractatas humanas res habere: nihil admirari cum acciderit: nihil antequam euenerit, non euenire poſſe arbitrari. Quamobrem omnes cum: ſecundæ res ſunt maxime Meditari ſecum oportet, quo pacto aduerſam ærumnam ferant: Pericla, damna, exilia, peregre rediens ſemper cogitet: Aut filii peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiæ: Communia eſſe hæc: fieri poſſe: ut ne quid animo ſit nouum. Quicquid præter ſpem eueniat, omne id deputare eſſe in lucro. Ergo hoc Terentius a philoſophia ſumptum cum tam cōmmode dixerit: nos e quorum fontibus id hauſtum eſt, non & dicemus hoc melius? & conſtantius ſentiemus? hic eſt: enim ille uultus ſemper idem: quem dicitur Xanthippe prædicare ſolita in uiro ſuo fuiſſe Socrate: eodem uultu ſemper ſe uidiſſe exeuntem illum domo, & reuertentem. nec uero eadem frons erat: quæ M. Craſſi illius ueteris. quem ſemel ait in omni uita riſiſſe Lucilius: ſed tranquilla, & ſerena. ſic enim accepimus iure. autem erat

Cōmune.

Aequabilitas in uita.

Xanthippe moroſa & iurgioſa.

philoſophari non ſinebat quæ cum uiro continenter litigabat: Nam ut inquit ueriſſime ſatyrographus. Sem/
Dos uxoria lites. per habet lites: alternaq; iurgia lectus: in quo nupta iacet ait Ouidius. Dos eſt uxoria lites. Dixit ſextius: qui nõ
litigat: celebs eſt tanquam mariti omnes cum uxoribus ſemper litigare compellantur. Olim Philippum re/
gem macædonum introeuntem ex more cubiculum: uxor excluſit irata: qui exeluſus tacuit: & iniuriam ſuam
uerſu tragico conſolatus eſt. I nunc & ſpera te meliorem coniugem inuenturum q̃ rex Philippus habuerit:
quid tibi homuntioni fieri ab uxore non potent? cum talia in maximum regem factitata cognoueris. Mitio
terentianus fortunatum ſe putat: quod uxorem nunquã habuit contra demea. Dixit inquit uxorem: quam
Vita mitionis. non ibi miſeriam uidi: ſequamur itaq; ſectam mitionis in celibatu uiuentes: ut ocioſam quietam litteratam ui/
tam ita degamus: quam mariti degere non poſſunt. Libuit digredi in hæc non ingrata opinor diuerticula pro
Fato ſtat iupiter ipſe pter quotidianas ad uxorem ducendam ſuaſiones: impulſioneſq;. Olim fata decreuerunt: quid gaudeam quid
fleam: ſequar quo ducent fata: uel trahent: nam fato ſtat iupiter ipſe: ſed iam domum reuertamur. Semel
craſſus agelaſtus. in omni uita riſiſſe. Plinius & Solinus auctores ſunt: Craſſum auum Craſſi in parthis interẽpti nunquã riſiſſe
ob id agelaſtum cognominatum. ἀγέλαστοσ enim græco ſermone meſtus: & ſine riſu dicitur. Lucilius: &
Cur riſerit craſſus. Hieronymus alii prodiderunt: Craſſum ſemel tantum in totã uita riſiſſe: quod factum eſt cum uidiſſet aſinum
carduos comedentem. dixiſſetq; ob id: ſimilem habent labra lactucam: factum hoc dictumq; lepidiſſimum fe
ſtiuiſſimumq; riſu ſubſecutus eſt: Pedianus Aſconius hoc ſenſu exponit craſſum ſemel riſiſſe in uita: ut intelli/
gas raro: ac pene nunq̃ riſiſſe: ex eodem ſenſu eſt: ꝙ ſemel in uita riſiſſe Craſſum ſcribit Lucilius M. Tullius in
quinto de finibus ſic refert. An hæc in eo M. Craſſo quem ſemel ait in uita riſiſſe Lucilius non contingit: ut ea
te minus agelaſtus ut ait idem uocaretur.

MONI BONI. ¶ FATENTVR mala. ſcilicet corporis. & fortunæ. ¶ Cõmode. elegãter. ¶ Iure. natura, quod natura eſt
non minuitur: & aliter eſſe non poteſt: ſed dolor præmeditatione leuatur non ergo natura eſt.

ſemper idem uultus: cum mentis a qua is fingitur, nul
la fieret mutatio. Quare accipio equidem a cyrenai/
cis hæc arma contra caſus, & euentus; quibus eorum
aduenientes impetus diuturna præmeditatione fran/
gantur. ſimulq; iudico malum illud opinionis eſſe, nõ
naturæ. ſi enim in re eſſent: cur fierẽt prouiſa leuiora?
Sed eſt iiſdem de rebꝰ quod dici poſſit ſubtilius: ſi pri
us epicuri ſententiam uiderimus: qui cẽſet neceſſe eſſe
omnis in egritudine eſſe: qui ſe in malis eſſe arbitren/
tur: ſiue illa ante prouiſa, & expectata ſint: ſiue inuete/
rauerint. nã neq; uetuſtate minui mala: nec fieri præme
ditata leuiora: ſtultamq; etiam eſſe meditationem fu/
turi mali, aut fortaſſe ne futuri quidẽ. ſatis eſſe odio/
ſum malum omne, cum ueniſſet. qui autem ſemper
cogitauiſſet, accidere poſſe aliquid aduerſi, ei fieri il
lud ſempiternum malum. ſi uero ne futurum quidem
ſit: fruſtra ſuſcipi miſeriam uoluntariam. ita ſemper
angi, aut accipiendo, aut cogitando malo. leua/
tionem autem ægritudinis in duabus rebus ponit;

BERO. ¶ SEMPER idem uultus ſcilicet in ſocra
Vultus. te. ¶ Aqua is fingitur. Vultus modo hylaris
modo turbatus eſt: prout mente læti ſumus:
aut triſtes: unde a uerbo uolo nomen accipit.
ut ait Caper: uultus fingit & mutari poteſt: fa
cies non poteſt. A uultu uultuoſum fit quod
triſte ſignificat. Vultuoſe loqui apud Donatũ
ſignificat facie mæſta: & fronte ſubducta.
Vultuoſa frons apud Apuleum pro mæſta. Lu
cretius dixit uulta neutro genere: uulticulus
diminutiuo uocabulo dicitur. Vultus nullo in
animante eſt præter hominem: cuius uim græ
ci norunt: nomen omnino non habent: ut
docet M. Tullius in primo de legibus. ¶ Neq;
uetuſtate minui mala. Aduerſus hanc Epicu/
ri ſententiam eſt illa ſerui Sulpitii in uulga
ta ſententia: nullus eſt dolor: quem longin
quitas temporis non minuat: ac conte/
rat. Seneca quoq; in libro de conſolatione
ad martiam. Dolorem inquit dies conſumit:
licet cõtinuaciſſimum: & quotidie reſurgẽtẽ.
longinquitas enim & Dies medicina eſt: tar
da quidem: ſed tamen magna inueterati do
loris. Cice. tamen in æpiſtolis ad atticum de exilio ſuo quærens ait Dies non modo non leuat luctum hunc:
ſed etiam auget: nam cæteri dolores mitigantur uetuſtate: hic non poteſt: non & ſenſu præſentis miſeriæ: &
recordatione præteritæ uitæ continue augeri. ¶ Stultam præmeditationẽ futuri mali. Subſcribit huic Epicuri
Ne ſis miſer ante tẽpus. ſententiæ Seneca: qui in æpiſtolis moralibus ait illud tibi præcipio ne ſis miſer ante tempus: cum illa quæ ue/
lut imminentia expauiſti: forte nunquam uentura ſint: quædam nos magis torpent q̃ debent: quædam ante
Præmeditatio mali noxia. torquent q̃ debent. quædã torquẽt cum omnino nõ debeant: profecto qui præmeditatur futurum malum. Iã
inde ex animo fit miſer: ante q̃ fato fiat miſer: præſens aũt tempus futuri metu perdere eſt ſine dubio ſtultum:
hoc eſt quod intelligi uoluit maximus poetarum cum ait. Cur ante tubam tremor occupat artus? quid demẽ
tius q̃ angi futuris. Et in malo eſſe ante malum: accerſere ſibi miſerias: quas optimum eſt differre: ſi di/
ſcutere non poſſis. Sunt ergo iſti loci communes dicere pro malorum meditatione & contra præmeditatio/
nem futuri mali: rhetoricari, quod mala prouiſa leuiora ſunt: & ꝙ non ſunt.

OMNI BONI. ¶ SVO. quia contemnit omnẽ ornatũ & rationem differendi. ¶ Principio male reprehendunt: con/
futat rationem Epicuri & ſtultam eſſe oſtendit: & ſunt quidam, qui defendant Epicurum: & dicant Epi
curum non loqui de uoluptatibus corporis: ſed animi & eum remedium eſſe contra perturbationem omnẽ
recordationem alicuius recte facti: quos confutat a ſcriptis epicuri.

¶ AVOCATIONE. a cogitanda moleſtia: triſtitiæ nubulum tunc ex animo diſcutitur: tunc mens noſtra ſerenitate perfunditur: quando abſtrahitur a cogitatu moleſtiarum rerumq; aduerſarum: & reuocatur ad contemplatum præteritarum uoluptatum. Ideoq; dicebat Ouidius. Iuuat o meminiſſe beati: temporis & epicurus ait: uoluptatum perceptarum recordatio beatam uitam facit: qui moriens dum torqueretur ueſicę inteſtinorumq; crociatibus dixit: compenſabatur tamen cum his omnibus animi lętitia: quã capiebam memoria præteritarum uolptatum. Nã cum in tria tempora uita mortalium diuidatur, quod eſt, quod fuit quod futurum eſt ex his quod agimus breue eſt, quod acturi ſumus dubium: quod egimus certum, hoc enim præteritum tempus eſt, illud in quo fortuna ius perdidit, quod ſapienti uacat reſpicere: cui iucunda eſt præteritæ uitæ recordatio. Et ut inquit epigramatarius poeta: Nulla recordãti lux eſt ingrata grauiſq;, nulla fuit, cuius non meminiſſe uelit, hoc eſt uiuere bis uita poſſe priore frui: hæc eſt: ut ait ſanctiſſimæ Seneca pars temporis noſtri ſacra dedicata omnes humanos caſus ſupergreſſa. Extra regnum fortunæ ſubducta, quã non inopia, non metus, non morborum incurſus exagitat. Igitur merito Epicurus pręcipiebat: animũ eſſe reuocandum ad contemplandas uoluptates, quarum præteritarum recordatio maximum eſt leuamentum ægritudinum. Nam ſi ut inquit euripides: ſuauis eſt præteritorum malorum memoria: quanto ſuauior eſſe debet recordatio preteritarum, perceptarumq; uoluptatum, quę nobis neq; ſubduci, neq; eripi poſſunt ictu fortunæ fulminantis. Dixit tamen Mar. Tul. in bruto. Quod præteritorũ recordatio eſt acerba, & acerbior expectatio reliquorum, ſapientes bona præterita grata recordatione renouata delectant, cum ſi tum ſit in nobis, ut & aduerſa quaſi perpetua obliuione obruamus: & ſecunda iucunde: ac ſuauiter meminerimus: ſapiens inquit Epicurus præterita grate meminit, & pręſentibus ita potitur, ut animaduertat, quanta ſint ea: q̃q; iucunda, neq; pendet ex futuris, ſed expectat illa, fruitur præſentibus. ¶ Parere obtemperare. obſequi. ¶ Gum cecinit receptui, prouerbialiter, cum reuocauit mentem a contemplatu miſeriarum. Canere receptui uerbum eſt militare, quod ſignificat poſt conflictum milites a pugna eſſe reuocandos recipiendoſq; in tutum, intra caſtra, quod fit cantu tubarum & clangore, ſicut canit bellicum, cum initur ipſe conflictus: & milites in pugnam prodeunt, Quintilianus in decimo ſecũdo de oratore loquens, ſic inquit. Quare antequam. in has ætatis ueniat inſidias, receptui canet: & in portum integra naue perueniet. Vegetius, Tubicines ad bellum uocant milites, rurſum receptui canentes reuocant. Spe ſequentium: futurarum uoluptatum. ¶ Epicuri ſuo. mos Epicureorum eſt: ut citra eloquentiam & Dialecticos neruos explicent dogmata doctoris: qui dialecticam repudiant tanquam deuios agentem. Dicere ſolebat Epicurus: omnem diſciplinam fuge. ¶ Obtundat. hebetet, infringat, debilitet: & obtuſam reddat ægritudinem, alias obtundere eſt aliquid: ut docet Donatus: ſæpe odioſe repetere: tranſlatum a Fabri malleo. Terentius. Ne me de hac re obtundas ſæpius. Obtuſum dicimus ingenium. Hebes Craſſum & ſine acumine, ſic ægritudo obtundi dicitur: quando retuſa, debilitataque non fodicat: neq; uires pugnandi habet: ſicut ferru[illegible] obtuſum dicitur, quod mucronatum non eſt: neq; acute perforat. ¶ Meditatio cõditionis. Repete illud, [illegible]il eſt quod tam obtũdat ægritudinem quam meditatio condirionis humanæ, nihil ita obtundit ægrit[illegible]nem quam uitę lex: quæ eſt ipſa ratio: ideſt iugis cogitatio pereundi, uel ut alii codices habent: parendi [illegible]licet neceſſitati interuenientium infortuniorum, nam ut inquit illle. Durum ſed Leuius fit patientia quicqu[illegible] corrigere eſt nefas: ait Cleantes. Ducor parens: celſiq; dominator poli quocunq; placuit, nulla pa[illegible]di m[illegible] eſt adſum impiger: dixit Marcus Tullius in æpiſtola ad Au. Cecinam: quod leuat dolorem com[illegible]nis q[illegible]ſi legis & humanæ conditionis recordatio. ¶ Mœret. triſtis eſt: & mœſtus. ¶ Primum. explicat ſpe[illegible]m: quæ ſit triplex conſolatio contra caſus aduerſos.

¶ ELEVET. leuem faciat. ¶ Meditatio: ſpecies excogitationis. Sed aliquid addit: uel exercita[illegible]

auocatione a cogitanda moleſtia, & reuocatione ad contemplandas uoluptates. parere enim cenſet animum rationi poſſe: & quo illa ducat ſequi. Vetat igitur ratio intueri moleſtias: abſtrahit ab acerbis cogitationibus hebetem aciem ad miſerias contemplandas: a quibus cum cecinit receptui: impellit rurſum, & incitat ad cõſpiciendas, totaq; mente contrectandas uarias uoluptates. quibus ille & præteritarum memoria, & ſpe conſequentium, ſapientis uitam refertam putat. Hæc noſtro more nos diximus. Epicurei dicunt ſuo. ſed quæ dicant uideamus quomodo negligamus. Principio male reprehédunt præmeditationem rerum futurarum. nihil eſt enim quod tam obtundat, eleuetq; ægritudinem: quá perpetua in omni uita cogitatio, nihil eſſe quod accidere nõ poſſit: q̃ meditatio conditionis humanæ. q̃ uitæ lex, cõmentatioq; parendi. q̃ non hoc affert, ut ſemper mœreamus: ſed ut nunq̃. neq; enim qui rerum naturam, qui uitæ uarietatem, qui imbecillitatem generis humani cogitat: mœret, cum hæc cogitat. ſed tũ uel maxime ſapientiæ fungitur munere. utrunq; enim conſequitur ut & conſiderãdis rebus humanis ꝓprio philoſophiæ fruatur officio: & aduerſis caſibus triplici conſolatione ſanetur. primũ, q̃ poſſe accidere diu cogitauerit: q̃ cogitatio una maxime moleſtias omnes extenuat, &

BERO.

Tria tẽpora

Suauis præteritoꝝ malorũ mẽoria.

Sapiens nõ pẽdet a futuris.

Canere receptui.

Dialecticã repudiant Epicurei

Obtũdere.

OMNI BONI

diluit. deĩde, qđ humana ferẽda intelligit poſtremo, ꝙ uidet nullũ malũ eſſe niſi culpã. culpã aũt nullã eſſe: cũ id, qđ ab homine nõ potuerit ꝑſtari, euenerit. nã reuocatio illa quã affert: cũ a contuendis nos malis auocat: nulla eſt. nõ eſt enim ĩ noſtra poteſtate, fodicãtib⁹ his rebus, quas malas eſſe opinemur: diſſimulatio, uel obliuio lacerãt: uexãt: ſtimulos admouẽt: ignes adhibent: reſpirare nõ ſinũt. & tu obliuiſci iubes? qđ cõtra naturã eſt. quod a natura datũ ẽ: auxiliũ extorques inueterati doloris? eſt enim tarda illa qdẽ medicina: ſed tamẽ magna: q̃ affert lõgingtas, & dies. iubes me bona cogitare: obliuiſci maloꝝ. diceres aliqd, & magno qdẽ pħo dignũ, ſi ea bona ſentires eſſe, q̃ eſſent homine digniſſima. Pythagoras mihi ſic diceret, aut Socrates, aut Plato. qd iaces? aut qd mœres? aut cur ſuccũbis, cediſq; fortunæ? q̃ puellere te forſitã potuerit, & pũgere: nõ potuerit certe uires frãgere. magna uis eſt in uirtutibus. eas excita, ſi forte dormiũt. iã tibi aderit princeps fortitudo: q̃ te animo tãto eſſe coget: ut omnia quæ poſſint homini euenire, contẽnas: & ꝓ nihilo putes. aderit tẽperãtia: quæ eſt eadẽ moderatio, a me qdẽ paulo ante appellata frugalitas: quæ te turpiter, & neqter facere nihil patiatur. quid eſt autẽ nequius, aut turpius effœminato uiro? ne iuſtitia quidem ſinet iſta facere: cui minimũ eſſe uidetur in hac cauſa loci. q̃ tamẽ ita dicet, dupliciter eſſe te iniuſtũ: & cũ alienũ appetas: q mortalis natus, cõditionẽ poſtules immortaliũ: & grauiter feras te, ꝙ utendũ acceperis, reddidiſſe.

BERO. ℭ DILVIT. reſoluit: & eneruat: quẽadmodũ uinũ aq̃ dilutũ ſubneruaꝛ. Diluere dicũꝛ oratores qñ refu-
Diluere. tãt, ac refellũt obiectiones aduerſarii. Diluis helleboꝝ dixit Per. ꝓ eo, qđ eſt medicamẽtis tẽperas. Diluere .n. tẽpare ẽ: ut docet Agretius grãmaticus. Dilutũ uinũ dr̃ aq̃ tẽpatũ, cõmixtũq;. M. Diluti bibis unciã falerni: ꝑcipit Celſus æſtate dilucius eſſe bibẽdũ. i. aq̃uius uinũ. Corrigẽdus ẽ obiter paſſiuus error, neotericoteroꝝ. i. recẽtioꝝ, q lymphatũ uinũ uſurpãt ꝓ dilutũ qđ q̃ recte ipſi uideãnt, ego ſentio & mecũ qſq; bñ ſentit lymphatũ dici furibũdũ, ueſanũ baccabũdũ, lĩphatos cõmota mẽte hoĩes dixerũt nr̃i, q̃les dicũꝛ laruati & ceriti. Et lymphare. ſignificat ueſanũ facere & furiare: ut apud Val. flaccũ, lymphauerat urbẽ apud Statiũ. Et liphãte deo, qs neſcit a Vir. dici lymphatã reginã: ꝓ
Lymphati homines. mẽte cõmota & furiata. A lympha fit uerbũ lymphor ĩquit Pri. nã qcũq; effigiẽ nymphæ,
Lymphare. aqua lympha dicitur, uiderit furere nõ ceſſat quos græci. νυμφοληπτους latini lymphatos uocãt, & ĩ hoc ſemp ſignificatu: qđ eqdẽ ſciã apud ueteres uſurpaꝛ, nuperi nouitiiq; ſcriptores, q a lympha eſt aqua crediderũt cõgruẽter dici lymphatũ uinum ꝓ aquaꝫ: ſed potior apđ me eſt auctoritas ueteꝝ: ad quã ꝑinde atq; ad anchorã cõfugimus. ❡ Nullũ ma. ni. cul. ex doctrina ſtoicoꝝ: q aiũt nullũ eẽ malũ: niſi turpitudinẽ, niſi culpã, niſi ĩprobitatẽ, uacaꝛ aũt culpa ĩ calamitatibus magnũ ẽ ſolatiũ, ut ſcri. M. T. ĩ æpiſtola ad C. Mariũ. Idẽ ĩ æpiſtolis ad torq̃tũ ĩ hanc ſniam ſic refert. Simus igitur ea mente, q̃ ratio & ueritas ꝑſcribit, ut nihil ĩ uita nobis ꝑſtandũ ꝑter culpã putemus, eaq; cum careamus, oĩa humana placate: & moderate
Pſtaꝛ qd. feramus. ❡ Pſtari. præſtare uerbũ eſt iuriſcõſultoꝝ quod ſignificat cauere & ſatiſfacere: q identidẽ ſcribũt præſtandũ eſſe dolũ: ꝑſtandã noxam: & alia cõſimilia. A. G. ait. Pileatos ſeruos uenũ ſolitos ire, quoꝝ nomine uenditor nihil ꝑſtaret. Id ab homine ꝑſtari poſſe dicitur quod ĩ hoĩs ptãre eſt, ut fiat uł nõ fiat: ſed mala multa: quæ eueniũt: q̃ ab hoĩe ꝑſtari nõ poſſunt: ea nõ habẽda eſſe dicũt ĩ malis, neq; culpæ affinia, alias ꝑſtare eſt excellere: ac ſuperare. ❡ Fodicãtibus. lacinãtibus, laniãtibus fodientibus. ❡ Quæ eſ. ho. di. uirtutes intelligit: q̃
Peruellere. uel ſola bona: uel maxĩa bonoꝝ ſentiũt eſſe nobiliſſimi phi. ❡ Peruellere. uellicare: & uellicationibus qbuſdã ꝑſtrigeꝛ: & pũctiũculis cruciaꝛ: uerminationibus torq̃re. ❡ Magna uis ẽ ĩ uir. Ea uis uirtutũ eſt, ut fortũæ fulminãti nõ ſuccũbãt: ut ſupra fortunã ſint: nõ ĩfra collocatæ muro ĩexpugnabili ſeptę: quẽ fortunæ tela nõ trãſeunt, uirtuti oppoſita nihil detrahũt: ſibi eadẽ eſt: & more ſolis obſcuri uĩ ſuã occultã exercet, hoc itaq; ut ĩquit optime Sene. ad uerſus uirtutẽ poſſunt calamitates & dãna, & iniuriæ qđ aduerſus ſolẽ poteſt nebula. Senſus eſt Cice. fortunã uellicare qdem poſſe: ſed frãgere penitus nõ poſſe uirtutũ ſepimẽta: q̃s ait excitãdas eſſe: ſicut uigiles ſõno cõniuẽtes excitari ſolẽt ad ĩpetũ hoſtis ſup ꝑimẽdũ: retũdẽdũq;. ❡ Prĩceps. ſ. cuius uirtutis prĩcipale offĩm eſt ĩ laboꝝ ꝑpeſſione, & doloris mortiſq; cõtẽtione. ❡ Aderit tẽperãnia: cuius dñatio eſt ĩ deſpiciẽdis uoluptatibus: & in decoro ſeruãdo. ❡ Iã minimũ loci. Senſus eſt in cauſam miſeriaꝝ: moleſtiarũq; plurimũ loci ſibi uẽdicat iuſtitia: cuius partes ſunt, aliena nõ rapere, ius ſuũ unicuiq; tribueꝛ, q aũt natus eſt cõditione mortalitatis iniuſtus fit dũ poſtulat eſſe ĩmortalis. Appetit enĩ id qđ alienũ eſt ab humana natura. Itẽ iniuſtus eſt dũ
Peſſimi debitoris creditori facere cõuitiũ. more mali debitoris grauiter fert reddere creditori: qđ acceperat mutuũ, ẽ enĩ peſſimi debitoris creditori mutuũ repetẽti facere cõuitũ. Item iniuſti hominis eſt nolle reddere uitam naturæ repoſcenti: quã acceperat præcario, ſapiens enim eſt prҫcarii ſpiritus: & ut ĩquit Seneca: ſe ipſum inter præcaria numerat: quicquid nobis eſt ex aduẽtitio fulget: liberi honores, opes, latifundia, alieni cõmodatiq; ſunt: alia ex his primo die: alia ſecũdo repetuntur: oportet nos: ſi iuſti eſſe uolumus: in promptu habere: & appellatos reddere ea quҫ mutuo accepimus: quoꝝ uſus fructus tãtum noſter eſt. Quidam codices habent. Cui minimum eſſe uidetur in hac cauſa loci.
OMNI BONI. Quæ lectio purior eſt: & ſpecioſior: ut ſit ſenſus: in hac ægritudinem cauſa uix eſſe locum iuſtitiæ.
ℭ FODICANtibus. urgẽtibus me confutat per ſermocinationẽ Epicurum: qui dicit medicinam eſſe perturbationis recordationem uoluptatum. ❡ Quæ. uidelicet beata uita.

¶ PRVDENTIA. cuius munus eſt cõmoda & aduerſa diſtinguere: bona & mala internoſcere. ¶ Virtutem ſeſe eſſe contentã. Cecinit Silius in .xiii. Ipſa quidem uirtus: ſibi met pulcherrima merces. In nouiſſima tuſculana diſputabif: an uirtus ſola ſufficiat ad beate uiuẽdũ. ¶ Ad bñ. Quidã autumãt uirtutẽ ſe ipſa eſſe cõtẽtã: ſolãq; ſufficere ad bene uiuẽdũ: ſed ad beate uiuẽdũ nõ eſſe ſatis idoneã: tãq̃ aliud ſit bene uiuere alid beate uiuere ut bene uiuere ſit honeſte laudabiliter: recte quod etiã in formẽtis eſſe poteſt: beate autẽ uiuere ſit ĩ fęlicitate: & uoluptatibus affluentioribus degere: ad quod uirtus ſola nõ ſufficit. Sed apud ſtoicos bene uiuere: & beate uiuere nõ ſeiungũtur: ſed copulãtur: ideoq; qui bene uiuit ex illoꝝ ſententia is beate; uiuit: & ita uirtus ſe ipſa contenta eſt ad bene beateq; uiuẽdum. ¶ Quę ſi extrinſecus religata. Stoici dicunt philoſophiã ouo ſimilẽ eſſe aſſimilantes logicem putamini: ethicem albumini: phyſicẽ luteo: ſiue uitello interiori. Cõſimiliter uirtus orbi rotundo: orbiculatæq; figuræ comparatur: quæ nullarum egens compaginum ſe includit & continet: nec finem: aut initium ullis ſui partibus ſentit. In hãc ſententiã dixit Ora. in ſecũdo ſermonum. Fortis & in ſeipſo totus teres atq; rotũdus. Externi ne quid ualeat per leue morari. In quẽ mãcaruit ſemper fortuna conſimiliter Vir. Virum bonum ſapientemq; graphice deſcribens ait. Securus mundi inſtar habens teres atq; rotũdus, externæ ne quid labis per læuia ſidat. Itaq; uirtus non debet ueluti appendix eſſe: & conſequi a extrinſecus religata: ſed a ſe ipſa progrediens: in ſe ipſam reuerti inſtar orbis. Doctrinæ quoq; apud ueteres dictæ ſunt encycliæ quaſi orbiculares: quoniam connexione quadam uti corpus unum cõpoſitæ ſunt & coagmẽtatæ. ¶ Ad hæc bona: uirtutes intelligit: quæ ſunt bona homine digniſſima: non autem uoluptates Epicuri. ¶ Quas? ſuſpendendum eſt: & cum interrogatione pronuntiandum. ¶ Solent iſti negare. Doctrina Epicuri modo uoluptaria dicitur: modo ſeuera & ſancta: quæ inter ſe pugnantia ſunt: cuius rei cauſa eſt: quia Epicurus ſecũ ipſe pugnat: ac diffidet. Seneca libro .iiii. de beneficiis delicatã uocat & umbraticã turbã Epicureoꝝ: in conuiuio philoſophãtiũ: apud quos uirtus uoluptatum miniſtra eſt: illis paret, illis deſeruit, illas ſupra ſe habet. alibi quoq; inquit Epicurum plurimum indulſiſſe: tanquam philoſophum uoluptatum. Econtrario in libro ad Gallionẽ de uita beata. Dicit Epicurum ſancta: & recta præcipere: & ſi propius acceſſeris triſtitia: cuius uoluptatẽ ait eſſe ſiccã ac ſobriam. Plærique omnes dicũt ſectam Epicuri flagitiorum magiſtram eſſe: & uoluptatum ducem: cum uoluptate ſummum bonum metiatur. Defenſores ſectatoreſq; Epicuri ita defendunt doctorem: ut dicãt nos non intelligere de qua uoluptate Epicurus loquatur: tanquam non in uoluptate guſtus & tactus corporis ſummum bonum collocet: ſed in uoluptate animi & in indolentia. Hanc autẽ ſententiam corroborant auctoritate uerbiſq; ipſius Epicuri ita ſcribentis: cum dicimus uoluptatem finem eſſe non luxurioſorũ uoluptates: eaſque quæ in guſtu ſunt poſitæ: ut quidam ignorantes: aut a noſtra ſententia diſſentientes: aut male accipientes arbitrantur: ſed non dolere corpore animoq; tranquillum eſſe: & perturbatione uacare dicimus: hæc quidem Epicurus uno in loco: ſed alibi uoluptatem illam: quæ eſt tactu: guſtatu, & ſenſibus percipitur: plane ac perſpicue eſſe dicit: beatæ uitæ effectricem. Vnde non immerito, cum uaria tradat: uariæ male audit & bene audit: nunc Cicero uerba ipſa Epicuri interpretatur, ne poſſint Epicurei ire inficias: & negare hoc eſſe dogma doctoris ſui. ¶ Zeno. Fuit hic Epicureus. M. Tulli ſynchronos: hoc eſt æqueuus: & ut dici ſolet contẽporaneus. Alius fuit Zeno eleates, alius Zeno cithicus ſectæ ſtoicæ cõditor. De hoc Zenone epicureo meminit ĩ primo de finibus: ſeq; eum cum attico frequenter audiuiſſe teſtatur: Epicuri ſententias explicantem. ¶ Futuꝝ breuem. Ex diſciplina Epicuri hoc eſt. Dolor ſi ſummus: breuis: Si lõgus leuis. ¶ Si ꝓductior. Si longior ſit dolor: Columella flagellũ uocat productiſſimũ: quod lõgiſſimũ eſt in uitibus: proceriſſimũq;. ¶ Præceptis bonis. ꝓguſtatis: & ante captis. ¶ Quid ergo? hinc Cicero incipit reprehendere dogma Epicuri formulãq; de uita beata.

¶ AD ſe. ad bona aĩ iſti Epicurei. ¶ Zeno Epicureus frueretur. tãq̃ fine nã fruimur his rebus q̃ p ſe appetũſ.

BERO.
Bñ uiuere.
Beate uiuerẽ
Phia ſimilis ouo.
Doctrinæ encycliæ.
Verba epicuri.
Zenone quot.
OMNI BONI

Prudentiæ uero quid reſpondebis dicenti uirtute ſe eſſe contentam, quomodo ad bene uiuendum, ſic & ad beate. quæ ſi extrinſecus religata pendeat: & non oriatur ex ſe: & rurſus ad ſe reuertatur: & omnia ſua complexa nihil quærat aliunde: non intelligo cur aut uerbis tam uehementer ornanda, aut re tantopere expetenda uideatur. Ad hæc bona me ſi reuocas epicure: pareo: ſequor: utor te ipſo duce: obliuiſcor etiam malorum, ut iubes: eoq; facilius, quod ea ne in malis quidem ponenda cenſeo. ſed traducis cogitationes meas ad uoluptates. quas? corporis credo, aut quæ propter corpus, uel recordatione, uel ſpe cogitentur. nunquid eſt aliud? recte ne interpretor ſententiam tuam? ſolent enim iſti negare nos intelligere quid dicat Epicurus. hoc dicit: & hoc ille græculus me audiente Athenis ſenex Zeno, iſtorum acutiſſimus contendere, & magna uoce dicere ſolebat: eum eſſe beatum: qui præſentibus uoluptatibus frueretur: confideretq; ſe fruiturum aut in omni, aut in magna parte uitæ, dolore non interueniente: aut ſi interueniret, ſi ſummus foret, futurum breuem: ſi productior, plus habiturum iucundi, quam mali. hæc cogitantem fore beatum: præſertim, ſi & ante perceptis bonis contentus eſſet: nec deos extimeſceret. Habes formam Epicuri uitæ beatæ, uerbis Zenonis expreſſam: nihil ut poſſit negari. Quid ergo? huius ne uitæ propoſitio, & cogitatio, aut

BERO. ¶ THYEſtem leuare. Recreare, releuare, leuiorē facere ægritudinē in thyeſte. Virgilius. Inuiſum numē ter
Leuare. ras: cęlūq;, leuabat. alias leuare pria lōga ſignat expolire & leuor ꝑ politura & nitore ponit. ¶ Aut tælamonē
pulſum. Hercules ī expugnatiōe troiæ īterfecto Laomedōte thelamonē coronauit ob ægregia uirtutis merita: cū primus ui troianos muros aſcendiſſet: atq; urbē introiſſet: eiq; tradidit heſionē filiam Laomedontis: ex qua
Thelamon natus eſt teucer. Fuit autē Thelamon æaci filius Pelei frater: qui ex ægina inſula patris regno pulſus in exiliū:
Peleus fra petiit ſalaminā: ubi ducta uxore nomine. Glauca cychrei ſalaminiorū regis filia: īperauit illi īſulæ. Peleus ob
tricida. fratricidiū extorris in Theſaliam fugiens purgatus eſt ab acaſto rege: & ī participatū regni aſcitus. ¶ Hicinę eſt tęlamō: Verba ſunt opinor ex Ennii tragœdia: nam Nonius Marcellus citat Enniū in Thelamone. ¶ Cuius ob os. In laudē Thelamonis hoc dictū eſt a tragico poeta qđ tāta fuerit Thelamōis uirtus & gloria ut græci ad illū os ſpectandum omnes ora cōuerterent. De alcibiade quoq; proditū eſt: quod ī illū uniuerſa ciuitas athēienſiū oculos: in illum ſuſpenſa ora conuerterat: alcibiadem quaſi de cęlo miſſum cōtuētes admirabātur. Quin etiā. Cicero noſter glorioſior ſpendio gloriatur idē ſibi accidiſſe quod thelamoni: ut eſſet cunctis ex admiratione ſpectabilis: uſurpatq; hunc uerſum de ſemet ipſo: ſic enim ſcribit in æpiſtola ad Papiriū petum. In eo igitur inquis cōuiuio Cicero ille quem ſpectabant: cuius ob os graii ora obuertebāt ſua: ob os au-
Ob os tē ſignificat ad os antiquos enim uſos eſſe ob
Obibo ꝑ præpoſitione pro ad: teſtis eſt Ennius qui ait.
adibo. Acherontem obibo pro adibo. Itē omnes occiſi, occenſiq; in nocte ſerena idest accenſi. Di-
Occenſi ꝑ cebatur quoq; obmoueo pro admoueo: obia
accenſi. cent pro adiacent: obiurare pro adiurare: &
Obiurare cōplura hoc genus. ¶ Animus re cōcidit. i. alacritas & uigor animi cecidit: corruitq; cū iactura regni. Naturaliter enī accidit: ut q rē amittat: aīo quoq; concidat ac debilitetur: ſum ex opibus cōfidentia ꝓgignatur: & ex re animus fiat īpēſior & hic eſt uerior ſenſus: ac purior lectio: q̄ ſi legas a ſuis rē cōdidit: ꝑ cōſtituit. ¶ Quāq̄ id nō uocatur uoluptas. In natura rerū tria ſunt: unū cū in uoluptate ſumus: alterū cū in dolore: tertiū cū nec in dolore: nec in uoluptate: uerbi gratia, ut in uoluptate ſint: qui epulentur, in dolore qui torqueātur, ſecti: ecti & intermedii ſint, nec lætantes nec dolentes. Ex quo liquet errāſſe Epicurū, a quo dicitur: oēm qui ſine dolore ſit, eſſe in ſūma uoluptate. ¶ In eo igitur. qui nō eſt. Eum qui non ſit in dolore. nec in ſtatu dolēdi: nō ſtatim dicimus frui ſūma uoluptate, propterea qđ talis non dolendi ſtatus, nō uocatur uoluptas. Et qui ſine dolore eſt, nō cōtinuo dicendus eſt eſſe in ſūmo bono, cū ſicut iam docuimus: aliud ſit nō dolere aliud in uoluptate eſſe. Plato
Tergiuer- in philebo. Teſtis eſt tertiū eſſe ſtatū neq; mœrentis, neq; gaudētis. ¶ Cōtinuo: ſtatim. ¶ Quid tergiuerſamur.
ſator. Apoſtrophe eſt ad ipſum Epicurū: ne tergiuerſetur: diſſimuletq; ſe loqui de uoluptate corporali: antiqui tergi-
Bouinator. uerſatorem dicebant bouinatorem, ut Lucilius: hic ſtrigoſus bouinatorq; ore improbus duro. ¶ Cū os ꝑfricuiſti. idest cum pudorem ſequeſtraſti: & uerecundiam depoſuiſti. Quæritur διατι αισχυνομενοι ερυθριωσιν: cur erubeſcunt quos puduit: cauſa ruboris eſt, quoniam pudefactis ſanguis de corde in omnes corporis partes diffunditur: ita ut ſuperficiem occupet. Hoc docet Ariſtoteles in problematis: ſed cur id fiat non
Pudor qd. dicit: adhuc enim quæri poteſt: quam ob cauſam pudor ſanguinē diffundat. Eſt autem pudor: idest αισχυνη: ut philoſophi diffiniunt: φοβος δικαιου ψογου: idest timor iuſtæ reprehenſionis. Igitur cum in pudibundo ſanguis diffundatur ex corde in faciem tanquā uelamētum: qui inuerecundi ſunt: & erubeſcere uideri nolunt: hi ſolent os & frontem perfricare ad ruborem illum digerendum: & ſanguinem ad interiora repel-
Perfricuit lendum: hinc facta eſt locutio prouerbialis de inuerecundo: ut dicatur: perfricuit os: perfricuit faciem: per-
os pfricuit fricuit frontem: pro eo quod eſt pudorem omnem pœnitus abiecit expulitque. Plinius: perfricui faciem: nec
frontem. tamen profeci, epigrammatiſta: & ſi perfricuit frontem poſuitq; pudorem. ¶ Munere: officio. ¶ Quæ ſapore percipiuntur: uoluptates guſtatus ſignificātur: qui ſenſus auctore Ariſtotele certiſſimus eſt in homine. Plinius extimat omnibus ſenſum guſtus eſſe: cur enim alios alia ſapores appetunt: multi ſunt abdominati: qui ſe ob hoc ſolum uiuere dicunt, ut edant & bibant: percipiantq; ex ſaporibus multi iugis uolupta-
Genera ſa tes. Siquidem ſaporum genera tredecim reperiuntur: dulcis, ſuauis, pinguis, amarus, auſterus, acer, acutus,
porum tre acerbus, acidus, ſalſus, tres alii ſapores uarietate mixturæ. Annotandum tria eſſe naturæ rerum elementa, ignē,
decim. aerem, aquam, ſine ſapore: ſine odore, ſine ſucco.

Thyeſtem leuare poterit: aut Aeetā, de quo paulo ante dixi: aut Thelamonē pulſum patria exulantē; atq; egētem. in quo hæc admiratio fiebat: Hicine eſt Thelamon ille: modo quem gloria ad cælum extulit: Quē ſpectabant: cuius ob os graii ora obuertebāt ſua. quod ſi cui, ut ait idem, ſimul animus cum re concidit: a grauibus illis antiquis philoſophis petenda medicina eſt, non ab his uoluptariis. quam enim iſti bonorum copiā dicunt? fac ſane ſummum bonū eſſe. non dolere. quāquā id non uocatur uoluptas. ſed non neceſſe eſt nūc omnia. id ne eſt? quo traducti luctū leuemus? ſit ſane ſummum malū dolere. in eo igitur qui non eſt, ſi malo careat. continuo ne fruitur ſummo bono? quid tergiuerſamur Epicure? nec fatemur eam nos dicere uoluptatem: q̄ tu idem, cum os perfricuiſti, ſoles dicere? ſunt hæc tua uerba, nec ne? in eo quidē libro, qui cōtinet oēm diſciplinā tuā (fungar enim iā interpretis munere: ne quis me putet fingere) dicis hæc. nec equidē habeo quod intelligā bonū illud detrahens eas uoluptates, quæ ſapore percipiuntur: detrahens eas etiā; quæ auditu, & cantibus: detrahens eas etiam quæ

ex formis percipiuntur oculis, ſuaues motiones ſiue quæ aliæ uoluptates in toto homine gignuntur quolibet e ſenſu. nec uero ita dici poteſt mentis lætitiam ſolam eſſe in bonis: lætantem enim mentem ita noui ſpe eorum omnium, quæ ſupra dixi, fore ut naturali potius dolore eareat. Atq; hæc quidem his uerbis, quiuis ut intelligat quam uoluptatem norit Epicurus. deinde paulo infra. Sæpe quæſiui (inquit) ex iis qui appellantur ſapientes, quid haberent, quod in bonis relinquerent: ſi illa detraxiſſent: niſi uellent uoces inanis fundere: nihil ab his potui cognoſeere: qui ſi uirtutes ebullire uolent, & ſapientias: nihil aliud dicent, niſi eam uiam, qua efficiantur hæ uoluptates: quas ſupra dixi. quæ ſequũtur in eadem ſententia ſunt: totusq; liber, qui eſt de ſummo bono, refertus & ſententiis, & uerbis talibus eſt. Ad hanccine igitur uitam Thelamoné illum reuocabis: ut leues ægritudinem? & ſiquem tuorum afflictum mœrore uideris, huic acipenſerem potius, quã aliquem Socraticũ libellum dabis? αὐλῶν hortabere ut audiat uoces potius, quã Platonis? expones, quæ ſpectet florida, & uaria?

CEX formis. Viſum intelligit oculorum: ut inquit Plato: eſt in nobis ſenſus acerrimus: quo tamen ab aquila ſuperamur. cuius acies acutior eſt. Detrahe homini oculos omnem cupiditatem detraxeris: uitiis enim noſtris in animum per oculos uia eſt: ut inquit Quintilianus in pariete palmato. Idem in ceco in limine: oculi tota noſtra luxuria: hi nos in omnia quotidię uitia præcipitant, mirantur, adamant, concupiſcunt. Quolibet e ſenſu: uoluptatem hanc eſſe ſentiunt omnes: quã ſenſus accipiens mouetur: & iucunditate quadã perfunditur. Maximas enim uoluptates eſſe circa corpus exiſtimant: ut inquit Plato in libro de ſũmo bono. Natur[a] potiens: lego, natura his potiens: ut ... naturam hominis potientem fruen[tem] ... his bonis ſenſualibus non dolere. Quam uoluptatẽ: uidelicet guſtus & tactus: reliquorumq; corporalium ſenſuum. Mar. Tullius in ſecundo de finibus teſtificatur: inquit Epicurus ne intelligere quidem poſſe, ubi ſit aut quod ſit nullum bonum: præter illud: quod cibo & potione: & aurium delectatione, & obſcena uoluptate capiatur. Si illa detraxiſſent: uoluptates. ſ. corporales: ſenſualeſq;. Voces inanes fundere. Taxat Epicurus auſteros illos: ſeueroſq; philoſophos: qui uocibus iactantes honeſtum eſſe ſummum bonum: & uoluptatem criminantes tanquam ſummum malum: aliter deinde uiuunt ac loquantur, tales uerba funditant inania & caſſa: plenaq; gloriatiõis & cenodoxiæ: a quibus res ipſa diſſidet diſſentitq;. Virtutes ebullire. q. p. uoces bullantes. & uerba ſeſquipedalia, & ſniãs tumẽtes grãdi boatu exporrecto labello loquuntur de uirtute: hi decenter dicuntur uirtutes ebullire: ſicut aqua in abeno calefacta ebulliens non ſe ipſa capit: ſed intumeſcit: quod hac tempeſtate fieri per ſæpe uideas a pluſculis eccleſiaſticis concionatoribus: qui in tẽplis pro ſuggeſtu in maxima populi corona uirtutes prædicant, uirtutum præcones ſunt, uirtutes ſonoro: boatu inſonant: adeo ut in ore eorum & labris: nihil aliud q̃ uirtus audiatur: quos ſi intriuſecus introſpicere liceret, haud dubiæ uideres uitiis enormibus refertiſſimos: ita fit ut homo iracundiſſimus præcipiat: non eſſe iraſcendum: ut uitioſiſſimus prædicet: uirtutes eſſe ſuſcipiendas: quas ipſe ore exornat: mente deculcat: lingua oſtentat. animo inceſtat: foris triſtis intus diſſolutus. Ad hãccine igitur uitam. Cõuerſio fit ad Epicurũ: in cuius uita uoluptaria nullam eſſe medelam demonſtrat: nullũq; fomentũ ad leuandas animi ægritudines qualibus Thelamõ pulſus ex patria afficiebatur. Acipenſeré. Ludit Epicu[rum]: tanq̃ ex eius doctrina potior ſit piſcis ad ſanãdam triſtitiam: q̃ libellus philoſophicus. Eſt auté acipenſer piſciũ nobiliſſimus habitus apud antiquos, unus omniũ ſquamis ad os uerſis contra aquã nando meat. De quo Plinius. Macrobius: ſammonicus ſerenus: Martialis: Oratius: cæteri: de quo & nos ſcripſimus in appendice tranquilli cõmentarior[um]: explicantes corrigẽteſq; illud Lucillianum, acipenſere cũ decumano. αὐλῶν hortabere. ſenſus eſt ad mitigandum dolorem nõ tã adhibendum eſſe ſonum tibialé & cantũ: ut placet Epicuro, q̃ Platonicas conſolationes: αὐλῶν genitiuus eſt pluralis: & ſignificat tibiar[um]: græco enim ſermone αὐλὴ dicitur tibia, ĩde uoces aulon. i. tibiar[um] dictæ. monaulon appellant dictione græca unciã tantũ tibiam: qua quidam tibitinio nobiles utuntur monaulon inuenit Mercurius. Geminas tibias marſias, canere cũ tibia dardanus inſtituit, de monaulo Martialis. Sæpe duas pariter: ſæpe monaulon habet. Plinius in decimoſexto tibialem calamum appellat auleticon: hoc eſt tibiis conficiendis idoneum.

BERO.

Per oculos uia uitior[um].

Virtutes ebullire.

Acipenſer piſcis.

Monaulon

OMNI BONI

CSANITAtem enim: a contrario. Propterea: a ſimili. Morbo: perturbatione. Melius notata. nã q lætitia afficitur: is in morbo eſſe nõ dicetur melius: ergo nos perturbationes appellamus: quã illi morbos. In poteſtate mẽtis: quod furoré ſignificat. Iracũdia. quæ cholera rubea. Alcmeoné filius amphiarai: qui quoniã mater eum adraſto prodiſſet: eam interfecit. Quicunq; ratione & delectu nihil facit: non peccat, qui furit: nullum habet delectũ: nec rõnem. poteſt ergo inſapientem ullã perturbationé cadere. Et omnes radices euellendas: peripatetici mediocritatem probant: & academici non oĩno radices oẽs perturbationis tolli poſſe quæ probabilior eſt, putãt ergo ſapienté furere, in qué nõ cadit peccatũ. Cadere opinor ſapientem eum non eſſe: qui ulla perturbatione moueatur: ſic probant: & primo ab ægritudine: quæ eſt opinio præſentis mali aliena a ratione A primo ad ultimum, quod græci cumulum appellant noſtra lingua: quia multa media aceruãtur, & ab argumento a ſimili: & a gente ad ſpeciem.

Alcmeõis paricidiũ.

BERO. Diſcriminalia. Diſcernicu lum. Periſceli des. Murenulæ.

¶ F A Siculum. olfactoriola intelligit de qbus ī eſaia in die illa auferte dominus diſcriminalia: piſcelidas: & murenulas, & olfactoriola, & inaures. Sunt aũt diſcriminalia ut in tranſcurſu uerba ſacri antiſtitis explicemus: acus & inſtrumenta fęminea ad diſcrimen capitis concinandum: quibuſq; diſcernit capillus quod diſcerniculum alio noīe appellāt: piſcelides dicunt ornamēta pedũ circa crura: ut docet porphirio enarrās illud Oratianũ. Sæpe piſcelidē raptā ſibi flētis περι græcæ circũ. τοσ κελοσ crus qdā periſcelidas accipiunt pro fęminalibus. Inſcitiſſime expoſuit cōmetator inſtrumēti ueteris periſcelidas pro ornamētis bracchioꝝ ſiue manuũ ſicut murenulas pro lymbo & fimbria perperam interpretatur. Sunt enim murenulæ ornamenta colli flexuoſa inſtar murenarum: & catellæ ex auro quibus matronæ condecorātur ſicut planiſſime docet diuus Hieronymus: in æpiſtola ad marcellam his uerbis. Aurũ colli ſui: quod murenulā uulgus uocat: quod. ſ. metallo in uirgulas lenteſcēte q̄dam ordinis flexuoſi cathena cōtexitur abſq; parētibus uēdidit. Inaures ut hoc quoq; uelut auctariũ adiiciamus ſunt aurium ornamēta: ſed ut iam domum tepedemus. Scribit Tullius in uerrinis. C. Verrē ſolitũ ſibi apponere ad nares reticulũ tenuiſſimo lino: minutis maculis: plenũ roſæ. ¶ De libro quem cōpoſuit Epicurus de ſũmo bono. ¶ Pol mihi. Verſus Ennii poetæ: quo idē thelamō in exiliũ pulſus: lamentatur: nihil ſibi exulanti prodeſſe generis nobilitatem: claritudineq; natalium: utpote qui nepos Iouis filius ęaci ex ęgina ſit: doletq; fortunam illam priſtinam deeſſe: cuius indulgentia fortunato ſibi regnum ſuppetebat: cunctaq; bona affatim affluebant. Ex regno autem in exilium trudi graue eſt. ¶ Calix. mu. ſp. exulanti homini & ex regno in calamitatem corruenti non potio ſuauis pro fomento: medicinaq; eſt porrigenda: ſed phicæ cōſolationes ſubiiciendæ ad ægritudinem leniendam.

Mulſum.

Mulſum eſt potio pręcioſa ex uino mellæq; cōfecta cuius mētio eſt apud ſcriptores omnes ſcribit Pli. in. xxii. mulſum ex uetere uino utiliſſimũ: fieri: qd facillime cum melle cōcorporat corpora auget: multi ſenectā longam mulſi nutricatu tolerauere celebri pollionis Romuli exēplo: quē cēteſimũ annũ excedentē cũ diuus Auguſtus hoſpes interrogaret: qua nā rōe maxime uigorē illũ animi corporiſq; cuſtodiſſet: ille reſpondit: intus mulſo foris oleo. Melitetes quoq; ex uino & melle cōficit: diſtās a mulſo: fit enī ex muſto: & cōgio mellis & cyatho ſalis ſufferueſactis. Græci mulſum uocāt οινο μελι & μελικρατον.

Milites Melicratō.

Vlpianus iuriſconſultus titulo de uino & tritico legato. uini appellatiōe autumat mulſum nō contineri: oinomeli contineri. Interpratatur q; oinomeli uinũ eſſe dulciſſimũ: qd ſi pba eſt Vlpiani ſnīa: mulſum nō erit idem qd oinomeli: promulſidaria dicunt uaſa: quibus mulſum continetur: ſcribit pōponius iuriſconſultus: legatis uaſis ſcutellas & promulſidaria contineri.

Promulſidaria.

M. T. æpiſtola quadam ad papirium petum ſic refert: habuiſſes non hoſpitem ſed contubernalem: at quē uirum? non eum quem tu es ſolitus promulſide cōficere: ubi promulſis accipitur pro pulmentario ſiue potione ex mulſo condita: unde promulſidaria uaſa deduci autumo: notādum uſurpari mulſum pro adiectiuo: ut apud Plinium lac mulſum: acetum mulſum: aqua mulſa: quæ melle concinnata ſignificantur: apud Plautum ex amantis & blandientis affectu dicitur mea mulſa: græco ſermone γλυκυ... nominatur: unde deriuatus calix pro poculo.

Lac mulſũ. Acetũ mulſum.

Impingendus dixit quaſi illidendus & nolēti ingerēdus: īpingi enī ſignificat uim quappiā: ut apud Hieronymũ. Impegi nouiſſime in Danielē & apud Vergiliũ. Exanimata ſequēs impingeret agmina muris. ¶ Ab eodē poeta. ſ. Ennio. ¶ Ex opibus ſummis Verba Ennii poetę ex tragędia: qua inducit andromacha uxor hectoris poſt necē mariti: poſt obitum priami: poſt excidiũ troię captiua, a græcis abducta ita lamentari ærũnas ſuas: ſicut apud Senecā in troade inducitur queribũda. Grāmatici allegāt Enniũ in andromacha: apud Homerum ultima iliados rhapſodia Hectorē defunctũ andromacha & hecuba penetrabili q̄rimonia lamētantes cōplorāt: ergo andromacha ex regis opibus deuoluta: & in ſeruitutē tranſducta hiſce uerbis apud poetā Ennium deflet ſuas ærũnas.

Andromacha Ennii. Opalia. Opecōſiua. Opitulus iuppiter.

¶ Opis egens indiga auxilii: Ops antiqui dicebāt quē nunc opulentiā: ut teſtimonio eſt contrarium inops. ops terra dicta apud antiquos: qd hic oē opus. & ideo dr ops mater. q terra mater opis deæ dies feſtus opalia dicta. quæ erāt poſt ſaturnalia. Itē opecōſiua dies dicta ab dea opecōſiua. cuius in regia ſacrariũ. priſci iouē coluerunt cognomēto opitulum: qd opem indigētibus ferret. Annotant grāmatici opē ſingulariter auxiliũ. opes pluraliter diuitias ſignificare: ſed & opem ueteres dixerunt pro opulentia. ¶ Hectori tuo ſcilicet marito.

faſciculum ad naris admouebis? incendes odores? & ſertis redimiri iubebis, & roſa? ſi uero aliquid etiam: tum plane luctum omnem abſterſeris? Hæc Epicuro confitenda ſunt: aut ea quæ modo expreſſa ad uerbum dixi, tollenda de libro. uel totus liber potius abiiciendus. eſt enim confertus uoluptatibus. quærendum igitur quemadmodum ægritudine priuemus eum: qui ita dicat: Pol mihi fortuna magis nunc deſit quā genus. Nāq; regnũ ſuppetebat mihi ut ſcias quanto e loco, Quātis opib⁹ qbus de reb⁹ lapſa fortuna occidat. qd? huic calix mulſi impigendus eſt: ut ploraſ deſinat? aut aliqd eiuſmodi? Ecce tibi ex altera parte ab eodē poeta: Ex opib⁹ ſũmis opis egēs Hector tuæ. huic ſubuenire debem⁹ q̄rit enī auxiliũ.

OMNI BONI.

¶ A L I Q V I D etiam. apoſiopeſis. i. ſcortũ adduxeris. Quærendũ igitur: ſuperius oſtendit Epicuꝝ falſa remedia inueniſſe: proſeqt Epicuꝝ ſcribēdo & ſe excuſat illis q dicũt illũ ſtudioſe inuehi cōtra Epicuꝝ: ſeueritatis cauſa dicere eatq dicat ibi nec de glīa, nec de ſũma reꝝ agi: ſed certe illos multa cōtraria dicere: qui multa de uirtute optime dicũt: deīde ſe oīa uoluptatis cā effectuꝝ. Oīs ergo ſnīa eoꝝ leuis eſt: Po. mihi: uerba tragędi. ¶ Gen⁹. nobilitas. ¶ Fortũa. felicitas. qd huic: epicuꝝ irridet. ¶ Mulſi. mel ē aq̄ imixtũ poculũ. ¶ Opis. o epicur.

¶ QVID petam præſidii.exanimata ac uecors ꝓſta agere infortunioꝝ andromacha neſcit unde pſidiũ pe BERO·
tat:a quo exilii ſuppetias imploret:Ennius fecit fabulã titulo & argumẽto andromachã emulatus euripidẽ:cu
ius hic eſt uerſus;Andromachæ nomẽ q indidit recte ei indidit:quo uerſu inſinuat andromachã ſignificare ui/
raginẽ:& uiris depugnantẽ:q̃ſi andromachetẽ:fuit.n.uirili animo ſepta.& q̃dã ueluti uirago:qd & homeri te/
ſtimonio ſatis liquet.¶ Freta.cõfiſa.¶ Vrbe orba ſum.pſonomaſia eſt.ſiue annominatio:q̃ fit ſimilitudine ali/
qua uocũ.& uicinitate quadã uerboꝝ:ut qs locus:aut locus:ut ex oratore arator:ut diligere oportet:quẽ uelis
diligere:de qua Quinti.Cice.& cęteri.¶ Quo
accedã.Cõſimile eſt illud gracchanũ quo me
miſer cõferam? quo uertã.¶ Fana.tẽpla uel a
fauno.uel qđ fando cõſecranſ.¶ Toſti.crema
ti.¶ Abiete criſpa.Intelligit lacunaria ſiue la/ Abies ĩ edi
quearia ex abiegnis trabibus texta fuiſſe defor ficiis ualida
mata flãmis & exuſta:materies.n.ut inqt Pli. Sappinus.
in.xvi.abieti pulcherrima eſt in trabibus:ꝓci/ Fuſterna.
pua aũt dos eſt criſpantibus.& in torto quodã Abietarius.
diſcurſu uenaꝝ ſpecioſis.põdus ſuſtinere in edi/
ficiis ualida eſt.Abies etiã in trãſuerſum poſi/
ta:renititurq; põderi:nec temere rumpiſ pri/
uſq̃ carie q̃ uiribus deficit.abies arboꝝ altiſſi/
ma rectiſſimaq; eſt:cuius pars inferior enodis
eſt:& ſappinus uocatur:ſuperior nodoſa du/
riorq; eſt:fuſternã uocant:quãdo ꝑcipit cato
ꝓliũ ex ſappino faciẽdũ:intelligi uult ex abie/
te enodi.q̃ pars a terra eſt:ab abiete abietarius
deriuaſ.¶ O patre.Priamũ dicit qđ uerbũ con
uenit pſonæ andromachæ.¶ O patria.Hinc
uiſ Virg.illud trãſtuliſſe.O patria:o diuum do
mus iliũ.& Silius.O patria:o fidei domus ĩcly
ta.¶ Ope bar.Opulẽtia ſiue opulentitate luxu
rioſa:nã & opulẽtias dr̃ pro opulentia.alludit
aũt ad gręcoꝝ prouerbiũ.qđ eſt πλησμονὴ
τῶν βαρβάρων.i.fertilitas & opulẽtia bar/
baroꝝ.¶ Tectis cęlatis.ſcultis.& cęlatura ua/

Quid petã præſidii:aut exequar?quoue auxilio,aut
fuga Freta ſim?Arce,& urbe orba ſum:quo accedã?
quo applicẽ?Cui nec aræ patriæ domi ſtant:fractæ,
& diſiectæ iacent.Fana flãma deflagrata:toſti alii ſtãt
parietes Deformati atq; abiete criſpa.ſcis quæ ſequã/
tur:& illud in primis.O pater,o patria,o Priami do/
mus,Septũ altiſono cardine templũ.Vidi ego te,aſtã/
te ope barbarica,Tectis cælatis,laqueatis,Auro ebo/
re inſtructã regifice.O poetã egregiũ:q̃q̃ ab his canto
ribus Euphorionis contẽnitur:ſentit omnia repentina,
& inopinata eſſe grauiora.exaggeratis igitur regis opi
bus,q̃ uidebantur ſempiternæ fore,qd adiungit?Hæc
omnia uidi inflãmari:Priamo ui uitã euitari:Iouis arã
ſanguine turpari.Præclarũ carmen.eſt enim & rebus,
& uerbis,& modis lugubre.eripiamus huic ægritudi
nem.quomodo:collocemus in culcitra plumea:pſal/
triã adducamus:cedrum incendamus:demus ſcutellã
dulcicule potionis:aliqd prouideamus & cibi.hæc tã
dem bona ſunt:qbus ægritudines grauiſſimæ detrahã/
tur?tu enim pauloante ne intelligere te quidẽ alia bo/
na dicebas.reuocari igitur oportere a mœrore ad co/
gitationem bonoꝝ,conueniret mihi cum Epicuro:ſi
quid eſſet bonum cõueniret.dicet aliquis:quid?ergo

riegatis.Dicit aũt dolẽter ſe uidiſſe domũ regiã adſtantẽ:auro cęlatura laq̃aribus ſuperbã & ſpectabilẽ.Home/
rus tradit:& repetit Pli.menelai regiã:auro argẽto,electro,ebore,fulgere.¶ Cantoribus euphorionis.Eupho/ Euphorion
rion poeta fuit chalcidẽſis:quẽ trãſtulit Gallus.q ob id ſic loquiſ apud Vir.in buccolico ludicro.Ibo & chalcidi Cantores
coi q̃ ſunt mihi cõdita uerſu.Carmina paſtoris ſiculi meditabor auena.Quin.in.x.qd euphorionẽ fruſtra trãſi/ ſcenici qui.
bimus quẽ niſi ꝓbaſſet Vir.nũq̃ certe cõditoꝝ chalcidico uerſu carminũ feciſſet ĩ buccolicis mẽtionẽ.habebat
aũt hic euphoriõ quoſdã ita deditos ſibi amatores:ut eũ ꝓferrẽt ennio:& reliqs poetis:eiuſq; poemata ſtudio/
ſe cãtarẽt:poſthabitis alioꝝ poematibus.Cãtores hoc in loco ſignificari puto ſcenicos fabulaꝝ actores:ut apđ
oratiũ.Si plauſoris eges aulea manẽtis & uſq; Seſſuri:donec cãtor uos plaudite dicat.Chorus in fabula cõſtat
ex uocibus pluriũ cãtoꝝ.¶ Exaggeratis regis opibus.Pluribus uerbis apud enniũ ſingillatĩ recẽſebanſ gaze &
opes regis priami:& ita facta exaggeratiõe opulẽtiaꝝ regiaꝝ flebilr lamẽtabaſ andromacha:cũcta repente ac
ꝑter expectationẽ fuiſſe direpta:ĩflãmata:& ad extremã internectionẽ redacta:ex quo fiebat dolor atrocior:
cũ iopinata mala ac repẽtina ſint grauiora durioraq; toleratu.¶ Priamo ui ui.eui.ĩ prĩa tuſcu.hoc idẽ carmẽ re/
citatũ eſt uno tm̃ ĩmutato uerbo:illic.n.uitã eripi ꝓ euitari legiſ.ut ĩtelligas idẽ eſſe uitã euitari:qđ uitã eripi.&
eſt uetus uerbũ:planeq; poeticũ:euitare ꝓ uitã eripere.& uita ſpoliare.ſicut lętare dr̃:hoc eſt lęto mulctaſ.lęta/
ta corpa apud Oui.ꝓ interẽpta.& morte mulctata.¶ Eripiamus huic andromachæ:q̃ tã flebilr:tãq; dolẽter in/
fortunia pr̃iæ ſuæ deplorauit apud tragicũ poetã.¶ Pſaltriã.cãtricẽ.muſicus.n.cãtus & modulatio lenit ꝑtur/
bationes.& leuat ægritudines.¶ Cedrũ incẽ.corrigo cedrũ.In deliriis.n.urebaſ cedrus ĩter odores.iuxta illud Cedrus ure
maronianũ.Vrit odoratã nocturno ĩ lumĩa cedrũ.Silr apud Homeꝝ.calipſo urit cedrũ ſciſſilẽ odoris cauſa:ſic batur in de
enĩ ait ĩ qnto odyſſeæ τῆλε δ᾽ ὀδμὴ κέδρου τ᾽ εὐκεάτοιο θύου τ᾽ ἀνὰ νῆσον ὀδώδει δαιομένων.id litiis.
eſt ꝓcul odor cedri & citri ardentiũ p inſulã redolebat Pli.in.xiii.meminit ſentẽtiæ homericæ:thiã exponens
ꝓ citro:caſtigãſq; eoꝝ errorẽ:q cedri citriq; uocabulo odoramẽta accipiunt:oxycedros uocaſ:q̃ acutũ & ſpi/ oxycedros.
noſum habet foliũ:altera cedrus odore ꝓſtat.maiorẽ cedrũ.uocãt cedrelatẽ:materiæ cedri ęternitas:eſt ideoq;
ſimulachra deoꝝ ex ea antiqui factitauerunt.Cedrinus fuit romæ in delubro apollo ſoſianus.
¶ EX Equar:robibo.¶ Accedam.pedibus applicare naui.¶ Fana.tẽpla.¶ Criſpa.ꝓpter ignem.Euphorionis. OMNI.
muſici.¶ Vitari:eripi.¶ Pedibus ſentẽtiis:Modis:ſeptẽ erant modi:quos ſeruabãt poetæ:cũ aliquid ſcribebãt. BONI.
¶ Conueniret.concordaret.¶ Bonum.nam epicurus dicit uoluptatem ſummum bonum.

BERO.

¶ TV enim ad epicuꝝ hæc dicunſ. Libidinoſas ſentētias. Inſæ phi libidinoſæ dicunſ qbus uoluptate guſtus & cōplexus ſummū bonū metiſ qđ interdū facit epicurus interdū uirtutē extollit: & ſine uirtute beate uiui nō poſſe ꝑfiteſ. Nō uerbo ſolū uoluptatē. Epicurei ꝓpugnatoreſq; epicuri dicunt nō intelligere nos de qua uoluptate loquaſ epicurus: in qua ſummū bonū ponit: nunc Cic. ne tergiuerſari poſſint: refert uerba Epicuri planiloqua atq; perſpicua: q̄ planiſſime demōſtrant: hoīem loq de uoluptate corporea & ſenſuali: ſicut aūt paulo ante demoſtratū eſt. ¶ Cupio refelli: redargui. refutari. cōuinci: nā refellere ut ſupra docuimus: eſt redarguere falſitatē: refellit q negat. ¶ Nō creſcere uoluptatē. Sicut ſtoici dicūt uirtuti nō eſſe locū incrementi. ita dicebat epicurus uoluptatem creſcere nō poſſe: ubi detractus eſſet dolor. Contra Plato ait: uoluptatē maiorem expetibilioréq; fieri addita alia uoluptate. Et ex hoc colligit uoluptatem ſummū bonū eſſe non poſſe: cum id ſummū ſit bonū. cui nihil addi poſſit. Hoc idem tradit Ariſtoteles in. x. ethicorum. ¶ Tria magna peccata. Cōſimiliter in libris de finibus bonoꝝ diſputans cum torquato epicureo multa reꝑhendit ex dogmate doctrinaq; epicuri. quē architectū beatæ uitæ nominitāt. ¶ Niſi ſenſus quaſi titillarenſ. Pugnat ſecū epicurus ſibiq; contraria dicit: quo nihil turpius. modo ait ſummū bonū eſſe in uoluptate: quę percipiſ ex guſtu, tactu, auditu, uiſu, olfatu, q ſenſus quinq; ſunt notiſſimi: & uoluptates eorū cognitiſſimæ modo dicit ſummū bonū eſſe indolentiā: pugnant haud dubie hæc inter ſe. cum aliud ſit frui uoluptatibus ſenſualibus, aliud nō dolere. titillari aūt dicūtur ſenſus quādo mouenſ. geſtiunt. pruriunt uoluptatis dulcedine. Trāſlatū uerbum a titillatu alarum: ubi dulcedo ſcabendi: ſcri. Pli. in. xi. in eadē præcipua hilaritatis ſedes: qđ titillatu maxime intelligitur alarum. Ex hac trāſlatione dixit Ora. in ſermonibus. Præterea ne uos titillet gloria iureiurando obſtringam. M. T. in primo de finibus in hanc ſentētiam. Nā ſi ea ſola uoluptas eſſet: q̄ quaſi titillaret ſenſus: ut ita dicā: & ad eos cū ſuauitate afflueret. ¶ Primū & tertium putat. tanq̄ nihil interſit inter gaudere & nō dolere: q̄ uel ſenſus cōmunis oſtendit eſſe diſſimilia. Cum ꝓprie is gaudere dicaſ: q eſt in uoluptatibus: ut edēdi & coeūdi. nō dolere uero is dicaſ: q anxietate nō afficitur citra uoluptatis ſuauitatē. Sunt. n. q̄dā immediata. ut leuitas. grauitas q̄dā mediata: ut calidū frigidū: inter q̄ eſt tepidū. Sic aliqs beatus eſt: aliqs miſer: aliqs nec beatus nec miſer: ſic aliqs gaudet: aliqs dolet. aliqs nec gaudet nec dolet. & ita eſt qddā mediū inter uoluptatē & dolorē. qđ non placet epicuro. ¶ A uir. ſep. Quādo Epicurus ponit ſummū bonū in uoluptate ſapoꝝ: & tactus haud dubie ſeiungit ſummū bonū a uirtute: ſine q̄ nulli ueri phi ſūmū bonū metiunſ. Nihil aūt tā cōtrariū uirtuti eſt q̄ uoluptas: ex quo uerſus ille filii ſcitu dignus. hinc uirtus illinc uirtuti inimica uoluptas. ¶ Laudat ſępe uir. Reꝑhēdiſ epicurus: qđ ſecū pugnat: nec ſeruat cōſtātiā: q̄ in oī uita cuſtodiēda eſt. Clamat. n. interdū nō poſſe iucūde uiui niſi ſapiēter uirtutē a uoluptate diuelli nō poſſe. Raro fortuita interuenire ſapiēti. Dicunſ hęc qdem ꝑclare: ſed incōſtanter nutat: natatq; nec ꝓpoſiti pertinax eſt: cū ad uoluptates ſubinde relabaſ: ita more uolatici gubernatoris clauū in horas mutat: uertunis: ut inqt ille iniqs natus. ¶ Cū grac. lar. ma. fe. Tyberius & Caius gracchi fratres: genere: eloquētia facile principes: leges agrarias: frumētariaſq; tulerūt de agris uiritim diuidēdis: ac frumēto: q cū eſſent maxime populares: populū ſibi cōciliarūt. Tiberius auctore Scipione naſica in capitolio a primatibus occiſus eſt. ictus fragmentis ſubſellioꝝ: inſepultus: & in tyberim ꝓiectus: mox Caius graechus eloquētior q̄ frater pernitioſas aliquot leges tulit. inter quas frumētariā. ut ſemiſſe & triēte frumentū plebi dareſ. Alterā legē agrariā: quā tyberius frater ꝓmulgauerat: item recentē attali pergamenoꝝ regis hereditatē diuidi iuſſit po. ro. itaq; cū ſeditioſo tribunatu diſſipaſſet publicū patrimoniū: tandem a lucio opinio conſule oppreſſus eſt in auentino: quē armata multitudine occupauerat: & illud ſacroſanctum caput. tri. plebis percuſſori ſeptumulio auro repenſum eſt: qui id exciſum ad lucium opimium detulit. Annotauerunt ſcriptores ſeptumuleium plumbo in os Caii gracchi addito. ut ponderoſius eſſet. parricidio ſuo rempu. circūſcripſiſſe.

Refellere quid.

Pugnat ſecum epicurus.

Duo gracchi fratres.

Mors gracchi.

tu Epicuꝝ exiſtimas iſta uoluiſſe? aut libidinoſas eius fuiſſe ſententias? ego uero minime. uideo enim ab eo dici multa ſeuere, multa præclare. itaq;, ut ſæpe dixi, de acumine eius agitur, non de moribus. q̄uis ſpernat uoluptates eas, quas modo laudauit: ego tamē meminero, quod uideatur ei ſummū bonum: nō enim uerbo ſolum poſuit uoluptatē: ſed explanauit quid diceret. ſaporem inquit, & corporū complexū, & ludos, atq; cantus, & formas eas quibus oculi iucunde moueantur. num fingo? nū mentior? cupio refelli. quid enim laboro? niſi ut ueritas in omni quæſtione explicetur? At idem ait nō creſcere uoluptatē, dolore detracto: ſummamq; uoluptatē nihil dolere. Paucis uerbis tria magna peccata. unū, quod ſecū ipſe pugnat: modo enim ne ſuſpicari quidem ſe quicq̄ bonū: niſi ſenſus quaſi titillarentur uoluptate. nūc autem, ſummā uoluptatem eſſe dolore carere. poteſt ne magis ſecum pugnare? alterū eſt peccatum: quod cū in natura tria ſint: unū gaudere: alterū dolere: tertiū nec gaudere, nec dolere. hic putat primū, & tertiū idem eſſe: nec diſtinguit a nō dolendo, uoluptatem. Tertium peccatū cōmune cū quibuſdā: quod cū uirtus maxime expetatur: eiuſq; adipiſcendæ cauſa philoſophia q̄ſita ſit: ille a uirtute ſummum bonum ſeparauit. At laudat, & ſæpe, uirtutem. Et quidem. C. Gracchus cum largitiones maximas feciſſet: & effudiſſet ærarium: uerbis tamen defendebat ærarium. quid uerba audiam? cum facta uideam?

OMNI BONI. ¶ MORIBVS. quibus optimis fuit prӕditus. ¶ Titillarentur: agitarentur. ¶ Vitium: peccatum.

¶ PISO ille frugi. De hoc piſone: qui ob uirtutem modeſtiãq; cognominatus eſt frugi: mentio ſuperius facta eſt. ¶ Legẽ frumentariã. quã tulerat gracchus de frumento plebi dando. De teſſeris frumentariis apud ſuetoniũ. in ſecundo cõmentario fuſius enodatiuſq; perſcriptũ eſt. ¶ Quid ſibi conſtet. gracchus palã reprahẽdit piſonẽ tanq̃ parum ſibi conſtantẽ: quod uenerit in concionẽ petiturus frumẽtum: quod uiritim diuidebat ſm legẽ ipſius gracchi: quã piſo improbauerat. diſſuaſeratq;. ¶ Lege ſempronia. Legem gracchanã intelligit: q̃m gracchi ſempronii dicebantur. Apud hiſtoricos leges ſemproniæ claræ ſunt: quas hic ſempronius gracchus tulerat: ne de capite ciuiũ romanorũ iniuſſu populi iudicaretur: hinc illa Ciceronis exclamatio in uerrinis: O lex portia: legeſq; ſemproniæ. De hac ſempronia lege frumentaria meminit. Mar. Tul. in ſecundo officiorum his uerbis Caii gracchi frumentaria magna largitio fuit. exhauriebat igitur ærarium. ¶ Patrimonium publicum: ærarium intelligit & publica uectigalia. ¶ Negat epicurus. Sicut gracchus in orationibus uidetur patronus ærarii: cum te ipſa eſſet diſſipator: ſic epicurus: interdum uirtutem laudat: ut Mar. Curium putes loqui. cum in uoluptate: quæ uirtuti contraria eſt: ſummum bonum metiatur. ¶ Vim fortunæ. Sene. ad ſerenum epicurus: quem uos patronum inertię ueſtræ aſſumitis: ait raro ſapiẽti interuenit fortuna. ¶ Tenuem uictum antefert. Diocles auctor eſt: epicurum uiliſſimis cibis uitam egiſſe: ipſe quoq; in æpiſtolis: aqua tantum & cibario pane ſe contentum eſſe teſtatur. Verba epicuri ſunt ex ępiſtola. Mitte mihi caſei paululum. ut cũ epulari præcioſius uoluero poſſim. Scribit Sene. epicurum qui magiſter uoluptatis dicitur: certos habuiſſe dies: quibus maligne famẽ extingueret: ut ita uideret: an aliquid deeſſet ex plena & conſumata uoluptate: & quantum deeſſet. Eſt enim ſumma uoluptas: poſſe capere ex ordeaceo pane uoluptatem. Ad id ſe reduxiſſe: quod eripere nulla fortunę iniquitas poſſit. ¶ Quo ſapiens beatus nõ ſit. ait Epicurus ſapientem ſi in phalaridis tauro peruratur: exclamaturum: dulce eſt: & ad me nihil pertinet: & ſiue crucietur: exclamificeturq; futurum nihilominus fœlicem: acquirendi patrimonii curam non habiturum fortunæ reluctaturum. ad rem publicam non acceſſurũ. ¶ Non iſtam dicit. hypophora. ¶ Dicat quãlibet. Antipophora. ¶ Non intelligamus. ita dicunt epicurei nos nõ intelligere de qua uoluptate dicit epicurus. ¶ Qui dolore ſummũ malũ: Epicurus in uoluptate ponit: qđ ſummũ bonũ eſſe uult. In dolore: qđ ſummũ malũ. quod qui ſentit uirtuti locũ nullũ relinquit. In qua ſummũ bonũ collocant ſtoici: qui dolorẽ dicunt eſſe adiaphorõ. i. indifferentẽ. ¶ Ita credo de honore. q. d. non cõtendere de honore cũ epicureis ꝓ quo adipiſcẽdo ſtudioſe & ardẽtes inſurgimus cõtra cõpetitores & aduerſarios. ¶ Illi. ſ. epicuro: apud quẽ ſummũ bonũ conſtat ex duobus: ut corpus ſine dolore ſit. animus ſine pturbatione. ¶ Qui ſtatim cõuolent. Illuc libẽter hoĩes cõuolãt. atq; cõcurrũt ubi audiunt laudari uoluptatẽ. quærẽtes libidinibus ſuis patrociniũ & uelamentũ aliquod. ¶ Me nõ laborare. Oſtendit ſe nolle cõtendere cũ epicureis: queadmodũ ſi de imperio. & de bello punico diſceptaretur: pro talibus. n. rebus animo ſe alacriterq; ſentẽtia dicẽda defendẽdaq; eſt. Dixit M. T. aliubi. maledicta: cõtumeliæ: cõtentiones: cõcertationeſq; in dicẽdo pertinaces. indignę philoſophia mihi uideri ſolent. ¶ Actum habiturũ. Quando cõtendere nolumus: dicere ſolemus: habituros nos ratũ & actum: quicqd egerint aduerſarii. in hanc ſententiã ait portius Cato apud Liuiũ. Vos quod faxitis deos omnes fortunare uelim. Prouerbiũ eſt apud antiquos. actum agã. actũ agis pro eo quod eſt nihil agã. nihil agis. quod. n. in iure ſemel iudicatũ fuerit: reſcindi & iterum agi non poteſt. Hinc illud terentianum in phormione. actum aiunt: ne agas.

¶ ET quod. G. Gracchus: a ſimili probat epicurũ alia dicere: & alia ſentire. ¶ Qui quomodo. Semproni. Nã Sempronius gracchus appellatus eſt. ¶ Voluptate: uoluptas iucundus eſt motus in ſenſu. ¶ Corpore uita. ¶ Laborare: curare. ¶ Actum pro acto: quia academicus eſt: nihil affirmat.

Piſo ille frugi ſemper contra legem frumentariam dixerat. is lege lata, conſularis ad frumentum accipiendum uenerat. animaduertit Gracchus in concione Piſonem ſtantem. quærit audiente Populo Romano, q̃ ſibi conſtet? cum ea lege frumentum petat, q̃ diſſuaſerat. nolim inquit mea bona Gracche tibi uiritim diuidere liceat. ſed ſi facias, partem petam. parum ne declarauit uir grauis, & ſapiens, lege Sẽpronia patrimonium publicum diſſipari? lege orationes Gracchi: patronum ærarii eſſe dices. negat Epicurus iucunde poſſe uiui, niſi cum uirtute uiuatur: negat ullam in ſapientem uim eſſe fortunæ: tenuem uictum antefert copioſo: negat ullum eſſe tempus: quo ſapiens nõ beatus ſit. omnia philoſopho digna: ſed cum uoluptate pugnantia. non iſtam dicit uoluptatem. dicat quamlibet. nempe eam dicit: in qua uirtutis nulla pars inſit. Age, ſi uoluptatem non intelligimus: ne dolorem quidem? nego igitur eius eſſe, qui dolore ſummũ malum metiatur, mentionem facere uirtutis. & conqueruntur quidam epicurei uiri optimi (nam nullum genus eſt minus malitioſum) me ſtudioſe dicere contra epicurum. ita credo, de honore, aut de dignitate contendimus. Mihi ſummum in animo bonum uidetur: illi autem in corpore: mihi in uirtute: illi in uoluptate. & illi pugnant: & quidem uicinorum fidem implorant multi autem ſunt, qui ſtatim conuolent. ego ſum is, qui dicam me non laborare: actum habiturum. quod egerint. Quid enim? de bello punico agitur? de quo ipſo, cum aliud Mar. Catoni,

BERO·

Lex ſempronia.

Sũmũ bonũ ex duobus.

Actũ agã.
Actũ aiunt ne agas.

OMNI
BONI

BERO.

ALIVD lentulo uideretur. Cato in omni ſenatu clamabat: delendam eſſe carthaginem bellúq; carthaginenſibus indicendũ. Scipio naſica reclamabat contradicebatq; catoni: cũ nollet dirui carthaginẽ. timẽs ne deleta carthagine: ſecuritas & ueternũ Romanos inuaderet: torporeq; ſomnolenti macreſcerent: Sententiæ Scipionis ſubſcribebat Lucius lentulus. & cum Cato acclamaret e republica mihi uidetur carthaginẽ deleri: illi reclamabant: e republica nobis uidetur carthaginẽ non deleri: tamen q̃uis in ſententia dicenda ſenatores diſſentierent: nulla tamen inter eos concertatio ęmulatioq; reſidebat: ut. n. ait. M. Tul. in oratione de prouintiis conſularibus. Ita diſſenſi ab illo. ut in diſiunctione ſententiæ coniuncti tamẽ amicitia maneremus. Hi epicurei. Cum iſtis alias. cum epicureis. alias ſe diſputaturum dicit. Verum ſit. iuſtum. æquum & par. Ora. metiri ſe quéq; ſuo modulo ac pede uerum eſt. Mar. Tullius in oratione pro murena. negat uerum eſſe alſici beniuolentiam cibo. Expediat. utile ſit. Plauſibilia. fauorabilia iucunda: popularia: quæ plauſu populi excipiãtur: ſic Oratio plauſibilis dicta quæ placet & plauſum populi meretur: Senſus eſt epicureos: qui omnia referunt ad uitilitatem ſuam & uoluptatem: debere ſolos: iſta ſecum muſſitare: nec iactationem oſtentare: quoniam talia non probantur nec plauſu: fauoreq; populari excipiuntur. In ſinu gaudeant: Secum & cum ſuis letentur: nec genium gaudium inuulgent: Prouerbialis eſt locutio: quam & poetæ uſurpant. Tibullus. Qui ſapit in tacito gaudeat ille ſinu: Propertius. In tacito cohibe gaudia cluſa ſinu. Si nec opinato euenerit. Cyrenaici philoſophi. ut ſupradictum eſt: ægritudinem effici cenſent ex inſperato: nec opinato malo: tanq̃ omnia repentina grauiora ſint. Repens. repentinus: ſubitariuſq;. Silius: clamor ſæpe repens. Magis conturbat. uir fortis ex improuiſo oppreſſus ab aduerſario conturbatur: exercitus hoſtilis preter ſpem ſuperueniens ſolet eſſe terribilis: & cuncta conturbat: adeo ut hoc caſu oppreſſis nec uirtus poſſit. nec multitudo prodeſſe. Vegetius ſubſeſſas appellat inſidias: quibus in itinere exercitus imparatus: ac nihil tale ſuſpicans opprimi ſolet. Subſidere enim ſignificat delitеſcere. unde ſubſeſſores dicti: qui delitеſcentes inſidiantur. Et inſidiis circũuentos interimunt: contra ſubſeſſos uocamus hoſtium dolo circunuentos. A Vale. ſubſeſſor alieni matrimonii dictus. qui pudicitiæ alienæ coniugis inſidiatur. Subita tempeſtas. huic ſententiæ. conſimilis eſt illa oratiana ſententia. improuiſa ſimul ſpecies terret utrũq;. Dies tẽporis longinquitas. Sic Tibullus. Longa dies homini docuit parere leones. Inde diecula dicitur tempuſculũ: & aliquantula mora. In pleriſq; tollatur. iuxta illam ſententiam: quę ait. nullum eſſe tantum dolorem: quem non longinquitas temporis minuat. ac molliat: & a Sene. decenter: ac uere dictum eſt. Dolorẽ dies conſumit: licet contumaciſſimum: & quotidie inſurgentem. Carthaginenſes ſeruierunt. auctor eſt Liui. captiuos carthaginenſium pluſculos a romanis redditos fuiſſe ſuis ciuibus: & olim carthaginenſes egerunt de permutandis captiuis: uſi attilio regulo deprecatore: qui contrarium ſuaſit. Miſerum eſt autem diſcere ſeruire: ubi didiceris dominari: ſed hæc eſt fortunæ conditio: quæ ſumma imis miſcens. facit: ut reges ex regno in ſeruitutem delabantur: ſic hecuba. ſic creſus. ſic ſiſigambis olim ſeruitutem ſeruierunt.

In ſinu gaudeãt.

Subſeſſæ.

Subſeſſores.

Diecula.

Ex regno i ſeruitutem cadere.

aliud L. Lentulo uideretur: nulla inter eos concertatio unq̃ fuit. hi nimis iracunde agunt: p̃ſertim cum ab his nõ ſane animoſe defendatur ſentẽtia: pro qua nõ in ſenatu, nõ in concione, non apud exercitũ, neq; apud cẽſores dicere audeant. Sed cũ iſtis alias: & eo quidẽ animo, nullũ ut certamen inſtituã: uerum dicentibus facile cædã: tantũ admonebo: ſi maxime uerũ ſit, ad corpus omnia referre ſapiẽtem: ſiue, ut honeſtius dicam, nihil facere, niſi quod expediat: ſiue omnia referre ad utilitatẽ ſuam: quoniã hæc plauſibilia nõ ſunt: ut in ſinu gaudeant: glorioſe loqui deſinant. Cyrenaicorum reſtat ſententia: qui tũ ægritudinem cẽſent exiſtere, ſi nec opinato quid euenerit. eſt id quidẽ magnum, ut ſupra dixi: etiam Chryſippo ita uideri ſcio: quod prouiſum ante non ſit, id fieri uehementius: ſed non ſunt in hoc omnia q̃q̃ hoſtium repens aduentus magis aliquãto conturbat, quã expectatus: & maris ſubita tempeſtas, q̃ ante prouiſa terret nauigantes uehementius: & eiuſmodi ſunt pleraq;. ſed cum diligenter nec opinatorũ naturã conſideres: nihil aliud reperias, niſi omnia ſubita uideri maiora: & quidẽ ob duas cauſas: primum, quod quanta ſint q̃ accidunt, conſiderandi ſpaciũ non datur. deinde cũ uidetur præcaueri potuiſſe, ſi prouiſum eſſet: quaſi culpa contractũ malum ægritudinem acriorem facit. quod ita eſſe dies declarat: quæ procedens ita mitigat: ut iiſdem malis manentibus, non modo leniatur ægritudo: ſed in pleriſq; tollatur. Carthaginenſes multi Romæ ſeruierunt. Macedones

OMNI BONI.

EXPEdiat. utile ſit. nã dicit: ſapientẽ omnia uoluptatis cauſa effecturũ. qui oĩa uoluptatis cauſa faciunt & ideo omnia ad corpus refert. Plauſibilia. i. non ſunt digna q̃bus plaudatur: ſed eiiciantur. Cyrenaicorũ: poſteã quã confutauit opinionẽ Epicureorũ: confutat opinionẽ cyrenaicorũ: cuius ſectæ Ariſtippus cyreneus auctor fuit. Cyrenaici ægritudinẽ ex inopinato & impræmeditato malo naſci: quod non ita eſt. Sed malũ maius uidet: petenda eſt ergo medicina ab his: qui dicunt in opinione ſolũ ægritudinẽ conſiſtere: nã nihil dolẽdum quod culpa noſtra nõ accidat: nec mala corporis uel fortunæ mala ſunt p̃terea tẽpus ęgritudinẽ leuat: quod ſi re eſſet nõ opinione: ſemper eadẽ eſſet: q̃ re ergo ſapiẽti efficit: id tẽporis diuturnitas ſtultis & uulgaribus efficit. Acriorem: uehementiorem. Dies. temporis diuturnitas. Tollatur: ab exemplo probat.

Ariſtippus qui.

¶ REGE capto Perſe. Paulus Aemylius perſem macedonum regem captiuum duxit in triumphum & cũ perſe. duos filios. filiamq; unicam ſubſequebantur familiares: & amici plures regis. ipſum regem intuentes & flebiliter lachrymantes: adeo ut pleriq; ex romanis lachrymare ob miſericordiam cõpellerentur. Triumphus fuit ſpecioſiſſimus: opulentiſſimuſq;. ut docet Plutar. Ab hoc tempore po. roma. tributum pendere deſiit: ut Mar. Tul. Pliniuſq; notificant: tunc cognitum eſt: quid polleat fortuna uerſatilis. quæ filium perſei legitimum artem ferariam diſcere compulit ob quærendum uictum: cuius rei teſtis eſt Amianus Marcellinus. ¶ Quoſdã corinthios. ſ. ſeruitutem ſeruientes. ¶ Hæc omnia uidi. Verba ſunt ex andromacha tragœdia. quibus ſuperius illa ęrumnas ſuas flebiliter ſic deplorabat. ¶ Hęc omnia uidi inflãmari, & q̃ ſubſequunt. ¶ Argiuos: aut ſicyonios diceres. Corinthii ex libertate in ſeruitutem lapſi: ſeruiebant argiuis: ſicyoniiſq; eo cultu & habitu: atq; oratione: ut argiui: ſicyoniiq; uiderentur: & ita in alienam non ſolum poteſtatem: ſed etiam ueſtem: linguamq; tranſierãt. Hæc ſunt opera fortunæ ludentis: hæc ſunt ludibria rhannuſiæ: hæc ſunt documenta mortalium ut memores ſint rerum humanarum: quæ flexæ inſtabiles caducæ ſunt. & temporis momento mutabiles. Sicyonio. Peloponneſi populos eſſe quis ignorat? a quibus oliua ſicyonia bacca dicitur a porta. Vnde ſicyonii calcei parum uiriles. Regnum ſicyonum uetuſtiſſimum fuiſſe teſtis eſt Euſebius. Sicyonem fuiſſe officinarum omnium metallorum patriam: auctor eſt Pli. ¶ Corinthi ruinę. Seruius Sulpitius in æpiſtola ad Ciceronem conſolatoria dicit: ſe uidiſſe cadauera oppidorum proſtrata & diruta ante oculos, iacentia, uidelicet, æginæ, megaræ, pirei, & corinthi. Tradunt hiſtorici. Corinthũ quod olim. græciæ lumen fuit. & ciuitas opulẽtiſſima: extinctam fuiſſe ac dirutã ob legatos: cum mumius conſul Romanus exercitum corinthiorum ſub ipſis iſthmi faucibus concidiſſet: tunc enim ab incolis deſerta ciuitas: direpta primum: deinde tuba præcinente deleta eſt. tunc Corinthii in mancipatum: ſeruituremq; demerſi ſunt. ait Mar. Tul. ſe magis ad miſericordiã eſſe permotum aſpectis Corinthi ruinis: quam commoti ſint ipſi Corinthii: cuius rei cauſa eſt: quod animi illorum iam occalluerant: obdurauerantq; ad tolerannam calamitatum: & ſic oſtendit longa die non ſolum leniri: ſed tolli quoq; ægritudinem. ¶ Clitomachi. Clitomachus philoſophus carthaginẽſis athenas uenit annos natus quadraginta: audiuitq; carneadem: cuius & ſucceſſor fuit: tris ſectas ſectatus. academicorum. peripateticorũ. ſtoicorum. uolumina condidit ſupra quadraginta. ¶ Ciues ſuos. ſcilicet carthaginenſes. Inualuit conſuetudo: ut conciues paſſim dicamus municipes noſtros. recte an perperam uiderint illi in quorum ore & labris dictio hęc eſt frequens. me riualem non habebunt. Ego latinitatis elegantiam ſequens dicere malim. hic meus ciuis eſt: quam conciuis. & ita locuti ſunt ueteres omnes: qui pure probeq; loquũtur. ita Mar. Tul. loquẽdi norma: ubiq; uoluminum ciues ſuos dicit: nuſq̃ conciues. Neoterici: ideſt recentiores conciues dictitant: itanq̃ id fit elegantiſſimum: latiniſſimumq;: auctoritas mihi dux eſt & magiſtra rerum omnium. alio modo latine & eleganter dicitur. municeps meus. pro ciuis meus, ſiue conterraneus. Pli. iuriſconſulti. ſchola eruditorum. Municipes uſurpant in hoc ſignificatu: libet interdum in hæc etiam minuta diuertere: ad uitiligines linguarum repurgandas. ¶ Carneadis. Magiſtri doctoriſq; Clitomachi: de cuius acumine: doctrina memoria dictum eſt in primo commentario. ¶ Cum ita poſitum eſſet. Hæc erat propoſitio ac ueluti argumentũ libri. Mihi uidetur ſapientem futurum in ægritudine patria capta: tanq̃ patriæ amiſſio ſit omnium iacturarũ maxima: pro qua ſapiens mori nõ recuſabit: quæ omnes omnium charitates complexa eſt: Carneades autem contra differebat: oſtendens ſapiẽtem non fore in ægritudine ex patriæ captiuitate: & euerſione: tanq̃ ſapiens ſit totius mundi ciuis. & omne homini natale ſolum: tanq̃ ſapientis animus inſtar ſummi cœli liquidus deſecatus imperturbatus ſit: qui nullo nubilo obducatur: cui ſententiæ ſubſcribit philoſophi ſtilbonis exẽplum qui capta patria: amiſſis liberis: amiſſa uxore: cũ ex incendio ſolus: & tamẽ beatus exiret: interroganti demetrio: cui cognomẽ ab exitio urbiũ poliorcetes fuit: nũqd perdidiſſet omnia inqt bona mea mecũ ſunt. quo dicto dubitare demetriũ coegit: an uiciſſet. nihil inqt perdidi. oĩa mea mecũ ſunt. uidelicet uirtutes: quas nulla uis hoſtilis eripere quit: quibus ſapiens ſeptus. nullũ poteſt ſubire diſpendium: biantem prętereo. cuius exemplum uulgatum eſt nimis.

BERO.

Perſes in triumpho.

Ludibria rhãnuſiæ.

Sicyone patria metallorum.

Clitomachus.

Conciues nõ dici eleganter.

Municeps meus.

Poliorcetes.

rege capto Perſe. uidi etiam in peloponneſo, cum eſſem adoleſcens: quoſdam corinthios. Hi poterunt omnes eadem illa, de Andromacha deplorare. Hæc omnia uidi. ſed & iam decãtauerant. fortaſſe. eo enim erant uultu, oratione, omni reliquo motu, & ſtatu: ut eos argiuos, aut ſicyonios diceres: magiſq; me mouerant corinthi ſubito aſpectæ parietum ruinæ, quam ipſos corinthios: quorum animis diuturna cogitatio callum uetuſtatis obduxerat. Legimus librum Clytomachi, quem ille euerſa Carthagine miſit conſolandi cauſa ad captiuos ciues ſuos. In eo eſt diſputatio ſcripta Carneadis: quam ſe ait in commentarium retuliſſe. cum ita poſitum eſſet: uideri fore in ægritudine ſapientem patria capta: quæ Carneades contradixerit ſcripta ſunt. tanta igitur calamitatis præſentis adhibetur a philoſopho medicina: quanta inueterata, ne deſideratur quidem. nec ſi aliquot annis poſt idem ille liber captiuis miſſus eſſet: uulneribus mederetur,

¶ PERSE capto. a Paulo æmilio. Argiuos argi & ſicyon ciuitates pelopõneſſi. ¶ Corinthiq; euerſa erat Clytomachi diſcipuli carneadis qui athenienſibus ciuibus ſuis conſolationem ſcripſit carneadis: præceptoris ſui. ¶ Vulneribus. quia tempus medetur dolori.

OMNI BONI

ſed cicatricibus.ſenſim enim & pedetentim progrediens extenuatᷣ dolor:non quo ipſa res immutari ſoleat,aut poſſit:ſed id,quod ratio debuerat,uſus docet minora eſſe ea,q̄ ſint uiſa maiora.quid ergo opus eſt, dicet aliquis ratione?aut omnino conſolatione ulla: qua ſolemus uti,cum leuare dolorem mœrētium uolumus?hæc enim fere tum habemus in promptu:nihil oportere inopinatum uideri.atqui tolerabilius feret incommodum,qui cognouerit,neceſſe eſſe homini tale aliquid accidere.hæc enim oratio de ipſa ſumma mali nihil detrahit:tantum modo affert nihil eueniſſe:quod non opinandum fuiſſet.neq; tamen genus id orationis in conſolando nō ualet:ſed id haud ſciā an plurimum.ergo iſta nec opinata nō habent tantam uim:ut ægritudo ex his omnis oriatur.feriūt enim fortaſſe grauius:non id efficiunt,ut ea quæ accidant, maiora uideantur.quia recentia ſunt,maiora uidentur,nō quia repentina.duplex eſt igitur ratio ueri reperiendi, non in his ſolum,quæ mala,ſed in his etiam,quæ bona uidentur.nam aut de ipſius rei natura qualis,& quāta ſit quærimus:ut de paupertate nonnunquam:cuius diſputando leuamus,docentes,quam parua,& quam pauca ſint : quæ natura deſideret : aut a diſputandi ſubtilitate orationem ad exempla traducimus. Hic Socrates commemoratur:hic Diogenes : hic

BERO.

SED cicatricibus.quæ obductę:& uetuſtate calloſæ uix tolli:ſanariq; poſſunt. Nihil oportere. Hæc eſt illa conſolatio:quæ nobis in promptu eſſe ſolet:uolentibus releuare dolorem lugentium:dicimus enim conſolandi cauſa:nihil uideri debere inopinatum:& quod neceſſe eſt talia accidere mortalibus:aduerſus quę muniti præparatiq; eſſe debemus:turpe eſt enim quod & ægritudinem auget.dicere.non putarā:omnia puranda ſunt:nihil non opinandum euenire poſſe.habendus eſt in ore:& in memoria uerſiculus ille,cui uis poteſt accidere:quod cuiq̄ poteſt.Panetius philoſophus conducenter ſcripſit:quod uita hominum pericula ex improuiſo aſſidua & prope quotidiana fert.ad quæ cauenda oportet eſſe animo ſemper intento:ut ſunt athletæ:ſicut enim illi in certamine athletico caput manibus oppoſitis quaſi uallo præmuniunt:ita animus ſapientis aduerſus petulātias iniuriarum:ictuſq; fortunæ debet eſſe erectus:arduus:ſeptus:ne qua in te repētina incurſio imparatis improtectiſq; nobis oboriatur. Neq; nō ua.aliqd ualet. Quia re.ſunt: tāq̄ malum uideatur maius:quia recens eſt:& recēter ingruit:q̄ quia ſit repentinū: & inopinatū. Quam pa.na.de.Si ad opinionē uiues:nūq̄ eris diues:ſi ad naturā:nunq̄ eris pauper : opinio immēſum:natura minimum deſiderat.Si uis uacare animo:aut pauper ſis oportet : aut pauperi ſimilis:non poteſt ſtudiū ſalutare fieri:ut inqt Sene.ſine frugalitatis cura.Epicurus ait honeſta res eſt lęta paupertas:nō qui parū habet ſed qui plus cupit pauper eſt : parabile eſt:quod natura deſiderat:& appoſitum paruo conſtat:ad manum eſt:quod ſat eſt. Ad exempla traduci.Duplex ratio diſputandi eſt: aut pręceptis:aut exemplis:quantū græci pollent pręceptis,tantū romani : quod eſt maius exemplis.Orator ut docet Quin.in.xii. in primis abundare debet copia exemplorū:quę teſtimoniorū obtinent locum:unde etiā ſenibus auctoritas maior eſt:quod plura noſce & uidiſſe creduntur:Plato in libro de regno:arduum eſſe ait ſine exemplis magna ſufficienter oſtendere. Hic.in diſputatione de paupertate. Socrates commemoratur.paupertas:ut Apuleū uerbis utar:fuit in Ariſtide iuſta,In photione benigna,in epaminunda ſtrenua, in Socrate ſapiens , in homero diſerta . eadem paupertas etiam popu.roma.imperium a primordio fundauit. Non debet igitur paupertas uideri res oneroſa:immo potius appetenda cum uideamus tot uiros præclaros in paupertate uixiſſe beatiores lętioreſq; q̄ quibus domi congeſtæ ſunt opes regiæ:quorum bracteata & perſonata fœlicitas eſt:& profecto paupertati talium uirorum nullas credo diuitias poſſe præferri:quæ ſolidis & ueris bonis exuberat:cum diuitiarum frons hilaris:multis intus amaritudinibus referta ſit. Socratis pater fuit ſophroniſcus lapidarius : mater phenareta obſtetrix, qui in paupertate beatiſſimus amicis olim audientibus: emiſſem inquit pallium:ſi nummos haberem:neminem popoſcit:omnes admonuit:a quo acciperet : ambiguus fuit Hic Diogenes.Notiſſimus eſt cynicus diogenes.Cui nihil habenti:nihil defuit:qui potentior Alexandro naturæ : uictor humanæ : cum haberet cotylam ad potandum:hoc eſt poculum ligneum . uidit puerum manu concaua bibentem.ſtatimq; id eliſit ad terrā dicens neſciebā: quod natura haberet poculum: puer me uilitate ſuperauit.prætoriū diogenis fuit dolium.in quo degebat:quod ut cūq; ſol ſe inclinauerat ſimul uertebatur. Vnde iocabatur:domum ſe habere uolubilem.de quo ſatyrographus:ſed dolia nudi.non ardent cynici:ſi fregeris altera fiet:cras domus.Hemerobios.ideſt diarii uictus uulgo appellatus eſt. Duplici palliolo uſus.peram habuit procellario.bacculum pro adminiculo:quo ſe iam ſenex & infirmus ſuſtentabat:præter hanc ſupellectilem nihil quieq̄ requirens.Hęc ſunt cynicæ inſignia famılię:Diogeni hoc erat pera & bacculus:quod regibus diadema:quod pontificibus galerum:qui cum Alexandro magno de ueritate regni certabūdus bacculo uice ſceptri gloriabatur. De Diogene Hieronymus.Laertius.Apuleius.Dionyſius.cęteri.extāt æpiſtolę ipſius diogenis:ꝙbus reculas ſuas teſtatur:qui præ una pera & bacculo ſpreuit opes opulentas:& protſus ad uiuendum uelut ad natandum is melior:qui onere liberior.

Ad manū eſt quod ſat eſt.

Paupertas in ſocrate ſapiens.

Bracteata fœlicitas.

De diogene.

Cotyla.

Hemerobios.

OMNI BONI.

CICATRIcibus.ſignis uulnerum. Duplex eſt igitur ratio.Sublata eſt opinio cyrenaicorū.Natura uis: definitio:& eſſentia. Exēpla.ad effectum.ſi ſubſtantia & eſſentia paupertatis una & eadem eſt in omnibus: æque ualet ſi fabricius eam ferre potuit.cur non:& cætera.

¶ CECILIAnum. A cecilio cōditore comędiaꝝ: de quo ſedigitus poeta. Cecilio palmā ſtatuo de comicos & Ora. Vincere cecilius grauitate. Ter. arte Cecilianū & illud eſt. Homo homini deus eſt, ſi ſuū officium ſciat. ¶ Sub paliolo ſapientia. Virtus ut inquit Seneca. nulli præcluſa eſt. omnibus patet. omnes admittit. libertinos. ſeruos. exules. non eligit domum: nec cenſum: nudo homine contenta eſt: non eſt igitur a pannis & ſordibus uirtus eſtimanda: in quam ſententiam eſt illud Apuleianum. Ne me putetis egenum: uel abiectū: ne ue de pannulis iſtis uirtutes meas eſtimetis. Plinius in ępiſtolis tradit quoſdam interdum ſe ductos cultuq; pagano quaſi

BERO. Cecilius comicus.

Cecilianum illud, Sæpe eſt etiam ſub paliolo ſordido ſapientia. cum enim paupertatis una eademq; ſit uis, quidnam dici poteſt quamobrem Ca. Fabritio tolerabilis ea fuerit? alii negent ſe ferre poſſe? huic igitur alteri generi ſimilis eſt ea ratio conſolandi, quæ docet humana eſſe, quæ acciderint. non enim ſolum id continet ea diſputatio: ut cognitionem afferat generis humani: ſed ſignificat tolerabilia eſſe, quæ & tulerint, & ferant cæteri. de paupertate agitur, multi patientes pauperes commemorantur. de contemnendo honore, multi inhonorati proferuntur, & quidem propter id ipſum beatiores, eorumq;, qui priuatum ocium negociis publicis antetulerunt, nominatim uita laudatur, nec ſiletur illud potentiſſimi regis Anapeſtum. qui laudat ſenem, & fortunatum eſſe dicit: qd inglorius ſit, atq; ignobilis ad ſupremum diem peruenturus. ſimiliter commemorandis exemplis, orbitates quoq; liberorum prædicantur: eorumq;, qui grauius ferunt, luctus, aliorum exemplis leniuntur. ſic perpeſſio cæterorum facit, ut ea, quæ acciderint, multo minora q̄ quāta ſint exiſtimata uideantur. ita fit ſenſim cogitantibus, ut quantū ſit ementita opinio: appareat. Atq; hoc idem & Telamon ille declarat: ego cum genui: moriturum ſciui, & cætera, & Theſeus.

ruſticos non minus eſſe eruditos, q̄ eos qui ſtudia proferunt & oſtētant. ¶ Caio fabricio. norma paupertatis. & exemplum apud romanos Caius fabricius eſt. qui patellam & ſallinum ex argento tantum deorum colendorum cauſa domi habuit. Ita tamen ut patella corneo pediculo ſuſtineretur, cuius filiæ ob paupertatem de publico dotibus donatæ. ad maritos ierunt portantes gloriam domeſticam: pecuniam publicam, hunc pyrrhus epirenſis. nullo auro: nullis pollicitationibus expugnare potuit, ut ſecum eſſe uellet: ac proximum a rege principatum obtineret. qui dixit pyrrho: Non hoc illi conducibile eſſe. Nam ſi epirote inquit ambos nos norint: a me regi q̄ abſte malint: hinc ait poeta. Paruoq; potentem fabricium. Et claudianus. Pauper fabricius pyrrhi cum ſperneret aurum. Iulius higinius in libro de uiris illuſtribus. ſcripſit: legatos ſannitium obtuliſſe dono Caio fabricio grandem pecuniam. tum fabricium planas manus per omnia fere corporis membra deduxiſſe, & legatis ita reſpondiſſe: dum illis omnibus membris, quæ attigiſſet imperare poſſet: nunquā quicquam futurum: & ita pecuniam repudiauit. ¶ Generis humani. Humanum genus fluxum eſſe. caducum: imbecillum. quaſſum. ſexcentis malorum milibus obnoxium: ad omnem fortunæ cōtumeliam proiectum. præcarii ſpiritus autumant ſcriptores idonei. Apuleius in demonio ſocratis definit: homines eſſe terræ incolas: moribundis membris. leuibus & anxiis mētibus brutis & obnoxiis corporibus. diſſimilibus moribus: ſimilibus erroribus. peruicati audatia pertinaci ſpe. caſſo labore. fortuna caduca. tarda ſapientia. cita morte. quærula uita. ¶ Multi inhonorati. Cato quo die repulſam paſſus eſt. pila luſit: quem ait Plinius repulſis tā quā honoribus ineptis. gaudere ſolitū. Apud Valerium caput eſt de repulſis: quo enumerat exempla clarorū uiroꝝ: qui repulſis ſugillati fuerunt. inhonoratiq; diſceſſerūt. M. Tul. in oratione pro plantio aliquot cōmemorat repulſa notatos: & a populo præteritos in petitione magiſtratus. ¶ Priuatū ociū ante tulerunt. Mar. Tul. in oratione procluentio uiros clariſſimos percenſet: qui petitionē honoꝝ relinquētes. uitā tranquillā & quietam remotā a procellis inuidiaꝝ ſequi maluerunt. Epicurus ait: ſapientē non acceſſurū ad rē publicā. cleantes. chryſippus Zeno. nemo illoꝝ rempu. adminiſtrauit. philoſophi pene oēs. in ocio litterario uixerunt: multi: ut uerbis M. T. utar, & ſunt & fuerunt: q trāquillitatē expetētes a negotiis publicis ſe remouerunt. ad otiumq; perfugerunt: Fuit tēporibus tyberii principis quidā nomine uacia: nulla alia re quā otio notus. & ob hoc unū: quod in ocio conſenuerat: fœlix habebatur. de quo exclamabant omnes. o uatia ſolus ſis uiuere. Cauendū tamē eſt ne dum ſolitatē eligimus: & uitā ocioſam cōcupiſcimus. nec nobis. nec aliis uiuamus. ſicuti quidā: qui ſe inertię. & uentri, & ſomno, & libidini dediderunt: qui lucifugi: nec orientem uiderunt ſolem: nec occidentem: qui dum nemini uiuunt: nec ſibi ipſis uixerunt. ¶ Anapeſtum: Carmen ueteris poetæ. Anapeſticum ſignificat conſtans anapeſti pedibus: fit autem anapeſtus pes. ex duabus breuibus & longa. ¶ Potentiſſimi regis. Forſan agamēnon ſignificat: ſiue priamus. inductus in tragœdia. ſic apud Senecā in tragœdia oedippus dānat uitā regiā: eiq; quietā anteponit. cū ait: quiſq̄ ne regno gaudet o fallax bonū: quantū maloꝝ: quā fronte blanda tegis. ¶ Ignobilis ignotus: non cognobilis: Democritus: ueni inquit athenas: & nemo me nouit. ut inquit Sene. qui uixit notus omnibus: ignotus moritur ſibi. ¶ Orbitates liberoꝝ. Scut Pauli Emilii. Xenophontis: anaxagoræ: & alioꝝ qui filioꝝ. obitum forti: ſubnixoq; animo tulerunt. ¶ Ego cū genui: ſupra dictū eſt: Thelamonē. audito filiorū interitu dixiſſe laudabiliter. Ego cum genui. tum morituros ſciui.

¶ ANAPEſtum: anapeſtus uerſus anapeſticus.

Normat. paupertatis fabricius.

Scitum fabricii.

Definitio hominum apuleiana.

Vita ocioſa prælata honoribus.

Lucifigi q

Anapeſtus qui pes.

Ignobilis quid.

OMNI BONI

Anapeſtus qui pes.

BERO.

❡ FVTVRAS commentabar. Apud euripidem: ut ante dictum eſt: ſic loquitur theſeus. futuras mecum commētabar miſerias: aut, mortem acerbā: aut exiliū mœſtā fugā. ¶ Qui ante meditantur. ut iam ſepius dictum eſt: quicquid expectandum eſt diu leuius accedit. & prouiſa omnia leuiora fiunt. ¶ Dies. temporis longinquitas. ¶ Illos. qui ante meditantur. ¶ Hos. quibus medetur dies. ¶ Pares caſus. Exempli cauſa. orbitas filiorum. exilium. amiſſio patriæ. & alia hoc genus. ¶ Grauius etiam tuliſſe. non abſimile eſt ſcitum illud ſolonis qui cum lachrymabundus lugeret defunctum filium: dicereturq; ſibi a quodam: at nihil proficis. reſpondiſſe fertur. at propter hoc ipſum illachrymo: quia nihil proficio. ¶ Nemo expers mali. Cum natura magis nouerca ſit mortalibus: quam mater: fit ut nullus ex omni parte beatus exiſtat: itaq; cum mortalium nemo fœlix merito dici poſſit: tam indulgenter fortuna deciditur cum illo: qui iure dici non infœlix poteſt. ¶ Nemo mortalis eſt. Carmen eſt euripidis. ueriſſime ſanctiſſimeq; conſcriptum: quo nihil uerius eſſe poteſt. cum nullus mortalium ullo unq̄ tēpore fuerit: nec futurus ſit ſine morſu doloris: & morbi cruciatu. Ergo pro miraculo: & id ſolitarium reperif exēplum uidelicet. Xenophilū muſicum centum & quinq; annis uixiſſe ſine ullo corporis incōmodo. potuit id quidem fieri. ut corpore nō ægrotaret: ſed ut omni penitus animi ægritudine in perpetuum careret. impoſſibile eſt: nec fieri potuiſſe indubitāter affirmo: ut enim inquit ſcite ureq; Neuius poeta: pati neceſſe eſt mortalem multa mala. ¶ Nequicquā. fruſtra. cum nulla ſit medela: cum nullis plantibus defuncta reuocentur. Cice. quadam epiſtola. Quid angā. cruciem ne me? quid deinde aſſequar? ¶ Vita metenda. Tranſlatio a frugibus: quæ maturæ metuntur? Oratius in epiſtolis. Emetit orcus: grandia cum paruis non exorabilis auro. Fruges autem metuntur triplici genere meſſionis, unum ubi falce, ſecundum terram ſubſecant frumentum, altero ubi ligneum habent bacillum incuruum. In quo ſit extremo ſerrula ferrea. hac ſpicas deſecant: & ſtramenta ſtantia in ſegere relinquunt. ut poſtea ſubſecentur. tertio modo metitur. ut ſtramentum medium ſubſecent. a quo medio meſſem dictam putat Mar. Var. in primo de re ruſti. ¶ Iubet nece. neceſſitatis: q̄ græci ανανκην uocant amariſſimæ ſunt leges: truculentiſſima imperia. inſuperabilis uis. meritoq; ait Pla. in protagora. neceſſitati nec deos quidem repugnare. Li. conſimiliter: pareat inquit neceſſitati: q̄ nec dii quidem ſuperant. Neceſſitas ut ſcite dixit cato: feriis caret Pla. plotinuſq; platonicus parcas aiunt filias eſſe neceſſitatis: quæ ineffugibilis: ut inquit Apu. Deūq; ſemper & ubiq; ultrix comitatur. eadem neceſſitudo dicitur: quā Mar. Tul. ſic deſcribit in ſecundo rhetoricorum: puto eſſe hanc neceſſitudinem. cui nulla ui reſiſti poteſt: quæ neq; mutari: neq; leniri pōt: ut corpus mortale aliquo tempore interire neceſſe eſt: atq; ita neceſſe: ut uis poſtulat neceſſitudinis, cui nulla ui reſiſti pōt. ¶ Negabat. ſ. carneades reprendens chryſippum fulcientem porticum ſtoicorum. ¶ Ad ma. conſolandos. Maleuoli ſolatii: ut inquit Sene. genus eſt turba miſerorum. ¶ Longe ſe. longe aliterq̄ carneadi.

Ideo lachrymo qa nil proficio

Xenophilus expers morborum

Triplex meſſio.

Neceſſitas feriis caret.

Futuras mecum commentabar miſerias: & Anaxagoras: ſciebam me genuiſſe mortalem. hi enim omnes diu cogitantes de rebus humanis, intelligebant eas nequaquam pro opinione uulgi eſſe extimeſcendas. Et mihi uidetur idem fere accidere iis, qui ante meditantur: quod iis quibus medetur dies: niſi quod ratio quædam ſanat illos: hos ipſa natura, intellecto eo, quod remedium illud continet, malum quod opinatum ſit eſſe maximum: nequaquam eſſe tantum: ut uitam beatam poſſit euertere. hoc igitur efficitur, ut ex illo nec opinato, plaga maior ſit: non, ut illi putant, ut cum duobus pares caſus euenerint: is modo ægritudine afficiatur: cui ille nec opinatus caſus euenerit. Itaq; dicuntur nonnulli in mœrore cum de hac communi omnium conditione audiſſent, ea lege nos eſſe natos: ut nemo in perpetuum eſſe poſſet expers mali: grauius etiam tuliſſe. quocirca Carneades, ut uideo noſtrum ſcribere Antiochum, reprehendere Chryſippum ſolebat laudantem euripideum carmen illud, Mortalis nemo eſt, quem non attingat dolor, Morbuſq;: multi ſunt humandi liberi: Rurſum creandi: morſq; eſt finis omnibus: Quæ generi humano angorem nequicquam afferunt. Reddenda eſt terræ terra: tum uita omnibus Metenda, ut fruges. ſic iubet neceſſitas. negabat genus hoc orationis quicquam omnino ad leuandam ægritudinem pertinere. id enim ipſum dolendum eſſe dicebat: quod in tam crudelem neceſſitatem incidiſſemus. nam illam quidem orationem ex commemoratione alienorum malorum, ad maliuolos conſolandos eſſe accommodatam. mihi uero longe uidetur ſecus: nam & neceſſitas ferendæ conditionis humanæ, quaſi cū deo pugnare cohibet:

OMNI BONI.

¶ ET mihi quidem uidetur. cōfutata opinione epicureoꝝ & cyrenaicoꝝ: qui uolunt ęgritudinē natura eſſe: nō opinione & adhibita medicina: ratione. ſ. & tēpore nec ſemper ualere: & idē eſſe: nō ergo natura eſt. proſequitur hunc locū ægritudinē maxime gigni: quod hoīes arbitrent̄ præter officiū eſſe nō dolore & cōſuetudine arguit. Si funus ſit in aliq̄ domo: & pueri ꝑ imprudentiā rideāt a parētibus cedant̄. ¶ Dies. diuturnitas tēporis: cyrenaici dicūt ſi duobus idē caſus acciderit: ac eoꝝ alteri ꝑmeditatus ſic ſolū dolore affici. ¶ Carneades: q Cryſippi acerrimus fuit opugnator & ſtoicoꝝ dicebat ꝑmeditationē nō leuare ægritudinē: ſed potius augere. Illos ſapientes. Hos ſtultos: Antiochū: ꝑſim mortalis nemo eſt: quē nō attingat dolor: Metenda ut fruges. ¶ Neceſſitas: lex naturæ. Negabat: non tam uere q̄ ſtudioſe: nam Cryſippum odio habebat.

❡ Admonet

admonetq; eſſe hominē: quæ cogitatio magnopere luctū leuat: & enumeratio exēplorum, non ut animum maliuolorū oblectet, affertur: ſed ut ille, qui mœret, ferendum ſibi id cenſeat: quod uideat multos moderate, & tranquille tuliſſe. omnibus enim modis fulciēdi ſunt: qui ruunt: nec cohærere poſſunt propter magnitudinem ægritudinis. Ex quo ipſam ægritudinē λυπην Chryſippus, q̄ſi λυσιν id eſt ſolutionē, totius hominis appellatā putat, quæ tota poterat euelli explicata, ut pricipio dixi, cauſa ægritudinis eſt enī nulla alia, niſi opinio, & iudicium magni præſentis, atq; urgentis mali. itaq; & dolor corporis. cuius eſt morſus acerrimus, perfertur ſpe ꝓpoſita boni. & acta ætas honeſte, ac ſplendide tantā affert conſolationē: ut eos, qui ita uixerint: aut nō attingat ægritudo: aut perleuiter pūgat animi dolor. ſed ad hac opinionē magni mali cū illa etiā opinio acceſſit: oportere, rectum eſſe, ad officium pertinere, ferre illud ægre, quod acciderit: tum deniq; efficitur illa grauis ægritudinis perturbatio. Ex hac opinione ſunt illa uaria, & deteſtabilia genera lugendi, pedores, muliebres lacerationes genarꝫ, pectoris, femorꝫ, capitis percuſſiones. hinc ille Agamemnon homericus, & idē Accianus: Scindēs dolore identidem intonſam comá. in quo facetū illud Bionis,

¶ ADMOnetq; eſſe hominem. Quid eſt homo? inquit Seneca: quodlibet quaſſum uas: & fragile iactu. Quid eſt hō? imbecilliſſimū corpus & fragile. Plini. in ſecūdo: nihil hoīe miſerius eſſe ait: nihil ſupbius: ab eodē mortalitas fragilis & laborioſa noīatur: idē alubi dixit. Is demū ꝓfecto uitā æq̄ lance peñſabit: q ſemper fragilitatis humanæ memor fuerit. Miſerrima eſt ꝓfecto hoīs cōditio: cū Tātulo ſerpētis dente ictus īteream: cū anacreon acino uuæ paſſæ: cū Fabius ſenator in lactis hauſtu uno pilo ſtrangulatus ſit dixit olim legatus ſcytharū Alexādro magno: ex indulgentia fortunæ cōditionem humanā obliuiſcētis ſi deus es: tribuere mortalibus beneficia debes: ſin āt hōēs, id qđ es, ſemper eſſe te cogita. ¶ Qui mœret. in luctu & mœrore eſt. ¶ Enumeratio exēplorum. potentiora ſunt ſępiſſimæ exēpla q̄ rōnes pħorum, & magis mouent. Ideoq; M. Cicero in oratione de ꝓuintiis conſularibus: ſibi oīum conſiliorum atq; factorꝫ cenſet exēpla: & ex ſummorꝫ hominū factis petēda eſſe: q̄rimus enim nō cur factū ſit qppiā: ſed a quo factum, & clari hoīs exēplū nobis ꝓ rōne eſt. ¶ Nec cohęrere. perſtat in trāſlatione putridi ruētiſq; ædificii: qđ male coagmētatū nō cohęret: ſed hiat: ac fatiſcit: in quo oīs fultura diducitur: niſi ſtabilimētis fulciatur. ¶ λυπην. λυπέομαι. græco ſermōe dicitur triſtior. λυπηρος triſtis. λυπη. triſtitia & dolor: chryſippus ille ī familia ſtoica famigeratus etymon ſubtiliter ueſtigauit huiuſce uocabuli. Exiſtimauitq; dici λυπην per lrǣ imutationē q̄ſi λυσιν quæ ſolutio ſignificaſ: tanq̄ ægritudo ſiue triſtitia, hoc eſt λυπη ſit ſolutio: & diſtractio toti' hominis. Hoc idē ſentit Plato ī cratylo: cū ait: lyppe. i. dolor & triſtitia a dialyſeos. i. diſſolutiōe corporis trahi uideſ. Nā in hmōi paſſione corpus diſſoluiſ: græce quoq; ania uocatur triſtitia Algedon cruciatus: odie dolor. achthedō mœror & lāgor. ¶ Perfertur. patiēter toleraſ, qđ teſtimonio eſt opinionis eſſe, nō naturæ. ¶ Ferre illud ægre. ſi pſona nobis chara: ac nexu ſanguinis cōiuncta moritur: opinamur officioſum eſſe & cōueniens ut doleamus: illachrymemus, demōſtremus, nos id ægro aīo ferre: & ex hac opiniōe, tāq̄ id faceſ erectū ſit: & id oporteat: męremus, & ī luctu ſumus. ¶ Pedores. muli. ſordes: illuuies, ſqualores: ut ſupra docuimus, potes ſeiūctī legere pedores: ut eolon ſubſequatur: muliebres lacerationes genarum quod mulieribus in luctu teſtificando ſolet eſſe familiariſſimum. Vnde lato lex. xii. tabularum eſt: quæ uetaret genas a fœminis carpi & lacerari: cuius habita eſt mentio in ſuperioribus. ¶ Pectoris percuſ. Vir. expreſſit utrūq; illo uerſu. Vnguibus ora ſoror fedans & pectora pugnis: percuſſiones pectoris dicuntur plāctus: & plangere percutere eſt. Luca. Exigit ad ſeuos famularum bracchia plāctus. Et mox paulo. Plāctu liuentes atra lacertos. Itē ſilius. Liuentia plāctu bracchia. apud Ouidiū. plāgebant corpore terrā: apud Catullū: plāgor eſt ꝓ plāctu & percuſſione ſic ſcribētem. Procedūt leuiterq; ſonāt plāgore cachini. ¶ Femorū. coxarꝫ. femē eſt ꝓprie īterior pars femoris: qđ euidēter oñdit Pli. cū ait ī. xxviii. Fœmina atteri aduriq; æqtatu norū eſt: femora enim īteriora æqtando atteruntſ: nō exteriora: hīc oppido q̄ elegās uocabulū finxit nouator uerborꝫ Apu. nr̄i q īterfœmineū dixit locos muliebres: ueluti poſitos īter fœmina: & coxas: īteriores. Grāmatici qdā tradūt nō īueniri femen caſu recto: ſed ab eruditis uſurpaſ: nō tā prācidas grāmaticales ꝓceptiones: q̄ elegātiā: nitorēq; ſectātibus. ¶ Agamēnō homericus. Apud homerꝫ ī. x. iliados īduciſ agamēnō: q ex mœrore ſōnū cape nō poterat: cæteris gratā qetē carpētibus: q ſuſpitās: gemēs: oculos ad cælū tollēs utraq; manu capillū radicitus diſcerpebat. Idē actianus ab actio poeta ītroductus ī tragędia: cui Titulus eſt agamēnō. ¶ Idētidē. frequēter. ¶ Illud bionis. Biō pħus boryſthenites fuit: q ad eū: q fūdos ſuos īgluuie uorauerat. Terra inqt āphiaraū abſorbuit: ſed terrā tu: hic mō oēs eē ſacrilegos argumētis colligebat: mō neminē: quiſquis: id qđ deorꝫ ē ſuſtulit: ſacrilegus ē: oīa āt deorꝫ ſunt: qđ qſq; ergo tollit: deorꝫ tollit: quorꝫ oīa ſunt ergo quiſqs tollit aliquid. ſacrilegus eſt, deinde cū effringi tēpla iubet dicit nullū ſacrilegū eſſe: qa qđ ſublatū eſt ex eo loco: qui deorꝫ erat: in eum transfertur locum: qui deorum eſt.

¶ ADMOnetq;. nā cū quēpiā cōſolaſ: aut ratione: aut exemplis. ¶ Maliuolorꝫ eius. ſ. qui in ægritudine eſt. ¶ Cohęrere: cōſiſtere. ¶ Itaq; dolor corporis a. ſimili. ¶ Pedores: a pediculis: ſordes: quæ permittuntur uenire. ¶ Accianus. tragicus. ¶ Identidem: ideſt crebro. ¶ Bionis. bion unus ex ſeptem ſapientibus.

BERO.

Anacreon acino uuæ ſtrāgulatus

Dictū ſcythæ.

AETAS honeſte ac ſplendide acta.

Lyſis.

Pedores.

Plangere.

Plangor femen.

Interfœmineum.

Bionis dictū ī gulonem.

OMNI BONI

Bion g.

BERO. ℭ PERinde. ita·alias pariter:alias multũ,alias perinde ac pinde:atq;:pro tanq̃:¶ Regẽ agamẽnonẽ: q rex
regũ dictus eſt:quẽ homerus ποιμενα λαων.i.paſtorẽ populorũ appellat.¶ Quaſi caluitio.facete:id enim
magis mœrorẽ auget & dolorẽ q̃ leuet:cũ capilli euelli non poſſint ſine cruciatu. Auguſtus aliquãdo ex ĩpro/
uiſo ĩteruenies oppſſit ornatrices filię iuliæ:q̃ illi pmaturos canos uellebãt.Interrogauitq; filiã:utrũ poſt aliquot
Cani uelle/ annos cana eſſe malet:an calua:& cũ reſpõderet:ſe canã eſſe malle:ſic illi mẽdaciũ obiecit:qd ergo iſtæ te cal/
banſ iuliæ. uã tã cito faciũt?Romãi colebãt uenerẽ cognomẽto caluã.Nã cũ urbe a gallis capta obſeſſi ĩ capitolio ex mu

lierũ capillis tormẽta feciſſent:ędẽ ueneri cal/
uæ cõſecrarũt. Caluitiũ uni tm̃ aĩaliũ homini
eſt:ut ĩqt Pli.in cõmẽtariis Suetonii plura de
cauſis Caluitii:& de coruis caluis q græco uo/
cabulo noĩanſ phalacrocoraces. Myconii po
puli ĩſulani caluitiõ inſignes gignũſ:ibiq; oẽs
calui ſunt. Vnde puerbiũ græcũ φαλακροι
μυκονιοι.hoc ẽ calui myconii.Et dixit Lu/
cili.Myconi oĩs calua iuuẽtus.¶ Aeſchines ĩ
demoſthenẽ.Decẽ oratores ſiĩ athenis una ci
uitas tulit:quorũ lõge princeps demoſthenes:
ac pene lex orãdi fuit:plenior ęſchines: & ma
gis fuſus:plus carnis hñs:minus lacertorũ:hic ĩ
orõne illa luculẽta:q̃ ſcripſit cõtra Cteſiphon
Demoſthe/ tẽ atq; Demoſthenẽ: acerrime accuſat Demo/
nes. ſthenẽ:qd die ſeptĩo poſt mortẽ filiæ:ante lugẽdi tps ĩpletũ:ante iuſta pacta coronatus:& ueſtæ cãdida ĩdu/
Aeſchines. tus hoſtias ĩmolauerit:cũ illã amiſiſſet:q̃ pria & ſola prẽm ipſũ nũcupabat.Ibiq; rhetoricatus æſchines:pãdit
uela eloquẽtiæ:& fulmĩa oratoria iaculaſ:cuius uerba ſubſcripſi:q̃ ſunt hæc:q filios odit: & malus ẽſt pr̃:nũq̃
Verba Aeſ/ bonus populi gubernator eẽ põt.nec is:q chariſſima & familiariſſima corpa nõ diligit & fouet: unq̃ nos alie/
chinis. nos pluris exiſtimabit:nec q priuati ẽ malus:nũq̃ publice bonus rẽ põt:nec q domi eſt ĩprobus: ĩ macedonia
atq; ĩ legatiõe pbus foret:nõ.n.mores:ſed locũ mutauit:hactenus ęſchines.cuius uerba apte declarãt hoĩem
rhetorice:copioſe:ſentẽtioſe ĩuectũ eẽ ĩ Demoſthenẽ ĩ obitu filiæ nil mœrẽtẽ.¶ Verba cõtorqt:iacula & tæla
oratorũ ſũt uerba ac ſnĩæ:qbus aduerſarios fodiũt:& iugulũ:ut dici ſolet:petũt. Martianus capella. Inſtar inqt
Fulminat Iouis rhetorica põt fulmĩa iaculari.Hinc trãſlatio illa apd ſatyrographũ ſpecioſa: Quæ ueniãt diuerſa a pte ſa
orator. gittæ:ĩ primo de oratore.Quid ĩqt tã neceſſariũ:q̃ tenere ſp arma qbus uel tectus ipſe eſſe poſſis:uel puocare
ĩprobos:uel te ulciſci laceſſitus.Scribit Quin. Mar.Tulliũ in cauſa Cornelii armis fulgẽtibus eſſe pliatum.Peri
cles dictus eſt orãdo fulgurare:tonare:cũcta permiſcere.¶ Solitudines captẽt.Ipſe Cic.mœrore exilii cõfectus
ſic ſcribit ad atticũ.Odi celebritatẽ:fugio hoĩes:lucẽ aſpicere uix poſſum:teſtaturq; ſolitudinem ſibi fore non
Caligulæ amaiã.Caligulæ romani principis ſororem mortuã lugentis ſolatiũ aĩ fuit alea.¶ Qui mi.ĩ cãpis.Bellorophõ
ſolatiũ in lu tes:cui dii dederãt καλλος και ηνορεην ερατεινην.i.pulchritudinẽ & fortitudinẽ, amabilẽ,ĩſimulatus
ctu alea. falſo eſt ab antia uxore ptii:ſiue ſthenobea apd ipm ptũ:qd eã nolentẽ cõſtuprare ui uoluiſſet. Ex quo ptus ĩ/
dignatus eũ pdere deſtinauit:miſitq; cũ codicillis ad eurien regẽ lyciorũ:qbus eius mors cõtinebatur:hĩc illud
plautinũ ex bacchidibus.Bellorophontẽ iã me tuus fecit filius.Egomet tabellas detuli:ut uinciret.Itaq; bello
rophõtes cũ tabellas regi obtuliſſet:primo iuſſus:aduerſus chymeram:mox aduerſus ſolymos: tertio loco cõ
tra amazones depugnare:ſp cũ uictoria rediit:unde rex cognoſcens bellorophontẽ haud dubiæ diuinũ eẽ.illi
uxorẽ dedit filiã cũ dimidio regni:ex q̃ tres liberos ſuſtulit.ισανδροντε και ιπποχολον και λαοδομιαν
poſt autem diis factus inuiſus filiis orbatus:errabat ſolus ĩ campis ſolitudinẽ captans cõſortia hominũ fugiẽs.
Solitudo Quuod Homerus græcis uerſibus duobus ſic expreſſit. ητοιο καπ πεδιον το αληιον οιος αλατο.ον/
belloro/ θυμον κατεδων ιπατον ανθρωπων αλεεινων:quos Cicero in latinum uertit q ĩ omnibus codicibus ſic
phontis. leguntur:qui miſer in campis mœrens errabat alienis.Ipſe ſuum cor edens:hominũ ueſtigia uitans: nec ullus
fere ẽ:q ita legat:q n exiſtimet:ſẽſũ eẽ planũ & aptũ:ſed cũ prius uerſus ultimo pede claudicet:qd ſatis liqt.
Curioſitas:q̃ cũcta ueſtigat me cõmonuit recurrendũ eſſe ad archerypõ gręcũ: uñ iſta fluxerũt:Itaq; pẽſitatis
diligẽter homericis carminibus:cẽſeo p cãpis alienis:ut legas cãpis aleis.gręce enĩ ſic ſcribiſ.καπ πεδιον το
αληιον οιος αλατο.i. cãpũ aleũ ſolus errabat:αληιος autẽ.i.aleos græco ſermone dr̃ erraticus: ut intelli/
gamus cãpũ illũ aleion.i.erraticũ ab erroribus errãtis bellorophõtis cognominatũ fuiſſe: & ita integro ſenſu
græco:ip ſectiſq; numeris.latinus uerſus legeſ.de græco factus. Qui miſer ĩ campis mœrens errabat aleis:huic
ſnĩæ accõmodari nõ abſone poſſet illud naſonis:ex deuotorio carmine in ibin. Quiq; ab equo pceps alienis
decidit aruis. Nã cum hoc uerſu ſignificeſ bellorophõtes:poſſemus nõ ĩſcite legere: quiq; ab equo pceps in
aleis decidit aruis:ut tã apud Ouidiũ:q̃ apud Ciceronem dictio ſubdictitia:quæ eſt alienis obrepſerit pro aleis.
Fuit opepctiũ emaculare codicẽ Ci.& maculas ſueteratas eluere:ut ita ſuus ille nitor ſua ſinceritas illuceſcat.

perinde ſtultiſſimũ regẽ in luctu capillũ ſibi euellere:
q̃ſi caluitio mœror leuaretur.ſed hæc omnia faciunt
opinãtes ita fieri oportere.itaq; & Aeſchines ĩ Demo
ſthenẽ inuehiſ:qd is ſeptimo die,poſt filiæ mortẽ,ho
ſtias imolaſſet,at quã rhetorice?q̃ copioſe? quas ſen/
tẽtias colligit?q uerba cõtorqt?ut licere qd uis rheto/
ri intelligas.quæ nemo probaret: niſi inſitum illud in
aĩs haberemus:omnis bonos interitu ſuorũ quã grauiſ/
ſime mœrere oportere.Ex hoc euenit,ut in animi do/
loribus,alii ſolitudines captẽt:ut ait Homerus de Bel
lorophonte, Qui miſer in campis mœrens errabat
aleis.Ipſe ſuum cor edens,hominum ueſtigia uitãs,&

OMNI ℭ PERinde. ita.¶ Caluitio caluus eſt.¶ Itaq; æſchines:a rei iudicio.¶ Cõtorqt:tãq̃ haſtas.¶ Bellorophõ/
BONI. tes:qui fuit accuſatus a ſthenobea:qd eã ſtupri accuſaſſet:maximæq; declareſ oĩs cã ægritudinis in opiniõe:nõ
in natura eſſe:ut pbatum eſt in opinione eſſe.& ratio docet & tempus oſdit:cũ dolor definat ad tẽpus & res

ſemper maneat: ſi natura eſſet ſemper cum remaneret ſapiens: ſemper omnia præmeditata habet: & dum modo culpa ſua non accidat dolendum ſibi nõ eſt pergit oſtendendo ægritudinem ſpõte ſua ſuſcipi: quod ſi natura eſſet: neceſſe eſſet ſuſcipere: quia iudicio fit: natura non fit.

BERO.

❡ NIOBE fingitur lapidea. Quis ignorat niobẽ ex dolore dici a poetis demutatã eſſe in ſtatuã lapideam cum ex fęcundiſſima matre ad orbitatem redacta extinctos uidiſſet filios: filiaſq; omnis: quos Apollo & diana ſagittis cõfixerant: in primo propertii cõmentario annotauimus diuerſitatem fabulæ ſuper numero niobe fi-

Niobe lapidea facta.

Niobe fingit̃ lapidea, ꝓpter æternũ credo in luctu ſilentiũ. Hecubã autẽ putãt ꝓpter animi acerbitatẽ quãdam, & rabiẽ, fingi in canẽ eſſe conuerſam. ſunt autẽ alii, quos ĩ luctu cũ ipſa ſolitudine loq ſæpe delectat: ut illa apud Enniũ nutrix. Cupido cœpit miſerã nunc me proloqui Cælo atq; terræ Medeæ miſerias. hæc omnia recta, uera, debita putãtes, faciũt in dolore maximeq; declaratur hoc quaſi officii iudicio fieri: quod ſiqui forte, cum in luctu eſſe uellent: aliquid fecerunt humanius: aut ſi hilarius locuti ſunt: reuocant ſe rurſus ad mœſtitiam: peccatiq; ſe inſimulant, quod dolere intermiſerit. pueros uero matres, & magiſtri caſtigare ẽt ſolẽt: nec uerbis ſolũ, ſed etiã uerberibus, ſiquid in domeſtico luctu hilarius ab iis factum eſt, aut dictũ: plorare cogũt. qd? ipſa remiſſio luctus cũ eſt cõſecuta: intellectũq; eſt nihil ꝓfici mœrendo: nonne declarat fuiſſe totũ illud uoluntariũ? quid ille Terentianus, ipſe ſe puniens. i. εαυτιμορούμενοσ Decreui tãtiſp me minus iniuriæ Chremes meo gnato facere: dũ ſiã miſer. hic decreuit, ut miſer ſit. nũ qs igit̃ quicq̃ decernit inuitus? Malo quidẽ me quouis dignũ deputẽ.

liorũ. Nã Homerus pueros puellaſq; eius bis ſenos dicit fuiſſe: ſapho bis nouenos: batchilides & pindarus bis denos. Euripides bis ſeptenos: quẽ ſecutus eſt Ouidius noſter: interp̃tãtur niobẽ fingi lapideã: propetea qđ ex nimio dolore attonita obmutuit: ac ueluti lapideſcẽs malis diriguit: ſicut olĩ mater illa cũ filii filiæ ſtupro ĩteruenĩſſet: inopinati mõſtri percuſſa conſpectu. Et ĩ pſens tẽpus ad ĩdignãdũ & in poſterum ad loquendũ obmutuit. a ſtatio in ſiluis ſypileia mater dicta niobe: quoniã facta ſaxea turbine uenti ĩ ſypilum patriã rapta eſt: ubi fixa cacumine mõtis liquitur: & lachrymis etiam nunc marmora manant. Dixit tamẽ Homerus in. xxiiii. iliados. Nioben poſt funera natorũ & lachrymas eodẽ die de cibo cogitaſſe. quo exẽplo maximus poetarũ demõſtrauit: ius flendi in unũ dũtaxat diem eſſe cõſtitutũ. ❡ Hecubã in canẽ: græci: latiniq; ſcriptores hecuba prædicant ex dolore ĩpatibili: poſt cladẽ: exitiũq; patriæ: ac ſuorũ poſt exoculatũ polymneſtora cõuerſam eſſe ĩ canem: unde eius ſepulchrũ dictũ eſt cynoſſema: de quo Pli. Cynoſſema ita uocat̃ hecubæ tumulus quo dſignificauit Oui. cũ ait ĩ. xiii. Latrauit conata loq locus extat: & ex re nom̃ hẽt N: ã cynoſſem a græco ſermõe dr̃ canis ſepulchrũ de quo Solinus. Sigęũ aſiæ ĩ quo tumulus ẽ cynoſſema dictus hecubæ ſepulchrũ. De hecuba ĩ canẽ trãſfigurata ait Iuuenalis. Sed torua canino: latrauit rictu: q poſt hũc uixerat uxor. ❡ Apd Enniũ nutrix. Signãt fabulã titulo medeã: q̃ ſcripſit Ennius: cuius teſtimõio ſępe grãmatici utũt̃: de q̃. M. T. ĩ prĩo de finib⁹: qs enĩ tã inimic⁹ pene noĩ romano ẽ: q Ennii medeã ſpnat. Inducebat̃ nutrix medeæ ap̃ Enniũ miſerias alũnæ ꝓloquens ĩ ſolitudine: cuius hæc ſunt uerba. Cupido cępit miſeriã. Eadẽ nutrix ĩducta ẽ a Se. ĩ medea. Cõſilr̃ ꝓpertiũ poetã delectat ĩ ſolitudine eloq ſuos dolores amatorios: ſic. n. ĩqt: hæc certe deſerta loca & taciturna q̃rẽti: & uacuũ Zephiri poſſidet aura nemus. His licet occultos ꝓferre ĩpune dolores. Si mõ ſola q̃ant ſaxa tenere fidẽ. ❡ Peccati ſe ĩſimulãt. Se ipos accuſãt tãq̃ peccauerĩt: ſi ĩ luctu aliqd fecerit dixeritq; hilarius lætiuſq;. Inſimulare ẽ accuſare: qđ cũ genitiuo copulat̃: Plautus: Inſimulabit eã ꝓbri. Inſimulatio: ut docet Dona. ẽ & falſi & ueri criminis ĩcuſatio. ❡ Hilarius lętius. amenius: iucũdius: hilarati: & hilareſcere ẽ iucũdari: hilaritudo dicta ab antiqs. ꝓ hilaritate. Antiq diem. ęquinoctii uerni colẽtes hilaria appellarũt: ut docet Macrobius: quo exordiũ lætitiæ celebrat̃: quo primũ tẽpore ſol diẽ lõgiorẽ nocte ꝓtendit. Erat aũt ad octauũ calen. aprilis De hilaribus meminit Flauius uopiſceus in aureliano: quibus oĩa feſta & fieri debere & dici tradit. ❡ Nihil ꝓfici męrẽdo. Noſtris mederi ſi malis poſſent lachrymæ. lachrymas emeremus auro: ut ĩquit menãder: męror & dolor nihil ꝓficiũt lugẽtibus: cũ fata ſint ĩexorabilia: & qđ factũ ẽ amplius fieri ĩfectũ nõ poſſit. εαυτον τιμοϛουμενοσ notiſſima eſt terẽtiana fabula: hoc titulo quo ſignat̃ ſe ipm puniẽs: ſiue excruciãs. Nã ĩducit̃ ſenex menedemus ſemetipſum crucians dũ in fũdo fodit: arat aut aliquid facit ſine laxamento ob filium adoleſcentulum amandatũ: qui in aſiam ad regẽ militatũ abiit: paternæ moroſitatis ĩpatiẽs: de quo Ora. ĩ ſermonibus. Ita ut pr̃ ille terentii fabula quẽ nato miſerũ uixiſſe fugato ĩducit: nõ ſe prius cruciauerit atq; hic. ❡ Chreme. uocatiuus caſus eſt ſiue ſalutatorius: loquit̃. n. menedemus cũ chremete uicino. ❡ Decreui. cõſtitui: qđ eſt uolũtariũ. ❡ Tantiſper. tãdiu: poſtulat ãt poſt ſe hæc pticula: dũ: uel donec: uel quoad: ut Cic. ĩ carcerẽ ductus: ut ibi eẽt tãtiſp dũ culeus cõpararet̃. Au. Gel. eo cõſilio: ut uiueret qdẽ tãtiſp: qđ fieret pmutatio ap̃ Liuiũ tãtiſp abſolute poſitũ eſt: p interea: ſiue tãtũmodo. ſic enĩ ſcribit in prĩo. Tamẽ id imperiũ ei ad puberẽ ætatẽ ĩcolume mãſit tãtiſper tutela muliebri.

Sypileia.

Hecuba in canem.

Cynoſſema.

Inſimulat.

Inſimulatio.

Hilareſcere

Hilaritudo.

Tantiſper.

OMNI BONI.

❡ QVOD ſi qui. a ſigno & iudicio. ❡ Humanius: ut ſi riſerint. ❡ Inſimulãt. accuſant. ❡ Pueros uero: a ſigno etiam. ❡ Magiſtri. uel qui docent literas: uel pedagogi: qui pueros inſtituunt. ❡ Caſtigare. uerbis eſt: non poteſt niſi quod ſponte ſuſceptũ eſt: remittat luctum: ad tempus ſponte deponimus. Terentianus: ab auctorite ſe ipſum puniens: uel excrucians. ❡ Tantiſper. interea. ❡ Miſer. laborioſus. & erumnoſus.

BERO. ℭ MALO quidē. Verba menedemi: q putat ſe dignū quocunq; malo: cū iniuſtitia ſua ſe eieciſſe filium mi/
ſerū ex patria fateaſ. ℱ Nāq; nimis multos. Verſus Homeri: qbus declaratur ex quotidianis necibus fieri ſeda/
tionē mœroris & pauſam: & callū quaſi obduci aduerſus luctū. Vlyſſes in .xx. iliados talia eloquiſ. ℱ Ergo in
poteſtate eſt ex carmine homerico oſtēdit M. Tul. in poteſtate hoīum eē abiicere dolorē: cū uelint: cū ille ꝓce/
Nex pom/ peii. perit. luctū lachrymis diurnis eſſe finiendū. ℱ Cōſtabat eos. Pōpeius cōſcēdēs nauiculā paruulā a Ptolomeo
miſſā: ad uxorē filiūq; cōuerſus ſophocleū illud ꝓnūtia uit: quiſquis ad tyrānū proficiſciſ: fit illius ſeruus: licet
liber fit. Ibiq; ab achilla & ſeptimo interficitur
annum agens ætatis unde ſexageſimū: qui
in morte nihil ſe ipſo indignū. aut dixit: aut
fecit: ſed tantū ſuſpirans ſe ictibus præbuit.
Cornelia & cæteri ut aſpexere cedem: ancho
ris cellerrime eductis: effugerunt: inde pela/
go altius petito: cum uentus uehemētior fla/
ret: ab ægyptiis perſequi ſatagētibus ſeſe ſub/
duxerunt. Plutarchus: Lucanus: cæteri tra/
dunt ululatum maximum ad littus uſq; emiſ/
ſum fuiſſe ab his uiſo. Cn. Pompeii caſu. C.
uero ait: eos nihil aliud tum egiſſe niſi: ut re/
miges hortarentur ad remigandum. Demum
ubi in tuto fuerunt lamentari cæpiſſe. Canit
Lucanus, Corneliam uiſa coniugis nece dela/
mentatam eſſe flebiliter & lachrymoſe: mox
caput ferali amictu obduxiſſe: & in cauernis
nauigii tenebroſis delituiſſe. Dein cum per/
ueniſſent ad littus aphricanū ubi erat Cato lu/
ctum eſſe factum exemplo carentem: nulliq;
æquo cogitum: ibiq; manibus Pō. parentatum.
ℱ Claſſe hoſtium. ægyptiorū. ℱ Timor ab his.
Expectora/ re triſtitiā. Senſus eſt. Si in Pompeianis timor & pauor
expectorare potuit dolorem: & repellere tri/
ſtitiam: tanto magis hoc ſapiētia efficere po/
terit. ℱ Nihil profici. ſæpe dictum eſt lachry/
mas & luctus inefficaces eſſe: & nihil prodeſ/
ſe ad iacturam ſarciendam. ℱ Facilius ferunt.
Multi occaleſcunt: obdureſcuntq; ex diutur/
nis malis ad ferenda æquo animo quæcunq;
aduerſa contigerint. ℱ Si mihi nunc. carmen
Euripidis poetæ latinitate Donatum a. M.
Tullio: quo Theſeus opinor inductus: queri/
tur de fortunæ continenter urgentis iniquita/
te pertinaciſſima: quæ res obduxit callum cōtra ſenſum doloris: cōſuetudo enim maloꝝ & defatigatio ægri/
tudinum: uim doloris & ægritudinum facit leuiorem. ℱ Illuxit. apparuit, fulſit. Agretius grāmaticus. Eluxit: q
luctū depoſuit. Illuxit: cū lumen apparuit. ℱ Salo ærūnoſo. mari referto ærumnarum periculorumq;. Cato por/
tius trium rerum pænitentia ducebatur. Primum: ſi mulieri arcana credidiſſet. Secūdū: ſi aliquo itinere naua/
li tranſmiſiſſet: quo pedibus ire potuiſſet. Tertium ſi qua dies per incuriam deſidiam q effluxiſſet. Terentia/
Mare ærū/ noſum. nus ſoſia fortunatum uocat: qui nunquam ingreſſus eſt mare. Plautinus ſenex uitam maritimam reformidat
alter apud eundem Plautum in trinūmo ſalſipotenti & multo potenti Neptūno gratias agit: quod euaſerit
illum ſpurcificum: immanē, intolerandum, & ueſanum deluctatus ærumnis maris. idem in rudente: neptun/
num eſſe dicit balneatorem frigidum: qui ex inſulſis ſalſos facit: qui ſalſam præbet potionem & frigidam.
Scitum anacharſis. Interrogatus Anacharſis utrum plures eſſent uiuentes an mortui: quo inquit in loco collocas nauigantes?
quo dicto ſcite ſignificauit: nauigantium uitam non eſſe uitalem. Ego quoq; memor maritimarum ærum/
narum olim feci quod Plato: qui cum in equum aſcendiſſet ſubito deſcendit: ueritus ne equi ferocitate ra/
peretur: ſic & ipſe conſcendi equum ligneum ex portu anconitaneo oram ſoluens: cum iam per æquor
cerulum uectarer: repente remigem rogaui: ut me animal terrenum reſtitueret terræ: & ita e ueſtigio deſcen/
di ueritus ſalſas ſalſipotentis potiones.

malo ſe dignum deputat: niſi miſer ſit. uides ergo opi/
nionis eſſe, non naturæ malum. quid, quod res ipſa lu/
gere prohibet? ut apud Homerum quotidianæ neces,
interituſq; multorum ſedationem mœrendi afferunt.
apud quem ita dicitur. Namq; nimis multos, atq; om/
ni luce carētes Cernimus: ut nemo poſſit mœrore ua/
care. Quo magis eſt æquum tumulis mandare perem/
ptos Firmo animo: & luctum lachrymis finire diur/
nis. ergo in poteſtate eſt abiicere dolorem, cum uelis,
tempori ſeruientem. an eſt ullum tempus, quoniam
quidem res in noſtra poteſtate eſt: cui non ponendæ
curæ ægritudinis cauſa ſeruiamus? conſtabat eos qui
concidentem uulneribus Gn. Pompeium uidiſſent:
cum in illo ipſo acerbiſſimo, miſerrimoq; ſpectacu/
lo ſibi timerent. q ſe claſſe hoſtium circumfuſos ui/
derent: nihil tum aliud egiſſe, niſi ut remiges horta/
rentur: & ut ſalutem adipiſcerentur fuga poſteaquam
Tyrum ueniſſent: tum afflictari, lamentariq; cœpiſſe.
timor igitur ab hiis ægritudinem potuit repellere:
ratio ac ſapientia uera non poterit? Quid eſt autem,
quod plus ualeat ad ponendum dolorem? quam cū
eſt intellectum nihil profici, & fruſtra eſſe ſuſceptum?
ſi igitur deponi poteſt: etiam non ſuſcipi poteſt. uo/
luntate igitur, & iudicio ſuſcipi ægritudinem confitē/
dum eſt. idq; indicatur eoꝝ patientia: qui cum multa
ſint ſæpe perpeſſi, facilius ferunt quicquid accidit: ob/
duruiſſeq; ſeſe contra fortunā arbitrantur. ut ille apud
Euripidem: Si mihi nunc triſtis primū illuxiſſet dies:
Nec tā ærūnoſo nauigaſſem ſalo: Eſſet dolēdi cā: ut

OMNI BONI. ℭ ESSE. quia ſi natura eſſet: ſpōte nō ſuſciperetur. ℱ Quotidianæ neces. argumēto & auctoritate Home/
ri probat. ℱ Ponēdæ. deponēdæ. ℱ Cōſtabat eos: ab exemplo probat: dolorem natura nō eſſe ſed opiniōe: &
in poteſtate noſtra eſſe: & dolere: & non dolere: quod iudicio ſuſcipitur & deponitur: natura non eſſe. At iu/
dicio ſuſcipi probatum eſt: non ergo natura. ℱ Fortunam. caſus fortunæ. ℱ Salo. mari.

r.

¶ IN Iecto equulei freno. Sicut nouellus equuleius: hoc eſt pullus eqnus adhuc ꝑ ætatē inſolēs frenoꝝ ac tyro exagitatur cōcutiturqꝫ ſolo tactu freni: ſic hō dolore exagitaꝰ ex dolēdi inſolētia: ubi uero aſſueuit ęrūnis obtorpeſcit: facitqꝫ qđ equus iā edomitus: q frenū mordet: & ſeruitio hoīs aſſueſcit: & domitutā facile fert: & ad obſequiū habilis reperitur. Equus bimus ut docet columella: ad uſum domeſticū recte domatur. Certaminibus autē expleto triēnio: Annotādū obiter: qđ annotatu dignū eſt: ſi maſculū equinū fœtū ꝓgenerari uelis: ſiniſtꝝ teſticulū admiſſarii lineo funiculo obligato: ſi fœminā uero dextrū: ſicut ꝑcipit democritus phyſicus: q idē in BERO. Si maſculum pecus habere uis.

Iniecto equulei Freno repente tactu exagitātur nouo. Sed iā ſubiectus miſeriis obtorpui, defatigatio igitur miſeriaꝝ ægritudīes cū faciat leuiores: ītelligi neceſſe eſt nō rē ipſā cām atqꝫ fōtē eſſe mœroris. Pħi ſūmi, nec dū tamē ſapiētiā cōſecuti nō ne intelligūt i ſommo ſe malo eſſe? ſunt eni inſipiētes: neqꝫ inſipiētia ullū maius malū eſt: neqꝫ tamē lugēt. quid ita? qa huic generi maloꝝ nō affingiꝰ illa opinio, rectū eē, & æquū, & ad offiCiū pertinere, ægre ferre, ꝙ ſapiēs nō ſis. qđ idē affingimus huic ægritudini: in q̄ luctus ineſt: q̄ oium maxima eſt. Itaqꝫ Ariſtoteles ueteres pħos accuſās, q exiſtiauiſſēt pħiam ſuis īgeniis eē pfectam: ait eos aut ſtultiſſimos, aut glorioſiſſimos fuiſſe. ſed ſe uideꝛ, ꝙ paucis annis magna acceſſio facta eſt: breui tpe pħiā plane abſolutā fore. Theophraſtꝰ aūt moriēs accuſaſſe naturā dr: ꝙ ceruis, & cornicibꝰ uitā diuturnā, quoꝝ id nihil īntereſſet: hoībꝰ, quoꝝ maxīe īterfuiſſet, tā exiguā uitā ddiſſet: quoꝝ ſi ætas potuiſſet eē lōgiqor: futuruꝝ fuiſſe, ut oībus pfectis artibus, oī doctrina hoīum uita erudireꝰ.

oībus pene pecudibus faciendū cēſet. M. Va. ſuadet frenos i eqli ſuſpēdēdū: ut oculi equuleoꝝ cōſueſcāt uidere eoꝝ faciē: & e motu crepitus audire: cū iā ad manus accedere cōſueuerint. Interdū īponere his pueꝝ. Equuleius dicitꝰ pullus equinus & nouellus diminutiuū ab equo: ut docet Priſcianus ī tertio. M. T. ī uerrinis. His equitabit equuleis: dr & equulus. M. Varro hoſce irē ut equulos & educūt: & alūt. Idē ait equulū poſt annū & ſex mēſes domari poſſe. Ab equa fit equula. Plautus adhimnire equulā poſſū ego hāc: equile dicūt ſtabulum eqnoꝝ: ſicut bubile boū: caprile capraꝝ: Edilia dixit Oratius ꝓ ſtabulo edoꝝ. ¶ In ſum. ſe malo eſſe. Hoc facete dictū ex opinione ſtoicoꝝ: q dicūt īſipiētes eos & miſeros: q ſapiām ad pfectū nō ſint cōſecuti: inſipiētia āt eſt ſummū malū. Dicebat. n. ſocrates unicū eſſe bonū ſciētiā: malū unicū imperitiā. Ergo pħi: q non ſunt plene ſapiētiā cōſecuti: ſunt īſipiētia & cōſequēter in ſūmo malo: & tamē nō lugēt: cū alii lugeāt: ex minoribꝰ malis. Dogma ſtoicoꝝ eſt eos: qui natura, doctrinaqꝫ lōge ad uirtutē ꝓceſſiſſent: niſi eam plene conſecuti eſſent: ſumme eſſe miſeros: neqꝫ inter eoꝝ uitā & improbiſſimoꝝ quicquā omnino inteteſſe: ut Plato tantus ille uir: ſi ſapiēs nō fuerit: nihilo melius: q̄ quis improbiſſimus: nec beatus uixerit. Merito itaqꝫ. M. Tul. in oratione ꝓ mutena facetiſſime luſit doctrinā ac decreta ſtoicorū. ¶ Huic generi maloꝝ. nō plene ſapiētiā pcepiſſe. ¶ Aut ſtultiſſimos. Lactātius libro. iii. meminit hoꝝ uerboꝝ: huiuſqꝫ ſentētię. Vbi ueꝛ eſt inquit ſtultiſſimos fuiſſe, qui putauiſſent ingeniis ſuis perfectā eſſe ſapientiā: ſed ne ipſe quidē Ariſtoteles ſatis prudēter: q aut a ueteribus ceptā: aut a nouis auctā: aut mox a poſterioribus perfectā iri putauit: nunq̄ enim poteſt inueſtigari: quod nō per ſuā uiā queritur. Paucis annis acceſſio. Seneca. Nondū inquit ſunt mille anni: ex quo initia ſapiētiæ nata ſunt: multis ergo ſæculis humanum genus ſine ratione uixit. Equuleius. Equulus. Equula. Equile. Bubile. Edilia.

¶ Theophraſtus accuſaſſe naturā. Mihi iuſta ſane uideꝰ querela hæc: & accuſatio Theophraſti: & q̄ cūctos litteratos deceat. qđ enī ſi dicere fas eſt: ſibi uoluit illa parens reꝝ: opifexqꝫ natura: cū dedit ceruis. coruis, cornicibus, elephātis uitā diuturuā: hoībus tā exiguā: cū tribuit brutis aīantibus annoſa ſęcula nobis uix uitę guſtatū indulſit: quoꝝ maxime īntereat diutiſſime uiuere: ut doctrinæ oēs: ut artes ad perfectū ꝓduci poſſent annoꝝ lōginquitate. Q. đ ſi primigenii illi hoīes uixerūt: ut ferꝰ: annoꝝ milia: cur ī pſentia nō uiuimus tā lōgiturni cur facta eſt ætas noſtra deterior? qđ deliqt: qd peccauit ipſa poſteritas? ut non eodē diuturnæ uitę beneficio perfruaꝰ. Credamns uerū eſſe illđ Mālii: idē ſemp erit, qm̄ ſemper fuit idē. Scribit Ioſephus libro primo antiqtatū uetuſtiſſimos illos hoīes primigenios ideo tādiu uixiſſe: primo ꝙ eis pabula oportuniora melioraqꝫ ad maius tēpus ꝑparata extiterūt: deinde ꝓpter uirtutes & glorioſas utilitates: quas iugiter perſcrutabantur. i. aſtrologiā & geometriā. ¶ Deus eis amplius uiuēdi ſolatia cōdonauit: quæ nunq̄ antea addiſcere potuiſſet: niſi ſexcētis uiuerēt annis: per tot. n. annoꝝ curicula magnus annus īpleꝰ. Ceruos autē uiuaces eſſe tradūt ſcriptores. Heſiodus cornici nouē noſtras attribuit ętates: quadruplum eius ceruius: id triplicatū coruis. Verba Heſiodi hæc ſunt ελαφοσ δ' ετετρακορωνοσ τρεισ δε ελαφουσ ο κοραξ γηρασκεται. uita ceruis ut Plinii uerbis utar incōfeſſo lōga eſt: poſt cētū annos aliqbus captis cū torquibus aureis: quos Alexāder magnus addiderat: adopertis iā cute in magna obeſitate. Febriū morbos nō ſentit hoc animal: qn medeꝰ huic timori. Quaſdam nos principes fœminas ſcimus oībus diebus matutinis carnē eam deguſtare ſolitas: & lōgo ęuo caruiſſe febribus. Hactenus. Plinius. Hinc a Satyrico poeta. Ceruina ſenectus. Dicta ꝓ diutina & uiuaci. Subulones ceruos appellant: quibus ſimplicia ſunt cornua. De uita cornicū diuturna dictū eſt in primo cōmētario. Querela Theophraſti. Viuax coruus. Cato ceruina ex pulꝰ trix febriū.

¶ EQVulei. parui equi. ¶ Obtorpui callū obduci: ſtultitia nihil maius malū eſt ſm ſtoicos: ad philoſophi, priuſq̄ aſſecuti ſunt ſapientiā: ſuā ſtultitiā nō dolēt: nō ergo natura: ſed opinione. ¶ Glorioſiſſimos. inanis gloriæ ſtudioſos. ¶ Intereſſet. utile eſſet theophraſtus tamē nō dolebat: quod ſi natura fuiſſet: pfecto doluiſſet ſi fortes uiri lugēt: improbantur. ¶ At natura nihil mali efficit: non ergo natura. OMNI BONI.

BERO. Officium. Annus ad lugendum fœminis. Luctus dialis maſſilienſium.

¶ QVErebatur. lamẽtabaſ Theophraſtus. ⁋ Officioſi doloris. Officioſũ dolorẽ ſignificãter eũ dicit: q pius eſt: ex iuſta cã ſumiſ: & cuius ꝓbabilis rõ reddi põt. Officiũ.n. ab efficiẽdo dictũ qđ efficere unũquẽq; cõueniat ꝑ cõditione pſonæ. Nã officiũ appellamus: qđ rõne actũ ſit: ut docet M. Tul. in tertio de finibus. ⁋ Non putãt lugendũ uiris. Seneca uiris nullũ legitimũ lugẽdi tẽpus cõſtitutũ eſſe tradit: qa nullũ eſt honeſtũ: cũ annũ fœminis ad lugẽdũ maiores inſtituerint: nõ tu tãdiu lugerẽt: ſed ne lõgius. Laudãt luculẽti ſcriptores inſtitutũ illud maſſilienſiũ: quo ſine lamẽtatione: ſine plãctu cadauera efferuntur: luctus funeris die domeſtico ſacrificio: cõuiuioq; neceſſarioꝝ addito finitur.

querebatur igitur ſe tũ, cũ illa uidere cœpiſſet, extingui. quid? ex cæteris philoſophis non ne optimus, & grauiſſimus quiſq; cõfiteſ, multa ſe ignorare? & multa ſibi etiã atq; etiã eſſe diſcenda? neq; tamẽ cum ſe in media ſtultitia, qua nihil eſt peius, hærere intelligãt: ægritudine premuntur. nulla enim admiſcetur opinio officioſi doloris. quid? qui nõ putant lugendum uiris: qualis fuit Q u. Maximus efferens filiũ conſularem: qualis Lucius Paulus, duobus paucis diebus amiſſis filiis: qualis Marcus Cato, prætore deſignato, mortuo filio: quales reliqui, quos in cõſolatione collegimus: quid hos aliud placauit? niſi qđ luctũ, & mœrorẽ eſſe nõ putabãt uiri? ergo id, qđ alii rectũ opinãtes ægritudini ſe ſolẽt dedere, ii turpe putãtes ægritudinẽ repulerũt. ex quo intelligitur nõ in natura, ſed in opinione eſſe ægritudinem. Contradicuntur hæc. quis tam demens, ut ſua uoluntate mœreat? natura affert dolorem. cui quidem Crantor inquiunt ueſter cedendum putat. premit enim, atq; inſtat: nec reſiſti poteſt. Itaq;

Fabius mortẽ filii tulit firmiter.

Lycurgus ĩ rebus funebribus. ανειλετο πεν θη και τους οδυρμους. idest ſuſtulit luctus & lamentationes. ⁋ Quintus maximus. Cato ĩ libro de ſenectute multa ait ſe ꝑclara in Quĩto maximo cognouiſſe: ſed nihil eſt inqt admirabilius: q̃ quomodo ille mortẽ. M. filii tulit: clari uiri & conſularis. Eſt ĩ manibus uiri laudatio: q̃ cũ legimus: quẽ philoſophũ nõ cõtẽnimus? poſſidonius refert: hũc Fabiũ cũctatorẽ a romanis clypeũ uocitatũ: propterea qđ eo tãq̃ clypeo romani tegebaſ ab ĩpetu hoſtili. De eo dixit Hãnibal: & romani ſuum habẽt Hãnibalẽ. Refert Pluta. cũ fabii fili⁹ diẽ obiiſſet: eũ ꝓ dignitate optimi p̃ris calamitatẽ orbitatis cõmodiſſime tuliſſe: ipſumq; ĩ foro filiũ defunctũ orõne funebri ex more laudauiſſe. ⁋ Qualis Lucius Paulus. Scribunt Valerius maxĩus: Seneca: Plutarchus: Aemylio Paulo quatuor fuiſſe filios mares ex qbus duos iure adoptionis ĩ corneliã fabiãq; gentẽ trãſtulit: duos quos ſibi ſeruauerat extulit: quoꝝ alter qnto ante triumphũ paternũ die, alter tertia poſt triũphũ die expirarũt: itaq; q ad donãdos uſq; liberos abũdauerat: is ad orbitatẽ repẽte adactus eſt: quem caſum robore animi incredibili ſuſtinuit. In tãtũ: ut populũ ipſe ob id ĩgemiſcentẽ cõdolẽtẽq; magis cõſolaretur: q̃ ipſe foret cõſolãdus: q in oratione: q̃ apud populũ habuit: ſic locutus fertur: Cũ in maximo ꝓuectu fœlicitatis noſtræ qrites timerẽ: ne qs mali fortuna moliref: Iouẽ optimũ maximũ: Iunonẽq; reginã, & mineruã ꝑcatus ſum, ut ſi qd aduerſi po. romano ĩmineret: totũ ĩ meã domũ cõuerteref: quapp bene habet: ãnuẽdo.n. uotis meis id egerũt: ut uos potius meũ caſum doleatis: q̃ ueſtrũ ingemiſcerẽ. ⁋ Qualis. M. Ca. M. Tul. in æpiſtola ad ſeruiũ ſulpitiũ de his: q fortiter obitũ filioꝝ tulerũt: ſic refert. Quintus maximus: q filiũ cõſularẽ: clarũ uirũ magnis rebus geſtis amiſit. & Lucius Paulus: q duos ſeptẽ diebus & noſter Gallus: &. M. Cato: qui ſummo ingenio: ſũma uirtute filiũ pdidit his tẽporibus fuerũt: ut eos ipſoꝝ dignitas cõſolaretur. M. Cato apud Ciceronẽ de catone hoc filio defuncto: ſic inqt. Proficiſcar ad catonẽ meũ: quo nemo melior uir natus eſt, nemo pietate ꝑſtãtior: cuius a me corpus crematũ: qđ cõtra decuit ab illo meũ: & mox quẽ ego meũ caſum fortiter ferre uiſus ſum: nõ quod æquo aĩo ferrẽ: ſed me ipſe cõſolabar: exiſtimãs nõ lõginquũ inter nos diſceſſum & digreſſum fore: auctor eſt Plutarchus. M. Catonẽ. uxorẽ & filiũ pdidiſſe ĩducta noua uictus & medicĩæ formula. Oleribus.n. & neſſarũ phaſſarũq; ac leporis carne domeſticos ęgrotos alebat. Vt aũt uerba gręci ſcriptoris intelligas: quæ uiſa ſunt interpretibus nõ trãſlatitia phaſſę dicũtur palũbi: neſſi anates ſignãtur: unde neſſotrophiũ ap̄ M. Var. & columellã dictũ: quo anates clauſæ gregatim paſcuntur. ⁋ Natura affert dolorẽ. M. T. q tã copioſe: tã eloqnter, tã magnificis uerbis affirmat dolorẽ eẽ ĩ opĩone: nõ ĩ natura cũ ſolũ uertiſſet exilii cã cũ amiſiſſet filiã chariſſimã ſuccubuit dolori & ægritudini: iacuit miſeranter tunc illi mœror oẽm expectorauit ſapiẽtiã: tunc aĩus diſſenſit a labiis, tũc ſcribẽs ad ſeruiũ ſulpitiũ. Opprimor inqt & uix reſiſto dolori: idem alíubi dixit. Cedo fortunæ: & manũ collo. Et ita uirũ ꝑ haſtrũ: uel potius ꝑhium magnificis uerbis aduerſus ægritudines orãtẽ ꝓppteſſit tabificus mœror: docuitq; dolorẽ nõ opinabilẽ eſſe: ſed naturalẽ. Hoc idẽ ego quoq; nup exptus ſum ex obitu matris optimæ: chariſſimæq;. q̃ ſicut uiuẽs mihi ĩtra domeſticos parietes ocianti erat maximũ ſolatiũ: ita mortua maxĩo me dolore cõfudit. Heu me miſerũ: hæc ſcribẽs dolore diuellor: ſubit mẽtem recordatio affabilitatis: dexteritatiſq; maternæ: idẽtidẽ recurſat mordax cura: uideor uidere idolon: ſpectrũq; piẽtiſſimæ parẽtis: q̃ nulla: uereꝫ.n. loquẽs libere loqr: ſanctior: nulla ꝓbior: nulla religione ꝑſtãtior fuit: erat prudẽs & circũſpecta ſupra captũ fœminaꝝ: Qui dixit nullũ eſſe amorẽ ĩdulgẽtiorẽ: q̃ maternum: ueridicus fuit. Deus bone: q̃ta me q̃ta fr̃es charitate amplexabaſ: hilaris erat: ubi nos hilaros uidebat: triſtis: ubi ſub triſtes lętitia eius ac triſtitia ex filioꝝ uultibus pendebat: nobis uicem p̃ris matriſq; exhibens. Nãq; poſt mortẽ patris. Caſtorea: hoc enim nomine mater nuncupabatur. decreuit ſibi indiuiduitate eſſe permanendum: & cũ in matrimonium a nobilibus uiris iterum peteretur: eſſetq; in ipſo ætatis ſuæ flore marito uiduat: mulier ſan

Pater laudauit filiũ defunctũ.

Cato fortiter tulit obitũ filii.

Phaſſæ palũbi. Neſſotrophiũ quid Cicero impatiens doloris.

ſtæ pudica filios pluris fecit:q̃ cõiugales uoluptates.Itaq; me cũ duobus fratribus : quoꝝ alter maior natu : eſt
alter minor.memorabili pietate ſedulo aluit ꝑ ãnos ferme.xxxv.bimulus enĩ patrẽ amiſerã.O miſeꝝ & fune/
ſtũ illũ diẽ:atroq; calculo notãdũ:quo optimã:chariſſimã,dulciſſimã parẽtẽ aſpexi morientẽ. O diẽ:qui diuo
Petronio tutelari bononiẽſiũ deo es dicatus:te acerbũ,te atrũ,te ominoſum ſemper habiturus ſum:tu mihi id Acerba ſẽ/
eripuiſti:qđ in uita erat iucundiſſimũ:tu alis feſtũ geniale genialiter colẽtibus:me luctu & lachrymis rep'eui/ per bonoꝝ
ſti:tu me uulnere inſolabili cõfeciſti. At cõſolatores dicẽt ſenio cõfecta erat:iam ſextũ & ſexageſimum ætatis mors.
annũ impleuerat:iã ſatis diu uixerat.Sunt iſta qdẽ uera nec inficior:ſed mihi paũ diu uixerat : mihi immatu/
ro obitu rapi uiſa eſt:acerba enĩ ſemp eſt bonoꝝ mors etiã capulariũ:mœreo & qdẽ dolẽter:q; optimæ parẽ ti
nullã ſolidã gratiã rependere potui pro cumulatiſſimis beneficiis:qbus me ſemper indulgẽter eſt proſecu'a:
dũ iam maternis fungitur uicibus ac paternis.Deniq; effecit interitus optimæ matris : nunquã enim a me ſine
honoris nomine eſt nominãda:ut cognoſcerẽ ac expire affectũ doloris eſſe potẽtiſſimũ in natura: nõ in opi/ Affectus
nione collocatũ:q ſubinde me nolẽte ac reluctãte uiolẽter erũpit:cui reſiſti nõ põt:q ĩterdũ ſpioſiſſimus refri/ doloris po/
git repagula uirtutis:uixq; ꝑ oculos ac ſuſpiria effuſus ĩtergeſcit. Valeãt ꝑbi cũ uerbis ſuis magnificis : prędicẽt tẽtiſſimus.
nõ eſſe dolẽdũ iactẽt ægritudinẽ ĩ opiniõe:nõ ĩ natura cõſiſtere.Nõ credo:nõ aſſentior,nec credidit,nec aſſẽ/
ſus eſt is:q nũc apathiã maxĩe ꝓbat:& dolorẽ opinabilẽ eẽ audẽter ac decẽter affirmat.Nã ex morte filiæ op/
preſſus a dolore eſt:exciderũtq; dicta & ꝑcepta. Poſthabitis alioꝝ ꝑceptis cõſolatoriis:cõfugit ad domeſticas
medelas ſeq; ipſum cõſolatus eſt:cõpoſito libro de cõſolatione. Meditor ipſe quoq; cõdere libellũ de cõſo/
latione:ut qđ ille fecit ex ĩteritu tulliolæ filiæ:id ego iuſtius faciã ex morte amãtiſſimæ parentis cuius iacturã
grauiſſimã fero :ſed iã ad ĩſtitutũ redeamus.Cũ doloris tractatus refricuerit:nõdũ obductas cicatrices.
¶ VIRIS. fortibus Cõſolatione:libro quo ſe de morte filiæ cõſolatus eſt.¶ Cõtradicũt hęc oſtẽdit ægri/ OMNI
tudinẽ cũ ĩ opinione ſit.maxime augeri qa exiſtimet officioſum eſſe dolere.Peripatetici dñt ægritudinẽ na/ BONI.
tura eſſe:nã nec caſu eſt:nec uoluptate:qcqd eſt:aut natura,aut caſu,aut uolũtate:nemo malũ libẽter ſubit &
iudicio mœret.Crãtoris auctoritatẽ affert:q dicit natura eſſe ægritudinẽ & dolẽdũ eſſe: qđ exẽplis probat cũ
Aiax Oileus antea Thelamonẽ cõſolaretur de morte Aiacis:q gladio incubuerat : ipſe audita morte filii ma/
xime doleret:cõfirmat.Cic.dolorẽ fieri acerbiorẽ:qa ſibi perſuadeãt homines:officioſum dolere : & dicit pe/
ripateticos pugnãtia dicere:nã laudãt eũ quẽ uidebãt adire picula:& nõ pturbeť : & eos q alioꝝ cauſa mœrẽt:
cũ nec quẽquã pluſquã ſeipſos ament ꝑterea hoc q; dicũt. Aiacem Oileum dolere,nihil ualere hoc exemplũ:
q; ſtultus eſſet Aiax :ſapienti ergo & forti uiro ꝑſuadendũ : nihil mali accidiſſe: quod facile erit ſtulto quoniã
difficile eſſet perſuadere:dices parum accidiſſe mali:& hoc multis aliis accidiſſe.

Oileus ille apud Sophoclẽ qui Thelamonẽ antea de Aiacis morte cõſolatus eſſet:is cũ audiſſet de ſuo,fractus eſt.de cuius cõmutata mente ſic dicitur, Nec uero tanta præditus ſapientia Quiſquã eſt:qui aliorum ærumnam dictis alleuãs Non idem cum fortuna mutata impetũ Conuertat:clade ut ſubita frangatur ſua: Vt illa ad alios dicta & præcepta excidant. hæc cum diſputant hoc ſtudẽt efficere, naturæ obſiſti nullo modo poſſe.ii tñ fatentur grauiores ægritudines ſuſcipi,q̃ natura cogat.quæ igitur amẽtia?ut nos quoq; idẽ ab aliis requiramus?ſed plures ſunt cauſæ ſuſcipiẽdi doloris.primũ illa opinio mali:quo uiſo atq; ꝑſuaſo ægritudo inſeqtur neceſſario.deinde etiã gratũ ſe mortuis facere,ſi grauiter eos lugeãt,arbitrãť.accedit ſupſtitio muliebris quædam . exiſtimant enim diis immortalibus ſe facilius ſatis facturos : ſi eorum plaga perculſi: afflictos ſe & ſtratos eſſe fateanť . ſed hæc iter ſe q̃ repugnẽt,pleriq; nõ uidẽt.laudãt enim eos, q æquo aĩo moriãtur.q alterius mortẽ æquo animo ferãt : eos putant uituperandos.quaſi fieri ullo modo poſſit, quod

¶ OILEus ille apud ſophoclẽ. Sat notũ du/ BERO.
os aiaces nominitari alteꝝ oilei: alteꝝ Thela/ Aiaces qđ.
monis filiũ:quoꝝ ĩterius quotidie ĩ ludis tri/
uialibus celebratur : cũ aiax oilei fulmine mi/
neruæ naufragio extĩctus expirauerit:aiax ue/
ro Thelamõis ſibi ex furore mortẽ cõſciuerit:
gladioq; incubuerit . Sophocles induxit oileũ
conſolationibus fouẽtẽ Thelamonẽ de mor/
te Aiacis.ipſe paulopoſt cum audiſſet Aiacem
ſuũ cruciabiliter perẽptũ eſſe:fractus eſt dolo/
re:nã ut ait Terẽtiana ſentẽtia.Omnes cũ uale
mus:recta conſilia ęgrotis damus tu ſi hic ſiſ
aliter ſentias . ¶ Nec uero . Verba Sophoclis
moralia:& Terentianæ ſñiæ:quã recitauimus
cõgruentia.¶ Gratũ ſe mortuis facere.Seneca
elegãter.Mortuus inquit aut beatus , aut nul/
lus eſt:beatũ deflere inuidia eſt : nullũ demẽ/
tia.¶ Superſtitio muliebris.Sicut religio deos
colit:ita ſuperſtitio uiolat quã docti nihil aliđ
eſſe autumãt quã timorẽ ſuperfluũ & delirũ.
ab aniculis dictã : quæ multis ſuperſtities per
ætatẽ delirãt & ſtultæ ſunt.M.Tullius in ſecũ/
do de natura deoꝝ : ſuperſtitiones aniles ap/
pellat:atq; ſuperſtitioſum eẽ uitii nomẽ ex eo Superſtitio
dictũ:q; q totos dies ꝑcabãť & ĩmolabãt:ut ſibi ſui liberi ſupſtities eſſẽt:ſupſtitioſi ſunt appellati: qđ nomẽ pa quid.
tuit poſtea latius.Lactãtius ait:ſupſtitioſos dici:q ſuperſtitiẽ memoriã defunctoꝝ colũt:q nouos ſibi deos co/ Superſti/
lẽdos aſſumebãt:eos ſupſtitioſos uocabãt:unde eſt illud Virgilianũ. Vana ſupſtitio:ueterũq; ignara deoꝝ.Su/ tioſi.
perſtitio ut ĩqt Seneca error ĩſanus eſt amãdos timet:quos colit uiolat. Hoc faciunt peculiariter mulierculæ:
quæ quibuſdã rebus inanibus addictæ:dũ uolũt uideri nimis religioſæ:ſuperſtitioſæ fiunt:& ita delirant. OMNI
¶ PLEriq;.peripateticorum. BONI.

BERO.

Aīa amica amanti.

¶ IN Amatorio ſermõe. Aīa ut inqt Plautus eſt amica amātiː& ut ait qdā: amatoris aīus uiuit ī alieno corpore. Catullus: & oēs amaſū teſtanť: amicas ſibi uita eſſe chariores a quibus uita & aīa puella nominať. Dixit Oratius: pro quo bis patiar mori: ſi parcēt animæ fata ſuperſtiti. Amator: ut inquit Ariſtoteles in. viii. ęthicorū aſpectu gaudet amati. ¶ Aeque ac nos. puerbiū gręcū ē. ἐστι νο φιλοσ αλλοσ αυτοσ idest amicus ē alter

Amicus alter ipſe.

ipſe: & aliud. σώματα μὲν δύω ψυχὴ δὲ μία. corpora qdem duo anima autē una: qđ expreſſit. Ouidius illo uerſiculo. Qui duo corporibus, mētibus unus erat: chariſſimos ergo amiciſſimoſq; tantum amare poſſumus quantum nos metipſos. Supra nec fieri poteſt, nec peti debet: cum natura nihil nobis charius penſiuſq; nobiſmet ipſis eſſe uoluerit. ¶ Perturbatio uitæ: charitas quidem in nobis ordinata eſſe debet: ut apoſtolica ſententia pręcipitur: ſed in plurimis inordinata conſpicitur. Dicitur autem amor ſiue charitas eſſe inordinata: cū aut homo id diligit: quod non debet: aut quos debet diligit: ſed plus iuſto diligit: aut minus iuſto. Dilectionis enim librari debet modus: auctor diuus Hieronymus in omelia cantici tertia. ¶ Cum ad eos impetum conuertunt. Senſus eſt: conſolatores: qui alios in dolore conſolari uolunt: confitentur: ſe miſeros eſſe: cum in eos retorquetur impetus doloris: & caſus ipſe conuertitur: ex quo fieri uidetur: ut qui ſe patronos: in alieno negotio profitentur illis ipſis in ſuo opus ſit patrono: & qui conſolator in alieno moerore uideri uult: ipſe in ſuo luctu conſolandus ſit: quod uitium ait Mar. Tullius eſſe culpæ nō naturæ. ¶ Quāuis copioſe: quātū uis. ¶ Aliter atq; aliter q̄. ¶ Qui auari auaros. Commune id ferme uitium eſt: ut auarus dicat in auaritiā: glorioſus gloriæ cupidum reprehēdat: ingratus culpet ingratos: unde ait Seneca: eſt illud graue uitium ingratos eſſe: & intolerabile: & quod diſſociet homines: ſed uſq; eo uulgare: ut illud: nec qui quęritur quidem effugerit: atq; inibi ex interuallo: fortaſſe inquit de quo quæreris: ſi te diligenter excuſſeris: in ſinu inuenies. Idē in æpiſtolis moralibus ait: iraſcēdum nō eſſe magiſter iracundiſſimus diſputat. Lactātius quoq; uideo inqt magnā partē eo₰: qui in ſchola de pudore & cōtinētia ꝑcipiant argutiſſime: eoſdem in omniū cupiditatibus libidinū uiuere. ¶ Aliorum uitia cernere. Huic ſententiæ congruit Eſopi fabula: quæ tradit homines duas manticas habere: unam ante: altera retro: in priorem aliena uitia mitti: in poſteriorem noſtra: quæ abſcondimus: & uidere nolumus. Hoc Catullus ſignat cum ait. Nemo uidet manticæ: quod in tergo eſt: & Perſius. Vt nemo in ſe ſe tentat deſcendere nemo: ſed præcedenti ſpectatur mantica tergo. Ob hoc dixit Oratius. Reſpicere ignoto diſcet pēdentia tergo: idem alibi in hanc ſententiam ſic eleganter ſcribit. Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis: cur in amicorum uitiis tam cernis acutum: quā aut aquila: aut ſerpens epidaurius? Seneca taxans id genus homines præpoſteros. Papulas inquit obſeruatis alienas: obſiti plurimis ulceribus. Conſimilis eſt illa euangelica ſententia: quæ eos accuſat: qui in alieno oculo feſtucam uidentes: in ſuo trabem non aſpiciunt. ¶ Si eadem res eſt. Exemplo res inſtruenda eſt: ut magis colliquæſcat: amiſit pater filium: angitur: mœret: cruciatur: dum iactura eſt recens: mox ægritudo illa uetuſtate: uel tollitur, uel lenitur: & tamen eadem eſt orbitas ultimo die: quæ fuit primo ita filio caret poſt decem annos: ſicut carebat a funere nihil de eo ꝓpter quod dolet: mutatum eſt. Ex quo colligit Cicero: ægritudinem: ſi eſſet naturalis: debere eandem continenter permanere: nec ullo tempore imminui: ſed cum dies conterant omnes mœrores: ex hoc rōcinatur: omnem uim ægritudinis ex opinione naſci: non ex natura. ¶ Nihil eſſe mali. Senſus eſt: cogitationem diuturnam: quod nihil ſit in re mali: eſſe pro medela doloris ac fomento: non autem ipſam diuturnitatem.

Auarus, Auaritiam.

Duæ homini manticæ.

In alieno oculo feſtucam.

in amatorio ſermone dici ſolet: ut quiſquā plus alterū diligat, quā ſe. præclarū illud eſt, & ſi quæris, rectum quoq;, & uerū: ut eos, q nobis chariſſimi eſſe debeāt, æque, ac noſmetipſos amemus. ut uero plus, fieri nullo pacto poteſt. ne optandum quidem eſt in amicitia: ut me ille pluſquā ſe amet: ego illum pluſquā me. perturbatio uitæ, ſi ita ſit, atq; officio₰ omniū cōſequatur. ſed de hoc alias. nunc illud ſatis eſt. non attribuere ad amiſſionem amicorum miſeriam noſtram: ne illos, pluſquā ipſi uelint, ſi ſentiant, plus certe quā noſmetipſos diligamus. nam quod aiūr pleroſq; conſolationibus nihil leuari: adiunguntq; conſolatores ipſos confiteri ſe miſeros: cum ad eos impetum ſuū fortuna cōuerterit: utrunq; diſſoluitur. ſunt enim iſta nō naturæ uitia, ſed culpæ. ſtultitiam autem accuſare q̄uis copioſe licet: nam & qui nō leuantur, ipſi alios ad miſeriam inuitant: & qui ſuos caſus aliter ferunt, atq; ut aliis authores ipſi fuerūt, nō ſunt uitioſiores, q̄ fere plerique: q auari auaros, gloriæ cupidos glorioſi reꝑhēdūt. eſt enī ꝓpriū ſtultitiæ alio₰ uitia cernere: obliuiſci ſuo₰. ſed nimirū hoc maximū eſt experimētū: cum conſtet ægritudinē uetuſtate tolli. hanc uim non eſſe in die poſitā, ſed in cogitatione diuturna. nā ſi eadē res eſt, & idē homo eſt: q poteſt qcq̄ de dolore mutari? ſi neq; de eo, ꝓpter q̄ dolet qcq̄ eſt mutatū: neq; de eo, q dolet. cogitatio igitur diuturna nihil eſſe in re mali, dolori medetur, nō ipſa diuturnitas. Hic mihi afferūt;

OMNI BONI.

¶ AMAtorio: impudico: & turpi. ¶ At tribuere. adiungere miſeriam ægritudinem. ¶ Sentiant. ſentirent: nam ſi uiuerent nollent ſe plus amari quam ſe. ¶ Conſolatores. ipſos: ut aiax oileus. ¶ Die tempore & ſi dies leuat ægritudinem: nō tamē propter tempus leuatur: ſed cogitatione diuturna: quia excogitaſti malum tāntū non eſſe: nam neq; id: cuius cauſa dolebam immutatum eſt: neq; ego qui dolebam immutatus ſum.

BERO.

¶ MEDIOcritates.tanq̄ mediocriter dolēdū ſit:& modice mœrēdū.Peripatetici.n.affectus nō tollunt:ut ſæpe dictū eſt:ſed rēperāt.¶ Aegri.ſu. Tanq̄ ex officio ſit dolere:& triſtitia angi:ut ſi pr̄ amiſit filiū.in ęgritudine ſit:& ī ægritudine eſſe debeat ex officio:perīde ac pietas & affectus p̄nus hoc exigāt ac depoſcāt:in tm̄.ut q̄ in tali caſu nō doluerit:exiſtimet̄ culpabilis:ipſius īofficioſus.¶ Opīo re.Interp̄taſ Zeno opīonē mali recētē intelligi nō ſolū illā:q̄ tūc eſt recēter exorta:ſed & illā:q̄ uiriditatē quādā retineat:q̄uis uetuſta ac diuturna ſit:exēpli cā.Recēs opīo luctus fuit in octauia Auguſti ſorore:poſt obitū Marcelli filii:q̄ talis p oēm uitā fuit:q̄lis in funere.Huic erat quotidie opinio illa recēs doloris.cū ita mœreret lōgo interuallo.poſt filii mortē:ſicut luxerat die fūeris.Idē de arthemiſia dici pōt:q̄ maritū mauſolū amaſſe fertur ſupra oīs amoꝝ fabulas:ultraq; affectionis humanæ fidē.Mauſolus autē fuit rex cariæ.uelut q̄dā græcaꝝ hiſtoriaꝝ ſcriptores dicunt ſatrapes.i.p̄fectus:marit⁹ & frater arthemiſiæ:q̄ illo defuncto īperiū habuit:illiq; ſepulchrū extruxit illud memoratiſſimū:dignatūq; numerari inter ſeptē omnium terraꝝ ſpectacula:a quo omnia ſepulchra p̄cioſa ex nomine eius mauſolea nuncupantur.ut docet Diuus Hierony. lib.i.contra Iouinianū:& nos in cōmentariis Propertii & Suetonii affatim retulimus:arthemiſia tabe conſumpta eſt:ut ait Strabo:propter luctū:quē ex uiro ſumpſerat:quæ prius luctu atq; deſiderio mariti defuncti flagrans oſſa cinereq; eius contuſa in pulueris faciē aquæ indidit ebibitq;.& ita mauſoli mariti uiuū:ac ſpirans ſepulchrum fieri concupiuit. auctores. Gellius.Vale.Plinius.cæteri.¶ Halicarnaſi.Ciuitas eſt cariæ regia principū:q̄ prius Zephyra dicebatur.ubi eſt mauſoleū & ſalmacis fons:ex halicarnaſo fuit Herodotus hiſtoricus.item Heraclitus poeta:& Diony.ſcriptor antiq̄tatum.¶ Quotidie recens.ut ſingulis diebus maritū amittere uideret̄.taliſq; eſſet per omne tēpus uitæ:q̄lis fuerat in funere defuncti.¶ Aut ad aliā traducere.Sicut amor lenitur trāſlatus tranſfuſuſq; ab amica in alterā amicā:ſic ægritudo ſupprimit̄:aut ſedatur:ſi ad aliā ægritudinē traducta fit:ſic medici aiunt ueterē morbum nouo morbo emoueri ac ſanari poſſe:in quā ſententiā eſt illud oratianū.Emouit ueterem mire nouus:ut ſolet in Cor.Traiecto lateris miſeri capitiſue dolore.Vt Letargicus hic cū ſit pugil:& medicū urget.¶ Malū illud omnino:ut dicat conſolator ad eū:quē conſolatur:illud non eſſe malū:quod ille tantopere mœret & lamentatur.¶ A ma.ad bona. Inter epicuri cyrias doxas:ita enim appellātur ſentētiæ principales & maximæ ratæ:hæc una eſt. animū a cōtemplatu maloꝝ auocandū abducendūq; eſſe ad bonoꝝ præteritoꝝ recordationē.uoluptatū enim perceptarum recordatio:ut inquit epicurus:beatā uitam facit.¶ Officio fungi putet.Qui mœret ob id ipſum uehemēter mœret:quod exiſtimat mœrorē illū.& luctum eſſe officioſum.pium:debitū tanq̄ ita fieri oporteat:id circo debet conſolator detrahere lugenti hanc opinionē officioſi doloris.¶ Erat in tumore animus.Sicut membrū:quod in tumore eſt & turgidū:uitioſe ſe habet:ſic tumens:animus in uitio eſt & morbo.Prometheus Aeſchylii. De hoc ante dictum eſt:quēadmodum ſcilicet æſchylus tragicus poeta apud græcos tragędiam fecit nomine Prometheum:in qua inducebatur Prometheus affixus caucaſo intoleranter dolens.& ęrumnas flebiliter deplorans.¶ Adquitſed.

Mauſolus.
Mauſoleū inter ſeptē ſpectacula.
Halicarnaſus.
Cyriæ doxæ epicuri.
Tumēs animus uitio.

ī mediocritates.q̄ ſi naturales ſunt:q̄d opus eſt conſolatione?natura.n.ipſa terminabit modū. ſin opinabiles:opinio tota tollat̄.ſatis dictū eſſe arbitror ægritudinē eſſe opinionē mali p̄ſentis:in qua opinione illud inſit, ut ægritudinē ſuſcipere oporteat.addit̄ ad hāc diffinitionē a Zenone recte,ut illa opinio p̄ſentis mali ſit recens.hoc aūt uerbū ſit interprætat̄:ut non tm̄ illud recens eſſe uelit,q̄d pauloante acciderit:ſed q̄diu in illo opinato malo uis q̄dā inſit,& uigeat, & habeat quandā uiriditatē:tādiu appellet̄ recens.ut Arthemiſia illa Mauſoli Cariæ regis uxor:q̄ nobile illud Halicarnaſi fecit ſepulchrum:quandiu uixit,uixit in luctu:eodēq; etiā cōfecta cōtabuit.huic erat illa opinio quotidie recens.q̄ tum deniq; non appellabat̄ recens:cū uetuſtate exaruit.Hæc igitur officia ſunt conſolantium:tollere ægritudinē funditus,aut ſedare:aut detrahere q̄plurimum:aut ſupprimere:nec pati manare longius:aut ad aliā traducere.Sunt q̄ unū officiū cōſolātis putent:malū illud oīno nō eſſe:ut Cleanti placet:ſunt q̄ non magnū malū,ut peripatetici:ſunt q̄ abducunt a malis ad bona:ut Epicurus:ſunt qui ſatis putāt oſtendere, nihil inopinati accidiſſe:nihil mali.Chryſippus autē caput eſſe cenſet in cōſolando,detrahere illā opinionē mœrēti:ſi ſe officio fungi putet iuſto,atq; debito. ſunt etiā q̄ hæc omnia genera cōſolandi colligunt. alius enim alio modo mouet̄.ut fere nos oīa in conſolationē unā cōiecimus.erat.n.in tumore aīus:& oīs ī eo tētabat̄ curatio ſed ſumēdū tp̄s eſt nō minus ī aīoꝝ morbis, q̄ in corpoꝝ:ut Prometheus ille Aeſchyli:cui cū dictum eſſet.Atq Prometheu:te hoc tenere exiſtimo, Mederi poſſe rationem iracundiæ, reſpondet:Si quidem

OMNI BONI.

¶ TOTA:ut ne radices quidē maneant.¶ Recens:quādiu illa opinio p̄ſentis mali in aīo eſt. tādiu recēs dicit̄:quod exēplis p̄batur diu durare.nā arthemyſia regina Cariæ Mauſoli uxor:eo mortuo cōdidit ſepulchrū:quod eſt de ſeptē mirabilibus mundi & eū in puluerē redactum comedit:ac dum uixit ſemper in dolore fuit. ¶ Halicarnaſi.Halicarnaſum ciuitas cariæ.¶ Caput.principiū.¶ In cōſolationē unā:in libro:quo conſolati nos ſumus de morte filiæ.¶ Tempus.oportunitas & occaſio.¶ Et tamen num ſatis hoc uidet̄ mihi:multa genera conſolandi ſunt:ſed illa cleantis niſi ſapientiori adhibenda.nam quomodo medebitur.

BERO. Nihil ſalubrius tépeſtiua medicina.

C QVI tépeſtiuá medicinā. Ait pmetheus rōnē mederi poſſe iracūdiæ:ſi tépeſtiuiter adhibeaſ:cū nihil ſit ſalutarius tépeſtiua medicina. Ve℞ interdū ita noxia eſt medicina intépeſtiuiter admota:ſicut uulnus lediſ illi/ ſu manus & tactu:ut ät crudū adhuc uulnus medentiū manus reformidat:deinde patiſ atq; ultro reqrit. ſic re/ cés aī dolor cōſolationes reiicit ac refugit:mox deſiderat:& uehemēter admotis qeſcit. ¶ Altera.ſ. medicina. ¶ De ipſius.ſ.uitæ cōditiōe: leuaſ.n.mœror dū cōſolator oſtēdit.q̄lis ſit cōditio hūana fluxa.ſ.q̄ſſa: & in lu/ brico pēdens:uel dū de priuata cōditiōe uitæ illius:q mœret diſſerit. ¶ Tertia.ſ.medicina. Nihil poſſe pfici. So/ lō qđ ante dictū eſt, ideo dixit ſe lugere: & do/ lere:qđ nihil pficeret. ¶ Sapienté cō. Cleantis phi cōſolatio ſupuacanea eſt utpote ad ſolū ſa pienté pertinēs. putat.n.offm cōſolātis eſſe:ut dicat lugēti:illud non eſſe malū pp qđ lugeat: cū nihil ſit malū:qđ turpe nō ſit:& ob hoc col ligit:nō eſſe lugendū ex obitu alicuius:uel cha riſſimi:qa id malū nō eſt cū nō ſit turpe:ſed in hoc peccat Cleātes:qđ ſapiēti adhibeat cōſo/ lationé:cui nulla conſolatione opus eſt:alioq ſapiēs nō eſſet:ex cōſolatione Cleātis non lu/ ctus detrahiſ lugēti:ſed ſtultitia:ſi illi hoc per/ ſuaſum fuerit:uidelicet:nihil eſſe malū:qđ tur pe nō ſit:qđ totū ſtoicæ diſciplinæ eſt:uerū lu gēs ac mœrore cōfectus. cōſolādus eſt cōſola/ tionibus mitigatoriis:nō ät docēdus:an malū ſit:qđ turpe nō eſt:illud.n.tēpus docēdi nō ē, ſed cōſolādi. dū recēs eſt mœror. ¶ Eū nihil ho minis eſſe. Platonis dialogi extāt:qbus titulus eſt Alcibiades. ſiue de uoto. In his ſocrates ca/ ſtigat alcibiadē tanq̄ nihili hoīem ac īperitū ni miſq; glorioſum:qđ eſſet in cōcione athenien ſiū dicturus q̄ neſciret:ac diſſertaturus de iuſto & iniuſto:cū ipſe iuſto℞ atq; iniuſto℞ inſcius foret. ex quo platonico dialogo ductū eſt to/ tū illud perſianū. Hoc puta nō iuſtum eſt:illud male rectius iſtud. Deniq; tota illa ſatyra ex Platonis archetypo formata. Tradūt hiſtorici alcibiadē:a luxu:a uoluptatibus:a malis moribus traductū fuiſſe a Socrate ad bonā diſciplinā:q diſcēdi ſtudio & ſapiētiæ amore pellectus ex tēplo cūctis amatoribus adulatoribuſq; repulſis. ad ſocraticā diſciplinā animum uertit:nuſq̄ recedēs a latere phi ſapiētiſſimi. Demiſſa eſt itaq; ſupbia galli. & alæ ad terrā depſſæ. Erat Alcibiadi ingeniū:ut thucydides pbuſq; notificāt:ad incōtinētiā:luxuriā:uoluptateſq; pciuiter ppenſum. qđ Socratica diſciplina ad frugalitaté reuocabaſ. Nā Socrates adoleſcenté. ut auctor eſt Plu. monere & liberius accuſare nō deſiſtebat:oſtēdēs nullā ī eo prudētiā:nullā modeſtiā:nullū deniq; ueſtigiū eſſe uirtutis. ¶ Itaq; eū:q oēm ſuæ uitæ curſum ī molitiæ corpis ac libidinibus collocaret:nō eſſe hoīem:ſed mōſtrū potius & immane qddā aīal appellādū. His ſocraticis caſtigationibus alcibiades ſeſe affictabat:lachrymāſq; Socraté:qué cū primis admi/ rabaſ:ſuppliciter rogabat. ut ſibi uirtuté traderet:quā amabat. uel imaginē potius:ut inqt Pla. gerebat amoris. Olim ī pugna deliaca Socraté in magno periculo cōſtitutū ſolus Alcibiades ptexit. ¶ Baiulū. p uiliſſimo de/ ſpectiſſimoq; poniſ:græci. βαστάζοντας uocāt. quos latini baiulos appellāt. Sūt āt q onera hūeris portāt: & uecturas one℞ corpore ſuo factitāt. Baiulare eſt onera ferre. apud Quintilianū in. vi. Ego te baiulare nō poſ/ ſum:q habuerint horoſcopū in ſecūda parte tauri. ut inqt Iulius firmicus:baiulabūt ſtercora: latrinaſq; purga/ būt. ¶ Quid dicemus Cleāte. Apoſtropha ad Cleanté:q putat cōſolationē eſſe efficaciſſime mōſtrare lugenti: nihil mali eſſe in re quā luget. ¶ Quid lyconis. Lycō phus peripateticus eloquēs fuit. & in dicēdo ſuauis adeo: ut p lycon glycon nominareſ:q̄ dictio dulcedinē ſignificat. Cultu & ueſtiū mollitię nitidiſſimus. lucta & pila/ ri luſione exercebaſ. periit podagræ morbo annos natus. lxxiiii. Fuit alius lycō pythagoricus. alius uerſificator. alius epigrāmatarius. Hic de quo loqmur philoſophus peripateticæ ſectæ affectator. ægritudinē moueri aie/ bat ex incōmodis fortunæ tm̄ & corporis. animi mala excludebat:ex quo arguitur a Cicerone. oſtendēte Alci biadis exemplo. ægritudinem ex animi quoq; malis:uitiiſq; conſtare.

Cōſolatio cleantis.

Alcibiades caſtigatus a Socrate.

Alcibiades procliuis ad luxum.

Baiulus Baiulare.

Lycō phus. Glycon.

qui tépeſtiuá medicinā admouēs. Nō adgraueſcēs uul nus illidat manus. erit igiſ ī cōſolationibus prima me/ dicina docere, aut nullū malū eſſe, aut admodū paruū. altera & de cōi cōditione uitæ, & ppriæ, ſi quid ſit de ipſius q mœreat diſputandū. tertia, ſūmā eſſe ſtultitiā fruſtra confici mœrore: cū intelligas nihil poſſe pfici. nā Cleātes quidē ſapienté cōſolatur:q cōſolatione nō eget. nihil.n. eſſe malū, qđ turpe nō ſit, ſi lugēti pſuaſe/ ris:nō tu illi luctū, ſed ſtultitiā detraxeris. alienū aūt tē pus docēdi. & tm̄ nō ſatis mihi uideſ uidiſſe hoc Cleā/ tes, ſuſcipi aliquādo ægritudinem poſſe ex eo ipſo:q nō, eſſe ſūmū malū Cleātes ipſe fateſ. qd.n. dicemus? cū Socrates Alcibiadi pſuaſiſſet, ut accepimus, eū ni/ hil hoīs eſſe:nec quicq̄ inter Alcibiadē ſūmo loco na/ tū, & quēuis baiulū intereſſe:cū ſe Alcibiades afflicta/ ret:lachrymāſq; Socrati ſupplex eſſet, ut ſibi uirtutem traderet:turpitudinēq; depelleret:qd dicemus Clean te? nū in illa re, q̄ ægritudine Alcibiadē afficiebat:ma/ li nihil fuiſſe, qd illa Lyconis? qualia ſunt? q ægritudi/ nē extenuans, paruis ait eā rebus moueri, fortunæ, & corpis incōmodis, nō animi malis. quid ergo? illud qđ Alcibiades dolebat, non ex aī malis uitiiſq; cōſtabat. Ad epicuri cōſolationē ſatis eſt ante dictū. Ne illa qdē cōſolatio firmiſſima ē:q̄q̄ & uſitata eſt:& ſæpe pdeſt.

OMNI BONI.

C ALC ibiadi:q docet ſe ſtultū eē. Eſt ergo p q̄litate pſona℞ adhibēda cōſolatio. Vt ī oī cā nō ſemp una cō/ ſtitutiōe utamur. nec ī oī morbo una medicina. ſic nec ſemp uno cōſolatiōis gn̄e utēdū:ſed illa chryſippi ē me/ lior.ſ. oñdere ſibi tm̄ mali nō accidiſſe. ¶ Seqſ epilogus:ſapiētē debere carere ęgritudie:ob quā medicinæ ſunt adhibēdæ & cōfutauit pipateticos:q dñt nā eē:& epycureos & cyrenaicos:ſed tm̄ cyrenaico℞ opionē iuuare ſūmū malū.ſ.ī ſapiēte eē, qm̄ ſūmū malū ē:ſed nō eo:q uelit ſanari:nō eē ſūmū malū. ¶ Nihil hoīs. neq̄ eſſe.

nō tibi hoc ſoli.ꝓdeſt hæc quidē,ut dixi:ſed nec ſem/
per,nec oībus.ſunt.n.q reſpuant.ſed refert qūo adhi/
beaſ.ut.n.tulerit qſq; eo℞,q ſapiēter tulerūt: nō quo
qſq; incōmodo affectus ſit,prædicādū eſt. Chryſippi
authoritas ad ueritatē firmiſſima eſt:ad tēpus ægritu/
dinis difficilis.magnū opus eſt ꝓbare mœrēti,illū ſuo
iudicio,& qđ ſe ita putet oportere facere,mœrere.ni/
mi℞ igiſ,ut in cauſis nō ſemꝑ utimur eodem ſtatu:ſic
enim appellamus cōtrouerſiarū genera:ſed ad tēpus,
ad cōtrouerſiæ naturā,ad pſonā accommodamus:ſic
in ægritudine leniēda.nā quā qſq; curationē recipere
poſſit uidendū eſt.ſed neſcio quo pacto ab eo,quod
erat a te ꝓpoſitū,aberrauit oratio.tu enim de ſapiente
q̄ſieras:cui aut malū uideri nullū pōt,qđ uacet turpitu
dine:aut ita paruū malū,ut id obruatur ſapiētia:uixq;
appareat:q nihil opinione affingat,aſſumatq; ad ægri/
tudinē:nec id putet eſſe rectū,ſe q̄ maxime excrucia/
ri:luctuq; cōfici:quo prauius nihil eſſe poſſit: edocuit
tū ratio,ut mihi quidē uideſ,cū hoc ipſum ꝓprie nō
q̄rereſ hoc tēpore,ne qdē ullū eſſet malū,niſi qđ idem
dici turpe poſſet:tū ut uideremus qcqd eſſet in ægritu
dine mali,id nō naturale eſſe:ſed uolūtario iudicio,&
opinionis errore cōtractū. Tractatū eſt aūt a nobis id
genus ægritudinis,qđ unū eſt omnium maximū:ut eo
ſublato,reliquo℞ remedia ne magnopere q̄renda ar/
bitraremur.ſunt enim certa,q̄ de pauptate,certa,q̄ de
uita inhonorata,& iglīa dici ſoleāt.ſeparatim aūt cer
tæ ſcholæ ſunt de exilio,de iteritu patriæ,de ſeruitu/
te,de debilitate,de cæcitate,& đ oī caſu:ī quo nomē
poni ſolet calamitatis.hæc græci ī ſingulas ſcholas,&

NON tibi hoc ſoli.Hæc eſt cōſolatio illa uſitatiſſima:ut cōſolātes dicamus lugēti.nō illi ſolū id cōtigiſſe: BERO.
ſed aliis īnumerabilibus.nec primū:nec ultimū talia ꝑpeſſu℞.tāq̄ ſolatiū ſit lugētis turba lugētiū:in quā ſnīam Non tibi
eſt illud ex ſenecæ tragœdia.Dulce mœrēti populus dolentū. Vt tulerit qſq;.In cōſolādis lugētibus debet cō hoc ſoli.
ſolator allegare exēpla eo℞:q cōſimiles ęrūnas aīo ſubnixo tulerūt. ſicut Seneca dū cōſolaſ polybiū īſolabili/
ter rapto de fratre dolentē.refert exēplū africani:q mortuū fratrē tā magno aīo deſiderauit:q̄ defenderat.Me/
morat æmilianū:q adoleſcētulus ac ꝓpemodū puer ſpectauit fere iūcta duo℞ fratrū funera:& tū tāto aīo tulit
illā ſubitā familiæ ſuæ uſitatē: quanto debuit
ferre uir:in hoc natus:ne urbi romanæ:aut ſci/
pio deeſſet.aut Carthago ſupereſſet. Percēſet
etiā duo℞ lucullo℞ dirreptā morte cōcordiā.
Hęc aūt efficaciſſima ſunt fomēta ad mœrorē
leniendū tollēdūue:cū hoīes malint exēpla q̄
uerba:qa loq facile eſt:ꝑſtare difficile. Ad tē
pus ægritudinis.In ipſo mœroris momēto. &
hora uix curatio chryſippi pōt adhiberi:cum
aīus in tumore recēti collocatus tales medelas
aſperneſ.Dicebat aūt chryſippus in cōſolādo:
detrahendā eſſe mœrēti opinionē illā officio/
ſi:debitiq; doloris. Nō ſemꝑ utimur eodem
ſtatu.M.T.Quinti.Fortunatianus,Martianus,
cæteri doctores rhetorici tradūt in cauſis potē
tiſſimū eſſe ſtatū:ſiue cōſtitutionē. Eſt aūt ſta/ De ſtatu ſi/
tus prima:ut quidā dixerūt cauſa℞ conflictio. ue conſtitu
uel ut ſentit Quinti.qđ ex prima conflictione tione.
naſciſ:exēpli cauſa.Intētio eſt. feciſti homici/
diū:depulſio eſt.nō feci:q̄ſtio an fecerit. hinc
cōſtitutio fit cōiecturalis.fuerūt q duos tm̄ ſta Coniectura
tus facerēt fuerūt q q̄tuor:nō defuerunt q ſex. lis.
obtinuit ſnīa eo℞.q tres ſtatus generales eſſe
dixerūt cōiecturalē iuridicialē finitiuū.In rhe/
toricis ad herēniū. ꝑ finitiuo legalē inuenies. Legalis.
cui finitio ſubiūgiſ.tāq̄ generi ſpecies: ut igiſ
in cauſa nō ſemꝑ utiſ orator eadē cōſtitutione
ſiue ſtatu.ſed ꝓut cā depoſcit:modo cōiectu/
ralis.modo iuridicialis. modo finitiuus adhi/ Iuridicialis.
beſ:ſic ad ægritudinē leniēdā nō ſemper eadē
cōſolatione uti oportet.ſed cauſa & pſona mę
rētis cū primis ſpectāda eſt:qm̄ nō eadē oībus
ſunt accōmodata:Alius exēplis moueſ. alius
rōnibus.In alio efficax erit epicuri.ī alio Chry
ſippi cōſolatio.unicuiq; enim ſui mores ſunt:
ſuū ingeniū:ſua natura.qbus cōſolator cōſolationes ita accōmodabit.ut orator cauſę ſtatus:ſiue cōſtitutiones
accōmodat. Nihil opinione affingat.ſapiēs opinione nō duciſ.ut lugeat.ut in ægritudine ſit:nō ſe luctu cō
ficit:qa opīneſ ita fieri oportere.Iā enim ante dictū eſt opinionē exiſtimari fontē:& originē:ac cauſam:nō ſo
lū triſtitiæ.ſed reliqua℞ quoq; perturbationū:qbus ſapiens nō aſſentiſ.nec cęditcui nihil malū uideſ: niſi qđ
turpe ſit. Eſt oſum maximū.triſtitia ſiue ægritudo inter cæteras ꝑturbationes potētiſſima eſt:q̄ lācināt ꝑcor/
dia ex eſt animū.torquet hominē.& plane carnificina eſt. Certa quæ de paupertate.Hæc tanq̄ ſpecies gene/
ri ſubiiciunſ.ut de paupertate dicere.de uita inhonorata.de exilio.& cęteris calamitatibus:quę omnis afferūt
ægritudinē. Vita ingloria.tutior interdū & beatior eſt uita ingloria:q̄ glorioſa:hinc illud uotū tragici poetæ Vita inglo/
Me Metellus lare ſecreto tutoq; tegat.apud Virgiliū.Mauult ille mutas agitare inglorius artes. quidam uitam ria.
inhonoratā exiſtimant eſſe ſuppliciū.unde fit ut ambiant.rogent:ſupplicent.iniurias & cōtumelias nō paucas Exambiti
perferāt:ut ad honores cupitos exābitoſq; aliquādo perueniāt:hinc a Cypriano dictū eſt uere ac decēter.faſci honores.
bus ille oblectatus & honoribus:eſſe priuatus & inglorius nō pōt.hic ſtipatus clientū cuneis frequentiore co
mitatu.officioſi agminis honeſtatus pœnam putat eſſe:cum ſolus eſt.
LICONIS. philoſophi qui putauit mala corporis & fortunæ ſolum ægritudinem afferre:qui non recte OMNI
ſentit. Ad: aduerſus. Iudicio:opinione. Statu:conſtitutione. Tempus:oportunitatem & occaſionē. BONI.
Sed neſcio:quo pacto:concluſio per enumerationem. Paruum malum.ſm peripateticos. ratio. proba/ Paupertas
tio & argumentatio non naturales. enumeratio paupertatis:q̄ eſt ſpecies ægritudinis. Scholæ. diſputatio/ quid.
nes. Scholas.diſputationes ocioſas.

BERO.

❡IN ſingulos libros.ut ſingillatim ſeparatimq; diſputét.de exilio.de cęcitate:de pauptate:& reliquis:qua/
rum rerum ſingulaȝ ſunt propriæ conſolationes.❡ Opus quęrunt.Ordo eſt.opus quęrunt delectationis:q̃q̃ &
ſunt diſputationis:ſenſus eſt:quærunt talia ſcribendo delectare:q̃uis & talia diſputationibus plana cõueniant:
qui tollit ægritudinem imitatur medicum corpori medentẽ:qui nec minimam quidem partem omittit. quin

Exilium qd

curet.❡ Si quid tenebrarum offudit exilium.Exilium ut definit ſeneca in libro de conſolatione ad albinam eſt
loci commutatio:hác autem loci cõmutatione ſequuntur incõmoda:ob quæ uidetur exilium eſſe res miſera.
calamitoſa.tenebricoſa:quo claritado fœlici/
tatis obſcuretur.ueluti tenebris offuſis.ſed cũ
naturalis quædam animis mortalium irritatio
inſit commutandi ſedes transferendi domici/
lia:atq; peregrinandi.nõ uideo quid tantum
mali in ſe contineat exilium:quod quaſi pere/
grinatio quędam eſt:& commutatio loci:quẽ
quotidie infinita multitudo commutat.Mar.
Tul.in oratione pro.Au.cecina.exilium inqt
ſupplicium non eſt.ſed profugiũ.portuſq; ſup
plicii:nam qui uolunt pęnam aliquam ſubter/

Solum uer/
tunt.

fugere:aut calamitatem eo ſolum uertũt: hoc
eſt ſedem ac locum mutant: Itaq; nulla in le/
ge noſtra reperietur:nec apud cæteras ciuita/
tes.maleficium ullum exilio eſſe mulctatum.
ſed cum omnes uincla:neces:ignominiaſq; ui
tant:quæ ſunt legibus conſtitutæ.confugiũt
quaſi ad arma in exilium.Item in oratiõe pro

Exul nomẽ
calamiratis

domo ſua:exulem ait nomen eſſe calamitatis
non turpitudinis:ubi autem turpitudo nõ eſt.
malum eſſe nõ poteſt.ex ſtoicorum decretis.
❡ Quod fruſtra ſuſcipiatur.ægritudo fruſtra
ſuſcipitur:cum mœrẽdo lugendoq; nihil pro/
fici poſſit.Ideoq; ait Seneca.Illud te non mini
mum adiuuerit:ſi cogitaueris:nihil profuturũ
dolorem tuum:nec illi quem deſideras:nec ti
bi:nam ſi quicq̃ triſtitia profecturi ſumus:non
recuſo quicquid lachrymarum fortunæ ſuper/

Contractio
animi.

fluit.tuæ fundere.❡ Contractiũculæ:quaſi pũ/
ctiunculæ:quæ naturales ſunt:cõtractio enim
animi eſt ex mœrore.ſicut contractio frontis
ex triſtitia.❡ Quod cum ſapientia eſſe.ſi in ſa/
pientem ægritudo non cadit:non poteſt eſſe
contubernium ægritudinis & ſapientiæ: ubi
enim illa eſt:hæc non adeſt ubi hæc adeſt:illa
abeſt.❡ Atqui.ſed.❡ Quámultæ.grãmaticæ
regulæ:quæ interdũ fetutinæ ſunt & rancidæ
dicerent per multæ q̃ plurimę.uel perquámul
tæ.ſed qui ſeruit elegãtiæ:utrũq; pro loco de/

Quam ma/
gnus.

center uſurpat.ſic Cæſar mundiſſimus:elegan
tiſſimuſq; ſcriptorum dixit:q̃ magnum nume
rum iumentoȝ atq; hominũ intercipiunt: ſic.

Per quam
maximus.

Q.curtius inter claſſicos ſcriptores ſpectatiſſimus ait:perq̃maximo poteſt exercitu cóparato.❡ Trunco euer/
ſo.Perſtat in tranſlatione arboris:nomine trunci ſignificans ægritudinẽ.nomine ſtirpiũ & radiculaȝ agnatas
perturbationes:quæ ex ægritudinis fonte in riuos deducunt:& ex hoc trũco.ueluti ſtirpes fibræq; ſoboleſcũt.
ex quo fit:ut euerſo trunco elidantur ſtirpes:ut ſublata ægritudine:reliqua tollantur.Cuiuſmodi eſt. Hoc ideo
dixit:tanq̃ id ocium minus gratũ ſit:q̃ negocia forenſia:& ſenatoriæ occupationes:quibus florente.republica
dominabatur:nunc uero frigebat in ocio:cũ omnia ad unius Cęſaris nutum forent deuoluta.❡ Et ęmulari:&
obtrectare.Videntur hæc idẽ ſignificare.ſed tamẽ aliquid differunt:quę omnia ęgritudini ait eſſe ſubiecta: de
qbus proxima tuſculana copioſius diſſeretur.❡ Fibræ ſtirpiũ.quaſi radiculæ minutæ.& ueluti capillamenta in

Fibræ.
Fibrum.

extremo ægritudinis.trunco adhereſcentes:fibrũ enim antiqui extremũ dixerunt:ut docet M.Var.unde fibræ
dictę extremitates in iecore:& fimbriæ in ueſtimentis.& fibrę in arboribus & herbis:Pli.in.xix.tubera uocan
tur:hæc undiq; terra circundata:nulliſq; fibris innixa:aut ſaltẽ capillamentis.❡ Elidendę.ſuffocandæ.ſtrangu/

in ſingulos libros diſpertiunt.opus enim quærunt, q̃q̃
plane diſputationis ſunt delectationis.& tamen ut me
dici toto corpore curãdo minimæ etiã parti, ſi condo
luit, medentur.ſic philoſophia, cũ uniuerſam ægritu/
dinem ſuſtulerit:tamen ſi quis error aliunde extitit: ſi.
paupertas momordit:ſi ignominia pupugit: ſi qd te/
nebrarum offudit exiliũ:aut eorũ, quæ modo dixi, ſi/
quid extitit:& ſi ſingulaȝ reȝ ſunt propriæ cõſolatio/
nes:de quibus audies tu quidem, cũ uoles.ſed ad eun/
dem fontem reuertendũ eſt:ægritudinem omnẽ pro/
cul abeſſe a ſapiente:q; inanis ſit:q; fruſtra ſuſcipiatur:
q; non natura exoriatur, ſed iudicio, ſed opinione, ſed
quadam inuitatione ad dolendum:cum id decreueri
mus ita fieri oportere.hoc detracto, quod totũ eſt uo/
luntarium:ægritudo erit ſublata illa mœrens:morſus
tamen, & contractiũculę quædam animi relinquẽtur.
hanc dicant ſane naturalẽ:dum ægritudinis nomẽ ab/
ſit, graue, tetrum, funeſtum:q; cum ſapientia eſſe, atq;
ut ita dicam habitare nullo modo poſſit. atqui ſtirpes
ſunt ægritudinis, q̃ multæ, q̃ amaræ: quæ ipſo trunco
euerſo, omnes elidendæ ſunt, & ſi neceſſe erit, ſingulis
diſputationibus, ſupereſt enim nobis hoc, cuiuſmodi
eſt, ocium.ſed ratio una omniũ eſt ægritudinum:plu/
ra nomina.nam & inuidere ægritudinis eſt, & æmula
ri, & obtrectare, & miſereri angi, lugere, mœrere, ærũ
na affici, lamentari, ſollicitari, dolere, in moleſtia eſſe,
afflictari, deſperare.Hæc omnia diffiniunt ſtoici: eaq;
uerba, quæ dixi, ſingularum rerum ſunt:non ut uiden/
tur, eaſdẽ res ſignificant:ſed aliquid differunt.quod
alio loco fortaſſe tractabimus.Hæ ſunt illę fibræ ſtir/
pium, quas initió dixi, perſequendæ, & omnes eliden/
dæ:ne ulla unq̃ poſſit exiſtere.magnum opus & diffici
le.quis negat?quid autem præclarum? non idem ar/
duum?ſed tamen id ſe effecturam philoſophia profi/
tetur:nos modo curationem eius recipiamus. Verum
quidem hæc hactenus.cætera, quotieſcunq; uoletis,
& hoc loco, & aliis parata uobis erunt.

lādæ.effringēdæ.ita ut reuiuiſceretac repullulare nō poſſint.¶ Nō idē ar. Vetus uerbū eſt.oīa ꝑclara ardua eſſe & rara:alioq nihil ꝑclaꝝ haberetur:niſi difficultas ſubeſſet:qua fit ꝓcioſum.Domiciliū uirtutis:ut inqt Silius: in arduo colle & ędito ſitū eſt.¶ Curationē.Tranſlatio a medico.cuius ꝓpriā curatio eſt: tanꝗ philoſophia ꝓprie ſit medicina aīoꝝ.ſicut medicīa corpoꝝ pħia exiſtimaſ.germanæ enī ſunt & copulatę pħia ac medicina. ¶ Opus.i.ut uolumē cōficiant.¶ Effudit.ſemperſit.¶ Inanis ſit ægritudo:quia neſcitur opinione.¶ Inuitatione:quia noſipſos ad dolendum inuitamus.¶ Tetrum:turpe.¶ Quam amare:ualde acerbe.¶ Eiuſmodi:qualecunqꝫ nam dolebat Cice.ſe non poſſe in republi.ut conſueuerat uerſari:quoniam Cæſar rerum potiretur. ¶ Alio loco.in ſequenti libro.¶ Profitetur:pollicetur. OMNI BONI.

PHILIPPI BEROALDI COMMENTARIVS IN QVARTAM TVSCVLANAM.

MARCI TVLLII CICERONIS TVSCVLANARVM QVAESTIONVM LIBER QVARTVS.

CVM multis locis noſtrorum hominum ingenia,uirtuteſqꝫ Brute ſoleo mirari:tū maxime his in ſtudiis: quæ ſero admodum expetita in hāc ciuitatem e græcia tranſtulerūt. Nā cū a prio urbis ortu,regiis inſtitutis: ptim ēt legibus,auſpicia,cerimōiæ,

VBiqꝫ Mar. Tullius ueluti philopatros:hoc eſt uerus amator patrię. non ſolū tutatur ac defendit partes romanoꝝ.ſed frequēti ꝓconio iactat:& extollit:tanꝗ ingenia romanoꝝ cæteris nationibus antecellāt:& ꝓfecto nulla unꝗ repu.nec maior.nec ſanctior.nec bonis exemplis ditior fuit:nec clariſſimis ingeniis copioſior:ut nō immerito dixerit Pli.Gentiū in toto orbe ꝓſtantiſſimā unā omni uirtute haud dubie romanā extitiſſe hinc Vale.maximo facta dictaqꝫ ſimul memorabilia percēſenti.lebe rior copia in omni genere exēploꝝ ex romanis ſuppetit:ꝗ ex reliqs omnibus nationibus. Itaqꝫ nunc Mar. Tul. excellentiā romanorum in ſtudiis doctrinaꝝ cū primis exequiſ. potiſſimūqꝫ philoſophiæ:quę tuſc.qſtionū unica eſt materia:& peculiare argumentū.¶ Cum.partim.¶ Studiis literaꝝ:ꝗ romani ſerius acceperūt:apud quos pħia diu latuit:nec ullū habuit lumē lraꝝ latinaꝝ.¶ A primo ortu.ab origine urbis romæ.¶ Inſtitutis regiis.Titulus eſt apđ iuriſcōſultos de cōſtitutionibus principū:ubi ait Vlpianus:qđ principi placuit legis habet uigorē.Pōpo.quoqꝫ iuriſcōſultus auctor eſt:latas eſſe leges a regibus:ꝗ oēs cōſcriptę erāt in libris papirii.unde ius ciuile papirianū appellatur:nō qđ papirius de ſuo quicꝗ adiecerit:ſed qđ leges regias ſine ordine latas in unū cōpoſuerit.¶ Legibus.appellatione legū.leges duodecim tabulaꝝ.ſenatuſcōſulta.plæbiſcita.legitimæ actiones:interꝓtationes prudētū.& alia id genus cōtinenſ:eſt āt lex.ut ait Vlpianus.cōe ꝓceptū uiroꝝ prudētū & cōſultū Chryſippus dixit legē eſſe diuinaꝝ humanarūqꝫ reꝝ notitiā.Legis uirtus eſt.ut tradit modeſtinus imperare,uetare,ꝑmittere,punire.¶ Auſpicia.M.T.in oratione de auruſpicū reſpōſis ait:oēs gētes nationeſqꝫ ſuperari a romanis pietate ac religione.auſpicia āt in tāto apud romanos honore antiqtus fuerūt:ut nihil publice ſine auſpiciis.nec domi.nec militiæ gereref auctores.M.T.& Liuius:Dicta ſunt āt auſpicia:ut exponit Augu.& in decretis canonicis.xxvi.q.iiii.traditū eſt.qſi auiū ſpicia:ſicut auguria qſi auiū garia.ab auiū garritu & uoce.Duo ſunt genera auſpicioꝝ:unū ad oculos:alteꝝ ad aures pertinēs:ad oculos.ſ.uolatus.ad aures uox auiū.Thireſias thebanus auſpicia auiū prius inuenit.Vir.utrūqꝫ auſpicioꝝ genus illo uerſu cōplexus eſt:& uolucrū linguas & ꝓpetis oīa pēnæ.M.T.in ſecūdo de diuinatione deridet auſpicia:ꝗ nulla eſſe ait.Quod aūt oēs reges. populis nationes uterentur auſpiciis:id ita refellit:quaſi non aliud:tam uulgare ſit ꝗ nihil ſapere. BERO. Laus romanorum. Leges regiæ. Auſpicia unde.

CVM multis:ſequiſ.iiii.li.& ꝓhemiū īcipit:laudat Ci.romanoꝝ ingenia:& ea græcis anponit:qđ initio fecit:& ꝑ multa ſigna ꝓbat:deditos fuiſſe doctrinę:cū aſſecuti ſint libertatē. nā pythagoras ēt regnāte Tarqno ſupbo ī calabriā uenit:nec ueriſile eſt:romanos tāto uiro operā nō dediſſe:qđ a ſigno nō ꝓbaſ:nā ſolebāt pythagorici fidibus pulſare recreādoꝝ aīoꝝ cauſa:& maiores noſtri tibias adhibebāt:maiores noſtri etiā ꝓhibuerūt:ne qs in carmine cuiꝗ detraheret:qđ a pythagoricis certe didicerunt:& carmē a canādo dictū eſt.& ſecūdo bello punico Diogenē elytomacū:& critolatū triū ſectaꝝ retiā ueniſſe quos prudētiſſimos exiſtimabant:quod nō feciſſent niſi ſciuiſſent:nos delectari philoſophia.¶ Ingenia.ad ſcientiam.¶ Virtutes:ad actionem.¶ Auſpicia:nam numma creatus eſt rex auſpicato. OMNI BONI.

BERO. ¶ COMITIA. Conuentũ populi.& coitionẽ ad magiſtratus creãdos.atq; ad leges ferẽdas comitia appel/
Comitia. lamus:erantq; diſcriminata comitia:ut alia calata:alia cẽturiata:alia curiata uocarenť:& comitiales dies dicti:
qbus fas erat populo cõuenire ad ſuffragium ferendum.Ioue tonante.fulgurãte.comitia populi habere nefas
erat.Comitioꝝ enim nõ habendoꝝ cauſas eſſe uoluerunt.ut docet Mar.Tul.Comitiales homines decẽter ap
pellat Plautus litigioſos:qui litium cauſa ſemper ſunt in comitio inquietãtes tribunal prætoris:q ſi nihil eſt li/
Prouoca/ tium lites ferunt.¶ Prouocationes.Valerius publicola legẽ tulit de ꝓuocatiõe aduerſus magiſtratus ad popu
tio. lum:quæ in uulgus fuit mire grata: auctor Li/
Appellatio uius in ſecũdo.Sine prouocatione erat dictatu
ra.Annotat idem Liuius in tertio: prouocatio
nem non eſſe longius ab urbe mille paſſuum.
Prouocatio autem idem eſt quod appellatio
data aduerſus iniuriam magiſtratuum.Prouo
care & appellare:ſenſu cõgruũt.elegantia dif/
ferunt:ita enim eleganter loquimur. prouoco
ad populum.appello tribunos. alterum cum
præpoſitione.alteꝝ citra propoſitionem.uſur
patiue tamen dicitur.appello ad principẽ. Vl/
pianus.Quid faciat iudex uidendum eſt.& po
terit ad principem appellare.¶ Patrum conſi/
liũ.ſenatuſcõſulta ſenatũq; ſignificat. ¶ Equi/
tum:peditũq; deſcriptio. Res militaris armis
conſtat & uiribus.Hęc in tres diuiditur partes.
Eqtũ alæ. equites, pedites, claſſes. Equitum alæ dicun/
tur ab eo quod ad ſimilitudinem alarum ab
utraq; parte protegant acies: quæ uexillatio/
nes uocantur.Eſt aliud genus equitum: qui le
gionarii nominãtur. propterea ꝙ cõnexi ſunt
legioni.Romana uirtus præcipue in legionũ
Legionarii. ordinatione prępollet. Legio autẽ expediti/
bus conſtat & eqtibus.prærerea romulus tres
equitum centurias deſcripſerat, luceres, titiẽ/
ſes.ramnenſes.Seruius autem Tullius. pede/
ſtrem exercitum per claſſes diſtribuit: ut Dio/

comitia, prouocationes, patrum conſilium, equitum,
peditumq; deſcriptio, tota res militaris diuinitus eſſet
conſtituta:tum progreſſio admirabilis, incredibiliſq;
curſus ad omnem excellentiam factus eſt, dominatu
regio rep.liberata.nec uero hic locus eſt, ut de mori/
bus inſtitutiſq; maiorum, & diſciplina, ac temperatio/
ne ciuitatis loquamur.aliis hæc locis ſatis accurate a
nobis dicta ſunt: maximeq; in his ſex libris, quos de
rep.cõſcripſimus.hoc autem loco conſideranti mihi
ſtudia doctrinæ, multa ſane occurrũt:cur ea quoq; ac/
cerſita aliunde, neq; ſolum expetita, ſed etiam conſer/
uata, & culta uideantur.erat enim illis pene in conſpe/
ctu pręſtanti ſapientia, & nobilitate Pythagoras: qui
fuit in Italia temporibus iiſdem, quibus L. Brutus pa/
triam liberauit, præclarus author nobilitatis tuæ. Py/
thagoræ autẽ doctrina cum longe, lateq; flueret: per/
manauiſſe mihi uidetur in hanc ciuitatem.idq; cũ cõ/
iectura probabile eſt:tum quibuſdam etiam ueſtigiis
indicatur.quis eſt enim qui putet, cum floreret in Ita/
lia græcia potentiſſimis, & maximis urbibus ea, quæ
magna dicta eſt: in hiſq; primum ipſius Pythagora,
deinde poſtea Pythagoreorum, tantum nomen eſ/
ſet:noſtrorum hominum ad eorum doctiſſimas uoces

nyſii & Liuii teſtimonio ſatis liquet: ſcripſitq; centurias equitum duodecim ex prioribus ciuitatis: ſex item
alias centurias tribus ab romulo inſtitutis centuriis ſub iiſdem:quibus inauguratæ erant: nominibus fecit. Ad
equos emendos dena milia æris ex publico data.Fuerũt etiã equitũ decuriæ ſub nominibus iudicũ deſcriptę.
Celeres. nã nõgenti:ſelecti.tribuni ærarii.celeres.flexumines.troſuli.nũcupati:de qbus in cõmentariis Suetonii nõ pa
Flexumĩes rũ multa.¶ Republica liberata.Saluſtius in hanc ſententiã:ſed ciuitas incredibile memoratu eſt:adepta liber/
Troſuli. tate:quantũ breui tẽpore creuerit.tanta cupido gloriæ inceſſerat.Verſus extat ennianus cõcinniter factus. Mo
ribus antiqs res ſtat romana uiriſq;.quẽ Ennii uerſum memorat. M.Tul.in principio qnti libri de repu.quẽ inqt
uel breuitate uel ueritate tanq̃ ex oraculo mihi quodã eſſe effatus uideť:nã neq; uiri niſi ita morata ciuitas fuiſ/
ſet:neq; mores.niſi hi uiri ꝓfuiſſent:aut fũdare:aut tã diu tenere potuiſſent.tantã & tã iuſte lateq; imperantẽ
rẽpu.itaq; ante noſtrã memoriã.& mos ipſe patrius ꝓſtantes uiros adhibebat:& ueteꝝ morẽ ac maioꝝ inſtitu
ta retinebant excellẽtes uiri.Hactenus M.Tul.accerſita aliunde.euocata:acceptaq; a græcis. ¶ Pene in cõſpe/
ctu.Metapontũ:crotonã heracliã ciuitates:in ultima Italiæ ora ſitas intelligit:qbus in locis pythagorã iuuenũ
æmulantiũ ſtudia cætus habuiſſe hiſtorici ꝓdiderunt:ubi uice numinis cultus eſt.¶ Præclarus auctor nobilita/
tis tuæ.Mar.hic Brutus:ad quẽ Cicero ſcribit:auctorẽ ꝓgenitorẽq; habet iuniũ illũ Brutũ tarquinioꝝ exactorẽ
Statua bru/ libertatis aſſertorẽ.primũ romanũ conſulẽ:cuius ſtatua in capitolio uiſebať media inter regũ imagines ſtrictũ
ti cũ gladio enſem tenens:a cuius filio poſteritas brutoꝝ familię omnis propagata eſt.¶ In italia græcia.græci in extrema
italię ora multas urbes cõdiderunt:unde magna gręcia.dicta.de qua in primo cõmentario copioſius annota/
tũ eſt.¶ In his.ſ.urbibus.maximæq; metaponti.Crotone.heracliæ.a pythagora italica phia defluxit.pythago
Pythago ram ex eo dictũ ferunt:quod uera pythio nõ minus loqueretur.¶ Pythagoreoꝝ.ut architę tarẽtini: Alcmeo/
ras unde. nis crotoniatæ:hippaſi metapontini:philolai crotoniatæ.hi enim omnes pythagorei fuerunt.
OMNI ¶ PROGRESSIO: profectus.¶ Diſciplina.ſ.de repu.¶ In his ſtudiis:iſtam partem abſoluit. Accerſita
BONI. ex græcia magna a pythagoricis.¶ Erat enim.probat experitam.¶ Nobilitate:claritudine.¶ Pene in conſpe
Magna grę ctu.nam non abeſt pluſquam ad ducenta milia paſſuum.¶ Fluere:copiam quadam.¶ Tum. partim. ¶ Veſti/
cia quæ. giis.ſignis:& documentis.¶ Magna gręcia:magna dicta eſt calabria.¶ Pythagoreorum:ut archelai.¶ Archi/
te:a loco ergo & a re:id eſt doctrina:& perſona romanorum, & tanto ingenio non eſt enim uериſimile:pytha
goreorum doctrina abſtinuiſſe.

AVRES clauſas fuiſſe.Interrogatiue legendū.qs putet clauſas fuiſſe aures romanoꝝ ad hauriendas doctiſſimas pythagorę:& pythagoreoꝝ uoces. Numā pythagoreū exiſtimatū.Numa Pompilius ſecūdus romanoꝝ rex cōſultiſſimus fuit omnis diuini & humani iuris:ut in illa quiſq; ætate eſſe poterat:erantq; multa illius inſtituta pythagoricis documētis ſimillima.Ex quo creditū eſt.auctorē eius doctrinæ fuiſſe ſamiū pythagorā:ſed falſo.ut Dionyſius:Liuiuſq; notificāt : quatuor.n.ętatibus integris pythagoras numa poſterior fuit:ut ex chronicoꝝ libroꝝ obſeruatione colegimus.Pythagoras.n.in Italiā uenit Tarquinio regnū obtinēte:cui cognomentū ſuperbus fuit. Eū qui. Auctor eſt Plutarchus.numā Pōpiliū ſapientia pythagorica prędutū fuiſſe:multaq; inſtituiſſe.placitis pythagoræ congruentia. Tradit Auguſtinus in.vii.de ciuitate dei:numā hydromanticū fuiſſe.in q aqua uideret imagines deorum. uel potius ludificationes demonū:quo genere diuinationis poſtea pythagoram philoſophum uſum fuiſſe.Mar.Varro commemorat. Valerius Antias.Caſſius hemina:& ſcriptores alii ꝓdiderunt pythagoricos fuiſſe libros illos nume Pompiliꝗ in archa lapidea olim inuēti in comitio igne a uictimariis in cōſpectu populi cremati ſunt.Propterea quod pleraq; ad ſoluendas religiones pertinētia cōtinebant.& ut ait Plinius nulla in his libris ſcripta erāt:niſi philoſophiæ pythagoricæ. Veſtigia pythagoreorum Pythagorei illi ꝓprie dicuntur:qui ſectā tenent pythagoræ & dogmata : pythagoriſtæ uero.qui uirā. Cū carminibus ſoliti. Veſtigiū pythagoreorū : quod in Italia rōeq; floruerint:id maximū eſt:ſicut enim illi carminibus:fidibuſq; uti ſolebant.ſic romani ad tybiā carmina canebant in cōuiuiis:qbus clarorū uiroꝝ laudes cōtinebant . Pythagoricis.n. ut inqt Quinti.in nono:moris fuit cū euigilaſſent animos ad lyrā:excitare:quo eſſent ad agēdū erectiores:& cū ſomnū peterent:ad eā prius lenire mentes:ut ſi qd fuiſſet turbidioꝝ cogitationū cōponerent.Idē auctor eſt in primo.pythagorā concitatos ad uim pudicæ iā domui afferendā iuuenes mutato cātu cōpoſuiſſe. De muſica pythagoræ.ſcribit Macrobius in ſecūdo in ſomniū ſcipionis. Martianus quoq; in libro de muſica ſic inquit. Pythagorei docuere ferociā animi tibiis:aut fidibus molliētes cū corporibus adhęrere nexū fœdus animarū. In originibus.In libris originū.Ita enim portius cato libros inſcripſit.de qbus in primo cōmētario dictū eſt. Vocū ſonis.Ex pſcripto doctrinaq; pythagoræ atq; pythagoreoꝝ. Cōdi.cōponi.unde cōditores hiſtoriarū & libroꝝ cōpoſitores dicti. Ne liceret fieri ad alterius iniuriā.xii.tabulæ decēuirales. qbus leges romanæ continebantur capitali ſententia ſanxerunt.ſiquis carmen condidiſſet:quod infamiā faceret:flagitiūue alteri. quod Mar.Tullius in libris de republica teſtat: & diuus Auguſtinus repetit libro ſecundo de ci.dei.De hac lege.xii.tabularū.intellexit oratius ſic ſcribens in ſecūdo ſermonū.Si mala cōdiderit:in quē quis carmina ius eſt: iudiciūq;:ubi expoſuit porphirio.lege cautum fuiſſe.ne quis in quēquā maledicū carmen ſcriberet . Quinetiā in.xii.tabulis lex erat prohibens iniurias incantamentoꝝ.cuius uerba hęc ſunt.Qui malū carmen incantaſſet. & alibi.Qui fruges excantaſſet. Nec illud nō.i.illud etiā argumentū eſt.Duę enim negatiuæ particulæ affirmant:apud antiquos:negatiuas duas negatiuæ unius ſignificantiā habere obſeruauimus.ut illud Varronianū: qui non modo ignoraſſe me clamat:ſed omnino omnis heroas negat neſciſſe.Idē Varro.Negatiuas duas pro una accipiendas eſſe demonſtrauit.cū ſic ait.A rege munera eoꝝ noluit nemo accipere. Deoꝝ puluinaribus fides præcinunt.i.pręcentio fit a fidicinibus.Dixit oratius in carminibus.& thure & fidibus iuuat placare deos. ubi expoſuit porphirio fidicines hodie quoq; romæ ad ſacrificia adhiberi.ſicut tibicines:nemo eſt qui neſciat. Theologi.canere cælū cōprobantes ſonos muſicos ſacrificiis adhibuerunt:qui ut auctor eſt Macrobius. apud alios lyra & cythara:apud nōnullos tibiis:aliiſue muſicis inſtrumētis fieri ſolebāt. Pythagoras pythagoreiq; uulgauerunt:mundū ratione muſica compoſitū eſſe:quā poſtea ſit lyra immitata:nunc M.T.ait diſciplinæ pythagoricæ hoc eſſe ueſtigium:quod fidicines præcinunt in ſacris deorum:lectiſterniiſq;.

aures clauſas fuiſſe?quinetiā arbitror ꝓpter Pythagoreoꝝ admirationē;Numā quoq; regem Pythagoreū a poſterioribus exiſtimatū.nam cū Pythagoræ diſciplinam,& inſtituta cognoſcerent:regiſq; eius æquitatem,& ſapiētiam a maioribus ſuis accepiſſent:ætates aūt & tēpora ignorarent ꝓpter uetuſtatē:eū,qui ſapiētia excelleret,Pythagoræ auditorē fuiſſe crediderūt. Et de cōiectura quidē hactenus.ueſtigia aūt Pythagoreoꝝ,q̄q̄ multa colligi poſſunt:paucis tamen utemur: qm̄ nō id agitur hoc tēpore.nā cū carminibus ſoliti illi eſſe dicātur.& pcepta quædā occultius tradere : & mētes ſuas a cogitationū intētione cantu, fidibuſq; ad tranquillitatē traducere:grauiſſimus author in originibus dixit Cato, morē apud maiores hunc epularum fuiſſe:ut deinceps qui accubarent,canerent ad tibiam claroꝝ uirorū laudes,atq; uirtutes. ex quo perſpicuū eſt,& cantus tū fuiſſe reſcriptos uocum ſonis,& carmina.q̄q̄ id quidē etiā.xii.tabulæ declarāt, condi iā tum ſolitū eſſe carmen: quod ne liceret fieri.ad alterius iniuriā,leges ſanxerunt. Nec uero illud non eruditorum temporum argumentum eſt:q deorum puluinatibus,

QVINETIAM arbitror:argumento a maiori probat : ſi numa Pompilius exiſtimatus eſt fuiſſe ſuus diſcipulus quod falſum fuit : quanto magis credetur : quod uerum eſt ipſius regis numæ. Eū : numā. Deinceps per ordinem . Sonis uocum : ut tonis unitonis . Condi.i.componi.Iam tunc:ex illo tēpore. Sāxerunt . lege conſtituerunt. Eruditorum:eruditi non habebantur:qui neſciebant fidibus. Puluinaribus:lectiſterniis . Illis : pythagoricis.

BERO.
Numa pythagoreus creditus.
Numa hydromanticus.
Pythagoreus.
Pythagoriſtæ.
Muſica molliri animi ferociā.
Capitale ſuppliciū famoſi carminis.
Qui malū carmen incantaſſet.
Negatiuę duę p una.
Mundus muſicæ cōpoſitus.
OMNI.
BONI.

BERO.

¶ ET epulis magiſtratuum publicis. Puluinaria enim deorum lectuli ſunt quę ſterni in templis conſueue-
runt. Et ut ait ſeruius aliquando ponuntur pro templis. Hinc dicta lectiſternia: quorum crebra mẽtio apud au-
ctores. Mar. Tullius in oratione de aruſpicum reſponſis nominat pręcentionem epulas ludorum, epulones:
qui miniſtri erant pontificum: faciebantq; epulare ſacrificium. ⸿ Ad quintum tuberonem. ad hunc ſcripſit pa-
nætius de dolore patiendo. Fuit Quintus Helius Tubero iuris ciuilis conſultiſſimus. idem ſtoicas dialecticasq;
diſciplinas percalluit. ⸿ Ab illis. pythagoreis. ⸿ Qui oratores? hoc eſt. quam multi. quam clari. interrogatiue le-
gendũ. ipſe in bruto percenſet noĩatim infini-
tos ꝓpe oratores latinos. ſapiẽtiæ. phiam intel-
ligit. ⸿ Stoicũ diogenẽ. Athenienſes quodam
tres phos inclytos ad ſenatũ romanũ legatos
miſerunt: impetratũ. uti mulctam remitteret:
quã ciuitati eoꝝ fecerat. ꝓpter oropi urbis ua-
ſtationẽ. fuerat ea mulcta talentoꝝ fere quin-
gentoꝝ. Erant autẽ iſti philoſophi Carneades
academicus. Diogenes ſtoicus. Critolaus peri-
pateticus: quos ferũt ſeorſum quẽq;: oſtentãdi
gratia. ꝑ celeberrima urbis romæ loca: magno
hoĩum cõuentu diſertauiſſe. Tũ admirationi
fuiſſe aiunt rutilius & polibius phorum triũ:
ſui cuiuſq; generis facundiã. Violẽta inquit &
rapida carneades dicebat. ſcita & teretia Crito
laus: Modeſta diogenes & ſobria q in ſenatũ
introducti uſi ſunt interpręte cecilio ſenatore.
⸿ Alter cyrenęus. ſ. carneades: q libris chryſip
pi perlectis. ita laudabat: ut diceret niſi chryſip
pus eſſet. ego nõ eſſem. ⸿ Babilonius. Dioge-
nes. ⸿ Monumẽta maioꝝ. res geſtas: & hiſto-
rias intelligit. ⸿ Ampliſſimã artiũ. phiam dicit
quã apuleius diſciplinã regalẽ noĩat. tã ad be-
ne dicẽdũ: quã ad bene uiuẽdũ reptã. ⸿ Et itẽ
alio modo. Inter pipateticos & ſtoicos eſt ea-
dẽ diſciplina. ſed uꝛ lõge diſſimilis. dũ alio mo
do loquuntur: nã q peripatetici bonã dicunt
ſtoici malũt cõmoda appellare & ꝓpoſita. q il
li mala. iſti reiectanea: multaq; alia hoc genus.
ideoq; dictũ eſt: ſtoicos torq̃ri uerboꝝ cõtro-
uerſia. ⸿ Diſceptarẽt. cõponerẽt. moderarenꝛ.
hinc diſceptator dꝛ rei ſniæq; moderator: ut
docet M. Tul. in partitionibus ad filiũ. ⸿ Diſci-
plinã. phiam. ⸿ Emuli. ſtudioſi: & imitatores.
⸿ Rationis phiæ. uirtus. n. nihil aliud eſt: quã
recta ratio: oẽs uirtutes rõnes ſunt: ſequiꝛ ratio
naturã: qd eſt inqt Seneca ratio? naturæ imita
tio. ⸿ Quod etiã facile diſcanꝛ. natura cõpara
tũ eſt ut deteriora facilius ediſcanꝛ: & memo-
riæ pertinacius inhereſcãt: hinc illud Quint. &
hæc ipſa magis pertinaciter herẽt: q̃ deteriora
ſunt. in hãc ſniam ait oratius ſic ſcribens in epi
ſtolis. Diſcit. n. citius meminitq; libẽtius illud:
qd' qs deridet: q̃ qd' ꝓbat & ueneraꝛ: ubi expo
ſuit porphirio: maiore ſtudio ridiculoſos uer-
ſus ediſci: & memoria retineri q̃ admirabiles.
¶ NE ea quæ putemur: oſtendit acceſitã:
& exoptatã nũc dicit cultam & conſeruatam
aliunde a græcis. ⸿ Sapiẽtiæ: ſtudium philoſo
phiæ. diogenẽ &c. niſi philoſophia culta eſſet apud romanos. noluiſſent hi phi uenire romã: nec miſſi eſſent
cũ athenis docerẽt. Itaq; cũ maiores noſtri magis re q̃ uerbis philoſophiã coluerint. ⸿ Diſcerperent: diſcepta-
rent. ⸿ Occupationẽ: qa omnes in agendo magiſq̃ contẽplando uerſati ſunt. ⸿ Cognitu perfacilis. qa nec dia-
lectice nec rhetorice ſcribunt epicurei. ⸿ Aſtricti: obligati.

Epulones qui.

Carneades Diogenes. Critolaus.

Diſciplina regalis.

Diſcepta tor.

Deteriora facilius ediſcantur.

OMNI BONI. Romani philoſophiæ cultores.

& epulis magiſtratuum fides præcinũt: quod propriũ
eius fuit, de qua loquor, diſciplinæ. mihi quidem etiã
Appii Cæci carmen, quod ualde Panetius laudat epi
ſtola quadam, quæ eſt ad Q. Tuberonem: Py-
thagoreorum uidetur. Multa ſunt etiam in noſtris in-
ſtitutis ducta ab illis: quæ prætereo: ne ea, quæ pepe-
riſſe ipſi putamur: aliunde didiciſſe uideamur. ſed ut
ad propoſitum redeat oratio: quã breui tẽpore quot,
& quanti poetæ, qui autem oratores extiterunt? facile
ut appareat noſtros omnia conſequi potuiſſe: ſimul ut
uelle cœpiſſent. ſed de cæteris ſtudiis alio loco & di-
cemus, ſi uſus fuerit: & ſæpe diximus. Sapientiæ ſtu-
dium uetus id quidem in noſtris: ſed tamen ante Lælii
ætatem, & Scipionis, non reperio quos appellare poſ-
ſim nominatim. quibus adoleſcentibus Stoicum Dio
genem, & Academicum Carneadem uideo ad ſena-
tum ab atheniẽſibus miſſos eſſe legatos. qui cum reip.
nullam unquam partem attigiſſent: eſſentq; eorum al-
ter cyrenæus. alter babylonius: nunquã profecto ſcho
lis eſſent excitati: neq; ad illud munus electi: niſi in qui
buſdam principibus, temporibus illis fuiſſent ſtudia
doctrinæ: qui cum cætera literis mandarent: alii ius ci
uile: alii orationes ſuas: alii monumenta maiorũ: hanc
ampliſſimam omnium artium bene uiuendi diſcipli-
nam uita magis, q̃ literis perſecuti ſunt. itaq; illius ue-
ræ, elegantiſq; philoſophiæ, quæ ducta a Socrate in
peripateticis adhuc permanſit, & idem alio modo di-
centibus ſtoicis, cum academici eorum controuerſias
diſceptarent: nulla fere ſunt, aut pauca admodum lati
na monumẽta: ſiue propter magnitudinem rerum, oc-
cupationemq; omnium: ſiue etiam, ꝙ imperitis ea pro
bari poſſe non arbitrabantur. cum interim illis ſilenti-
bus C. Amafanius extitit dicens. cuius libris editis, cõ
mota multitudo cõtulit ſe ad eandem potiſſimum di-
ſciplinam: ſiue ꝙ erat cognitu perfacilis: ſiue ꝙ inuita-
batur illecebris blandis uoluptatis: ſiue etiam, quia ni
hil prolatum erat melius: illud quod erat, tenebant.
poſt Amafanium autem multi eiuſdem æmuli ratio-
nis: multa cum ſcripſiſſent: Italiam totam occupa-
uerunt. Quodq; maximum argumentum eſt, non
dici illa ſubtiliter: quod & facile ediſcantur: & ab
indoctis probentur: id illi firmamẽtum eſſe diſciplinæ
putant. Sed defendat quidem quod quiſq; ſentit:

¶ Sunt iudicia

BERO.

¶ SVNT iudicia libera prouerbialis ſentẽtia eſt illa Terẽtiana:quot capita tot ſnſæ:antiſtius labeo Auguſto rñdit:ſuũ quẽq; iudiciũ hre:& a Perſio dictũ eſt. Velle ſuũ cuiq; eſt:nec uoto uiuitur uno.ut dicã quod ſentio totidẽ pęne ingenioꝝ ac iudicioꝝ reperias:quot corpoꝝ formas:dicere ſolebat Tyberius,in ciuitate libera linguam mentẽq; liberas eſſe debere. ¶ Nos inſtitutũ tenebimus. Inſtitutũ M. Ciceronis prope ſolẽne eſt: ut nulli ſæcte addictus: nulli diſciplinæ mãcipatus eſſe uelit:ſequens id:qđ maxime probabile eſſe uideatur iuxta illud Oꝛanũ. Nullius addictus iurare in uerba magiſtri. ¶ Vt enim in inferiorẽ ambulationẽ. Achademiã intelligit. Ita enim inferior ambulatio: ſiue

Suũ cuiq; iudicium.

ſunt enim iudicia libera. nos inſtitutum tenebimus: nulliſq; unius diſciplinæ legibus aſtricti, qbus in philoſophia neceſſario pareamus:quid ſit in quaq; re maxime probabile,ſemper requiremus. quod cum ſæpe alias,tum nuper in Tuſculano, ſtudioſe egimus. itaq; expoſitis tridui diſputationibus, quartus dies hoc libro concluditur.ut enim in inferiorem ambulationẽ deſcẽdimus: quod idem feceramus ſuperioribus diebus:acta eſt res ſic. M. dicat ſiqs uult de qua re diſputare uelit. A. non mihi uidetur omni animi perturbatione poſſe ſapiens uacare. M. Aegritudine quidem heſterna diſputatione uidebatur: niſi forte temporis cauſa aſſentiebare. A. Minime uero. nam mihi egregie probata eſt oratio tua. M. non igitur exiſtimas cadere in ſapientem ægritudinem? A. Prorſus non arbitror. M. Atqui, ſi iſta perturbare animum ſapientis nõ poteſt:nulla poterit. quid enim? metus ne conturbet? at earum rerum eſt abſentiũ metus: quarum præſentium eſt ægritudo. ſublata igitur ægritudine, ſublatus eſt metus. reſtant duæ perturbationes, lætitia geſtiens, & libido: quæ ſi non cadent in ſapientem: ſemper mens erit tranquilla ſapientis. A. Sic prorſus intelligo. M. Vtrum igitur mauis? ſtatim ne nos uela facere? an quaſi e portu egredientes paululum remigare? A. Quidnam eſt iſtuc? non enim intelligo. M. quia Chryſippus & Stoici, cũ de animo perturbationibus diſputant:magnam partem in his partiendis, & definiendis occupati ſunt: illa eorum perexigua oratio eſt:qua medeãtur animis: nec eos turbulentos eſſe patiantur. peripatetici autem ad placandos animos

gymnaſium in Tuſculano nominabatur:cum ſuperiori gymnaſio nomen eſſet lyceum: a nomine Ariſtotelicæ ſcholæ. ¶ Dicat ſi quis uult. Gorgiam leontinum lacerant eruditi: & ludit Socrates Platonicus. quod unus ex omnibus auſus ſit in commentu poſcere: qua de re quiſq; uellet audire:q de omni re quęcunq; in diſceptationem queſtionẽq; uocaretur: ſe copioſiſſime dicturum eſſe profitebatur: cui tantus honos eſt habitus a græcia ſoli: ut ex omnibus ſtatua non inaurata: ſed aurea ſolida ſtatueretur:q̃ uocant holophyraton: hippias quoq; gloriatus eſt: cuncta pęne audiente græcia:nihil eſſe ulla in arte rerum omniũ: quod ipſe neſciret: nunc Cicero ex inſtituto gorgiæ iubet: quod quiſq; uelit interrogare: profitetur q; ſe ad cuncta reſponſorum. ¶ Nõ mihi uidetur. Propoſitio queſtionis hæc eſt: ſapientem uacare non poſſe omni animi perturbatione ſiue morbo: tanquã impoſſibilis ſit illa apathia ſtoicorum. ¶ Temporis noui: tempus ſignat:quo Cæſar rerum potiebatur: quo triſtitia omnis diſſimulanda erat: & hilaritas induenda:nam tempori ſeruiendum eſſe præcipiunt ſapientes. ¶ Sublatus eſt moetus. formidini:ut ante dictum eſt: ægritudo repugnat: adeo ut in quem non cadat ægritudo: in eundem timor cadere non poſſit. ¶ Lætitia geſtiens & libido. Duæ ſunt: ut ante dictũ eſt bigæ perturbationum. Altera bonorum, altera malorum:ex malis pręſentibus eſt ægritudo:ex futuris moetus: ſicut bonorum præſentium lætitia:ita futurorum libido: ſiue cupiditas appellatur. lętitia autem geſtiens:dicitur præter modum elata. Geſtire enim lætari eſt & cupere. ¶ Nos uela facere. ideſt pandere uela orationis: & in latiſſimo ueluti æquore ſpatioſius uagari. Trãſlatio ſumpta a nauticis:q in alto uela faciũt, & omiſſo remigio latiſſime diſcurrunt. ¶ Paululũ remigare. i. oratione anguſta:& ꝑexigua uti:ꝑmanet in eadẽ trãſlatiõe: nã egrediẽtes e portu ſenſim remigãtes ꝓuehũt ſubductis uelis. ¶ In partiẽdis occupati:hoc eſt quod ait Paululũ remigare partiri. ſ. & diffinire animi perturbationes:quæ res anguſta eſt & cohibita.

Hippias multiſcius.

Duæ bigę ꝑturbationum.

Lætitia geſtiens.

Geſtire.

¶ DISPVtationibus. ſcholis minoribus:nam duæ erant. oſtendit reliquas perturbationes: quæ ſunt tres: non cadere in ſapientem: perturbationum quattuor ſpẽs, ægritudo, opinio pręſentis mali lętitia geſtiens opinio præſentis mali:moetus timor futuri mali:cupido ſpes futuri boni. Stoici autẽ difiniũt ægritudinem:qua & affectiones appellantur quæ ſunt tres:quæ bene in ſapientem cadere poſſunt:& quibus animus nõ commouetur:uoluntatẽ:quæ ſemper boni eſt:ſed ſine ulla cõmotione cõrta lætitiã geſtientẽ gaudiũ ſine ulla cõmotiõne:quod non coſiſtit in opinione:libido uel cupiditas in uitio eſt:gaudium in laude: cautio contra moetũ hoc libro omnes ſpecies perturbationum difinit & enumerat:deinde qua oſtendit ægritudinem non cadere in ſapientem oſtendit etiam reliquas tres. ¶ Tẽporis cã aſſentiebare:quia tempus ita poſtulabat:quia rationes & argumenta mea te cogebant mihi aſſentiri uel non. ¶ Cauſa temporis:quia tu nollebas interpellare orationem meam. ¶ Atqui. argumentum a maiori:ſi ægritudo quæ eſt præſentis mali:& ideo maior in ſapientem non cadit:quomodo cadet moetus quæ eſt opinio mali futuri:& qui præſentibus malis non mouetur neq; futuris mouebitur. ¶ Geſtiens. geſtire eſt geſtu aliquo lętitiam ſignificare. ¶ Perexigua. tenuis & ſubtilis:& exilis. ¶ Turbulentos. perturbatos.

OMNI BONI.

Geſtire qđ.

multa afferunt: ſpinas partiendi, & diffiniendi prætermittunt. quærebam igitur utrum panderem uela orationis ſtatim: an eam ante paululum dialecticorum remis propellerem. A. Iſto modo uero. erit enĩ hoc totum, quod quæro, ex utroq; perfectũ. M. Eſt id q̃dẽ rectius: ſed poſt reges ſiquid fuerit obſcurius. A. Faciã equidẽ. tu tamẽ, ut ſoles, dices iſta ipſa obſcura planius, q̃ dicuntur a græcis. M. Enitar quidem: ſed intẽto opus ẽ animo: ne omnia dilabãtur, ſi unũ aliqđ effugerit. Quoniã quæ græci πάθη uocãt, nobis pturbationes, appellari magis placet q̃ morbos: in his explicãdis ueterẽ illã equidem Pythagoræ primũ, deindẽ Platonis deſcriptionẽ ſequar: q animũ in duas partes diuidũt: alterã rationis participẽ faciunt: alterã expertem. in participe rationis ponunt tranquillitatẽ, id eſt placidã, q̃etãq; cõſtantiã: in illa altera motus turbidos tum iræ, tum cupiditatis, contrarios, inimicoſq; rationi. ſit igitur hic fons: utamur tamen in his perturbationibus deſcribẽdis Stoicorũ diffinitionibus, & partitionibus: qui mihi uidentur in hac quæſtione uerſari acutiſſime. Eſt igitur Zenonis hæc diffinitio: ut perturbatio ſit, qđ πάθοσ ille dicit, auerſa a recta ratione contra naturam animi commotio. quidam breuius perturbationem eſſe appetitum uehementiorem dicunt. ſed uehementiorem eum uolunt eſſe, qui longius diſceſſerit a naturæ conſtantia. partes autem perturbationũ uolunt ex duobus opinatis bonis naſci, &

BERO. ¶ MVLTA afferunt. hoc eſt: quod intelligi uult uela facere: nã peripatetici pandũt orationis uela: & illorum latiſſima eſt diſputatio: quaſi currentiũ per equor patentiſſimum paſſis uelis: cum dialectici inſtar remigum paululũ a littore portuq; progrediãtur: & eo℞ anguſta ſit q̃ſi nauigatio. Zeno princeps ſtoico℞: dicere ſolebat: dialecticã ſimilẽ eſſe cõpręſſe impugnũ manui: eloquentiã oratorĩã explicatæ & aperte manui. ¶ Ex utraq;. ex peripateticorum oratione copioſa: & dialectico℞ conciſa & anguſta: prouerbiũ græcorũ eſt: cuius meminit Ariſtophanes. ἀμαθέστερον πωσ εἰπὲ καὶ σαφέστερον. ideſt idoctius loquere & aptius: quo ſignificatur oratione pleniori uberioriq; rem eſſe explicãdam: etiam ſi indoctius craſſiuſq; explicetur. ¶ Deſcreptionem ſequor: Poſſidonius deſcreptionem cuiuſcũq; uirtutis ætymologiam uocat: quidam characteriſſimon appellant ſigna cuiuſq; uirtutis & uitii: ac notas reddẽtem. Inter pręceptionem & deſcriptionem hoc intereſt: nam qui præcipit dicit: illa facies: ſi uoles temperans eſſe: qui deſcribit ait temperans eſt: qui facit illa: qui illis abſtinet: quæris quid interſit. Alter pręcepta uirtutis dat alter exemplar. Deſcriptiones has: ſiue iconiſmos ex uſu eſſe confitetur. Seneca in æpiſtolis moralibus. Boetius in tertio commentario topicorum: multas ait eſſe diuerſitates diffinitionum: quarũ omnium nomẽ ſit commune deſcriptio. Apud ſcriptores rhetoricos deſcriptio nominatur, quæ rerum cõtinet perſpicuam & dilucidam expoſitionem hoc modo: ſtatim ſicut e cauea leo miſſus: aut aliqua teterrima bellua ſoluta ex cathenis uolitabit. Et uagabitur in foro acuens dentes in cuiuſq; fortunas: in omnes amicos atq; inimicos: notos atq; ignotos incurſans: aliorum famam depeculans: aliorum caput oppugnans: aliorum domum: ac omnem familiam perfringens. rempu. funditus labefactans. ¶ Animum in duas partes diuidunt. Ariſtoteles in vi. æthicorum ait tria eſſe in animo: ſenſum intellectum: appetitum: animæ rationalis partẽ alterã uocan ſciẽtificã, alterã rõcinatiuã. M. T. li. i. de officiis. Duplex eſt inqt uis aĩo℞ atq; naturæ: una pars in appetitu poſita eſt: quæ orme dicitur grçcę: quæ hoĩem huc & illuc rapit. Altera in ratione: quæ docet & explanat: qd faciendũ fugiendũq; ſit: ita fit ut ratio præſit appetitus uero obtemperet: illud enim ubiq; pręcipitur: appetitus omnes contrahendos: ſedandoſq;: & rationi obedientes eſſe oportere. Plato in timeo. Corpus animæ quaſi uehiculum ſubditum eſſe ait: in anima autem perturbationes plurimas ponit: quarum prima eſt uoluptas malorum æſca: dein dolor: fuga impedimentumq; bonorum: poſt hæc audacia mœtuſq; conſultores amentes: accedit & implacabilis iracundia: ſpes etiam blanda conciliatricula. ¶ Ponit tranquillitatem. Democritus: euthymian. ſummum bonum eſſe dixit. Ita enim appellat animi tranquillitatẽ: eamq; ait beatę uitę eſſe effectricem: a Seneca quoq; dictũ eſt. Ametur expers publicæ: priuatęq; curæ tranquillitas. ¶ In illa altera. quę ſcilicet animi pars expers eſt rationis. Plato ut ante dictum eſt tres animi partes dicit eſſe: rationabilem: ideſt mentis optimam portionem capitis arcem tenere. Iraſcentiam uero atq; cupidinem poſtremam portionem: infernas abdomina ſedes obtinere: ut popinas quaſdam. & latrinarum latebras diuerſoria nequitię, atq; luxuriæ. ¶ Vt perturbatio ſit. Diffinitio eſt oratio: quæ id quod diffinitur explicat: quid ſit. Diffinitio eſt coactę in ſe atq; complicatę rei explicatio: ueluti cum dicimus: homo eſt animal rationale & mortale: explicat enim diffinitio id quod breuiter atq; anguſtę deſignabatur: auctores Mar. Tullius. Boetius. Ariſtoteles: cęteri: hinc fit: ut ex diffinitione cuiuſlibet rei enodatiora fiãt: & explicatiora omnia quę cõplicata obſcurabãtur. Diffinitio enim explicat: diffundit: patefacit: qđ cõplicatũ erat & clauſum: ideoq; Mar. Tullius in pręſentia diffinit: quid ſit perturbatio: ut res magis colliqueſcat.

Dialecticã ſimilis pugno.

Eloquentia expanſæ manui.

Pręcipere Deſcribere.

Famã depeculans.

Orme appetitus.

Euthymia democriti.

Diffõ qd.

Diffõ explicat.

OMNI BONI. ¶ SVP Inas. aſperitates. ¶ Rectius. Rectius uerum reſpicit: ideſt uerius: & magis ad inueſtigandum ueritatem accõmodatus. ¶ Gręcis: ſtoicis ſcilicet. ¶ Deſcriptionem. diuiſionem: rationalis & irrationalis. ¶ Motus turbidos. perturbationes: quarum peripatetici probant mediocritatem. Stoici funditus tollendam dicũt. ¶ Perturbatio. commotio animi contra naturam auerſa a ratione.

ex duobus opinatis malis. ita eſſe quattuor. ex bonis libidinem, & lætitiam: ut ſit lætitia, præſentium bonorum: libido, futurorum. ex malis metum & ægritudinem naſci cenſent: metum, futuris, ægritudinem, præſentibus. quæ enim uenientia metuuntur: eadem efficiunt ægritudinem inſtantia. lætitia autem, & libido in bonorum opinione uerſantur: cũ libido ad id, quod uidetur bonum, illecta, & inflammata rapiatur: lætitia ut adepta iam aliquid cõcupitũ, efferatur, & geſtiat. natura enim omnes ea quæ bona uidentur, ſequuntur: fugiuntq; contraria. quamobrem ſimul obiecta ſpecies cuiuſpiam eſt, quod bonũ uideatur: ad id adipiſcendum impellit ipſa natura. id cum conſtanter prudenterq; fit: eiuſmodi appetitionẽ Stoici βουλησιν appellant: nos appellamus uoluntatem. eam illi putant in ſolo eſſe ſapiente, quá ſic diffiniunt. uoluntas eſt, quæ quid cum ratione deſiderat. quæ autem aduerſus rationem incitata eſt uehementius: ea libido eſt, uel cupiditas effrenata: quæ in omnibus ſtultis inuenitur. itemq; cum ita mouemur, ut in bono ſimus aliquo, dupliciter id contingit. nam cum ratione animus mouetur placide, atq; conſtanter: tum illud gaudium dicitur. cum autem & inaniter, & effuſe animus exultat: tum illa lætitia geſtiens, uel nimia dici poteſt: quam ita diffiniunt, ſine ratione animi elationem. quomodoq; bona natura appetimus: ſic a malis natura declinamus: quæ declinatio, ſi cum ratione fiet: cautio appelletur: eaq; intelligatur in ſolo eſſe ſapiente. quæ autem ſine ratione, & cum exanimatiõe humili, atq; fracta, nominetur metus. eſt igitur metus ratione aduerſa cautio. præſentis autem mali

❡ EX duobus opinatis bonis. Iam dictum eſt: duas eſſe bigas perturbationum: alterã ex opinatis bonis: ut eſt cupiditas & lætitia. Alteram ex opinatis malis: ut eſt mœtus & triſtitia: quæ omnia nunc fuſius copioſius: Enodatius a Marco Tullio pertractantur. ❡ Ex bonis libidinem. appellatione libidinis: cupiditas ſignificatur, eſt enim libido generale uocabulũ omnis cupiditatis. ❡ Inſtantia. ideſt præſentia: urgentiaq;: apud grãmaticos: dialecticoſq;. Tẽpus eſt qđ inſtans uocãt. i. pſens: cuius & Diomedes meminit. ❡ Cũ libido. Libido eſt cupiditas naſcens ex opinatis futuris bonis. ❡ Illecta: inuitata: euocataq;: unde & illiciũ apud Varronem: ab illiciendo dictum pro incitamẽto inuitamẽtoq;: ſicut illix animi uenus: & illices oculi apud Apuleium: alias illectum dicitur: non lectum: ut apud Ouidium. Illectumq; remittat. ❡ Ad id adipiſcendum. Hinc libido naſcitur: quæ ad bonum futurum adipiſcendum incitata uehementer effertur. ❡ Natura. ui & inſtinctu naturali. ❡ Fugiuntq; contraria. in primo de officiis in hanc ſententiam ſic ſcriptum eſt. Principio generi animantium omni eſt a natura tributum: ut corpus uitamq; tueatur: declinetq; ea quæ ei nocitura uideantur: quæq; ſint ad uiuendum neceſſaria inquirat & paretur paſtum & latibula: ut alia eiuſdem generis. Plinius quoq; noſter. Nimirum inquit hæc eſt natura rerum: hæc potentia eius: ſeuiſſimas ferarum maximaſq;: quę nunquã uidiſſent: quod debeãt timere: ſtatim intelligeretur ſit timendum. ❡ Eam putant in ſolum ſapientem. græci appellant euphatas: quas Cicero cõſtantias nominauit: quas ſtoici tres eſſe uoluerunt: pro tribus perturbationibus in animo ſapientis: uidelicet pro cupiditate uoluntatẽ: pro lętitia gaudium: pro mœtu cautionem: pro ægritudine uero: quã Augu. aliiq; triſtitiam dicere malunt: negauerunt aliquid eſſe poſſe in animo ſapientis. Sic enim inquiunt. Voluntas appetit bonum: quod facit ſapiens. Gaudium de bono adepto eſt, quod ubiq; adipiſcitur ſapiens. Cautio deuitat malum: quod debet ſapiẽs deuitare. Triſtitia potius: quia de malo eſt: quod iam accidit: nullum autem malum exiſtimant poſſe accidere ſapienti: nihil in eius animo: pro illa eſſe poſſe dixerunt: ſic ergo ſtoici loquũtur: ut uelle, gaudere: cauere, negent niſi ſapientem: ſtultum autem non niſi cupere: lætari, metuere, contriſtari: & illas tres conſtantias. Has autem quatuor perturbationes: ſuper qua re nunc Cicero copioſe differit. ❡ Tum illud gaudium dicitur. Secundum Ciceronẽ: gaudium propriæ bonorum eſt: quod: ut aiunt ſtoici: niſi ſapienti non contingit: ſed gaudiũ & in malo quoq; poni. Conſuetudo loquutionis uſurpat. Et teſtis eſt Virgilius: cum ait. Et mala mentis gaudia: quo uerbo: ut interpretatur Seneca: uoluptates intelligi uoluit: ſignificans homines malo ſuo lætos: uulgo ſic loquimur: ut dicamus: magnum gaudium: nos ex amici conſulatu: aut ex nuptiis: aut ex partu uxoris percepiſſe: quæ adeo non ſunt gaudia: ut ſæpe initia futuræ triſtitię ſint. ❡ Lætitia geſtiẽs. Amor: ut Augu. uerbis utar: inhians habere: quod amat. Cupiditas eſt: id habens: eoq; fruens lętitia. Stoici dicunt lætari non niſi ſtultum: & lætitia in malo poni: ſed apud Pſalmographum prophetam: lætitia in bono eſt: cum ait. Lætamini in domino: & exultate iuſti. Et dediſti lætitiam in corde meo. Et implebis me lætitia cum uultu tuo. ❡ Cautio appellatur. Iam dictum eſt ex ſententia ſtoicorum: cautionem pro mœtu eſſe in animo ſapientis: quippe cautio deuitat malum: quod debet ſapiens deuitare: mœtus uero ſtultorum eſt: & in malo ponitur: ſed apud apoſtolum in bono eſt: ubi ait. Cum timore & tremore ueſtram ipſorum ſalutem operamini: & noli altum ſapere: ſed time. ❡ Exanimatione. perturbatione, conſternatione, exanimatus dicitur perturbatus: interdum pro mortuo ponitur.

❡ INSTANtia præſentia. Simul poſtquam. ❡ Id ſcilicet. quod natura nos impellat ad bonum: uoluntas quę in ſapientem cadit. ❡ Auerſa. remota.

BERO.
Inſtãs tpſ.
Illecta.
Illicium.
Illix uenus.
Euphatæ Cõſtantiæ.
Voluntas.
Gaudium bonorum.
Lætitia in malo.
Lętitia in bono.
Mœtus in bono.

CVT ſi hectori agaménō. Nō recte diceremus:agaménonē Hectori inuidere fortitudinē.Cum doleret ob illius uirtutē:qua ſæpe profligatus eſt.Et ad lachrymas:capillorūq; euulſionē ex mœrore cōpulſus: quod teſti/monio homerico claret.Nam male uelle inimicos:a quo lederis: inuidere non eſt.E contrario bibliopolæ ele/ganter & uere dici poſſunt inuidere Benedicto noſtro Hectoris filio:qui libros uendendo: imprimendo: cō/mutando rem fecit:qui uoluminū meoℝ impræſſor eſt diligentiſſimus: mei nominis ſtudioſiſſimus: & æru/ditionis admirator:quē minutili quidam librarioli:ut uulgo dicitur:ſiue bibliopolæ inuidentia irritati ferre non/ poſſunt:quod ex nihilo æmerſerit:quod inter noſtrates rei librariæ negotiatores primarius ſit:quod inter cæteros ſit famigeratus: quod ſcholaſtici omnes empturientes eius officinā petant:perinde ac omnigenum librorum re/fertiſſimam. Sed ferant æquo animo reliqui bibliopolæ:ſi ex tātulo tantus:ſi ex ſeruo dñs: ſi ex ægeno opulentus: & ampliter nūmatus factus eſt Benedictus noſter: cum ſudando: algēdo, laborādo, uigilādo per uarios caſus: per tot diſcrimina reℝ:peruenerit ad fortunas maluſculas:ad quas nemo ſomniculoſus otio/ſuſq; perueniet.Nā ut inq̄t ille:nil ſine magno ui/ta laborē dedit.mortalib⁹.Quocirca cōmoneo bibliopolas:ut Benedicti ueſtigia imitātur: ſi illius opulētiam aſſe qui cōcupiſcunt: qui autē inuidet:is duplici incommodo afficitur.Nam tabeſcit aliena fœlicitate: & ſuamet infortu/nitate torquætur. Æmulatio. Aemulus dicitur inuidus:& imitator alterum uituperationis: alterum laudis: ſic æmulatio eſt imitatio uirtutis: & nomen inuidiæ: nam ut grāmatici annotant: æmulatio habet quidem imitandi ſtudium:ſed cum malitiæ operatione.Zeno dicebat æmulationem dolorem eſſe: ſiue ægritudinē: ex eo quo alius potiatur:eo quod quiſq; cupiuerit: quem nunc ſequitur Mar. Tullius. Zelotypiam. idem Zeo ait: zelotypiam eſſe ægritudinem ex eo uenientem:quod adſit alteri:quod ipſe quoq; habeat: Cicero obtrectationē interpretatur:græcum uerbum eſt:ζηλοτυπεω quod ſignificat inuideo:ζηλοτυπια æmu/latio:ζηλοτυπος æmulus.Iuuenalis.Zelotypæ reteguntur ſcrinia mechæ.Qui in ſecūda piſc ū parte habue/rit horoſcopū:erit zelotypus.ut docet Firmicus Maternus.in.viii. Miſericordia.Pertinet quærere hoc loco quod ſit miſericordia.Plæriq; enim ſicut peripatetici:ut uirtutē:eam laudant.Et bonum hominem uocāt mi/ſericordem:ſed ſtoicorum ſecta duriorui:uitium animi eſſe dicit:negatq; ſapientem miſereri:& idem ſentit Se/neca ſtoici dogmatis aſſertor:& affectator:qui ait miſericordiam eſſe ægritudinem mali ob alienorum malo/rum ſpeciem:&:quemadmodū inquit religio deos colit:ſuperſtitio uiolat:ita clemētiam: manſuetudinemq; omnes boni pręſtabunt:miſericordiam autem uitabunt:eſt enim: uitium puſilli animi. Ergo ſi ſtoicis credi/mus:non miſerebitur ſapiens:ſed ſuccurret. At quanto honeſtius eſt & humanius miſericordiam inter uirtu/tes laudare:ſicut Mar.Tullius in cæſaris laudem locutus inquit.Nulla de uirtutibus tuis nec admirabilior,nec gratior miſericordia eſt. Nimirum decet homines eſſe miſericordes: a quibus nihil humani alienum eſſe debet.De miſericordia ante dictum eſt. Angor. Hoc ex diffinitione Zenonis ſtoici:angor ab angendo di/ctus:alio nomine anxitudo:ut illud actianum.Perſuaſit mœror anxitudo:error,dolor, ab angēdo angina:qua fauces anguntur:ac ſtrangulantur:qui morbus eſt acutiſſimus: græci ſynanchem: uulgo recentiores medici ſquinantiam appellant:cuius Hippocrates.Galenus. Auicena: cæteri meminerunt: & nos alibi fecimus an/notamenta:anginam uinariam habere dicuntur:qui uino ſuffocantur. Luctus.Præter hāc ſignificationem: luctus dicitur inſigne indiciumq; mœrentis:ſicut eſt ueſtitus niger & pullus. Lugere is proprie dicitur: qui ex obitu charæ perſonæ: neceſſariæq; induit nigra ueſtimenta. Scribit Liuius: matronas luxiſſe brutum annuo tempore ut parentem. Contra elugere ſignificat luctum deponere apud eundem Liuium: ait Lutius Vale. tribunus plæbis:quid aliud in luctu:q̄ purpuram:aut aurum deponunt fœminæ? quid aliud: cum eluxerunt: ſummunt:mendoſi codices non eluxerunt habent:ſed eluſerunt.corrupto ſenſu & uerbo. M.Tul.ait. Patri/am eluxi iam:& grauius & diutius:q̄ ulla mater unicum filium: ſignificans ſe lugendo defleuiſſe patriæ cor/ruentis interitum. Anthracinus color niger eſt:accommodatus lugentibus: unde anthracinæ ueſtes lugen/tium dictæ:anthraces enim græce:lātinæ carbones appellantur. Virgilius. Luctum ante ueſtibulum infero/rum & imprimis orci faucibus collocauit:de quo cecinit Silius. Luctus edax: macieſq; malis: comes addita morbis:antiqui declinabant luctus lucti in ſecundo ordine: ut actius. Ceſſo hinc ire & rapere lucti ueſtem in lecto coniugis.

ut ſi Hectori Agamemnon. qui autem cui alterius commoda:nihil noceant, tamen eum doleat his frui, is inuidet profecto. Aemulatio autem dupliciter illa quidem dicitur, ut & in laude, & in uitio nomen hoc ſit.nam & imitatio uirtutis æmulatio dicitur. ſed ea nihil hoc loco utimur.eſt enim laudis.& eſt æmulatio ægritudo, ſi eo, quod concupierit, alius potiatur:ipſe careat. Obtrectatio autem eſt ea, quam intelligi ze/lotypiam uolo, ægritudo, ex eo, quod alter quoq; potiatur eo, quod ille ipſe concupiuerit. Miſericor/dia eſt ægritudo ex miſeria alterius iniuria laborātis: nemo enim parricidæ aut proditoris ſuplicio miſeri/cordia cōmouetur. Angor eſt ægritudo premens. Lu/ctus ægritudo ex eius, q charus fuerit interitu acerbo,

BERO.

Bibliopola.

Aemulus.

Aemulatio

Zelotypia.

Obtrectatio.

Angor.

Anxitudo.

Anthracinus color

Anthraces.

AEMVlatio.ſi eo quod concupierit alius potiatur:ipſe careat. Aerumna.telo: Moleſtia.a mole.

BERO. Mœrare. Mœſtitudo. Mœſtiter. Mœſtare. Aerumnæ. Mali mariani. Pigrare.

℄ Mœror. filius ponit mœroré inter mala:inferorum lachrymis ſaginatum : ſic enim ait : & mœror paſtus fletu:& ſine ſanguine pallor:uerbum uetus eſt. Mœrare pro mœrentem facere:& mœſtitudo : pro mœſtitias & mœſtiter pro mœſte: & mœſtare pro męſtificare. ⸿ Aerumna. Mar. Tullus in ſecundo de finibus:maiores inquit noſtri labores non fugiendos erũnas nominauerunt. Feſtus Pópeius: erũnas air eſſe labores oneroſos Vnde Herculis ęrũne d:ctæ:un le ęrũnoſa uita:& ęrũnabilis pro laboroſa, pręterea erumnulas furcas uocant: quibus religatas ſarcinulas uiatores ferunt:quarum uſum:quia Caius Marius rettulit:mali mariani poſtea nominati. ⸿ Pigritiam. Vetus uerbũ eſt pigrare, quod ſignificat detinere ac retardare : ut actius, melius pigraſſe q̃ pperaſſe nefas. ⸿ Pudoré rubor: ante dictũ eſt ex Ariſtotele s ſniar: quos pudet erubeſcere: qui metuunt palleſcere quoniã pudefactis ſanguis de corde in omnis corporis partes diffũditur: metu uero peculſis cõtrahit ad Cor, ita ut cæteris partibus deficiat.

Pudor.

Eſt autem pudor timor iuſtę reprenſionis. ⸿ Et tremor. Idem Ariſtoteles in problematis quęritur cur tremuũt qui metunt: an ppter inqt refrigerationé:deficit enim calor atq́ cõtrahitur: hinc illud Virgilianũ. Gelidusq́ p ima cucurrit oſſa tremor. Metuẽtibus aluus fundit algor & ſitis puocatur: teſticuli cõtrahũtur dẽtes crepitãt: & arietãtur. Seneca in libro tertio de ira, Sonũ dentiũ iter ſe arietatoꝝ ſignũ eſſe dicit furẽtis & irati.

Crepare. Crepitus.

⸿ Crepitus ſonus & cõcuſſio, crepare eni ſonare eſt, unde crepitus uẽtris quos ſtoici liberos eſſe aiũt, & ap Sueto. I quinto cõmẽtario latius explicatũ eſt: crepitus plagaꝝ dixit M. T. in uerrinis: & Plautus ait I me nechinis: dic mihi nunq̃ tibi inteſtina crepãt: cui ille reſpõdet, ubi ſatur ſum nulla crepitãt, quãdo eſurio crepãt: qđ ſignificat murmurãt: & ſonãt, iđ qđ inteſtinis inanibus ſolet accidere: grãmatici plura ſuper hoc uerbo.

Terror.

⸿ Pauoré. Valerius flaccus in tertio argonauticon: terroré & pauoré ait eſſe equos martis: cũ ait: terrorq́ pauorq́ martis eq, gręce dicũt Δειμοσ & κακφοβοσ: de qbus intelligi uoluit poeta: ſic ſcribẽs in georgicis: martis eq biiuges: eſt qdam pauor lætitię de quo Virg. Exultãtiaq́ haurit, corda pauor, pulſans, a ſylio dicit lætus pauor. ⸿ Ex animo expulerat. M. T. in tertio de oratore mentioné facit huiuſce Ennianæ ſententiæ: ſed p expulerat legit expectorat, qđ uerius ælegantiusq́ eſt, & ita hoc in loco legendum : ait enim uerba nouari : quæ ab eo : qui dicit ipſa gignuntur, aut fiunt: uel coniungẽdis uerbis : ut tum pauor ſapientiam omnem mihi exanimato expectorat: mox ſubiungit docens iſtud uerbum expectorat nouum eſſe, & ex coniunctione factum, ſicut illud, baccarum ubertate incuruescere : qua ſententia commouemur: id quod in prima Tuſculana dictum eſt: rami baccarum ubertate incurueſcere : uſurpari a Cicerone tanq̃ alienum: & ex uetuſto poeta tranſcriptum.

Mœrór ægritudo flebilis. Aerũna ægritudo laborioſa. Dolor ægritudo cruciãs. Lamentatio ægritudo cũ eiulatu. Sollicitudo ægritudo cũ cogitatione. Moleſtia ægritudo permanẽs. Aflictatio ægritudo cũ uexatione corporis. Deſperatio ægritudo ſine ulla reꝝ expectatione melioꝝ. Quæ auté ſubiecta ſunt ſub metu, ea ſic diffiniũt. Pigritiã metũ cõſequẽtis laboris. Terrorem metum concutientẽ: ex quo fit ut pudorem rubor, terrorem pallor, & tremor, & dentium crepitus cõſequatur. Timoré mœtum mali appropinquantis. Pauorem metum mentem loco mouentem, ex quo illud Ennii, Tum pauor ſapiẽtiã mihi omné ex animo expẽctorat. Exanimationé metũ ſubſequẽté, & quaſi comité pauoris. Cõturbationé metũ excutiẽtem cogitata. Formidiné metũ permanẽtem. Voluptatis autem partes hoc modo deſcribunt. ut maliuolentia ſit uoluptas ex malo alterius ſine emolumẽto ſuo. Delectatio uoluptas ſuauitate auditus animũ deliniens. & qualis eſt hæc auriũ: tales ſunt oculorum, & tactionũ, & odorationum, & ſaporũ : quæ ſunt omnes unius generis, ad perfundendum animum, tanquã illiquefactæ uoluptates. Iactatio eſt uoluptas geſtiens, & ſe efferens inſolẽtius. Quæ aũt libidini ſubiecta ſunt ea ſic definiũt. ut Ira ſit libido puniẽdi eius, q uideatur læſiſſe iniuria. Excãdeſcẽtia aũt ſit ira naſcẽs, & modo exiſtẽs : quæ

Incurueſcere. Exaíatus. Exanimus. Tactio. Iactatio.

⸿ Exanimationem. inter exanimatum & exanimum hoc intereſt: docente Donato exanimatus eſt conterritus & conturbatus : exanimus eſt occiſus : apud eruditos uſurpatiue poni inuenies exanimatũ pro exanimo: exanimé pro exanimato. ⸿ Tactionum. tactus: quiq́ ſenſuũ uoluptates itelligit. Plautus qd tibi hãc tactio eſt: ⸿ Iactatio. Auguſtinus i xiiii. ait iactantiã eſſe libidinem dominãdi. Iactare eſt ambitioſus gloriari. Firmicus Maternus refert in primo matheſeos: hiſpanos eſſe iactãtiæ animoſitate ꝓpoſteros. ⸿ Vt ira ſit. ſupra dictũ eſt irã eſſe pęne cupiditatem, ſiue ulciſcẽdi libidiné. Ariſtoteles ait: irã eſſe cupiditaté doloris reponẽdi. ⸿ Excãdeſcẽtia. Apuleius in libris de dogmate Platonis: excãdeſcẽtiã appellat eã aiæ parté: quæ irritabilis é habẽs domiciliũ in corde: q̃ alio noíe iraſcẽtiã noíat: atq; iracũdia a Ci. d cta eſt in prima tuſculana: de qua loqtur Plato in timeo.

OMNI BONI.

℄ TERROR. terror ex parte inferentis eſt. ⸿ Formido. accuſatio, odium, indigentia digentiam diffiniuit : perturbationem & eius genera proſequitur explicando opinionem ſtoicorum & Chryſippi maxime : qui dicunt perturbationem iudicio eſſe: & intemperantiam cauſam omnium perturbationum.

Tẽperãtiæ. uirtus.

⸿ Temperantia enim rectum. iudicium ſeruat: & rationem: qua ſeruata omnis conſtantia & uirtus naſcitur : quemadmodũ in corpore agitatio humorum morbos creat: ſic in animo intemperantia: omnes perturbationes animi in lætitia geſtiente & libidine ponunt: alias offenſiones in mœtu.

¶ θυμικοίο. θυμοσ græce animũ, irá, furoré ſignificat: ut docet Pla. in cratylo: a feruore & ĩpetu aĩe ducto uocabulo. Macro. Prima inqr animæ pars eſt ratio q̃ logiſticon appellát: ſecũda aĩoſitas: quá thymicõ uocát tertia cupiditas, quæ epithymicõ nũcupaẽ. ¶ Inimicitia Caius Cæ. in libris: quos ad M. Ciceroné de analogia conſcripſit: pluratiuo ſemper numero dicẽdas putat inimicitias: ſicut arma & mœnia: & comitia. ſed plæriq; ueterũ & cũprimis quintus Ennius ενικωσ, id eſt ſingulariter dixit inimicitiá ſic ſcribens. Ego ingenio natus ſum amicitiá atq; inimicitiá in frõte prõptá gero uerbũ uetus eſt inimicare qđ ſignificat inimicos facere: quo uſi ſunt Oratius, & Papinius. ¶ Indigẽtia in- **BERO.** **Inimicitia** **Inimicare.**

θυμοσ λόγ græce dicitur. Odiũ ira inueterata. Inimicitia ira ulciſcendi tp̃s obſeruás. Diſcordia ira acerbior intimo odio, & corde cõcepta. Indigẽtia libido inexplebilis. Deſideriũ libido eius, qui nõdũ adſit, uidendi. diſtinguũt illud ẽt, ut ſit libido ea℞ re℞ quæ diciũ de quodá aut qbuſdá: quæ κατηγορηματα dialectici appellát: ut habere diuitias: capere honores. Diligẽtia libido re℞ ipſa℞ eſt: ut honoꝝ: ut pecuniæ. omniũ auté pturbationũ fonté eſſe dicunt intemperantiam: quæ eſt a tota mẽte, & a recta ratiõe defectio, ſic auerſa a pſcriptione rationis, ut nullo modo appetitiones animi nec regi, nec contineri queant. quemadmodum igitur tẽperantia ſedat appetitiones: & efficiat, ut hæ recte rationi pareãt: cõſeruatq; cõſiderata iudicia mẽtis: ſic huic inimica intẽperantia omnem animi ſtatum inflãmat: cõturbat: incitat. itaq; & ægritudines, & metus, & reliquæ perturbationes omnes, gignunt ex ea. quẽadmodum cũ ſanguis corruptus eſt: aut pituita redondat, aut bilis in corpore: morbi, ægrotationeſq; naſcuntur: ſic prauarum opinionum conturbatio, &

dignus pauperi proximus eſt. cũ ſemper indigeat re℞ expetita℞. ¶ Categoremata dialectici appellát. Ariſtot. & cæteri græci categorias: & categoremata appellant: quæ latini p̃dicaménta & pp̃õnum quædam a dialecticis categoricæ noĩantur: quas predicatorias latine dicere poſſumus. Ariſt. decẽ elementa cõſtituit circa quæ uerſari uideatur omnis q̃õ: ouſiam i. eſſentiá: q̃litaté: quátitaté: ad aliquid agere pati: ubi: q̃do: ſitũ hr̃e. ex hoc nouiſſimo elemẽto dictũ eſt: hr̃e diuitias: capere honores. i. magiſtratus: ſicut ueſtitũ eẽ: armatum eſſe: anulatum eſſe. Syn categoremata dicunt dialectici ſigna: ut omnis nullus qdam aliquis: κατηγορεω græce ſignificat accuſo & prædico: κατηγορια accuſatio & prædicamẽtũ κατηγοροσ accuſator. ¶ De quodá. quidá ſignificat aliqd certũ: aliq, nihil certũ determinat: hinc illud plauti edes aliqd: nolo hercle aliqd certũ q̃ aliqd mauolo. ¶ Intẽperantiá. Ari. in. iii. æthi. circa corporis uoluptates exiſtere ait tẽperátiá & intẽperantiá: q uiſu delectanẽ ueluti formoſitate: & q auditu ut cátur **Categore mata.** **Categorias** **Intẽperátia**

eos neq; tẽperantes recte dixeris: neq; intẽperátes: nidore uero epula℞ geſtire intẽperátis eſt. Græci homines appellant intẽperatos: incõtinẽteſq; eos: q ſeſe dediderũt duabus belluinis uoluptatibus: guſtatus ſcilicet & tactus: quæ ſolæ comes ſunt hominibus cũ beſtiis: & iccirco ĩ pecudũ ferorũq; animaliũ numero habẽtur: quiſqs eſt his ferinis uoluptatibus p̃uinctus: quẽadmodũ tẽperátia oĩbus in rebus expetẽda eſt: ita intẽperátia fugiẽda: beſtias neq; tẽperatas neq; intẽperatas dicũt niſi per ſimilitudiné: intẽperáté intẽperátiæ ſuæ nõ pœnitet: incõtinẽtem pœnitet incõtinentiæ. Intẽperantia hydropyſi & phthiſi ſimilis eſt. Incontinẽtia uero epilepſiæ: illa enim cõtinua: hæc uero tẽperaria improbitas eſt: præceptũ pythagoræ eſt: fugandá eſſe a rebus omnibus intẽperantiá. ¶ Aut pituita redũdat. quod græce phlegma dicitur: latini pituitá uocant: cuius Domicilũ eſt: ut inquit Augu. in. xi. in capite. Scribit Plato in timeo: pituitá originẽ eſſe langoꝝ omniũ qui ex diſtillatione fiunt: ex eaq; gigni malas ualitudines plurimas: quoniá plurima loca illabitur: quęcũq; autẽ partis corporis tumeſcere dicuntur: a bilis incẽdio & cõbuſtione uexãtur: quæ cũ expirat extrinſecus: uarios exitu ſuo tumores p̃ducit: intrinſecus uero cohibita: urentes edaceſq; morbos procreat: tunc autem peſſima: quãdo puro ſanguini mixta ligaminũ fila ſuo ex ordine dimouet: & interdum penetrat in medulas: aduſtiſq; radicibus: inde animæ uincula quaſi nauis funes reſoluit & amputat: pro coloꝝ autem uarietate bilis appellatur citrina: nigra: quæ græce melancholia praſina: hoc eſt uiridis rubens: uitellina: aduſta: ſu p qua re Ga. Auicena. Albertus magnus: & ſchola medicoꝝ nõ pa℞ multa conſcripſerunt. Idem Plato pituitá acidam nuncupari refert ſalſo ſapori commixtam. Albam uero pituitam appellat eliquationẽ carnis tenerioris una cũ ſpiritu factá: quæ exhumiditate uento circunfuſa tumeſcit. Idem Plato platonicuſq; Apuleius auctores ſunt: cauſam primá morboꝝ eſſe: ſi ipſe elemẽtorum qualitates: ex quibus compactum eſt corpus: uidelicet humida & ſicca: calida & frigida non congruant. Prætcrea ſi ſanguis corruptus ſit: ſi phlegma redundat: ſi cholera immodica exuberat: morbi gignuntur. Dixit Ora. in primo æpiſtolarum. Præcipue ſanus niſi cum pituita moleſta eſt. Vbi exponit porphirio: niſi catarros impedit. tãq̃ pituita idẽ ſit: qđ catarrus: quæ dictio græca eſt: καταρρεω græce defluo καταρροσ fluor: & diſtillatio nominaẽ: a pituita pituituſus deriuatur: quẽ græco uocabulo uſitatiſſimo phlematicũ uocant. M. T. in lib. de fato: in aliis eſſe pituitoſos & quaſi redundantes in aliis exſiccatos atq; aridos. Aelius pituitá dici affirmat: quia petat uitá. Cuius æthymologiá ridet Quintilianus in primo. **Pituita.** **Bilis.** **Cauſa morborum.**

¶ FONTEM. principium & cauſam: & in hoc eum peripateticis conſentiunt. ¶ Auerſa. remota. ¶ Præſcriptione. ab eo: quod ratio tibi perſcripſit & determinat. ¶ Inflammat. ſignificat lætitiam geſtientem. ¶ Cõturbat ad mœtum incitat ad libidinem. ¶ Sanguis. unus ex humoribus. ¶ Pituita. phlegma. Bilis quæ duplex eſt: ſcilicet colera rubea & nigra. **OMNI BONI** **Bilis quotuplex.**

BERO. ℂ IPSArum repugnantia. repugnant metus, & cupiditas: lætitia & ægritudo. ⁋ Morbi cõficiũtur: Morb
Morbi. ſunt inueterata uitia & dura. ut auaritia: ut ambitio nimia. Morbus eſt: ut inquit Seneca: uitium in prauo per/
Affectus. tinax: tanꝗ ualde expetenda ſint: quæ leuiter expetenda ſunt. Affectus ſunt motus animi improbabiles ſubiti & concitati: qui frequẽtes & neglectũ ſecere morbũ. qui plurimum ꝓfecere extra morbos ſunt. Eſt quoddam genus hoĩum extra multa & magna uitia: ſed non extra oĩa, effugit auaritiã. ſed iram adhuc ſentit: non ſollicitatur libidine: ſed ambitionem adhuc ſentit: non concupiſcit. ſed adhuc timet: mortem contẽnit. dolorem reformidat. ille ſatis conſequitur: qui inter peſſimos nõ eſt. ⁋ νοσηματα. græce νοσεω dr̃ ægroto. νοσος morbus. νοσημα ægritudo & morbus. νοσικος ægrotus. νοσηματικος ualitudinarius. Hieronymus Noſocomion interpretatur languentiũ uillam: quod Domicilium eſt languentiũ. ibiq; ægrotãtes aluntur: uulgo hoſpitale noĩatur. Verba Hieronymi ex epitaphio fabiolæ hæc ſũt. Primo omnium Noſocomion. i. languentiũ uillam inſtituit: in quo ægrotãtes colligeret de plateis. & cõſumpta langoribus atq; inedia miſerorum mẽbra refoueret. In decretis canonicis: ut hæc quoq; tranſeũtur attingam. xxiii. q. viii. uerba leguntur corrupte ſcripta. corruptius explicata. corruptiſſime enuntiata: quæ ita legenda ſunt & corrigenda. Xenodochia. brephotrophia. hierocomia: eſt. n. Xenodochiũ locus publicus. quo peregrini & hoſpites hoſpitaliter recipiuntur. ξενος græce hoſpes. δοχειον. receptaculum. Xenia munera ſunt hoſpitalia: de quibus uictruuius in. vi. & epigrãmatarius poeta: & iuriſcõſulti. titulo de officio proconſulis: ꝗꝗ exenia illic perperam legatur. Hieronymus. Xenodochium in portu romano ſitũ totus pariter mũdus audiuit. Brephotrophia ſunt quæ uulgo dicimus hoſpitalia paruulorum. quibus infantes expoſiticii aluntur: quale eſt apud noſtrates illud ad diui proculi: βρεφος græco uocabulo. infans nominatur: & τροφη educatio. Hierocomion locus eſt: quo leproſi aluntur: ꝗle eſt apud nos ſub titulo Diui Lazari. & Bartholomei. hiera. n. græce. lepra latine. & καμη uilla. ⁋ Morbis cõ. ut mulieroſitati odium mulierum. ⁋ Aegrotationes. Cum ægrotatio proprie ſit in corpore. ſicut ægritudo in animo: tñ & ægrotationes animi dicuntur: quæ ex quodam motu naſcuntur. earum rerum. ꝗs fugiunt & oderunt. ⁋ αρρωστηματα. αρρωστεω græce ſignificat ægroto: αρρωστεια ægrotatio. Idem το αρρωστημα & αρρωστος ægrotus noĩatur. ⁋ Contrariæ offenſiones. ut inhoſpitalitas: quæ opinio eſt uehemens. ualde fugiẽdum eẽ hoſpitẽ: de offenſionibus mox plura & apertius. ⁋ Morborum animi ſimilitudo. Sicut uirtutes in corpore eſſe dicunt conſimiles aĩ uirtutibus. Item ſimilitudo eſt inter morbos corporum & animorum. ut uitiũ dr̃ corporis ſic animi. ut ægrotatio in corpore ſic in aĩo. ſicut econtrario in corpore eſt uelocitas: pulchritudo, uires, ſic eadẽ in animo dicunt. quin ẽt in decretis canonicis: di. xlix. uitia corporum ad aĩum trãſferuntur: ſicut cecus, claudus. mancus, lippus, giboſus, impetiginoſus: quæ uitia qui habuerit. panes deo & ſacrificium offerre prohibet: quæ Grægorius in paſtorali tropologice tranſfert ad aĩum: ut cecus intelligatur: qui ſuperne lucem contẽplationis ignorat: Claudus qui per infirmitatẽ mentis uitæ uiam ꝑfecte tenere non ualet: & ad ſtatum uirtutis nõ erigitur. Gibboſus uero quẽ terrenæ ſollicitudinis põdus deprimit: ne unquam ad ſuperna reſpiciat. Lippus qui carnalibus operibus obſcuratur. Impetiginoſus quiſquis auaritia uaſtatur in mente: quæ impetigo: ſi in paruis non cõpeſcitur. nimirũ ſine menſura dilatatur. Illud animotãdum: quod cecũ animal ille offerre dr̃ deo. qui ordinat indoctum: quo uitio nullum fœdius eſt, maxime in religioſis. & religioſam doctrinam adminiſtrantibus: quæ ut inquit leo. ſi in laicis uidetur intolerabilis: quanto magis in his: qui pluntur: nec excuſatione eſt digna. nec uenia. Nunc ſacerdotes noſtri temporis pro pſalterio dauitico: canunt erotica: hoc eſt amatoria. pro lectione euangelii: luſorias cartulas diligẽtiſſime reuoluunt: pro apoſtolica doctrina: callent artem teſſerariam: quos ſi latine loqui audias: nõ latialiter loqui ſed pedere diiudicabis: qui uix tria uerba iungere miſeri poterunt: in quorum labris ſcatent barbariſmi. & ſolecciſmi. Doleo mecũ ipſe ſubinde. cum audio nõnullos latina uerba tã male pronũciãtes. ut credas eos barbarica: & cum ſtridore anhelantia uerba proferre. ⁋ Continuo: ſtatim. ⁋ Permanat. deſcendit: penetrat.

Nosocomion

Xenodochium.

Brephotrophia.

Hierocomion.

Arroſtẽata.

Gibboſus.

Lippus.

Impetiginoſus.

Cõtra idoctos ſacerdotes.

ipſarum inter ſe repugnãtia ſanitate animum ſpoliant morbiſq; perturbat. ex perturbationibus aũt primum morbi conficiuntur, quæ uocant illi νοσηματα eaq; quæ ſunt eis morbis cõtraria: quæ habẽt ad res certas uitioſam offenſionẽ, atq; faſtidiũ. deinde ægrotationes, quæ appellantur a ſtoicis αρρωστηματα hiſq; item oppoſitæ cõtrariæ offenſiones. Hoc loco nimiũ operæ cõſumit a ſtoicis, maxime a Chryſippo: dum morbis corporum comparatur morborum animi ſimilitudo. qua oratione minime neceſſaria prætermiſſa, ea quæ rẽ continent pertractemus. Intelligatur igitur perturbationem iactantibus ſe opinionibus incõſtanter & turbide in motu eſſe ſemper. cum autẽ hic feruor, cõcitatioq; animi, inueterauerit: & tãquam in uenis, medulliſq; inſederit: tum exiſtit & morbus, & ægrotatio: & offenſiones hæ, quæ ſunt eis morbis, ægrotationibuſq; cõtrariæ. hæc quæ dico, cogitatione qdem inter ſe differunt: re uero copulata ſunt: eaq; oriũtur ex libidine, & lætitia. nã cum eſt cõcupita pecunia: nec adhibita continuo ratio, quaſi quædã ſocratica medicina, quæ ſanaret eam cupiditatẽ, ꝑmanat in uenas, & inhæret in uiſceribus illud malũ, exiſtitq; morbus, & ægrotatio: q̃ auelli inueterata nõ poſſunt: eiq; morbo nomen eſt auaritia. Siſr q; cæteri morbi: ut gl̃iæ cupiditas, ut

OMNI BONI.

ℂ EA q; moetus contra libidinem.

BERO.

¶ MVLIErositas. cupiditas muliebris uoluptatis: mulieroſos & mulierarios uocant cupidos: appetenteſq; mulierū. Iulius capitolinus de clodio albino ſcribens ait. Mulierarius fuit inter primos amatores. Auerſæ ueneris ſemper ignarus. & talium perſecutor. Auerſa autem uenus ſignificatur coitus præpoſterus & puerilis: qui infandus & execrabilis. ¶ φιλογυνεια. i. amor mulierum. ¶ μισογυνεια. odium mulierum: quale fuit in euripide tragœdiarum ſcriptore: qui mulieres fere omnes in maiorem modum exoſus fuiſſe dicitur ſiue qđ natura abhorruit a mulierum cetu: ſiue quod ſimul duas uxores habuerat: quarum matrimonii pertedebat: cuius odii in mulieres Au. Gellius & ariſtophanes meminerunt. ¶ De timone. Timon athenienſis: quē antiqui ſcriptores ob naturæ aſperitatem inhumanum ac inhoſpitalem appellant: qui dictus eſt miſanthropos. i. oſor hominum: fugit hominum cōgreſſus: colloquiaq; omnium. præter unius alcibiadis. interrogatus ab Apemātho quid ita ſolum alcibiadem diligeret: amplecteretur q; respondit. ideo ſe adoleſcentem amare: quod intelligeret illum malorum cauſam athenienſibus futurum: ferunt illum aliquando atheniis in concionem ueniſſe. factoq; ſilentio & expectatione magna dixiſſe: Eſt mihi o uiri athenienſes poſt domum puſillus hortus. & in eo ficus. ex qua permulti iam ciues ſeſe ſuſpenderunt. In eodem ego nunc loco edificium facturus ſum: quamobrem cōſtitui publice referre: ut ſi ſint ex uobis qui uellint ſe ſuſpēdere: id agānt: antequam arbor ſuccidatur. In ſepulchro eius inſcriptum fuit hoc epithaphium. quod ipſe ſibi fecit: Hic ſum poſt uitam miſeramq; inopem ſepultus: nomen non quæras. dii lector te male perdant. M. Antonius domum Alexandriæ ſibi conſtruxit in receſſu ſemotam: quam timonium appellauit a ſolitudine timonis: tanquam in ea domo acturus ſolitudinem timoniam: uicturuſq; inſtar timonis. ſe quæ ſtratus a commercio uſuq; mortalium. Fuit alter timon philoſophus amarulentus & mordax: ſillographus. i. ſcriptor ſillorum: dicuntur autem σιλλοι dicacitates: & ſales. Huius autem teſtimonium ex illis identidem citant eruditi. De hoc ait Aulus Gellius. Timon amarulentus librum maledicentiſſimum conſcripſit: qui ſillos inſcribitur. ¶ μισανθρωπος: ideſt oſor hominum. ¶ De re non expetenda: exempli cauſa ſuadet auaritia pecuniam eſſe ualde expetendam. cum tamen non ſit expetenda: & apud philoſophos ſtoicos in bonis non ducatur: Item mulieroſitas opinatur mulieres ualde expetendas. cum re uera expetendæ non ſint. ambitioni inſitum eſt: honores ualde expetendos: quæ tamen res a multis non expetenda cenſetur. ¶ De re non fugienda. offenſio contraria ægrotationibus eſt. quæ opinatur ea ualde eſſe fugienda: quæ fugienda non ſunt. ut inhoſpitalitas opinio eſt inherens: ualde fugiendum eſſe hoſpitem: qui re uera fugiendus non eſt: ut Miſogyniæ: cuius opinio inſita eſt: fugiendas eſſe maiorem immodum fœminas: cum tamen res ſit non pœnitus fugienda. Multaque alia hoc genus. ¶ Peruicacia. eſt peruicacia opinatio uehemens: quaſi ualde perſeuerandum ſit in eo: quod pertendit: diſtans a pertinacia: quod peruicacia eſt interdum bonarum rerum perſeuerantia. Pertinacia ſemper malarum: qq̄ apud Liuium, & ſenecam pertinax uirtus: & pertinax bonitas dicuntur: quod laudis eſt: actius in myrmidonibus: Ego peruicaciam me uti uolo: nam peruicacem dici me eſſe: & uincere perfacile patior. pertinacem nihil moror. hæc fortes ſequitur: illam indocti poſſident. ¶ Liguricio: gulæ uorat rina & opinatio uehemens de uoluptate cibaria. & ſuauium eſcarum eſitatione quaſi ualde expetenda ſit: inherēs & pœnitus inſita: Ligurire eſt ſuauibus eſcis bona conſumere: ἀπὸ τοῦ λυγυροῦ deriuatū: græci λυλύζον ſuaue appellant. auctor Donatus enarrans illud ex eunucho terrentiana: itidem patria qui obligurierat bona. Alii a lingo deduci malunt ligurire. Dixit nonius deguſtare eſt: abligurire multa auide conſumere: Oratius. Semeſos piſces tepidumq; liguritor ius. Liguritores dicuntur guloſi uoratoreſq; eduliorum dulciorum. Macrobius ait: a Lucilio lupum piſcem appellari catilonem: quaſi liguritorem. Per tranſlationem in re obſcena decenter dictum eſt ab auſonio cunnilingus liguritor. cum inquit Eunus ſyriſcus inguinum liguritor. ¶ Temulentia. ebrietas: & eſt opinatio uehemens de uinolētia: quaſi ualde ſit expetenda: temetum priſci uinum dixere: unde & temulentia appellata: auctores Plinius & Gellius. Mulieres romæ uitam abſtemiam egiſſe: & temeto abſtinuiſſe dicuntur. ideoq; ait Cato: propinquos fœminis oſculum dare ſolitos: ut ſentirent: an temetum olerent.

mulieroſitas: ut ita appellem eam: quæ græce φιλογυνεια dicitur: cæteriq; ſimiliter morbi ægrotationeſq; naſcuntur. Quæ autem his ſunt contraria, ea naſci putantur a metu, ut odium mulierum, quale in μισογυνεια eſt: ut in hominum uniuerſum genus: qđ accepimus de Timone: q μισανθρωπος appellatur: ut inhoſpitalitas eſt: quæ omnes ægrotationes animi ex quodam metu naſcuntur, earum rerum quas fugiunt, & oderunt. Definiunt autem animi ægrotationem, opinionem uehementem de re non expetenda, tanquam ualde expetenda ſit, inhærentem, & penitus inſitam. quod autem naſcitur ex offenſione, ita definiunt: opinionem uehementem de re non fugienda, inhærentem, & pœnitus inſitam: tanq̄ fugienda: Hæc autē opinatio eſt, iudicare ſe ſcire: quod neſciat. Aegrotationi aūt talia quædā ſubiecta ſunt, Auaritia, ambitio, mulieroſitas, peruicacia, liguritio, uinolētia,

¶ MVLierositas. qui deditus eſt mulieribus. ¶ Thimone. thimon athenienſis fuit: hic ſummo mane ſe in deſerta conferebat: & noctu domum redibat: ne quenquam uideret. ¶ Liguritio: gulæ uitium. unde liguritor qui gulæ deditus eſt.

Mulieroſitas. Auerſa aūt uenus. Euripides. oſor mulierum. De timone pulchra. Epitaphiū timonis. Miſogynia Peruicacia. Ligurire. Liguritores Temulētia. Temetum.

OMNI BONI.

BERO. ¶ CVPEDIA. Nonius Marcellus allegat hunc locũ: exponens cupediam pro cupiditate: ſed parũ ſcite
expoſuit: nam cupedia non omnis cupiditas ſignificatur: ſed ad ganeam tantum refertur: & eſt lautitia cibo-
Cupediæ. rum: ſiue cupiditas lautiorũ eduliorũ: quaſi ualde expetenda ſit: cupedias antiqui lautiores cibos nominabant:
& forũ cupedinis macellũ, qđ ſimachus forũ cupedinarium appellat: fortaſſis a cupiditate: uel quod ibi fuerit
domus cupedinis romani equitis: unde cupedinarii dicti: qui eſculenta & poculenta uendunt: ſuper qua re
uberius explicatiuſq; perſcripſimus: apud Suetoniũ: & in primo Apulei cõmẽtario. ¶ Inhoſpitalitas. Homo
appellandus homo non eſt: qui hoſpitalitatẽ
improbat: eãq; aſſerit expetendã eſſe cũ nihil
ferme ſit humanius: nihil homine dignius q̃
hoſpitalitas quę ſpecies eſt liberalitatis. Recte
a Theophraſto eſt laudata hoſpitalitas: eſt eni
ut M. T. uideť ualde decorũ patere domos ho
minũ illuſtriũ illuſtribus hoſpitibus. Cimonis
hoſpitalitatẽ in ſuos curiales celebrant: qui ita
iſtituit: & uillicis imperauit: ut omnia illis prę
berẽtur: græci Iouẽ appellãt ξένιον ideſt ho-
ſpitalẽ: quia hoſpitẽ negligere: & hominẽ alie
Xenios iu- nũ inuitare amicitiæ initiũ eſt: ut ſcribit Dion.
piter. Iupiter Xenios: ideſt hoſpitalis ſignificať illo
uerſu Maroniano. Iupiter hoſpitibus nã te da
re iura loquunť: ab Ouidio iupiter hoſpes pro
hoſpitalis dictus cum ait: ſtabat Iouis hoſpitis
ara: in decretis canonicis, di. xlii. pcipitur: ſacer
dotẽ eſſe oportere hoſpitalẽ: & hoſpitalitatis
exhortatorẽ. Itẽ. di. lxxxv. hoſpitalitas eſt inq̃t
uſq; adeo epiſcopis neceſſaria: ut ab ea alieni
iure phibeanť ordinari atq; inibi taxať qdam
archidiaconus florẽtinus tenax & deparcus cuius domũ nũq̃ amicus ſit i greſſus. ¶ Vt hippolyti. hippolytũ fu
iſſe oſorẽ mulierũ: muliebriſq; cõtubitus ſatis liquet: & teſtatur Se. tragędiographus: apud quẽ ſic loqť hippoly
tus. Deteſtor omnes: horreo, fugio, execror, ſit ratio: ſit nã: ſit dirus furor odiſſe placuit. Ad alios morbos pro-
cliuiores: quẽadmodum quidã ſunt procliues: & inclinati ad morbos corporum: ſic ſunt quidam propenſi ad
morbos animorũ. Dicimus hemorroicũ podagricũ: nõ quod ſemper patiatur hemorroidas & podagram: ſed
quod ſæpe: ſitq; ad id morbi genus inclinatior. Itẽ dicimus iracũdũ: meticuloſum, ebrioſum: nõ qđ ſemper in
ira: metu, ebrietate ſint: ſed qđ ſępe: & talibus perturbationibus obnoxii. Et ita ſimilitudo quædam apparet
morborũ aĩ & corporis: qđ a ſtoicis: & maxĩe a Chryſippo tractať: cuius rei ſupra quoq; facta mẽtio eſt. ¶ Gra
Grauedo. uedinoſos. Grauedo eſt humor ex capite diſtillãs. Hæc ut docet Cor. Cel. in q̃rto nares claudit: uocẽ obtũdit:
tuſſim ſiccã mouet: hĩc illđ apuleianũ ex floridis: nares grauedine oppletæ. Catullus: ſentire eſſo qđ grauedi
Corizæ. nẽ & tuſſim. Græci corizas uocãt: Hippocrates diſtillationes oẽs & grauedinẽ nominat corizas. Inde grauedi
Grauedi- noſi dicti: q ad grauedinis morbũ pcliuiores ſunt. Decipiť uir alioqn doctus: q ſcripſit in cornucopiæ grauedi
noſi. dinoſũ dici alio nomĩe torminoſũ: idq; pbat hoc Cicerõis teſtimonio: qđ oppido q̃ abſurdũ eſt: cũ lectio Ci.
ſi recta ſit: grauedinoſos a torminoſis diſiũgat: ſicuti ſignatu ipſo diſiũgũť: ſic eñi uerba hæc legẽda ſunt: itaq;
dicimus grauedinoſos quoſdã, quoſdã torminoſos, & ita M. T. alios grauidinoſos dici ſignat: alios tormino-
ſos a diuerſo genere morborũ, cũ grauedo ſit morbus capitis: tormĩa iteſtinorũ. Nõ iũcti legẽdũ ẽ: ut illi legũt
Torminoſi. ſed diſcreti: atq; diſtincte, ut nos legimus: torminoſos ãt dici eos: q patiunť tormĩa, & ad eũ morbũ pcliuio-
res ſunt: quę uulgo dyſenteria nominať, nemo mediocriter doctus ignorat, & nos ſupra annotauimus. ¶ Alii
ad mętũ. ſ. pcliuiores ſunt, & hi timidi dicunť: q diſtant a timẽtibus, cũ timidus ex natura ſit, timens ex cauſa.
¶ Vnde anxii. Ab anxietate dicti ſunt hoĩes anxii: nõ q ſemp ſint ĩ anxietate: ſed q ad hãc pturbationẽ pniores
Anxitudo. ſunt: & angũtur aliquãdo: antiq anxitudinẽ dixerũt: quę a nobis anxietas: ſic M. T. libro de repu. ſecũdo. Anxi
tudo pna ad luctũ: & mœrẽs ſemper ipſa ſe ſollicitãs. Pacuius: triſtitia atq; aĩ intollerãda anxitudine. ¶ Iracũ-
dia ab ira difert. Dona. iracũdiã ab ira ſic ſeiungi, ut ira ſit de cauſa: iracũdia de moribus: & de uitio multũ ira-
Ira. ſcẽtis. Seneca libro primo de ira. Quo diſtet ira ab iracũdia: apparet: quo ebrius ab ebrioſo: & timẽs a timido.
Iratus põt nõ eẽ iracũdus: iracũdus poteſt aliqñ nõ iratus eſſe. Idẽ libro. xii. æpiſtolarũ moraliũ ſcribit: plurimũ
Ebrius interesse ĩter ebrioſũ & ebriũ. Nã põt q ebrius eſt: tũc primũ eẽ: nec habere hoc uitiũ: & q ebrioſus eſt ſępe ex-
tra ebrietatẽ eſſe: ſicut diſtat ebrius ab ebrioſo: ita ebrietas ab ebrioſitate: alterũ affectionis: alterũ habitus.

cupedia, & ſi q̃ ſunt ſimilia. ẽ aũt auaritia opinatio ue-
hemẽs de pecũia, q̃ſi ualde expetẽda ſit, inhærens &
penit⁹ iſita. ſimiliſq; eſt eiuſdẽ generis diffinitio reliq̃
rũ. Offenſionũ aũt diffinitiões ſunt eiuſmodi: ut inho-
ſpitalitas ſit opinio uehemẽs ualde fugiẽdũ eſſe hoſpi
tẽ: eaq; inherẽs & penitus inſita. ſĩter definitur & mul
lierũ odiũ, ut Hippolyti: & ut Timonis generis huma-
ni. Atq; ut ad ualitudinis ſimilitudinẽ ueniã: eaq; col-
latione utamur aliqñ, ſed parcius q̃ ſolẽt ſtoici: ut ſũt
alii ad alios morbos pcliuiores: itaq; dicimus grauedĩ
noſos quoſdã, quoſdã torminoſos, nõ qa iã ſint: ſed qa
ſæpe ſunt: alii ad metũ, alii ad aliã pturbationẽ. ex quo
in aliis anxietas: unde anxii: in aliis iracũdia dicit: quæ
ab ira differt: eſtq; aliud iracũdũ eſſe: aliud iratũ: ut diſ
fert anxietas, ab angore: neq; enim omnes anxii, qui
anguntur aliquando: neq; anxii, ſemper anguntur: ut
inter ebrietatem & ebrioſitatẽ itereſt: aliudq; eſt eſſe

OMNI ¶ CVpedia. cupiditas habẽdarũ rerũ: quę ad gulã ptinẽt. ¶ Affectio eſt pcipiũ habitus. habitus eſt affectio
BONI. inueterata ex diuturna affectione: qcũq; ergo habẽt habitũ: habẽt affectionẽ: ſed nõ ecõtra. ¶ Parcius. minus.
¶ Grauedinoſos. grauedo labor corporis. ¶ Torminoſos. q uẽtris dolorẽ patiunť. ¶ Iracũdũ. iracundus qui fa-
cile & crebro iraſcitur: ꝑ habitũ: iratus autẽ habet affectionem. ¶ Anxietas. habitus. ¶ Angore. in quo eſt affe-
ctio. Ebrietatem. ebrietas affectio. ¶ Ebrioſitatem. ebrioſitas habitus.

BERO.

¶ AMAtorem. In amatore procliuitas eſt naturalis ad amandū. Amās uero amat ex cauſa: amator: ut inquit Donatus, fingi poteſt amans uere amat. ¶ Procliuitas. lapſio. inclinatio: procliuis enim pronus: inclinatuſq; ſignificatur. ¶ Res nō habet. ut qui procliuis eſt in odium hominum: quæ res nomen ſingulare non habet. ¶ Liuidi. Liuor non multum diſtat ab inuidia: de quo Silius. Atq; angens utraq; manu ſua guttura liuor. Inde liuidus pro inuido ponitur & υπο κοριστικωσ liuidulus. Iuuenalis. Inuideas ſi liuidulus ſis. De liuore ait maro. Liuor tabificū malis uenenum. A poetis dicitur liuor edax, qui: ut ait Ouidius: paſcitur in uiuis poſt

Liuor.

Liuidulus.

amatorem, aliud amantē. Atq; hæc aliorum ad alios morbos procliuitas late patet. nam pertinēt ad omnes perturbationes. in multis etiam uitiis apparet: ſed nomen res non habet. ergo inuidi, & maliuoli, liuidi & timidi, & miſericordes quia procliues ad eas perturbationes ſunt, non quia ſemper feruntur. hæc igitur procliuitas ad ſuum quodq; genus, ſimilitudine corporis ægrotatio dicatur: dum ea intelligatur ad ægrotandū procliuitas. ſed hæc in bonis rebus, ꝙ alii ad alia bona ſunt aptiores, facilitas nominetur: in malis procliuitas, ut ſignificet lapſionē. in neutris habeat ſuperius nomen. quomodo aūt in corpore morbus, ægrotatio & uitiū: ſic in aīo. Morbū appellant totius corporis corruptionē. Aegrotationē morbū cū ībecillitate. Vitiū cum partes corporis inter ſe diſſident. ex quo prauitas mēbrorum, diſtortio, deformitas. itaq; illa duo morbus, & ægrotatio ex totius ualitudinis corporis conquaſſatione, & perturbatione gignūtur. uitiū autē integra ualitudinē ipſum ex ſe cernitur. ſed in animo tantūmodo cogitatione poſſumus morbum, ab ægrotatione ſeiungere. uitioſitas autem eſt habitus, aut affectio in tota uita inconſtans, & a ſe ipſa diſſentiens. ita fit ut in altera corruptione opinionum morbus efficiatur, & ægrotatio: in altera inconſtantia, & repugnantia. nō enim omne uitium partes habet diſſentientes: ut eorum, qui non longe a ſapientia abſunt, affectio eſt illa quidem diſcrepans a ſe ipſa, dum eſt inſipiens: ſed non diſtorta, nec praua. morbi autem & ægrotationes

fata quieſcit: flagelli plaga liuorem facit: ut ſcriptum eſt in eccleſiaſtico: ideſt pallorem: unde liuentia planctu brachia dixit Silius & liuentes ſcapulas. Hieronymus: talis color in inuidentium ore conſpicitur. ¶ In bonis facilitas. In illis: qui procliues ſunt ad humanitatem: liberalitatem: ad ingenuas diſciplinas dicetur facilitas: cū procliuitas dicatur in his, qui ad aliquod uitium proni inclinati ſunt: & ita diſtinguit Mar. Tullius: facilitatem dici in bonis: procliuitatem in malis: lapſionem tanquā in malum: nemo enim dicitur recte labi in id quod bonum eſt. ¶ In neutris. quæ neq; bona, neq; mala ſunt: quæ adiaphora uocant græci: indifferentia noſtri. Superius nomen ſcilicet facilitatis. ¶ Morbum appellant. Sabinus: labeo: cæteriq; iuriſconſulti titulo ad edictum edilicium ſic morbum definiunt. Morbus eſt habitus cuiuſq; corporis contra naturam, qui uſum eius faciat deteriorem: ſed morbum alias in toto corpore accidere dicunt: alias in parte corporis. Totius corporis morbum eſſe ueluti phthiſis eſt & febris: partis autem ueluti cecitas: aut pedis debilitas. In libris quoq; iuris peritorum ſcriptum eſt: morbum & uitium diſtare: quod uitium perpetuum. Morbus cum acceſſuq; fit. Nunc Marcus Tullius paulum diſſidens a finitione iuriſconſultorum ait: morbum eſſe totius corporis coruptionem uelut febris eſt: uitium ꝙ uero in parte corporis: ueluti claudicatio eſt & gibboſitas: interdum eſt uitiū corporale uſq; ad animū perueniens: eumq; uitiās

Morbus quid.

Vitium.

ut in phrenetico. Fit comparatio per ſimilitudinem morboris corporis ad morbos animi. Seneca morbos animi ait eſſe uitia inueterata & dura: ut eſt auaritia: affectus uero motus animi improbabiles & concitatos. Marcus Tullius hoc in loco: ſubtilius, diſtinctius, uberius cuncta partitur: & explicat. ¶ Morbum cum imbecillitate: ideſt leuiorem morbum. ¶ Integra ualitudine: incolumi ſanitate: uitium in parte corporis conſpicitur: ut eſt luſcus, claudus, gibboſus: corpus enim talium ſanum eſt: & integra ualitudine: ſed uitio deformatur. ¶ Vitioſitas eſt habitus, aut affectio. Affectio eſt accidens qualitas: uel ſponte, uel ſtudio mox deſtituta: nam ſi permaneat fit habitus: dicta affectio qꝺ inficiat qualitate: & erit affectio incipiens habitus: in affectiones inclinamur ſtudio quodam: ideſt uoluntate applicata in aliquas qualitates: quas diligentia comparat: facitq; perfectas: & habitus nominatur: ut res fiat apertior: iracundum eſſe habitus eſt: iratum affectionis: oratorem eſſe habitus eſt: & uictus ſi in ea exercitatione ſit: ut Cice. qui aſſiduo ſtudio: perſeueranti diligentia ita rhetoricem percepit: ut ea in eo perpetua eſſet: habitum conſecutus eſt: & quia eius actum ſibi inſtituit ad uſum uitæ: fuit & in habitu: & in uictu. Affectiones: ut inquit Ariſtoteles in ſecundo ethicorum: neq; uirtutes ſunt, neq; uitia. ideoq; ſecundum affectiones non laudamur: nec uituperamur: græce habitus dicitur ἕξιϲ hinc illud Plinianū ex epiſtolis. Ad tantā ἕξιν ſtudio & exercitatione peruenit. ¶ In altera inconſtantia, & repugnantia. Ex hac inconſtantia uitioſitatis eſt illud Oratianum. Quid mea cum pugnat ſententia ſecum. Quod petiit ſpernit: repetit quod nuper omiſit. Eſtuat: & uitæ diſconuenit ordine toto.

Morbi animi.

Affectio.

Habitus.

ἕξιϲ.

¶ AMAtorē: amator affectus. ¶ Amans: habitus. ¶ Procliuitas. in malum. ¶ Facilitas. in bonū. ¶ Quo modo autē proſeqtur oſtēdendo omnia eſſe in animo quæ & in corpore: nam in corpus cadit morbus: cū omnis ſanguis coruptus eſt. ¶ Vitiū. cū aliqua pars corporis nō reſpōdet cæteris: & ægrotatio: quæ plus ē ꝗ morbus. Nā ægrotatio eſt morbus cū imbecillitate. ¶ Inſipiēs. nā ſapiēs nemo eſt: niſi ꝗ uirtutis habitū aſſecutus eſt.

OMNI BONI.

BERO.

¶ PARTES. diſſentientes. Idem Oratius inquit pars hominũ uitiis gaudet cõſtanter & urget propoſitũ: pars multa natat. ¶ Sintne eiuſdem. ſcilicet uitioſitatis. ¶ Manentes. Inueterata uitia ſunt: & pertinaciter inherentia: ut auaritia: & iracundia. ¶ Mouẽtes. lætitia, cupido, metus, ægritudo animum mouẽt & impellunt: diſtrahuntq; uarias in partes. ¶ Corporis ſimilitudo. ſicut in corpore eſt morbus & uitium: ſic in animo. Item ſicut in corpore eſt ſanitas, pulchritudo, robur, uelocitas, ſic etiam in animo earundem rerum ſimilitudo conſpicitur. Nam ſapiens dicitur eſſe præditus animi ſanitate, pulchritudine, robore, uelocitate, & ſimilibus. Sanitas ſic animi. Vbi nullæ perturbatiões graſſantur intra animi penetralia: ubi pura cõcors. imperturbata eſt mens hominis: ubi illa tranquilitas eſt: quam Democritus euthymian uocant: tunc ſanitas animi conſtat: tunc rectum animi ſeruatur; tunc homo integer eſt animi: nec eget medicina: apud Oratium in ſermonibus ſic ſcriptum eſt. Quiſnam igitur ſanus? qui non ſtultus quid auarus? ſtultus & inſanus: quid ſi quis non ſit auarus continuo ſanus? minine cur ſtoicę? dicam. ¶ Tẽperantiam: quæ appetitiones cohibet: libidinem frenat: & in alios non rectos impetus animi dominatur: cuius partes ſunt Continentia. Clementia. Modeſtia. ¶ Quæ in inſipientem cadat. Sicut in egrotum cadit ſanitas corporis: cum curatione medicorum morbus aufertur: ſic in inſipientem cadit quędam animi ſanitas: cum medicamentis philoſophorum: philoſophiæq;: quæ animorum medicina eſt: perturbationes extirpantur: & uitia ex animo auferuntur. ¶ Coloris ſuauitate. Pulchritudinis corporalis duo ſunt genera: in altero uenuſtas eſt: in altero dignitas: uenuſtatem muliebrem appellamus: dignitatem uirilem formę autem dignitas coloris bonitate tuenda eſt: color exercitationibus corporis: ut eloquenter ſcribit Mar. Tulli. in primo de officiis. Hominis natura deſiderat: ut partes corporis ualeant: uigeant: ut nec abſit quid earum: nec ægrum debilitatum ue ſit: ut tota figura: & forma: & ſtatura pulchritudine quadam concinata conueniat. Huius pulchritudinis ſimilitudo quædam in animis eſt quando ſtabilitas quędam & conſtantia iudiciorum opinionumq; concorditer copulantur. ¶ Animi uires nominantur: docti indoctiq; prope indifferenter hoc locutionis genus uſurpant: ut dicant hominem forti animo & uiribus animi: & mentis robore ſeptum: ac munitum eſſe, ſicut de corpore robuſto dicimus: uires & neruos ineſſe: in neruis autem robur peculiariter exiſtit. Inde dicimus rem eſſe ſine neruis: quæ debilis eſt & imbecilla. Oratius. Sine neruis altera quicquid compoſui pars eſſe putat: apud Terentium. Illud prouerbiale: digna res eſt: ubi tu neruos intendas tuos: quod ſignificat omnibus uiribus laborandum eſſe. apud Marcum Tullium: itaq; contendit omnes neruos chryſippus. Apud Marcum Varronem Ariſtarchei ſuos contendunt neruos: pro eo quod eſt uires omnes intendunt. Martius romanus imperator auctore Iulio Capitolino tanta manuum fortitudine præditus fuit: ut in digitis neruos uideretur habuiſſe: non uenas. Iuuamentum neruorum eſt: ſicuti Auicena Galenus: & cęteri tradunt: ut caro corroboretur: & corpus fortius fiat: origo neruorum a corde eſt: ut Ariſtoteles: ariſtotelicíq; pertinaciter affirmant. Cum cęteri a cerebro oriri tradant: Sine neruis ſunt quędam animalia: ut piſces: ut inquit Plinius in .xi. neruicos appellant homines neruis laborantes. Victruuius in .viii. aquę neruicos & podagricos efficiunt gręci: τœνεv ρœmeruos dicunt. Inde neutrobatę dicti: qui ambulant ſuper neruos: & funes neruicos. Iulius Firmicus: neurobatę inquit erunt nati ſub ſidere ingeniculi. ¶ Velocitas corporis. Nati ſub leporis ſidere aues uelocitate corporis ſuperare uidebuntur: auctor Iulius Firmicus in. viii. ¶ Ingenii laus. Hinc ingenium uelox dicimus: quod uerſatile eſt: & celeritate quadã ad res multas percurrendas prędítum. Iuuenalis. Ingenium uelox: audacia perdita.

Similitudo corporis ad animum.

Authymia democriti.

In inſipientẽ ſanitas cadit.

Venuſtas. Dignitas.

Cõtendit neruos.

Origo neruorum.

partes ſunt uitioſitatis. ſed perturbationes ſint ne eiuſdem. partes quæſtio eſt. uitia enim affectiones ſunt manentes. perturbationes autẽ mouẽtes: ut nõ poſſint affectionum manentium partes eſſe. Atq; ut in malis attingit animi naturam corporis ſimilitudo: ſic & in bonis. ſunt enim in corpore præcipua, pulchritudo, uires, ualitudo, firmitas, uelocitas. ſunt item in animo corporis, temperatio cum ea congruunt inter ſe, e quibus conſtamus, ſanitas. ſic animi dicitur cum eius iudicia, opinioneſq; concordant. eaq; eſt animi uirtus: quã alii ipſam temperantiam dicunt eſſe: alii obtemperantem temperantiæ præceptis, & eam ſubſequentem, nec habẽtem ullam ſpeciem ſuam: ſed ſiue hoc, ſiue illud ſit, in ſolo eſſe ſapiente. eſt autem quædam animi ſanitas: quæ in inſipientem etiam cadat: cũ curatione medicorum perturbatio mentis aufertur. & ut corporis eſt quædam apta figura membrorum, cum coloris quadam ſuauitate: eaq; dicitur pulchritudo: ſic in animo opinionum, iudiciorumq; æquabilitas & conſtantia, cum firmitate quadam; & ſtabilitate uirtutem ſubſequens, aut uirtutis uim ipſam continens, pulchritudo uocatur. itemq; uiribus corporis, & neruis, & efficacitati ſimiles, ſimilibuſq; uerbis, animi uires nominantur. uelocitas autem corporis, celeritas appellatur: quæ eadem ingenii etiã laus habetur, propter animi multarum rerum breui tempore percurſionem. illud animorum corporumq; diſſimile eſt: quod

OMNI BONI.

¶ AFFEctiones manentes. quia ſunt habitus: ¶ E quibus cõſtamus. ſ. humores: & quẽ locum humores in corpore tenent: eundem iudiciorum & opinionum rectitudo in animo locum tenet.

¶ ANIMI ualentes. Secundum dogma ſtoicorum locutus. eſt qui aiunt animos bene conſtitutos ac ſa/ BERO.
nos nullo morbo. nulla perturbatione temptari poſſe qualis eſt animus ſapientis: qui in ſtatu beatiſſimo collo/catus peremniter in ea beatitate conſiſtit. ¶ Sine culpa. Repente ægrotat corpus hominis & aliquo morbo uexatur ſine culpa ipſius: cum ita natura comparatum ſit corpora noſtra propter fragilitatem imbecillitateq́; ſint obnoxia morbis prope infinitis: ſæpe uidemus quod temperatiſſimos homines morbus inuadit. ualidiſſimos phtyſis: ſicut innocentiſſimos pœna. ſecretiſſimos tumultus. ¶ Animorum non item. offenſiones animorum ſine culpa ipſorum accidere non poſſunt: nam ut inquit Oratius. In culpa eſt animus qui ſe non effugit unquam. Eſt enim in poteſtate noſtra turpe agere & non agere. eſt in nobis probos eſſe & improbos. ſed econtrario non eſt in arbitrio noſtro. bene ualere & ægrotare. prauitas enim animi: ut docet Ariſtoteles in tertio ethicorum: uoluntaria res eſt. Morbus autem corporis uoluntarius non eſt. ¶ Beſtiæ ſimile quiddam. Muta animalia: ut auctor eſt Seneca in primo de ira humanis affectibus ca/rent. habent autem ſimiles illis quoſdam im/pulſus: alioquin. ſi amor in illis eſſet: & odium eſſet. ſi amicitia. & ſi multas ſi diſſenſio & concordia: quorum aliqua in illis quoq; extant ueſtigia: ceterum humanorum pectorum pro/prię ſunt affectiones perturbationeſq;. quod autem ait Ouidius. Non aper iraſci meminit. iraſci dicit incitari: impingi. Ariſtoteles quoq; in ſeptimo ethicorum tradit beſtias neq; tem/peratas neq; intéperatas dici niſi per ſimilitu/dinem. ¶ Inter acutos. Acumine ingenii præ/ditos. ¶ Hebetes. ſtupidi ingenii ac torpidi. ¶ Vt æs corinthium in eruginem. ſenſus eſt: ſi/cut æs corinthium. quod reliquo ære præcioſius eſt: tardius fit æruginoſum q̃ cętera: ſic ingenioſi homines ſe/rius incidunt in morbos animi q̃ faciant hebetes & obtuſi: & celerius recreantur reualeſcuntq;. Erugo dicitur aeris rubigo. Plinius. in. xxxiiii. refert aera exterſa celerius rubiginem trahere quam neglecta: niſi oleo perun/gantur: fit & erugo plurimis modis: namq; & ex lapide: ex quo coquitur æs deraditur. & ex lamellis aeris in cado ſuper acetum ſuſpenſis: & operculo obturatis: cuius rei Victruuius quoq; meminit in. vii. Quidam uaſa candidi aeris fictilibus condunt in aceto: raduntq; inde eruginem: alii delimatam aeris ſcobem aceto ſpargũt. Eruginis in medicina magnus uſus. uis eius eſt collyriis oculorum aptiſſima: & delachrymationibus morden do proficiens. Cruda erugo uulnerariis emplaſtris miſcetur: callum fiſtularum erodit uitiorumq;: quæ callum fiſtularum erodit: uitiorumq;: quæ circa ſedem ſunt. Aes quod coronarium appellant: ociſſime contrahit eru/ginem. Eſt alterum genus eruginis: quam ſoleciam uocant a ſpecie uermiculorum græce enim σκωλήκιον dicitur uermiculus: galenus libro nono. τῶν κατ τόπων mentionem facit eruginis: quam græco uocabulo ap/pellat Ion. Apud Oratium & Iuuenalem ærugo pro pecunia: quæ ex ære fit: decenter uſurpatur: ab erugine fit eruginoſus. Seneca in libro de breuitate uitæ. maiorem dierum partem in eruginoſis lamellis conſumit. ¶ Vt miſericordia. Iam dictum eſt miſericordiam a ſtoicis inter uitia numerari: tanq̃ uitium ſit puſilli ani/mi: habens tamen ſpeciem humanitatis & clementiæ. cum ex alienis malis proueniat. ¶ Virtutibus contra/ria. ut fortitudini ignauia. iuſtitiæ iniuſtitia. fidentiæ diffidentia. Illud annotandum: unicuiq; uirtuti uitium unum contrarium. & alterum finitimum reperiri: aut certo iam nomine appellatum aut ſine ullo certo no/mine: ut religioni contrarium uitium eſt irreligioſitas: finitimum ſuperſtitio: ut fortitudini contraria eſt igna/uia: audacia uero appoſitum eſt: & propinquum uitium: ideoq; Ariſtoteles latiſſime differit in ethicis. uirtutes eſſe mediocritates in meditullio exceſſus & defectus poſitas: mediocritatem eſſe laudandam. extrema repren ſibilia. ex qua ſententia ductus eſt oratianus ille uerſus ſcitu dignus. Virtus eſt medium uitioꝝ & utrinq; redu/ctum. ¶ Logica. quaſi rationalia & ſubtiliter diſputata. λογος enim græce ratio eſt: uerbum: & ſermo. a phi/loſophis ἀργος λογος dicitur ignauia ratio: quam Mar. Tullius in libro de fato improbat:

Bruta carēt affectibus humanis.

Erugo.

Eruginoſus

Virtutes in/ter duo ui/tia.

Virtutes in meditullio.

animi ualentes morbo tentari non poſſunt: corpora poſſunt. ſed corporum offenſiones ſine culpa accide/re poſſunt: animorum non item. quorum omnes mor/bi, & perturbationes, ex aſpernatione rationis eueniũt itaq; in hominibus ſolum exiſtunt. nam beſtiæ ſimile quiddam faciunt: ſed in perturbationes non incidunt. inter acutos autem, & hebetes intereſt: q; ingenioſi ut æs corinthium in eruginem, ſic illi in morbum, & in/cidunt tardius: & recreantur ocius: hebetes non ita. nec uero in omnem morbum, ac perturbationem animus ingenioſi cadit. non enim multa efferata & immania: quædam autem humanitatis quoq; habent primam ſpeciem: ut miſericordia, ægritudo, metus, ægrotationes autem & morbi animorum difficilius euelli poſſe putantur: quam ſumma illa uitia, quæ uir/tutibus ſunt contraria. morbis enim manentibus, ui/tia ſublata eſſe non poſſunt: quia non tam celeriter ſanantur: quam illa tolluntur. habes ea, quæ de per/turbationibus enucleate diſputant ſtoici: quæ logica appellant: quia differũtur ſubtilius. e quibus q̃m tanq̃

¶ VALENTES: uirtute prædíti. Cotibus cotis eſt lapis in quo acuimus. Nunc uelas: quæ modo dicebas: expectamus ad morem peripateticorum & academicorum ſe transfert copioſiore oratione di/ſputando: & opinionem ſtoicorum primum repetit: & diffinit uirtutem ſecundum ſtoicos: quæ in ſo/lo ſapiente cadit ſcilicet habitum eſſe animi conſtantem: quæ contraria eſt perturbationi: deinde confu/tat opinionem peripateticorum: qui mediocritates perturbationum probant: Quando pro quando qui/dem. & quoniam. OMNI BONI.

BERO. ℭ SCR Vpuloſis cotibus. Tranſlatio a nauticis: qui nihil magis q̃ ſcopulos timent & ſaxa ſubaquanea. ex q̃bus ubi enauigauerunt: prope in tuto ſunt. & reliquũ nauigationis curſum facile cõficiunt. Conſimiliter in oratione pro Cęlio. Sed qm̃ emerſiſſe iam euadis & ſcopulos p̃terue cta uidetur oratio mea. per facilis mihi reliquus curſus oſtenditur. Hieronymus quoq; ſcribens in Ruffinum eadem methaphora uſus decenter inq̃t. Sed quoniam de confragoſis & aſperis locis enatauit oratio. ℣ Nunc uela. Ante dictum eſt: utrũ mauis ne nos ſtatim uela facere: an quaſi e portu ægredientes paululũ remigare. per quã nauticam tranſlationẽ ſignificat. pandenda eſſe uela orationis: & latiſſima diſputatione expaciandum. quod proprium eſt peripateticorum: quorum oratio patens eſt: ſimiliſq; manui expanſæ: cum ſtoicorum ac dialecticorum ſit remigatio: quorum oratio conſtricta eſt ſimiliſq; pugno concluſo. ℣ Virtus affectio animi. Diffinit uirtutẽ quam philoſophi uarie diffiniuerũt. Virtus inquit Ariſtoteles eſt habitus electiuus in mediocritate conſiſtens.

Virtus q̃d. oratius ita diffinit. Virtus eſt uitium fugere. & ſapientia prima huic oratianæ diffinitioni reclamat. Lactantius dicens ineptam eſſe: quoniam enim econtrario terminauit: ut ſi diceret bonum eſt: quod malum non eſt. ex quo melius illi finiſſe uidentur. a quibus dicitur. Virtus eſt bonum facere: malum non facere. Lucilius paucis uerſibus collegit: & enarrat diffinitionem uirtutis: cum ait. Virtus ſcire homini rectum. utile quid ſit honeſtum: quæ bona: quæ mala. Item quid inutile: turpe: inhoneſtum: uirtus quærẽdæ rei finem ſcire modumq;. Virtus diuitiis pręcium perſoluere poſſe. Virtus id dare. quod re ipſa debetur honori hoſtem eſſe atq; inimicum hominum morumq; bonorum. Commoda præterea patriæ ſibi prima putare. Deinde parentũ. Tertia iam ſupremaq; noſtra.

Virtus recta ratio. Virtus inquit Seneca. non aliud q̃ recta ratio eſt: cui aſtipulatur hoc in loco Mar. Tullius. Virtus: ut auctor eſt Auguſtinus in quarto de ciuitate dei: a ueteribus definita eſt Ars bene recteq; uiuendi. Vnde ab eo. quod græce arete: dicitur uirtus: nomẽ artis latinos traduxiſſe putauerunt. Virtutem antiqui deam fecerunt: quã Auguſtinus non eſſe deam ſed donum dei aſſerit. Cicero in rhetoricis uirtutem ſic diffinit. Virtus eſt animi habitus naturæ: modo: atq; rationi conſentaneus. ℣ Sua ſponte laudabilis.

Virtus expetenda ꝓpter ſe. Rerum expetendarum tria genera ſunt. nam eſt quiddam: quod ſua ui nos alliciat ad ſeſe non emolumento captans aliquo. ſed trahens ſua dignitate: quod genus eſt uirtus ſcientia. ueritas. eſt aliud non propter ſe: ſed propter fructum atq; utilitatem petendum: quod pecunia eſt. Eſt porro quiddam intermedium quod ſuaui & utilitate nos inductos ducit: quo magis expetetur. ut amicitia. & bona exiſtimatio. Ariſtoteles ait in primo ęthicorum: uirtutem expeti tum propter ſe. tum propter fœlicitatem: per illam nãq; fęlices nos fore confidimus. ℣ Sic malo. potius uolo. κακιαν. Diuus Hieronymus in explanatione illius loci ex euangelio. Nolite ſolliciti eſſe de craſtino: ſufficit enim diei malitia ſua ſic exponit. κακια quam latinus uertit in malitiam: apud græcos duo ſignificat & malitiam & afflictionem: quam κακωσιν græci dicunt. & hoc magis pro malitia tranſferri debuit.

Cacia. C. mauult κακιαν uitioſitatem interpręari q̃ malitiam. cum uitioſitas nomẽ ſit generalius ad omnia uitia pertinens malitia ſpecialius. apud ueteres malitia erat των μεσων quaſi ſit & bona & mala: ut dolus bonus & malus hinc illud Plautinum: cum laude te ciuem ſumma omni malitia. P. Africanus: omnia mala inquit probra. flagitia: quæ homines faciunt in duabus rebus ſunt: malitia atq; nequitia. ℣ Turbidi motus. Apuleius non minus licenter q̃ decenter turbelas appellat hoſce turbidos motus perturbationum. cum ait in demonio Socratis. Quæ omnes turbelæ tempeſtateſq; procul a deorum cęleſtium tranquillitate exulant.

Turbelæ. ℣ Impotentiam. Scilicet important. Eſt autem impotentia immodica immoderataq; potentia.

Impotẽtia. Impotens fortuna: impotens tyrannus dicuntur a nimia licentia: nimiaq; potentia. Suetonius ait Cæſarem edere ſolitum uoces impotentiæ.

e ſcrupuloſis cotibus enauigauit oratio. Reliq; diſputationis curſum teneamus. modo ſatis illa dilucide dixerimus, pro rerũ obſcuritate. A. prorſus ſatis. ſed ſi q̃ diligentius erunt cognoſcenda: q̃remus alias. nunc uela, q̃ modo dicebas, expectamus, & curſum. M. Quãdo, & aliis locis de uirtute diximus, & ſæpe dicẽdum erit, pleraq; enim q̃ſtiones, q̃ ad uitam, & moreſq; pertinens, a uirtutis fonte ducunt: quando igitur uirtus eſt affectio animi, conſtans, conueniensq;, laudabiles efficiens eos, in q̃bus eſt, & ipſa per ſe ſua ſponte, ſeparata etiã utilitate laudabilis: ex ea ꝓficiſcunt honeſtæ uoluntates, ſententiæ, actiones, omniſq; recta ratio: q̃q̃ ipſa uirtus breuiſſime recta ratio dici poteſt. Huius igit uirtutis contraria eſt uitioſitas. ſic enim malo, q̃ malitiã appellare eã, quã græci κακιαν appellant. nã malitia certi cuiuſdã uitii nomẽ eſt: uitioſitas omnium. ex qua cogitantur perturbationes: quæ ſunt, ut pauloante diximus, turbidi animoꝝ, concitatiq; motus auerſi a ratione, & inimiciſſimi mentis, uitæq; tranqllæ. Important enĩ ægritudines anxias, atq; acerbas: animoſq; affligunt, & debilitant metu. iidem inflãmant appetitione nimia: quam tum cupiditatem, tum libidinẽ dicimus, impotentiam quandam animi a temperantia & moderatione plurimum diſſidentem. quæ ſi quando adepta eſt id, quod ei fuerit concupitum: tum fert

OMNI ℭ ALIIS locis: & in libro de fi. bo. & ma. & in lib. de republi. q interiit. ℣ Cõſtans. ſine ulla perturbatione.

BONI. ℣ Cõueniens ſibiipſi: cõſtans & conſentiens nihil cũ uirtute fit: niſi uolũtarie. ℣ Ea uirtute. ℣ Sentẽtiæ. ſunt ſenſus animi neq; uerbis proferuntur. ℣ Ratio recta. certi uitii: ſcilicet aſtutiæ. ℣ Important. inuehunt.

¶ ALACR Itatem. In malis dici alacritatẽ teſtis eſt Nonius. & indicat. C. cũ ait: uirũ tẽperatũ conſtantẽ eſſe ſine alacritate: ſine ulla libidine. Aſconius pedianus tradit: alacrẽ dici eũ: q uiget ſenſibus uniuerſis quod eſt iudicium erecti animi atq; ſublimis ſicut econtrario. lacer dicitur amputatis in corpore membris hoc eſt auribus oculis manibus: quod & ad animũ ſæpe transfertur: ſic alacer dicitur is: cui omnis ſenſus in ſuo loco quiſq; degat. illud quoq; intelligitur. aliud eſſe alacrem: aliud lætũ: ſunt qui alacrẽ feſtinantem & properũ dici putent: quasi alis acrẽ. Vt ille qui uoluptatẽ. Hoc ſumptum eſt ex fabula uetuſti poetæ fortaſſis cecilii: apud quem inducebatur adoleſcens ex nimia uoluptate impos animi: & deerrans a ratione: nimioq; gaudio pene deſipiens. Simachus. ait lætitiam eſſe ſuimet ipſius oſtentationem. Mar. Tul. epiſtola quadã a Cœlium mutuatur hæc eadem uerba eandẽq; ſententiã tanq̃ aliena. ſic enim ſcribit. Repente uero inceſſi omnibus lætitiis. in quo cum obiurgarer: q nimio gaudio deſiperẽ. ita me defendebã. uoluptatẽ animi nimiã: quidam codices habent non animi: ſed hominis. ut ſit ſenſus nimiam homini uoluptatẽ eſſe cauſam deſipientiæ: quod liquet exẽplo illius hiſtrionis: qui a mithridate factus repente ditiſſimus per urbẽ concitatius currebat ex gaudio. ex quo cũ a prætereuntibus irrideretur: uerſus ad illos non id mirandum eſſe dicebat: ſed potius q obuios lapidibus non feriret pre lætitia inſaniẽs. ¶ Quis. aliquis. ¶ Proximus eſt. miſeriæ prouenienti ex ægritudine: ſiue triſtitia. uicina eſt miſeria proueniens ex metu appropinquantis mali: nam ſicut affligitur quiſpiam ex triſtitia: ſic cruciatur ex metu. tanquã metus & ægritudo duæ ſint carnificiæ: duoq; animi tortores. ¶ Pendet animi. animo ſuſpẽſo eſt & ſollicito. ¶ Vim mali. ita diſtingue. nã mali. caſus eſt genitiuus. neutri generis: ne fortе iungas. mali poetæ. ¶ Impendere ſaxũ Tantalo. Mar. Tullius in primo de finibus. Accedit etiam mors. quæ quaſi ſaxum tantalo ſemper impendet: quibus urbis ſaxum tantali refertо: nunc uero ad dolorem & metum decenter accommodat: tanquam dolor, aut terror ſemper impendeat quibuſdam; ſicut ſaxum tantalo. Plato in cratylo tantalon interpretatur dici quaſi talantaton hoc eſt miſerrimum infœliciſſimumq;. cui uiuenti adhuc aduerſa plurima & grauia contigerunt. Defuncto præterea ſaxum in caput pendet: quæ ſors certe duriſſima eſt. Lucretius & alii exiſtimant: ſuperſtitioſos ſignificari per eos: quibus caſurum imminet ſaxum. Animi impotentiam. immodicam potentiam. ut ſupra: ſiſenna lætitia nimia atq; impotentia animi commotus. ¶ Superbiloquentia. a ſuperbe loquendo compoſitum uocabulum. nouantur enim uerba ex coniunctione: ut uerſutilo: quas malitias dixit uetus poeta. ut incurueſcere. ſic autem dicitur ſuperbiloquentia: ut breuiloquentia. ab eodem Mar. Tullio dicta eſt. Ferunt tantalum Iouis filium ſecreta deorum prodidiſſe. reuelaſſeq; per quandam animi impotentiam: quæ menſæ participatione: uſuq; deorum nouerat. ex hac ſuperbiloquentia apud inferos mulctatus. Hinc Ouidius. Hoc illi garrula lingua dedit. ¶ Dolor. Hoc ad ægritudinem refertur. ſicut terror ad metum. ¶ Tabificæ. Perturbationes duas: metum & ægritudinem: optimo epitheto tabificas appellat: quoniam mentem lacerant: animum exedunt tabem: cruciatum: afflictionem inferunt. liuoris uenenum tabificum dicitur a poeta. tabificabile dixerunt ueteres. ¶ Ad frugalitatis nomen. dictum eſt in tertia Tuſculana. frugalitatem eſſe matrem: & caput cunctarum uirtutum: cuius nomine temperantia: moderatio: & modeſtia continentur: quæ fortitudinem: prudentiam: iuſtitiam complexa eſt. ¶ Hominem frugi. utilem: neceſſarium moderatum omni uirtute præpolentem. in tertio cõmentario uberius perſcripſi ſuper hac dictione.

¶ MALORVM. perturbationum. ¶ Fœdius: turpius. ¶ Pendet animi: & animo dicitur. ¶ Superbiloquentiam. quia auſus eſt probare hominibus ſecreta deorum: cum in eorum conuiuio adhiberetur. ¶ Quietus animo: ſapiens. ¶ Futili: leui & inani.

BERO.

Voluptatẽ animi nimiam.

Ex gaudio inſania.

Tantalus unde.

Superbiloquentia.

Tabificæ perturbationes.

Frugi.

OMNI BONI.

alacritatem: ut nihil eſſe cõſter, quod agat: ut ille q uoluptatem animi nimiam, ſummum errorem eſſe arbitratur. eorum igitur malorum in una uirtute poſita ſanatio eſt. quid autem eſt, non miſerius ſolum: ſed fœdius etiam, & deformius? quam ægritudine quis afflictus, debilitatuſq; iacens? cui miſeriæ proximus eſt is, qui appropinquans aliquod malum metuit: exanimatuſq; pendet animi. quam uim ſignificantes mali, poetæ impẽdere apud inferos ſaxum Tantalo faciunt, ob ſcelera, animiq; impotentiam, & ſuperbiloquentiam. ea communis pœna ſtultitiæ eſt. omnibus enim quorum mens abhorret a ratione, ſemper aliquis aliis dolor, aliis terror impendet. atq; ut hæ tabificæ mentis perturbationes ſunt: ægritudinem dico, & metum: ſic hilariores illæ, cupiditas auide ſemper aliquid expetens, & inanis alacritas, id eſt lætitia geſtiens, non multum differunt ab amentia. ex quo intelligitur qualis ille ſit, quẽ tũ moderatũ, alias modeſtũ, & tẽperãtẽ, alias cõſtantẽ, cõtinentẽq; dicimus. nõnunq̃ hæc eadẽ uocabula ad frugalitatis nomẽ, tanquam ad caput, referre uolumus. quod niſi eo nomine uirtutes continerẽtur: nunquam illud ita peruulgatum eſſet: ut iam prouerbii locum obtineret: hominem frugi omnia recte facere. quod idẽ cũ ſtoici de ſapiẽte dicunt: nimis admirabiliter, nimiſq; magnifice dicere uidẽtur. ergo is, quiſquis ẽ, q moderatiõe, & cõſtãtia quietus aĩo eſt, ſibiq; ipſe placatus: ut neq; tabeſcat moleſtiis: neq; frãgat timore nec ſitienter qd appetẽs, ardeat deſiderio: nec alacritate

BERO. ¶ FVTILI. inani. Futilia uaſa ſunt lato ore: fundo Auguſto: qbus utebanť in ſacris deæ ueſtæ: nã cũ aqua ad ſacra ueſtę pertinẽs in terra nõ ponať: id. n. piaculũ foret: excogitatũ eſt uas: qđ ſtare nõ poſſit: ſed poſitum ſtatim fundereť. Vnde a fundẽdo uocata ſunt futilia: ſic & futiles hoĩes dicti: q ſilere tacẽda nõ poſſunt: ſed ea effundunt. ¶ Ad efferendũ: ideſt inſolẽter oſtẽtandũ, iactandũ, ſuſtolendũ. ¶ Ad demittendũ, ideſt. abiiciendũ. Affligendũ. deprimendũ: qđ in rebus aduerſis fieri ſolet. ¶ Quid magnũ. ſuſpicite inqt Boetius cęlum. & deſinite uilia ac terrena mirari. ſapiẽs. ut ait ſeneca: plenus eſt gaudio. hilaris. placidus: incõcuſſus: cũ diis ex pari uiuit. Itẽ talis eſt aĩus ſapiẽtis: q̃lis mũdus ſuper lunam: ſemper illic ſerenũ eſt. ¶ Nihil improuiſum. Seneca. Sapiens ad omnẽ incurſum munitus eſt & intẽtus. Sapiens dicit illud poeticũ. Nõ ulla laboꝝ: o uirgo noua mi facies inopina ue ſurgit: oĩa percepi atq; animo mecũ ipſe peregi. ¶ Eneruata ratio peripateticorũ.

Stoici extirpant affectus. Inter ſtoicos & peripateticos diſſidiũ eſt. ſtoici enim. ut ſupra docuimus: aſſerunt perturbationes & affectus oẽs extirpari poſſe de mẽtibus: & nullã fibrã radiculãq; uitioꝝ in hoĩe omnino reſidere aſſidua meditatione uirtutũ.

Peripatetici tẽperant. Contra peripatetici: qui ex Ariſtotelis fonte fluxerunt: & noui academici. affectus moderantur ac temperant aduerſus quos M. Tul. in p̃ſentia tanq̃ ſtoicus alacriter diſputat: neruoſq; cõtendit: quod & Seneca ubiq; librorũ efficere conatur. Dogmatis ſtoicoꝝ ꝓpugnator acerrimus: qui in ępiſtolis ad Luciliũ ſic ſcribit. Verũ ſatius ſit: modicos habere affectus: an nullos: ſępe quęſitũ eſt. ¶ Noſtri illos expellunt. peripatetici temperant. ¶ Ego nõ uideo: quo modo ſalubris eſſe: aut utilis poſſit ulla mediocritas morbi. Cęterum Hieronymus, Lactantius, Auguſtinus, Eccleſiaſtici doctores reprobant ſeueritudinẽ ſtoicoꝝ approbantes mediocritatem peripateticoꝝ: quod & ratio demonſtrat. & ſenſus cõmunis expoſcit: nãq; extirpare radicitus affectus: eſt hoĩem ex homine tollere:

Hominem ex homine tollere. & in corpore conſtitutũ eſſe ſine corpore: & optare potiuſq̃ docere: meritoq; ſcripſit Flaccus in ſatyra. Nam uitiis nemo ſine naſcitur. optimus ille eſt: q minimis urgetur. Et apoſtolica ſentẽtia eſt. Video aliã legẽ in mẽbris meis repugnantẽ legi mẽtis meæ. Naturalia. n. hæc ſunt nõ uoluntaria: q̃ peripatetici ꝓuidẽter & neceſſario nobis inſita eſſe demõſtrãt. ſtoici ergo ut Lactãtii uerbis utar: furioſi: q ea nõ tẽperãt: ſed abſcindũt: a rebuſq; a natura inſitis caſtrare hoĩem: quodãmodo uolũt: qđ tale eſt q̃le ſi uelint. aut metũ detrahere ceruis: aut uenenũ anguibus aut irã feris: aut placiditatẽ pecudibus: qđ ſi: ut medici dicunt: lętitiæ affectus in ſplene eſt iræ in felle. libidinis in iecore: timoris in corde: facilius eſt interficere aĩal ipſum: q̃ ex corpore aliqd euellere: qđ eſt animãtis naturã uelle mutare: ſed hoĩes prudẽtes nõ intelligunt cũ uitia ex homine tollunt: etiã uirtutẽ ſe tollere: cui ſoli locũ faciunt. ſunt. n. hæc implicata: ut alterũ ſine altero eſſe non poſſit. Nunc qui hanc immobilitatẽ animi aſſerunt: priuare animũ uita uolunt: quia uita actuoſa eſt: mos

Immobilis ſtupor. quieta: q euellit affectus: quibus omnis conſtat humanitas: id immobilẽ ſtuporẽ mentis hominem perducere uult: fruſtra ſtudent ſtoici animũ a perturbationibus liberare: & ut ipſi dicunt: quietũ: tranquillũq; reddere: qđ fieri nec poteſt: nec oportet: cum animus immotus ac torpens inutilis ſit etiam ſibi: nec uitam ipſam tueri poſſit: ſed nunc audiamus Mar. Tullium ſtoicæ ſectæ ad defenſionem ſubneruare conantem orationes rationeſq; peripateticorum de moderandis affectibus.

futili geſtiens deliqueſcat: is eſt ſapiens, quẽ q̃rimus: is eſt beatus: cui nihil humanaꝝ reꝝ aut intolerabile ad demittendũ animũ, aut nimis lætabile ad efferendũ uideri poteſt. quid enim uideatur ei magnũ in rebus humanis? cui æternitas omnis, totiuſq; mũdi nota ſit magnitudo? nam quid aut in ſtudiis humanis, aut in tam exigua uitæ breuitate magnum ſapienti uideri poteſt? qui ſemper animo ſic excubat: ut ei nihil improuiſum accidere poſſit? nihil inopinatum nihil omnino nouũ. atq; idem ita acrem in omnes partes aciem intendit: ut ſemper uideat ſedem ſibi, ac locum ſine moleſtia, atq; angore uiuendi: ut quẽcunq; caſum fortuna inuexerit: hunc apte & quiete ferat. quod qui faciet, non ægritudine ſolum uacabit: ſed etiã perturbationibus reliquis omnibus. his autem uacuus animus perfecte atq; abſolute beatos efficit. idemq; concitatus, & abſtractus ab integra, certaq; ratione, non conſtantiam ſolum amittit: uerum etiã ſanitatẽ. quocirca mollis & eneruata putanda eſt peripateticoꝝ ratio, & oratio: qui perturbari animos neceſſe eſſe dicunt. ſed adhibent modũ quendã: quẽ ultra progredi nõ oporteat. modũ tu adhibes uitio? an uitium nullũ eſt nõ parere rationi? an ratio parum præcipit, nec bonum illud eſſe, quod aut cupias ardenter: aut adeptus te efferas inſolenter? nec porro malum: quo aut oppreſſus iaceas: aut ne opprimare mente uix conſtes? eaq; omnia: aut nimis triſtia, aut nimis læta errore fieri? qui ſi error ſtultis extenuetur die: ut cum eadem res maneat:

OMNI BONI. ¶ QVOcirca. cum conſtituerit opinionem ſtoicorum de uirtute: quæ beatos efficiat: & uitioſitas miſeros. Nunc opinionem peripateticorum confutat: qui mediocritatẽ perturbationũ probant ſic: quicunq; perturbať & ratione diſcedit. in uitium cadit quod non cadit in ſapientẽ. præterea nullus poteſt eſſe modus: omnis enim perturbatio infinita eſt: omnis perturbatio uitioſa. Sapiens aũt in nullũ uitium cadit: non ergo cadit in perturbationem. quicũq; perturbať: non paret rationi. quicũq; cadit in lætitiã geſtientẽ: ægritudinẽ metum: cupiditatem perturbatur. rationi ergo non paret quicunq; perturbatur errat. nã naſcuntur ex falſa opinione perturbationes. ¶ Sapiens autem nunq̃ errat: non ergo cadet in perturbationem.

¶ Aliter

¶ ALiter inueterata. Leuius minoriq; ægritudine. ⁋ Aliter te. Grauius maioriq; mæſtitia. ⁋ Modūq; ægri/ BERO.
tudinis. Tēperamētū, moderationēq;: ut modice, tēperateq; dolēdū ſit: modus, ut ait Plautus: optimus eſt in
rebus oībus. ⁋ Fratris repulſ. De hoc Pli. in. vi. pu. Rutilius morbo leui īpeditus nūciata fratris repulſa in cōſu/
latus petitione: ilico expirauit. ⁋ Sūma. aceruatio: & cumulus. ⁋ Qui mo. ui. q̄. aiūt pipatetici: nō eſt nimia lę/
titia geſtiēdū: ſed modice. Dolebimus: ſed parū: cōcupiſcemus tēperate: iraſcemur: ſed placabimur: hoc uero
tale eſſe uī dicit aduerſarius: q̄le ſi diceret, nō eſſe currēdū cōcitate: ſed gradiēdū moderate: at pōt & q gradiſ

aliter ferat inueterata, aliter recentia: ſapientem ne at/
tingat quidē omnino etenim quis erit tādē modus iſte?
quæramus enī modū ægritudinis: in qua operæ pluri
mū poniſ. ægre tuliſſe P. Rutiliū fratris repulſam cō/
ſulatus ſcriptū apud Fanniū eſt: ſed tamen trāſiſſe mo/
dū uidetur: quippe q ob eā cauſam a uita receſſit. mo/
deratius igitur ferre debuit. quid? ſi cum id ferret im/
modice mors liberoꝝ acceſſiſſet? nata eſſet ægritudo
noua ſed ea modica: magna tamē facta eſſet acceſſio.
quid? ſi deinde dolores graues corporis? ſi bonorum
amiſſio? ſi cæcitas? ſi exiliū? ſi pro ſingulis malis ægri/
tudines accederēt? ſumma ea fieret: quæ nō ſuſtinere/
tur. qui modū igitur uitio quærit: ſimiliter facit, ut ſi
poſſe putet eū qui ſe e leucade præcipitauerit, ſuſtine/
re ſe, cū uelit. ut enim id nō poteſt: ſic animus pertur/
batus, & incitatus, nec cohibere ſe poteſt: nec, quo lo/
co uult, inſiſtere omnino: quæq; creſcentia pernitioſa
ſunt: eadē ſunt uitioſa naſcentia. ægritudo autē cæte/
ræq; perturbationes amplificatæ certe peſtiferæ ſunt.
igitur etiā ſuſceptæ cōtinuo in magna peſtis parte uer
ſantur. eteni ipſæ ſe imppellūt ubi ſemel a ratione di/
ſceſſum eſt: ipſaq; ſibi imbecilitas indulget: in altūq;
ꝓuehitur īprudēs: nec reperit locū cōſidēdi. quāobrē
nihil intereſt, utrū moderatas pturbationes approbēt:
an moderatā iniuſtitiam, moderatā ignauiā, moderatā
intēperātiam. qui enim uitiis modū apponit is partem
ſuſcipit uitiorum quod cū ipſum per ſe odioſum eſt:
tū eo moleſtius, quia ſunt in lubrico: incitataq; ſemel
in procliue labuntur: ſuſtineriq; nullo modo poſſunt.
Quid? q; iidem peripatetici perturbationes iſtas, quas
nos extirpandas putamus: non modo naturales eſſe di
cūt: ſed etiam utiliter a natura datas? quorum eſt talis
oratio. Primum multis uerbis iracundiam laudant:

errare, & qui currit rectā uiā tenere. Ci. ait ſimi
liter facere pipateticos modū uitio adhibētes:
ut ſi putent hominē ſuſtinere ſe poſſe in me/
dia ex ſaxo pręcipitatiōe: ſed ſicut qui ſe pę/
cipitauit: ſe ſe amplius moderari & retinere
non poteſt: ſic animus perturbatione impul/
ſus cohibere ſe non poteſt, ſed pręceps fertur:
quod autem e leucate: præcipitauerit: non cre Ex leucate
das ſimpliciter ſignificari locum editū ex quo ꝓcipitium.
præcipitatio ſit ruina: ſed ſignate loquutus
eſt: ad hiſtoriam ſpectās: eſt enim in epiro leu
cadum littus: promontorium leucates: ubi eſt
petra eiuſdem nominis albicanti colore in pe
lagus porrecta: ibi ſaltus fiebat antiquitus qui
ad ſedandos amores ualere credebatur: quo
in loco ſappho prima diciſ ab excelſa leucate Sappho ex
ſe ſe deieciſſe ſtimulante cupedine: ſicut me/ leucate ſe
nander auctor eſt pręruptam nacta in tranſitu dedit.
petram cupidinis oeſtro percita: ex ſummo
pręceps ruit ex animi tui ſententia rex impe/
rioſe: antiquiores ſcriptores non ſappho: ſed
cephalum primum inde deſiliiſſe tradunt pta/ Cephalus.
rolæ amoribus captum: hinc ſe deucaliō pyr/ Deucalion
rhæ ſucceſſus amore miſit: & illeſo cor/ deſiluit.
pore pręſſit aquas. Ob hoc ſappho in æpiſtola
ad phaonem ituram ſeſe eē ad leucatem: in/
deq; ſe deiecturam minitatur. Ibimus o nym/
phæ monſtrataq; ſaxa petemus Sic procul in/
ſano uictus amore timor: mox in calce æpiſto
læ ſic inqt. O ſaltem miſerere crudelis æpiſto/
la dicat. Vt mihi leucadiæ fata petantur aquę.
Hoc ītelligi uoluit Auſonius illo uerſu: & quę
nymboſa ſaltum leucate minatur: hoc ſignat
Papinius cum ſic ſcribit in epicedio parentis.
Saltuſq; ingreſſa uiriles: non formidata teme/
raria leucade ſappho: q̄uis quidam aliter legāt
aliterq; interpretentur locum hunc ex. v. ſilua
rum. ⁋ Vitioſa na: ſic argumentatur: quod
creſcendo pernitioſum eſt: idem uitioſum eſt naſcendo: perturbationes autem amplificatæ ſunt noxiæ: ergo
naſcentes & in ortu ſunt peſtiferæ. Eſt autem ſyllogiſmus integer conſtans ex propoſitione: aſſumptio/ Syllogiſ/
ne: & concluſione, propoſitio eſt: quæq; naſcentia: aſſumptio, ægritudines autem: concluſio: igitur & ſu/ mus.
ſceptæ. Interdum quinq; partitæ ſunt argumentationes, in quibus eſt propoſitio: propoſitionis approbatio
aſſumptio: aſſumptionis, approbatio, & complexio. Quædam ſunt quadripartita argumenta: quædam bipar
tita: de quibus apud philoſophos & rhetoricos doctores latiſſimæ diſputatur. ⁋ An moderatam iniuſtitiam.
Verum aliud eſt: moderatas eſſe perturbationes, aliud moderatam iniuſtitiam, & ignauiam: perturbationes
enim ſiue affectus ingeruntur a natura atq; implicātur: ut deuelli nō poſſint: iniuſtitia, & ignauia nō ſunt natu
rales: ſed uolūtariæ. ⁋ Partē uitioꝝ. Non uideo inquit Seneca: q̄uo ſalubris eſſe, aut utilis poſſit ulla mediocri
tas morbi. ⁋ Imbecillitas indulget: imbecillis primo eſt omnis affectus, deinde ipſe ſe concitat, & uires dum
procedit parat. ⁋ Procliue. procliuiter, & uelut in præceps.
¶ LEVCADE. Leucas mons in epyro iuxta mare. ⁋ Quid quod. cuius progreſſus malus: principium ma OMNI
lum. ⁋ At perturbationes progreſſus malus. principium igitur malum. Nunc exponit quemadmodum peri/ BONI
patetici dicunt: perturbationes mediocres utiliter a natura datas: & primo de iracundia nihil poſſe recte agi,
niſi fiat cum quadam iracundia: ut militem non poſſe fortiter pugnare: niſi iracundia quadam incenſum.

cotem fortitudinis eſſe dicunt: multoq; & in hoſtem & improbum ciuem uehementiores iratorum impetus eſſe. leuis autem ratiunculas eorum, qui ita cogitarēt: prælium rectum eſt hoc fieri: conuenit dimicare pro legibus, pro libertate, pro patria. hæc nullam habent uim, niſi ira excanduit fortitudo. nec uero de bellatoribus ſolum diſputant. imperia ſeueriora nulla eſſe putant, ſine aliqua acerbitate iracundiæ. oratorem deniq; non modo accuſantē, ſed ne defendentē quidē probant ſine aculeis iracundiæ. quæ, etiam ſi non adſit: tamen uerbis atq; motu ſimulandam arbitrantur: ut auditoris iram oratoris incendat actio. uirum deniq; uideri negant, qui iraſci neſciat. eamq; quam lenitatem nos dicimus: uitioſo lentitudinis nomine appellant. nec uero ſolum hāc libidinem laudant (eſt enim ira ut modo diffiniui ulciſcendi libido) ſed illud ipſum genus uel libidinis, uel cupiditatis ad ſummā utilitatē eē dicūt a natura datū. nihil enim quemq̄, niſi qd' libeat ꝑclare facere poſſe. noctu ambulabat in publico Themiſtocles, qd' ſomnū capere nō poſſet: quærentibuſq; reſpōdebat, Milciadis tropheis ſe e ſomno ſuſcitari. cui non ſunt auditæ

BERO. Ira eos fortitudinis. ¶ COTEM fortitudinis. ira inquit Ariſto. princeps peripateticoꝝ neceſſaria eſt: nec quicq̄ ſine illa expugnari poteſt: niſi illa impleat animū: ut ſpiritū accēdat: utēdū aūt illa eſt nō ut duce: ſed ut milite: utilis inqt ira eſt: qa pugnatores facit: ut ſcias inqt an ira nēat in ſe generoſi aliquid: liberas uidebis gētes: quæ iracūdiſſimæ ſunt: ut germanos & ſcytas: ubiq; Ariſto. iræ defenſor eſt, aitq; effectus: quoſdā: ſiqs illis bene utat ꝑ armis eſſe & irā cūprimis: quā cotē fortitudinis dicunt: qa ſicut eos acuit ferrū, ita ira acuit animos & accēdit: ira legum præſidē ciuitatiſq; rectorē decet: aufer irā regi: nō modo nemo patebit: ſed ēt de faſtigio ꝑcipitabit: immo uero ut Lanctantii uerbis utar: cuilibet homini eripe hūc affectū: quis eū non ſpoliabit? quis nō deridebit? quis nō afficiet iniuria. In deum cadit ira: ne ſit īmobilis: iraſci rationis eſt: auferuntur enī delicta: & refrenat licētia: ſtoici nō uiderūt eſſe duplicē irā, iuſtā & iniuſtā: ideoq; eā penitus excidere uoluerūt: cū altera ſit euellenda: altera tēperāda: cos autē: quæ acutū ferrū reddere ualet: exors ipſa ſecandi: uaria eſt. Sūt cotes oleariæ: ſunt cotes aquariæ. Pli. ait Italiā dare cotes aquarias: limæ uice īperātes ferro: idē in. xxxvi. tradit creticas cotes acuendo ferro diu maximā laudē habuiſſe: ſecunda laus ē laconicaꝝ. Inter aq̄rias naxiæ cotis laus maxima fuit: ex oleo & aq̄ ciliciæ pollēt: quędā cotes ſaliua hoīs ꝑficiūt: q in tōſtrinaꝝ officinis ſutilis ē fragili mollicia: flamilitanę ex hiſpania in eo genere ꝑcipuæ. ¶ Leuis ratiunculas. Dicūt peripatetici rōnes eoꝝ eſſe futiles & imbecillas: q aiūt pugnādū eſſe ꝑ legibus, pro patria, qd' & illi fatētur: ſed citra: irā dicūt fortitudinē futurā mācā & debilē: opus enī eſſe ira, quę fortitudinē acuat: ſpiritū accēdat, mētes inflāmet. ¶ Excāduit. exarſit, īcaluit. ¶ Oratorē deniq. Orator inqt Ariſt. iratus aliqn̄ melior eſt. Se. uero ait nō iratus orator eſt melior:
M. Atonius diloricauit tunicam aquilii. immo imitatus iratū. M. Antoni. orator apd' M. T. in lib. de oratore differēs ꝑcipit in dicēdo iraſcēdū, dolēdū, flēdū eſſe: q in cauſa perorāda nō dubitauit diloricare tunicā aqlii rei: & iudicibus cicatrices aduerſas ſenis imperatoris oſtēdere, neq; enī fieri pōtuit doleat is: q audit, ut oderit, ut iraſcat, ut ad fletū, miſericordiāq; deducat: niſi oēs hi motus: quos orator adhibere uolet iudici: in ipſo oratore īpreſſi eſſe atq; inuſti uideātur. ¶ Virum uideri. a uirilitate uir & uirtute intelligēdus eſt: tanq̄ ille ſit uere uir, uereq; uirilis, ac fortis: q ira excādeſcat: at iā mē uotū ſatyrographi eſt: neſciat iraſci, cupiat nihil. ¶ Lenitatē. lenitas & acerbitas opponūtur: eſt enī lenitas māſuetudo quędā & benignitas, lenitas legū a Cice. dicta cū laude in oratione ꝑ C. Rabirio. idem in inuectiuis lenitatis ſuæ identidem meminit. ¶ Lenitudinis nomine. Nonius Marcellus lenitudinem dici pro lenitate demōſtrat: & nullus ignorat: ſed hoc in loco nō lenitudinis lego: ſed lētitudinis: ut ſit ſenſus. Lentitudinē dici in hoībus: q iraſci neſciunt: pro lenitate: ſiue lenitudine, qd' nomē in uitio eſt, & cadit in uituperationē: cū lenitas ſiue lenitudo in laude ſit: lentitudinē improbamus: lenitatē ꝓbamus: lentos dicimus hoīes: q nō mouētur affectibus ac ueluti æquanimitate torpentes ſtupent: & tarditate pigrant. Propertius. Hoſtibus eueniat lenta puella meis. Pli. innuere uī: lentū & lentitudinem deriuari a legumine: cui nomen eſt lens: ſic enī de lente ſcribit in. xviii. Tranſlatū eſt in lenticulas nomē, inuenio apud auctores æquanimitatem fieri ueſcentibus ea. M. T. in æpiſtola ad quintū fratrem didaſcalica: non iraſci inquit lentitudinis eſt. ¶ Libidinem. cupiditatem ulciſcēdi: ſic enī ita diffinitur: eſt libido generale uocabulum omnium cupiditatē. ¶ Niſi qd' libeat. tāquam ab eo: qd' libet: libido dicta ſit: ex qua libidine ſiue cupiditate in animis flagrante præclare res a mortalibus conficiātur. ¶ Noctu ambulabat in publico. Exemplo themiſtoclis: demoſthenis: & alioꝝ: docet ꝑclara fieri nō poſſe ſine
Exēplū themiſtoclis. flagrāti libidine ſiue cupiditate: qui ſtimulus inflāmat: excitatq; animos generoſos ad magna capeſcenda: ad noctes inſomnes agendas: ad labores exanclandos. ¶ Temiſtocles. neoclis filius: cū adhuc eſſet adoleſcens inter potus & mulieres uolutabatur: at poſtea q̄ perſæ milciadis uirtute: & auſpitiis in cāpis marathoniis ꝓfligati ſunt nihil amplius per intemperantiam facere uiſus eſt. Mirantibus tātam uitæ: morumq; mutationem dicere ſolebat: milciadis trophea neq; ſinere ipſum dormire, neq; ocioſum ac deſidem eſſe, itaq; themiſtoclis adoleſcentis uitia: magnis ſunt emēdata uirtutibus: de quo Plutarchus Herodotus. Thucydides. Probus Emilius: ęgteri ſatis multa: & quoniā in meutionem incidimus Themiſtoclis in tranſcurſu eſt penſiculandus locus ex libro de ſenectute: ubi ſic loqtur Cato portius, Eſt iſtud qdem Læli aliqd: ſed nequaq̄ in iſto ſunt omnia: ut themiſtoclē ferūt ſeriphio cuidā in iurgio reſpōdiſſe: cū ille dixiſſet: nō eū ſua: ſed patriæ gloria ſplēdorē aſſe

cutū, nō hercle igt Si ego ſeriphius eſſem ignobilis, nec ſi tu athenienſis eſſes, clarus unq̄ fuiſſes. Hactenus M. Tullius, uel apud M. Tullium Cato. In hoc autē textu pēſitādū eſt uerbū illud. Si ego ſeriphius eſſem ignobilis, utrū ignobilis an nobilis legendū ſit: & profecto ſiquis diligēter introſpexerit medulā uerbo℞: & ſanguinē, hiſtoriāq; perſpexerit: cenſebit legendū eſſe nobilis nō ignobilis, quod & uerba Plutarchi græca demōſtrāt ſic ſcribētis αληθη λεγεις ειπε. αλλα ουτ αν εγω σεριφιος ων εγενομην ενδοξος. ουτε συ αθηναιος. i. uera inquit, ue℞ neq; ego ſeriphius exiſtens: eſſem clarus, ſiue nobilis, neq; tu ſi athenieſis. Quod ſi legere lubet ignobilis, potiuſq̄ nobilis: ſicut habēt pleriq; omnes codices, auctorē habebis Platonē: quē ſequaris, ex cuius racemis M. Tullius ſibi uindemiā fecit: qui ſic ait in primo de repu. Ve℞ illud themiſtoclis pulchre ſe habet: qui ſeriphio cuidā ſibi per cōtumeliā obucieti: qd nō ꝓpter ſeipſum: ſed ꝓpter eius patriā tātā eſſet gloriā cōſecutus: ita reſpōdit: eqdem ſi ipſe ſeriphius eſſem: in eadē gloria uiuerē, tu uero ſi athenienſis, minime, lectio ſuperior magis quadrare uidetur cū ſentētia Ciceronis: cui cōſimile eſt illud herodori ex libro viii. qui tradit: nō ſeriphiū hominē, ſed belbitanū nomine timodemū fuiſſe: qui īſenſus themiſtocli liuore inſaniens crimini dabat itionē illius in ſpartam dicens: illū athena℞ reſpectu non fui ab lacedæmoniis honores aſſecutū: & cum nō faceret finem talia dicendi: inquit ei themiſtocles: o homo ita res habet, nec ego ſi belbitanus forem, ſic a ſpartanis honoratus fuiſſem, nec tu etiamſi eſſes athenienſis.

Seriphius ignobilis.

Vindemia ex racemis Platonis.

¶ IMPEria. magiſtratus. ¶ Lenitatem. id eſt iraſcibilitatem. ¶ Libeat. niſi libido ſit.

OMNI BONI. BERO.

Demoſthenis uigiliæ? qui dolore ſe aiebat, ſi quando opificū antelucana uictus eſſet induſtria. philoſophiæ deniq; ipſius princeps nunquā in ſuis ſtudiis tātos progreſſus ſine flagranti cupiditate facere potuiſſent. ultimas terras luſtraſſe Pythagoram, Democritum, Platonē accepimus. ubi enim quid eſſet, quod diſci poſſet, eo ueniendum iudicauerunt. num putamus hæc fieri ſine ſummo cupiditatis ardore potuiſſe? ipſam ægritudinem, quam nos ut terram, & immanem beluam fugiendam eſſe diximus: non ſine magna utilitate a natura dicunt conſtitutam. ut homines caſtigationibus, reprehēſionibus, ignominiis, affici ſe in delicto dolerent. impunitas enim peccatorum data uidetur eis, qui & ignominiam, & infamiam ferunt ſine dolore. morderi eſt melius conſcientia. ex quo eſt illud e uita ductum ab Afranio. nam cum diſſolutus filius, heu me miſe℞, dixiſſet: tū ſeuerus pater Dummodo doleat aliquid, doleat qd lubet. Reliquas quoq; partes ægritudinis utiles eē dicūt. miſericordiā ad opē ferēdā, & calamitates hoīum indigno℞ ſubleuādas. ipſū illud æmulari: obtrectare, nō eſſe inutile: cū aut ſe nō idē uideat cōſecutū, quod aliū: aut aliū idem quod ſe.

¶ DEMOſthenis uigiliæ. nimiū ſtudiū in orationibus componendis Demoſtheni regulo orato℞ pytheas & alii obūcientes dicebāt. τα του εκεινου ελλυχνιον οζειν. hoc eſt opera illius lucernā olere: Demoſthenes enim flagrans ſtudio eloquētiæ iugiter lucubrabat & ut auctor eſt Plutarchus: ſæpe duos uel tres menſes cōtinuos domi incluſus ſine intermiſſione ſtudebat: abraſa parte capitis: ut exeūdi facultatē ſibi ipſi ꝓriperet. Dicit ut ī eo quoq; tm̄ ſtudiū fuiſſe: tātuſq; labor, ut impedimēta naturæ: balbus enim erat, diligētia induſtriaq; ſuperauerit: qui coniectis ī os calculis: ſumma uoce uerſus multos uno ſpiritu pronuntiare cōſueſcebat, neq; cōſiſtens loco: ſed inambulans atq; aſcenſu arduo ingrediens. Diuus Hierony. in hanc ſententiā ſic ſcribit. Demoſthenes plus olei q̄ uini expēdiſſe dicit: & oēs opifices nocturnis ſemper uigiliis ꝓueniſſe. ¶ Luſtraſſe pythagorā. Pli. in. xxx. refert pythagorā, Democritū, Platonē ad magiā diſcēdā nauigaſſe exiliis uerius q̄ perigrinationibus ſuſceptis. Hierony. in ꝓlogo ueteris inſtrumēti. Legimus inqt quoſdā luſtraſſe ꝓuincias: nouos adiiſſe populos: maria trāſiſſe cupiditate ſtudio℞: ſic pythagoras mēphiticos uates: ſic Plato ægyptum laborioſiſſime pagrauit: dū literas quaſi toto orbe fugientes perſeqtur. Democritus cōſectatus magos de magica ſcripſit: patrimoniū ſuū patriæ donauit: quo expeditus perigrinaretur: ꝓharetur q. ¶ Aegritudinem a natura. Peripatetici triſtitiam: quæ ægritudo eſt: dicunt utiliter, neceſſariæ, prouidenter a natura datam eſſe hominibus: ſicut reliquos affectus ut ſcilicet homines doleant in delicto: & conſcientia mordeantur, quæ mille teſtium loco eſt: quæ res proficit ad recte uiuendum. ¶ Ignominia ſine dolore: is impune peccat: qui ignominiæ notā: infamiæ ſuggillationē nihil pēdit: quā uerentur omnes probi: nā ut ante dictū eſt, uir generoſus exiſtimat: nullum malū eſſe peius dedecore & infamia. ¶ Ab afranio. poeta hic fuit: conditor togatarū clariſſimus, de quo Oratius: dicit afrani toga conuenire menandro: hunc ait Quintilianus inqnaſſe argumēta fedis amoribus puero℞: inducebatur ab afranio in fabula diſſolutus filius: q caſtigatus a patre: & cōſcientia teſte affectus ita dolēter loquitur. Heu miſe℞ me: quo audito pater lætatus: qd aliū dolētem ex delicto uidebat: ſubiunxit doleat qd libet: dummodo aliquid doleat: oſtendens ægritudinem ſalubriter cōſtitutam eſſe: hoc afranianum uſurpat in æpiſtolis ad atticum cum ait: ſed tamen dūmodo doleant aliquid: doleant quid libet. ¶ Aegritudinis partes. Singulis perturbationibus partes plures ſubiiciuntur: ægritudini ſubiecta ſunt miſericordia, æmulatio, obtrectatio, luctus, angor, lamentatio: & alia complura. ¶ Obtrectare: dixit ſupra obtrectatio eſt ea: quam intelligi zelotypiam uolo ægritudo ex eo: quod alter quoq; potiatur eo: quod ille concupierit.

Vigiliæ demoſthenis.

Pythagoras. Plato. Luſtratores orbis.

Afranius togatarius

dū doleat alqd doleat qd libet.

¶ ANTE lucana induſtria. laborare ante diem. ¶ Afranio. afranius poeta comicus. ¶ Eſſe. opus utile.

OMNI BONI

BERO. ¶ METVM. xenophō ī oeconomico & columela: ꝓdiderūt metū utilē eſſe: plurimūq; cōferre ad diligētiā cuſtodiēdi. ¶ Reſecāda eſſe. ꝑipatetici affectiones mediocriter tēperāt reſecātes: quæ nimia ſunt: ſtoici radicitus euellūt: ac pœnitus extirpāt. ¶ Mediocritatē. odūt αρετασ ειναι τασ μεσοτητασ uirtutes eſſe mediocritates: aurea ab Ora. mediocritas cognominaꝰ: ex q̄ eſt illud ꝓbabile ī oī uita μηδὲν ἄγαν. i. nequid nimis. ¶ Apud ac. ue. Hoc ideo īſerit ut oſtēdat academicos ob uerecūdiā nō audere ꝑipateticis: cōtradicere: qbus ſtoici: utpote īuerecūdiores libere reſpōdēt in æpiſtola ad papiriū petū ego ſeruo & ſeruabo ſic enī aſſueui Platonis uerecūdiā. ¶ Digladiēꝰ. diſſideāt: diſſentiāt, depugnēt, tractū uerbū a gladiis & gladiatorio certamine. Hiero. Vidi duos digladiātes. Cic. in primo academicoꝝ: qd̕ antipater digladiaꝰ cū carneade tot uoluminibus. Sēſus eſt: ſtoici & peripatetici īter ſe diſſideāt atq; depugnēt prout lubet: cū id nihil ad me: qui nulli ſectę addictus: nihil neceſſario probare cogor ſed id ſequor: qd̕ ueriſimilimū uideatur ex inſtituto ſocratico: academicaq; diſciplina. ¶ Diffinitio. Ex diffinitione perturbationis ſm Zenonē colligit rationes ꝓbabiles ad cōfutādā decreta peripateticoꝝ in moderādis perturbationibus nam ſi perturbationis diffinitio ꝓba eſt: uidelicet cōmotio animi cōtra naturā aduerſa a ratiōe: omnis perturbatio etiam modica erit repudianda tanquam rationi contraria: & procul a naturæ cōſtantia. ¶ Ardores animoꝝ. peripatetici irā utilē eſſe: neceſſariāq; aſſerētes appellāt ardores animorū & cotes uirtutū impetus illos iracūdiæ: qua animi accēduntur: & uirtus acuitur. Nunc Ci. ex ſtoica doctrina differit aduerſus ſentētias peripateticoꝝ. ¶ Gladiatorū id quidem. ſ. ſtomachari: indignari: ira exſcandeſcere. ¶ In eis. gla. ¶ In il. g. ſ. gladiatoꝝ ex qbus alii retiarii alii mirmyllones dicebantur quidā ſecutores quidam tunicati, qdā thraces dicti: emeritos rudiarios appellāt: de qbus affatim apud Sueto. ¶ Pacidianus. Nomen eſt famoſi gladiatoris: cuius meminit Ora. in ſermonibus: cū ait. Qui peccas minus atq; ego: cum fului rutubæq; aut pacidiani: contento poplite mirer prælia: rubrica picta aut carbone: uelut ſi re uera pugnent feriant, uitentq; mouentes. ¶ Occidā illū. Verſus Lucilli ex perſona pacidiani gladiatoris irato animo pugnantis aduerſus alteꝝ gladiatorē. ¶ In os. ideſt ipſe prius uulnerabor in ore ab aduerſario: quæ ego illū cōfodiā. ¶ Sura pulpa cruris: ſuras eſſe hominibus tātū & crura carnoſa: teſtis eſt Pli. in. xi. apud auctores repetitur in egypto quendā nō habuiſſe ſuras.

Aurea mediocritas.

Platonis uerecūdia.

Digladiari.

Sura.

metum uero ſiquis ſuſtuliſſet: oēm uitæ diligētiā ſublatā fore: quæ ſūma eſſet in eis, q leges, q magiſtratus, q paupertatē, q ignominiā, q mortē, q dolorē timerēt. Hæc tamē ita diſputātur ut reſecāda eſſe fateātur: euelli pœnitus dicāt nec poſſe: nec opus eſſe: ut in omnibus fere rebus mediocritatē eſſe optimā exiſtimēt. quæ cū exponunt, nihil ne tibi uidetur, an aliquid dicere? A. Mihi uero dicere aliquid. itaq; expecto qd ad iſta. M. reperiam fortaſſe. ſed illud ante. uides ne quāta fuerit apud academicos uerecūdia? plane enim dicūt quod ad rem ꝑtineat. peripateticis reſpōdeꝰ a ſtoicis. digladientur illi ꝑ me licet: cui nihil eſt neceſſe, niſi ubi ſit illud, quod ueriſimilliū uideatur, inquirere. quid eſt igitur, quod occurrat in hac quæſtiōe? e qua poſſit attingi aliquid ueriſimile: quo longius mēs humana progredi nō poteſt? diffinitio ꝑturbationis: qua recte Zenonē uſum puto. ita enim definit: ut ꝑturbatio ſit aduerſa ratiōe, cōtra naturā animi cōmotio. uel breuius, ut ꝑturbatio ſit appetitus uehemētior. uehementior autē intelligatur is, qui ꝓcul abſit a naturæ cōſtantia. quid ad has diffinitiones poſſim dicere? atqui hæc pleraq; ſunt prudenter, acuteq; differentiū. illa qdem ex rhetorum pompa, ardores animorum, coteſq; uirtutum. an uero uir fortis, niſi ſtomachari cœperit: nō poteſt fortis eſſe? Gladiatorum id quidem. q̄q̄ in eis ipſis uidemus ſæpe cōſtantiam. colloquūtur: cōgrediūtur: aliquid poſtulant: ut magis placati, quā irati eſſe uideantur. ſed in illo genere ſit ſane Pacidianus aliqs hoc aīo: ut narrat Lucilius. Occidam illū eqdem, & uincam, ſi id quæritis, inquit. Veꝝ illud credo fore: in os prius accipiam ipſe: Quam gladium in ſtomacho, ſura, ac pulmonibus ſiſto. Odi hominem iratus pugno: nec longius quicquam Vobis: quā dextræ gladiū dū accōmodet alter. Vſq; adeo ſtudio, atq; odio illi' efferor ira. At ſine hac gladiatoria iracundia uidemus

OMNI BONI. ¶ REPERIAM fote. Superius oſtēdit nullam poſſe eſſe mediocritatem perturbationū: & quia dicunt perturbationes utiliter a natura datas: confutat & oſtendit nullis perturbationibus opus eſſe: & primo iracūdiam nō poſſe in ſapientem cadere, ſapiens enim conſtans eſt: & qui iratus eſt leuis & commotus: non ergo: & ab auctoritate oſtendit non opus eſſe iracundia ad pugnandum: nam Homerus & Ennius inducunt fortes uiros fortiſſime ſine ulla iracundia pugnantes: præterea oratorem non iraſci: ſed ſimulare ſe iraſci deinde a diffinitione fortitudinis: & diffinitionem ſtoicorum meliorem quam peripateticoꝝ: & academicos laudat: qui mihi affirmāt. ¶ Verecundia: modeſtia. ¶ Digladienꝰ. depugnent. ¶ Occurrat. in mētē ueniat. ¶ Quo. ſ. ut uideatur ueriſimile: ſolebat dicere ſocrates ueritatē in imo putei latere: quæ exhauriri nequeat. ¶ Quid ad has: q. d. diſſolui nō poſſunt. ¶ Pōpa. altitudine: qa uerbis trāſlatiis utunꝰ. ¶ An uero uir. argumētū a minori. ſi. gladiatores: cū depugnāt non iraſcūtur ſapiens & fortis iraſceꝰ: nō eſt igiꝰ data a natura iracundia. ¶ Illo genere gladiatoꝝ. ſed cōcedamus gladiatores pugnare iratos, uir fortis. ¶ Aiax. Thelamonius apud Homeꝝ ſingulari certamine ſine iracundia pugnant. ¶ Progredientem. longis paſſibus gradientem.

progredientem apud Homerum Aiacem multa cum hilaritate: cum depugnaturus eſſet cum Hectore. cuius, ut arma ſumpſit, ingreſſio lætitiam attulit ſociis: terrorem autem hoſtibus: ut ipſum Hectorem, quẽadmodum eſt apud Homerum, toto pectore trementem prouocaſſe ad pugnam pœniteret. atq; hi colloquuti inter ſe, priuſquam manum cõſererent, leniter & quiete: nihil, ne in ipſa quidem pugna, iracunde, rabioſeue fecerunt. ego, ne Torquatum quidem illum, qui hoc cognomen inuenit: iratum exiſtimo gallo torquẽ detraxiſſe: nec Marcellum apud Claſtidium ideo fortem fuiſſe: quia fuerit iratus. de Africano quidem, qa notior eſt nobis, propter recentem memoriam: uel iurare poſſum, non illum iracundia tum inflammatum fuiſſe: cum in acie M. Halienum Pelignum ſcuto protexit: gladiumq; hoſti in pectus infixit. de L. Bruto fortaſſe dubitarim: an propter infinitum odium tyranni, effrenatius in Aruntẽ inuaſerit. uideo enim utrũq; comminus ictu cecidiſſe contrario. quid igitur huc adhibetis iram? an fortitudo, niſi inſanire cœperit impetus ſuos non habet? quid? Herculem quem in cælum iſta ipſa, quam uos iracundiam eſſe uultis, ſuſtulit fortitudo: iratum ne cenſes conflixiſſe cũ erimanthio apro? aut leone nemeæo? an etiã Theſeus

¶ PROGREdientem apud Homeꝝ aiacem. Homerus in ſeptimo iliados: inducit Hectorem proceres græcorum ad ſingulare certamen prouocantem: ex quo nouem ſortes in galeam deiecerunt conſtituentes ut ille pugnaret: cuius ſors exiſſet: fuerunt autem hi: agamemnon. Diomedes, duo aiaces. Idomeneus. Meriones, Eurypilius, Thoas, & Vliyſſes quibus ſortientibus, interea Milites obſecrabant: ut aiacis Thelamonii, aut Diomedis, aut Agamemnõnis ſors exiret, atq; ita euenit, aiacis quem potiſſimum cupiebat: ſors prolata eſt, qa armatus progreſſit in medium ſicut ingenti corpore ita animo quoq; ingenti, ridenti uultu, pleno gradu trabalem lanceam quatiens: quo uiſo, græci lætati ſunt. Troiani metu perculſi adeo ut ipſum quoq; Hectorem corde ob metum uehementius palpitante prouocaſſe pęniteret: aiax propius Hectorem acceſſit: allocutuſq; eſt: eiq; reſpondet Hectori mox congreſſi mutuis ictibus impetunt: adoriuntur, laceſſunt: Hector ſaxo enormi percuſſus reſupinatur: dirempto per pręcones certamine: laudat Hector robur aiacis ſeq; ambo honorificis muneribus uiciſſim proſequuntur: Hector enſem aiaci dono dat: ille Hectora baltheo pulcherrimo remuneratur: atq; ita mutuis donati muneribus in diuerſum uterq; digreſſi ad ſuos reuerterunt. ¶ Torquatum illum. Hiſtoria mãlii torquati ſatis nota: qui gallum prouocatorem congreſſus occidit: eiq; iacenti torquem aureum detraxit: ſibiq; induit, ex quo ſibi, & poſteris peperit torquati cognomen: torquati quoq; milites dicti torquibus inſigniti: ut docet Vegetius. ¶ Apud claſtidium. Marcellus qui dictus eſt ob excellentem fortitudinem gladius romanorum: qui Annibalem uinci poſſe docuit: uiridomarum gallorum regem in prœlio occidit: eiq; detracta opima ſpolia cõſecrauit Ioui phręretrio: de quo apud Propertium in quarto commentario fuſius ſcripſi: id autem factum eſt apud Claſtidium oppidulum in ripa padi ſitum. Plutarchus non uiridomarum ſed brictotomartum appellat regem illum: quem Marcellus obtruncauit ingenti corporatura præditum: mox fuſis hoſtibus. Mediolanum cępit. ¶ De africano. neoteron: ideſt iuniorem Africanum intelligit, q Aemilianus dicitur, q prouocatorem: ſingulari prælio uicit. Plinius, & Varro auctores ſunt: hunc Africanum obſidionali corona donatum eſſe in Africa manilio conſule cohortibus ſeruatis: totidẽq; ad ſeruãdas eas eductis. Hic duos Romani imperii: terrores ſuſtulit: carthagine: numãtiaq; deletis. ¶ Halienũ. Nomen proprium in uerrinis: mentio fit alterius halieni. ¶ Tyranni. tarquinii ſuperbi & filii. ¶ Effrenatius in aruntem. Brutus uindex Romanæ libertatis: exactor tarquiniorum primus conſul in prælio congreſſus eſt aduerſus aruntem tarquinii ſuperbi filium qui inflammatus ira: ubi Brutum eſſe cognouit concitat calcaribus equũ atq; in ipſum infectus dirigit, ſenſit in ſe iri Brutus: auideq; ſe certamini offert: adeoq; infeſtis animis, infeſtiſq; telis concurrunt: ut contrario ictu uterq; tranſfixus duabus hærentes haſtis moribundi ex equo lapſi ſint. Hiſtoriam luculenter copioſeq; peſcribunt Liuius, Dionyſius, Plutarchus. ¶ Comminus. prope. eminus procul. ¶ Inſanire cœperit. iram enim breuem inſaniam eſſe dixerunt. ¶ Cum erimanthio apro. inter duodecim Herculis labores famigeratos, eſt aper erimanthius, & leo nemeus: euryſtheus enim Herculi iniunxit: ut aprum erimanthium archadiæ uaſtantem agros uiuum caperet: quod & ſi arduum factu uidebatur tamen Hercules prudentia & uiribus uſus facile perfecit: uiuumq; aprum ad euryſthenẽ deportauit: quo ille uiſo pauefactus ſe in aereo uaſe abſcondit: reliqua de leone nemeo & Hercule inuulgata: literæ interiores tradunt: Herculem eſſe ſolem, quaſi heraclẽ: ideſt heras cleos, quod ſignificat Iunonis: ideſt aeris gloriã: quę porro alia aeris gloria niſi ſolis illuminatio? q duodecim ſigna Zodiaci annuo curſu luſtrat: & ob hoc dictus duodecim labores exanclaſſe. Illud quoq; obiter annotandum: quod annotatu digniſſimum eſt. Herculem inter cætera cognomenta Alexicacon quoq; cognominari: ab eo quod eſſet defenſor hominum depulſorq; maloꝝ. Apud rhodios Hercules colebatur cum conuitiis ac maledictis: cauſam refert Lactantius in primo.

BERO.

Sors aiacis.

Torquatus a torque.

Claſtidium

Brutus in aruntem.

Erimãthius aper.

Hercules ſol.

Alexicacos

¶ TORquatum. qui ſingulari certamine gallum quẽdam ſuperauit: cui torquem detraxit. ¶ Marcellum. qui imperatorem cenomanum ſuperauit: & ſpolia opima tulit. ¶ Pelignum. peligni populi iuxta latinos. ¶ Aruntem. filium Tarquini ſuperbi. ¶ Erimanthio. erimanthus in archadia oppidum.

OMNI BONI.

BERO. ¶ MARAthonii tauri. Theſeus Herculis imitator: cuius nomẽ ĩ ore ſemp hẽbat: corynephoros. i. clauã ferẽs marathoniũ tauꝝ cõprehẽdit p magna detrimẽta inferẽtẽ: eũq; ab Hercule olĩ ex cretã ĩ peloponeſſũ traductũ athenas uiuũ puexit: quẽ ęgeus pater ſacrauit apollini. Auctores Diodo. & Plu. Theſeis tõſuræ genus eſt a Theſeo nũcupata: q̃ anteriores capilli rõdenſ. Eſt aũt marathõ oppidũ atticæ regionis: in cãpis marathonis milciades pſas funditus deleuit. ¶ Quę rõnis exps. Cũ fortitudo uirtus ſit ſine rõne eſſe nõ põt: ferocia enĩ illa rõnis exps temeritas & audacia eſt: de qua ait Ora. Vis cõſilii exps molle ruit ſua: fortitudo enĩ ut diffiniũt phi: eſt cõſiderata periculoꝝ ſuſceptio: & laborũ perpeſſio: in meditullio timoris & audacię poſita. ¶ Patibiles. Morbi & labores patibiles dicuntur: qui ferri tolerariq; & poſſint & debeant, ſicut econtrario impatibiles morbos & cruciat⁹ dicũt ĩtolerabiles aſperrimoſq;: quos ob magnitudinẽ ferre non poſſumus: dicitur & patibile in actiua ſignificatione: quod pati poteſt, ſicut impatibile qđ pati nõ poteſt. Lactãtius: impatibile de ĩpatibili oĩni nõ poſſe.

Coryne- phoros.

Taurus marathonius.

Theſeis tonſura.

marathonii tauri cornua comprehendit iratus? uide ne fortitudo minime ſit rabioſa: ſitq; iracundia tota leuitatis. neq; enim eſt illa fortitudo, quæ rationis expers. eſt contemnendæ ſunt humanæ res: negligenda mors eſt: patibiles & labores, & dolores putandi. hæc cum conſtituta ſint iudicio, atq; ſententia: tum eſt robuſta illa, & ſtabilis fortitudo. niſi forte quæ uehementer, acriter, animoſe fiunt: iracunde fieri ſuſpicamus. mihi uero ne Scipio quidem ille pontifex maximus, qui hoc ſtoicorum uerum eſſe declarauit nunquam iratum eſſe ſapientem: iratus uidetur fuiſſe cum Ty. Graccho, tum, cum conſulem languentem reliquit: atq; ipſe priuatus, ut ſi conſul eſſet, qui rempublicam ſaluam eſſe uellet, ſe ſequi iuſſit. neſcio ecquid ipſi nos fortiter in republica fecerimus. ſi quid fecimus: certe irati non fecimus. An eſt quicquã ſimilius inſaniæ, quã ira? quã bene Ennius initium dixit inſaniæ. color, uox, oculi, ſpiritus: impotentia dictorũ, atq; factorum, quam partem habent ſanitatis? quid Achille homerico fœdius? quid Agamẽnone in iurgio? nam Aiacem quidem ira ad furorem, mortemq; perduxit. non igitur deſiderat fortitudo aduocatam iracundiam. ſatis eſt inſtructa, armata, parata per ſeſe. nam iſto modo quidem licet dicere utilem uinolentiam ad fortitudinem: utilem etiam dementiam: quod & iſani, & ebrii multa faciũt ſæpe uehemẽtius. ſemper Aiax fortis: fortiſſimus tamen in furore. nam facinus fecit maximum: cum Danais inclinantibus

Exẽplũ ſcipionis naſicæ.

¶ Scipio ille põtifex. Scipionẽ naſicã intelligit: q rempub. faucibus oppreſſam peſtifera Tyberii gracchi manu ſtrangulari paſſus non eſt. Nã cum Tyberius Gracchus in tribunatu profuſiſſimis largitionibus & agrariis legibus fauorem populi occupaſſet: & rempu. perturbaret: cõuocatus ſenatus a cõſule mutio ſceuola deliberabat: quid nã in tali tempeſtate faciendum eſſet: cunctiſq; cenſentibus: ut cõſul armis rempu. tueretur: ſceuola negauit: ſe quicquã ui eſſe actuꝝ: tũ Scipio naſica: quoniã inquit cõſul dum iuris ordinem ſequitur: id agit ut cum omnibus legibus Romanũ imperiũ corruat: ego priuatus uoluntati ueſtræ me offero: ac deinde leuam manum: parte togæ circũdans: ſublata dextra proclamauit: qui rẽpu. ſaluã eſſe uolunt: me ſequantur: eaq; uoce Gracchũ. cum ſcelerata factione quas merebatur pœnas pſoluere coegit. Hic ut ait Auguſtinus in primo de ciuitate dei. cum eſſet põtifex maximus theatrum conſtitui uetuit ne græca luxuria obreperet ad uirtutem romanorum labe factandam: ſenſus eſt Scipionem nõ iratum compreſſiſſe impetus tribunitios Tyberi Gracchi. ¶ Si quid fecimus. Hoc referendum eſt ad coniurationem Catilinæ: q̃ Cicero detexit uindicauitq;: ſignificat autẽ ſe non iratum ſumpſiſſe ſupplicium de coniuratis: qui in Tulliano morte mulctati ſunt. ¶ Initium dixit inſaniæ. Oratius ait. Ira breuis furor eſt. Quidam e ſapiẽtibus uiris iram dixerunt eſſe breuem inſaniam. Ennius dixit Initium inſaniæ impotens enim ſui eſt decoris oblita: ut ſcias inquit Seneca non eſſe ſanos: quos ira poſſedit: ipſum illorum habitum intuere: flagrãt: emicant oculi iraſcentium. multus ore totus rubor eſt: labia quatiuntur: dentes comprimuntur, capilli ſubriguntur: ſpiritus ſtridens eſt. Gemitus: mugituſq;: ut parum explanatis uocibus. Sermo pręruptus: & comploſæ ſępius manus: & pulſata humus pedibus: fœda uiſu, & horrenda facies. Deprauantium ſe atq; ĩtumeſcentium.

Signa iraſcentium.

¶ Achille homerico fędius. Homerus in prĩo iliados Achillẽ iracũdia ęſtuãtẽ ſcribit: in iurgio aduerſus agamẽnonẽ ſtrinxiſſe gladiũ: illius trucidãdi cã: ſed cũ pallas cohibuit. Agamẽnõ quoq; furẽter iraſcif aduerſus eũdẽ Achillẽ ob chryſeida patri redditã: lege Homeꝝ: latiſſime id totũ explicãtẽ, de Achille dixit Ora. Impiger iracũdus inexorabilis: acer. Idẽ de agamẽnone & Achille loquẽs ait. Hũc amor ira qdẽ cõiret unit utrũq;. ¶ Aiacẽ ira. Sene. in hãc ĩſiam. Aiacem in mortem egit furor in furorẽ ira: nam cum reſciuiſſet quæ feciſſet per inſaniã incubuit gladio. ¶ Inſani faciunt uehementius. Inſane dixerunt ueteres cum dicere uellent uehementer. Propterea quod inſani ut interpretatur. M. Varro faciunt omnia uehementer.

Achilles iracundiſſimus.

Inſane p uehemẽter.

OMNI BONI. ¶ PATibiles. uocabulũ phicũ: nec in orõne ciuili uſitatũ. ¶ Scipio naſica. cũ Ty. Gracchus iamiam laturus eſſet legẽ, neq; Qu. Mutius augur Sceuola cõſul cõmoueref. ipſe priuatus dixit: qcũq; uult ſaluã rẽ eſſe publicã: me ſequaf: & Tyberiũ Gracchũ pſecutus ĩ Cliuo capitolino occidit: inſtructa ar armata. ¶ Inclinantibus. ĩ fugam ſe uertẽtibus: tractat definitionẽ. Si de eſſentia fortitudinis iracũdia eſſet: in definitione fortitudinis concluderetur at non comprehendit: ne fortitudo igitur ſine iracundia eſt. igitur accidens.

¶ SVMMAM rem perfecit. Narrat Homerus in .xv. iliádos quemadmodum græci fuga cõſternati ſunt: atq; Hector, cui Iuppiter fauebat: impetum fecit ad Claſſem græcorum cremãdam: cui rei unus potiſſimum aiax reſtitit arcens flammam, confodiens Troianos incendiarios. Exhortans ſuos ad hoſtem repellendum: & ita rem græcorum labantem: inclinatamq; reſtituit. Hinc ait apud Ouidium in .xiii. Nempe ego mille meo protexi pectore puppes: ſpem ueſtri reditus. ¶ Stomacho. Indignatione & iracundia: inde ſtomachoſus: & ſtomachabundus dicitur indignabundus iracũduſq;: mouere ſtomachum ſignificat indignationem: bilemq; atq; iracundiam excitare. Marcus Tullius. Non illi ut mihi ſtomachum facerent: quem ego funditus perdidi: ſed certe ut facere ſe arbitrarentur. ¶ Fortitudo eſt igitur. In rhetoricis ita diffinitur: fortitudo, eſt rerum magnarum appetitio, & rerum humilium contemptio: & laboris cum utilitate rationis perpeſſio: & alibi, fortitudo eſt conſiderata periculorum ſuſceptio: & laborum perpeſſio: græci andrian uocant. ¶ Spheri. nomen eſt philoſophi: cuius alibi. Marcus Tullius; & Quintilianus meminerunt. ¶ Notiones: conceptiones; & intelligentias: græci notionem uocant ἔννοιαν de qua ſupra diximus. ¶ Inuolutam. diffinitionis officium eſt: ut euoluat inuoluta: explicet implicita: retegat operta. ¶ Male olere cenum. Auguſtinus in primo de ciuitate dei. Pari motu exagitatum exhalat horribiliter cenum, & ſuauiter flagrat unguentum. ¶ Senties. quia exagitatum ſpirat graueolentiam. ¶ Qualis eſt cum uxore. Peripatetici eccleſiaſticiq; doctores: iuſtum neceſſariumq; eſſe tradunt: uti ira aduerſus minores: cuius affectus nobis datus eſt ad coercenda peccata eorum qui ſunt in noſtra poteſtate: ut filiorum uxoris: famulorum: qui arctiore diſciplina: ad probitatem formandi ſunt: quorum etas niſi metu cohibeatur: licentia fient deteriores: & ad omne flagitium facinuſq; præcipites. ¶ Conturbata mens iracunda. Reſpondent peripatetici: iram moderatam eſſe debere: tantumq;, iraſcendum, quantum expediat: ſtatuit enim deus ut inquit Lactantius: certos limites iræ quos tranſcendere non licet. Ariſtoteles in ſecundo ethichorum: non facile eſſe ait determinare quomodo: & aduerſus quos, & pro quibus: & quatenus ſit iraſcendum.

BERO. Stomachabundus. Notio. Ira neceſſaria ad coertionem.

ſummam rem perfecit manus: prœlium reſtituit. inſaniens. dicamus igitur utilem inſaniam. tracta diffinitionem fortitudinis, intelliges eam ſtomacho non egere. Fortitudo eſt igitur animi affectio legi ſummæ in perpetiendis rebus obtemperans: uel conſeruatio ſtabilis iudicii in eis rebus, quæ formidoloſæ uidentur, ſubeundis, & repellendis. uel ſcientia rerum formidoloſarum, contrariarumq;, aut omnino negligendarum, conſeruans earum rerum ſtabile iudicium: uel breuius ut Chryſippus. nam ſuperiores diffinitiones erant Spheri, hominis in primis bene diffinientis, ut putant ſtoici. ſunt enim omnino omnes fere ſimiles. ſed declarant communes notiones alia magis alia. quomodo igitur Chryſippus? Fortitudo eſt inquit ſcientia perferendarum rerum: uel affectio animi in patiendo, ac perferendo ſummæ legi parens ſine timore. Licet enim inſectemur iſtos, ut Carneades ſolebat: metuo ne ſoli philoſophi ſint. quæ enim iſtarum diffinitionum non aperit notionem noſtram? quam habemus omnes de fortitudine, tectam, atq; inuolutam? qua aperta, quis eſt, qui aut bellatori, aut imperatori, aut oratori quærat aliquid? neq; eos exiſtimet ſine rabie, quicquam fortiter facere poſſe? quid? ſtoici, qui omnes inſipientes inſanos eſſe dicunt: nonne iſta colligunt? remoue perturbationes: maximeq; iracundiam: iam uidebuntur monſtra dicere. nunc autem ita diſſerunt, ſic ſe dicere: omnes ſtultos inſanire: ut male olere omne cenum. at non ſemper. commoue. ſenties: ſic iracundus non ſemper iratus eſt. Laceſſe. iam uidebis furentem. quid? iſta bellatrix iracundia, cum domum rediit, qualis eſt cum uxore? cũ liberis? cũ familia? an tum quoq; eſt utilis? eſt igitur aliquid quod cõturbata mens melius poſſit facere: quam conſtans? an quiſquam poteſt ſine perturbatione mentis iraſci? bene igitur noſtri, cũ omnia eſſent in morbis uitia: quod nullum erat iracundia fœdius: iracũdos ſolos morboſos nominauerũt. Oratorẽ uero iraſci minime decet:

¶ NOTIONES. conceptus. Summæ legi: rationi. ¶ Notionem conceptum uniuerſalem: quem in animo habemus. ¶ Quid? ſtoici: oſtendit iracundiam a natura utiliter non datã ab auctoritate: & diffinitione ipſius fortitudinis: nam ſi fortitudo non poſſet ſine iracundia eſſe: in diffinitione concluderetur: quicunq; perturbantur ſunt inſani ſecundum ſtoicos: omnes iracundi perturbantur: ſunt ergo inſani: deinde reſpondent oratores: non iraſci ſed ſimulare ſe iraſci: præterea ſapientem ſine miſericordia: id eſt ſine commotione animi poſſe liberalem eſſe: & calamitate affectum iuuare quicunq; in cupiditatem cadunt: cupidi ſunt: omnes uero cupidi. ¶ Familia. famulus, & ſeruus interdum omnem domum ſignificat. Omnis mẽs conſtans melius facit, quã perturbata: at iracundus perturbatur: melius ergo mens conſtans: id eſt ſapiens ſine perturbatione faciet. ¶ Fœdius. turpius. ¶ Orationes. cum ſcribuntur. ¶ Cauſæ. cum aguntur.

OMNI BONI.

BERO. ¶ SIMVlare non dedecet. Sene.in.ii.de ira. Orator inqt nō melior eſt quādo iratus eſt: ſed quādo imita iratū. *Simulare affectus.* Nā & hiſtriones in ꝓnūtiando nō irati populū mouēt: ſed iratū bene agētes: ubicūq; alieni aī ad noſtrū arbitrium agendi ſunt modo irā, modo metū, modo miſericordiā: ut aliis incutiamus: ipſi ſimulabimus & ſępe id, quod ueri affectus non effeciſſet: efficit imitatio affectuū. ⁋ Nū irati ſcribimus. Orator qui egit in foro ardenter atq; acriter, domi ſcribit ſedato animo & tranquillo orationē: quæ actionis exemplar eſt: & archetypō: autumat Plinius poſterior poſſe fieri: ut ſit actio bona: quæ nō ſit bona Ora. aliud eſt bona Actio: aliud bona Ora. ⁋ Vincite minus. Verba ſunt ex tragędia accii poetę: quę dicebanꝭ a pſona irata fortaſſis ab atreo: quæ cū ageret Aeſopus hiſtrio ſcena non iratus agebat: ſed imitatus iratum. *Accius tragędiographus.* Accius quoq; compoſuit illa, nō iratus: ſed animo trāqllo: & ſedato. De Aeſopo hiſtriōe tragico, & eius patria iā dictū eſt: de Accio quoq; tragędiaꝝ ſcriptore facta eſt mētio in ſupioribus: qui parētibus libertinis natus inter colonos piſauꝝ deductus eſt: a quo & fundus accianus iuxta piſauꝝ dictus: in ſcriptitādis tragędiis ſentētiaꝝ grauitate: uerboꝝ pōdere: perſonaꝝ auctoritate clariſſimus: quoniā in Accii mētionē incidimus: repaſtinādus locus eſt ex tertia tuſculana: ubi diximus menalippam nomē eſſe fabulæ Accianæ. Nonius uero identidem citat Acciū poetā: in menalippo: mēdoſos eſſe codices opinor Nonianos: legendūq; ubiq; in menalippa: nō me pręterit celebrari ab Homero menalippum Icetaonis filiū: qui a Priamo perinde cultus eſt ac unus ex filiis: qđ uidelicet inter troianos uirtute pſtaret: qui aliquo tēpore pauit armēta: a cuius noīe autumāt qdā inſcribi tragędiā Accii Menalippū. Ego ob menalippa ſcriptā eſſe ab Accio fabulam autumo: cui titulus ſit menalippa. ⁋ Libidinē la. Deſtruit quæ aſtruūt peripatetici: ex quoꝝ ſnia dictū eſt ſupra: nihil queq̄ ſi ſit libidine: ſiue cupiditate flagrāte: agere poſſe prędare. Nomine autē libidinis cupiditas oīs ſignificaꝭ, & eſt inculpatū uocabulū. Saluſti. in armis & equis libidinē hēbat. ⁋ Aegritudinē lau. Refellit illud peripateticoꝝ: q dicūt ægritudinē eſſe utilē, utiliterq; a natura conſtitutā. ⁋ Dūmōdo. Hoc in ſuperioribus traditū eſt ex parte peripateticoꝝ: qđ nūc diluit. M. T. ſtās a ſtoicoꝝ diſciplina. ⁋ Irā cen. Cōcedimus inqt: irā utilē eſſe & neceſſariā cēturioni: & bellatoribus: ſine q̄ Ariſt. nihil expugnari poſſe arbitraꝭ: niſi illa acuat animos militares ad res bellicas: & ſpiritū accēdat. Veꝝ inquit M. T. cū de ſapiēte quærimus: nō de milite: qui ferox eſt fermei & incōſultus: dicimus hūc affectū inutilē eſſe: nec cadere in ſapiētem. ⁋ Myſteria. Archana rhetoricæ diſciplinæ. *Sapiens nō miſerebiꝭ.* ⁋ Cur mi. Ex ſnīa ſtoicoꝝ: q aiūt: ſapiēs nō miſerebiꝭ: ſed ſuccurret, ſed ꝓderit: in cōmune auxiliū natus. ⁋ Suſcipere ęg. ſm ſtoicos: qui dicūt miſericordiā eſſe aī ægritudinē ex alieno malo: miſeriaq; ꝓuenientē: eāq; ꝑ uitio ſemp habuerūt. ⁋ Obtrectare al. zelotypiā ſignificat: quæ & obtrectatio dicitꝭ: quæ ægritudo ē ex eo qđ alter quoq; potiaꝭ eo: q ille cōcupiuerit. ⁋ Vitioſa ęmu. Duplex eſt ęmulatio: & ut ī laude & in uitio ſit hoc nomē: nā & imitatio uirtutis ęmulatio dicitꝭ: q̄ eſt laudis & ęmulatio eſt ægritudo: ſi eo qđ qs cōcupiuit: *Riuales q.* alius potiaꝭ: ipſe careat: de quo ſupra dictū eſt. ⁋ Riualitati ſimilis. Riuales ut docet Dona. dicuntur æmuli de mulieribus facta trāſlatione noīs a beſtiis: quę ſitiētes: cū ex eodē riuulo hauſtū petūt: in ꝓliū cōtra ſe inuicē cōcitanꝭ. Vulpianus iuriſcōſultus ad titulū de aq̄ quotidiana & ęſtiua. Riuales dici eos ait: q p eūdē riuū aquā ducūt: inter quo ſæpe cōtētio eſt de aquæ uſu utroq; ſuū eſſe uſum cōtēdēte: inde riuales dici autumo: q̄ſi in unū amorē deriuātes: & de amoris uſu cōtendētes: inde riualitas dicta æmulatio illa inter amaſios moroſiſſima.

ſimulare non dedecet. an tibi iraſci tum uidemur? cū quid in cauſis acrius, & uehementius dicimus? quid? cúm iam rebus trāſactis, & præteritis, orationes ſcribimus: num irati ſcribimus? Ecquis hoc animaduertit? Vincite num aut egiſſe unquam iratū Aeſopum, aut ſcripſiſſe exiſtimamus iratum Accium? aguntꝭ iſta præclare, & ab oratore qdem melius, ſi modo eſt orator; quā ab ullo hiſtrione: ſed aguntur leniter, & mēte trāquilla. Libidinem uero laudare, cuius eſt libidinis? Themiſtoclem, & Demoſthenem mihi profertis: additis Pythagoram, Democritū, Platonem. quid? uos ſtudia libidinem uocatis? quæ uel optimarum rerum; ut ea ſunt, quæ profertis, ſedata tamen, & tranquilla eſſe debent. Iam ægritudinem laudare unam rem maxime deteſtabilem. quorum eſt tandem philoſophorum? at commode dixit Afranius. Dummodo doleat aliquid: doleat quod lubet. dixit enim de adoleſcente perdito ac diſſoluto. nos autē de conſtanti uiro; ac ſapienti quærimus. & quidem illam ipſam iram centurio habeat, aut ſignifer, uel cæteri, de quibus dici non neceſſe eſt: ne rhethorum aperiamus myſteria: utile eſt enim uti motu animi: qui uti ratione non poteſt. nos autem, ut teſtificor ſæpe, de ſapiente quærimus. At etiam æmulari utile eſt, obtrectare, miſereri. cur miſereare potius, quā feras opem: ſi id facere poſſis? an ſine miſericordia liberales eſſe nō poſſumus? nō enī ſuſcipere ipſi ægritudines ꝓpter alios debemus: ſed alios ſi poſſumus leuare ægritudine. Obtrectare uero alteri, aut illa uitioſa æmulatiōe, quę riualitati ſimilis eſt, æmulari, qd habet utilitatis? cū ſit æmulātis

Riualitas. ¶ AES Opus. actor & hyſtrio tragędiaꝝ. ⁋ Acciū. accius tragędus. ⁋ Roſci⁹. hyſtrio comędiaꝝ. ⁋ Libidinē. cupiditatē. ⁋ Cōmodę. ſm decorē. ⁋ Perdito. libidine uel alio uitio. ⁋ Myſteria. archana in cōmoueatur: & iraſcatur: maxime in epilogo: nā præceptū eſt: oportere oratorē ipſum cōmotū eſſe ſi alios uelit cōmoueri.

OMNI BONI.

BERO.

Sophia.

Prudentia.

⁋ ANGI. cruciari: torqueri. ⁋ Mediocritates malorum. tanq̃ defectui ſint mala quoꝝ mediocritatẽ peripatetici utilem eſſe dicunt. ⁋ Quamuis fuſe. quãtum uis copioſe & abundanter. ⁋ Sapientia. græci ſophiam uocant: latini ſapientiam: quæ eſt, ut a ueteribus philoſophis definitur: rerum diuinarum, & humanarum cauſarumq; quibus hæ res continentur, ſcientia: ſapientiam ait Seneca: eſſe perfectum bonum, mentis humanæ prudentia uero. quam græci phroneſin uocãt: eſt rerum expetẽdarum fugiendarumq; ſcientia. Anaxagoras: Thales Democritus: aliiq; huiuſcemodi hoĩes ſapientes fuiſſe dicuntur, non prudentes: quia propriorum cõmodorum ignari incurioſiq; fuerunt. Afranius ait ſapientiam filiam eſſe uſus & memoriæ: ſignificans eam in uſu, & memoria collocatã eſſe. Verſus Afranii poetæ: hi ſunt. Vſus me genuit mater peperit memoria. Sophiam uocant graii uos ſapientiam. ⁋ Quod eſt uentis ſubiectum. Signat ſapientiam animumq; ſapientis, non ita perturbari perturbationibus, ſicut mare uentis fit procelloſum, & undabundum. In oratione pro A. cluentio ait. Mare ſua natura trãquillum eſſe: uentorum ui agitari atq; turbari. ⁋ An improuiſum aliquid. Iam dictum eſt ſæpe: omnia inopinata improuiſaq; eſſe uehementiora, aſperioraq;: ſed ſapiens ſic ſemper animo excubat: ut ei nihil improuiſum accidere poſſit: nihil inopinatum, meritoq; dicere poteſt. Non ulla laborum: o uirgo noua mi facies: inopinaq; ſurgit: omnia percipi. ⁋ Nimia reſecari. Aiunt peripatetici: moderandas eſſe affectiones: reſecandumq; quod nimium eſt & noxium: ſtoici uero radicitus extirpant: nec ullas fibras relinquunt: quos Cicero ſecutus præcipit non circuncidenda hæc eſſe: ſed euellenda: & penitus eradicanda: tanquam naturalia non ſint. Verum ut ait Lactantius: hæc naturalia eſſe non uoluntaria omnium uiuentium ratio demonſtrat: quæ iſdem omnibus quatitur affectibus: & ut docet inclytiſſimus philoſophorum Ariſtoteles. Virtutis eſt gaudere, & dolere in quibus oportet, & prout oportet: & profecto qui humanis affectibus non mouetur: homo non eſt. ⁋ Te uis. ſcilicet eſſe liberũ omni perturbatione: ſicut putas eſſe ſapientem. ⁋ Tot res. Infinita ſunt milia medelarum: ad morbos corporis, curandos: quæ a medicis uberrime tractantur: & a Plinio noſtro non minus diligenter: q̃ eloquenter. ⁋ Extrinſecus. ope. ſ. medici: qui extrarius eſt aliusq; ab ęgroto: medicina uero animi petitur ab ipſo animo: hæc autẽ eſt philoſophia: de qua dictum eſt in tertio commentario.

Memoria mater ſapiẽtiæ.

Naturales affectiones

angi alieno bono, quod ipſe non habeat: obtrectantis autem alieno bono, quod id etiam alius habeat. quis id approbare poſſit? ægritudinem ſucipere pro experientia, ſi quid habere uelis? nam ſolum habere uelle ſumma dementia eſt. Mediocritates autem malorum quis laudare recte poſſit? quis enim poteſt, in quo libido, cupiditas ue ſit: non libidinoſus & cupidus eſſe? in quo ira, non iracundus? in quo angor, non anxius? in quo timor, non timidus? Libidinoſum igitur, & cupidum, & iracundum, & anxium, & timidum cenſemus eſſe ſapientem? de cuius excellentia multa quidem dici, quamuis fuſe, lateq;, poſſint. ſed breuiſſime illo modo, ſapientiam eſſe rerum diuinarum, & humanarum ſcientiam cognitionemq;, quæ cauſa cuiuſq; rei ſit. ex quo efficitur, ut diuina imitetur: humana omnia inferiora uirtute ducat. In hunc tu igitur, tanquam in mare, quod eſt uentis ſubiectum, perturbationem cadere tibi dixiſti uideri? quid eſt quod tantam grauitatem, conſtantiamq; perturbet? an improuiſum aliquid, atq; repentinum? quid poteſt accidere tale ei, cui nihil ſubitum eſt, quod homini euenire poſſit? Nam quod aiunt nimia reſecari oportere: naturalia relinqui: quid tandem poteſt eſſe naturale? quod idẽ nimium eſſe poſſit? ſunt enim omnia iſta ex errorum orta radicibus. quæ euellenda, & extrahenda penitus, non circuncidenda, nec amputanda ſunt. Sed quoniam ſuſpicor te, non tam de ſapiente, quam de te ipſo quærere, illum enim putas omni ptui batione eſſe liberum: te uis: uideamus quãta ſint, quæ a philoſophia remedia morbis animorum adhibeantur. eſt enim quædam medicina certe: nec tam fuit hominum generi infenſa, atq; inimica natura: ut corporibus tot res ſalutares, animis nullam inuenerit. de quibus eſt etiam merita melius: q̃d corporum adiumenta adhibentur extrinſecus: animorum ſalus incluſa in his ipſis eſt. ſed quo maior eſt

OMNI BONI.

⁋ MEDIOcritates. concludit hunc locum omnis perturbatio malũ: omne autem malum uel mediocre abiiciendum: abiicienda igitur omnis perturbatio. ⁋ Diuina imitetur. quia nunquam perturbantur dii: natura nihil: quod nimium eſſe poſſit: fecit at perturbationes nimis eſſe poſſunt, non igitur a natura datæ ſunt: ut aiunt peripatetici. ⁋ Ducat. exiſtimet. ⁋ Sed quo magis. poſtquam oſtendit perturbationum nullam mediocritatem: nec utiliter a natura datas: & penitus a ſapiente tollendas: nũc oſtendit quomodo curandæ ſint: ſcilicet aut per genus, aut per ſpeciem: ſed melior eſt medicina generis: quæ curat uniuerſum: & ſublato genere tollitur ſpecies. Oſtendendum eſt omnem commotionem malum & uituperationem: & oſtendendum rem de qua dolebat: malum non eſſe, & ſic cætera: ſed ſunt quædam: in quibus oſtendi non poteſt id malum nõ eſſe: & de illis minime dolendum, ut ſi quis doleret ſe inſipientem eſſe. ⁋ Pactione. pacto modo.

in eis præſtantia, & diuinior: eo maiore indigent diligentia. itaque bene adhibita ratio cernit: quid optimum ſit: neglecta multis implicatur erroribus. ad te igitur mihi iam conuertenda omnis oratio eſt. Simulas enim quærere te de ſapiente: quæris autem fortaſſe de te. Earum igitur perturbationum, quas expoſui: uariæ ſunt curationes. Nam neque omnis ægritudo una ratione ſedatur. Alia eſt enim lugenti, alia miſeranti, aut inuidenti adhibenda medicina. eſt enim in omnibus quattuor perturbationibus illa diſtinctio: utrum ad uniuerſam perturbationem, quæ eſt aſpernatio rationis, aut appetitus uehementior: an ad ſingulas, ut ad metum, libidinem, reliquaſq;, melius adhibeatur oratio. & utrum illud ne uideatur ægre ferendum, ex quo ſuſcepta ſit ægritudo: an omnium rerum tollenda omnino ægritudo. ut ſi quis ægre ferat, ſe pauperem eſſe: idne diſputes, paupertatem malum non eſſe: an hominem ægre ferre nihil oportere. nimirum hoc melius. ne, ſi forte de paupertate non perſuaſeris: ſit ægritudini concedendum. ægritudine autem ſublata propriis rationibus, quibus heri uſi ſumus: quodam modo etiam paupertatis malum tollitur. ſed omnis eiuſmodi perturbatio, animi placatione abluatur. illa quidem, cum doceas, nec bonũ illud eſſe, ex quo lætitia aut libido oriatur: nec malum, ex quo aut metus, aut ægritudo. uerum tamen hæc eſt certa, & propria ſanatio: ſi doceas, ipſas perturbationes per ſe eſſe uitioſas: nec habere quicquam aut naturale, aut neceſſarium. ut ipſam ægritudinem leniri uidemus, cum obicimus mœrentibus imbecillitatem animi effœminati: cũq; eorum grauitatem, conſtantiamq; laudamus: qui nõ turbulente humana patiantur. quod quidem ſolet eis etiam accidere: qui illa mala eſſe cenſent: ferenda tamen æquo animo arbitrantur. Putat aliquis uoluptatem eſſe bonum: alius autẽ pecuniam: tamen & ille ab intẽperãtia, & hic ab auaritia auocari poteſt. Illa autem altera ratio, & oratio, quæ ſimul, & opinionẽ falſam tollit: & ægritudinem detrahit: eſt ea quidẽ utilior: ſed raro proficit: neq; etiam eſt ad uulgus adhibenda. quædam autem ſunt ægritudines: quas leuare illa medicina nullo modo poſſit: ut ſiquis ægre ferat

BERO.

¶ IN EIS. animis: nam ut inquit Saluſtius Animi imperio: corporis ſeruitio utimur. Ariſtoteles in ſeptimo politicorum: animus inquit precioſior eſt, corpore, & pecuniis. Externa gratia animi expetuntur: non autem animus illorum.

Aius pcioſior corpe.

Igitur quanto animus præſtantior eſt, quam corpus: tanto diligentius curari debet. Curatio autem eſt ratio, & uirtus: quæ lex uitæ eſſe dicitur. Et uirtutes rectæ rationes ſunt.

Curatio.

¶ Curationes. Curatio proprie medicorum eſt: aliarum quoq; rerum. Curatio dicitur apud Ciceronem. Liuium. Plautum, Cæteros. Sicut autem ad morbos curationum diuerſa genera ſunt. ſic & animorum uaria curatio eſt: ſicut non omnis ægrotatio corporalis una curatione ſaneſcit. Ita ægritudo animi non una medicina ſedatur.

Officium medici.

Aeſclepiades officium eſſe medici dicit: ut tuto, ut celeriter, ut iucunde curet. ¶ Alia miſerenti. tanquam miſericordia uitium ſit, & ægritudo ex ſecta ſtoicorum: ut ſæpe iam dictum eſt qui negant ſapientis eſſe miſereri, & ignoſcere. ¶ Quattuor perturbationibus: cupiditate, & lætitia ex duobus opinatis bonis: metu, & ægritudine ex duobus opinatis malis. ¶ Ad uniuerſam perturbationem: perturbationis nomen generale eſt: quæ ita diffinitur: auerſa a recta ratione contra naturam animi commotio: uel breuius perturbatio eſt appetitus uehementior.

Perturbatiõis diffõ.

¶ Nimirum hoc melius ſcilicet ad conſolandum pauperem: diſputare paupertatem non eſſe malum: quo obtento: pauper miſer dici non poteſt. ¶ Heri: id eſt heſterna diſputatione: & ſignificat tertiam tuſculanam. ¶ Illa quidem: ſcilicet ſanatio curatioq;. ¶ Per ſe. ſuapte natura ſine appendicibus extrinſecus uenientibus. ¶ Naturale. Hoc aſſerunt peripatetici: uidelicet naturales eſſe perturbationes. & neceſſarias. utiliterq; a natura mortalibus datas. ¶ Conſtantiam laudamus. In tertia tuſculana eorum exempla commemorata ſunt: & laudata conſtantia: qui obitum ſuorum, & caſus humanos animo æquo ſubnixoq; pertulerunt. ¶ Ille. qui putat uoluptatem eſſe bonum: & tanquam bonum expetendũ. ¶ Et hic. qui putat pecuniam cum primis appetendam. ¶ Opinionem falſam tollit. Senſus eſt: quidam non negant mala: quæ patimur: eſſe mala ſed fomentis leniunt: rationibuſq; docent eſſe æquo animo ferenda: alii altera ratione, orationeq; utuntur: ut negent mala eſſe: quibus affligimur: conanturq; euellere opinionem illam tanquam falſam, & uanam: tanquam in ægritudine minime eſſe debeamus: cum id quod patimur falſa mali opinione nos inficiat: uerum illa prior curatio tutior eſt & facilior: hæc altera utilior quidem: ſed difficilior: & quam uulgus: & ſenſus communis aſpernetur.

¶ LVGENTI. quæ ſpecies eſt ægritudinis uniuerſarum partium. ¶ Perturbationes. cõmotiones. ¶ Merentibus. ſpecies ægritudinis. ¶ Intemperantia: cupiditatis.

OMNI BONI.

nihil in ſe eſſe uirtutis: nihil animi: nihil officii: nihil honeſtatis: propter mala is quidem angatur: ſed alia quædam ad eum ſit admouenda curatio: & talis quidem, quæ poſſit eſſe omnium, etiam de cæteris rebus diſcrepantium philoſophoꝝ. inter omnes enim conuenire oportet, cõmotiones animorum a recta ratione auerſas, eſſe uitioſas: ut etiam ſi nec mala ſint illa, quæ metum, ægritudinemue, nec bona, quæ cupiditatem, lætitiamue moueant: tamen ſit uitioſa ipſa cõmotio. conſtantem enim uolumus quendam, ſedatum, grauem, humana omnia prementem, illum eſſe quẽ magnanimũ, & fortẽ uiꝝ dicimus. talis autẽ nec mœrẽs, nec timẽs, nec cupiẽs, nec geſtiẽs eſſe quiſquam poteſt eorum enim hæc ſunt: qui euentus humanos ſuperiores, q̃ ſuos animos eſſe ducunt. quare omnium philoſophorum, ut ante dixi, una ratio eſt medendi: ut nihil, quale ſit illud quod perturbet animũ, ſed de ipſa ſit perturbatione dicendum. itaq; primum in ipſa cupiditate, cum id ſolum agitur, ut ea tollatur: non eſt quærendum bonum illud nec ne ſit, quod libidinem moueat. ſed libido ipſa tollenda eſt. ut ſiue quod honeſtum eſt: id ſit ſũmum bonũ: ſiue uoluptas: ſiue horum utrunq; coniunctum: ſiue illa tria genera bonorum: tamen, etiam ſi uirtutis ipſius uehemẽtior appetitus ſit: eadem ſit oĩbus ad deterrendũ adhibenda oratio. cõtinet aũt ſedationẽ aĩ humana in cõſpectu poſita natura: quæ quo facilius expſſa cernat: explicãda eſt oĩo ne cõmunis cõditio, lexq; uitæ. itaq; nõ ſine cauſa cũ

BERO.

NIHIL in ſe eſſe uirtutis. Hac ægritudine laborans alcibiades afflictabatur: cum in eo Socrates nihil uirtutis: nihil honeſtatis eſſe demonſtraret: hanc ægritudinem ſignauit Perſius cum ait. Virtutem uideant: intabeſcantq; relicta. Tali homini alia q̃ ſuperior eſt adhibenda medicina: quæ poſſit eſſe cõmunis omnium philoſophorum. licet illi de aliis rebus ſicut medici ſæpe inter ſe diffideant atq; diſcordent. Commotiones animorum. diffinitio eſt perturbationum. Metum ægritudinemq;. perturbationes. alteram de futuro malo. alteram de opinato præſenti malo. Cupiditatem, lætitiam. perturbationes: alteram de futuro bono. alteram de præſenti bono. Nec mœrens. ad ægritudinem refertur. Nec geſtiens. ad lætitiam referendum eſt. Hæ paſſiones. Recentioribus ſcriptoribus: potiſſimumq; eccleſiaſticis: in crebro uſu eſt paſſio: & paſſiones pro morbis, & perturbationibus: quæ græce dicuntur: παθη uerum ethnici ſcriptores illi emuncti & terſi hac dictione abſtinent: perinde ac parum proba latinaq;. Non Liuius, non Quintilianus, non Plinius, non Celſus, non quiſpiam ex illa cohorte ſcriptorum claſſicorum hoc uocabulum uſurpat: non Columen eloquentiæ Cicero, qui perturbationes identidem nominitat nuſquam, niſi hoc in loco paſſiones: quo circa exiſtimo hic quoq; legendum eſſe perturbationes: quæ dictio Ciceroniana eſt: cum paſſionis uocabulum: ſit neotericoteron: quãuis teſte Auguſtino expreſſius ex græco uerbo παθη ducatur paſſiones q̃ perturbationes. Apud Plinium noſtrum in uigeſimo ſic paſſim legitur. Illitum quoq; paſſionibus uentris earum prodeſt: ſed cum id uocabulum maieſtati Plinianæ parum conuenire uideatur: ita eruditi corrigunt, & ſic ueteres codices ſcriptum habent: illi tum quoq; e paſſo uentri earum prodeſt: tu quoq; ſi alibi uſquam apud Ciceronem inueneris paſſiones: obeliſco eam dictionem confodito: & perturbationes cum aſteriſco ſubſtitue. Euentus ſuperiores. qui ſuperantur a caſibus humanis: ſuccumbuntq; rebus aduerſis: ſapientis autem animus ſupra fortunam: non infra collocatus eſt, & celſa tutus ab arce: deſpicit humanos caſus. Vt nihil quale. Dolet quiſpiam ex podagra: mœret ex iactura patrimonii: cupit ſitienter diuitias ad animum perturbatum huiuſce hominis ſanandum nihil eſt dicendum: ꝙ podagra non ſit malum, ꝙ amiſſio patrimonii non ſit mœrenda, ꝙ diuitiæ tanquam bonum non ſint appetendæ: ſed tollendæ ſunt ipſæ perturbationes: dicendumq; de perturbatione ipſa uidelicet: de dolore, de cupiditate: & ſimilibus: quæ animum perturbant: & hac curatione utendum: ut doceas animum eſſe auocandum: a commitionibus: & in ſedatione: ac tranquillitate continendum. Quod libidinem moueat, ut aurum, argentum, gemmæ, forma muliebris. Quod honeſtum. ut ſtoici dicunt. Siue uoluptas. ut Epicurus: & Ariſtippus. Siue bonum utrunq;: ut dinomachus & calipho: qui uoluptatem cum honeſtate copularunt. Siue illa tria Genera. ut Plato & Ariſtocles: qui ſummum bonũ conſiteri dicunt ex bonis animi corporis & fortunæ commixtis: maxima aſſerẽtes eſſe bona animi, ſecũda corporis: externa tertia. Virtutis. uehementior appetitus: adeo intemperantia uituperanda eſt, & omne quod nimium reprenſibile: ut uirtutis uehementior appetentia cadat in uitium: ex quo eſt illud Oratianum: inſani ſapiens nomen ferat æquus iniquit ultra q̃ ſatis eſt uirtutem ſi petat ipſam. Humana in conſpectu natura. efficax animorum medela eſt: ſalutariſq; curatio explicare: qualis ſit humana conditio: q̃ fluxa: fragiliſq; ſit natura mortalium quemadmodũ homine nihil eſt miſerius: cui parens rerum natura nouercatur. De hominis miſeria Plinius, Auguſtinus, Cicero, Seneca, copioſiſſime ſcriptitarunt.

An paſſio ſit uetus uerbum.

Sapiẽs ſupra fortunam.

Natura nouercaẽ hoĩ.

SEDATVM. non concitatum: & commotum. Honeſtum. ſtoici ſummum bonum dicunt. Epicurei uoluptatem. Hieronymus uoluptatem iunctam honeſto ſummum bonum putat: peripatetici tria bonorum genera putant: animi corporis: & fortunæ.

OMNI BONI.

Oreſtem fabulam diceret Euripides: primos tres uerſus reuocaſſe dicitur Socrates: Neq; tã terribilis ulla fando oratio eſt, Neq; ſors, neq; ira cælitum iuectum malum, Quod non natura humana patiendo ferat. eſt autem utilis ad perſuadendum ea, quæ acciderunt, ferri & poſſe, & oportere: enumeratio eorum, qui tulerunt. & ſi ægritudinis ſedatio, & heſterna diſputatione explicata eſt: & in conſolationis libro, quem in medio (non enim ſapientes eramus) mœrore, & dolore conſcripſimus: quodq; uetat Chryſippus, ad recentes quaſi tumores animi, remedium adhibere, id nos fecimus: naturæq; uim attulimus: ut mangitudini medicinæ doloris magnitudo concederet. Sed ægritudini, de qua ſatis eſt diſputatum, finitimus eſt metus, de quo pauca dicenda ſunt. Eſt enim metus, ut ægritudo præſentis, ſic ille futuri mali. itaq; nonnulli ægritudinis partem quandam metum eſſe dicebant. alii autem metum præmoleſtiam appellabant, quod eſt quaſi dux conſequentis moleſtiæ. quibus igitur rationibus inſtantia feruntur, eiſdem contemnuntur ſequentia. nam uidendum eſt in utriſq;, nequid humile, ſummiſſum, molle, effœminatum, fractum, abiectumq; faciamus. ſed quãquam de ipſius metus inconſtãtia, imbecillitate, leuitate, dicendũ eſt, tamẽ multũ prodeſt ea, quæ metuũtur, ipſa contẽnere. itaq; ſiue caſu accidit: ſiue conſilio, percõmode factũ eſt, q eis de rebus, q̃ maxĩe metuũtur: de morte, & de dolore,

BERO. ℭ ORSETEM fabulam. Euripides conditor tragędiarum apud græcos clariſſimus fecit fabulam de oreſte matricida: quæ res eſt in triuialibus ludis celebratiſſima r, cuius primi tres uerſus ſunt hi latinitate donati a Mar. Tullio: ut multa cõſimilia: quos cũ audiret ſocrates reuocaſſe fert. Repeniſſeq; ob elegãtẽ: uetãq; ſnĩam

De euripide. de Euripide illud dignũ annotatu: qđ athenieñſibus poſtulantibus: ut ſnĩam quãdã tollerẽt ex tragędia: pgreſſus ĩ ſcænã dixit: ſe ut athenieñſes doceret: nõ ut ab eis diſceret fabulas: cõponere ſolere. Idẽ cũ apud alceſtidẽ

Dignũ ſcitu. poetã quæreret: qđ triduo uix tres uerſus maximo ĩpẽſo labore deducere potuiſſet: atq; is ſe cẽtũ pfacile ſcripſiſſe gloriaretur, ue҃r hoc inqt intereſt: īter tuos uerſus & meos: qđ tui intra triduũ peribũt, mei in omne tẽpus ſufficient. ⁋ Neq; tã terribilis. Verſus ſunt Euripidis: qbus ſignificat: nihil eſſe tã terribile: tanq; horrẽdũ malũ: qđ humana natura perpeti non queat. ⁋ Fãdi. alias loquẽdi modo tolerãdi & intolerãdi: iuſti iniuſti: puerbialis elocutio: ſicut apud Virgiliũ. Memores fandi atq; nefandi. ⁋ Ira cælitum: ſic Virgilius, Triſtius haud illis monſtrum: nec ſęuior ulla peſtis. Et ira deum ſtygiis ſeſe extulit undis. ⁋ Efferant. uincãt, ſubdant, ſepeliãt,

Efferre. efferre enĩ eſt ad ſepulturã ferre, unde efferri dicuntur mala quæ patiẽdo uincimus & quaſi tumulamus & ita hic ſubtiliter poſitum eſt: alias efferre ſignificat extollere, erigere, dif-

Reuocaſſe ferre, polyſemum enim uerbum eſt. ⁋ Reuocaſſe. ut repeteretur: iteraretur q. Ita Plini. in æpiſtolis. Memini quẽdã ex amicis: cũ lector quædã perperã pnuntiaſſet, reuocaſſe & repeti coegiſſe. ⁋ Enumeratio eo҃r. Vtilis curatio eſt: dum uolumus perſuadere ea: quæ accidũt eſſe æquo aĩo ferẽda: enumerare eos, q talia fortiter cõſtanterq; tulerũt: potiſſima enim ſunt exẽpla ad perſuadẽdũ: qbus ita pollẽt romani: ut rõnibus græci. ⁋ Heſterna diſputatione. Tertiã tuſculanã intelligit: qua diſputatũ latiſſime eſt: de ægritudine ſedanda, tollendaq;. ⁋ In medio mœrore. dum adhuc recens erat dolor: & crudum uulnus, de obitu filiæ tulliolæ. ⁋ Nõ enim. ſapientes hoc per parẽteſim inſertũ. Significat aũt: ſe nõ ſapiẽtẽ fuiſſe in morte filiæ æquanimiter ferẽda: doluit enĩ intẽperãter & inſolabiliter: cũ ſapiẽs ĩperturbatus maneat: nec ullo dolore afficiaſ: ſitq; eius aĩus: ut mũdus ſupra lunã defecatus: ſerenus, trãquillus. ⁋ Ad recẽtes q̃ſi tumores. Suſcribit huic ſntiæ elegãs illa pliniana ex æpiſtolis ſnĩa his uerbis explicata: ut enim crudũ uulnus medentiũ manus reformidat: deinde patitur: atq; ultro requirit, ſic recens animi dolor conſolationes reiicit ac refugit: mox deſiderat: & uehemẽter admotis acquieſcit. Ouidius quoq; ſententialiter canit. Quis matrem niſi mentis inops in funere nati: flere uetet: non hoc illa mouenda loco eſt. Quin etiam a Papinio Statio in ſecundo ſyluarum dictum eſt oppido q̃ decenter. Abruptis etiam nunc flebi-

Vulnus hiat. le uenis: uulnus hiat: magnæq; patet uia lubrica plagæ: Cum iam egomet: cantus & uerba medentia ſæuus: cõſero: tu planctus lamentaq; fortia mauis: odiſtiq; chelim ſurdaq; auerteris aure, intempeſta cano: ſupra dixit Mar. Tullius erat in tumore animus: & omnis in eo tẽtabatur curatio: ſed ſumendum tempus eſt non minus in animorum morbis: quã in corporum. ⁋ Naturæ uim. dum uidelicet non expectauit: ut dolor tempore ſedaretur: admitteretq; medelas: nam dum dolor eſt: rictuſq; recens: medicina ſuccumbit: cum alioqui magnitudo

Præmoleſtia. doloris ſuperetur tempeſtiua medicina. ⁋ Metũ premoleſtiam: quaſi anticipationem moleſtiæ: nam cũ ſit metus opinio impendentis mali: prius torquet, quã malum aduenerit: unde merito præmoleſtia nuncupa-

Inſtãs p̃ſẽs. tur: quaſi præuius: duxq; moleſtiæ futuræ. ⁋ Inſtantia. præſentia: inſtans tempus grammatici præſens dicunt: Inſtantia autem ſiue præſentia mala pertinent ad ægritudinem ſequentia ſiue futura ad metum. ⁋ In utriſq;. & in præſentibus malis: & in conſequentibus.

OMNI BONI. ℭ NEq; tam terribilis. uerſus ſunt Euripidis: ſed ægritudini conuenientes: de qua ſupra docuit ſuperationẽ & curationem ægritudinis: reſtabat de metu: qui eodem modo curatur: quo ægritudo: non enim niſi tempore differunt: pſequitur ergo de lætitia geſtiẽte, & primum primæ ſpeciei, quæ eſt amor. ⁋ Finitimus. uicinus. ⁋ Præ moleſtia. quia antequam accidat malum perit utriuſq; ægritudine & metu.

¶ PRIMO & proximo die. In prima Tuſculana diſputatũ eſt de contẽnenda morte: in ſecũda de tolerã do dolore: metus autem mortis & doloris omnium maximus accerimuſq; eſt: quo liberati cætera minus metuent. ¶ De bonorum. ſ. opinione. ¶ Vna res uidetur cauſam cõtemnere. Hic eſt cardo re℞: hoc caput hic uertuntur omnia, in hoc tota cauſa conſiſtit: ut doceamus: perturbationes eſſe uolũtarias: & noſtro iudicio ſuſcipi. Ideoq; in noſtra poteſtate eſſe: ut eas ponamus: cũ libet hoc quidem aſſerunt ſtoici: ſed peripatetici cõtendunt: affectus eſſe naturales: non uoluntarios: quod & ſenſus cõmunis probat: & uiuentium ratio demõſtrat: **BERO.** **Cardo re℞.** **An naturales ſint affectus.**

primo, & proximo die diſputatum eſt. quæ ſi probata ſunt, metu magna ex parte liberati ſumus. Ac de malorum opinione hactenus. uideamus nunc de bonorum, id eſt de lætitia, & de cupiditate. Mihi quidem in tota ratione ea, quæ pertinet ad animi perturbationem, una res uidetur cauſam continere: omnis eas eſſe in noſtra poteſtate, omnis iudicio ſuſceptas, omnis uoluntarias. hic igitur error eſt eripiẽdus: hæc detrahenda opinio: atq; ut in malis opinatis tolerabiliora, ſic in bonis, ſedatiora ſunt efficienda ea, quæ magna, & lætabilia dicuntur. atq; hoc quidem commune malorum, & bonorum. ut ſi iam difficile ſit perſuadere, nihil earum rerum, quæ perturbent animum, aut in malis, aut in bonis eſſe habendum, tamẽ alia ad alium motum curatio ſit adhibenda: aliaq; ratione maleuolus, alia amator, alia rurſus anxius, alia timidus corrigendus. atq; erat facile ſequentem eam rationẽ, quæ maxime probatur de bonis, & malis, negare unquam lætitia affici poſſe inſipientem, quod nihil unquam haberet boni. ſed loquimur nunc more communi. ſint ſane iſta bona, quæ putantur, honores, diuitiæ, uoluptates, ceteraq;: tamen in eis ipſis potiundis, exultans, geſtienſq; lætitia turpis eſt. ut ſi ridere conceſſum ſit, uituperetur tamẽ cachinatio. eodem enim uitio eſt effuſio animi in lætitia, quo in dolore contractio, eademq; leuitate cupiditas eſt, in appetendo, qua lætitia, in fruendo, & ut nimis afflicti moleſtia, ſic animi elati lætitia iure iudicãtur leues: & cum inuidere, ægritudinis ſit, malis autem alienis uoluptatem capere, letitiæ, utrunq; immanitate, & feritate quadam proponenda caſtigari ſolet. atq; ut

qui hiſdem omnibus affectibus quatiuntur quis enim ex ſua uoluntate mœretur? quis ultroneus metuit gaudium quoq; & cupiditas ex inſtinctu naturæ ꝓueniunt ſi uera eſſet iſta ꝓpoſitio: uoluntaria hæc eſſe: conſectarium eſſet, ut in nobis eſſet illa deponere: & ſumere cũ uellimus: ſed Cic. tanquã ſtoicus id conatur aſſerere: quod peripatetico℞ doctrina ſubneruat. ¶ Malo℞ & bono℞. Omnium perturbationum: qua℞ duæ de opinatis malis ſunt: totidem de opinatis bonis. ¶ Quę ꝑturbẽt animum: ſtoici dicunt mortem, dolorem non eſſe mala. Diuitias & uoluptates non eſſe bona, quod perſuadere uelle difficillimum eſt, & repugnans communi mori & ſenſui. ¶ Ad alium motum. Ad aliam perturbationem: nihil enim aliud eſt perturbatio: q̃ turbidior motus a ratione auerſus. ¶ Alia curatio. imperitorum medico℞ eſt ad uarios oculorum morbos eodem uti collyrio: ad uarias ægrorationes una uti medicina: ſed ſicut bonus medicus alia curatione utitur in podagrico, alia in pleuretico: alia i aliis morbis: ſic philoſophus pro uarietate perturbationum uarias comparat medelas: atq; fomenta. ¶ De bonis & malis. Secundum ſtoicos: qui id ſolum bonum eſſe uolunt: quod ſit honeſtum: id ſolum malum, qđ turpe reliquã adiaphora: id eſt indifferentia, & in meditullio boni, maliq; eſſe cõtendunt ex quo dogmate, inſipiens negatur lætitia affici poſſe, quoniam particeps boni eſſe non poteſt, ſapientia enim cum inſipientia non copulatur, & ita qui non eſt ſapiens: etiã ſi exuberet diuitiis, uoluptatibus, honoribus, lętus & gaudens dici non poterit: quoniam hæc in bonis non ſunt apud ſtoicos. ¶ Vituperetur cachinatio. Cachinus dicitur ſolutus & immodicus riſus qui reprehẽſibilis eſt, quo ut ait Catullus: nulla res ineptior eſt hinc præcipit Seneca, ut riſus ſit ſine cachino, uox ſine clamore, uetuſtas dici uoluit cachinum: non de riſu tantum, ſed & ſono uehementiore: Catullus. Procedunt leuiterq;, ſonãt clãgore cachini: ſic & cachinare, ſonum uehementiorem ædere ſignificat, actus ſæua ſonando crepitu clangentes cachinant. Quidã riſum continere nõ poſſunt: unde danda eſt illis uenia: ut inquit Ariſtoteles, qui riſum cohibere conati cumulatiſſimũ emittunt: quod accidit Xenophonto. Riſus & lætitiæ affectus in ſplene eſt: ut medici dicunt, & memorat Lactãtius, Plinius quoq; in undecimo ait. Sunt qui putent adimi riſum ſimul homini exẽpto lienæ: intẽperantiãq; ioci. Conſtare lienis magnitudine, hinc illud Perſianũ. Sed ſum petulãti ſplene Cachino. Quintus quoq; Serenus ſic ſcribit. Splen tumidãs noceti & riſum tamen addit ineptum: dicitur exectus faciles haurire Cachinos: perpetuoq; æuo frõtẽ præſtare Serenã. Splenẽ autẽ & lienẽ ꝓ eodem uiſcere accipi ſatis notum: unde ſplenici & lienoſi dicti, quo℞ affectus eſt lien. ſenſus eſt, ſicut effuſæ ridendum non eſt: ita effuſæ & intẽperanter non eſſe lętandum in lætitia, nec in dolore: immodice merẽdum. ¶ Contractio. triſtitia, & afflictio. ¶ Inuidere ægritudinis. ſupra dictum eſt, qđ ægritudini inuidentia ſubiicitur: quæ lętatur ex alienis malis torquetur ex alienis bonis: hinc Ouidianũ illud intabeſcitq; uidẽdo: ſucceſſus hominũ: carpitq; & carpi͛ una. **Cachinus.** **Riſus in ſplene.** **Splen.**

¶ MALORVM opinione. ægritudine: quæ eſt opinio præſentis mali: & mętu: quæ eſt opinio futuri mali. ¶ Hoc: ut ſeruetur æquabilitas. ¶ Maleuolus amator. ſpes ſunt lætitiæ geſtientis. ¶ More communi. largo: ridere ſine perturbatione. ¶ Cachinatio. effuſus riſus. **OMNI BONI.** **Cacninatio quid.**

BERO.
Confidere.
Cōfidētia.

¶ CONfidere decet. Verbum hoc cōfidere. τῶν μέσων eſt: in bonā partem accipitur: & in malam, hic in bonam. ut apud Virg. & afflictis melius cōfidere rebus. Cōfidentia pro temeritate & audatia uſurpatur. Pacuuius. Grādē atq; atrocem coerce cōfidētiā. ¶ Gaudere decet. tanq̄ gaudium ſit honeſtum. lętitia turpis. Stoici, quod & ante dictum eſt gaudium in ſapiente eſſe dicunt: lętitiā negant: dicitur aūt illud gaudium: cū aīus ratione mouetur placide atq; cōſtanter hūc locū allegat nonius: docēs lętari & gaudere inter ſe diſtare. ¶ Cōtractionem aī. in męrore & egritudine. ¶ Elationem. In gaudio & lętitia. ¶ Aliter gaudet. honeſto. ſ. gaudio.

confidere decet: timere non decet: ſic quidem gaudere decet: lætari non decet. quoniam docendi cauſa a gaudio lætitiam diſtinguimus. illud iam ſupra diximus: fieri contractionem animi recte nunquam poſſe: elationem poſſe. aliter enim Neuianus ille gaudet Hector, lætus ſum Laudari, me abs te pater laudato uiro. aliter ille apud Trabeam Cherea, Læna delinita argento nutum obſeruabit meum. Quid uelim, quid ſtudeam. adueniens digito impellam ianuam: Fores patebunt. de improuiſo Chryſis ubi me aſpexerit: Alacris obuiam mihi ueniet complexum exoptans meū. Mihi ſe dedet: quam hæc pulchra putet ipſe iam dicet. Fortunam ipſam anteibo fortunis meis. hæc lætitiam: quam turpis ſit, ſatis eſt diligenter attendentem penitus uidere. & ut turpes ſunt, qui efferunt ſe lætitia tum, cum fruuntur uenereis uoluptatibus: ſic flagitioſi, qui eas inflammato animo concupiſcunt. totus uero iſte, qui uulgo appellatur amor (nec hercule inuenio quo nomine alio poſſit appellari)

¶ Neuianus hector. a neuio poeta introductus. ¶ Lętus ſum laudari. Verba Hectoris apd neuium poetam lętantis: ſe laudari a patre Priamo laude digno: ea enim uera laus eſt, quæ ab eo proficiſcitur, qui ipſe uixerit in laude. In æpiſtolis ad Catonem ait. Lętus ſum laudari: me inquit Hector: opinor apud Neuium abs te pater laudato uiro: ea eſt enī pfecto iucunda laus: quæ ab his proficiſcitur: qui ipſi in laude uixerunt. Seneca. xviii. æpiſtolarum. Laudatum uirum interpretatur laude dignum his uerbis: cum tragicus ille apud nos ait: magnificum eſt laudari a laudato uiro laude digno ait. ¶ Aliter ille. Elatione indecora: & turpi lętitia. ¶ Apud trabeam. Nomen eſt poetæ: cui inter comicos octauum locum aſſignat ſeditus: qui ſic ait loquens de poetis comicis. Turpilius ſeptimū trabea octauū obtinet. Mar. Tul. alibi uſurpat uerſiculos trabeæ: qui ait libro ſecundo de finibus. Omnia & ille apud trabeam uoluptatem animi lętitiam nimiam dicit eandem: quam ille Cecilianus: qui omnibus lętitiis lętum ſe eſſe narrat. ¶ Lena delinita. Verba ſunt amatoris: qui a trabea inducitur amans chryſidem meretricem: cuius amore: ut facilius potiatur: lenam argento demulcet & lętitia geſtiens hæc ſecum loquitur. Lenas autem & lenones infames eſſe demonſtrat iuriſconſultus. Venus prima, ut in hiſtoria ſacra continetur, artem meretriciam inſtituit: auctorq; mulieribus in Cypro fuit: uti uulgo quæſtum corporis facerent. Diminutiuum lenonis eſt lenunculus & lenulus. Plautus Tetigero lenunculum. Idem in penulo. Ita ut cępi dicere lenule de illa pugna: apud Plautum in aſinaria. Lena omnis lenocinii docta & perita artes lenonias ſcite explicat & decenter. ¶ Digito impellam ianuam. Mira eloquentia: qua hyperbole expręſſiſima eſt: nam uno digito nihil minus dici poteſt conſimile eſt illud Terentianum. Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus: ne tu iſtas faxo, calcibus ſæpe inſultabis fruſtra. ¶ Alacris. feſtina & lętabunda. Quidam enim alacrem dici putant: quaſi alir acrem tanquā feſtinum & properum. Supra de alacri & alacritate dictum eſt. ¶ Quam hæc pulchra. hæ Cice. ¶ Ipſe. amator. ¶ Fortunā ipſam. nihil dici poteſt ęlatius, nihil per hiperbolem expreſſius, q̄ ut præ nimia lętitia dicat quiſpiam: q; fœlicitate ſua anteibit ipſam felicitatē: q; fortunis ſuis antecellet ipſam fortunā: in cuius manu ſita eſt beatitas: & quæ uitā mortaliū regit: talia aūt apd trabeā dicit iuuenis amator ī modica lętitia exultās. ¶ Flagitioſi. facinoroſi: & ſceleſti: nā flagitiū, auctore Dona. dicit res flagitatiōe: hoc eſt increpatiōe digna. ¶ Inflāmato aīo. Vix inuenit q circa aphrodiſia: hoc eſt uenerias uoluptates ſit tēperatus: cū appetitio illa ſit cōcitatiſſima: & difficilius ſit, ut inqt Heraclitus: uoluptati q̄ irę repugnare, hæc uoluptas, ut autumat Plato lib. vi. de legibus ardētiſſimo furore: & maxima petulātia hoīes urit & agitat. Ergo pro miraculo id reperit exēplū: Iccū tarētinū nullā unq̄ uenerē cognouiſſe: qd & de chriſone aſtylo: & diopōpo traditū eſt: uerum quod ille cupenius Oratianus. Nolim laudarier inquam: ſic ego. ¶ Amor tantę leuitatis. Magnus deus eſt amor: ut inquit Plato in ſympoſio: & apud homines deoſq; mirandus: græce dicit eros: quia: ut interpretatur idem Pla. in cratilo, influit extrinſecus per oculos, ex quo illud ppertianū. Si neſcis: oculi ſunt in amore duces: molliſſimus eſt, pulcherrimus, fortiſſimus, beatiſſimus. Contra qdam uituperantes: amorē turpem: noxium, impotentem dicunt, uaticinium apollini: myſteria Dionyſio. Amatorium furorem amori tribuimus: ut ab eodem Platone in phedro pditū eſt. Eſt deus amori contrarius: quem anterota nominat: qui ita amorem fugat. ut ille conciliat. Amorē figurat pinnatū: & uolaticum: quia nihil amantibus leuiur, nihil mutabilius inuenitur: qui ut īquit Plautinus amator maritimis moribus agitantur: & ut eleganter expreſſit Propertius. Scilicet alterna quoniam iactamur in unda noſtraq; nō nullis permanet aura locis: puer fingitur: quia puerilibus moribus & leuitate præditi ſunt amatores & ſine ſenſu uiuunt, nec plus ſapiunt: q̄ pueri. Apud Propertium uerſus eſt retractandus: ex ſecundo libro in elegia de amore: qui ſic legitur. Si puer eſt: alio traiice tela tua: explanationē lege in cōmentariis meis. Ve

Trabea comicus.
Lenones.
Lenæ.
Lenulus.
Flagitium.
Iccus ignarus rei ueneriæ.
Amor alatus.

rum in alia me nunc q̄ prius opinione eſſe confiteor. Et enim ſuperuacuus foret in ſtudiis longior labor ſi ni/hil liceret melius inuenire præteritis: nam & Hippocrates clariſſimus medicorū. Videtur honeſtiſſime feciſſe: qui quoſdam errores ſuos: ne poſteri errarent: confeſſus eſt, & M. Tul. non dubitauit Catullum atq; lucullum ſic enī libri ab eo editi appellantur aliis poſtea ſcriptis emendare: & Auguſtinus non erubuit libris retractatio/num repaſtinare libros iam editos. Dixi dum commentarios propertianos cuderem: legendum eſſe: ſi puer es: nunc aſſero corrigendum: ſi par eſt, pro ſi puer eſt: ut ſit ſenſus nitidus, & ſpecioſus. Si iuſtum eſt & æquum traiice o cupido ſagittas tuas, ad eos feriendos: qui intacti ſunt, & reſiliunt ab illecebris cupedineis: me enim qui tibi mancipatus ſum iam pridem & addictus: turpe eſt amplius percuti: figiq; ſpiculis tuis. Hippocrates errores ſuos cōfeſſus.

¶ CONtractionem animi. quæ fit ex ægritudine & metu. ¶ Neuianus. neuius poeta tragicus. ¶ Trabeā. trabea: comicus latinus. ¶ Amor. qui ſemper apud græcos in malam partem. Amicitia in bonam accipitur. OMNI BONI. BERO.

tantæ leuitatis eſt: ut nhil uideam, quod putem con/ferendum. quem Cæcilius Deum qui non ſummum putet, Aut ſtultum, aut rerum eſſe imperitum exiſti/met. Cui in manu ſit quem eſſe dementem uelit: Quē ſapere: quem inſanire: quem in morbum iniici: Quem contra amari: quem accerſiri: quem expeti. O præ/claram emendatricem uitæ poeticam: quæ amo/rem flagitii, leuitatis authorem in concilio deorum collocādum putet. de comœdia loquor: quæ, ſi hæc flagitia non probaremus, nulla eſſet omnino. quid autem ex tragœdia princeps ille argonautarum?

¶ TANtæ leuitatis. Qui amat non plus ſa/pit quam puer. Amori accedunt: ineptia, ſtul/titia, temeritas, incogitantia, cupiditas, petu/lantia, multiloquium, & pauciloquium ſicuti graphice ſcribit Plautus in mercatore. ¶ Quē cecilius deum. Cęcilius poeta comicus amo/rem non ſolum deum: ſed ſummum: ſupre/mumq; eſſe cenſet: quod & Plato autumat. In hanc ſententiam ait Seneca in hyppolito. Deum eſſe amorem turpi ſeruitio fauens fin/xit libido quoq; liberior foret: titulum furori numinis falſi addidit. Idē in octaua de amore hæc ſcitu digna & memoratu tradit: uolucrē eſſe amorem fingit immitem deum mortalis error armat: & telis manus, arcuſq;, ſacroſq; inſtruit: ſęeua face. Genitūq; credit Venere Vulcano ſatum: uis magna mentis: blandus atq; animi calor: amor eſt. Iuuenta gignitur luxu & otio: nutritur inter lęta fortunæ bona. ¶ Cui ma. ſit. In poteſtate amoris: & manu eſt: ut inquit Cecilius facere dementē facere ſapientem quē uelit: nam ex amore inſaniunt homines, ex amore ſapiunt. Nam ut inquit Plato: nullus adeo ignauus eſt: quē amor non inflammet: & ad uirtutem diuinum reddat: ut uiro fortiſſimo par accedat. ¶ In morbum iniici: qui amat in morbo eſt: & eo qdem grauiſſimo: ideoq; apud Plautū in ciſtellaria dicitur. Amor morbus eſt loqtur puella nomine gymnaſium bono animo eſto: erit iſti morbo melius ſubiungit ſilenium: confidam fore ſi me dieus ueniat: qui huic morbo facere medicinam poteſt. Idem in trinūmo. Amor īquit mores hominū moros & moroſos efficit: ubi per annominationē: mores mori dicūtur: ſtulti & fatui: moros enī gręce ſtultus dicit, unde moriones nominantur: & morari prima longa ſignificat inſanire. ¶ Quem cōtra. amor ille ſuauiſſimus eſt: ut inquit Plautus: qui eſt mutuus, ubi qui amat redamatur quod oppido quam rarum eſt: fœminę enim rarēter uere amant: ſed ut inquit lena plautina: amare ſe ſimulant, neq; ulla mulier habet cordolium. ¶ Expe/ti: deſiderari. ¶ Accerſiri. uocari: in hanc ſentētiam ait Perſius. Quidnam igitur faciam: ne nunc cum accerſor & ultro ſupplicet accedam? quod ex illo terentiano tranſcriptum uidetur. Quid igitur faciam adeam: an non eam, ne nunc quidem cum accerſor ultro. ¶ O præclarum. cum ironia legendum: pronuntiandumq; eſt. ¶ De comędia loquor. Inter ueteres quæſitum eſt an comędia ſit poema: propterea quod ſerpit humi. Quod ſer/mo merus: uerba quotidiana: character humilis eſt: hinc illud Oratianū: idcirco quidam comędia nec ne poe/ma eſſet: quæſiuere: quod acer ſpiritus ac uis, nec uerbis, nec rebus ineſt. ¶ Nulla eſſet omnino. tanquā q pro/bant flagitia: inuitant ad flagitioſa poemata condenda: ſicut apud eos: qui improbant nullo in honore ſunt laſciui poematis conditores, nulla ergo ait Cicero eſſet comędia: & nulla Theatrica opprobria: ſi nos talia nō probaremus: uerum ut inquit Auguſtinus: artem flagitii diſcunt ex ludis ſcenicis: dum flagitioſiſſimæ con/ſuetudinis uitiis oblectantur: hinc apud Terentium flagitioſus adoleſcens, ex tabula picta inſpecta adhibet patrocinium turpidinis ſuæ: in eaq; ſe iactat imitari deum. Ego inquit homuntio non facerem id: quod deus: ego uero illud feci ac lubens: & hæc ſunt Scenicorum flagitia ludorum: comœdiæ ſcilicet & tra/gędię: quæ agebantur in ſpectaculis multa rerum turpitudine: & ſi nulla uerborum obſcenitate compoſitæ: quas etiam inquit Auguſtinus: inter ſtudia: quæ honeſta ac liberalia uocantur: pueri legere & diſcere cogun/tur a ſenibus. Hieronymus in expoſitione de filio prodigo. Sacerdotes inquit dei omiſſis euangeliis uide/mus comędias legere: amatoria bucolicorum uerſuum uerba cantare: quod in decretis canonicis diſtintio. xxx/vii. repetitum eſt. Item diſtintio. lxxxvi. præcipitur: ne laudes Iouis perſonent in aure pontificis. ¶ Princeps argonautarum. Iaſonem intelligit: qui in tragędia Medea, uerba hæc dicebat ad Medeam. quam expulerat. Significat autem tragędiam opinor Ennii, cui titulus eſt medea, de qua in primo de finibus ſic ſcriptum legi/mus. Quis tam inimicus pęne nomini romano eſt, qui Enni Medeam: aut antiopam Pacuuii ſpernat: aut reii/ciat. Euripides apud græcos ſcripſit medeam, apud noſtros extat Medea ſenecę: grammatici identidem citāt Ennium & actium poetas in medea.

Vitia amoris. Amor morbus. Moros ſtultus. Morio. Morari. An comœdia poema.

¶ FLAGItii. turpitudinis & dedecoris. ¶ Princeps nautarum. Iaſon. OMNI BONI.

BERO.

℄ TV me amoris. Dicũtur hæc ex perſona Iaſonis ad Medeã. quæ illi merita ſua exprobrabat: qđ ut refelleret dicit: ſe ab illa amoris magiſq̃ honoris gratia ſeruatũ eſſe. ⁋ Excitauit incendia: in hanc ſñiam maro. Sæuus amor docuit natorũ ſanguine matrẽ: cõmaculare manus. Crudelis tu quoq; mater. Notiſſima ſunt illa: q̃ medea ob amorẽ amẽs: & uecors factitauit: quæ flãmis coronalibus deuſſit nouã nuptã una cum regia: qđ latiſſime a nobis explicatũ eſt in primo Apulei cõmẽtario. ⁋ Apud aliũ poetã. Fortaſſis actiũ ſignificat: q & ipſe medeã ſcripſit. ⁋ Illũ. ſ. Iaſonẽ. ⁋ Qui plus pollet. Nimirũ plus pollet pótq; amor: q̃ pater, q̃ leges, q̃ reliqua omnia

Tu me amoris magis q̃ honoris ſeruaſti gratia. quid ergo hic amor Medeæ? quanta miſeriarum incendia excitauit? atq; ea tamen apud alium poetam patri dicere audet: ſe coniugem habuiſſe Illum, amor quem dederat: qui plus pollet potiorq; eſt patre. Sed poetas ludere ſinamus: quorum fabulis in hoc flagitio uerſari ipſum uidemus Iouem. ad magiſtros uirtutis, philoſophos ueniamus: qui amorem negant ſtupri eſſe: & in eo litigant cum epicuro, non multum, ut opinio mea fert, mẽtiẽte. quis eſt enim amor iſte amicitiæ? cur neq; deformem adoleſcentem quiſquam amat? neq; formoſum ſenem? mihi quidem hæc in græcorũ gymnaſiis nata cõſuetudo uidetur: in quibus iſti liberi, & cõceſſi ſunt amores. bene igitur Ennius: Flagitii principiũ eſt nudare inter ciues corpora. qui ut ſint, ſicut fieri poſſe uideo, pudici: ſolliciti tamen & anxii ſunt: eoq; magis, quod ſe ipſi continent, & coercent. Atq; ut muliebris amores omittam: quibus maiorem licentiam natura conceſſit: quis aut

Nihil cõcitatius amore.

nihil enim potẽtius, nihil cõcitatius ẽ amoris ui & imporẽtia: q̃ nõ ſolũ mortales uicit: ſed & mortales debellat: hinc Ouidius de amore. Tu ſuperos: ipſumq; Iouem, tu numina ponti, uicta domas ipſumq; regit: qui numina terræ: tartara quid ceſſant. ⁋ Ipſum uidemus Iouem. carminibus poetarum, Iupiter amator maximus: adulterq; deſcribitur: quem tradunt cum alcumena: cum ſemele, cum antiopa, cũ leda, cum danaæ, cum Europa, cum aliis prope infinitis concubuiſſe. Tertulianus in apologetico ait Iouem fede ſubantem in ſororem fuiſſe: ubi ſubantem intelligi uult pro libidinantem: & rei ueneriæ inhiantem, ſuper quo uerbo in annotationibus plura. Idem poetas deorum dedecoratores eſſe dicit: quoniã eos faciunt adulteros, & ſcortatores. ⁋ Amorem negant ſtupri eſſe. Plato amorem preconio laudis extollit: aitq; duas eſſe ueneres geminos quoq; amores. Alterum turpem & beluinum atq; uulgarem, alterum honeſtum, cæleſtem, atq; pretioſum: qui amãtem pariter atq; amatum uirtutis curam ſtudiumq; ſuſcipere cogit, cuius ſectatores nullis ad turpitudinẽ ſtimulis illiciũtur. Hic amor nõ formã corpis diligendã admonet: ſed pulchritudinẽ aĩ exoſculandãq; uirtutes amatoribus ſuis cõciliat, de quo & nos olym luſimus quodã idilio amatorio: utrũq; amorẽ uerſibus elegiacis diſſertãtes. Nũc Ci. culpat phos: q amorẽ negãt ſtupri eſſe: ſed amicitiæ cõciliatorẽ: qđ ſecus uidet. Cũ nullus amet defomẽ: ſed forma corporis maxime alliciat. Plato in ſympoſio. De amore uulgari loquẽs. Amat inqt fœminas nõ minuſq̃ maſculos & corpora magiſq̃ aĩos. Ariſtote. quoq; libro. viii. æthicorũ. Amator ĩqt aſpectu gaudet amati, hic autẽ obſequio amatoris: deſinẽte uero ætatis flore: & amicitia frequẽter definit, nã huic aſpectus nõ amplius iucũdus eſt. Illi autẽ nõ pſtatur obſequiũ. ⁋ In qbus cõceſſi amores. Socrates: Plato: Xenophon, & uniuerſus ille philoſophorũ cætus: maſculorũ amores cõmendãti fueruntq; apud græcos conceſſi liberiq; amores adoleſcentulorũ. Immo ut auctor eſt Mar. Tullius in libris de republi. probro erat adoleſcentibus græcorum, amatores non haberẽt. Seruius grãmaticus ait de cretenſibus accæpimus: qđ in amores puerorum intẽperantes fuerunt: quod poſtea in laconas: & totã græciam trãſlatum eſt. Proprius autẽ de amoribus cretũ ille mos fuit, ut amator uiolentiã & rapina corriperet amatũ: amabilem nõ tam formoſum putant: q̃ robore præſtantem: quem muneribus donatum: poſt cænam e ueſtigio dimittit amatorẽ philetora appelãt. Amatum uero Clenon: ideſt illuſtrem, auctor Strabo in. x. lygurgus nomothetes: ideſt legum conditor: apud ſpartanos: puerorum amatores eẽ permiſit: ſic Socrates: alcibiadem amore caſtiſſimo dilexit: aitq; alcibiades apud Platonem: ſe nõ aliter ex gremio ſocratis ſurrexiſſe: q̃ ſi cũ patre iacuiſſet. Ait idem Plato ciuitatem uel exercitum futurum inſuperabilem inexpugnabilemq;: qui ex amatoribus amatiſq; conſtaret. Olym gorgias apud lacedæmonios primus ſacram: ſita enim appellant: cohortem ordinauit ex amatoribus & amatis cõſtitutam ita ut amator iuxta amatũ collocaretur: ex quo facta eſt indiſſolubilis: inſuperabiliſq;, cũ picula aĩo pſentiſſimo perferrent, cum amatori arma abiicere, aut ordinem deſerere, aut fugere coram amato erubeſceret: immo obire mortem malletq̃ dilectum relinquere. Fertur hanc ſacram cohortẽ uſq; ad bellum: quod apud cheronam Plutarchi patriam geſtum eſt: inſuperabilem inuictamq; permanſiſſe: poſt id prælium: cum Philippus macedonum rex uictoria potitus inſpexiſſet trecenta cadauera ſimul iacentia: audito id eſſe illud ſacrum agmen: demiratus uehementer dixit: Dii eos perdant: qui iſtos uel facere, uel pati turpiter aliquid ſuſpiciãtur. ⁋ Nudare inter ciues corpora. In gymnaſiis: exercitatiõibuſq; græcorũ corpa nudabãtur lacedæmonii primis ut docet thucidides: corpora certaturi nudauerũt: ppalã ſe excũtes, oleoq; unxerũt. Græca res eſt ĩqt Pli. nihil uelare Plato in qnto de repu. nõ ſolũ uiris: ſed etiã mulieribus corpora nudãda exercẽdaq; gymnaſticis exercitationibus eſſe pmittit: ueꝝ cũprimis ratio uerecundiæ hãbenda eſt: ſine qua nihil ſatis laudabile eſſe poteſt.

Duo amores.

Amor uulgaris.

Amores puerorum.

Amor cretẽ corum.

Alcibiades ſocrati dilectus.

Sacra cohors ex amatis & amatorib⁹.

Dictum philippi.

OMNI BONI.

℄ EA. medea. ⁋ Flagitio. amoris. ⁋ Philoſophos ſtoicos flagitii. turpis & inhoneſti amoris.

℄ De ganimedis.

BERO.

❡ DE GAN Imedis raptu. Finxerunt poetæ Iouem in aquila rapuiſſe catamitum Ganymedem: qui color poeticus ſignificat: aut per legionem raptum eſſe: cuius inſigne eſt aquila, aut nauis, in qua impoſitus eſt: tutelam habuit in aquila figuratã. Locum unde raptus eſt harpagion uocant: gręce αρπαζω dr̃ rapio. Vnde harpax apud Plautum nomen furacis, & raptoris. Et harpagare pro rapere. Ob raptum Ganymedis: ut hiſtorici tradunt: exortũ eſt bellum Troi patri ipſius, & Tantalo: fruſtra igitur Iouis fabula: & raptrix aquila cõfingitur. ❡ Quid cupiat laius. Apud Euripidem in phœniſſis laius: qui manu filii oedipodos erat periturus: optat amores præpoſteros: & adoleſcentulorum diuerticula: feruntq; a Laio conſuetudinem cohortis amatorum exortam eſſe, quãm pauloante dixi: ſanctam cognominari cuius rei meminit Plutarchus quoq; in pelopida. ❡ Scripſit Alceus. Inter poetas lyricos græcos. Alceus eſt magnificus: breuis, diligens, & plurimum Homero ſimilis: ſed in luſus amoreſq; deſcendit. In parte operis aureo plectro donatus: quia tyrannos inſectatus eſt: quod & Quintilianus memorat: & Oratius ſignat illo uerſu. Et te ſonantem plenius aureo alcee plectro. Patriam habuit mitylenẽ: quæ ciuitas eſt in leſbo famigetata: olim ex quodam prælio abiectis armis ſeſe fugiſſe ſcripſit, & præconi cuidam imperaſſe: ut his qui domi erant nuntiaret. Alceum incolumen euaſiſſe. Hic dilexit puerum nomine Lycum nigris oculis: nigriſq; capillis ſpecioſum: quẽ carmine Lyrico celebrauit. Hinc Oratius de Alceo loquẽs ſic refert.

Harpagiõ.
Harpagare
Amores p̃poſteri.

de Ganymedis raptu dubitat, quid poetæ uelint? aut non intelligit quid apud Euripidem & loquatur, & cupiat Laius? quid deniq; homines doctiſſimi & ſummi poetæ de ſe ipſis, & carminibus edant, & cantibus? fortis uir in ſumma tepu. cognitus, quæ de iuuenum amore ſcripſit Alceus? nam Anacreontis quidem tota poeſis eſt amatoria. maxime uero omnium flagraſſe amore Rheginum Ibicum apparet ex ſcriptis. atq; horum omnium libidinoſos eſſe amores uidemus. Philoſophi ſumus exorti, & authore quidem noſtro Platone, quem non iniuria Dicearchus accuſat: qui amori authoritatem tribueremus. Stoici uero & ſapientem amaturum eſſe dicunt: & amorem ipſum, conatum amicitiæ faciundæ [illegible]

Alceus
Neuus delectabat alceum.

Libe & muſas Venereq;: & illi ſemper hęrentẽ puerum canebat: & Lycũ nigris oculis nigroq; crine decorum: cũ ſæpe amatoribus: uitia amati iucũda ſint. Neuus in articulo pueri delectabat Alceum. At eſt corporis macula neuus. Illi tamen hoc lumẽ uidebatur: ut inquit Mar. Tullius in primo de natura deorum. ❡ Anacreontis poeſis. Anacreon Lyricus poeta amauit puerum nomine bathyllum: uiſenda pulchritudine ſpectabilem: de quo Oratius. Non aliter ſamio dicunt arſiſſe bathyllo: anacreonta teum. Apuleius huiuſce bathylli ſtatuam elegãter graphicæq; deſcribit in floridis: queũ ait Anacreonteũ carmen canere. Hunc celebrauit Anacreon amatorio poemate: cuius uerſus lepidiſſimos Au. Gellius refert: libro noctium atticarum duodeuigeſimo. Et ego libẽs memini: ut obiter unius elegantis uerbi corrigeretur error, quo lapſi ſunt correctores: interpreteſq; Gellianis ſic enĩ græce ſcriptũ eſt. ποιησονασυ. θελουσ μοι καιβοτρυασ. κατᾶυτο. καιχρυσεουσ πατουν τασομου καλωσ λυαιω ερωτα και βαθυνον idest ut interpretantur interpretes: uites fabrica quæſo intus: & racemos pariter aureoſq; pulchre calcantis comites Lyei. Amoremq; profundum ſimul. Cætera ſatis conducenter, & perite: ſed nouiſſimum uerbum parum ſolerter introſpexerunt: nam non legendum eſt βαθυνον quod ſignificat profundum: ſed βαθυλλον. idest bathyllum puerum. Et ita ſenſus uerus ſpecioſuſq; eluceſcet hac noſtra lectione: ut dicat anacreon: o Vulcane ſabrica mihi quæſo in poculo argenteo uites: racemos: & calcatores Bacchi. Et amorem una cum puero bathyllo: quem ſcilicet deperibat: uult enim in poculo celari, figuariq; cum deo cupidine puerum bathyllum ſuum deliciolum. De Anacreonte intellexit Ouidius illo uerſu. Sit quoq; uinoſi teia muſa ſenis. De eodem aliubi inquit. Præcepit Lyrici teia muſa ſenis. Dictus eſt enim Anacreon teius a patria Teo: quæ ciuitas eſt Ioniæ: ex eadem urbe fuit Hechatcus hiſtoricus periit Anacreõ acino uuæ paſſæ ſtrangulatus. ❡ Rheginum ibicum. Ex nouem lyricis poetis apud græcos famigeratis unus eſt Ibicus: a quo genus metri dictum Ibicum: ſicut alterum ab Alceo alchaicum. Tanta apud ueteres fuit poetarum lyricorum multitudo: ut Marcus Tullius negetſi duplicetur ſibi ætas: habiturum ſe tẽpus: quo lyricos legat. Rheginus eſt Ibicus dictus a patria rhegio quod oppidum in margine Italiæ ſitum eſt, cui græci nomen dedere ab argumento dehiſcendi: Rhegion enim gręce abruptum pronũtiatur. Hinc enim ſicilia auulſa abruptaq; eſt ab Italia græcum uerbum eſt. ρεγνυμι. quod ſignificat abrũpto: unde rhagades & rhagadia dicũtur ſciſſuræ ac rimæ: quæ anum ſedemq; infeſtant. De quibus Plinius, Celſus, medici omnes multa. Inde Rhagæ nominatæ: cui ciuitati ab auulſione terremotus inditum nomen olim rheginæ ciuitatis ingens fuit potentia: ob eamq; cauſam nomen ciuitati factum eſſe, quidam autumant: quaſi regia urbs foret: quod & Strabo memorat. Dicearchus. Hic fuit nobilis peripateticus: qui librum ſcripſit de interitu hominum, quo docuit hominem homini nocentiorem eſſe: omni reliqua calamitate. ❡ Amori auctoritatem. Plato in Dialogis & in ſympoſio: phædroq; potiſſimum amorem miro præconio ſuſtollit. ❡ Sapientem amaturum. Aſtipulatur huic ſententiæ illud Afranii. Ambit ſapiens: cupient cæteri. ❡ Conatum. nomen eſt quarti ordinis. ❡ Faciundæ amicitiæ: ab amore: amicitia eſt nominata: eſt enim amor princeps ad amicitiam coniungendam: auctor Marcus Tullius in Lęlio.

Anacreon.
Bathyllus deliciolũ.
Teia muſa.
Ibicus rheginus.
Rhegion
Rhagades.
Rhagadia.
Rhagæ.

❡ RAPTV. ſtupro. ❡ Alceus. q̃ fuit Mitelenecus. ❡ Rheginum ibicum. in Calabria regium eſt oppidum.

OMNI BONI.

ex pulchritudinis ſpecie diffiniūt. qui ſi quis eſt in rerū natura ſine ſollicitudine, ſine deſiderio, ſine cura, ſine ſuſpirio: ſit ſane. uacat enim omni libidine. hęc autem de libidine oratio eſt. ſin autem eſt aliquis amor, ut eſt certe, qui nihil abſit, aut non multum, ab inſania: qualis in Leucadia eſt: Si quidem ſit quiſquam deus: cui ego ſim curæ. at id erat deis omnibus curandum: quemadmodum hic frueretur uoluptate amatoria. Heu me infelicem nihil uerius. probe & ille. Sanus ne es: qui temere lamentare? ſic inſanus ſuis etiam uidetur. at quas tragœdias efficit? Et Apollo ſancte fer opem teq; omnipotens Neptune inuoco. Voſq; adeo uenti. mundum totum ſe ad amorem ſuum ſubleuandum conuerſurum putat. Venerem unam excludit, ut iniquam. Nam quid ego te appellem Venus? eam præ libidine negat curare quicquam. quaſi uero ipſe non propter libidinē tāta flagitia, & faciat, & dicat. ſic igitur affecto hæc adhibenda curatio eſt: ut & illud qđ cupiat, oſtēdat quā leue, quā cōtēnendū, quā nihil ſit omnino: quā facile uel aliunde, uel alio modo perfici, uel omnino negligi poſſit. adducendus eſt etiam nonnunquā ad alia ſtudia, ſollicitudines, curas, negocia.

BERO. ¶ EX pulchritudinis ſpecie. Amorem ut diffiniūt ſtoici: & refert Laertius: eſt cōcupiſcētia quędā inſidiatrix induſtriæ & ſtudii, ꝓ apertā ac ſe ingerentē pulchritudinē. Pla. in dialogo: cui titulus eſt de pulchro. ait: pulchrū eſſe q̄ p uiſum auditūq; delectat: fores enī aī, ſunt oculi & aures. Amor diffinit deſideriū pulchritudinis fruendæ: q ab aſpectu ducit originē: nā ut Muſeo placet: cā oīs amoris & origo, eſt oculus. Ideoq; illi pedicis amatoris facilius illaqueātur: q frequētiſſimo intuitu aciē uiſus ad aciē dirigētes lumina iungūt luminibus: & ſiqs pulchritudine polle aut oculoꝝ ac nitore: ſępius intuēdo inſanire cōpellit. Carpit enī uires paulatim uritq; uidendo fœmina. Hinc illud Apuleianū. Iſti tui oculi per meos oculos ad intima delapſi pcordia: meis medullis acerrimū cōmouent incendiū. Expertus loquor. nihil ſic inflāmat. ſtimulatq; animum amatoris q̄ uenuſtas oculorū. qui inſtar fulminum penetrant præcordia. Exedunt medulas: uitalia populātur. amaui iā pridē panthiā. In pręſentia effictim depereo martiam. utraq; formoſiſſima eſt & uenuſtate matronali decentiſſima utriuſq; oculi ueneris illices: amabiliſſimiq; me cęperūt: inuaſerunt, diſtraxerūt: & ſicut ictus nouiſſimus magis lācinat uitalia: ſic amor martiæ recētior memet ſurripuit mihi: cuius oculis nihil potentius, nihil formoſius, nihil amabiliꝰ noui. Nō minor eſt primo turbine turbo ſequens. Irretitū: poſ-

Martia flāma recens. ſeſſum: mācipatū me tenet martia: tenebitq; dū uita ſuppeditabit, dū ſpiritus hos reget artus: qua nec helena formoſior. nec Cornelia circunſpectior. nec Penelope ꝓbior. hæc ulla matronaꝝ omnibus pulchritudinis numeris abſolutior. ¶ Qui ſiquis. Talis eſt amor ille honeſtus. quem Plato cæleſtem uocat. ¶ Sin eſt aliquis. talis eſt uulgaris: & communis amor. Qualis in leucadia eſt: ſupra dictum eſt in leucadia fuiſſe petrā. ex q̄ ſaltus fiebat: q ad ſedā-dos amores ualere credebat. ex quo ſapho. æſtrō cupidinis pcita pceps deſiluit. ante ſapho cephalus īdidē ſe deiecit ob amoris impotētiā: hic leucadia accipit ꝓ nomine fabulæ: quā cōpoſuit Turpilius poeta comicus. Grāmatici aduocāt turpiliū in leucadia: in qua inducebat amator ob amorē furēs ac uecors. ¶ Sit quiſq̄ deus. Carmē eſt Turpilii poetæ comici, apđ quē amator æſtu cupidinis ardēs, hæc dicit. Poſſet ſatis cōmode hoc referri ad cephalum: q amore ptarolæ ueſanus ſeſe præcipitauit ex ſaxo leucadio: uel ad deucalionē: q pyrrhæ incenſus amore, ex ſaxo diſiluit. Nec mora iuſſus amans tetigit lętiſſima pyrrhæ pectora. Heu me infelicem. Verba eiuſdem poetæ: quæ ab amatore eodem dicunt. ¶ Sanus ne es. Hoc dicitur: ex perſona neceſſaria: quæ apud Turpiliū his uerbis caſtigat inſaniter amātē. ¶ Apollo ſancte. amator impos aī ob amorē apud poetam inuocat deos. ut ſibi ſuppetias ferāt. Ego arbitror ideo Apollinē: & Neptunū: & uentos peculiariter inuocari ab amatore: fortaſſis deucalione: uel alio quocūq;: qa ex leucadia ſeſe demittere præcipitē deſtinauerat: ubi Apollo & Neptunus colebant, pinde illoꝝ inuocat auxiliū. ut citra periculū deſiliat: & ut amore, ſubleuet: quo īmodice uexabat. ¶ Nā qđ ego. Ait amator ſe nolle inuocare Venerē tanq̄ iniqua ſit amāti ſibi. ¶ Sic affecto iuueni: ſic ob amorē inſaniēti: ut declarāt uerſus poetici. ¶ Ad alia ſtudia. Oui. in lib. de remedio docet remediū eſſe efficax, ad amorē abolēdū trāſferre animū ad ſtudia & negocia. Nā Venus ocia amat: finē q q̄ris amori.

Cedit amor rebꝰ. Cedit amor rebus. res age tutus eris. Sūt fora: ſunt leges: ſunt quos tuearis amici. Vade per urbanæ ſplēdida caſtra togæ. Irē Sene. præcipit hoī iracūdo ſtudia īmurāda eſſe: omittēda grauiora: animū amenis artibus tradēdū. lectio illū carminū obleniat: hiſtoria detineat: mollius: delicatiuſq; tractet cōtra amatori quęrēti amoris ſolutionē: legēdi ſunt libri phici: uituperatoreſq; reꝝ ueneriaꝝ: q dicūt cauēda eſſe fœminæ pticipia: a quibus

Sodalitas fœminę glutē delictorum. dicit ſodalitas fœminæ eſt glutē delictoꝝ: uiſcū toxicatū. fouea profunda eſt mulier. Inſidiat in uia quaſi latro & quos incautos uiderit, interficit. Salomō ait. Ne capieris mulieris nutibus: quæ uiri precioſam animā capit. Plau. inqt Amor melle & felle fœcundiſſimus eſt. Guſtu dulce dat. Amaꝝ ad ſatietatē uſq; aggerit. Hiero. Se. Plutar. ſcribunt. Amor formæ: rōnis obliuio eſt. & inſaniæ pximus. fœdum minimeq; conueniens aīo ſoſpiti uitium turbat conſilia: altos & generoſos ſpiritus frangit, a magnis cogitationibus ad humillimas detrahit. Quærulos, iracundos, temerarios, dure imperioſos, ſeruiliter blandos: omnibus inutiles: ipſi nouiſſime amori facit. Apud Platonem tota amoris inſectatio, poſita eſt. & omnia eius incommoda lyſias explicat.

OMNI BONI. ¶ SPECIE. aſpectu. ¶ Solicitudine. anxietate. & ſuſpitione. ¶ Leucadia. fabula eſt. Corruptela pueroꝝ accuſabilis. uocabulum eſt philoſophorum non ciuile.

¶ LOCI mutatione. Oui. inter cætera remedia hoc quoq; cõmemorat. mutandum eſſe locũ: cũ ait. I ꝓcul & longas carpere: ꝑ erge uias: iã ut inquit Propertius. Quãtũ oculis a ſo: iã procul ibit amor. In decretis cano. diſt. lxxxi. ſic ſcriptũ legimus. ualet interdũ ꝑ ſalute aiç mutatio loci. plærũq; enĩ dũ mutaꝭ locus: mutaꝭ mẽtis affectus: ſed interdũ: ſcandit æratas uitioſa naues cura, nec turmas equitum relinquit: ocior ceruis & agẽte nimbos ocior euro. ut inquit Ora. in carmine lyrico. amoris cura perſæpe īdiuulſa eſt: & inſeparabilis: nec ulla peregrinatione obliteraꝭ: ſequunꝭ nos quocũq; imus uitia: ideoq; præcipit ſalubriter Sene. animũ debere nos mutare. nõ cęlum. cupiam quęrẽti nihil ſibi peregrinationes ꝓfuiſſe. quid miraris ait Socrates: cũ te circũferas: quæris quare te iſta fuga non adiuuit: tecũ fugis. onus animi deponẽdũ eſt. BERO.

loci denique mutatione, tanquam ægroti non conualeſcentis, ſæpe curandus eſt. etiam nouo quodam amore ueterem amorẽ tanquam clauo clauum eiiciẽdum putant. maxime autem admonendus quantus ſit furor amoris. omnibus enim ex animi perturbationibus, eſt profecto nulla uehementior: ut ſi iam ipſa illa accuſare nolis, ſtupra dico, & corruptelas, & adulteria, inceſta denique: quorum omniũ accuſabilis eſt turpitudo: ſed ut hæc omittamus: perturbatio ipſa mentis in amore fœda per ſe eſt. nã ut illa prætercam, quæ ſunt furoris: hæc ipſa ꝑ ſeſe quã habent leuitatẽ: quæ ui dẽtur eſſe mediocria? iniuriæ Suſpitiones: inimicitiæ: induciæ: Bellum, pax rurſum: incerta hæc ſi tu poſtules Ratione certa facere: nihilo plus agas: Quam ſi des operam ut cum ratione inſanias. hæc inconſtãtia, mutabilitaſq; mentis quẽ nõ ipſa prauitate deterreat? eſt enim illud, qđ in omni ꝑturbatione diciꝭ, demonſtrandum: nullam eſſe niſi opinabilẽ, niſi iudicio ſuſceptam, niſi uoluntariã. etenim ſi naturalis amor eſſet: & amarẽt oẽs: & amarẽꝭ: & ſemp amarẽt: & idẽ amarẽt: neq; alium pudor, aliũ cogitatio, aliũ ſatietas deterreret. Ira uero, quãquã diu perturbat animũ, dubitationem inſaniæ non habet: cuius impulſu exiſtit etiam

¶ Tanq̃ ægroti. Multis morbis ſaluberrima eſt aeris loci q; mutatio. eaq; curatione medici utendum eſſe ꝑcipiunt: & potiſſimũ in phthiſicis. Pli. ait in. xxxi. utilem eſſe nauigationem phthiſi affectis: aut ſanguine megerentibus. ideoq; ęgyptũ peti ſolitũ propter lõginquitatẽ nauigandi. Cor. Celſus in tertio. opus eſt phthiſicis lõga nauigatione. cœli mutatione, ſic ut denſius id ex quo diſcedit eger. petatur ideoq; aptiſſime ex Italia Alexandriã itur. Columella in octauo cenſet in oĩbus morbis ac peſtibus mutandas eſſe regiones. ¶ Non cõualeſcentes. Atrophos uocant. ab imbecillitate uires uix recolligẽtes cacexia malus eſt corporis habitus: quod fit cum longo morbo uitiata corpora. etiam ſi illo uocant: refectionẽ tamen non accipiunt. ¶ Nouo ueterem eiiciẽdum. Ouidius ſucceſſore nouo tollitur omnis amor. Propertius. Sunt quoq; tranſlato gaudia ſeruitio. ſicut enim ueterem morbũ nouus emouet: ſicut clauum clauus expellit: ita ueterem amorẽ nouus amor extrudit expũgitq;, ſed quãdoq; tam firmæ ſunt pedicæ: & caſſes primitiui amoris: ut reſolui non queant, neq; perfringi ullo amore poſteriore: pertinax eſt perſæpe, neq; frigeſcens, neq; relenteſcens cupido. cuius clauo fixus animus amantis, quanto magis ſe ſubducere contendit: tanto magis retrahitur. ¶ Supra inceſta. De ſtupri inceſtiq; differentia apud Suetonium plura, & docet iuriſconſultus titulo ad legem iuliam de adulteriis. Iniuriæ ſuſpitiones apud Teren. in eunucho ſeruus pmeno longe ſapientior domino ait. Here quæ res in ſe, neq; conſilium, neq; modum habet ullum eam conſilio regere non potes. In amore hæc omnia inſunt uitia, iniuriæ, ſuſpitiones, inimicitiæ, induciæ, bellum, pax, rurſum & cętera: quæ hic recitat Ci. & decent t uſurpat Ora. in ſermonibus: apud Plautum in mercatore: charinus amator: uitia amoris plærũq; omnia complectitur cum ait. Amorem hæc cuncta uitia ſectari ſolẽt, cura, ægritudo, nimiaq; elegantia, & mox. Sed amori accedũt ẽt hęc: quę dicimus īſomnia: ęrũna, error, & terror, & fuga, ieptia, ſtultitiaq; adeo & temeritas, ĩcogitãtia, cupiditas, & maliuolẽtia, petulãtia cupiditas & maliuolẽtia. inhęret ẽt auiditas, deſidia, iniuria, inopia, cõtumelia, & diſpẽdiũ, multiloquiũ, pauciloquiũ. ¶ Niſi opinabilẽ. iã ante ſępius dixit Cic. ꝑturbationes nõ ex natura exoriri, ſed ex opinione & iudicio. eſſeq; uolũtarias. Hoc idẽ afferit de amore uidelicet: eũ eſſe uolũtariũ & opinabilẽ. nõ aũt naturalẽ: nã ſi naturalis eſſet ꝑſeuetaret: nec ullo unq̃ tpe finireꝭ: ſed uidemus defloreſcẽte pulchritudinis flore amorẽ relinqui: & deſinere. Araſpas iuuenis apud Xenophõtẽ ait ad Cyrũ amorem eſſe rẽ ultroneã: uoluntariaq;: nã ſi naturalis inqt eſſet: omnes ad æque cogeret: ut ignis omnes itidem urit: natura enĩ talis eſt: pulchrã aũt fœminã alius amat, alius nõ amat. & qſq; amat quẽ uelit. frater ſororẽ nõ amat: quę amaꝭ ab alio: neq; pater filiã amat: q̃ alius depit: e cõtrario Cyrus. Quõ inqt ſi amor ultroneus eſt: nõ eo uacare qs poteſt: cũ uelit: uidi ego flẽtes ꝑdolere ob amorẽ: & q optarẽt ab amore liberari: nõ ſecus q̃ a morbo grauiſſimo: neq; liberari tamẽ poſſent: ſed ualidiore neceſſitate ligati eſſent: q̃ ſi in ferrea uincula coniecti forent: idẽ mox paulo docet: amoris uim eſſe q̃ ignis potẽtiorẽ ignis inqt urit ꝑpe tãgẽtes: at formoſi eos etiã accendũt: q ſe ꝑcul ſpectãt uti ꝑpter amorẽ ardeſcãt. ¶ Dubitationẽ inſaniæ. i. nemo dubitat irã eſſe inſaniã, q̃diu perturbat animũ: ita enim breuis furor eſt. ut inquit Oratius irã philoſophi diffiniunt breuem inſaniam.

¶ SVSPITIONES induciç & cętera. apud Terẽtium in eunucho hęc uerba habẽtur. ¶ Ira uero quãquã reliquum eſt: ut libidinem curet. & primum iracundiam: quæ eſt libido ulciſcendi. quę ita ſanatur: aut ei ſubtrahendo: cui iratus eſt: aut faciendo differre ultionem.

Phthiſicis utilis nauigatio.

Atrophi. Cacexia.

Pedicæ amoris ĩexplicabiles.

Incogitãtia.

An amor opinabilis an naturalis.

Amor res ultronea.

OMNI BONI.

BERO. ¶ INTER fratres.atreũ intelligit & thyeſtẽ tragœdiis memoratiſſimos.¶ Quis hõ.Verba poetæ tragici ex pſona atrei & thyeſte:dũ ſe mutuis cõuitiis iceſſũt,& alternis uerſibus cõtumelias intorquẽt.Poſſet etiã hoc re ferri ad filios Atrei:q inter ſe diſſidentes cõuitientur paternos mores imitati.Ennius & Accius ſcripſerũt tragœ

Thyeſtes tragœdia. diam thyeſtẽ:q̃lis eſt apud nos Senecæ.¶ Maior mihi.cõſimiliter apud Sene. Atreus loqtur. Age animæ fac quod nulla poſteritas,pbet:ſed nulla taceat.aliquod audẽdo eſt nefas atrox ,cruentum.tale quod frater meus ſuũ eſſe malit.¶ Meis malis.maxillis.Virgi. Potniades malis membra abſumpſere quadrigæ.Sene.in thyeſte Lancinat gnatos pater artuſq; mandit ore fu/

Iratus ipos mentis. neſto ſuos.¶ Iratos exi.de pt.ſicut furioſus. mentis impos eſt, & auius a ratione ita iratus ipotẽs ſui ẽ & aĩum nõ regit:rõe nõ ducit:ſed iſtar iſaniẽtiũ bacchat:furitq; ſine cõſilio,ſine mẽte,ſeipſum ĩ ptãte nõ hẽt. Quid aũt ſit exi re de ptãte ipſemet.M.T.interptatur.¶ Dũ ſe col.Hõ dr̃ colligere ſeipſum cũ mentẽ,cõſiliũ rõnẽ diſſipatã ex iracũdia ĩ ſuũ locũ cõgregat, cõtrahitq;.dixit Vir. & ſe collegit ĩ arma.hoc eſt ſe ipſum texit:ſepſitq; armoꝝ tutela.M.T.

Documen/tum. in æpiſtolis ad ſetulum.Collegi ipſemet:& cũ ipſa q̃ſi repu.collocutus ſum.¶ Differãt in tps.

Athenodo ri ſaluberri/mum. Maximũ remediũ eſt iræ.ut iqt Se.mora.dila tioq;:ut prius aĩ feruor relãgueſcat: & caligo quę pmit mẽtẽ:aut reſidat, aut minus dẽſa ſit. Hinc illđ athenodori phi documẽtũ q ad Au guſtũ Cæſarẽ extremo offõ ſalutationis uer/ ſus dixit.Cũ ira Cęſar te cępe rit:nihil pri⁹ neq; dixeris:nec feceris:q ipſa q̃tuot & uiginti ele/ mẽta literaꝝ gręcaꝝ tecũ ipſe pcurreris: ut ita cõcitatio illa:quæ mométoſa eſt mẽte alio tra ducta parui tẽporis iteruallo lãgueſceret: au/ ctores ſextus Aure.& Plu.pcipit.M.T.in æpi/ ſtola ad quintũ fratrẽ didaſcalica.reſiſtẽdũ eſſe iracũdiæ:cũq; ea maxie aĩum moueat tũ eſſe

Deferue/ſcere. diligẽtiſſime linguã cõtinẽdã.¶ Deferueſcat. deflagret:ac relãgueſcat feruor:ardorq; reſtin guat . In oratione p cęlio . Multi inqt ſummi hoĩes & clariſſimi ciues fuerũt: quoꝝ cũ ado/ leſcẽtiæ cupiditates deferbuiſſent eximiæ uir/ tutis firmata iã ætate extiterũt.¶ Illud archi/ tæ.Tarẽtin⁹ architas.dũ ſe pythagoræ pceptis penitus ĩmergis.magno labore : longoq; tpe ſolidũ opus doctrinæ complexus poſtq̃ in pa/ triã reuerti,ac rura ſua reuiſere cępit : aĩaduer/ tit illa uillici negligẽtia eſſe corrupta & perdi/

inter fratres tale iurgium: Quis homo te exuperauit unq̃ gentiũ impudẽtia ? Quis autẽ malitia te ? noſti quæ ſequuntur.alternis enim uerſibus intorquẽtur in/ ter fratres grauiſſimæ cõtumeliæ:ut facile appareat Atrei filios eſſe eius:qui meditatur pœnam in fratrem nouam . Maior mihi moles : maius miſcendum malũ Qui illius acerbum cor contundam , & comprimam. quæ igitur hæ erunt moles?audi Thyeſtem: Impius ho rtatur me frater : ut meos malis miſer Manderem natos.eorum uiſcera apponit.quid eſt enim quonõ p grediatur eodem ira, quo furor ? itaq; iratos proprie dicimus exiſſe de poteſtate.i. de conſilio,de rõne,de mẽte hoꝝ enĩ poteſtas in totũ aĩum eſſe debet.his autẽ ſunt ſubtrahẽdi,in quos impetum conãtur facere , dũ ſe ipſi colligant. quid eſt autẽ ſe ipſum colligere , niſi diſſipatas animi partes rurſum in ſuum locum cogere? aut rogandi ſunt,orandiq; ut ſiquam habent ulciſcẽdi uim,differant in tẽpus aliud,dũ deferueſcat ira.defer ueſcere autẽ certe ſignificat ardorem aĩ inuita ratione exeitatũ.ex quo illud laudatur Architæ:qui cũ uilli/ co factus eſſet iratior:quo te modo ĩquit accepiſſem, niſi iratus eſſem ?ubi ſunt ergo iſti ? qui iracundiam utilem dicũt?poteſt utilis eſſe iſania?aut naturalis eſt? an quicquam eſſe poteſt ſm naturam ? quod ſit repu/ gnãte ratione?quomodo autem , ſi naturalis eſſet ira: alius alio magis iracũdus eẽt?aut finẽ haberet , priuſq̃ eſſet ulla ulciſcendi libido?aut quẽquam pœniteret, quod feciſſet per iram?ut Alexãdrum regẽ uidemus: qui cũ intermiſſet Clytum familiarem ſuum:uix a ſe manus abſtinuit:tanta uis fuit pœnitẽdi. quibus cogni tis,quis eſt q dubitet?quin hic quoq; motus aĩ ſit totus opinabilis,ac uoluntarius ? quis enim dubitarit : quin

ta.Súpſiſſem ingt a te ſuppliciũ niſi tibi iratus eẽſſem:maluit enĩ ĩpunitũ dimittere:quã pp irã grauius iuſto puni/ re.¶ Iſti.pipateticos ſignat.¶ Inſania,iracũdia enĩ breuis inſania eſt.¶ Cũ intermiſſet clytũ.Se.lib.iii.de ira.

Clytus ab Alexandro confoſſus. Dabo tibi ex Ariſto.ſinu regẽ Alexãdrũ:q clytũ chariſſimũ ſibi,& una educatũ iter epulas traſſodit.manu qdẽ ſua paꝝ adulantẽ:& pigre ex macedone & libero ĩ pſicã ſeruitutẽ traſeũtẽ.Fuit enĩ Alexãder magnus cætera ægregius oĩumq; uictor:ſed uino:& ira uictus:ut hiſtorici pdiderũt:q tradũt Clytũ fratrẽ fuiſſe helanices nu/ tricis Alexãdri:q apud grãnicũ fluuiũ nudo capite regẽ dimicantẽ clipeo ſuo texit rhoſaciſq; manũ capiti re/ gis ĩminentẽ gladio amputauit:uetus Philippi miles.multiſq; bellicis operibus clarus:cuius ſermo in cõuiuio proeacior:& ex uinolẽtia liberior quã Alexãder ferre poſſet.Animũ acuit Alexãdri ad irã ingentẽ:cuius alioq impotẽs eratitaq; cum rãtum iræ cõcepiſſet uinolentus,quãtum uix ſobrius ferre potuiſſet:Clyti de cõuiuio

Pœnitentia Alexandri. exeuntis latus haſta tranſfixit:mox ebrietate diſcuſſa:cum ira mẽte deceſſiſſet:tãta pęnitẽtia ductus eſt:ut ha/ ſtam de pectore iacẽtis euulſam retorſerit in ſemet:ſed ab amicis ad uitã reuocatus laniauit os unguibus:& cir cunſtãtes rogauit:ne ſe tanto dedecori ſuperſtitẽ eſſe paterentur:iacuitq; triduũ incluſus intra tabernaculum, uixq; precibus amicoꝝ uictus:ut cibum caperet qui ad regẽ ſolãdum:iure interfectum Clytum eſſe dixerũt. Caliſthenis phi opera cõſolatioq; efficaciſſima cõſolãdo regi fuiſſe fertur.

OMNI BONI. ¶ FR Atres. Atreũ & Thyeſtẽ.Agamẽnonẽ & Menelaũ:oſtẽdit q̃ turpis ſit iracũdia.¶ Qui.ut.¶ Cõtun/ dam.cõfringã.¶ Cõprimam.coerceã.¶ Viſcera carunde ueſci carnes comedere:ut Vir.ueſcit ęneas.ſ.c.t.i.

¶ Poteſtate.conſilio & ratione.¶ His autem. medicinam adhibet.¶ Colligant.partes animi:quæ ſe effuderunt ad rationẽ redigere.¶ Rogandi.homines rogamus,oramus deos.¶ Architæ Tarentini.pħi pythagorici domini Tarẽtii.¶ Accepiſſem.tractaſſẽ.omnis denominatio fit a potiori,nihil potius ratione hoĩ natura ergo hominis ratio:quodcũq; cõtra rationẽ fit:cõtra naturã eſt,at perturbari contra rationem eſt:ergo contra naturam.præterea neminem pęniret eorumq; ſunt a natura:at multos iracũdię pęnituit.pręterea quæ ſunt a natura finita ſunt:& æque in omnibus cadunt.¶ Erroris.quia in opinione conſiſtit perturbatio.

ægrotationes animi, qualis eſt auaritia, gloriæ cupiditas: ex eo, ꝙ magni æſtimetur ea res, ex qua animus ægrotat, oriatur. unde intelligi debet, perturbationem quoq; omnem, eſſe in opinione. & ſi fidentia, id eſt firma animi confiſio, ſcientia quædam eſt, & opinio grauis, non temere aſſentiens. metus quoq; eſt diffidentia expectati, & impendentis mali. & ſi ſpes eſt expectatio boni: mali expectationem eſſe neceſſe eſt metum. ut igitur metus, ſic reliquæ perturbationes ſunt in malo. ergo ut conſtantia ſcientiæ, ſic perturbatio erroris eſt. qui autem natura dicuntur iracundi, aut miſericordes, aut inuidi, aut tale quid: ii ſunt eiuſmodi conſtituti, quaſi mala ualitudine animi: ſanabiles tamen. ut Socrates dicitur: cum multa in conuentu uitia collegiſſet in eum Zopyrus: qui ſe naturam cuiuſq; ex forma perſpicere profitebatur: deriſus eſt a cæteris: qui illa in Socrate uitia non agnoſcerent. ab ipſo autem Socrate ſubleuatus eſt: cum illa ſibi ſigna ineſſe, ſed ratione a ſe deiecta diceret. ergo ut optima quiſq; ualitudine affectus, poteſt uideri ut natura, ad aliquem morbum procliuior: ſic animus alius ad alia uitia propenſior. qui autem non natura, ſed culpa uitioſi eſſe dicuntur, eorum uitia conſtat ex falſis opinionibus rerum bonarum, ac malarum: ut ſit

¶ AEGR Orationes aĩ. Acyros dixit cum ægrotatio proprie in corpore ſit. ægritudo in animo. (BERO.) ¶ Fidentia. Fortitudinis pars eſt fidẽtia per q̃ magnis & honeſtis in rebus multum ipſe animus in ſe fiduciæ cum certa ſpe collocauit.fidẽtiæ opponitur diffidẽtia:ut ſpei metus. (Fidentia.) ¶ Vti.ut.¶ Natura ira. qꝺ habitus eſt iracũdia enĩ eſt ex moribus:ira ex cauſa.¶ Vt ſo. dicitur.præter naturã fieri nõnulla argumẽtis oſtẽdũt philoſophi.Naturalis enĩ corpoꝝ diſpoſitio diligenti regula uiuẽdi, & medicoꝝ arte.& deoꝝ cõſilio in melius uertiꝶ:qꝺ ſimiliter animo quoq; accidit: nã ut inqt Euſebius in ſexto præparationis euãgelicæ præter naturalẽ eius inclinationẽ:q̃ ex cõplexione corporis habet:exercitatione atq; doctrina ſæpe melior fit.unde cũ Zopyrus turpia quædã de Socrate: & a uirtute ipſius aliena dixiſſet: ac a multis idcirco derideretꝶ. Nõ errat ſocrates reſpondit Zopyrus.huiuſmodi natura eſſem:ni ſi naturã pħia ſuperaſſem. hic Zopyrꝰ phiſionomon dictus eſt, ꝑpterea qꝺ profitebatur hominũ mores naturaſq;:ex corpore: oculis, uultu,fronte,ſe poſſe pernoſcere: qui ſtupidũ eſſe ſocratẽ dixit:& ut ait M.T.bardũ qꝺ iugula cõcaua nõ hꝛẽt. Addidit ẽt mulieroſũ.ĩ quo alcibiades cachinũ dicꝶ ſuſtuliſſe. Bardos aũt ſtultos uocãt a tarditate ingenii. Alioqui bardus gallice cantor appellatur: & bardi gallorum poetæ ſunt de quibus Lucanus.Plurima ſecuri fudiſtis carmina bardi.Stilbonem quoq; megaricum philoſophum ſcribunt.& ebrioſum & mulieroſum fuiſſe: ſed uitioſam ab eo naturam ſic oppreſſam & domitã eſſe doctrina:ut nemo unquã uinolentũ illũ,nemo ĩ illo libidinis ueſtigiũ uiderit:ſtudio enĩ & diſciplina tolluntꝶ omnia. (Bardus) (Stilbo ebrioſus.) Et quia diximus de Zopyro:quia phiſiognomon cognominatus eſt:ꝓptereundũ nõ uideꝶ:quod tradit Albertus magnus libro.ii.de animalibus:refert enim palemonẽ quendã:qui phiſiognomõ erat:& naturas hoſum ex oculis uultuq; pernoſcebat.dixiſſe de fauorino quodã:eũ eſſe libidinoſum,& diſſolutũ:morboq; rei Veneriæ utroq; laborãtẽ:pręterea temerariũ,maledicũ: uenenariũ fuiſſe:fuit alius Zopyrus:de quo dicere ſolebat Darius.ſe Zopyꝝ malle integrum.q̃ uiginti capere babilonas.Zopyri enim aſtũ & uafricia babilone potitus erat Darius.¶ Valitudine.ualitudo τῶν μέσων eſt :dicimus enim bonã & malã ualitudinẽ. Valitudinariũ ſignificat locũ:in quo ægroti curanꝶ:qualia ſunt in cęnobiis ſacratoꝝ.Sene.in tertio æpiſtolaꝝ. Tanq̃ ĩ eodẽ ualitudinario iaceã.de cõmuni malo tecũ colloquor.pręcipit columela ualitudinaria lãguẽtibus ſalubria eſſe conſtituenda.¶ Nõ na.ui.Natura ſocrates erat mulieroſus, ſtilbo ebrioſus:ſed uitioſa natura ab utroq; domita eſt.& cõpreſſa doctrina:ac ſtudio:uitioſi uero culpa ſunt:q a bona natura degenerãtes.in uitia delabunꝶ,qꝺ ĩterdũ cõſuetudo maloꝝ efficere ſolet:trahunꝶ enĩ ut inqt ueriſſime Se.a cõuerſantibus mores: & ut inqt Ariſt.in problematis:qui ſe copulauerit iuſto & bono: melior fiet:cõtra ex cõmertio improborum deterior euadet.Interpretes Galeni.mores bifariam partiunꝶ,alios innatos uocant,alios acquiſitos.Innati mores ſunt ex complexione:ſiue conſtitutione naturali.acquiſiti parantur ex doctrina & conſuetudine: ex quo illud menandri:quod uſurpat Apoſtolus. Corrumpunt bonos mores confabulationes peſſimæ. Dicere ſolebat Auguſtus in Tyberio:uitia illa naturæ eſſe:non animi. (Innati mores.) (Acquiſiti.)

¶ ZOPyrus,qui.iudicabat ex aſpectu oris alicuius q̃li ingenio eſſet cũ athenis eſſet.& ad ſocratẽ ab alcibiade & ſociis ductus eſſet,ut de eo iudicaret:dixit.oportere illũ eſſe bardum.i.rudẽ & libidinoſum. quem cum omnes irridere cępiſſent.ſocrates illos ab riſu coercuit dicens:illum uera dixiſſe. natura ſe & rudem & libidinoſum fuiſſe:ſed ſtudium illum ingenioſum reddidiſſe:abſtinentiam uero caſtum:poſſe igitur naturam mutari per exemplum ſocratis oſtendit.Scire autem epilogus omnium quæ dixit. (OMNI BONI.)

BERO. ℭ ALIVS procliuior.ut mulieroſus: propenſior eſt ad mulieres appetendas: ut uinolētus uinariam uo/
luptatem. ℱ Inueteratio autem. Sicut inueterati in corpore morbi difficilius ſaneſcunt: ita inueteratio uitii in
Inueteratō animo haud facile depellitur. Elui enim uix unquam poſſunt uitia inueterata quibus nō inquinati ſumus: ſed
infecti. ℱ Quam perturbatio. Affectus ſiue affectio recens: qui motus animi turbidus eſt: tales autem pertu/
bationes ſubitæ & concitatæ: frequentes: ac neglectæ morbum faciunt: & uitii inueterationem: ſic diſtillatio
Per tuſſis una: nec adhuc morem adducta. Tuſſim facit: aſſidua & uetus per tuſſim: uel ut alii codices Senecæ habent:
Lippitudo. phthiſim. ℱ Lippitudo. inter oculorū morbos
lippitudo eſt. ex qua pituita lachrymæ miſce/
tur. fit nōnunquā lippitudo: ex aſpritudine: lip
pientibus: ut præcipit Cornelius Celſus: ui/
tandi cibi ſunt qui extenuant. Oratius lippum
ſe fuiſſe teſtatur. Marcus Tullius lippitudine
laborauit. unde in æpiſtolis ad Atticum ſic
ſcribit. Dictaui propter lippitudinem & cum
leuiter lippirem: has litteras dedi. Negant
eos lippituros: qui cum pedes lauant. aqua
Remediū ad lippitu/dinem. inde ter oculos tangant. Marcus Seruilius,
Nonianus in metu lippitudinis chartam dua/
bus litteris græcis ſcriptam lino ſubnectebat
collo. ℱ Diſputationis modum. Iam finem
inquit, imponamus huic quartæ Tuſculanæ.
ℱ Cognitis finibus. Conſtituto in philoſo/
phia fine bonorum, & malorum conſtituta
ſunt omnia: ut in quinto de finibus traditur:
ideo autem ait: quoad poſſint ab homine co
gnoſci: quia ad liquidum diſputatio de fini/
bus perduci non poteſt: cum alius alio mo/
do ſummum bonum metiatur: ex quo fit: ut
nihil certi eſſe poſſit: nec quid uerum ſit per/
cipere homines poſſint. ex diſſidio diſcor/
diaq; ſectarum. ℱ Morte contempta. Hoc
ad primam Tuſculanam pertinet. ℱ Dolo/
re leuato. ad ſecundam Tuſculanam referen/
dum eſt. ℱ Sedationem ægritudinis. hoc in
tertia latiſſime explicatum. ℱ At eos. Do/
cet ægritudinem deteriorem eſſe peioremq;
reliquis perturbationibus: cum homines
ægritudini deditos uocabulis triſtiſſimis ap/
pelitemus: uidelicet miſeros, ærumnoſos,
calamitoſos, quibus dictionibus non utimur
in eis nominitandis: qui aut metui, aut læ/
titiæ, aut cupiditati ſeſe dediderunt, nam ti/
midum, cupidum, lætum nemo fere appel/
lat, calamitoſum, ærumnoſum, miſerum, quæ
uerba ſunt ægritudini: triſtitiæq; accōmoda/
ta prope peculiariter. ℱ Separatim. de ægri/
tudine in tertia Tuſculana. de reliquis pertur/
Stirpitus. bationibus in quarta ſeorſum diſputauit. ℱ In ea. ſcilicet ægritudine. ℱ Stirpitus. radicitus. ex imo ſtirpe nullis
relictis fibris. Huic philoſophiæ. ℱ Sanari. Cum philoſophia ſit medicina animorum: & philoſophus medi/
cus. ℱ Aut igitur. In calice quæſtionis huiuſce: utitur diſiuncto. omnia autem diſiuncta: ut dialectici tradunt:
pugnantia eſſe inter ſeſe oportet: eorumq; oppoſitum ἀντικείμενον. græci dicunt: ex omnibus: quæ diſiun
guntur, unum eſſe uerum debet: cætera falſa: aut igitur inquit nihil ratione fit, aut nihil recte ſine ratione fieri
poteſt, cum autem uerum ſit, nihil ſine ratione probe fieri: colligitur philoſophiā cū primis eſſe neceſſariam:
utpote ex rationū collatione conſtantē. Ratio naturæ imitatio eſt. nō ſeruit: ſed imperat ſenſibus. ratio ratio/
ni par eſt. ſicut rectū recto. uirtus nō aliud q̄ recta ratio eſt, omnes uirtutes rationes ſunt: quaꝶ phia magiſtra
eſt, & conciliatrix. cuius adminiculis fulti bene beateq; uiuemus.

alius ad alios motus perturbationeſq; procliuior. in/
ueteratio autem ut in corporibus, ægrius depellitur:
ſic in animus quoq; perturbatio: citiuſq; repentinus
oculorum tumor ſanatur: quam diuturna lippitudo
depellitur. ſic cognita iam cauſa perturbationum,
quæ omnes oriuntur ex iudiciis opinionum, & uolun/
tatibus: ſit iam huius diſputationis modus. ſcire au/
tem nos oportet, cognitis, quoad poſſint ab homine
cognoſci bonorum & malorum finibus, nihil a phi/
loſophia poſſe aut maius, aut utilius optari: quā hæc
quæ a nobis hoc quatriduo diſputata ſunt. morte
enim contempta, & dolore ad patiendum leuato,
adiunximus ſedationem ægritudinis: qua nullum ho/
mini maius malum eſt. & ſi enim omnis animi pertur/
batio grauis eſt: nec multum differt ab amentia: ta/
men ita cæteros cum ſint in aliqua perturbatione aut
metus, aut lætitiæ, aut cupiditatis, commotos mo/
do, & perturbatos dicere ſolemus: at eos, qui ſe ægri
tudini dediderunt: miſeros, afflictos, ærumnoſos,
calamitoſos. itaq; non fortuitu factum uidetur: ſed a
te ratione propoſitum: ut ſeparatim de ægritudine, &
de cæteris perturbationibus diſputaremus. in ea eſt
enim fons miſeriarum, & caput. ſed & ægritudinis, &
reliquorum animi morborum una ſanatio eſt: omnes
opinabiles eſſe, & uoluntarios: eaq; re ſuſcipi: quod
ita rectum eſſe uideatur. hunc errorem, quaſi radicem
omnium malorum, ſtirpitus philoſophia ſe extractu/
ram pollicetur. demus ergo nos huic excolendos: pa/
tiamurq; nos ſanari. his enim malis inſidentibus, non
modo beati, ſed ne ſani quidem eſſe poſſumus. aut igi
tur negemus quicquam ratione confici: cum contra
nihil ſine ratione recte fieri poſſit: aut, cum philoſo/
phia ex rationum collatione conſtet: ab ea, ſi & boni,
& beati uolumus eſſe, omnia adiumenta, & auxilia
petamus bene, beateq; uiuendi.

OMNI BONI. ℭ SED Ationem lenitionē. fortuitu, caſu: ſed fors in his rebus: quę ſine delectu ſunt: ut ſi eum deſperares
te poſſe cū naui emergere, & in portum uento mutato deueheret. Caſus: ut uas aliquod in feneſtra poſuiſſes
& aut canis: aut quis alius deiiceret: & aliquem interficeret.

PHILIPPI BEROALDI IN QVINTAM TVSCVLANAM COMMENTARIVS. BERO·

PRIMVS Tuſculanaꝝ liber eſt de contemnenda morte. Secundus de tolerando dolore. Tertius de lenienda ægritudine. Quartus de reliquis animi perturbationibus. Quintus eum locum cō/plectitur. qui totam phi loſophiam maxime illuſtrat. docet enim ad beate uiuendum uirtutem ſeipſa eſſe contentam: ſuper qua re multiformiter & copioſe diſputatum eſt a philoſophis: qui in/ter ſe non concinnunt: neq; concordes ſunt. Non pauci enim reperiuntur: quibus ad bea/tam uitam perficiendam uirtus ſola non ſuf/ficit. ut Plato, & Ariſtoteles columina philo/ſophorum: qui autumant uirtutem indigere inſtrumentis: ueluti corporis bonis. ut robo/re, ſanitate, ſenſuum integritate. Item bonis externis. utputa diuitiis: & ita uitam beatam ex triplici bonorum genere conſtituunt. Stoi/ci uero uirtutem ad beate uiuendum ſolam ſufficere decernunt: quod dogma ſectæ ſtoi/cæ. Marcus Tullius in præſentia ſequitur: & alacriter defendit. Seneca calamo it in hanc ſententiam: Xenocrates. & Speuſippus pu/tant beatum uel ſola uirtute fieri poſſe. Diſpu/tatio hæc non minus iucunda q̄ erudita: cu/ius pabulo animi ſaginantur. Cuius commen tatione mens noſtra reficitur. quæ in nouiſſi/mo loco poſita uberior eruditiur: delectabi/lior haud dubie eſt quā priores. Nos quoq; commentando auribus animiſq; lectorum fa cere ſatis pro uirili parte contendimus. Sicut enim turpe eſt hyſtrioni in nouiſſimo fabulæ actu relenteſcere. ita indecorum eſt commen tanti in extremo curſu peragendo laſſeſcere: ſed iam diis fauentibus ingrediamur cam/pum uitæ beatę: p quē cuncti mortales de/currere cōcupiſcunt. ¶ Quintus hic dies. Tan/quam ſingulorum dierum ſingulæ ſint diſpu/tationes. ¶ Ex eo libro. Brutus hic doctiſſimus fuit. ſcripſitq; librum de uirtute ad Marcum Tullium, cuius meminit Seneca libro de con/ſolatione ad albinam matrem hiſce uerbis. Brutus in eo libro. quem de uirtute compo/ſuit ait ſe uidiſſe Marcellum mytilenis exulan tē: & quātū modo natura hoīs pateref: beatiſ ſime uiuētem. ¶ Difficile eſt ꝓbatu. Sēſus cō/munis: & humana cōditio negat uirtutē ſolā ſufficere ad beate uiuēdū: nā calamitates, ege ſtas, morbi & tormēta fortunæ: uitā ſapientia obnubilāt. & de felicitate perturbant.

Quæ neceſſaria ad beatā uitā.

Bruti liber de uirtute.

MARCI TVLLII CICERONIS TV/SCVLANARVM QVAESTIO/NVM LIBER QVINTVS.

QVintus hic dies Brute finem faciet Tulculanarum diſputationum: quo die eſt a nobis ea de re, quam tu ex omnibus maxime probas, diſputa/tum. Placere enim tibi admodum ſenſi & ex eo libro, quem ad me ac/curatiſſime ſcripſiſti, & ex multis ſermonibus tuis, uirtutem ad beate uiuendum ſe ipſa eſſe contentam. quod & ſi difficile eſt probatu, propter tam uaria & tam multa tormenta fortunæ: tale tamen eſt: ut elaborandum ſit, quo faci/lius probetur. nihil eſt enim omnium, quæ in philoſo/pha tractātur: quod grauius, magnificentiuſq; dica/tur. nam cum ea cauſa impulerit eos, qui primi ſe ad philoſophiæ ſtudium contulerunt: ut omnibus rebus

OMNI BONI.

QVintus hic dies. Impoſiturus finē Ci. de perturbationibus aī oſten/dit ſolam philoſophiā quæ poſſit nos omni perturbatione leuare: & ſolam ſufficere ad bene beateq; uiuendum. ſecundum opinionem ſtoicorum. Alloquitur Brutum in pri/ma parte. faciens illum docilem & attentum proponens quibus dicturus ſit: inde conuertit ſermonem ad philoſophiam: & ei gratias agit diceus: illam conciliaſſe genus humanum: & oſtendit illam habuiſſe ori/ginem antiquiſſimam. deinde dicit quemadmodum philoſophia primum a pythagora appellata ſit, nam an tea omnes philoſophi & poetæ ſapientes appellabantur. Diſputationum: ſuperius dixit. ¶ Senſi. intellexi: ani maduerti: ut plurimum tamen cum dolore aliquid percipere & ſentire. ¶ Tormenta fortunæ: quibus torque mur & excruciamur. Omnium quia multa tractātur in philoſophia: & naturali & morali: philoſophia amor, & ſtudium, & ſapientia interpretatur.

poſthabitis, totos ſe in optimo uitæ ſtatu exquirendo collocarent: profecto ſpe beate uiuendi tantam in eo ſtudio curam, operamq; poſuerunt. quod ſi ab iis inuēta, & perfecta uirtus eſt: & ſi præſidii ad beate uiuēdum in uirtute ſatis eſt: quis eſt, qui non præclare & ab illis poſitam, & a nobis ſuſceptam operam philoſophandi arbitretur? ſin autem uirtus ſubiecta ſub uarios, incertoſq; caſus famula fortunæ eſt: nec tantarum uirium eſt: ut ſe ipſa tueatur: uereor, ne non tam uirtuti fiducia nitendum nobis ad ſpem beate uiuendi, quam uota faciēda uideantur. Equidem eos caſus, in quibus me fortuna uehemēter exercuit, mecū ipſe conſiderās, huic incipio ſententiæ diffidere: interdum etiam humani generis imbecillitatē, fragilitatēq; extimeſcere uereor enī ne natura, cū corpora nobis infirma dediſſet: iiſq; & morbos īſanabilis, & dolores intolerabilis adiunxiſſet: animos quoq; dederit & corporum doloribus congruentes, & ſeparatim ſuis angoribus & moleſtiis implicatos. ſed in hoc me ipſe caſtigo: quod ex aliorum, & ex noſtra fortaſſe mollitie, nō ex ipſa uirtute de uirtutis robore exiſtimo. illa enim, ſi modo eſt ulla uirtus: quam dubitationem auunculus tuus Brute ſuſtulit: omnia, quæ cadere in hominē poſſunt, ſubter ſe habet: eaq; deſpiciens caſus cōtemnit humanos: culpaq; omni carens, præter ſe ipſam nihil cenſet ad ſe pertinere. nos autem omnia aduerſa

BERO.

Fortuna domina rerum.

℄ POS Thabitis. poſtpoſitis. ¶ Præſidii in uirtute ſatis. Hoc ſm ſtoicos dictum eſt: cū peripatetici & academici dicāt: ꝓpter uirtutē ad beate uiuēdū neceſſaria eſſe bona corꝑis atq; fortunę. ¶ Virtus for. ſa. eſt. Stoici dicūt uirtutē eſſe ſupra fortunā collocatā: neq; ullis caſibus ſubiacere: utpote excelſam, inuictā, inſuperabilē, cōtra ab aliis dictū. fortunā dominā eſſe rerum: & ſupra uirtutē poſitā: itaq; uerum ſit illud Theophraſti: uitā regit fortuna: nō ſapiētia: ideoq; ſimulachrū fortunæ: cū copia: & gubernaculo fingūt. tanq̃ & hæc opes tribuat: & humanarum rerum regimē obtineat: cui opinioni Mantuanus Poeta ſubſcribit: q fortunā oīpotētem uocat: & hiſtoricus q ait: ſed ꝑfecto fortuna in oī re dominatur. Virtus cū fortuna ſæpe digladiat, & ſæpe uincitur: & non immerito. M. T. in conſolatione: uictum ſe a fortuna eſſe confiteatur. Cedo

Virtus uoluptatū pediſſequa.

inquit & manum tollo: tunc uirtus non fortunæ domina. ſed famula pediſſequaq; iudicabitur: quod de uoluptate tradunt Epicurei: apud quos uirtus uoluptatum miniſtra eſt. illis paret, illis deſeruit, illas ſupra ſe uidet. ¶ Quam uota facienda. Qui non confidit ſuis uiribus: nec fiduciam ponit in uirtute. ad ad uota confugit, uota facit. quæ a ſapiente nulla fiunt. quippe qui bonis propriis & uirtutis dotibus ſubnixus fulciatur: nec ſe extra quæſiuerit. ¶ In quibus me exercuit. fatigauit. Id tempus ſignificat: quo domo pulſus patria caruit: inimicorum impetu oppreſſus: ad eos quoq; caſus referri poteſt: quibus confectus eſt: cum amiſit chariſſimā filiam: tūc enim fortunæ ſuccubuit. cuius tormenta firmo animo ac forti ferre non potuit. ¶ Corpora infirma.

Homo uas quaſſum.

Nihil aliud homo eſt: q̃ uas quaſſum & fragile imbecilliſſimum: corpus nudum: ſuapte natura inerme: alienæ opis indigēs: ad omne fortunæ contumeliam proiectum: frigoris: æſtus: & laboris impatiens: præcarii ſpiritus: caducis mēbris: ac moribundis. ¶ Separatim ſuis angoribus. Antea dictum eſt: plures eſſe ca pnitioſiores aī q̃ corꝑis morbos: q occultiores ſunt: & ītrinſecus lācināt. ¶ Ex aliorum malitia. Improbe facit q artē culpat ob artificē uitioſum. nō recte ſentit: q uirtutē metitur ex ībecillitate mortaliū ac malitia: cū ipſa uirt9 de ſuo ipſius robore extimāda ſit, & a ſe ipſa pēſitāda. ¶ Auunculus tuus. Cato uticenſis ſignificatur: quē oīum uirtutum auctorē uocat:

Cato uticēſis auunculus bruti.

qui in libris de finibus diſſerens. nihil præter uirtutem in bonis ducendum cenſet: qui uirtutis ſplēdore: & magnitudine obſcurari: atq; obrui ſentit omnia corporis: ac fortunæ commoda: quem ille quoq; auūculum Bruti appellat. fuit enim ut hiſtorici tradunt. M. Cato frater ſeruiliæ: ex qua natus eſt Brutus: cui portia denupſit: unde & auunculus, & ſocer Bruti dictus. Hunc Catonem miro laudis preconio effert Luc. de quo in ſecundo pharſaliæ eleganter ſcribit: & in nono dictū eſt. Ecce parens uerus patriæ digniſſimus aris. Roma tuis. A Sene. dicit Cato uiua imago uirtutū: & exēplar uiri ſapiētis: hic inqt Quinti. niſi credit fuiſſe ſapiēs: uix ſcio: cui teliquerit huius noīs locū. Itaq; ait M. T. Catonem ſuſtuliſſe dubitationem oēm de uirtute. cum in unica uirtute ſūmmum bonū cōſtituerit: de qua ait Seneca. Suſcipite uirtutē: & ipſam ut deos: & ꝑfeſſores eius ut antiſtites colite. ¶ Subter ſe infra ſe. uirtus enī altū qddā eſt, excelſum, regale, inuictū, infatigabile: cui cuncta ſubiecta ſunt. ¶ Caſus cōtemnit humanos. Claudianus in hāc ſententiā de uirtute loquēs ait. Diuitiis aīoſa ſuis: immotaq; cunctis caſibus. ex alta mortalia deſpicit arce. ¶ Præter ſeipſam. Silius ſententialiter dixit. Ipſa qdem uirtus ſibimet pulcherrima merces & Claudianus. Ipſa quidē uirtus ꝓcium ſibi ſolaq; latæ: fortunæ ſecura nitet: nil opis externe cupiens. nil indiga laudis.

℄ CVRAM animi. Operā & laborē ad corpus. ¶ Perfecta. abſoluta. ¶ Incertos. temerarios. ¶ Sin āt uirt9 Si uirtus ſubiecta eſt temeritati fortunæ: oportet magis a diis īmortalibus beatitudinē optare: quā p nos ipſos cōſecuturos ſperare. ¶ Exercuit. fatigauit, uexauit: ut Nate iliacis exercite fatis. Nonius, Marcellus dixit exercere cōſolidare. qa p exercitū conſolidatur. ¶ Moleſtiis. ad metū poteſt referri: & ad ægritudinem. ¶ Angoribus. angor ſpecies ægritudinis. ¶ Exiſtimo. iudicium facio. ¶ Caſtigo. uerbis. ¶ Mollities uitatio laboris. Auūculus tuus. Cato qui mortem ſibi conſciuit. ¶ Deſpiciens. deorſum aſpiciēs. ¶ Seipſam: quæ nō pēdeat extrinſecus. ſed ſibi initatur & ſeipſam uirtus ſpectet.

OMNI BONI.

BERO. Philo. Diodorus.

¶ TVM uenięntia. Ad metum pertinet. quæ perturbatio eſt uenientis: & futuri mali. ¶ Præſentia. Ad ægritudinem refertur: quæ eſt perturbatio præſentis mali. ¶ His grauiſſimis caſibus. Hoc propter bella ciuilia dictum eſt: quibus reſpũ. oppreſſa in mancipatum Cæſaris uenit. ¶ In eundem portum. ſcilicet philoſophiæ. Tranſlatio a nauigantibus: qui tempeſtate iactati in portum confugiunt. ¶ A primis temporibus. Cum princeps academiæ Philo romam ueniſſet: totum ei ſe tradidit. Marcus Tullius adoleſcẽs adhuc admirabili quodam philoſophiæ ſtudio concitatus. Erat etiam cum ſtoico Diodoro: a quo ſtudioſiſſime in dialectica exercebatur. ¶ O uitæ philoſophiæ dux. Ad philoſophiam conuerſa oratione per apoſtrophã tanquam rhetoricoteros declamatorio dicendi genere ſeſe oſtentat. in quo reprenditur a Lactantio: qui ait eodem modo potuiſſe Marcum Tullium gratias agere cibo & potui quo philoſophiæ: quia ſine his rebus conſtare uita non poſſit. Negat enim philoſophiam parentem eſſe uitæ: perperamq; regulam uitæ uocari docet: in qua diuerſitas præceptorum rectum inter impediat & turbet. ¶ Tu urbes peperiſti. In oratione pro ſeſtio: quodam tempore inquit homines fuſi per agros ac diſperſi uagabantur. tantum habentes, quantum manu ac uiribus per cedem ac uulnera: aut eripere: aut retinere potuiſſent, extiterunt, uirtute, conſilioq; præſtanti: qui diſſipatos unum in locum congregarunt. eoſq; ex feritate illa ad iuſtitiam & manſuetudinem tranſtulerunt: tunc res quas publicas appellamus: tum conuenticula hominum: quæ poſtea ciuitates nominauerunt: tum domicilia coniuncta. quas urbes dicimus inuento & diuino, & humano iure menibus ſepſerunt. Idem in rhetoricis. Magnum quendam uirum & ſapientem fuiſſe autumat: qui diſperſos homines in agris & in tectis ſiluestribus abditos ſua eloquentia in unum locum compulit & congregauit. Quinti. Non alium quã oratorem eſſe autumat: qui regere conſiliis urbes. fundare legibus: emendare iudiciis poſſit. olim enim hæc copulata fuerunt: ut idem ſapientes atq; eloquentes haberentur. ¶ Dies anteponendus. in hanc ſententiam ait Poſſidonius unus dies eruditorum plus patet: qua imperitorum longiſſima ætas. ¶ Perinde ac. Tantum quantum eſt merita: nunquam enim ſatis philoſophia pro meritis laudari poteſt: quæ tamen a pleriſq; negligitur: a multis uituperatur. Nam Lactantius opinionem in philoſophia ſolam eſſe ait. a qua abſit ſcientia. Idem cogitationes philoſophorum ſtultas eſſe autumat: conaturq; oſtendere philoſophiã inanem eſſe & falſam: nec eos qui philoſophantur. ſapientiæ ſtudere: ſed uanitati. Marcus Tulllius uituperatoribus philoſophiæ reſpondit ſatis copioſe eo libro: quo philoſophia ab ipſo defenſa & collaudata eſt. cum eſſet accuſata & uituperata ab Hortenſio. ¶ Vitæ parentem. Philoſophiam: quæ nihil aliud eſt: q̃ recta uiuendi ratio: uel ars recte uitæ agendæ: uel lex honeſte beneq; uiuendi: quam alii regulam uitæ appellant, alii uitæ parentẽ ac ducem. ¶ Parricidio. Sicut necare parentem maximum ſcelus eſt: & parricidium committitur: itidem parricidio ſe maculare uidetur, qui philoſophiam infamat: & parentem uitæ lancinat: a Plauto decenter dicitur parenticida qui parentem occidit. ¶ Vereri. colere, & uenerari.

Lactantius cõtra Cic.

Orator cõditor ciuitatum.

Vituperatoribus phiæ rñdit Cice.

Parẽticida.

tum uenientia metu augentes, tum mœrore præſentia, rerum naturam, quam errorem noſtrum damnare malumus. ſed & huius culpæ, cæterorum uitiorum, peccatorumq; noſtrorum omnis a philoſophia petenda correctio eſt. cuius in ſinum, cum a primis temporibus ætatis noſtra uoluntas, ſtudiumq; nos contuliſſet: his grauiſſimis caſibus in eundem portum, ex quo eramus egreſſi, magna iactati tempeſtate confugimus. O uitæ philoſophia dux, o uirtutis indagatrix, expultrixq; uitiorum. quid non modo nos, ſed omnino uita hominum, ſine te eſſe potuiſſet? tu urbes peperiſti: tu diſſipatos homines in ſocietatem uitæ conuocaſti: tu eos inter ſe primo domiciliis, deinde coniugiis, tum litterarum, & uocum communione iunxiſti: tu inuentrix legum, tu magiſtra morum, & diſciplinæ fuiſti. ad te confugimus: a te opem petimus: tibi nos ut antea magna ex parte, ſic nunc penitus, totoſq; tradimus. eſt autem unus dies bene, & ex præceptis tuis actus, peccanti immortalitati anteponẽdus. cuius igitur potius opibus utamur, quam tuis? quæ & uitæ tranquillitatem largita nobis es: & terrorem mortis ſuſtuliſti. at philoſophia quidem, tantũ abeſt, ut perinde, ac de hominũ eſt uita merita, laudetur: ut a pleriſq; neglecta, a multis etiam uituperetur. uituperare quiſquam uitæ parentem, & hoc patricidio ſe inquinare audet? & tam impie ingratus eſſe? ut eam accuſet, quam uereri deberet: etiam ſi minus percipere potuiſſet. ſed ut, opinor, hic error, & hæc indoctorum animis

¶ CORrectio. emendatio. ¶ Primis temporibus adoleſcentię: nam dedit operam philoni & Apollonio. Dux uitæ: nam qui philoſophiam ignorat uiuere neſcit: uel quod homines duxit ad bene beateq; uiuẽdum. ¶ Diſciplinę. diſciplina rectum inſtitutum uiuendum. ¶ Ex præceptis tuis: ſm tua præcepta. ¶ Opibus. auxiliis hortor mortis: ut primo libro oſtenſum eſt uituperatur a multis: ex quo ſcripſit Cicero librum: quem Hortenſius inſcripſit: in quo philoſophiam defendit.

OMNI BONI.

BERO.

COFFVSA caligo. Felices eſſent artes. ſi de his ſoli artifices iudicarẽt: ut Fabius Hieronymuſq; prodiderũt ue⁊ ex ignoratione & īſciẽtia fit. ut obcecatæ mẽtes: & caligine quaſi offuſa tenebricoſæ pſpicere nõ poſſint ſecretaria philoſophiæ: a qbus profanũ uulgus arceť: ideoq; qui nõ intelligit: damnat: qui non perſpicit: infamat. Nã ut ait Seneca in quęſtionibus naturalibus. phiæ arcana nõ promiſcue: nec oĩbus patẽt: reducta & in interiore clauſa ſunt ſacrario: initiatos nos eſſe credimus: ſed in ueſtibulo eius hæremus: non cuiq; datũ eſt ſecretiora eius intrare: atq; arcana perpẽdere. Rem. ipſam philoſophiã. uel potius ſapiẽtię ſtudiũ. Nomẽ recẽs. ſcilicet philoſophiæ. philoſophiq; utpote a pythagora exortum. Sapientiã eſſe antiquã. Plato in tymeo: philoſophiã ait deo⁊ eſſe munus mortaliũ generi datum. Laertius quoq; teſtis eſt: philoſophiã rem eſſe uetuſtiſſimã quã plærįq; a barbaris initiũ ſumpſiſſe autumant: eamq; celebratam fuiſſe ante Alexandrum magnum quadraginta amplius annorum milibus: ſapientiam Afranius filiam memoriæ atq; uſus eſſe ſcitiſſime dixit: de qua ante ſcriptum eſt.

Noĩa ſeptẽ ſapientium

Illos ſeptem. Nomina ſeptem græciæ ſapientium ſunt hæc. Solon athenienſis, Thales mileſius, Chilo lacedæmonius, Pythacus mytileneus, Cleobolus lindius, Bias pryenenſis, Periander corinthius. Licurgum. quod licurgus nomothetes: ideſt conditor legum inter ſapientes numerandus ſit docent hiſtorici: & oraculum apollinis affirmat: quo dilectus diis: & deus ipſe potiuſq̃ homo a pythia appellatus eſt.

Quo tpe licurgus.

Tẽpora: qbus floruerit licurg⁹. nõ ſatis cõſtãt, alii cũ olympiade prima uixiſſe, alii antiqorẽ olympiadibus licurgũ fuiſſe oſtendunt: qdam homeri tẽporibus fuiſſe: Homerũq; uidiſſe ferunt. Thymeus ſentire uidetur: duos apud ſpartiatas licurgos extitiſſe tẽpore diuerſo. utriuſq; autẽ res geſtas ob gloriam in unum transferri. In primo cõmentario diximus Homerum fuiſſe ante romam conditam annis circiter cẽtum. lx. quod & Cornelius nepos tradit in libris chronicorum.

Heroica ætas.

Heroicis ætatibus. Heſiodus inter ætates heroicam quoq; ætatem ſupputat. qua heroes floruerunt: ſicut tempore belli troiani complures extiterunt tam græci quam externi. inter quos Vlyſſes, & Neſtor famigerati. Aetates dicunt latini: quas græci. γενεασ. de quarũ uarietate multa ſcribunt eruditi. ſed Plutarchus ſubtiliter in libro. περι των ἐκλελοιποτων χρηστηριων. oſtendit γενεαν. ideſt ætatem eſſe ſpatium triginta annorum ſm heraclitum. modo accipi pro uno anno: ſicut ætas apud Virgilium & Silium pro annuo ſpatio uſurpatur. Quidam ætati: ideſt γενεα attribuunt centum & octo annos. interdum ætas accipitur pro centum annis. interdum pro tempore humanæ uitæ longiſſimo. Fuiſſe ſapientes. Pilius neſtor. ithacenſis Vlyſſes. duo columina græcorum: prudentia & eloquio cunctis præſtabant: quorum ſapientia non minus quam aiacis ferocia: & Achillis robur profuit achiuis. obfuit troianis.

Enoch Athlas.

Athlas ſuſtinere cęlum. Scribit Plinius athlanta primũ inueniſſe ſpheram. Græci aiunt aſtrologiã ab Athlante inuentam fuiſſe. Euſebius in præparatione euangelica dicit Enoch & Athlantẽ eſſe eundem. De quo Diodorus hęc in quarto bibliothecæ. Ferunt Athlantẽ aſtrologiæ fuiſſe peritiſſimum: ideque ſphera primum inter homines diſputaſſe. qua ex re uiſus eſt cęlũ ſuis humeris ſuſtinere. locum præbẽte fabulis ſpheræ inuentione: ab Athlante inditum nomen athlanti monti, & athlantibus populis: quiquod annotatu dignum: ſoli ſunt anonymi: hoc eſt ſine nominibus. nam in uniuerſum athlantes nominantur: ſingulis nullum proprium nomẽ imponitur. ſolem orientem occidentemq; dira imprecatione contuentur: ut exitialem ipſis: agriſq;: neq; inſomnia uiſunt: qualia reliqui mortales. Plinius, Solinus, Herodotus, auctores Athlas latino uocabulo dictus: eſt telamo. ut docet Seruius: noſtri in ędificiis telamones appellant ſigna quæ ſuſtinent: quę græci athlantes uocitãt. quia ut auctor eſt Victruuius in ſexto. Athlas formatur ſuſtinens mundum. ex eo quod primus curſum ſolis, & lunæ, & ſiderum uigore animi ſolertiaq; curauit.

Telamones in ędificiis. Promethe us a puidẽtia.

Prometheus. De prometheo affatim in ſecundo commentario: quem prudentiſſimum fuiſſe conſtat: unde & prometheus dictus. απο της προμηθειασ: ideſt a prouidentia: ideo affixus caucaſo fingitur: qa reſidens in eo monte: nimia cura & ſollicitudine depræhendit aſtrologiam: quam primus aſſyriis indicauit. Eſt enim caucaſus mons in aſia ęditiſſimus & ſideribus proximus: unde aſtra maiora uiſuntur: & eorum ortus occaſuſq; diligenter perſpiciuntur. Dicitur aquila cor eius exediſſe: præterea φαχοσ: ideſt ſollicitudo hominem conficiebat ad motus ſide⁊ depræhendendos. qđ cum prudẽtię opus ſit. ideo per Mercuriũ dicitur eſſe ad ſaxũ religatus. q prudentiæ & rationis deus eſt.

offuſa caligo eſt: q; tam longe retro reſpicere nõ poſſunt: nec eos, a quibus uita hominum inſtructa primo ſit, fuiſſe philoſophos arbitrantur. quam rem antiquiſſimam cum uideamus, nomen tamen eſſe confitemur recens. nam ſapientiam quidem ipſam, quis negare poteſt non modo re eſſe antiquam: uerum etiam nomine? quæ diuinarum, humanarumq; rerum, tum initiorum, cauſarumq;, tum cuiuſq; rei cognitione, hoc pulcherrimum nomen apud antiquos aſſequebatur. itaq; & illos ſeptem, qui a græcis σοφοι, ſapiẽtes a noſtris, & habebantur: & nominabantur: & multis ante ſæculis Licurgum, cuius temporibus Homerus etiam fuiſſe ante hanc urbem conditam traditur, etiam heroicis ætatibus Vlyſſem, & Neſtorẽ accepim⁹ & fuiſſe, & habitos eſſe ſapiẽtes. nec uero Athlas ſuſtinere cælum. nec Prometheus affixus Caucaſo,

OMNI BONI. Prometheĩ allegoria.

COFFVSA. ſparſa. Inſtructa. ornata. Antiquiſſima. nam ſapientia etiam ante hominem fuit. Cognitione. re⁊ humana⁊: & diuina⁊. Metaphyſica. Septem. athlas dicitur ſuſtinere cęlũ: quia fuit maximus philoſophus. Prometheus: qui dicitur affixus caucaſo: quoniam ibi philoſophatus eſt.

nec ſtellatus Cepheus cum uxore, genero. filia trade/retur: niſi cæleſtium diuina cognitio nomé eorum ad errorem fabulæ traduxiſſet. a quibus ducti deinceps omnes, qui in rerum contemplatione ſtudia pone/bant: ſapientes & habebantur, & nominabantur: idq; eorum nomen uſq; ad Pythagoræ manauit ætatem. quem, ut ſcribit auditor Platonis Ponticus Heracli/des uir doctus in primis, Phliunté ferunt ueniſſe: eúq; cum Leonte principe phliaſiorum docte, & copioſe diſſeruiſſe quædam. cuius ingenium, & eloquentiam cum admiratus eſſet Leon: quæſiuiſſe ex eo qua maxi me arte cõfideret. at illũ arté qdem ſe ſcire nullam: ſed eſſe philoſophum. admiratũ Leontem nouitatem no/minis, quæſiſſe, qui nam eſſent philoſophi: & quid in/ter eos, & reliquos intereſſet. Pythagoram auté reſpõ diſſe, ſimilem ſibi uideri uitam hominũ: & mercatum eũ, qui haberetur maximo ludorum apparatu totius græciæ celebritate. nam ut illic, alii corporibus exer citatis, gloriá, & nobilitaté coronæ peterét. alii emen di, aut uendendi quæſtu, & lucro ducerentur. eſſet auté quoddá genus eorum, idq; uel maxime ingenuũ, q nec plauſum, nec lucrum quærerét: ſed uiſendi cauſa uenirent: ſtudioſeq; perſpicerent, quid ageret, & quo item nos. quaſi in mercatus quadá celebritate ex urbe aliqua, ſic in hác uitá, ex alia uita, & natura profectos alios gloriæ ſeruire: alios pecuniæ: raros eſſe quoſdá: qui cæteris oíbus pro nihilo habitis, rerum naturam

¶ NEC ſtellatus Cepheus. Euripides, & Ouidius Cepheum æthiopum regẽ eſſe demonſtrat andromadæ patrem. quam ceto propoſitam notiſſimę mythiſtoriæ dixerunt. Hanc autem perſeum a periculo liberatam uxorem duxiſſe. Itaq; ut totum hoc genus perpetuo maneret. ipſum cephea inter ſidera collocatum eſſe pro/diderunt. una cum uxore caſſiopea, & Andromada filia, & genero Perſeo. Orif cepheus in. xv. parte capricor/ni. Hoc ſidere nati erunt auſteri ſeueri. qui ſtoicam ſectam uero ſequantur effectu. Tales fuerunt apud ueteres catones. caſſiopea uero uxor Cephei: de q Euripides, & Sophocles, & alii plures: gloriata eſt ſe forma præſtare Nereidas: pro quo facto inter ſidera ſedens in ſeliquaſtro conſtituta eſt. Apud Higinum ꝓ ſeliquaſtro mendoſe legitur ſeliquaſtro: cũ in/ter has duas dictiones diſcriminatio ſit nõ par ua in ſignificatu: cũ in pronuntiatu ſit magna ꝓximitas. Seliquaſtra enim ſedilia appellãtur antiq generis. D. littera in. L. cõuerſa: ut etiá in ſella, & ſubſellio, & ſolio factũ eſt: quæ omnia a ſedẽdo dicta ſunt. Seliquaſtrũ uero ſignificat herbá hortẽſem: quæ alio noíe pipetitis no/minaf: ut meminit Pli. Caſſiope quæ & caſ/ſiopea. orif in uigeſima parte aquarii: ut docet Firmic⁹ Matern⁹ i. viii. matheſeos. Hoc ſidere nati erũt aurifices, bracteatores, inauratores, margaritarii. Andromada cephei filia dr mi/nerue bñficio. īter aſtra collocata ꝓp uirtuté qd eá ceto ꝓpoſitá a piculo liberarat. De hac Eu/ripides hoc eodé noíe fabulam cõmodiſſime ſcribit. Orif in parte piſciũ. xii. hoc ſidere natus erit aut carceris cuſtodia, aut carnifex, aut erga ſtulis ꝓpoſitus: pſeus cephei gener nobilitatis eá & uirtutis ad ſidera dicif ꝑueniſſe, a quo me duſam harpe Vulcania: quę ex adamãte facta fuerat: īterfectũ eſſe cõſtat. De his oíbus me/minit Mãlius ĩ primo aſtronomicõ: q in. v. ſic ſcribit. Talia caſſiope. naſcentũ pectora fingit. Andromadę ſeqf ſidus quę piſcibus ortis. Bis ſex in partis cęlo uenit aurea dextro: ut inquit M. T. in ſecũdo de natura deorum: cepheus paſ/ſis palmis ſubſeqf ſeptẽtrioné hũc antecedit caſſiopea ad pedes Andromadæ pſeus deſcri/bitur. de quibus aratus quoq; cõmeminit. ¶ Ponticus heraclides. heracleotes fuit heraclides ex ponto: populé/tus athenas uenit: deditq; ſe ĩ diſciplinã ſpeuſippo. pythagoreorum auditor fuit Platõis ſtudioſus: Ariſt. audiuit. feruntur ingenii illius monumenta præclara atq; optima. ¶ Phliuntem. Phlius eſt urbs ĩ medio ſycionii ar/giuiq; agri: ubi religioſiſſime colitur hebe. Fuit & arethyrea: quam phliaſiam dicunt. auctor Strabo. caſtellũ phlium uominat Pli. ubiq; pro phlium legitur philium. ¶ Philoſophum eſſe. Philoſophus īterpretatur ſapiẽ tiæ ſtudioſus & amator. ab Apuleio pythagoras philoſophiæ nuncupator dictus. Quin. taxat in hoc philoſo/phos: q. ſ. ſibi nomẽ inſolentiſſimũ arrogauerint, ut ſoli ſapientiæ ſtudioſi uocarenf: quod neq; ſummi impera tores, neq; rerum publicarum gubernatores, unq̃ uindicare ſunt auſi. In hanc ſententiá Laertius Diogenes ſic py/thagoras rogatos a Leonte phliaſiorum tyrãno: quiſnam eſſet. dixit philoſophus: pręſentéq; uitam dicebat cele/britati eſſę ſimillimá: quẽadmodũ enim ad hanc, alii certaturi, alii negociaturi, alii optimi futuri ſpectatores ueniũt. ita & in uita alios quidem gloriæ mancipia naſci & cupiditatis aucupes, alios uero ueritatis ſtudioſos. ¶ Mercatũ eum. Apud græcos olympia mercatu famigerata eſt: & celebritate illa quinquenali ludorum inclita: ná ut inquit Pli. Delubrũ olympii Iouis ludorum claritate faſtus græcię cõplexum. Delos quoq; inſula mercatu gręcorum celebrata eſt. ¶ Nobilitatem coronæ. Corona olympiaca erat: ex oleaſtro. pinea corona uictores apd Iſthmum coronantur: in pythiis ludis ex lauro. ſicut ex apio in achaia coronare mos erat uictores ſacri certa/minis nemeæ. Hinc illud ſatyrographi: graięq; Apium meruiſſe coronæ. De coronis ſacrorum certaminum fuſius explicatiuſq; perſcripſi in. vi. tranquilli commentario.

¶ CEpheus. qui dicitur inter ſtellas relatus. ¶ Vxore. caſſiopeia. ¶ Genero. Perſeo. ¶ Filia. andromada. ¶ Põ ticus heraclides. poeta græcus. ¶ Philiaſiorum. ex phalonte. oppidum in peloponeſſo. ¶ Docte. ad ſapientiá. ¶ Copioſe. ad eloquentiá. arte confideret. quid profiteretur. ¶ Celebritate. frequentia. ¶ Peterent. quęrerent. ¶ Nobilitatem. claritudinem. ¶ Ingenuum. pręclarum: & minime ſeruile. ¶ Viſendi. contemplandi. ¶ Serui/re. operam dare. ¶ Pro nihilo habitis. contemptis.

BERO. Cepheus inter ſidera. Caſſiopea ĩ ſeliquaſtro. Margaritarii ſub caſſiopea. Carnifices ſub andromada. Heraclides. Phlius op. Olympia. Delos. Corona olympiaca ex oleaſtro Corona ex apio. OMNI BONI.

ſtudioſe intuerētur. hos ſe appellare ſapientiæ ſtudioſos: id eſt enim philoſophos. & ut illic liberaliſſimum eſſet ſpectare, nihil ſibi acquirentem: ſic in uita longe omnibus ſtudiis contēplationē rerū, cognitionēq; præſtare. nec uero Pythagoras nominis ſolū inuētor, ſed rerū etiam ipſarū amplificator fuit. qui cum poſt hunc phliaſium ſermonem in Italiam ueniſſet: exornauit eā græciam, quæ magna dicta eſt: & priuatim, & publice præſtantiſſimis & inſtitutis, & artibus. cuius de diſciplina aliud tempus fuerit fortaſſe dicēdi. ſed ab antiqua philoſophia, uſq; ad Socratem, qui Archelaum Anaxagoræ diſcipulum audierat: numeri motuſq; tractabantur: & unde omnia orirentur: quoue recederēt: ſtudioſeq; ab his ſiderū magnitudines, interualla, curſus, inquirebantur, & cuncta cæleſtia. Socrates autē primus philoſophiam deuocauit e cœlo: & ī urbibus collocauit: & ī domos etiā introduxit: & coegit de uita, & moribus, rebuſq; bonis, & malis quærere. cuius multiplex ratio diſputandi, rerumq; uarietas, & ingenii magnitudo, Platonis memoria, & litteris conſecrata, plura genera effecit diſſentientium philoſophorum. e quibus nos id potiſſimum cōſectati ſumus: quo Socratem uſum arbitramur: ut noſtram ipſi

BERO. ¶ STVdioſe perſpicerēt. Hiſce ſtudioſis ſpectatoribus cōparanſ phi. q rerū naturā ſtudioſe cōtēplātur. ¶ Et ut illic. ſ. mercatu. ſ. & ludorū celebritate. ¶ Cōtēplationē rerū: Ariſto. in. x. ethicorū argumētaſ cōtēplationē eē pfectā fœlicitatē. nā deus: quē oēs beatiſſimū fœliciſſimūq; eſſe cōfitenſ. cōtēplatione potiſſimū fruiſ. Hęc eſt eni ꝓpria dei opatio: itaq; ī hoībus opatio opationi diuinæ cognatiſſima erit utiq; fœliciſſima. Ob hoc cæterę animātes fœlicitatis expertes eſſe dicunſ: q͞a cōtēplationis ꝑticipes nō ſunt. ¶ Rerū am. phiæ quæ Italica nūcupaſ. princeps eſt pythagoras: quē fama fert ab ægyptiis ſacerdotibus cerimoniarū īcredūdas: potētiaſq; numerorū admirādas uices geometriæ ſolertiſſimas formulas a chaldeis ſideralē ſciētiā: planetarū, & ſtellarū ſtatus ambitus. effectus in geniturīs hoīum didiciſſe: cui

Brachmāes brachmanes: qui indorū phii ſunt: plæraq; phiæ documēta cōtulerūt. Dogma pythagorę eſt. παλιγγενεσία. idest regn̄atio: & μετεμψύχωσις. i. trāſaīatio. ab eſu carniū & a fabulo abſtinētia: qd Oui. in. xv. meta. latiſſime explicat. & maro in ſexto ſectatur.

Plato pithagoriſſat. Plato quoq; a ſecta Pythagorę nō deuius in multis pythagoriſſat: q intellectualē phiam a pythagoreis accepit, pythagorica ſunt illa enygmata Cor. nō comedēdum: idest mœrorē de aīo eiiciendū.

Enygmata pythagorica. ignē gladio ne fodias. potentiū irā uerbis maledicis ne laceſſas: ſtaterā ne trāſilias: idest ne prætergrediare iuſtitiā. ſuper chenice nō ſedendū: idest nō curandū eſſe de craſtino: chenix: idest menſura diurnæ eſcæ eſt. hirūdinē ī domo nō ſuſcipiēdā. i. garulos, & uerboſos hoīes ſub eodē tecto nō hn̄dos: duorū tēporū q̄ maxīe hn̄dā curā matutini & ueſptini. i. eorū q̄ acturi ſumus: & eorū q̄ geſſerimus

Echemytia. famigerata eſt ἐχεμυθεία. i. taciturnitas illa. quę diſcipulos elinguabat: ut. ſ. apd̄ ſe tacere cōdiſcerēt. loq̄tari dediſcerēt: leges italis dedit. apud crotoniatas & metapōtinos Italiæ populus uicenuminis cultus: metapōtini illius domū cæteris delubrum uocitabāt. Non pauciores ſexcētis erāt pythagorę diſcipuli: q noctu ad illū audiendū confluebāt. illi q pſtia eius frui meruiſſent: ſcribebāt ad ſuos tāq̄ magnū q̄ppiā forēt adepti. De magna græcia ante dictū eſt. ¶ Archelaū audiuerat. Socrates ſm quoſdā auditor fuit anaxagoræ & damonis: mox ad Archelaū phyſicū ſe cōtulit, qui aīaduertēs naturalis ſpeculationis fructū nullū eſſe: eāq; ad officia uitæ nihil eſſe neceſſariam: inuexit primus æthicen: hoc eſt moralē phiam: ad quā trāſiens uerbū illud memoratiſſimū dixiſſe fertur:

Quæ ſupra nos nihil ad nos. quæ ſupra nos nihil ad nos: auctor eſt Xenophon: Socratē nunq̄ de natura rerū, neq; de altioribus, ſublimioribuſq; rebus diſputaſſe. imo eos: q aſſidua cura ac ſtudio hæc tractāt, ſtolidos nanoſq; hoīes eſſe oſtēdebat: cū ea ueſtigarēt quæ ſunt ſupra captū mortaliū. Hęc enī ab hoībus ītelligi īueniriq; nō poſſe fuerit illud potētiſſimū argumētū: ꝙ q maxime rerū cęleſtiū ac naturaliū ſcientiā ꝓfiteanſ: hi īter ſe diffidenti & pugnātia adīuicē dicūt. Itaq; ante ſocratē philoſophia naturalis uigebat: de cęlo & ſiderali ſciētia: de numeris: q̄bus cūcta cōſtare autumāt: & id genus aliis diſſerebatur. parū utilibus ad uitā politicā agendā.

Thales repertor geometriæ. Thales mileſus ex ſeptem ſapientibus unus apud priſcos celebratur: q; fuit geometriæ penes graios primus reptor: & naturæ rerū certiſſimus explorator: & aſtrorū peritiſſimus contēplator: qui repeniſſe fertur tēporū ambitus, uentorū flatus, ſtellarū motus, tonitruū ſonora miracula, ſiderū obliqua curicula, ſolis, annua reuerticula.

Anaxagoras. Anaxagoras dicebat, ſe natū eē cauſa ſolis ac cęli uidēdi. Itē cēſuit cęlū & lapidibus eſſe cōpoſitū, ꝓdixitq; lapſurū ex ſole ſaxū: qd̄ & factū eē autumāt. Dicebat hic niuem eſſe nigrā.

Archelaus. Archelaus phyſicam philoſophiam athenas inuexit. eſt phyſicus appellatus. qd̄ in eo defecerit philoſophia naturalis. Socrate ęthicen introducēte: q̄q̄ ne hic q̄dem ęthicæ rudis fuiſſe uideatur. Nāq; de legibus philoſophatus eſt. & de honeſto, & æquo. Verum Socrates philoſophiæ moralis conditor: propagator: illuſtrator extitit: qui Platonem tantum efficit: quantus fuit. Cuius ingenium urioſq; ſermones immortalitati ſcriptis ſuis Plato tradidit, cum ipſe literam ſocrates nullam reliquiſſet. ex Socrati uariis: & diuerſis. & in omnem partem diffuſis diſputationibus plures fluere philoſophi. ¶ Et cum alius aliud appræhēderet. proſeminatæ ſunt quaſi familiæ diſſentientes inter ſe, & multum diſiunctæ, & diſpares. cū tamē omnes ſe philoſophi ſocraticos, & dici uellent, & eſſe arbitrarentur. Primum ab ipſo ſocrate Plato. A Platone Ariſtoteles, & Xenocrates. Deinde ab antiſthene: qui patientiā, & duritiā in ſocratico ſermone maxime adamarat Cynica. cum ab ariſtippo: quē ille maxime uoluptariæ diſputationes delectarunt. Cyrenaica phia ma

nauerũt. Fuerũt etiã alia genera philoſ. q ſe oẽs fere ſocraticos eſſe dicebant: ut eretricoꝝ, megaricoꝝ, pyrrho niorum. Merito itaq; dictus eſt ſocrates fons philoſophoꝝ: a quo complures ſectæ ueluti riui ꝓfluxerunt. Socratici omne.

¶ EAM g. quæ magna ſcilicet calabriam. ¶ Antiqua. philoſophia naturalis & metaphyſica. ¶ Vnde o. ot. ¶ Interualla. diſtantiæ. ¶ In ot. propter politicã. ¶ Et in do. pri. propter œconomiam. MONI BONI. BERO.

¶ SEN tentiam tegeremus. tutaremur: & ueluti reginam aſſereremus. malo legere tegeremus, ut ſit ſenſus ſe ſententiam ſuam occultare: diſſimulare quæ ritu ſocratis: qui quid ſibi uideretur. & quid ipſe ſentiret tege/

ſententiã tegeremus: errore alios leuaremus: & in om/ni diſputatione quid eſſet ſimillimum ueri quærere/mus. quem morem cum Carneades acutiſſime, copio ſiſſimeq; tenuiſſet: fecimus & alias ſæpe, & nuper in Tuſculano, ut ad eam conſuetudinem diſputaremus. & quatridui quidem ſermonem ſuperioribus ad te præſcriptum libris miſimus. quinto autem die, cum eodem in loco conſediſſemus: ſic eſt propoſitum, de quo diſputaremus. A. Non mihi uidetur ad beate ui/uendum ſatis poſſe uirtutẽ. M. At hercule Bruto meo uidetur: cuius ego iudicium, pace tua dixerim, longe antepono tuo. A. non dubito. nec id nunc agitur, tu illum quantum ames: ſed de hoc, quod mihi dixi ui/deri, quale ſit. de quo a te diſputari uolo. M. Nempe negas ad beate uiuendum ſatis poſſe uirtutẽ? A. Pror ſus nego. M? Quid ad recte, honeſte, laudabiliter, po/ſtremo ad bene uiuendum, ſatis ne eſt præſidii in uir/tute? A. Certe ſatis. M. Potes igitur, aut q male uiuat, nõ eũ miſeꝝ dicere? aut quẽ bene fateate: eum negate beate uiuere? A. Quidni poſſim? nam etiã in tormentis recte, honeſte, laudabiliter, & ob eam rẽ bene uiui po teſt: dummodo intelligas quid nũc dicam bene. dico enim conſtanter, grauiter, ſapienter, fortiter. hæc etiã

bat. affirmans nihil ſciri poſſe cuius eſt illud: hoc ſcio: qđ neſcio. unde opinatores, & opi/noſi dicti philoſophi. in quoꝝ philoſophia ſo la erat opinatio, quod & Lactãtius memorat. Opinatio autẽ incerti eſt: ſcientia certi. id enĩ opinatur quiſq; quod neſcit. ſocratica autem ratio illa eſt contra alterius opinionem diſſe/rendi, nam ita facillime non quid ueꝝ: ſed qđ uerisimillimum. eſſet inueniri poſſet ſocrates arbitrabatur. ¶ Carneades. De carneade in pri mo cõmen. ſatis multa: cuius id fuit acumen: ea ſubtilitas, ea eloquẽtia in diſſerendo: ut eo argumentante quid ueri eſſet, haud facile di/ſcerni poſſe. Hic tertiam inſtituit academiam. Diſputauit olim Romæ pro iuſtitia & contra iuſtitiã copioſe, & eloquẽter. ¶ In eo. lo. Aca/demiam ſignificat quod gymnaſium erat in Tuſculano. ¶ Non mihi uidetur. Propoſitio hæc ſm academicos & peripateticos uera eſt: qui aiunt ad beate uiuendum opus eſſe præter uirtutem bonis corporis atq; fortunæ: ſine qbus mãca eſt quodãmodo & quaſi mu tila uirtus. Reſpõdet ad hæc M. Ci. ex dogma te ſtoicoꝝ: apud quos unica uirtus ſatis eſt ad beatam uitam efficiẽdam. Recte autem ſum/mum bonum in ſola uirtute poneretur. ſi ho/mo ex ſola mente conſtaret: ſed cũ ex animo conſtemus, & corpore: ad beate uiuendum, opus eſt bonis animi & corporis: ne dum alteꝝ tueamur, alterũ relinquamus. ¶ Bruto tui auunculo. Diſcipulus introductus exiſtimatur eſſe Atticus. cuius nomen perire non ſinunt Ciceronis æpiſtolæ: ſed non uideo quomodo Brutus Attici auunculus fuiſſe dicatur: nec id tradit. Cor. nepos: qui Attici uitam breuiter eloquenterq; perſcribit. Eſt quidem uſus. M. Bruto familiariſſime. ei q; Italia cedenti ſeſtertia centum milia muneri miſit: ſed quod dabuerit Brutum auunculum: legiſſe non memi/ni, quo circa ita legendum eſſe cenſeo: at Hercule Bruti meo auunculo uidetur. ut ſit ſenſus: uirtutem ad beate uiuendum ſatis eſſe uideri. M. Catoni auunculo. M. Bruti: de quo dudum diximus. Fuit enim Cato frater ſer/uiliæ, ex qua natus eſt Brutus: qui in libris de finibus diſſerit ſolam uirtutem effectricem eſſe uitæ beatæ. Auũ/culum dicimus matris meæ fratrem. ab auo facta diminutione: perinde ac minor auus ſit. obtineatq; locum aui: & proximitate tueatur ſororis filium. Maior auunculus eſt auiæ maternæ frater: de quo Perſius. Maior auunculus exit. De hoc apud Suetonium copioſius: qui tradit Iulium Cæſarem fuiſſe auunculum maiorem Auguſti. ¶ Quid ad honeſte? Stoicis idem eſt: honeſte uiuere & beate: ideſt cum uirtute uiuere. Peripateti/cis: aliud honeſte uiuere, aliud beate uidetur. ¶ Qui male uiuat miſerum. Contrariorum contraria ſunt con/ſequentia. ſi in uitiis ſatis magna uis eſt ad uitã miſerã: conſequẽs uidetur. ut eadem uis in uirtutibus ſit ad bea tam uitam efficiendam. Olim duo philoſophi, alter ſtoicus, alter peripateticus propugnabant pro ſuis utrinq; decretis, acriter & contente, ſtoicus cenſebat uitam beatam hominum uirtute animi ſola: & miſeriam ſummã malitia ſola poſſe effici. etiam ſi cætera bona omnia quæ corporalia, & externa appellant uirtuti deeſſent. ma litiæ adeſſent. Contra peripateticus: miſeram quidem uitam uitiis animi & malitia ſola fieri concedebat: ſed ad complendos omnis uitæ beatæ numeros uirtutem ſolam nequaq̃ ſatis. eſſe exiſtimabat: quoniam corpo/ris & fortunæ bona neceſſaria uiderentur perficiendæ beatæ uitæ. Reclamabat hoc in loco ſtoicus: & tanquã ille duas res diuerſas poneret: mirabatur: quod cum eſſent malitia & uirtus duo contraria: uita miſera & beata quoq; æque contraria: non ſeruaret in utriſq; uim & naturam contrarii: & ad miſeriam quidem uitę cõficien/dam ſatis ualere malitiam ſolam putaret. Ad præſtandam. Vero uitam beatam non ſatis ſolam eſſe uirtutẽ di ceret. tum peripateticus: per quam hercle feſtiue arguciola hac de congio uini uſus eſt. Rogo te inquit reſpõ/deas: an exiſtimes uini eſſe amphorã. cũ abeſt ab ea unus congius, qđ ſtoico negante: unus igiẽ congius inquit peripateticus amphoram facere dici debebit: quoniam cum deeſt ille unus: non fit uini amphora: & cũ acceſ/

Hoc ſcio qđ neſcio.

Carneades ꝓ iniuſtitia.

Auũculus unde.

Contentio ſtoici & pi/patetici

Malitia ſa/tis ad uitã miſeram.

ſi ſit amphora. quod ſi id dicere abſurdum eſt: uno congio ſolo fieri amphoram: itidem abſurdum eſt una ſola uirtute uitam fieri beatam dicere: quoniam cum uirtus abeſt. beata eſſe uita nunq̄ poteſt.

OMNI BONI. ¶ CARNEADES. auctor medię academię: ſummus dialecticus & orator: uel rhetor: peripatetici dicūt fęlicitatem tribus rebus conſtare: bonis corporis: fortunæ: & animi. ſed in operatione uirtutis maxime cōſiſtere. Stoici ſolam uirtutem ſatis eſſe. proponit. ergo atticus: ut ſolet argumenta ſtoicorum. Illud quod ſatis eſt ad bene & laudabiliter uiuendum: ſatis eſt ad beate uiuendum. at uirtus ſatis eſt ergo & cætera. reſpondet atticus more peripatetico: nō bene uiuere ſolam uirtutem efficere: a cauſa argumentum: conſtanter & ſine perturbationibus uiuere: eſt beate uiuere. at qui uirtute præditus eſt. tranquille uiuit. ergo uirtus ſatis ad beate uiuendum. ¶ Aut qui Bruto: ab auctoritate: argumentum a contrario etiam. ſi quis male uiuit: beate non uiuit: qui bene uiuit: beate uiuit.

in equuleum coniiciuntur: quo uita non aſpirat beata. M. quid igitur? ſola ne beata uita quæſo relinquitur extra hoſtium, limenq; carceris? cum conſtantia, grauitas, fortitudo, ſapientia, reliquæq; uirtutes, rapiantur ad tortorem: nullumq; recuſent nec ſuppliciū, nec dolorem? A. Tu ſi quid es facturus: noua aliqua conquiras oportet. iſta me minime mouent, non ſolū quia peruulgata ſunt: ſed multo magis, quia, tanquā leuia quædam uina nihil ualent in aqua: ſic ſtoicorum iſta magis guſtata quam potata delectant. uelut iſte chorus uirtutum in equuleum impoſitus, imagines cōſtituit ante oculos cum ampliſſima dignitate: ut ad eas curſim perrectura, nec eas beata uita a ſe deſertas paſſura uideatur. cum autē animum ab iſta pictura, imaginibuſq; uirtutum, ad rē, ueritatēq; traduxeris. hoc nudū relinquit: poſſit ne quis beatus eſſe quādiu torqueat. quāobrē hoc nō quæramus. uirtutes autē nolī ueteri ne expoſtulēt & querātur ſe a beata uita eſſe relictas. ſi enī nulla uirtus prudētia uacat: prudētia ipſa hoc uidet: nō omnes bonos eſſe etiam beatos: multaq;

BERO. Equuleus. ¶ IN equuleum cōiiciuntur. Equuleus tormenti genus eſt; quo homines cruciabiliter torquentur: de quo crebra mentio apud eruditos, de quo Valerius ſic. Rupit uerbera. fidiculas laxauit. ſoluit equuleum. laminas extinxit, Item laxato equuleo poſtq̄ inſidiis oportunum tempus animaduertit: aurē eius morſu corripuit. libro quarto de finibus ſic ſcriptū legimus. Nec ſi ille ſapiens ad tortoris equuleum, a tyranno ire cogatur ſimilem habeat uultum: ut ſi ampullam perdidiſſet. Itaq; fortis ſapiens: conſtans uita: in equuleum ingredietur. uita beata non introibit: licet id ſtoici conuellant: concluſiunculis captioſis magiſq̄ ueris. ¶ Rapiuntur ad tortorem. quædam uirtutes in procliui ſunt: ut liberalitas, temperantia, manſuetudo, quædam cliuum ſubeunt. & aſcendendo obluctantur: ut patientia, fortitudo, conſtantia, in illis continemus animum, ne prolabantur. in his exhortamur incitamus. hę uirtutes in equuleū ingrediuntur. ſub tortore ſpectantur, nulli ſupplicio, nulli dolori ſuccumbentes ad loca ſupplicii uita beata aſpirare nō poteſt. ubi enī cruciatus ſunt & tormenta: ibi beatitudo eſſe non poteſt. ¶ Tanquam leuia uina. Senſus eſt: ſicut uina tenuia: aqua commixta ſine neruis ac ſapore: ſunt nulliuſq; bonitatis: ſic peruulgata ſtoicorū argumenta: quod idē ſit honeſte, & beate uiuere: imbecilla ſunt, & infirma: quæ guſtanda potius ſunt: quā in ea penitus ingurgitandum, Talia dogmata ſunt a limine ſalutanda, & tranſeunter inſpicienda. Vina leuia intelligi uult: quę alio nomine tenuia appellantur. Plinius ait in uigeſimotertio leuiſſimū uinū celerrime inueterari. Idem ait: tenue uinum minus alere: magis ſtomachū nutrire: uinū aqua miſceri Staphilus primus inuenit: uinū omne: quo tenuius: eo odoratius. græci deuteria appellant. hoc eſt ſecundaria uina: quæ fiunt maceratis aqua uinaceis. Cato loram uocat. Et hæc inter uina operaria numerantur. Idem fecatum appellat, quod fecibus uini expreſſum eſt, dilutum uinum dicimus aquatū, hoc eſt aqua cōmixtum. uulgo indocte & inſcienter lymphatū uocitatur, quod in ſuperioribus copioſe explicauimus. ¶ Iſte chorus uirtutum. cōſtantia, grauitas, fortitudo, patientia, aliæq; conſimiles uirtutes ſignificantur: quæ ueluti chorum conſtituunt: qui multorum concentu conſtat. Dictus chorus a chara ideſt lætitia, ut interpretatur Plato libro ſecundo de legibus. Ab his autem uirtutibus ſeperari negant ſtoici uitam beatam: immo ad eos curſim per recturam pertinaciter affirmant. Sed hoc ſpecioſe magiſquam uere dicitur, quis enim dabit ſtoicis beatum eſſe, qui torqueatur crucietur, in equuleū coniiciatur? ſenſus enim cuiuſq; & natura rerum. atq; ipſa ueritas clamat quoammodo non poſſe beatam dici: eum qui in tormentis ſit, neq; uitā beatā eſſe poſſe in cōtubernio carnificū ac tortorum: cui nihil commune ſit cum doloribus, & ita aliud erit bene uiuere, aliud beate uiuere. ita boni eſſe poterunt. qui beati non ſint. ¶ Ne expoſtulent. incuſent. Expoſtulare eſt querelam apud eum ipſum deponere: qui fecit iniuriā: poſtulare autem querelam dicere de altero apud alterum: unde expoſtulatio dicitur conqueſtio aduerſus eū quem incuſamus. ¶ Nulla uirtus uacat prudentia. Socrates omnes uirtutes putabat eſſe prudentias; in quo errabat. quod uero non abſq; prudentia recte dicebat, auctor Ariſtoteles in ſexto ęthicorum. prudentis eſt bene conſulere, prudentia circa humana uerſatur. Et in his quæ ſunt homini uel bona, uel mala.

Virtutes in procliui.

Leuia uina tenuia.

Chorus unde.

Expoſtulare.

Poſtulare.

OMNI BONI. ¶ EQVVLEVM. genus tormenti. ¶ Aſpirat. attingit: & peruenit. ¶ Facturus. confecturus & pbaturus. ¶ Chorus. de re ſacra. ¶ Pictura. imagine. ¶ Bonos. uirtute pręditos. Marco Attilio qui rediit ad pœnos: a quibus miſſus erat romam accepto iuramento de reditu: ut captiuos commutandos ſuaderet.

BERO.

¶ DE Marco Attilio. Marcū Attiliū regulū fatētur omnes fuiſſe fortiſſimū: cōſtantiſſimū in perferēdis crucia‑tibus: qbus eū peni crudeliſſime affecerūt. incluſum qppe anguſto armario clauis cutiſſimis præfixo: ut ſe ī nul‑lam eius partē inclinare poſſet. palpebris quoq; inſutis atq; inſomnia cruciatū necauerūt. Merito itaq; laudant uirtutē Attilii tā magna infelicitate maiorē: nec tamē beatū eum appellāt: quia cōiectio beatitudini ad tor‑mēta nulla eſſe poteſt. In laudē Attilii reguli ait Silius. Nō tā aduerſas cauēdo: fugiſſe ægregiū: q̄ perdomuiſſe ferendo. De Attilii reguli patientia. G. Auſtu. Cic. Vale. cæteri. ¶ Quinto Cæpione. Quintus Cæpio cōſul op‑pidum toloſanum diripuit ingens auri pon‑dus theſauroſq; opulentos ex tēplis abſtulit quod ſacrilegiū: cauſa exeidii Cæpioni exerci‑tuiq; eius poſtea fuit. qſquis. n. ex ea direptio‑ne aurum attigit: miſerabiliq; exitu periit Cæ‑pio ipſe multis aduerſis caſibus iactatus patria extorris ſacrilegus turpiter interiit. filii quoq; eius bona paterna obſcene obligurientes. in‑ter ſcorta infami morte perierūt. Hæc ex Stra‑bone. Gel. Trogo. & timagene. Hinc prouer‑biū de hominibus calamitoſis ortū: diciq; ſo‑litum eſt: ille habet aurum toloſanum. eadē ſententia eſt illius quoq; ueteris prouerbii: habet equū ſeianum. ¶ M. Aquilo. M. Aqui‑lius aſiatici belli reliquias cōfecit mixtis uene‑no fontibus. infamem fecit uictoriam. hic cō‑ſul. imperator ornatus a ſenatu triūphalis fa‑ctus eſt reus, quē cū M. Anto. orator defende‑ret. cauſa prope perorata: ipſum arripuit, cō‑ſtituitq; in cōſpectu omniū tunicāq;. M. Aqui‑lii a pectore diloricauit: ut cicatrices. po. roma. iudiceſq; aſpicerēt aduerſo corpore acceptas. ſimul & de illo uulnere: quod ille in capite ab hoſtium duce acceperat: multa dixit: eoq; ad‑duxit iudices, ut M. Aquiliū damnare uereren‑tur. q̄ fortuna ex hoſtium telis eripuiſſet. De M. Aquilio hiſtorici omnes. & Cic. ī uerrinis: & in ſecūdo de oratore. In equuleū. Tormēti gen⁹: ut antea diximus. ¶ Superioribus dieb. quattuor Tuſculanis quæſtionibus. ¶ Profli‑gata quæſtio: abſoluta pene ac effecta. Profli‑gare dicunt idonei ſcriptores, prodigere & deperdere: profligataſq; res, quaſi proflictas & perditas. In alio ſignificatu profligata appellant: quæ prope abſoluta ſunt, & in hac ſignificatione accipitur hoc Ciceronianum. Vbi annotandū eſt nō ſatis circunſpicienter ab. A. Gellio pleroſq; reprendi: ueluti impro‑prie inſciteq; dicentes ꝓfligata eſſe edificia & templa, & alia fere multa: quæ prope abſoluta, effectaq; ſunt: quæ & in profligato eſſe dici ſolent: nā in hoc plane loco profligata qō ſignificatur finita: quaſi ad exitū dedu‑cta: contra Au. Gelli. opinionem. Vnde nō ſatis recte reprenſus uir ille ex aduocatorum turba uidetur: qui co‑ram prætore dixit. omnia uir clariſſime negocia, de quibus te cogniturum eſſe hodie dixiſti. diligentia & uelo‑citate tua ꝓfligata ſunt. Affectum quoq; dixerūt: qui latine locuti ſunt id, quod ꝓfligatum appellatur. In hac ſignificatione. ſicut Marcus Tullius dixit in oratione de prouintiis conſularibus: bellum affectum uidemus: & uere ut dicā pene confectum. Idem in oeconomico. Cū uero iam affecta æſtate uuas a ſole miteſcere fas eſt. ¶ Motus turbulenti. Perturbationes ſignificat: de qbus in quarta Tuſculana copioſius. ¶ Sæpe adeſt. ſ. dolor. ¶ Semper impendet. ſ. mors. quæ ut ſaxum tantalo ſemper impendet ſupra capita mortalium. ¶ Populus ſæ‑pe contingit. Seruitus non ſolum ſingularibus hominibus cōtingit: ſed ſæpe totos populos ſub iugum mittit, ut qui liberi fuerāt. in alienā cadāt ſeruitutē. Durū eſt aūt & miſerū diſcere ſeruire ubi ſis doctus dominari: mihil eſt ut inquit Marcus Tullius in tertia philippica fœdius ſeruitute: cū ad decus & libertatem nati ſimus. Idē ait: omnem ſeruitutē eſſe miſeram: illis uero miſerrimā: q libertatis dulcedinē guſtauerūt. ¶ Futura timet. Timor ꝓprie eſt de futuro malo: ſicut ægritudo ad ꝓſentia mala refertur. ¶ Orbitates. filiorū amiſſiones: Papinius in endecha ſyllabo. Orbitas omnis fugienda niſu. ¶ Aegritudine eli. triſtitia ſuffocatur. iactaturq;.

Cruciatus Attilii reguli.

Prouerbiū habet aurū toloſanū.

Tunicā diloricauit.

Profligare.

Affectum bellum.

de M. Attilio, Q. Cæpione, M. Aquilio recordatur: beatamq; uitam ſi imaginibus potius uti, quam rebus ipſis placet: conantē ire in Equuleum retinet ipſa pru‑dentia negatq; ei cum dolore, & cruciatu quicquam eſſe commune. M. Facile patior te iſto modo agere: & ſi iniquum eſt præſcribere mihi te, quemadmodū a me diſputari uelis. ſed quæro utrum aliquid actum ſu‑perioribus diebus, an nihil arbitremur? A. Actum ue‑ro, & aliquantum quidem. M. Atqui, ſi ita eſt, profli‑gata iam hæc, & pene ad exitum adducta quæſtio eſt. A. quo tandem modo? M. Quia motus turbulenti, ia‑ctationeſq; animorum incitatæ, & impetu inconſide‑rato elatæ, rationem omnem repellentes, uitæ bea‑tæ nullam partem relinquunt. quis enim poteſt mor‑tem aut dolorem metuens, quorum alterū ſæpe adeſt: alterum ſemper impendet: eſſe non miſer? quid? ſi idem (quod plerunq; fit) paupertatem, ignominiam, infamiam, timet: ſi debilitatem, cæcitatem: ſi deniq; quod non ſingulis hominibus, ſed potentibus populis ſæpe contingit, ſeruitutem: poteſt ea timens eſſe quiſq̄ beatus? quid? qui non modo ea futura timet: uerūetiā fert, ſuſtinetq; præſentia? adde eodem exilia, luctus, orbitates: qui rebus his fractus ægritudine eliditur: po‑teſt tandem eſſe nō miſerrimus? quid uero illum? quē libidinibus inflāmatum, & furentem uidemus, omnia rabide appetentē cū inexplebili cupiditate, quoq; af‑fluētius uoluptates undiq; hauriat, eo grauius, arden‑tiuſq; ſitientem: nonne recte miſerrimum dixeris?

¶ S Vperioribus diebus. qbus ꝓbatū eſt ꝑturbationē in ſapietē nō cadere. ¶ Profligata. affecta: ut cū dici‑mus ꝓfligatos hoſtes: non tamē cōfectū bellū eſt: ſed affectū. ¶ Motus turbulenti. perturbationes. ¶ Eliditur. affligitur argumētū a cōtrario: quicunq; perturbatus eſt: miſer eſt. quicūq; ergo non perturbantur, beati ſunt.

OMNI BONI.

BERO. ¶ QVID elatus ille. Hęc in quarta Tuſculana uberrime explicata ſunt. ¶ Ergo ut hi miſeri. cōtrarioꝝ contraria ſunt conſequentia: ſi miſeri ſunt: qui timent, beatus eſt, quem nullus metus terret. Si miſeri qui ęgritudinibus, libidinibus, lętitiis, inanibus exagitātur: beatus ille, quem nullæ tales affectiones exedūt, extimulātq;. ¶ Vt maris tranquillitas. malaciam uocant maris quietem, ac tranquillitatem: quando fluctus languent, neq; ulla aura commouentur: conſimiliter malacia eſt in grauidis ille langor, & mollicies diſſoluti ſtomachi, & cūcta faſtidientis.

Malacia. Plinius in uigeſimo tertio. Malicorium inquit expetitur in grauidarum malacia: & quoniam guſtatu moueat infantem. Apud Senecam eſt luculenta illa ſententia ex libro nono æpiſtolarum. In ocio inconcuſſo iacere non eſt tranquillitas, malacia eſt. Dictio mendoſa eſt, in codicibus impreſſis: nam pro malacia legitur malitia corrupto uocabulo elegantiſſimo, & ſenſu: ſenſus eſt, ſtatum animi beati talem intelligi: qualis tranquillitas maris eſt, quando nec aura quidem minima fluctus commouet: maria enim ſua natura tranquilla ſunt: uentorum autē ui agitari atq; turbari ſolēt. ¶ Quod ſi eſt. ſenſus eſt, eum merito beatum, & eſſe, & dici: qui ſupra fortunam eſt collocatus: qui nullis perturbationibus eſt obnoxius: qui nihil timet, nihil concupiſcit, nihil angitur: qualem inuenire difficile: immo impoſſibile eſt,

Beatus qui. græci apathes uocant: quaſi dicas impaſſibiles & imperturbatos: de quibus Plinius hæc. Exit animi tenor aliquando in rigorem quēdam: toruitatemq; naturæ: duram, & inflexibilem: affectuſq; humanos adimit: qualis apathes græci uocant: tales extiterunt Diogenes Cynicus, Pyrhon, Heraclitus, & Thimō, Diodorus quoq;, & Agatarchides tradūt.

Aethiopes apathes. æthiopas eſſe quoſdam apathes: hoc eſt abſq; paſſione ulla uiuentes, qui immobiles perſtāt uerbera & iniurias ſuſq; deq; ferentes: qui ſine affectu humano filios & uxores defunctas uident: in quibus nullum neq; iræ, neq; miſericordiæ ſignum conuiſcitur: a quibus omnia mala quieto animo: ſedatoq; perferuntur. ¶ Impotenti lætitia: immodica & geſtiente. ¶ Mathematicorum iſte mos eſt. Poſtulata matheticorum ſunt hæc: ut liceat ab omni ſigno: ſiue puncto ad omnem rectam lineam e regione eiicere: & oīmodo ſigno & interuallo circulum ſcribere. Item quæ eidē ęqualia ſunt: inuicē ſibi æqualia eſſe: & ſi æqualibus æqualia addas: tota æqualia eſſe: & ſi paribus paria demas: reliqua eſſe paria. De quibus Euclydes Martianus, Cenſorinus ſatis multa. ¶ Geometriæ. Plato libro ſeptimo de legibus præcipit: geometriam liberis hominibus eſſe diſcendam: cuius inuentores ægyptii fuerunt: ut docet Strabo in. xvii. ſicut arithmetica a phænicibus inuenta traditur. Geometriam utilem eſſe, neceſſariāq; futuro oratori docet Quintilianus.

Geometria diſcendi. Geometres ſignificatur menſor terræ. Geometram inquit Ambroſius in examero: audiuimus: Thalaſſometram nunq̄ audiuimus: dicitur autem Thalaſſometra maris mēſor. ¶ Quomodo hoc conſequens. Stoici dicunt: nihil eſſe bonum: niſi quod honeſtum: quo conceſſo: conſectarium eſt: beatam uitam non poſſe ſine honeſtate cōtingere: quod argumentū retroactum pariter ualet, ut uita beata honeſta ſit: ſi quod honeſtum eſt. id bonum ſolum habendum eſt: ita ſit, ut quod bonum ſit: id etiam honeſtum ſit: & beate uiuere ſit honeſte: & cum uirtute uiuere.

quid? elatus ille leuitate, inaniq; lætitia & exultans, & temere geſtiens, nonne tanto miſerior? quanto ſibi uidetur beatior? ergo, ut hi miſeri: ſic contra illi beati: quos nulli metus terrent: nullæ ægritudines exedunt: nullæ libidines incitāt: nullæ futiles lætitiæ exultantes languidis liquefaciunt uoluptatibus. ut maris igitur tranquillitas intelligitur, nulla ne minima quidem aura fluctus cōmouente: ſic animi quietus, & placatus ſtatus cernitur: cum pturbatio nulla eſt, qua moueri queat. quod ſi eſt: qui uim fortunæ: qui omnia humana, quæcūq; accidere poſſunt, tolerabilia ducat: ex quo nec timor eum, nec angor attingat: idemq; ſi nihil concupiſcat: nulla efferatur animi inani uoluptate: q͂d eſt? cur is non beatus ſit? & ſi hæc uirtute efficiuntur: quid eſt? cur uirtus ipſa per ſe nō efficiat beatos? atqui alterum dici non poteſt: quin hi, qui nihil metuant: nihil angantur: nihil concupiſcant: nulla impotenti lætitia efferantur: beati ſint. A. itaq; id tibi concedo. M. alterum autem iam integrū non eſt. ſuperioribus enim diſputationibus affectum eſt, uacare omni animi perturbatione ſapientem. nimirum igitur confecta res eſt. uidetur enim ad exitum ueniſſe quæſtio. A. Propemodum id quidem. M. Veruntamen mathematicorum iſte mos eſt: non philoſophorum. nam geometræ cū aliquid docere uolunt: ſi quid ad eam rē pertinet eoꝝ, quæ ante docuerunt id ſumunt pro conceſſo, & probato: illud modo explicant: de quo ante nihil ſcriptum eſt. philoſophi quācunq; rem habent in manibus, in eā quæ cōueniunt, congerunt omnia: & ſi alio loco diſputata ſunt. quod ni ita eſſet: cur ſtoicus, ſi eſſet quæſitum ſatis ne ad beate uiuendum uirtus poſſet: multa diceret? cui ſatis eſſet reſpondere ſe ante docuiſſe nihil bonum eſſe: niſi quod honeſtum eſſet. hoc probato conſequens eſſe, beatam uitam uirtute eſſe contentam. & quo modo hoc ſit conſequēs illi: ſic illud huic. ut ſi beata uita uirtute contenta ſit: niſi honeſtum quod ſit, nihil aliud ſit bonū. Sed tamē non agunt ſic. nam & de honeſto, & de ſummo bono

OMNI BONI. ¶ ATQVI. Qui uirtute præditus eſt: nō perturbatur: ergo uirtus ad beate uiuendum ſufficit: argumentū neceſſario probamus: & neceſſarium eſt monitio ueriſimilis.

¶ Separatim

BER O.

¶ SEparatim libri ſunt.ut in aliis libris tractēt de honeſto.In aliis de ſūmo bono:ut ita quæq; res ſuis argumētis explicet.¶ Virtutes ſatis poſſe.Clara qdem & aïoſa hæc uox eſt palā ꝓfiteri uirtutē ad beate uiuēdum ſatis eſſe.ſed ſpecioſius hæc dici:q̄ uerius pſuaderi ſolēt.qm̄ut ante dixi. Virtus ſine bonis corporis ac fortunę māca,quodāmodo & mutila eſt:neq; ad plenū effetrix beatitatis.¶ Tātiſper.īterea.abſolute ponit. ſicut apd Liuiū.Tamē id impenū ei ad puberē ætatē incolume māſit.tātiſper tutela muliebri. Frequēter poſtulat hæc dictio tātiſper.ut copulet cū dū.uel quoad.accipiturq; ꝓ tādiu,ſicut apud Terentiū,Gelliū,Ciceronē,Plautū, & cæteros:qui pure loquuti ſunt: qd & ſupra annotauimus.Plautus In menechmis.Mulier tantiſper blandit dū quod rapiat uidet.¶ Xerxes quidem.Xerxes lingua græca ſignificatur bellator.arctoxerxes.Magnus bellator. Xerxem autē perſaꝝ regem quis ignorat potētiſſimū maximumq; extitiſſe? qui græciam copiis militaribus inundauit: qui per maria ambulauit,per terras nauigauit: cuius introitus in græciam:ſicut fuit metuendus.ita exitus erubeſcendus.de quo Trogus,Plutarchus, Probus æmilius, Herodotus plura. in tantum.ut nihil ſit notius.De Xerxe in hanc ſententiam Valerius maximus libro nono dictorum factorumq; memorabilium. Age Xerxes opū regiaꝝ opeximia. eo uſq; luxuria gaudens ut edicto ei præmium proponeret: qui nouum uoluptatis genus reperiſſet: quanta dum deliciis nimiis capitur: ampliſſimi imperii ruina euaſit.Tyberius Cæſar nouum officium inſtituit a uoluptatibus:& heliogabalus proponebat ſuis quaſi themata.ut ita noua dapibus cōdiendis iuenirent:& cuius placuiſſet,ei dabat maximū pręmium.¶ Non equitatu. Tradunt ſcriptores:numeꝝ copiaꝝ terreſtrium:quas in græciā duxit Xerxes fuiſſe cētum.lxx. myriades.ideſt decies ſepties centena milia:myrias enim numerus eſt continēs decem milia tranſiuit eius exercitus per ſeptem dies:totidemq; noctes.nullo tempore intermiſſo. anguſtias heleſponti.conſtrato in nauibus ponte. Fert tunc quidam uir heleſpontius dixiſſe. O Iupiter quidnam ſub ſpecie uiri per ſe. Et acce pro Xerxis pro Iouis nomine græciam uis exterminare.Numerus equitum fuit octo myriadum. ideſt octoginta milium pręter camelos. & curtus Myriarchas habuit hoc eſt pręfectos:qui decem milibus pręerant. Naues quoq; decies centum milia numero habuiſſe dicitur.ut non immerito proditum ſit:flumina ab exercitu eius deſiccata defeciſſe.¶ Alterum alteri cōſequens.Eſt quoddam argumentum.ita conſequens.ut reciprocum ſit.& retrorſum idem ualeat:ſicut exempli cauſa:ſi homo uiuit ſpirat:ſi ſpirat uiuit:quædam uero e contrario non recurrunt: ſicut ſi peperit mulier: cum uiro concubuit:contra ſi cum uiro concubuit:non conſequens eſt eam peperiſſe: poteſt enim & coiſſe cum uiro:nec tamen peperiſſe:hoc autem Ciceronis argumētum uidetur idem ualere retrorſum:& ex utraq; parte eſſe conſectarium ut quod honeſtum ſit: id bonum eſſe,quod bonum:id honeſtum: & beata uita ac uirtus ſe uiciſſatim conſequātur:ut uita beata ſine uirtute:uirtus ſine uita beata eſſe non poſſit. græco uocabulo talis argumentatio dicitur logotropos.ut ſi uiuit Plato:ſpirat Plato.ſi ſpirat:uiuit.¶ Authore Ariſtone & Antiocho.Brutus philoſophos omnes græcos ferme attigit:nec ullius ipſorum diſciplinæ. uel expers,uel ignarus fuit,Platonicos tamen enixe coluit:ueterem academiam ſectatus.Antiochum aſcalonitam ingenti admiratione obſeruauit:eiuſq; fratrem nomine Ariſtonem præſtanti uirtute uirum: amicitia contubernalitateq; ſibi deuinxit.Marcus Tullius in Bruto & in Hortenſio teſtatur ſe operam dediſſe Antiocho: quem ueteris academiæ nobiliſſimum & prudentiſſimum philoſophum fuiſſe dicit. Ariſtonem quoq; Antiochi fratrem adhibuiſſe ſe teſtatur. & ita ſymmathytæ: ideſt condiſcipuli fuerunt Marcus Tullius & Brutus. Antiochus autem & Ariſto. fratres. utpote Platonicę ſectæ ſectatores: non ſolam uirtutem in bonis numerabant. ſed pręter uirtutem bona corporis & fortunæ afferebant: tanquam ex his omnibus uita beata perficeretur. Solitus erat Antiochus diſſerere contra academicos recentiores: qui contra ſuum doctorem

Tantiſper.

Xerxes bellator.

Xerxes ꝑmium dabat inuēto ñ uoluptatum.

Copiæ xerxis myrias quid.

Dictū helleſpontii myriarche.

Logotropos.

Antiochus magiſter Ciceronis & Bruti.

ſeparatim libri ſunt:& cū ex eo efficiat,ſatis magnam in uirtute ad beate uiuendū eſſe uim:nihilominus hoc agūt ſeparatim. ꝓpriis enim, & ſuis argumētis,& admonitionibus tractāda quæq; res eſt: tāta præſertim. caue eni putes ullā ī phīa uocē emiſſam clariorē: ullū ue eſſe philoſophiæ promiſſum uberius, aut maius. Nā quid ꝓfitet o dii boni? perfecturā ſe,q legibus ſuis paruiſſet:ut eſſet cōtra fortunā ſemper armatus:ut omnia præſidia haberet in ſe bene beateq; uiuēdi: ut eſſet ſemper deniq; beatus. ſed uideto qd efficiat. tantiſper hoc ipſum magni æſtimo quod pollicet. nam Xerxes qdem refertus omnibus præmiis,doniſq; fortunæ,nō equitatu,nō pedeſtribus copiis,nō nauium multitudine,nō infinito pōdere auri cōtentus,præmiū ꝓpoſuit. qui inueniſſet nouā uoluptatem. qua ipſe inuenta,non fuit contentus. neq; enim unquam finem inueniet libido.nos uellē præmio elicere poſſemus: q nobis aliqd attuliſſet:quo hoc firmius crederemus. A. Vellem id quidem. ſed habeo paululum,quod requiram. ego enim aſſentior eoꝝ, quæ poſuiſti, alteꝝ alteri conſequens eſſe:ut,quēadmodum ſi qd honeſtū ſit,id ſolū ſit bonū:ſequat beatā uitā uirtute cōfici:ſic,ſi uita beata in uirtute ſit nihil eſſe niſi uirtutem bonum. ſed Brutus tuus, authore Ariſtone, & Antiocho non ſentit hoc putat enim, etiam ſi ſit bonum aliquod præter uirtutem. M. Quid igitur? cōtra Brutum ne me dicturum putas? A tu uero ut uidetur. nam præfinire nō eſt meum. M. Quid cuiq; igitur cōſentaneū ſit alio loco. Nā iſta mihi,& cū Antiocho ſæpe, & cū Ariſtōe nup

philonem etiam librum edidit libro quarto de finibus tradit Ariſtouem negaturum ſibi uideri bona uali
Ariſto. tudinem : qui mihi uidetur fuiſſe alius ab hoc ariſtone longe antiquior : cuius dogma ubiq; librorum inſe/
ctatur & oppugnat.

OMNI BONI. ¶ TANTISPER. interim. ¶ Vellem. id quidem. ſed habeo & cætera. oſtendit ſuperius: uirtutem ad be
ne beateq; uiuendum ſufficere oſtendit etiã peripateticos minime conſentanea dicere: & Theophraſtum ſo/
lum ex peripateticis conſentanea dicere. Ariſtotelem, Speuſippum, Xenocratem, Palęmonem: quẽadmodũ
Epicurum incõſentanea dicere. dicit Cicero memini me cum ex aſia redirem: Ariſtonum, & Anthiocũ fratres
peripateticos conueniſſe: & cum eis diſputaſſe de beata uita: & ſtoicorum ſnĩa ꝓbaſſe: illos inconſentanea di/
cere. Si mala. corporis: ſunt mala: & fortunæ ſunt ſi hæc in ſapientem cadere poſſunt: non poteſt ſemper bea/
tus eſſe ſapiens. beata uita omnibus bonis cumulata eſſe debet: ſed in ſapientem cadant mala corporis & for/
tunæ: nõ erit omnibus bonis cumulata. Theophraſtus dicit mala corpis & fortunæ: ſed hęc in ſapientem non
cadere. ¶ Præfinire, pręſcribere: & diffinire. ¶ Alio loco. in libro de finibus bonorum, & malorum.

cum Athenis imperator apud eum diuerſarer: diſſen/
ſio fuit. mihi enim non uidebatur quiſquam eſſe bea/
tus poſſe: cum in malis eſſet. in malis autem ſapiẽtem
eſſe poſſe: ſi eſſent ulla corporis, aut fortunæ mala. di/
cebantur hæc, quæ ſcripſit etiam Antiochus locis
pluribus: uirtutem ipſam per ſe beatam uitam efficere
poſſe: neq; tamen beatiſſimam. Deinde ex maiore par
te pleraſq; res nominari: etiam ſi qua pars abeſſet: ut
uires, ut ualitudinem, ut diuitias, ut honorem, ut glo/
riam: quæ genere non numero cernerentur. item bea/
tam uitam, etiam ſi ex aliqua parte claudicaret: tamẽ
ex multo maiore parte obtinere nomen ſuũ. Hæc nũc

BERO. ¶ CVM athenis iperator. Marcus Tullius
in ciliciam proconſul miſſus. rebus bene ge/
ſtis. uictoria iuſta hoſtibus profligatis apud
iſſum impator appellatus eſt. quo in loco Da/
rius ab Alexandro fuerat ſuperatus. mox e ꝓ/
uintia decedens rhodum prius: deinde athe/
nas amore & deſiderio antiquorum conuer/
ſationum: quas adoleſcẽs ſtudiorum cauſa in
his locis habuerat. auidiſſime reuiſit. exceptus
ſũmo honore: cum a primoribus: tum a philo
ſophis: & diſciplinarum magiſtris: qui pro in/
genii & doctrinæ fama undiq; ad Ciceronem
concurrebãt. ¶ Si eſſent ulla corporis mala.
Academici morbos corporis, dolorem, ege/
ſtatem, infortunia, & cætera id genus: quæ
cõtra naturã ſunt: appellãt mala. ſicut re uera
ſunt. & uulgo nominitãr. Stoici uero incõmoda dicere malũt: quæ græco uocabulo appellãt diſchreſtemata:
Reiectãea. ſiue reiectanea, quæ græce dicunr apoproegmena. Hæc autẽ mala corpis & fortunæ cadere i ſapientẽ poſſe ne
mo non nouit: ex quo colligir ſapientẽ in malis eſſe poſſe. qđ Ciceroni in ꝓſentia perinde ac ſtoico: ſtoicæq;
ſectę propugnatori nõ probar. Vult enim in ſapientẽ malũ cadere non poſſe: cum autem dolere ægrotare in
egeſtate eſſe poſſit ſapiens hæc mala appellanda eſſe nõ cenſent: ſed potius incõmoda: ſiue reiectanea ex ſtoi
corũ ſententia: qui cũ academicis uerbis cõſentiunt re diſſident. ¶ Neq; tamẽ beatiſſimã. Stoici: inter quos Se.
eſt. academicos reprẽdunt: qui aiũt beatũ qdem futuꝝ hominẽ uel ſola uirtute: nõ futuꝝ autẽ beatiſſimũ: tãq
inter poſitiuũ & ſuplatiuũ ſicut re uera eſt. ſit diſcriminatio diſtantiaq; nõ parua. Sed ſtoicis eadẽ uidetur uita
beata & beatiſſima: qui gradus tollunt: qui aiunt nihil eſſe rectius recto, nihil uerius uero, nihil temperatius tẽ
Beata uita ſumme perfecta. perato: quorum argumẽta hæc ſunt. Beata uita bonum perfectum in ſe habet, & inſuperabile. quod ſi eſt per/
fecta beata eſt. præterea ſi uita beata nullius eſt indigens. omnis uita beata perfecta eſt, eademq; eſt &
beata & beatiſſima: quinetiam ſi beata uita ſummum bonum habet: ſumme beata eſt: ſummum autem
bonum adiectionem non recipit: quid enim ſupra ſummum erit. Ita nec beata uita ſine ſummo eſt: quæ
nec minor fit: nec maior ipſa. Decreſcere enim ſummum bonum non poteſt: ſicut nec increſcere. beata ui
ta ſumme perfecta eſt. nec habet quo procedat: quid enim accedere perfecto poteſt: profecto nihil: aut
non erat perfectum cui acceſſit. Sed hæc ſtoicorum ſpineta non tam uera quam glorioſa. Peripateticorum
academicorumq; doctrina ſuccidior: quæ ad ſenſum communem propius accedit. & beatam uitam, &
beatiorem, & beatiſſimam gradatim eſſe decernit. Secundum ſtoicos Quintus Metellus macedonicus
ille inter rara humanæ felicitatis exempla numeratus: qui tres filios conſules uidit: e quibus unum etiã
cenſorem & triumphantem: quatuum autem prętorem: eoſq; ſaluos reliquit. & tris filias nuptas: cum ipſe
conſul. cenſor. augur fuiſſet, triumphaſſet. nihilo beatior erit q̃ regulus: qui in poteſtate hoſtium cru/
ciatibus uigiliis. Inedia necatus eſt: neminem enim putant eſſe beato beatiorem. ¶ Etiam ſi qua pars
abeſſet. finis bonorum conſtituitur: ſi quis haberet ea quæ ſm naturam ſint. uel omnia uel plura: & maxi
Prima naturę. ma. quæ τα πρῶτα φυσέωσ. prima naturæ nominantur. Varro primigenia appellat. de quibus mox plu/
ra. ¶ Non numero. numerus enim talium rerum ferme infinitus eſt: quæ inter bona corporis & externa percẽ
ſentur. ¶ Claudicaret. Vita beata in hoc differt a beatiſſima. q in altera conſumata. & ſumme pfecta ſunt om
nia: ut non ſit incremento locus. In altera multa quidem ſuppetunt. ſed non omnia: ut ita ex aliqua parte
uita beata claudicare poſſit. & tamen nomen ſuum retineat. cum in beatiſſima ſit cumulus rerum omnium
citra ullam claudicationem detractionemue.

OMNI BONI. Impator q. ¶ IMPERATOR. nemo appellatur imperator: niſi qui quinq; milia hominum cõcidiſſet. ¶ Ex maio
re parte: a potiori. ¶ Claudicaret. integra non ſit.

¶ ENVCLEAre.enodatæ.explicatæ.¶ Vt ſit beatior.nunc ut ſtoicus differit.In libris uero de finibus ut peripateticus.ſentit eſſe beatiorem beato; nunc beatum intelligit.cui nihil deſit; cuiq; nihil accedere poteſt:& ita nullus incremento locus relinquitur.¶ Ex maiore parte, ut beatus ſcilicet dicatur, qui magnam partem eorum bonorum poſſidet:quibus conficit felicitas:ſicut orator & philoſophus dicuntur:qui ex maiori parte inſtructi ſunt oratoria philoſophicaq; ſuppellectile, etiam ſi non omnia ad plenum ſuggerantur.¶ Tria genera malorum.Si tria ſunt genera bonorum:totidem malorum genera eſſe neceſſum eſt.Adeo nullum contrarium ſine contrario altero eſſe placuit.Sunt igitur mala animi.ut inſipientia & uitiũ. Sunt mala corporis.ut morbus & dolor.Sunt mala fortunæ:ut egeſtas & exilium. Argumẽtatio autẽ Ciceronis talis eſt.Sicut beata uita conſtituitur ex maiori parte bonorum. Ita miſera uita fiet ex maiori parte malorũ.Ergo ſapiẽs affectus malis fortunæ & corporis beatus eſſe nõ poterit:quia a maiori parte unaquæq; res nominatur. Plura autem ſunt mala corporis & fortunæ q̃ animi bona.Ergo ſapiens ita affectus miſer eſſe dicetur.Dicere autem ſapientem eſſe miſerũ q̃uis oppreſſus ſit fortunæ.& corporis incommodis:eſt ſubabſurdum:cum ſapiens ſm ſtoicos in tauro phalaridis clauſus a beatitate non deſtituatur:nec ullo unquam tempore ĩ miſeria eſſe poſſit.Illis enim ſolum quod turpe eſt malum:quod honeſtum bonũ uideri ſolet.Sapiens uero ſemper honeſtum amplexatur.ſeiunctus a turpitudine; ideoq; ſi pręmitur egeſtate,doloribus,orbitate,exilio,& aliis id genus incõmodis; non tamen erit miſer.hæc enim illi non mala eſſe dicunt; ſed incommoda.& reiectanea.¶ Elate & ample loqui.Theophraſtus qui ex diuinitate loquẽdi nomen inuenit; non eſt auſus magnifice loqui. nec elato animo fidenter aſſerere ſapientem fore beatum in malis fortunæ ac corporis conſtitutum; quod ſtoici alacriter affirmant.Sentiebat enim Theophraſtus ĩter tormenta:& cruciatus,& egeſtates,& exilia non eſſe locum uitæ beatę.etiam ſi talis eſſet ſapientiſſimus.Conceſſo enim quod tormenta,exilia orbitates,& cætera hoc genus.magnam uim habent ad miſere uiuendum.conſequens eſt:ut qui in his malis fuerit; miſere uiuat.poteſt autem ſapiens talia perpeti.ergo ſapiens miſer eſſe poterit:quidam cum prima conceſſerint.conſequentia reprendunt:quod Ciceroni non placet. conceſſis enim primis:conſequentia quoq; concedenda uidentur ex formula dialecticorum; nam ſillogiſmus eſt oratio:in qua conceſſis quibuſdam aliud quiddam per ea:quæ conceſſa ſunt; neceſſario conficitur.¶ Vexatur. uellicatur,taxatur,arguitur.De ſignificatu huius uerbi lege Macrobium,& Gellium.¶ In rotam.genus eſt diri tormenti:quo hac tempeſtate germani aliiq; tranſmontani in atrocibus ſcelenbus puniendis prope peculiariter utuntur.Libet hoc gloriari Italicis nationibus.nulli mitiores placuiſſe pęnas.De hoc genere Sulpitii intelligitur apud poetam ſic ſcribentem.Radiiſq; rotarum diſtricti pendẽt.Dixit Theophraſtus; & merito dixit: quamuis ſtoici reclament.In Rotæ tormenta non aſcendere uitam beatam;quid enim quæſo beati eſſe poteſt in contubernio cruciatuum.ac ſuppliciorum?quæ communicatio beatæ uitæ cum tortoribus radiiſq; rotarum?quibus ſapientiſſimus,fortiſſimus, patientiſſimus.quiſq; ſuccumberet.quibus ſtoici illi magni dici,& uerborum tenus apathesi ſuccubuiſſet.dixiſſentq;.Aliud eſſe in ſchola iactanter loqui,aliud in rota cruciabiliter torquæri.De qua ſic ſcribit Seneca in decima æpiſtolarum moralium.Caput uſq; eo dimiſit:donec radiis inſereret:& tãdiu ſe in ſedili ſuo tenuit.donec ceruicem circũactu rotæ frangeret.Hæc tamen Senecæ uerba de rota uehiculi intelliguntur:non de illa rota:quæ pro tormenti genere tantum parata eſt, cuius Apuleius quoq; commeminit in aſino aureo.

¶ ENVcleare.enodare & explicare.quia in libro de finibus bonorum & malorum id explicauit.¶ Quá quáſi oſtendit heroſſum conſtantiam; hoc eſt quod dicit Cicero ſolo nomine diſcrepare a peripateticis ſtoicos:qui dicunt in malis corporis & fortunæ nihil mali ineſſe; peripatetici parum momenti habere. & ſi uirtus in lance ponatur.& omnia bona corporis & fortunæ ĩ altera:uirtutem multo plus perpenſuram.¶ Elegantiſſimus:quia fuit eloquentiſſimus.¶ Scholis in antiſthene libro illo.

BERO.

Triplicia mala.

Sapiens nũq̃ ĩ miſeria.

Supplicium rotæ.

Stoici magni dici.

OMNI BONI.

enucleare non ita neceſſe eſt:quanquam non conſtantiſſime dici mihi uidentur. nam & qui beatus eſt,non intelligo quid requirat,ut ſit beatior.ſi eſt enim quod deſit:ne beatus quidem eſt.& q̄ ex maiori parte unamquanq; rem appellari ſpectariq; dicunt; eſt ubi id iſto modo ualeat. cum uero tria genera malorum eſſe dicant:qui duorum generum malis omnibus urgeatur, ut omnia aduerſa ſint in fortuna; omnibus oppreſſum corpus & confectum doloribus:huic paululum ne ad beatam uitam deeſſe dicemus?non modo ad beatiſſimam? hoc illud eſt, quod Theophraſtus ſuſtinere non potuit.nam cum ſtatuiſſet uerbera,tormenta,cruciatus,patriæ euerſiones,exilia,orbitates,magnã uim habere ad male,miſereq; uiuendum:non eſt auſus elate,& ample loqui:cum humiliter, demiſſeq; ſentiret, quam bene non quæritur; conſtanter quidem certe, itaq; mihi placere non ſolet conſequentia reprehendere,cum prima cõceſſeris.hic autem elegantiſſimus omnium philoſophorum, & eruditiſſimus, non magnopere reprehenditur cum tria genera dicit bonorũ.uexat̃ autẽ ab omnibus,primũ in eo libro quẽ ſcripſit de uita beata:in quo multa diſputat,quamobrem is,qui torqueatur:qui crucietur:beatus eſſe nõ poſſit. In eo etiam putatur dicere in rotam beatam uitam nõ aſcendere.nuſquã id q̇dẽ dicit omnino:ſed quæ dicit

idem ualent. poſſum igitur, cui conceſſerim in malis eſſe dolores corporis: i malis fortunæ naufragia: huic ſuccenſere dicenti, non omnes bonos eſſe beatos? cū in omnes bonos ea, quæ ille in malis numerat, cadere poſſint. Vexat̃ idem Theophraſtus & libris, & ſcholis omnium philoſophorum: & in Caliſthene ſuo laudarit illam ſententiam, Vitam regit fortuna, non ſapiētia. negant ab ullo philoſopho quicquam dictum eſſe languidius. recte id quidem. ſed nihil intelligo dici potuiſſe conſtantius. ſi enim tot ſunt in corpore bona: tot extrea corpus in caſu, atq; fortuna: nonne conſentaneum eſt, plus fortunam quæ domina rerum ſit, & externarum, & ad corpus pertinentium, quam cōſiliū ualere? an malumus Epicurum imitari? q multa præclare ſæpe dicit. quā enī ſibi cōſtāter, cōueniēter q; dicat, nō laborat. laudat tenuē uictū. philoſophi id qdē. ſed ſi ſocrates, aut Antiſthenes diceret, non is, qui finē bonorum uoluptatem eſſe dixerit, negat quenquā iucunde poſſe uiuere, niſi idem honeſte, ſapiēter, iuſte q; uiuat. nihil grauius: nihil philoſophia dignius: niſi idē hoc ipm honeſte, ſapiēter, iuſte, ad uoluptatē referret.

BER.Q. ¶ IDEM ualent. Senſus eſt. Theophraſtus nuſq̃ in libris ſuis noīatim dicit in rotam nō aſcendere uitā beatam: ſed cōſimilia eloqtur. Idem poſſētia. In hac enim ſnſa eſt: ut qui cruciatur. qui torquetur: is beatus eſſe nō poſſit. ¶ Huic ſuccēſere dicenti. Interrogatiue pnūtiādum. eſt enī ſenſus. ſi cōcedo Theophraſto: quæ primo loco ponit: uidelicet mala eſſe corporis & fortunæ incōmoda: debeo illi & cōſequentia cōcedere: nec merito poſſum ſuccenſere: dum dicit: non omnes bonos eſſe beatos: cum in quēlibet bonum ac ſapientem cadere poſſint dolores corporis & naufragia fortunæ: quæ a Theophraſto in malis numerantur. **Succēſere.** Succenſere autē eſt iraſci iuſta de cauſa: auctor Donatus. Catholica eſt illa apud Silium fabiana ſententia. Succēſere nefas patriæ. ¶ In caliſthene. Nomen eſt libri conditi a Theophraſto de interitu caliſthenis ſodalis ſui acerbiſſimo. ſup quo in tertio commentario ſatis multa. ¶ Vitam regit fortuna. In libro de felicitate docuimus. quemadmodum antiqui fortunam exiſtimarunt deam eſſe præpotētem moderatricem q; rerum humanarum: quæ toto mundo. oībus locis: oībuſq; horis. oſum uocibus ſola inuocatur. & una noīatur, ſola laudatur, ſola arguit̃: & cū cōuitiis colit̃. uolubilis, & ceca exiſtimata. Vaga inconſtans. indignorūq; fautrix. huic omnia expenſa, huic oīa ferunt̃ accepta. & in tota ratione mortaliū ſola utrāq; paginam facit. Nā ut inqt ueriſſime Ouidius. Nēpe dat & quodcunq; libet fortuna rapitq;. Fortunæ ſimulachrū, ut alibi quoq; annotauimus. cum copia & gubernaculo figurabant. tanq̃ & hęc opes tribuat. & hūanaꝝ reꝝ regimē obtineat: pſpicienter ergo & ſcite: dixit Theophraſtus. **Fortuna toto mūdo inuocatur.** ¶ Vitam regit fortuna. magis q̃ ſapientia: quā poeta omnipotentem appellat: cui tanq̃ deæ templa erexerunt. in cælo quoq; locum aſſignantes. Quintus enim ab horoſcopo locus appellatur bona fortuna: quæ græco uocabulo agathothyche nominatur: qui aſpectus potentiſſimus eſt, cum de trigono ab horoſcopo uideatur. Sextus uero locus mala fortuna dictus. hoc eſt cacotyche: qui nulla cum horoſcopo ſocietate coniungitur. Vexent itaq; philoſophi. carpant: caſtigent prout libet hanc Theophraſti ſententiam tanquā mollem ac eneruatam: nec tanto uiro dignam: cū conſtet fortunam plus pollere q̃ prudentiā, q̃ conſilia ſexcētoꝝ hominum: de qua eſt petronii arbitri ille uerſus dignus memoratu. Reꝝ humanaꝝ diuinarum q; poteſtas. quæ noua ſemper amas. & mox poſſeſſa relinquis. Recte id quidem. ſcilicet dicunt philoſophi. negantes quidq̃ dici poſſe languidius. ¶ Si enim tot ſunt. Per conditionalem enuntiationem oſtendit plus ualere fortunam q̃ ſapientiā. Si modo inquit cōcedimus eſſe bona corporis atq; externa tot iuga: prout ſentit Theophraſtus. ¶ Quam ſibi conſtanter. De inconſtantia Epicuri dictum eſt in ſecunda Tuſculana. qui ſibi interdum diſſidet ac repugnat. ¶ Laudat tenuem **Victus ſimplex ſaluberrimus.** uictum. Epicurus in æpiſtolis aqua & cibario pane ſe contentum eſſe teſtatur. & ad amicum ſcribens. Mitte inquit mihi paulum caſei: ut cum epulari lautius uoluero: poſſim. Certos inquit Seneca habebat dies ille magiſter uoluptatis Epicurus: quibus maligne famem extinguceret: uiſurus an aliquid deeſſet ex plena & conſumata uoluptate. & quantum deeſſet. Idem dicebat auctore Laertio: ſimplices ſapores æquam magnifico luxui ferre uoluptatem. & ſimplicem uictum ac tenuem conferre ad bonam ualitudinem: hominem q; ad uitæ uſus neceſſarios efficere impigrum ac ſtrenuum. Libros ſuos Epicurus: ut inquit Hieronymus. refertſit oleribus & pomis. Hoc quidem ſentire & tradere eſt philoſophi: ſed philoſophi grauis: non uoluptarii. uidetur enim talis ſententia parum conuenire illi: qui ſummum bonum collocat in uoluptate: quod ſi talia de tenui uictu dicerētur a ſocrate: ſiue ab antiſthene plauſibiliter acciperētur: illi enim fuere philoſophi grauioris auſterioriſq; diſciplinæ. Socrate nihil notius. **Antiſthenes ſectæ cynicæ cōditor.** Antiſthenes uero fuit cynicæ ſectæ conditor uel illuſtrator: cuius geſtamina fuerunt pallium. pera. & bacculus. cognomitatus haplocyon. hoc eſt ſimplex canis uoluptatem ſummum malum eſſe dixit. eius namq; hoc uerbum eſt. μανεῖην μᾶλλον ἢ ἡσθείην. id eſt inſanirem potiuſquā oblectarer. ¶ Negat. ſcilicet Epicurus. ¶ Iucunde poſſe uiuere. ex primo de finibus uerba ſubſcripſi: quæ ſunt hæc. Clamat Epicurus. is: quem nimis uoluptatibus eſſe deditum dicitis: non poſſe iucunde uiui. niſi ſapienter, honeſte, iuſte uiuatur, nec ſapienter, honeſte iuſte, niſi iucunde. auctor eſt Laertius, Epicurum dixiſſe uirtutē eſſe a uoluptate inſeparabilem. & iucundam uitam a uirtutibus ſeparari non poſſe.

OMNI BONI. ¶ CONſilium. uirtutem & prudentiam. ¶ Laborat. curat. ¶ Tenuem uictū. qui & ſi dixerit uoluptatem ſummum bonū: tamē ipſe tenuiter uixit: ut plurimum enim Epicurus panem & aquam comedebat.

BERO.

QVID melius? q̃ fortunam. Pergit referre ſentētias Epicuri laudabiles: & ſummis philoſophis dignas: a quibus ipſemet diſſidere uidebatur. Sententia enim eſt hæc Epicuri memoratiſſima. Raro fortuna interuenit ſapienti: uel ſic: exigua fortuna interuenit ſapienti. talis autem ſententia cū ſit robuſta: planeq̃ uirilis: non uidetur congruere philoſopho illi: qui dixit dolorem eſſe maximum malum. Nam ſi uerum eſt dolorem eſſe maximū malum: poterit nō exigua: ſed maxima fortuna: caſuſq̃ interuenire ſapienti, qui doloribus acerrimis non minus opprimi poteſt, q̃ quilibet inſipiens. De Epicuro in ſecunda tuſculana copioſius. ubi coniuentes

quid melius? quam fortunam exiguam interuenire ſapienti? ſed hoc, is ne dicit? qui, cum dolorem non modo maximum malum, ſed ſolum malum etiam dixerit: toto corpore opprimi poſſit doloribus acerrimis: tum cum maxime contra fortunam glorietur. quod idem melioribus etiam uerbis Metrodorus. Occupaui inquit te fortuna: atq̃ cepi: omneſq̃ aditus tuos interclusi: ut ad me aſpirare non poſſes. præclare, ſi Ariſto Chius, aut ſi ſtoicus Zeno diceret: qui, niſi quod turpe eſſet, nihil malum duceret: tu uero Metrodore, qui omne bonum in uiſceribus, medulliſq̃ cōdideris: & definieris, ſummum bonū firma corporis affectione, explorataq̃ ſpe, contineri: fortunæ aditus intercluſiſti? quomodo? iſto enim bono iam expoliari potes. atqui his capiūtur imperiti: & propter huiuſmodi ſententias iſtorum hominum eſt multitudo. acute diſputātis illud eſt. nō quid quiſq̃ dicat, ſed q̄d cuiq̃ dicendum ſit, uidere. uelut in ea ipſa ſententia, quam in hac diſputatione ſuſcepimus. omnis bonos ſemper beatos uolumus eſſe. quos dicam bonos perſpicuum eſt. oībus eni uirtutibus inſtructos, & ornatos tū ſapiētes, tū uiros bonos dicimus. uideamus qui dicēdi ſint beati: Equidem hoc exiſtimo: qui ſint ī bonis, nullo adiūcto malo. nec ulla alia huic uerbo, cum beatum dicimus,

præter uiuimus illud. Sed homo cautus nunq̃ terminat modum: non cautus legendum eſt: ſed cautus. hoc eſt acutus. & ſapiens. quem locum grammatici pro teſtimonio aduocāt: docentes Catum dici pro ſapiente. ⸿ Metrodorus. Hic fuit diſcipulus Epicuri: qui mox ſe ad carneadem contulit. Amauit meretricem nomine leontium: ad quam Epicurus ſcriptitauit: quæ tam erudita fuit: ut auſa ſit ſcribere contra Theophraſtum ſcito ſermone & Attico. ad hanc referendum eſt illud plinianum ex proemio. Cernimus aduerſus Theophraſtum ſcripſiſſe etiam fœminam: Metrodorus ab Epicuro ſapiens appellatus, putabat. ut ante dictum eſt: eum perfecte beatū: cui corpus bene cōſtitutum eſſet. & exploratū ita ſemper fore: quis autem eſt iſte? cui exploratum: hoc poſſit eſſe cum momento ſemihoræ poſſit uel robuſtiſſimus ægrotatiōe ſubneruari. Magnifica eſt plane & animoſa Metrodori illa uox: qua ait: ſe intercluſiſſe aditus omnes fortunæ. ne ad eum poſſit aſpirare: neq̃ in ipſum longas manus habere: ſed cum ſit Metrodorus philoſophus uoluptarius ac mollis: omne bonum in uiſceribus collocans: nō uidetur ei conuenire tam uirilis tanq̃ excelſa ſententia: quæ ſi aut ab Ariſtone: aut ab Zenone diceretur: præclare dici uideretur: cum fuerint illi lōge auſteriores, grauioreſq̃ philoſophi: graui enim grauis: uoluptario uoluptaria eſt accommodata ſententia. ⸿ Aſpirare. accedere: Vir. Nec æquis aſpirat Achillis. alias fauere, ut Vir. Aſpirat primo fortuna labori. ⸿ Ariſto Chius. Huius Ariſtonis Chii meminit in libro quoq̃ de ſenectute: neſcio an hic ſit ille: Ariſto. cuius exploſa ſententia eſt dicentis: nihil differre: aliud ab alio: nec eſſe res ullas præter uirtutes & uitia. inter quas quicquam omnino intereſſet. hunc in libris de finibus identidē taxat. Zenone uero conditore ſtoicæ ſectæ nihil celebratius: qui nihil bonum niſi honeſtum: nihil malum niſi turpe eſſe cenſet: cuius paradoxa illudit. Marcus Tullius in oratione pro murena. & in quarto de finibus refellit. In tuſculanis uero quæſtionibus totus eſt ſtoicus. & ſtoici dogmatis propugnator. Sunt ergo ueluti loci communes dicere pro ſtoicis: & contra ſtoicos. ⸿ Quid cuiq̃ dicendum. Philoſopho uoluptario non eſt dicendum: ſe eſſe ſupra fortunam, collocatum: nec enim talem uirum talis decet ſententia. ſicut ſtoico & cynico nō conuenit dicere: uoluptatē eſſe ſummum bonum. & omnia uoluptatis cauſa facienda. talis enim ſententia decet Epicureos & aſotos de Ariſtippi ſchola. Igitur qui acutus diſputator eſt: ſpectat non tam quid quiſq̃ dicat: q̃ quid cuiq̃ dicendum ſit. uidet non tam quid dicat Metrodorus. ſed quid dicere debeat. ⸿ Quid dicam bonos. Fimbriæ conſularis uiri. factum illud oppido q̃ ſapiens. qui iudex exiſtens. M. Luctatio: cum is ſponſionem feciſſet: q̄d uir bonus eſſet: noluit eam rem iudicare: ne aut ſpoliaret fama probatum hominem: ſi contra iudicauiſſet: aut ſtatuiſſe uideretur uirum bonum aliquem eſſe: cum ea res innumerabilibus officiis & laudibus cōtineretur. Ex Valerio maximo, & M. Tullio. cum dicimus uirū bonū, q profit. quibus poſſit, noceat nemini. Et ut hoc in loco explicat. M. Tullius. dicimus uiros bonos. omnibus uirtutibus ornatos: quales pauciſſimi uix reperiuntur: nā ut inquit ille. Rari quippe boni numero: uix totidem quod thebarū portæ: uel diuitis hoſtia nili. Seneca ait Iouem nō plus poſſe q̃ uirum bonum. Tanta eſt uis bonitatis.

Metrodorus.

Leōtiū meretrix contra Theophraſtum.

Fimbriæ factū ſapiēs.

Bonus conſtat ex multis.

OCCVPAVI. præueni. ⸿ Aſpirare. peruenire: & attingere. ⸿ Ariſto chius. qui dicebat omnia æqualia & indifferentia præter uirtutem. Erillus omnia præter ſcientiam indifferentia. ⸿ Explorata. certa. ⸿ Medullis. nam dicebat ſummum bonum in certa ualitudine corporis cōſiſtere. ⸿ Capiunt. falluntur. ⸿ Iſtorū hominum. epicureorum. ⸿ Quid ſit dicendum. cuiq̃ ex ſuis ſuppoſitis.

OMNI BONI.

Ariſto Chii opi.

BERO. Beatitudo quid.

¶ SVBiecta notio. intelligentia & ſenſus. De notione ſupra dictum eſt. ¶ Secretis. ſeiũctis, ſequeſtratis, dimotis. ¶ Cumulata complexio. Boetius in tertio de conſolatione. beatitudinem ait eſſe ſtatum bonoꝝ omnium congregatione perfectum. Auguſtinus quoq; in quinto de ciuitate dei: felicitatem dicit eſſe plenitudinem omnium rerum optandarum: quibus qui fruuntur. beati merito dicuntur. ¶ Si quicquam boni. Tanquã ſtoicus ducit ſolam uirtutem in bonis: nec in malis ponit fortunæ naufragia & corporis dolores. uult enim ſolam uirtutem eſſe effectricem uitæ beatæ. etiam ſi abſint commoda fortunæ & corporis. & adſint incommoda: quæ ſtoici nolũt mala appellare. cũ ſapiẽs in his eſſe poſſit: ſed ut ſæpe diximus: ſpecioſe magnificeq; iſta dicũtur: cũ autẽ uentũ ad uerum eſt: ſenſus moreſq; repugnãt. ¶ Caſus importat. Ariſtoteles in phyſicis. Quotiẽs inquit aliqd cuiuſpiã rei gratia gerit: aliudq; qbuſdã de cauſis: q̃ qd' itẽdebat: obtingit: caſus uocatur: licet caſum diffinire: ut docet Boetius in qnto de cõſolatione: inopinatũ eſſe euentũ. Statius ſentẽtialiter ait: noĩa caſum fecimus. & uires auxit fortuna nocẽdi: ſenſus eſt. Si mala ſunt: quæ ex caſu fortunaq; proueniũt: ſapiẽs beatus eſſe nõ poterit. cũ in illũ poſſit caſus incurrere. poſſitq; ſubiectus eſſe oĩbus fortunę fulminibus. ¶ Cõmunibus magiſtris. ut Antiocho, Ariſtoni, & aliis: q fuerũt cõmunes doctores. M. Bruti, & Ciceronis. ¶ Speuſippo.

Speuſippus. Hic ex ſorore Platonis genitus: ſcholæ platonicæ octo annos magiſter fuit: ſpeuſippo ſucceſſit in academia

Xẽocrates. Xenocrates pſioꝝ ſeuiriſſimus: q cũ eſſet ĩgenio hebeti & tardo. dixit Plato illũ egere calcaribus. Hũc dixit meretrix phryne nõ uiꝝ eſſe. ſed ſtatuã: cũ nullis blãdimẽtis hoĩem illicere potuiſſet ad cõcubitum: Xenocrati ſucceſſit polemon.

Polemon. q cũ eſſet adoleſcẽs ĩpudicus: pditæq; luxurię. audito xenocrate ad frugalitatẽ: modeſtiãq; cõuerſus. ex ĩfami Ganeone maxĩus phs euaſit. De quo Oratius. Quæro facias ne qd' olim mutatus polemõ ponas ĩſignia morbi. hi tres ſucceſſores Platonis academiã nouis opinionibus repleuerunt. Ita ſincera illa Platonis doctrina una cũ eo extincta eſt. ¶ His contraria. Imbecillitatẽ, ęgrotationẽ, deformitatẽ, paupertatẽ, ignominiã, & cætera hoc genus: quæ a nobis mala nominãtur: quæ uult Cicero pro nihilo ducis: ſicut & illa: quæ nos bona appellamus: dicit eſſe cõtemnẽda: ut ſapiẽs ſemper beatus eſſe poſſit: & ſola uirtus ſit effectrix beatitatis.

ſubiecta notio eſt: niſi ſecretis malis omnibus, cumulata bonorum complexio. hanc aſſequi uirtus, ſi quicquam præter ipſam boni eſt: non poteſt. aderit enim malorum, ſi mala illa dicimus: turba quædam, paupertas, ignobilitas, humilitas, ſolitudo, amiſſio ſuorum, graues dolores corporis, perdita, ualitudo, debilitas, cæcitas, interitus patriæ, exiliũ, ſeruitus. deniq; in his tot, & tantis, atq; etiam quæ plura poſſunt accidere, poteſt eſſe ſapiens. nam hæc caſus importat: qui in ſapientem poteſt incurrere. at ſi ea mala ſunt: quis poteſt præſtare ſapientem ſemper beatum fore? cum uel in omnibus his uno tempore eſſe poſſit? non igitur facile concedo neq; Bruto meo, neq; communibus magiſtris, neq; ueteribus illis, Ariſtoteli, Speuſippo, Xenocrati, Polemoni: ut, cum ea quæ ſupra enumeraui in malis numerent, iidem dicant ſemper beatum eſſe ſapientem. quos ſi titulus hic delectat inſignis, & pulcher. Pythagora, Socrate, & Platone digniſſimus: inducant animum, illa quoꝝ ſplẽdore capiuntur, uires, ualitudinem, pulchritudinẽ, diuitias, honores, opes: comtemnere: eaq;, quæ his contraria ſint, pro nihilo ducere. tum poterunt clariſſima uoce profiteri, ſe neq; fortunæ impetu, nec multitudinis opinione, nec dolore, neq; paupertate terreri: omniaq; ſibi in ſeſe eſſe poſita: neq; eſſe quicquam extra ſuam poteſtatem, quod ducãt in bonis. neq; hunc, & hæc loqui quæ ſunt magni cuiuſdam, & alti uiri: & eadẽ, quæ uulgus, in malis, & bonis numerare, concedi ullo modo poteſt. qua gloria commotus Epicurus exoritur. cui etiam, ſi diis placet, uidet ſemper ſapiẽs beatus. hic dignitate huius ſentẽtiæ capitur. ſed nunq̃ id diceret, ſi ipſe ſe audiret. quid eſt enim, qđ minus cõueniat? quã ut is, q uel ſummum, uel ſolũ malum dolorem eſſe dicat: idẽ cẽſeat,

Opĩo multitudinis. ¶ Nec multitudinis opinione. Opinio multitudinis eſt: ſine bonis fortunæ & corporis nõ poſſe effici hominẽ beatum eadem opinat. maxima maloꝝ eſſe egeſtatem: dolorem. & cætera infortunia: quibus obrutus ſapiẽs fiat miſer. Philoſophi præcipiunt ad opinionẽ turbæ non eſſe uidendum: neq; multitudini credendum: quæ inconſulta, temeraria, turbulenta plerũq; eſt, ſine ratione, ſine modeſtia. hinc uerſus ille notiſſimus. Scinditur incertum ſtudia in contraria uulgus. ¶ Omnia in ſeſe. Conuenit huic ſententiæ illud Perſianũ. Nec te quæſiueris extra. & illud. Omnes opes in me ipſo ſitæ ſunt. ¶ Et hæc loqui. Senſus eſt. non poſſumus magna loqui dicentes: ſapientem eſſe beatum. & numerare in bonis & malis: quæ uulgus enumerant: nam ſi talia ſunt in bonis malis ue ducenda: ſapiens beatus eſſe non poterit: uel cum bona defuerint, uel cum mala affuerĩt. ¶ Si diis

Si diis placet. placet. cum indignatione & contemptu hoc dici ſolet.

OMNI BONI. ¶ NOTIO. conceptus: ſignificatio. & paſſio. ¶ Secretis. ſeparatis. ¶ Sapientem. bonus & ſapiens conuertuntur. ¶ Præſtare. efficere. Magiſtris. philoſophis. ¶ Veteribus. Ariſtoteli & Speuſippo. ¶ Titulus. Pythagoram Socratem: & Platonem: qui dicunt ſolam uirtutem bonum eſſe. ¶ Ducant. exiſtiment. ¶ Hæc: ſcilicet facere uirtutem beatam uitam. ¶ Diis placet. aduerbium eſt: quod ponitur irriſionis cauſa.

¶ QVAM hoc ſuaue eſt. In ſuperioribus reprenſus eſt Epicurus tanq̃ incõſtans & ridiculus. qui cenſet ſapientem ſi includatur tauro phalaridis, dicturum: q̃ hoc ſuaue eſt. qd aliud diceret ſi eſſet in lectulo? hoc autem ridiculum eſt: decerni ab illo ipſo philoſopho: qui uoluptarius eſt: qui dolorẽ non ſolũ malũ dicit: ſed malorum omniũ extremum: ex quo colligimus. repugñtia dici ab Epicuro. & aliena ab eius dogmate delicato. Ideoq; ſpectare non debemus, qd ſemel dicant philoſophi: ſed q̃ cõſtanter. & perẽniter ſeruent propoſitum. ¶ Nihil præter uerborum nouitatem. Quarto de finibus bonorum & malorum uolumine diſſerit. M. Tullius contra Catonem uticenſem: qui in tertio de finibus diſputator inductus ſtoicorum dogmata alacriter defendit. In eo libro ſic ait Marcus Tullius. Vides ne igitur Zenonem tuum cum Ariſtone uerbis conſiſtere. re deſſidere. cum Ariſtotele & illis re conſentire: uerbis diſcrepare. ¶ Rem ſpectari. non uerba. Rerum cauſa inuenta ſunt uerba: quæ rei ſignificandæ inſeruiant. Vnde ubi de re conſtat: uerborum controuerſia pertinacibus relinquenda eſt: cunq; omnis controuerſia, aut de re ſoleat, aut de nomine eſſe: utraq; earum naſcitur. ſi aut res ignoratur, aut enarratur. In nomine. Stoici dicũt commoda fortunæ & corporis. peripatetici bona re conſentiunt: uerbis diſſident: quid enim refert: utrum commoda appelles: an bona. dum idem ſentias. Stoici dicunt præpoſitum eſſe diuitias: bonum eſſe negant. cum tamẽ hoc uocabulũ præpoſitum plus ſignificet pœne q̃ bonum. Nam ex eo dictum uidetur: quod præponatur aliis. meritoq; dicebat. M. Piſo plus tribui diuitiis a Zenone: q eas in præpoſitis poneret: q̃ ab Ariſtotele: qui bonũ eſſe diuitias fateretur: ſed neq; magnũ bonum. & præ rectis honeſtiſq; contẽnendum, & deſpiciendũ. nec magnopere expetẽdũ. omninoq; de iſtis oĩbus uerbis a Zenone mutatis. ita M. Piſo diſputabat: & quæ bona negarent eẽ ab eo: & quæ mala: illa lætioribus nominibus ab eo appellari q̃ a nobis hæc triſtioribus. ¶ Tabellis obſignatis agis mecum. Quando quiſpiam diuerſa dicit. ab his: quæ alias approbauit. ſolemus tabulas illius manu ſcriptas: obſignataſq; proferre ad eo arguendum: quibus continetur quid alio tempore ſenſerit: quæ refutatio eſt potentiſſima, cui uix contradici poſſe uideatur: cum aduerſum me mea ſcripta depromuntur. inde prouerbialis elocutio eſt. Agis mecum tabellis obſignatis. pro eo quod eſt. me conuincis teſtimonio mearum litterarum: meorumq; ſcriptorum: ſicut nũc diſcipulus contra Ciceronem citat libros ipſius Ciceronis de finibus: quibus aliud cenſet q̃ his Tuſculanis q̃õnibus ſentiat. M. Antonius orator, dicere ſolitus eſt. Iccirco ſe nullã unq̃ orationem ſcripſiſſe: ut ſi quid aliquando: quod non opus eſſet: ab ſe eſſet dictum: poſſet ſe negare dixiſſe. olim M. Brutus cum. L. plancum accuſaret. & eum defenderet. L. Craſſus orator duos recitatores conſtituit. qui ex duabus Craſſi orationibus capita alterna inter ſe contraria recitarent. quo animi iudicum in Craſſum incenderentur. tunc L. Craſſus aliquãtum commotus ſe excuſauit dicens. orationes cauſarum eſſe: & temporum: nõ autẽ hominum ipſorum. ac patronorum. ¶ Nos in diem uiuimus. ideſt nunq̃ permanemus perſeueranter in una ſententia: ſed quotidie noua depromimus: ſicut illi: qui uiuunt in diem quotidie parant noua cibaria: nihil reſeruantes: nec recondito utuntur hodie appetentes hoc cras illud: quorum uaria eſt uita & uictus: nihil homines ſunt: qui in diem uiuant. deteriores: qui in horam: de quibus in quinta antoniana ſic: Hæc qui in horam uiuerent: non modo de fortunis & de bonis ciuium. ſed ne quidem de utilitate ſua cogitauerunt. ſicut inq̃t apud hos. qui in diẽ uiuũt: nihil eſt conſtituti: nihil certi: ſic mihi nulla eſt firma pertinaxq; ſententia ſequenti id, quod probabilitate animum commouit.

BERO.

quam hoc ſuaue eſt, tum cum dolore crucietur, dicturum eſſe ſapientem. non igitur ex ſingulis uicibus philoſophi ſpectandi ſunt: ſed ex perpetuitate, atq; conſtantia. A. Adducis me ut tibi aſſentiar. ſed tua quoq; uide ne deſideretur conſtantia. M. Quonam modo? A. Quia legi tuum nuper quartum de finibus. in eo mihi uidebare contra Catonem diſſerens, hoc uelle oſtendere, quod mihi quidem probatur, inter Zenonem, & peripateticos nihil præter uerborum nouitatem intereſſe. quod ſi ita eſt: quid eſt cauſæ? quin, ſi Zenonis rationi conſentaneũ ſit ſatis magnam uim in uirtute eſſe ad beate uiuendum: liceat idem peripateticis dicere? rem enim opinor ſpectari oportere, non uerba. M. Tu quidem tabellis obſignatis agis mecum: & teſtificaris quid dixerim aliquando, aut ſcripſerim, cum aliis iſto modo: qui legibus impoſitis diſputant. nos in diem uiuimus: quodcũq; noſtros aĩos probabilitate perculſit, id dicimus. itaq; ſoli ſumus liberi. Verũtamen qm̃ de conſtantia pauloante diximus, non ego hoc loco id quærẽdum puto, uerum ne ſit quod Zenoni placuerit, quodq; eius auditori Ariſtoni bonum eſſe ſolum quod honeſtum eſſet: ſed, ſi ita eſſet, tum ut hoc totum beate uiuere in una uirtute poneret. quare demus hoc ſane bruto, ut ſit beatus ſemp, ſapiens. quã ſibi conueniat, ipſe uiderit. gloria quidem huius ſententiæ quis eſt illo uiro dignior? nos tamẽ teneamus ut ſit

Verba rerum cã inuenta.

Præpoſitũ.

Agere tabellis obſignatis.

Viuere in diem.

Viuere in horam.

OMNI BONI.

¶ NON igitur. concluſio. ¶ Vocibus. ſententiis. ¶ Spectandi. probãdi. ¶ Adducis me: oſtendit peripateticos conſentanea non dicere. nam cum ille non ſit beatus: in quem mala poſſunt incidere: & in ſapientem mala corporis cadere poſſe dicunt. ſed dicit Atticus: tu accuſas pipateticos incõſtantiæ uide ne tu quoq; incõſtãs ſis. nam in. iiii. de finibus bonorum & malorum oſtendiſti: peripateticos & ſtoicos idem dicere: nunc uero diſcis diſſentire: cui Cicero reſpondet: ſe academicum eſſe: & nunc ſibi aliud ueriſimilius uideri. ¶ Beate. pſ. ſte.

quod ex ſe pendeat.uirtutem ſatis eſſe ad bene beateq́ȝ uiuendū. Tria ſunt reꝝ generaralia uigent:ut herbæ: alia quæ ſenſum habent:ut animalia.alia quæ rationē habētur homo:etiā animal tunc debet exiſtimari beatum:cū in ſuo genere perfectū eſt.ſed homo qui perfectā rationē habet:perfectus in ſuo genere eſt.ergo beatus:qui uirtute prædıtus eſt.optimā rationē habet.ſola ergo uirtus ad beate uiuendū ſatis. Nemo perturbatus beatus eſſe poteſt. ¶ At nemo.qui putet bona corporis:& fortunæ bona:non pturbatus eſſe nō poteſt.nullus ſapiēs in perturbationem cadit. ¶ Teſtificatus.pro teſtimonio affers. ¶ Legibus impoſitis.certis quibuſdā ſuppoſitis. ¶ Citiæus.a loco ex cypro

BERO.

idem beatiſſimus:& ſi Zeno Citiæus aduena quidā, & ignobilis uerborū opifex inſinuaſſe ſe in antiquam pħiam uidetur:huius ſententiæ grauitas a Platonis authoritate repetatur:apud quem ſæpe hæc oratio uſurpata eſt:ut nihil præter uirtutē diceretur bonū. uelut in Gorgia Socrates,eum eſſet ex eo quæſitum Archelaum Perdicæ filium, qui tū fortunatiſſimus haberet nōne beatum putaret?haud ſcio inquit:nunquā enim cum eo locutus ſum.an tu aliter id ſcire nō potes?nullo modo.tu igitur ne de Perſarum quidem Rege magno potes dicere, beatus ne ſit? an ego poſſum? cum ignorem,quam ſit doctus, quam uir bonus. quid? tu in eo ſitam uitam beatam putas? ita prorſus exiſtimo, bonos beatos,improbos miſeros.miſer ergo Archelaus? certe,ſi iniuſtus. uidetur ne omnem hic beatam uitam in una uirtute ponere? quid uero in epitaphio? quomodo idem? Nā cui uiro inqͭt ex ſe ipſo apta ſunt omnia,quæ ad beate uiuendū ferūt:nec ſuſpēſa alioꝝ aut bono caſu,aut cōtrario pēdere ex alterius euētis, & errare cogūtur:huic optime uiuēdi ratio comparata eſt.hic eſt ille moderat⁹:hic fortis:hic ſapiēs:hic &.

¶ IDEM beatiſſimus. Teneamus inquit hanc ſententiam : ut ſit idē beatus ,& beatiſſimus, ut nihil ſit beatius beato . ſicut ſtoici dicunt.nihil eſſe rectius recto , uerius uero, planius plano. ¶ Zeno citius. Zeno princeps ſtoicoꝝ fuit ex citio ciuitate cypri:ut Strabo , & Laertius commeminere . hic non tam rerum inuentor fuit:q̄ nouorum uerborum . Stoici enim ex omnibus philoſophis plurima nominauerunt . In tertio de natura deorum tradit:Zenonem magnam quoq́ȝ moleſtiam ſuſcepiſſe.dum uult uocabuloꝝ cauſas explicare . Senſus eſt Zenonem celebrari perinde ac auctorem illius luculentæ ſententiæ : quæ ait . Nihil præter uirtutem eſſe bonum . cum ante Zenonem a Platone talis ſentētia tradita: doctore ſit. ¶ Velut in gorgia ſocrates . Apud Platonē in dialogo : cui Titulus eſt gorgias a gorgia leontino rhetoricæ doctore interrogatur felix ne uideatur an infelix Archelaus perdiceæ filius,macedoniæ rex . Socrates reſpondens. Neſcio inquit o pole : nunq̄ enim apud ipſum fui. Tunc polus. Quid autem ſi eius cōſuetudinem habuiſſet tā cognoſceres ? Aliter enim eius felicitatem non potes cognoſcere Socrates. Nam per Iouem inquit Polus . conſtat igitur o Socrates ſimiliter te dicturum ignorare,utrum magnus perſarum rex ſit felix . Socra. & uera quidem dicam . ignoro enim quo pacto ad eruditionem iuſtitiamq́ȝ ſe habeat Polus . nunquid in hoc tota beatitudo cōſiſtit. Socra. Certe ut ego dico o pole . aſſero enim honeſtum bonumq́ȝ uirum & mulierem eſſe felicem. Iniuſtum uero & turpem eſſe miſerum. Polus. Miſer ergo ſm ſermonem tuum Archelaus , Socrates . Nimirum amici ſi iniuſtus. hactenus Plato. Vnde hæc Cicero mutuatur uerbum de uerbo pœne tranſcribens . Dion quoq́ȝ in libris de regno. Socrates inquit interrogatus . Nū perſarum regem felicem putaret . felix ait fortaſſe eſt . id tamen non ſcire ſe affirmauit. quia cum eo nunquā eſſet conuerſatus. nec eius mentem noſcet. quaſi nō in auro: nec in ciuitatibus,nec in regionibus,nec in hominibus imperio ſubiectis:ſed in animo felicitas ipſa conſiſteret. Fuit autem Archelaus : quem Socrates negauit beatum eſſe : immani crudelitate præditus,qui patruum ſuum nomine alcetam. & filium eius Alexandrum uino grauatos coniecit in plauſtrum : nocteq́ȝ aſportatos trucidauit. Idem poſt paulo:fratrem ſuum legitimum annos ſeptem natum. ad quem pertinebat regnum:in puteum præcipitem dedit.atq́ȝ ſuffocauit:quibus ſceleribus perpetratis nō feliciſſimus : ſed miſerrimus oīum macedonū ex ſocratica ſnīa dicendus eſt. Archelaus rex ſocratem rogauit : ut ad ſe ueniret:ille autem uenire renuit:ne ſcilicet iret ad uoluntariā ſeruitutem. ¶ Hic.ſ.Plato. & apud Platonem ſocrates. ¶ In epitaphio. Senſus eſt Plato in epitaphio explicat beatam uitā una uirtute cōtineri:quæ ſnīa Zenoni ſtoico aſcribi ſolet:cum Plato quā Zeno antiqor ſit. libet diui Hieronymi:q de uiris illuſtribus inſcribif:a qbuſdam dicif epitaphium: qui Titulus:ut inquit Auguſtinus:probari poſſet.ſi eorum tantum hominum uel uitas , uel ſcripta contineret:qui iam defuncti eſſent. Hieronymus , Auguſtino reſpondens epitaphium aſſerit proprie ſcribi mortuorum:ſicut ab ipſo epitaphium nepotioni ſcriptum eſt. epitaphiſta dicitur : ut epigrammatiſta. ſcriptor ſcilicet epitaphioꝝ:qua dictione utitur ſidonius appollinaris. ¶ Pēdere ex alterius euentis. Inqͭ Plato in epitaphio. qui non pendet ex alieno iudicio . nec ex aliena fortuna : cuiq́ȝ in ſe ipſo ſpes omnes ſitæ ſunt. hic eſt beatus appellandus. huic ratio uiuendi optima conſtituta eſt.

An felix Archelaus.

An pſaꝝ rex felix.

Crudelitas Archelai.

Epitaphiſtæ.

OMNI BONI.

¶ BEATISSIMVS. quod contra peripateticos eſt : qui uolunt uirtutē ſolum præditum beatiſſimum eſſe:ſed beatum beatiſſimum:ſi bona corporis & fortunæ quoq́ȝ haberet. ¶ Gorgia . liber in quo diſputat de rep. ¶ In eo. ſcilicet doctrina & uirtute:rogatus a gorgia Socrates:quid de Archelao ſentiret:reſpondit ſe neſcire:quoniam eū nunq̄ allocutus eſſet:nec ſciret q̄ doctus & bonus:ideſt uirtute præditus eſſet. ¶ Epitaphio. apta ex ſeſe:qua extra non pendeat.

naſcentibus, & cadentibus, cum reliquis commodis, tum maxime liberis, parebit, & obediet præcepto illi ueteri. neque enim lætabitur unquam, neq; mœrebit nimis. q᷑ ſemper in ſe ipſo omnem ſpem reponet ſui. ex hoc igitur Platonis quaſi quodā ſancto, auguſtoq; fonte, noſtra omnis manabit oratio. unde igitur rectius ordiri poſſumus? q᷑ a communi parente natura? Quæ quicquid genuit non modo animal, ſed etiam quod ita eſſet ortum e terra, ut ſtirpibus ſuis niteretur: in ſuo quodq; genere perfectum eſſe uoluit. itaq; & arbores, & uites, & ea quæ ſunt humiliora, neque ſe tollere a terra altius poſſunt: alia ſemper uirent: alia hyeme nudata uerno tempore tepefacta frondeſcunt. neq; enim eſt ullum, quod non ita uigeat interiore quodam motu, & ſuis quoque ſeminibus incluſis: ut aut flores, aut fruges fundat, aut baccas: omniaq; in omnibus, quantū in ipſis ſit, nulla ui impediente perfecta ſint. facilius uero etiā in beſtiis, quod his ſenſus a natura eſt datus: uis ipſius naturæ perſpici pōt. nāq; alias beſtias nātes aquarū incolas eſſe uoluit: alias uolucres cælo frui liberos

NASCENTIBVS. & cadentibus. Talis inquit Plato, neq; rebus aduerſis ſuccumbet: neq; ſecundis intumeſcet: ſed ſeruabit mediocritatem ad utrāq; fortunam: ut neq; nimis lętetur ex ſecundis: neq; nimis contriſtetur ex aduerſis. Dicimus commoda naſcentia: quando primitus proueniunt. ſicut eadentia. quando abeunt. & nos deſtituunt. Tum maxime liberis. Inter commoda mortalium cum primis numerantur liberi hoc eſt filii: quibus naſcentibus: ſapiens non nimis lętabitur. ſicut cadentibus. hoc eſt morientibus: non nimis mœrebit dolebitq;: modus enim in rebus omnibus optimus eſt. ideoq; ille laudatur: qui neq; intemperanter lætatur: neq; immodice dolet. memor illius ſaluberrimi præcepti. quod græce dicitur. μηδὲν ἄγαν. hoc eſt nequid nimis. Auguſto. uenerabili. religioſo. ſacrato. Quid ſit auguſtum: copioſe annotauimus in ſecundo Suetonii commentario. Manabit. Permanet in tranſlatione fontis: a quo riui manare: profluereq; conſueuerunt. A cōmuni parente. Plinius ubiq; naturam parentem rerum: opificemq; appellat: & ut Lactantius ait: naturam dixerunt rerum omnium matrem. Seneca naturam nihil aliud eſſe quam deum ſignificat. ſic ſcribens libro quarto de beneficiis. Natura inquit hoc mihi præſtat. non intelligis te. cum hoc dicis: mutare nomen deo. quid enim aliud eſt natura, quam deus & diuina ratio toti mundoq; & partibus eius inſerta. Humiliora. breuiora: in arborum genere abortus quoq; ſunt: & pomilionum infelicitas. namq; chameplatoni uocantur humiles platani. & coacte breuitatis ſicut chamedaphnę puſila laurus. & chameceraſi breues ceraſi. & chameciſſos hedera dicitur nō attollens ſe a terra, & alia id genus prope infinita. Præterea dedit natura quibuſdam ſtirpibus proceritatem quibuſdam breuitatē: ita tamen: ut in ſuo quodq; genere perfectum eſſet. Alia ſemper uirent. Folia non decidunt oleæ. lauro palmæ, myrtino, cupreſſo, pinis, hederæ, rhododendro, & hoc inter urbanas arbores. Silueſtrium quoq; generis folia non decidunt abieti, larici, pinaſtro, iunipero, cędro, terebintho, buxo, illici, aquifolio, ſuberi, taxo, tamarici, cæterę fere omnes arbores folia deperdunt. thimeus mathematicus decidere arboribus folia putat. ſole ſcorpionem tranſeunte: quadam ſideris ui. Cadunt plurimis autumno: quædam tardius amittunt: atq; in hyemes prorogant moras: neq; in his: quæ ſemper retinent comas. eadem folia durant: ſed ſubnaſcentibus aliis. areſcunt uetera. Verno tempore. Lego uerno tepore: tepor enim & temperies euocat in plantis frondes & germinationem. omnia tunc frondent. tunc uariis colorum picturis in certamen uſq; luxuriāt. Serotino quædam germinatu florent ut morus: quæ nouiſſima urbanarum arborum germinat: nec niſi exacto frigore: ob id dicta ſapientiſſima arborum. Interiore motu. Animam ſeminalem intelligit: quam recentiores philoſophi uegetatiuam appellant: quæ a Plinio dicitur alens. cuius motu interiore plantæ uigeſcunt, creſcunt, frondeſcunt, germinant, breuiterq; uiuunt. Scribit Seneca libro quarto quæſtionum. terræ ineſſe ſpiritum illum uitaliter uegetum. & alentem omnia, hunc enim inquit niſi haberet: quo modo tot arbuſtis ſpiritum infunderet: non aliunde uiuentibus? quo modo tot radices aleret. Aut flores. Duo iuniperi genera tradunt: alteram florere. nec frugiferam eſſe: q᷑ uero nō floreat: ferre fructum baccis ſubnaſcentibus. quæ biennio hęreant: ſic & hominum multis fortuna ſine flore eſt. defloreſcunt autem omnia fere genera plantarum ſeptenis diebus. quædam tardius: ſed nulla pluribus bis ſeptenis. nec ſtatim fructus ſequitur in aliquibus: floret prima omnium amygdala. Aut fruges. Poteſt referri ad arbores pomiferas: quas ob id frugiferas uocant. appellatione enim frugum fructus arborum quoq; continentur. ut iam dictum eſt. Baccas. Baccas dici fructus arborum maiores acinis: minores pomis nullus ignorat: unde arbores bacciferæ dictæ. quæ baccas ferunt: quibus magna eſt differentia. aliæ namq; baccæ ſunt oliuis. lauris. aliæ lotho. & cornis, aliæ myrthis, & lentiſco: alias baccas dicimus Margaritas. unde monile baccatum apud poetas. Incolas eſſe maris. Non ſolum piſces aquarum incolæ ſunt. ſed etiam beſtiæ terreſtres & aues: quæ ob id amphibia dicuntur: quibus uita & uictus eſt in aquis terraq;: de quibus Plinius. columela, Marco Varro. Ariſtoteles. cæteri.

CADENTIBVS. occidentibus. Eſt natura. quicquid in ſuo genere perfectum eſt beatum eſt. at homo ratione bene conſtituta præditus: perfectus eſt. ergo beatus uirtus autem rationem conſtituit. ergo uirtute præditus beatus. Flores: ut uiolæ. Fruges: ut frumentum. Baccas: ut ſilueſtres arbores.

BERO.

Natura parens rerum.

Quibus folia nō ſunt decidua.

Vegetatiua ſeminalis.

Fortuna ſine flore.

Baccifera arbor.

Amphibia

OMNI BONI.

BERO. ¶ SERPENTES. repentes a ſerpendo: nō enim generale eſt ſerpens de his: quæ ſerpunt citra uſum pedum. Serpe raſta uocant inſtrumētaq̃ geniculis pueroꝝ alligāt ut cū his deprauata corrigant crura a ſerpendo dicta. Serpunt enim magis puerulı q̃ gradiant. In hāc ſententiā libro. v. de finibus ſic ſcriptū eſt. Serpere anguiculos nare anaticulas. euolare merulas. cornibus uti uidemus boues. ueſpas aculeis. ſuā deniq; naturam eſſe ad uiuendū ducē. ¶ Partim ſoli uagas. Merula q̄ſi ſola uolat: q̄ſi mera uolans noīata eſt. ut refert M. Varro. ſicut gracculi. quia gregatim uolant dicti. Quæ tamen etymologia Quintiliano improbat. q ex uocibus graccuroꝝ nomen duci autumat. Plinius de elephantis ſcribens ait: gregati ſemper ambulāt: minime ex oībus ſoliuagi. idē ſturnoꝝ generi propriū ait eſſe cateruatim uolare. & quodā pile orbe circūagi oībus in mediū agmen tēdentibus ¶ Immanis alias. truculētas, noxias, efferas. ut ſunt urſi & tygrides. M. Varro adde hydrā lerneā. & leonē. heſperidūq; beſtiæ feræ īmanes.

Cicurare. ¶ Cicures. māſuetas & placidas. uerbū

Cicur ingenium. uetus eſt cicurare. qđ ſignificat manſuefacere: qđ a fero diſcretū eſt id dr̄ cicur. & ideo dictū cicur ingeniū obtineo. p māſuetū. a quo uetutii quoq; nobiles noīati ſunt cicurii. Helius lāpridius in heliogabalo ait. Eandē terrā ſerpentes ferre & cicures. Plinius trifariā diuidit aīantes in placida fera. & intermedia. placidas intelligi uolens cicures: hirūdines. apes delphini nec placida ſūt nec fera. ſed mediæ īter utrūq; naturæ.

Manſuetari māſuetarios uocāt qui cicurare ſciunt: hoc eſt manſuefacere. & placidas reddere feras. Iulius firmicus in. viii. matheſeos. Septentrione inq̄t oriēte nati erūt māſuetarii feraꝝ. i. q urſos, uel tauros depoſita feritate, humanis

Exarmare. cōuerſationibus ſociēt. Alio uerbo exarmare dictū eſt p māſuefacere. & exarmatæ beſtiæ p cicuribus & māſuefactis. Lāpridius in heliogabalo. Habuit leones. & leopardos exarmatos in delitiis: quos edoctos per māſuetarios. ſubito ad ſecundā mēſam. & tertiā mēſam iubebat accūbere: ignorātibus cunctis: qđ exarmati eſſent ad pauorē & ridiculū excitandū. ¶ Terraq; tectas. In hoc genere ſunt talpæ, de q̄bus Plinius hæc. Liquidius audiunt talpæ obrutæ terra. tā dēſo. atq; ſurdo naturæ elemēto. idem tradit ſe uidiſſe ſtragula cubicularia e pellibus talpaꝝ. Olim a talpis ſuffoſſum fuit in Theſſalia oppidum. ¶ Munus. officiū. ¶ In diſparis animātis. Non pōt leo tranſire in uitam equi: nec canis in uitā urſi: & cætera cōſimiliter nequeunt tranſire in uitam diſparium diſſimiliumq; animantiū. ſed ſingula permanent in lege a naturā ſibi conſtituta. Cōmune quidē oīum animaliū eſt ſm naturā uiuere: ſed naturæ diuerſæ ſunt: ut aliud equo ſit natura. aliud boui. aliud hoī. & tamē in oībus ſumma cōmunis. ex quo nihil p̄hibet. quædā eſſe & inter ſe cū aīalibus reliquis. & cū beſtiis homini cōmunia: qm̄ oīum eſt natura cōmunis: attamē cuiq; animaliū generi. munera ſua & p̄pria diſtincta: ac diſpartita ſunt: & ad id aptū eſt quodlibet animal. quod euiuſq; natura deſiderat. ¶ Pręſtātia. antecellentia. pręſtare eſt antecellere: in quo uerbo ineſt cōparatio.

Pręſtare. Dicimus enim. præſto illi. pro melior ſum illo: uel præſto illū. utroq; enim modo uſurpat. Quintilianus. præſtat ingenio alius aliū. & Virgilius. uel magnū præſtet Achillē. ¶ Ex mente diuina. Ob id Oratius animam appellat diuinæ particulā auræ. & a Virgilio dictum eſt. Igneus eſt ollis uigor: & cęleſtis origo: de animi diuinitate in prima tuſculana fuſius enodatiuſq;. ¶ Si hoc fas eſt dictu. tanq̃ nefas ſit animum humanum comparare cū deo: cui nihil par eſt. & nihil ſecundum: qui incomparabilis eſt: inextimabilis. ineffabilis. ¶ Eius acies acumen & oculus: qui ut inquit Plato: tunc maxime floreſcit. cum oculus corporeus defloreſcit. ¶ Curata eſt. Curatio animi & medela eſt philoſophia. quam in tertio commentario dictum eſt eſſe medicinam animoꝝ. ¶ Ne cæcetur erroribus. Homerus & Virgilius nebulam quaſi quādam obiectā eſſe ob oculos mortalium autumant: quia uidelicet mens noſtra in caligine renim. & erroribus opinionum obcæcata hebeteſcit. ut pene cū lacte nutricis errorem ſuxiſſe uideatur.

ſerpentes quaſdam, quaſdam eſſe gradientes. earum ipſarum partim ſoliuagas: partim congregatas: immanis alias: quaſdam autem cicures: nonnullas abditas, terraq; tectas. atq; earum quæq; ſuum tenens munus, cum in diſparis animantis uitam tranſire nō poſſit: manet in lege naturæ. & ut beſtiis aliud alii præcipui a natura datum eſt, quod ſuum quæq; retinet: nec diſcedit ab eo: ſic homini multo quiddam præſtantius. & ſi præſtantia debent ea dici, quæ habent aliquam comparationē. humanus autem animus decerptus ex mente diuina, cum alio nullo, niſi cum ipſo deo, ſi hoc fas eſt dictu, comparari poteſt. hic igitur, ſi eſt excultus, & ſi eius acies ita curata eſt: ut nec cæcetur erroribus: fit perfecta mens, id eſt abſoluta ratio: quæ eſt idem, quod uirtus. & ſi omne beatum eſt, cui nihil deeſt: & quod in ſuo genere expletū: atq; cumulatū eſt: idq; uirtutis eſt proprium: certe omnes uirtutis compotes beati ſunt. & hoc quidem mihi cum Bruto cōuenit. idem cum Ariſtotele, Xenocrate, Speuſippo, Polemone. ſed mihi uidentur etiam beatiſſimi. quid enim deeſt ad beate uiuendum ei, qui confidit ſuis bonis? aut qui diffidit, beatus eſſe qui poteſt? at diffidat neceſſe eſt,

OMNI BONI. ¶ CONGREDIENTES. ſimul habitantes: ut grues: Cicures domeſticas. Suum. proprium. ¶ Decerptus: delibatus ſecundum ſtoicorum opinionem. ¶ Excultus: tanq̃ ager. ¶ Abſoluta ratio: uirtus. ¶ Virtutis cōpotes: cui uirtutem adepti ſunt. Quid deeſt: quicunq; confidit bonis ſuis eſt beatus: at ſolum uirtute pręditus. confidit bonis ſuis. quia ea amittere non poteſt: ſolus ergo uirtute præditus beatus: a contrario quicunq; bonis ſuis non confidit: beatus eſſe non poteſt: at qui dicit bona corporis & fortunæ bona: dicit eis confidere: quia poſſunt amitti. non ergo beatus.

¶ QVI bona diuidit tripartito. Contra peripateticos. q̄ bona trifariam partiuntur. & ex his uitam beatam cumulatamq; conficiunt. prima ſunt animi bona. ſecunda corporis. tertia fortunæ. ſed cum hæc duo poſtrema incerta ſint & nulla ſtabilitate fulciantur. ſm peripateticos non poterit dici beatus: cuius beatitudo pendeat a bonis corporis atq; fortunæ. Stoici autem uolunt: eum qui uere beatus ſit & dicatur confidere ſuis bonis. hoc eſt animi uirtutibus. quæ propria hominis bona ſunt. & ſtabilia ac permanentia. non autem bonis extrariis: in quibus nulla firmitas nulla ſtabilitas eſt. ¶ Laconis illud dictum. Plutar. in apophthegmatis laconicis ſic ſcribit.

BER O. Triplicia bona.

qui bona diuidit tripartito. qui enim poterit aut corporis firmitate, aut fortunæ ſtabilitate confidere? atqui niſi ſtabili, & fixo permanente bono, beatus eſſe nemo poteſt. quid igitur eiuſmodi iſtorum eſt? ut mihi illud Laconis dictum in hos cadere uideatur: qui gloriāti cuidam mercatori, quod multas naues in omnem oram maritimam dimiſiſſet: non ſane optabilis iſta quidem eſt inquit rudentibus apta fortuna. an dubium eſt, quin nihil ſit habendum in eo genere quod uita beata complectitur: ſi id poſſit amitti? nihil enim inueteraſcere, nihil extingui, nihil cadere debet eorum in quibus uita beata conſiſtit. nam, qui timebit ne quid ex his deperdat: beatus eſſe nō poterit. uolumus enim eum, qui beatus ſit, tutum eſſe, inexpugnabilem, ſeptum, atq; munitum, non ut paruo metu præditus ſit: ſed ut nullo. ut enim innocens is dicitur: non qui leuiter nocet: ſed qui nihil nocet: ſic ſine metu is habendus eſt, non qui parua metuit: ſed qui omnino metu uacat. Quæ eſt enim alia fortitudo, niſi animi affectio cum in adeundo periculo, & in labore, ac dolore patiens, tum procul ab omni metu? atq; hæc certe non ita ſe haberent: niſi omne bonum in una honeſtate conſiſteret. Qui autem illam maxime optatam, & expeditam ſecuritatem (ſecuritatem autem nunc appello uacuitatem ægritudinis: in qua uita beata poſita eſt) habere quiſquam poteſt? cui aut adſit, aut adeſſe poſſit multitudo malorum? qui autem poterit eſſe celſus, & erectus? & ea quæ homini accidere poſſunt omnia parua ducens? qualem ſapientem eſſe uolumus: niſi omnia ſibi in ſe poſita eſſe cenſebit? an Lacædemonii Philippo minitanti per literas ſe omnia, quæ conarentur, prohibiturū: quæſiuerunt unū ſe eſſet etiam mori prohibiturus? uir is, quem quærimus: non multo facilius tali animo reperietur,

πρoσ τον μακαριζοντα λαμπιν τον αιγινητην διοτι εδοκει πλουσιοτατοσ ειναι ναυκληρια πολλα εχων ὁ λακων ειπεν οὐ προσεχω ευδαιμονια ἐκ σχοινιων απηρτημενη. id eſt ad eum qui beatū eſſe dicebat lampin eginetā. quoniam uidebatur eſſe ditiſſimus. multarum nauium gubernator exiſtens. Dixit lacon quidam: non attendo felicitati ex rudentibus pendenti. Nunc Mar. Tul. hoc exemplum decenter adglutinat uitæ beatæ. quam peripatetici decernunt: tanq̄ talis beatitudo minime optabilis ſit: quæ pendeat a fortuna. poſſitq; ſubire iacturam bonorum: ſicut illa felicitas mercatoris. naues multas habentis pendula eſt ex funibus nauticis ut poſſit ex fortunato fieri repente miſer facto naufragio: illa autem bona: quæ efficiunt beatam uitam. debent ſm ſtoicos eſſe perēnia. fixa. ſtabilia. ut neq; auferri neq; ſubripi poſſint: nec cadere. nec ſeneſcere: nec extingui: qualia ſunt bona animorum. ¶ Inueteraſcere. ſeneſcere. & conſequenter extingui: talia ſunt bona corporis: & fortunæ fluxa, ſcilicet & fragilia: cum uirtus: clara æternaq; ſit. Nigidius cōmētator grammaticus duo hæc uerba uetuſteſcere & ueteraſcere ſic diſparauit. Dicemus inquit quæ uetuſtate deteriora fiunt uetuſteſcere. inueteraſcere quæ meliora. ſed interdum promiſcue indifferenterq; uſurpantur. ſicut alia ſexcēta. quidam codices non inueteraſcere habent. ſed interareſcere: q̄d ſignificat penitus areſcere: hoc eſt aridum fieri: & languens: hæc enim particula inter interdum ſignificat totum: ut intercipere apud Terētium: interbibere apud Plautum prior lectio magis quadrat: quia ſtatim ſequitur. cadere & extingui: nam uetuſtatem ſubſequit̄ caſus & extinctio. ¶ Omni metu uacat. Sępe dictum eſt: ſtoicos ſtirpitus euellere amputareq; omnes affectus: quos peripatetici tēperant ac moderant̄. ¶ Septū in oratione pro milone, Eſt quodā incredibili robore animi ſeptus. ¶ Vacuitatē ægritudinis. Hieronymus philoſophus cenſet ſummū bonū eſſe uacuitatē doloris. ¶ Qui aūt. qūo interrogatiue legendū. An lacædemonii philippo. Exemplū laconū laudabile. prorſuſq; uirile: qui hoc dicto ſignificarunt: unicuiq; mortaliū in manu, ac poteſtate eſſe per mortē exilire in libertatem: & ſe ſubducere ſeruitur. Scribit Plutarchus Philippum macedonē impetu terrifico agrum laconicum inuaſiſſe: dixiſſeq; ad quēpiam ex laconibus. quid nunc facietis o lacædemonii: illum reſpondiſſe. quid aliud quā fortiter moriemur. Soli enim græcorū nos liberi eſſe: neq; aliis ſeruire didicimus. Eodē philippo quædā per ępiſtolam lacædemoniis imperanti: reſcripſerunt ſua illa laconica breuitate. περι ὧν εγραψασ οὔ. i. de quibus nobis ſcripſi non: præterea quo tēpore philippus in eorū territoriū ueniſſet: per litteras q̄ſiuit utrū uellent amicū: an ut hoſtē ſeſe uenire: q reſpōderūt. οὐδετερον. i. neutrū. Antipater quoq; cū grauiter poſt uictoriā minitaret̄: niſi ſibi ingenui pueri in obſidiatū darent̄: reſpōderunt: ſi grauiora morte imperites: facilius moriemur: q̄m aūt in mentionem philippi incidimus: & tu philippus: & ego philippus appellamur: ſumuſq; cognomines. uolo hoc in loco potiſſimū ueluti annotatiunculā conficere de huiuſce noīs excellentia: oſtēdereq; nullū pene eſſe ꝓprium hominis nomen nōmini noſtro anteponendū: q̄d ut liqueat: ita breuiter ratiocinabimur. Noīa impoſitiua maxima

Dictum laconis.

Vetuſteſcere.

Veteraſcere.

Interareſcere.

Dictum laconum.

Philippi nomen excellens. Philippus bellator interpretatur

ex parte nihil ſignificant potiſſimum apud latinos: ex quo nomen eo nobilius: quo ſignificatius. philippus autem græce bellator dicitur. quia id nomen uidetur eſſe ſplédidius: quod pluribus nationibus commune eſt: tale eſt philippi nomen: quod apud hebreos, græcos, latinos, aliaſq; nationes eſt uſitatiſſimum: quod ſecus eſt in aliis. Nomen eſt apoſtoli apud hebreos. Regis apud græcos: imperatoris apud romanos. quis enim neſcit: apoſtolum Philippum, regem philippum Alexandri magni patrem, imperatorem philippũ, in quo illud annotandum: quod philippus ex romanis imperatoribus primus fuiſſe chriſtianus fertur: a quo celebratus eſt milleſimus annus urbis romæ: philippus nomen eſt oratoris: poetæ: medici: clariſſimorum: fuit romæ. L. philippus orator: medicus Alexandri magni philippus: poeta philippides. Q. Marti. philippus ordinatius horologium primus romæ poſuit: q̃ antea fuiſſet: ędem herculis muſarum philippus Auguſti uictricus ſtruxit: præterea philippi nomen eſt ciuitatis famigeratæ: ubi bis romanæ acies conflixerunt: philippi ſunt aurei nummi precioſi: quorum apud Plautum mentio frequens: hoc amplius: nomen eſt lene pronuntiatu: apud oratores frequens numeris poeticis accommodatum. Agamus itaq; gratias parentibus: qui nobis hoc nomen indiderunt: quod apoſtolicum regale: imperatorium eſt. ſed iam domum repedemus: & a diuerticulo inſtituta commentatio repetatur.

Philippi aurei nũmi.

OMNI BONI.

INVETERASCERET. laconis: lacædemonii. ab exemplo probat nihil interponi mali oportet. Rudentibus. cordis quicũq; eſt in metu: non eſt fortis. at qui bona corporis & fortunæ dicit: metuat neceſſe eſt qui fortitudine caret beatus eſſe non poteſt. Lacædemonii: argumentum a minori. Si homines uulgares eo animo ſunt: ut bona corporis & fortunæ contemnant. ſapiens non contemnetur.

BERO.

QVAM ciuitas uniuerſa? Si tota ciuitas lacædemonum prædita fuit tanto animo, ut mortem non recuſaret effugiendæ ſeruitutis cauſa, quanto facilius reperiri poterit uir unus ſapiens tali animo pręditus: facilius enim eſt unum inuenire q̃ infinitos bonos. Commotionum. perturbationum: quas tẽperantia ſuffrenat: & moderatur. Inſolenti alacritate. immodica lętitia: quæ reprẽſibilis eſt. Sedationes. Si perturbatiões cauſa ſunt miſeriæ debẽt econtrario ſedationes: trãquillitateſq; effectrices eſſe beatitatis: cum contrariorum contraria ſint conſequentia. Malis opinãtibus iam ſępe dictum eſt, ægritudinem: hoc eſt triſtitiã & metum: duas perturbationes naſci ex duobus opinatis malis: ægritudinem ex præſentibus. metum ex futuris. libidinem uero ſiue cupiditatem & lętitiam naſci ex duobus opinatis bonis: ut ſit lętitia pręſentium bonorum. libido futurum. Omne bonum lętabile eſt. ſorites: hoc eſt acerualis argumentatio eſt. qualis eſt. aceruus chryſippi: in quo conſectaria dicunt eſſe ſtoici, quæ peripatetici minime cõcedunt. Dicit ſtoicus bonũ omne laudabile. laudabile autem omne honeſtum. igitur omne bonum honeſtum. Sed hoc Ari. Xenocrates. & tota illa peripatetica familia nõ dabit: quippe qui ualitudinem: uires, diuitias. gloriã multa eſſe bona dicant. laudabilia non dicant: cõſimilis eſt ille ſorites quod bonũ ſit: id eſſe optabile: quod optabile: id honeſtum: quod expetendum: id laudabile. id autem peripatetici minime dant. minimeq; conſectarium eſſe dicunt. quod expetendum ſit eſſe laudabile. Expetuntur enim interdum uoluptates obſcenæ: que laudabiles non ſunt. talis eſt hic ſorites ſiue aceruus: qui per ſequelas quaſdam gradatim progredit. ut ad id, quod uolumus: perueniamus. Cum autem chryſippus in talibus argumẽtationibus longius progrederetur. uixq; unq̃ ſoritem: ſiue aceruum terminaret: mento dixit Perſius. Depinge ubi ſiſtã. inuentus. chryſippe tui finitor aceruí. Cæterum ſtoicis talibus argumentis: captiotibuſq; inſtructi ſimiles ſunt illis: qui uolſellis non gladio depugnant: qui ſubula armati pungunt magiſquam perforant.

Sorites per ſequelas.

Subula armati.

quam ciuitas uniuerſa? quid ad hanc fortitudinem: de qua loquimur temperantia adiuncta? quæ ſit moderatrix omnium commotionum? quid poteſt ad beate uiuendum deeſſe ei: quem fortitudo ab ægritudine, & a metu uindicet? temperantia tum a libidine auocet, tũ inſolenti alacritate geſtire non ſinat? hæc efficere uirtutem oſtenderem: niſi ſuperioribus diebus eſſent explicata. Atqui cum perturbationes animi miſeram, ſedationes aũt uitam efficiant beatam: duplexq; ratio perturbationis ſit: q; ægritudo, & metus in malis opinatis, in bonorum autem errore lætitia geſtiẽs, libidoq; uerſentur: cum hæc omnia cum conſilio, & ratione pugnent: his tu tam grauibus concitationibus, tamq; ipſis inter ſe diſſentientibus, atq; diſtractis, quem uacuum, ſolutum liberum uideris: hunc dubitabis beatum dicere? atqui ſapiens ſemper ita affectus eſt. ſemper igitur ſapiens beatus eſt. Atq; etiam omne bonum lætabile eſt. quod autem lætabile: id prædicandum, & præ ſe ferendum. quod tale autem: id etiam glorioſum. ſi uero glorioſum: certe laudabile. quod autem laudabile, profecto etiam honeſtum. quod bonum igitur, id honeſtum. At quæ iſti bona numerant, ne ipſi quidem honeſta dicũt. ſolum igitur bonum: quod honeſtum. ex quo efficitur honeſtate una uitam cõtineri beatam. nõ ſunt igit̃ ea bona dicẽda, nec hñda: qbus abũdantẽ

OMNI BONI.

VACVVM & liberum, quicunq; liber eſt: beatus eſt: at uirtute præditus ſemper liber. ergo beatus: atq; etiam omne bonum lætabile: quicquid lætabile glorioſum: quicquid glorioſum laudabile. quicquid laudabile honeſtum. omne ergo honeſtum bonum.

BERO.

¶ LICET eſſe miſerrimum. Stoicis nihil bonum uidetur. quo quis & male uti poteſt. Videmus autem diuitiis nobilitate uiribusq́ multi male utantur. ergo bona non ſunt. Præterea quod bonum eſt: nocere non poteſt nec eſſe cauſa miſeriaꝝ. diuitiæ aūt ſępe noxiæ ſunt. faciuntq́ miſerrimū poſſeſſorem: ergo inter bona numerari non debent. Bracteata dicitur eſſe diuitū. pecunioſorūq́ fœlicitas. uidétur quidem uulgo beati: ſed re uera non ſunt. Nemo ex his inquit Seneca. quos purpuratos uides felix eſt. Nemo iſtoꝝ: quos diuitiæ honoresq́ in alto faſtigio ponunt magnus eſt. o qua ſępe dolent q̃ ſępe ſuſpirant hi. qui diuites, beatiq́ uulgo iudicantur.

Bracteata felicitas.

licet eſſe miſerrimum. an dubitas, quin præſtans ualitudine, uiribus, forma, acerrimis, integerrimiſq́ ſenſibus, adde etiam ſi libet pernicitatem, & uelocitatē: da diuitias, honores, imperia, opes gloriam: ſi fuerit is, q hæc habet, iniuſtus, intēperans, timidus, hebeti ingenio, atq́ nullo: dubitabis ne eum miſeꝝ dicere? qualia igitur iſta bona ſunt? quæ, qui habeat, miſerrimus eſſe poſſit? uideamus, ne ut aceruus ex ſui generis granis, ſic beata uita ex ſuis ſimilibus partibus effici debeat. qd ſi ita eſt: ex bonis, quæ ſola honeſta ſunt, efficiendū eſt beatū. ea mixta ex diſſimillibus ſi erūt: honeſtum ex his effici nihil poterit. quo detracto, qd poterit beatū intelligi? etenim quicqd eſt quod bonum ſit: id expetendum eſt. quod aūt expetendum, id certe approbandum. qd uero approbaris, id gratum acceptūq́ habendū. ergo etiā dignitas ei tribuenda eſt. qd ſi ita eſt: laudabile ſit neceſſe eſt. bonū igit̃ omne laudabile. ex quo efficit̃, ut qd ſit honeſtum, id ſit ſolū bonū. quod ni ita tenebimus: multa erunt, quæ nobis bona dicenda ſint. omitto diuitias, quas, cum quiuis, q̃uis indignus, habere poſſit, in bonis nō numero. qd enim eſt bonum, id nō quiuis habere pōt. omitto nobilitatem, famamq́ popularem, ſtultorum, improborumq́ conſenſu excitatam. hæc quæ ſunt minima: tamen bona dicantur neceſſe eſt. Candiduli dentes, uenuſti oculi, color

¶ Dubitabis ne eum miſeꝝ. Præditus omnibus corporis & fortunæ bonis, uel ut ſtoici dicunt commodis ſi fuerit uirioſus. & bonis animi uiduatus indubitanter miſer dicetur & infelix: & ita infelix ac miſer erit appellandus archelaus. q̃uis rex eſſet: & diuitiis ſuffarcinatus. quoniam iniuſtus erat & crudelis. nam malitia ſola & uitium ſatis ualent ad efficiendam uitam miſeram. Colligit Mar. Tullius ex dogmate ſtoicorum. non eſſe bona corporis & fortunæ ducenda inter bona: quando quidem poſſit eſſe miſerrimus. qui iſta poſſideat. ¶ Ex ſui generis. ut aceruus farraceus fiat ex granis farris. fabaceus. ex granis fabæ: non autem faciendus eſt ex granis tritici: fabæ: milii: & diſſimilium mixtim confuſaneis. ¶ Mixta ex diſſimilibus. ex bonis corporis & fortunæ: quæ diſſimilia ſunt bonis animi. ex quibus ſolis conſit honeſtum id: in quo ſtoici beatam uitam collocant. ¶ Id expetendum. conſectariū ſtoicorum. ¶ Famam popularem. uera gloria & ſolida eſt conſentiens laus bonorum. & incorrupta uox bene iudicantium de excellente uirtute: qua non eſt bonis repudianda. Illa autem quæ collocata eſt in fama populari: adumbrata eſt gloria: temeraria, atq́ inconſiderata. & plerūq́ peccatorum: uitiorumq́ laudatrix. ¶ Candiduli dentes. Videtur eſſe conſectariū: ut ſi pulchritudo: uires, & reliqua corporis cōmoda ſint in bonis: bona etiam dicantur quędam minutula: ueluti dentes candidi: & uenuſtas oculoꝝ: quibus pulchritudo cōſumatur. Fœmina enim ſi fuerit edentula: uel nigris dentibus: q̃uis reliqua pulchritudine formoſiſſima ſit tamen amatori ſuo placere nō poterit. Dentes continui ſunt homini. qui digerunt cibū lati & acuti. qui conficiunt duplices: qui diſcriminãt eos canini appellant̃. Candorē trahunt codā medicamine. dentifriciū uocant: quod ex uariis rebus conficit̃. utiliſſima, ut auctor eſt Plinius: fiunt ex pumicibus dentifricia. Idem auctor eſt: taloꝝ cinerem ex omnibus fere uillaticis quadrupedibus eſſe dentifricium. Exotico puluiſculo multi utunt̃ pro dentifricio: quo dentes emaculant: candificantq́. Legimus apud Iulium Capitolinū tm̃ fuiſſe candorem in dentibus Zenobiæ: ut Margaritas eam plerią habere putarent nō dentes. Cauēdum tamen eſt: ne in nobis niuei denticuli atrum uenenum uiperino ritu fundētes inſpirent. non pauci enim ſunt: quoꝝ dentes quidem emaculati ſunt: lingua autem ſpurca & uenenata: tales ſunt obtrectatores: & ut catonis uocabulo utar. maledictores: qui ad uenena naſcūtur. oculoꝝ uero tanta uenuſtas: tantus decor eſt. ut nihil æque luculentā fœminā exornet. quā oculus uenuſtus: quæ pars corporis eſt precioſiſſima: ut inquit Plinius & qui lucis uſus uitam a morte diſtinguant. In homine ſunt oculi numeroſiſſimæ diuerſitatis: atq́ differentiæ, grandiores, modici, parui prominentes: quos hebetiores putant. Cōditi: quos clariſſime cernere: in fœmina pulchra pulcherrimos eſt amabiliſſimuſq́ oculus niger. In oculis animus inhabitat. hos cum oſculamur: animum ipſum uidemur attingere. panthia & martia uenuſtis oculis me dementarunt. & mihimet ſurripuerunt. in utraq́ expertus ſum ueriſſimum eſſe illud propertianum. Fulminat illa oculis: & quãtum fœmina ſeuit: poteſt utraq́ uel uno tantum ob tutu meletum facere: uel triſtem: adeo in oculis utriuſq́ habitant omnes ueneres: cupidineſq́.

Rex iniuſtus miſer.

Dentificiū

Exoticum puluiſculū.

Dentes Zenobiæ.

Venuſtas oculorum.

¶ AN dubitas. Nemo poteſt eſſe beatus qui abundet his bonis: quæ poſſint eum miſerum efficere: at bona corporis & fortunæ ſæpe efficiunt miſeꝝ. non ergo bona. Nemo bonis abundans miſer eſſe poteſt. At multi bonis corporis & fortunæ abundantes miſeri reperiuntur. Quæ ſola honeſta ſunt. ſ. bona animi. Dignitas qd pondus habeat: & aliquid ualeat. Nemo malus bona habere poteſt: at multi bona corporis & fortunæ habentes mali ſunt: nihil ergo bonum niſi honeſtum.

OMNI BONI.

BERO.

Euryclia nutrix ulyſſis.

¶ SVAVIS color. Formæ dignitas coloris bonitate tuenda eſt. color exercitationibus corporis. ¶ Euryclia. Pacuuius apud latinos: ſophocles apud græcos ſcripſerunt tragędiam nomine niptra. qua inducebatur Euryclia nutrix abluens pedes alumno ulyſſi quem recognouit ex tactu cicatricis quod totum ex homericæ odyſſeæ libro undeuigeſimo tranſlatum eſt. Super qua re in ſecundo commentario copioſe perſcripſimus. ubi de niptris ſit mentio. igitur euryclia lauans ulyſſi pedes. in fabula pacuuii laudat mollitudinem eius corporis & ſuauitatem orationis: quæ & ipſa quãuis ſint parua. tamen inter bona numerabuntur. ſi præter bona animi erunt alia: quæ bona dicenda ſint. Ennius probat lenem orationem: cum dicit ſuaui loquenti ore Cethegum oratorem fuiſſe. Laudaturq; in catulo ſuauis appellatio litterarum. lenitudo pro lenitate uſurpatur. ſicut ſuauitudo pro ſuauitate. ſanctitudo pro ſanctitate. Pręcipit Mar. Tullius primo de officiis: ut ſermo ſit lenis. minimeq; pertinax. & cum lepore: ulyſſem ait in omni ſermone affabilem fuiſſe. cuius orationem dicit Homerus ſimillimam fuiſſe niuibus hybernis. ideſt, ut interpretatur Plinius in ępiſtolis. crebram largam. diuinam. & cæleſtem. ¶ Præcipua uel producta. Iam ſæpe dictum eſt inter ſtoicos & peripateticos diſſidium eſſe in uerbis. cõſenſum in rebus: nam proegmena: ideſt producta: ſiue præpoſita: ſiue præcipua nominant: quæ peripatetici bona, ſcilicet corporis ac fortunæ. hoc autẽ quod propoſitum: uel præcipuum dicunt. nec bonum eſſe uolunt. nec malum. ſed adiaphoton: ideſt indifferens. Cæterum ut ſupra docuimus ex auctoritate M. piſonis: præpoſita ſtoicorum non minus ualent: quam bona peripateticorum: nam præpoſitum ex eo dictum: quod aliis præponatur. tale autem non ſolum bonum. ſed maximum bonum uideri merito poteſt. ¶ Hi autem. Peripateticos intelligit. qui ſine bonis corporis ac fortunæ beatiſſimam uitam negant eſſe poſſe. ¶ Qualis affectus eſſet. Si affectio animi fuerit laudabilis: & in honeſtate poſita. laudabilis conſequẽter erit & honeſtus talis homo. meritoq; uita hæc beata dicetur & honeſta. ¶ Talem eſſe orationem. Famigerata eſt prouerbii uice ſentẽtia hæc: talis hominibus fuit oratio: qualis uita. mecenatis ſicut mollis fuit cultus: & uita delicata: ita oratio eneruis & ſoluta ſuper qua re luculenter & ubertim ſcribit Seneca libro ępiſtolarum uigeſimo. Frequenter cum uerbis mens ipſa concordat: & facta orationi ſimillima ſunt. Quidam codices non orationem habent: ſed rationem. ¶ Proh deorum fidem. Exclamatio eſt uſitatiſſima: quam ſatyrographus illo uerſu decenter uſurpat. Nos hominum diuũq; fidem clamore ciemus: ubi fidem accipimus pro auxilio: ſicut apud comicos poetas. Dicemus proh deum fidem: & proh deorum latinę & eleganter: alterum contractum eſt: & imminutum: alterum plenum & integrum: auctor Mar. Tullius in oratore: ubi ait hoc quoq;. atq; etiam: a quibuſdam ſero iam emendatur antiquitas: qui hæc reprendunt: nam proh deum atq; hominum fidem: pro deorum aiunt: ita credo hoc illi neſciebant: an dabat hanc licentiam cõſuetudo. Quintilianus in primo & ipſe teſtis eſt: fidem deum proh deorum ſeruiamus dicendum eſſe: ut decori & conſuetudini. ¶ Vacare. uacuum: liberũq; eſſe. ¶ Placidiſſimam. Sicut pacem ſumma tenent. & ſupra globum lunæ omnia placata ſunt. ſerena: defecata: ita ſm ſtoicos in animo ſapientis ſemper. ſerenitas eſt: & tranquillitas placidiſſima. ¶ Alacritate. lętitia geſtiente. ¶ Qui poteſt. Quo modo: per interrogationem legendum eſt.

Producta Præpoſita.

Proh deũ fidem.

ſuauis, & ea, q̃ Euryclia laudat Vlyſſi pedes abluens, lenitudo orationis, mollitudo corporis. ea ſi bona dicemus: quid erit in philoſophi grauitate, quam in uulgi opinione, ſtultorumq; turba, quod dicatur aut grauius? aut grandius? At enim eadem ſtoici præcipua, uel producta dicunt: quæ bona iſti dicunt. illi quidem ſine his uitam beatam compleri negant. hi autem ſine iis eſſe nullam putant. aut ſi ſit beata: beatiſſimam certe negant. nos autem uolumus beatiſſimam. idq; nobis Socratica illa concluſione confirmatur. ſic enim princeps ille philoſophiæ diſſerebat: qualis cuiuſq; animi affectus eſſet: talem eſſe hominem. qualis autẽ ipſe homo eſſet: talem eius eſſe orationem. orationi autem, facta ſimilia: factis, uitam. affectus autem animi in bono uiro laudabilis, & uita igitur laudabilis boni uiri. & honeſta ergo, quoniam laudabilis. ex quibus bonorum beatam uitam eſſe concluditur. Etenim proh deorum atq; hominum fidem, parum ne cognitum eſt ſuperioribus noſtris diſputationibus? an delectationis & ocii conſumendi cauſa locuti ſumus? ſapientem ab omni concitatione animi, quam perturbationem uoco: ſemper uacare? ſemper in animo eius eſſe placidiſſimam pacem? uir igitur temperatus, conſtans, ſine metu, ſine ægritudine, ſine alacritate ulla, ſine libidine, non ne beatus? at ſemper ſapiens talis: ſemper igitur beatus. Iam uero qui poteſt uir bonus nõ ad id, quod laudabile ſit, omnia referre, quæ agit: quæq; ſentit? refert autem omnia ad beate uiuendum. beata igitur uita laudabilis: nec quicquam ſine uirtute laudabile. beata igitur uita uirtute conficitur.

OMNI BONI.

¶ ANTICLEA. Vlyſſes cum naufragium paſſus eſſet. Corcyram appulit: ibi ab Alcinoo humaniſſime exceptus eſt, & adhibita ei ancilla anticlea: quæ pedes ablueret: quam inducit Homerus narrantem de Vlyſſe. Alcinoo & cęteris illum ſuaui oratione & mollibus carminibus: q̃ ſignum eſt acuminis ingenii. ¶ Princeps philoſophiæ. Socrates a quo manauerunt omnes ſectæ. ¶ Vacare carere. iam uero quicquid ſentit bonus: refert ad bene uiuendum.

¶ HOC ſi concluditur. Argumentum a contrario. Si in uita beata quodlibet prædicandum eſt: & præferendum. quod tale autem: id etiam glorioſum. e contrario in miſera uita nihil eſt prædicabile: aut gloriandum. ¶ Quæ nec miſera ſit. In natura rerum triplex eſt uita. una beata: altera miſera: tertia intermedia: nec beata: nec miſera. quædam enim ſunt: ut dialectici appellant immediata. ſicut læuitas & grauitas: quædam uero mediata: ſicut frigidum & calidum inter utrunq; tepidum eſt. ſic aliquis beatus eſt: aliquis miſer: aliquis nec miſer: nec beatus: talem uitam de ſeipſo expręſſiſſe uidetur Mar. Tullius cum ait. Ita ſunt res noſtræ. ut in ſecundis fluxæ: in aduerſis bonæ. Concluſio Ciceronis hæc eſt. cum nec in uita miſera: nec in ea: quam intermediam uoco. quicquam ſit prædicabile: ſi autem aliquid in aliqua uita prædicabile. neceſſe eſt id ſolum eſſe in uita beata: quibus conceſſis: ſequitur uitam beatam niſi honeſtam eſſe poſſe: alio qui glorianda: & prædicanda non erit. Conſiliis noſtris. Verſus eſt heroicus. quo thebanus epaminundas ſe feciſſe aliquid prædicabile gloriandũq; prædicat: cum leuctrica pugna afflixerit uires lacedemoniorum: & illorum laudem attonſam: mutilam: decurtatam reliquerit. De hoc plura in ſuperioribus. ¶ A ſole exoriente. Scipio Africanus gloriatur opinor apud Ennium: ſe facinora adeo prædicabilia: gloriandaq; edidiſſe: ut ab ortu ſolis uſq; ad meoticam paludem nemo exiſtat uirtute ac factis ſibi equiparandus. Meotis autem palus ſcythica eſt. in regione ſeptẽtrionali: cuius accolæ meotici dicti. meoti ſcythę temerida uocant: quod ſignificat matrem maris. ¶ Pręferenda oſtentanda. honeſte enim facta in luce collocari uolunt. ¶ Quid ſequatur. ſcilicet in ſola beata uita eſſe ſitum quicquid prædicabile eſt & gloriãdum. ¶ In uitiis ad miſeram uitam. Malitia & uirtus duo contraria ſunt. uita quoq; miſera & beata æquæ contraria. uis autem contrariorum hæc eſt. ut ſe uiciſſim conſequantur. ut ſi malitia ſola ualeat ad efficiendam miſeram uitam. e contrario uirtus ſola efficiat uitam beatam. & hoc ſentiunt ſtoici. At peripateticus miſeram quidem uitam uitiis animi & malitia ſola fieri cenſet. ſed ad complendos omnis uitæ beatæ numeros: uirtutem ſolam nequaquam ſatis eſſe exiſtimat: quoniam corporis & fortunæ bona neceſſaria eſſe uideantur perficiendæ uitæ beatæ. Libra critolai. In illa nobili trium philoſophorum legatione. quam athenienſes romam miſerunt. fuit critolaus peripateticus. ferunt ſeorſum quenquam oſtentandi gratia per celeberrima' urbis loca magno hominum conuentu diſertauiſſe. Fuit autem hic Critolaus facundia ſcita & tereti pręditus. qui uolens oſtendere: quanto maiora eſſent bona animi bonis corporis & fortunæ. utebatur hac libræ ſimilitudine decentiſſima: de qua in quinto de finibus ſic ſcriptum eſt. Virtutis autem amplitudinem quaſi in altera libræ lance ponere. terram mihi crede ea lanx & maria deprimet: ſenſus eſt. cum Critolaus & Xenocrates tantum tribuant uirtuti. quid prohibet eos non ponere uitam beatiſſimam in uirtute? illi enim dicunt beatam uitam effici uirtute: ſed non beatiſſimam: quoniam neceſſaria ſint bona corporis: & fortunæ: ſine quibus cumulatiſſima: perfectiſſimaq; beatitas affici nõ poſſit. ¶ In quem cadit ægritudo. per concluſiunculas ſtoicorum: ſpinetaq; diſcurrit ut ſolet ad aſſerendum. Quod in uirtute non ſolum beata: ſed beatiſſima quoq; uita conſiſtat: ęgritudo eſt: ut ſępe diximus: triſtitia & pręſenti malo. mœtus perturbatio ex impendenti & futuro malo.

BERO. Argumentum a contrario.

Triplex uita.

Meotis palus.

Libra critolai.

atq; hoc ſic etiam concluditur. nec in miſera uita q̃cq̃ eſt prædicabile: aut gloriandum: nec in ea quæ nec miſera ſit, nec beata. & eſt in aliqua uita prædicabile aliq̃d, & gloriãdum, ac præ ſe ferendum. ut Epaminundas, Conſiliis noſtris laus eſt attonſa laconum. ut Africanus, A ſole exoriente, ſupra meoti paludes, Nemo eſt, qui factis me æquiperare queat. quod ſi beata uita glorianda, & prædicanda, & præ ſe ferenda eſt. nihil eſt enim aliud quod prædicandum, & præ ſe ferendũ ſit. quibus poſitis, intelligis quid ſequatur. Et quidem niſi ea uita beata eſt: quæ eſt eadem honeſta: ſit aliud neceſſe eſt melius uita beata. quod enim erit honeſtũ certe fatebuntur eſſe melius. ita erit beata uita melius aliquid. quo quid poteſt dici peruerſius? quid? cum fatentur ſatis magnam uim eſſe in uitiis ad miſeram uitam: nonne fatendum eſt, eandem uim in uirtute eſſe ad beatam uitam? contrariorum enim contraria ſunt conſequentia. Quo loco quæro quam uim habeat libra illa Critolai: qui cum in alteram lancem animi bona imponat: in alteram corporis, & externa: tantum propendere illam boni lancem putet: ut terram & maria deprimat. quid igitur aut hunc prohibet, aut etiam Xenocratem illum grauiſſimum philoſophorum, exaggerantem tantopere uirtutem, & extenuantem cætera: & abiicientem, in uirtute non beatam modo uitã, ſed etiam beatiſſimam ponere? Quod quidẽ niſi ſit: uirtutum: interitus cõſequetur. nã in quẽ cadit ægritudo:

¶ ATq; hoc. a contrario. Omnis uita: aut beata aut miſera: nihil in ea quæ miſera eſt: nec in ea quæ nec miſera eſt: nec beata eſt: laudabile eſt. ſola ergo beata uita pręſe ferenda: omne honeſtũ laudabile. ¶ Si pręter honeſtum erit aliquid laudabile: quod efficiat beatam uitam: Erit igitur aliquid melius honeſto. nihil melius honeſto. at beata uita ſine honeſto conſtare põt. aliquid ergo melius beata uita a contrario. ſcilicet ſi uitia malam uitam efficiunt. uirtus beatam uitam efficit. ¶ Critolai. critolaus peripateticus. ¶ Nam in quem cadit &c. quicunq; contentus non eſt beatus eſſe non poteſt: at improbus nunquam contentus eſt: nemo ergo non uirtute pręditus beatus.

OMNI BONI.

BERO.

Formido

Ignauia.

¶ IN eundem formido. Metus tanq̃ genus eſt: hæc tanq̃ ſpecies: quæ generi ſubiectæ ſunt. de quibus latius tractauit in quarta tuſculana: formido autem metus eſt permanens. timiditas metus mali appropinquantis. Pauor metus mentem de loco mouens. ignauia metus conſequentis laboris: quæ & pigritia nominatur. ¶ Proinde ita parent. Atreus in tragędia ueteris poetæ, opinor Accii, inducebatur filiis ita præcipiens: ut ita ſe in uita pararent: ne uinci poſſent. ſignificat proinde: ideo. ideoq; ſiue itaq;. perinde uero. in alia accipitur ſignificatione: de qua apud Suetonium: & aliubi in commentariis. ¶ Vinci neſciant. ita Virgilius. & neſcia uinci pectora. ¶ Hic autem. ſcilicet in quem cadit ægritudo.

in eundem metum cadere neceſſe eſt. eſt enim metus futuræ ægritudinis ſollicita expectatio. in quẽ autem metus: in eundem formido, timiditas, pauor, ignauia. ergo ut idem uincatur interdum neceſſe eſt: nec putet ad ſe præceptum illud Atrei pertinere. Proinde ita parent ſe in uita: ut uinci neſciant. hic autem uincetur, ut dixi. nec modo uincetur: ſed etiam ſeruiet. at nos uirtutem ſemper liberam uolumus: ſemper inuictam. quæ niſi ſunt: ſublata uirtus eſt. atqui ſi in uirtute ſatis eſt præſidii ad bene uiuendum: ſatis eſt etiam ad beate. ſatis eſt enim certe in uirtute, ut fortiter uiuamus. ſi fortiter: etiam ut magno animo. & quidẽ ut nulla re unq̃ terreamur: ſemperq; ſimus inuicti. Sequitur ut nihil pœniteat: nihil deſit: nihil obſtet. ergo omnia profluẽter, abſolute, proſpere. igitur beate. ſatis autem ad fortiter uiuendum uirtus poteſt, ſatis ergo etiam ad beate. etenim ut ſtultitia, & ſi adepta eſt quod concupiuit, nunq̃ ſe tamen ſatis conſecutã putat: ſic ſapientia ſemper eo contenta eſt: quod adeſt: neq; eam unq̃ ſui pœnitet. Similem ne putas, C. Lęlii unum cõſulatũ fuiſſe, & eum quidem cum repulſa? ſi cum ſapiens, & bonus uir, qualis ille fuit, ſuffragiis præteritur, non populus a bono conſule potius, quã ille a uano populo repulſam fert. ſed tñ, utrum malles te, ſi poteſtas eſſet, ſemel ut Lælium conſulem? an ut Cynnam quater? nõ dubito

Reciproca

¶ Satis eſt etiam. Reciproca hæc quodãmodo ſunt. bene uiuere. & beate uiuere: ut nec bene uiui niſi beate: nec beate niſi bene. hoc eſt honeſte poſſit. ¶ Vt fortiter uiuans. Fortitudo uirtutis ſpecies eſt. & nomen. ex quo fit. ut qui fortiter uiuit: cum uirtute uiuat: quæ res ad beate uiuendum ſatis eſt: quod in præſentia Mar. Tul. colligit per conſectaria ſtoicorũ. ¶ Vt ſtultitia. Contraria ſunt ſapientia & ſtultitia. ideoq;. ſi ſtultitia malis uenenis imbuta inexplebilis eſt & inexhauſta fit: ut ſapientia cõtenta ſit eo quod adeſt. in quo autem hoc eſt. is nimirum eſt beatus. Turpilius comicus ait in lyndia profecto: ut quiſq; minimo contentus fuit. ita fortunatam uitam duxit maxime: plus patet: ut inquit Seneca: ſapiẽtis dies unus: q̃ ſtulti uita longiſſima. ¶ Neq; enim ſui pœnitet. autumant ſtoici ſapientem nullius rei pœnitere: nulla in re falli: ſententiam mutare nunquam. ¶ Cai Lęlii conſulatum. Ab exemplis argumẽtatur. uitam beatam in uirtute poſitam eſſe. cum ait beatiorem fuiſſe. conſulatum Lęlii unum: quam quatuor cõſulatus cynnæ. hominis impotentis. & improbi: fuit autem Caius Lęlius homo diſertus ſapiens. omnia fœlix. cui natura dedit: nullo renuẽte deorum. ut inquit Silius. hic conſul creatus eſt una cum Cornelio Scipione. cum ambo græciam prouintiam cuperent. multũq; Lęlius in ſenatu poſſet. rem obtinuit Lucius Scipio. cum Africanus dixiſſet: ſe legatum iturũ. ſi Lucio Scipioni fratri ſuo prouintiam græciam decreuiſſent. ¶ Et eum quidem cum repulſa. clariſſimi apud romanos uiri ſæpe repulſam in petitione magiſtratuum paſſi ſunt. ſicut Scipio naſica, Publius æmilius, & M. portius cato. qui uirtute ſua plus magiſtratui decoris addituri erant quam prætextu eius ſplendoris ipſi relaturi. titulus eſt apud Valerium maximum de repulſis ſenſus eſt: optabiliorem eſſe Lęlii conſulatum. etiam cum repulſa q̃ fieri quater conſulem. qut factus eſt cynna impotens: truculentus. ſeditioſus. Paulus æmylius poſt aliquot repulſas bis conſul factus eſt. Quintus quoq; metellus conſulatus repulſa ſuggillatus mox conſul de pſeudo philippo triumphauit Mar. Cato repulſis tanq̃ honoribus ineptis gaudebat. qui quo die repulſus eſt: luſit. ¶ Si cum ſapiens. Sententia catholica eſt: qua per interrogationem docet. quando ſapiens patitur repulſam. non tam ipſum repulſa notari a populo: quam populum repulſam ferre a ſapiente. maius enim detrimentum ſentiret populus ex repulſa uiri boni: quam ille commodum ex magiſtratu. Paulus æmylius deſignatus conſul dixit: ſe non habere gratiam populo romano: cum non tam ſibi conſulatu quam illis conſule opus eſſet. ¶ Suffragiis præterit. Repulſam patitur. nec ſuffragatorum ſuffragiis obtinet magiſtratum in oratione pro plancio. nec ſi a populo præteritus eſt: quem non oportuit: a iudicibus condemnandus eſt. qui præteritus non eſt. ¶ Vt cynnam quater. Iulius cæſar corneliam cinnæ quater conſulis filiam duxit uxorem. ut inquit Suetonius, eundem dictatorem fuiſſe, auctor eſt Plutarchus: a Lucano cruentus dicit: qui eum flagitioſiſſimus eſſet. rempubli. romanam ſumma crudelitate uaſtauit, qui in conſulatu cum pernitioſiſſimas leges per uim ferret: prohibitus a Cn. Octauio collega profugit ex urbe. Vocatiſq; ad pileum ſeruis, accerſitoq; Caio mario cum aliis exulibus ex africa bellum romæ intulit. in quo quatuor exercitibus urbem circunſederunt, mox Cynna & Marius in ciuitatem recepti. uelut raptam eam cędibus & rapinis uaſtarunt, Cn. Octauio conſule occiſo. & omnibus aduerſæ partis trucidatis: quarto conſulatu cum bellum contra ſyllam moliretur, Anconæ ob nimiam crudelitatem ab exercitu lapidibus occiſus eſt. Fuit dominatio cynnana reipu. exitialis & funeſta: ex Liuio. Apiano. Plutarcho. Floro. Auguſtino. cæteris.

Sapientem non pœnitere.

Repulſa in magiſtratibus.

Mors cynnæ.

¶ Quid ut

QVID tu reſponſurus ſis.q.d.ſcio te cum uir probus ſis:electuꝝ potius cõditionem lęlii q̃ cynnæ:quod non idem omnibus uideretur:cum naturaliter inſita ſit hominibus libido dominandi. Vni.ſ. conſulatui C. lęlii. Si digito quẽ attigiſſet.ſi uel minima affeciſſet iniuria.M.Cato in oratione:q inſcribiť pro dote. ita ſcriptum reliquit.In adulterio uxorem tuam ſi prendiſſes:ſine iudicio impune necares.illa te ſi adulterares.digito non auderet attingere.neq; ius eſt. Præcidi caput.Octauii conſulis caput iuſſu cynnæ pręciſum eſt:& pro roſtris expoſitum. Pu.Craſſi.Duo craſſi pater & filius in mutuo alter alterius aſpectu mactati ſunt. Quidam tradunt.patrem craſſum.nequid indignum uirtute ſua pateretur:gladio ſe cõfodiſſe.De his Lucanus Truncos lacerauit fimbria craſſos. Lucii Cæſaris.De hoc Lucius florus ait. Cæſar & fimbria in penatibus domorum ſuarum trucidantur.In tertio de oratore ſcriptum legimus caput.Ca.Lucii Cæſaris cum Lucii Iulii fratris capite iacuiſſe pro roſtris.non longe a capite. Mar.Antonii oratoris. Inibi ait. Pu. craſſum ſuapte interfectum manu.Ex his duobus Cæſaribus fratribus.alter Cæſar. urbanitate. facetiis.lepore.cumprimis conditus fuit.qui de iocis copioſe & luculenter differit apud Mar.T. in ſecundo de oratore.De quo ait quoq; in libris de officiis. Sale uero conditus & facetiis cæſar. Mar.Antonii.Milites a Mario & Cynna ſeuiſſimis ducibus miſſi.ad Mar.Anto.oratorem obtruncandum ſermone eius obſtupefacti diſtrictos iam:& uibratos gladios.cruore uacuos:uaginis reddiderunt.defixoq; in terrã uultu.omnes illachrymarunt.tunc annius militum præfectus omnis humanitatis expers: cum Antonium oratorem milites a facinore deterritos offendiſſet:conuitio acriter illos inſectatus:irruenſq; crudele imperium truculento miniſterio peregit.& Mar.An.caput amputauit:quod poſitum fuit in roſtris.in quibus ille rempu.conſtantiſſime conſul defenderat. Quod Marius lętis manibus inter epulas per ſummam animi ac uerboꝝ inſolentiam aliquãdiu tenuit:clariſſimiq; oratoris ſanguine contaminari menſæ ſacra paſſus eſt:de quo Lucanus. Aut tę pręſage maloꝝ antoni:cuius lacetis pendentia canis.Ora ferens miles feſtæ rorantia menſæ.Impoſuit. Vt ea facere illi liceret.Plato in gorgia tradit grauiſſima infandaq; peccata cõmitti a principibus ob ipſam peccãdi licentiam.Platonicæ ſententiæ ſubſcribit Homerus:qui reges & potentes inducit apud inferos cruciari. ceu tantalum.ſiſyphum.& titium.de talibus ait Silius.xiii.punicorum.Quam uellent nunq̃ ſceptris fulſiſſe ſuperbis.inſultant duro imperio:non digna nec æqua.Ad ſuperos paſſi manes:quæq; ante profari.Non licitum uiuis.eadem permiſſa quęrũtur.Voluntates principum pro legibus ſunt:principi licet quicquid libet. ex quo eſt illud cum Antonius caracala nouercam ſuam Iuliam ducere uellet uxorem dixiſſetq; uellem:ſi liceret: tunc illa reſpondit:ſi libet licet.an neſcis te imperatorem eſſe:& leges dare:non accipere:quo audito furor incondi**Si libet licet.**tus ad effectum criminis roboratus eſt.matremq;:non enim alio erat dicenda nomine: duxit uxorem & ita nuptias poluit inceſto. Cũ collega communicauit.In bello cibrico marius curioſe elaborauit.ut ſolus uictoria potiretur.& collega catulus excluderetur.pugnatum eſt in campo patentiſſimo in Venetia Italiæ regione ab atheſi fluuio iuxta Vercellas:quo in prælio uicti.& ad internectionem profligati ſunt cimbri,ex quibus capti ultra ſex myriadas hoc eſt milia ſexaginta.Cæſi autem bis tantum fuiſſe feruntur:cum inter milites marii & Catuli contentio de uictoria oriretur:diſceptatores ſuper hac controuerſia delecti ſunt:qui tum affuerant parmenſium legati: qui luſtratis cadaueribus perſpexerunt iaculis militum catulianorum barbaros eſſe confixos:noſcebantur enim ex inſcriptis litteris:quæ nomen catuli in telis oſtentabant uerum famam & gloriam huius rei totam mario propter primam uictoriam tribuerunt.Populus romanus.tunc marium tertium romæ conditorem appellauit:itanq̃ poſt romulum camillumq; tertius rem romanam reſtituiſſet:& cum romanis omnibus placeret marium ſolum duos agere triumphos.non tamen hoc efficere uoluit:qui ut in ſecundis rebus moderatam ſe pręberet:cum catulo triumphare uoluit,gloriamq; bellicæ uictoriæ cum collega communicauit:Tradunt hiſtorici eum timuiſſe:ne ob prærogatiuam militarem:ſi catulus honore excluderetur ipſe quoq; triumpho priuaretur.idem mox potitus uictoria ciuili:quam rempu.armatus ſeruauerat. eam togatus omni crudelitatis genere ſubuertit:ut haud facile dictu ſit: utrũ bello melior: an pace perniciofior fuerit: qui inter cæteros catulum mori coegit: nam cum deprecatoribus pro catuli ſalute dixiſſet: illum mori oportere tunc catulus incluſus domi accenſis carbonibus ſe ſuffocauit:ſeq; ignis hauſtu ludibrio hoſtiũ.exemit. Valerius ma/

BERO.

Mors antonii oratoris

Cimbri profligati.

Mors catuli.

tu quid reſponſurus ſis. itaq; uideo cui committam. non quemuis hoc idem interrogarem. reſponderet enim alius fortaſſe,ſe non modo quattuor cõſulatus, uni anteponere:ſed unum diem Cynnæ multorum,& clarorum uirorum totis ætatibus. Lęlius ſi digito quẽ attigiſſet: pœnas dediſſet.at Cynna collegæ ſui conſulis.C.Octauii præcidi caput iuſſit, P.Craſſi, L.Cæſaris nobiliſſimorum hominũ,quorum uirtus fuerat domi,militiæq; cognita: M.Antonii omnium eloquentiſſimi,quos ego audierim, C.Cæſaris,in quo mihi uidetur fuiſſe ſpecimen humanitatis,ſalis,ſuauitatis, leporis. beatus ne igitur?qui hos interfecit? mihi cõtra, non ſolum eo uidetur miſer:q ea fecit:ſed etiam q ita ſe geſſit:ut ea facere ei liceret. & ſi peccare nemini licet.ſed ſermonis errore labimur. id enim licere dicimus:quod cuiq; conceditur.utrum tamen beatior C. Marius tum cum Cimbricæ uictoriæ gloriam cũ collega Catulo communicauit, pene altero Lælio? nam huic illum duco ſimillimum. an cum ciuili bello uictor iratus neceſſariis Catuli deprecantibus non ſemel reſpondit,ſed ſæpe moriatur?in quo beatior ille,

ximus auctor eſt: Quintum catulum cymbrici triumphi cum Caio Mario participē ab eodem mario mori iuſſum recenti calce illito: multoq; igne percalefacto cubiculo ſe incluſum peremiſſe. Conſimili genere mortis iouianū periſſe: teſtis eſt Amianus, Marcellinus: cū recēti calce cubiculo illito odorē noxiū ferre nequiſſet. ℂ P. C Raſſi. Lucii Cæſ. Marci Antonii. C. Cæſaris oratores erant. ⸿ Specimē lux. Humanitatis lepons, & urbanitatis. ⸿ Liceret. facere poſſet: dicimus autem proprie licere quid cum legibus prohibitum non eſt.

OMNI BONI. BERO.

qui huic nefariæ uoci paruit. quam is, qui tam ſcelerate imperauit. nam cum accipere. quam facere præſtat iniuriam: tum morti iam ipſi aduentati paulum procedere obuiam: quod fecit Catulus: quam, quod Marius, talis uiri interitu ſex ſuos obruere conſulatus: & contaminare extremum tempus ætatis. duodequadraginta annos tyrannus ſyracuſanorum fuit Dionyſius: cum V & XX natus annos dominatum occupaſſet. qua pulchritudine urbem, quibus autem opibus præditam, ſeruitute oppreſſam tenuit ciuitatem? atqui de hoc homine a bonis authoribus ſic ſcriptum accepimus: ſummā fuiſſe eius in uictu temperantiam: in rebuſq; gerendis uirum acrem, & induſtrium: eundem tamen maleficum natura, & iniuſtum. ex quo, omnibus bene ueritatem intuentibus uideri neceſſe eſt miſerrimuum. ea enim ipſa, quæ concupierat, ne tum quidem, cum omnia ſe poſſe cēſebat: conſequebatur. qui cum eſſet bonis parentibus, atq; honeſto loco natus: & ſi id quidem alius alio modo tradit: abundaretq; & æqualium familiaritatibus, & conſuetudine propinquorum. haberet etiam more græciæ quoſdam adoleſcentes amore coniunctos:

Mors iouiani.

ℂ QVI paruit. In hanc pene ſententiam eſt illud plinianum. de Lucio ſcylla: q felicis ſibi nomen aſſerit: quod proſcribere tot milia ciuium. & occidere potuiſſet. o praua inquit interpretatio. & futuro tempore infelix non melioris ſortis: tunc fuere pereuntes. quorum miſeremur hodie cum ſcyllam nemo nō oderit. ⸿ Cum. partim. ⸿ Accipere quam facere iniuriam. Ariſtoteles in quinto ethicoꝝ. peius eſt inquit facere iniuriam quam patinā id cum prauitate eſt: ac uituperatum: pati uero iniuriam ſine prauitate eſt. Apud Platonem ſocrates. in gorgia copioſe differit peius eſſe facere iniuriam quam accipere. Et eum qui iniuriatur. ante alios eſſe miſerum, miſerioréq; ſi iniuriarum pœnas nūquam luat. Decretum ſocraticum eſt. κακιον ἐιναι τοαδικειν του αδικεισθαι. ideſt peius eſſe iniuriam facere: quam accipere. Q. Metellus numidicus in oratione: quam de triumpho ſuo dixit. probi inquit iniuriam facilius accipiunt: quam alteri tradunt. ⸿ Procedere obuiam. ſcilicet præſtat. ⸿ Sex ſuos obruere conſulatus. Marium ſepties conſulem fuiſſe: & in ſeptimo conſulatu periſſe hiſtorici tradunt: & indicat Lucanus: cum ait. Septimus exequitur repetitis faſcibus annus ille fuit uitę mario modus: omnia paſſo: quæ peior fortuna poteſt atq; omnibus uſo: quæ melior: menſoq; homini quid fata pararent. ideo autem ſex conſulatus nominat Marcus Tullius: quia quando Catulus obuiam procedens morti candentibus carbonibus ſe peremit: tunc Marius ſex tantum geſſerat conſulatus. nam poſt mortem Catuli: & poſt hoc tempus. ſeptimum conſul deſignatus calendis ianuarii iniuit magiſtratum uerum omnis marianæ glorię. maximus rubor & fœdiſſima ſugillatio extitit mors Catuli collegæ. uiri clariſſimi, conſularis, triumphaliſq;. ⸿ Duodequadraginta. Triginta octo. dicimus enim duo de uiginti: quaſi duo deſint uiginti: pro decem & octo, duo de quadraginta. pro triginta octo. quaſi duo deſint quadraginta. quæ locutio eſt uſitatiſſima, elegantiſſimaq;. ⸿ Qua pulchritudine urbem. Syracuſas intelligit: quæ ciuitas omnium ſiciliæ ciuitatum pulcherrima: opulentiſſima extitit: prouerbium diuulgatū eſt ad locupletes. Vobis ne decima quidem ſyracuſanorum adeſt. Marcus Tullius in ſexto uerrinarum: ſyracuſas ait urbem eſſe maximam græcarum urbium: pulcherrimamq;: quæ ex quatuor quaſi urbibus maximis conſtare uidebatur. quarum una inſula nominatur, altera Achradina, tertia Tyche, quarta Neapolis. ſyracuſani multos claros principes habuerunt. ſed clariſſimum Dionyſium ſeniorem: qui dicere ſolebat adamantina eſſe uincula ad principatum ſapiendum, metum, uiolentiam, claſſem, & ex decem milibus barbarorum cōſtitutum præſidium: qui cum apud filium Dionyſium uidiſſet ingentem uaſorum aureorum argenteorumq; copiam: exclamans inquit. In te affectus regius non eſt: qui ex tanta pocu lorum ui amicum neminem tibi conciliaſti. De hoc Dionyſio refertiſſimi ſunt auctores: de quo in præſentia Marcus Tullius non parum multa commemorat digna ſcitu memoratuq;: quem ait eſſe miſerum appellandum: non felicem: cum in timore, & cura anxius degeret, & per iniuſtitiam multa perpetraret. ⸿ Neceſſe eſt miſerrimum. ſupra concluſum eſt: qui iniuſtus ſit: eundē eſſe miſerrimum. Socrates apud Platonem ait aſſero bonum uirum eſſe felicem: iniuſtum uero & turpem eſſe miſerum. ⸿ Adoleſcētes amore iunctos. Antea dictum eſt conceſſos fuiſſe adoleſcentulorum amores. apud græcos cretenſeſq;: a quibus phileror dictus eſt amator. clenos uero: qui amatur. ideſt illuſtris.

Peius facere iniuriam q̄ pati.

Syracuſæ laudant.

Adamātia uincula.

OMNI BONI.

ℂ PRAESTET. melius ſit: & ſatius: quod probat Platonem in libro de republica. Dionyſius a ciuibus ſuis Syracuſanis præfectus contra leontinos cum rem bene geſſiſſet. atq; in urbem reuerſus eſſet: petiit a ciuibus ſuis quoniam aduerſarios haberet: liceret ſibi habere ſatellites in tutelam corporis ſui: quos cū accepiſſet: arcem occupauit.

credebat eorum nemini. ſed his, quos ex familiis locupletum ſeruos delegerat: quibus nomē ſeruitutis ipſe detraxerat: & quibuſdam conuenis, & feris barbaris corporis cuſtodiam committebat. ita propter iniuſtā dominatus cupiditatem in carcerem quodammodo ipſe ſe incluſerat. quinetiam, ne tonſori collum committeret: tondere filias ſuas docuit. itaq; ancillari, ſordidoq; artificio regiæ uirgines, ut tonſtriculæ, tondebant barbam, & capillum patris. & tamen ab iis ipſis, cum iam eſſent adultæ, ferrum remouit: inſtituitq; ut candentibus iuglandium putaminibus barbam ſibi, & capillum adurerent. cumq; duas uxores haberet, Ariſtomachen ciuem ſuam, Doridem autem locrenſem: ſic noctu ad eas uentitabat: ut omnia ſpecularetur, & perſcrutaretur ante. & cum foſſam latam cubiculari lecto circundediſſet: eiuſq; foſſe tranſitum ponticulo ligneo coniunxiſſet: eum ipſum, cum fores cubiculi clauſerat: detorquebat. idemq;, cum in communibus ſuggeſtis conſiſtere non auderet: concionari ex turri alta ſolebat: Atque is cum pila ludere uellet:

BIRO. Philetor Clenos.

CREDEBAT. committebat: credere enim eſt fidei committere. Detraxerat. cum nullum nomen ſit ſordidius inuiſiuſq; nomine ſeruitutis. non ſeruos eos appellabat. ſed honoratiore uocabulo nuncupabat. De quo Valerius Maximus ſic. Age Dionyſius ſyracuſanorum. tyrannus: huiuſce tormenti q̄ lōga fabula: qui duo de quadraginta annorum dominationem in hunc modum peregit. ſummotis amicis. in eorum locum ferociſſima gentium homines: & ex familiis locupletum: electos. prærualidos ſeruos: quibus latera ſua committeret: ſubſtituit: nomine autem familiari ſeruos ſignificari aſſerūt eruditi: & ſat notum eſt unde in libris iuriſconſultorum crebra mentio eſt de familia publicanorum. de urbana familia, & ruſtica. ubi differitur. qui ſint habendi ſerui numero urbanorum: qui ruſticorum itidem hic familias locupletum. pro ſeruis accepimus, familię autem appellatio. quemadmodum multipliciter accipiaſ: nemo uel mediocriter eruditus ignorat. Et docet paulus iuriſconſultus titulo de uerborum ſignificatione. Conuenis. Cōuenæ dicuntur: qui ex diuerſis nationibus in unum conueniunt. Ancillari. ſeruili. Ferrum remouit. Ex his Ciceronis racemis uindemiam fini fecit Valerius Maximus. qui ſic ait. Tonſorum quoq; metu tōdere filias edocuit: quarum ipſarum poſt q̄ adultę ætati appropinquabant. manibus ferrum non auſus committere. inſtituit: ut candentium glādium: aut nucum putaminibus. barbam & capillum ſibi adurerent: Candentibus pu. ideſt ignitis corticibus. cādens enim modo ignitum. alias cādiduminam & cadet ſignificat ignitum eſſe: & candidum eſſe. ſicut apud Virg. dicitur candens uacca, & candens fauilla. Solinus. ſolem ſydus candentiſſimum appellat: putamina uero dici rerum purgamenta: docēt gloſſematici. nam quicqd ex quacūq; re ꝓiicitur: putamē appellaſ uulgatiſſimū eſt illud plautinū ex captiuis. Nucleum amiſi: reliqt pignori putamina. Pli. ait pygmeos ex putaminibus ouorum conſtruere caſas: putamina iuglandium pro corticibus nucū accipiuntur: quas Pli. duplici ꝓtectas eſſe operimento tradit. puluinati primum calicis: mox lignei putaminis. idem alibi inquit putamine clauduntur nuce: ſicorio caſtaneæ. & carinas putaminum bifidas eſſe refert. Iuglādem interpretatur Iouis glandem: quaſi Ioui dicatam ob ægregium fructum. Antiqui auctore Mac. Iouis glandem appellauerunt: quę nunc litteris interliſis iuglans nominatur. Cloatius iuglans inquit quaſi diiugulans. ideſt Διοσ βαλανοσ græci baſilicam uocāt. q̄ſi inter nuces regalē. cuius Galenus quoq; cōmeminit. Caryon a capitis grauedine ꝑp odoris grauitatem cōuenit nucē dici: unde & carynō oleū uocāt factitiū ex nucibus iuglādibus: nux auellana: quæ minima eſt ante abellina patrio noīe dicta ꝑneſtina & corylus diciſ: q̄ græci pōticā uocāt: qm̄ ex pōto in græciā aſiāq; uenere: hinc illud Papinii ex endecaſyllabo. qcqd nobile ponticis nucetis. Amygdalā appellant nucē græcā: quæ arbor an fuerit in Italia Catonis ętate dubitaſ. qm̄ gręcas noīat. inter nucū genera eſt molluſca nux. ex eo dicta: qd̕ cæteris oībus nucibus mollior ſit: de qbus Pli. molluſcæ putamē rūpantes: Macrobius. molluſcā nucem perſicū eſſe interꝑtatur. & ſueuius docet in idilio. Ego arbitror molluſcā nucē nō dici id pomū qd̕ uulgo ꝑſicum uocamus: ſed genus nucum perſicū: ex perſide trāſlatum. Duas uxores. Dionyſius duas uxores. uno ſimul die duxiſſe fertur, alteram ex locrorum gēte nomine doridam, alterā ſyracuſanam noīe Ariſtomachā hipparini filiā. Incertū fuit. cū utra prius concubuiſſet: ſolebant cum eo cōes habere cænas. uiciſſimq; noctes diuidere ariſtomacha diu ſterilis fuit. & ex ea nihil liberorum tulit. q̄uis admodū cuperet: mox quatuor filios ſuſcepit: duos mares: totidēq; fœminas. ex doride locrenſi filios habuit tres. Detorquebat. in alterā partē deflectebat: ut introitus eſſet interclusus. Vale. Maximus. cubicularem lectum perinde quaſi caſtra lata foſſa cinxit: in quem ſe ligneo ponte recipiebat: cum forem cubiculi extrinſecus a cuſtodibus opertam interiore clauſtro ipſe diligenter obſeraſſet. Suggeſtis. pulpitis. Mos fuit imperatorum ex ceſpitibus facere ſuggeſtum. quod tribunal ceſpititium appellant. Flauius uopiſcus probe auguſte dii te ſeruent. Deinde concurſus ad ceſpititiū tribunal, Amianus, Marcellinus auctor eſt. Iulianum imperatorem agere glebali aſſiſtentem allocutum milites eſſe. Lucanus de Cæſare concionabundo loquens ait. ſtetit agere fulti: ceſpitis, intrepidus uultu. & apud Vir. æneas celſo medius ſtans agere fatur.

Baſilica nux.

Molluſca nux.

Duæ uxores. Dionyſii.

IVGLANDIVM putaminibus. iuglandes quaſi Iouis glandes, nuces. Suggeſtis. pulpitis. Copias enim militum: & diuitiarum: habebat enim ſemper decem milia peditum.

OMNI BONI.

BERO. ¶ STVDIOSE id factitabat. De mutio ſceuola iuriſcunſulto memoriæ proditum eſt. quod pila optime ludebat. Multa autem ſunt genera pilarum, eſt paganica: quæ ruſticorum eſt, eſt trigon, ſiue trigonalis, eſt uentoſa quæ follis pugilatorius a Plauto decenter dicitur υποκοριστικῶς folliculus: ſuper quo apud Suetonium in auguſto ſatis multa. ¶ Vitam committis. Qui gladium alteri tradit: illi uitæ ſuæ poteſtatem committit. In manu enim illius eſt qui accipit gladium. hominem: a quo acceperit necare: ſi uelit. ¶ Alterum. familiarem. ¶ Alterum. adoleſcentulum. quem amabat. ¶ Impotentium. tyrannorum, & impotentia graſſantium. ¶ Huic. cupiditati imperioſæ: quæ ſanguinarium fecit Dionyſium. iuſſitq; hominem dilectiſſimum occidere. ¶ Illi. alteri ſcilicet dolori: ex morte adoleſcentuli amati. Conſimile eſt illud Perſianum hunccine: an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet. Ancipiti obſequio: dominus alternus oberres. Nec tu cum obſtiteris ſemel inſtantiq; negaris: parere imperio rumpi iam uincula dicas. ¶ Cum quidam. Macrobius libro primo inſomnium Scipionis ſcribit hęc ad iſtam ſententiam conducentia. Dionyſius aulæ ſiculæ inclementiſſimus incubator, familiari quondam ſuo ſolam ſibi exiſtimanti uitam tyranni beatam: uolens quam perpetuo metu: miſera, quam impendentium ſemper periculorum plena eſſet oſtendere. gladium uagina raptum. & a capulo de filo tenui pendentem mucrone demiſſo iuſſit familiaris illius capiti inter epulas imminere. Cumq; ille & ſiculas: & tyrannicas copias præſentis mortis periculo aſpernaretur. Talis eſt: inquit Dionyſius uita quam beatam putabas: ſic nobis ſemper mortem imminentem uidemus. exiſtima ergo quando felix eſſe poterit. qui timere non deſinit. ¶ Textili ſtragulo. a texendo

Textilis ueſtis. textilis ueſtis dicta. ante cuius uſum fuit nexilis ueſtitus: ut docet Lucretius illo uerſu. Nexilis ante fuit ueſtis quam textile tegmen:

Textrinū. textrinum uocant officinam ubi textores texunt ueſtimenta textilia. accuſat uerrem. Marcus Tullius. quod nulla domus in ſicilia locuplex fuerit: ubi ille non textrinum inſtituerit ubi ſtragulam ueſtem confici iubebat: ipſe enim ſolam dabat purpuram. Amici uero operas ueſtimentum ut inquit Vlpianus. quod in tela eſt nondum pertextum: uel detextum appellatur contextum:

Stragula ueſtis. ſtragulum autem a ſternendo dictum eſt: ſignificaturq; ueſtis ſtragula: quæ inſterni ſolet. Quærit Paulus iuriſconſultus de tapetis: utrum in ueſte ſint: ſicut ſtragula. An in ſuppellectili. ut thoralia: quæ

Belluata tapetia. proprie ſtragulorum non ſunt. Vlpianus ſtragula: quæ equis inſterni ſolent: non putat ueſtis eſſe. ægyptii primi inuenere textilia. ¶ Picto. Plautus appellat belluata tapecia. belluarum figuris picta intextaq;.

Polimata. colores diuerſos picturæ intexere babylon maxime celebrauit: & nomen impoſuit babylonica enim appellantur: pluribus uero liciis texere: quæ polimita appellant Alexandria inſtituit: pictas ueſtes iam apud Homerum fuiſſe accepimus. & memorat Plinius. Inter inſignia triumphantis numeratur toga picta a Liuio: quæ purpurea antea uocitata eſt. & ea erat ſine pictura. tunica autem palmata a latitudine clauorum dicebatur: quæ nunc a genere. picturę picta appellatur. ¶ Abacos: Menſas in quibus uaſa eſculenta

Abacus. poculentaq; imponuntur abacos uocant Iuuenalis. Ornamentum abaci. De abacis in hoc ſignificatu apud Plinium frequens mentio. In uerrinis ait Marcus Tullius. Verrem feciſſe aliquot abacorum uaſa aurea. Abacus dicitur tabula geometrica: de qua Perſius. Nec qui abaci numeros. & ſecto in puluere metas: ſcit riſiſſe uafer: Martianus in geometria. Abacus nuncupatur. res depingendis: deſignandiſq; oportuna formis. Abacus in ædificiis inter ornamenta columnarum numeratur ex præcepto Victruuii. abacus erit longus & latus. quam craſſa columna eſt. Antiqui menſam uaſorum quadratam habuerunt.

Vrnarium. Vocaruntq; urnarium: quod urnas cum aqua poſitas ibi potiſſimum habebat in culina. Fuit & priſcis menſa uinaria rotunda: nomine cilibātum a cilice poculo græco. ideſt calice dictum. Altera erat uinaria menſa quadrata: una columnela ſubnixa. cartibulum uocabatur.

ſtudioſe enim id faciebat: tunicamq; poneret: adoleſcentulo, quem amabat, tradidiſſe gladium dicitur. hic cum quidam familiaris iocans dixiſſet, huic quidem certe uitam tuam committis: arriſiſſetq; adoleſcens: utrunq; iuſſit interfici: alterum, quia uiam demonſtrauiſſet interimendi ſui: alterꝝ, q͞a id dictum riſu approbauiſſet. atq; eo facto ſic doluit: ut nihil grauius tulerit in uita. quem enim uehementer amaret, occiderat. ſic diſtrahuntur in contrarias partes impotentium cupiditates. cum huic obſecutus ſis: illi eſt repugnandum. quanquam hic quidem tyrannus ipſe iudicauit, quam eſſet beatus. nam cum quidam ex eius aſſentatoribus Damocles commemoraret in ſermone copias eius, opes, maieſtatem, dominatus, rerum abundantiam, magnificētiam ædium regiarum: negaretq; unq̄ beatiorem quenquam fuiſſe: uis ne igitur inquit o Damocle, quoniam hæc te uita delectat: ipſe eandem deguſtare? & fortunam experiri meam? cum ſe ille cupere dixiſſet: collocari iuſſit hominem in aureo lecto, ſtrato pulcherrimo, textili ſtragulo, magnificis operibus picto: abacoſq; quam plures ornauit argēto

OMNI BONI. ¶ STRAGVLO. a ſternendo: quod ponitur ſuper lectum. ¶ Abacos. tabulam.

¶ A Vtroq; celato ſculpto. cœlum inſtrumentum eſt celatoris: hoc eſt ſculptoris: miratur Plinius. in auro celando inclaruiſſe neminem. Argento multos. maxime tamen laudatus eſt mentor. cuius manu celata pocula celebrantur. Craſſus orator duos habuit ſciphos mentoris artificis manu celatos ſeſtertiis centum. Confeſſus eſt tamen nunquam ſe his uti propter uerecundiam auſum. Vaſcularius dicitur artifex uaſorum. ¶ Incendebantur odores. Hac quoq; tempeſtate in conuiuiis lautioribus incenduntur odores: & ſuffitus adolentur: ut luxuriæ parentalia conſu mmata ſint apud Arabas non alia ligna ſunt in uſu quã oderata: cibos ſabei

auroq; celato. tum ad menſam eximia forma pueros delectos iuſſit conſiſtere, eoſq; ad nutum illius intuentis diligenter miniſtrare. Aderant unguenta: coronæ: incendebantur odores; menſæ conquiſitiſſimis epulis extruebantur. fortunatus ſibi Damocles uidebatur. in hoc medio apparatu fulgentem gladium e laeunari ſeta equina appenſum demitti iuſſit: ut impenderet illius beati ceruicibus. itaq; nec pulchros illos adminiſtratores aſpiciebat: nec plenum artis argentum: nec manum porrigebat in menſam. Iam ipſæ defluebant coronæ: denique exorauit Tyrannum, ut abire liceret, quia iam beatus nollet eſſe. Satis ne uidetur declaraſſe Dionyſius, nihil eſſe ei beatum: cui ſemper aliquis terror impendeat? Atq; ei ne integrum quidem erat, ut ad iuſtitiam remigraret: ciuibuſq; libertatem & iura redderet; his enim ſe adoleſcens improuida ætate irretierat erratis, eaq; commiſerat: ut ſaluus eſſe non poſſet, ſi ſanus eſſe cœpiſſet. quantopere uero amicitias deſideraret, quarum infidelitatem extimeſcebat: declarauit in pythagoreis duobus illis. quorum cum alterum, uadem mortis accepiſſet. alter ut uadem ſuum liberaret præſto fuiſſet ad horam morti deſtinatam: utinam ego inquit tertius uobis amicus aſcriberer. quam huic erat miſerum carere conſuetudine amicorum, ſocietate uictus, ſermone omnino familiari? homini præſertim docto a puero inſtitutis, & artibus ingenuis erudito, muſicorum uero perſtudioſum accepimus:

coquunt thuris ligno. alii myrrhæ. odore ſtiracis ſuffiunt tecta. ſtrobum arborem ad ſuffitus parant perfuſam uino palmeo accendentes. cuius odor redit a cameris ad ſolum iucundus: ſed aggrauans capita citra dolorem tamen. hoc ſomnum egris quærunt. ¶ E lacunari. lacunar. lacus laquear. laquerium dicitur camera. hoc eſt pars ſuperior cubiculi; & cenationis: ut grammatici annotant. & notiſſimum eſt. ¶ Illius beati. Damoclis qui ſibi beatus uidebatur. ¶ Ceruicibus. antiqui pluraliter tantum ceruices dicebant: primus hortenſius ceruicem ſingulariter enunciauit. ¶ Coronæ. Coronati epulabantur. auctor eſt Plinius: ſutiles coronas ſolemnes fuiſſe in cœnis. lautiſſimum habebatur. e nardi folio eas dari unguentis madidas. olim cleopatra in cõuiuio inuitauit. Antonium: ut coronas biberent: quas concerptas in ciphum incipienti haurire oppoſuit manum. Erant enim uenenatæ. & ita demonſtrauit. ſe poſſe Antonium necare: ſi uellet: qui ab illa ſibi cauebat. noua prægustatorum ciborum diligentia. ¶ Aliquis terror. Saturninus imperator ſententialiter dixit. neſcitis amici: quid mali ſit imperare. gladii ſeta pendentes ceruicibus imminét. haſtæ undiq; undiq; ſpicula. ipſi cuſtodes timentur. ipſi comites formidantur. non cibus pro uoluptate: non inter pro auctoritate: non bella pro iudicio. non arma pro ſtudio. ¶ In pithagoreis duobus. Damonem & pithcam ſignificat pithagoricæ doctrinæ ſacris initiatos quos ferunt hoc animo inter eos fuiſſe: ut cum eorum alteri Dionyſius tyrannus diem necis deſtinaſſet is qui morti addictus foret. paucos ſibi dies: quibus priuſquã periret: domum profectus res ſuas ordinaret: impetrauiſſet. uas factus eſt alter eius ſiſtendi: ut ſi ille non reuertiſſet: moriendum eſſet ſibi ipſi omnes & in primis Dionyſius nouæ atq; ancipitis rei exitum ſpeculabãtur. appropinquante deinde definita die nec illo redeunte: unuſquiſq; ſtultitiæ tam temerarium ſponſorem damnabat: at is nihil ſe de amici conſtantia metuere prædicabat: qui cum ſe ad diem recepiſſet: eodemq; momento atq; hora a Dionyſio conſtituta ſuperueniſſet: admiratus eorum fidem tyrannus ſupplicium remiſit. rogauitq; inſuper. ut ſe in amicitiam tertium aſcriberent. ¶ Vadem mortis. ſponſorem: uades enim dicunt ſponſores in rebus capitalibus. qui in re nummaria prædes nominantur. auctor auſonius. in monoſillabis: de quo Mar. Varro libro ſecundo de latina lingua. Vas inquit appellatus qui pro altero uadimonium promittebat. Conſuetudo erat cum reus parum idoneus eſſet inceptis rebus ut pro ſe alterum daret.

Coronati.

Fides Damonis & pithiæ.

Vades.

¶ NE ei integrum: non eſt integrum quod cum eſt inceptum. ¶ Erratis: peccatis. ¶ Sanus: bone mentis & iuſtæ. ¶ Pythagoreis: Damon & phitias cum inter ſe coniuraſſent de Dionyſio interficiendo: & ipſum Damonem Dionyſius deprehendiſſet in carcerem conieciſſet occidendi gratia. petiit damon: ut ſibi liceret aliquem conſtituere: ſe ad tempus rediturum. petiit Dionyſius uadem phitias damonis amiciſſimus in carcerẽ pro uade intrauit. donec rediret: & cum tempus illius trucidandi inſtaret. nec rediturum illum Dionyſius eos rogauit: ut ſe tertium in amicitiam ſuam aſcriberent.

OMNI BONI.

BERO. ¶ POETAM tragicũ. Legimus apud ſcriptores idoneos: utrunq; Dionyſiũ ſeniorẽ & iuniorẽ litteris claruiſſe: tradit Pli. Dionyſium ſiciliæ tyrannum gaudio obiiſſe: accepto tragicæ uictoriæ nuntio: ex quo colligimus. Eũ fuiſſe tragicum poetam. Scribit Plutarchus utrũq; Dionyſium audiuiſſe platonem. ſeniorem autem ex ægritudine mortuum: hauſta potione ſomnifica: quæ ſopori mortem citra ſenſum continueret. ¶ Cũ aquinio. Nomen eſt poetæ: ſed uide an archia potius legendum ſit: qui Mar. Tullio amicitia familiariter iunctus fuit quod ex oratione pro archia poeta ſatis liquet. Aquilius quoq; collega & familiaris fuit Mar. Cice. ſed nõ tam poeta q̃ iuriſconſultus: qui de dolo malo formulas condidit. ¶ Te tua. Prouerbium eſt uetus. cuius & in æpiſtolis ad atticum mentio fit: ſuam cuiq; ſponſam. mihi meam ſuũ cuiq; amorem: mihi meum: quod Attilius poeta clariſſimus protulit. ¶ Tetrius. crudelius. ui tabilius. tetrum enim modo uitabile: modo illuuioſum: & fetidum; modo amarũ; modo crudele ſignificatur. Nam ſermo eſt poliſemus. ¶ Ex eadem urbe. ſcilicet ſyracuſana. ¶ Humilem homũculum. De hoc ſic cecinit ſilius. xiiii. punicorum. Vir fuit iſthmiacis decus immortale colonis: ingenio facile ante alios telluris alũnos. Nudus opum: ſed cui cœlum terræq; paterent: relege quæ ſcripſimus in primo commentario. ſuper Archimede. machinalis ſcientiæ ſcientiſſimo: quẽ Marcellus briareum nocitabat: qui cum ſyracuſæ caperenſ. interdixit ne uiolaretur unus: niſi feſelliſſet imperium militaris imprudentia. Nam dum animo & oculis in terra defixis formas geometricas deſcribit. ab ignaro milite quis eſſet interfectus eſt. In eoq; tumultu. nec diſcurrentes romanos: nec capras ſyracuſas ſenſit. ægre id Marcellũ tuliſſe memoriæ ꝓditũ eſt. ſepulturæq; curam habitã & ꝓpinquis etiã inq̄ſitis honori ꝑſidioq; nomẽ eius ac memoriã fuiſſe. Qdã autumãt Archimedi ferẽti ad Marcellũ ſphęras: & quædam alia mathematica: factos eſſe obuiã milites: eũq; aurũ uaſe ferre ſuſpicantes obtruncaſſe: id Marcellum adeo ęgre tuliſſe. ut homicidam perinde ac deteſtabilem maculoſumq; abhominatus ſit. in ſepulchro Archimedis poſita fuit ſphęra cum chylindro ad uiri ſideralem machinalemq; doctrinã ſignificandã gloriatur. M. Tullius. ſe ſepulchrum Archimedis obſitũ: ignoratumq; ſyracuſanis recognouiſſe. ex epitaphio & ſphęra. ¶ A puluere. Puluerem geometricũ ſignificat: quo machinarii cõmentatores: & geometricæ diſcipliuæ ſciẽtes uarias formas: figuraſq; deſcribũt: de quo Perſius. Nec q abaci numeros: & ſecto in puluere metas ſcit riſiſſe uafer. De archimede memoriæ proditum eſt: interfectum eſſe dum intentus formis. eſſet quas in puluere deſcripſerat: de hoc intelligi uult Apuleius: cum ait in magna. Verum etiã abaco & puluiſculo te dediſſes. ob hũc puluere geometrieũ. Martianus quoq; ſic ſcripſit. Pandere puluereũ formarum ductibus equor.

Puluiſculũ geõetricũ. Plutarchus quoq; auctor eſt. Regiam Dionyſii puluerulentam fuiſſe ob eoꝝ multitudinem. qui geometricas in puluere figuras deſcribebãt. Radium uero uirgam dici: qua geometræ lineas formant: indicãtq;. nemo uel mediocriter doctus ignorat: qui illud Virgilianum uel tantũ legerit. Deſcripſit radio totum: qui gentibus orbem. ¶ Ego quæſtor. Cum ſicilia a duobus q̄ſtionibus regi ſoleat. uno lilybitano. altero ſyracuſano. M. T. lilybitanus fuit. ſexto peduceo prætore. De hac ſua q̄ſtora ſcribit ipſe affatim in uerrinis. & in oratione pro plancio: ubi ait: nullius in ſicilia q̄ſturam aut gratiorem, aut clariorem ſua fuiſſe. ¶ Vepribus. ſpinis: & ſentibus. Vir. & hirſuti ſecuerunt corpora uepres. Inde uepreta. & υποκοριστικως. uepreculα: ſenticeta, & ſpineta dicũtur: hoc eſt loca uepribus plena in oratione ꝓ ſeſtio. Ex uepræculis extracta nitedula tempu. niteref erodere. Vbi nitedulæ nomine mus ſignificatur. ¶ Dumetis. Antiqui duſmoſum locum dicebãt. pro dumoſum: hoc eſt dumis plenum. litteram enim. ſ. interſerebant: & quæ nos dumeta appellabant dumetica. & dumoſa frondoſa adumis omnia. quo nomine ſpinæ & ſentes ſignificanſ. ¶ Senariolos. Verſiculos a ſenis pedibus dictos in ſenariis uerſibus animaduerterint metrici duos primos pedes. item extremos duos habere ſingulas poſſe integras partes orationis: medios haud unquam poſſe

poetam etiam tragicum: quam bonum, nihil ad rem. in hoc enim genere neſcio quo pacto magis, quam in aliis, ſuum cuiq; pulchrum eſt. adhuc neminem cognoui poetam: & mihi fuit cum Aquinio amicitia: qui ſibi non optimus uideretur. ſic ſe res habet. te tua, me delectant mea. ſed ut ad Dionyſium redeamus: omni cultu, & uictu humano carebat: uiuebat eum fugitiuis, cum facinoroſis, cum barbaris: neminem: qui aut libertate dignus eſſet: aut uellet omnino liber eſſe: ſibi amicum arbitrabatur. non ergo iam cum huius uita, qua tetrius, miſerius, deteſtabilius excogitare nihil poſſum: Platonis, aut Archytæ uitam comparabo, doctorum hominum, & plane ſapientium. ex eadem urbe humilem homunculum a puluere, & radio excitabo, qui multis annis poſt fuit, Archimedem. cuius ego quæſtor ignoratum ab ſyracuſanis, cum eſſe omnino negarent: ſeptum undiq;, & ueſtitum uepribus, & dumetis, indagaui ſepulchrum: tenebam enim quoſdam ſenariolos: quos in eius monumento eſſe inſcriptos acceperam: qui declarabant in ſummo ſepulchro ſphæram eſſe poſitã,

Margin notes: Dionyſius gaudio obit. — Archias Aglius. — De archiſedis obitu.

OMNI BONI. ¶ RADIO. uirga: radium uirga eſt. qua geometræ utuntur. ¶ Vepres. ſpinæ minores: quibus naſcuntur moræ. ¶ Dumetis. dumeta ſpinæ ſunt groſſiores.

¶ CVM chylindro: Chylindrus lapis teres eſt ſiue columnella ob lõga uolubilitate dictus. de quo poeta. BERO.
Areatũ primũ eſt ingenti æquãda chylindri. ſi lapidẽ chylindrũ inquit Chryſippus & repetit Gellius. p ſpatia terræ pna iacias. cauſam qdem ei tu. & initiũ pcipitãtiæ feceris mox tamen ille pceps uoluet. nõ qa tu id iam facis. ſed qm̃ ita ſeſe modus eius. & formę uolubilitas habet. Ab hac ſimilitudine gemmæ prœceriores chylindri nominant: Plinius de beryllis ſcribens libro nouiſſimo. na. hiſtoriæ. Ideo inquit chylindros ex his facere malũt quã gẽmas. qm̃ eſt ſumma commẽdatio in longitudine. Cõſimiliter ſolinus idẽ tradẽs ait: indici reges

cum chylindro. ego autem cum omnia colluſtrarem oculis (eſt enim ad portas ſagragianas magna frequentia ſepulchrorũ) animaduerti columellam non multũ e dumis eminentẽ: in qua inerat ſpheræ figura, & chylindri. atq; ego ſtatim ſyracuſanis (erant autem principes mecum) dixi, me illud ipſum arbitrari eſſe, quod quærerem. immiſſi cum falcibus multi purgarunt, & aperuerunt locum quo cum patefactus eſſet aditus: ad aduerſam baſim acceſſimus. apparebat epigramma exeſis poſterioribus partibus uerſiculorum, dimidiatis fere. ita nobiliſſima græciæ ciuitas, quondam uero etiam doctiſſima, ſui ciuis unius acutiſſimi monumentũ ignoraſſet: niſi ab homine Arpinate didiciſſet. ſed redeat unde aberrauit oratio. quis eſt enim omnium? qui modo cum muſis, id eſt cum humanitate, & cum doctrina habeat aliquod commertium? qui ſe nõ hũc

hoc genus gẽmarũ in longiſſimos chylindros amãt fingere. Chylindrorũ in hoc ſignificatu meminit Paulus iuriſcõſultus ad titulũ de auro, & argẽto legato. a figura chylindri: q teres eſt & oblongus chylidraceũ deriuat. Plinius ſcribit. ſiliquas piſo quod genus leguminis eſt chylindraceas eſſe: in ſepulchro aũt archimedis ideo uidet poſitus eſſe chylindrus cũ ſphęra. ut p ſphærã ſideralis ſcia demonſtraret. per chylindrũ uero machinalis pitia: in qua geometræ utunt chylindro. niſi noſe chylĩdri uelis intelligi radiũ aſtrologicũ: qui chylindraciæ figuræ e: [illegible] eo qua aſtrologi orbẽ: cœlũq; deſcribũt. Anaximãder dixit terrã eſſe. formæ chylindraceæ, unde chylindri forſan uſus archimedi. ¶ Ad portas ſagragianas. Nomẽ eſt portarũ ſyracuſanarum: ſicut ſcæa nomen fuit portæ troianæ. ſicut hemoloidæ thebarũ portæ dictæ ſunt. ¶ Columnellam. Demetrius ut Columa.
docet Cicero ĩ libris de legibus. ſepulchris bo-
uis modũ finiẽs. noluit ſuper terræ tumulũ ſtatui niſi colũnellã: quæ tribus cubitis nõ eſſe altior. Antiqui aucto: re Quintiliano columam dicebant exempla littera enim. pro colũna. unde per diminutionẽ columella dicit colũnella apud ueteres. Serui maiores in familia dicti ſunt columellæ: uel a columna, uel a columine: ſicut columẽ familiæ apd Plau. & terẽtiũ. Lucili uerſus eſt. quẽ uſurpat epigrãmatarius poeta: de colũella ſeruo lucilii Inter falcarios.
columella hic ſitus etrophanes. Sunt & dentes in equis a Plinio columellares dicti. ¶ Cũ falcibus. Falcarios appellant: qui falcibus utuntur: de qbus Marcus Tullius in primo inuectiuarum contra catilinam. Dico te prima nocte ueniſſe inter falcarios: quem locum Priſcianus exponens. ſit inter falcarios: id eſt in locum: ubi ſunt falcarii. Antiqui falces fæculas dixerunt a ſecando. quarum multi ſũga genera. In quibus ſunt lumariæ: quibus ſecant lumecta. ſic enim ſpinæ appellantur. quas quod a terra agricolæ ſoluunt: id eſt luunt. lumecta nominantur. ſunt & falces ſurpiculæ uocatæ a ſirpando: id eſt ab alligando. Hic proprie ſignificantur falces lumariæ. repurgata enim ſunt lumecta. hoc eſt uepres & ſpinæ. ¶ Baſim. Significat columnellæ ſepulchralis fundamentum. nam baſes ſunt ſuſtentacula columnarum quod nullus ignorat. ab hac ſimilitudine baſes elęganter dicuntur orbiculi illi: quibus uaſa in menſis collocantur: ne toralia polluant trabetius iuriſconſultus. ſicut libro de legatis tertio proditum eſt: cui corinthia uaſa legata eſſent. & baſes huic quoq; horum uaſorum collocandorum cauſa paratas deberi reſpondit quod labeo non probat: ſi eas baſes uaſorum numero teſtator habuerit. ¶ Exeſis corroſis, & uetuſtate conſumptis. Nam ut inquit eleganter & uere Auſonius: Monumenta faſciunt: mors etiam ſaxis nominibuſq; uenit. ¶ Dimidiatis. Quid diſtet dimidiatũ a dimio diximus in cõmentariis Suetonii. & ſubtiliter docet Au. Gellius in tertio. ¶ Græcia ciuitas. Syracuſas ſignificat a græcis conditas: & græcarum ciuitatum pulcherrimas, opulentiſſimaſq;. ¶ Doctiſſima. Cum propter alios: tum maxime propter rheocritum Buccolici poematis ſcriptorẽ: qui fuit ſyracuſanus: & ut auctor eſt Solinus in polyhiſtore: in ſicilia primum inuenta comœdia eſt. ¶ Cuius. archimedis. ¶ Ab homine arpinate. a Cicerone ſe enim ipſum arpinatem hominem appellat: fuit autem arpinum duobus alumnis Ca. Mario, & Marco Tullio clarũ. ¶ Id eſt Humanitas
cum humanitate. Antiqui: qui probe beneq; locuti ſunt: humanitatem appellarunt id prope modum: quod pro erudi-
græci παιδείαν. nos eruditionem: inſtitutionemq; in bonas artes dicimus: quas qui ſinceriter cupiunt: ape- tione.
tuntq;. hi ſunt uel maxime humaniſſimi. huius enim ſcientiæ: cura & diſciplina ex uniuerſis animantibus. uni homini data eſt. idcirco humanitas appellata. Marco Varro. Praxiteles inquit propter artificium ægregiũ nemini eſt paulum humaniori ignotus. humaniori dixit. pro eruditiori doctioriq;. qui ex libris & hiſtoria cognouerit. quis fuerit praxiteles: hinc uulgo ſtudia humanitatis: hoc eſt eruditionis appellitant. & dixit Au. Gellius in octauo de Philippo Alexandri magni parte loquens. A liberali inquit muſa. & a ſtudiis humanitatis nunq̃ abfuit quin lepide: comiterq; pleraq; & diceret, & faceret. OMNI
¶ CHYLINdro. columna. ¶ Syracuſanis. ſyracuſæ ciuitas eſt ſiciliæ. ¶ Hominis acutiſſimi: id eſt Archimedis. BONI.
¶ Arpinate. id eſt meũ: Cicero fuit arpinas ut ſæpius ipſe teſtat arpinũ autẽ oppidũ eſt campaniæ.

BERO. ℭ MA Thematicum.archimedem intelligit.¶ Tyrannum.Dionyſium.¶ Alterius mens.Archimedis.¶ Paſtus animorum.Dixit Hieronymus.Libros noſti eſſe animæ pabulũ:& profecto, nullus paſtus, nullus cibus animorum poteſt eſſe ſuauior:quam ueſtigatio doctrinarum, & oblectatio litterarum.¶ Alterius in cæde.ſcilicet Dionyſii.¶ Democritum.De hiſce philoſophis ſupra diximus.¶ Pars optima.Mẽs & ratio optima pars eſt haud dubie in ipſo homine:bonum autem mentis eſt uirtus igitur frui uirtute.eſt beate uiuere.¶ Fruendum eſt.Frui:ut ſubtiliter penſitat Auguſtinus libro primo de doctrina chriſtiana.& libro undecimo de ciuitate dei.eſt ea re uti; quæ nos non ad aliud referenda per ſe ipſam delectat: Vti uero ea re quam propter aliud quærimus: unde temporalibus magis utendum eſt: quam fruendum: ut frui mereamur æternis. atqui præpoſteri homines frui uolunt nũmo.uti autem deo: quoniam nummum non propter deum impendunt: ſed deum propter nummum colunt.¶ Ex plenis gaudiis. Diffinitio beatitudinis eſt omnium rerum optandarum plenitudo, ſiue ſtatus ex omnium rerum congregatione perfectus.¶ Quidam præſtans.quod Marcus antonius in ſummo oratore fingendo factitabat: qui cognitione tantum & mente cernebat ſpeciem eloquentis; quem re ipſa non uidebat: idem nunc M.Tul. præcipit eſſe faciendum in ſapiente; ut animo & cogitatione ſapientis formam imaginetur atq; informet; qualis fortaſſe nemo unq̃ fuerit: cui nihil defuturum eſſe aſſeuerat ad uitã non ſolum beatam: ſed etiam beatiſſimam efficiendam.¶ Triplex animi fœtus.Tres philoſophiæ partes ſignificat, naturalem, moralem, rationalem.¶ Vnus in cognitione.pertinet hoc ad phyſicem.ideſt naturalem philoſophiam quæ inueſtigatione naturæ uerſatur.& rerum naturalium cauſas ſcrutatur. de quo ait poeta. felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas. Seneca in quæſtionibus naturalibus. Tantum inquit inter duas philoſophias intereſt.quantum inter deum & hominem; altera docet quid in terris agendum ſit; altera quid agatur in cœlo. idem Naturæ inquit rerum gratias ago cum ſecretiora eius intraui cum diſco quæ uniuerſi materia ſit: quis auctor ſit:ac cuſtos quid ſit deus.an totus in ſe intendat; an & ad nos aliquando reſpiciat:faciat quotidie aliquid; an ſemel fecerit: pars mundi ſit an mundus. Idem alibi. Refert rerum naturã non ſua ſacra ſimul tradere. Initiatos inquit nos credimus.in ueſtibulo eius hæremus.Illa archana non promiſcue nec omnibus patent reducta:& in interiore clauſa ſunt ſacrario.¶ Alter in deſcriptione.Hæc ad æthicen.ideſt moralem philoſophiam referendum eſt; quæ de moribus diſputat & quid expetendum; quid ue fugiendum ſit edocet.

Phyſica naturalis.

Sacrariũ natura clauſũ.

mathematicum malit, quam illum tyrannum? ſi uitæ modum, actionemq; quærimus; alterius mens rationibus agitandis, exquirendiſq; alebatur, cum oblectatione ſolertiæ; qui eſt unus ſuauiſſimus paſtus animorum: alterius in cæde, & iniuriis, cum & diurno & nocturno metu, age confer Democritum, Pythagoram, Anaxagoram. quæ regna, quas opes, ſtudiis eorum, & delectationibus antepones? etenim quæ pars optima eſt in homine: in ea ſitum eſſe neceſſe eſt illud quod quæris omnium optimum. quid eſt autem in homine, ſagaci, ac bona mente melius? eius bono fruendum eſt igitur: ſi beati eſſe uolumus. bonum autem mentis eſt uirtus, ergo hac beatam uitam contineri neceſſe eſt. hinc omnia, quæ pulchra, honeſta, præclara ſunt, ut ſupra dixi, ſed dicendum illud idem paulo uberius uidetur, plena gaudiorum ſunt. ex perpetuis autem pleniſq; gaudiis cum perſpicuum ſit uitam beatam exiſtere; ſequitur ut ea, exiſtat ex honeſtate. Sed, ne uerbis ſolum attingamus ea, quæ uolumus oſtendere: proponenda quædam quaſi mouentia ſunt: quæ nos magis ad cognitionem, intelligentiamq; conuertant. ſumatur enim nobis quidam præſtans uir optimis artibus: iſq; animo parumper, & cogitatione fingatur. primum ingenio eximio ſit, neceſſe eſt. tardis enim mentibus uirtus non facile committitur: deinde ad inueſtigandum ueritatem ſtudio incitato. ex quo triplex ille animi fœtus exiſtit: unus in cognitione rerum poſitus, & in explicatione naturæ: alter in deſcriptione expetendarum, fugiendarumue rerum.

OMNI BONI. ℭ MATHEmaticum.proponit aliquid faciendum in optima parte hominis beata uita conſiſtit at in ratione coſiſtit uirtus:in ratione ergo conſiſtit beatam uitã.ideſt uirtute:tardis enim mentibus uirtus non facile cõmittitur. Eius igitur. oſtendit ſuperius uirtutem beatam uitam efficere.ultimum argumentum fuit:qui contentus non eſt:beatus eſſe non poteſt. at nemo niſi uirtute præditus contentus eſt. ſolos ergo uirtute præditus beatus.quod per multa exempla probauit; proſequitur:per argumentum fictorum ſic it ut cum duo ſint genera uitæ:actiua & contemplatiua. ſit uiri omni genere perfectus: nonne ſapiens erit & beatus omnia autem hæc per uirtutem conſequitur.ergo uirtus ſatis ad beate uiuendum. & dicit eum; qui ſic ſapiens erit omnes cruciatus ſuperaturum quod per inductionem probat. argumentum a minori ſi pueri lacedæmoniorum uſq; ad necem cæduntur ad aram Dianæ:& nullum gemitum edunt; quanto magis uirtute præditus. Et per multas alias conſuetudines probat.

tertius in iudicando quid cuiq; rei ſit conſequens, quid repugnãs: in quo ineſt omnis tum ſubtilitas differendi, tum ueritas iudicandi. quo tandem igitur gaudio affici neceſſe eſt ſapientis animum cum his habitantem, pernoctanteinq; curis? & cum totius mundi motus conuerſioneſq; perſpexerit: ſideraq; uiderit innumerabilia cælo inhærẽtia cum eius ipſius motu cõgruere certis infixa ſedibus? ſeptem alia ſuos quoq; tenere curſus, multum inter ſe, aut altitudine, aut humilitate diſtantia? quorum uagi motus, rata tamen, & certa ſui curſus ſpatia definiant. horum nimirũ aſpectus, impulit illos ueteres, & admonuit, ut plura quærerẽt. inde eſt indagatio nata initiorũ & tãquã ſeminũ unde eſſent omnia orta, generata, concreta: quæq; cuiuſq; generis

BERO.

ℭ TERTIVS in iudicando. Ad logicen. id eſt rationalẽ philoſophiã hoc ptinet. quæ proprietas uerbo𝔯 exigit & ſtructurã: & argumẽtationes: ne pro uero falſa ſubrepant. Boetius in cõmẽtariis topico𝔯. Hæc eſt inquit diſciplina quaſi differendi quædã magiſtra: quã longicen ueteres peripatetici appellauerũt. continens in ſe inueniendi, iudicandiq; peritiam. Stoici hanc eandem rationẽ differendi Paulo anguſtius tractauerunt: nihil enim de inuentione laborantes. in ſola tantum iudicatione conſiſtũt: deq; ea pcepta multipliciter dantes. dialecticam nuncupauerũt. Plato etiam dialecticã uocant quaſi dicas diſputatoriã: ſiue diſputatricẽ. Ariſtoteles uero logicã: id eſt rationalẽ quã Cicero definiuit diligẽtem rationem differendi. Hanc diuidunt in analyticam, & topicam: topica uerba curat: & ſenſus & ordinẽ. analytica in uerba & ſignificationes diducit. Rurſus eiuſdem logicæ altera diuiſio eſt: diducit enim in duas partes, unã inueniendi, alterã iudicãdi. nemo nãq; poteſt diligenter differere: niſi quale ſit id, quod ad diſputationẽ ſumitur iudicauerit: nec eſt dubium: quin hoc iudicium ad inuentionẽ uarietatẽ ſit accõmodãdũ. Etenim cum diffinit: aliquis uel diuidit inuentione utitur: ſed an recte diffiniat uel diuidat: iudicatione perpẽdit. Illa enim pars: quæ in iudicando poſita ẽ uocat analytice. Epicurei duas tãtũ partes philoſophiæ putauerũt eſſe: naturalẽ atq; moralẽ. ſummouentes rationalem. Cyrenaici naturali cũ rationibus ſuſtulerũt: & cõtẽti fuerũt moralibus: q in quinq; partes diuidũt: ut una ſit de fugiẽdis & expetẽdis: altera de affectibus, tertia de actionibus, qrta de cauſis, quinta de argumẽtis. Ariſtõ, Chius nõ tantũ ſupuacuas eſſe dixit. naturalẽ & rationalẽ: ſed etiã cõtrarias. moralẽ quoq; quã ſolã reliquerat: circũcidit: nã eũ locũ q monitiones cõtinet: ſuſtulit. & pedagogi eſſe dixit: nõ phi. ℾ Quid conſequens. Cõſequẽs eſt: ut dialectica: eiuſq; ſectatores oſtendũt: q eq d id qd antecedit: ſequit. ut inimicitiæ bellũ cõſequunt: nã ſi bellũ eſt: inimicitias eſſe neceſſe eſt. repugnãtia uero intelligunt quotiẽs id: qd alicui contrario𝔯 naturaliter iunctũ eſt. reliquo cõtrario cõparat. ut exempli cauſa: qm amicitiæ & inimicitiæ contraria ſunt: inimicitias uero conſequit nocendi uoluntas: & nocendi uolũtas & amicitia repugnantia ſunt. ℾ Mũdi motus. Hoc eſt officium phyſici: naturaliſq; philoſophi: ut talia ſcrutet: & curioſe perſpiciat. ℾ Septem alia. Planetas intelligit: qui erratici ſunt quos Nigidius errones appellat: ex qua planetæ dicti: gręce enĩ πλανάομαι dicit erro & πλανήτης erraticus. ac uagus. ℾ Altitudine. diſtãtia. pythagoras uir ſagacis aĩ a terra ad lunã cẽtũ uiginti milia ſtadio𝔯 eſſe collegit. ab ea uſq; ad ſolẽ. duplũ. ad duodecim ſigna triplicatũ. In qua ſnĩa & gallus ſulpitius fuit. Ve𝔯 incõperta hęc ſunt & iextricabilia. & pœne dementis occii eſt: mũdi ipſius mẽſurã deducere ad digitos. De altitudine. aut humilitate planeta𝔯 iter ſe: copioſius ſcriptũ leges apd Macrobiũ in ſomniũ ſcipionis. fontẽ indico: ex quo largã potionẽ haurire poſſis cũ uoles. ℾ Rata ſpatia. Ab inceſſu inqt Plinius uocamus errãtia ſidera cũ errẽt nulla minus illis: ſtatim enim ſunt & ordinatiſſimi motus: & ſpatia planeta𝔯 p Zodiacũ ſtellæ errãtes ferunt. luna per tota latitudinẽ. Zodiaci uagatur. ſed omnino nõ excedens eum mercurii ſtella. Ex duodenis partibus. Tot enĩ ſunt ſigniferi latitudinis. non amplius octonas pererrat: mars quattuor medias: Saturnus duas. ut Sol. Iuppiter mediam partem. & ſuper eam duas: partes autem appello ut Plinius & Martianus. ut ſchola eruditorum. quos gradus nominant: hoc amplius rata dicimus ſpatia curſus planeta𝔯: q cõ Saturnus triginta annis circulum ſuum peragat. Iuppiter duodenis. mars biennio: ſol annuo ſpatio. uenus ſigniferi ambitum peragat tricenis & duo de quinquagenis diebus. Mercurius nouẽ diebus ocior ſit. Luna uero quater ſeptenis diebus curriculum ſuũ cõficiat. ℾ Illos ueteres. De his Ouidius. Felices aĩæ: qbus hoc cognoſcere primũ. Inq; domos ſuperas ſcandere cura fuit. ℾ Nata initiorum. Diſputatio apud philoſophos moroſa multiplex. diſcors diu eſt agitata: quæ ſit origo rerum. Thales mileſius aquam principiũ re𝔯 omniũ eſſe dixit. Heraclitus ignem: mago𝔯 ſacerdotes. aquã & ignem. Anaximenes aera: Anaximander. Democritus infinitum dixerunt eſſe uniuerſum: quoniã a nullo creatũ: immutabile etiam eſſe. eo𝔯 uero: quæ nõ gignunt nullũ exiſtere principiũ. Epicurus atomos. Pythagoras, Empedocles, Epicharmus, aliiq; phyſici principia quattuor elementa propoſuerunt. Plato deũ factitatorem mũdi eſſe autumat. Ariſtoteles, Plinius, Pythagoras, mundum infectum. & innatum. neq; interitu𝔯 unquam crediderunt. Sed hæc: & id genus alia: cũ nihil cõducẽtia ſint ad bene beateq; uiuendũ. merito improbata ſunt a Socrate: & de talibus Hieremias ſenſiſſe uidet cum ait. Infatuatus eſt homo a ſcientia ſua. Itaq; cum his occupari infructuoſum negociũ ſit, ad illa magis intendamus animũ: quæ conducibiliora ſunt: pertinentq; ad explicationẽ tuſculana𝔯. & ueſtigationem uitæ beatæ: ſuper qua præſens cõmentatio peruagatur.

ℭ IVDICANDI. ad reliquam partem dialecticæ: quæ ſtatim inuentione & iudicatione. ℾ Diffiniant. determinent: & præſcribant. ℾ Seminum. elementorum.

Dialecticã diſputatrix.

Epicurei Cyrenaici Ariſton Chius.

Planetę unde interualla planetarum.

Motus per Zodiacum.

Partes gradus.

De origine rerum.

OMNI BONI.

BERO.

¶ VEL inanimi. carentis anima. Inanima enim dicimus: quæ ſine anima ſunt libro ſecundo de officiis quæ ad hominum uitam tuendam pertinent: partim ſunt inanima, ut aurum, argentum. ¶ Vel loquentis origo. Virgilius. Vnde hominum genus & pecudes. Varia eſt autem circa hoc opinio philoſophorum. alii enim de humore dicunt, alii de igne, alii de atomis, alii de quattuor elementis dicunt eſſe Origenē hominum & cæterarum animantium. Quidam homines ſemper fuiſſe tradunt. nec eorum generi caput: exordiumq; ullū extitiſſe arbitrantur: quæ ſententia auctores habet pythagoram, Samium, Architam Tarentinum: omneſq; adeo pythagoricos. Item antiquæ academiæ: philoſophi non aliud uidentur opinati. Ariſtoteles quoq; & Theophraſtus, multiq; præterea nō ignobiles peripatetici idem ſcripſerunt. Eiuſq; rei exempla dicunt: quod negant omnino poſſe reperiri: aues ne an oua prius generata ſint cum & ouum ſine aue, & auis ſine ouo gigni non poſſit: itaq; omnium: quæ in ſempiterno iſto mundo ſemper fuerunt. futuraq; ſunt: aiunt principium fuiſſe nullū: ſed orbem eſſe quendam generantium naſcentiumq; in quo unius cuiuſq; geniti initium ſimul & finis eſſe uideatur: qui autem homines aliquos primigenios diuinitus natura factos crederent multi fuerunt. ſed aliter atq; aliter in hac exiſtimatione uerſati. eccleſiaſticum dogma. cui credi utiq; conuenit: utpote ſancto & pbo tradita deo factum eſſe hominem: & cætera animantia in primordiali origine mūdi fuiſſe procreata: de quo ꝑ cōditu Ambroſius in examero multa copioſe & ſcienter percenſuit.

De origine animantiū.

Aues ne an oua prius.

Dogma eccleſiaſticū.

uel inanimi, uel animati, uel muti, uel loquentis origo: quæ uita: quis interitus: quæq; ex alio in aliud uiciſſitudo, atq; mutatio: unde terra: & quibus librata ponderibus: quibus cauernis maria ſuſtineant: in qua omnia delata grauitate medium mundi locum ſemper expetant: qui eſt idem infimus in rotundo. hæc tractanti animo, & noctes, & dies cogitanti, exiſtit illa a deo Delphis præcepta cognitio: ut ipſa ſe mens uitiis exutam, cognoſcat: coniunctamq; cum diuina mente ſe ſentiat, ex quo inſatiabili gaudio compleatur. ipſa enim cogitatio de ui, & natura deorum, ſtudium incēdit illius æternitatis imitandæ. neq; ſe in breuitate uitæ collocatum putat: cum rerum cauſas alias ex aliis aptas, & neceſſitate nexas uidet, quibus ab æterno tēpore fluentibus in æternū, ratio tamē, menſq; moderatur. hæc ille intuens, atq; ſuſpiciēs, uel potius oēs partes, horaſq; circūſpiciens, quāta rurſus ai trāquillitate

¶ Viciſſitudo. Ex palingeneſia: dogmateq; pythagoræ: qui apud Ouidiū ſic inqt. Omnia uertunt nihil interit errat. & illinc huc uenit. hinc illuc. & quoſlibet occupat artus. Ariſtoteles quoq; in libris de generatione & corruptione: aliud in aliud tranſmutari differit: & corruptione unius eſſe alterius generationem: quin etiam a Seneca ſcriptum eſt libro tertio quæſtionum. elementorum alterni recurſus ſunt quicquid alteri perit: in alterum tranſit. ¶ Librata ponderibus. Ouidius ponderibus librata ſuis. Plinius aeris ui tradit cum quarto aquarum elemento librari medio ſpatii tellurem: eandemq; uniuerſo cardine ſtare pendentem librantem per quæ pendeat. Ita ſolam immobilem circa eam uolubili uniuerſitate: eandemq; ex omnibus nectiteidemq; omnia: initi. ¶ Cauernis. Terrā cauernoſam, fiſtuloſam, uenoſam eſſe autumant ſcriptores idonei ex quo fit: ut aqua permeet & expreſſa ſiphonum modo exiliat. qua ratione maria non creſcunt: tot fluminum acceſſu quotidiano: nam quantum influxit per interuenia terræ fiſtuloſæ: tantumdem egeritur. Colatur autem in tranſitu mare: & per multiplices anfractus terrarum: amaritudinem ponit. auctores Seneca, & Lucretius. ¶ Infimus rotundo. in omni orbe uel ſphæra. medietas centrum uocatur. nihil autem aliud eſt centrum: niſi punctum: quo ſphæræ: aut orbis medium certiſſima obſeruatione diſtinguitur. In ſphæra uero hoc ſolum cōſtat. imum eſſe: quod medium eſt. talis terra. quæ ob id a Plinio cētralis dicta. in quam feruntur omnia innituntur q; . ſemper enim pondera in imum natura deducit. ¶ Percepta cognitio. Oraculi delphici præceptum eſt aureis litteris conſecratum γνωθι σεαυτον. ideſt cognoſce te ipſum: ſuper cuius ſignificatu in primo commētario copioſe differui. Eo enim præcepto præcipit deus. ut mentem ſuam: & animum quiſq; cognoſcat. ¶ Cum diuina mente. Inter deum. & hominem cognatio quædam eſt: ut inquit Seneca. conciliante uirtute. & origo animæ cæleſtis eſt: meritoq; diuinæ auræ particula nominatur a flacco. ¶ Cauſas neceſſitate nexas. fatum ſignificat quod græci. ειμαρμενην nuncupant. Ea eſt neceſſitas omnium: quæ geruntur ſemper ſibi catenatis nexibus iuncta. Vnde ait trimegiſtus quod ειμαρμενη & neceſſitas. ambæ ſibi inuicem indiuiduo connexæ ſunt glutino: quarum prima eimarmene rerum omnium parit initia. neceſſitas uero cogitat effectum: quæ ex illis primordiis pendent. has ordo conſequitur: ideſt contextus & diſtinctio temporis rerum perficiendarum. Apuleius in coſmographia ait neceſſitatem eſſe ineffugibilem quæ deum ſemper: & ubiq; comitatur. Auguſtinus in quinto de ciuitate dei: omnium inquit connexionem, ſeriemq; cauſarum: qua fit omne: quod fit: fatim nomine appellant. quidam autumant fato omnia fieri: quæ fiunt. quod ſi ita eſt. nihil erit in noſtra poteſtate: nullumq; arbitrium uoluntatis: quod neq; dignum eſt: ut credatur, neq; dignum: ut referatur: cum liberi arbitrii nos deus condiderit. feceritq; in nobis mentes: uoluntateſq; adeo liberas: ut de ipſo deo & male ſentiamus, & male loquamur: cum nobis lubet Chryſippus æſtuans laboranſq; quonam pacto explicet. & fato omnia fieri. & eſſe aliquid in nobis intricatur quæſtione implicatiſſima.

Elemētorū recurſus.

Cognoſce te ipſum.

Fatum.

Neceſſitas ineffugibilis.

¶ IN ROTVNDO. in ſphæra. ¶ Deo appolline qui dicit: cognoſce te ipſum. ſapiens autem ſeipſum cognoſcit.

OMNI BONI.

BERO.

¶ HVMANA & citeriora. Motalem philoſophiam intelligit: quæ tracta ea: quæ nobis propria ſunt humanaq; & hominibus conducentia magis. quã illa naturalia: nam ut dixit Socra. quæ ſupra nos: nihil ad nos ſicut ulteriora dicuntur: quæ remotiora ſunt ſic citeriora: quæ ſunt uiciniora. ꝓpioraq;. & citima proxima. Mar. Tul. in. vi. de repub. lunam citimam terris dixit luce aliena lucere. ¶ Genera. Vt iuſtitia. fortitudo. prudentia. & temperantia: quibus utpote generibus multę ſpecies: parteſq; ſubiiciuntur: de quibus copioſe differitur in ſecũdo rethoricorum: copioſius apud philoſophos. Extremum in bonis. Hæc diſputatio latiſſime diſputatur libris

humana, & citeriora conſiderat? hinc illa cognitio uirtutis exiſtit: efflorеſcunt genera, parteſq; uirtutum: inuenitur quid ſit quod natura ſpectet extremum in bonis: quod in malis ultimum: quo referenda ſint officia: quæ degẽdæ ætatis ratio deligenda. quibus & talibus rebus exquiſitis, hoc uel maxime efficitur, quod hac diſputatione agitamus: ut uirtus ad beate uiuendum ſit ſe ipſa cõtenta. Sequitur tertia, quæ per omnes partes ſapientiæ manat, & funditur: quæ rem diffinit: genera diſpartit: ſequentia adiungit: perfecta concludit: uera & falſa diiudicat: differendi ratio, & ſcientia: ex qua cum ſumma utilitas exiſtit ad res ponderandas: tum maxime ingenua delectatio, & digna ſapientia. Sed hæc ocii. tranſeat idem iſte ſapiens ad rempublicam tuendam. quid eo poſſit eſſe præſtantius? cũ contineri prudentia utilitatem ciuium cernat: Iuſtitia nihil in ſuam domum inde deriuet: reliquis utatur tot tamq; uariis uirtutibus. adiunge fructum amicitiarũ: in quo a doctis poſitum eſt cum conſilium omnis uitæ, conſentiens, & pene conſpirans: tum ſumma iocunditas, e quotidiano cultu, atq; uictu. quid hæc tandem uita deſiderat, quo ſit beatior? cui rei refertæ tot, tantiſq; gaudiis, fortuna ipſa cedat neceſſe eſt. quod ſi gaudere talibus bonis animi, id eſt uirtutibus, beatum eſt: omneſq; ſapientes iis gaudiis perfruuntur: omnes eos confiteri beatos eſſe neceſſe eſt. A. Etiam ne in cruciatu, atq; tormentis? M. An tu me in uiola putas, aut in roſa dicere? an Epicuro, qui tantũmodo

quinq; de finibus bonorum & malorũ. ¶ Degẽdæ ætatis ratio. Libro primo de officiis pręcipit conſtituendum eſſe: quos nos & quales eſſe uelimus. & in quo genere uitæ & in eo cõſtanter perſeuerandum. Ad hanc autem rationem. quã maximam uim natura habet: fortuna proximam. utriuſq; omnino ratio habẽda eſt. in diligendo genere uitæ. ſed naturæ magis. ¶ Sequitur tertia. dialecticam intelligit: de qua Paulo ante ſatis multa. ¶ Cum partim. ¶ Ad res põderandas: propter iudicationem: qua inuenta magiſtra dialectica perpẽdimus. ¶ Hæc ocii. Talia tractantur in ocio a ſapiẽte. quod omni negocio pulchrius eſt: quod omnibus pœne ſeriis actionibus anteponendum uidetur. ſapiẽs enim in ocio maiora utilioraq; cõficit: q̃ alii in negocio: meritoq; Scipionem laudant qui dicere ſolitus erat. nũq̃ ſe minus ocioſum eſſe quã ocioſus eſſet. ¶ Idem ſapiẽs. quem ſcilicet animo fingimus: & cogitatione complectimur. ¶ Ad rempub. tuendam. Contra Epicurus. Non accedet inquit ad rempub. ſapiens. niſi ſi quid interuenerit: negant ſtoici ſapientem ad quãlibet rempu. acceſſurum. Interrogo te inquit Seneca: ad quam rempu. ſapiens acceſſurus ſit ad athenienſium? in qua Socrates dãnatur ad carthaginenſium? in qua aſſidua ſeditio. & optimo cuiq; in feſta libertas eſt: aduerſus hoſtes inhumana crudelitas aduerſus ſuos hoſtilitas. ſi percẽſere ſingula uoluero. nullam inuenero rempu. quæ ſapiẽtem: aut quã ſapiens pati poſſit. ¶ Adiũge fructum amicitiarum. quęſtio eſt utrum ſapiens & beatus indigeat amicis: quidã enim nihil amicis opus eſſe homini beato autumant: adeſſe enim illi bona oĩa: nec ullo ꝑterea indigere: ſed uidet inquit uere Ariſtoteles in nono æthicoꝝ abſurdũ cum oĩa beato tribuant: amicos nõ tribuere. quod maximũ uidet eſſe bonoꝝ: tolle amicitiã ex cõmertio hoĩum. ſolem ipſum ex mundo ſuſtuliſſe uideberis: nec uita noſtra poterit eſſe uitalis. nullius boni: ut inquit Seneca: ſine ſocio iucunda poſſeſſio eſt. qui in aduerſis ſunt: indigent auxilio: & q in ꝓſperis: indigent his: qbus cum bona cõmunicent. aſpectus amicoꝝ dulcis eſt in rebus ſecũdis. & in rebus aduerſis iucũda pñtia: merito laudat dictũ illud. εσ τινο φιλοσ ϵοτοσ. amicũ eſſe alteꝝ ſe ipſum & illud σωματα μεν δυο ψυχη δε μια. corpora quidẽ duo. anima aũt una. idẽ uelle & idẽ nolle: ea demũ perfecta eſt amicitia: qua nihil optabilius: nihil dulcius: nihil beatius eſſe poteſt. Ego ut de me loquar uitã inamabilẽ: ingratã: inſuauẽ eſſe iudicio citra amicoꝝ conſuetudinem ſunt mihi amici cõplures: ſed unus omniũ chariſſimus uetuſtiſſimuſq;. Minus roſcius. cui uiginti ab hinc annis amicitia: familiaritateq; quotidiana copulatus ſum in tantũ: ut nihil poſſit eſſe copulatius: nulla unq̃ toto hoc tẽpore ſeptimana ꝑteriit: quin una cõuiueremus. legeremus. fabularemur. Illius domus nõ mihi minus nota q̃ mea. nõ minus in familia roſcioꝝ libere & familiariter dego: agoq; oĩa: quã inter domeſticos parietes. Iãq; adeo innotuit noſtra hæc apud oẽs amicitia ac mutuus amor: ut q uolunt apud minũ eſſe impetrabiles: utũtur me potiſſimum depręcatore. cum ille: qua in me facilitate eſt: nihil magis cupiat quam deſideriis meis ſatis facere debeo illi multum: & in dies plurimum: quotidie cumulantur beneficia: nec unquam expunguntur. Magnum hoc ego duco: ut nihil magis: quod placui mino roſcio inter ſenatores præſtantiſſimo: inter opulentos ditiſſimo inter eruditos litteratiſſimo: atque omnis politicæ prudentiæ conſultiſſimo: cuius nitorem: affabilitatem: elegantiam: dexteritatem: ingenium præſentiſſimum. Exoſculor: amo: ſuſpitio. Tu mi Phi/

Conſtituen dum quid eẽ uelimus.

Ocium ſapientis pulchrius ue.

Amicitia maximum bonum.

lipe optime noſti:quemadmodum in ore meo ſemper eſt. Minus roſcius. qui cum ſeria & iocaiur dicitur. qui mihi auxiliarius conſiliarius eſt in rebus tam meis q̃ amicorum. breuiterq; nihil poteſt eſſe iucundius amicitia Roſcii & Beroaldi. Non inter piladem & oreſtem: non inter theſeum & pyrithoum:non inter reliquos nomine amicitiæ famigeratos. arctior beniuolentia:cõſuetudo iucundior:amor ſincerior extitit. fortaſſis & olim nomen noſtrum inter rara amicorum paria cum laude celebrabitur:libuit ex amoris affectu hæc obiter intexere:cum de fructu amicitiarum:commemoratio autem uellens commonuiſſet:ne ſilenter preterirem amicitiæ bonum:quo nullum maius:quę tum propter ſe:tum propter fructum eſt expetenda:& inter honeſta cumprimis nominatur:amicitiarum autem partim ſunt ueteres:partim nouæ. partim ab illorum:partim ab noſtro beneficio profectæ. partim utiliores. partim minus utiles.

Amicitia in ſcholis ſancta.

Sed illa haud dubiæ reliquis omnibus ſanctiori religioſiorq; anteponenda eſt:quæ in ſcholis. & ex ſtudiorum ſimilitudine comparata ad ſenectutem uſq; firmiſſime durat:talis amicitiæ nexus eſt mihi cum roſcio meo:in ſcholis enim inchoata:in litterario ſtudio aucta:ad ſummum peruenit:futura:durabilis: & indiuulſa etiam apud manes:ſi manibus ullus eſt ſenſus. ¶ Ad epicurum. Senſus eſt. cum epicurus philoſophus uoluptarius dicat ſapientẽ etiam ſi uratur. & in tauro phalaridis torqueatur:dicturum q̃ ſuaue eſt. quid nos facere oportet:qui ſummum bonum uirtute metimur:ſummum malũ turpitudine definimus:quaſi dicat nos longe magis debere audenter dicere:& palam profiteri ſapientem futurum beatum etiam in cruciatu atq; tormentis.

OMNI BONI. ¶ CITERIORA. inferiora:ut in libro de republica. luna in cælo citima, ideſt infima. ¶ Vel maxime. imprimis. ¶ Hæc occii:ideſt contemplantis. ¶ Prudentia una ex uirtutibus moralibus. ¶ In quo in qua amicitia. ¶ Talibus bonis animi:uirtutibus.

induit perſonam philoſophi:ſibi ipſe hoc nomen inſcripſit:dicere licebit? quod quidem, ut habet ſe res, me tamen plaudente dicit: nullum ſapienti eſſe tempus:& ſi uratur, torqueatur, ſecetur:quin poſſit exclamare, quã pro nihilo puto: cum præſertim omne malum dolore definiat:bonum uoluptate:hæc noſtra honeſta, turpia, irrideat: dicatq; nos in uocibus occupatos inanis ſonos fundere:neq; quicquam ad nos pertinere, niſi quod aut lene, aut aſperum in corpore ſentiatur. huic ergo, ut dixi, non multum differenti a iudicio ferarum, obliuiſci licebit ſui? & tum fortunã cõtemnere:cum ſit omne, & bonum eius, & malum in poteſtate fortunæ? tum dicere ſe beatum in ſummo cruciatu, atq; tormentis:cum conſtituerit non modo ſummum malum eſſe dolorem, ſed etiã ſolum? nec uero illa ſibi remedia comparauit ad tolerãdum dolorem, firmitatem animi, turpitudinis uerecũdiam: exercitationem: conſuetudinẽq; patiendi: p̃cepta fortitudinis, duritiã uirilem, ſed una ſe dicit recordatione acquieſcere p̃teritarũ uoluptatũ. ut ſi quis æſtuans, cũ uim caloris nõ facile patiat: recordari uelit, ſe aliq̃do in Arpinati noſtro

BERO. ¶ INDVIT perſonam. Quaſi dicat Epicurus:ſolo habitu fuiſſe philoſophum & nomine. cum re uera alienus eſſet a philoſophia. utpote qui in uoluptate ſummum bonum poneret. in dolore ſummum malum:quod iudiciũ non multum differt a iudicio brutorũ animãtium. ¶ In uocibus occupatos. Epicurus ſæpe inquit quęſiui aliquod ex his:qui appellabantur ſapientes:quid haberent. quid in bonis relinquerent:ſi uoluptates corporis detraxiſſent niſi uellent inanes uoces fundere:nihil ab his potui cognoſcere. qui niſi uirtutes ebulire uellent:& ſapientias nihil aliud dicent. niſi eam uiam:qua efficiantur hæ uoluptates:quæ ſapore:auditu:tactu. & quolibet ſenſu percipiũtur. ¶ Aut lene. quod uoluptatis eſt. ¶ Aut aſperũ. quod doloris eſt. ¶ A iudicio ferarum. Ariſtoteles uoluptates inquit guſtatus & tactus beluinæ ſunt:his enim feræ ſummum bonũ metiuntur. & idcirco in numero pecudum ferorumq; animalium habetur. quiſquis eſt his ferinis uoluptatibus pręuinctus.

Voluptates peluinę q.

¶ Obliuiſci ſui. Epicurus obliuiſcitur ſui. cum ait ſapientem futurum beatum etiã in tormentis:tauroq; phalaridis. propterea quod talia diſſentiunt ab eius dogmate:qui omne bonum collocat in uoluptate, & malum in dolore:quæ res tota fortunæ ſubiecta eſt. ſupra q̃ fortunam ſapiẽs dicitur eſſe poſitus:generaliter quilibet dici poteſt obliuiſci ſui:qui diuerſa dicit & diſſidentia ab his:quæ ſentit traditq;.

Obliuiſci ſui.

¶ Firmitatem animi. In ſecunda tuſculana dictum eſt: ad tolerandum dolorem remedia illa eſſe efficaciſſima:uidelicet animi contentionem: patientiam. conſuetudinem: & alia conſimilia:quæ omnia indidem poteris mutuari, ubi copioſiſſime explicantur. talia autem remedia non ſibi comparauit epicurus:quæ ſunt optima. ad doloris perpeſſionem; ſed recordatione pręteritarum uoluptatum utitur pro remedio malorum:tanq̃ poſſint præteritæ uoluptates ad memoriam reuocatę ſedare:mitigareq; præſentia mala, quod parum probabile eſt. epicuro enim uoluptatum perceptarum recordatio beatam uitam facit:qui moriens ſic ſcripſit in ępiſtola ad hermacum. compenſabatur cum his omnibus malis animi lętitia. quam capiebam memoria ratione inuentionumq; noſtrorum. contra Euripides dixit. Suauis eſt pręteritorum laborum memoria. uideturq; prouerbium uerius eſſe q̃ epicuri dogmata. Vulgo enim dicitur:iucundi acti labores. ex quo eſt illud Virgilianum. Forſan & hęc olim meminiſſe iuuabit.

Recordatio uoluptatum.

OMNI BONI. ¶ EPICVRO. Argumentum a minori. Si epicurus:qui ponit ſummum bonum in uoluptate:dicit ſapiẽtem:ſi in tauro phalaridis fuerit:dicturum:quam dulce:quam ſuaue:quam pro nihilo puto:quanto magis nos dicemus:ſapientem omnem dolorem contempturum.

¶ GELIDIS fluminibus. Libro primo de legibus: duos fluuios in arpinati eſſe teſtatur. quorum alteri fibreno nomen fuit. in quo erat inſula. in altero marianam quęrcum celebrat. ubi de legibus diſputatio inſtituitur. ¶ Is. Epicurus. ¶ Non liceret. non licet philoſopho uoluptario. ſummumq; bonum in uoluptate ponenti dicere: ſapientem eſſe beatum: id enim incongruens: diſſentienſq; decretis eius eſt. Ex quo fit ut a ſemetipſo redarguatur: cum ea dicat: quæ non ſentiat: qui ut ueſtium ſic ſententiam habeat: aliam domeſticam: aliam forenſem: ut in fronte oſtentatio ſit. intus ueritas occultetur: meritoq; inceſſitur epicurus tanꝗ inconſtans: ſibiq; pugnans libro ſecundo de finibus. ¶ Quidnã faciendum. Si epicurus dicit beatum eſſe ſapientem: quanto magis id aſſerere debẽt ſtoici: qui nihil in bonis ducunt pręter honeſtum. ¶ Balbutire. ¶ Quemadmodum homo balbus nequit ſenſa animi explicare dicendo: nec plane eloqui: & dũ fari conatur magis ac magis implicatur: ſic philoſophi balbutire dicuntur: quando parum diſerte. parumq; expedite explicant ſententias: muſſitantes magis in angulis. ꝗ loquentes in propatulo. tales ait eſſe academicos: qui palam non audent dicere. cũ id tamen ſentiant. beatum fore ſapientẽ etiam in tormẽtis collocatum. & beatam uitam deſcenſuram in taurum phalaridis. ¶ Iaceant humi. comparatione. ſcilicet animi bonoꝝ: quæ in libra critolai impoſita tantum ꝑponderant: ut terram & maria deprimant. ¶ Sapiens extimeſcit. in ſeda tuſculana ſatis multa ad dolorem tolerandũ dicta ſunt: qui a ſapiente haud dubie ſuperatur. opprimiturq; patientia atq; uirtute. ¶ Succumbet uirtus. Interrogatiue legendum. q. d. nullo pacto ſuccubituram dolori uirtutẽ: nec ſapientem illi ex ulla parte ceſſurũ. ¶ Pueri ſpartiatæ. Repete quæ ſcripſimus in ſecundo commentario de tolerantia puerorum: quos βωμονίκας appellãt. ideſt ad aram depugnantes: qui ſic uerberibus accipiũtur: ut nonnunꝗ ad necem uſq; contendant. ſi ergo pueri dolorem uincere poſſunt: tãto magis uiri poſſe debent. potiſſimumq; ſapientes. Dimicatio ſpartiatarum puerorum græco uocabulo διαμαστίγωσις. ideſt diflagellatio: q̃ fit apud illos ſingulis annis: qua qui diutius uerbera tolerauit. & qui uictor euaſerit illuſtris clarusq; habetur. Sæpe totum diem uirgis ceſi in ara orthiæ dianæ. perſeuerant hilares. ac geſtientes. ueluti a ſenſu doloris alienati. ¶ India uaſtior. Tanta indiæ uaſtitas eſt: ut eam tradant tertiam partem eſſe terrarum omnium: Alexandri magni comites in eo tractu indiæ: quam ſubegerant. ſcripſerunt. xv. milia oppidorum fuiſſe. indi prope gentium ſoli nunꝗ emigrauere finibus ſuis: illic binæ meſſes in anno ſunt: binæ æſtates: lenes auræ: temperies cęli. ubertas ſoli aquarum abundantia: quæ omnia faciunt ut maiora in india quã in cęteris regionibus naſcantur animalia. ¶ Nudi ætatem agunt. Gymnoſophiſtas ſignificat. qui philoſophi indorum ſunt: qui ab exortu ad occaſum perſtare dicuntur ſolem contuentes. immobilibus oculis. feruentibus harenis. toto die alternis pedibus inſiſtentes. Gymnetas. & gymnoſophiſtas uocant: quia nudi degunt ac philoſophantur: de quibus Plinius, Strabo, Solinus, Philoſtratus. cæteri omnes: nihil enim notius celebratiuſq; gymnoſophiſtis indorum: qui ſapientiã percolunt: tam magiſtri ſenes: quã diſcipuli iuniores. quoꝝ hic mos eſt: ut menſa poſita: priuſꝗ edulia apponãtur. magiſtri adoleſcẽtes interrogent. qd' quiſq; bonũ laudabileq; eo die factitauerit. Alii alia ſe feciſſe cõmemorãt: qui nihil habet ad offerre: cur prãdeat: impranſus ad opus foras extruditur.

BERO.

Balbutire phos.

Bomonicę ſpartiatæ.

India tertia pars terraꝝ

gelidis fluminibus circumfuſum fuiſſe. non enim uideo quomodo ſedare poſſint mala præſentia præteritæ uoluptates. ſed cum is dicat ſemper beatum eſſe ſapientem: cui dicere hoc, ſi ſibi conſtare uellet: non liceret: quid non faciendum eſt iis? qui nihil expetendum, nihil in bonis ducendum, quod honeſtate careat exiſtimant? me quidem authore, etiam peripatetici, ueteresq; Academici balbutire deſinant aliquando: aperteq;, & clara uoce audeant dicere, beatam uitam in Phalaridis taurum deſcenſuram: ſint enim tria genera bonorum: ut iam a laqueis ſtoicorum, quibus uſum me pluribus, quã ſoleo intelligo: recedamus: ſint ſane illa genera bonorum: dum corporis, & externa iaceant humi: & tantummodo, quia ſumenda ſunt, appellentur bona. alia autem diuina illa; longe, lateq; ſe pandant: cælumq; contingant: ut ea qui adeptus ſit: cur eum beatum modo & non beatiſſimum etiam dixerim? Dolorem uero ſapiens extimeſcet? is enim huic maximæ ſententiæ repugnat. nam contra mortem noſtram, atq; noſtrorum, contraq; ægritudinem, & reliquas animi perturbationes ſatis eſſe uidemur ſuperiorum dierum diſputationibus armati, & parati. dolor eſſe uidetur acerrimus uirtuti aduerſarius. is ardentis faces intentat: is fortitudinem, magnitudinem animi, patientiam ſe debilitaturum minatur. huic igitur ſuccumbet uirtus? huic beata ſapientis, & conſtantis uiri uita cedet? quam turpe o dii boni. pueri Spartiatæ non ingemiſcunt uerberum dolore laniati. adoleſcentium greges Lacedæmone uidimus ipſi incredibili contentione certantes pugnis, calcibus, unguibus, morſu denique ut exanimarentur, priuſquam ſe uictos faterentur, quæ barbaria India uaſtior? aut agreſtior? in ea tamen gente primũ hi, qui ſapiẽtes habent: nudi ætatem agunt: & caucaſi niues: hyemaleq; uim ꝑferũt ſine dolore, cũq; ad flãmã ſe applicuerint:

¶ PHALARIDIS. tyranni ægrigentinorum. ¶ Laqueis. argumentis. ¶ Illa genera bonorum: quæ dicunt peripatetici: ſcilicet corporis: & fortunæ: & animi. ¶ Intentat. minatur. ¶ Vaſtior. immẽſior. ¶ Habentur ſapientes gymnoſophiſtæ. qui nudi omnem ætatem agunt hyeme & æſtate.

OMNI BONI.

BERO. Occupate fatum pulchrum.

SINE gemitu aduruntur. Dictum eſt in ſecundo cõmentario: quemadmodũ gymnoſophiſtæ ſemet uiuos efferunt. in flammamq; ultro coniiciunt: ſicut Calanus fecit Alexandri familiaris: quintus curcius apud hos inquit occupari diem fati pulchrum. & uiuos ſe cremari iubent: quibus autem ſegnis ætas: aut incomoda ualitudo eſt: expectatam mortem pro dedecore habent: nec ullus: corporibus: quę ſenectus ſoluit: honos ſoluitur: inquinari putant ignem: niſi qui ſpirantes recipit. Videtur autem Mar. Tullius hoc in loco non tam de hac rogali flamma loqui: quam de ea: qua utimur cauſa calefaciendi: ut ſit ſenſus. gymnoſophiſtas frigora niuium & æſtus flammæ perferre citra dolorem & gemitum: ut flammis adurantur ſine gemitu ut in niuibus ſint ſine dolore.

ſine gemitu aduruntur. mulieres uero in India, cum eſt cuiuſq; earum uir mortuus: in certamen, iudiciũq; ueniunt: quã plurimum ille dilexerit (plures enim ſingulis ſolent eſſe nuptæ) quæ eſt uictrix: ea læta proſequẽtibus ſuis, una cum uiro in rogũ imponitur. illa uicta, mœſta diſcedit. nunq̃ naturã mos uinceret. eſt enim ea ſemper inuicta. ſed nos umbris, delitiis, ocio, langore, deſidia animum infecimus: opinionibus, maloq; more delinitũ molliuimus. Aegyptiorũ morẽ quis ignorat? quorũ imbutæ mentes prauitatis erroribus, q̃uis carnificinã prius ſubierint, q̃ ibim, aut aſpidem, aut felem,

De uxoribus indorũ.

Mulieres in india. De his affatim ſcripſimus in cõmentariis propercianis. enarrantes illud. Felix eois lex funeris una maritis. Sed cum pulchra ut inquit Plato. bis terq; dici poſſint. nihil oberit: hic quoq; alubi tradita repetere. Sunt indis ſingulis uxores plurimæ: & cum maritus deceſſerit. ſuam apud grauiſſimos iudices quæq; de maritis agunt cauſam: & quæ officioſior cæteris ſentẽtia uicerit iudicantium: hoc palmæ refert prȩmium: ut arbitrio ſuo aſcendat rogum coniugis: & ueluti uictrix gaudio exultans ſe flammis coniugis ſuperiicit. & cũ eo tanq̃ feliciſſima crematur: cui ſemet ipſam inferias dat. cæteræ cũ nota uiuunt. & in gloriæ permanent. Oneſicritus auctor eſt. Ideo uxores cũ uiris defunctis cremari: quod cũ aliquando adoleſcentulos adamarent: a uiris ſe cedebant uel eos ueneno interimebant. ut ergo ueneficia tollerent hanc legẽ conditã eſſe tradit: quæ pfecto & lex: & cauſa: neq; straboni: neq; aliis ſatis pbabilis uidetur.

Infectus.

Infecimus. polluimus: maculauimus. corrupimus. Infectus nomen eſt quarti ordinis: & accipit a Plinio pro tinctura: cũ ait in viii. de lanarũ infectu ſuis locis dicemus. Dixit Seneca. Diu inquit in iſtis uitiis iacuimus. Elui difficile eſt: non. n. inquinati ſumus: ſed infecti. Quãuis carnificinã. i. quãcunq; excarnificationẽ: cruciatũq;: de carnificina dictum eſt in tertio cõmentario.

Vrbes in ægypto ab aĩalibus nominatæ.

Quã ibin. Singulæ pœne in ægypto ciuitates ſingulas beſtias colunt. & portẽta uenerantur. unde & urbes quoq; apud eos ex animaliũ uocabulis nuncupãtur: ut leontopolis, cynopolis, lycopolis, a leone, cane, lupo, quos pro nominibus habent: nam quædã animalia ſunt: quæ ægyptii uniuerſi colunt: quẽadmodum ex terreſtribus tria, bouẽ, canem, felem, ex uolatilibus duo: accipitrem atq; ibin, ex aquatilibus totidem, lepidotum piſcẽ: & oxyrinchũ, alia uero ſunt: quę quiſq; populus ſeorſum colit: ut lupũ lycopolitani: ut hircũ mendeſii: ut leonẽ leõtopolitani. ſcarabeos quoq; inter numina colunt: & alia ac cepas inter deos iureiurando habent. auctores, Herodotus, Strabo, Appion, Plinius, Hieronymus, Iuuenalis, cæteri. Cauſas aũt huiuſce ſuperſtitionis plures afferunt, partim fabuloſas, partim hiſtoricas, de qbus Diodorus in ſecũdo bibliotecæ. Ibis: quã plærique ciconia falſo credunt: auis eſt ægypti pecularis. cuius duo genera. altera magnitudine & figura ciconiæ ſimilis: altera tota nigra: nullũ erat Alexandriæ triuiũ non illis plænũ: partim utiliter: partim inutiliter. Vtiliter quidẽ: quia macelli immunditias colligit. inutiliter uero, quia immunda eſt. & oĩa indiſcriminatim comeſt. Docuit hæc auis uſum clyſteris roſtro eluens aluũ. Ibes ſuas ægyptii inuocant aduerſus ſerpẽtium aduentũ. ob id dixit ſatyrographus. Saturã ſerpẽtibus ibin. pro re digna annotatu memorat Plinius. Ibin olim in alpibus uiſam cũ ſit ut dixi peculiaris ægypti: quicũq; in ægypto ibin occĩderit. ſiue ſponte. ſiue inſciẽter: morte mulctatur.

Aſpidum genera.

Aſpidẽ. Aſpidũ plures ſpecies ſunt. inter quas eſt hypnale. a ſomno noſata. necat enim ui ſomnifica. æmiturq; ad mortem hinc illud Lucani. & ſecimus aſpida meteem: hac periit cleopatra Plinius & græci uocant aſpidas quaſdã græco uocabulo ptyadas. quoniã uenena in oculos hominũ expuant πτύω enim expuo ſignificat. aſpidũ colla ueneno intumeſcunt. nullo ictus remedio pterq̃ ſi confeſtim partes cõtactæ amputentur. interneciuũ bellũ habet aſpis cũ icneumone. qui limo loricatus in dimicationẽ pergit. caudaq; illudens aſpida debellat. de quo intelligit Lucanus. cum ait. Aſpidas ut pharias cauda ſolertior hoſtis Ludit: & iratas incerta prouocat umbra.

Feles. Eluros. Muſcipula.

Aut felem. græce αἴλουρος latinæ feles dicitur. eſt autẽ id animal. quod uulgo catum nominatant: male litterati muſcipulã a muribus capiendis appellitant. cum muſcipula a luculentis ſcriptoribus. ſicut a Varrone & Seneca. accipiatur pro ipſo diſcipulo. inſtrumentoq; ad mures capiendos accõmodato. Plinius ait in. xi. Oculos felium in tenebris fulgere. Idem in. x. auctor eſt feles excrementa ſua obruere e foſſa terra. intelligentes odorẽ illum indicem ſui eſſe. Idem tradit feles concumbere mare ſtante femina ſubiacente: apud Columelam & Varronem. feles accipi uidetur pro eo animali. quod uulgus fouinum & marturellum appellat. In tanta αἴλουρος. ideſt feles apud egyptios erat ueneratione: ut quicũq; felem occidiſſet: ſiue de induſtria: ſiue per imprudẽtiam: concurſu populi interficeretur. Olim miles romanus felem nec quidem ſpõte occidit. tunc repente concurſus plebis ad eius domum factus eſt: nec ullo terrore ab hominis pœna abſterreri potuerunt: quod ſe uidiſſe Diodorus affirmat. cum in ægyptum nauigaſſet. Ouidius canit dianã olim ob metum gigantum in felem eſſe transfiguratam: quod & Higinus quoq; memorat

OMNI BONI.

IMBVTAE. infectæ: & uitiatæ. Felem. feles animal ſilueſtre.

aut canem, aut crocodilum uiolent. quorum etiam ſi imprudẽtes quippiam fecerint. pœnam nullam recuſent de hominibus loquor. quid beſtiæ? nõne frigus, nõ famem, non montiuagos, atq; ſilueſtres curſus, luſtrationesq; patiuntur? nõne pro ſuo partu ita propugnant? ut uulnera excipiant? nullos impetus, nullos ictus reformident? omitto quæ perferant, quæq; patiantur ambitioſi, honoris cauſa, laudis ſtudioſi, gloriæ cauſa, amore incenſi, cupiditatis. Plena uita exemplorum eſt: ſed adhibeat oratio modum: & redeat illuc, unde deflexit. dabit, dabit inquã, ſe in tormenta uita beata: nec iuſtitiam, temperantiam, in primiſq; fortitudinẽ, magnitudinem animi, patientiam proſecuta: cum tortoris os uiderit, conſiſtet: uirtutibuſq; omnibus ſine ullo animi terrore ad cruciatum profectis, reſiſtet extra fores (ut ante dixi) limenq; carceris. quid enim ea fœdius? quid deformius ſola relicta? comitatu pulcherrimo ſegregata? quod tamen fieri nullo pacto poteſt. nec enim uirtutes ſine beata uita cohærere poſſunt: nec illa, ſine uirtutibus. itaq; eã tergiuerſari nõ ſinẽt: ſeſe cũq; rapiẽt ad quẽcũq; ipſæ dolorẽ, cruciatũq; ducent. ſapiẽtis ẽ.n. pprĩu

¶ AVT canem. cynopolitana præfectura cũprimis canem uenerantur. unde & nomen: hinc illa mordacitas ſatyrica. oppida tota canem uenerantur nemo dianam. Mar. Tul. in primo de legibus. Iccirco qui canem & felem ut deos colunt. non eadem ſuperſtitione: qua cæteræ gentes conſtringunt. Refert Strabo: q anubis deus: qui capite canino figuratur: colitur in ciuitate canum: id eſt cynopoli: ubi ſacer quidam cibus eſt canibus conſtitutus. ¶ Aut crocodilum. In ægypto urbs eſt arſinoe: quæ prius crocodelorum ciuitas uocabatur. In hac præfectura mirum in modum colitur crocodelus: & eſt ſacer nutritur a ſacerdotibus pane carne. & uino. Strabo uidiſſe ſeſe refert. mulſum præberi: & bellaria crocodelo ſacro: Herculis uero ciuitas colit ichneumones. q crocodrlis & aſpidibus pniciẽ pferũt: de crocodilo. Pli. Solinus. Herodotus copioſiſſime. crocodilũ ex eo dictũ autumãt qd' κροκὸν δειλεῖ. i. qd' crocũ fugit ac eius odore reformidat ex genere amphibio eſt. uiuit. n. in terra & in aq. adoleſcit ad duo & uiginti cubita. ſtercꝰ crocodili medicamẽtũ ẽ faciei. crocodileã uocãt. tollit lẽtigĩes ex facie: oẽſq; maculas. & cutẽ erugat. Auctores Pli. in. xxviii. & Gale. in. x. ſimpliciũ: ob hoc dixit Ouidius. Nigrior ad phari cõfuge piſcis opẽ. i. ad ĩteſtina crocodili piſcis ægyptii: quo facies fucata fit uenuſtior. Oratius quoq; dixit: ſtercore fucatus crocodili. a crocodilo deriuat crocodilites: qd' ſophiſma ẽ. Captio. rẽdicula. dialecticorũ ppe inextricabilis: cui conſiles ceratinæ quoq; ſunt. Nã ut eſt in ægyptiaca fabula. mulier quẽpiã cũ filio iuxta nili ripã ambulabat ei crocodilus filiũ abſtulit. redditurũ dicẽs: ſi uerũ mulier diceret. ſũt. n. ferme fœmĩæ oẽs uanidicæ & mẽdacilo q̃tũ: illa nõ reddes inq̃t: atq; ob id equũ aiebat redditũ uera dixiſſet. auctor es Lucianus. Et doxapater. Hinc illud Quĩtiliani ex uolumine pꝛio ĩſtitutionũ oratoriarũ. Nõ q ceratinæ aut crocodilitæ poſſint facere ſapiẽtẽ: ſed q illũ ne ĩ minimis q̃dẽ oporteat falli. ¶ Imprudẽtes. Si qs q̃piã eorũ aialiũ q ut ne rãt ægyptii ſpõte occiderit: morte dãnatur. ſi qs uero ĩprudẽs occiderit: ei parcit: ſi fele & ibidẽ exceptis: quos ſiue prudẽs ſiue ĩprudẽs occiderit ſtatĩ interficit occurrẽte turba: & abſq; iudicio hoĩem uariis ſuppliciis cõtrucidãte. ¶ Luſtratiões: circuitiões. errãtiõesq; nã luſtrare ẽ circuire. Virgi. Luſtrat auẽtini mõtẽ. & luſtra dicunt ferarũ habitacula. alias luſtra p lupanaribus accipiũtur apd Ciceronẽ. Plautũ. Oratiũ. cæteros. ¶ Pro ſuo partu. Multæ ſũt beſtiæ: qbus cura nõ eſt ſobolis: ſicut maribus tigribus: cũ fœmĩa mira charitate fœtũ pſequat. Scribit Pli. leenã fœtã dimicare p catulis: oculorũ aciẽ in terrã defigentẽ: ne uenabula expaueſcat. Aſinis quoq; ptus charitas ſũma eſt. adeo ut p ignes ad fœtus tendãt. ſimiarũ generi tãta eſt erga fœtũ affectio. ut magna ex parte cõplectẽdo necẽt. ¶ Ambitioſi. In ſcda tuſculana. Quid inq̃t de nr̃is ambitionibus. qd de cupiditate honorũ loq̃r: q̃ flãma eſt: p quã nõ cucurrerint hi q hæc oĩa olim pũctis colligebãt. ¶ Laudis ſtudioſi. In libello de fœlicitate docuimus: quẽadmodũ laudis amore cõplures ĩflãmati maxĩa picula laboreſq; ſpõte ſubierũt. gl'iæ cũcta poſtponẽtes ĩ ferrũ. ĩ uulnera. ĩ mortẽ ruebãt. ut glorioſi uiuerẽt. glorioſiores morerent. hæc eſt fax honeſtæ mentis. hic ſtimulus. hoc calcar acerrimũ meritoq; ait Valerius Flac. Tu ſola aĩos mentẽq; peruris gloria. ¶ Dabit ſe in tormẽta. Cõcluſio antedictorũ qua oſtendit uirtutẽ dolori minime ſuccubiturã: & uitã beatã etiã in tormẽtis futurã. cũ pueri ſpartiatæ cõſtantiſſimi ſint in uerberũ dolore cũ indi frigora & ardores æquanimiter ferã. cũ mulieres in india in rogũ maritalẽ gaudibundæ pſiliant. cũ ægyptii nullã pœnã recuſent uiolata ſupſtitione. cũ beſtiæ p partu tutãdo nihil reformidẽt. cũ homines honoris & gloriæ cauſa pferant labores pœnę impatibiles. ¶ Ad cruciatũ pfectis. Supra dictũ eſt: qd' uirtutũ chorus in eculeũ cõiicietur: quo uita beata nõ aſpirat: tanq̃ beatitudo in tormẽtis & cruciatibus eſſe nõ poſſit: ſed cũ a uirtutibus uita beata ſeiũgi nõ debeat: nec poſſit: quo illæ ingrediunt: & hæc ſubſequet. Ibit cũ illis pariter intra carcerẽ ad cruciatũ atq; tortorẽ. turpe. n. ac fœdũ foret uitã beatã relinq. ſegregatã a choro comitatuq; uirtutũ pulcherrimarũ. ſine qbus eſſe nullo pacto põt: ſicut uirtutes ſine uita beata cohęrere nõ poſſunt. pugnant enim hæc inter ſeruitutem adeſſe & beatam uitam abeſſe.

¶ SED adhibeat. pbauit beatã uitã uirtute cõſtare. nec ſapiẽtẽ idcirco miſerũ futurũ: ſi ĩ ſũmis cruciatibus ſit. ¶ Cõcludit hũc locũ: & conat p oẽs oſtẽdere beatã uitã ſola uirtute effici & primũ ſentẽtiam epicuri tãgit: & oſtẽdit illũ dicere ſolũ ſapienẽ. i. uirtute pditũ beatũ. nec futurũ q̃n beatus ſit uirtute pditus: etiã ſi adhibiti fuerint cruciatus. Sex ſentẽtias adducit aliorum philoſophorũ: aliorũ tanq̃ leues omittit. ¶ Cõitatu pulcherrimo. ſuit tutũ. ¶ Virtutes. hoĩes uirtute pditi. ¶ Tergiuerſari. terga uertere: & reſurgere. ¶ Rapient. per uim.

BERO.

Crocodilus unde.

Crocodilites quid.

Fœmiæ uanidicę.

Qui occidentes ibin & felem.

Leena dimicat pro catulis.

OMNI BONI.

BERO. *Pœnitere ſapientem.*

¶ NIHIL QVOD pœnitere poſſit. Stoici dicunt ſapientem nihil opinari: nullius rei pœnitere: nulla in re falli. ſententiam mutare nunquam. Contra Platonici, Ariſtotelicique ipſum ſapientem autumant opinari, falli, pęnitere. de ſententia aliquando decedere. ¶ Vt inopinatum. Dictum eſt in tertia tuſculana. omnia inopinata eſſe grauiora, & acerbius improuiſa ferire. ſicut præmeditatio malorũ facit ſenſum doloris leniorem. Ora. Improuiſa ſimul ſpecies exterret utrunque. non eſt ſapientis dicere non putaram. omnia ſunt ſapienti putanda, præmeditanda, prouidenda. ¶ Suis iudiciis. Sapiens ſui iudex eſt: nec aliunde pendulus: atqui magna pars mortalium: tota pendet ex alienis iudiciis: uiuimus ad opinionem. facimus quod pecudes, ſequimur gregem antecedentium. ſaluberrimum eſt perſianum illud præceptum. Tecum habita. & noris quã ſit tibi curta ſuppellex, & illud. Nec te quęſiueris extra. Oratius quoque in hanc ſententiam. Sed uereor ne cui de te plus quam tibi credas: ne ue putes alium ſapiente bonoque beatum. ¶ Congruere naturæ libro tertio de finibus ait Cato. Relinquitur ut bonum ſummum ſit uiuere ſcientiam adhibentem earum rerum: quæ natura eueniant: ſeligentemque ſecundum naturam: & ſi quæ etiam contra naturam ſunt: reiicientem. ideſt conuenienter: congruenterque uiuere naturæ. Seneca in libro ad galionem de uita beata. Solemus inquit docere: ſummum bonum eſſe ſecundum naturam uiuere. natura ad utrunque genuit & contemplationi rerum & actioni. in quinto de finibus. ex quo intelligi debet homini id eſſe in bonis ultimum: ſecundum naturã uiuere. quod ita interpretamur uiuere ex hominis natura undique perfecta. & nihil requirente. ¶ Etiam poteſtate. tanquam in ſapientis poteſtate ſit uiuere ſecundum naturam quod cum ſit ſummum bonum. in poteſtate ſapientis. uita quoque beata ſita erit. ¶ Niſi quid tu melius. ſic Ora. Si quid nouiſti rectius iſtis candidus imparti ſi non his utere mecum. & alibi. ſi melius quid habes acerſe. uel imperium fer. ¶ Nulla uincula. ideſt nulli ſectæ es addictus. iuxta illud Oratianum. Nullius addictus iurare in uerba magiſtri: quo me cunque rapit tempeſtas deferor hoſpes. Nã multi ſunt philoſophorum certis quibuſdã deſtinatiſque ſententiis quaſi addicti & conſecrati. ¶ Eaque neceſſitate conſtricti. ut nefas eſſe impiumque iudicent, uel latum unguem digitumque tranſuerſum a ſecta recedere. Ci. uero ſequitur probabilia. libãs decerpenſque ex omnibus ſectis. quod ueriſimilius: perfectuſque eſſe opinetur. ¶ Sine retractatione. ſine recuſatione. Retractare enim ut inquit Donatus. eſt reiicere & recuſare. enarrans illud Virgilianum ex. x. æneidos. Semianimeſque micant digiti. ferrumque retractant. ¶ Nobis ſolis. quia nulli ſectæ additus. & quaſi conſecraneus eſt: huic licitum eſt libere expaciari. & in partes omnis diſcurrere: ut omnibus inſpectis id maxime probet: quod aut uerum: aut uero propius eſſe uideatur.

Viuere cõuenienter naturæ.

Retractare

nihil, quod pœnitere poſſit, facere: nihil inuitum: ſplẽdide, conſtanter, grauiter, honeſte, omnia: nihil ita expectare quaſi certo futurum: nihil cum acciderit, admirari, ut inopinatum, ac nouum accidiſſe uideatur: omnia ad ſuum arbitrium referre: ſuis ſtare iudiciis. quo quid ſit beatius mihi certe in mentem uenire non poteſt. Stoicorum quidem facilis concluſio eſt. qui cum finem bonorum eſſe ſenſerint congruere naturæ: cumque ea conuenienter uiuere: cum id ſit in ſapiente ſitum non officio ſolum, uerum etiam poteſtate: ſequatur neceſſe eſt, ut cuius in poteſtate ſummum bonum, in eiuſdem, uita beata ſit. ita ſit ſemper uita beata ſapientis. Habes quæ fortiſſime de beata uita dici putem, & quomodo nunc eſt: niſi quid tu melius attuleris: etiam ueriſſime. A. Melius quidem afferre nihil poſſum. ſed a te impetrare libenter uelim, niſi moleſtum ſit: quoniam te nulla uincula impediunt ullius certæ diſciplinæ: libaſque ex omnibus quodcunque te maxime ſpecie ueritatis mouet: quod paulo ante Peripateticos, ueteremque Academiam hortari uidebare: ut ſine retractatione libere dicere auderent ſapientes eſſe ſemper beatiſſimos: uelim audire: quẽadmodum his putes conſentaneum eſſe id dicere: multa enim a te contra iſtam ſententiam dicta ſunt: & ſtoicorum ratione concluſa. M. Vtamur igitur libertate: qua nobis ſolis in philoſophia licet uti: quorum oratio nihil ipſa iudicat: ſed habetur in omnes partes: ut ab aliis poſſit ipſa per ſeſe nullius authoritate adiuncta iudicari. & quoniã uideris hoc uelle, ut quæcunque diſſentientium philoſophorum

OMNI BONI.

¶ NIHIL QVOD poſſit pœnitere. conſtructio græca: qui ponunt relatiuum & antecedens in eodem caſu omnia referre: intereſſe ſapientem ad ſuum arbitrium iudicium. ¶ Naturæ. ſcilicet recta ratione quæ eſt natura hominis. ¶ Officio. actu. ¶ Poteſtate. potentia. ut homo poteſtatem habet ridendi: ſed tamen nõ ſemper eſt in officio: ideſt actu. ¶ Nulla uincula te impediunt: quia academicus es: qui ſocratem ſecuti nullis legibus aſtricti ſunt. ¶ Libas. guſtas. ¶ Veterem academiam. platonicos retractione: exceptione: nam dicunt uirtute beatam uitam effici: ſed ſe retrahunt dicentes nõ beatiſſimam. ¶ Regione. argumentatione.

BERO.

¶ SENtētia de finibus cōſtituto hoc in phia uidelicet: qd ſit ſūmum bonū: cōſtituta ſunt oīa: ſup quo diſſentiētes ſunt: diſcordeſq; phi. cū alius aliter ſūmū bonū decernat. cōſtituatq;: itaq; in pſentia. M. T. breuiter colligit una q̄q; phoꝝ ſnīam ut ex hoc: ſi fieri poteſt oſtēdat uitā beatā eē ī ſapiēte. Cognitis enī reꝝ finibus: cū intelligiẜ qd ſit: & bonoꝝ extremū: & maloꝝ. Inuēta uitę uia eſt: cōfirmatioq; oīum officioꝝ. ¶ Carneadē di. li. v. de finibus. Carnedea inqt nobis diuiſio habēda eſt: q̄ noſter antiochus libēter uti ſolet. fuit hic in diſputādo oīum acutiſſimus: acerrimuſq;: ut ſupra diximus. adeo ut p iuſtitia & cōtra iuſtitiā copioſe & eloquēter. Romæ diſputauerit. mirantibus romanis: nec qd ueri eſſet diſpicientibus. ¶ Recte po. Stoici in uirtute ſola atq; honeſtu ſūmū bonū ponunt: ſicut in turpitudine ſummū malum. ¶ Quaſi dec. Latini decreta placita. ſcita appellāt: quæ græci dogmata. de qb⁹ ante ſatis multa. ¶ Hę de finibus ſnīæ. De finibus bonoꝝ & maloꝝ multa & multipliciter inter ſe phi diſputarūt: q̄ quæſtioné maxima intentione uerſantes conati ſunt inuenire: qd efficiat hominem beatū. Illud enim eſt finis boni noſtri pp qd̄ expetēda ſunt cætera ipm aūt pp ſe ipſum. Et illud finis mali. pp qd̄ uitāda ſunt cætera. ipſum aūt ppter ſe ipſum. Alii in aīo, alii in corpore, alii in utroq; fines bonoꝝ & maloꝝ poſuerūt. Ex qua tripartita ueluti generaliū diſtributione ſectaꝝ. M. V. in lib. de philoſophia. tam multā dogmatū uarietatē diligenter & ſubtiliter ſcrutatus aduertit. ut ad ducentas octoginta & duas ſectas. nō quæ iam eſſent: ſed quæ eſſe poſſent: adhibens quaſdam differentias facile perueniret. qd̄ ſūmatim: curioſæq; explicat. Augu. li. de ciui. dei undeuigeſimo. ex ſententiis quæ ſūmū bonū metiunẜ: quædā ſimplices: quædā mixtę ſunt. ſimplices dicimus. quę una tm̄ re termināt finē bonoꝝ mixtas uero: quæ ex mixtura plurium cōſtant. Epicurus & Ariſtippus uoluptatis fine ſummum bonum metiuntur. Indolentiæ Hiero. Carneades prima naturæ probat: ſtoici quód honeſtū ſit: id ſolum per ſe expetendum. & ſolum bonum dicunt. Libro quinto de finibus colligit. M. T. ſex eſſe ſimplices ſententias. de ſumma bonorum malorumq;, quarum quattuor aſſertores habeant: duæ ſint ſine parono. iūctas autē & duplices expoſitiones ſūmi boni. tres omnino nec plures eſſe poſſe. ſi penitus rerum naturam uideas: nā aut uoluptas inquit adiungi poteſt ad honeſtatem: ut caliphoni: dinomachoq; placuit: aut doloris uacuitas. ut Diodoro: aut prima naturæ: ut antiquis: quos eoſdem academicos & peripateticos nominamus. Hæc eadem hoc in loco ſummatim: breuiterq; explicantur. uerum ut inquit Boetius. Felix qui potuit boni fontem uiſere lucidum. ¶ Niſi uacuitatem. Doloris uacuitas & indolentia ſummum bonum eſt Hieronymo. Libro ſecundo de finibus ſic refert. Si enim idem dicat: quod Hieronymus: qui cenſet ſummum bonum eſſe: ſine ulla moleſtia uiuere. cur maluit dicere uoluptatem q̄ uacuitatem doloris. ut ille facit: qui quicquid dicat intelligit. item nec uero audiēdus Hieronymus cui ſummum bonum eſt interdum quidem quod uos interdum: uel potius nimium ſæpe dicitis: nō dolere. ¶ Naturæ primis bonis. Marco Varro primigenia uocat: quæ M. Tullius prima naturæ: quæ græci. τα πρωτα φυσεως appellant. In his numerant incolumitatem: conſeruationemq; omnium partium. ualitudinem. ſenſus integros. doloris uacuitatem: uires pulchritudinem: cæteraq; generis eiuſdem. Carneadi frui principiis his naturalibus eſſe extremum bonorum uidebatur. Auguſtinus inter prima naturę ſunt inquit hæc, uel in corpore, ut membrorum integritas & ſalus atq; incolumitas eius, uel in animo: ut ſunt ea: quæ uel parua, uel magna in hominum reperiuntur ingeniis. Quattuor autem ſunt: quæ homines ſine magiſtro, ſine ullo doctrinæ adminiculo, ſine uirtute naturaliter appetunt. Voluptatem: qua delectabiliter mouetur corporis ſenſus: quietem: qua fit: ut nullam moleſtiam corporis quiſq; patiatur. aut utrunq; ſimul: aut prima naturæ. Hæc quattuor. ideſt uoluptas, quies, utrūq; prima naturæ. ita ſunt in nobis: ut uel uirtus, quam poſtea doctrina inſerit. propter hæc appetenda ſit, aut iſta propter uirtutem, aut utraq; propter ſe ipſa: ac per hoc fieri hinc poſſunt duodecim ſectæ: ex quibus innumerabiles fundūtur. Illa mixta. Ariſto. Plato. omniſq; Platonica, Ariſtotelicaq; familia ex triplici genere bonoꝝ ſummum bonum conſtituūt. Ex bonis animi: quæ principalia ſunt. ex bonis corporis, atq; fortunæ quæ ſententia mihi maxime probabilis uidetur ac uera. eāq; ſenſus cōmunis: & conſenſus gentium probat.

ſententia de finibus ſit: tamen uirtus ſatis habeat ad uitam beatam præſidii: quod quidem Carneadē diſputare ſolitum accepimus: ſed is, ut contra ſtoicos, quos ſtudioſiſſime ſemper refellebat: & contra quorum diſciplinam ingenium eius exarſerat: nos illud qdem cum pace agemus. ſi enim ſtoici fines bonoꝝ recte poſuerunt: cōfecta res eſt. neceſſe eſt ſemper beatum eſſe ſapientem. ſed quæramus unamquanq; reliquoꝝ ſententiam: ſi fieri poteſt, ut hoc præclarū quaſi decretū beatæ uitæ, poſſit omnium ſententiis, & diſciplinis cōuenire. ſunt autem hæ de finibus ut opinor retētæ, defenſæq; ſententiæ: primum ſimplices quattuor: nihil bonum, niſi honeſtum: ut ſtoici: nihil bonum, niſi uoluptatem: ut epicurus: nihil bonum, niſi uacuitatem doloris: ut Hieronymus: nihil bonum, niſi naturæ primis, aut omnibus, aut maximis frui: ut Carneades contra ſtoicos diſſerebat. hæc igitur ſimplicia. illa mixta: tria genera bonorum: maxima animi, ſecunda corporis, externa tertia: ut peripatetici: nec multo ueteres Academici ſecus. uoluptatem cum honeſtate Clitomachus, & Calipho copulauit. indolentiā autem honeſtati peripateticus Diodorus adiunxit. hæ ſunt ſententiæ: quæ ſtabilitatis aliquid habeant.

Decreta Dogmata.

Ducētæ & amplius ſectæ.

Voluptas cū hōeſtate

Sūmū bonū ex triplicibus bōis.

¶ SENtētia. decretū. ¶ Diſciplinā. ſectā. ¶ Quærāus. iterógētis. ¶ Retētę. aliæ omiſſę. ¶ Veteres ac. platōici.

BERO. ¶ NAM ariſtonis,pyrrhonis.' Libro.v.de finibus in hãc ſententiã ſic ſcribit.Iam exploſe eiecteq; ſnie pyr/
rhonis,Ariſtonis,Herilli,quod in hunc orbem:quẽ circũſcripſimus:incidere non poſſunt : adhibẽde oĩno nõ
fuerunt.Ariſto dicere ſolebat:nihil diferre aliud ab alio.nec eſſe res ullas ꝑter uirtutes & uitia inter quas quicq̃
oĩno intereſſet.Pyrrho quoq; uirtute conſtituta nihil omnino:quod appetendum ſit:relinquit. Herillus ſen/
Sceptici. ſit nihil eſſe bonũ præter ſcientiam.a pyrrhone philoſophi Pyrrhoni dicti:quos græco cognomento σκεπ
τικοὺς.i.cõſideratores appellant:nihil enim decernunt,nihil conſtituũt:ſed in quærendo ſemper conſiderã
doq; ſunt : aiuntq; ueritatem incomprenſibi/
lem uideri.iidem ἀπορρητικοι.ideſt ambi/
gentes dicuntur quoniam nihil affirmant. &
de omnibus ambigunt.¶ Præter Theophra/
ſtum.fuit hic : ut ante dictum eſt nobiliſſimus
peripateticorum.qui in libro de beata uita ſcri
pſit:beatum eſſe nõ poſſe . qui crucietur quiq;
in dolore ſit. dolores enim corporis in malis
numerat : & fortunæ naufragia. ¶ Reliqua
Ariſtote/les. ex collatione.Ariſtoteles libro ſeptimo politi
corum:cum tria inquit ſint genera bonorum.
animi,corporis,externa. iſta adeſſe felici ho/
mini oportet uerum cum animus præcioſior
ſit corpore & pecuniis : externa animi gratia
expetuntur. nõ autem animus gratia illorum
& mox paulo. Vita optima inquit cum uirtu/
te eſt,& publicæ & priuatim tãtũ externis fa/
cultatibus adiuta: ut præclara & laudabilia cõ
ficere poſſit.Idem Ariſtoteles diuitias, & reli/
qua fortunæ ac corporis bona comparatione
uirtutis negat eſſe magna bona , & præ rectis
honeſtiſq; contemnenda, ac deſpicienda eſſe
cenſet:quod Marcus Tullius in quarto de fini
bus refert. ¶ Nam ut quæſtuoſa mercatura.
Marc.Cato librum de re ruſtica ſic auſpicatur.
eſt interdum præſtare mercaturis rem quære/
re:ni tam periculoſum ſit.& mox paulo. Mer
catorem ſtrenuum : ſtudioſumq; rei quæren/
de exiſtimo . uerũ : ut ſupra dixi:periculoſum
& calamitoſum . lib.i.de officiis . Mercatura
Mercaturas inuenerũt pœni. inquit ſi tenuis eſt:ſordida putanda eſt.ſin ma
gna & copioſa: multa undiq; apportens mul
tiſq; ſine uanitate impartiens. non eſt ad mo/
dum uituperãda. mercaturas primi pœni in/
uenerunt auctore Plinio.quod & Herodotus
teſtatur in principio hiſtoriarũ . Liuius li.ii.ab
origine urbis docet . collegium mercatorum
Romæ inſtitutum fuiſſe:græce emporos dici/
tur mercator.Emporium mercatus , & forum
rerum uenalium.Emporetica carta . aqua mer
Emporos. ces inuoluuntur a mercatoribus . ¶ Fructuoſa aratio.Columela,Plinius,Varro,Marcus Tullius , nihil agricul/
tura fructuoſius,nihil melius,nihil honeſtius eſſe confirmant. Marco Cato quæſtuoſiſſimam in re ruſtica pu/
tat uitem:quæſtumq; ex agricolatione pium eſſe.ſtabiliſſimũq; : minimeq; inuidioſum . Ariſtoteles quoq; in
primo Oeconomico.Secũdum naturam inquit poſſeſſio potiſſima eſt agricultura . Extat oratio noſtra in li/
bro orationum continens laudem rei ruſticæ:Senſus Mar.Tullii eſt : ſic uitam beatam recte dici poſſe: in qua
ſint multa bona:& ſi non omnia:ſicut mercatura quæſtuoſa:lucroſaq; dicitur: & aratio fructuoſa:non ꝙ ſem
per uacẽt a calamitatibus.ſed ꝙ maiori ex parte. ¶ Cumq; ea.ſcilicet uirtute. ¶ In taurum.in tormenta:crucia/
tuſq; tauri phalaridis. ¶ Reliqui.philoſophi. ¶ Carneadem defendere. In libris de finibus diſputat contra uo/
luptatem Epicuri:contra indolentiam Hieronymi:contra carneadem illam ſententiam: quæ eſt de his: quæ
prima ſm naturam nominant:quæ omnes ſententiæ ab uno quaſi uertice deducuntur: & ab uno quaſi fonti/
culo ſcaturiunt. ¶ Caliphonis.qui uoluptatem cum honeſtate copulauit . ¶ Diodori. qui indolentiam hone/
OMNI BONI. ſtati adiunxit.
¶ EX Aggerent.extollãt & accumulent. ¶ Collatione.comparatione. ¶ Quæſtuoſa:quæ plurimũ quæſtũ

nam Ariſtonis,Pyrrhonis,Herilli,nõnullorumq; alio
rum euanuerunt . hi quid poſſint obtinere uideamus,
omiſſis ſtoicis:quorum ſatis uideor defendiſſe ſenten
tiam.& peripateticorum quidem explicata cauſa eſt:
præter Theophraſtum, & ſi qui illum ſecuti,imbecil
lius horrent dolorem,& reformidant . reliquis quidẽ
licet facere,quod fere faciunt: ut grauitatem,dignita/
temq; uirtutis exaggerent. quam cum ad cælum extu
lerint : quod facere eloquentes homines copioſe ſo/
lent:reliqua ex collatione facile eſt conterere,atq; cõ/
temnere.nec enim licet iis,qui laudem cum dolore pe
tendam eſſe dicunt : negare eos eſſe beatos : qui illam
adepti ſunt.quanquam enim ſint in quibuſdã malis:ta
men hoc nomen beati lõge,& late patet. nam ut quæ/
ſtuoſa mercatura.fructuoſa aratio dicitur, non ſi alte/
ra ſemper omni danno,altera omnis tempeſtatis cala/
mitate ſemper uacet : ſed ſi multo maiori ex parte ex/
tet in utraq; felicitas.ſic uita, nõ ſolum ſi undiq; refer/
ta bonis eſt:ſed ſi multo maiore , & grauiore ex parte
bona ꝓpẽdunt:beata recte dici poteſt.ſequet̃ igit̃ bo/
norum ratione uel ad ſupplicium beata uita uirtutẽ:
cumq; ea deſcẽdet in taurum, Ariſtotele, Xenocrate,
Speuſippo, Polemone authoribus:nec eam minimis
blandimentis corrupta deſeret.Eadem Calliphontis
erit,Diodoriq; ſententia. quorum uterq; honeſtatem
ſic complectitur : ut omnia , quæ ſine ea ſint longe,&
retro ponenda cenſeat . Reliqui, qui habere ſe uiden/
tur anguſtius:enatant tamen: Epicurus, Hieronymus,
& ſi qui ſunt , qui diſertum illum Carneadem curent
defendere.nemo eſt enim qui eorum bonorum animũ
putet eſſe iudicem:eumq; condocefaciat , ut ea , quæ
bona, mala ue uideantur:poſſit contẽnere. nã quæ tibi
Epicuri uidetur : eadẽ erit Hieronymi , & Carneadis
cauſa,& hercle oĩum reliquoꝝ. quis eni paꝝ eſt cõtra
mortẽ,aut dolorem paratus?ordiamur ab eo ſi placet

habet.¶ Extat.eminet.& exiſtit.¶ Felicitas.quia plurimũ fortuna poteſt. ¶ Ratione.ideſt collatione.¶ Ve. hoc eſt etiam.¶ Ariſtotele.polemone:omnes peripatetici.¶ Caliſontis.Diodori qui dicebat uoluptatem iun ctam honeſtati ſummum bonum eſſe.¶ Carneadem.qui dicit ſummum bonum optima principia naturæ, ideſt ſui conſeruationem.

quem mollem, quem uoluptarium dicimus. quid? is tibi mortem ne uidetur, an dolorem timere? qui eum diem, quo moritur, beatum appellat: maximisq́ʒ doloribus affectus eos ipſos inuentorum ſuorum memoria, & recordatione confutat: nec hoc ſic agit: ut ex tẽpore quaſi effutire uideatur. de morte enim ita ſentit: ut diſſoluto animante, ſenſum extinctum putet. quod autem ſenſu careat, nihil ad nos id iudicet pertinere. Item de dolore certa habet quæ ſequatur. quorum magnitudinem breuitate conſolatur: longinquitatem leuitate. quid tandẽ? iſti grandiloqui contra hæc duo, quæ maxime angunt, melius ſe habent, quam epicurus? an ad cætera, quæ mala putant nõ & epicurus, & reliq́ philoſophi ſatis parati uidentur? qs nõ paupertatem extimeſcit? neq́ʒ tamen quiſquã phorum. hic uero ipſe, quã paruo eſt cõtentus? nemo de tenui uictu plura dixit. etenim quæ res pecuniæ cupiditatẽ afferunt: ut amori, ut ambitioni, ut quotidianis ſũptibus copiæ ſuppetãt: cũ procul ab iis omnibus rebus abſit: cur pecuniam magnopere deſideret? uel potius curet omnino?

¶ QVEM mollem. Epicurum intelligit. qui quamuis uoluptarius ſit. & uoluptate ſummum bonum: dolore ſummum malum metiatur. tamen fortis fuit in perpeſſu doloris. & nouiſſimo mortis cruciatu. igitur cum dolorem: mortemq́ʒ contemnat philoſophus eneruatus & uoluptarius: tanto magis hæc grauioribus philoſophis contemnenda ſunt: minimeq́ʒ metuenda.¶ Diem beatum. Epicurus in æpiſtola ad hermacum. Cũ ageremus inquit uitæ beatum: & eundem ſuppremum diem ſcribebamus hæc. Tanti autem morbi aderant ueſicæ, & uiſcerum. ut nihil ad eorum magnitudinem poſſit accedere: compenſabatur tamen cum his omnibus animi lætitia: quam capiebam memoria rationum: inuentorũq́ʒ noſtrorum.¶ Eos ipſos. dolores ſcilicet quos ex ſtranguria & torminibus: ut ſupra dictum eſt perpetiebatur.¶ Effutire. inepte & inconſule loqui. Effutire.

Oratius. Effutire leues indigna tragœdia uerſus. M. Varro. Euax inquit uerbum nihil ſignificat. ſed effutitum naturaliter eſt Nonius effutire exponit pro dicere cum mendacio: aduocatq́ʒ hoc M.T. ex tuſculanis teſtimonium. Euax.

Quod autẽ ſenſu careat. Epicurus ait. ο θανατοσ ουδεν προσ ημασ. το γαρ διαλυθεν αναισθητει το δε αναισθητουν ουδεν προσ ημασ. i. mors nihil ad nos. nã diſſolutũ non ſentit: quod autem non ſentit nihil ad nos idem alibi inquit. quod acerbiſſimum malorũ eſt: & omnino timendum. mors nihil ad nos. quoniam cum nos ſumus: mors nõ eſt. cum uero mors iã adeſt: nos non ſumus. itaq́ʒ neq́ʒ ad uiuentes, neq́ʒ ad mortuos eſt. nam his qui ſunt illa non adeſt: quibus adeſt: iam illi non ſunt.¶ Breuitate conſolatur. Verbum Epicuri notiſſimum eſt. dolor ſi ſummus breuis, ſi longus leuis.

¶ Grandiloqui. Quales peripatetici & ſtoici: qui grandia loquuntur & grauia. in oratore grandiloquos appellat oratores: qui ampla ſniaꝝ grauitate: & maieſtate uerborum fuerunt uehementes, uarii, copioſi graues ad permouendos & conuertendos animos inſtructi & parati.¶ Hæc duo. dolorem & mortem.¶ Hic ipſe. Epicurus.¶ De tenui uictu. Epicurus in æpiſtolis aqua tãtum & cibario pane ſe contentum eſſe teſtatur, & ad amicum ſcribens. Mitte inquit mihi caſei paululum: ut cum epulari latius uoluero: poſſim. Diocles auctor eſt. Epicureos uiliſſimis & ſimpliciſſimis cibis uitam egiſſe: & ut teſtis eſt Seneca certos habebat dies Epicurus: quibus maligne famem extingueret. uiſurus an aliquid deeſſet ex plena & conſumata uoluptate: & quantũ deeſſet.¶ Pecuniæ cupiditatem. Pecunias cupiunt mortales: & ardenter expetunt: quoniam effectrices ſunt uoluptatum: & per illas cupiditates explemus: & deſideriis facimus ſatis. Sublatis autem hiſce uoluptatibus: & rebus quæ pecuniarum interuentu conciliantur. non erit cur magnopere pecunia deſideretur: pecuniæ enim non propter ſe expetuntur. ſed propter fructum, atq́ʒ utilitatem, atq́ʒ uoluptatem reꝝ expetendarum tria ſunt genera eſt quiddam: quod ſua dignitate, & propter ſe tantum expetibile eſt: ut uirtus. eſt aliud: quod non propter ſe, ſed propter aliud expetitur, quod pecunia eſt: eſt porro quiddam ex horum partibus iũctum. quod & propter ſe: & propter aliud expetendũ eſt: ut amicitia. Apud lacedæmonios pecunia fuit inutilis: nec expetenda. utpote quam lycurgus ſuſtulerit: qui nummos aureos omnes: argenteosq́ʒ irritos fecit, amouitq́ʒ: ſolo ferreo nummo utendum præcipiens. ex quo nullus deſiderabat pecuniam, nullus curabat diuitias. cũ nulli uſui eſſe poſſent: meritoq́ʒ dictũ eſt. qđ apđ ſpartanos ο πλουτοσ τυφλοσ. i. diuitiæ cæcæ ſunt. Ariſtophanes facit πλουτον eſſe cecum. docetq́ʒ omnia fieri cauſa pecuniaꝝ. ω μονωτατοσ inqt γαρ ειο ο παντων αιτιοσ και των κακων και των αγαθων. ideſt tu ſolus o Pluto cauſa es omnium & maloꝝ & bonoꝝ, & aliaꝝ qdem reꝝ ſatietas eſt præterquam unius pecuniæ. cuius nemo unquã plenius affatim fuit. Apud ſpartanos inutilis pecunia.

¶ CORDI ſtamur ab eo: ab epicureo: incipit probare uirtutem ſatis eſſe ad beate uiuendũ.¶ Remotis maximis perturbationibus remouenſ etiam minores. Animus autem perturbatione carens beatum efficit. & uirtute præditus eſt. uirtus igitur ſatis ad beate uiuendum.¶ Epicurei dicunt: dolorem timendum non eſſe etiam ſummum: q̃ breuis: nec mortem timendam: nec deos: qui humana non curent: & pecuniam contemnunt: & nulla auaritia tenentur: quod per exemplum probat. OMNI BONI.

BERO. ¶ AN ſcythes anacharſis. In omni re aſſerēda duo ſunt potētiſſima. rationes & exēpla. cū hactenus rationibus uſus ſit nūc ab exēplis id, qđ ꝓpoſuit: affirmare cōtēdit: q̄ pars eſt totius opis ſpecioſiſſima: pulcherrimaq;. Fuit aūt anacharſis apud ſocordiſſimos ſcytas ſapiens. floruit tpibus ſolonis. cuius imaginibus inſcriptū eſt lingua. uētre. pudēdis abſtinendū eſſe. uitē dicere ſolebat. uuas tris ferre. primā uoluptatis. ſcdam ebrietatis. tertiā mœroris. Plinius anacharſim inueniſſe rotā figuli. cuius circuitu uaſa formant. ſed ſicut inqt Seneca: apud homerū lōge antiqorē inueniat figuli rota. nō uideo quō anacharſis eſſe auctor huius rei potuit. extat anacharſis epiſtola ad croeſum lydorū regem breuiſſime ſcripta. ¶ Scyticū tegmen. magna ſcytarum pars. ut auctor eſt Seneca. terga uulpiū induit ac muriū q̄ tactu mollia & impenetrabilia uentis ſunt. ¶ Solorū callū. i. ꝓ calciamento mihi eſt calloſa pedū cutis: & ita indicat ſe pedibus nudis obducto callo incedere ſolitum graeci ἀνυποδήτους uocant q pedibus ſunt nudis. Ariſtophanes in fabula: cui titulus eſt. νεφέλαι philoſophos diſcalciatos inceſſens ſic inqt ἀλαζόνας τοὺς ὠχριῶντας τοὺς ἀνυποδήτους λέγεις. i. glorioſos pallentes nudi pedes dicis. Solum aūt id omne dicimus: qđ ſubſtinet: qđ alicui ſubiacet. Vnde nauis ſolū eſt mare. ut Vir. Subtrahiturq; ſolū. & aer auiū. ut Ouidius. aſtra tenent cęleſte ſolū: & ſumma ſola terrę. Sola terræ appellarūt. qđ nullus ignorat. ab eo qđ ſola teri poſſunt. ut interpretat M. Varro. hinc ſolū opinor dictū ꝓ ſolea calciamēti & corio. in quo ſignificatu accipit apud Martialē ita ſcribentē. Pictorū ſola baſia te tegūt: & alibi. Sordidus antiqs ſolitus ꝓducere pelles. Et mordere luto putre uetuſq; ſolū. Cōſimilr nūc ſola intelligi uult M. T. cutē pedū infimā: quā uulgo ſoleā uocāt. q̄ calloſa fit & dura in diſcalciatis. & hisq ambulāt pedibus nudis: q̄les ſūt ſacerdotes cōpluſculi. & nōnullig tali hītu nomē ſctitudinis captāt. ¶ Pulpamētū fames. optimū obſoniū eſt fames. eſuriēti. n. & famelico ſordidus panis & cibarius ut tener & ſiligineus. hīc illud ſenecæ ex ęplis moralibus. Nō hēt panē meus piſtor. ſed hēt uillicus. ſed hēt atrieſis. ſed hēt colonus. malū panē inqs. Expecta bonus fiet: & illū tenerū tibi & ſiligineū fames reddet. Iō nō eſt an̄ edēdū q̄ illa iperet. i eādē ſnīam eſt illud oratianū. Cū ſale panis latrātē ſtomachū bn̄ leniet. deīde paulo īfra Ieiunus raro ſtomachus uulgaria tēnit. Pulpamētū āt a pulpa dictū ē. accipiturq; ꝓ cibo lautiore. Notiſſimū eſt illud terētianū ꝓuerbiū lepus tute es. & pulpamentū q̄ris. Quidā. codices hn̄t pulmētūq ī eūdē ſenſū accipit. nā pulmēta & pulmētaria ꝓ abſoniis cibariiſq; uſurpat latinitas a pulte dicta: ut M. V. & Pli. ꝓdiderūt frugaliſſimi illi ueteres dānabāt pulmētariaq̄ egerēt alio pulmentario. ¶ Lacte ueſ. Talis fuit uictus germanorū: ut docet Cæſar ī ſexto cōmētario his uerbis. Agricultur æ nō ſtudēt: maiorq; ps uictus eorū ī lacte. caſeo: carne cōſiſtit. ¶ Quā multa nō deſidero. Attalus phus cū magna admiratiōe audiētiū dicere ſolebat. Diu mihi ipoſuere diuitiæ. ſtupebā. ubi aliqd ex illis alio atq; alio loco fulſerat. ī quodā apparatu uidi totas opes urbis celatas: & auro: & argēto: & his q̄ pciū auri. argētiq; uicerūt. exqſitos colores & ueſtes ultra finē hoſtiū aduectas hīc puerorū pſpicuos cultu atq; forma greges: hīc fœminarū. qd hoc eſt inq̄ aliud q̄ irrita cupiditas hoīum ꝑ ſe icitata? qd ſibi uult iſta pecuniæ pōpa. me hercle minus cupiditatis iſtinc afferro q̄ attulerā cōtēpſi diuitias. nō qa ſupuacuæ: ſed qa puſilæ ſunt. itaq; quotiēs tale aliqd pſtrinxerit oculos meos: quotiēs occurrit domus ſplēdida. cohors culta ſeruorū. lectica ſeruis ipoſita calonibus. ipſe mihi dico: qd miraris? qd ſtupes: pōpa eſt oſtendunt iſtæ res: nō poſſident. & dū placēt: trāſeūt: ad ueras potius te cōuerte diuitias diſce paruo eſſe cōtētus. & illā uocē magnus atq; aīoſus exclama. hēamus aquā. hēamus polētā. turpe eſt uitā beatā ī auro atq; argēto reponere. nihil deſideres oportet: ſi uis ꝓuocare Iouē nihil deſiderantē. Hæc & alia id genus dixit attalus ſenecæ. & diſcipulis natura dicit oībus. Idē ſenſit Socrates dicēs. Ex larga auri argētiq; copia ac uīnō multa ex illis ſe deſiderare: & merito. Nā q ad naturā uiuit: nūq̄ eſt paup: q ad opinionē nūq̄ eſt diues. natura. n. parū. opinio īmēſum deſiderat. ¶ Xenocrates. Plutarchus in apophthegmatis tradit Alexādrū magnū Xenocrati pħo talēta qnq̄ginta dono miſiſſe: q̄ nō accepit dicēs: ſibi ea pecūia haud q̄q̄ opus eſſe; mox iterrogauit Alexāder an amicū ullū Xenocrates hēret: in quē eā pecuniā erogare poſſet. quā ſibi minime neceſſariā eſſe aſſerebat. ferūt miſſum quōdā xenocratē cū cæteris legatū ad philippū Alexādri patrē ac reliquos qdē donis corruptos: & cōuiuia celebraſſe. & cū Philippo ſæpe ī colloquiū ueniſſe. ſolum uero xenocratē nihil horū factitaſſe. Philippū poſt modū dixiſſe tradūt. ſolū xenocratē ex oibus q aduenerāt legatis: munera ſpreuiſſe. talentū aūt multiplex eſt. atticū talentū qđ: magnū appellāt: hēt libras octoginta. & paulo amplius. paruū uero ſexagita pondo. Attamē M. Var. qđ Plinius memorat ſexdecim ſeſtertiis taxari atticū talentum refert. Eſt & ægyptium talentum & euboicum: de quibus plura in tranquilli commentariis.

Tres uuæ in uitæ.
Rota figuli
Pelliceæ ſcytarum ueſtes.
Anypodeti diſcalciati.
Solum qd.
Pulpamentum.
Natura parum deſiderat.
Xenocratis abſtinentia
Atticum talentum.

An ſcytes Anacharſis potuit pro nihilo pecuniā ducere? noſtratis philoſophi facere nō potuerunt. Illius æpiſtola fert his uerbis. Anacharſis Hānoni ſalutē. Mihi amictui eſt ſcyticum tegmē: calciamentū, ſolorū callū: cubile, terra: pulmētum, fames: lacte, caſeo, carne, ueſcor. quare ut ad quietū me licet uenias. munera aūt iſta, qbus es delectatus, uel ciuibus tuis, uel diis imortalibus dona. Oēs fere philoſophi oīum diſciplinarū, niſi quos a recta ratione natura uitioſa detorſiſſet: hoc eodē aīo eſſe potuerūt. Socrates in pōpa cū magna uis auri argētiq; ferret: q̄ multa nō deſidero inquit. Xenocrates cum legati ab Alexandro quinquaginta ei talenta attuliſſent: quæ erat pecunia temporibus illis, Athenis præſerti, maxima: adduxit legatos ad cœnā

OMNI BONI. ¶ ANACHARSIS ſcyta potuit pecuniam contemnere: & noſtri philoſophi non potuerunt. Argumētum a minori. ¶ Pompa. comitatum ſignificat: ut proceſſiones. ¶ Liberius. ut unicus: ideſt impudens.

¶ IN academiam

in academiam . iis appoſuit tantum , quod ſatis eſſet, nullo apparatu . cum poſtridie rogarẽt eum, cui nume rari iuberet: quid? uos heſterna inquit cœnula non in/ tellexiſtis, me pecunia non egere? quos cum triſtiores uidiſſet: XXX minas accepit: ne aſpernari regis libera litatem uideretur. At uero Diogenes liberius, ut cyni cus, Alexandro rogãti, ut diceret ſi qd ſibi opus eſſet. nunc quidem paululum inquit a ſole abſis . offecerat uidelicet apricanti . & hic quidem diſputare ſolebat: quanto regem perſarum uita, fortunaq; ſuperaret. ſibi nihil deeſſe : illi nihil ſatis unquam fore : ſe eius uo/ luptates non deſiderare : quibus nunquam ſatiari ille poſſet : ſuas eum conſequi nullo modo poſſe. uides credo ut Epicurus cupiditatum genera diui/ ſerit, non nimis fortaſſe ſubtiliter : utiliter tamen: par/ tim eſſe naturales, & neceſſarias : partim naturales, & non neceſſarias: partim neutrum. neceſſarias. ſatiari poſſe pene nihilo. diuitias enim naturæ parabiles eſſe.

℃IN academiã. Fuit enĩ Xenocrates diſcipulus Platonis. uixitq; plurimum in academia: ut auctor eſt Laer BERO
tius. ¶ Numerari illa. ſ. taléta: quę p dono miſerat Alexãder. ¶ Heſterna. ſuperioris diei. ¶ Pecunia nõ egere. q
enĩ frugaliſſimus eſt: & cõtinẽtiſſimus: ut erat Xenocrates. paruo cõtentus degit. nec eget pecunia: quã illi ue/
hemẽtiſſime appetũt. quoꝝ infinitæ ſunt. & inexplebiles cupiditates unde q uult diues eſſe nõ diuitiis addẽ
dum eſt. ſed cupiditatibus detrahendum. ſcribit Laertius, Diogenes, Xenocratẽ ex magna pecuniæ ſũma quã
miſerat dono Alexander. tria tantũ milia athicoꝝ accepiſſe. reliquum remiſiſſe . cũ diceret illi opus eſſe pluri/
bus: q plures enutriret. ab antipatro quoq; ſibi
miſſam pecuniã repudiaſſe fertur . ¶ Triginta
minas. Mina attica : ut docet Priſcianus libra Mina.
eſt: græci mnam uocãt. latini minam . Priſcia
nus. Accipe præterea paruo q̃ nomine graii
mnam uocitant: noſtriq; minã dixere priores.
¶ Vt cynicus. Nam in cynicis philoſophis nul
la uerecũdia eſt. & uita liberior adeo ut in ꝓpa
tulo & prãdeãt & coeant: & licenter maledi/
cant ex quo Diogenes interrogatus : qdnam Colloqum
faciens canis uocaret . qđ eis inquit blandior Alexãdri &
qui dant. in eos uero q non dant ob latro. ma/ Diogenis.
los autem mordeo. Tradũt ſcriptores fere oẽs Craneũ gĩ/
Alexandrum non ualde ocioſum cum Dioge naſium.
ne ocium agente aliquando congreſſum eſſe
apud corinthum: illic enim Diogenes diuerſa
batur cui nulla domus erat: ſed ciuitas pro do
mo. & in publico: & in templis habitans: quæ
ſunt diis cõſtituta. domum putans uniuerſam
terram: quæ communis hominum parens eſt.
tunc forte ſolus erat in craneo id enim nomẽ
gymnaſii eſt . nec ullos diſcipulos habens, cũ
ad eum acceſſiſſet Alexander: q cũ plures phos & primarios in ciuitate corintho uiros ſibi obuios & cõgratu/
lantes hũ ſſetudem factuꝝ Diogenem cynicum crediditſed cũ ille Alexandrũ nõ magni penderet: nec adu/
lari ſ acceſſit ad eũ Alexander: & cõſalutauit ad ſolem apricãtem. ille tã illuſtris uiri aduentu Paulum cõmo/
tus: eundem familiariter reſalutat. mox rogat Alexander : ſci ne cuius q̃ indigeat: cui Diogenes, Paulum inqt
ab ſole diſcedas. qua ex re. qđ is regiũ ſplendorem: magnitudineq; nihili fecerit. adeo delectatum: admiratũq;
ferunt Alexandrũ: ut ad amicos irridentes: & per iocum mordentes dixerit, ego profecto niſi Alexãder eſſem
Diogenes eſſe uellem: Dion narrat: qđ Diogenes toruo aſpectu: ut leo Alexandrũ accedentem aſpexerit: iuſ/
ſeritq; ut Paulum faceſſeret: apricabatur enĩ ad ſolem. unde Alexãder uiri quietẽ & audaciam demiratus eſt.
qđ eius pſentia minime eſſet permotus. Diogenes Paulum ĩmoratus interrogat Alexandrum. nunquid q̃ a ſe,
accepturus ueniat: quo quærente: num pecuniam habeat. uel aliud quippiam: qđ impartiatur. multa reſpon/
dit: & præcioſa habeo: quoꝝ uereor: an particeps eſſe poſſis. in hoc colloquio appellauit Alexandrum ſuppo Suppoſititi
ſititium quod cum ille egre ferret. Non ne inquit mater tua olympias dicit te non ex Philippo ortũ eſſe: ſed us dictus
ex dragone. & deo neſcio quo? qđ ſi ita eſt: ſuppoſititius ꝓfecto es. hic Alexander ſubridẽs quãtũ nunq̃ antea Alex a dio/
gauiſus eſt. Plutar, in lib. de fortuna dictum illud Alexandri ad Diogenem . Niſi Alexander eſſem . Diogenes gene.
eſſe uellem. ita interpretatur. pſtaret oratione: niſi operibus philoſophatus eſſem . niſi animo ꝓpoſuiſſem orbẽ
terraꝝ ad humanitatẽ redigere. leges moralibus. pacẽq; diſſeminare diogenis paupertatẽ imitarer. ¶ Offece/
rat. nocuerat. obſuerat. ipedimẽto fuerat. ¶ Apricanti. in aprico cõmorantiſoleq; captanti. M. Varro. licet ui/ Apricari.
dere multos quotidie in hyeme apricari. hinc aprici hoĩes dicti: q in aprico ſunt: & apricatõe gaudent. Et apri
cum locum uocãt ſoli oſtentũ expoſitũq;. De diogene ait Satyrographus. ſenſit Alexãder teſta cũ uidit in illa
magnũ habitatorẽ: quanto felicior hic q nil cuperet: q̃ qui totum ſibi poſceret orbẽ . ¶ Partim eſſe naturales. Voluptates
Voluptatũ aliæ naturales & neceſſariæ ſunt : aliæ naturales & nõ neceſſariæ: aliæ uero neq; naturales: neq; ne naturales.
ceſſariæ ſunt: ſed circa inanẽ opinionẽ uerſant. naturales & neceſſarias exiſtimat epicurus eas: quæ dolores ſe/
dant. ut eſt in ſiti potus. naturales uero non neceſſarias : quæ uoluptates ſolũ uariant: nõ aũt dolorẽ tolluntiut
pci oſi cibi. Neq; naturales aũt, neq; neceſſarias putat: ut ſunt ſtatuaꝝ collocationes. De cupiditatibus naturali/
bus eſt illud Senecæ. dignũ annotatu. Cibus famẽ domet. potio ſitim libido q̃ neceſſe eſt : effluat. diuiſio epi/
curi de cupiditatibus ita diſtinctis: q̃uis non minus ſubtilis ſit: utilis eſt tamen. & ad frugalitatem ptinẽs. ¶ Eſſe
parabiles, Natura: ut inquit Boetius. paucis minimiſq; rebus contenta eſt. & ut auctor eſt Seneca. ad manũ eſt
& parabile qđ ſat eſt. qui ad naturam uiuit: nunq̃ eſt pauper:
℃DIOGEnes. qui per uniuerſam græciam errabat cum dolio & peraquem cum Alexander rogaret: ſi quo OMNI
ſibi opus eſſet: reſpõdit ut Paululũ abſcederet ne ſoli obſtaret . ¶ Neceſſarias & naturales, ut cibũ naturalẽ. & BONI.
non neceſſariam ut coitum. ¶ Parabiles. faciles ad comperandum. ¶ Apricanti. ſolem captanti.

BERO. SECVNDVM genus. Naturales & non neceſſarias cupiditates intelligit: ut ſunt lautiores cibi: & uina ge/
Voluptates neroſa. ¶ Tertias quæ neq; naturales ſunt: neq; neceſſariæ. ut ſtatuarum collocationes. ut aulea. ut famulitium
nó neceſſa/ cultius. ut nitidior omnis apparatus. talia enim non in nobis ſunt ſed circa nos. immo nec nos quidem attin/
riæ. gunt. quibus tam bene carere poſſumus: q̄ ſi nunq̄ extitiſſent. ideoq; cupiditates talium rerum neq; naturales
neq; neceſſariæ exiſtimantur. ¶ In me. naturalium ſcilicet & neceſſariarum cupiditatum. ¶ Non g. præcipit Se.
in epiſtolis moralibus ut omnia naturalibus deſideriis metiamur. nec quærendum eſſe quali menſa: quibus mi
niſtris afferatur: cibus: cum nihil præter cibum
natura deſideret: nam ut inquit ſcite & elegan
ter Ora. Non tibi cū fauces urit ſitis aurea quæ/
ris pocula? num eſuriens faſtidiis omnia præ/
ter pauonem rhombumq;? tument tibi cum
inguina: num ſi ancilla: aut uerna eſt præſto
puer. impetus in quem: continuo fiat malis tē/
tigine rumpi? nō ego. namq; parabilem amo
uenerem faciléq;. ægregie itaq; & ſancte ora/
tius his uerſibus dignus memoratu negat per/
tinere. quo poculo ſitis reſtinguatur. quo cibo
fames dometur: qua fœmina libido expleatur
ſed deſiderio tantum naturali. hæc omnia do/
cet eſſe metienda. ¶ Prodeſſe. nū q̄. Dicere ſo/
lebat pythagoras: tunc uenerium uoluptatem
eſſe exercēdam: cum homo ſe ipſo infirmior
eſſe uelit. frequens enim concubitus: ut inquit
celſus: corpus ſoluit: & nihil ita roborat cor/
pus. & firmat uires q̄ ueneris abſtinentia. ¶ Vt
uo. ip. per ſe. Epicurus in uoluptate ponens qđ
ſummum bonum eſſe uult ſummūq; malum
in dolore: ſic docet omne aīal ſimul atq; natū
ſit: uoluptatem appetere. eaq; gaudere: ut ſum
mo bono. dolorem aſpernari. ut ſummū ma/
lum: & quātum poſſit a ſe repellere. idq; adeo
clarum eſſe ait: ut neget opus eſſe diſputatio/
ne: quāobrem uoluptas expetenda: dolor fu/
giendus ſit: ſentiri hoc putat: ut calere ignem.
niuem eſſe albam. dulce mel. idem ait ſapien/
tiam propter uoluptatem. inſipientiam ꝓpter
moleſtias eſſe fugiendam nam uirtutes inquit
niſi uoluptates efficerent. quis eas aut laudabi/
les: aut expetendas arbitraretur. ¶ Vt uo. ſ. Vo
luptates interdum omittūtur maiorꝫ uolupta
tum adipiſcendaꝝ cauſa: ut doloris fugiendi:
ſicut dolores quoq; ſuſcipiuntur maiorꝫ dolo/
rum effugiēdoꝝ cauſa: aut ſi ex his maior qui/
piam uoluptas efficiatur. Hinc eſt quod optimus quiſq; pericula: labores: dolorem pro patria & pro ſuis ſuſci/
Maiores uo pit uoluptatibus omnibus poſthabitis: ut laudem. & ex laude maiorem uoluptatem adipiſcatur. ¶ A an. re. ta/
luptates aī men. Sentit epicurus. multo maiores eſſe & uoluptates & dolores animi q̄ corporis nā corpore nihil niſi præ/
q̄ corporis. ſens. & quod adeſt ſentire poſſumus animo aūt & præterita & futura. De uoluptate: quæ quaſi titillat ſenſus: &
ad eos cū ſuauitate illabiſ dictū eſt in. iii. tuſculana. copioſius. cōtra cyrenaici corporis dolores q̄ animi dete/
riores arbitranſ. corpore deniq; peccātes cruciari. ¶ Et pſ. ue. Sapiens ſemper eſt in uoluptate: ut inqt Epicurus.
neq; enī tēpus eſt ullū: quo non plus habeat uoluptatū q̄ doloꝝ. nā & ꝑterita grate meminit. & pñtibus fruiſ:
neq; pēdet ex futuris. ſed uenientem uoluptatē cū uoluptate ꝓſpicit. ita recordatione ꝑteritaꝝ uoluptatū & ſpe
Parabiles futuraꝝ ſapientē ſemp fore ī uita beata. cū uoluptatibus præteritis cōiūctæ ſunt atq; cōtextæ uoluptates futuræ
diuitiæ na/ ſerie q̄dā cōtinēti ac ꝑpetua. ¶ Paruo na. cō. ſit. Diuitias naturales parabiles eſſe dixit epicurus qđ paruo eſſet na
turales. tura cōtēta. nec minorē uoluptatē ꝑcipi ex tenuiſſimo uictu. i. cōtēptiſſimis eſcis & potiōibus: q̄ ex ꝑcioſiſſimis
rebus: exquiſitiſſimiſq;. iā dictū eſt quēadmodū cibario pane & aq̄ cōtētus erat. ¶ Deſideriis. Tūc cibus ēt uilis iu/
cūdiſſimus eſt. cū deſiderāter appetiſ: & cū latrat ſtomachus. & īteſtina crepāt ieiunitate. ecōtrario cibus q̄uis
ꝑcioſiſſimus faſtidiēter ꝑteriſ a ſtomacho nauſeabundo. expectandū itaq; eſt edendi bibendiq; deſiderium. ſi
uolumus ut cibus potioq; delectent. nullū enim condimentum eſt ſuauius fame & appetentia.

ſecundum autem genus cupiditatū, nec ad potiendum
difficile cenſet, nec uero ad carēdum. Tertias, q̄ eſſent
plane inanes: neq; neceſſitatem modo, ſed ne naturam
quidem attingerent: funditus eiiciendas putauit. Hoc
loco multa ab Epicureis diſputantur: hæq; uolupta/
tes ſigillatim extenuantur: quarum genera non cōtem
nunt: quærunt tamen copiam. nam & obſcenas uolu/
ptates, de quibus multa ab illis habetur oratio: faciles,
communis, in medio ſitas eſſe dicunt: eaſq;, ſi natura re
quirat: nō genere, aut loco, aut ordine, ſed forma, æta
te, figura, metiendas putant: ab hiſq; abſtinere minime
eſſe difficile: ſi aut ualitudo, aut officium, aut fama po/
ſtulet: omninoq; genus hoc uoluptatum optabile eſſe,
ſi non obſit: prodeſſe nunquam. totumq; hoc de uolu/
ptate ſic ille præcepit: ut uoluptatē ipſam per ſe, quia
uoluptas ſit, ſemper optandam, expetendamq; putet.
eademq; ratione dolorem ob idipſum, quia dolor ſit,
ſemper eſſe fugiendum. itaq; hac uſurum compenſa/
tione ſapientem: ut uoluptatem fugiat: ſi ea maiorem
dolorem effectura ſit: & dolorem ſuſcipiat maiorem
efficientem uoluptatem: omniaq; iocunda, quāquam
ſenſu corporis iudicentur: ad animum referri tamen.
Quo circa corpus gaudere tamdiu: dum præſentem
ſentiret uoluptatem: animum, & præſentem percipe/
re pariter cum corpore: & proſpicere uenientem: nec
præteritam præterfluere ſinere. ita perpetuas, & con/
textas uoluptates in ſapiente fore ſemper: cū exſpecta/
tioni ſperatarum uoluptatum, perceptarum memoria
iungeretur. Atq; iis ſimilia ad uictū etiam transferun/
tur. extenuanturque magnificentia, & ſumptus epu/
larum: quod paruo cultu natura contenta ſit. Et/
enim quis hoc non uidet? deſideriis iſta cōdiri omnia?

OMNI
BONI. ¶ PARVO cultu uictus & ueſtitus: & q̄cūq; ſunt corpori neceſſaria in cultu nūerant. ¶ Deſideriis indigētiis.

Darius in fuga, cum aquam turbidā, & cadaueribus inquinatam bibiſſet: negauit unq̄ ſe bibiſſe iocundius. nunquam ſcilicet ſitiens biberat. nec eſuriens Ptolemæus ederat. cui cum peragrāti Aegyptū comitibus non conſecutis, cibarius in caſa, panis datus eſſet: nihil uiſum eſt illo pane iocundius. Socratem ferunt, cum uſq; ad ueſperum contentius ambularet: quæſitumq; eſſet ex eo, quare id faceret: reſpondiſſe ſe quo melius cœnaret obſonare ambulando famem. quid? uictum lacedæmoniorum in philitiis nonne uidemus? ubi cū tyrannus cœnauiſſet Dionyſius: negauit ſe, iure illo nigro, quod cœnæ caput erat, delectatum. tum is qui illa coxerat: minime mirū: condimēta enim defuerunt. quæ tandē inquit ille? labor in uenatu, ſudor, curſus

BERO.

¶ DARIus in fuga. Darius rex perſarū bis iuſto ꝑlio uictus ab Alexādro magno. fuga ſaluti cōſuluit: qua in fuga maceratus ſiti cū bibiſſet aquā turbidā ac ſanguinolētā. nunq̄ dixit: ſe ſuauius bibiſſe: ſitis enī in potu optimū eſt cōdimētū. & auctor eſt Ariſto. in ꝓblematis: ſuauius ſitiētes bibimus q̄ eſuriētes comedimus. minuſq; ſitim q̄ famē poſſumus tolerare: cū ſit ſitis res magis anxia q̄ fames. nā q ſitit res duas deſiderat cibū atq; refrigerationē. q̄ ambo exhibet potio. at q eſurit alterius tm̄ appetēs eſt. Autumāt hiſtorici olim dario fere expirāti ac moribūdo porrectā fuiſſe aquā a polyſtrato hauſtā galea: q̄ epota: qſqs es inqt mortaliū: cū ꝓ tāto in me bñficio dignā tibi referre gratiā nequeā referet Alexāder. alexādro uero dii ꝓ eius ſūma in matrē: uxorē: ac liberos meos hūanitate atq; clemētia: cui hoc dextræ pignus ꝓ me dabis. Hæc dicētē. accepta polyſtrati manu uita deſtituit. Plutar. auctor eſt Artoxerxē poſt cōflictū aduerſus cyrū fratrē uulnere ſitiq; cōfectū ebibiſſe aquā inqnatā & putridā: ex utre ſordido hauſtā. quo cotilæ octo id mēſurę nomē cōtinebant: hūc utrē cū caunius qdā inops artoxerxi obtuliſſet totā ille ex nimia ſiti aquā ebibit. & cū baiulus pcōctaret: nūqd talis potio illi moleſta fuiſſet: tūc teſtat⁹ eſt deos immortales. ſe nunq̄ uinū: unq̄ bibiſſe iucūdius eāq; aquā ſibi puriſſima leuiſſimaq; ſuauiorē eſſe uiſam: ipſe mox cauniū illū: q utrē aquæ attulerat ex obſecro atq; egeno clarū opulentūq; effecit. ¶ Nec eſuriens. De quo Ptolemęo intelligat ambi poteſt. cū plures fuerint in ægypto reges hoc nomine: Ptolemęus lagi filius maxime celebratur: cuius uerbum eſt illud memoratiſſimū τον πλουτιζειν το πλουτιζειν ειναι βαϲιλικοτερον. ideſt regalius eſſe ditare q̄ diteſcere. Hic cum ad cœnam amicos uocaret: ſuppellectile illorū utebatur. & uaſis: cum ipſe præter neceſſaria poſſideret nihil omnes Ptolemæi poſt tertium Ptolemęum male uixerunt delitiis corrupti: omnium uero peſſime quartus. ſeptimus & ultimus nomine auletes cleopatræ pr: q ꝑter alia flagiria etiā tibiciniū exercuit. ob quæ ab alexādrinis eiectus eſt. ¶ In ca. In domo uili & ruſtica. caſa a cœnatione dicta eſt: caſariā uocāt fœminā: q̄ cuſtodit caſam. ¶ Socratē ferūt. Porphirio oratianus interꝑs in enarratione illius loci ex ſcdo ſermonū: tu pulmētaria qre: ſudando. ſic exponit. per laborē cibū exqre: hoc aūt Socrates primus ait: q cū in noctē uſq; ſpatiaret: interrogatus a quodā: cur hoc faceret reſpōdit. obſonio cœnę. ſignificās: ſe deambulare: ut cibū libēti aīo appeteret. in ſcēdo de finibus ait M. T. ſocratē dicere ſolitū. cibi cōdimētū eſſe famē: potionis ſitim. ¶ Ad ueſperū: ad horā ueſpertinā. & in noctē uſq; in qbuſdā codicibus lego ad pyreū. ut ſit ſenſus. Socratem ſolitū deambulare ex urbe athenarū uſq; in pyreū: q portus eſt inclytus in attico ſolo. duorū milliū paſſuū muro recedētibus athenis. iunctus. ut ingt Pli. De pyreo apud ſcriptores oīs mētio eſt frequens. Thucidides in ſecūdo auctor eſt. macra thice: hoc eſt lōgos muros ad pyreū uſq; ꝑ quadraginta ſtadia ꝓceſſiſſe: atheniēſes quōdā themiſtoclis cōſilio extruxerūt murū circa pyrea q erat tātæ latitudinis: ut ꝑ eū duo plauſtra ſine offenſaculo ꝑterirent. De hoc copioſius in tertio ꝓpertii cōmētario ſup eo uerſu. Inde ubi pyrei capiēt me littore portus. ¶ Cōtētius. cōcitatius, uehemētius: & gradu pleniore: aduerbiū eſt. ſic enī legere mali: q̄ cōtentus. ſicut nonius Marcellus: q citās hoc teſtimoniū ex tuſculanis legit. cōtentus ambularet: exponitq; cōtinuus: ꝑſeuerās. ¶ Obſonare: ꝑ obſonio parare. Eſt enī obſonare obſoniū emere ad epulādū. unde obſonatores dicti: quorū miniſteriū eſt obſonii cōparandi. Sene. Adice obſonatores: qbus dominici palati notitia ſubtilis eſt: q ſciūt. cuius illum rei ſapor excitet: cuius delectat aſpectus. de obſonatore affatim ſcripſimus in annotationibus. cum. taxatione acurſianæ interpretationis. quæ oppido q̄ ridicula eſt & friuola. q obſonatores accipit ꝑ cātoribus. Alexāder magnus dicere ſolebat: ſe optimos habere. οψοποιους. i. coquos: concinatoreſq; obſoniorū. ad prandium quidem τὴν νυκτοπορίαν. i. nocturnā ambulationem. Ad cœnam uero ολιγοριστιαν. i. prandii parcitatem. ¶ In phidicii. Conuiuia cretenſes andria a uiris appellant lacedæmonii phidicia. ſiue qđ philias. i. amicitiæ cā inſtituta ſint ſeu potius a parſimonia φειδομαι. enī ſignificat parco & abſtineo. φειδω parcitas & parſimonia: φειδωλοσ. parcus unde & phidicia dicta cōuiuia de parca & frugi. Ex plutarco atheneo. cæteris conueniebant enī ad phidicia. cōferentes ſinguli farinę medinū: uini choas octo. qđ nomē mēſurę eſt. caſei quinq; minas. ficuū quinq; ſemis minas. Præterea obſonii puſillum quiddam. Ad hæc autem phidicia. ibant pueri ueluti ad ſcholas caſtitatis. ingredientiū unicuiq; natu maximus fores oſtendens inquit. Διατουτον θυρον ουδεισ εξερχεται λογοσ. i. per haſce fores nullū uerbum egredit alio noīe. συσσιτια. uocabant quaſi dicas ſodalitia: interpretes Ariſtotelici comeſſationes interpretantur: ex obſonis autem μεγαλοζωμοσ. i. ius nigrum maxime probatur. in tantum. ut ſeniores nec carne quidem ueſcantur. ſed eā adoleſcentibus præbeant: ipſi iure nigro ueſcentes. Ferūt. Dionyſium ſiciliæ tyrannum. ut auctor eſt Plutar. qui a Cicerone Paulum diſſentit emiſſe laconicum coquum huiuſce iuris nigri gratia. illiq; imperaſſe: ut ſibi ius illud cōcinnaret: impēſæ nulli parcens. quo deguſtato offen/

Cotila mēſuræ nomē.

Verbū Ptolemæi dignū ſcitu.

Caſa.

Obſonare.

Phidicia unde.

Choa menſura.

Ius nigrū.

ſum deſpuiſſe:tunc Dionyſio dixiſſe coquū. O rex. Hoc ius tibi tūc guſtandū eſt. cū laconica exercitatione te
exercueris. Exercitatiões āt laconicæ ſūt uenatus. paleſtra. eurotas, ſol, puluis: qbus haud dubie rebus. fames:
OMNI & ſitis paranť. qbus cōdimētis cōdiendæ ſunt epulæ: ſi eas ſuaues: ſcitiq; ſaporis eſſe cōcupiſcimus.
BONI. ℂ Clabrius panis groſſus. ut ſiligineus delicatus. ℣ Obſonare pro obſonari. i. fame quære pro obſonio.

BERO. ab eurota, fames, ſitis. his enim rebus Lacedæmonio/
rum epulæ condiuntur. Atq; hoc nō ex hominum mo
re ſolum, ſed etiam ex beſtiis intelligi poteſt: quæ, ut
quicquid obiectum eſt, quod modo a natura non ſit
alienum: eo contentæ non quærunt amplius. ciuitates
quædam uniuerſæ, more doctæ, parſimonia delecta/
tur: ut de lacedæmoniis pauloāte diximus. Perſarum
a Xenophōte uictus exponitur: quos negat ad panem
adhibere quicquam, præter naſturtium. quanquam, ſi
quædam etiam ſuauiora natura deſideret: q̄ multa ex
terra, arboribuſq; gignuntur, cum copia facilitū ſua/
uitate præſtantia? adde ſiccitatē: quæ conſequiť hanc
continentiam in uictu. adde integritatem ualitudinis.

ℂ AB eurota. In ſecūdo cōmentario dictū
eſt: eurotā fluuiū eſſe laconicæ pp ſpartā fluē/
tē. ℣ Ex be. it. poteſt. qđ pro uictu: & ſimplici
natura cōtenta ſit: uel beſtiæ exēplo ſunt: qua
q̄uis toto appetitu uoluptatē corpis ſectēť. tñ
eo pabulo cōtētę: qđ nāľ appetūt alia ñ q̄rūt.
pecudibus. n. ſimplex & uni formis cibus ſuffi
cit. ℣ Perſaꝝ a xen. Xenophō ĩ pedia cyri do
cet frugaliſſimos cōtinētiſſimoſq; fuiſſe pſas in
uictu: qbus p cibo panis. p obſonio naſturtiū
ſit. In potum uero aq̄ fluuialis hauriať. uenatu
exerceń & donec uenanť cibo abſtinēt: qđ/
cūq; uenādo cęperit. p obſonio habēt. id mi
nus naſturtio ueſcuń. Et autē naſturtiū herba
hortenſis. quod nomē accepit a nariū tormē/
to & ĩde: ut auctor eſt Pli. uigoris ſignificatio:
prouerbio id uocabulum uſurpauit. ueluti torpore excitantis. In arabia mire amplitudinis dicitur gigni. æſta/
te & hyeme facillime naſcitur prodeſt contra ſuſpiria & tuſſim. ſeſtius adiicit ſerpentes fugare. ſcorpionibus
reſiſtere. capitis dolorem & alopecias emendare: furunculos concoquit cum fermento phagedenas ulcerum
expurgat cum melle: natura eius cauſtica eſt: optimum babylonium. ſiluestri naſturtio ad oīa effectus maior.
Alopeciæ. Sunt autem alopeciæ: ut tranſeunter hoc quoq; annotemus. morbus & area. capitis cutē glabrā faciēs: capillis
decidentibus dicta. α ϖοτησ αλοπεκοσ. i. a uulpe: q̄ huic morbo obnoxia eſt. de qua Cor. Celſus, Auicē.
Cæteri apđ Pli. ſunt innumera remedia ad alopecias replēdas. Fit nō ſolū in capillo: ſed etiā in barba: furūcu/
lus uero eſt tuberculū acutū cū ĩflatiōe & dolore. Furūculi: ut refert Pli. l. xxvi. paſſim & q̄cūq; corpis parte ac
Cardamon. maxīo ĩcōmodo naſcuń: mortiſeꝝ aliqñ malū. cōfectis corpibus phagedenas āt ulcera uocāt. alias nomē eſt
ſine mō. eſunētiū. gręci ut ad naſturtiū redeamus cardamō appellāt. Strabo. l. xv. de uictu perſarum loquēs ſic
refert. Quotidianus eorum cibus poſt exercitū eſt panis duriſſimus: & cardamum: & ſalis granū, & carnes aſſę
ſiue elixæ potus eſt aqua. Hiero. quoq; laudans frugalitatē meminit Xenophōtis ſnīæ his uerbis. Perſaꝝ regis
cyri uitā Xenophō. viii. uoluminibus explicat. polēta & cardamo: & ſale ac pane cibario eos afferēs uictitare.
Teſtimoniū moderati pſaꝝ uictus hoc quoq; eſt qđ apđ eos turpe eſt: & ſpuere & emūgi. ex quo appet. eos
uictu modico uti: & humores p labores cōſumere. In ſecūdo de finibus ĩ hāc ſnīam. Sic uoluptas nō minor in
naſturtio illo quo ueſci pſas eſſe ſolitos ſcribit Xenophō. ℣ Cū copia ſa. In hāc ſnīam Pythagoras ab eſu car/
niū reuocās mortales: ſic ait apđ Ouidiū. Sūt herbæ: & fruges. & deducētia ramos: pōdere poma ſuo: talis fuit
priſcoꝝ uictus ſimplicior haud dubie: & ĩnocētior ac parabilior. in decretis canonicis diſtin. ultima de cōſecra/
tione. & apđ Hieronymū in libris cōtra Iouinianū ſcriptū legimus: qđ oleꝝ: pomoꝝ. ac leguminum facilior
apparatus eſt. & arte impēdiiſq; coquoꝝ nō ĩdiget. & ſine cura ſuſtētat humanū genus. Dicearchus in libris an
Victus pri/ tiquitatū refert ſub ſaturno. i. in aureo ſæculo: cū oīa humus funderet: nullū comediſſe carnes: ſed uniuerſos ui
ſcoꝝ fruges xiſſe frugibus: & pomis: quæ ſponte terra gignebat. Epicurus libros ſuos repleuit oleribus & pomis. Pli. cibo
& poma. oleꝝ nō onerari ſenſum autumat. tātus honos oleribus fuit. ut cognomina proceꝝ ĩde nata ſint: lactucinoſq;
in ualeria familia non puduerit appellari: cepurica: græci appellant: quæ noſtri hortēſia. olera. ſ. quæ in horto
feruń. Sabinus tyro librum cepuricon ſcripſit hoc eſt hortēſiorum: quē mecenati dicauit. ℣ Adde integritatē
ualitudinis. Nihil: ut inquit Ioānes Chryſoſtomus: ſic ſenſuum acumen operatur. ſic ægritudinem fugat. ſicut
moderata refectio, parcitas quippe cibi. & ſoſpitatem ſimul pcrearet uoluptatē. Abūdantia uero morbū facit.
& moleſtias ingerit. & ægritudines generat. Orati. quoq; ſancte & frugaliter ſcribit. in ſermonibus. hoſce uer/
ſus dignos ſcitu: nec indignos memoratu. Accipe nunc tenuis uictus quæ quantaq; ſecū: afferat ſpinis ualeas
bene nam uariæ res: ut noceant homini credas memor illius eſcæ: quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis:
miſcueris elixa: ſimul cōchilia turdis. dulcia ſe in bilem uertent. ſtomachoq; tumultū: lenta feret. pituita. quin
etiā Pli. noſter. Homini inquit cibus eſt utiliſſimus ſimplex: aceruatio ſapoꝝ peſtifera: & condimēta pernitio/
ſiora. Hippocrates. Auicēna, Galenus. oīs medicoꝝ ſchola clamāt: nihil eſſe conducibilius ad integriatē uali/
tudinis tenui uictu: & ſimplici cibo. Diſputatio luculenta eſt apud Macrobiū. utrum ſimplex. an multiplex ci/
bus ſalubrior ſit: q̄ eleganter ediſſerit: morboꝝ ſcaturigines naſci ex multiformi alimonia. q ægrotat: ut inqt
ueriſſime Hieronymus: non aliter recipit ſanitatē niſi tenui cibo & caſtigato uictu. quæ. λεπτησ διαιτησ. id eſt
tenuis dieta: quibus ergo recipitur ſanitas. his & ſeruari poteſt.
OMNI ℂ EVROta fluuius. q præter uehit lacedęmoniā: ubi ſe exercebat. ℣ Vniuerſæ. more generali: quē oēs pri/
BONI. uāt. Xenophonte: qui ſcripſit cyri inſtitutionē. Naſturtium. herba eſt amara. ℣ Siccitatem. humorum.

confer ſudantis, ructantis, refertos epulis, tāquam opimos boues. tum intelliges, qui uoluptatem maxime ſequantur: eos minime conſequi: iocunditatemq; uictus eſſe in deſiderio, non in ſatietate. Timotheum clarum hominem Athenis, & principem ciuitatis ferūt, cum cœnauiſſet apud Platonem: eoq; conuiuio admodum delectatus eſſet: uidiſſetq; eum poſtridie: dixiſſe ueſtræ equidem cœnæ non ſolum in præſentia, ſed etiam poſtero die iocundæ ſunt. qd? quod ne mente quidem recte uti poſſumus multo cibo, & potione cōpleti. eſt præclara epiſtola Platonis ad Dionis propinquos: in qua ſcriptum eſt his fere uerbis. Quo cum ueniſſem: uita illa beata, quæ ferebatur, plena italicarum, ſyracuſanarumq; menſarum, nullo modo mihi placuit: bis in die ſaturum fieri: nec unquam pernoctare ſolum: cæteraq;, quæ comitantur huic uitæ: in qua ſapiens nemo efficitur unquam: moderatus uero multo minus. Quæ enim natura tam mirabiliter temperari poteſt? Quomodo igit̃ iocunda uita poteſt eſſe? a qua abſit prudentia? abſit moderatio? Ex quo

BERO.

Sudatoria.

℄ CONfer ſudantes. Vita cardiaci eſt inquit Seneca: ſuadere & bibere. In balneis loca fuerunt: quæ ſudatoria nūcupabāt. qbus ſudor maxime euocatur. & ſitis q̄ritur: quæ cēſoria obiurgatione inceſſit Seneca: cū ſcribit hæc in æpiſtolis moralibus. Quid mihi cū iſtis calentibus ſtagnis. qd cū ſudatoriis? in q̄ ſiccus uapor corpora exhauſturus includitur: omnis ſudor per laborē exeat. Erant & priſcis in uſu balneaꝝ laconica: qbus cruditatem excoquebāt: de his Columella. celſus, uictruuius. ⸿ Ructantes. ex crapula. ſ. & cruditate. raphanus cibus illiberalis exiſtimatur: ꝑpterea quod ei uis mira eſt colligēdi ſpiritū. laxandiq; ructū. Pōponiū cōſularē poetā nunq̄ ructaſſe annotauerunt ſcriptores. ſicut ſternutamētū capitis expiratio eſt. flatus alui. ſic ructus uētriculi. ut docet Ari. lib. xx. problematū. Eructādo ſentimus cibum accreſcere in ſtomacho ob inęqualē digeſtionē. ut teſtis eſt Macrobius in ultimo ſaturnaliū. ⸿ Nō in ſatietate. Lelius ſophos. i. ſapiēs apud Luciliū Galloniū gurgitē. Caneonēq; maximum negat unq̄ bene cœnare: q oīa ponat in uoluptate. Ipſe aūt Lelius ſemper bñ. qd ita: qa ueniebat ad cęnā: ut ſatiaret aīo qeto deſideria naturę. is enī bñ cœnat. q recte: frugaliter. honeſte. ille uero male qui praue. male. nequiter cœnat. ⸿ Timotheū. Timotheus cononis filius atheniēſis acceptā a pr̄e gloriā multis auxit uirtutibus: fuit enim diſertus, īpiger, laborioſus. rei militaris peritus. & qd̃ ſup oīa eſt εὐτυχής. i. fortunatus īperator hēbat̃. cui ſtatua publicitus in foro athenis poſita eſt ob uictoriā: q̄ uictis lacedæmoniis imperiū auxit athenienſium: poſt obitum timothei nō fere quiſq̄ fuit athenis dignus memoria: fuit alter timotheus in arte tibiaꝝ clarus: quē ferūt duplices ab his. quos alius īſtituiſſet ſolitū exigere mercedes: q̄ſi rudes traderēt̃. geminatū ſibi opus dicebat. dedocēdi prius: mox docēdi. ⸿ Poſtero die iucūde. Hoc uerbo ſignificare uoluit Timotheus cōuiuiū Platoꝛ pcū fuiſſe. ſobriū & frugi: cuius hęc uis eſt atq; cōditio: ut ſenſum nō oneret, nec īgeniū ꝑmat, nec corpus degrauet: ſitq; talis cęna etiā ī poſteꝝ diē iucūda & ſalutaris. q enī pce cœnat & frugaliter: is ſequēti quoq; die & melius ualet. & facilius euigilat, & īgenio utit̃ uegetiori: acutioriq; ad oīa obeūda. ī hāc ſnīam ē illd̃ oratianū. Alter ubi dicto citiꝰ curata ſopori: mēbra dedit: uegetus ꝓſcripta ad munia ſurgit. ⸿ Multo ci. cōpleti. nihil ita obruit aīum: ut plenus uēter: & exęſtuās. & huc illucq; ſe uertēs: & ī ructus: uel ī crepitus uētoꝝ efflatione reſpirās: ſicut ſanctiſſime docet Hiero. li. ii. aduerſus iouinianū Pli. taxās ebrietatē oſtēdit. Vinū eſſe mortē memoriæ. ac fere reꝝ oīum obliuionē. Nō poteſt inqt Seneca ſalutare ſtudiū fieri ſine frugalitate. Idē nō minus ſanctus q̄ eruditus ſcriptor tradit copia ciboꝝ ſubtilitatē mētis īpediri. q porās ī luxuriā ganeonū ſcripſit hæc ꝓpe diuinitus. Inuētæ mille cōdituræ: qbus auiditas excitaret̃. q̄ deſiderātibus alimēta erāt. onera ſunt plenis. Inde pallor & neruoꝝ uino madētiū tremor. & miſerabilior ex cruditatibus q̄ ex fame macies. Inde incerti labētiū pedes. & ſp q̄lis in ipſa ebrietate titubatio. Inde ī totā cutē humor admiſſus diſtentuſq; uentendum male aſſueſcit plus capere q̄ oporteat. Inde ſuffuſio luridæ bilis. & decolor uultus: tabeſq; in ſe putreſcentiū. & retorti digiti articulis obrigeſcentibus: neruoꝝ ſine ſenſu iacētiū torpor: aut palpitatio corpoꝝ ſine ītermiſſione uibrātiū. qd capitis uertigines dicā: qd oculoꝝ auriūq; tormēta? & cerebri æſtuātis uerminationes? qd alios referrā īnumerabiles morbos ſupplicia luxuriæ. Hæc ſanctiſſimi uiri Senecæ peroratio: quē nō cōfundat guloſoꝝ. quē nō a ganea. a popina. ab helluatione reuocet ad frugalitatem. & pſimoniā? Idē carpēs ebrietatē: hoīs aīum inqt nimio uino turbari: & nihil aliud eſſe ebrietatē q̄ uolūtariā inſaniā: quæ hoīem efficit gnorātē ſui. & uertiginē capitis gignit, & ingeniū prſus obrutū ſepelit. ⸿ A epiſtola Pla. inter Pla. æpiſtolas hæc quoq; extat: cuius initiū eſt. ſcripſiſtis mihi. q̄ ſcribens ad dionis ſyracuſani ꝓpinquos & amicos oſtendit: ſe reſiliiſſe ab admīſtranda repu. cū uideret leges, mores, hoīes, cūcta corrupta. Italiā inqt ſiciliāq; adiui. quo cū perueniſſem: uitā illā: q̄ btā uocant. italicarunt. ſyracuſanarūq; mēſurā plenā nullo modo ꝓbaui. bis uꝫ in die ſatuꝝ fieri: & nocte nunq̄ iacere ſolum. & cætera. quæ uitā hmōi ſubſequunt̃: nemo enim oīum qui ſub cęlo ſunt. ſi ī hmōi morbus ab adoleſcētia nutriat̃: quis nā mirabili fit nunq̄ tn̄ prudēs euadet: tēperatus eſſe certe nunq̄ curabit: lōga eſt luculentaq; Pla. æpiſtolarū multa explicant̃ digna memoratu. Fuit aūt diō ſyracuſanus Pla. ſtuodioſiſſimus aſſectatorq; patriā aſſeruit in libertatē ex turbato Diony. de quo Plu. ꝓbus æmylius. & cæteri ſcriptores ſatis multa. in ſecūdo de finibus ait: ſyracuſanas mēſas a Platone grauiter uituperari. Macro. quoq; meminit mēſæ ſiculæ tanq̄ luxurioſæ.

Timotheus Eutyches

Timotheus tibicen.

Cœna frugi poſteꝝ.

Syracuſanę menſæ.

℄ CLARVM. qa fuit imperator. ⸿ Dionis. dion ſyracuſanus fuit philoſophus. Comitant̃ huic uitæ.

OMNI BONI.

BERO. ℭ SARDANApali· Sardanapalus ultimus aſſyriorum rex molitia. luxu. deſidia notiſſimus eſt. fuit enim muliere corruptior: nec erubuit inter ſcortorum greges nere. & muliebri habitu fœminas omnis laſciua anteire: quamobrem indignati aſſyrii tali fœminæ parere duce arbace deſciſcentes bellum ſardanapalo intulerunt: qui uictus intra regiam ſe recedit. & extructa pyra ſe atq; diuitias in incendium miſit: hoc ſolo: ut Iuſtinus inquit: imitatus uirum. Sardanapali monumentum eſt in anchiala ciuitate cyliciæ: & lapidea ſtatua: quæ dextrę manus digitos quaſi cóplodit. Ibi epitaphium aſſyriis litteris inſcriptum huiuſcemodi. Sardanapalus anacydaraxis filius anchyalem & tharſum uno die condidit. Ede, bibe, lude. & cum te mortalem noris: præſentibus ex ple delitiis animum poſt mortem nulla uoluptas. Nãq; ego ſum puluis: qui nuper tanta tenebam. hęc habeo quæ ædi. quæq; exaturata libido: hauſit: at illa manent: multa & præclara relicta. Hoc ſapiens uitæ mortalibus eſt documentum. Diodorus in tertio bibliothecæ. Sardanapalus inquit a Nino trigeſimus rex exceſſit omnes ſuperiores deſidia ac uoluptate uocem fœmineam loquendo imitatus. ſtola muliebri cultus. in omnem libidinem prouolutus. ſucceſſoribus poſt obitum ſuum in ſepulchro inſcribi mandauit epigramma: quod diximus. Hinc ait Ariſtoteles in primo æthicorum: uitam uoluptuoſam amat uulgus. & inſtar ſardanapali uitam agunt. inde luxus ſardanapalius dictus ab auctoribus idoneis. Quod pertinet ad hãc ſententiam ſic ſcribit in ſecundo de finibus. Corporis autem uoluptas etiam ſi præterita delectat: non intelligo: cur Ariſtoteles ſardanapali æpigrãma tantopere derideat. in quo ille rex ſyriæ glorietur: ſe omnes ſecum libidinum uoluptates abſtuliſſe. Quod enim ne uiuus quidem inquit diutius ſentire poterat. dum uita fruebatur. quo modo id potuit mortuo permanere. ⸿ In bonis. Epitaphium ſardanapali magis conuenit opimo boui: cuius appetitus fertur ad explendam ſaginam & libidinem: qua regi: quem decet ſobrietas & cura populorum. unde Homerus regem appellat ποιμένα λαῶν: id eſt paſtorem populorum. ⸿ Signis credo. Dicet quiſpiam ideo diuitias deſiderari: exploſa paupertate: ut ſtatuæ, ut tabulæ pictæ cõparentur, ut ludis oblectemur. ait Marcus Tullius: homines pauperes melius his frui quam diuites: quibus larga ſuppetit copia. Romæ enim in publico uiſebantur multæ ſtatuæ. multæq; tabulæ pictæ artificum nobiliſſimorum: namq; ut auctor eſt Plinius. ſtatuæ ornamentum fori non ſolum romæ. ſed etiam in municipiis eſſe cæperunt. In M. Scauri ædilitate tria milia ſignorum in ſcena tantum fuere. temporario theatro. Munimus de uicta achaia repleuit urbem ſignis & ſtatuis. M. Agrippa quondam habuit orationem magnificam de tabulis omnibus: ſigniſq; pulicandis. Sed multi in uillas ſuas recondere maluerunt quam publicare. Diuus Auguſtus in foro ſuo poſuit duas tabulas continentes pictam belli faciem & triumphum. Cæſar dictator publicæ dicauit tabulas pictas, in quibus aiax & medea continebantur: talibus ſpectaculis paſcebatur Populus Romanus. Et ut inquit Oratius. ſuſpendit picta uultum mentemq; tabella. Ideoq; indignatum. Populum Romanum ferunt aduerſus Tiberium principem: qui ſtatuam ab agrippa publicatam tranſtulit in publicum. alio ibi ſigno ſubſtituto. tunc magnis theatri clamoribus. conflagitauit populus reponi apoxyomeon. ſic enim dicebatur ſignum illud: quod ſignificat ſe diſtringentem: expolientemq;. ⸿ Cum in ſua rura. Scaurus ſyllæ priuignus poſt exhibitos in ædilitate ludos magnificentiſſimos. reportauit in tuſculanam uillam tabulas pictas: & ſigna. hoc eſt ſtatuas una cum reliquo apparatu: quæ omnia incenſa uilla ab iratis ſeruis concremata ſunt: ⸿ Pungit aliquid. Conſcientia fodicat. & inſtar carnificis intrinſecus graſſatur: qua iudice nemo nocens abſoluitur. quæ efficit. ut nobis in conſpectu ante oculos ſemper oberrent peccata noſtra: & noxæ. Itaq; merito illam punguntur in animo conſcientiæ ſtimulo: qui uillas ſuas contemplantes. ſignis ac tabulis pictis exculptas recordantur. Hæc omnia ſeſe ex rapinis & iniuriis comparaſſe: hic eſt rapinarum exitus. ob hoc prouinciales ſpoliantur: aliena bona corripiuntur: ut uillæ noſtræ. ornamentis: tabulis condecorentur. Extat inter uerrinas Ciceronis oratio. quæ inſcribitur de ſignis: qua docet: uerrem omnia ſigna: ſimulachraq; tam deorum q̃ hominum faberrime facta ex tota ſicilia ſuſtuliſſe: & intra domum comportaſſe.

Epitaphiũ ſardanapali.

Statuæ ornamẽtum fori.

Verres ſigna ſuſtulit

ſardanapali opulẽtiſſimi Syriæ regis error agnoſcitur. qui incidi iuſſit in buſto, Hæc habeo, quæ edi: quæq; exſaturata libido Hauſit: at illa iacent multa, & præclara relicta. quid aliud: quid Ariſtoteles in bonis, nõ in regis ſepulchro inſcriberes? hæc habere ſe mortuũ dicit: quæ ne uiuus quidem diutius habebat, q̃ fruebatur. cur igitur diuitiæ deſiderentur? aut ubi paupertas beatos eſſe non ſinit? ſignis credo, tabulis, ludis. ſi quis eſt, qui his delectetur: nonne melius tenues homines fruũtur? quam illi, qui his abundant? eſt enim earum omnium rerum noſtra in urbe ſumma in publico copia. quæ qui priuati habent: nec tam multa, & raro uident. cũ in ſua rura uenerint. quos tamen pungit aliqd, cũ illa unde habeãt recordãtur. dies deficiet: ſi uelim

OMNI BONI. ℭ SARDANAPALI. ſardanapalus rex aſiriorum iuſſit ſepulchro ſuo inſcribi: hæc habeo: quæ ædi: & cætera. oſtendit ſuperius: Epicurum contempſiſſe dolorem mortem: & eis medicinas adhibuiſſe: & eum cenſiſſe beatam uitam uirtute confici. Epicurum: hominem frugi eſſe: & diuitias contemnere: & naturam paucis contentam. Proſequitur illum locum paupertatis: & inutilem diuitiarum cupiditatem: & periculoſum ſimul eſſe multis diuitias. ⸿ Deſiderantur: requiruntur. ⸿ Signis credo. figuris reuelatis. ⸿ Pungit. mordet: & dolore afficit. ⸿ Vnde. ſcilicet ex rapinis. & dillapidationibus ſuis.

¶ P A Vpertatis cauſam. Apuleius pauptertatis cauſam luculenter copioſeq; tutatur in apologia: qui inter plæraq; alia: hæc quoq; aſcripſit: enim uero paupertas olym philoſophiæ uernacula eſt frugi. ſobria. paruo potens. æmula laudis. aduerſus diuitias poſſeſſa: habitu ſecura: cultus ſimplex. conſilio bene ſuada: neminem unquam ſuperbia inflabit, neminem impotentia deprauauit, neminem tyrannide efferauit. delitias uentris & inguinum neq; uult ullas, neq; poteſt: paupertas inquam priſca apud ſæcula omnium ciuitatum conditrix. omnium artium repertrix, omnium peccatorum inops. omnis gloriæ munifica. cunctis laudibus apud omnes nationes perfuncta. BERO. Laus paupertatis ex Apuleio.

paupertatis cauſam defendere. Aperta enim res eſt: & quotidie nos ipſa natura admonet, q̃ paucis, q paruis rebus egeat, q̃ uilibus. num igitur ignobilitas, aut humilitas, aut etiam popularis offenſio, ſapientem beatū eſſe phibebit? uide ne plus cōmendatio in uulgus, & hæc, quæ expetitur, gloria moleſtiæ habeat, quā uoluptatis. leuiculus ſane noſter Demoſthenes: qui illo ſuſurro delectari ſe dicebat aquam ferentis muliercu læ, ut mos in Græcia eſt, inſuſurrantiſq; alteri: hic eſt ille Demoſthenes. quid hoc leuius? at quātus orator? ſed apud alios loq uidelicet didicerat: nō multū ipſe ſecū. intelligendū eſt igit̃ nec gloriā popularē ipſam per ſe expetendā: nec ignobilitatē extimeſcendā. ueni inquit Athenas Democritus: neq; me quiſquam ibi agnouit. conſtātem hominem, & grauē. qui glorietur a gloria ſe abfuiſſe. an tibicines, iiſq;, qui fidibus utunt̃

¶ Nō igitur ignobilitas. Ariſto. in primo æthicorum. beatitudinem maculari ait ignobilitate. multi quoq; Iter mala numerant ignobilitatē: ſordidoſq; natales. ¶ Humilitas. uilitas generis: humiles enim latini uocāt obſcuro loco & tenui natos. Eccleſiaſtici & uulgus humilitatē accipiunt pro māſuetudine & ſummiſſione quadam animoꝝ. ¶ Popularis offenſio. Repulſam ſignificat. qua ſæpe cādidati ſuggillant̃ a populo in honoꝝ petitione. ¶ Cōmēdatio in uulgus. Is cōmēdatur in uulgus: q fauorabilis eſt. & gratioſus apud populū. qui honores adipiſcit̃: quem uulgus extollit. ſed popularis gloria non ſolida eſt. ſed adūbrata. ideoq; non tā expetenda q̃ fugienda. cum in uulgo non ſit ratio. nō cōſilium. non diligentia, nunq̃ inquit Seneca uolui populo placere nā quę pbat populus: ego neſcio: quæ autē ſcio: a populo non pbantur. M. Tullius in orone p plācio. Ille inqt unde comitioꝝ: ut mare pfundū & immēſum ſic efferueſcūt quodā q̃ſi æſtu: ut alios accedāt: ab aliis recedāt. ¶ Leuiculus. Taxat demoſthenē tanq̃ leuis: mobiliſq; gloriationis īpulſu: q aniculæ laudatione lętatus eſt. cū fructus uirtutis & finis nō ſit in laudatione. maximeq; mulierclæ ponēda. cū talis gloriatio minſe expetēda ſit. Diuus Hieronymus phum eſſe dixit gloriæ aīal. & rumoꝝ uenale mācipium. De hoc demoſthenis exēplo meminit Plinius in æpiſtolis. referēs ipſe uerba. græca: qbus uſa eſt anus īſurſurrās: uerba Plinii ſūt hæc: an ſi demoſthenes iure lętatus eſt: qđ illū anus attica ita noſcitauit ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙ ΔΗΜΟΣ ΘΕΝΗΣ ego celebritate noīs mei gaudeŕ nō debeo. ¶ Vt mos ī gręcia. Apđ nos hic quoq; mos eſt, ut fœminæ aquatum eant: aquamq; baiulēt: qua utimur in culinæ miniſterio. Hic eſt ille. græce dicitur ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙ ΔΗΜΟΣ ΘΕΝΗΣ: quadrat huic ſententiæ illud perſianum, Eſt pulchrum digito monſtrari: & dicier hic eſt. epigrammiſta de ſe dixit. & dicitur hic eſt. De thelamone quoq; cū admiratione dicebatur. hiccine eſt thelamon ille: cuius ob os graīi ora obuertebant ſua. ¶ At quantos orator. Nemo non nouit maximū oratoꝝ: & ſine cōtrouerſia clariſſimū eſſe Demoſthenem: qui in arce eloquentiæ apud græcos ſtetit: quo athenas ipſas magis atticas non fuiſſe autumat, M. Tullius in oratore. eumq; unum ait eminere inter omnes in omni genere dicendi. Apud alios loqui, Demoſthenes in contionibus athenienſium loqui ſolebat: ibiq; ut regulus dominabatur: qui ut inquit Sidonius appollinaris in endecaſyllabis graphicæ decenteiq; compoſitis: pandioniā mouebat arte orator caueā tumultuoſus. ſeu luſcū raperetur in philippū: cauſam ſeu cteſiphontis actitaret: uir ſemper popularitate creſcens: & iuſtæ reſidēs in arce fandi. ¶ Ipſe ſecum. Demoſthenes apud populum athenienſem loqui didicerat: ideoq; auræ popularis pluſq̃ par eſt: erat auidior: ſecum autem loqui non didicerat: ſicuti grauiſſimi philoſophi factitare dicuntur: ſicuti faciebat africanus: qui in ſolitudine ſecum loqui ſolitus erat: ita ut colloquio alterius non ægeret: qui autem ſecum loquitur: & ſe ipſum intus excutit. non magnipendit rumores populares, non gloriolam captat: non pēdet ex uulgi iudicio: ſed ſibi ipſi iudex eſt: ſeq; ipſum ſua ipſius uirtute metitur: pſalmographus propheta docet nos tanquam in ampla domo deambulare in corde noſtro: & conuerſari cum eo tanquam cum bono contubernali: ut ſibi ipſi diceret: & loquæretur ſecum. ut eſt illud. Dixi cuſtodiā uias meas. ¶ Nec ignobilitatē. gloriæ ignobilitatē per antitheton opponit. antiqui enim nobilē pro noto ponebāt: & ignobilē pro ignoto. Plautus. Peregrina facies uideŕ hoīes ignobilis: dŕ & ignorabilis. p. g. litterā ignobilis enunciabatur apud ueteres, ut actius. ergo me argos referrā: nam hic ſum gnobilis. ¶ Veni athenas. Alii glorianŕ: qđ cognobiles ſint: & ſui noīs celebritate lętanŕ. Econtrario Democritus gloriatur: ſe fuiſſe ignobilē. ignotūq; apud atheniēſes: & ita ex cōtemptu gloriæ: quā alii appetenter inhiāt: capit uoluptatē. Cōſtat inqt Diogenes Laertius. Democritū athenas ueniſſe: atq; ob deſpectum gloriæ agnoſci noluiſſe: & cū agnouiſſet ſocratē: ipſum a ſocrate fuiſſe ignoratū. ueni athenas inqt: & nemo me cognouit. Hic eſt demoſthenes Ignobilis p ignoto. Gnobilis Ignorabilis

¶ POPVLARIS offenſio. ut repulſam qui patiuntur. ¶ Hic eſt ille. haberem phaſin: ille. ſ. ad quem confluebat omnis græcia. ¶ Democritus. exemplo probat ambitionē ad beatā uitā non pertinere. ¶ Tibicines argumentum a minori. ſi tibicines & fidicines eligunt eum cantum: qui ſibi beatiſſimus eſt nō eum: quem. Vulgus probet. ſapiens iudicio uulgi uiuet. OMNI BONI.

BERO. ¶ SVO nõ multitudinis arbitrio.Cõuenit huic loco exẽplum illud antigenidæ tibicinis : qui diſcipulo ſuo paꝝ populo ſe feliciter approbãti dixit:mihi cane:& muſis.Euripides quoq; dixit.ſe ut populum doceret:nõ ut a populo diſceret fabulas : cõponere ſolere.Diuus Hiero. Eruditis inqt cõtẽtus auribus.nõ magnopere cures:qd īperitoꝝ de ingenio tuo tumuſculi iactitẽt.Felices inqr fabius eſſent artes:ſi de illis ſoli artifices iudicarẽt.peſſimus iudex eſt:turba.utpote īcõſulta:īprudẽs,temeraria,ſine iudicio:ſine rõne,ſine circũſpicẽtia.igiť ſi tibicines,fidicineſq; nolunt moderari cãtus ſuos . & modulationes numeroſas ex arbitrio multitudinis.ſed ſuo tanto magis debet uir ſapiens nõ ſpectare:quid uelit populus:qd turbæ ꝓbetur:ſed ſe ipſum ſuaꝝ actionũ iudicẽ trutinatorẽq; ꝓbere:nã populo aliena uirtus odioſa eſt : utpote īdocto & īſipiẽti.¶ Eſſe uni . Populus conſtat ex pluribus:q ſinguliue lut tabernarii : oparii : īdocti deſpiciunť . Ex quo fit : ut cuius partes floccipẽdimus.id totũ uniuerſũq; non magni faciamus:totũ enĩ cõſtat ex partibus:& ſi partes improbæ : totũ quoq; minime probũ erit: ſtultitia eſt ergo uniuerſos ſuſpicere quos ſingulos cõtemnas.¶ Ille.uir ſapiens. ¶ Eos.honores. Ambitioſi:cupidiq; honoꝝ id ſubinde faciunt:quod tyranni . quibus inexpertis dulciſſima eſt: optatiſſimaq; ſupra res omnes tyrãnica poteſtas . Experti deinde q̃ periculoſa: q̃ lubrica.q̃ ſollicita ſit : eam accuſant adepti. Ita qui magiſtratus populares ſemel guſtauerunt.plus oneris q̃ honoribus.plus curaꝝ q̃ uoluptatum in his eſſe cognoſcunt. Vnde penitentia.& ex pœnitudine cõtemptus cõſequũtur.Phalaris in æpiſtolis ad filium teſtatur : ſe pœnitere tyrãnidis:aitq; eum:qui tyrãnidem xpertus ſit:tyrãnno ſubiectum:q̃ tyrannũ eſſe malle:ille enim unũ duntaxat formidat:aliis incõmodis liber: tyrãnus aũt.& q extrinſecus īſidias moliunť.& qui ſe cuſtodiũt:timet.¶ Heraclitum phiſicum.Hic eſt ille:qui quotiens domo ægrediebať:flebat:ſicut Demo.ridebat:alteri oĩa:q̃ agimus miſeriæ :alteri ineptiæ uidebanť: Cognominatus eſt ſcotinos.q̃ſi tenebricoſus.de īduſtria enĩ obſcurabat ſtilũ. Iõq; eius uolumina phi.ſudãres uix ītelligũt.fuit epheſius.¶ Hermodoro.Põpo.iuriſcõſultus.hermodoꝝ epheſiũ in italia exulãtẽ auctorem fuiſſe decẽuiris tradit.xii.tabulaꝝ ferẽdaꝝ.Plinius dicit hũc fuiſſe īterpretẽ legũ decẽuiralũ : eiq; ob id ſtatuã publice dicatã.Verba Plinii ſubſcripſimus.ex libro.xxxiiii . quæ ſunt hæc.Fuit & hermodari epheſii in comitio legũ:quas decemuiri ſcribebant interpratis publicæ dicata.Strabo quod ſententiæ huic quadrat:ſic ſcribit in.xiiii.In epheſo fuere uiri memoratu digni.ex antiquis heraclitus . cui cognomento fuit ſcotinus.Item hermodorus:de hic idẽ inquit.Dignos eſſe omnes epheſios ſtrãgulari: qui hermodoꝝ uiꝝ inter eos frugi eiecerunt dicẽtes.nemo noſtrũ frugi æſto:alioqn cũ aliis eiiciať.hic uir leges quaſdam uidetur romanis cõſcripſiſſe hactenus Strabo.¶ Exuperãtiam uirtutis oderũt. Ariſtoteles in tertio politicoꝝ apud græcos relegari ſolitũ ad tẽpus aliquod eũ uiꝝ refert:qui ſuperexcellere uideretur: & in quo eſſet exuperãtia aliqua uel uirtutis,uel diuitiaꝝ,uel ciuilis potẽtiæ.Vnde inductus oſtraciſmus.qď eſt exiliũ decẽnale:ſuper quo copioſiſſimæ annotauimus.in libro annotationũ:hoc oſtraciſmo temiſthocles „Cymon,Ariſtides.fereq;. oẽs præcellentes in repu.atheniẽſium mulctati ſunt.Fuit aũt ariſt ides lyſimachi filius atheniẽſis tãta uirtute præditus:ut unus poſt hoĩum memoriã δικαιοσ.i.iuſtus ſit cognominatus:qui ob hanc iuſtitiæ gloriã:& uirtutis claritudinem inuidiæ populari obnoxius.teſtula.i.oſtraciſmo:illoq; exilio decẽ annoꝝ e ciuitatæ eiectus eſt . qua in re contigit hoc memorabile.Erat inter cæteram multitudinem cõcitatã ad Ariſtidẽ dãnandũ quidam illitteratus ac plane ruſticanus:& ut græci dicũt αγραμματοσ καια γροικοσ:qui cum oſtraco.i.calculo:ſiue teſtula acceſſit ad ariſtidẽ.rogans ut ariſtidis nomẽ inſcriberet:ut ille patria appelleretť.tunc ille:noſcis ne ariſtidẽ?quod cũ ille negaſſet:q̃ſiſſe ex eo diciť : quare id faceret : aut quid ariſtides cõmiſiſſet.cur tãta pœna dignus iudicetur. cui ille reſpondet.ſe ignorare ariſtidem:ſed ſibi non placere:quod cupide laboraſſet: ut præter cæteros iuſtus appellareť:tunc ariſtides tacens.nomen ſuũ inſcripſit oſtraco:& homini reddidit :poſt hanc dãnationẽ ſexto fere anno q̃ erat expulſus plæbiſcito in patriã reſtitutus eſt.auctores Plutar.Probus Aemilius.cæteri.

Mihi cane & muſis.

Populus ex pluribus

Expertus mœtuit.

Lachrymæ heracliti.

Hermodorus interp̃s legum.

Dictũ heracliti.

ſuo non multitudinis arbitrio cantus numeroſq; moderantur? uir ſapiens multo arte maiore præditus,nõ quid uerißimum ſit, ſed quid uelit uulgus exqret? an quicquam ſtultius? quam quos ſingulos ſicut operarios,barbaroſq; contẽnas:eos aliquid putare eſſe uniuerſos.ille uero noſtras ambitiones,leuitateſq; contẽnet:honoreſq; populi, etiã ultro delatos , repudiabit. nos autem eos neſcimus,antequã pœnitere cœpit,cõtẽnere. Eſt apud Heraclitũ phyſicũ de principe Epheſiorum,Hermodoro:uniuerſos ait Epheſios eſſe morte mulctãdos:quod cũ ciuitate expellerẽt Hermodorum:ita locuti ſunt:nemo de nobis unus excellat:ſed, ſi quis extiterit : alio in loco , & apud alios ſit.an hoc nõ ita fit omni in populo?nõne omnem exuperantiam uirtutis oderunt?quid? Ariſtides , malo enim grecoꝝ quam noſtra proferre : nõne ob eam cauſam expulſus eſt patria?qd præter modũ iuſtus eſſet?quãtis igiť moleſtiis uacãt:q nihil omnino cum populo contrahũt? qd eſt enĩ dulcius ocio litterato?his dico litteris:qbus

OMNI BONI. Dictum ruſtici.

¶ B A Rbaros.īcultos & ſermone:& moribus.īterdũ barbaros natione.¶ Pœnitere.diſplicere.¶ Ariſtides.mos erat.¶ Athenis.ut ſingulis quinquẽniis cõuenirẽt oẽs ciues attici . & eũ quẽ uoluiſſent ciuẽ ſuffragiis ſuis in exiliũ mitterẽt.qdã ruſticus teſtulã:q̃ ſuffragiũ laturus eſſet : ad ariſtidẽ:quẽ nõ cognoſcebat:tulit: & ab eo petiit:ut in ea ſcriberet ariſtidẽ eiiciẽdũ:qui cũ rogaſſet qua de cã uellet eiici ariſtidẽ.reſpondit ſibi tãtam iuſtitiam non placere.ille ſcripſit contra ſe cognomẽto iuſtus appellabatur.uulgus ergo uirtutem odit.

Infinitatem rerum, atq; naturæ, & in hoc ipſo mundo, cælum, terras, maria cognoſcimus. Contempto igitur honore, contempta etiam pecunia, quid relinquitur? quod extimeſcendum ſit? Exilium credo: quod in maximis malis ducitur. id ſi propter alienā, & offenſam populi uoluptatem malum eſt: quam ſit ea contemnenda paulo ante dictum eſt. ſin abeſſe a patria miſerum eſt: plenæ miſerorum prouinciæ ſunt. ex quibus admodum pauci in patriam reuertuntur. Ad mulctantur bonis exules. quid tum? parum ne multa de toleranda paupertate dicuntur? iam uero exilium, ſi rerum naturam, non ignominiam nominis quærimus: quantum demum a perpetua peregrinatione differt? in qua ætates ſuas philoſophi nobiliſſimi conſumſperunt, Xenocrates, Crantor, Arceſilas, Lacides, Ariſtoteles, Theophraſtus, Zeno, Cleanthes, Chryſippus, Antipater, Carneades, Panætius, Clitomachus, Philo, Antiochus, Poſſidonius, inumerabiles alii qui ſemel egreſſi, nunquā domum reuertere: At enim non

BERO.

INFINITATEM rerum. Philoſophiam intelligit: quæ rerum naturas ſcrutatur. neq; ſolum his contenta eſt quæ intra mundum cōtinentur. ſed extima quoq; mundi. & cælo ipſo ſublimiora quæpiā altitudinis ſtudio ueſtigat & inquirit. Exilium credo. Exilium non ſuppliciū eſt. ſed pfugium portuſq; ſuppliciū: nam qui uolunt pœnam aliquam ſubter fugere. aut calamitatem: eo ſolum uertunt: hoc eſt ſedem: ac locum mutant. Et ut docet Cicero in oratione pro cecina. Maleficium nullum exilio ex lege mulctabaſ. Sed cū oēs uincula: neces: ignominiaſq; uitant: quæ ſunt legibus cōſtitutæ: cōfugiunt quaſi ad arma in exilium: qui ſi in ciuitate legis uim ſubire uellent. non prius ciuitatem q̄ uitam amitterent: quia nolunt non adimitur his ciuitas. ſed ab his relinquitur atq; deponitur. Idem in oratione ad pōtifices de domo ſua ait: exulis nomen eſſe calamitatis: non turpitudinis. qū igiſ eſt turpe? re uera qū eſt pœna peccati. opiniōe autē hoīum qū eſt pęna dānati. Seneca ī libro de cōſolatione ad albinā matrē exiliū definiens ait. Exiliū nēpe loci cōmutatio eſt: hanc cōmutationem loci aliquando ſequuntur incōmoda, paupertas, ignominia, conteptus. quibus detractis. nihil eſt quod magnopere exilium ſit ptimeſcēdū: nec cōmutatio loci onerosa. Aſſiduus enim eſt humani generis diſcurſus. & naturalis q̄dā irritatio animis mortaliū ineſſe creditur commutandi ſedes: & trāſferendi domicilia. Pli. quoq; noſter tradit. naturam etiam arboꝝ nedum hoīum auidā eſſe peregrinationis. Legimus gentes totas & populos mutaſſe ſedem. ex quo ſitur carere patria: nō ſit miſeꝝ. Quod & Mar. Marcellus iudicauit: qui in exilio mytileneo beatiſſime uixit. neq; unq̄ bonarū artium cupidior fuit: q̄ illo tempore qui ſciebat omnem locum ſapienti uiro patriam eſſe: itaq; bene exilium tulit: nec quicquam in animo eius mutauit loci commutatio: quāuis eum paupertas ſequeretur. In qua nihil mali eſſe aſſerunt phī. & paulo ſupra Marcus Tul. demonſtrauit. cum parabiles ſint diuitiæ naturales. ſecundum quas qui uiuit. pauper dici non poteſt. Exilium autem dicitur quaſi extra ſolum. & exul dictus quaſi ex ſolo patrio expulſus. At mulctantur bonis. hipophora. Quid tum. antipophora. genera pœnaꝝ octo eſſe ſcribit M. Tullius in legibus. & refert Auguſtinus in. xxi. de ciuitate dei. Videlicet damnū. uincula, uerbera, talionem, ignominiam, exilium, mortē, ſeruitutem. itaq; mulctatio bonorum nomine damni continebitur. Xenocrates: Xenocrates Calcedonius Platoni in Siciliam proficiſcenti comes itineris adheſit: hunc athenienſes aliquando uēdiderunt: ut ita in exilio degens frangereſ. Crantor. Hic ſolenſis fuit. & cum apud ſuos haberetur in gloria: conceſſit athenas. ibiq; Xenocratis fuit auditor. ſociuſq; Polemonis: obiit aquæ intercutis morbo. Arceſilas, ex pythana eolica ciuitate fuit arceſilas. qui relicto genitali ſolo. ſardis perexit. mox athenas profectus in academiam ſe ad crātorem contulit: quem Platonicam philoſophiam omnino cōmutaſſe: nouāq; quandam conſtituiſſe ferunt. de quo dicebatur. quod ex anterioribus eſſet Plato. ex poſterioribus pyrrho. ex mediis Diodorus. nunq̄ idem bis dicebat: nec putabat ingenioſi eſſe uiri in eiſdem permanere. Cauillator uocabaſ: & cū ipſe nihil ſe ſcire affirmaret. nec ſcire alios quicq̄ patiebatur: oēs turbās ſophiſmatibus: ſi quid primo turpe dixerat: repente commutatus pluribus conabatur rationibus: quæ prius aſtruxerat: confutare: erat ut inquit Euſebius in præparatione euangelica tanq̄ hydra: capita ſua pprio enſe amputans: homeꝝ maxime adamabat. cuius adeo ſtudioſus erat: ut ſemper ante ſomnū aliquid homericū legeret. mane quoq; cū ſurgeret dicens: ſe pgere ad amaſiū. In diſputando utebaſ hoc uerbo arbitror equidem. obiit ut hermyppus ait cū meꝝ īmodice hauſiſſet. De hoc Perſius. Non ego curo eſſe quod arceſilas: ærūnoſiq; ſolones. Lacydes. Cyreneus fuit lacydes. qui athenas pfectus nouæ academiæ princeps extitit Arceſilæq; ſucceſſor. appellatus eſt œconomicus. quia rei familiaris curam magnā habebat. hic cum anulo obſignaret pœnarium. & quotidie tamē uafricia ſeruili penora recōdita obſignataq; diminuerētur: hoc inquit illud eſt. qđ apud arceſilā de incomprenſibilitate reꝝ dici. quod nihil uidere, nihil audire, nihil deniq; intelligere ſincere: ac uere poſſumus. ſerui uero academicā incōprenſibilitatē uerā eſſe contendebant. Ita coactus lacydes aliter inquit in ſcholis diſputamus. aliter in domo uiuimus. diſputationibuſq; ac ſchola neglectis: domum ſedens obſeruabat. Dicitur Anſer adheſiſſe comes perpetuus lacydi philoſopho. nuſq̄ ab eo. non in publico. non in balneis. non noctu nō interdiu digreſſus. Ariſtoteles. Theophraſtus. de his omnibus copioſiſſime ſcriptū leges apud idoneos ſcriptores. maximeq; apud Laertium: qui exilia uerius q̄ peregrinationes ſuſcepere cā doctrinæ.

Exiliū qd.

Exul nom calamitatis.

Exul unde.

Xēocrates.

Crantor

Arceſilas

Anſer comes indiuulſus.

OMNI BONI.

ARISTOTELES. ſtagireus fuit.

ſine ignominia afficere poterit ſapientem. de ſapiente eſt hæc omnis oratio: cui iure id accidere non poſſit. nam iure exulantem conſolari non oportet. Poſtremo ad omnes caſus facillima ratio eſt eorum: qui ad uoluptatem ea referunt, quæ ſequuntur in uita: ut quocunque hæc loco ſuppedirent, ibi beate quæant uiuere. itaque ad omnem rationem Teucri uox accommodari poteſt. Patria eſt ubicunque eſt bene. Socrates quidem cum rogaretur, cuiatem ſe eſſe diceret: mundanum inquit: totius enim mundi ſe incolam, & ciuem arbitrabatur. quid T. Albutius? nonne animo æquiſſimo Athenis exul philoſophabatur? cui tamen illud ipſum non accidiſſet: ſi in republica quieſcens, Epicuri legibus paruiſſet. qui enim beatior Epicurus, quod in patria uiuebat? quã Metrodorus, quod Athenis? aut Plato Xenocratẽ uincebat, aut Polemo Arceſilam, quo eſſet beatior? quãti uero

BERO. ❡ SINE ignominia. Quoniam in ſapientem exilium quidem cadere poteſt: ignominia & dedecus non poteſt. nec iure exulare poterit. nihil enim peccat ſapiens. nihil committit dignum exilio: cuius uita tota impeccabilis eſt. Et ut græce dicitur ἀναμάρτητος. ⸿ Quocunque hæc loco. Si apud pœnitiſſimos ſcythas agemus. ſi in media barbaria uiuemus. beatæ uiuere poterimus: modo uoluptates ſuggerantur: ſuppeditenturque: quibus uitam beatam metiuntur. ⸿ Teucri uox: Teucer Thelamonis filius a patre eiectus: patria extorris: forti animo. ſubnixoque uertit ſolum: qui in exilium pergens: cum patrem patriamque ſalaminam fugiendo relinqueret dixit. Patria eſt ubicunque eſt bene. qui indulgens genio dixit ad amicos: nil diſperandum duce teucro. & auſpice teucro. O fortes: peioraque paſſi mecum ſæpe uiri. nunc uino pellite curas cras ingens iterabimus equor: de hoc factæ ſunt tragœdiæ. Condidit in cyprio alteram ſalaminam. Ouidius. Et teucrum ueneri grata recepit humus. Trogus: & eius circunſcriptor Iuſtinus. in nouiſſima Epithome ſcripſit. Poſt finem troiani belli Teucrum morte Aiacis fratris inuiſum patri Thelamoni. cum non reciperetur in regnum Cyprum conceſſiſſe: atque ibi urbem nomine antiquæ patriæ ſalaminam condidiſſe. Inde accepta opinione paterne mortis patriam repetiiſſe. mox poſitis in hiſpania ſedibus: genti callaicæ nomen dediſſe. ⸿ Patria eſt ubicunque. ⸿ Ex hac teucri catholica ſententia duxit illud Seneca. Nulla terra exilium eſt: ſed altera patria eſt: non eris in patria. patria eſt ubicunque bene eſt. illud autem per quod bene eſt: in homine non in loco eſt: ſi enim ſapiens eſt: peregrinatur: ſi ſtultus: exulat. Huic ſententiæ ſubſcribit illud Oratianum. Petimus bene uiuere. quod petis hic eſt. Eſt ulubris: animus: ſi te non deficit æquus. notiſſimũ eſt illud Naſonis. Omne ſolũ forti patria eſt: ut piſcibus equor. & a Papinio decenter dictum eſt in thebaide. Omne homini natale ſolum. ⸿ Cuiatem. Cuias dicitur & cuiatis. Communi genere pronomen eſt. quod gentem ſignificat. ut docent Priſcianus & Diomedes apud Plautum frequenter legitur: cuiatis eſt. id eſt cuius patriæ: & gentis. ⸿ Mundanum. Sapiens inquit: patria mihi totus eſt mundus. omnium locorum. omnium ciuitatum ciuem eſſe ſeſe aſſerit. Theophraſtus dicere ſolebat: doctum hominem ex omnibus ſolum: neque in alienis locis peregrinum eſſe. neque inopem amicorum. ⸿ Quid titus albutius. De hoc in primo de finibus loquitur dicens: eum a Sceuola ſalutatum eſſe Athenis græca ſalutatione: de quo Lucilius cum multa uetuſtate & ſale ſic ſcribit. græcum te albuci quam romanum atque ſabinum maluiſti dici chere: inquam tite lictores turma omnis chorusque chere tite: hinc hoſtis muti albutius: hinc inimicus. Fuit & Albutius declamator: qui dicere ſolebat: cum res animum occupauit: uerba ambiunt. ⸿ Idem dicebat. res omnium ſordidiſſimas acetum. pulegium. ſpongias. Timebat ne ſcholaſticus uideretur: longe autem deterius ſenex dixit: quam iuuenis dixerat. ⸿ Epicuri legibus. Epicurus ait ſapientem non acceſſurum ad rempublicam: neque dominatum quæſiturum: ſed in ocio quietiſſimo uicturum: ſed albutius dum honores ambit, dum rempublicam adminiſtrare pulchrum eſſe ducit: in exilium eiectus eſt. ⸿ Qui. quomodo. cur. qua in re. interrogatiue legendum. ⸿ Metrodorus athenis. Epicurus fuit athenienſis: pago gargetius: hortorum magiſter: unde a Papinio dictus: ſenior Gargetius cum: ait in ſiluis: Maler deſerto ſenior Gargetius horror. Metrodorus quoque athenienſis fuit Epicuri diſcipulus. cuius filios in teſtamento commendauit heredibus: ſenſus eſt: patriam nihilo feciſſe beatiores philoſophos: quod athenis uiuerent: & quod athenis philoſopharentur. non enim locus: ſed animus facit hominem beatum. Epicurus condidit infinita pœnæ uolumina. in quibus chylindri circiter trecenti fuiſſe memorantur. Vide an chylindrus Epicuri pertineat ad chylindrum archimedis. de quo ante dictum eſt. Strabo celebrat Metrodorum ſcepſium. cui odioſo cognomentum fuiſſe teſtis eſt Plinius: quem non credo fuiſſe illum diſcipulum Epicuri: quem Laertius dicit eſſe athenienſem. & ſi alibi tradidimus quædam de ſcepſio Metrodoro tanquam Epicureo. ⸿ Vt Plato Xenocratem. quaſi dicat: ſi Plato longe maior fuit Xenocrate diſcipulo: non ex eo erat illo maior beatiorque. quod ipſe eſſet athenienſis: cum ille chalcedonius foret. ſicut etiam Polemo athenienſis non uicit Arceſilam: nec illo beatior fuit ob patriam cum ipſe eſſet athenienſis: Arceſilas uero pithaneus. Et ita oſtendit non ex loco: ſed ex ipſo homine parari beatitatem. Nam ut inquit eleganter Oratius: Cælum non animum mutant: qui transmare currunt.

Teucri uox.

Callaici a Teucro.

Albutius Qui.

Senior gargetius.

Metrodorus.

OMNI BONI. ❡ RATIOnem. ſectem & ſententiam. ⸿ Socrates. cum rogatus eſſet: cuias eſſet: reſpondit: ſe mundanum eſſe. ⸿ Boni. ut ariſtides. ⸿ Sapientes. ut temiſthocles & melchiades.

iſta ciuitas exiſtimāda eſt? ex qua boni ſapienteſq; pelluntᷣ? Demaratus quidē Tarquinii regis noſtri pater tyrānum Cypſellū qd ferre nō poterat, fugit Tarquinios corinthoi & ibi ſuas fortunas cōſtituit: ac liberos procreauit. nū ſtulte antepoſuit exilii libertatē domeſticæ ſeruituti? Iā uero motus animi, ſollicitudines, ægritudineſq; obliuione leniuntᷣ, traductis animis ad uoluptatē. nō ſine cauſa igiᷣ Epicurus auſus eſt dicere, ſemp in pluribus bonis eſſe ſapiētem: qa ſemp ſit in uoluptatibus. ex quo effici putat ille, qd quærimus, ut ſapiens ſemp beatus ſit. A. etiā ne ſi ſenſibus carebit oculorū? ſi aurium? M. etiam. nā iſta ipſa contēnit. primū enim horribilis iſta cæcitas quibus tādem caret uoluptatibus? cum quidam etiam diſputent cæteras uoluptates in ipſis habitare ſenſibus. Quæ autem aſpectu percipiantur, ea non uerſari in oculorum ulla iocunditate:

BERO

❡ ISTA ciuitas. Quidam romā intelligunt. ego Athenas. in qua urbe Socrates damnaᷣ. Ariſtoteles ne dānareᷣ fugit. Themiſtocles. Ariſtides. Alcibiades. aliiq; cōplures clariſſimi expulſi ſunt: in qua ciuitate oppreſſit uirtutes inuidia. ❡ Demaratus tarquinii pater. Demarathus corinthius negociator: & ex mercaturis opulentiſſimus factus. ob ſeditiones domo profugus: tyrānidemq; cypſeli fugiens in etruriā cōmigrauit: cōportatis opibus luculentis: qui a tarquinienſibus etruriæ populis exceptus tarquiniū priſcum regem populi romani ex illuſtri etruſca uxore genuit: hunc ex corintho profugū comitati ſunt fictores duo eucirapus: & eugrāmus: a quibus italiæ traditā plaſticen: hoc eſt figulinā artem ferūt. ſuſceptis duobus filiis etruſca eis nomina impoſuit. Arūtem alteᵱ: alterū lucumonē uocans: quos erudiit græca & etruſca diſciplina. lucumo ſuperfuit patri bonoᵱ omnium heres. qui deinde Lucius Tarquinius Priſcus eſt appellatus. ex Dionyſio. Strabone. Liuio. Pli.

Hiſtoria demarati.

Tyrānus aūt ille cypſelus. qui corinthi tyrānidē occupauit: hoc nomē accepit a ciſtula. quā græci cypſelon uocant: in qua delituit occultatus a matre. cū ad pernitiem ueſtigaretur. Hiſtoriā ſcribit Herodotus in quinto uolumine. Sunt & aues nomine cypſeli ex eo dictæ q nidū ſpecie cypſeli. id eſt ciſtellæ: ex luto fingūt. quas alio nomine apodas uocāt: quod uſu pedum careant auctores Plinius: & Ariſtoteles. ❡ Domeſticæ ſeruituti. Demaratus ſi domi: & in patria uiuere uoluiſſet. ſeruitutē ſeruiuiſſet ſub cypſelo tyrāno. ſed pfugus domo liberrime uixit in exilio. cum in etruria fortunis: opibuſq; ſuffarcinatus apud tarquinios conſediſſet. longe aūt præſtantior eſt libertas in exilio: q̄ domi & in patria ſeruitus. ❡ Traductis animis ad uoluptatē. Epicurus uitā ſapientis beatam putat auocatione animi a cogitādis moleſtiis: & reuocatione ad contēplandas uoluptates: negatq; ullū eſſe tēpus quo ſapiens beatus non ſit. cuius uita referta ſit & præteritaᵱ uoluptatū memoria. & ſpe conſequentiū. ❡ Etiam ne ſi ſenſibus carebit. Obiectio diſcipuli eſt inquirētis: an ſapiens ſit futurus beatus in ſurditate & cæcitate. ❡ Etiā reſpondet magiſter ſapiētem haud dubie beatū futurum etiā ſi obcæcetur. atq; obſurdeſcat. Annotādum eſt. hanc particulā etiā ſcite & eleganter a doctis uſurpari: prò eo quod diciᷣ ita & ſic. Plinius in epiſtolis. Ego huic: ſtudes inquā reſpondit etiā. quod perinde ualet: ac ſi dixeris ſtudeo. ❡ Horribilis iſta cæcitas. Eleuat uitiū cæcitatis. & pro uirili parte contendit aſſerere: cæcitatē nō eſſe habēdam in malis. meritoq; contēni debere a ſapiēte: cuius animus oculatus eſt. q oculo mentis cōtēplatur ea: ad quæ oculus corporis quodāmodo cæcutiens eſt. Quintilianus in declamationibus oſtendit: oculos cauſam eſſe uitioᵱ. Oculi inquit nos in omnia quotidiæ uitia præcipitant: mirantᷣ. adamant. concupiſcunt. cæcus nō iraſcitur. non odit. nō concupiſcit. & cū corpora noſtra uigorem de luminibus accipiant. pereunt cum ſuis uitia cauſis. Solomon quoq;. oculi inquit hominū inſatiabiles ſunt: & iteᵱ. Nequius oculo: quid creatū eſt: & apoſtolus taxat oculos. uepote plenos mœchationibus. & inceſſabilibus delectis capientes animas infirmas per quinq; ſenſus. & potiſſimū per oculos: qua ſi per quaſdā feneſtras uitioᵱ ad animā introitus eſt: nō pōt ante metropolis: & arx mentis capi: niſi per portas eius irruerit hoſtilis exercitus. ſæpe per oculoᵱ feneſtras animæ capta libertas eſt. & impleᷣ illud pphericū. Mors intrauit per feneſtras ueſtras. dū formis mulieᵱ: ſplendore gēmaᵱ: fulgore auri. cōtēplatu diuitiaᵱ: delitiarūq; attoniti obſtupeſcimus. ueᵱ liceat phis plauſibiliter rhetoricari: & per materias paradoxas. i. inopinabiles fauorabiliter decurrere ad calamitoſos cōſolādos. cū cōſtet cæcitatē infortuniū eſſe maximū: acerbiſſimūq;: nam ut ait Pli. nᷣ. Oculi ſunt pars corporis pcioſiſſima. & q lucis uſu uitā diſtinguāt a morte. meritoq; a Statio cæcitas dicta ſors letho dirior oī. Si ſol in horoſcopo fuerit & ſaturnus in medico cæli: per culū cæcitatis infligūt. multæq; aliæ radiationes ſunt: qbus cæcitatis uitiū infertur: ſicut qui habuerit horoſchopū in. vii. parte cācri. ubi nebula eſt: erit cæcus.

Cypſelus unde.

Cypſeli aues.

Apodes.

Etiam.

Cæcitatis ſors diriſſima.

❡ IAM uero: oſtendit ſuperius uirtute beatam Vitam confici multis: argumentis ſtoicorum: & non ſolum ex decretis & ſententiis ſtoicorum ſed etiam epicuri qui ponit ſummum bonum in uoluptate: & cæterorum philoſophorum. nam dicit epicurus mortem contemnendam: & paupertatem & dolorem: præterea ſapientē nulla ambitione & gloria populari teneri. nunc de malis corporis dicit: ſapientem etiam ſi amiſerit oēs ſenſus: nihilominus beatum futurum: cum igitur dicat ſapientem: ſi bonis corporis & fortunæ careat: beatū futurum: relinquitur ut ſola uirtute beata uita conficiatur argumentum a maiori: ſi epicurus qui omnium philoſophoᵱ eſt eneruatiſſimus: dicit ſola uirtute beatam uitam conſtare quanto magis reliqui philoſophi deinde epilogo utitur. iam cōtinuatiua eſt. ❡ Solicitudines ſpecies ſunt ægritudines. ❡ Obleuione. traductis animis ad uoluptatem. pceptum eſt epicuri: qui dicit ægritudines leuari recordatione uoluptatum præteritarum aut futurarum. ❡ Etiam ne ſcilicet erat perpetuo beatus. ❡ Diſputent: argumentationibus probent.

OMNI BONI.

BERO. ¶ VT ea quæ guſtemus. Quinq; ſunt ſenſus notiſſimi: ex quibus uiſus contraria natura diſtat a cæteris. nam cū in audiendo. & guſtando. & odorando: atq; tangendo. nihil e nobis emittimus: ſed extrinſecus accipimus. quod ſenſum ſuum moueat: quippe & uox ad aures ultro uenit. & odor in nares influit. & palato ingeritur. quod gignat ſaporem & corpori noſtro applicantur tactu ſentienda: ſoli ſunt oculi. ex quibus lumē foras proficiſcit. & radius emicat: ad effectum uidendi tria nobis neceſſaria ſunt. lumē. quod de nobis emittimus. & ut aer. qui interlucet lucidus ſit: & corpus: quo offenſo deſinat intentio. Epicurus uero. & Democritus. & Lucretius ſecuti exem plum reliquorum ſenſuum qui extrinſecus accipiunt quod moueat putauerunt. nihil ex oculis foras proficiſci. ſed imagines rerum in oculos ultro meare. & ab omnibus corporibus iugi fluore quæpiam ſimulachra manare. & ita effici uim uidendi. nunc docet Mar. Tul. ea quæ percipiantur aſpectu: non eſſe tam iucunda: quæ illa: quæ ex reliquis quattuor ſenſibus percipiuntur: quoniam in his extrinſecus ueniant: q̄ ſenſus ipſos oblectent. ex oculo uero foras lumē pgrediat. præterea mens eſt. q̄ uidet. animus q̄ cernit: quo ſapiēs citra uſum oculorum pōt contēplari. celeſtia & rerū arcana timari. Ex quinq; ſenſibus ante cætera homini tactus eſt & guſtus reliqs ſuperaſ a multis. Aquilæ clarius cernunt. uultures ſagatius odorātur. talpæ liqdius audiunt. Philoſophi ſcribunt nihil eſſe fallacius aciæ oculorum noſtrorum. ut uera falſis ſubinde nō internoſcat.

Tria neceſſaria ad uidendum.

ut ea q̄ guſtemus, olfaciamus, tractemus, audiamus, in ea ipſa, ubi ſentimus, parte uerſentur: in oculis tale nihil fit. animus accipit quæ uidemus. animo aūt multis modis, uariiſq; delectari licet: etiam ſi non adhibeatur aſpectus. loquor autem de docto homine, & erudito: cui uiuere eſt cogitare. ſapientis enim cogitatio nō fere me ad inueſtigādū adhibet oculos aduocatos. etenim ſi nox non adimit uitā beatā: cur dies nocti ſimilis adimat? nam illud Antipatri cyrenaici eſt quidem paulo obſcœnius: ſed nō abſurda ſentētia eſt. cuius cæcitatē cū mulierculæ lamentarent: quid agitis inquit? an uobis nulla uidetur uoluptas eſſe nocturna? Appium quidem ueterem illum: qui cæcus annos multos fuit: & ex magiſtratibus, & ex rebus geſtis intelligimus in illo ſuo caſu, nec priuato, nec publico muneri defuiſſe.

¶ Cui uiuere eſt cogitare. Ariſtoteles in. x. ethicorum: contēplatione ait eſſe cōſummatam felicitatē: cum ſit hæc dei peculiaris & ppria igitur proxime accedit ad diuinā beatitatē ſapiens: cognatiſſimuſq; fit dei per contemplationē. eſt enim inter deos & ſapiētes cognatio quædā cōciliante natura. ¶ Si nox nō adimit. acutū magis quā pbum argumētum quo in pſentia utitur: ut ſcilicet ſicut nox. cuius tenebræ nos uidere nō ſinunt: nō adimit uitam beatam: ita dies cæci hominis ſimilis nocti nō debet adimere: ſed aliud eſt nox tēporaria. aliud nox perpetua nox ad dormiendū data eſt. dies ad uigilandū. nox ad quieſcendū. dies ad augendū. licet nobis nocturnas tenebras luminibus accenſis inalbare. & eas facere luminoſas. cæco nō licet. Anaxagoras dicebat ſe natū eſſe ſolis & cœli uiuendi cauſa cæcus lumē mundi iucūdiſſimū. & ſolis fulgorē amabilem uidere nō pōt. quāuis mente poſſit neſcio quid ueluti per ſpeculū in enygmate diſpicere. Antiqui ſolē phileſiū cognominauerūt: eiq; lumē eius exoriens amabile amiciſſima ueneratione oculorum cōſalutamus. Dulce lumen eſt inquit eccleſiaſtes: & delectabile oculis uidere ſolē: qui ut ait nō minus uere q̄ ſcite Plinius: triſtitiā cæli diſcutit: atq; etiā nubila humani animi ſerenat. Dixit heraclitus. Εἰ μὴ ἥλιος ἦν εὐφρόνη ἂν ἦν. i. ſi ſol nō eſſet. nox eēt. ¶ Voluptas nocturna. Nullus ignorat: q̄ ſint nocturnæ uoluptates: quas ſine honoris pfatione noīare honeſte nō poſſumus quarum uel cæcus particeps eſſe pōt: dū talia ſine lumine magiſtra natura exerceātur. Attamen. qui dixit. Si neſcis oculi ſunt in amore duces. & qui lucernā optauit cōſciam nocturnæ uoluptatis. is mihi uideſ ſenſiſſe aliqd deeſſe ad plenā uoluptatē ſubductis luminibus. ¶ Appiū quidem ueterē. ¶ Appii claudii cenſura clara eſt: qua uiā appiam muniuit: & aquā appiā in urbem duxit. eodē appio auctore potitia gens: cuius ad aram maximā herculis familiare ſacerdotium. fuerat. ſeruos publicos miniſterii delegandi cauſa ſolemnia eius ſacri docuerat. ex quo factū eſt: ut potitii intra annū cum ſtirpe extincti ſint: nomēq; potitiorum interiret. ipſe uero appius cenſor luminibus captus. Auctores Liuius: Valerius: quinetiam Pomponius iuriſconſultus refert: hunc appium iuris ciuilis fuiſſe ſcientiſſimum: actioneſq; ſcripſiſſe: ab eodem. R. litteram inuentam: ut pro ualeſiis Valerii. pro fuſiis furii dicerentur. De eodem. Mar. Tullius in libro de ſenectute ſic refert. Ad appii claudii ſenectutem accidit etiam: ut cæcus eſſet. tamen cum ſententia ſenatus inclinaret ad pacem: & fœdus faciendum cum pyrrho: non dubitauit dicere illa: quæ uerſibus proſecutus eſt ennius: quo uobis mentes rectæ: quæ ſtare ſolebant: ante hac dementi ſeſe flexere ruina? deinde paulo infra. quattuor inquit robuſtos filios & filias quinq;. tātum domū. tantas clientelas appius regebat & ſenex & cæcus: intentum enim animum tanq̄ arcum habebat. nec langueſcēs ſuccumbebat ſenectuti Vulpianus libro tertio digeſtorum ait: cæcum utriſq; luminibus orbatum repelli prætoris edicto a poſtulando quod inſignia magiſtratus uidere & reuereri non poſſit tamen ſenatorium ordinem retinere & iudicandi & officio fungi poſſe ait nunquid magiſtratus gerere poſſit: dicit ſe deliberaturum. & extat inquit exemplum eius: qui geſſit appius deniq; claudius cæcus conſiliis publicis intererat. & in ſenatu ſeueriſſimam dixit ſententiam de pyrrhi captiuis non recipiendis.

Cōtemplatio felicitas

Nocturnæ uoluptates.

Cæcum poſtulare non poſſe.

OMNI BONI. ¶ ADVOCATOS oculos adiutores tanquā patronos. ¶ Etenim ſi nos a ſimili arguit: nox ſcilicet cum uigilamus: non cum dormimus. nihil enim intereſt inter ſapientem & ſtultum. ¶ Similis: nocti dies ſcilicet cæcitas. ¶ Caſu. calamitate: & cæcitate.

BERO. Domus iuriſcóſulti oraculum ciuitatis.

¶ Caii druſi domũ. Multos druſos celebrat antiq̃tas: hic iuriſcóſultus intelligif. q̃ quis cęcus eſſet: tñ oculatus erat ad cás cóſultoꝝ itroſpiciẽdas. & ob id dõus eius frequẽtabaf a cõſultoribus. nã ut ĩ prĩo de oratore memorat Craſſus: domus iuriſcóſulti. eſt totius ciui. oraculũ q̃ cóſultores ex ĩcertis certos: cõpoteſq; cõſilii dimitti. q̃nti mutii ianua & ueſtibulũ maxĩa quotidie frequẽtia ciuiũ ac ſũmoꝝ uiroꝝ ſplẽdore celebrabaf. Cóſultores ꝑprie ſũt pcõtatores: iterrogatoreſq;: q̃ cõſiliũ petũt: cõſultus uero: q̃ cõſulit & docet ur illud ex orõne ꝓ murena. Vigilas tu de nocte: ut cóſultoribus tuis reſpõdeas. Interdũ cõſultor ꝓ cõſulto uſurpaf. ut ĩ illo uerſu puerbiali. Cõſiliũ malũ cóſultori peſſimũ eſt.

C. aũt Druſi domũ cõpleri cõſultoribus ſolitá accepimus: cũ quoꝝ res eſſet, ſua ipſi nõ uidebát: cæcũ adhibebát ducẽ. pueris nobis Gn. Aufidius ꝓtorius, & in ſenatu ſñiam dicebat: nec amicis deliberantibus deerat: & græcá ſcribebat hiſtoriá: & uidebat in litteris. Diodorus ſtoicus cæcus multos annos noſtræ domi uixit. is uero, q̃d credibile uix eſſet, cũ in ph̃ia multo etiá magis aſſidue, q̃ antea, uerſaref: & cum fidibus Pythagoreoꝝ more uteref: cũq; ei libri noctes, & dies legerentur: q̃bus in ſtudiis oculis non egebat: tñ q̃d ſine oculis fieri poſſe uix uidef, geometriæ munus tuebaf, uerbis ꝑcipiens diſcẽtibus unde, quo, quáq; lineá ſcriberent. Aſclepiadẽ ferunt nõ ignobilẽ, nec inexercitũ ph̃m, cũ quidá quæreret q̃d ei cæcitas attuliſſet: reſpondiſſe: ut puero uno eſſet comitatior. ut enim uel ſumma paupertas tolerabilis ſit: ſi liceat, quod quibuſdam græcis, quotidie: ſic cæcitas ferri facile poſſit: ſi nõ deſint

¶ Aufidius cęcũ fuiſſe ſignificat: ap oratiũ metio fit aufidii lurcõis: q̃ forti miſcebat mella falerno.

Diodorus ſtoicus.

¶ Diodorus ſtoicus. De hoc ĩ bruto ſic inquit. Erá cũ ſtoico diodoro: q̃ cũ habitauiſſet apud me cũ q̃nto uixiſſet. nuper eſt domi meæ mortuus. a quo cũ in aliis rebus. tũ ſtudiſſime ĩ dialectica exercebar. Itẽ in hortẽſio. Diodoro q̃d faciá ſtoico: quẽ a puero audiui: q̃ mecũ uiuit tot annos: q̃ habitat apud me: quẽ & admiror. & diligo. q̃ iſta átiochea cõtemnit. ¶ Cũ fidibus. cũ eſſet fidicẽ & muſicus. ¶ Pythagoreorũ more. Pythagoricis: ut ſupra diximus: mos fuit: cũ euigilaſſent aĩos ad lyrá excitere & cũ ſõnũ peterẽt: ad eádẽ prius mentes cõponere. ¶ Geometriá unus tuebaf. cõſile eſt illud. q̃d memorat Diuus Hierony. de Dydimo Alexádrino inter eccl̃iaſticos ſcriptores illuſtri: q̃ captus a parua ætate oculis. & ob id quoq; elemẽtoꝝ ignarus. tñ miraculũ ſui oĩbus præbuit: ut geometriá: q̃ uel maxime uiſu indiget. uſq; ad

Pythagorici ad lyram componebantur.

Didymus cæcus in geometria clarus.

ꝑfectũ didicerit. Geometriá át ſine uiſu uix cognoſci poſſe nullus ignorat. cũ figurę geometricę oculis ſubiiciátur. Cuius ps una οπτικη. optice. i. ꝑſpectiua appellaf. q̃ ad oclos ptinet. altera uero ps: q̃ ad aures ꝑtinet. canonice. i. regularis uocaf. ꝑſpectiua cás reddit: cur uiſiões ſubĩde falliá. ut q̃ ĩ aq̃ cõſpiciunf maiora. ad oculos fiát: q̃ ꝓcul ab oclis ſũt mĩora. Voluptas át utilitaſq; taliũ diſciplinaꝝ ĩ p° pricipiis exſtitit. ut ĩq̃t. M. V. ¶ Quáq; linea ſcriberẽt. Figuraꝝ geometricaꝝ gñia ſũt duo. planũ & ſolidũ planũ ẽ. q̃d lineas hẽt q̃ latũ eſt: & q̃ lõgũ. q̃lia ſũt triq̃tra. & q̃drata: q̃ ĩ aera fiũt ſine altitudine. linea dr̃ a nr̃is q̃ græce γραμμη uocát. eá ita definit euclides. γραμμη ẽ ἰq̃τ μηκος απλατης. i. linea ẽ lõgitudo illatabilis. ¶ Aſclepiadẽ fer. De aſclepiade pruſiẽſi medico illuſtri nõ ĩtelligi hoc ĩ loco pláſſimũ ẽ q̃m ille nullo morbo affectus. nulla corpis debilitate mácus: ac debilis uixit. q̃ ut auctor ẽ Pli. ſpõſionẽ fecit cũ fortũa. ne medicus crederef. ſi unq̃ ĩualidus ullo morbo fuiſſet ipſe: & uictor ſupma ĩ ſenecta lapſu ſcalaꝝ exaĩatus ẽ. huius medicĩa plauſibilis fuit: & fauorabilis: q̃ gnq; res maxĩe cõĩũ auxilioꝝ ꝓfitebaf abſtinẽtiá cibi. abſtinẽtiá uini. fricationẽ corpis. ãbulationẽ: geſtatiõeſq;. ita fauẽtibus cũctis: ut eẽnt utraq̃ facillima erát uniuerſũ ꝑpe hũanũ gẽus circũegit ĩ ſe. nõ alio mõ: q̃ ſi e cœlo demiſſus aduenieſſet. Hic uolumẽ cõdidit de uino. quo repit prĩus egris opitulari. ſed dádo. ſ. ĩ tpe: cuius utilitatẽ eq̃ni uix deorũ potẽtia poſſe pnũciauit: de hoc aſclepiade medico Pli. Apuleius. Celſus. Galẽus. Auicẽna. nõ paꝝ multa. Hic uero alter aſclepiades ph̃us ſignificaf lumĩbus orbatus. Cuius dictũ mĩe cõgruit oĩbus cęcitate laborátibus: ut ſ. aut puero: aut baculo uno comitatiores ſint. Cõſtat familiæ Corneliæ cognomẽtũ ſcipionũ ĩditũ eſſe: ex eo q̃ Cornelius: q̃ patrẽ lumĩbus carẽtẽ ꝓ lumĩbus regebat ſcipio cognomĩatus. nomẽ ex cognomĩe poſteris deditũ: ſcipionẽ. n. dici baculũ q̃s ignorat. Nec ĩ exercitũ. exercitatiſſimũ. exercitus. n. ꝓ exercitatus uſurpaf ut Vir. Nate iliacis exercite fatis. & Cor. tacitus. Armis e q̃ſq; ĩ patriũ noſtrũq; mortẽ exercit°. ¶ Si liceat. mẽdicationẽ. uel ut utar laberii uocabulo: mẽdicimoniũ ſignificat: græcis át mẽdicare licebat. q̃d rõanæ grauitati ĩdecoꝝ: & ꝑinde ſordidũ uidebaf. inde palliata mẽdicabula a doctis dicũf. ph̃i græci uictũ mẽdicádo q̃ritátes. ſic gręcus ille palliatus & crinitus: barbaq; uſq; ad pubẽ pœnæ porrecta. adiit herodẽ atticũ: ac petiit nũmos ſibi dari ad panes emẽdos tũ herodes iterrogat: q̃s ná eẽt: atq; ille uultu: ſõituq; uocis obiurgatorio. ph̃um ſe eẽ dicit: mirari quoq; addit: cur q̃rẽdũ putaret: q̃d uideret. tũc herodes oppido q̃ ſciẽter & elegáter: uideo inq̃t barbá & palliũ: ph̃um nõdũ uideo: iuſſitq; ei dari ꝑciũ panis triginta dieꝝ. dicẽs: demus huic aliq̃d æris cuiuſmodi eſt tanq̃ hoĩes nõ tanq̃ hoĩ. Muſonii quoq; exẽplũ obiter memorádũ eſt q̃ circũſtáti cuipiá id genus: & ph̃um ſeſe oſtẽtáti dari iuſſit mille nũmũ. & cũ plęriq; dicerẽt nebulonẽ eſſe hoĩem. malũ: & malitioſum. & re bona nulla dignũ. tũ muſoniũ ſubridentẽ dixiſſe aiunt αξιος ουν εστιν αργυριου. i. dignus igitur eſt argento.

Aſclepiades ſine ægritudine

Aſclepiades cęcus Scipiones unde.

Médicimonium.

Scitum herodis.

¶ C. druſi. q̃ gloriabaf ſe oĩa donaſſe ꝑter cœlũ & cenũ. ¶ Sua: rõnes ſuas. ¶ Prætorius: ꝑtura functus. ¶ Græ. hi. græce aut res geſtas a græcis uiuebat ĩ lr̃is. ut eloq̃ntiæ. ¶ Pythagoreoꝝ: q̃ aĩos ſuos cátu recreát. ut eſt i. iiii. tuſ. ¶ Oculis nõ ĩdigeret: ph̃ia ĩ q̃ cõtẽplatiõe opus ẽ nõ oculis. ná res ſolas cõtẽplanf & cõſiderant. ¶ Tuebaf: ſeruabat. ¶ Aſclepiadẽ: eſculapiũ. ¶ Creticũ ſectá ſignat: creticus pñceps alicuius ſectæ dr̃. ¶ Liceat poſſit.

OMNI BONI.

ſubſidia ualitudinũ. Democritus luminibus amiſſis: alba. ſ. & atra diſcernere nõ poterat. at uero bona, mala, æqua, iniq̃ honeſta, turpia, utilia, inutilia, magna, parua poterat: & ſine uarietate coloꝝ licebat uiuere beate: ſine notione reꝝ nõ licebat. atq; hic uir impediri animi etiã aciẽ, aſpectu oculoꝝ arbitrabat̃: & cũ alii ſæpe qd eſſet añ pedes nõ uiderent: ille ĩfinitatẽ oẽm pegrinabat̃: ut nulla in extremitate cõſiſteret. traditũ eſt etiã Homeꝝ cæcũ fuiſſe. at eius picturam nõ poeſim uidemus? q̃ regio, q̃ ora, q locus græciæ, q̃ ſpẽs formæ, quę pugna, q̃ acies, qd remigium, q motus hominũ, q fera rum non ita expictus eſt: ut quæ ipſe nõ uiderit, nos uideremus: effecerit? quid ergo aut Homero ad delectationem animi, ac uoluptatem, aut cuiquã docto de fuiſſe unquam arbitramur? aut ni ita ſe res haberet:

BERO. **Democritus ſe ultro execęcauit.**

ℭ VBSIDIA ualitudinũ. oĩa intelligit fulcimina: & ſuſtẽtacula: q̃ neceſſaria ſunt cęcis hoĩbus ad ualitudinẽ fulciẽdã. ℾ Democritus. Democritũ abderitẽ plim ꝑter alios uenerãdũ memoriæ ꝓditũ eſt: luminibus oculoꝝ ſua ſpõte ſe priuaſſe: qa exiſtimaret cõmẽtationes aĩ in contẽplãdis naturæ rõnibus uegetiores & exactiores fore, ſi eas uidẽdi illecebris: & oculoꝝ ĩpedimẽtis liberaſſet. Tertullianus in Apologetico. tradit: democritũ ideo ſemetipſum excecaſſe. ꝙ mulieres ſine cõcupiſcẽtia aſpicere non poſſet. & dolet ei: ſi nõ eſſet potius. qua aũt ſolertia cęcitatẽ ſibi cõſciuerit: docet laberius poeta mimographus ſcribẽs eũ cõſtituiſſe clipeũ contra ſolẽ: & ita ſplẽdore æreo: & ſolis radiis aciẽ oculoꝝ

Elucificaſſe

ſibimet effodiſſe: ſeq; elucificaſſe. ℾ Sine uarietate coloꝝ. Nõ poſſumus diſcernere multiplicẽ coloꝝ uarietatẽ: ſine oculoꝝ corpaliũ miniſterio. mentis uero oculo. & aĩ aciæ poſſumus cõtemplari arcana naturæ & diſpicere phicas notiones. & cõſequẽter uiuere beate: ſicut faciebat Dẽocritus: q euthimiã. i. trãqllitatẽ aĩ dixit eẽ finẽ bonoꝝ: q ĩnũerabiles eẽ mũdos ꝓdidit. dũ apiriam. i. ĩfinitatẽ ꝓbat: q nõ cõtẽtus ĩtem a mũdi nosse, extera quoq; ſcrutatus, nec ulla ĩ extremitate cõſiſtẽs: uoluminũ exordio ſic auſpicatus ẽ. Hæc loquor de uniuerſis. nihil excipit: de quo nõ ꝑſcreat̃. qd. n. eſſe põt extra uniuerſa? Dẽocritũ. M. T. in hortẽſio antepõit ueteribus phiſis: quos cũ illo collocatos quintæ claſſis ſibi uideri dicit: cognominatus eſt gelaſinus: ut ait ſuidas a riſu, illi. n. cũcta ridenda uidebant̃. & ut ait mordax poeta: ꝑpetuo riſu pulmonẽ agitare ſolebat. Pli. ait Democritũ uitæ utiliſſimũ nimio iuuãdi mortales ſtudio ĩterdũ ꝓlapſũ. ex fõtibus dẽocriti hortulos ſuos irrigauit epicurus. Dẽocriti uanitas illa taxat̃ a Pli. q̃ de reuiuiſcẽdis corpibus ꝓmiſitq nõ reuixit ipſe. ℾ Ante pedes. In ſcdo de diuinatiõe. qd̕ eſt ante pedes nemo ſpectat: cæli ſcrutat̃ plagas. Dõatus explicãs illd̕ ex adelphis. Q̲ d̕ añ pedes uidere hoc. ingt ſumpſit poeta de illo in ſitũ ꝓmulgato ancille dicto. Q̲ d̕ añ pedes eſt: nõ uidet, cæli ſcrutat̃ plagas. Teſtis eſt Laertius thaletẽ unũ ex ſeptẽ græciæ ſapiẽtibus cũ domo exiret ſpectãdoꝝ ſideꝝ cã: cęcidiſſe in foueã dictũq; eẽ ab anicula o thales, q̃ in cælis ſũt cõprẽſuꝝ te arbitraris. q ea q̃ ſũt añ oculos nõ uides. ℾ Homeꝝ cęcũ. Plutar. Herodotus. cæteri tradũt homeꝝ inclytiſſimũ poetaꝝ amiſiſſe oculos. & ob id homeri nomẽ ſortitũ. cũ prius. Meleſigenes diceret̃. Cumei nãq; & Iones captos ocl̃s homeros appellãt. ꝙ homeris. i. itineris ducibus ægeãt. Hinc cęcutiẽs meonius nũcupat̃ a martiano. Si ĩ ſagittario in finibus Veneris Mars & Mercurius & Venus ſil̃ fuerint collocati: & horoſcopus eiuſdẽ ptis poſſederit finẽ. Iuppiter uero ĩ Geminis cõſtitutus ex occaſu diametra hos radiatione reſpexerit, hęc gẽitura diuinũ poetã heroici carmĩs facit. talis genitura: ut inqt firmicus maternus in vi. matheſeos homeꝝ diuinũ cumei carminis fecit interꝑtẽ. Ex hõerico fõte oĩs poſteritas latices in pocula duxit: ut ait mãlius. Ex hõero oẽs eloquẽtiæ ptes ſic originẽ ducũt: ut ex oceano flumĩa initiũ capiũt: homerus archetypõ ẽ poetaꝝ: quẽ Plato diuiniſſimũ nũcupat. q oẽs ſine dubio: ut ſentit Quĩ. ĩ oĩ gñe eloq̃ntiæ ꝓcul a ſe reliqt. ℾ Picturã nõ poeſim. Poeta pictor ẽ loquẽs pictor ẽ poeta tacẽs. ĩ exornatiõibus rethoricis cõmutatiõis exẽplũ hoc legit̃. poema loq̃ns pictura ẽ. pictura tacitũ poema dẽt eẽ. dixit ora. ut pictura poeſis erit. Pĩgit hic: pigit ille ſed alterius pictura uetuſtate fit obſoletior. alterius nitidor, picturæ colores euãidi oblitera: nt: ſtili poetici characteres durabiles perẽnãt, felices illi: quos bõus poeta depĩxit: nũc nulla extãt Appellis parrhaſiiq; monumẽta. carie uetuſtatis ĩterlita: & extĩcta: cũ hõeri & marõis poemata iuueneſcãt: recẽtet̃. ſplẽdeſcãt ĩ dies magis. qbus nulla caries, nullus ſitus: nulla ãnoſitas officit: obeſtq;: merito dixit Alexã. ma. felicẽ eẽ achillẽ: q hõeꝝ ꝓconẽ habuiſſet. Q̲ d̕ filius nũeris poeticis ſic exꝓſſit. Felix eacida: cui tali cõtigit ore: gẽtib̃ oſidi. creuit tua carmĩe uirtus. ℾ Qui locus gręcię. In ſcdo iliados catologus ẽ eoꝝ: q agamẽnonẽ ſecuti cũ nauibus ad expeditionẽ Troianã nauigauere: ubi locoꝝ: ciuitatũ: ppłoꝝ: oræ littoralis: eſt mira deſcriptio. ℾ Quę ſpẽs formæ. Zeuſis pictor eminẽtiſſimus pinxit effigies mẽbraturas corpaturaꝙ ãpliore auguſtius id ratus. In quo homeꝝ ſecutus credit̃: cui ualidiſſima quęq; forma ẽt in fœminis placet. ℾ Qui feraꝝ. Cõparatiõibus feraꝝ decentiſſime uſus eſt: qbus ueluti emblematis exornat̃ poema cultiſſimũ. qle ẽ illud qd̕ in pñtia ſuppetit utq; leo ĩ ſilua ſtabat ſua pignora circũ. Cui manus occurſet catulos: nemua ĩret agẽti, Venatrix accincta uiꝝ. Itẽ alio in loco, Crebra gemẽs nimiũ tãq̃ leo uiribus ingẽs: faucibus abſenti uenator ſi catulũ audax: abripuit denſo in ſaltu dolet acreſq; queſq; dcĩde nemus uerſat. ſcrutãs ueſtigia. ſi quo: uerſa uiri ĩueniat, coqt illũ bilis amara. ℾ Nos ut uideremus. Laus optimi poetæ ita grafice cũcta deſcribẽtis: uel potius depĩgẽtis: ut ea oculis legẽtiũ ſpectãda ſubiiçere uideatur. Ita laudat oratius pollionẽ. uedire magnos iam uideor duces. non indecoro puluere ſordidos,

De reuiuiſcendis corporibus. **Homerus cęcus.** **Zeuſis.** **Cõparatio leonis ex homero.**

OMNI BONI.

ℭ DISCERnere: bene dixit diſcernere nã cernere oculoꝝ eſt Mag. põdere. ℾ Notione: diffinitiõe. ℾ Aciẽ: acumen. ℾ Peregrinabatur tanq̃ peregrinia obibat. ℾ Infinitatẽ. i. mũdũ: quã ſn̄iam poſtea ſecutus eſt epicurus qui dicit mundos infinitos: quẽ refellit Ariſtoteles in li. de cæ. ℾ Expictus: quaſi pictura expręſſus.

Anaxagoras,aut hic ipſe Democritus,agros,& patri/monia ſua reliquiſſent?huic diſcēdi,quærendiq; diui/næ delectationi toto ſe animo dedidiſſent?Itaq; augu rem Tyreſiam quē ſapientē fingunt poetæ:nunq̄ indu cunt deplorantem cæcitatem ſuā.at uero polyphemū Homerus cū imanem,ferūq; finxiſſet: cū ariete etiam colloquētem facit:eiuſq; laudare fortunas:q̄ qua uel/let ingredi poſſet: & quæ uellet attingeret.recte hic quidem.nihilo enim erat ipſe Cyclops,quā aries ille prudentior. in ſurditate uero quid nam eſt mali?erat

BERO·

¶ ANAXAGORAS. Clazomenius fuit:nō modo generis.gloria:& diuitiis:ue℞ animi quoq; magni/tudine clariſſimus.quippe q̄ totū patrimoniū ſui ſpōte reliquit:& cū ab eis neglegētiæ inſimularet:qđ ergo in/quit.Nō ne uos iſta curatis?mox abſcedens ad ſpeculandū re℞ naturā ſe cōtulit ſtudio doctrina℞ flagrans:rei & priuatæ & publicæ oīno negligens:ac incurioſus.A deo ut cuidā ſe ita cōpellanti:nulla ne tibi p̄riæ cura:eſt dixerit:mihi uero patriæ cura.& quidē ſūma eſt:digitū in cœlū intēdens.hic cū poſt diutinā peregrinationē in patriā reueniſſet.poſſeſſioneſq; deſertas uidiſſet.Nō eſſem inq̄t ego ſaluus:niſi iſtę periſſet.qui pluris faciens culturā ingenii q̄ ꝓdiorū.famigeratus extitit inter p̄hos.de quo habita eſt mētio quoq; in ſuperioribus.Dicebat epicurus:ſapientē acqui rēdi opes curā nō habitu℞.¶ Democritus. De mocritū:de quo Paulo ante nō pa℞ multa:ſa tis cōſtat diuitiis opulentū fuiſſe intantū:ut pa ter eius xerxis exercitui epulū hoſpitaliter de/derit.ipſe tñ quo magis uacuo aīo ſtudiis litte ra℞ operā impēderet:patrimoniū ſuū patriæ q̄ abdera dicebaſ:dono dedit.Ob hoc dixit Ora tius in ępiſtolis.Miramur ſi Democriti pecus edit agellos cultaq;:dū peregre eſt animus ſi/ne corpore uelox.Hic in philoſophia adeo ꝓ/fecit.ut pētāthlos ſiue q̄nquertio.i.q̄nq; certaminū dici poſſet:nāq; naturalia.mortalia:mathematica.liberaliū diſciplina℞ rationes.artiūq; oīum doctrinā.callebat.Olim ꝓ̄uiſa olei charitate coemit uilitate magna in toto eo tractu oē oleū.mox ut apparuit ingēs diuitia℞ curſus:reſtituit mercedē auide domino℞ penitētiæ:eōtentus ita ꝓbaſſe.opes ſibi cū uellet in facili fore:poſſeq; p̄hos ſi uellēt:diuites fieri.Ariſtoteles hoc aſſignat thaleti mi leſio:hoc idē ſeſtius e romanis ſapiētiæ ſectatoribus fecit.rāta littera℞ occaſio eſt.Sed uere p̄hantibus quies do ctrina℞ magis cordi eſt.q̄ ſollicitudo diuitia℞:quas præ una uirtute cōculcādas ducūt qđ & crates ille theba/nus factitauit:qui cū ad p̄handū athenas pergeret magnū auri pōdus abiecit dicens.Ite peſſum malæ cupidita tes.nā uos potius mergā q̄ a uobis mergar:nec q; putant ſe poſſe:& uirtutes:& diuitias ſimul poſſidere.¶ Au/gurē tyreſiā.De tyreſia thebano coniectore & fatiloquo.Diodorus,Plautus,Papinius,Ouidius,ſcriptores oēs:q̄ ira iunonis excecatus tradit:cui Iuppiter ſorte futura dedit:crimēq; leuauit honore.Homerus ī odyſſea tyre/ſiā dixit apud inferos ſolū ſapere.cęteros umbra℞ uagari modo.Apud oratiū dat uaticiniū ulyſſi cōſultori ty/reſiæ monumentū fuit tilfoſo mōte Boetiæ iuxta fontē tilphoſam.ubi ꝓfugus diē ſuū obiit:ut auctor eſt Stra/bo.Ibi thebani ciues illi ſepulto diuiduos honores tribuere.Iuuenalis cū cecū dicere uellet.dixit tyreſiā.illo uer ſu.Nec ſurdū:nec tyreſiā quēquā eſſe deo℞.Hic itaq; cū eſſet ſapiēs:& diuinationis cōſultiſſimus cęcitatē ſuā equanimiter ferebat tanq̄ id obnubilare nō poſſit ſapientis felicitatē:quod inſipiens perinde ac maximū: ęrū/noſiſſimūq; malo℞ intolerāter ferret:& dolenter.¶ At uero poliphemū.Homerus iu nono odiſſeæ longo car/mine.& luculento canit:quēadmodum ulyſſes ſtipite robuſto:& ignito terebrauit oculū poliphemo cyclopi: ingētem:& enormū:qui torua ſub fronte latebat.Argolici clypei & phebeæ lampadis inſtar.Mox aſtu & ua/fricia ulyſſis cum incolumes ſocii euaſiſſent ex antro cyclopeo:id pro ſe ipſo cōmentus eſt:ſubiecit ſeſe uentri arietis magni & lanoſi.lanitiū firmiter manibus appręhēdens.Cū autem aries is nouiſſimus ægrederetur in pa/ſtum:eum pertentare cœpit excecatus polyphemus tactu explorans.ne gręci furtim dilaberentur.eum itaq; tan/gens ſic cœpit affari κριὲ πέπον τίπτοι ὧδε διὰ σπέος ἔσσυο μήλων ὕστατος. ideſt o aries ſtoli/de cur ultimus ouium ex antro ægrederis.tu longe primus flores depaſcis.tu primus ad fluenta amnica perue/nis:ueſpertina autem hora primus ad ſtabulū reuerteris:& alia quædam:quæ faſtidio aurium parcens omitto. Colloquium autem cū ariete polyphemi exoculati ſatis.oſtendit illū quoq; arietino corde fuiſſe præditum.ac ueruecea ſtatuæ conſimilē.quis enim cum pecude fabularetur.niſi plane pecus:& brutus:& pecuinis ſenſibus ſtupens.¶ Cyclops Polyphemus ille ab Homero dictus pelorios ideſt excelſus.& uaſtus.qui erat anthropo/phagus:truculētus:immānis. Et ut ait Homerus manruarius.monſtrū horrendum informe ingens:cui lumen ademptum.Cyclopas ideſt unoculos canunt in ſicilia fuiſſe filios neptuni.Etneos fratres cęlo capita alta feren tes:quos Strabo & Thucidides fabuloſos tentur.¶ Quā aries Plinius ait:q̄ ſtultiſſima animalium eſſe lanata. Arietis ꝓprium eſt ouium ſenectam cōſectari:agnas faſtidire:aquilonis flatu mares concipiuntur.auſtro flan/te fęmine.¶ In ſurditate.Si cęcitas malum nō eſt:neq; obnubilare quit ſapiētis ſerenitatē:tanto minus ſurditas nocebit.minuſq; infuſcabit:& haud dubie leuior cęcitate faciliorq; toleratu ſurditas eſt:cui hominū primo ne gatus eſt auditus:huic & ſermonis uſus ablatus:nec ſunt naturaliter ſurdi.ut nō idē ſint & muti.id plerunq; na/tura:aliquando caſu fit:ut morbo aliquo obſeptus meatus uocem non tranſmittat ad linguam:quod cū acci/deritur ſcribit Lactan.in libro de opifico:auditū quoq; obſtrui neceſſe eſt.ut quia uocem emittere non poteſt: ne amittere quidem poſſit.Ob uitium ſurditatis negat uulpianus redhibitionem.In tertia parte arietis habētea horoſcopum erunt ſurdi unoculi ſtolido fatuitatis ſtupore confecti.

Anaxago/ras patrimo niū relīq̄t.

Democri/tus patri monii ſpræ tor.

Tyreſias ce cus.

Fabula poli phemi ex oculati.

Cyclopes unoculi.

Aquilone flante ma res concipi.

¶ QVAERENDI inueſtigandi.¶ Tyreſiā.probat exēplo poeta℞:cęcitatem beatę uitæ nō obſtare.nā poetæ qui & ſapientes habebantur:nunq̄ fingunt tyreſiam plorantem & lamentantem cæcitatem ſuam.

OMNI BONI.

BERO.

Recaluaſter.

¶ SVRDASTER. Mar.Craſſus.grāmatici autumant nomina in aſter deſinētia eſſe diminutiuæ ſignificationis:cui ſentētiæ duo potiſſimū nōīa aſtipulanſ.ſurdaſter & recaluaſter.nā ſurdaſter dicif modice & parū ſurdus.& talē fuiſſe M.Craſſum intelligi uult hoc in loco.M.Tul.Recaluaſter uero:qui fronte ſola caluus eſt:nec toto capite:ut illud apud canonicos ſcriptores ex leuitico.& ſi a fronte ceciderint pili recaluaſter & mundus eſt.Recaluaſtrū fuiſſe ſocratē accepimus.Cætera aut feræ oīa cōſimiliter terminata magis imitationē quādā ſignificant:nq̄ diminutionē:ut antoniaſter:paraſitaſter.olcaſter.& alia ſexcēta:ut iure grāmaticos inceſſant neoterici.ideſt recentiores ſcriptores. ¶ Male audiebat. Vituperabaf:infamabatur:& potiſſimū nota auaritiæ:qua ſitiuit aurū parthicū uſq; ad exitiū:In cuius oris tractū aurū liquidū infuſum eſt.ut cuius animus arſerat auri cupiditate.eius etiā mortuum & exangue corpus auro ureref.Male audire eſt culpari:ſicut bene audire eſt laudari.Tullius in ępiſtolis ad atticum. Hanc nōnulli amici appii ridiculę interprętantur qui me iccirco putēt.bene audire uelle & ille male audiat. ¶ Noſtri.latini. ¶ Hi in illorum ſermone ſurdi.Diuerſitas linguarū:uarietateſq; loquendi facit:ut homo externus alieno pœne non ſit hominis uice:auctor Plinius: quin etiā Auguſtinus in nonodecimo de ciui.dei. linguarum inquit diuerſitas hominem alienat ab homine ſi nam duo ſibimet inuicem fiant obuiam:neq; præterire:ſed ſimul eſſe aliqua neceſſitate cogantur:quorū neuter nouit linguā alterius: faciliua ſibi animalia muta etiā diuerſi generis q̄ cū illi ſint hoīes ſocianf:ex hac itaq; diſſimilitudine linguarū fit:ut itali ſint in trāſmōtanorū ſermone ſurdi: & trāſmontani in ſermone italorū:dū neutri neutros intelligunt:idq; accidit in linguis oībus nobis ignotis.quarū idiomata ſūt numeroſiſſima.ſiquidē Thimoſthenes & Strabo prodiderunt:trecentas nationes:q̄ diſſimilibus linguis uterentur.deſcendiſſe in dioſcuriaden urbem colchorū clariſſimam. ¶ At uocē cytharedi.Hipophora tanq̄ dicere poſſit aduerſarius:ſurdos priuari maxima aurium uoluptate ꝓpterea ꝙ citharedos:muſicoſq; cōcentus:ac ſymphoniacos audire nō poſſint:q̄ mira ſane uoluptas eſt: & qua capif omne qđ uiuit.& ut auctor eſt Ariſtoteles in ꝓblematis:q̄ ad res mathematicas pertinent.numeris:modulis:cauſaticis deniq; omnibus cōcinendi generibus oblectari oēs cōſueuerunt:in quā ſententiā eſt illud ſatyrographi. Aſpice partis nunc damnū alterius:nā q̄ cantante uoluptas? Sit licet eximius citharedus:ſitq; ſeleucus. ¶ Ne ſtridorē ſerræ.Per antipophorā diluit obiectū:ſi inquid non audiet ſurdus uocē citharedi:quod uoluptatis eſt.nec quidem audiet ſtridorem ſerræ.aut grūnitum porci:qui uterq; ſonus ſtridulus.inamabilis.& ingratus mirum quantum aures offendit:& auditum quaſi conuulnerat.Alia quoq; non pauca ſunt quæ non ſtridore acutiſſimo perueIlunt:quibus ſurdi liberantur.grūnitus autem uox eſt porcorum:ut habinitus equorū: balatus ouium.mugitus boum.Grunire.quod eſt grunitum facere.recentiores dicunt: ueteres grundire dicebant.Claudius in annalibus:grundibat grauiter pecus ſuillum.Hinc quoq; grundiles lares dicti:quos romulus conſtituiſſe dicitur in honorem ſcrofæ:quæ.xxx.pepererat porcos.Laberius dixit: grundientem aſpexi ſcropham. ¶ Cum iugulatur.Lepida mehercule fabella eſt huic loco congruens:qua eſopus ille ſcitiſſimus fabulator uſus eſt:dum doceretur ouis:cum ducitur iugulatum:ſilet:ſus uociferatur.ouis inquit ſolita eſt tonderi:mulgeriq; frequenter:ex quo fit:ut cum ducitur ad necem:credat tunc quoq; ſe duci.ut aut tondeatur.aut mulgeatur:idcoq; ſilenter it ad laniénam.porcus uero:cui neq; lanitium eſt:neq; lac grumnitum tollit ingētem. quaſi gnarus ſe ob hoc ſolum trahi:ut iuguletur:qui nunq̄ ob mulſuram: aut tonſuram capi ſolet. ¶ Nec fremitum maris ſcilicet audiunt hi.qui ſurdi ſunt.quantus autem ſit fremitus & fragor maris murmurantis & undabundi:ſciunt nautici.qui tumeſcentibus equoribus:frementibuſq; ad uota confugiunt.ſuppetias diuinas implorāt digitis quatuor aut ſeptem remoti a morte ſupra caput impendente.Demoſthenem ferunt ad fluctus ſonoros murmurantis maris declamare ſolitum:ut fremitum aſſueſceret uincere cōcionis tumultuoſæ. ¶ Anteq̄ hi ſint inuenti.Muſicam amphion primus inuenit: qui & citharæ repertor fertur. Septem chordis additis terpander. Octauam: ſimonides addidit: nonam timotheus. cithara ſine uoce cecinit tamiras primus. cum cantu amphion. ut alii tradunt linus. ¶ Surdos ad oculorum. Conſolatio cęci eſt: ut quoniam uiſu priuatus eſt. uoluptatem capiat ex auditu: contra ſurdus: quia uoluptate aurium frui non poteſt. ad uoluptatem oculorum traducendus erit: admonenduſq;: ut ex uiſu capiat uoluptates: quibus ſurditatis incommodum compenſet.

In os craſſi aurū infuſū.

Male audire.

Bene audire.

Itali ſurdi in ſermone tranſmontanorum.

Omnes muſica capiuntur.

Grūnitus

Grunire

Grundire

Grundiles lares.

Fabella eſopia.

Demoſthenes declamabat ad fluctus.

Muſicæ inuentores.

ſurdaſter M.Craſſus:ſed aliud moleſtius, quod male audiebat:etiam ſi,ut mihi uidebatur,iniuria. epicurei noſtri græce fari neſciunt:nec græci latine. ergo ii in illorum, & illi in horum ſermone ſurdi. omneſq; id nos, in his linguis, quas non intelligimus, quæ ſunt innumerabiles, ſurdi profecto ſumus. at uocem citharedi non audiunt, ne ſtridorem quidem ſerræ tum cum acuitur:aut grunitum, cum iugulatur ſus:nec cū quieſcere uolunt, fremitum murmurantis maris.& ſi cantus eos forte delectant: primum cogitare debent, anteq̄ hi ſint inuenti,multos beate uixiſſe ſapiētes. deinde multo maiorē percipi poſſe legēdis his,q̄ audiendis uoluptatē.tū,ut pauloante cæcos ad aurīū traducebamus uoluptatem:ſic licet ſurdos ad oculorū.etenim

OMNIBONI.

¶ SVRDASTER. diminutiuum eſt. ¶ Male audiebat. ¶ Noſtri:romani & itali. ¶ Illorum: græcorum. ¶ Horum:latinorum. ¶ At uocem &c.hypophora.Ne:antiphora. ¶ Et ſi cantus: ideſt muſica. Boetius dicit duo genera muſicorum:unum:quod ratione intelligit.& hoc ſapientis alterum:quod inſtrumenta exercet:& hoc opificum eſſe.Traducemus.traducere eſt de loco uicino ad locum uicinum.

qui ſecũ loqui poterit, ſermonẽ alterius non requiret.
Congerant̃ in unũ oĩa: ut idẽ oculis, & auribus captus
ſit: premat̃ etiã doloribus acerrimis corporis: qui pri/
mũ per ſe ipſi plerũq; cõficiunt hoĩem: ſin forte lõgin/
quitate ꝑducti: uehemẽtius tamẽ torquent: q̃ ut cauſa
ſit cur ferant̃: quid eſt tandem dii boni qd̃ laboremus?
portus enim præſto eſt: qñ mors ibidẽ eſt, æternũ ni/
hil ſentiẽti receptaculũ. Theodorus Lyſimacho mor/
tẽ minitãti, magnũ uero inqt effeciſti: ſi Cãtaridis uim
cõſecutus es. Paulus Perſæ ꝑcanti ne in triũpho duce/
retur in tua id inquit poteſtate eſt. multa prima die, cũ
de ipſa morte quæreremus: nõ pauca etiã poſtero, cũ
ageretur de dolore, ſunt dicta de morte: quæ q recor/
detur, haud ſane periculũ eſt ne nõ mortem: aut optan
dã: aut certe nõ timendã putet. mihi quidẽ in uita, ſer/
uanda uidetur illa lex: quæ in græcorum conuiuiis
optinetur. aut bibat inqt, aut abeat. & recte. aut enim
fruatur aliquis pariter cum aliis uoluptate potandi:
aut ne ſobrius in uiolentiam uinolentorum incidat:

BERO.

¶ QVI ſecum loqui. Sapiens ut ante diximus is eſt: qui ſecum loquitur: qui nunq̃ minus ſolus eſt q̃ cum ſo
lus. cũ olim crates uidiſſet adoleſcẽtulum ſecreto ambulãtem interrogauit quid illic ſolus faceret? me cũ inqt
loquor. cui crates: caue togo. & diligẽter attẽde: ne cũ homine malo loquaris. Dixit Plinius mecũ & cũ libellis
meis loquor. Igitur nihil nocebit ſurditas. quin ſurdus ſecũ loquat̃: ſecũ aũt loqui philoſophari eſt: & ſe ipſum
excutere. poterit ſurdus facere: qd̃ ſeſtius. qui conſumato die: cũ ſe ad nocturnã quietẽ recepiſſet: ſic interroga/
bat animũ ſuũ: quod hodie malũ tuũ ſanaſti? cui uitio obſtitiſti: qua parte melior es? poterit facere quod Sene/
ca: qui quo die inqt apud me cauſam dico cũ
ſublatũ e cõſpectu lumen eſt: totum diẽ mecũ
ſerutor facta ac dicta mea remetior. ita ſurdus
ſecum loquet̃. a ſum trutinabit ſeſe intus excu/
tiet: examinabit: inqret qd recte fecerit: qd ꝑ/
perã: qd̃ lõge ſalubrius eſt: q̃ cũ altero fabulari
& alteꝝ audire ſermocinantẽ: huc adde: quod
ſurditas optabilis eſt his: q interdũ audiũt: quę
audiuiſſe nollẽt. A ſus. n. hoĩum in auribus ha/
bitat. ut dixit olim xerxes. nã q bene auditi: is
hilaritate ꝑfundit̃. q uero male: is exacerbatur.
Surditas ꝓdeſt lepori. lepores. n. ſurdi celerius
pingueſcunt. ſurditas bona eſt gallinis & oui/
bus. ſiqdem gallinaꝝ oua. accipitris audita uo
ce uitiant̃: oues abortũ faciũt audito tonitru.
¶ Cõgerant̃ in unũ. Fingamus inqt quẽpiam
agere maloꝝ obrutũ. cæcũ ſurdũ. doloribus
acerrimis affectũ: oĩbus deniq; ęrũnis & cala/
mitatibus præſſum. tamẽ ſi ſapiens erit: beati/
tudo obduci: obnubilariq; non poterit: & eo
magis: q; portus mortis paratus eſt: q̃ finis eſt
ęrũnaꝝ omniũ & laborum: & ita oſtendit cõ/
fugiendum eſſe ad ꝑfugium mortis. quando

Lepus ſur/
dus pingue
ſcit.

urgemur doloribus: maliſq; impatibilibus. ut enim inquit ueriſſime artabanus apud Herodotũ: mors eſt opta/
tiſſimum perfugium ęrumnoſæ uitæ. ille enim portus unus & ęrumnoſorum: & effugium miſeriarum. ¶ Cõfi
ciunt. exanimant. trucidant. necant: Verbum hoc gladiatoribus conuenit: qui confecti dicunt̃ grauiſſimis uul/
neribus occumbentes. ut docet Donatus. Sic Cicero in catilinam. gladiatori illi confecto & ſautio. ¶ Theodo/
rus lyſimacho. Hoc totũ in primo cõmentario affatim explicatum eſt: ibiq; ſcriptum releges de ui: ueneno q;
cantaridis: uermiculi uenenati. Ridiculũ eſt gloriari perinde ac magnũ quiddã ſit: ſe poſſe efficere id: qd̃ poſ/
ſunt ſcorpiones: poſſunt cãtarides. uidelicet mortẽ inferre. ¶ Paulus Perſæ. perſeus ille rex macedonũ famige/
ratus. cui plus auri fuit q̃ aĩ. uictus ſuperatuſq; bello a romanis ſe. Cn. Octauio dedidit: orans ut ad Paulũ æmi/
liũ imperatorẽ duceret̃. qui illi obuiã cũ amicis uenit. Aſſurrexit: & ut hiſtorici tradũt: illachrymauit uarietatẽ:
ſcilicet fortunæ ſecũ reputans: q̃ regẽ ex ſũmo dignitatis faſtigio in ꝓceps detraxerat: tunc perſeus φιλοζῶοσ
ideſt uitæ cupidus turpiter in terrã ꝓcumbens. & genua æmilii amplectẽs uoces emiſit indecoras: q̃s non tulit
æmilius: nec ꝓceps illius audire ſuſtinuit. imo eũ caſtigans. q; effęminate nimis ac molliter ſuccumberet ictibus
fortunæ: & cũ perſes ne in triũphũ duceret̃: impenſe rogaret. inquit. επισοι τουτο ἐστιν. ideſt in te hoc eſt:
quo dicto ſignificauit illum poteſtatẽ habere ſemeipſum interimẽdi: & ita cõtumeliæ per mortẽ ſubducendi
ſed maluit turpiter triũphari: q̃ laudabiliter mori. Ductus itaq; in triũphũ eſt una cũ filiis. perijtq; in carcere ani/
mi mœrore cõſectus: uel ut alii tradunt: uigiliis: inſomnioq; maceratus. ¶ Prima die. prima tuſculana q̃ſtione.
¶ Poſtero. ſecũda tuſculana. ¶ Aut optandã. ſi aĩa eſt ĩmortalis. ¶ Aut nõ timendã. ſi aĩa eſt mortalis: & nullus
ſenſus a morte ſuperſtes relinquit̃. ¶ Aut bibat: aut abeat. Sic in uita degenda: aut ferenda ſunt aduerſa: aut per
mortẽ effugienda: ut in cõuiuiis græcoꝝ ex lege conuiuali: aut eſt bibendum: aut abeundum: cantio græca eſt
conuiualis. πεντε πινε τρια πινε ἢ τετταρα hoc eſt. bibe quinq;, bibe tres, bibe quatuor cyathos, ꝑte
rea bibere græco more eſt cum cyathis mero plænis ſaltare. & primo deos. deinde amicos ſuos noĩantes. to/
tiens merum bibere: quotiens deum & charos ſuos nominatim uocant: ad quem morem alluſit Oratius cum
ait. Da lunæ propere nouæ. da puer auguris murenæ. Quidam autumant: legem bibendi græcam eſſe: ut to/
tiens bibant. quot litteræ ſint in nominibus amicarum. quas nominatim uocant: ſiue amicoꝝ. Hinc illud Mar.
Tullii ex uerrinis. Fit ſermo inter eos. & inuitatio: ut græco more biberetur. Ad hunc morem alluſiſſe uidetur
epigrammatiſta. Næuia ſex cyathis. ſeptem Iuſtina bibatur.
¶ CONGERANTVR. emulant̃. ¶ Captus oculis. priuatus & cæcus. ¶ Quid eſt tandẽ. ſ. cauſæ eſt ut
laboremus. Theodorus. de quo dictũ eſt in primo libro qui cũ in coniuratione a lyſimacho deꝑhenſus eſſet: &
mortẽ ei minitaret̃. reſpõdit magnã rẽ cõſecutus es: ſi uim cãtaridis es cõſecuturus. cãtaris eſt genus ſerpẽtis ue
nenoſiſſimum. & animal eſt: quod qui comederit: ſtatim moritur. ¶ Potandi. potare ſemper diſſolutoꝝ.

Conficere
Confectus
gladiator.

Perſes rex
captus.

Perſes I car
cere obijt.

Cantio græ
ca conuiua
lis.

OMNI
BONI.
Dictum
theodori.

BERO. ❡ANTE diſcedat. Viget in pſentia hic mos apud träſmōtanos fere oẽs: ut ꝓuocẽt in certamẽ: ludũq; bibẽdi. bibẽtes ultra uẽtris capacitatẽ: ad uina perdẽda geniti: q̃ ſi forte recuſaueris cõbibere: excãdeſcũt. indignanť. oderunt: ut abitũ q̃ aditũ malis: ut melius fuerit nõ ueniſſe q̃ bibiſſe. Ego cũ parrhiſiis in celeberrĩa galliaꝝ ciuitate puer adhuc ſtudia humanitatis publico auditorio ac frequẽtiſſimo profiterer: quotidie uocabar: quotidie inuitabar a gallis lraꝝ ſtudioſis: nimiũq; amãtibus mei: ut cõbiberẽ: ut comeſarer. Ego q ſtomachi mei mẽſurã nouerã: & iã galloꝝ mores ꝓbe callebã: ut ſpiritus illoꝝ alioq feroces mitigarẽ. meipſum accuſabã: conſtitutionẽ corpori mei criminabar: tanq̃ moroſam & imbecillã. dolere me ſimulabã: q nõ eſſem ea firmitudine & robore mẽbroꝝ ſeptus. quo illi ut ego quoq; poſſem cũ illis una genialibus uoluptatibus indulgenter inſeruire. & ita citra ꝓuocationẽ eoꝝ iracũdiæ rationẽ habebã bonæ ualitudinis: q̃ maxime notitia ſui corporis ſuſtẽtať. Mihi placet illud ſocraticũ eſſe & bibere ut uiuã: ſecus uř multis immo pleriſq; oĩbus uiuere ut edãt. & bibãt quoꝝ deus uenter eſt q cõcinũt illud ex ſchola aſotoꝝ deprõptũ. Edamus & bibamus: cras. n. moriemur. ſed cũ ad maiora: ſublimioraq; nos deus genuerit: q̃ ut cibũ digerere: & uinũ percolare nouerimus foueamus hoĩem ex ea parte: q pręcioſior eſt: atq; pſtãtior. Qui corpori ſeruit. nũq̃ liber erit: cuius curã habẽdã: & qdẽ diligẽtiſſimã cẽſeo. cũ corporis fulturis aĩus ſuſtineať: ſed ita tñ: ut animi cultura pponať. ut animi ĩperio utamur ut mẽs uelut regina domineť. Libet interdũ in hæc ueluti diuerticula a ꝓpoſito deflectere. ad ganeones: popinoneſq; taxãdos: q abdomini mãcipati. & culinaꝝ aſeclæ. ob nullã aliã cauſam: ſe natos eſſe arbitranť: niſi ut edãt & bibant: q ſe tũ beatos credũt: cũ ſaliaribus cœnis diſtenti: & opimis epulis farti: & largo uino obruti nec orientẽ ſolẽ uiderint. nec occidentẽ. ❡ Hieronymus. De hoc ſupra dictũ eſt: cui ſũmũ bonũ eſt interdũ idẽ: qđ epicuro. uidelicet nihil dolere: is. n. maxime ꝓbat indolentiã. ❡ Q đ ſi his pħis. Argumentum a minori ad maius. cuius hic eſt ſenſus ſi pħi uoluptarii: ut epicurus. ut Hiero. ut Ariſtippus. apud quos honeſtũ ꝑ ſe paꝝ ualet: cẽſent ſemp beatũ eſſe ſapientẽ: q̃to magis hoc ſentire oportet ſocratẽ & Platonẽ maxĩos pħoꝝ q uirtuti tantum tribuũt: ut nulli magis: ut ſola uirtute reliq̃ bona obſcurari dicãt: ſicut in creſi theſauris numus

Caſſam qd Caſſiculi aranearum obſcuraſ. ❡ Id illi cr. qd. Epicurus & epicurei honeſtũ illud: qđ tãtopere laudãt ſtoici: qđ ſũmũ bonũ eſſe cenſent: qđ ſolũ expetẽdũ: ſolũ laudabile: uerbis magnificis. magnificẽter pdicãt: id dicũt uerbis qdẽ decoris obuolui. re ãt ipſa eſſe caſſum qddã & inane: tanq̃ ſtoici uoces tñ inanes fundãt: & uirtutes ebuliãt: utpote magnidici: inanilogi. uanidici magiſq̃ ueridici. caſſum. inane: uacuũ. fragile dixerũt ueteres. ut caſſa nux a Pla. & Ora. dicta. Virg. caſſum lumine & ęthere caſſos dixit pro uita priuatos. & uacuos. unde retia caſſes: & p diminutionẽ caſſiculi nuncupanť. Hiero. nequaq̃ aranearũ mihi opponas. caſſiculos. ❡ Alii: ut peripatetici. & academici.

Ius honorarium. ❡ Alii aũt. ut ſtoici. ❡ Tãq̃ ho. ar. Sicut ius pťoriũ ab honore pťoris honorariũ eſt noĩatũ: ut ſcribit Papinianus: qđ q̃ſi uiua uox eſt iuris ciuilis. ita honorarius arbiter ab honore dictus. quẽ honoris cã utraq; pars ſũmũ facit ſuæ cõtrouerſiæ iudicẽ: & qđ ille deciderit. ea ſtãt ſnĩa. Imus ad arbitrũ hoc modo: ut neq; nihil: neq; tñ. quãtũ poſtulauimus: cõſequamur. In arbitrio mitte moderatũ. æquũ eſt cũ ad iudicẽ cãm. labefactari aĩaduertunt: ad

Deciſio carneadis. arbitrũ cõfugiũt. De arbitris. arbitroꝛũq; generibus alibi plura ex ſnĩa iuriſcõſultoꝝ & oratoꝝ. Carneades itaq; ille nouiſſimus pħoꝝ ita diiudicabat de cõtrouerſia ſtoicoꝝ: & peripateticoꝝ. ut res optime decideref. Stoici inqt dicũt cõmoda. bona corpis & fortunæ. peripatetici bona appellãt. ſed cõmoda ſtoicoꝝ & bona peripateticoꝝ uocabulis diſſidẽt: re ipſa cõſentiũt: qñ peripatetici nõ plus tribuũt diuitiis & bonæ ualitudini: q̃ ſunt bona corpis & externa: q̃ tribuãt ſtoici: q̃uis alteri bona dici hæc uelint. alteri cõmoda: itaq; talia nõ magis deſidetãda: expetendaq; ſm peripateticos uideri dicebat: q̃ ſm ſtoicos: cum non tam uerba attendenda ſint q̃ res. Si ergo cõmodoꝝ appellatione idem ſignificatur ſtoicis: quod peripateticis appellatione bonorum: tranſacta lis eſt: & res iudicata iudice Carneade: ut de finibus bonorum diſputantes ſtoici & peripatetici inter ſe ſint cõſentientes rebus ipſis: quãuis uocabulis diſſidentes eſſe uideantur.

ante diſcedat. ſic iniurias fortunæ, quas ferre nequeas, defugiẽdo relinquas. Hæc eadẽ, que Epicurus, totidẽ uerbis dicit & Hieronymus. quod ſi his philoſophis: quoꝝ ea ſentẽtia eſt: ut uirtus per ſeipſa nihil ualeat: oẽ qd honeſtum nos, & laudabile eſſe dicimus: id illi caſſum quiddã, & inanis uocis ſono decoratũ eſſe dicant: & tñ ſemp beatũ eſſe cẽſent ſapientẽ: qd tandẽ a ſocrate, & Platone, pfectiſq; philoſophis faciẽdum putes? quoꝝ alii tantã pſtantiã in bonis animi eſſe dicũt: ut ab his corporis, & externa obſcurenť. alii aũt hæc ne bona quidẽ ducunt. in animo reponunt omnia. quoꝝ cõtrouerſiam ſolebat tanq̃ honorarius arbiter iudicare Carneades, nam quæcũq; bona peripateticis, eadẽ ſtoicis cõmoda uiderentur, neq; tamen peripatetici plus tribuerent diuitiis, bonæ ualitudini, cæteriſq; rebus generis eiuſdem: quã ſtoici: cum ea re, non uerbis ponderarentur: cauſam eſſe diſſidendi negabat. quare

OMNI BONI. ❡ INIVRIAS. calamitates. ❡ Caſſum. inane: & uacuum. ❡ A Socrate: & a Platone. Argumentum a maiori: ſi epicurei bona corporis & fortunæ contemnunt: qui philoſophorum effœminatiſſimi ſunt: quanto magis ſocratici. & Plato. ❡ Honorarius. Ius honorariũ: & cũ arbitri adhibenť ad iudicandum: & conſentiunt ſm Carneadem ſtoici & peripatetici: nam nihil intereſt inter nihil & minimum. ſolo enim puncto & momento differunt. ſtoici autem dicunt bona corporis non eſſe bona peripatetici bona dicunt: ſed ſi omnia bona in altera lance ponantur. uirtus uero in altera uirtutem tantum perpenſuram: ut uſq; ad cælum illa eleuetur.

hunc locum cæterarum diſciplinarum philoſophi, quemadmodum obtinere poſſint, ipſi uiderint. mihi tamen gratum eſt. quod de ſapientium perpetua bene uiuēdi facultate dignum quidam philoſophoꝝ uoce profitētur. ſed quoniam mane eſt eundem: has quinq́ʒ dierum diſputationes memoria comprehendamus. equidem me etiam conſcripturum arbitror. ubi enim melius uti poſſumus hoc, cuiuſmodi eſt, ocio? ad Brutumq́ʒ noſtrum hos libros alteros quinq́ʒ mittemus: a quo non modo impulſi ſumus ad philoſophicas ſcri/ptiones: uerum etiam laceſſiti. In quo quātum cæteris profuturi ſumus, nō facile dixerimus. noſtris quidem acerbiſſimus doloribus, uariiſq́ʒ, & undiq́ʒ circunfuſis moleſtiis, alia nulla potuit inueniri leuatio.

FINIS.

BERO.

¶ HVNC locum. ſ. de finibus bonoꝝ. de uita beata: quæ ſine uirtute eſſe non poteſt: quæ in ſolum eadit ſapientem: qui ſemper beatus eſt. ſerenus, imperturbatus. ut cælum ſupra lunam ſemper liquidum eſt: & defæcatum. ¶ Ad brutum. cui. ſ. dedicantur nominatim hi quinq́ʒ libri tuſculanarum quæſtionum. ¶ Alteros. ſicut quinq́ʒ alteri de finibus bonorum eidem bruto nuncupatim mittuntur. ¶ Laceſſiti. prouocati: dum ille utpote doctiſſimus in philoſophia prouocauit Ciceronē ad talia cudenda: commentandaq́ʒ. Cum ipſe librum quoq́ʒ de uirtute accuratiſſime ſcriptū ad M. Tullium miſiſſet. Quemadmodum autem Carneades tanq̄ honorarius arbiter diiudicare ſolebat cōtrouerſiam ſtoicorum ſic & nos diſputationem de uita beata copioſiſſime elegantiſſimeq́ʒ tractatam: non tanq̄ arbitri: ſed tanq̄ opinatores & interpræ/tes fortaſſe ueridici ita claudamus: ut in uirtu/te cenſeamus poſitam eſſe uitā beatam: adiū/ctis & corporis & fortunæ bonis: ſiue cōmo/dis: quæ ſūt ad uirtutis uſum idonea. ſine qui/bus ſapiens uidetur non poſſe ſatis fungi uir/tutis officio: nec ſatis cōducenter philoſophari. Quo circa. Deum optimū maximum. exu/perantiſſimum. ultra mundanum adorantes deprecemur: ut uirtute præditi: bona ualitudine fulti: facultatibus idoneis adminiculati: nulla mortis formidine perculſi indolentia læti. euthymia trāquilli. bene ac beate uiuere poſ/ſimus: & ſcribendo, cōmentando, legendo, uitam longiturnam procudere: mox cum ex hac uita migrabimus. ut in æternam uitam recipiamur. q̄ ſummum eſt bonorum ubi beatiſſimi æuo ſempiterno perfruamur.

Sapiēs ſerenus ut cæ/lum.

Noſtra opinatio.

¶ Habes lector ſuauiſſime commentarios tuſculanaꝝ quæſtionum totidem a me menſibus. quot libris con/ſtant. pro uirili parte exactos: elucubratoſq́ʒ. ſingulis enim quæſtionibus ſingulos mēſes impēdimus, ſubſiciuis tātum horis iſta tractantes: alioquin: ut optime noſti. lectionibus publicis: priuatiſq́ʒ diſtenti. Scio plura cōgeri: addiq́ʒ potuiſſe: nec inficior: ſed parcendū fuit aurium faſtidio: cū non minus interdum peccet: nec minus fa/ſtidiendus ſit qui effuſius dicit: q̄ qui aſtrictius. Spero hæc annotamenta ſtudioſis: & bonæ frugi ſcholaſticis profutura. placituraq́ʒ. & omnibus potiſſimum quibus noſtra omnia: qualiacūq́ʒ ſunt: probantur.

OMNI

¶ A quo. nā hoī Romano turpe erat ī ocio uerſari. ¶ Laceſſiti nā libꝝ. de uirtute ad Ciceronē Brutus ſcripſit.

BONI.

REGISTRAM.

aa A B C D E F G H I K L M N O P Omnia ſunt quaterna preter aa quod eſt ternū & O P quæ ſunt quinterna. q. 13.

¶ Finiunt Tuſculanæ quæſtiones Marci Tullii Ciceronis cum luculentiſſimis commentariis Philippi Beroaldi: necnon Omniboni uicentini nouiſſime per Lucam olchinenſem artium & legum profeſſorē accuratiſſime recognitæ: cūctiſq́ʒ mendis expurgatæ: Impreſſæq́ʒ Venetiis ſumma diligentia per Benedictum Auguſtinumq́ʒ Bindonos. Anno domini. M D X X V. Die. X. Nouembris.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE